

K̄bas Qae-xg'ae sa

Naro New Testament

Contents

Mataio	1
Mareko	55
Luka	89
Johane	146
Tséé zi	187
Roma ne	239
1 Korinta ne	263
2 Korinta ne	285
Galatia ne	300
Efeso ne	308
Filipi ne	316
Kolosa ne	322
1 Tesalonika ne	328
2 Tesalonika ne	333
1 Timoteo	336
2 Timoteo	343
Tito	348
Filemone	352
Hebera ne	354
Jakobo	372
1 Petere	378
2 Petere	385
1 Johane	390
2 Johane	396
3 Johane	398
Juta	400
Xgòre-kg'ai	402

Kabas Qae-xg'ae sa

The New Testament in the Naro language of Botswana

Language: Naro

Provided by: Wycliffe Bible Translators

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or excerpts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

c9cc5190-05b5-58c0-af3d-4f73fbe56483

ISBN: 978-1-5313-0480-5

MATAIO

Mataiom ka góàea qàè tchòà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncées tcgāyas dim góá-kg'ao ba Mataio me e, mari xg'ae-xg'ae-kg'aom ncēe kò Jesom dim xgaa-xgaase-kg'ao ba kúrú ba (Mt 9:9). Mataio ba kò gam dis tcgāyas koe birí ta a, Jeso Krete ba nqòòkaguèam Kgoara-kg'ao Me e sa. Mataio ba kò káí kg'uian Nciís Qáé-xg'aes koe hàna tséékagu, a ba a ncēm dàòm ka x'ái, Nqari ba kò Jesom koe guu a Gam di ne khòè ne cgoam kò Nciís Qáé-xg'aes koe kúrú hãa zi nqòòkaguku zi nxàea tseegukagu sa.

Ncēe qàè tchòà nea Juta ne di cúf tama, gane ncēm kò Jeso ba gane koe ábàè, a gane cgoa x'áèa hãa ne, iga-baga i wèém nqóóm di ne khòè ne di i. Mataiom dis tcgāya sa ko kg'aia tc'áà a Jesom di ábà x'aèan ka tshoa-tshoa, a sa a Gam di tcguù-tcguukuan ka hēé naka kúrú bódèan ka hēéthéé nxàe. A sa a nxāaska Gam di qàè tchòàn di xgaa-xgaan ka hēé naka Me kò ma khòè ne Galilea koe kg'òèkagus ka hēéthéé nxàe. Gaa koe guus kas ko Jesom di dàdan ncēm kò Galilea koe guu a Jerusalema koe sían ka hēéthéé nxàe, naka Jesom kò ko còo dim bekem ka kúrú sa hēéthéé e: Gam dis xgàus koe hēé naka èm kò ko x'ooan koe tēe x'aè ka hēéthéé e.

Jeso ba kaim Xgaa-xgaa-kg'ao Me e sas ko ncées tcgāya sa x'ái. Gaam ncēe Nqarim di x'áèa nem gha nxàea kabi, a ba a gataga Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa di qarian úúa hãa ba. Gam di xgaa-xgaa ne ko tãáka zi gúú zi di zi dtcòo-coa zi 5 zi cgoa q'aa-q'aa a nxàèè:

1. Xàbim dis xgaa-xgaa sa. Ncēe sa ko nqarikg'ai di x'aian di ne khòè ne ka nxàe: ne ii sa hēé, naka tséé zi kúrú

méé ne ga zi hēé naka ts'ee-ts'ee'kg'aiku zi èe ne gha máàè zi hēé naka èe ne gha hààkom x'aèm ka hòò zi hēéthéé e (Mt 5-7)

2. 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu di x'áè-kg'ama ne, èe xu kò tsééa tcg'òòè hãa ka (Mt 10)

3. Nqarikg'ai di x'aian di zi sere-sere zi (Mt 13)

4. Xgaa-xgaase-kg'aom di tsééan nta ii sa (Mt 18)

5. Ncēm x'aèm di chòò-q'ooan hēé naka nqarikg'ai di x'aian di hàà-q'ooan hēéthéé e (Mt 25)

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- nqarikg'ai di x'aia ne

- “nxāasega i gha Tcgāyas di kg'uian tseegukaguè”

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1–4:11)

- Jeso ba Galilea koe (4:12–16:12)

- Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (16:13–20:34)

- Jeso ba Jerusalema koe (21:1–25:46)

- Jesom di xgàrasean hēé naka Gam dis x'oo sa hēé naka Gam di x'ooan koe tēe sa hēéthéé e (26:1–28:20)

Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1–4:11)

Jesom dis qhàò sa

(Lk 3:23-38)

1 Tcgāyas Jeso Krestem dis qhàòs di sa, Dafitem ka tsgōose-coa ba, Abrahamam ka tsgōose-coa ba.

² Abrahama ba kò Isakam ka xòò me e, me Isaka ba Jakobem ka xòò me e, me Jakobe ba Jutam ka xòò me e, káíkhoe ga xu hēé naka qōese ga xu hēéthéé di ba.

³ Me kò Juta ba Perese ba hēé naka Sera ba hēéthéé tsara ka xòò me e (gatsara ka xòò sa kò Tamara si i).

Me Perese ba Heseronem ka xõd me e,
 me Heserone ba Ramem ka xõd me e,
⁴ me Rame ba Aminadabem ka xõd me e,
 me Aminadabe ba Nasonem ka xõd me
 e,
 me Nasone ba Salemonem ka xõd me e,
⁵ me kò Salemone ba Boasem ka xõd me
 e

(gam ka xõd sa kò Rahabe si i),
 me kò Boase ba Obetem ka xõd me e
 (gam ka xõd sa kò Rute si i),
 me Obete ba Jesem ka xõd me e,
⁶ me Jese ba x'aigam Dafitem ka xõd me
 e.

Dafite ba kò Solomonem ka xõd me e
 (xõd sa kò Uriam ka kò séèèas khòè si
 i).

⁷ Me kò Solomone ba Rehoboamem ka
 xõd me e,

Me Rehoboame ba Abiam ka xõd me e,
 me Abia ba Asam ka xõd me e,
⁸ me Asa ba Jehosafatem ka xõd me e,
 me Jehosafate ba Joramem ka xõd me e,
 me Jorame ba Usiam ka xõd me e,
⁹ me Usia ba Jotamem ka xõd me e,
 me Jotame ba Ahasem ka xõd me e,
 me Ahasem ba Heseqiam ka xõd me e,
¹⁰ me Heseqia ba Manasem ka xõd me e,
 me Manase ba Amosem ka xõd me e,
 me Amose ba Josiam ka xõd me e,
¹¹ me kò Josia, Jekonia ba hée
 naka qõese ga xu hée hée ka xõd me e,
 ncée khòè ne kò tcg'òòè a ko Babilone
 koe úúè ka.

¹² Eēs séèa tcg'òóku a Babilone koe
 chùia úúkus qāā q'oo
 koem kò Jekonia ba Salatiele ba ábà,
 me Salatiele ba Serobabelem ka xõd me
 e,

¹³ me Serobabele ba Abiutem ka xõd me
 e,

me Abiute ba Eliakimem ka xõd me e,
 me Eliakime ba Asorem ka xõd me e,
¹⁴ me Asore ba Satokem ka xõd me e,
 me Satoke ba Akimem ka xõd me e,
 me Akime ba Eliutem ka xõd me e,

¹⁵ me Eliute ba Eleasarem ka xõd me e,
 me Eleasare ba Matanem ka xõd me e,
 me Matane ba Jakobem ka xõd me e,
¹⁶ me kò Jakobe ba Josefam ka xõd me
 e,

ncée kò Marias dim khòè ba ii ba,
 ncée Jesom ka xõd kò ii sa,
 ncée ko Kreste ta ma tciiè ba.

¹⁷ Nxāaska zi kò wèè zi qhàò zi Abra-
 hamam koe guu a sí Dafitem koe tcāà zi
 14 zi i, zi kò Dafitem koe guu a sí séèa
 tcg'òóku a Babilone koe chùia úúkus dim
 x'aèm koe tcāà ka zi 14 zi qhàò zi i, zi kò
 séèa tcg'òóku a Babilone koe úúkus dim
 x'aèm koe guu, a sí Krestem di x'aèan
 koe tcāà ka zi kò 14 zi qhàò zi i.

Jeso Kreste ba ko ábàè

(Lk 2:1-7)

¹⁸ Ncèè zi gúù zi kò Jeso Krestem ko
 ábàè ka kúrúse. Gam ka xõs Maria sa
 kò Josefam ka séèkuan tòòá mááèa hāa.
 Igaba ēe khara qanega xg'ae ta ga hāa
 kas kò bóòè a Tcom-tcomsam Tc'ēem
 ka ncāan úúkaguèa. ¹⁹ Gas dim khòèm
 Josefa ba kò tchànóm khòè me e, a kò
 tc'ēe tama nxāea tcg'òóan gaan di i, sau-
 cgaekagu sim gha khama, a ba a kò tcáóa
 ba q'oo koe bìrìsea hāa, cg'uri-cg'uri si
 tamasem gha q'aa cgoa si sa. ²⁰ Qanegam
 hāa a ko ncèè zi gúù zi ka tc'ēe-tc'ēese
 kam ko moengelem X'aigam **Nqarim** di
 ba sòokuris q'oo koe qhúí cgae me, a bìrì
 me a máá: “Josefaè, Dafitem ka tsg'òose-
 coaè, táá Maria sa séè bèè guu, nakas
 tsaris khòè sa kúrú. Eē gas ka qómèa
 nea Tcom-tcomsam Tc'ēem koe guua ke.
²¹ Si gha kg'òm cóá ba ábà, tsi gha
 cg'òèa ba Jeso ta ma tcii, Gam di ne khòè
 nem gha gane di chìbian koe kgoara
 khama,” témé.

²² Wèèan ncèèa kò kúrúse, nxāasegas
 gha X'aigam **Nqarim** porofitim koe guu
 a kg'uaia hāa sa tseegukaguè ka, ncèè
 kò máá: ²³ “Dxàe-coas qanega xóè cgoaè
 tama sa gha ncāan úú, a sa a gha kg'òm

Cóá ba ábà, Me gha Emanuele ta ma tciìe,” tam méé, ncée sa ko máá, ‘Nqari ba hãa cgoa taa,’ témé.

²⁴ Me Josefa ba tc'oman koe tée, a ba a eem kò ma X'aigam dim moengele ba ma x'áè mea khama ma kúrú. A ba a sí Maria sa gam dis khòès iise sée. ²⁵ Igabam kò táá xóé cgoa si, si nxáakg'aiga síf kg'òm cóá ba ábà. Me cg'òèa ba Jeso ta ma tciì.

Cg'áè-kg'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guua xu

2 Jesom Betelehema koe ábàèa hãa, Jutea di i, x'aigam Herotem di x'aèan ka, ka xu kò tçonò q'ãa-kg'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guu a Jerusalema koe hàà, ² a hàà tée a máá: “Gaam èe ábàèam x'aigam Juta ne di ba ndaa? Gaam dim tçonò ba xae ncãa cáms ko tcg'oa xòè za bóò, xae hààraa hãa, hàà xae gha dqòm Me ka,” témé.

³ Eëm ko x'aigam Herote ba ncées gúús ka kóm kam kò tcg'ái-tcao, naka wèém x'áém Jerusalema di ba hēéthēé e, gam cgoa. ⁴ Me wèé xu kaia xu peresiti xu hēé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu khòè ne di xu hēéthēé tciia xg'ae, a tée xu nda koe méém ga *nqòðkaguèam* Kreste ba ábàè sa. ⁵ Xu birí me a máá: “Betelehema koe e, Jutea di i. Ncèea porofitim kò ma góá hãa ga a khama:

⁶ “Tsáá Betelehema tseè,
Juta dim nqòóm koe hãa tsi,
cg'áré tama tsia x'aiga xu Juta di xu koe.
Tsáá koem gha tc'ãa-cookg'ai ba guu a
tcg'oa khama,
ncée gha Tiri ne khòè ne Iseraele di ne
kòre ba,'
témé,” ta xu méé.

⁷ Nxáaskam kò Herote ba tçonò q'ãa-kg'ao xu kàa ka tciia tcg'òó, a ba a qàèse téea kg'ónò xu dùútsa x'áè kam tçonò ba bóòsea sa. ⁸ A ba a Betelehema koe tsééa úú xu a máá: “Qòð naka síf Cóám ka qàèse kóm, naka èe xao kòò hòò Me ne

kg'uian tsééa máá te, nakar gha nxáasega tíf igaba síf dqòm Me,” témé.

⁹ Eë xu ko x'aiga ba kóma xg'ara ka xu kò xgoaba a qòð. Me gaa x'áè kaga tçonòm èe xu kò cáms ko tcg'oa xòè za bóòba ba tc'ãa-cookg'ai xu, a ba a nxáakg'aiga síf Cóám hãa qgái tc'amkg'ai koe tée. ¹⁰ Tçonò ba xu ko bóò ka xu kò kaisase qàè-tcao. ¹¹ Nquum q'oo koe xu kò tcãa, a Cóá ba bóò xòès Marias cgoa, a xu a qámse a dqòm Me, a x'aian di càan gaxu di xgobekg'am, a gautan di zi gúú zi hēé, qàè hóm xg'ád tshãán hēé naka tcg'áuse di tshãán hēéthēé di zi aba zi tcg'òó a máà Me.

¹² Sòokuris q'oo koe xu ko q'ãakaguèa, táá méé xu Herotem koe kabise sa khama xu kò táám dàò ba sée a gaxu dim nqòóm koe kabise.

Josefa xuku ne ko ts'ãà a Egepeto koe qgóé

¹³ Eë xu qòða hãa kam kò moengelem X'aigam *Nqarim* di ba sòokuris q'oo koe Josefam koe x'áise, a máá: “Tée, naka Cóá ba hēé naka xòè sa hēéthēé sée, naka Egepeto koe ts'ãà naka qgóé! Gaa koe méé tsi hãa nakar nxáakg'aiga síf birí tsi *kúrú tsi gha sa*. Kúrúse i gha me gha Herote ba Cóá ba qaa, cg'oo Mem gha ka ke,” témé. ¹⁴ Me eem ntcúúm ka tée, a ba a Cóá ba hēé naka xòè sa hēéthēé sée, a Egepeto koe qòð. ¹⁵ Gaa koem kò hãa, me nxáakg'aiga síf Herote ba x'óó.

Ncèe sa kò kúrúse, nxáasegas gha X'aigam *Nqarim* porofitim koe guu a kg'uia hãa sa tseegukaguè ka, ncèe ko máá: “Egepeto koer Cóám Tiri ba tciia tcg'òóba hãa,” témé ba.

Herote ba ko cóá xu cg'õo

¹⁶ Eëm ko Herote bóòba q'ãa, tçonò q'ãa-kg'ao xu kam qàè-qaeèa hãa sa, kam kò nxáaska kaisase xgòà, a ba a ncòo-kg'ao xu tsééa tcg'òó, síf xu gha wèé xu cóá xu èe cãm kuri xu, kana gaxu ka

nqāaka hāna kurian úúa xu, Betelehema ba hēe naka gam qàe koe hāna xu qgái xu wèe xu koe hēéthēe hāna xu cg'ōo ka. Ncēe sam kò kúrú, tçonò q'āa-kg'ao xu hàà birí meā hāas domka, ēe xu kò birí meam x'aèm koe guu a.

¹⁷ Ka i kò nxāaska porofitim Jeremiam ka kò kg'uièa sa tseegukaguè, ncēe kò máá:

¹⁸ “Dòm ba kò Rama koe kómse, kg'ae sa hēe naka thòò-tcaoase kg'ae sa hēéthēe di ba. Ragele sa ko gas di cóán kg'ae cgae, a kò qgài-qgai-tcáoquan xguì, kaàra i hāa khama,” témé ba.

Josefa ne ko k̄abise, a Nasareta koe q̄òð

¹⁹ Herotem ko x'óo q̄ā q'oo koem kò moengelem X'aigam **Nqarim** di ba Josefam koe sōokuris q'oo koe x'áise, Egepeto koe, ²⁰ a ba a máá: “Tēe naka tsia Cóa ba hēe naka xòð sa hēéthēe sèè, naka tsia Iseraele dim nqōóm koe q̄òð, ēe kò Cóm di kg'òèan qaa nea x'óóa hāa ke,” témé.

²¹ Me tēe, a Cóa ba hēe naka xòð sa hēéthēe sèè, a ba a Iseraele dim nqōóm koe q̄òð. ²² Igaba ēem ko Josefa kóm Arekelose ba Jutea dim nqōð ba tc'āa-cookg'aia sa, gam ka xòðm Herotem téé-q'oo koe, kam kò gaa koe sían bèe. Sōokuris koem ko q'āakaguèa, khamam kò Galilea dim xòèm koe q̄òð, ²³ a sí Nasareta ta ko ma tcièm x'áé-dxoom koe x'āè, ēe porofiti xu ka kg'uièa hāas gha nxāasega tseegukaguè ka, ncēe kò máá: “Nasareta dim khòè ba, tam gha ma tcièè,” témé sa.

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di zi kg'ui zi xгаа-xгаа (Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

3 Eē xu cárn xu kam kò Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hàà, a ba a hàà tchàa-xgòós Jutea dis q'oo koe Nqarim

di zi kg'ui zi xгаа-xгаа a máá: ² “Tcóóse tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cùu u ke,” témé. ³ Ncēem Johane ba porofitim Isaiam kò gam ka kg'uia hāam ga me e, a ko máá:

“C'ēem dòm ba ko tchàa-xgòós koe guu a q'au a ko máá:

'X'aigam **Nqari** ba tu dàò ba kg'ónòa máá,

naka Gam di dàðan tchàno-tchanoa máá Me,”

témé ba.

⁴ Johane ba kò nqabè c'òð cgoa kúrúèa qgáian hana, a khòò dim bàne ba kháóa ba koe qáéa. Gam di tc'ōoa nea kò tçòmān hēe naka qāáka di dènean hēéthēe e. ⁵ Ne kò khòè ne Jerusalema hēe naka wèe Jutea hēe naka wèem xg'aeku-coam Jorotane qàe dim koe hēéthēe guu a sí cgae me, ⁶ a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàm koe tcguù-tcguuè.

⁷ Igaba ēem ko kái xu Farasai xu hēe naka Saduke xu hēéthēe bóð, xu tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa, kam kò birí xu a máá: “Gaxao cg'aoan di xao cóa xaoè! Dírn ka xaoa q'āa-q'āaèa hāa a ko hààko xgòān **Nqarim di** bèe?

⁸ Nxāaska méé xao chìbian koe xao tcóósea hāa sa gha x'ái tc'árōan kúrú.

⁹ Táá méé xao biríse naka máá, 'Abrahama ba xae úúa, sixae ka tsgōose ba,' témé guu. Birí xao or ko a ko máá: Nqari ba qarian úúa, ncēe zi nxōá zim gha sèè a Abrahama ba tsgōo-coan kúrú máá di i ke. ¹⁰ Bòò sa nxāakamaga hii zi di tçobean kg'ónòa tòóa mááèa, si gha wèes hiiis ēe qàè tc'árōan kúrú tama sa xg'aoa tcg'dò, a c'eean q'oo koe xaoa tcààè.

¹¹ “Tíí ra ko tshàn cgoa tcguù-tcguu tu u, chìbian koe tu gha tcóóse ka, igaba Gaam ēe ko tíí qāá q'oo koe hàà ba tíí ka qari Me e, ncēe Gam di zi nxàòo zi qgòóan gar tc'ào tama ba. Gabá gha Tcom-tcomsam Tc'ēem cgoa hēe naka c'eeam cgoa hēéthēe tcguù-tcguu

tu u. ¹²Mabere tsoroa nem ko dqòrò cgoam hii ba tshàua ba koe hãa, Me gha maberea nem ko dqòròs qgáis koe dqòròa xgáa a, a gha Gam di maberean Gam dis nxàés koe xg'ae-xg'ae, igabam gha ts'irì tamam c'eem koe tsoroan dàò," tam mée.

Jeso ba ko tcguù-tcguuè

(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

¹³Me kò Jeso ba Galilea koe guu, a Jorotane koe hàà, hààm gha Johanam ka tcguù-tcguuè ka. ¹⁴Igabam kò Johane ba xgàè-kg'am Me, a máá: "Tsáá kar gha tcguù-tcguuè sa ko qaase, ka Tsi gáé ko Tsáá tí koe hàà?" témé. ¹⁵Me Jeso ba xoa me a máá: "Guu u ncēeska, kg'anoa i máá tsama, ncēeta tsam gha hēé sa ke. Ncēem dàòm ka tsam gha ko wèé zi gúù zi tchàno zi kúrú, Nqarim ka ko qaaè zi," témé. Me dtcòm Me.

¹⁶Eēm kò Jeso ba tcguù-tcguuèa xg'ara kam kò kúúga tshàam koe tcg'oa, i kò gaa x'aè kaga nqarikg'aian xgob-ekg'amse, Me Nqarim dim Tc'ēe ba bódò, Me tcíbís khama ii a ko Gam koe xōa. ¹⁷Me gaa x'aè kaga dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: "Ncēe ba Tirim Cómam ncàma Raa Me e, Gam kar ko kaisase qàè-tcao," témé.

Jeso ba ko kúrúa bódè

(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

4 Me nxāaska Jeso ba Tc'ēem ka sèé a qāáka úúè, sím gha dxāwam ka kúrúa bódè ka. ²Eēm ko 40 cáman hēé naka 40 ntcúúan hēéthēé tc'ōoan carasea hãa kam kò gaa koe guus ka xàbàa.

³Me kò kúrúa bódè-kg'ao ba hàà cgae Me, a birí Me a máá: "Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne, ncēe nxōán birí naka i péréan kúrúse," témé. ⁴Me Jeso ba xoa a máá: "Góásea i hãa a ko máá: 'Khòè ba péréan ka cúí kg'òèkaguè tite, igaba wèem kg'uim ka a, ēe ko Nqarim

di kg'áman koe guu a tcg'oa ba,' téméèa," tam mée.

⁵Kam ko nxāaska dxāwa ba tcom-tcomsam x'áé-dxoom *Jerusalema dim* koe úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna qgáian tempelem tçobe dim koe síí tòó Me, ⁶a birí Me a máá: "Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne, nqāaka xaoa xòóse. Góásea i hãa ke a ko máá:

'Gam di xu moengele xum gha Tsáá ka x'áèan máà,

xu gha gaxu di tshàuan cgoa ghùì Tsi, táá Tsi gha nxāasega nqàrèa Tsi nxōán koe xg'ána tòó ka,"

tam mée. ⁷Me Jeso ba birí me a máá: "Gaicara i góásea hãa a ko máá: 'Táá mée tsi tsarim X'aigam Nqari ba kúrúa bóò guu," témé.

⁸Gaicaram kò dxāwa ba sèé a kaisase kaim xàbim koe úú Me, a ba a wèé x'aian nqōómkg'ai di hēé, naka gaan di karean hēéthēé x'ái Me. ⁹A ba a birí Me a máá: "Wèéan ncēe gar gha máà Tsi, gómankg'ai koe Tsi kòò cg'áé a ko dqom te ne," témé. ¹⁰Me Jeso ba nxāaska birí me a máá: "Tí koe tcg'oa, satanaè! Góásea i hãa a ko máá: 'X'aigam Nqari ba tsi gha dqom, a Gam cúí ba kúrúa máá,' témé," tam mée.

¹¹Me nxāaska dxāwa ba guu Me. Ka i ko gaa x'aè kaga moengelean hàà, a hàà hùì Me.

Jeso ba Galilea koe (4:12–16:12)

Jeso ba ko Gam dis tséé sa Galilea koe tshoa-tshoa

(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

¹²Eēm ko Jeso ba Johane ba qáèèa hãa sa kóm, kam kò Galilea koe kabise. ¹³Nasareta koem kò tcg'oa, a Kaperenaume koe síí x'āè, ncēe ko tshàam qàe koe hànám qgái ba, Sebulone ba hēé naka Nafetali ba hēéthēé tsara dim nqōóm koe, ¹⁴ēe porofitim Isaiam ka kò

kg'uièas gha nxāasega tseegukaguè ka,
ncēe kòo máá:

¹⁵ “Sebulonem dim nqōō ba hēé
naka Nafetalim dim nqōō ba hēéthēé
tsara

tshàam koe ko qōòm dàòm koe hāa,
Jorotanem qàe koe, Galilea koe,
nqōóm tǎá zi qhàò zi di ba;

¹⁶ khòè ne ncēe **gaa koe** ntcùúan q'oo
koe x'ǎèa hāa nea

kaïam x'ǎà ba hòòà.
X'ooan dim nqōóm ntcùúm q'oo koe hāa
ne koe
i x'ǎàn hààraa,”
témé.

¹⁷ Eēm x'aèm koem kò Jeso ba guu a
tshoa-tshoa a xгаа-xгаа a máá: “Tcóóse
tu gatu di chibian koe, nqarikg'ai di x'aia
nea cùú u ke,” témé.

**Jeso ba ko tc'ǎà di xu
xгаа-xгааse-kg'ao xu tcii**

(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸ Eēm Jeso ba Galilea dim tshàam qàe
koe xóé a ko qōò kam kò khòè qōeku
tsara bóò, Simonem ncēe kòo Petere ta
ma tciiè ba hēé naka Anterea ba hēéthēé
e, tsara c'uisí sa tshàan q'oo koe tcǎà,
x'aù qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama. ¹⁹ A
ba a birí tsara a a máá: “Xùri Te tsao,
kúrú tsao or gha tsao khòè ne qgóó-kg'ao
tsao ii,” témé. ²⁰ Tsara kúúga gatsara di
c'uisían guu, a xùri Me.

²¹ Gaa koem guu a ko qōò kam kò khòè
qōeku tsara c'ēe tsara bóò, Sebetem ka
cóásem Jakobo ba hēé naka qōesem Jo-
hane ba hēéthēé e, tsara gatsara ka xōòm
Sebetem cgoa dxòrom q'oo koe hāa, xu
ko gaxu di c'uisían kg'ónò, Me Jeso ba
tcii tsara a. ²² Ka tsara kò kúúga dxòro
ba hēé naka gatsara ka xōò ba hēéthēé
guu, a xùri Me.

**Jeso ba ko tsàako ne
khòè ne kg'òèkagu**

(Lk 6:17-19)

²³ Me Jeso ba wèém Galileam koe
qōòà te, a gane di còrè-nquuan koe xгаа-
xгаа, a ko x'aian di qǎè tchòàn ka khòè
ne birí, a ko wèè tcìian koe hēé naka wèè
thòòan koe hēéthēé qǎèkagu ne. ²⁴ Gaam
di tchòà ne kò wèém Siriam koe tsai-
tsaise, ne kò Gaam koe wèè ne ēe ko
tǎáka zi tcii zi tsàa ne óá, naka thòòkase
tsàara hāa ne hēé naka dxāwa tc'ēan ka
tcǎàèa ne hēé, naka x'óóa qae ko ne hēé
naka nqgara ne hēéthēé e, Me kúrú ne
ne qǎè. ²⁵ Zi kò kái zi xg'ae zi Galilea
koe hēé naka Dekapolise koe hēé naka
Jerusalema koe hēé naka Jutea koe hēé
naka c'ēe xòè Jorotane di koe hēéthēé
guu a xùri Me.

**Jeso ba ko xàbim koe
xгаа-xгаа (5:1-7:29)**

5 Eēm ko Jeso ba xg'ae zi bóò kam kò
xàbim koe qàò, a síí gaa koe ntcōó,
xu Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu hàà
cgae Me.

Tseegu dis ts'ee-ts'ee'g'aiiku sa

(Lk 6:20-23)

² Me tshoa-tshoa a xгаа-xгаа xu a
máá:

³ “Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ēe tc'ēm koe dxàua hāa
igaba Nqari ba dtcǎasea hāa ne,
nqarikg'ai di x'aia nea gane di i khama.

⁴ Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ēe ko kg'ae ne,
qgài-qgai tcáòè ne gha khama.

⁵ Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ēe ko cg'aré-cg'arese ne,
nqōò ba ne gha q'òò khama.

⁶ Ts'ee-ts'ee'g'aièa nea
gane ēe tchànoan xàbà máána hāa ne,
a cáma máá ana ne,

xg'ääkaguè ne gha khama.

⁷ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
 èe thòd-xama-máákuan úúá ne,
 Nqarim ka ne gha thòd-xama mááè
 khama.

⁸ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
 gane èe q'ano-tcáo ne,
 Nqari ba ne gha bóò khama.

⁹ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
 gane èe ko tòókuan kúrú ne,
 Nqarim di ne cóá ne ta ne gha ma tcièè
 khama.

¹⁰ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
 gane èe ko tchànoan domka xgàràè ne,
 nqarikg'ai di x'aia nea gane di i khama.

¹¹ Ts'ee-ts'eekg'aièa tua,
 ncèè khòèan kòo ncõi tu u, a ko xgàrà tu
 u ne,

a ko Tíí domka wèè zi gúú zi cg'áè zi
 [tshúú-ntcõase] gatu ka nxàe ne.

¹² Qàè-tcao méé tu naka tua cgabà-
 cgaban-tcao,
 gatu di surutan nqarikg'ai dia kaia hãa
 ke,
 gatà iim dàòm kaga ne kò porofiti xu
 xgàrà
 ncèè kò gatu cookg'ai koe ga hàna xu
 khama.

Tabean hêé naka x'àan hêéthéé e

(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

¹³ “Gatua nqõómkg'ai di tu tabe tu u.
 Igaba i kò tabean di tsau-q'ooan kaà
 cgae e, ne i gha gaicara ntama kúrúè
 a tsau? Cúí gúú ga i qàèa máánaa hãa
 tite, kg'ama tchàa koe aaguè a khòèan
 ka náàès cúí si i.

¹⁴ “Gatua nqõóm di tu x'àà tu u. X'áé-
 dxoom xàbim tc'amkg'ai koe hàna ba
 cuiskaga chómmea hãa tite. ¹⁵ Cúí khòè
 ga gataga lampi sa x'àà-x'aa naka q'ores
 ka nqàaka tòó sia hãa tite, igaba i gha
 téé-q'ooa sa koe tòó si, si gha wèè ne
 èe nquum q'oo koe hàna ne x'ààn máà.

¹⁶ Gatua di x'ààn méé i gatà iim dàòm ka
 khòè ne cookg'ai koe x'àà, naka ne gha

nxàasega gatu di qàè tsééan bóò, naka
 nea gatu dim Xòòm nqarikg'ai koe hàna
 ba dqòm.

X'àèan kaàkagu sa kana tseegukagu u sa

¹⁷ “Táá tu tc'èea máá, hààr ko x'àèan
 ko méé sa kana porofiti xu ko méé sa
 kaàkagu, ta tc'èe guu. Hààra Raa, hààr
 gha táá kaàkagu si ka, igabar ko hàà
 tseegukagu si. ¹⁸ Tseegua ner ko birí
 tu u a ko máá: Nqarikg'aian hêé naka
 nqõók'g'aian hêéthééa gha kaà, igabam
 cúím góám cg'árém ga ba kana góá-hiim
 ka góáèa gúúan ga igaba x'àèan koe guu
 a kaà tite, i gha nxàakg'aiga síí wèè
 gúúan kúrúse. ¹⁹ Khama nxàaska, diim
 wèém èe gha ncèe x'àè-k'áman ka cg'aré
 ba kaàkagu ba, a ba a ncèes gúú sa
 kúrúan khòè ne xgaa-xgaa ba, nxàa ba
 gha nqarikg'ai di x'aian koe cg'aré ba ta
 ma tcièè. Igaba èe ko x'àè-k'áman kúrú,
 a ba a ko xgaa-xgaa a ba, nxàa ba gha
 nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ta ma
 tcièè. ²⁰ Birí tu ur ko a ko máá: Gatua
 di tchànoan kòo x'àé xgaa-xgaa-k'g'ao xu
 dian hêé naka Farasai xu dian hêéthéé
 nqáé tama ne tu cuiskaga nqarikg'ai di
 x'aian koe tcàà tite.

Cg'õo sa

(Lk 12:57-59)

²¹ “Kóma tu hãa, ne kò ncíí kuri di ne
 khòè ne biríè a ko máá: ‘Táá cg'õo guu.’
 ‘Wèém èe gha cg'õo ba gha xgàrakuan
 tééa máá,’ téméè. ²² Igabar ko Tíía birí tu
 u a ko máá: Diim wèém èe qõesem koe
 xgòà hãa ba gha xgàrakuan tééa máá.
 Gataga diim wèém èe ko qõese ba birí
 a máá: ‘Kàà hùì tsi gúú tsi i,’ témé ba
 gha x'àèan di xu kaia xu cookg'ai koe
 xõara mááse. Igaba diim wèém èe ko
 máá: ‘Tsáá kàà tc'èe tsi gúú tsi,’ témé
 ba chòò tamas c'ees dxāwam dis ka tééa
 mááèa hãa.

²³ “Khama nxāaska, ēe tsi kò tsaris aba sa altaram koe úú ne, a tsi a ko gaa koe tc'ēe-tc'ēese tsáá qōe ba c'ēes gúú sa tsáá cgoa úúa sa ne, ²⁴ méé tsi tsari aban gaa koe guu, altaram cookg'ai koe. Naka tsia kg'aia qōd naka síf tsáá qōem cgoa tòókuan kúrú, naka nxāwa hàà tsari aban úú.

²⁵ “Qhāésega méé tsi ēe ko chibi-chibi tsim cgoa kómku, ēe tsi kòo xgàrakuan dis qhàis koe síf cgoa me ne. Nxāa tama kò ii nem gha xgàra-kg'aom tshàu q'oo koe tcāà tsi, me gha xgàra-kg'ao ba qáé-kg'aom tshàu q'oo koe tcāà tsi, tsi gha qáé-nquus koe tcāà. ²⁶ Tseegua ner ko birí tsi a ko máá: cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara hāa tite, a gha nxāakg'aiga síf ēe qàua hāam mari-coa ba suruta.

Cg'ará kúrúa ne

²⁷ “Kómá tu hāa i kòo ncēeta méèè a ko máá: ‘Táá cg'arán kúrú guu,’ témèè. ²⁸ Igabar ko Tíí birí tu u a ko máá: wèem khòem ēe ko dxàe-khoe sa bóò, a ba a ko ncóó si ba, ncāa nxāakamaga cg'arán kúrú cgoa si tcáóa ba koe. ²⁹ A ncèè kg'áò xòè dim tcgáim tsarim kòo chibian kúrúagu tsi ne méé tsi nxòbea tcg'dó naka aagu me. Qāè e, c'ēe xòèa tsi gha aaguè sa ke, wèè tc'áróa tsi chòd tamas c'ees dxāwam dis koe xaoa tcāàèan ka. ³⁰ Gataga ncèè kg'áòm x'òam tsarim kòo chibian kúrúagu tsi ne méé tsi q'āea tcg'dó naka aagu me. Qāè e c'ēe xòèa tsi gha aaguè sa, wèè tc'áróa tsi gha chòd tamas c'ees dxāwam dis koe tcāàèan ka ke.

Khòès cgoa q'aa sa

(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ “Gataga i kòo ncēeta méèè a ko máá: ‘Diím wèem ēe ko gam dis khòès cgoa q'aa ba méém tcgāya sa góá máá si, q'aa cgoa siam hāa di sa,’ ta méèè. ³² Igabar ko Tíí birí tu u a ko máá: Wèem khòem ēe ko gam dis khòè sa aagu ba, cg'ará

nes kúrúa domka tamase, ba ko cg'ará-kg'ao sa kúrú si, me ko diím wèem ēe ko aaguès khòè sa sèè ba cg'arán kúrú, tar ko méé.

Gaisea ne

³³ “Gataga tu kómá hāa, ne kò ncíí kuri di ne khòè ne biríè a ko máá: ‘Táá tshúu-ntcōan cgoa gaise guu, igaba méé tsi tsari gaisean X'aigam **Nqarim** cookg'ai koe tseegukagu,’ témèè. ³⁴ Igabar ko Tíí birí tu u a ko máá: Táá gaise guu, nqarikg'ai cgoa ga igaba, Nqarim dis ntcōó-q'ooos x'aian di si i ke, ³⁵ kana nqōómkg'ai cgoa ga igaba, Gam di nqàrèa nem ko tòó qgái i ke, kana Jerusaleman cgoa ga igaba, kiam X'aigam dim x'áé-dxoo me e ke. ³⁶ Gataga méé tsi táá tcúúa tsi cgoa gaise guu, cuiskaga tsi cúim c'òòm tsarim ga ba kúrú nakam q'úú kana ntcúúa hāa tite ke. ³⁷ Kg'amaga méés gatu dis ‘Eè’ sa ‘Eè’ sa ii, nakas gatu dis ‘Eè ēe’ sa ‘Eè ēe’ sa ii. A ncèè c'ēes gúú sa tsi kò ncèè zi kg'ui zi koe càua mááse nes gha nxāa sa dxāwam koe guua.

Kābia mááku sa

(Lk 6:29-30)

³⁸ “Kómá tu hāa i kòo ncēeta méèè a ko máá: ‘Tcgái ba méém tcgáim c'ēem domka tcg'dòè, nakam xōó ba xōóm domka tcg'dòè,’ ta méèè. ³⁹ Igabar ko Tíí birí tu u a ko máá: Táá cg'āè tc'ēem khòè ba kābia máá guu, igaba diím wèem ēe ko kg'áò xòè di góóa tsi koe xg'ám tsi ba, nxāa ba c'ēem góó xòè ba máá thèé **nakam xg'ám**. ⁴⁰ A ncèè khòem kò xgàrakuan dis qhàis koe úú tsi, a tsari subu marian di qgáian sèè kg'oana ne, máa me gataga thèé tsari kaisa marian di qgáia ne. ⁴¹ Diím wèem ēe gha ko chùì tsi, cúim kilomitar ba tsi gha gam di zi gúú zi xgàm a qōd ba, nxāam cgoa méé tsi cam kilomitaran qōd. ⁴² Máá ēe

ko dtcàrà tsi ba, naka ãe cgòbè cgae tsi kg'oana ba táá q'aumana guu.

Tsari cg'òo-kg'aoan ncàma ne

(Lk 6:27-28, 32-36)

⁴³“Kómá tu hãa i kòo ncèeta méeè a ko máá: ‘Tsáá ka c'èe ba mée tsi ncàm, naka tsia tsarim cg'òo-kg'ao ba hòre,’ témèè. ⁴⁴Igabar ko Tííá birí tu u a ko máá: Gatu di cg'òo-kg'aoan mée tu ncàm, naka còrèa máá ãe ko xgàra tu u ne, ⁴⁵naka tua gha nxãasega gatu ka Xòòm nqarikg'ai koe hànã di tu cóá tu ii. Gam dis cáám sam ko kúrú si ãe cg'ãè ne hée naka ãe qãè ne héeéthée qad cgae, a ba a ko túúan ãe tchàno ne koe hée naka ãe kàma ne koe héeéthée tsééa úú. ⁴⁶Eè ncàm tua hãa ne tu kò ncàma hãa, ne ia gha dùútsa surutan kãbisea máá tu u? Mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu igaba xu ko thée gataga hée khama. ⁴⁷A ncèè gatu di qòean cúí ga tu kòo tsgámkagu, ne tu ko dùús cgáé sa kúrú? A táá zi qhàò zi di ne igaba ne gáé thée gataga hée tama? ⁴⁸Nxãaska mée tu tchàno ii, ncèem ma gatu ka Xòòm nqarikg'ai koe hàna ba ma tchàno Me e khamaga ma.

Tchàno zi tséé zi

6 “Q'ãa mée tu naka tua gatu di zi tséé zi tchàno zi táá khòè ne cookg'ai koe kúrú guu, naka táá khòè ne x'ái zi guu. Gatà tu kò hée ne tu surutan hòd tite, gatu ka Xòòm nqarikg'ai koe hànã koe.

²“A c'èem dtcàrà-kg'ao ba tu kò c'èes gúú sa máà kg'oana ne mée tu còrè-nquuan hée naka x'áéan xg'aeku koe héeéthée táá torompitan cgoa nxàe ana téé guu, qãè khòèan khama ko ma kúrúse xu khòè xu ko hée khama, nxãasega xu gha c'èe khòèan ka dqòmme ka. Tseegua ner ko birí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu **khòè ne koe** cg'oèase hòda. ³Igaba tsáá ãe tsi kòo c'èem dtcàrà-kg'ao ba c'èes gúú sa máà ne, táá hée nas dxàes x'òàs tsari sa q'ãa,

kg'àòm x'òàm tsarim ko kúrú sa. ⁴Naka i gha nxãasega gúúan tsi tcg'òò q'oo chómsea hãa, Me gha Saòm ncèe ko chómsea zi gúú zi bóò ba gha suruta tsi.

Còrèan ka xgae-xgae sa

(Lk 11:2-4)

⁵“Naka gatà còrè tu kò ne mée tu táá qãè khòèan khama ko ma kúrúse xu khòè xu khama ii guu, còrè-nquuan q'oo koe hée naka x'áéan xg'aeku koe héeéthée ko nqàrè ka téé a còrèan ncàma xu, nxãasega ne gha wèè ne khòè ne bóò xu ka. Tseegukar ko birí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu **khòè ne koe** cg'oèase hòda. ⁶Igaba tsáá ãe tsi kò còrè ne mée tsi tsarim nquum q'oo koe tcãà, naka nquu-kg'ám ba tcèekg'am, naka tsia Saò ba còrè, ncèe hòòse tama ba. Kamam gha nxãasega Saò ba suruta tsi, ncèe ko chómsea zi gúú zi bóò ba. ⁷Naka gatà còrè tu kòo ne, táá qaase tama zi kg'ui zi kái zi tséékagu guu, táá zi qhàò zi di ne ko hée khama, kái zi kg'ui zi ãe ne ko kg'ui zi ka ne gha komsanaè, ta ne tc'èea khama. ⁸Táá gane khama ii guu. Gatu ka Xòò ba tu ko dtcàràs cookg'ai koem gatu koe ko tcàò sa nxãakamaga q'ana hãa ke. ⁹Ke mée tu ncèeta ma còrè na máá:

Sita ka Xòò Tseè
nqarikg'ai koe hàna Tseè,
cg'òèa Tsi mée i dqòmme,

¹⁰Tsari x'aian mée i hàà.

Tsáá ko tc'èe sa méés nqòómkg'ai koe kúrúè

nqarikg'ai koes ko ma kúrúè khama.

¹¹Sita dis tc'òos wèè cáám di sa ncèe cáám ka máà ta a.

¹²Naka qg'óóa máá ta a chibia ta, sita ma c'èe ne gane di chibian ma qg'óóa máána hãa khama.

¹³Táá kúrúa bóòkuan koe tcéèa úú ta a guu,

igaba dxãawam dim dàòm koe tcg'òò ta a. [X'aian hée, naka qarian hée,

naka x'áàn hěéthěéa
chòd tamase Tsari i ke.
Amen.]

¹⁴“Khòè ne tu kò gane di chìbian qgóóa máá nem gha gataga gatu ka Xòòm nqarìkg'ai di ba gatu di chìbian koe qgóóa máá tu u khama. ¹⁵Igaba ncèè khòèan tu kò gaan di chìbian qgóóa máá tama, nem gatu ka Xòd ba thée cuiskaga chibia tu qgóóa máá tu ua hãa tite.

Tc'òoan carasea ne

¹⁶“Gataga thée, èe tu kò tc'òoan carase ne méé tu táá cg'ǎè-cg'ǎe kg'ái guu, qǎè khòèan khama ko ma kúrúse xu khama ma, ncèè cg'ǎè-cg'ǎe kg'ái ko xu, c'èe ne xu gha nxāsega x'ái, tc'òoa ne xu ko carase sa ka xu. Tseegua ner ko bìrì tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu **khòè ne koe** cg'òease hòdà. ¹⁷Igaba èe tsi kò tc'òoan carase ne méé tsi xg'aa kg'ái naka nxūlan tcg'áuse. ¹⁸Naka i gha nxāsega tsari tc'òoan carasean táá c'èe ne ka bódè guu, igaba tsarim Xòòm ka, ncèe hòdèse tama ba. Me gha Saòm ncèe chómsea zi gúú zi ko bóò ba suruta tsi.

Qguùan ka xгаа-xгаа sa

(Lk 12:33-34)

¹⁹“Táá méé tu nqòómkg'ai koe qguùan tòóa mááse guu, ncèe tcg'áàn hěé naka ncàbàn hěéthěé ko tc'óó o koe, ncèe ts'ǎà-kg'aoan ko khóá a tcàa a ts'ǎà a koe. ²⁰Igaba méé tu gatu di qguùan nqarìkg'ai koe tòóa mááse, ncèe tcg'áàn hěé naka ncàbàn hěéthěé tc'óó o tite koe, kana ts'ǎà-kg'aoan ga khóá naka tcàa na ts'ǎà tite koe. ²¹Eè tsari qguùan hãa koe i gha gataga thée tsari tcáóan hãa khama.

Qǎèm tcg'ái ba

(Lk 11:34-36)

²²“Tcg'ái ba tc'áróm dim x'áà me e. Ncèè tcg'áa tsi kò qǎè ii, nem tsarim tc'áróm wèe ba x'áàn ka cg'òea. ²³Igaba ncèè tcg'áa tsi kò tshúu ii, nem tc'áróm

tsari ba dcùú-qoman ka cg'òè cgaeèa. A ncèè tsari x'áàn kò dcùú-qom sa ii ne, i gáé gha nta noose dcùú-qoman kaia!

Cám x'aigan tsééa máá ne

(Lk 16:13; 12:22-31)

²⁴“Cám x'aigan gha tsééa máám khòè ba káa me e. C'èe bam gha hòre, a c'èe ba ncàm khama, kanam gha c'èem koe dtcàase, a c'èe ba ncoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hěé naka qguùan dim nqàrì ba hěéthěé tsara cúí x'ǎè ka tsééa máána hãa tite.

Táá káise tc'èe-tc'èese guu

²⁵“Gaa domkar ko bìrì tu u, a ko máá: Táá gatu di kg'òèan ka káise tc'èe-tc'èese guu, dùú tu gha tc'óó kana kg'áà sa, kana tc'áróa tu ka igaba, dùú tu gha hãa sa. Kg'òè sa gáé tc'òoan ka cgáé tama, me tc'áró ba qgáian ka cgáé tama? ²⁶Bóò nqarìkg'ai di tsarà ne: xhàrà tama i hãa, a tcuù tama, a gataga tòóa mááse tama, gabàm ko qanega gatu ka Xòòm nqarìkg'ai di ba xárò o. Ka gatu gáé gaan ka cgáé tama? ²⁷Gatu ka c'èem díí ba gha gáé káise tc'èe-tc'èesean ka, kg'òèa ba di cáman koe cáman ba càù?

²⁸“A tu a ko dùús domka qgáian ka káise tc'èe-tc'èese? Bóò, nta i qǎáka di x'aan ii sa, nta i ko ma tsom sa. Tséé tama i hãa, a gataga qgáian qgáéa mááse tama. ²⁹Igabar ko bìrì tu u a ko máá: **x'aigam** Solomonem gabà kò gam di x'aian wèe koe ga ncèe zi x'aa zi ka c'èea zi khama ma táá hãa. ³⁰Ncèè Nqarim kòo qǎáka di dcàan, ncèe ko ncèe cáman ka hãa, a q'uu ka c'eean q'oo koe xaoa tcààè, nxāan ncèeta ma hãakagu, nem gha tseegukaga cgáése gatua hãakagu tu u, oo, gatu ncèe cg'áré dtcòmàn úúa tuè!

³¹“Gaa domka méé tu táá káise tc'èe-tc'èese guu naka máá: ‘Dùú sa ta gha tc'óó?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha kg'áà?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha hãa?’ témé guu. ³²Táá zi qhàò zi di nea

ko wèé gúàan ncêe ga qaa, Me gatu ka Xòòm nqarikg'ai di ba ncêe gúàan tu ko tcào sa q'ana hãa ke. ³³Igabaga mée tu kg'áika **X'aigam** Nqarim di x'aian hêé naka Gam di tchànoan hêéthêé qaa, naka tua gha ncêe zi gúú zi wèéa zi ga thêé máàè. ³⁴Ke tu táá q'uu dim cárn ka káíse tc'êe-tc'êese guu, q'uu dim cárn ba gha cúia tc'êe-tc'êese gam ka ke. Wèém cárn ba gam di xháean tc'áda.

C'êe ne bód a tc'êea máá sa

(Lk 6:37-38, 41-42)

7 "Táá c'êem khòè ba xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá xgàràè guu. ²Gaam dàòm cúím èe tu ko c'êe ne bód a xgàram cgoaga tu gha Nqarim ka bód a xgàràè ke, si gha tc'ãd-tc'ãos èe tu ko c'êe ne koe tséékagu sa gatu koe tséékaguè.

³"Dùús domka tsi ko tsáá ka c'êem tcgáí q'oo koe hãam tcg'óbé ba hòda máá, igaba tsi tsáá tcgáí q'oo koe hãam hii-dxoo ba hòd tama? ⁴Nta tsi gha tsáá ka c'êe ba bìrí a máá: 'Tíí tcàràè, hàà nakar tcgáí q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'ódó,' témé, ncêe tsáá tcgáí q'oo koe hãam hii-dxoo ba tsi hòd tama koe. ⁵Tsáá qàè khòèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áika tcgáí q'ooa tsi koe hànám hii-dxoo ba tcg'ódó, naka nxáwa qàèse bód naka tsáá ka c'êem tcgáí q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'ódó.

⁶"Táá èe tcom-tcomsa ii sa haghuan máà guu, naka gataga táá gatu di tcààko nxòán xgúuan cookg'ai koe aagu guu. Gatà tu kò hêé ne i gha nqàrèan gaan di ka nàà tcàà a, a i a gha kabise a tòà q'aa tu u.

Dtcàrà, Qaa, Xg'ám-xg'am

(Lk 11:9-13)

⁷"Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòd tu gha ke, nquu-kg'ám ba tu xg'ám-xg'am, xgobekg'ama tu gha máàè ke. ⁸Diím wèém èe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém èe ko qaa ba hòd, me gha

wèém èe ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama. ⁹Kana ndakam khòè ba gha gam dim cóám kòo péréan dtcàrà me ne, péréan téé-q'oo koe nxòán máà me? ¹⁰Kana èem kòo x'àu ba dtcàrà me ne, cg'ao ba máà me? ¹¹A ncêe gatu ncêe cg'àè tc'êe ii tu kò qàè aban gatu di cóán máà q'ana hãa, ne ba gha nxãaska gatu ka Xòòm ncêe nqarikg'ai koe hãa ba èe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáèa hãase qàè aban máà!

¹²"Gaa domkar **ko bìrí tu u a ko máá:** wèé zi gúú zi èe tu ko tc'êe khòè ne mée ne gatu koe kúrú zi, nxãa zi mée tu gane koe thêé kúrú. Ncêe sa x'àèan ka hêé naka porofitian ka hêéthêé ko nxàèes ga si i khama.

Cg'áres heke-kg'ám sa

(Lk 13:24)

¹³"Xg'ám-xgam naka nquu-kg'ám koe tcàà. Cg'èèan koe ko úúm kg'ám ba tchàà me e, me gaa koe ko qòòm dàd ba thamka me e ke, ne gaa koe ko tcàà ne kái ne e. ¹⁴Igaba bód, kg'òèan dis heke-kg'ám sa cg'aré si i, me gaa koe ko qòòm dàd ba qóm me e, ne èe ko hòd me ne cg'orò ne e.

Hii sa hêé naka tc'ároa sa hêéthêé e

(Lk 6:43-44)

¹⁵"Tshúù-ntcòan di xu porofiti xu mée tu q'aa! Gatu koe xu ko ghúuan di khòoan hãa a hàà, igabaga xu q'ooa xu koe xaúko xu ncuutshaa xu u. ¹⁶Gaxu di tc'ároan ka tu gha bòda q'aa xu. Khòèa ne gáé ko kuri dxàman úúa zi hii-coa zi koe kg'oman tcuù, kana ia ko dxàmga zi hii-coa zi koe faian tcuù? ¹⁷Gatagas ko ma wèés hii qàè sa qàè tc'ároan kúrú, igabas ko tshúús hii sa tshúú tc'ároan kúrú. ¹⁸Qàès hii sa cuiskaga tshúú tc'ároan kúrú hãa tite, kanas gataga tshúús hii sa cuiskaga qàè tc'ároan kúrú hãa tite. ¹⁹Wèés hii èe tc'ároan qàè kúrú tama sa ko xg'aoa tcg'ódóè, a c'èean q'oo koe

tcāàè. ²⁰Gaa domka tu gha gaxu di tc'áróan ka q'āa xu.

Ncīsegar kò c'úu tsia

(Lk 13:25-27)

²¹“Wèém khòèm èe ko bìrì Te a máá: ‘X'aigaè, X'aigaè,’ témé ba nqarikg'ai di x'aian koe tcāà tite, igaba èe ko Tirim Abom nqarikg'ai koe hànám ko tc'èe sa kúrúúm cúím ga ba gha tcāà. ²²Káí ne gha èem cám **còo òòm** ka bìrì Te a máá: ‘X'aigaè, X'aigaè, a gatá tama taa ncèe kòo Tsarim cg'òèm cgoa porofita ta, a Tsarim cg'òèm cgoa dxāwa tc'èean xhài-agu ta, a gam cgoa kái zi gúú zi are-aresa zi kúrú ta?’ témé. ²³Ra gha nxāaska tchànose bìrì ne a máá: ‘Ncīsegar c'úu tua, gatu cg'āè gúú kúrú-kg'ao tu, ke tu Tíí koe tcg'oa!’ témé.

Cám tsara tshào-kg'ao tsara

(Lk 6:47-49)

²⁴“Díím wèém èe ko Tiri kg'uián ncèe kóm, a i ko mée sa kúrú ba gha tc'èegam khòèm khama ii, ncèe ko gam dim nquu ba qàès tshoa-tshoase-q'oos koe tshào ba. ²⁵I túúan hàà, i tshàn cg'òè a tòè, i tc'āán tc'āá a i a èem nquu ba xàbù, igabagam kò táá cg'áé, qàès tshoa-tshoase-q'oos koem kò tshàoa tòòèa khama. ²⁶Igaba díím wèém èe ko Tiri kg'uián kóm, igaba kúrú u tama ba gha káà tc'èem khòèm khama ii, ncèe ko gam dim nquu ba gómankg'ai koe tshàoa tòò ba, **qàès tshoa-tshoase-q'oos cgoa tamase.** ²⁷I túúan hàà, i tshàn cg'òè a tòè, i tc'āán tc'āá, a i a èem nquu ba tcāò, me cg'áé, a kaias gúús khama ma cg'áé ba,” tam mée.

²⁸Eèm ko Jeso ba ncèe zi gúú zi nxàea xg'ara ka zi ko xg'ae zi Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hāa. ²⁹Qarian úúam khòèm khamam kòo ma xгаа-xгаа ne khama, gane di xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu khama tamase.

Jeso ba ko lepero dis tcìi sa úúam khòè ba qàèkagu

(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

8Eèm kò Jeso ba xàbim koe guu a ko xōa ka zi kò kái zi xg'ae zi khòè ne di zi xùri Me. ²Me gaa x'ae kaga lepero dis tcìi sa tsàaram khòè ba hàà cgae Me, a hàà cookg'ia ba koe qgom-tsiquri, a máá: “X'aigaè, tc'èe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé. ³Me tchoanà tshàu, a qgòó me, a máá: “Gatàr ko ma tc'èe, ke q'ano!” témé. Kas kò gam dis tcìis lepero di sa kúúga kaà cgae me. ⁴Me Jeso ba bìrì me a máá: “Q'āa, naka táá cúí khòè ga c'èe gúú ga bìrì guu. Igaba mée tsi qòò naka síí peresitim koe x'áise, naka èem Moshe x'áèa hāas aba sa tcg'òó, x'áís iise khòè ne koe,” témé.

Ncōo-kg'aom di dtcòmà ne

(Lk 7:1-10)

⁵Eèm ko Jeso ba Kaperenaume koe síí tcāà kam kò ncōo-kg'ao xu dim tc'āà-cookg'ai ba hàà cgae Me, a hàà hùikuan dtcàrà cgae Me a máá: ⁶“X'aigaè, tirim qāà ba x'áéa te koe xōe, a nqoara hāa, a ba a kaisa thòðan koe hāa,” témé. ⁷Me bìrì me a máá: “Sífir gha a kúrú mem qāè,” témé. ⁸Me ncōo-kg'ao xu dim tc'āà-cookg'ai ba xoa a máá: “X'aigaè, díí cgáér tama ra a, nquua te tcòbe dòm q'oo koe Tsi ga tcāà ra. Ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òó nakam gha tirim qāà ba kg'òè. ⁹Tíí igabar kaia xu dòm q'oo koe hànàr khòè ra a, xu gataga ncōo-kg'ao xu tíí dòm q'oo koe hànà ke. Ra ko ncèe ba bìrì a máá: ‘Qòò,’ témé, me qòò, ra c'èe ba bìrì a máá: ‘Hàà,’ témé, me hàà. Ra tirim qāà ba bìrì a máá: ‘Ncèe sa kúrú,’ témé, me kúrú si,” tam mée.

¹⁰Eèm ko Jeso ba èe sa kóm kam kò kaisase are, a ba a èe kòo xùri Me ne bìrì a máá: “Tseegua ner ko bìrì tu u: Qanegar cúí khòè ga Iseraele koe hòò ta ga hāa ncèeta ma kaias dtcòm sa úúa

hãa a. ¹¹ Bìrì tu ur ko, kái ne gha cáms ko tcg'oa xòè koe hēé naka cáms ko tcheè xòè koe hēéthéé guu a hàà, a ne a hàà Abrahama ba hēé naka Isaka ba hēé naka Jakobe ba hēéthéé xu cgoa ntcóó a tc'óó, nqarikg'ai di x'aian koe. ¹² Igaba ne gha gane ēe x'aian di ne tchàa koe xaoa tcg'dòè, dcúú-qoms q'oo koe, ncēe kg'aean hēé naka gāò xqóan hēéthéé gha hãa koe," tam méé.

¹³ Me nxãaska Jeso ba ncōo-kg'ao xu dim tc'ää-cookg'ai ba birí a máá: "Eē tsi ma dtcòma hãa khamaga méé i tsáá koe ii, ke qòò," témé. Me kò gam dim qāà ba gaa x'aèan ēe kaga qāè.

Jeso ba ko kái ne khòè ne kúru ne qāè

(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)

¹⁴ Eēm ko Jeso ba Peterem dim nquum koe tcāà kam kò Peterem ka c'uise sa bóò, si cgùrukagu si kos tcìis ka qgóòèa, a xóé-xòe. ¹⁵ Me kò tshàua sa qgóó, i tcìian guu si, si tēe a sa a tshoa-tshoa a tsééa máá Me.

¹⁶ Eēm dqòam ka ne kò kái ne khòè ne dxāwa tc'ēean úúa hãa ne Gam koe óá. Me kg'uim cgoa dxāwa tc'ēean xhàigu, a ba a wèè ne ēe kò tsàa ne kúru ne kg'òè.

¹⁷ **Ncēe sa kò kúru**, nxãasegas gha ēem ko porofitim Isaia ba nxàea sa tseeguk-aguè ka, ncēe ko máá:

"Gatá di thòò nem séèa,
a ba a tcìia ta xgàm a qòò cgoaa,"
témé sa.

Qaase ko sa Jeso ba xùrian koe

(Lk 9:57-62)

¹⁸ Eēm ko Jeso ba khòè ne dis xg'ae sa qāea ba koe bóò, kam kò x'aèan tcg'òò, tchoaba méé xu c'ēem xòèm tshàam dim koe di i. ¹⁹ Me nxãaska x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba hàà cgae Me, a hàà bìrì Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'aoè, ēe Tsi ko síf qgái wèè koer gha xùri Tsi," témé. ²⁰ Me Jeso ba xqà me a máá: "Círía ne gaan di hãéan úúa, i tsaràn gaan di nquuan úúa,

igabagam Khòèm dim Cóa ba tòò tcúúm gha qgái úú tama," témé.

²¹ Me c'ēem xgaa-xgaa-kg'ao ba birí Me a máá: "X'aigaè, kg'aia qāà te nakar síf tirim xòò ba kg'ónò," témé. ²² Igabam kò Jeso ba birí me a máá: "Xùri Te, naka ēe x'óóa hãa ne guu naka ne gane dian ēe x'óóa hãa kg'ónò," témé.

Jeso ba ko tc'áá ba nqaekagu

(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Eēm ko dxòrom q'oo koe tcāà ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu xùri Me. ²⁴ Me kò kúúga kaiaam tc'áá ba tshàam tc'amkg'ai koe tēe, me dxòro ba tshàam di qhonèan ka xàbùu tcg'dòè, igabam kò Jeso ba x'óoma hãa. ²⁵ Xu síf ghùì Me a máá: "X'aigaè, hùì xae e! Tom xae ko ke!" témé. ²⁶ Me bìrì xu a máá: "Dùús domka xao ko ma q'aea, gaxao ncēe cg'aré dtcòman úúa hãa xaoè?" témé. Kam ko nxãaska tēe a ba a tc'áá ba hēé naka tshàa ba hēéthéé dqàè, si kaisas nqoo sa xóé. ²⁷ Xu ēe kò hãa cgoa Mea xu are, a tēèku a máá: "Dùútsa khòè ba gáé ncēe ba? Tc'áan ga hēé naka tshàan ga hēéthéé ka ko komsanaè ba!" témé.

Cám tsara khòè tsara dxāwa tc'ēean úúa tsara ko qāekaguè

(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Eēm ko c'ēem xòèm tshàam dim koe síf, Gadarene dim xg'aekum di ba, kam ko cam tsara khòè tsara dxāwa tc'ēean úúa tsara cgoa xg'ae, tc'ám zi koe kò guua hãa tsara. Kaisase bèe-beesa kò ii tsara, i kò cúí khòè ga gaam dàò ba séè naka nqáé tite. ²⁹ Gaa x'aè kaga tsara kò q'au a máá: "Dùú sa Tsi ko tc'ēe sitsam koe, Nqarim di Tsi Cóa Tseè? A hààra Tsia, hàà Tsi gha xgàra tsam m ka, nxárá tòòèam x'aèem cookg'ai koe?" ta méé.

³⁰ Zi kò kái zi xgùu zi gaxu ka cg'arése nqúu ka hãa a ko dxóò. ³¹ I kò gatsara di dxāwa tc'ēean Jeso ba dtcàrà a máá: "Ncēè hàà Tsi kò ko xhàigu ta a ne méé

Tsi xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a," témé. ³² Me bírí i a máá: "Qòò!" témé. I tcg'oa, a i a síí xgùuan koe tcàà. Si wèès xg'aes xgùuan di sa kari-karisea xōa a síí tshàan q'oo koe x'óò.

³³ Xu ēe kòò xgùuan kòre xu khòè xu bèe a qgóé, a x'áé-dxoom koe síí, a síí wééan ga nxàe, ēe kò dxāwa tc'ēean úúa tsara khòè tsara koe kúrúsean ga hēéthēé e. ³⁴ Kam kò wèém x'áé-dxoo ba tcg'oa, a síí Jesom cgoa xg'ae. Eē ne ko bódò Me, ka ne kò dtcàrà Me, gane dim nqóóm koem gha tcg'oa sa.

Jeso ba ko nqōaram khòè ba kúrú me qāe

(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

9 Nxāaskam kò Jeso ba dxòrom q'oo koe tcàà, a tchoaba a ba a Gam dim x'áé-dxoom koe síí. ² Ka xu kò gaa x'aè kaga c'ēe xu khòè xu khòèm nqōara hāa ba Gam koe óága, gam dim tcoàm koe xòò mea hāase. Eēm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bódò kam kò ēe nqōara hāa ba bírí a máá: "Tòón tcáó, Tiri tsi cóá tseè, chìbia tsi tsi qgóóa mááèa hāa ke," témé.

³ Ka xu ko c'ēe xu x'áé xgae-xgae-kg'ao xu tcáóa xu q'oo koe máá: "Ncēm khòè ba ko **Nqari ba** còè!" témé.

⁴ Igabam ko Jeso ba bódò q'āa ēe xu tc'ēea hāa sa a máá: "Dùús domka xao ko cg'āè zi gúú zi tcáóa xao q'oo koe tc'ēea máá? ⁵ Ndaka nea thamkaà? 'Chìbia tsi tsi qgóóa mááèa,' témé saa kana máá: 'Tēe naka qòò,' témé saa?" tam ma tēe xu. ⁶ "Igabagar gha x'ái xao o, xao gha nxāasega q'āa, Khòèm dim Cóa ba nqóómkg'ai koe qarian úúa hāa sa, khòèa nem gha gaan di chìbian qgóóa máá di i," témé. Nxāaskam kò ēe nqōara kò hāa ba bírí a máá: "Tēe naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áé koe dìbi," témé. ⁷ Me tēe a ba a x'áéa ba koe dìbi.

⁸ Eē zi ko khòè ne di zi xg'ae zi ncēes gúú sa bódò, ka ne kò q'áòs ka tcààè, a ne

a Nqari ba dqòm, ncēe kò ēeta ii qarian khòèan màa ba.

Jeso ba ko Mataio ba tcii

(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Eēm ko Jeso ba gaa koe guu kam kò Mataio ta ko ma tciièm mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba bódò, me marian ko sèea xg'ae-xg'aeèm nquum koe ntcóóa-ntcōe. Me bírí me a máá: "Xùri Te," témé. Me tēe a xùri Me.

¹⁰ I kúrúse Me Jeso ba Mataiom x'áé koe síí hāa a ko tc'óó. Ka i ko kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka chìbi-kg'aoan hēéthēé hàà, a hàà Jeso ba hēé naka Gam di xu xgae-xgae-kg'ao xu hēéthēé cgoa ntcōó. ¹¹ Eē xu ko Farasai xu ēes gúú sa bódò ka xu kò Gam di xu xgae-xgae-kg'ao xu tēe a máá: "Dùús domka ba ko gaxao dim Xgae-xgae-kg'ao ba mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka chìbi-kg'aoan hēéthēé cgoa tc'óóa máá?" témé.

¹² Ncēes gúú sam ko kóm kam kò Jeso ba máá: "Eē tsàa tama ne khòè nea naakan qaa tama, igaba ēe ko tsàa ne ko qaa a. ¹³ Ke xao qòò naka síí xgae-xgae, ncēm kg'ui ba ko dùú sa mée sa: 'Thòò-xama-máákua ner ko **khòè ne xg'aeku koe** tc'ēe, dàda-máákuan ka tamase,' ta ko mée ba. Tchàno ne khòè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chìbi-kg'ao ne tcii ka khama," tam mée.

Jeso ba ko tc'ōoan carasean ka tēèe

(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Nxāaska xu kò Johanem di xu xgae-xgae-kg'ao xu síí cgae Me a síí tēe Me a máá: "Dùús domka xae ko sixae hēé naka Farasai xu hēéthēé xae káise tc'ōoan carase, igaba xu Tsari xu xgae-xgae-kg'ao xu tc'ōoan carase tama?" témé. ¹⁵ Me Jeso ba xōa xu a máá: "Sèè-kg'aom kò gam di ne cg'āè-kg'ao ne cgoa hāa ne nea gha dùús domka kg'ae? Iga-

bam gha x'aè ba hàà, sèè-kg'aom gha gane koe guu a sèèa tcg'òòè ba, ne gha nxāaska tc'òoan carase.

¹⁶ “Díim ga ba cuiskaga qgáí cg'anà ba kabam qgáim cgoa nqàba hāa tite, ēes nqàba sa gha ēem qgáim koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càuse khama. ¹⁷ Gataga i khòèan cuiskaga kaba gòéan ncíí zi khòo dtcòbè zi gòéan di zi q'oo koe gòéan qg'oea hāa tite. A ncèè gatà i kò ko hēè ne zi gha khòo dtcòbè zi qgaise, i gòéan ntcāa, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba i ko kaba gòéan kaba zi khòo zi koe qg'oeè, i wèèan qāè qgáí koe tòòè,” tam méé.

X'óóas cóá sa hēè naka tsàakos khòè sa hēèthēè e

(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Eēm qanega hāa a ko ncēes gúù sa gane cgoa nxàè kam kò kúúga c'ēem tc'āà-cookg'ai ba hàà, a hàà cookg'aia ba koe qámse, a máá: “Tiris cóá sa ncāa sencgaga x'óó. Ke hàà naka hàà Tsari tshàuan tòò cgae si, nakas kg'òè,” témé.

¹⁹ Me Jeso ba tēe a qòò cgoa me, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xùri tsara a.

²⁰ Kas ko 12 kurian kò úúá hāa, a ko xòm x'aèse nxoean hòòs khòè sa qāáa ba koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáim di xgám-kg'aman qgóó. ²¹ Gaas kas kò birise a máá: “Gam dim qgáí bar kò qgóó ne cúígar gha qāè,” témé.

²² Me Jeso ba kabise a bòò si, a máá: “Tòón tcáo, Tiri si cóá seè, sari dtcòma nea qāèkagu sia ke,” témé. Si khòè sa gaa x'aèan ēe kaga qāè.

²³ Eēm ko Jeso ba tc'āà-cookg'aim dim nquum koe tcāà, a ko fulutu cii-kg'ao xu hēè naka tcéé-tcēe kò kos xg'ae sa hēèthēè bòò, ²⁴ kam kò máá: “Qòò tu, cóá sa x'óó tama, igabagas kg'ama x'òma hāa ke,” témé. Igabaga ne kò kg'āè Me. ²⁵ Igaba ēes kò xg'ae sa tchàa koe tcg'òòéa xg'ara kam kò q'oo koe tcāà, a ba a cóá sa tshàua sa koe sèè, si tēe.

²⁶ Ncēe tchōà ne kò wèém xg'aekum ēem koe qòò.

Jeso ba ko khòè tsara káá tcgáí tsara kúrú tsara qāè

²⁷ Eēm Jeso ba ēe koe guu a ko qòò ka tsara ko káá tcgáí tsara khòè tsara xùri Me, a q'au a ko máá: “Thòò-xama máá tsam m, Dafitem ka Tsgòose-coa Tseè,” témé.

²⁸ Eēm ko nquum q'oo koe tcāà ka tsara ko gaa tsara káá tcgáí tsara khòè tsara hàà cgae Me, Me tēè tsara a, a máá: “Dtcòm tsao ko qaria ner úúá sa, ncēè gúúá ner gha kúrú di i?” témé. Tsara xoa Me a máá: “Èè, X'aigàè,” témé. ²⁹ Me nxāaska tcgáí tsara qgóó, a ba a máá: “Gatsao di dtcòmān khamaga méé i ma kúrúse,” témé. ³⁰ I gatsara di tcgáían xgobekg'amse. Me Jeso ba qarika dqàè tsara a, a máá: “Bòò méé tsao naka i táá cúí khòè ga ncēes gúú sa q'āa guu!” témé. ³¹ Igabaga tsara kò qòò, a síí Gam di tchòàn wèém xg'aekum ēem koe xàà.

Jeso ba ko khòèm kg'ui tama ba qāèkagu

³² Eē tsara kòò qòò kam kò dxāwa tc'ēan ka tcāàèa a kg'ui tamam khòè ba Jesom koe óágaè. ³³ Eē i ko gaa dxāwa tc'ēan xhàiguè kam kò gaam khòèm ēe kò kg'ui tama ba kg'ui. Zi kò xg'ae zi area, a zi a máá: “Ncēeta iis gúú sa qanega Is-erale koe kúrúse tama!” témé.

³⁴ Igaba xu kò Farasai xu máá: “Dxāwa tc'ēan dim tc'āà-cookg'aim cgoam ko dxāwa tc'ēan xhàigu,” témé.

Tsée-kg'aoa nea cg'orò o

³⁵ Me kò Jeso ba wèè xu x'áé-dxoo xu koe hēè naka x'áé-coa xu koe hēèthēè qòòa te, a ba a gane di còrè-nquuan koe xgaa-xgaa, a kò x'aiān di qāè tchòàn khòè ne xgaa-xgaa, a ba a kò wèès tcìi sa hēè naka wèès thòò sa hēèthēè tsoò. ³⁶ Eēm ko xg'ae zi bòò kam kò thòò-

xama máá zi, ntcāa-ntcāaè ne kòo, a ne a kò káà hùì ne e khama, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ma. ³⁷ Me nxāaska Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrì a máá: “Tcuùè gha gúua ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o. ³⁸ Ke xao tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà, nakam tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù,” témé.

**Jeso ba ko Gam di xu
xгаа-xgaase-kg'ao xu tsééa tcg'òó**

(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

10 Me kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu 12 xu Gaam koe tciia óá, a ba a dxāwa tc'ēan xhàiagu di qarian máà xu, naka wèè zi tcìi-kg'ám zi hēé naka wèè zi thòò-kg'ám zi hēéthéé qāèkaguan di i.

²Ncēa kò cg'òèan x'áè úú-kg'ao* xu 12 xu di ga a. Tc'āà di ba kò Simonem ncēè kò Petere ta ma tciìè me e, naka gam ka qōesem Anterea ba hēé, naka Sebetem ka cóasem Jakobo ba hēé, naka gam ka qōesem Johane ba hēé, ³Filipi ba hēé naka Baretolomaio ba hēé, Tomase ba hēé naka Mataiom mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hēé, Alefaiom ka cóasem Jakobo ba hēé naka Tadaio ba hēé, ⁴Simonem ncēè kò tòókuan x'āà máá ba hēé naka Jutasem Isekariote ba hēéthéé e, ncēè kò khòè ne tshàu q'oo koe tcāà Me ba.

12 xu x'áè úú-kg'ao di tsééa ne

(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵Nxāa xu 12 xum kò Jeso ba ncēè x'áè-kg'ámán cgoa tsééa tcg'òó, a máá: “Táá táá zi qhàò zi di qgàian koe síí guu, naka táá x'áè-dxooan Samaria ne di ka c'ēan koe ga tcāà guu. ⁶Igaba méé xao Iseraele di ne khòè ne koe qōò, ncēè aagusea ghùuan *khama* ii ne. ⁷Naka xaoa ēe xao xóé a ko qōò ka, ncēè kg'uian xгаа-xгаа naka máá: ‘Nqarikg'ai di x'aia nea cùú

u!' témé. ⁸Eē ko tsàa ne kg'òèkagu, ēe x'óóa ne ghùì, gane ēe lepero dis tcìis di ne q'ano-q'ano, dxāwa tc'ēan xhàiagu. Surutakaguè tamase xao máàèa hāa, ke xao kg'ama c'ēe ne surutakagu tamase thēé máà. ⁹Táá xao c'ēe mari x'òà ga qòè guu. ¹⁰Gaxao dis qōòs koe méé xao táá dtcòbèan ga, kana cáím tsara qgái tsara igaba, kana nxàboan ga igaba, kana dqàbian ga igaba sèè guu. Tséé-kg'ao ba gam di tc'òoan ka kg'anoèa hāa ke.

¹¹“Wèém x'áè-dxoo ba kana x'áém ēe xao ko tcāàm koe méé xao khòèan kg'ano-kg'anosa qaa, naka gaan di x'áéan koe hāa naka nxāakg'aiga síí gaa koe tcg'oa. ¹²Eē xao kòo x'áém koe tcāà ne méé xao tsgámkagu me. ¹³A ncēè x'áém kò kg'ano-kg'anosa ba ii, ne méé i gaxao di tòókuan gaam koe hāa, igaba ncēè gatàm kò ii tama ne méé i gaxao di tòókuan kàbise cgae xao o. ¹⁴A ncēè c'ēe khòè ga kò qāèse hààkagu xao o tama, kana gaxao di kg'uian komsana tama, ne méé xao gaam x'áém koe kana x'áè-dxoom koe tcg'oa naka xaoa nqàrèa xao di tsharàn qāè-qāe. ¹⁵Tseeguan kagar ko bìrì xao o a ko máá: xgàrakuan dim cáím kam gha gam x'áè-dxoo ba Sodoma hēé naka Gomora hēéthéé ka kaisa xgàrakuan hòò.

Xgàrakuan hààko kúruse e

(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)

¹⁶“Bòò, Tíí ra ko ghùu zi khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o. Gaa domka méé xao nxāaska tc'ēega ii cg'aoan khama ma, naka xaoa tcíbì zi khama ma tc'aua hāa. ¹⁷Igabaga méé xao khòè ne koe kòrese, qáé xao o ne gha a qhàis cookg'ai koe úú xao o, a gha gane di còrè-nquuan koe xg'ám xao o ke. ¹⁸Xao gha Tíí domka *c'ēe xu* tc'āà-cookg'ai xu koe hēé naka x'aiga xu koe hēéthéé tcéèa úúè, a gha gaxu cookg'ai

*10:2 x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

koe hêé naka táá zi qhàò zi di ne cookg'ai koe hêéthêé Tíí ka nxàea tseegukagu. ¹⁹Igaba êe ne kò ko gaxu tshàu q'oo koe tcàà xao o ne méé xao táá káise tc'êe-tc'êese guu, dùú sa xao gha kg'ui sa, kana nta xao gha ma nxàe si sa, êe xao gha kg'ui sa xao gha êem x'aèm ka máàè ke. ²⁰Gaxao tama xao gha ko kg'ui khama, igaba gaxao ka Xòòm dim Tc'êe Me e gha ii, êe gha ko gaxao koe kg'ui ba.

²¹“Khòè ba gha qòese ba x'oos koe tcàà, me xòò ba gam dim cóám ka gataga hêé, i gha cóán gaan di xòðan ntcoe, a gha cg'õo o. ²²Xao gha Tiri cg'õèan domka wèé khòèan ka hòrèè. Igaba gaam êe gha qarika téé a chòð-q'ooos koe síí ba gha kgoaraè. ²³Eê c'êem x'áém koe xao kò ko xgàràè ne méé xao c'êem za bèea síí. Tseegua ner ko birí xao o a ko máá: X'áé-dxoo xu Iseraele di xu koe qòoatean cgoa xao xg'ara tite, Me gha nxàakg'aiga síí Khòèm dim Cóá ba hàà.

²⁴“Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hàà tama, kana qàà ba gam ka q'òðsem ka tc'amaka hàà tama. ²⁵Tc'áòà i hàà, xgaa-xgaase-kg'aom ga gaam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii sa, me qàà ba gaam ka q'òðsem khama ii. X'áém dim tcúúm kò ko Belesebule ta ma tcièè ne, ne gha gaam x'áém di ne nxàaska ntama cg'àèse tcièè!

Dìí ba q'áò sa

(Lk 12:2-7)

²⁶“Ke táá q'áò ne guu. Wèès gúús êe chómsea hàà sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèès tchòàs chómsea sa nxàese ke. ²⁷Eêr ko ntcúúan q'oo koe birí xao o gúúan méé xao x'ààn q'oo koe nxàe. Naka êe xao kóm si ko c'amà hàase nxàèè sa méé xao nquuan tcòbe koe kgoarasea hàase nxàe. ²⁸Táá méé xao **khòè ne** êe ko tc'áró ba cg'õo, igaba tc'êe ba ne gha cg'õo di qarian úú tama ne q'áò guu. Igaba

méé xao **Nqarim** êe tc'áró ba hêé naka tc'êe ba hêéthêé gha chòð tamase c'ees dxāwam dis koe kaàkagu di qarian úúa hàà ba q'áò. ²⁹A nxàe tsará sara gáé cúúm mari-coam cgoa x'amàè tama? Igabas cúús ga sa gatu ka Xòòm tc'êe tamase, góman koe tcheèa hàà tite. ³⁰I gataga wèé c'òðan tcúúa tu di ga nxàràèa. ³¹Ke táá q'áò guu. Káí zi nxàe tsará zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

Nxàese sa hêé naka xqase sa hêéthêé e

(Lk 12:2-7)

³²“Khama wèém khòèm êe ko khòè ne cookg'ai koe Tíí ka nxàese bar gha Tíí igaba Tirim Xòòm nqarikg'ai koe hàam cookg'ai koe nxàea tcg'òó. ³³Igaba dìím wèém êe ko khòè ne cookg'ai koe xqase Te bar gha Tíí igaba Tirim Xòòm nqarikg'ai koe hàam cookg'ai koe xqaseè.

Tòókus tamase igaba ntcàu ba

(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴“Táá tc'êea máá, nqòómkg'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tc'êea guu. Hààr tòókuan óá tama, igaba ntcàu me e. ³⁵Hààra Raa, hààr gha khòè ba kabi ka, me gam ka xòòm cgoa táá kómku, si cóá sa gas ka xòòs cgoa táá kómku, si c'uise-coa sa c'uisès cgoa táá kómku ka.

³⁶I gha khòèm di cg'õo-kg'aoan gam dim x'áém di ne khòè ne ii.

³⁷“Wèém êe xòò ba kana xòò sa kaisase Tíí ka ncàma ba kg'ano Te tama. Me wèém êe gam dim cóá ba kana cóá sa kaisase Tíí ka ncàma ba kg'ano Te tama. ³⁸Me dìím wèém êe gam dim xgàù ba sèè naka xùri Te tama ba kg'ano Te tama. ³⁹Dìím wèém êe ko gam dis kg'òè sa qarika qaa ba gha aaguse cgaèè si, me gha dìím wèém êe ko Tíí domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaèè ba gha hòò si.

Suruta ne

(Mk 9:41)

⁴⁰ “Wèém ãe ko qãese hàakagu xao o ba ko Tíí ga Ra qãese hàakagu, Me ko díím wèém ãe ko qãese hàakagu Te ba qãese hàakagu ãe tsééa óága Tea ba. ⁴¹ Díím wèém ãe ko porofiti ba qãese hàakagu, porofiti me e domka ba gha porofitian ko máàè surutan hòò. Me gha díím wèém ãe ko tchànóm khòè ba qãese hàakagu, tchànóm khòè me e domka ba tchànóm khòèm ko máàè surutan hòò. ⁴² Tseeguan kagar ko gataga bírí xao o a ko máá: Díím wèém ãe ko qgàisa tshàan dis kubis igaba ncèe ne cg'aré ne ka c'ée ba máà, Tirim xгаа-xgaase-kg'ao me e domka ba gha tseeguan kaga gam di surutan hòò.”

Jeso ba hée naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hēéthēe e

(Lk 7:18-35)

11 Eēm ko Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu 12 xu x'áèa xg'ara, kam kò ãe koe guu a qòò, síím gha Galilea di xu x'áé xu koe khòè ne xгаа-xгаа, a **Nqarim di kg'uian** bírí ne ka.

² Me Johane qáé-nquus koe hànase Krestem ko kúrí zi tséé zi ka kóm, a ba a kg'uian gam di tsara xгаа-xgaase-kg'ao tsara cgoa tsééa úú, ³ síí méé tsara tēè Me naka máá: “A Tsáá ga Tsia ncèe ga ko koma hàà Tsi kana méé xae c'èem khòè ba nqòò?” témé.

⁴ Me kò Jeso ba xqɑ tsara, a máá: “Qòò naka síí Johane ba bírí ãe tsao ko kóm a ko bóò sa: ⁵ Ncèe káà tcgáí ne ko bóò, ne ko ãe kò qòò tama ne qòò, ne kò lepero dis tcìis di ne qãèk-aguè, ne ko ãe kóm tama ne kóm, ne ãe kò x'óóa hãa ne ghùìè, ne ko ãe dxàua hãa ne qãè tchòàn xгаа-xgaaè. ⁶ Ts'ee-ts'ee/kg'aièa baa khòèm ãe gam di dtcòmàn Tíí koe tcgàba tite ba **ncèe**

khòèm ko kuri ma nxòās koe ma tcgàba a cg'áé khama,” tam méé.

⁷ Eē tsara ko qòò kam kò Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi cgoa kg'ui Johanem ka a máá: “Tchàa-xgòós koe tu kò ko qòò ka tu kò síí dùú sa bóò? Tc'áán ka ko ntcãa-ntcãaèm tc'áà baa kò ii? **Eē-ēe.** ⁸ Nxãas tamas kò ii ne tu kò ko síí dùú sa bóò? Khòèm xaam qgáí ba hana baa? **Eē-ēe,** khòè ne ãe xaa qgáían ko hãa nea x'aigan di nquuan koe hãa. ⁹ Kháé dùú sa tu kò nxãaska síí ko bóò? A porofiti baa? Eè, bírí tu ur ko, porofitim ka tc'amaka hãa me e. ¹⁰ Ncèe ba gaam ka i góáèa hãam ga me e, a ko máá:

‘Bóò, Tirim tchòà xàà-kg'ao bar gha Tsáá cookg'ai koe tsééa úú, ncèe gha síí Tsarim dàò ba kg'ónòa máá Tsi ba,’

ta mééèa ba. ¹¹ Tseegukar ko bírí tu u, a ko máá: Eē khòè zi ka ábàèa hãa xu ka x'áísea hãa ba káà me e, Johanem tcguù-tcguu-kg'aom kam kaia hãa sa. Igaba gam ãe nqarikg'ai di x'aian koe cg'aré ii ba gam ka kaia hãam ga me e. ¹² Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di cáman koe guu a ncèem x'aèm koe hààs koe i kò nqarikg'ai di x'aian qarian cgoa qgóókua, ne ko qarís di ne khòè ne qarían cgoa sèè e. ¹³ Porofiti xu wèè xu hée naka **Moshem di** x'áèan hēéthēèa kò ko porofita khama, me síí nxãakg'aiga Johane hàà. ¹⁴ A ncèes gúú sa tu kò dtcòm kg'oana ne, gam Johane ba Elijam ga me e, ncèe **Nqarim kò nqòòkagu tua ba** hààm gha sa. ¹⁵ Eē tceean úúta hãa ba méém kóm.

¹⁶ “Igaba Ra gha kháé ncèem x'aèm dis qhàò sa dùús cgoa nxárá xg'ae? Kg'amaga i cg'aré cóán khama ii, ncèe gúúan ko x'amáguè qgáí koe hãa a ko tci-iku u, a ko máá:

¹⁷ ‘Fulutuan ta kò ciia máá tu u, tu kò táá ntcãà, ta kò gataga x'oosan di ciian nxáè, tu kò táá kg'ae,’

témé. ¹⁸ Johanem ko hàà kam kò tc'óó tama kana kg'áà tama, ne kò máá: 'Dxáwa tc'èea nem úúa,' témé khama. ¹⁹ Igabam kò Khóèm dim Cóá ba hàà, a ko tc'óó a ba a ko kg'áà, ne kò máá: 'Bódò, tc'óó-kg'aom ncèe ba, a kg'áà-kg'aom gōéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aom hēe naka chibi-kg'aom hēethēe dim tcárà ba,' ta méé. Igaba i ko q'áan di tc'èean gaan di kúrúse-kg'áman ka tchàno o sa x'áise."

**X'áé-dxoo xu gaxu di chìbian
koe tcóóse tama xu**

(Lk 10:13-15)

²⁰ Me Jeso ba nxáaska tshoa-tshoa a ba a x'áé-dxoo xu, ncèe kái-kg'aise zi Gam di zi x'ái zi are-aresa zi gaxu koe kúrúsea xu dqàè, táá xu kò gaxu di chìbian koe tcóóse khama, a ba a máá: ²¹ "Haò, cg'ãè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'ãè i gha ii tsáá ka Betesaidaè! Are-aresa zi x'ái zi ncèe ko gatsao koe kúrúsea zi kò Ture hēe naka Sitone hēethēe koe kúrúsea hāa ne ne ga kò ncíse gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáian hāa, a tháuan tcgáúsea. ²² Igabar ko birí tsao o a ko máá: 'Xgàrakuan dim cárn ka tsara gha Turea tsara Sitonea tsara subu xgàrakuan hòd gatsao dian ka,' témé. ²³ A ncèe tsáá ka, Kaperenaume tseè! Ncèe x'ái zi are-aresa zi tsáá koe kúrúsea zi kò Sodomam koe kúrúsea nem ga ko ncèeska qanega hànà. Gaa domka tsi gha kaisase nqāaka xòòè, x'óóa ne khòè ne dim qgáim koe, nqarikg'ai koe tsi gha ghùu a úúè, ta tsi tc'èea igaba. ²⁴ Igabar kò birí tsi a ko máá: Xgàrakuan dim cárn kam gha Sodoma ba subu xgàrakuan hòd tsarian ka, témé," tam Jeso ba méé.

Tíí koe tu hàà naka sãa

(Lk 10:21-22)

²⁵ Eēm x'aèm kam kò Jeso ba nxàe a máá: "Dqòm Tsir ko, Aboè, X'aiga Tsi, nqarikg'ai hēe naka nqóómkg'ai hēethēe di Tsi, ncèe zi gúu zi Tsi kò tc'èega ne hēe naka xgaa-xgaasea hāa ne hēethēe chóm-kg'aia hāa, a Tsi a kò èe cg'aré ne xgaa-xgaase tama ne† x'ái zia hāa khama. ²⁶ Eè, Aboè, ncèea Tsi kò ma ncàma hāa ga a khama.

²⁷ "Wèè zi gúu zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khòè ga Cóá ba c'úua, Xòdm oose, i cúí khòè ga Xòd ba c'úua hāa, Cóásem oose, naka wèém èe Cóám ka nxará tcg'òòèa ba hēethēe e, gaam koem gha Cóá ba Xòd ba x'ái ka ba.

²⁸ "Hàà tu Tíí koe gatu wèè tu èe xhōea a ko tààè tu, sākagu tu ur gha ke. ²⁹ Sèè tu Tiris joko sa naka gatu ka xgàm, naka tua Tíí koe xgaa-xgaase. Tíí Ra kgàea hāa a ko cg'aré-cg'arese, a Ra a tcáóa Te koe tc'aua, tu gha nxáaska sãa-q'ooan hòd gatu di i. ³⁰ Tiris joko sa xhòà-xhòà si i, si xgàms Tiri sa subu si i khama."

Jeso ba Sabata dim X'aiga Me e

(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

12 Eēm x'aèm kam kò Jeso ba maberean dim xhàram q'oo koe ko Sabata dim cárn ka qòd. Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kò xàbà hāa ka xu kò nxáaska tshoa-tshoa a maberean tc'áro khòá a tc'óó. ² Igaba èe xu ko Fara-sai xu èe sa bódò, ka xu kò birí Me a máá: "Bódò! Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko Sabata dim cárn ka x'áèan koe kgoara máàè tama sa kúrú," témé.

³ Igabam kò Jeso ba birí xu a máá: "Qanega xao gáé nxára ta ga hāa Dafitem xg'ao kúrú sa, gabá hēe naka gam ka c'èea xu hēethēe kò xàbà hāa ka?

⁴ Nqarim dim nquum koem kò ma tcāa,

†11:25 èe cg'aré ne xgaa-xgaase tama ne - Gerika sa ko máá: "cg'aré ne cóá ne," témé.

a ba a gam ka c'ëea xu cgoa ts'ee-ts'ee'ka'iaèa pérean tc'óó, ncëe peresiti xu ka cúí ko tc'óòe e, gabá hëe naka èem kò hãa cgoa xu hëéthéé kò tc'óóan gaan di kgoara mááè tama a. ⁵ Kana xaoa qanega Moshem di x'àèan koe nxará ta ga hãa, Sabata dim cárn ka xu kò peresiti xu tempelem q'oo koe Sabata dim cárn ba táá tcom, igaba xu kò táá chibi-chibiè sa. ⁶ Birí xao or ko a ko máá: C'ëes gúús tempelem ka kaia sa ncëe koe hàna, témé. ⁷ **Nqarim di** kg'uia ne ko máá: "Thòò-xama-máákua ner ko qaa, dàda-máákuan ka tamase," témé. Ncëè tseegukaga xao kò q'ana ncëes gúús ko nxàe sa ne xao ga kò khòè ne ncëe chibi úú tama ne, chibi-chibi naka xgàra tama. ⁸ Khòèm dim Cóa ba Sabata dim cárn dim X'aiga Me e khama," tam méé.

Khòèm nqara x'òà hãa ba

(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Èem qgáim koem kò guu a gane dim còrè-nquum koe síí tcàà. ¹⁰ Gaa x'aè kagam kò nqara tshàua hãam khòè ba gaa koe hàna. C'ëe xu khòè xu kò hàna a xu a ko dàdan qaa, Jeso ba xu gha chibi-chibi di i, khama xu kò tèè Me, a máá: "A **x'àèan koe i** kgoaraèa Sabata dim cárn ka khòèan qàèkagua ne?" ta méé.

¹¹ Me birí xu a máá: "Kháé ncëè gaxao ka c'èem kò cúís ghùu sa úúá, si Sabata dim cárn ka hãém q'oo koe cg'áéa tcàà ne, a cuiskaga baa qgóó si naka tcg'òó sia hãa tite? ¹² Nta noose ba khòè ba ghùuan koe cg'áé baa! Gaa domka i **x'àèan koe** kgoaraèa Sabata dim cárn ka qàèan kúrúa ne," tam méé.

¹³ A ba a nxãaska gaam khòè ba birí a máá: "Tchoanà tshàua tsi," témé. Me khòè ba tchoanà a, i tshàua ba kabise a qàèa xg'ara a c'èean khamaga ii. ¹⁴ Igaba xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a kàan qaa, ntama xu gha ma Jeso ba cg'òó di i.

Nqarim nxará tcg'òóa máaseam Qàa ba

¹⁵ Èem ko Jeso ba bòda q'ãa **kàa nem ko kúrúa mááè sa** kagam kò èem hãnam qgái ba tcg'oara guu. Zi kái zi xg'ae zi xùri Me, Me wèéa ne kg'òèkagu. ¹⁶ A ba a q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha c'ëe ne birí, díí Me e sa ka. ¹⁷ Ncëes gúú sam kò kúrú, porofitim Isaiam kò kg'uia gúuan gha nxãasega hàà tseegukaguè ka, ncëem kòo máá:

¹⁸ "Bòd, Ncëea tirim Qààm ga Me e, nxárár tcg'òóa hãa ba, ncëer ncàma ba, ncëe Gam kar ko qãè-tcao ba. Tirim Tc'ëe bar gha Gam koe tòó, Me gha tchànoan ka **nqóóm di zi** qhàò zi birí.

¹⁹ Khòèan cgoam méeékua hãa tite kana q'aua hãa tite, i cúí khòè ga dòma ba dàdan q'oo koe kómá hãa tite.

²⁰ Nãiseam tc'áà bam khòá tite, a ba a x'óó kg'oanam lampi dqúi ba ts'íría hãa tite,

a ba a gha tchànoan tcg'òó tcúúkagu.

²¹ Gam dim cg'òèm koe zi gha **nqóóm di zi** qhàò zi gazi di nqòòan tòó," témé ka.

Jeso ba ko Belesebulem ka xgaa-xgaa

(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²² Nxãaska ne kò khòè ne dxãwa tc'èean ka tcààèam khòè ba Gam koe óá, ncëe kò bód tama a kg'ui tama ba, Me kò Jeso ba qàèkagu me, me kg'ui a bód. ²³ Zi kò wèè zi xg'ae zi area, a zi a máá: "A ncëe ba Dafitem ka Tsgòose-coam gabàa?" témé.

²⁴ Igaba èe xu ko Farasai xu ncëes gúú sa kóm ka xu kò máá: "Ncëem khòè ba ko Belesebulem ncëe dxãwa tc'èean dim tc'ãà-cookg'aim di qarian cgoa cúí ga dxãwa tc'èean xhàiaagu!" témé.

²⁵ Igabam kò Jeso ba gaxu di tc'ëean q'ana khamam kò birí xu a máá: “Wèés x'ais ãe q'aara hãa sa gha kaà, i gha x'áé-dxooan kana nquuan ãe q'aa-q'aasea hãa a, táá gaicara hãa. ²⁶ A ncèè satanam kò satana ba xhàigu, nem gaam igaba q'aara. Ntama i gha kháé nxãaska gam di x'aian hãa? ²⁷ A ncèè tí kò Belesebulem di qarian cgoa dxãwa tc'ëean xhàigu, ne ia ko gaxao di khòean díim cgoa xhàigu u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khòè ne chibi-chibi xao o a ãe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa x'ái xao o. ²⁸ Igaba ncèè Tí kò ko dxãwa tc'ëean Nqarim dim Tc'ëem cgoa xhàigu, nes ko nxãa sa Nqarim di x'ia ne gatu koe hààraa sa x'ái.

²⁹ “Ka ba gha khòè ba ntama ma qarim khòem dim nquum koe tcàà, a gam di zi gúu zi ts'ãà, kg'aia méém ãem khòem qari ba qáéa ntcòo. Nxãaska cúgam gha nquua ba q'oo koe tcàà a gam di zi gúu zi ts'ãà.

³⁰ “Gaam ãem Tí cgoa hãa tama ba q'aumana Tea, me gaam ãem Tí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsai-tsai. ³¹ Khama Ra ko birí tu u a ko máá: Khòè ne gha wèés chibi sa hée naka wèés cg'ãès gúus Nqarim ka ne ko kg'uis ka héehtëé qgóóa mááè, igaba ne cuiskaga cg'ãès gúus Tc'ëem ka ne ko kg'uis ka qgóóa mááè tite. ³² Me wèém khòem ãe ko Khòem dim Cóm ka cg'ãèse kg'ui ba gha qgóóa mááè, igaba wèém khòem ãe gha Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'ãèse kg'ui ba qgóóa mááè tite, ncèem x'aem koe igaba kana hààkom x'aem koe ga igaba,” tam méé.

Hii sa hée naka tc'áróa sa héehtëé e

(Lk 6:43-45)

³³ “Qãès hii sa tsi kò úúa ne tsi gha qãè tc'áróan hòò, a tshúus hii sa úúa ne gha tshúu tc'áróan hòò. Hii sa ko gas di tc'áróan ka xãmã q'ãaè khama.

³⁴ Cg'aoan di tu cóá tuè, ncèè cg'ãè cau tu kò ii ne tu gha ntama qãè zi gúu zi nxàe? Dùús wèés ãe tcáós koe cg'oèa hãa sas ko kg'ám sa nxàea tcg'óó ka. ³⁵ Qãem khòè ba ko gam di qãèan koe guu a qãè zi gúu zi tcg'óó, me ko cg'ãè caum khòè ba gam di cg'ãè cauan koe guu a cg'ãè zi gúu zi tcg'óó.

³⁶ “Igabar ko birí tu u a ko máá: Xgàrakuan dim cám ka ne gha khòè ne cg'ãem kg'uim wèém ãe ne kò kg'uia hãam ka xõara mááse. ³⁷ Tsari kg'uiian ka tsi gha tchàno iise bóòè, a tsi a gha tsari kg'uiian ka chibi-chibi a xgàraè khama,” tam méé.

Jonam dis x'ái sa

(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

³⁸ Xu kò nxãaska c'ëe xu x'áé xgaa-xgaa-kg'ao xu hée naka Farasai xu héehtëé xu birí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, **are-aresas** x'ái sa xae Tsáá koe bóò kg'oana,” témé. ³⁹ Igabam kò xõa xu a máá: “Qhàòs ncèe cg'ãè cau a cg'árà di sa ko **are-aresas** x'ái sa qaa. Igabas cúús x'áis ga sa x'áíèa hãa tite, porofitim Jonam dis x'áis cúús oose. ⁴⁰ Eëm xg'ao ma Jona ma nqoana cáman hée naka nqoana ntcúuan héehtëé kiam x'aum ncàà q'oo koe hãa khamagam gha gataga Khòem dim Cóm ba nqoana cáman hée naka nqoana ntcúuan héehtëé nqóóm ka nqãaka hãa. ⁴¹ Xgàrakuan dim cám ka xu gha khòè xu Nínefe di xu tée a téé, a gha ncées qhàò sa chibi-chibi. Jonam di xgaa-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chibian koe tcóóse khama. Me ncéeska Jonam ka kaia ba ncèe koe hàna. ⁴² X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cám ka tée a téé, a ncées qhàò sa chibi-chibi, nqóóm chòò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ëegan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia ba ncéeska ncèe koe hàna.

Dxāwa tc'ēean di k̄abisean ka

(Lk 11:24-26)

⁴³ “Eē i ko dxāwa tc'ēean khòem koe tcg'oa, ne i ko c'òda qgàian koe qòd, a sí s̄aa i gha qgàian qaa, a ncēè hòd o tama i kò h̄aa ne ⁴⁴ i ko nxāaska biríse a máá: ‘Tirim nquum ēer guua h̄aam koer gha k̄abise,’ t̄émé, a ēe i kò h̄aa nquu ba bòd me k̄aa gúù ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a q̄àese kg'ónòèa, ⁴⁵ ne i ko nxāaska qòd a síí 7 tc'ēean s̄eè nc̄ee gaan nq̄àese cg'āè tc'ēe e a h̄aa cgoa, i h̄aa tc̄aa a ia a gaa koe x'āè. Si ēem khòem dis t̄éé-q'oo sa h̄aa kaisase cg'āè kg'aiaka dis ka. Nc̄eeta ga i gha qh̄àds nc̄ee cg'āè caus ka ii,” tam méé.

Jesom ka xòd sa h̄éé naka Gam ka q̄ese ga xu h̄ééth̄éé e

(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶ Eēm Jeso ba qanega h̄aa a ko xg'aes cgoa kg'ui, ka ne kò xòd sa h̄éé naka q̄ese ga xu h̄ééth̄éé ne tch̄aa za h̄aa t̄éé, a ko dtc̄arà kg'ui cgoa Me ne gha sa. ⁴⁷ [C'ēem khòè ba kò birí Me a máá: “Bòd, saò sa h̄éé naka Ts̄áá q̄e ga xu h̄ééth̄ééa tch̄aa za t̄ee, a ko dtc̄arà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa,” t̄émé.] ⁴⁸ Igabam kò x̄oa me a máá: “Díí sa tiris xòd sa, i díín Tíí q̄oèa?” t̄émé. ⁴⁹ A ba a Gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne nx̄áa a máá: “Bòd, nc̄eeta Tiris xòds ga si i, a Tíí q̄e ga ne ne e. ⁵⁰ W̄èém khòem ēe ko Tirim Xòòm nqarikg'ai koe hànam ko tc'ēe sa kúrú ba Tíí q̄em ga me e, a Tíí q̄es ga si i, a gataga Tiris xòds ga si i khama,” t̄émé.

Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa

(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

13 Eēm cáím kagam kò Jeso ba nquum q'oo koe tcg'oa, a ba a sí tsh̄aam-kg'ám koe ntc̄óó. ² Káí ne khòè ne kò h̄aa cgae Me, khamam nxāaska dxòrom q'oo koe tc̄aa a gaa koe ntc̄óó, si w̄eès xg'ae sa tsh̄aam-kg'ám koe t̄éé.

³ Kam ko káí zi gúù zi sere-sere zi cgoa birí ne a máá:

“Bòd, c'ēe x'āè kam kò xhàrà-kg'ao ba qòd a síí xhàrà.

⁴ A ēem kò xhàrà ka i kò c'ēe cgùrian d̄àòm q̄e koe tcheè, zi ts̄arà zi h̄aa tc'óó o.

⁵ I c'ēe cgùrian nx̄óá-kg'ai di qgàian koe tcheè, nc̄ee káí góm̄an kò k̄aa a koe. I kò kúúga qh̄àese tsòm, góm̄a ne kò kaisa tama khama. ⁶ Igaba ēes ko cáím sa q̄òd ka i kò gaa tsòm̄an d̄ào. A i a kò t̄obe ga i kò úú tama khama nqai.

⁷ I c'ēe cgùrian dxàman h̄ana qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.

⁸ I c'ēe cgùrian q̄àe góm̄an koe tcheè, a i a tc'òoan kúrú, i c'ēean 100 q'oro kúrúse, i c'ēean 60 q'oro kúrúse, i c'ēean 30 q'oro kúrúse.

⁹ “Eē tceean úúaa h̄aa ba méém kóm̄,” tam Jeso ba méé.

Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa

(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

¹⁰ Xu kò nxāaska xgaa-xgaase-kg'ao xu h̄aa, a t̄èe Me a máá: “Dùús domka Tsi ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne?” t̄émé.

¹¹ Me x̄oa xu a máá: “Gaxaoa mààèa, chóm̄sea zi k̄aa zi nqarikg'ai di x'aian di zi xao gha q'āa sa, igaba ne gane mààè e tama. ¹² W̄èém khòem ēe úúaa h̄aa ba gha k̄aian mààè, a ba a gha kaian úú khama. Igaba w̄èém ēe gúù úú tama ba, ēem úúaa h̄aa gúù-coan gam gha s̄eè cgaeè. ¹³ Gaa gúù domkagar ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, bòdan kaga ne bòd tama, a ne a kóm̄an kaga kóm̄ tama, a kóm̄a q'āa ga h̄éé tama khama.

¹⁴ “Gatà iis gúús ka i kò Isaiam di porofitan gane koe tseegukaguè, **nc̄eem kò Nqari ba máá:**

‘Kóm̄ tu gha, igaba tu kóm̄a q'āa tite, a tu a gha bòd, igaba tu bòda q'āa tite.

¹⁵Ncēe ne khòè ne di tcáóa nea c'òda hãa, i ko gane di tceean tshúù-xamse kóm, ne tcgáía ne tcēekg'ama khama, nxãasega ne gha táá tcgáía ne cgoa bód, a táá tceea ne cgoa kóm, a táá tcáóa ne cgoa kóma q'ãa, a ne a táá Tíí koe kabise, Ra qãèkagu ne ka,' ta ko méé e. ¹⁶Igaba i gaxao di tcgáían ts'ee-ts'ee'g'aièa, bód i ko khama, naka tceea xao ga hēéthēéa ts'ee-ts'ee'g'aièa, kóm i ko khama. ¹⁷Tseegukar ko birí xao o a ko máá: Káí porofitian hēé naka tchàno khòèan hēéthēéa kò bód kg'oana, ēe xao ko gaxao bód sa, igaba i kò táá bód si, a kò kóm kg'oana ēe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si.

Jeso ba ko xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano

(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

¹⁸“Ke xao nxãaska komsana xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa.

¹⁹Gane ēe x'aian dim kg'ui ba ko kóm, igaba kóma q'ãa me tama nea dàòm qàè koe xhàràèa cgùrian khama ii ne ne e. Gaam cg'ãèm *ncēe dxāwa ii ba* ko hàà a hàà gane tcáo koe xhàràèa sa ntcàua tcg'òd ne.

²⁰A ncēe nxōán hàna qgáì koe xhàràèa nea: ēe kg'ui ba ko kóm ne ko kúúga qàè-tcaoan cgoa hààkagu me ne e, ²¹igaba ne káà tōbe ne e, a ko xòm x'aè sèè a hãa. A ēe i ko kg'uim domka xháéa ne kana xgàrakuan hàà nem ko qháésega cg'áé.

²²Cgùrian ēe dxàman koe tcheèa nea kg'ui ba kómam khòè me e, igaba tc'ēe-tc'ēese zi ncēes kg'òès di zi hēé, naka qguù sa ncàman hēéthēéa kò kg'ui ba xgáè-kg'am, me táá tc'áróan kúrú.

²³Igaba ēe qàè góman koe xhàràèa cgùria nea, kg'ui ba ko kóm a kóma q'ãa mem ga me e. Tc'áróa nem ko kúrú, 100 q'oro, kana 60 q'oro, kana 30 q'oro ēe ko xhàràèa cgùrian ka,' témé.

Tc'ēese tama tsoman dis sere-sere sa

²⁴Jeso ba ko gaicara c'ēes sere-sere sa birí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea khòèm gam dim xhàràam koe qàè cgùrian xhàràam khama ii. ²⁵Igaba ēe i wèé khòèan x'òma hãa kam kò gam dim cg'òo-kg'ao ba hàà, a hàà gam di maberean xg'aeku koe tc'ēese tama tsoman xhàrà, a ba a qòd.

²⁶“Eē i ko maberean kai, a ko tc'áróan kúrú ka i ko tc'ēese tama tsoman qhúí thēé. ²⁷Xu qãà xu xhàràam koe ko tséé xu hàà q'òd me ba birí a máá: ‘X'aigàè, a tsarim xhàràam koe tsi gáé kò qàè cgùrian xhàrà hãa tama? Kháé tc'ēese tama tsoma nea nxãaska nda guua?’ témé. ²⁸Me xoa xu a máá: ‘Tiri cg'òo-kg'aoa nea ncēe gúúan kúrú,’ témé. Xu qãà xu tēè me a máá: ‘Kháé tsi ko tc'ēe, sí méé xae tshōé e sa?’ témé. ²⁹Me xoa a máá: ‘Eē-ēe, tc'ēese tama tsoman xao kòd tshōé ne xao gha maberean di tōbean cgoa xg'ae-xg'ae a q'òè e. ³⁰Ke guu u naka i xg'ae naka kai, naka i nxãakg'aiga sí khòá di x'aèan hàà. Eē x'aè kar gha khòá-kg'ao xu birí a máá: ‘Tc'ēese tama tsoman méé xao kg'aia tshōe naka qáé xg'ae, naka i sí dàdè, naka xao nxãaska maberean khòá naka tóoa mááse nquum tirim koe óaga,' témé,” tam Jeso ba méé.

Cg'árém cgùrim dis sere-sere sa

(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

³¹C'ēes sere-sere sam kò gaicara birí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea mose-tara *dis hùis* dim cgùrim khama ii, ncēe khòèm kò sèè a gam dim xhàràam koe xhàrà ba. ³²Wèé xu cgùri xu kam cg'aré me e, igaba ēem kò tsom nem wèé hian xhàràam di ka kiam ga me e, a ba a ko hii sa kúrú, i gha nqarikg'ai di tsaràn hàà gas di nxãan koe nquuan kúrú,” témé.

Péré gâé-gâean dis sere-sere sa

(Lk 13:20-21)

³³ Gatagam kò c'ees sere-sere sa birí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'ai ne péré gâé-gâean khama ii, ncées ko dxàes khòè sa sée a kái péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wées pérés koe tséé, si gâe,” tam méé.

Dùús domkam kò Jeso ba sere-sere zi tséékagu sa

(Mk 4:33-34)

³⁴ Jeso ba kò wèè gúúan ncée ga sere-serean cgoa xg'ae zi birí. Táám kò cúí gúú ga gazi cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu tamase. ³⁵ Ncée gúúa nem kò kúú, porofitim kg'uiua gúúan gha hàà nxàasega tseegukaguè ka, ncèem kòo máá: “Sere-sere zi cgoar gha kg'áma Te xgobekg'am, a gha nqóóm dis tshoa-tshoas koe guu a chómsea zi gúú zi birí ne,” témé ka.

Tc'èese tama tsoman dis sere-seres ko nxàe sa

³⁶ Jeso ba kò nxàaska xg'ae zi guu a ba a nquum q'oo koe tcàà. Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: “Biría tchàno-tchano xae e xhàrà koe tc'èese tama tsoman dis sere-seres ka,” témé.

³⁷ Me xqà xu a máá: “Gaam èem qàè cgùrian xhàrà baa Khòèm dim Cóa Me e, ³⁸ me xhàrà ba nqóó me e, i qàè cgùrian khòè ne e *nqarikg'ai di* x'aiian di ne, i tc'èese tama tsoman nxàaska khòè ne e èe cg'èem di ne *ncée dxàwa ii ba*. ³⁹ Me cg'òo-kg'aom èe xhàrà ana ba dxàwa me e, i khòán di x'aèan kurian chòò-q'oo o, xu khòá-kg'ao xu moengele xu u. ⁴⁰ Ncèe èe i ko ma tc'èese tama tsoman q'òèa tcg'òóè a ko ma dàdè khamaga i gha kurian chòò-q'oo koe ii: ⁴¹ Khòèm dim Cóa ba gha Gam di xu moengele xu tsééa tcg'òó, xu gha wèè gúúan èe ko khòèan

chìbian kúrukagan hée naka cg'èean ko kúú khòèan héeéthée Gam di x'aiian koe q'òèa tcg'òó. ⁴² A xu a gha c'eean dim haém q'oo koe xaoa tcàà ne, ncée kg'aeen hée naka gào xòóan héeéthée gha hàna koe. ⁴³ Nxàaska ne gha èe tchàno ne gane ka Xòòm di x'aiian koe cáms khama ma x'áa. Gaam èe tceean úúa ba méém kóm.”

Nqoana zi sere-sere zi

⁴⁴ “Nqarikg'ai di x'aia nea qguús xhàrà koe chómmeas khama ii, khòèm ko hòd nem ko gaicara chóm sa, a ba a gam di qàè-tcaoan ka qòd a síí wèéan èem úúa ga x'amágu, a ba a èem xhàrà ba hàà x'amá.

⁴⁵ “Gataga i gaicara nqarikg'ai di x'aiian x'amá-kg'aom khama ii, ncée tcàako zi nxóá zi ko qaa ba, ncée kaisa marian ko tc'òà zi. ⁴⁶ A èem kò c'ees tcàakos nxóás kaisase kái marian ko tc'òà sa hòd, nem ko qòd a síí wèè gúúan èem úúa x'amágu, a ba a hàà x'amá si.

⁴⁷ “Gaicara i nqarikg'ai di x'aiian c'uisís khama ii, ncée ko tshàan q'oo koe tcààè sa, a wèè x'àu qhàdan qgóó. ⁴⁸ A èe cg'òèas kò hãa ne xu ko x'àu qgóó-kg'ao xu tchàa koe tshàam-kg'am koe tceea úú si, a xu a síí ntcóó a qàè x'àuan sàa tcàà gàba xu koe, a èe qàè taman aagu. ⁴⁹ Ncèeta ga i gha hàà ii kurian chòò-q'oo koe. Moengele xu gha hàà a èe tchàno tama ne èe tchàno ne xg'aeku koe tcg'òó. ⁵⁰ A xu a gha c'eean dim haém q'oo koe xaoa tcàà ne, ncée kg'aeen hée naka gào xòóan héeéthée gha hàna koe,” tam méé.

Kàba zi qguù zi hée naka ncíí zi héeéthée e

⁵¹ Me Jeso tèè xu a máá: “Ncãa xao wèè gúúan ncée kóma q'ãa?” témé. Xu xqà Me a máá: “Èè” témé. ⁵² Me birí xu a máá: “Gaa domkam wèem x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba, ncée nqarikg'aian di x'aiian ka qàèse xgaa-xgaaèa ba, nquum

ka q'òosem khama ii, ncēe ko gam di zi qguu zi kaba zi hēe naka ncii zi hēethēe gam dim nquum tōoa máase dim koe tcg'òó, **a gam di ne khòe ne máa** ba.

Jeso ba ko Nasareta koe xguìe

(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

⁵³Eēm ko Jeso ba ncēe zi sere-sere zi cgoa xg'ara, kam kò gaam qgái ba tcg'oara guu. ⁵⁴Gam dim x'áe-dxoom koem ko hàà kam ko tshoa-tshoa a gane dim còrè-nquum koe khòe ne xгаа-xгаа, ne khòe ne kaisase are a máa: "Ncēem khòe ba ncēe tc'ēean hēe naka are-aresa zi qari zi hēethēe nda hòòà?" ⁵⁵A ncēe ba gáe hii xom-kg'aom dim cóám tama baa? A gam ka xòos di cg'òèa ne gáe Maria tama? A gataga gaam ka qōesea xu gáe Jakoboa xu, Josefaa xu, Simonea xu, Jutasea xu tama xua? ⁵⁶A gam ka qōese ga zi wēe zia gáe gatá cgoa hāa tama? Kháe ba nxāaska ncēem khòe ba ncēe zi gúù zi wēe zi nda séèa?" ta ne ma tēe. ⁵⁷Ne bóòà xguì Me.

Igabam kò Jeso ba birí ne a máa: "Porofiti ba wēe za ga tcommèam khòe me e, gam dim x'áe-dxoom koe hēe naka gam di x'áean koe hēethēe cúí oose," témé. ⁵⁸A ba a kò gaa koe táá kái zi are-aresa zi tséé zi kúrú, gane di dtcòmān úú tama domka.

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa

(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

14 Eēm x'aem kam kò x'aigam Galilea dim Herote ba Jesom ka kóm. ²A ba a gam di ne qāà ne birí a máa: "Ncēe ba Johanem tcguù-tcguu-kg'ao me e. X'ooan koem tēea! Gaa domka i ko ncēe qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse," témé.

³Herote ba kò Johane ba qgóó a qáe, a qáe-nquus koe tcāà mea khama, Herotiases gam ka káikhoem Filipim dis khòès

domka. ⁴Johane ba kò birí mea a máa: "X'áean koe tsi kgoara mááè tama, sée si tsi ga kò hāa sa," tam mééa khama. ⁵**Gaa domkam** kò Herote ba cg'òo me kgoana hāa, igabam kò khòe ne q'áò, Johane ba ne kòo porofitim iise sée khama.

⁶Igaba Herotem di àbà x'áean di cáman kas kò Herotiases ka cóase sa ntcāà máá ne, a sa a Herote ba kaisase qāe-tcaokagu. ⁷Me gaises cgoa nqòòk-agu si, dùús wēes èes ko dtcàrà sam gha máá si sa. ⁸Xòos kas kò qg'áèa xg'ara khamas kò máa: "Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa gābas q'oo koe máa te," témé. ⁹Me x'aiga ba kaisase tshúù-tcao, igabam kò gaisean ēem kò kúrúia hāa hēe naka cg'àè-khoe ne hēethēe domka x'áe sa tcg'òó, máàè sis gha sa. ¹⁰A ba a **ncōo-kg'ao ba** qáe-nquus koe tsééa úú, síim gha Johanem dis tcúú sa q'āe ka. ¹¹Si kò gam dis tcúú sa gābas koe óáe a hàà dxàe-coa sa máàè, si kò sée a xòos koe úú si. ¹²Xu gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà a hàà tc'áróa ba sée a síi kg'ónò. A xu a qòò a síi Jeso ba birí i.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáea ne khòe ne tc'òókagu

(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

¹³Eēm ko Jeso ba ncēe sa kóm kam kò dxòrom cgoa tcg'oa a nqoo-nqoosam qgáim koe qòò a síi cúise hāa. Igaba èes ko xg'ae sa ncēes gúù sa kóm ka ne ko x'áe-dxoo xu koe guu a nqàrè cgoa xùri Me. ¹⁴Eēm ko Jeso ba tcg'oa kam kò karias xg'ae sa bóò si ko xùri Me, Me thòò-xama máá ne a ba a gane di tcù-khoean kg'òèkagu.

¹⁵Dqàara i ko qòò ka xu kò xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà cgae Me a máa: "Ncēe ba cúia hāam qgái me e, i ncāa gataga dqòà, ke khòe ne qòòà q'aakagu naka ne x'áea ne koe dìbi, naka síi tc'òoan x'amá mááase," témé. ¹⁶Me Jeso ba xoa xu a máa: "Qaase tama ia qòò ne

gha sa, gaxao c'ëe gùtan máà ne naka ne tc'óó," témé. ¹⁷ Xu bìrí Me a máá: "5 xu péré xu cúí xu xae úúa, naka cáàm x'àu tsara hēéthēé e," témé. ¹⁸ Me máá: "Ncēe koe óága a, Tíí koe," témé.

¹⁹ A ba a khòè ne bìrí ne dcāan-kg'ai koe ntcōò, Me 5 xu péré xu hēé, naka cáàm x'àu tsara hēéthēé sēè, a nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khōá q'aa. A ba a xgae-xgaase-kg'ao xu máá, xu xgae-xgaase-kg'ao xu khòè ne máá a. ²⁰ Ne kò wèèa ne ga tc'óó a ne a xg'áà, xu xgae-xgaase-kg'ao xu ēe ncāa tc'óóa qaùèan ka 12 xu q'ore xu tcāà, xu cg'òè.

²¹ Eē kò tc'óóa hāa xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khòè xu u, khòè zi hēé naka cóán hēéthēé ko nxárá tcāàè tama ne.

**Jeso ba ko tshàam
tc'amkg'ai koe nàà qōò**

(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)

²² Me nxāaska Jeso ba qháése xgae-xgaase-kg'ao xu chùì, xu dxòrom q'oo koe tcāà, a c'ēem xòèm **tshàam dim** koe Gam ka tc'āà a qōò, Gam qanega qaù a ko khòè ne di zi xg'ae zi qōòa q'aakagu ka. ²³ Eēm ko xg'ae zi qōòa q'aakagua xg'ara kam kò cúise xàbìim koe q'ábà qaò, síim gha còrè ka. Eē i ko dqòa kam kò gaa koe cúise hāa. ²⁴ Igabam kò dxòro ba tshàan nqàè koe hāa, nqōóm ka nqúù ka, a ko tshàan di qhonèan ka ntcāa-ntcāàè, tc'áá ba xu kò q'óá-kg'ama khama.

²⁵ Me Jeso ba q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam tc'amkg'ai koe nàà qōò a. ²⁶ Igaba ēe xu ko xgae-xgaase-kg'ao xu bód Mem ko tshàam tc'amkg'ai koe nàà qōò ka xu kò kaisase q'ae, a máá: "Dcausoma me e!" témé, a xu a q'áðan ka q'au. ²⁷ Igabam kò Jeso ba qháése kg'ui cgoa xu a máá: "Tíí Ra a ke xao tòn tcáo! Táá q'ád guu," témé. ²⁸ Me Petere xqa Me a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Tsáá ga Tsi kò ii ne, bìrí te nakar tshàam

tc'amkg'ai koe síí cgae Tsi," témé. ²⁹ Me máá: "Hàà," témé. Me kò nxāaska Pe-tere ba dxòrom koe xōa, a ba a tshàam tc'amkg'ai koe qōò a Jesom koe síí. ³⁰ Igaba ēem ko tc'áá ba bód kam kò q'ád, a ba a tshoa-tshoa a tshàan ka tómmè, kam ko q'au a máá: "X'aigaè, hùì te," témé. ³¹ Me Jeso ba tshàa ba qháése tchoanà a qgóó me, a bìrí me a máá: "Tsáá ncēe cg'aré dtcòmàn di tsi, dùús domka tsi kò káise tc'ēe-tc'ēesea máá?" témé.

³² Eē tsara ko dxòrom koe q'ábà kam kò gam tc'áá ba téé. ³³ Xu nxāaska ēe kò dxòrom koe hàna xu dqòm Me a máá: "Tseeguan kaga Tsi Nqarim di Tsi Cóa Tsi i," témé.

**Jeso ba ko Genesarete dim nqōóm
koe tsàara ne khòè ne qāèkagu**

(Mk 6:53-56)

³⁴ Eē xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqōóm koe hàà. ³⁵ Eēm nqōóm di xu khòè xu ko Jeso ba bóòa q'āa ka ne kò kg'uiian tsééa úú gaam nqōò ba nxāma-nxāma hāa xu nqōó xu koe, ne wèè ne khòè ne gane di tcìi-khoean Gam koe óága, ³⁶ a ne a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgám xgám-kg'am qgóó sa. Ne kò wèèa ne ēe ko qgóó Me ne qg'òèkaguè.

Ncìi kuri di cauan kaia ne khòè ne di i

(Mk 7:1-13)

15 Xu nxāaska Farasai xu hēé naka x'áè xgae-xgae-kg'ao xu hēéthēé Jerusalema koe guu a Jeso ba hàà cgae, a hàà tèè Me a máá: ² "Dùús domka xu ko Tsari xu xgae-xgaase-kg'ao xu ncìi kuri di cauan kaia ne khòè ne di ntcoea máá? Eē xu ko tc'óós cookg'ai koe xu xg'aa tshàu tama ka," témé.

³ Me Jeso ba xqa xu a máá: "Dùús domka xao ko gaxao igaba gaxao di cauan tc'āà-tc'āa a Nqarim di x'áèan ntcoea máá? ⁴ Nqari ba ko máá: 'Tcom mée

tsi saò ba hēé naka saò sa hēéthēé e,' a ko gataga máá: 'Wèém ēe ko xòòm ka kana xòòs ka cg'āèse kg'ui ba gha cg'òòè,' témé. ⁵ Igaba xao ko gaxao máá: 'Khòèm kò ko xòò ba kana xòò sa birí a máá: 'Eēr ga ko hùì cgoa tsia sa, nxāa sa **Nqari bar nqòòkagua hāas** máàku si i **khamar ko hùia tsi ka tààè**,' témé ⁶ ne i qaase tama xòò bam gha tcom sa,' ta xao mééa, a xao a ncēm dàòm ka gaxao di cauan cgoa Nqarim òòm kg'ui ba kàà-hùikagua hāa. ⁷ Gaxao qāè khòèan khama ko ma kúrúse xaoè, tseegusem kò ko Isaia porofita gaxao ka, ncēm kò ko **Nqarim kg'uia hāa sa nxàe ka a ko** máá:

⁸ 'Ncēe ne khòè ne ko kg'áma ne cgoa tcom Te,

igabaga i gane di tcáóan Tíí koe nqúù u, ⁹ a ne a ko kàà hùise dqòm Te.

Gane di zi xгаа-xгаа zia x'áè-kg'ám zi khòè ne di zi i khama,' témé ka," tam Jeso ba méé.

Gúù zi khòè ne ko kúrú ne cg'uriga zi
(Mk 7:14-23)

¹⁰ A ba a khòè ne Gam koe tciia óa a birí ne a máá: "Komsana naka tua kóma q'āa. ¹¹ Eē ko kg'áms koe tcāa sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ēe ko khòèm kg'ám koe tcg'oa sa ko khòè ba cg'uri-cg'uris ga si i," témé.

¹² Xu nxāaska xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà cgae Me a birí Me a máá: "A q'ana Tsia, Farasai xua kò xg'àià hāa sa, ncēes gúù sa xu kò kóm ka?" témé. ¹³ Me xoa xu a máá: "Wèém hiim Tirim Xòòm nqarikg'ai dim xhàrà tama ba gha q'òèa tcg'òòè tobea ba cgoa. ¹⁴ Guu xu! Kàà-tcgái xu tcèè-tcuì-kg'ao xu u, kàà-tcgái ne khòè ne di xu ke. Kàà-tcgáim khòèm kò c'ēm khòèm kàà-tcgái ba tcèè-tcuì ne tsara gha wèéa tsara ga hāém q'oo koe cg'áéa tcāa," tam méé.

¹⁵ Me Petere xoa Me a máá: "Ncēes sere-seres ka biría tchàno-tchano xae e," témé. ¹⁶ A ba a máá: "Qanega xao

gáé kóma q'āa tama? ¹⁷ Bòò tama xao gáé hāa, dùús wèés ēe ko kg'áms koe tcāa sa ko ncāas koe qòò, a sa a sí tc'áróm koe tcg'oa sa? ¹⁸ Igaba ēe kg'áms koe guu a tcg'oara hāa sa tcáós koe guua, si ko nxāa sa khòè ba cg'uri-cg'uri. ¹⁹ Tcáós koe i ko cg'āè tc'ēean guu a tcg'oa khama, cg'òokuan hēé, cg'áràn hēé, xóè cgoakuan hēé, ts'āan hēé, tshúù-ntcòakagakuan hēé, naka cóèkuan hēéthēé e. ²⁰ Ncēea gazi gúù zi khòè ba ko cg'uri-cg'uri zi zi i, igaba cg'uriga tshàuan cgoa tc'óó sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama," tam méé.

Khòès di dtcòma ne

(Mk 7:24-30)

²¹ Eēm qgám koem ko Jeso ba guu kam kò Ture hēé naka Sitone hēéthēé òòm nqòòm koe qòò.

²² Kas kò gaa x'aè kaga Kanana dis khòès gaam xg'aekum di sa hàà cgae Me, a sa a q'au a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgòose-coa Tseè, thòò-xama máá te, tiris cóa sa ko kaisase dxāwa tc'ēean ka xg'àèè ke," témé. ²³ Me Jeso ba táá c'ēm kg'uim ga ba xoa si. Xu Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà dtcàrà Me, a máá: "Birí si nakas qòò, q'auas ko xùri xae e ke," témé. ²⁴ Me xoa a máá: "Iseraele di ne khòè ne ncēe hòàra ghùuan khama ii ne koe cúiga Ra tsééa óàèa hāa," témé.

²⁵ Si khòè sa hàà, a cookg'aia ba koe qúrúsa sa cgoa qòm a máá: "X'aigaè, hùì te," témé. ²⁶ Me xoa si a máá: "Qāè tama ia cóan di pérean gha sèè a haghuan xaoa mááè sa," témé.

²⁷ Si máá: "Eè X'aigaè, igaba i ko haghuan igaba qàmà-coa zi pérean di zi q'òòsean di tafolean koe ko guu a tcheè zi tc'óó na," témé. ²⁸ Me nxāaska Jeso ba xoa si a máá: "Khòè seè, kaisa dtcòman si úú! Eē si ko ma tc'ēe khamaga ma méé i kúrúse," témé. Si kò gas dis cóa sa gaam x'aèm ēem kaga qāè.

Jeso ba ko kái ne khòè ne qāèkagu

²⁹ Me Jeso ba ãe koe guu a Galilea dim tshàam qàe koe síí, a ba a xàbì ba q'ábà qàò a síí ntcòò gaa koe. ³⁰ Zi kái zi xg'ae zi hàà cgae Me a óá ts'fiko ne hēé naka káà tçgái ne hēé, naka nqoara ne hēé naka kg'ui tama ne hēé naka kái ne c'ēe ne hēéthēé e, a ne a hàà nqàrè-kg'ama ba koe xòo ne, Me qāèkagu ne. ³¹ Ne khòè ne are, ãe ne ko kg'ui tama ne khòè ne bóò ne ko kg'ui ka, naka ãe nqoara hàà ne hēé ne ko qāè ka, naka ãe ts'fiko ne hēé ne ko qòò ka, naka ãe káà tçgái ne ko bóò ka hēéthēé e. Ka ne ko Iseraele dim Nqari ba dqòm.

Jeso ba ko 4,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'óókagu

(Mk 8:1-10)

³² Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tciaa óá a máá: “Ncēe ne khòè ner ko thòò-xama máá, ncēeska ne nqoana cáman Tíí cgoa hàà khama, a tc'óò ne gha gúù ga úú tama, Ra xàbà ne hàase dibikagua ne tc'ēe tama, hēé ne gha a dàòan q'oo koe qgaè-kg'ai a cg'áé khama,” tam méé. ³³ Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xqo Me a máá: “Ncēem tchàa-xgóóm koe xae gha ndaa koe tc'àda péréan hòò, a ncēeta noos xg'ae sa tc'óókagu?” témé. ³⁴ Me Jeso ba tèè xu a máá: “Nta noo péréan xao úú?” témé. Xu máá: “7 péréan hēé naka cg'orò x'aù-coan hēéthēé e,” témé.

³⁵ Me xg'ae sa birí si gómán-kg'ai koe ntcòò. ³⁶ Me gaxu péré xu 7 xu hēé naka x'aùan hēéthēé sèè, a ba a Nqari ba qāè-tcaoa máá xg'ara, a khòá q'aa a, a xgaa-xgaase-kg'ao xu máà a, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu khòè ne máà a. ³⁷ Ne wèèa ne ga tc'óò a ne a xg'ãà, gaa koe guus ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu ãe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe. ³⁸ Khòè ne ãe kò tc'óò nea kò 4,000 ne e, khòè zi hēé

naka cóan hēéthēé kò nxará tcãèè tama ne.

³⁹ Me kò khòè ne dibikagu, a ba a dxòrom koe tcãà a Magatane dim nqòóm koe qòò.

Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēéa ko x'ái sa qaa

(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

16 Xu kò Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēé xu hàà cgae Me, a qgóò Me xu gha qgáan xu kòò qaa khama dtcàrà Me, **are-aresas** x'áis nqarikg'ai di sam gha x'ái xu sa. ² Me xqo xu a máá: [“Dqòara i kò hàà ne tu ko máá: ‘Nqarikg'ai ne nqòà a, khamam gha q'uu dim cáám ba qāè me e,’ témé, ³ a ncēe ntcùúkg'ai cgoa kò ii ne tu ko máá: ‘Nqarikg'ai ne nqòà a, a ntcùú u, khama i gha ncēe cáám ka tuu-c'òòan hàà,’ témé. Nqarikg'ai di bóòse-q'ooan nxàea kábian tu q'ana hàà, ka tu gáé cuiskaga ncēem x'aèm ka ko kúrúse zi x'ái zi kgoana naka nxàea kábia hàà tite?] ⁴ Qhàòs ncēe cg'ãè cau, a cg'árà di sa ko **are-aresas** x'ái sa qaa. Igabas cúís x'áis ga sa x'áièa hàà tite, Jonam dis x'áis cúís oose,” tam Jeso ba méé. A ba a nxàaska guu ne a qòò.

Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēé di péré gāé-gāea ne

(Mk 8:14-21)

⁵ Eè xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu tshàa ba tchoaba ka xu kò péréan sèè c'urúa hàà. ⁶ Me Jeso ba birí xu a máá: “Q'ãa méé xao, naka xaoa kòreseha hàà Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēé di péré gāé-gāean koe,” témé.

⁷ Xu nxàaska kg'ui cgoaku a máá: “Ncãa xae táá péréan cgoa hàà,” témé.

⁸ Igabam kò Jeso ba **Gaxu di kg'uian** q'ana hàase birí xu a máá: “Gaxao ncēe cg'aré dtcòmán úúa xaoè, dùús domka xao ko péréan xao úú tamas ka kg'ui cgoakua máá? ⁹ Qanega xao gáé bóòà q'ãa tama? A tc'ēe-tc'ēese tama xaoa 5

xu péré xu ncēe Ra kò 5,000 ne khòè ne khóá q'aa máá xu, naka nta noo q'ore zi xao kò tcana cg'òè-cg'oe sa? ¹⁰ Kana xaoa tc'èe-tc'èese tama 7 xu péré xu ka, 4,000 ne khòè ne koe, naka nta noo zi q'ore zi xao ko tcana cg'òè-cg'oe sa? ¹¹ Dùúska xao bóda q'aa tama, péréan kar kg'ui cgoa xao o tama sa? Igaba méé xao Farasai xu hée naka Saduke xu hēéthēé di péré gāe-gāean koe kōreseá,” tam méé.

¹² Xu nxāaska kóma q'aa, péré gāe-gāean koe méé xu kōrese sam nxàe tama sa, igaba Farasai xu hée naka Saduke xu hēéthēé di xгаа-xgaan koe e sa.

Jeso ba ko Jerusalema koe qòð (16:13–20:34)

Petere ba ko Jesom koe nxàese

(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

¹³ Eēm ko Jeso ba Kaesarea Filipi ta ko ma tciiēm nqòóm koe hàà kam kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu tèè a máá: “Khòèm dim Cóám ka ne ko khòè ne máá díí Me e, témé?” ta méé. ¹⁴ Xu xọa a máá: “C'èe ne ko máá: Johane Tsi tcguu-tcguu-kg'ao Tsi i,” témé, ne ko c'èe ne máá: “Elija Tsi i,” témé, ne ko c'èe ne qanega máá: “Jeremia Tsi i kana porofiti xu ka c'èe Tsi i,” témé.

¹⁵ Me máá: “Kháé xao ko gaxao nta méé, díí Raa, ta xao ko méé?” témé. ¹⁶ Me Simone Petere ba xọa Me a máá: “Tsáá Tsia *nqòðkaguèa* Tsi Krete Tsi i, kg'òèam Nqarim di Tsi Cóa Tsi,” témé.

¹⁷ Me Jeso ba xọa me a máá: “Ts'ee-ts'ee'kg'aièa tsia tsáá Simone tsi, Jonam di tsi cóá tsi, ncēe sa tsi khòèan ka x'áièe tama, igaba tirim Xòòm nqarikg'ai koe hànám ka a khama. ¹⁸ Ra ko Tíí bíri tsi a ko máá, Petere tsi i, témé, ra gha Tiris kereke sa ncēes nxōás tc'amkg'ai koe tshào, i dxāwam di qarian ga tàà si tite. ¹⁹ Xgobekg'aman nqarikg'ai di x'aián dir gha máà tsi, si gha wèès gúús èe tsi

ko nqòómkg'ai koe qáé sa nqarikg'ai koe qáèèa hāa, si gha wèès gúús èe tsi ko nqòómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hāa,” tam méé. ²⁰ A ba a nxāaska Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu qarika x'áèe a máá, táá méé xu cúí khòè ga bíri Krete Me e sa, témé.

Jeso ba ko Gam di xgàrasean hēé naka Gam di x'ooan hēéthēé ka kg'ui

(Mk 8:31–9:1; Lk 9:22–27)

²¹ Jeso ba kò èem x'aèm koe guu a Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu tshoa-tshoa a x'ái, Jerusalema koe méém qòð sa, naka síí kaia xu hée, naka kaia xu peresiti xu hée, naka x'áèe xгаа-xгаа-kg'ao xu ka hēéthēé thòð-thòòè sa, naka baa cg'òòè, naka baa nqoana dim cáám ka x'ooan koe ghùìè.

²² Me Petere ba sèèa tcg'òò Me, a tshoa-tshoa a dqàè Me a máá: “Cuiskaga a, X'aigàè, ncēes gúú sa cuiskaga Tsáá koe kúrúse tite!” témé. ²³ Igabam kò Jeso ba kábise a Petere ba bíri a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè, Tiri tsi qae-kg'ao tsi i, Nqarim di zi gúú zi koe tsi tc'èea tsi tcàà tama ke, igaba tsi khòèan di zi gúú zi koe tcàà tc'èea,” témé.

²⁴ Me nxāaska Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu bíri a máá: “Ncèè c'èem khòèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóda xguise naka baa gam dim xgàu hii ba dcèé naka xùri Te. ²⁵ Díim wèèm èe gaam dis kg'òè sa qgòóa qari kg'oana bas gha aaguse cgae, igaba díim wèèm èe ko Tíí domka gaam dis kg'òès ka aaguse cgaeè, ba gha hòd si khama. ²⁶ Dùús ka ba gha khòè ba kháé kábisea máàè, ncèè wèèm nqòó bam kòd hòd, a ba a gaam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khòè ba gaam di kg'òèan téé-q'oo koe dùútsa gúú sa tcg'òò a máá? ²⁷ Xòòm dim x'ám koe hànasem gha Khòèm dim Cóa ba Gam di xu moengele xu cgoa hàà khama, a ba a gha wèèm khòè ba èem kúrúá hāa zi tséé zi koe guu a suruta.

²⁸ Tseegua ner ko birí tu u: Ncêe koe téé-tée ne ka c'êea ne x'ooan xâma hâa tite, Khóem dim Cóa ba ne bódò, Me Gam di x'aiian koe hâase hàà tama cookg'ai koe," tam méé.

**Jesom di bóðse-q'ooa
ne ko kàbise a tãá**

(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

17 6 cáman qâá q'oo koem kò Jeso ba Petere ba hêé, naka Jakobo ba hêé, naka gam ka qôesem Johane ba hêéthéé xu sêé, a kaim xàbì ba q'ábà qàò cgoa xu, xu gaa koe síí cúia hâa. ² Gaxu cookg'ai koe i kò bóðse-q'ooa ba kàbise a tãá, i kg'áia ba cáms khama ma tcaà, i Gam di qgáian x'àam khama ma q'úú. ³ Ka tsara kò gaa x'aè kaga Moshe ba hêé naka Elija ba hêéthéé tsara gaxu ka bóðè, a ko Jesom cgoa kg'ui. ⁴ Me Petere ba Jeso ba birí a máá: "X'aigàè, qâès gúú si i ncêe koe xae hâa sa. Ncêè tc'êe Tsi kòò ne, ra gha nqoana nquu xu ncêe koe tshào, me gha c'êe ba Tsari ii, me c'êe ba Moshem di, me gha c'êe ba Elijam di," tam méé.

⁵ Eëm qanega hâa a ko kg'ui kas kò kúúga x'áakos túú-c'òò sa qàbia tcàà xu. Me kò gaa x'aè kaga kg'ui ba túú-c'òòs q'oo koe tcg'oa a máá: "Ncêe ba Tirim Cóa Me e, ncàmà Raa ba, Gaam kar kaisase qâè-tcaoa hâa. Komsana Me," témé.

⁶ Eë xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu ncêes gúú sa kómí ka xu kò kg'áia xu cgoa gómankg'ai koe cg'áé, a xu a kaisase q'ae. ⁷ Igabam kò Jeso ba hàà a qgóó xu a máá: "Têea xao téé, naka táá q'ád guu," témé. ⁸ Eë xu ko ghùi-kg'ai ka xu kò táá cúí khòè ga hòò, Jesom cúím oose.

⁹ Eë xu ko xàbim koe xôa kam kò Jeso ba x'áè xu a máá: "Táá cúí khòè ga êe xao bóða hâa sa birí guu, nakam nxâakg'aiga Khóem dim Cóa ba x'ooan koe síí tée," témé. ¹⁰ Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tèè Me a máá: "Dùús domka

xu ko nxâaska x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu máá, Elija ba méém kg'aia hàà, téméa máá?" témé. ¹¹ Me Jeso ba xoa xu a máá: "Tseeguan kagam gha Elija ba hàà, a hàà wèé zi gúú zi kg'ónò, ¹² igabar ko birí xao o a ko máá: Elija ba ncíisega hààraa, igabaga ne kò bóða q'áa me tama, a kò wèé zi gúú zi tc'êe ne kò ko zi kúrí cgae me. Gaam dàòm cúím kagam ko Khóem dim Cóa ba hàà tshàu q'ooa ne koe xgàràè," tam méé. ¹³ Xu nxâaska xгаа-xgaase-kg'ao xu kómí q'áa, Johanem tcguù-tcguu-kg'aom kam ko kg'ui sa.

**Jeso ba ko dxâwa tc'êean ka
tcãàèam cóa ba kg'òèkagu**

(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)

¹⁴ Eë xu ko xg'aes koe hàà, kam kò c'êem khòè ba Jesom koe hàà, a ba a hàà cookg'aia ba koe qom, ¹⁵ a máá: "X'aigàè, thòð-xama máá tirim cóa ba, x'óóa qae dis tcìi sam úúa, a ko kaisase xgàrase, a ko kái-kg'aise c'eean hêé naka tshàan hêéthéé q'oo koe cg'áéa tcàà ke. ¹⁶ Ra Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe óága mea, igaba xu kò kg'òèkagua ba ka tààè," tam méé.

¹⁷ Me Jeso ba xoa me a máá: "Oo, tsóá-gase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncêe sa, a cg'áè tc'êe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hâa! Nta noose Ra gha qád-tcaoa máá tu u! Ncêe koe óá me, Tíí koe!" témé. ¹⁸ Me Jeso ba dxâwa tc'êean dqàè, i gam cóám koe tcg'oa, me gam x'aèm koe ga guu a qâè.

¹⁹ Nxâaska xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jeso ba dxuukg'ai koe séèa tcg'òó, a tèè Me a máá: "Dùús domka xae kò tààè, a táá xhàigu u?" témé. ²⁰ Me xoa xu a máá: "Cg'áré dtcòmman xao úúa hâa domka a. Tseeguan kar ko birí xao o, a ko máá: Dtcòmman xao kò úúa mosetara dis hiis dim tc'ubim khama noo o, ne xao gha ncêem xàbì ba birí a máá: 'Ncêe koe tcg'oa naka êe síí hâa koe síí,' témé, nem gha tcg'oa. Cúí gúú ga tàà xaoa hâa

tite. ²¹ [Igaba i ncēeta iian tcg'oa tama, igaba còrèan hēé naka tc'ōoan carasean ka hēéthēé cúiga i ko kúrúse,] témé.

Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mk 9:30-32; Lk 9:43b-45)

²² Eē xu ko Galilea koe hààraa xg'ae kam kò Jeso ba birí xu a máá: “Khóem dim Cóa ba gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcāàè, ²³ ne gha cg'ōo Me, Me gha nqoana dim cam ka x'óoan koe ghùèè,” témé. Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu kaisase tshùu-tcao.

Tempelem ko tcg'òóa máàè maria ne

²⁴ Eē xu ko Jeso ba hēé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēéthēé xu Kaperenaume koe tcāà ka xu kò tempelem di xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Peterem koe hàà a tèè me a máá: “Gaxao dim xгаа-xгаа-kg'ao ba gáé tempelem di marian tcg'òó tama?” témé. ²⁵ Me xq̄a a máá: “Èè, tcg'òó om ko,” témé.

Eēm ko Petere nquum q'oo koe tcāà, kam kò Jeso ba tc'āà a kg'ui cgoa me a máá: “Nta tsi ko ma tc'ēe, Simoneè? Dín koe xu ko nqōoan di xu x'aiga xu marian sèè? X'áé-kg'ao ne koea kana c'ēe ne koea?” ta méé. ²⁶ Me Petere xq̄a a máá: “C'ēe ne koe e,” témé. Me Jeso ba birí me a máá: “Nxāaska ne x'áé-kg'ao ne kgoarasea. ²⁷ Gatà i ii igaba méé xae táá ghāa xu guu, ke tshàam koe qōò naka x'àu qg'óo cgoa dim dq̄ui ba sí tcāà, naka tc'āà dim x'àum qg'óo tsi ko ba sée, naka kg'árna ba kg'òà, kaim mari ba tsi gha hòò ke. Sèè me naka sí mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu màà me, Tíí hēé naka tsáá hēéthēé tsam di suruta iise,” tam méé.

Nqarikg'ai di x'aian koe kaisase kaia ba

(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

18 Eēm x'aèm ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a tèè Me

a máá: “Díina nqarikg'ai di x'aian koe kaia?” témé.

² Me cg'árém cóá ba Gam koe tcíia óá, a hàà xg'aekua xu koe tòò me, ³ a máá: “Tseegua ner ko birí xao o: Kābise xao kò a cóán khama ii tama, ne xao cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcāà tite. ⁴ Gaa domkagam gha wèém ēe ko ncēm cóám khama ma cg'áré-cg'arese ba nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ii. ⁵ Dím wèém ēe ko ncēeta iim cóá ba Tiri cg'òèan koe qāèse hààkagu ba ko Tíí tc'áróga qāèse hààkagu.

Chìbi kúrúaguku sa

(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶ “Igabaga díim wèém ēe ko ncēe ne cg'áré ne ncēe ko Tíí koe dtcòm ne ka c'ēe ba chibian kúrúaguku ka i gha qāè ii, gáí cgoa dis nxōás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me tshàam ka nqāaka xaoa tcāàè, a tòmmè ne. ⁷ Haò, cg'āè i gha ii nqōóm koe, gúú zi ncēe ko khòèan chibian kúrúaguku zi ka! Eēta ii zi gúú zi méé zi hàà, igabaga haò, cg'āè i gha ii, khóèm ēe zi ko gaa zi gúú zi gam koe guu a hààm ka.

⁸ “Ncēè tsarim tshàu ba kana tsarim nqàrèm kò ko chibi kúrúaguku tsi ne méé tsi q'āea tcg'òó naka aagu me. Qāèa i gha máá tsi, nqoara hàase kana ts'íkose tsi gha kg'òèan koe tcāà ne, cam tshàu kana cam nqàrèse chòò tama c'eean koe xaoa tcāàèan ka khama.

⁹ “A ncēè tsarim tcg'ám kò ko chibian kúrúaguku tsi ne, hobeá tcg'òó naka aagu me. Qāè i gha máá tsia, kàà tcg'áise tsi gha kg'òèan koe tcāà sa, cam tcg'ái úúase chòò tamás c'ees dxāwam dis koe xaoa tcāàèan ka ke.

Hqàra hāas ghùus dis sere-sere sa

(Lk 15:3-7)

¹⁰ “Q'ana méé tu hāa naka táá ncēe ne cg'áré ne ka c'ēea ne ga cg'āa-cg'ana iise bódò guu. Birí tu ur ko a ko máá: gane

di xu moengele xu nqarikg'ai koe hãa xu ko Abom nqarikg'ai koe hãna ba wèè x'aè ka bóò ke. ¹¹ [Khòem dim Cóa ba hààraa, hààm gha hòàra ne kgoara ka.]

¹² “Nta tu ko ma tc'èe? Ncèè khòem kò 100 zi ghùu zi úúa, si gazi xg'aeku koe cúí sa hòà, ne ba cuiskaga èe zi 99 zi xàbìan koe guu naka èe hòàra hãa sa síí qaa tite? ¹³ A ncèè hòò sim kòò ne, tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Kaisaseg gha gaas èes cúís domka qàè-tcao, hòà ta ga hãa zi 99 zi nqáéa hãase. ¹⁴ Gatà iim dàòm cúím kam gatu dim Xòòm nqarikg'ai koe hãna ba tc'èe tama, èe cg'aré ne ka i gha cúíia ne ga kaàkaguè sa.

Tsáá qõem ncèe ko chìbian kúrúa máá tsi ba

¹⁵ “Ncèè tsáá qõem kò chìbian kúrú cgae tsia ne méé tsi síí cgae me, naka dqàè me cãm tsao ii koe, a ncèè kom-sana tsim kò ko ne tsi ncãa tsáá qõe ba gaicara hòò mááse. ¹⁶ Igabam kò kom-sana tsi tama ne méé tsi cúí kana cãm khòèan cgoa síí cgae me. *Ncèes gúù sa tsi kò kúrú ne tsi ko Nqarim di zi Tcgáya zi ko nxàe sa kúrú ncèe ko máá:* ‘Cãm kana nqoana khòèan kò c'èes gúù sa nxàea tseegukagu ne i gha wèè khòèan ga tseeguan bóòda hãa,’ témé sa. ¹⁷ A ncèè komsana ne tamam kò hãa ne méé tsi kerekes dis xg'aes di ne koe síí naka bìrí ne. A ncèè kerekes di ne nem kò kom-sana tama ne méé tsi tãám nqõóm dim khòem khama ma qgóò me, kana mari xg'ae-xg'ae-kg'aom khama ma.

¹⁸ “Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Dùús wèès èe tu gha nqõómkg'ai koe qáé sa gha nqarikg'ai koe qáèèa hãa. Si gha gatà dùús wèès èe tu gha nqõómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hãa.

¹⁹ “Gaicara Ra ko [tseeguan] bìrí tu u a ko máá: A ncèè gatu ka cãm tsara kò nqõómkg'ai koe c'èes gúùs dtcàrà koe dtcòmkuu ne, ne tsara gha Abom

nqarikg'ai koe hãnam ka kúrú mááè si. ²⁰ Nda koe ga igaba cãm kana nqoana khòèan kòò tirim cg'òem cgoa xg'aea hãa, ner gaa koe gane xg'aeku koe hãna,” tam méé.

Cgòmku úú tamam qãàm dis sere-sere sa

²¹ Me nxãaska Petere ba Jesom koe hàà a tèè Me a máá: “X'aigaè, nta noo q'oro ba gha tíí qõe ba chìbian kúrú cgae te, ra chìbia ba qgóóa máá me, 7 q'oroa gáé?” témé. ²² Me Jeso ba xõa me a máá: “Bìrí tsir ko: 7 q'oro ka tamase, igaba 70 zi 7 zi i.

²³ “Gaa domka i nqarikg'ai di x'aian x'aigam cgoa ko nxárá xg'aèè, èe ko gam di ne qãà ne cgoa xg'ae a ntcóò a èe ne cgóbè cgae mea zi gúù zi nxàe cgoa ne ba. ²⁴ Eëm ko tshoa-tshoa a ko gatà hée kagam kò khòem 10 cãan marian di kò cgóbè cgae mea ba gam koe óáè. ²⁵ Surutaa ba kam kò ko tààè khamam kò x'aiga ba x'áè sa tcg'òò, gabá hée naka gam dis khóè sa hée naka cóáa khara hée naka wèè gúùan èem úúa hãa héeéthée méé i x'amáguè, nakam suruta kabiè sa. ²⁶ Me qãà ba cookg'aia ba koe qom, a còrè me a máá: ‘X'aigaè, qáò-tcaoa máá te, wèè gúùa ner gha suruta kabi ke,’ témé. ²⁷ Me èem qãàm dim x'aiga ba thòò-xama máá me, a kgoara me, a chìbia ba qgóóa máá me.

²⁸ “Igabaga èem ko gaam qãà ba tcg'oa, kam kò c'èem qãàm cg'aré mari-coan kò cgóbè cgae mea ba hòò. A ntcàù me, a tshoa-tshoa a chúú-chuu me, a máá: ‘Cgóbè cgae tea tsias gúù sa suruta kabi,’ témé. ²⁹ Me gam ka c'èe ba qom a dtcàrà me a máá: ‘Qáò-tcaoa máá te, surutar gha kabi tsi ke,’ témé. ³⁰ Gabagam ko xguì, a ba a qõò a síí kúrú me khóè ba qáé-nquus koe tcãàè, a nxãakg'aiga síí suruta kabi me.

³¹ “Èè xu ko c'èe xu qãà xu èe kúrúsea sa bóò ka xu kò kaisase tshúù-tcao, a

xu a síf gaxu dim x'aiga ba bìrì wèé zi gùù zi ãe kùrúsea zi. ³² Me nxāaska x'aiga ba qāa ba tciia tcāa a máá: "Tsáá qāa tsi cg'āe cau tsi, wèé chibia tsi ãe gar kò qgóóa máá tsia, dtcārà tea tsi kò hāa domka. ³³ Qaase tama i gáé kò hāa, thòò-xama-máákuan tsi ga tsáá ka c'ëem koe úú sa, ncèer kò ma thòò-xama máá tsia khama gam ma?" témé. ³⁴ Me xgòàm hāa khama gam ka q'òðse ba síf qáé-nquus koe tcāa me, me kaisase thòò-thòòe, a síf nxāakg'aiga suruta kabi wèéan ãem kò cgóbèa a.

³⁵ "Ncèea tirim Xòòm nqarikg'ai dim gha thèé gatu koe kùrús ga si i, ncèe gatu ka c'ëem wèém kò gam ka qōese ba wèé tcáoá ba cgoa qgóóa máá tama ne," tam Jeso ba méé.

Aagukus khòè khara di sa

(Mk 10:1-12)

19 Eëm ko Jeso ba ncèe zi gùù zi kg'uia xg'ara kam kò Galilea koe guu a Jutea koe qòð Jorotane di c'ëe xòèan za. ² Zi kò kaia zi xg'ae zi xùri Me, Me gaa koe ga kùrú ne ne qāe.

³ Xu c'ëe xu Farasai xu hàà cgae Me, qáé Me xu gha qgáian xu kòo qaa khama a máá: "A x'áèan koe ia kgoaraèa, khòèm gha gam dis khòè sa aagu sa c'ëes gùùs domka?" témé.

⁴ Me xòa a máá: "Nxárá ta ga xao gáé hāa, tshoa-tshoas koem Kùrú-kg'ao ba khòè ba hēé naka khòè sa hēéthéé kùrúá hāa sa?" témé. ⁵ A ba a máá: "Gaa domkagam gha khòè ba gam ka xòò ba hēé naka xòò sa hēéthéé khara guu a ba a gha gam dis khòès koe tc'amàse, khara gha cúim cgàa ba ii. ⁶ Gaa domka khara cuiskaga cam tite, igabaga khara gha cúim cgàa ba ii. Gaa domka méés táá Nqarim ka xg'ae-xg'aeèa sa khòèm ka q'aa-q'aaè guu.

⁷ Xu tèè Me a máá: "Kháé dùús domka ba kò ko Moshe nxāaska x'áèan tcg'óóa máá, khòèm ga gam dis khòè sa q'ara

khara hāa dis tcgāya sa máà, a aagu si di i?" témé.

⁸ Me xòa xu a máá: "Gaxao di qari tcúuan domkam kò Moshe ba kgoara máá xao o, gaxao di zi khòè zi xao gha aagu sa. Igabaga i kò tshoa-tshoas koe gatà ii tama. ⁹ Igabar ko bìrì xao o a ko máá: Dìim wèém ãe ko gam dis khòè sa aagu, cg'árà di gùù ka tamase, a ko c'ëes khòè sa sèè ba ko cg'áràn kùrú," ta méé.

¹⁰ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrì Me a máá: "A ncèè sèèkus kò ncèeta ii ne i qāe e khòè khara gha táá sèèku sa," témé.

¹¹ Me xòa xu a máá: "Wèé khòèan ga cuiskaga ncèe kg'uiian kóma q'āa tite, igaba ãe máàè ea ne cúí ne ne e. ¹² Khòè xua hàna khama, cóán ábà tite xu: c'ëe xua gatà ma ábàèa, xu c'ëe xu khòèan ka gatà ma kùrúèa, xu c'ëe xu gaxu ka kùrúse ana, nqarikg'ai di x'aian domka. Eè ga kóma q'āa ba méém kóma q'āa," témé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'g'ai

(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

¹³ Nxāaska ne kò cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòò cgae, a còrèa máá a ka. Xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu khòè ne dqàè.

¹⁴ Igabam kò Jeso ba máá: "Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu! Nqarikg'ai di x'aia nea gatà ii ne di i ke," témé. ¹⁵ A ba a tshàua ba gane koe tòò, a gaa koe guus ka tcg'oa a qòò.

Qári-kg'aom qguùu ba

(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

¹⁶ Kam kò gaa x'aè kaga c'ëem khòè ba Jesom koe hàà a ba a tèè Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dùútsa gùùs qāe sa ra gha kùrú a nxāasega chòò tamas kg'òè sa hòò?" témé. ¹⁷ Me bìrì me a máá: "Dùúska tsi ko qāèan ka tèè Tea máá? Cúim khòèm cúim ga ba qāè Me e. Igaba tsi kò kg'òèan koe tcāa kgoana ne méé tsi x'áè-kg'ámán qgóóa qari," témé.

¹⁸ Me tēē Me a máá: “Ndaka nea?” témé. Me Jeso ba xɔa a máá: “Táá mée tsi cg'oo guu, táá mée tsi cg'árà kúrú guu, táá mée tsi ts'áà guu, táá mée tsi tshúù-ntcōan nxàe guu. ¹⁹ Saò ba hēē naka saò sa hēéthēē mée tsi tcom. Tsáá ka c'ēe ba ncām, ēe tsi ma ncāmsea kham-aga ma,” témé. ²⁰ Me gam qárí-kg'ao ba máá: “Wèè x'áè-kg'ámán ncēe gar qg'óóa qaria, dùú sa ra qanega tcàoa hāa?” témé. ²¹ Me Jeso ba xɔa me a máá: “Ncēè wèè za ga tsi kò tchàno kg'oana ne qòò naka tsia sí wèè zi gúú zi ēe tsi úúa hāa zi x'ámágu naka tsia ēe dxàua ne khòè ne màà, nxāaska tsi gha nqaríkg'ai koe qguuam úúa. Naka nxāaska hàà xùri Te,” tam mée. ²² Eēm ko gaam qárí-kg'ao ba ncēe sa kóm kam kò tshúù-tcaoase qòò, káí zi gúú zim kò úúa hāa khama.

²³ Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bírí a máá: “Tseegua ner ko bírí xao o: Qguuam khòèm gha nqaríkg'ai di x'aian koe tcāa sa kaisase qari si i. ²⁴ A ra a ko gaia máá: Kamelean gha dqààm di kòm-coan koe nqurì sa thamka si i, qguuam khòèm gha Nqarim di x'aian koe tcāas ka,” témé.

²⁵ Eē xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu ncēe sa kóm ka xu kò kaisase are a xu a tēē a máá: “Kháé ba gha nxāaska díí ba kgoaraè?” témé. ²⁶ Me Jeso ba bóò xu a máá: “Khòèa ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wèè gúua ne Nqarim koe subu u khama,” témé.

²⁷ Me Petere nxāaska xɔa Me a máá: “Bóò! Sixaea wèè gúuan ga guua, a ko xùri Tsi. Dùú sa gha kabisea máá xae e?” témé.

²⁸ Me Jeso ba bírí xu a máá: “Tseegukar ko bírí xao o: kabam nqóóm koe, ncēe Khòèm dim Cóm ko x'aian dis ntcóó-q'ooos x'áàn dis koe hàà ntcóó, ne xao gha gaxao ēe ko xùri Tea hāa xao thēē x'aian di zi ntcóó-q'oo zi 12 zi koe sí ntcóó, a xao a gha 12 zi qhàò zi Israele di zi bóò a xgàra. ²⁹ Igaba díím

wèém ēe Tiri cg'òèan domka x'áéa ba guua ba, kana qōese ga xu, kana qōese ga zi, kana xōòm ga ba, kana xōòs ga sa, kana cóán ga, kana xhàràn ga, nxāa ba gha 100 q'oro *ncēe zi gúú zi* máàè, a ba a gha chòò tamas kg'òè sa q'òò. ³⁰ Igabaga ne gha káí ne ēe tc'āà di ne kháóka di ne ii, ne gha ēe kháóka di ne tc'āà di ne ii,” tam mée.

Kg'om xhàràn di tséé-kg'aoan di surutaa ne

20 Nqaríkg'ai di x'áia nea xhàrà ba q'òòam khòèm khama ii khama, ncēe ko ntcúúkg'ai cgoa tcg'oa a qòò, a sí khòè xu gam dim kg'om xhàràn koe gha tséé xu qaa ba. ² A ba a dtcòmku cgoa xu, cáman di maria nem gha ko suruta xu sa, a ba a gam dim kg'om xhàràn koe tsééa tcāa xu. ³ A ba a 9 di x'áè ka tcg'oa, a qòò a sí c'ēe xu bóò xu x'ámágu dis qg'áis koe téé-tēe, cúí gúú ga kúrú tamase. ⁴ Me bírí xu a máá: “Gaxao igaba mée xao thēē tirim kg'om xhàràn koe sí tséé. Eē tchàno ii sar gha suruta xao o ke,” témé. ⁵ Xu qòò. Me gaicara koaba ka hēē naka dqòa tcg'ai ka hēéthēē tcg'oa a qòò, a sí gatà iis gúús ga sa kúrú. ⁶ Me dqòa ka tcg'oa a qòò, a gaicara c'ēe xu bóò xu tēe. Me tēē xu a máá: “Dùús domka xaoa koabam wèè ba gúú kúrú tamase ncēe koe téé-tēe?” témé. ⁷ Xu xɔa me a máá: “Cúí khòè ga tsééan màà xae e tama domka a,” témé. Me máá: “Gaxao igaba mée xao tirim kg'om xhàràn koe sí tséé,” témé.

⁸ Cáms ko tcāa kam kò kg'om xhàràn ka q'òòse ba tc'āà-cookg'aim gaxu di ba bírí a máá: “Tséé-kg'ao xu tcii naka suruta xu. Kháóka hààraa xu cgoa tshoa-tshoa naka tc'āà di xu koe sí chòò,” témé. ⁹ Xu tséé-kg'ao xu ēe kò dqòa ka tsééan tshoa-tshoa xu hàà a xu a wèéa xu cáím dim mari ba gábakaguè. ¹⁰ Igaba ēe kò tsééan tc'āà a tshoa-tshoa xu ko hàà surutaè ka xu kò tc'ēea máá, kaisa maria

ne xu gha surutaè, ta t'èea. Igaba xu kò gaxu igaba wèea xu ga cáim dim mari ba gàbakaguè. ¹¹ Eè xu ko gàbakaguè e ka xu kò tshoa-tshoa a xhàràim ka q'òdsem cgoa mèéku, ¹² a máá: “Khòè xu ncèe kò kháóka tshoa-tshoa xua cúim aora ba tsééa, igaba tsi kúrú xua xu sixae khama noo, ncèe tsééan di qómán hée naka cáims ka dàoku sa héeéthéé xáma háa xae,” ta xu méé. ¹³ Me xhàràim ka q'òdse ba gaxu ka c'èe ba xoa a máá: “Khòè tseè, kàa tsi tama ra háa, ka tsam gáé ncāa dtcòmku tama cáman dim marim ka? ¹⁴ Sèè tsari maria ne naka qòd. Kháóka tsééan tshoa-tshoa háam tséé-kg'ao bar tsáá khama ma suruta kg'oana ke. ¹⁵ Kgoarasea tama ra gáé háa, t'èer kos gúù sar gha tiri marian cgoa kúrú sa? Kana ba ko tsarim tçgáí ba tiri qãè tcáóan domka nxãè te?” ta méé.

¹⁶ Ncèem dàòm ka ne gha t'èè di ne kháóka di ne ii, ne gha kháóka di ne t'èè di ne ii.

Jeso ba ko gaia Gam di x'ooan ka kg'ui

(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Eèem kòo Jeso ba Jerusalema koe qòd kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu 12 xu cúia sèea tçg'òd, a dàd q'oo koe birí xu a máá: ¹⁸ “Bòd, Jerusalema koe xae ko qòd, Me gha Khòem dim Cóa ba kaia xu peresiti xu hée naka x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu héeéthéé tshàu q'oo koe tcàè. Xu gha x'óós koe chibi-chibi Me. ¹⁹ A xu a gha táá zi qhàd zi di xu khòè xu tshàu q'oo koe tcàè Me, nxãasega xu gha nçoi Me, a qoa Me, a xgàu Me ka. Igabam gha nçoana dim cáim ka x'ooan koe ghùè.

Xòos dis dtcàrà sa

(Mk 10:35-45)

²⁰ Si kò nxãaska Sebetem di tsara cóa tsara ka xòd sa gas di tsara cóa tsara cgoa Gam koe hàà, a sa a qom, a c'èes gúù sa dtcàrà Me. ²¹ Me Jeso ba gas ka máá:

“Dùú sa si ko dtcàrà?” témé. Si xoa Me a máá: “Nxàe, tiri tsara cóa tsara gha Tsari x'aian koe Tsáá qàe koe ntcóo sa, me c'èe ba kg'ád xòèa Tsi koe ntcóo, me c'èe ba dxàe xòèa Tsi koe ntcóo,” tas méé. ²² Me Jeso ba xoa a máá: “Dùú sa tu ko dtcàrà sa tu q'áa tama. A Tiris kubis kg'áar kos koe tsao ga kg'áà?” ta méé. Tsara máá: “Kg'áà tsam ga,” témé. ²³ Me birí tsara a máá: “Kubis Tiris koe tsao gha kg'áà. Igaba ncèe kg'ád xòèa Te koe hée naka dxàe xòèa Te koe héeéthéé ntcóoan ka, nxãa nea Tíí ka kúrùè tama, igaba i gane èe Abom ka kg'ónò máàè ea ne di i,” ta méé.

²⁴ Eè xu ko 10 xu ncèe sa kóm ka xu kò èe tsara khòè qòeku tsara kaisase xgòà cgae. ²⁵ Igabam Jeso ba Gam koe tciaa óa xu a máá: “Q'ana xao háa, táá zi qhàd zi di xu x'aiga xu ko gane koe gaxu di qarian x'ái sa, xu ko gane di xu kaia xu gane koe gaxu di qarian tséékagu. ²⁶ Táá méé i gaxao koe gatà ii guu. Igaba diim wèem èe gha ko gaxao koe kai kg'oana ba, méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii. ²⁷ Naka méém wèem èe gaxao xg'aeku koe t'èè kg'oana ba gaxao dim qàa ba ii, ²⁸ ncèem ma Khòem dim Cóa ba ma hàà khòè ne ka tsééa máàè tama khama. Igabam hààraa, hààm gha khòè ne tsééa máá ka, a gha hàà kg'òèa ba máà, kái ne khòè nem gha suruta máá, ne kgoaraè ka.

Jeso ba ko káà tçgáí tsara khòè tsara bóòkagu

(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Eè xu ko Jeso ba hée naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu héeéthéé Jeriko koe tçg'oa kas kò kaias xg'ae sa xùri Me. ³⁰ Ka tsara kò gaa x'aè kaga cáim khòè tsara káà tçgáí tsara dàòm dxùukg'ai koe ntcòe. Eè tsara ko kóm Jesom ko nqáé sa ka tsara kò q'au a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgòose-coa Tseè, thòò-xama máá tsam m!” témé. ³¹ Igabas kò

xg'ae sa dqàè tsara a, a máá, nqoo méé tsara, témé, tsara kaisase q'au a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka cóase Tseè, thòò-xama máá tsam m!” témé.

³² Me kò Jeso ba téé a tcii tsara a, a ba a máá: “Dùù sar gha kúrúá máá tsao o sa tsao ko tc'ée?” ta ma tèè. ³³ Tsara birí Me a máá: “X'aigaè, tcgáíá tsam méé i xgobekg'amse a **tsam ko tc'ée**,” témé. ³⁴ Me Jeso ba thòò-xama máá tsara am ko khama tcgáíá tsara qgóó, tsara kúúga bóò, a xùri Me.

Jeso ba Jerusalema koe (21:1–25:46)

Jeso ba ko ciian cgoa Jerusalema koe qàèse hààkaguè

(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

21 Eè ne ko Jerusalema koe cúù, a ko Betefage koe hàà, Olife dim xàbim koe, kam kò Jeso ba càm xgaa-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó, ² a birí tsara a, a máá: “Qòò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'ámé koe, gaa koe tsao gha donghi sa hòò, si qáèsea tée, donghi-coam cgoa. Kgoara naka Tíí koe óá si. ³ A ncèè c'èem khòèm kò c'èe gúù birí tsao o, ne méé tsao birí me naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa khara a,’ témé, nxàaskam gha kúúga guu khara a,” témé.

⁴ Ncèes gúù sa kò kúrúse, porofitum ka kò kg'uièa háas kg'uis gha nxàasega tseegukaguè ka, ncèe kò máá:

⁵ “Cóás Sione di sa birí naka máá: ‘Bòò, sarim X'aiga ba ko cg'aré-cg'aresease hàà cgae si, a ba a donghi sa qábìà hãa, donghi-coam cgoa hàna sa, donghis dim cóá ba,’” ta méèè sa.

⁶ Tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara qòò, a síí Jesom ko ma x'áè tsara a khama ma kúrú, ⁷ a síí donghi sa óá, donghi-coam cgoa, a tsara a gatsara di qgáían gam koe tceé, Me gaa koe ntcóó. ⁸ Si káís xg'ae

sa dàòm q'oo koe gane di qgáían khàrà, ne c'èe ne hiian di nxāan xg'ao a ne a dàòm q'oo koe khàrà. ⁹ Si kò xg'aes èe kò cookg'aia ba koe hée naka kháóa ba koe hēéthēè hãa sa q'au a máá:

“Hosana, Dafitem ka tsgòose-coa ba!

Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,

Gaam èe ko X'aigam **Nqarim** di cg'òèan cgoa hàà ba!

Hosana, èe kaisase tc'amaka hàna ba!” témé.

¹⁰ Eèm ko Jeso ba Jerusalema koe tcàà kam kò wèém x'áé-dxoo ba nqàrè ka téé a máá: “Ncèe ba díí baa?” témé.

¹¹ Zi xg'ae zi xqo a máá: “Ncèe ba Jeso Me e, porofitum Galilea dim xg'aeum Nasareta dim koe guua hãa ba,” témé.

Jeso ba ko tempelem koe tcàà

(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹² Me Jeso ba tempelem koe tcàà, a ba a wèè ne èe kòò tempelem q'oo koe x'ámá, a ko x'ámágu ne xhàiaagu, a ba a kò khòè ne ncèe tãá nqóó di marian ko sèè a gaan téé-q'oo koe tempelem di marian khòè ne máà ne di tafolean xùbu, naka gane èe ko tcíbìan x'ámágu ne di ntcóó-q'ooan hēéthēè e, ¹³ a ba a birí ne a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Tirim nquu ba méém còrèan dim nquu ba ta ma tciiè,’ igaba tu gatu ts'àa-kg'ao ne dim nquu ba kúrú meá,” témé.

¹⁴ Ne kàà tcgáí ne hée naka nqoara ne hēéthēè tempelem koe hàà cgae Me, Me kúrú ne ne qàè. ¹⁵ Igaba èe xu ko kaia xu peresiti xu hée naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēè ko are-aresa zi gúù zi kúrúum ko zi bóò, i ko cóán tempelem koe q'au a ko máá: “Hosana, Dafitem ka tsgòose-coam koe,” témé ka xu kò xgòà, ¹⁶ a xu a Gam ka máá: “A kóm Tsi ko ncèe cóán ko méés gúù sa?” témé. Me Jeso ba xqo a máá: “Eè, qanega xao gáé nxará naka kóm ta ga hãa Nqarim di zi Tcgāya zi koe góásea sa, ncèe ko máá:

‘Cóán hée naka comko cóá-coan hēéthēè

di kg'áman koer dqom̄an kg'ónò máásea hãa,'
ta mée sa?" témé.

¹⁷ A ba a guu xu a x'áé-dxoom ka tchàa koe tcg'oa a Betania koe síí, a gaa koe síí x'óm̄.

Jeso ba ko faia dis hii sa cguí

(Mk 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, ãem ko x'áé-dxoom koe kabise kam kò xàbàa hãa. ¹⁹ Faia dis hii sam ko dàòm qàe koe bóò kam kò síí cgae si, a síí cúí gúú ga táá hòò cgae si, igaba tparan cúí ga a. Kam kò gaas ka máá: "Chòò tamase mée i cúí tc'oo ga sáá koe gaia táá tcg'oa guu!" témé. Si kò faia dis hii sa gaa x'aè kaga nqai.

²⁰ Eẽ xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu bóò si ka xu kò are, a máá: "Nta sa ko ma faia dis hii sa kúúga nqai?" ta ma tèè.

²¹ Me Jeso ba xoa xu a máá: "Tseeguk-agar ko birí xao o: Dtcòm̄an xao kò úúa hãa, a káise tc'ee-tc'eesse tama, ne xao cuiskaga faia dis hii koe kúrúseas gúús cúí sa kúrúá hãa tite, igaba ãe xao kòò ncẽem xàbì ba birí a máá: 'Sèèa ghùuè naka síí tshàam q'oo koe ncemea tcààè' témé, ne i gha gatà ii. ²² A ncèè dtcòm̄an xao kò úúa hãa ne xao gha dùús wèès ãe xao ko còrèan cgoa dtcàrà sa hòò," témé.

Jesom di qarian ka tèè sa

(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

²³ Jesom ko tempelem koe tcàà ka xu kò kaia xu peresiti xu hëé naka khòè ne di xu kaia xu hëéthëé hàà cgae Me, ãem hãa a ko xгаа-xгаа ka, a xu a máá: "Dùútsa qaris cgoa Tsi ko ncèè zi gúú zi kúrú, i gataga dín ncèè qarian máà Tsia hãa ncèè gúú zi kúrú di i?" témé.

²⁴ Me Jeso ba xoa xu a máá: "Tíí igabar gha cúús gúú sa tèè xao o thëé, a ncèè xoa ba xao kò máà Te, ner gha Tíí igaba birí xao o dùútsa qaris cgoar ko ncèè zi gúú zi kúrú sa. ²⁵ Tcguu-tcguukuan Johanem

dia kò ndaa guua, nqarikg'ai koea kana khòèan koea?" témé.

Xu xóe a tèèku a máá: "Nqarikg'ai koe e,' ta xae kò ko mée nem gha tèè xae e a máá: 'Dùús domka xaoa kò kháé nxãaska gam koe dtcòm̄ tama?' témé. ²⁶ Igaba ncèè: 'Khòèan koe e,' ta xae kò ko mée ne xae ko khòèan bèe. Wèè ne khòè ne ko Johane ba porofitim iise bóò khama," ta xu mée. ²⁷ Xu Jeso ba xoa a máá: "C'úúa xae hãa," témé.

Me birí xu a máá: "Nxãaskar Tíí igaba cuiskaga birí xaoa hãa tite dùútsa qaris cgoar ko ncèè zi gúú zi kúrú sa," témé.

Cóá tsara dis sere-sere sa

²⁸ "Nta xao ko ma tc'èe? C'ẽem khòè ba kò cam̄ cóá tsara úúa. A ba kò tc'ãà dim cóám koe síí, a birí me a máá: 'Tiri cóáè, qòò naka síí ncèè cam̄ ka kg'om xhàràam koe tséé,' témé. ²⁹ Me xoa me a máá: 'Cuiskaga a,' témé, igabam kò kháóka tc'èea kabì, a ba a qòò.

³⁰ "Me khòè ba cam̄ dim cóám koe síí, a gataga gam ka mée, me xoa a máá: 'Qòòr gha àboè,' témé, igabam táá qòò. ³¹ Gatsara ka ndaka ba kòò xòòm ko tc'èe sa kúrú?" tam Jeso ba ma tèè. Xu máá: "Tc'ãà di me e," témé.

Me Jeso ba birí xu a máá: "Tseegukar ko birí xao o: Mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka cg'ará-kg'ao zi hëéthëéa gha Nqarim di x'aian koe gaxao ka tc'ãà a tcàà. ³² Johane ba kò gaxao koe tchànóm dàòm cgoa hàà, xao kò táá gam koe dtcòm̄, igaba i kò mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka cg'ará-kg'ao zi hëéthëé gam koe dtcòm̄. Gataga xao kò ncèes gúú sa bóò, igaba xao kò táá kháóka tc'èea kabì a gam koe dtcòm̄," témé.

Chóó-kg'oman di xu xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa

(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)

³³ A ba a máá: "C'èes sere-sere sa kóm̄. C'ẽem x'ãè-kg'ao ba kò hàna, ncèè kò

kg'om xhàrà ba xhàràa ba, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúrúa nxàma-nxàma, a ba a gòéan ko kúrúem qgài ba hée naka qáòm nquu ba héeéthée gaa koe tshàò, a ba a xhàrà-kg'ao xu cgòbè me, a c'èem nqòòm koe qòò.

³⁴ “Èem ko tc'òoan ko kúrúsem x'aè ba cùu kam kò gam di qàan tsééa úu, xhàrà-kg'ao xu koe, sí xu gha gam di tc'òoan séè ka. ³⁵ Xu kò xhàrà-kg'ao xu gam di qàan séè, a c'èe ba xg'ám, a c'èe ba cg'òo, a xu a c'èe ba nxòán cgoa xgàrùbe.

³⁶ “Gaicaram kò c'èe qàan tsééa úu, kg'aiakan nqáéa hãa a, xu sí gataga hée e.

³⁷ “Kháókam kò gam dim cóá ba tsééa úu cgae xu, a máá: ‘Tirim cóá ba xu gha tcom a qgóose,’ témé. ³⁸ Igaba èe xu ko xhàrà-kg'ao xu cóá ba bód ka xu kò biríku a máá: ‘Ncèe ba gúu zi ka q'òðsem ga me e, ncèe gha ko hàà xhàrà ba q'òð ba, ke hàà naka xae cg'òo me naka gam di x'aian séè,’ témé. ³⁹ Xu kò séè, a kg'om xhàrà ka tchàa koe xaoa tcg'òò me, a cg'òo me.

⁴⁰ “Kháé nxàaska, èem kòo kg'om xhàrà ka q'òðse ba hàà, ne ba gha èe xu xhàrà-kg'ao xu xhàrà di xu dùú sa kúrú?” tam ma Jeso ba tèè. ⁴¹ Xu birí Me a máá: “Èe xu cg'èe kúrú-kg'ao xum gha cg'èem dàòm cgoa kaàkagu, a ba a gha c'èe xu xhàrà-kg'ao xu kg'om xhàrà ba máà, xu qgóóa máá me, ncèe gha gam di xòèan tc'òoan di máà me xu, tc'áróan ko kúrúse x'aèan kòo hàà ne xu,” témé.

⁴² Me Jeso ba gaxu ka máá: “Qanega xao gáé *Nqarim di zi* Tcgàya zi koe nxàrá tama, ncèe ko máá:

‘Nxòás èe tshàò-kg'ao xu ka bóda xguèa hãa sa,

kaisase cgáés nxòá sa kúrúa hãa.

Ncèe X'aigam *Nqarim* ma kúrúa hãa a, si ncèe sa tcgái-q'ooa ta koe t'òè si i,' témé zi?

⁴³ “Gaa domkar ko birí xao o, a ko máá: X'aian Nqarim dia gha gaxao koe

séèa tcg'òòè, a ia a gha qhàòs èe ko qàè tc'áróan kúrú sa máàè. ⁴⁴ [Gaam èe ko ncèes nxòás koe cg'áé ba gha khoana tòòm-tomse, igaba èes kòo c'èe khóèan koe cg'áé nes gha tòòm-tom m,” témé.]

⁴⁵ Èe xu ko kaia xu peresiti xu hée naka Farasai xu héeéthée Gaam di zi sere-sere zi kóm ka xu kò q'ana hãa gaxu kam ko kg'ui sa. ⁴⁶ Qáé Me kg'oana xu kò hãa, igaba xu kòo khóè ne dis xg'ae sa bèe, porofitim iise ne kòo séè Me khama.

Séèkuan dis kòès dis sere-sere sa

(Lk 14:15-24)

22 Me Jeso ba gaicara gane cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui, a máá: ² “Nqarikg'ai di x'aia nea x'aigam ncèe ko gam dim cóá ba séèkuan dis kòè sa kúrúa máám cgoa nxàrá xg'aeèa hãa. ³ Me nxàaska gam di qàan tsééa úu èe ko séèkuan dis kòès koe tciiea hãa ne koe, sí ne gha birí ne ne hàà ka. Igaba ne kò hààn xguì.

⁴ “Me gaicara c'èe qàan tsééa úu a máá: ‘Birí èe kò tciiea hãa ne naka máá: ‘Bód, kg'ónòar xg'ara hãa tc'òoan kòès di i, tiri xu ghòè xu hée naka tiri ghòè-coan tsáúa hãa héeéthéa cg'òoèa hãa, i wèe gúúan kg'ónòa xg'araèa hãa, ke séèkuan dis kòès koe hàà,’ ’ témé. ⁵ Igaba ne kò tc'irí-tc'irise, a ne a qòò, Me c'èe ba gam dim xhàrà koe qòò, me c'èe ba gam di tsééan koe qòò. ⁶ Ne c'èe ne wèèa ne ga gam di qàan qgóó, a xgàra a, a ne a cg'òo o. ⁷ Me x'aiga ba xgòà, a ba a gam di ncòo-kg'aoan tsééa úu, a èe ne cg'òo-kg'ao ne cg'òo, a gane di x'áé-dxooan dàò.

⁸ “A ba a nxàaska gam di qàan birí a máá: ‘Séèkuan dis kòè sa kg'ónòa xg'araèa hãa, igaba èer kò tciia hãa nea tciiku sa kg'ano tama. ⁹ Ke ncèeska x'áé-dxoom xg'aeku di dàòan ko nxàa koe qòò, naka séèkuan dis kòès koe tciia óa khóèan wèè èe xao gha hòò o,' témé. ¹⁰ I kò èe qàan x'áéan xg'aeku di dàòan koe

qōò, a i a wèéan ãe xu kòo xg'ae cgoan xg'ae-xg'ae, tshúüan ga hëé naka qãean ga hëéthëé e, me sèékuan dis kōès dim nquu ba cg'ãè-kg'aoan ka cg'òè.

¹¹ “Igabam ãem ko x'aiga ba tcãà, cg'ãè-kg'aoa nem gha bòò ka, kam kò gaa koe sèékuan dis kōès di qgáían hãa tamam khòè ba bòò. ¹² A ba a birí me a máá: ‘Tíí tcáràè, nta tsi ma ncëe koe tcana, sèékuan dis kōès di qgáían úú tamase?’ témé. Me khòè ba káàn kg'ui. ¹³ Kam ko nxãaska x'aiga ba qãà xu birí a máá: ‘Qáé me tshàua ba koe hëé naka nqàrèa ba koe hëéthëé e, naka tchàa koe xaoa tcg'òò me, dcúü-qoms q'oo koe, ncëe gaa koe i gha kg'ae an hëé naka gãò xõóan hëéthëé hãa koe,’ témé. ¹⁴ Káí nea kò tciièa, igaba ne kò cg'orò ne nxará tcg'òòèa hãa khama.”

Kaesaram koe surutan dis tèè sa

(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

¹⁵ Xu nxãaska Farasai xu tcg'oa, a síí kàa zi xg'ae-xg'ae, nta xu gha ma kg'ui an cgoa qgóó Me sa. ¹⁶ A xu a nxãaska gaxu di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu hëé naka Herotem di xu xùri-kg'ao xu hëéthëé Gam koe tsééa úú, xu síí máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa tseegu di Tsi khòè Tsi i sa, a ko Nqarim dim dàò ba xgaa-xgaa sa, a c'ëe khòè cgoa ga tchòà úú tama, khòèan di téé-q'ooan Tsi nqábé tama khama. ¹⁷ Ke ncëeska birí xae e, dùú sa tsi ko tc'ëe sa: A tchànoa, **Roma ne dim x'aigam** Kaesara ba méém surutaè sa kana méém táá surutaè saa?” ta xu méé.

¹⁸ Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàas cg'ãè sa q'ana hãase máá: “Dùús domka xao ko kúrúa bòò Te, gaxao qãè qgóóse ko igabaga cg'ãè cau xaoè? ¹⁹ X'aigam ko suruta cgoaèm mari ba x'ái Te,” témé. Xu gaam mari ba máà Me. ²⁰ Me Jeso ba **x'úí xu me a** tèè xu a máá: “Dìín dis tcúú sa ncëe sa, naka gatàa dìín di cg'òèa ncëe

e?” témé. ²¹ Xu xq̄a a máá: “Kaesaram di si i,” témé. Me nxãaska birí xu a máá: “Eë Kaesaram di ii sa nxãaska Kaesara ba máà, naka ãe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé. ²² Eë xu ko ncëe sa kóm ka xu kò area, khama xu kò guu Me a qōò.

X'ooan koe tèean dis tèè sa

(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

²³ Gaam cáín ãem kaga xu kò Saduke xu hàà, ncëe x'ooan koe tèes hàna sa dtcòm tama xu, a xu a hàà tèè Me, ²⁴ a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba kò máá: ‘Khòèm kò x'óó, cóá úú tamase, ne méém qōese ba ães khòès kàà kg'áò-khoe sa sèè naka káíkhoe ba cóán ábà máá,’ témé. ²⁵ Nxãaska xu kò 7 xu khòè qōeku xu hàna, gatá cgoa kò x'ãèa xu. Tc'ãà di ba kò sèèa hãa, a ba a cóá úú tamase x'óó, a kò qōese ba khòè sa qaüa máá. ²⁶ Me kò cáín di ba gataga hëé, nqoana di ba hëéthëé e, Me nxãakg'ai ga síí 7 di ba tcãà. ²⁷ Si wèèa xu qãá q'oo koe khòès ga sa x'óó. ²⁸ Ka sa gha nxãaska x'ooan koe i kò tèèem cáín ka ndakam di saa, ãe xu 7 xu ka? Wèéa xu kò úú sia hãa ka,” ta xu méé.

²⁹ Me Jeso ba xq̄a xu a máá: “Tsaa xao hãa, **Nqarim di zi** Tcgãya zi ko méé sa hëé naka Nqarim di qarian hëéthëé xao c'úüa hãa khama. ³⁰ Eë ne ko khòè ne x'ooan koe tèe ne i gha sèékuan kàà ii khama, ne gataga sèékuan kgoara máàè tama, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii. ³¹ X'ooan koe ghüiès ka: A nxará ta ga xao gáé hãa, Nqarim gatu koe nxàea hãa sa? Ncëem kò máá: ³² ‘Tíí Ra Nqarim Abrahamam di Ra a, a Nqarim Isakam di Ra a, a Nqarim Jakobem di Ra a,’ témé ka. X'óóa ne dim Nqarim tama Me e, igabagam kg'òèa hãa ne di Me e,” tam méé.

³³ Eë zi ko xg'ae zi kóm Me, ka zi kò Gam di xgaa-xgaan ka arekaguè.

Kaiam x'âè-kǵ'ám dis tēè sa

(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)

³⁴Eē xu ko Farasai xu kóm, Saduke xum kò tcēekǵ'am kǵ'ám sa, ka xu kò xǵ'ae. ³⁵Me gaxu ka c'ēe ba, ncēe x'âè q'āa-kǵ'ao kò ii ba, qáé Mem gha qǵái nem ko qaa khama tēè Me a máá: ³⁶“Xgaa-xgaa-kǵ'ao Tseè, x'âèan q'oo koe ba ndakam x'âè-kǵ'ám ba kaia?” témé. ³⁷Me bírì me a máá:

“X'aigam tsarim Nqari ba mée tsi wèè tcáóa tsi cgoa hēé, naka wèè kǵ'òèa tsi cgoa hēé naka wèè tc'ēea tsi cgoa hēéthēé ncàm.’

³⁸“Ncēea tc'āà di a kaiam x'âè-kǵ'ám ga me e. ³⁹Me càm di ba ko gam cgoa q'òda mááku a ko máá: ‘Tsáá ka c'ēe ba ncàm, ēe tsi ma ncàmsea khamaga ma,’ témé.

⁴⁰“Ncēe tsara x'âè-kǵ'ám tsara koe i wèè x'âèan ga hēé naka porofiti xu ka góáeas ga sa hēéthēé qǵóo xǵ'aeà,” tam mée.

Krestem díin díim tsgōo-coam ii dis tēè sa

(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)

⁴¹Eē xu ko Farasai xu xǵ'aea hāa kam kò Jeso ba tēè xu ⁴²a máá: “Krestem ka xao ko ntama ma tc'ēe? Díin díim tsgōo-coa baa?” témé. Xu bírì Me a máá: “Dafitem ka tsgōose-coa Me e,” témé. ⁴³Me bírì xu a máá: “Gatà i ko ii ne, ne ba kò kháé nxāaska Dafite ba dùús domka **Tcom-tcomsam** Tc'ēm ka kǵ'uikaguè a ‘X'aiga ba’ ta ma ma tcii Me, ncēm kò máá:

⁴⁴‘X'aigam **Nqari** ba kò Tirim X'aiga ba bírì a máá: ‘Kǵ'ádò xòèa Te dim x'òàm koe mée tsi ntcóo, nakar gha nxāakǵ'aiga síi tsari cg'òo-kǵ'aoan nqàrè-kǵ'ama tsi ka nqāaka tòò,’

témé ka.

⁴⁵“A ncēe Dafitem kò ‘X'aiga ba’ ta ma ma tcii Me ne ba gha nxāaska ntama ma gam dim tsgōo-coa ba ii?” témé. ⁴⁶I kò cúí khòè ga táá kgoana a Jeso ba xǵa, i kò ēem càm koe guu a khòè ne bèe a táá gaicara c'ēe tēè ga tēè Me.

Jeso ba ko x'âè xgaa-xgaa-kǵ'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēé dqàè

(Mk 12:38-40; Lk 11:39-52; 20:45-47)

23 Me nxāaska Jeso ba xǵ'ae zi hēé naka xgaa-xgaase-kǵ'ao xu hēéthēé bírì a máá: ²“X'âè xgaa-xgaa-kǵ'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēéa Moshem dis tée-q'ooos koe hāa. ³Ke mée tu wèè zi gúù zi ēe xu ko bírì tu u zi kúrú naka qǵóóa qari zi. Igaba ēe xu ko kúrú zi táá kúrú guu, ēe xu ko xgaa-xgaa sa xu kúrú tama ke. ⁴Kaia zi xǵàm zi qóm zi xu ko qáé a khòèan nxara koe tòò, igaba xu gaxu tshàua xu ka ghùì a nxònokagu zia hāa tite. ⁵Wèè zi gúù zi kúrú xu ko zi, xu ko khòèan gha bóò zi ka kúrú zi: gaxu di zi tcàà tcúú zi hēé naka horo q'óm zi hēéthēé, còrè di kǵ'uian góásea hāa zi xu ko tchàa-tchaa, a xu a gaxu di qǵáian di x'òàn qádò-qao. ⁶Tcomkuan di zi qǵái zi xu ncàm hāa, naka dòàn xòe koe hēéthēé e, a xu a gataga còrè-nquuan koe kaia zi ntcóo-q'oo zi ncàm hāa thēé, ⁷naka x'amágu di zi qǵái zi koe tsgámkaguku sa hēéthēé e, naka gataga khòè ne ka ‘xgaa-xgaa-kǵ'aoè’ ta ma tcii kuan hēéthēé e.

⁸“Igaba mée tu táá ‘xgaa-xgaa-kǵ'aoè’ ta ma tciiè guu, cúim Khòè ba gatu dim Xgaa-xgaa-kǵ'ao Me e, tu wèea tu ga qòekua hāa ke. ⁹Naka tua nqòomkǵ'ai koe táá cúí khòè ga ‘àboè’ ta ma tcii guu, cúim Khòè ba gatu dim Xòò Me e ke, ncēe nqarikǵ'ai koe hàna ba. ¹⁰Táá mée tu gataga ‘tc'āa-cookǵ'aiè’ ta ma tciiè guu, cúim Khòè ba gatu dim Tc'āa-cookǵ'ai Me e ke, Kreste ba. ¹¹Gatu xǵ'aeku koe kaia hāa ba mée m gatu dim

qâa ba kúru. ¹²Wèem ãe ko kaikaguse ba gha cg'áré-cg'areè, me gha wèem ãe ko cg'áré-cg'arese ba kaikaguè.

¹³“Igaba haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xao hêe naka Farasai xao hêéthêe e, gaxao ncêe qãe khòean khama ko ma kúru xao! Nqarim'gai di x'aian xao ko khòe ne cookg'ai koe tcèekg'am khama. A gaxao igaba táa tcãa, a xao a gataga ãe tcãa kg'oana ne guu naka ne tcãa tama khama. ¹⁴‡

¹⁵“Haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xao hêe naka Farasai xao hêéthêe e, gaxao ncêe qãe khòean khama ko ma kúru xao! Nqõo ba hêe naka tshãa ba hêéthêe xao ko qõda nxama-nxama, khòem c'ees qhàos di ba xao gha sèea máase me hàà gaxao dis xg'aes koe tcãa ka! A ncêe gatàm kò ko hêe, ne xao ko kúru mem kg'ano, chõdò tamas c'ees dxãwam dis koe sífa ne, cam q'oro nqáe xaoa hãase.

¹⁶“Haò, cg'ãe i gha ii, gaxao tc'ãa-cookg'ai xao kãa tcgái xao ka, ncêe ko máa: 'Khòem kò tempelem cgoa gaise ne i kãa hui i, igabam kò tempelem di gautan cgoa gaise ne méem gaas gaise sa tséekagu,' ta ko méé xao. ¹⁷Gaxao kãa tc'ee xaoè, a kãa tcgái xaoè! Dùú sa cgáe saa? Gautaa, kana tempele baa, ncêe q'ooa ba koem úúa hãa gautan ko kúru, i Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bódè ba? ¹⁸Xao ko gataga máa: 'Khòem kò altaram cgoa gaise ne, i kãa hui i, igabam kò ko Nqarim ko tcg'òda máaès abas cgoa gaise ne, ncêe altaram koe hàna sa, ne méem gaas gaise sa tséekagu,' témé. ¹⁹Gaxao kãa tcgái xaoè! Dùú sa cgáe saa? Nqarim ko tcg'òda máaès aba saa,

kana altara baa, ncêe aba sa ko kúru si Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bódè ba? ²⁰Gaa domkam, gaam ãe ko altaram cgoa gaise ba, gam cgoa hêe naka wèes gúus ãe gam tc'amkg'ai koe hànas cgoa hêéthêe ko gaise. ²¹Gatà iim dàdm kam kò ãe ko tempelem cgoa gaise ba gaam cgoa hêe, naka Gaam ãe q'ooa ba koe x'ãea hãam **Nqarim** cgoa hêéthêe gaise. ²²Me ko gaam ãe ko nqarim'gian cgoa gaise ba Nqarim dis ntcõo-q'oos cgoa hêe, naka Gaam ãe gaas koe ntcõem cgoa hêéthêe gaise.

²³“Haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hêéthêe e, qãe khòean khama ko ma kúru xao! Nqari ba xao ko tc'õoan ko xg'ãd-xg'ão zi gúu zi¹ koe cúis tshàu-q'oos dian tcg'òd a máa. Igaba xao kaisase cgáe zi gúu zi x'ãean di zi xguia hãa khama: ncêe qãese qgóókuan hêe, thòd-xama-máaku sa hêe naka tcomtomsa sa hêéthêe zi. Qaase i ko, ncêe zi gúu zi **cgáe zi** xao ga kò kúrua hãa sa, igabaga c'ee zi c'urù tamase. ²⁴Gaxao tc'ãa-cookg'ai xao kãa tcgái xaoè. Dcène ba xao ko ãe xao ko kg'ãa gúuan q'oo koe tcg'òd, igaba xao ko kamele sa tòm!

²⁵“Haò, cg'ãe i gha ii, gaxao x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xao hêe naka Farasai xao hêéthêe ka, qãe khòean khama ko ma kúru xao! Kubi sa hêe naka gãba sa hêéthêe ka xao ko qãaa sara xg'aa, igaba sara q'ooa sara koe chiikuan hêe naka cèean hêéthêe ka cg'oèa hãa. ²⁶Tsáa kãa tcgái tsi Farasai tseè! Kg'áfka q'ano-q'ano kubis q'oo naka gãba sa hêéthêe e, naka i gha nxãasega qãaa sara q'ano ii.

²⁷“Haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Far-

‡23:14 C'ee zi tcgãya zi Gerika di zi ncêe xuri ko kg'uian úúa: ¹⁴Haò, cg'ãe i gha ii gaxao ka, x'ãe xгаа-xгаа-kg'ao xao hêe naka Farasai xao hêéthêe ka, qãe khòean khama ko ma kúru xao! Dxãe-ntcõa zi xao ko nquua zi xhùu cgae, a xao a ko qãd còrean cgoa x'ái-x'aise. Gaa domka xao gha kaias xgãraku sa hòd.

‡23:23 tc'õoan ko xg'ãd-xg'ão zi gúu zi - Gerika sa ko nqoana hii-coa zi ka kg'ui, Naros koe cg'òe úú tama zi.

sai xao ka hēéthēé e, qāè khòèan khama ko ma kúrúse xao! Xg'aàèa a q'úú zi tc'ám zi khama xao ii, ncēe tchàa za tsi kò ko bóò zi ne t'òè ii zi, igaba q'ooa zi koe x'óóa hāa khòèan di c'óán hēé, naka wèé cg'uri qhàòan hēéthēé ka cg'òèa hāa zi. ²⁸ Gataga xao ii a khòè ne koe tchàa za tchàno khòèan di bóòse-q'ooan úúa, igaba xao q'ooa xao koe cg'āè cauan ka hēé naka cg'urian ka hēéthēé cg'òèa hāa.

²⁹ “Haò, cg'āè i gha ii gaxao ka, x'āè xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Fara-sai xao ka hēéthēé e, naka qāè qgóóse ko igaba cg'āè cau xao hēéthēé e! Porofiti xu di zi tc'ám zi koe xao ko dqòm cgoaè xu gha zi giúú zi tshàoa tòó, a xao a ko ēe kò tchàno ii ne di tc'áman t'òè-t'òe. ³⁰ A xao a ko máá: ‘Sixae ka tsgóosea xu di x'aèan ka xae kò xg'ao kg'òèa hāa ne, xae ga xg'ao porofiti xu di c'áòan ntcāáguá hāa tama,’ ta ko méé xao. ³¹ Ncēeta mééan ka xao ko nxàea tseegukagua mááse, ēe xg'ao porofitian cg'òo ne di xao tsgóo-coa xao o sa. ³² Ke méé xao ncēeska gaxao ka tsgóose ga xu di chibian xg'ara-xg'ara.

³³ “Gaxao cg'ao xaoè! A dcàùan di xao cóá xaoè! Nta xao gha ma chòò tamas c'ees dxāwam dis koe xgàrakuan bèe? ³⁴ Q'āa méé xao: porofiti xu hēé, naka tc'ēega xu khòè xu hēé naka x'āè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēér ko tsééa úú sa. Xao gha c'ēe-kg'áía xu cg'òo, a gha c'ēe xu xgàù, a gha c'ēe xu gaxao di còrè-nquuan koe xg'ám, a xao a gha wèé xu x'āé-dxoo xu koe xgàra. ³⁵ Ncēes giúú sa gha kúrúse, nxāasega xao gha xgàraè ka, káà chibi ne khòè ne di c'áòan xao góman koe ntcāàguá khama. Ncēes ntcāàgu c'áòku sa kò tchànom khòem Abelem koe guu a tshoa-tshoa, a síf Sakariam, Barakiam dim cóám koe tcāà, ncēe xao xg'ao tempele ba hēé naka al-tara ba hēéthēé xg'aeku koe cg'òoa ba. ³⁶ Tseegukar ko birí xao o a ko máá:

Wèéan ncēea gha ncēem x'aèm di ne khòè ne koe hàà kúrúse, témé.

Jeso ba ko Jerusalema ba thòò-xama máá

(Lk 13:34-35)

³⁷ “Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè, tsáá ncēe ko porofitian cg'òo tsi, a ko ēe tsáá koe tsééèa hāa xu nxòán cgoa cg'òo tsi. Nta noose ra kò tc'ēea hāa, tsari khòèa ner gha xg'ae-xg'ae sa, ghòròs ko ma cóáa sa tcgàmàa sa dòm q'oo koe ma xg'ae-xg'ae khama, igaba tu kò tc'ēe e tama. ³⁸ Q'āa méé xao, gaxao dim tempele ba xao gha cg'āa-cg'anasea hāase guua máàe sa. ³⁹ Birí xao or ko, cuiskaga xao gaicara bóò Te tite, a xao a gha nxāakg'aiga máá: ‘Gaam ēe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'òèm cgoa hàà ba ts'ee-ts'eekg'aièa,’ témé,” tam méé.

Nqóó ba ko chòò di zi x'ái zi

(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)

24 Jeso ba kò tempelem koe guu a tcg'oa a ba a qòò, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me, hàà xu gha gaa nquuan tempelem di x'ái Me ka. ² Me xqà xu a máá: “Wèéan ncēe ga xao ko bóò na? Tseegukar ko birí xao o: Cuiskagas ncēe koe cúís nxòás ga sa c'ees tc'amkg'ai koe guuèa hāa tite, wèéa zi ga gha xòóa qarìè,” témé.

Cg'āè zi hēé naka xgàraku zi hēéthēé e

(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Eëm Jeso ba Olife dim xàbim koe ntcóóa-ntcòe, ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu cúíaga hàà cgae Me, a máá: “Birí xae e, n-cáma i gha ncēe giúuan kúrúse sa, i gha gataga Tsari hàà-q'ooan hēé naka nqóóm di chòò-q'ooan hēéthēé dùús ka x'áíe sa?” témé.

⁴ Me Jeso ba xqà xu a máá: “Q'āa xao naka i táá cúí khòè ga hòakagu xao o guu. ⁵ Kái ne gha Tirim cg'òèm cgoa hàà, a máá: ‘Tíí ra Kreste ra a,’ témé, a ne a

gha kái ne hoàkagu ke. ⁶ Tu gha ncóoan hée naka ncóoan di zi nxàe zi ka héethée kóm, igaba bóò naka tu táá q'aekaguè guu. Gatà ii zi gùu zi méé zi kúrúse ke, igaba i qanega chòd-q'ooan hàà ta ga hãa. ⁷ **Nqóóm di zi** qhàò zi gha c'ée zi qhàò zi cgoa x'ààku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ààku, i xàbàn hãa, i nqóóan di cgùruan kái zi qgái zi koe hãa khama. ⁸ Wée zi ncée zia ábàn di thòdan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

⁹ "Ne gha nxãaska xgàrakuan koe tcãà tu u, a cg'oo tu u. Tu gha Tiri cg'òèan domka **nqóóm di zi** qhàò zi wée zi ka hòrèè. ¹⁰ Nxãaska ne gha kái ne gane di dtcòmàn aagu, a gha qáékuan koe tcãàku, a ne a gha gane ka c'èea ne hòrè. ¹¹ I gha tshúu-ntcõan di porofitian kái x'áise, a kái ne khòè ne hoàkagu. ¹² Cg'àèan di càuse-q'ooan domka i gha kái khòèan di ncàmkuan qgái, ¹³ igaba gaam èe ko qarika téé a chòd-q'oos koe síí ba gha kgoaraè. ¹⁴ I gha **Nqarim di** x'aian di qãè tchòàn wèém nqóóm koe xgaa-xgaaè, x'áís iise **nqóóm di zi** qhàò zi wée zi koe, si gha nxãaska chòd-q'oo sa hàà.

Q'ád-q'aosas gùu sa

(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)

¹⁵ "Eè tu ko q'ád-q'aosas gùu sa bóò, ncèe ko tcom-tcomsam qgái ba kúrú me xãòm khama ii sa, si gaa koe téé-tèe. Porofitim Daniele m kò tcom-tcomsam qgáim koe hãase gaas ka kg'tui sa (èe ko nxará ba méém kórna q'ãa). ¹⁶ Ne méé ne nxãaska èe Jutea koe hàna ne xàbàn koe qgóéa síí, ¹⁷ nakam èe nquuan tcobe koe hàna ba táá xõa na síí èe nquuan q'oo koe hãa sa sèè guu, ¹⁸ nakam èe xhàrán koe hàna ba táá kabise naka síí gam di qgáian sèè guu. ¹⁹ Haò, cg'àè i gha ii, èe zi cáim zi ka èe ncãà zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hée naka èe gha ko comkagu zi ka héethée e! ²⁰ Còrè naka i gha gatu di qgóéan táá sao di x'àè ka hãa guu kana

Sabata dim cáim ka. ²¹ Nxãaska i gha kaia xgàrakuan hãa ke, ncèe nqóóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hãa tama a, ncèes noose ga, a i a gaicara hãa tite e. ²² A ncèè èe xu cáim xu kò xòm-xommè ta ga hãa ne, i cúí khòè ga kgoaraèa hãa tite, igaba xu gha èe nxará tcg'òéa hãa ne domka èe xu cáim xu xòm-xommè.

²³ "A ncèè èem x'aèm kam kò c'èem khòè ba bírí tu u a ko máá: 'Bòò, ncèe ga Me e Kreste ba,' kana máá: 'Eè gam síí hãa,' témé ne, méé tu táá dtcòm m guu. ²⁴ Tshúu-ntcõan di xu Kreste xu hée naka tshúu-ntcõan di xu porofiti xu héethéa gha x'áise, a kaia zi x'ái zi hée naka arearesa zi gùu zi héethée kúrú ke, èe nxará tcg'òéa ne xu gha hoàkagu ka, kgoanase i kòò ne. ²⁵ Bòò, x'aèan cookg'ai koer kò bírí tu ua.

²⁶ "A ncèè gatu ka ne kòò máá: 'Bòò, tchàa-xgóóm koem hãa,' témé ne méé tu táá tcg'oa naka qòò guu. **A ncèè gaicara ne kòò máá:** 'Bòò, nquum q'oo koem hàna,' témé ne méé tu táá dtcòm guu. ²⁷ Cáim ko tcg'oa xòè koe i ko ma túutebean guu a cáim ko tcãà xòè koe ma síí bóòse khama i gha ma Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii. ²⁸ Eè x'óóa hãam tc'áróm hãa qgái koe i gha kg'àean xg'ae.

Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooa ne

(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

²⁹ "Eè xu cáim xu di xgàrakuan qãá q'oo koes gha kúúga cáim sa ntcùú-ntcuuè, Me nxoe ba x'áà tite, i gha tconòan nqarikg'ai koe guu a tcheè, i gha nqarikg'ai di qarian ntcãa-ntcãè.

³⁰ "Èem x'aèm kas gha Khòèm dim Cóám dis x'ái sa nqarikg'ai koe x'áise, zi gha wée zi qhàò zi nqóómkg'ai di zi kg'ae, a zi a gha Khòèm dim Cóá ba bóò, Me nqarikg'ai di túú-c'òòan koe guu a ko hàà, qarian hée naka kaia x'áàn héethée cgoa. ³¹ Me gha Gam di xu moengele xu kaia q'aum torompitam dim cgoa tsééa

tcg'òó, xu gha Gam nxárá tcg'òóá hãa ne wèè xòèan èe tc'áán ko guu za xg'ae-xg'ae, nqarikg'ai dim chòò-q'oom c'èem koe guu a sí c'èem koe tééan koe.

³² “Ke tu ncées gúús faia dis hiis koe kúrúsea hãas koe xgaa-xgaase: èe i ko gas di nxàan tshoa-tshoa a ko tsom, i ko toara na tsom, ne tu q'ana hãa qhóóa ne tcana hãa sa. ³³ Gataga èe tu kòo ncèe zi gúù zi wèè zi bóò ne tu q'ana hãa cùu Me e sa, a nquu-kg'ámán koe hãa. ³⁴ Tseegukar ko birí tu u a ko máá: Ncées qhàò sa kaà tite, i gha nxáakg'aiga sí ncèe gúúan wèè ga kúrúse. ³⁵ Nqarikg'aian hëé naka nqóòkg'aian hëéthééa gha chòò, igaba i Tiri kg'uian chòò tite.

**Cúí khòè ga c'úúa hãa
cám ba kana x'aè ba**

(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Igabaga i cúí khòè ga èem cám ba kana èem x'aè ba q'áa tama, moengele xu nqarikg'ai di xu ga igaba kana Cóám ga igaba, Xòòm cúím ka oose. ³⁷ Nowam di x'aèan ka i kò ii khama i gha Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii khama. ³⁸ Eè xu cám xu ka kiam tshàam hàà tama cookg'ai koe ne kòo tc'òó a ko kg'áà, a ko séèku, a ko séèkuan biríku, me nxáakg'aiga sí Nowam ko arakam koe tcàam cám ba hàà, ³⁹ igaba ne kò **cúí gúù ga c'úúa dùús ko hàà kúrúse sa**, me nxáakg'aiga kiam tshàa ba hàà, a hàà tchúua tcg'òó ne. Gatà i gha Khòèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii. ⁴⁰ Cám tsara khòè tsara gha xhàram koe hãa. C'èe ba gha séèè, me gha c'èe ba guuè. ⁴¹ Cám sara khòè sara gha hãa a ko hakg'um koe maberean táó. C'èe sa gha séèè, si gha c'èe sa guuè.

⁴² “Gaa domka méé tu kòreseá hãa, dùútsa cám kam gha gatu dim X'aigam **Nqari** ba hàà sa tu c'úúa hãa ke. ⁴³ Igaba méé tu ncèe sa q'ana hãa: Ncèe nquu ba kàoa hãam khòèm kò q'ana, dùútsa x'aè

kam ko ts'áà-kg'ao ba ntcúú ka hàà sa, nem ga kò èem x'aèm ka kòrea hãa, a táá kúrú me gam dim nquu ba khòáè. ⁴⁴ Gaa domka méé tu gatu igaba wèè x'aè ka kg'ónòsea. Khòèm dim Cóá ba ko èe tsi q'áa tamam x'aèm ka hàà ke.

**Tcom-tcomsa kana
tcom-tcomsa tamam qàà ba**

(Lk 12:41-48)

⁴⁵ “Kháè díí ba nxáaska tcom-tcomsa a tc'èegam qàà baa? Ncèe gam ka q'òòsem ko nquu ba di qarian máà ba, me qàè x'aè ka gaxu di tc'òoan máà xu ba? ⁴⁶ Ts'ee-ts'èekg'aièa baa èem qàà ba, ncèe gam ka q'òòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hëé ba. ⁴⁷ Tseegukar ko birí tu u a ko máá; wèè zi gúù zi èem úúa hãa zi di qaria nem gha gam koe tòó. ⁴⁸ Igaba èem qàm cg'èem kò ko tcáóa ba koe biríse a ko máá: ‘Tíí q'òò ba ão me e, témé, ⁴⁹ a ba a tshoa-tshoa a qàà ne gam ka c'èe ne xg'ám, a ko tc'òó a ko kg'áà-kg'aoan cgoa kg'áà, ⁵⁰ nem gha èem qàm ka q'òòse ba tcom tamam hãam cám ka hàà, c'úúam hãa x'aè ka, ⁵¹ a ba a gha hàà xgàra me, a qàè qgóóse ko igaba cg'èè cau khòèan cgoa xg'ae-xg'ae me, ncèe gaa koe i gha kg'aeán hëé naka gàò xòóan hëéthéé hãa koe.”

10 zi dxàe-coa zi dis sere-sere sa

25 “Gaa x'aè ka i gha nqarikg'ai di x'aian 10 zi dxàe-coa zi cgoa nxárá xg'aeè. Gazi di lampian zi kò séè a zi a sí séèkom khòè ba **qàà**, xg'ae cgoa me zi gha ka. ² Gazi ka 5 zia kò káà tc'èe ii, zi 5 zi tc'èega ii. ³ Káà tc'èe zi kò lampia zi séè, gabà zi ko táá nxúian séèa mááse. ⁴ Zi tc'èega zi lampian séè a zi a nxúian gàban koe séèa mááse. ⁵ Me séè-kg'ao ba táá qhàése hàà, ka zi ko wèéa zi ga x'óm, x'ómá zi ko cg'áé khama.

⁶ “Ntcúú nqàè kam kò q'au ba tcg'oa a máá: ‘Bòò, séè-kg'aom ga me e síí ko

hàa ba, ke tcg'oa naka hàa xg'ae cgoa me!' témé. ⁷ Ka zi ko wèè zi dxàe-coa zi tée a lampia zi kg'ónò. ⁸ Zi kàà tc'ée zi tc'èega zi birí a máá: 'Au se e nxúia ne gasao di nxúian koe, gase di lampia nea ko ts'iri ke,' témé. ⁹ Zi tc'èega zi xoa a máá: 'Cuiskaga i wèéa se ga tc'ãd tite. Ke qõd sao èe ko x'amágu u ne koe naka saoa sí x'amá mááse e,' témé. ¹⁰ Igaba èe zi dàd q'oo koe hãa, sí zi gha gaa nxúian x'amá, kam kò sèè-kg'ao ba hàa. Zi dxàe-coa zi èe ko kg'ónòsea zi kòès sèèkuan dis koe gam cgoa tcàa, me nquu-kg'ám ba tcèekg'ammè.

¹¹ "Gam x'aè-coam qãá q'oo koe zi gha c'èe zi dxàe-coa zi gataga hàa, a hàa máá: 'X'aigaè, x'aigaè, xgobekg'ama máá se e,' témé. ¹² Igabam kò xoa a máá: 'Tseegua ner ko birí sao o: C'ùu saoa ra hãa,' témé.

¹³ "Gaa domka méé tu kòreseá, cámb ba hée naka x'aè ba héeéthéé tu c'úua hãa ke," tam Jeso ba méé.

Nqoana qãa xu dis sere-sere sa

(Lk 19:11-27)

¹⁴ "Gaicara i gha *nqarikg'ai di x'aian* c'èem nqõóm koe xóé a ko qõdm khòem khama ii, gam di xu qãa xu ko tcii a ba a gam di zi gúu zi gaxu tshàu q'oo koe tcàa ba. ¹⁵ A cúí ba 5 xu cãa xu marian di xu máa, a c'èe ba cámb cãan máa, a c'èe ba cúím cãa ba máa. Wèém khòè bam kò gam di qarian di tc'ãd-tc'ãoan cgoa máa. A ba a tshoa-tshoa a dàda ba koe qõd. ¹⁶ Me 5 xu cãa xu marian di xu máaèam khòè ba kúúga qõd a ba a sí tséékagu u, a gaicara c'èe xu cãa xu 5 xu kúru. ¹⁷ Me gataga èe kò cámb cãa tsara máaèa ba c'èe tsara kúru. ¹⁸ Igabam kò cúím cãam mari di ba máaèa ba qõd a sí gómankg'ai koe hãé ba tshào, a gam ka q'õdsem dim cãa ba kãé.

¹⁹ "Qãdm x'aèm qãá q'oo koem kò èe xu qãa xu ka q'õdse ba kabise a hàa cgae xu, a gaa marian xu ma tséékagua sa hàa nxàe cgoa xu. ²⁰ Me khòem èe kò 5 xu

cãa xu máaèa ba cúu-cuuse a 5 xu cãa xu c'èe xu úu, a ba a máá: 'Tíí q'õdè, 5 xu cãa xu tsi kò máa tea hãa. Bòd, 5 xu cãa xu c'èe xur kúrua,' témé. ²¹ Me gam ka q'õdse ba birí me a máá: 'Qãèse tsi kúrua, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãa tsi. Cg'aré gúúan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúu zi di qarian máa tsi. Tcàa naka tsia tsáá q'õd cgoa qãè-tcao,' témé.

²² "Me gataga cámb cãa tsara ko máaèa ba cúu-cuuse a ba a máá: 'Tíí q'õdè, cámb tsara cãa tsara tsi kò máa tea. Bòd, c'èe tsara cãa tsarar kúrua,' témé. ²³ Me gam ka q'õdse ba birí me a máá: 'Qãèse tsi kúrua, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãa tsi. Cg'aré gúúan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúu zi di qarian máa tsi. Tcàa naka tsia tsáá q'õd cgoa qãè-tcao,' témé.

²⁴ "Gatagam kò cúím cãa ba kò máaèa ba hàa a máá: 'Tíí q'õdè, q'ana ra hãa tsi kàa tsi khòè tsi i, a tsi a ko xhàrà tama tsi hãa koe ga tcuù, a ko qanega tsi cgùrian tsai-tsai tama koe ga sáa sa.

²⁵ Ra kò nxãaska q'áò tsi, a ra a qõd a sí tsarim cãa ba gómán q'oo koe kãé. Bòd, ncèe ga ia tsari gúua ne,' témé.

²⁶ "Me gam ka q'õdse ba xoa me a máá: 'Tsáá cg'ãè cau a kg'amka tsi qãa tsi! Q'ana tsia, xhàrà tama ra hãa koe ga ra ko tcuù sa, a ra a ko qanega ra cgùrian tsai-tsai tama koe ga sáa sa. ²⁷ Khama tsi ga kò marian ko tòdè koe marian tiri úua, ne i ga kò ncèeska càusea, ra kabise a hàa sèe e, càusea i hãase.

²⁸ "Ke xao gam koe cãa ba sèea kabí, naka èe 10 xu cãa xu úua hãa ba máa me. ²⁹ Wèém khòem èe c'èe gúúan úua ba gha máaè, a ba a gha káfan úu, igabaga èe cúí gúu ga úu tama ba gha èem úua hãa gúu-coan ga sèe cgaeè khama. ³⁰ Naka xaoa èe káà tséém qãa ba tchàa za dcúu-qoms q'oo koe xaoa tcàa. Ncèe gaa za i gha kg'aeán hée naka gãd xõóan héeéthéé hãa koe,' témé."

Ghùuan hěé naka pirian hěéthěé e

³¹ “Khòem dim Cóm kò Gaam dim x'áam koe hāase hàà naka wèe xu moengele xu Gaam di xu cgoa hěéthěé e, nem gha Gaam di x'áan dis ntcōō-q'ooos koe hàà ntcōō. ³² Zi gha **ngōóm di zi** qhàò zi wèe zi Gaam cookg'ai koe xg'ae-xg'aeè, Me gha hàà c'ěe zi koe q'aa-q'aa zi, ěem ko ma kòre-kg'ao ba ma ghùuan pirian koe ma q'aa-q'aa khamaga ma. ³³ Ghùua nem gha Gam dim x'òam kg'òm xòe za tòó, a ba a pirian dxàes x'òas xòe za tòó.

³⁴ “Me gha X'aiga ba nxāaska kg'òm x'òam xòe di ne birí a máá: ‘Hàà gatu ěe Abom ka ts'ee-ts'ee'g'aiè tu, x'aian di ntcōō-q'ooan xáè, ncěe tu kò ngōóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'ónòà máàèa a. ³⁵ Xàbàr kò hāa, tu tc'ōoan máà ter tc'ōó, ra kò cáma hāa tu c'ěe gùuan máà ter kg'áà, ra kò táá za guuar khòe ra ii, tu x'áéa tu koe qāese qgóó te, ³⁶ qg'aè-cgaea kò hāa tu hāakagu te, ra kò tsàa tu q'óe te, ra kò qáe-nquus koe hàna tu hàà kabi te khama,' tam méé.

³⁷ “Gaa x'aè ka ne gha ěe tchàno ne xoa Me a máá: ‘X'aigaè, n-cáma ta kò bóó Tsia Tsi xàbàa hāa, ta tc'óokagu Tsia, Tsi cáma hāa ta c'ěe gùu au Tsi, Tsi kg'áàa hāa? ³⁸ Ta kò n-cáma bóó Tsi, Tsi táá za guua Tsi khòe Tsia, ta x'áéa ta koe qāese qgóó Tsia, ta n-cáma bóó Tsi, Tsi qg'aè-cgaea, ta hāakagu Tsia? ³⁹ Ta kò n-cámá bóó Tsi, Tsi ko tsàa, kana qáe-nquus koe tcààèa, ta sí kabi Tsia?’ témé. ⁴⁰ Me gha X'aiga ba xoa ne a máá: ‘Tseegua ner ko birí tu u: Wèés gúús ěe tu Tíí ka c'ěe ne ncěe ne cg'aré ne ka cúía ne koe ga kúrúa sa, tu Tíí ga ra kúrúa máánaa,' témé.

⁴¹ “Me gha nxāaska ěe dxàes x'òas xòe di ne birí a máá: ‘Tcg'oa cgae Te tu, gatu ěe chòò tama c'eean koe cgúisea hāa tu, dxāwa ba hěé naka Gam di xu moengele xu hěéthěé kg'ónòà máàèa ba. ⁴² Xàbàr

kò hāa, tu táá gúú máà ter tc'óó, ra ko cáma, tu táá gúú máà ter kg'áà, ⁴³ táá za guuar khòe ra a kò ii, tu táá x'áéa tu koe qāese qgóó Te, qg'aè-cgaea kò hāa, tu táá hāakagu Te, ra kò tsàa, a qáe-nquus koe hàna, tu táá kabi Te khama,' témé.

⁴⁴ “Nxāaska ne gha gane igaba gataga xoa a máá: ‘X'aigaè, n-cáma ta bóó Tsi Tsi xàbàa, a cáma, a táá za guua Tsi khòe Tsia, a qg'aè-cgaea, a kò tsàa, a qáe-nquus koe hàna, ta táá hùì Tsia?’ témé. ⁴⁵ Me gha nxāaska xoa ne a máá: ‘Tseegukar ko birí tu u: Wèés gúús ěe tu ncěe ne cg'aré ne ka cúía ne kúrúa máá tama sa, nxāa sa tu Tíí ga ra kúrúa máá tama thěé,' témé. ⁴⁶ Ne gha nxāaska chòò tamas xgàrakus koe qòò, ne gha ěe tchàno ne chòò tamas kg'òès koe qòò,” tam Jeso ba méé.

Jesom di xgàrasean hěé naka Gam dis x'oo sa hěé naka Gam di x'ooan koe tēe sa hěéthěé e (26:1–28:20)

Kàas Jeso ba qae di sa

(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

26 ěem ko Jeso ba gaa zi kg'ui zi kg'uia xg'ara kam kò Gaam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí a máá: ² “Q'ana xao hāa, Paseka dis kòè sa cáman qāá q'oo koe hāa sa, Me gha Khòem dim Cóm ba khòe ne tshàu q'oo koe tcààè, nxāasegam gha xgàuè ka,” témé.

³ Xu kò nxāaska kaia xu peresiti xu hěé, naka khòe ne di xu kaia xu hěéthěé kaia peresitim Kaifase ta ko ma tcièm dis qhàis koe xg'ae, ⁴ a xu a Jeso ba xu gha qgóó a cg'ōo di kàan kúrú. ⁵ Igaba xu ko máá: “Kōès di x'aè ka tamase, nxāaskas gha kaias xg'ore sa khòe ne xg'aeku koe hāa khama,” témé.

**Jeso ba ko Betania koe
nxúian cgoa tçgáùè**

(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶Eëm ko Jeso ba Betania koe hãa, Simonem ncëe xg'ao lepero dis tcìi sa tsàara hãam dim nquum koe ⁷kas kò khòè sa hàà cgae Me, kaisa marian ka x'ámàèa tshãán qgóó a, alabasetere di nxòán cgoa kúrúèam ts'oo-c'òà-coam koe hàna a, a sa a ntcóó a ba a kò tc'óó koe hàà ntcãá tcúú Me.

⁸Eë xu ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ncëe sa bóó ka xu kò xgòá a máá: “Dùús ka sa ko ncëeta ma ma kōè cgoa a? ⁹Ncëe tshãá nea ga kò kái marian cgoa x'ámáguèa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khòè ne máàèa hãa!” témé.

¹⁰Igabam kò Jeso ba ncëe sa q'ana hãase birí xu a máá: “Dùús ka xao ko khòè sa xgàèa máá? T'òès tséé sas Tíí koe kúrúa hãa ka. ¹¹Dxàua ne khòè ne cgoa xao gha wèè x'èè ka hãa, igaba xao wèè x'èè ka Tíí cgoa hãa tite. ¹²Ncëes ncãa ko ncëe tshãán cgoa ntcãá tc'áró Te kas ncãa ko kg'ónòa máá Te kg'ónòkuan Tiri i. ¹³Tseegukar ko birí xao o a ko máá: Wèém nqóóm èe i ko ncëe qàè tchòàn xгаа-xgaaèm koe i gha èes kúrúa hãa gúúan nxàèè, tc'èe-tc'èeseès gha ka,” tam méé.

**Jutase ba ko dtcòm, Jeso
bam gha x'ámágu sa**

(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴Me kò nxãaska 12 xu ka c'èe ba ncëe Jutase Isekariote ta ko ma tciiè ba, kaia xu peresiti xu koe síí, ¹⁵a ba a máá: “Dúú sa xao máá te kg'oana, ncëè gaxao tshàù q'oo koer kò tcàà Me ne?” témé. Ka xu kò 30 marian seleferan di kg'ónò máá me. ¹⁶Me gaam x'èèm kaga Jutase tshoa-tshoa a qaa, ntamam gha ma gaxu tshàù q'oo koe tcàà Me sa.

**Jeso ba ko Gam di xu
xгаа-xgaase-kg'ao cgoa
Paseka di tc'òoan tc'óó**

(Mk 14:12-21; Lk 22:7-13,
21-23; Jn 13:21-30)

¹⁷Tc'áá dim camí péré gãè-gãè úú tamas pérés di kōèan dim ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síí gaa koe Paseka di tc'òoan tc'óó sa Tsi ko tc'èe?” témé. ¹⁸Me xoa a máá: “Qòò naka x'áé-dxoom koe síí, c'èem khòèm koe naka birí me naka máá: ‘Xгаа-xгаа-kg'ao ba ko máá: ‘Tsarim nquum koer gha Tiri xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa Paseka di ghùu-coan kg'oo,’ témé,” tam méé. ¹⁹Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu èem ma Jeso ba birí xua hãa khama ma kúrú, a Paseka di tc'òoan kg'ónò.

²⁰Eë i ko dqòa kam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu 12 xu cgoa qaò. ²¹Eë xu hãa a ko tc'óó kam ko máá: “Tseegukar ko birí xao o, gaxao ka c'èe ba gha khòè ne tshàù q'oo koe tcàà Te,” témé. ²²Xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a wèèa xu tshoa-tshoa a cúí mana cúí tèè Me a máá: “A tíí tama raa, X'aigaè?” témé. ²³Me Jeso ba xoa a máá: “Eë Tíí cgoa tshàua ba gãbas q'oo koe tcana hãa ba gha khòè ne tshàù q'oo koe tcàà Te. ²⁴Eë i ma Khòèm dim Cóm ka ma góásea khamaga i gha ii. Igaba haò, cg'ãè i gha ii, èe ko Khòèm dim Cóm ba khòè ne tshàù q'oo koe tcààm ka! Qãèa i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa,” témé. ²⁵Me Jutasem èe ko hàà khòè ne tshàù q'oo koe tcàà Me ba máá: “A tíí tama raa, xгаа-xгаа-kg'ao Tseè?” témé. Me Jeso ba xoa me a máá: “Ncãa tsi nxàese,” témé.

Dqòà di tc'òoan X'aigam Nqarim di i

(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

²⁶ Eē xu hāa a ko tc'òó kam kò Jeso ba péré sa sée, a ba a ts'ee-ts'ee'g'ai si, a khóá q'aa si, a xгаа-xgaase-kg'ao xu máa si, a ba a máá: “Sée naka xaoa tc'òó, ncēea cgàaa Te ga a ke,” témé.

²⁷ A ba a kubi sa sée a ts'ee-ts'ee'g'ai si a máa xu si a máá: “Wèéa xao ga méé xao gaas koe kg'áà. ²⁸ Ncēea c'áda Te ga a ke qáé-xg'aes di i, ncēe gha ntcāáguè e, kái ne khòè ne gha chibia ne qgóóa mááè ka. ²⁹ Biri xao or ko, ncēe kg'om dis hiis di gōéan ncēer ncēm cám koe guu a kg'áà tite, me gha nxāakg'aiga sí cám ēer gha gaxao cgoa Abom di x'aian koe kqabase kg'áà a ba hàà,” témé.

³⁰ Eē xu ko cii ba nxáèa xg'ara ka xu kò tcg'oa a Olife dim xàbim koe qòò.

Jeso ba ko Peterem gha xqase Me sa nxàe

(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

³¹ Me nxāaska Jeso ba biri xu a máá: “Ncēm ntcùúm ka xao gha gaxao wèéa xao khuùagu Te, góásea i hāa a ko máá: ‘Kòre-kg'ao bar gha xg'ám, si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,’ téméè khama. ³² Igaba ēer ko x'ooan koe ghùuèa xg'ara ner gha tc'áà-cookg'ai xao o a Galilea koe qòò,” témé.

³³ Me Petere ba nxàe a máá: “Eēta xu ga ko ma wèéa xu khuùagu Tsi igabar tí cuiskaga khuùagu Tsi tite,” témé. ³⁴ Me Jeso ba xqo me a máá: “Tseegukar ko biri tsi: Ncēm ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha senè nqoana q'oro xqase Te,” témé. ³⁵ Me Petere ba xqo Me a máá: “Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xqase Tsia hāa tite,” témé. Xu kò wèé xu xгаа-xgaase-kg'ao xu gatà méé.

Getesemane koe

(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Kam kò nxāaska Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa Getesemane ta ko ma tciièm qgám koe qòò, a ba a sí gaa koe biri xu a máá: “Ncēe koe xao ntcòò, ēe sí hāa koer ko sí còrè ke,” témé. ³⁷ A ba a Petere ba hēe naka Sebetem di tsara cóá tsara hēéthēe sée, kam kò tshoa-tshoa a tshùu-tcao a kaisase thòd-xám. ³⁸ A ba a biri xu a máá: “Tcáóa Tea x'oos q'oo koe tshùu-tcaoan ka cg'oèa hāa. Ncēe koe xao qau, naka Tíi cgoa kókòda hāa,” témé.

³⁹ Cg'aréseme ko còoka qòò kam kò kg'áia ba cgoa gómankg'ai koe cg'áé a ba a còrè a máá: “Aboè, kgoanase i kòo ne, kúru nakas ncēs kubis **xgàrakuan di sa** Tíi koe tcg'òòè. Igaba Tsari tc'ēean ka, Tíi ko tc'ēes ka tamase,” témé.

⁴⁰ Kam kò xгаа-xgaase-kg'ao xu koe kqabise a hàà sao-xg'ae xu xu x'ómà. Me Petere ba biri a máá: “A tààè xao koáé, x'aè-coa ba Tíi cgoa hāa a kókòda hāan ka? ⁴¹ Kókòda hāa naka còrè, naka xaoa nxāasega táá kúrua bóòkuan koe tcāa guu. Tc'ēe ba **kúru** kg'oana hāa, igabam tc'áro ba kg'amka me e ke,” témé.

⁴² Cám di sam kò gaicara kqabise a sí còrè, a máá: “Tiri Aboè! Ncēè kgoanase i kòo ne méés cgómna ncēs **kubi** sa Tíi koe sèea tcg'òòè, nakar táá nxāasega gaas q'oo koe kg'áà. Igaba ncēè kgoanase tama i kò hāa ne méés nxāaska Tsáá ko tc'ēe sa kúruise,” tam méé. ⁴³ Eēm ko gaia kqabise a hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'ómà hāa, nqāéa xu kò hāa khama.

⁴⁴ Me gaicara guu xu a qòò a sí nqoana di sa còrè, a cúis gúus ga sa gaicara méé. ⁴⁵ A ba a nxāaska xгаа-xgaase-kg'ao xu koe kqabise a máá: “A qanega xao x'ómà, a ko sāa? Bòò, x'aè ba hààra, Me ko Khòem dim Cóá ba hàà chibi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcāàè. ⁴⁶ Tēe xao, naka xae qòò! Bòò, khòè ne

tshàu-q'oo koe tcàà Team khòè ba cùuse hàna ke!" témé.

Jeso ba ko qgóòè

(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Eëm qanega hãa a ko kg'ui kam kò Jutasem ncêe 12 xu ka c'êe ba hàà, xu kò kái xu khòè xu dis xg'ae sa gam cgoa hàà, ntcàuan hêe naka dxòman hêéthêé kò qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu hêe naka khòè ne di xu kaia xu koe hêéthêé guua hãa. ⁴⁸ Me kò nxãaska êe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcàà Me ba x'ái sa máà xua hãa a ko máá: "Eër gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me," témé. ⁴⁹ Me Jutase tchànose Jesom koe síí a máá: "Tsgámmo, Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè!" témé. A x'obè Me. ⁵⁰ Me Jeso ba gam ka máá: "Tiri Tsi ncàm-khoe tseè, dùú sa tsi hààra máána?" témé.

Xu kò nxãaska cùu-cuuse a Jeso ba qgóó a sée Me. ⁵¹ Me kò kúúga Jesom cgoa kò hãa xu 12 xu ka c'êe ba tchoanà tshàu, a gam dim ntcàu ba tsgúua tcg'òó, a kaia peresitim dim qàam dim tcee ba xg'ao qhòm. ⁵² Me kò nxãaska Jeso ba gam ka máá: "Kabi tsarim ntcàu ba téé-q'ooa ba koe, wèém êe ko ntcàuan sée ba gha ntcàuan cgoa kaàkaguè ke. ⁵³ Kana tsi c'úua qari ner úua sa tirim Abo bar ga tcii cgoa a, Me ncèeskaga 12 sa nqáéa zi xg'ae zi tcám-tcám zi moengele xu di zi tsééa óá máá Te sa? ⁵⁴ Ncées gúú sar kò ko kúru ne zi gha **Nqarim di zi** Tcgäya zi ntama nxàea tseegukaguè, ncêe zi ko máá, ncêeta mée i ga kò ma kúru, témé ka?" tam mée.

⁵⁵ Eëm x'aèm kam kò Jeso ba khòè xu dis xg'ae sa birí a máá: "Ts'ää-kg'ao ba tsãà hààraa khama xao gáé ntcàuan hêe naka dxòman hêéthêé cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka? Wéé cámm kar tempelem q'oo koe hãa a ko xgaa-xgaa, igaba xao gaa koe síí táá qgóó Te. ⁵⁶ Igaba wéean ncêea kúru, nxãasega zi gha Tcgäya zi porofiti xu di zi tseegukaguè

ka," ta mée. Ka xu kò nxãaska wéé xu xgaa-xgaa-kg'ao xu tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

Jeso ba ko qhàis cookg'ai koe úúè

(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Xu êe kò Jeso ba qgóóa xu kaia peresitim Kaifasem koe úú Me, x'âè xgaa-xgaa-kg'ao xu hêe naka kaia xu hêéthêé kò xg'aea koe. ⁵⁸ Me Petere ba kháóka téé a xuri Me, a kaia peresitim dis qgáis koe síí. A ba a síí q'oo koe tcàà a kòre-kg'ao xu cgoa síí ntcóó, chòd-q'ooa nem gha bóó ka.

⁵⁹ Xu kaia xu peresiti xu di xu hêe, naka wéés xg'aes x'âèan di xu kaia xu di sa hêéthêé tshúu-ntcòan dim dàò ba qaa Jeso ba xu gha chibi-chibi cgoa ba, cg'oo Me xu gha ka. ⁶⁰ Eëta i kò ma kái tshúu-ntcòan di chibi-chibi-kg'aoan hààraa xg'aea igaba xu kò táá cúim dàòm ga ba hòò.

Igaba tsara kò kháóka cámm tsara hàà, ⁶¹ a tsara a máá: "Ncèem khòè ba kò máá, qari nem úua Nqarim dis tempele sam ga kòbea q'aa, a nqoana cáman q'oo koe gaicara tshào si di i, témé," ta tsara mée.

⁶² Me nxãaska kaia peresiti ba tõe a Jeso ba tõe a máá: "C'êe gúú ga Tsi gáé xqo tama? Ncèe ne khòè ne ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?" témé. ⁶³ Igabam kò Jeso ba kg'ama nqoo.

Me kaia peresiti ba birí Me a máá: "Kg'òèam Nqarim cookg'ai koe mée Tsi tseeguan birí xae e, Krete Tsi ii sa, Nqarim di Tsi Cóa Tsi?" témé. ⁶⁴ Me Jeso ba xqo me a máá: "Eë tsi ko mée khamaga i ii. Igabar ko birí xao o, ncêe koe guus ka xao gha Khòem dim Cóa ba bóó, Me êe qari iim dim kg'áòm x'òàm xòè za ntcóóa-ntcòe, a ba a gha nqarikg'ai dis túú-c'òòs cgoa hàà," témé.

⁶⁵ Me nxãaska kaia peresiti ba gam dim qgái ba tòà q'aa a máá: "Ncãam nxàe

e, cóèkua nem kg'uia! Dùú sa xae ko qanega tseegukagu-kg'aoan qaara máá? Bóò, ncāa xao ncēeska Gam di cóèkuan kóma mááse. ⁶⁶ Ka xao ko ntama ma tc'ée?" témé. Xu xoa a máá: "X'oo sam kg'anoa," témé.

⁶⁷ Xu nxāaska kg'ám tshàran cgoa tcg'ae kg'ái Me, a xu a tshàua xu cgoa xg'ám Me. Xu c'èea xu x'ábú Me a máá: ⁶⁸ "Porofita naka birí xae e, Kreste Tseè! Dína xg'ám Tsia sa?" témé.

Petere ba ko Jeso ba xqase

(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Me kò Petere ba tchàa koe ntcōóa-ntcōe, xhàros koe, si kò dxàe-coas qāà di sa hàà cgae me a máá: "Tsáá igaba tsi kò Jesom Galilea dim cgoa hāa," témé. ⁷⁰ Igabam kò wèéa ne cookg'ai koe xqase a máá: "Eè si ko nxàes gúús sar c'úua," témé.

⁷¹ Si kò èem ko heke-kg'áms koe tcg'oa a ko síí, ka c'èes qāà sa gaa koe bóò me, a gaa koe hāa ne khòè ne birí a máá: "Ncēm khòè ba kò Jesom Nasareta dim cgoa hāa," témé. ⁷² Me kò gaicara gaisés cgoa xqase, a máá: "Eēm khòè bar c'úua!" témé.

⁷³ X'aè-coam qāá q'oo koe ne ko ēe kò téé-tēe ne Peterem koe hàà a gam ka máá: "Tseeguan kaga tsi Gam ka c'èe tsi i, tsari kg'ui-q'ooa ne ko x'ái i khama," témé. ⁷⁴ Me kò nxāaska tshoa-tshoa a cgúúse a gaise a máá: "Khòèm ēe bar c'úua hāa!" témé.

Me kò kúúga ghòrò ba kg'ae. ⁷⁵ Me Petere ba Jesom kò birí mea hāa kg'uian tc'èe-tc'èese ncēm kòo máá: "Ghòròm qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xqase Te," témé e. Me kò tchàa koe tcg'oa a síí thòókase kg'ae.

Jeso ba ko Pilatom koe úúè

(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

27 Eè i ko q'uu ka xu kò kaia xu peresiti xu di xu wèé xu hée naka kaia xu khòè ne di xu hēéthēé xu nxàea xg'ae a dtcòmku Jeso ba xu gha cg'ōo sa. ² Qáé Me xu kò a tc'āà-cookg'aim Pilatom koe úú Me, a xu a tshàua ba q'oo koe tcāà Me.

Jutasem dis x'oo sa

(Tsee 1:18-19)

³ Eēm ko Jutasem ncēe kò Jeso ba x'amágu ba ko bóò Jesom ko ma x'oo sa xgàra máàè sa kam kò tc'èea kabi a ba a 30 marian seleferean di i kaia xu peresiti xu hée naka **khòè ne di xu** kaia xu koe hēéthēé kabi, ⁴ a máá: "Chìbi ner kúrúa, khòèm káá chibim di c'áòa ner ntcāágua khama," témé. Xu xoa me a máá: "Kháé sa ko nxāa sa sixae koe dùú sa mée? Tsáá tsi gha nxāan bóòa mááse ka," témé. ⁵ Me Jutase marian tempelem q'oo koe xaoa guu, a ba a tcg'oa a síí qáé a tceese.

⁶ Xu kaia xu peresiti xu gaa marian sáa xg'ae, a xu a máá: "Kgoara i máàè tama, ncēe marian gha tempelem di marian q'oo koe tcāàè sa, khòèm tcúú di mari i khama," témé. ⁷ Ka xu ko dtcòmku a gaa marian cgoa "Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhàrà ba" x'amá, gaa koe xu gha tǎá za guua ne khòè ne kg'ónò ka. ⁸ Gaa domkam kò gaam xhàrà ba "C'áòan dim xhàrà ba" ta ma tciìe, ncēes noosega.

⁹ Nxāaskas kò porofitim Jeremiam kò kg'uia sa tseegukaguè ncēm kòo máá: "Gaa 30 marian selefera di ne kò sée, ncēe Iseraele di ne khòè ne kò x'amá cgoa mea a, ¹⁰ a ne a 'Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhàrà ba' x'amá, èem kò ma X'aigam **Nqari** ba ma x'àea hāa khamaga ma," téméa sa.

Jeso ba Pilatom cookg'ai koe

(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)

¹¹ Jeso ba kò nqóóm dim kaiaam cookg'ai koe hàà téé, me tēè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi i ta ko méé Tsi?” témé. Me Jeso ba x̄o a máá: “Eē tsi ko méé khamaga i ii,” témé.

¹² Igaba ēem ko kaia xu peresiti xu ka hēé naka **khòè ne di xu** kaia xu hēéthēé ka chibi-chibiè, kam kò táá x̄o.

¹³ Me nxāaska Pilato ba tēè Me a máá: “Ncēeta noo zi kg'ui zi chibi-chibi cgoa Tsi xu ko zi Tsi kóm tama?” témé. ¹⁴ Igabam kò Jeso ba gazi kg'ui zi ka cúia zi ga táá x̄o, me Pilato[§] kaisase are.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè

(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25;
Jn 18:39–19:16)

¹⁵ Cau me e kò ii nqóóm dim kaiaam koe, Paseka di x'aèan ka khòè ne kò nxará tcg'òóa mááse hāam khòèm qáéèa kò hāa ba kgoara sa. ¹⁶ Gaa x'aè ka ne kò q'āaseam chibi-kg'ao ba úúa, [Jeso] Barabase ta kòo ma tciie ba. ¹⁷ Nxāaska ēe ne ko khòè ne xg'ae kam kò Pilato birí ne a máá: “Díi ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'ēe? [Jesom] Barabase baa, kana Jesom ncēe Krete ta ko ma tciie baa?” témé. ¹⁸ **Tc'āa-cookg'ai** xua kò chiikuan domka Jeso ba tshàu q'ooa ba koe tcana hāa sam kò q'ana hāa khama.

¹⁹ Eēm qanega ntcōó-q'oos xgàrakuan dis koe hāa kas kò gam dis khòè sa kg'uian gam koe tsééa úú a máá: “Tcg'óó tshàua tsi ēem khòèm tchànóm koe, ntcùúm ncēm kar ncāa kaisase tshúús sōokuri sa gam ka sōokuri, a ncāa táá qāèse x'óm** ke,” témé.

²⁰ Ka xu ko kaia xu peresiti xu hēé naka **khòè ne di xu** kaia xu hēéthēé khòè ne qg'ài, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse sa, naka nea Jeso ba cg'ōo. ²¹ Me nqóóm dim kaia ba x̄o ne a máá: “Khòè tsara ncēe tsara ka ndaka ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'ēe?” témé. Ne máá: “Barabase me e,” témé. ²² Me Pilato ba birí ne a máá: “Kháé ra gha nta hēé Jesom ncēe Krete ta ko ma tciie ka?” témé. Ne wèé ne máá: “Xgàùè méém!” témé. ²³ Me máá: “Dùús domka? Dùútsa gúús cg'āè sa ba kúrúa hāa?” Ne kaisase q'au a máá: “Xgàùè méém!” témé.

²⁴ Eēm ko Pilato bódò, cúí gúú kúrúm gha ga káa a sa, si ko tshúú sa tēe, kam ko tshàan sèè a khòè ne cookg'ai koe xg'aa tshàu, a máá: “Ncēm khòèm di c'áòan koer chibi úú tama, ke tu gatu **kúrú naka** bóòa mááse,” témé. ²⁵ Ne wèé ne khòè ne x̄o a máá: “Gam di c'áòan ta gha sita hāa, sita di cóán cgoa!” témé.

²⁶ Me nxāaska Barabase ba kgoara máá ne, a ēem ko Jeso ba xg'árúnmèa xg'ara kam kò ncōo-kg'ao xu tshàu q'oo koe tcāa Me, síím gha xgàùè ka.

Ncōo-kg'ao xu ko Jeso ba ncõi

(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

²⁷ Nxāaska xu kò nqóóm dim tc'āa-cookg'aim di xu ncōo-kg'ao xu Jeso ba sèè a nquum koe úú, a xu a wèés xg'aes ncōo-kg'ao xu di sa Gam cookg'ai koe xg'ae-xg'ae. ²⁸ A xu a kò qg'áa ba nxōo cgae Me, a ncòàm qg'ái ba hāakagu Me. ²⁹ A xu a dxàman cgoa kúrúèas cába sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a kg'àò xòè di tshàua ba koe tc'áà ba qg'óókagu Me, a xu a cookg'iaa ba koe qom, a ncõi Me, a máá: “Tsgámmo, Juta ne di Tsi x'aiga Tseè!” témé. ³⁰ A xu a kg'ám tsharàn cgoa tcg'ae Me, a tc'áà dim hii ba sèè a

§27:14 **Pilato** - Gerika sa ko máá: “nqóóm dim kaia ba” témé.

27:19 **ntcùúm ncēm kar ... Gerika sa ko máá: “ntcùúm ncēm kar ncāa sōokuris q'oo koe gam domka kái zi gúú zi ka xháèè,” témé.

xg'ám tcúú Me. ³¹ Eē xu ko gatà ma ncoi Mea xg'ara ka xu kò qgái ba nxōo cgae Me, a Gam di qgáian hāakagu Me, a xu a nxāaska sèè a úú Me, síí xu gha xgàu Me ka.

Jeso ba ko xgàùè

(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

³² Eē xu ko tcg'oa ka xu kò Kurene koe guuam khòem Simone ta ko ma tcièm cgoa xg'ae, a xu a chùii Me xgàu sam gha dcéè ka. ³³ A xu a Gologota ta ko ma tci-
ièm qgáim koe síí, ncēe sa ko máá: "Tcúú-
c'óás dim qgái ba," témé. ³⁴ Gaa koe xu
ko hàà ka xu kò Jeso ba tgbian cgoa
xg'ae-xg'aeèa qgarian máà, kg'áà am gha
ka, igaba èem ko xám m kam kò xguì i.
³⁵ Xu xgàu Me, a xu a cgúúan ntcòo a
qgáia ba q'aa-q'aaku. ³⁶ A xu a gaa koe
ntcòó a kòre Me. ³⁷ A xu a tcúúba koe
Gam di chìbian ka ko kg'uis tcgāya sa
tòó, ncēe kò máá: "NCEEA JESO ME E,
JUTA NE DIM X'AIGA BA," témé sa. ³⁸ A
xu a nxāaska cam ts'āà-kg'ao tsara Gaam
cgoa xgàu, me c'èe ba Gam dim kg'ádòm
x'òàm xèè za téé, me c'èe ba dxàe xòèa
ba za téé.

³⁹ Ne èe kò ko gaa koe nqáé ne cg'āèse
kg'ui cgoa Me, a nxāa-nxānan tcúú ⁴⁰ a
ko máá: "Tsáá ncēe ga ko koma tem-
pele ba kōbea q'aa, a nqoana caman qāá
q'oo koe tshào me Tsi Tsia, Nqarim di
Tsi Cóá Tsi kò ii ne xgàus koe xōa naka
kgoarase," témé.

⁴¹ Gataga xu kò ma kaia xu peresiti
xu hēè naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēè
naka **khòè ne di xu** kaia xu hēèthéè xu
ma ncoi Me, a ko máá: ⁴² "C'èe nem
kgoara hāa, igabagam ko kgoarasean ka
tààè. Iseraele ne dim X'aiga Me e, ke
méém ncēeska xgàus koe xōa, nxāaska ta
gha Gam koe dtcòm ke. ⁴³ Nqarim koem
kò tcoma hāa. Ncēè **Nqarim** kò ko tc'èe
Me ne méém ncēeska kgoara Me. 'Tíí ra

Nqarim dir Cóá Ra a,' tam ko méé ke,"
ta xu méé.

⁴⁴ Tsara kò èe kò Gaam cgoa xgàuèa
tsara ts'āà-kg'ao tsara thēè gataga ma cóè
Me.

Jeso ba ko x'óó

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

⁴⁵ Koaba di x'aèan 12 di koes kò guu
a wèém nqōóm koe ntcúú sa xóé a síí
dqòà di x'aèan nqoana di koe téé. ⁴⁶ Me
kò Jeso ba nqoana di x'aèan ka kaia
dòm cgoa q'au a máá: "Eli, Eli, lama
sabakatani?" témé. Ncēe sa ko máá: "Tiri
Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi
aagu Tea?" témé. ⁴⁷ Ne èe kò gaa koe
téé-tēe ne ka c'èe ne kóm Me a máá:
"Ncēem khòè ba ko Elija ba tcii," témé.
⁴⁸ Me kò gane ka c'èe ba kúúga qgóé, a
x'úrúan sèè, a síí gaa x'úrúan koe tsau
tshàan ntcāá, a tc'ám koe qhàea tòó, a
hàà máà Me kg'ám gha ka. ⁴⁹ Ne c'èe ne
máá: "Qāà, naka ta bóò Elija ba gha hàà
kgoara Me sa," témé.

⁵⁰ Me kò Jeso ba gaicara kaia dòm
cgoa q'au, a ba a còo di sa sònàa tcg'òò.

⁵¹ Ka bóò, còrè-nquum dim qgái ba
kò cam xèè tsara cgoa tòàra q'aase,
tc'amaka guu a síí nqāaka téé, me kò
nqōó ba cgùru, i nxōán q'aa, ⁵² zi tc'ám zi
xgobekg'amse, i tc'ároan ncēe kò x'óóá^{††}
hāa ne kái ne tcom-tcomsa ne di i x'ooan
koe ghùèè. ⁵³ Ne kò Jesom x'ooan koe
ghùèèa qāá q'oo koe tc'ám zi koe tcg'oa, a
ne a tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe tcāà,
a kái ne khòè ne koe x'áise.

⁵⁴ Eēm ko ncōo-kg'ao xu dim kaia ba
hēè naka gam cgoa kòò hāa a ko Jeso ba
kòre xu nqōóm di cgùruan bóò naka èe
ko kúrúse zi hēèthéè e, ka xu kò q'áòs ka
tcāàèa, a máá: "Tseegukagam kò ncēem
khòè ba Nqarim dim Cóá Me e," témé.

⁵⁵ Gataga zi kò kái zi khòè zi èe koe
hàna, a nqùu ka téé a ko bóò. Ncēe

^{††}27:52 x'óóá - Gerika sa ko máá: "x'ómà hāa," témé.

kò Galilea koe guu a Jeso ba còd a hààraa zi, hàà zi gha hùì Me ka. ⁵⁶Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hàà, naka Jakoboa tsara Josefaa tsara ka xòos Maria sa hēé, naka Sebetem ka còásea tsara ka xòd sa hēéthéé e.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷Eē i ko dqòa kam kò qguàm khòèm Arimatea di ba hàà. Cg'òèa ba kò Josefa a, me kò Jesom dim xгаа-xgaase-kg'ao me e. ⁵⁸Pilatom koem kò síí, a síí Jesom dim tc'áró ba dtcàrà, me Pilato x'àèan tcg'òd máàè mem gha di i. ⁵⁹Me Josefa ba tc'áró ba séè, a q'úúm qgáím q'anom cgoa tcám Me. ⁶⁰A ba a Gam dis tc'ám̄s k̄abas koe tcàà Me, ncēe nxōám koem kò tshàoa sa. A ba a kaim nxōá ba tc'ám̄s-kg'ám̄ koe ghànèa úú, a qòd. ⁶¹Sara kò Maria Magatalena sa hēé naka Marias c'ēe sa hēéthéé sara tc'ám̄ sa q'óá-kg'amase ntcóoa-ntcōe.

Kòre-kg'ao xu tc'ám̄s di xu

⁶²Xùrikom cáím ka, *Sabata dim cáím ko* kg'ónòsea máàèm cáím q̄á q'oo koe, xu kò kaia xu peresiti xu hēé naka Farasai xu hēéthéé xu Pilatom cookg'ai koe xg'ae, ⁶³a xu a máá: “Kaia tseè, ncēm kàa-kg'aom kò qanega kg'òèa hàà kam kò ko méé sa xae ko tc'ēe-tc'ēese, ncēm kò máá: ‘Nqoana dim cáím kar gha x'ooan koe tēe,’ témé sa, ⁶⁴ke x'àèan tcg'òd nakas tc'ám̄ sa qarika kòrèè nakam nxāakg'aiga síí nqoana dim cáím ba tcàà, naka xu nxāasega Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu táá síí Gam dim tc'áró ba ts'āà guu, naka xua khòè ne bìrì naka máá: ‘X'ooan koem tēe,’ témé guu. Ncēs tshúú-ntcōas kháóka ka di sa gha tc'āà dis ka kaisase cg'āè sa ii ke,” ta xu méé. ⁶⁵Me Pilato xoa xu a máá: “Kòre-kg'aoan xao gha úúa, ke qòd naka síí tc'ám̄ sa kòre ēe xao ma q'ana khama

ma,” témé. ⁶⁶Xu qòd, a síí tc'ám̄ sa kòre, a tc'ám̄a-tcēekg'am si, a xu a gaa koe kòre-kg'aoan tòd.

Jeso ba ko x'ooan koe tēe

(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

28 Sabata dim cáím q̄á q'oo koe, tc'āà dim cáím di ntcúúkg'ai cgoa kas kò Maria Magatalena sa hēé naka c'ēes Maria sa hēéthéé sara qòd a síí ko tc'ám̄ sa bód.

²Kas kò kúúga kaias cgùrus nqōóm di sa kúrúse, Nqarim dim moengele ba kò nqarikg'ai koe guu a ko xōa khama, a *tc'ám̄s koe* síí, a ba a síí nxōá sa ghànèa dìbi, a gaas koe q'ábà ntcōó. ³Gam di bóòse-q'ooa ne kò túú-tebem dian khama ii, i kò gam di qgáían tsòàn khama ma *gōya-gōyase* q'úú u. ⁴Xu kò kòre-kg'ao xu káise q'ád me, a cgùru, a xu a x'óóa khòèan khama ma xgàruku.

⁵Igabam kò moengele ba khòè sara bìrì a máá: “Táá sao q'ád guu, Jesom ncēe kò xgàuèa hàà ba sao ko qaa sar q'ana ke. ⁶Ncēe koem káà Me e, ghùìèam hàà, èem kò mééa khama. Ke sao hàà naka xòdèam kò hàà qgáian bód. ⁷Naka saoa ncēeska qhàése qòd naka síí Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrì, x'ooan koem ghùìèa hàà sa, a ncēeska gaxao ka tc'āà a ko Galilea koe qòd. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, témé. Bód, táá sao c'urú guu bìrì saoar hàà sa,” tam méé.

⁸Sara kò q'ádan hēé naka kaisa qāè-tcaoan hēéthéé cgoa tc'ám̄s koe guu a qhàése tcg'oa, a qàrò a síí Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrì.

⁹Me Jeso ba gaa x'aè kaga xg'ae cgoa sara a, a máá: “Tsgám̄ saod!” témé. Sara hàà cgae Me, a nqàrèa ba qgóó, a sara a dqom̄ Me. ¹⁰Me nxāaska Jeso ba máá: “Táá q'ád guu, qòd naka síí Tíí qōe ga xu bìrì naka xu Galilea koe qòd, gaa koe xu gha sao-xg'ae Te ke,” témé.

Kòre-kg'ao xu dis xàa sa

¹¹ Eē sara khòè sara dàò q'oo koe hãa ka xu kò gaa x'aè kaga kòre-kg'ao xu ka c'èea xu x'áé-dxoom koe síí, a xu a síí wèé zi gùú zi èe kò kúrúsea hãa zi kaia xu peresiti xu koe xàà. ¹² Xu kò kaia xu peresiti xu **khòè ne di xu** kaia xu cgoa xg'ae, a qg'áiku, a xu a ncõo-kg'ao xu káf marian máá, ¹³ a bìrí xu a máá: “Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu ncãa ntcùú ka hàà, a hàà ts'ãà Me, èe xae ncãa x'ómã hãa ka, ta méé xao méé. ¹⁴ Ncēes xààs kò ko tc'ãà-cookg'aim ka kómè ne xae gha bìría tchàno-tchano me, a xae a gha qóman koe tcg'òò xao o ke,” ta xu méé. ¹⁵ Xu ncõo-kg'ao xu marian sèè a xu a èe xu kò ma x'áèèa khama ma kúrú. Si kò ncēes tchòà sa Juta ne koe tsaj-tsajè, ncēes noosega.

Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu koe x'áise

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn
20:19-23; Tsee 1:6-8)

¹⁶ Xu 11 xu xгаа-xгааase-kg'ao xu Galilea koe síí, èem kò Jeso ba bìrí xuam

xàbim koe. ¹⁷ Eē xu ko bóò Me ka xu kò dqòm Me, igaba xu kò c'èe-kg'áia xu káise tc'èe-tc'èese. ¹⁸ Me Jeso ba hàà cgae xu a bìrí xu a máá: “Wèé qaria ner nqarikg'ai koe hēé naka nqōómkg'ai koe hēéthēé máàèa hãa, ¹⁹ ke xao qòò naka síí **nqōóm di zi** qhàò zi wèé zi kúrú, naka zi Tiri xгаа-xгааase-kg'aoan kúrú, naka xaoa Xòò ba hēé, naka Cóa ba hēé, naka Tcom-tcomsam Tc'èe ba hēéthēé xu di cg'òèan cgoa tcguù-tcguu ne, ²⁰ naka xгаа-xгаа ne naka ne wèé zi gùú zi èer x'áè xaoa hãa zi qgóóa qari. Q'ãa méé xao: Tíí ra gha wèé cáman ka gaxao cgoa hãa, i gha nxãakg'aiga síí kurian di chòò-q'oo tcãa sa ke,” tam méé.

MAREKO

Marekom ka góàèa qāè tchōà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Marekom di qāè tchōà ne ko ncēe kg'uian cgoa tshoa-tshoase ncēe ko máá: “Jeso Krestem di qāè tchōàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóa ba,” témé e, a qhàò zi di ne dtcòm-kg'ao ne góá máàèa hāa.

Ncēes tcgāya sa Marekom ka góàèa hāa, igabas ko Peterem nxàea hāa kg'uian ka kg'ui. (Ncēe zi tcee zi ko Marekom ka kg'ui: Tsee 12:12; 13:13; 15:37-39, Kol 4:10, 2Tim 4:11.) Marekom dis tcgāyas koe zi ko gúù zi qháése kúrúse: “kúúga” dim kg'ui ba hēé naka “gaa x'aè kaga” di ba hēé naka “qháése” di ba hēéthéé xu ko ncēes tcgāyas koe kái q'oro tséékaguè.

Gataga ta ko bódò, Jeso ba qarian úúa hāa sa. Gam di qaria ne ko Gam di xгаа-xgaan koe hēé, naka Gam di qarian ncēem dxāwa t'ēean koe úúa hāa koe hēé, naka khòèa nem ko ma gaan di chibian qgóóa máás koe hēéthéé x'áise.

Jesom kò Gam ka kg'ui nem ko kái-kg'aise “Khòèm dim Cóa ba” dim kg'ui ba tséékagu, ncēe ko máá, Nqari Me e, a ba a gaa khoa khòè Me e, témé ba. Hààraa baa, nxāasegam gha hàà Gam di kg'òèan khòè ne tcg'òóa máá, a gane di chibian koe kgoara ne ka (Mk 10:45).

Mareko ba kò kaisase Jesom kò ko kúrú tsééan koe tcāà tcgáía hāa, Gam di kg'uian hēé naka Gam di xгаа-xgaan ka hēéthéé tamase.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qāà (8:34-37; 10:45)
- kúúga, gaa x'aè kaga, qháése
- Tcgāyas q'oo koe hàna zi:
- Jeso ba Galilea koe (1–9)
- Jeso ba Jutea koe (10)

- Jeso ba Jerusalema koe (11–13)
- Jesom di xgàrasean hēé naka Gam dis x'oo sa hēé naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hēéthéé e (14–16)

Jeso ba Galilea koe (1–9)

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di xгаа-xгаа ne

(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

1 Jeso Krestem di qāè tchōàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóa ba.

²Ncēe i ma porofitim Isaiam *dis Tcgāyas* koe ma góásea hāa khama, a ko máá:

“Bódò, Tirim tchōà xàà-kg'ao bar gha Tsáá cookg'ai koe tsééa úú, ncēe gha sí Tsarim dàò ba kg'ónòa máá Tsi ba.

³Tchàa-xgóós koe ko q'au a ko máá: ‘X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòa máá, naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me,’ témém dòm ba.”

⁴Me ko nxāaska Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba tchàa-xgóós koe hàà, a khòè ne tcguù-tcguu, a ba a chibia ne koe ne gha tcóóse a tcguù-tcguuès ka xгаа-xгаа ne, nxāasega ne gha gane di chibian qgóóa máàè ka. ⁵Me kò wèém nqōóm Jutea di ba hēé, naka wèè ne khòè ne Jerusalema di ne hēéthéé sí cgae me, a ne a gane di chibian nxàe, a Jorotane dim tshàam koe tcguù-tcguuè. ⁶Johane ba kò nqabè c'òd cgoa kúrúèa qgáían hàna, a khòè dim bàne ba kháóa ba koe qáéa, a kòò tcòman hēé naka qāáka di dènean hēéthéé tc'òó. ⁷A ba a ko *Nqarim di kg'uian* xгаа-xгаа a ko máá: “Tíí qāá q'oo koem ko Gaam ēe tíí ka qari ba hàà, ncēe qarian ka nqáé tea hāa ba, ncēe qámse a nxàò tcáia ba kgoara gar tc'àò tama ba. ⁸Tshàan cgoar tcguù-tcguu tua

hãa, igabam gha Gabá Tcom-tcomsam Tc'ëem cgoa tcguù-tcguu tu u,” tam méé.

Jesom dis tcguù-tcguuku sa hëé naka kúrúá bódè sa hëéthëé e

(Mt 3:13-4:11; Lk 3:21-22; 4:1-13)

⁹Eë xu cárn xu kam kò Jeso ba Galilea di Nasareta koe guu, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe hàà Johanem ka tcguù-tcguuè. ¹⁰Eëm ko Jeso ba tshàan q'oo koe tcg'oa kam ko nqarikg'aian bódè i xgobekg'amse, Me Tcom-tcomsam Tc'ëe ba tcíbís khama ii a ko xõa cgae Me. ¹¹Me kò dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóa Tsi ncàma Raa Tsi i, Tsáá koe Ra ko qãè-tcao,” témé.

¹²Tc'ëe ba kò kúúga sèé a qãáka úú Me. ¹³Me kò 40 cárn qãáka hãa, a ko satanam ka kúrúá bódè. A ba a kò gataga qãáka di kg'oo-coan cgoa hãa, i kò mo-engelean hàà hùì Me.

Jeso ba ko Gam dis tséé sa tshoa-tshoa

(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)

¹⁴Eëm ko Johane ba qáé-nquus koe tcãàèa xg'ara kam kò Jeso ba Galilea koe síí, a Nqarim di qãè tchòàn síí xгаа-xгаа, ¹⁵a máá: “X'èè ba hààraa, i Nqarim di x'aian cùú u, ke tu gatu di chìbian koe tcóóse naka qãè tchòàn koe dtcòm,” témé.

Jeso ba ko 4 xu x'àu qgóó-kg'ao xu tcii

(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)

¹⁶Eëm kò Jeso ba Galilea dim tshàam qàè koe nqáé, kam ko Simone ba hëé naka Simonem ka qõesem Anterea ba hëéthëé tsara bódè, tsara ko c'uisí sa tshàan q'oo koe xaoa tcãà; x'àu qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama. ¹⁷Me Jeso ba birí tsara a a máá: “Xùri Te tsao, kúrú tsao or gha tsao khòè ne qgóó-kg'ao tsao ii ke,” témé. ¹⁸Tsara kúúga gatsara di c'uisían guu a xùri Me.

¹⁹Eëm ko cg'árése còoka qòò kam ko Sebetem ka cóásem Jakobo ba hëé naka qõesem Johane ba hëéthëé tsara bódè, tsara dxòrom q'oo koe hãa a ko gatsara di c'uisían kg'ónò. ²⁰Me kò kúúga tcii tsara a, tsara kò gatsara ka xòòm Sebete ba hëé naka gam koe ko tséé xu khòè xu hëéthëé dxòrom q'oo koe qatù, a xùri Me.

Jeso ba ko dxāwa tc'ëean xhàiagu

(Lk 4:31-37)

²¹Xu kò Kaperenaume koe síí. Me kò kúúga Sabata dim cárn ka Jeso ba còrè-nquum koe tcãà, a xгаа-xгаа. ²²Ne kò Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hãa. Qarian úúam khòèm khamam kò ma xгаа-xгаа ne khama, gane di xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu khama tamase.

²³Gaam x'aèm ãem kam kò gane dim còrè-nquum q'oo koe c'ëem khòè ba hãa, cg'ãè tc'ëean kò úúá ba, me kò q'au a máá: ²⁴“Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ëe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa díí Tsi i sa - Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i,” témé.

²⁵Igabam kò Jeso ba **cg'ãè tc'ëean** dqàè a máá: “Nqoo, naka tcg'oa cgae me!” témé. ²⁶I kò cg'ãè tc'ëean khòè ba qarika ntcãa-ntcãa, a kaisam q'aum cgoa tcg'oa cgae me.

²⁷Ne kò wèé ne khòè ne area hãa, a ne a kò tèèku a máá: “Dùútsa gúú saa ncèè sa? Kãbas xгаа-xгаа saa - qarian úúá hãasem ko cg'ãè tc'ëean ga dqàè i komsana Me ka!” témé. ²⁸I kò kúúga nxàea ba wèém xg'aekum Galilea dim koe qhàésega tsai-tsaise.

Jeso ba ko kái khòèan kg'òèkagu

(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)

²⁹Eëm ko còrè-nquum koe tcg'oa kam kò Simonea tsara Anterea tsara x'áé koe síí tcãà, Jakoboa tsara Johanea tsara cgoa. ³⁰Si kò Simonem ka c'uisè sa cgùrukagu si kos tcìis ka qgóòèa, xu kò Jeso ba gaa x'èè kaga gas ka birí. ³¹Me

kò hàà, a hàà tshàua sa koe sèè a ghùì si. Sì tcìì sa guu si, si tshoa-tshoa a tsééa máá ne.

³²Eëm dqòam ka, cárn̄s ko tcāà ka ne kò wèè khòèan tsàako Gam koe óá, dxāwa tc'èean úúa hāan ga hēéthēè e. ³³Ne kò wèém x'áé-dxoom di ne khòè ne nquu-kg'ám̄ koe xg'aea hāa. ³⁴Me kò **Jeso ba** káí ne èe ko tāáka zi tcìì zi tsàara hāa ne kg'òèkagu, a kò gataga káí dxāwa tc'èean xhàia tcg'òó cgae ne, a kò táá dxāwa tc'èean kgoara máá i kg'ui, q'āa Mea i kò hāa khama.

Jeso ba ko Galilea koe xгаа-xгаа

(Lk 4:42-44)

³⁵Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, qanega i ntcùú u kam kò Jeso ba tēe a c'èem qgáim nqooa hāam koe qòò, a ba a síí gaa koe còrè. ³⁶Xu kò Simone ba hēè naka gam cgoa kò hāa xu khòè xu hēéthēè xùri Me. ³⁷A xu a ēe xu ko hòò Me ka bìrì Me a máá: “Wèém khòè ba ko qaa Tsi,” témé. ³⁸Me bìrì xu a máá: “Hāàn xae cúuse hāa xu x'áé-coa xu koe qòò, nakar gha nxāasega gaa koe thēé síí xгаа-xгаа; gaan domkagar hààraa hāa ke,” témé.

³⁹Me kò wèém Galileam koe qòò te, a gane di xu còrè-nquu xu koe Nqarim di kg'uian xгаа-xгаа, a dxāwa tc'èean xhàia gu.

Jeso ba ko lepero dis tcìì sa tsàaram khòè ba kg'òèkagu

(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰Me kò lepero dis tcìì sa tsàaram khòè ba hàà cgae Me, a hàà qgom-tsi-quri a còrè Me a máá: “Tc'èe Tsi kòò ne, Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé. ⁴¹Me kò Jeso ba thòò-xama máá me, a tchoanà tshàa a qgòó me, a bìrì me a máá: “Gatàr ko ma tc'èe, ke q'ano,” témé. ⁴²Kas kò tcìis lepero di sa kúúga kaà cgae me, me q'ano. ⁴³Me kò Jeso ba qarika x'áè me, a ba a tcg'òó mem qòò, ⁴⁴a bìrì me a

máá: “Q'āa, naka táá cúí khòè ga c'èe gúù ga bìrì guu! Igaba mée tsi qòò naka síí peresitim koe x'áise, naka tsia tsari q'ano-q'anosean domka síí dàòà-mááku zi tcg'òó, ncèem kò Moshe x'áèa hāa zi, x'áís iise khòè ne koe,” témé. ⁴⁵Igabam kò gaam khòè ba tcg'oa a qòò te a ba a tshoa-tshoa a wèè za ga nxàe e. Me kò gaas gúús domka Jeso ba tààè, x'áèan q'oo koem gha kgoarasea hàase qòò tean ka, igabagam ko nqoo-nqoosa zi qgáí zi koe hāa. Ne kòò khòè ne **qanega** wèè za guu a hàà cgae Me.

Jeso ba ko nqoara hāam khòè ba kg'òèkagu

(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

2Cg'orò xu cáim xu qāá q'oo koem kò Jeso ba gaicara Kaperenaume koe síí, ne kò khòè ne x'áé koem hàna hāa sa kóm. ²Ka ne kò káí ne khòè ne gaa koe xg'aea, i kò kòm ga káá a, nquu-kg'ám̄ koe ga igaba, Me kò **Nqarim òim** kg'ui ba xгаа-xгаа ne. ³Ka xu kò 4 xu khòè xu hàà, khòèm nqoara kò hāa ba ko qgòóa mááku a óágara xu. ⁴Eè xu ko Gam koe úúa ba ka tààè, khòè ne di káí-q'ooan ka, ka xu kò nxāaska èem kò Jeso ba hànám qgáim di tchànoan cgoa nquum tcòbe chùrù, a xu a èem khòèm nqoara kò hāam kò xòòèam tcoà ba qám. ⁵Eëm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóò kam kò nqoara hāam khòè ba bìrì a máá: “Tiri cóáè, chibia tsi tsi qgòó máàèa,” témé.

⁶Xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu gaa koe ntcòòà-ntcòe, a ko tcáóa xu q'oo koe tc'èe a ko máá: ⁷“Dùúska ba koáé ncèem khòè ba ncèeta mééa máá? **Nqari bam** ko cóè! Dìí ba ga khòèan chibian gaan di qgòóa máá, Nqarim cúí Me e ka?” ta tc'èe.

⁸Me kò Jeso ba qháése gatà xu ma tcáóa xu koe tc'èea hāa sa bóò, a ba a tēè xu a máá: “Dùús domka xao ko èe zi gúù zi tcáóa xao q'oo koe tc'èea máá? ⁹Ndaka nea thamkaà? Khòèm nqoara hāa ba bìrì

a máá: ‘Chìbia tsi tsi qgóó mááàa,’ témé, kana máá: ‘Têe naka tsarim tcoà ba sêe naka tsia qòò,’ témé saa? ¹⁰ Igabar gha x’ái xao o, xao gha nxãasega q’ãa, Khòem dim Cóa ba nqóòkg’ai koe qarian úúa hãa sa, khòea nem gha chìbian qgóóa máá di i,” témé. A ba a nqara hãam khòe ba bìrí a máá: ¹¹ “Bìrí tsir ko a ko máá: tõe naka tsarim tcoà ba sêe naka x’áea tsi koe dìbi,” témé.

¹² Me **kúúga** qháése tõe a ba a gam dim tcoà ba sêe, a wêe ne khòe ne cookg’ai koe tcg’oa, ne wêe ne khòe ne are, a ne a Nqari ba dqom a máá: “Ncêeta iis gúú sa ta qanega bóò ta ga hãa,” témé.

Jeso ba ko Lefi ba tcii

(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Me Jeso ba gaicara tshàm qàe koe síí, ne kò kái ne khòe ne hàà cgae Me, Me tshoa-tshoa a xгаа-xгаа ne. ¹⁴ Eëm ko gaa koe guu kam kò Lefi ba bóò, Alefaiom dim cóa ba, me marian ko sèea xg’ae-xg’aeem nquum koe ntcóoa-ntcõe. Me bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé. Me tõe a xùri Me.

¹⁵ Eëm Jeso ba hãa a ko Lefim dim nquum koe tc’óó, ka i kò kái mari xg’ae-xg’ae-kg’aoan hêe naka chìbi-kg’aoan hêéthêe tc’óó cgoa Me, Gabá hêe naka Gam di xu xгаа-xгаа-kg’ao xu hêéthêe cgoa; kái ne khòe nea kò xùri Me khama. ¹⁶ Eë xu kò x’áe xгаа-xгаа-kg’ao xu Farasai di xu bóò Me mari xg’ae-xg’ae-kg’ao xu hêe naka chìbi-kg’aoan hêéthêe cgoa ko tc’óó, ka xu kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg’ao xu tõe a máá: “Dùús domka ba ko mari xg’ae-xg’ae-kg’aoan hêe naka chìbi-kg’aoan hêéthêe cgoa tc’óóa máá?” témé.

¹⁷ Eëm ko Jeso ba ncêe sa kóm kam kò máá: “Eë tsàa tama ne khòe nea naakan qaa tama, igaba êe ko tsàa ne ko qaa a. Tchàno ne khòe ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chìbi-kg’ao ne tcii ka,” témé.

Jeso ba ko tc’oan carasean ka tõe

(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Nxãaska xu kò Johanem di xu xгаа-xгаа-kg’ao xu hêe naka Farasai xu di xu hêéthêe tc’oan carase. Ne kò c’êe ne khòe ne Jeso ba síí cgae a tõe Me a máá: “Dùús domka xu ko Johanem di xu xгаа-xгаа-kg’ao xu hêe naka Farasai xu di xu xгаа-xгаа-kg’ao xu hêéthêe tc’oan carasea máá, igaba xu Tsari xu xгаа-xгаа-kg’ao xu tc’oan carase tama?” témé.

¹⁹ Me Jeso ba xoa ne a máá: “Sêe-kg’aom kò gam di ne cg’áe-kg’ao ne cgoa hãa ne nea gha ntama tc’oan carase? Eëm sêe-kg’aom ko qanega gane cgoa hãa x’áe ka ne cuiskaga tc’oan carasea hãa tite. ²⁰ Igabam gha x’áe ba hàà, ãem gha ko sêe-kg’ao ba gane koe sèea tcg’òòe ba; gaam cáím ka ne gha nxãaska tc’oan carase.

²¹ “Cúí khòe ga káà a, kãbam qgái ba gha ncíím cgoa nqàba a; gatà i kòò hêe nem gha kãbam qgái ba ncíím koe tòàra tcg’oa, si gha tòà sa càuse. ²² Gataga i khòean káà a, kãba gòean gha ncíí zi khòò dtcòbè zi koe qg’oe e. A ncêe gatà i kòò hêe ne i gha gòean dtcòbè zi tòà, i gha gòean ntcãa, zi dtcòbè zi tòàra q’aase. Igaba méé i kãba gòean kãba zi khòò dtcòbè zi koe qg’oeè,” tam méé.

Sabata dim cáím dis tõe sa

(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ C’êem cáím Sabata dim kam kò Jeso ba ko mabere di xu xhàrà xu xg’aeku koe qòò, xu Gam di xu xгаа-xгаа-kg’ao xu tshoa-tshoa a ko maberean di tcúúan tcuù. ²⁴ Xu Farasai xu bìrí Me a máá: “Bóò, dùúska xu ko Sabata dim cáím ka x’áean koe kgoara mááè tama sa kúrúá máá?” témé.

²⁵ Me bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé nxará ta ga hãa Dafitem xg’ao kúrús ka? Eë xu kò gabá hêe naka gam ka c’èea xu

héeéthéé xàbà hãa a kòo c'ée gúuan tcào ka xu kò kúrú sa. ²⁶Nqarim dim nquum koem kò ma tcàa sa, Abitarem kò kiam peresiti ba ii x'aè ka, a ba a gam ka c'èea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa péréan tc'óò, ncèe peresiti xu ka cúí ko tc'óòè e, ncèe gabá hée naka èe hãa cgoa mea xu héeéthéé kò tc'óóan gaan di kgoara máàè tama a," témé.

²⁷A birí xu a máá: "Sabata dim cárn ba khòèan kúrúa máàèa, i khòèan Sabata dim cárn ba kúrú máàèa tama. ²⁸Khamam Khòèm dim Cóa ba Sabata dim cárn koe ga igaba X'aiga Me e," témé.

Khòèm nqõara tshàua ba

(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

3 Me kò gaicara còrè-nquum koe síí tcàa. Me kò nqõara tshàua hãam khòè ba gaa koe hãa. ²Xu kò Farasai xu xaèa kg'ónò Me, a bóò Sabata dim cárn kam gha gaam khòèm èe nqõara tshàua hãa ba qãèkagu sa, nxãasega xu gha chibi-chibi Me ka. ³Me kò èe nqõara tshàua hãam khòè ba birí a máá: "Tèe naka tsia síí khòè ne cookg'ai koe téé," témé.

⁴Me kò birí xu a máá: "Sabata dim cárn ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: qãèan kúrú saa kana cg'ãèan kúrú saa, khòè ba kg'òèkagu saa kana cg'õo me saa?" témé. Igaba xu kò kg'ama nqoo. ⁵Me kò xgòase bóò ne, a ba a gane di qari tcúúan ka thòò-tcaoa hãase khòè ba birí a máá: "Tchoanà tshàua tsi," témé. Me kò khòè ba tshàua ba tchoanà, i tshàua ba kabise a qãè. ⁶Xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a x'aigam Herotem di xu tséé-kg'ao xu cgoa xg'ae a qg'áiku, nta xu gha ma Jeso ba cg'õo sa.

Jeso ba ko tshàam qàe koe kái ne khòè ne kg'òèkagu

⁷⁻⁸Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa tshàam koe síí, ne kò kái ne khòè ne Galilea koe guu a xùri Me. Èe ne ko wèè zi èem kòo kúrú zi kóm, ka ne ko kái ne khòè ne Jutea koe hée, naka Jerusalema koe hée, naka Itumea koe hée, naka Jorotane ka ncíí za hée, naka Ture koe hée naka Sitone koe héeéthéé guu a hàà cgae Me. ⁹Me Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí xu dxòro ba kg'ónò máá Me, khòè ne dis xg'aes domka, táá ne gha nxãasega qãea cg'õo Me ka. ¹⁰Kái ne khòè nem kò kg'òèkagu hãa, khama ne kòo èe kò tcíia hãa ne dqúria síí, síí ne gha qg'óó Me ka. ¹¹Eè ne kòo cg'ãè tc'èean ka tcàa cgaeaèa ne bóò Me ne ne ko cg'áe a q'au a máá: "Nqarim di Tsi Cóa Tsi i," témé. ¹²Me kaisase dxãwa tc'èean dqàè, táá i gha c'èe ne birí diim ii sa ka.

Jeso ba ko 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu nxárá tcg'òò

(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³Me Jeso ba xàbì ba q'ábà qàò, a ba a Gam ko tc'èe xu tcii, xu Gam koe hàà. ¹⁴Me 12 xu nxárá tcg'òò a x'áè úú-kg'ao^{††} xu ta ma tcii xu, Gam cgoa xu gha hãa ka, a xu a tsééè a Nqarim di kg'uian qòòk-agu, ¹⁵a dxãwa tc'èean xu gha xhàigu di qarian máàè.

¹⁶Ncèe xua kò: Simonem ncèem kò Petere ta ma tcii ba hée, ¹⁷Sebetem ka cóasem Jakobo ba hée, naka Jakobom ka qõesem Johane ba hée (ncèem kò Boaneregese dis cg'òè sa máà tsara; ncèes cg'òè sa kòo máá: 'Túú tebean di tsara cóa tsara a,' témé), ¹⁸Anterea ba hée, naka Filipi ba hée, naka Bartolomaio ba hée, naka Mataio ba hée, naka Tomase ba hée, naka Alefaiom ka cóasem Jakobo ba hée, naka Tadaio ba

††3:14 x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

hée, naka Simonem (ncēe kò tòókuan x'ää máá ba) hēé, ¹⁹ naka Jutase Isekar-iotem (ncēe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcää Me ba) hēéthēé xu u.

Jeso ba ko Belesebulem ka xгаа-xгаа
(Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Me nxāaska Jeso ba **dibi a sí** nquum q'oo koe tcää. Ne gaicara kái ne khòè ne xg'ae, xu Gabá hēé naka Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hēéthēé péréan tc'óó ka tààè. ²¹ Eē ne ko Gam x'áé di ne ncēe sa kóm, ka ne ko sí tceea tcg'òó Me, tc'ēea ba nxana hāa, ta ne kò tc'ēea hāa khama.

²² Xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu Jerusalema koe kò guua hāa xu hàà máá: “Belesebulem kam hāa cgaeèa, a ko dxāwa tc'ēean dim x'aigam cgoa dxāwa tc'ēean xhàigu,” témé.

²³ Me Jeso ba tcii ne, a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, a máá: “Ntama ba ga ma satana ba c'ēm satana ba xhàigu? ²⁴ X'aian kò q'aa-q'aasea hāa ne i cuiskaga ēe x'aian hāa tite. ²⁵ X'áém kò gataga q'aara hāa nem cuiskaga ēem x'áé ba hāa tite. ²⁶ A ncēè satanam kò cúfa ntcoeku cgoase a q'aara hāa nem cuiskaga tééa hāa tite, igabam ko chòd-q'oos koe sí. ²⁷ Igabam c'ēm khòè ba cuiskaga qarim khòèm dim nquum koe tcää, naka gam di zi gúù zi ts'ää hāa tite, kg'aia méém ēem khòèm qari ba qáéa ntcòo. Nxāaska cúfgam gha nquua ba q'oo koe tcää a gam di zi gúù zi ts'ää. ²⁸ Tseegukar ko birí tu u: Khòè ne gha wèè chibia ne koe hēé naka wèè cg'āè kg'uian kg'ám q'ooa ne koe ko tcg'oa koe hēéthēé qg'óóa mááè. ²⁹ Igaba ēe ko Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'āèse kg'ui nea chòd tamase qg'óóa-máákuan hòd tite, igaba ne chòd tamase chibiga ne e,” tam méé. ³⁰ “Cg'āè tc'ēea nem úúa,” ta ne mééa domkam Jeso ba ncēeta mééa.

Jesom di ne qhàò ne

(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

³¹ Jesom ka xòd sa hēé naka qōese ga xu hēéthēéa kò hàà, a hàà tchàa koe téé, a c'ēm khòè ba tséé, me sí Jeso ba tcii. ³² Ne kò kái ne khòè ne ntcóóa nxama-nxama Mea hāa khama ne máá: “Bòd, saò sa hēé naka Tsáá qōe ga xu hēéthēéa tchàa za tēe a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa,” témé.

³³ Me xoa ne a máá: “Tiris xòd sa díi saa, xu Tíí qōe ga xu díi ga xua?” témé. ³⁴ Me ēe kò ntcóóa nxama-nxama Mea ne ntcáà, a ba a máá: “Ncēea Tiris xòds ga si i, a Tíí qōe ga xu xu u. ³⁵ Wèém khòèm ēe ko Tirim Nqarim nqarikg'ai koe hànám ko tc'ēe sa kúrú ba Tíí qōem ga me e, a Tíí qōes ga si i, a gataga Tiris xòds ga si i,” tam méé.

Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa

(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

4 Me gaicara tshoa-tshoa a tshàm qàe koe xгаа-xгаа. Si kò kaias xg'ae sa qàea ba koe hāa, Me dxòrom q'oo koe tcää a tshàm qàe koe sí ntcòó, si kò wèès xg'ae sa tshàm-kg'ám koe gómankg'ai koe téé-tēe. ² Me kái zi gúù zi xгаа-xгаа ne sere-sere zi cgoa, a ba a Gam di xгаа-xgaan koe máá:

³ “Komsana méé tu. Xhàrà-kg'ao ba kò qòd a sí xhàrà.

⁴ Eēm ko xhàrà ka i kò c'ēe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi tsará zi hàà tc'óó o.

⁵ I c'ēe cgùrian nxóá-kg'ai di qgáian koe tcheè, ncēe kái góman kò káa a koe. I kò kúúga qhàése tsom, góma ne kò kaisa tama khama. ⁶ Eēs ko cáim sa qàd ka i ko gaa tsoman dào, a i a kò tōbe ga i kò úú tama khama nqai.

⁷ I c'ēe cgùrian dxàman hàna qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u, i táá tc'óoan kúrú.

⁸ I c'ēe cgùrian qàè góman koe tcheè, a i a tc'óoan kúrú, ēe i ko qhúú a ko

kai ka i c'ëean 30 khama noo, i c'ëean 60 khama noo, i c'ëean 100 khama noo tc'òoan kúrú.

⁹Me Jeso ba máá: “Eë tceean úúa hãa ba méém kóm,” témé.

**Jesom ko dùús domka
sere-sere zi ka kg'ui sa**

(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

¹⁰Eëm cúia hãa ka xu kò 12 xu xgaaxgaase-kg'ao xu hëé naka c'ëe ne ëe kò gaa koe hãa ne hëéthëé sere-sere zi ka tõe Me. ¹¹Me kò birí ne a máá: “Gatua máàè, chómsea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi tu gha q'ãa sa. Igaba gane ëe tchàa za hãa ne koe i ko wèè gúúan ga sere-sere zi cgoa nxárá xg'aeè.

¹²Nxãasega

‘ne gha wèè x'aèan kaga bóó igaba ne bóò q'ãa tite ka.

A ne a gha wèè x'aèan kaga kóm

igaba ne kómá q'ãa tite,

Nqarim koe ne ko kãbise

a qgóó mááè ne cúí ga a gha ii.”

¹³Me birí ne a máá: “Ncëes sere-sere sa tu gáé kómá q'ãa tama? Kháé tu gha nxãaska c'ëe zi sere-sere zi ntama kómá q'ãa?

¹⁴Xhárà-kg'ao ba ko kg'ui ba xhárà.

¹⁵C'ëè ne khòè nea dàòm qàe koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii, ncëe kg'uim xháràèa koe. Eë ne ko kóm me kagam ko kúúga satana ba hàà, a hàà kg'uim ëe gane koe xháràèa hãa ba sèèa tcg'dó.

¹⁶Ne c'ëe ne khòè ne nxãan hàna qgái koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii. Nxãa nea ncëe kg'ui ba ne ko kóm ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hààkagu me ne e, ¹⁷igaba ne káà tõe ne e **khama** ne ko xòm x'aè sèè a hãa, a ne a ëe i ko kg'uim domka xháèa ne kana xgàrakuan hàà ne ne ko qháésega cg'áé.

¹⁸“C'ëe ne khòè nea ëe dxàman koe tcheèa hãa cgùrian khama ii. Gane ëe kg'ui ba kómá ne ne e, ¹⁹igaba kg'òès di

zi xháé zi hëé, naka qguù sa ncàmàn hëé, naka c'ëe zi gúú zi ncóoan hëéthëéa kò tcãà cgae ne, a kg'ui ba chúú-chuu, me táá tc'áróan kúrú.

²⁰“C'ëe ne qàè gómàn koe kò xháràèa cgùrian khama ii. Nxãa ne ko kg'ui ba kóm a ne a ko dtcòma mááse me, a ne a ko tc'áróan kúrú, i c'ëean 30, i c'ëean 60, i c'ëean 100 ne ne e.”

**X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis
gúús dis sere-sere sa**

(Lk 8:16-18)

²¹Me birí ne a máá: “Dìina ga x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúú sa gãbas cgoa xoaba-kg'ai, kana kgàrom dòm q'oo koe tòò? Tseeguan kagas gha tée-q'ooa sa koe tòòè! ²²Wèes gúús ëe chómsea hãa sa gha x'áise, si gha ëe qàbi-kg'aièa hãa sa, xgòre-kg'aiè khama. ²³Khòèm ëe tceean úúa hãa ba méém kóm,” témé.

²⁴Me birí ne a máá: “Qãèse tu kom-sana! Eë tsi tcg'dóa hãas tc'ãd-tc'ão sa gaas máàè tsi ghas ga si i, a tsi a gha gataga càua mááè si. ²⁵Wèém khòèm ëe úúa hãa ba gha káían mááè. Me gha ëe gúú úú tama ba, ëem úúa hãa gúú-coan ga sèè cgaeè khama,” tam méé.

Tsòmkom cgùrim dis sere-sere sa

²⁶A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea ncëeta ii: ‘Khòèm gómàn koe cgùri ba xhárà hãam khama i ii, ²⁷ncëe ko ntcúú ka x'òm a ko koaba ka tõe, me cgùri ba ko cúíga kai, gam c'úua hãase. ²⁸Góm ba kò cúíga kg'ama tc'òoan kúrú: kg'aian ko tsòm a qhúí, a ba a kai, a x'òàn kúrú, i x'òàn tc'áróan kúrú. ²⁹Eë i ko tc'òoan x'áé kaga i ko tcuèè, tcuè di x'aè ne hààraa khama,” tam méé.

**Mosetara dis hiis di
cgùrian dis sere-sere sa**

(Mt 13:31-32, 34; Lk 13:18-19)

³⁰A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea gha dùús cgoa nxárá xg'aeè, kana dùútsa

sere-seres cgoa ia gha nxárá xg'aeè?
³¹ Mosetara *dis hiis* dim cgùrim khama i ii. Ncèè cgùrian kò ko góman koe xháràè nem wèè cgùrian nqóomkg'ai di kaga cg'áré me e. ³² Igaba ãem kò xháràè nem ko tšom, a kaias hiis xhárà di sa kúrú, a kaia nxāan kúrú, i gha nqarikg'ai di tsarān hàà gas di sóman koe nquuan kúrú," tam méé.

³³ Jeso ba kò kái zi sere-sere zi tséék-agu, a kg'ui ba bírí ne tc'ād-tc'āos ãe gane ko kómá q'āas cgoa. ³⁴ Táám kò cúí gúú ga gane cgoa kg'ui, sere-serean tséék-agu tamase, igabam ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoam kò cúíá hāa ka wèès gúú sa qāèse bírí xu.

Jeso ba ko tc'āá ba téékagu

(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Me gaam cáím ãem dim dqàm ka bírí xu a máá: "Hàà naka xae c'ẽem xòèm tshāam dim za tchoaba," témé.

³⁶ Xu kò khòè ne gaa koe qaù, a xu a ãem kò hāam dxòrom q'oo koe tcāà, zi kò gataga thée c'ẽe zi dxòro zi gaa koe hàna.

³⁷ Me kò kaim tc'āá ba tēe, i tshāam di qhonèan qùbise a dxòrom q'oo koe tcāà, me dxòro ba cg'oè ka hēé. ³⁸ Igabam kò Jeso ba dxòrom kháo koe hàna, a tcgábí ba dcāa a x'ómā xōe. Xu ghùí Me, a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, toím xae ko igaba i gáé Tsáá koe gúú méé tama?" témé.

³⁹ Me tēe a ba a tc'āá ba dqàè a tshāa ba bírí a máá: "Nqoo naka kgàè!" témé. Me tc'āá ba téé, si kò kaisas nqoo sa xóé.

⁴⁰ Me tēe xu a máá: "Dùús domka xao ma q'aea? Dtcòman xao gáé úú tama?" témé.

⁴¹ Xu kaisase q'ád, a xu a tēèku a máá: "Dùútsa khòè ba gáé ncēe ba? Tc'āán ga hēé naka tshāan ga hēéthéé ka ko kom-sanaè ba?" témé.

Jeso ba ko dxāwa tc'ēean úúam khòè ba qāèkagu

(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

5 Xu tshāa-dxoom ka c'ẽe xòèa ba za tchoaba, Gerase ne dim nqóom xòè koe. ² Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe tcg'oa, kam ko cg'āè tc'ēean kò úúa hāam khòèm cgoa xg'ae, tc'ām zi xòè koe kò guua hāa ba. ³ Tc'ām zi koe kò x'āèa hāa ba, ncēe khòè ne kò qáèa ba ka tààèa hāa ba, qano di xu tau xu cgoa ga igaba. ⁴ Káí-kg'aisem kò ko tshāua ba koe hēé naka nqàrèa ba koe hēéthéé qano cgoa qáèa ntcòè, igabam kò ko qhòem m, a ba a nqàrè di qanoan khòè q'aa. Cúí khòè ga kò káa a ncèè me i ga di qarian kò úúa hāa a. ⁵ Ntcúú ba hēé naka koaba ba hēéthéém kò ko tc'ām zi hēé naka xàbí xu koe hēéthéé q'aua te, a ko nxōán cgoa thòð-thòose.

⁶ Eẽm ko Jeso ba nqúú ga ii a ko bóð, kam kò qgóéa síí, a síí cookg'aia ba koe qom, ⁷ a kaisase q'au a máá: "Jesoè, kaisase tc'ámáka hànám Nqarim di Tsi Cóa Tseè, dùú sa Tsi ko tíí cgoa tc'ēe? Nqarim cgoa ra ko gaise Tsi a ko máá, táá xgàra te guu," témé. ⁸ Me Jeso ba bírí me a máá: "Ncēem khòèm koe tcg'oa, tsáá cg'āè tc'ēe tseè!" témé.

⁹ Me nxāaska Jeso ba tēè me a máá: "Cg'òèa tsi díí?" témé. Me máá: "Cg'òèa te Milione e, kái xae e khama," témé.

¹⁰ Me kaisase Jeso ba dtcàrà, táám gha ãem qgáim koe xhāiagu xu ka.

¹¹ Kái zi xgùu zia kò xàbim dxùukg'ai koe hāa a ko dxóó. ¹² Ka i ko dxāwa tc'ēean Jeso ba dtcàrà a máá: "Xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a, kgoara máá ta a naka ta gaan koe tcāà," témé. ¹³ Me cg'āè tc'ēean kgoara máá i tcg'oa, a i a síí xgùuan koe tcāà, i ãe xgùuan ncēe kò 2,000 khama noo o, kari-karisea xōa a síí tshāam koe tcāà a toím.

¹⁴ Eẽ kòo xgùuan kòre xu khòè xua kò bèe a qgóé a síí x'áé-dxooan koe hēé

naka x'áé-coa xu koe hēéthēé xàà a. Ne kò khòè ne ēe kúrúsea hāa sa hàà bódò. ¹⁵Eē ne ko Jesom koe hàà ka ne kò ēe kò dxāwa tc'ēean úúa hāam khòè ba bódò, me gaa koe ntcōóa-ntcōe, a qgáian hāna, i tc'ēea ba qāè e, ka ne kò q'ádò. ¹⁶Gane ēe kò ēe kúrúsea hāa sa bódò ne kò dxāwa tc'ēean kò úúam khóm koe hēé naka xgùuan koe hēéthēé kúrúsea hāa sa khòè ne birí. ¹⁷Ne tshoa-tshoa a Jeso ba dtcàrà, gane dim nqóóm koem gha tcg'oa sa.

¹⁸Eēm ko Jeso ba dxòrom koe tcāà kam kò ēe kò dxāwa tc'ēean ka tcāàèa hāam khòè ba Gam cgoam gha qdò sa dtcàrà Me. ¹⁹Igabam kò Jeso ba táá kgoara máá me Gam cgoa qdòa ne, a birí me a máá: “Dìbi x'áéa tsi koe, tsari ne khòè ne koe, naka tsia síf X'aigam nta noose kúrú máá tsia hāa sa hēé naka nta noosem thòò-xama máá tsia hāa sa hēéthēé ka birí ne,” témé.

²⁰Me kò khòè ba wèè xu x'áé-dxoo xu ēe kò Dekapolise koe hāa xu koe qdòa te a Jesom gam koe kúrú hāa zi gúú zi kaisa zi ka tshoa-tshoa a khòè ne birí, ne wèè ne khòè ne are.

Jairom ka cóáse sa hēé naka khòès Jesom dim qgáí ba kò qgóó sa hēéthēé e

(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

²¹Eēm ko Jeso ba dxòrom cgoa tshàam ka ncíí za ka xòèa ba koe tchoaba, ka ne kò kái ne khòè ne Gam koe xg'ae, Me kò tshàam dxùukg'ai koe téé-tēe. ²²Me kò c'ēm khóm, còrè-nquum di xu tc'āà-cookg'ai xu ka c'ēe ba hàà, Jairo ta kò ko ma tcièè ba, a ba a ēem ko Jeso ba bódò ka nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé. ²³A kaisase dtcàrà Me a máá: “Tiris cóás cg'áré sa x'oos qàe koe hāa, ke cgómna hàà naka Tsia tshàua Tsi tòò cgae si nakas gha nxāasega qāè naka kg'òè,” témé. ²⁴Me tēe a qdò cgoa me,

ne kái ne khòè ne xùri Me, a ne a ncorú Me.

²⁵Si kò thēé c'ees khòès 12 kurian kò úúa hāa a ko xòm x'aèse nxoean hòò sa hāa, ²⁶ncēe kò kái kurian sēe a ko naakan koe tsoðse sa, a kò wèè gúúan ēes úúa hāa ga tséékagu, qāèkaguses gha ka, igabagas kò táá qāè, i kò gaas di tc'ian càuse. ²⁷Eēs ko Jesom ka kóm, kas kò kái ne khòè ne xg'aeku koe guu a hàà Jesom kháo koe tcāà, a sa a ēem kò hanam qgáim di xgám-kg'aman qgóó. ²⁸Gas kas kò biríse a máá: “Ncèè Gam dim qgáí bar kòò qgóó ne cúígar gha qāè,” témé. ²⁹Si Gam dim qgáí ba qgóó, i kò gaa x'aè kaga gas di tc'ian kaà, si cgáé-q'ooa sa koe xám ncāas gas di tc'ian koe tsoðè sa. ³⁰Me Jeso ba qarian ncāa tcg'oa cgae Me sa qháésega xaṃa q'āa. A ba a kábise khòè ne koe a máá: “Dìf na ncāa qgáí Te qgóó?” témé. ³¹Xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xqə Me a máá: “Khòè ne ma xg'ae cgae Tsia hāa sa Tsi ko bódò, igaba Tsi ko tēè dīn qgóó Tsia hāa sa!” témé. ³²Me Jeso ba ntcāà, dīn ēes gúú sa kúrú hāa sam gha bódò ka. ³³Si nxāaska khòè sa ēe kúrúse cgae sia hāa sa bódò q'āa, a sa a hàà nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé q'áðan cgoa, a wèè tseeguan birí Me. ³⁴Me birí si a máá: “Tiri si cóá seè, sari dtcòma nea qāèkagu sia, ke tòókuan cgoa qdò naka sia sari xháean koe tcg'oa,” témé.

³⁵Eēm qanega hāa a ko khòè ne cgoa kg'ui, ka ne kò c'ēe ne **Jairom ncēe kò** còrè-nquum dim tc'āà-cookg'aim dim nquum koe kò guua hāa ne hàà, a ne a máá: “Tsáá xuú sa ncāa x'óó, ka tsia ko dùús domka xгаа-xгаа-kg'ao ba qanega xhōe-xhōea máá?” témé. ³⁶Igabam kò Jeso ba táá nqábé kg'uian ēe kòò kg'uiè e, a ba a còrè-nquum dim tc'āà-cookg'ai ba birí a máá: “Táá q'ádò guu, kg'amaga méé tsi dtcòm,” témé. ³⁷A ba a kò táá c'ēe khòè ga kgoara máá i xùri Me, Petere ba hēé naka Jakobo ba hēé naka Johanem

Jakobom ka qōese ba hēéthēé xu ka oose. ³⁸ Eē xu ko cōrè-nquum dim tc'āa-cookg'aim dim nquum koe sí tcāa, kam ko Jeso ba bōò zi gùu zi qāè tama, ne ko khòè ne q'aua kg'aeku a ko xòò. ³⁹ Me tcāa a sí bìrì ne a máá: “Dùús domka zia gùu zi qāè tama, tu ko kg'aeku, a ko xòò? Cóa sa x'óò tama a x'óma hāa ka,” témé.

⁴⁰ Igaba ne kò kg'āè Me. Me wèéa ne ga tcg'òò, a ba a cóas ka xòò ba hēé, naka xòò sa hēé naka ēe kò Gam cgoa hāa xu xгаа-xgaase-kg'ao xu nqoana xu hēéthēé sèè a cóas kò hāa koe tcāa cgoa ne.

⁴¹ Me tshàua sa koe qgóò si, a bìrì si a máá: “Talita kumi!” témé. Ncēe sa ko máá: “Cóa seè, tēe tar ko sáá ka méé,” témé.

⁴² Si gaa x'aè kaga cóa sa tēe a sa a qōòa te (12 kuri si i kò ii). Eēs ko ncēe sa kúrúse ka ne kò kaisase are. ⁴³ Me Jeso ba qarika q'āa-q'āa ne, táá ne gha cúf khòè ga ncēes gúús ka q'āakagu sa. A ba a bìrì ne a máá: “C'ēe gúu máà si nakas tc'óò,” témé.

Jeso ba ko Nasareta koe xguìè

(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

6 Jeso ba kò ēem qgái ba tcg'oaragu, a Gam dim x'áé-dxoom koe síf, xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xùrì Me. ² Me kò Sabata dim cáf ka tshoa-tshoa a cōrè-nquum koe xгаа-xгаа. Ne kò káí ne ēe kò kóm Me ne kaisase are a máá: “Ncēm khòè ba wèé zi ncēe zi nda hòòà? Dùútsa tc'ēe saa ncēe Gam máàèa sa, ncēm ko kaia tsééan are-aresa ga kúrú sa? ³ Kháé ncēe ba gáé xom-kg'aom tama baa, Marias ka cóáse ba, Jakobo ba hēé, Josefa ba hēé, Jutase ba hēé, naka Simone ba hēéthēé xu ka káímkhoe ba. Gam ka qōesea zi gáé gatá cgoa ncēe koe hāa tama?” ta ne méé. A ne a bóòà xguì Me.

⁴ Me Jeso ba bìrì ne a máá: “Porofiti ba wèé za ga tcommèam khòè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hēé naka gam di

x'áéan koe hēéthēé cúf oose,” témé. ⁵ A ba a kò gaa koe táá are-aresa zi tséé zi kúrú, igabam kò kg'ama cg'orò ne khòè ne tsàà ko ne koe cúfga tshàua ba tòò, a kg'òèkagu ne. ⁶ Kaisasem kò area hāa, gane di dtcòmān úú tama domka.

A ba a kò x'áé-coa xu koe qōòa te a xгаа-xгаа.

Jeso ba ko 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tsééa tcg'òò

(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Me kò Jeso ba 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam koe tciaa óá, a ba a tshoa-tshoa a cáf-cáf tsééa tcg'òò xu, a cg'āè tc'ēean xhàigu di qarian máà xu. ⁸ A ba a x'áè xu a máá: “Táá méé xao cúf gúu dàò q'oo di ga sèèa mááse guu, igaba méé xao dqàbì hìim cúf gabá sèè, naka táá péré kana dtcòbè ga sèè guu, naka táá cúf mari ga qòè guu. ⁹ Igaba méé xao nxàbo, naka xaoa táá c'ēe qgái ga sèèa mááse guu,” témé. ¹⁰ Gatagam kò thēé bìrì xu a máá: “Eē xao ko tcāam x'áém koe xao kòò qāèse hàakaguè, ne méé xao gaa koe x'áè, naka xaoa nxāakg'aiga síf ēem qgái ba tcg'oara guu. ¹¹ A ncēe c'ēe qgái gaa kò qāèse hàakagu xao o tama, ne khòè ne komsana xao o tama, ne méé xao ēem qgáim koe nqàrèa xao di tsharàn qāè-qāè, naka xaoa tcg'oaragu me, nxāasegas gha ēe sa ēe ne khòè ne koe x'áí sa ii ka,” témé.

¹² Xu tcg'oa a xu a síf Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа, khòè ne méé ne gane di chibian koe tcóóse di ba. ¹³ A xu a káí dxāwa tc'ēean khòè ne koe xhàigu, a káí ne khòè ne tsàako ne nxùian cgoa tcgáù, a xu a qāèkagu ne.

Johanem tcguì-tcguu-kg'aom dis x'oo sa

(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)

¹⁴ Me x'aigam Herote ba Jesom ka kóm, cg'òèa ba kò q'āasea hāa khama. C'ēe ne khòè nea kòò máá: “Johanem

tcguù-tcguu-kg'ao Me e. X'ooan koem tēea! Gaa domka i ko ncēe qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse,” témé.
¹⁵ Igaba ne kò c'ēe ne máá: “Elija Me e,” témé, ne ko c'ēe ne máá: “Porofiti Me e, c'ēe xu porofiti xu ncíi x'aè di xu kham-aga ma,” témé.
¹⁶ Igaba ēem ko Herote ncēe sa kóm kam kò máá: “Johanem, ncēer kò q'āe tcúúa hāa ba, x'ooan koe tēea hāa,” témé.

¹⁷⁻¹⁸ Herote ba kò gam ka káikhoem Filipim dis khòès Herotiase sa séèa hāa. Me kò Johane ba Herote ba bìrĩa hāa a máá: “X'áèan koe tsi kgoara mááè tama, tsáá kíim dis khòè sa tsi ga kò séèa hāa sa,” témé. Khamam kò Herote ba *c'ēe khóèan* tsééa úú, síi i gha Johane ba qgóó, a qáé, a qáé-nquus koe tcāa ka.

¹⁹ Herotiase sa kò Johane ba hòrea hāa, a kò cg'ōo me kg'oana, igabagas kòo tààè.
²⁰ Herote ba kò Johane ba q'áda hāa, a kò nqáo-nqao mea hāa, tchàno a tcom-tcomsam khòè me e sam kò q'ana hāa khama. Eēm kòo Johane ba kóm nem kò qāèse hāa tama, igabam kò kom-sana ba ncàma hāa.

²¹ Igabas kò qāem x'aè ba hòdò, me kò Herote ba ábà cáma ba ka gam di xu tc'āa-cookg'ai xu kaia xu hēé, naka ncōo-kg'ao xu di xu kaia xu hēé, naka Galilea koe kò tc'āa-cookg'aia xu khòè xu hēéthéé kòè sa kúrúa máá.
²² Eēs ko Herotiasas ka cóase sa tcāa a ko Herote ba hēé naka kòès di xu cg'āè-khoe xu hēéthéé xu ko ntcāa máá kas ko Herote ba kaisase qāè-tcaokagu. Me x'aigam Herote ba cóa sa bìrĩ a máá: “Wèès gúús ēe si ga dtcàrà te sa dtcàrà te, màá si sir gha ke,” témé.
²³ A ba a gaisas cgoa nqòòkagu si a máá: “Dùús wèès ēe si gha dtcàrà te sar gha màá si, tiri x'aian di xòèan c'ēea ga ii igaba,” témé.
²⁴ Si xòòs koe síi a máá: “Dùú sa ra gha dtcàrà?” témé. Si xòò sa máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa dtcàrà,” témé.

²⁵ Si kò x'aigam koe kúúga kabise a máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sar ko gābas q'oo koes tòòèa hāase dtcàrà,” témé.

²⁶ Me x'aiga ba kaisase tshúu-tcao, igabam kò gaisean ēem kò kúrúa hāa hēé naka cg'āè-khoe ne hēéthéé domkam kò gam òim kg'ui ba ntcoean tc'ēe tama.
²⁷ A ba a kò cg'ōo-kg'ao ba qhāése x'áèan cgoa tsééa úú, síim gha Johanem dis tcúú sa óaga ka. Me kò qòò a síi Johanem dis tcúú sa q'āe, qáé-nquus koe.
²⁸ A ba a gaas tcúú sa gābas koe tòò a óa, a hàà gaas dxàe-coa sa màá si, si kò cóa sa séé a xòò sa màá si.
²⁹ Eē xu ko gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ēe sa kóm, ka xu kò hàà tc'áróa ba séè, a síi tc'ám̄s koe kg'ónò o.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'òòkagu

(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

³⁰ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu Jesom koe kabise, a hàà wèé zi gúú zi ēe xu kò kúrú zi hēé naka ēe xu xгаа-xгаа hāa zi ka hēéthéé bìrĩ Me.
³¹ Igaba i kòo nxāaska kái khóèan hààku a ko qòòku, xu kò Jeso ba hēé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēéthéé táá tc'òò di x'áèan ga úú khamam kò bìrĩ xu a máá: “Hàà xao naka xae nqoo-nqoosam qgáim koe qòò naka xaea síi cúúa hāa naka xao gha nxāasega sãa,” témé.
³² Xu dxòrom cgoa qòò a xu a cúyaga nqoo-nqoosam qgáim koe síi hāa.

³³ Ne kái ne khòè ne bódò xu, xu ko tcg'oa, ne díi ga xu u sa bòda q'āa. Ka ne ko x'áè-dxoo xu koe guu a tshàam dxùukg'ai séè, a tc'āa a nqàrèa ne ka gaa za qgóéa síi, a síi còoka hāa a qāà xu.
³⁴ Eēm ko Jeso ba dxòrom koe xōa kam ko kaias xg'ae sa bódò, a ba a thòò-xama máá ne, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ne kò ii khama. Me nxāaska tshoa-tshoa a kái zi gúú zi ka xгаа-xгаа ne.

³⁵ Eēs ko cám sa dqòara qòd ka xu ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me, a máá: “Ncēem qgái ba cúía hàam qgái me e, i ncāa gataga dqòa, ³⁶ ke khòe ne qòda q'aakagu naka ne nxāasega cúise nxāma-nxāma hàa xu x'áe xu koe hēe naka x'áe-coa xu koe hēéthēe sí c'ēe gúñan x'ámá máase naka tc'òó,” témé. ³⁷ Igabam kò xoa xu a máá: “Gaxao c'ēe gúñan máa ne naka ne tc'òó,” témé. Xu birí Me a máá: “Kháe méé xae sí *kái marian* 200 xu qano mari xu tséekagu naka pérén x'ámá máa ne naka ne tc'òó?” témé. ³⁸ Me máá: “Nta noo pérén xao úúa? Qòd naka sí bód,” témé. Xu sí bód a máá: “5 xu péré xu hēe naka cām x'àu tsara hēéthēe e,” témé.

³⁹ Me Jeso ba birí xu xu wèe ne khòe ne xg'ae-coa zi cgoa ntcòókagu, tsāa dcāan kg'ai koe. ⁴⁰ Ne xg'ae-coa zi 100 ne khòe ne di zi hēe, naka 50 ne khòe ne di zi hēéthēe cgoa ntcòó. ⁴¹ Me *ēe xu* 5 xu péré xu hēe naka x'àu tsara hēéthēe sēe, a nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai, a ts'ee-ts'ee'kg'ai i, a péréan khōá q'aa. A ba a xгаа-xgaase-kg'ao xu máa a, nxāasega xu gha khòe ne sama a ka. Me gataga x'àu tsara wèe ne khòe ne q'aa-q'aaa máá. ⁴² Ne kò wèea ne ga tc'òó a ne a xg'āā, ⁴³ xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ēe ncāa tc'òóa qauèan ka 12 xu q'ore xu péré-qàmàn hēe naka x'àu-qàmàn hēéthēe di xu tcāā, xu cg'òe.

⁴⁴ Eē kò péréan tc'òó xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khòe xu u.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe nàà qòd

(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)

⁴⁵ Me Jeso ba qháese Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu chùì, xu dxòrom q'oo koe tcāā, Gam ka xu gha tc'āā a Bete-saida koe qòd ka, Gam qanega qau a ko khòe ne qòda q'aakagu ka. ⁴⁶ Eēm ko x'áe nea xg'ara kam ko xàbì ba q'ábà qad a sí còrè.

⁴⁷ Eēs ko cám sa dqòa kam kò dxòro ba tshàam nqàe koe hàna, Me kò Gabá gómankg'ai koe cúise hàna. ⁴⁸ Dxòro ba xu kò ko xháe-xháesase qòókagu sam kò bód, tc'āā ba xu kò q'óá-kg'ama khama, kam kò q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam tc'amkg'ai koe nàà qòd a, qàea xu koem kò hàa a ko nqàe xu, ⁴⁹ igaba ēe xu kò bód Me, Me tshàam tc'amkg'ai koe xóe a ko nàà qòd, ka xu kò tc'ēea máá dcusoma Me e, ta tc'ēea hàa, a xu a kaisase q'au. ⁵⁰ Wèea xu ga kò bód Me khama, a xu a kaisase q'aea. Me gaa x'aè kaga kg'ui cgoa xu a máá: “Tí Ra a, ke xao tòón tcáó! Táá q'ád guu,” témé. ⁵¹ Eēm ko dxòrom koe gaxu cgoa q'ábà kam kò tc'āā ba téé. Xu kò kaisase area. ⁵² Pérén kaga xu kò q'āa tama, i tcáóa xu ga qari-qarièa khama.

Jeso ba ko Genesarete koe tsàako ne khòe ne qàekagu

(Mt 14:34-36)

⁵³ Eē xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqòóm koe hàà, a xu a gaa koe gaxu dim dxòro ba tòò. ⁵⁴ Eē xu ko gaxu dim dxòrom koe tcg'oa, ka ne ko khòe ne kúúga Jeso ba bóda q'āa. ⁵⁵ A ne a wèe x'áéan koe qgóea te, a tshoa-tshoa a tcìi-khoean gaan di tcoàn koe xòóa hàase sēea úú, ēe ne ko kóm i ko máá hànám hàa témé qgái koe. ⁵⁶ Me ēem ko nqòó-coa zi koe hēe, naka x'áe xu koe hēe naka nqòóm di c'ēe xòèan koe hēéthēe tcāā ka tsàako khòèan Gam koe sēe a úúe, a sí gúú zi ko x'ámáguè qgái koe xòòe, a drcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáim xgám-kg'am qgóó sa, ne kò wèea ne ēe ko qgóó Me ne kg'òèkaguè.

Nqarim di x'áe-kg'áma ne kana khòèan di caua ne

(Mt 15:1-9)

7 Xu Farasai xu hēe naka Jerusalema koe kò guua hàa xu x'áe xгаа-xгаа-

kg'ao xu c'êe xu hêéthêé Jesom koe hààra xg'ae. ²Ka xu ko c'êe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bóò, xu ko cg'uriga tshàuan cgoa tc'óò, xg'aà tshàu tamase. ³(Farasai xu hêé naka wèè ne Juta ne hêéthêéa kò ncií cauan tsgõosea ne di koe ga guu a xg'aà tshàu tama ne hâas cookg'ai koe tc'óò tama. ⁴Eè ne kò x'ámágu dis qgáis koe guua hâa ne ne tshàua ne xg'aà tamas cookg'ai koe tc'óò tama. Gataga ne kò kái cauan c'êe úúa hâa, kubian hêé naka suan hêé naka tc'óò cgoa di zi gàba zi [hêé naka tcoà xu] hêéthêé xg'aà di i.)

⁵Xu nxâaska Farasai xu hêé naka x'âè xгаа-xгаа-kg'ao xu hêéthêé Jeso ba têè a máá: “Dùús domka xu Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu gatá ka tsgõosea ne di cauan khama ma kg'òè tama, a ko cg'uriga tshàua xu cgoa péréan tc'óò?” témé.

⁶Me Jeso ba xoa xu a máá: “Eêm kò ko Isaia ba porofita kam kòo tseegukaga gaxao qâè khòèan khama ko ma kúrúse xao ka porofita, ncêe i ma góásea hâa khama a ko máá:

‘Ncêe ne khòè ne ko kg'áma ne cgoa dqom Te,
igaba i tcáóa ne Tíí koe nqúu u.

⁷Kâà hùise ne ko dqom Te,
a ko khòè ne di x'âèan xгаа-xгаа,'
témé khama. ⁸Nqarim di x'âè-kg'áman xao kúrú tama a xao a khòèan di cauan qgóóa qaria hâa,” tam méé.

⁹A ba a birí xu a máá: “Nqarim di x'âè-kg'áman xao gha máàa xguí sa xao q'ana hâa, nxâasega xao gha gaxao di cauan di x'âèan qgóóa qari ka. ¹⁰Moshe ba kò ncêeta mééa a máá: ‘Saò ba hêé naka saò sa hêéthêé tcom,’ a ba a kò gaia máá: ‘Díim wèém êe ko xòòm ka kana xòòs ka cg'âèse kg'ui ba méém cg'òòè,’ témé, ¹¹igaba ncêè khòèm kò ko xòòm

ka kana xòòs ka máá: ‘Eèr ga ko hùì cgoa tsia sa, nxâa sa *Nqari bar nqòòkagua hâas* máàku¹¹ si i *khamar ko hùia tsi ka tààè,*’ témé ne xao ko *ncêe sa dtcòm.*

¹²Gaa koe guus ka xao guu me nakam xòò ba hêé naka xòò sa hêéthêé c'êe gúú ga kúrúa máá tama. ¹³Gaxao di cauan ncêe xao kúrúa máásea hâa koe xao guu a Nqarim dim kg'ui ba kâà-hùikagua hâa. A xao a kò èeta iim dàòm ka kái zi gúú zi kúrú,” tam *Jeso ba* méé.

Gúú zi khòè ne ko kúrú ne cg'uriga zi
(Mt 15:10-20)

¹⁴A ba a khòè ne Gam koe gaicara tciaa óá, a birí ne a máá: “Komsana Te tu wèèa tu ga, naka tua kómá q'âa. ¹⁵Khòèm ka tchàa koe hâa, a ko gam koe tcâà sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba êe ko khòèm koe guu a tcg'oa sa ko khòè ba cg'uri-cg'uris ga si i. ¹⁶[Díim wèém êe tceean úúa hâa ba méém kóm,]” tam méé.

¹⁷Eêm ko Jeso ba khòè ne koe guu a ko nquum q'oo koe tcâà, ka xu ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu êes sere-seres ka têè Me. ¹⁸Me birí xu a máá: “Qanega xao gáé kómá q'âa tama? Bòò tama xao gáé hâa? Dùús wèés êe ko khòèm koe tchàa za guu a tcâà sa cg'uri-cg'uri me tite, ¹⁹tcáóa ba koes tcâà tama, a ko ncâàa ba koe tcâà, a gatà ma nqáé khama,” témé. (Ncêeta mééan kam kòo Jeso ba wèè tc'òoa nea ts'ee-ts'eekg'aièa sa nxàe.)

²⁰Me máá: “Eè khòèm *tcáó* koe ko guu a tcg'oa sa, gaas khòè ba ko cg'uri-cg'uris ga si i. ²¹Igaba i ko q'oo koe, tcáós koe guu a cg'âè tc'èean hêé, xóé cgoakuan hêé, ts'âàn hêé, cg'òokuan hêé, ²²cg'áràn hêé, cg'âè zi cau zi hêé, kâa sa hêé, cèèan hêé, qgóóse tama sa hêé, cg'âè tcgái cgoa bóòku sa hêé, zàróku sa hêé, tc'amaka bóòse sa hêé, naka cg'âè tcáó sa hêéthêé tcg'oa khama. ²³Wèè zi cg'âè zi ncêe zia

“**7:11** Gerika sa ko “korebane” dim kg'ui ba tséékagu, a sa a kháóka nxàe, dùú sam ko ncêem kg'ui ba méé sa: “‘korebane’ (ncêe sa ko máá ‘*Nqarim tcg'òóa máàèa hâas* máàku sa,’ témé)”

kò q'oo koe guu a tcg'oa a zi a ko khòè ba cg'uri-cg'uri," tam méé.

Khòès di dtcòmà ne

(Mt 15:21-28)

²⁴ Me Jeso ba gaa koem kò guu a tcg'oa ne Ture dim nqòom koe síí. A gaa koem ko síí ka c'èem nquum koe tcàà, a ba a kò tc'èe tama c'èe khòè gha **gaa koem hãa sa** q'ãa sa, igabam gha ma xài sa kò káà si i.

²⁵ Kas ko kúúga khòès gas dis cóás kò cg'ãè tc'èean ka tcààa hãa sa Jesom ka kómí, a sa a hàà a nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé. ²⁶ Khòès èe sa kò Gerika si i, a sa a kò Sirofonike dim nqòóm koe ábàèa hãa. A sa a kò Jeso ba dtcàrà, dxãwa tc'èea nem gha cóás koe tcg'òò sa. ²⁷ Me Jeso ba xòà si a máá: "Hààn ta kg'aia cóán tc'òókagu, qãè tama i hãa cóán di péréan gha sée a haghuan xaoa máàè sa ke," témé.

²⁸ Igabas kò khòè sa xòà Me a máá: "Èè, X'aigàè, èe tafolean ka nqãaka hàna hãa haghuan ga ko cóán di péré qàmàn tc'òó," témé. ²⁹ Me Jeso ba birí si a máá: "Èèm xòam domka si gha qòò, saris cóás koe i dxãwa tc'èean tcg'oara hãa khama," témé. ³⁰ Si x'áéa sa koe dìbi a sa a síí sao-xg'ae, si cóáse sa tcoàm koe xòe i dxãwa tc'èean tcg'oa cgae sia.

Jeso ba ko q'omase tcee dòmam khòè ba qãèkagu

³¹ Me Jeso ba Ture dim nqòóm koe gaicara guu a xgoaba a ba a síí Sitone dim nqòó ba gãá a tshàam Galilea dim koe síí, Dekapolise dim xg'aekum koe.

³² Ne kò khòèm ncèe kò q'omase tcee dòmà a kg'ui tama ba Gam koe úú, a ne a dtcàrà Me, síím gha tshàua ba gaam khòèm koe tòó sa. ³³ Me Jeso ba khòè ne xg'aeku koe cúia tciia tcg'òò me, a ba a síí gaam khòèm di tcee dòmàn koe tshàua

ba tcàà a ba a tcg'ae a gaam khòèm di taman qgóó. ³⁴ Me Jeso ba nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai a ba a kaisase sònò, a birí me a máá: "Efata!"^{§§} témé (ncèeta i kò mééè ne i ko máá: "Xgobekg'amse," téméè). ³⁵ I khòèm di tcee dòmàn xgobekg'amse, i tama ba ga gataga kgoarase, me qãese kg'ui. ³⁶ Me Jeso ba khòè ne x'áè, táá ne gha cúí khòè ga birí i ka. Igabaga ne kò èem ko ma kúúu u khama noose Gam ka kg'ui.

³⁷ Ne kò khòè ne kaisase are a máá: "Wèé zi gúú zim qãese kúrúia hãa, kg'ui taman gam kg'uikagua hãa, a èe kómí taman ga kómkagua hãa," témé.

Jeso ba ko 4,000 ne khòè ne tc'òókagu

(Mt 15:32-39)

8 Eè xu cáím xu koes kò gaicara kaiias xg'aes khòè ne di sa xg'aea, ka ne kò tc'òó ne gha gúú úú tama, Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tciia óá, a birí xu a máá: ² "Ncèe ne khòè ner ko thòò-xama máá, ncèeska ne nqoana cáíman Tíí cgoa hãa khama, a tc'òó ne gha gúú ga úú tama. ³ Ncèè x'áéa ne koer kòò xàbà ne hãase dibikagu ne, ne ne gha dàòan q'oo koe qgaè-kg'ai a cg'áé; c'èe-kg'áía nea nqúú ka guua hãa khama," tam méé. ⁴ Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xòà Me a máá: "Ncèem tchàa-xgóóm koe nea gha ncèe ne khòè ne ntama ma péréan xg'ãà?" témé. ⁵ Me tèè xu a máá: "Nta noo péréan xao úú?" témé. Xu máá: "7 xu péré xu u," témé.

⁶ Me **Jeso ba** xg'ae sa birí si gómàn-kg'ai koe ntcóò, Me gaxu péré xu 7 xu sèè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá xg'ara a khóá q'aa xu, a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu máà xu, nxãasega xu gha khòè ne máà a ka. ⁷ Xu kò gataga thèé cg'orò x'àu-coan úú, Me kò gataga Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ba a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu máà xu, xu khòè ne máà

§§7:34 *Efata* - Ncèem kg'ui ba Hebera dis kg'uis di me e.

xu. ⁸ Ne kò tc'óó a ne a xg'áà, xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu êe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'òè-cg'oe. ⁹ Gane êe kò tc'óóa hãa nea kò 4,000 khama noo. Me kò q'òda q'aakagu ne, ¹⁰ a ba a gaa x'aè kaga dxòrom q'oo koe tcãà, Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa, a Dalamenuta dim xg'aekum koe q'òd.

Farasai xu ko are-aresas x'ái sa qaa

(Mt 12:38-42; 16:1-4)

¹¹ Farasai xu kò **Jeso ba** hàà cgae, a tshoa-tshoa a ntcoeku cgoa Me, a xu a qg'óó Me xu gha qg'áan qaa ka **are-aresas** x'áís nqarikg'ai di sa qaa cgae Me. ¹² Me nxãaska kaisase sònò a kg'ui a máá: “Dùús domka sa ko ncëes qhàò sa **are-aresas** x'ái sa qaa? Tseegukar ko birí tu u a ko máá: Cuiskagas ncëes qhàò sa cúús x'áís ga sa x'áíèa hãa tite!” témé. ¹³ Me guu xu a dxòrom q'oo koe tcãà, a xgoaba a **tshàa ba** bàra, a tshàam di c'èe xòèan za q'òd.

Farasai xu hëé naka Herote ba hëéthëé xu dis péré gâé-gâe sa

(Mt 16:5-12)

¹⁴ Xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu péréan sèé c'urùà hãa, a cúím péré ba dxòrom q'oo koe úúa hãa. ¹⁵ Me Jeso ba q'ãa-q'ãa xu a máá: “Q'ãa méé xao, naka kòre-sea hãa Farasai xu hëé naka Herotem di péré gâé-gâean hëéthëé koe,” témé. ¹⁶ Xu nxãaska kg'ui cgoaku a máá: “Péré cgoa xae hàà tama,” témé.

¹⁷ Me Jeso ba tc'èea xu q'oo koe hàna sa q'ana hãase birí xu a máá: “Dùús domka xao ko péréan xao úúu tamas ka kg'ui cgoakua máá? Qanega xao gâé bóòda q'ãa tama kana kómá q'ãa tama? Tcáóá xao gâé tsóágase x'óó-x'ooèa? ¹⁸ Tcgáían xao úúu hãa ka xao gâé bóòd tama, a tceean úúu hãa ka xao gâé kómá tama? Tc'èe-tc'èese tama xaoa? ¹⁹ Eër kò ko 5 xu péré xu 5,000 ne khòè ne khòá q'aa máá, ka xaoa kò êe kò qaùà hãa

péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'òè-cg'oe?” témé. Xu xòa Me a máá: “12 zi q'ore zi i,” témé. ²⁰ **Me gaia máá:** “7 xu péré xu 4,000 ne khòè ner ko khòá q'aa máá xu, ka xaoa kò êe kò qaùà hãa péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'òè-cg'oe?” témé. Xu xòa Me a máá: “7 zi q'ore zi i,” témé. ²¹ Me tèè xu a máá: “Kháé xaoa qanega kómá q'ãa tama?” témé.

Jeso ba ko Betesaida koe káà tcgáím khòè ba bóòkagu

²² Ka xu kò Betesaida koe síf. Ne c'èe ne khòè ne káà tcgáím khòè ba Gam koe óága, a ne a dtcàrà Me, tshàua bam gha tòó cgae me ka. ²³ Me kò Jeso ba káà tcgáím khòè ba x'òàa ba koe sèè, a x'áém ka tchàa za tcg'oa cgoa me. A ba a èem ko tcg'ae tcgái mea xg'ara, ka tshàua ba tòó cgae me, a tèè me a máá: “C'èe gúù ga tsi ko bóòd?” témé. ²⁴ Me ghùu-kg'ai a ba a máá: “**Eè**, khòèa ner ko bóòd, igaba i hii zi khama ii a ko q'òda te,” témé. ²⁵ Me Jeso ba gaicara gaam tcgái koe tshàua ba tòó, me qàèse bóòd, i tcgáía ba qàè, me wèes gúù sa qàèse bóòd. ²⁶ Me x'áéa ba koe tsééa úúu me a máá: “Táá x'áém q'oo koe tcãà guu,” témé.

Petere ba ko Jesom koe nxàese

(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

²⁷ Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Kaesaream Filipim dim qgáím qàe koe hàna hãa xu x'áé-coa xu koe tcg'oa a síf.

Eè xu dàò q'oo koe hãa kam ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tèè a máá: “Khòè nea ko máá, díí Raa témé?” témé. ²⁸ Xu xòa Me a máá: “Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i,' ta ne ko méé, ne ko c'èe ne máá: ‘Elija Tsi i,' témé, ne ko c'èe ne máá: ‘Porofiti xu ka c'èe Tsi i,' témé,” ta xu méé.

²⁹ Me gaicara tèè xu a máá: “Kháé gaxaoa ko máá, díí Raa?” témé. Me Pe-

tere xga Me a máá: “Tsáá Tsia Krete Tsi i,” témé. ³⁰ Me Jeso ba qarika x'áè xu, táá xu gha cúí khòè ga Gam ka bìrí sa.

Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Me nxāaska tshoa-tshoa a xгаа-xгаа, Khòèm dim Cóa ba gha kái zi gúú zi koe xgàrase sa, a gha **khòè ne di xu** kaia xu hēé, kaia xu peresiti xu hēé, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu ka hēéthéé bóa xguè, a gha cg'òòè, a ba a gha nqoana cárnán qáá q'oo koe x'ooan koe tēe sa, tam méé. ³² Ncēe sam kò kgoarasease kg'ui, me Petere séèa tcg'òó Me a tshoa-tshoa a dqàè Me. ³³ Igabam kò Jeso ba ēem ko ntcēè a ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu bóò ka Petere ba dqàè a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè! Nqarim di zi gúú zi koe tsi tc'ēea tsi tcāà tama, igaba tsi khòèan di zi gúú zi koe tcāà tc'ēea ke,” témé.

³⁴ Kam ko kias xg'aes khòè ne di sa hēé naka Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthéé Gam koe tciia óá, a bìrí ne a máá: “Ncēè c'ēem khòèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóa xguise naka baa gam dim xgàu ba dcéé naka xùri Te.

³⁵ Dìim wèém ēe gam dis kg'òè sa qg'óóa qari kg'oana hāa bas gha aaguse cgae, igaba dìim wèém ēe ko Tíí hēé naka qāè tchòàn hēéthéé domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè, ba gha hòò si khama.

³⁶ Dùúska ba gha khòè ba kháé kábisea mááè, ncēè wèém nq'óó bam kòò hòò, a ba a gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne? ³⁷ Kana ba gha khòè ba gam dis kg'òès téé-q'oo koe dùútsa gúú sa tcg'òó a máá? ³⁸ Dìim wèém ēe ko Tíí hēé naka Tiri kg'ui an hēéthéé sau-cgaeese ba, ncēes qhàòs cg'áràn hēé naka cg'āèan hēéthéé dis koe, ba gha thēé Khòèm dim Cómam ka sau-cgaeeseè, ēem gha ko tcom-tcomsa xu moengele xu cgoa, Xòòm di x'áàn koe hāase hàà ne,” tam méé.

9 Me bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Ncēe koe téé-tēe ne ka c'ēea nea x'ooan xāma hāa tite, Nqarim di x'áia ne ne bóò, i qarian cgoa hàà tamas cookg'ai koe,” témé.

Jesom di bóòse-q'ooa ne ko kábise a táá

(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

² Jeso ba kò 6 cárnán qáá q'oo koe Pe-tere ba hēé naka Jakobo ba hēé naka Johane ba hēéthéé xu séè a gaxu cúí xu cgoa kiam xàbì ba q'ábà qad; i kò gaa koe ga cookg'áia xu koe bóòse-q'ooa ba kábise a táá. ³ Gam di qg'áia ne kò kábise a tcāakose q'úú, ncēe cúí khòè ga nq'óómkg'ai koe qg'áian xg'áà naka i q'úúa hāa titem q'úú ba. ⁴ Ka tsara kò kúúga Elija ba hēé naka Moshe ba hēéthéé tsara gaa koe bóòse, a ko Jesom cgoa kg'ui. ⁵ Me Petere ba Jeso ba bìrí a máá: “X'aigaè, qāès gúú si i ncēe xae ncēe koe hāa sa. Ke hàà naka xae nqoana nquu-coa xu ncēe koe kúrí, nakam c'ēe ba Tsari, nakam c'ēe ba Moshem di, nakam c'ēe ba Elijam di,” témé. ⁶ C'úúam kò hāa dùú sam gha kg'ui sa, kaisase xu kò q'aea hāa khama.

⁷ Si kò túú-c'òò sa qàbia tcāà xu, me kò kg'ui ba túú-c'òòs q'oo koe guu a tcg'oa a máá: “Ncēe ba Tirim Cóa Me e, ncāmà Raa ba, komsana Me,” témé.

⁸ Eè xu ko qháése ntcēè ka xu kò cúí khòè ga táá bóò, a Jesom cúím Gabá bóò.

⁹ Eè xu ko xàbim koe xōa kam kò x'áè xu, táá xu gha ncāa xu kò bóòs gúú sa cúí khòè ga bìrí sa, qaneam Khòèm dim Cóa ba síí x'ooan koe tēe tamas còokg'ai koe.

¹⁰ Xu gaam kg'ui ba tcáóa xu koe tòòa mááse, a gaxu ka tèeku: x'ooan koe tēes ko dùú sa nxàe sa.

¹¹ Xu nxāaska tèè Me a máá: “Dùús domka xu ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu máá: ‘Elija ba méém kg'áia hàà?’” témé.

¹² Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Elija ba ko kg'áia hàà wèè zi gúú zi kg'ónò; ka i

dùús domka góàèa hãa, Khòèm dim Cóa ba méém xgàrase, naka baà khòè ne ka xguè, ta ma ma? ¹³ Igabagar ko Elijam hààraa hãa sa bìrí xao o, ne kò wèés gúús èe ne kò tc'èea hãa sa kúrú cgae me, èe i kò ma gaam ka ma góásea hãa khamaga ma,” tam méé.

**Jeso ba ko dxāwa tc'ëean
úúam cóá ba qàèkagu**

(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43a)

¹⁴ Eë xu ko xgae-xgaase-kg'ao xu koe hàà, ka xu ko kaias xg'ae sa bód si nxāma-nxāma xua hãa, xu x'áè xgae-xgae-kg'ao xu hãa a ko ntcoeku cgoa xu.

¹⁵ Si kò kúúga wèés xg'ae sa Jeso ba bód, a sa a kaisase are, a qàràa sí cgae Me a sí tsgám Me. ¹⁶ Me kò tèè xu a máá: “Dùú sa xao ko ntcoeku cgoa ne?” témé.

¹⁷ Me xg'aes koe kò hãam khòèm c'èe ba xoa Me a máá: “Xgae-xgae-kg'ao Tseè, tirim cóá bar Tsáá koe óágaraa, kg'uikagu me tamam dxāwa tc'èe bam úúa hãa khama. ¹⁸ Wèè x'aèan èe i ko qarú cgae me ka i ko qáú me, me kg'ám-q'ooa ba koe xùbúan tcg'òó, a xōóa ba gād, a xgàruku. Ra ncāa Tsari xu xgae-xgaase-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu ko tààè,” témé.

¹⁹ Me Jeso ba xoa ne a máá: “Oo, tsóá-gase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncèe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa? Nta noose Ra gha qád-tcaoa máá tu u? Oá me Tíí koe,” témé.

²⁰ Ne ko cóá ba Gam koe óá. Eë i ko gaa dxāwa tc'ëean Jeso ba bód kaga i kò cóá ba qarika ntcāa-ntcāa, me gómankg'ai koe cg'áé a dìbi-dibise, i kg'ám-q'ooa ba koe xùbúan tcg'òo.

²¹ Me Jeso ba cóám ka xòò ba tèè a máá: “Nta noo x'aèan ba úúa a ko ncèeta hèé?” témé. Me cóám ka xòò ba máá: “Cg'áré-q'ooa ba koe ga i guu a tshoa-tshoa mea hãa. ²² Kái-kg'aise èe i kò ko tshoa-tshoa me ne i ko c'ëean q'oo

koe xaoa tcāa me naka tshàn q'oo koe hēéthéé e, cg'òo me i gha ka, igaba ncèe c'èe gúú tsi ga kòò kúrú ne méé tsi thòò-xama máá ta a naka hùì ta a!” témé.

²³ Me Jeso ba bìrí me a máá: “A ncèe dtcòm tsi kò hãa ne i wèè gúúan ga thamka a,” témé. ²⁴ Kúúgam ko cóám ka xòò ba q'au a máá: “Dtcòm ra ko, ke tiris káà dtcòm koe hùì te!” témé.

²⁵ Eëm ko Jeso ba xg'ae sa bód si ko qàràa sí cgae Me, kam ko cg'áè tc'ëean dqàè a máá: “Tsáá tc'èe tsi nqóbó a q'omasen tcee dòma tseè, dqàè tsir ko a ko máá, tcg'oa cgae me naka táá gaia gam koe tcāa guu!” témé. ²⁶ Ka i ko dxāwa tc'ëean q'au, a èe i ko kaisase qgaè-qgae-kg'ai mea xg'ara ka tcg'oaragu me. Me kò cóá ba x'óóam khòèm khama ii, ne kái ne khòè ne tc'èea máá, x'óóam hãa, ta tc'èea.

²⁷ Me Jeso ba tshàua ba koe qgóó a ghùì me, me tèe a nqàè ka téé.

²⁸ Eëm ko nquum q'oo koe tcāa, ka xu kò Gam di xu xgae-xgaase-kg'ao xu dxùukg'ai koe tèè Me a máá: “Dùús domka xaea kò tààè, a xhàia guu tama?” témé.

²⁹ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Ncèeta iia nea c'èe gúú kaga tcg'òóèa hãa tite, igaba còrèan ka cúíga a,” témé.

**Jeso ba ko gaicara Gam
dis x'oos ka kg'ui**

(Mt 17:22-23; Lk 9:43b-45)

³⁰ Eëm qgám koe xu kò tcg'oa a Galilea dim nqóó ba tchoaba. Jeso ba kò c'èe khòèan ga gha hàna xu hãa qgàian q'āa sa tc'èe tama, ³¹ Gam di xu xgae-xgaase-kg'ao xum kòò xgae-xgae khama, a ko bìrí xu a máá: “Khòèm dim Cóa ba gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcāàè, ne gha cg'òo Me, Me gha èem cg'òoèa ka nqoana cáman qāá q'oo koe tèe,” témé. ³² Igaba xu kò èem ko méé sa táá kómá q'āa, a xu a kòò gataga thèé tèèa ba q'ád.

Díi ba kaia?

(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

³³ Xu kò Kaperenaume dim nqóom koe síí. Me ãe xu nquum q'oo koe hãa ka tãe xu a máá: “Dùú sa xao ncãa ko dàòm q'oo koe ntcoekua máá?” témé. ³⁴ Igaba xu kò nqoo, ncãa xu dàòm q'oo koe kg'ui cgoaku díina kaia hãas ka khama.

³⁵ Me ntcóó a ba a 12 xu tcíia xg'ae a bírí xu a máá: “Ncèè c'ëem khóm kò tc'ãà di ba ii kg'oana hãa, ne méém wèé ne ka kháóka ka dis téé-q'oo di ba ii, naka qãà ba ii,” témé.

³⁶ A ba a cg'arém cóá ba sèè a xg'aekua xu koe tòò, a sèè a tchàma me, a bírí xu a máá: ³⁷ “Díim wèém ãe ko ncëeta iim cóá ba Tiri cg'òèan koe qãèse hàakagu ba ko Tíí tc'aróga qãèse hàakagu; me díim wèém ãe ko Tíia qãèse hàakagu Te ba, Tíia qãèse hàakagu Te tama, igabam ko Gam ãe tséé Tea hãa ba qãèse hàakagu,” témé.

Eë gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae ka c'ëe me e

(Lk 9:49-50)

³⁸ Me Johane ba bírí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, c'ëem khóm ba xae kò bód, me ko Tsari cg'òèan cgoa dxāwa tc'ëean xhàiagu, xae kò sixae ka c'ëem tama me e domka gatà hëéan cara me,” témé.

³⁹ Igabam kò Jeso ba máá: “Táá cara me guu. C'ëem khóm ãe ko Tíí cg'òè cgoa kaias tséé sa kúru ba qháése kãbise naka Tíí ka cg'ãèse kg'uia hãa tite ke, ⁴⁰ ãe gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae xòè koe hàna khama. ⁴¹ Tseeguan kagar ko bírí xao o a ko máá: Díim wèém ãe

ko Tiri cg'òèan domka qgàisa tshàan dis kubi sa máà xao o, Krestem di xao o domka ba gha tseeguan kaga Gam di surutan hòò,” témé.

Chìbi kúrukaguku sa

(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

⁴² “Díim wèém ãe ko ncëe ne cg'aré ne ncëe ko Tíí koe dtcòm ne ka c'ëe ba chìbian kúrukagum ka i gha qãè ii, gáí cgoa dis nxōás kaias kò qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me kiam tshàam q'oo koe xaoa tcãàè ne.

⁴³ “A ncèè tsarim tshàum kò chibi kúrukagu tsi ne, q'ãea tcg'óò me. Qãèa i máá tsia, nqōara tshàu tsi gha a kg'òès koe tcãà sa, cam x'òà tsi gha a chòò tamas c'ees dxāwam dis q'oo koe tcãan ka ke. ⁴⁴ †

⁴⁵ “A ncèè nqàrèa tsi kò ko chìbian kúrukagu tsi ne, q'ãea tcg'óò o. Qãèa i gha máá tsia, cúí c'óá tsi gha a kg'òès koe tcãà sa, cam c'óá a chòò tamas c'ees dxāwam dis q'oo koe tcãan ka ke. ⁴⁶ †

⁴⁷ “A ncèè tsarim tcgáim kò ko chìbian kúrukagu tsi ne, hōbèa tcg'óò me. Cúí tcgáí a Nqarim di x'aian koe tcãà sa qãè si i, cam tcgáí a chòò tamas c'ees dxāwam dis q'oo koe tcãan ka ke, ⁴⁸ ncëe **gaa koe hàna ne di** nxaian x'óó tama koe, c'ëem ts'iri tamam koe.

⁴⁹ “Wèém khóm ba gha c'ëean cgoa tsaubereè, si gha wèés dàda-mááku sa tãbean cgoa tsaubereè. ⁵⁰ Tãbea ne qãè e, igaba gaan di tsau-q'ooan kò káà, ne i gha gaicara ntama ma kúruè a tsau? Gatú xg'aeku koe méé tu tãbean khama ii, naka tua tòòkuan úúa hãase c'ëe ne cgoa x'ãè,” tam méé.

*9:44 C'ëe zi tcgāya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uiian úúa: “ncëe gaa koe hàna ne di nxaian x'óó tama koe, c'ëem ts'iri tamam koe” (48 dim xg'aeku ba bód thèé).

†9:46 44 dim xg'aeku ba bód

Jeso ba Jutea koe (10)

Aagukus khòè khara di sa

(Mt 19:1-12; Lk 16:18)

10 Me kò Jeso ba gaa koem ko guu ka Jutea dim xg'aekum koe síí, a Jorotane dim tshàa ba tchòdaba, zi kò khòè ne di zi xg'ae zi gaicara xg'ae cgoa Me, Me caua ba a kò ii khama gaicara xгаа-xгаа ne.

² Xu kò Farasai xu hàà cgae Me, a xu a kúrúa xu kòò bóò Me khama tèè Me a máá: “A x'áèan koe ia kgoaraèa khòèm gha gam dis khòè sa aagu sa?” témé.

³ Me Jeso ba tèèm cgoa xoa xu a máá: “Moshe ba kò ntama ma x'áè xao o?” témé. ⁴ Xu máá: “Moshe ba xg'ao khòè ba kgoara máá aagukuan dis tcgāya sam gha góá, a **gam dis khòè sa** aagu sa,” témé.

⁵ Me Jeso ba bìrì xu a máá: “Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba ncēm x'áè ba góá máá xao o. ⁶ Igabam xg'ao Nqari ba nqōóm ko tshoa-tshoase koe ga guu a khòè ba hēé naka khòè sa hēéthēé kúrúa. ⁷ Gaa domkagam gha khòè ba xòò ba hēé naka xòò sa hēéthēé khara guu, a ba a gha gam dis khòès koe tc'àmàse, ⁸ khara gha nxāaska ēe khara cam khara cúím tc'áró ba kúrú, a gaicara cam ii tite, igaba khara gha cúím tc'áró ba ii. ⁹ Gaa domka méés ēem Nqari ba xg'ae-xg'aeèa hāa sa táá cúí khòè kaga q'aa-q'aaè guu,” tam méé.

¹⁰ Eē xu Gam cgoa nquum q'oo koe hāa ka xu ko xгаа-xгааase-kg'ao xu gaicara ncēes gúús ka Jeso ba tèè. ¹¹ Me kò bìrì xu a máá: “Díím wèém ēe ko gam dis khòè sa aagu, a ko c'ēes khòè sa sèè ba ko cg'áràn kúrú, ¹² a ncèè gaas igabas kòò gas dim khòè ba aagu, a ko c'ēm khòè ba sèè nes ko cg'áràn kúrú,” témé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'g'ai

(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

¹³ Ne kò khòè ne cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòò cgae e ka, xu kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu dqàè ne.

¹⁴ Igaba ēem ko Jeso ba ēe sa bóò kam kò kaisase xg'óá, a bìrì xu a máá: “Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xg'áè-kg'am m guu, Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke. ¹⁵ Tseegua ner ko bìrì tu u a ko máá: Díím wèém ēe Nqarim di x'aian, cóán ko ma sèè e khama ma sèè e tama ba cuisk-aga gaan koe tcana hāa tite,” témé. ¹⁶ A ba a nxāaska gaa cóán sèè a tchàma, a tshàua ba tòò cgae e, a ts'ee-ts'ee'g'ai i.

Qguàm khòè ba

(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

¹⁷ Eēm ko Jeso ba xgoaba a ko dàòà ba koe qōò, kam kò khòè ba qàròà síí cgae Me, a síí cookg'aia ba koe qhòm tsi qúrúa ntcōò, a tèè Me a máá: “Qāè Tsi xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, nta ra gha hēé a nxāasega chòò tamas kg'òè sa hòò?” témé. ¹⁸ Me Jeso ba bìrì me a máá: “Dùúska tsi ko qāè tsi khòè Tseè ta ma tcii Tea máá? Cúí khòè qāè ga kàà a, igaba Nqarim cúí Me e. ¹⁹ X'áèan tsi q'ana hāa: Táá cg'ōo guu, táá cg'áràn kúrú guu, táá ts'āà guu, táá tshúù-ntcōan nxàe guu, táá kàan cgoa gúúan sèèa máàse guu, saò ba hēé naka saò sa hēéthēé tcom, ta ko méé e,” tam méé. ²⁰ Me bìrì Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, ncēe zi gúú zir ncísega tshoa-tshoa a cóár ii koe ga ko kúrú,” témé. ²¹ Me kò Jeso ba ēem ko bóò me ka ncàm me, a bìrì me a máá: “Cúís gúú sa tsi ko tcào. Qōò naka tsia síí wèés gúús ēe tsi úúa hāa sa x'amágu, naka tsia ēe dxāua hāa ne khòè ne máà, naka tsia gha nxāasega nqarikg'ai koe qguu sa úúa hāa, naka hàà xùri Te,” témé. ²² Me kò ncēes gúús ka tshúù-tcaokaguè, a kò tshúù-tcaoa hāase qōò, kái zi gúú zim kò q'òòà hāa khama.

²³ Me kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu ntcàa a ba a máá: “Tsóá-gase i gáé gha qaria, gane ée qguúa hãa ne khòè ne gha Nqarim di x'aian koe tcàa sa,” témé.

²⁴ Xu kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu Gam di kg'uian ka kaisase area.

Igabam kò Jeso ba gaia birí xu a máá: “Cóá xaoè, tsóágase i gáé qaria Nqarim di x'aian koe tcàa sa. ²⁵ Kameles ga dqààm tcgáí di kòman koe tcàa sa thamka si i, qguuam khòèm gha Nqarim di x'aian koe tcàas ka,” tam méé.

²⁶ Xгаа-xгааase-kg'ao xu kò kaisase are, a xu a tèè Me a máá: “Kháé ba gha nxãaska díí ba kgoaraè?” témé.

²⁷ Me Jeso ba bóò xu a máá: “Khòèa ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wèè gúua ne Nqarim koe subu u khama,” témé.

²⁸ Me nxãaska Petere ba tshoa-tshoa a birí Me a máá: “Bóò, wèè gúuan ga xae guua hãa a ko xùri Tsi,” témé.

²⁹ Me Jeso ba máá: “Tseegua ner ko birí xao o a ko máá: Wèém khòèm èe gha Tíí hée naka Tiri qãè tchòàn héeéthéé domka x'áéa ba guu, kana káíkhoea ba, kana qòea ba, kana xòè sa, kana xòè ba, kana cóáa ba, kana xháràa ba ga igaba, ³⁰ nxãa ba gha 100 q'oro noose hòò o: x'áéan ga hée, naka káíkhoea ba ga hée, naka qòea ba ga hée, naka dxàè xòò ba ga hée, naka cóáa ba ga hée, naka xhàràan ga hée, naka xgàrakuan ga héeéthéé e, ncèeta hãa x'aèan kaga, a gataga hààko x'aèan ka chòò tamas kg'òè sa hòò. ³¹ Igaba èe káí ne còoka hàna nea gha kháóka di ne ii, ne gha èe kháóka hãa ne còoka di ne ii,” tam méé.

Jeso ba ko nqoana dis ka Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

³² Xu kò dàòm q'oo koe hãa a ko Jerusalem koe qòò, Me Jeso ba tc'aa-cookg'ai xua, xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu

kaisase area hãa, ne kò èe ko xùri Me ne q'aea hãa. Me kò gaicara 12 xu xгаа-xгааase-kg'ao xu séèa tcg'òò, a tshoa-tshoa a dùútsa gúus gha hàà kúrúse cgae Me sa birí xu ³³ a máá: “Bóò, Jerusalem koe xae ko qòò, Me gha Khòèm dim Cóá ba kaia xu peresiti xu hée naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu héeéthéé tshàu q'oo koe tcàaè. Xu gha x'oos koe chibi-chibi Me, a gha táá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcàa Me, ³⁴ a ncói Me, a kg'áín tsharàn cgoa tcg'ae cgae Me, a qoa Me, a cg'òò Me. Igabam gha nqoana dim cáím ka x'oosan koe tée,” tam méé.

Jakoboa tsara Johanea tsara dis dtcàrà sa

(Mt 20:20-28)

³⁵ Tsara kò nxãaska Jakobo ba hée naka Johane ba héeéthéé tsara síí cgae Me, ncèe kò Sebetem ka cóáse ii tsara, a birí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tsee, wèès gúus èe tsam ko Tsáá koe tc'òà sa méé Tsi kúrúá máá tsam m sa tsam ko tc'èe,” témé. ³⁶ Me birí tsara a a máá: “Dùú sa ra gha kúrúá máá tsao o sa tsao ko tc'èe?” témé. ³⁷ Tsara máá: “Kúrúá Tsi gha máá tsam sa ncèe si i: Tsari x'áàn koe méé Tsi kgoara máá tsam m nakam c'èe ba Tsarim x'òàm kg'áòm xòè za ntcóò nakam c'èe ba dxàes x'òàs xòè za ntcóò,” témé. ³⁸ Igabam kò Jeso ba birí tsara a a máá: “Dùú sa tsao ko dtcàrà sa tsao c'úua hãa! Kgoana tsaoa gha a kubis Tíí ko kg'áà q'oos koe kg'áà kana tsaoa gha ncèer tcguù-tcguuèa háas tcguù-tcguuku cgoa tcguù-tcguuè?” témé. ³⁹ Tsara máá: “Kgoana tsam gha a gatá hée,” témé. Me Jeso ba birí tsara a, a máá: “Kubis èer ko kg'áà q'oos koe tsao gha kg'áà, a tcguù-tcguukus èer gha ko tcguù-tcguuès cgoa tcguù-tcguuè, ⁴⁰ igabaga ncèe kg'áò x'òàa Te xòè za ntcóò sa hée, naka dxàè x'òàa Te xòè za ntcóò sa héeéthéér Tíí kgoara máá tama, igaba i

nxāan ēe i kg'ónònda mááèa hāa ne di i," tam méé.

⁴¹ Eē xu ko c'ēe xu 10 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ncēe sa kóm ka xu ko tshoa-tshoa a kaisase Jakoboа tsara Johanea tsara xgòа cgae. ⁴² Me Jeso ba Gam koe tciiа óа xu a bīrī xu a máá: "Q'ana xao hāa, ēe tāá zi qhàò zi koe koma x'aiga ii xu ko gaxu di qarian gane koe tséék-agu sa, xu ko gane di xu tc'āà-cookg'ai xu gaxu di qarian gane koe x'ái sa. ⁴³ Igaba méé i gaxao koe táá gatà ii guu, igaba ēe ga gaxao ka kaia hāa ba méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii, ⁴⁴ nakam díim wèém ēe gha gaxao ka tc'āà-tc'āase ba wèém khòém dim qāà ba ii. ⁴⁵ Khòém dim Cóá ba hààraа, hààm gha tsééа mááè ka tamase, igabam hààraа, hààm gha **khòè ne** tsééа máá ka khama, a ba a hààraа, kg'òèа bam gha hàà **khòè ne** máà ka, kái ne khòè ne di chibia nem gha x'amáа tcg'òò di iise," tam méé.

Jeso ba ko kàà tcgáim Baretimaio ba qāèkagu

(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Xu kò Jeriko koe hàà. Eēm ko Jeso ba Jeriko koe tcg'oa, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa hēé naka kái ne khòè ne cgoa hēéthēé e, kam ko kàà tcgáim dtcàrà-kg'aom Baretimaiom, Timaiom ka cóáse ba dàòm qàe koe ntcōóa-ntcōe. ⁴⁷ Eēm ko kóm Jesom Nasareta di Me e sa kam ko tshoa-tshoa a q'au a máá: "Jesoè, Dafitem ka tsgōose-coa Tseè, thòò-xama máá te," témé. ⁴⁸ Ne kái ne dqàè me a máá, nqoo méém témé, igabam ko kaisase q'au a máá: "Dafitem ka cóáse Tseè, thòò-xama máá te," témé. ⁴⁹ Me Jeso ba téé a ba a máá: "Tcii me," témé. Ne ēe kàà tcgáim khòè ba tcii, a bīrī me a máá: "Tòón tcáo naka tsia tēe, tcii tsim ko ke," témé. ⁵⁰ Me gaam khòè ba gam dim kòà ba nce-meagu, a ba a nxàaа tēe a Jesom koe sí. ⁵¹ Me Jeso ba tèè me a máá: "Dùú sar

gha kúrúa máá tsi sa tsi ko tc'ēe?" témé. Me kàà tcgáim khòè ba bīrī Me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, bóòr gha sar ko tc'ēe," témé. ⁵² Me Jeso ba bīrī me a máá: "Qòò, tsari dtcòma neа qāèkagu tsia hāa ke," témé. Me kò kúúga bóò, a xūri Me.

Jeso ba Jerusalema koe (11-13)

Jeso ba ko Jerusalema koe tcāà

(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

11 Eē ne ko Jerusalema koe hēé naka Betefage koe hēé naka Betania koe hēéthēé cúù, Olife dim xàbim koe, kam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka cām tsara tsééа tcg'òò, ² a bīrī tsara a, a máá: "Gatsao cgoa q'óа-kg'amkua hāam x'áém koe tsao qòò. Eē tsao ko tcāà ne tsao gha qanega cúí khòè kaga qábìè ta ga hāam donghi-coa ba hòò me qáéseа tēe; kgoara naka Tíí koe óága me. ³ A ncēè c'ēe khòè kòò tèè tsao o, dùúska tsao ko ncēeta hēé sa ne méé tsao bīrī i naka máá: 'X'aiga ba ko qaa me, a ba a gha kúúga kabi me,' témé."

⁴ Tsara qòò a síí donghi-coa ba sao-xg'ae, me xhàrom-kg'ám ka tchàа koe qáéа tòòèа, tsara kgoara me. ⁵ Ne kò c'ēe ne khòè ne gaa koe kò téé-tēe ne tèè tsara a, a máá: "Dùú sa tsao ko kúrú, a ko donghi-coa ba kgoara máá?" témé. ⁶ Tsara kò ēem ko ma Jeso ba ma bīrī tsara a khamaga ma bīrī ne, ne guu tsara a, tsara qòò. ⁷ A tsara a donghi-coa ba Jesom koe óа, a tsara a kò gatsara di qgáian gam koe tcee, Me qábì me. ⁸ Ne kò kái ne khòè ne gane di qgáian dàòm q'oo koe khàrà, ne c'ēe ne hian di nxāán khóá a khàrà. ⁹ Eē kòò cookg'aia ba koe qòò ne hēé naka kháóa ba koe kòò xūri Me ne hēéthēéа kò q'au a máá:

"Hosana!

Ts'ee-ts'eekg'aiè méém

ēe ko X'aigam **Nqarim** di cg'ōëan cgoa hàà ba.

¹⁰ Ts'ee-ts'eekg'aiè mée i x'aian gatá ka xòòm Dafitem di i, ncēe kò hàà a,

Hosana, ēe kaisase tc'amaka hàna ba!" témé.

¹¹ Me kò Jerusalema koe tcāà, a tempelem koe síí, a èem kò caate a wée zi gúù zi bód ka, nxàakamaga i kò dqòara hàa khamam **Gam di xu** 12 xu cgoa xgoaba a Betania koe qòò.

Jeso ba ko faia dis hii sa cgúí

(Mt 21:18-19)

¹² Q'uu dim cáím ka, ēe xu Betania koe guua hàa kam kò xàbàa hàa. ¹³ Khamam kò nqúù ka hàa a faia dis hii sa bód, si tɔàràn úúa, kam ko síí cgae si, síím gha c'ēe gúù ga hòò cgae si ka. Eēm ko hàà cgae si kam kò cúí gúù ga táá hòò, igaba tɔaran cúí ga a, faia di zi hii zi gha tc'ōoan kúrúm x'aèm tama me e kò ii khama. ¹⁴ Kam kò gaas ka máá: "Táá mée i cúí khòè ga gaicara chòò tamase, sáá koe tc'ōoan tc'óó guu," témé. Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kóm Me.

Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano

(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹⁵ Xu ko Jerusalema koe hàà tcāà, Me kò Jeso ba tempelem q'oo koe tcāà a tshoa-tshoa a khòè ne ēe hàa a ko x'amágu ne hēé naka ēe ko hàà x'amá ne hēéthēé xhàiaagu, a ba a marin ko xg'áma q'aa ne di tafolean hēé naka ntcōò-q'ooan ēe ko tc'íbian x'amágu ne di hēéthēé xùbuku cgoa. ¹⁶ A kò cúí khòè ga táá kgoara máá i c'ēe gúù cgoa ga tempelem q'oo koe nqáé. ¹⁷ Me kò khòè ne xгаа-xгаа, a bìrì ne a máá: "Góáse tama i gáé hàa naka máá: 'Tirim nquu ba gha wèè zi qhàò zi dim còrè-nquu ba

ta ma tciiè'

téméè tama?

Igaba tu gatu ts'āà-kg'ao ne di x'āè-q'ooan kúrú mea!" tam mée. ¹⁸ Xu kò kaia xu peresiti xu hēé naka x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé gaas gúù sa kóm, ka xu kò cg'ōo Me xu gham dàò ba qaa; bèe Me xu kò ko khama, wèés xg'aes khòè ne di sa kò Gam di xгаа-xgaan ka area hàa khama.

¹⁹ Eē i ko dqòa ka xu kò **Jeso ba hēé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēéthēé** x'áé-dxoom koe tcg'oa.

Faia dis hiiis nqai sa

(Mt 21:20-22)

²⁰ Eē xu ko ntcùúkg'ai cgoa nqáé ka xu ko faia dis hiiis qàe koe nqáé, a bód si si tɔbea sa cgoa ga c'òòà hàa. ²¹ Petere ba kò tc'ēe-tc'ēese a bìrì Me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, bód! Faia dis hiiis ncēe Tsi ncāa ko cgúí sa ncāa nqai," témé.

²² Me Jeso ba xɔa xu a máá: "Nqarim koe mée xao dtcòmàn úú. ²³ Tseegukagar ko bìrì xao o: Diím wèém ēe ko ncēm nxōá xàbì ba bìrì a máá: 'Tēe naka tshàam q'oo koe xaoa tcāàè,' témé, a tcáoá ba q'oo koe káíse tc'ēe-tc'ēese tama, igaba ko dtcòm, èem nxàea hàas gha kúrúse sa, nxāam ka i gha hàà kúrúse. ²⁴ Gaa domkar ko bìrì xao o a ko máá: Dìús wèés ēe xao ko còrèan cgoa dtcàràs ka mée xao nxàakamaga xao máàè sia hàa sa dtcòm, nxāaskas gha gaxao koe kúrúse. ²⁵ Gataga mée xao wèè x'aèan ēe xao téé ko còrè ka qgóóa mááku, c'ēe gúù xao kò gaxao ka c'ēean cgoa úúa hàa ne, nakam gha nxāasega gaxao ka Xòòm ncēe nqarikg'ai koe hàa ba chibia xao qgóóa máá xao o. ²⁶ [Igaba ncēè qgóóa mááku tama xao kò hàa nem cuiskaga gaxao ka Xòòm nqarikg'ai koe hàa ba chibia xao qgóóa máá xaoa hàa tite,]" tam mée.

Jesom di qarian dis tèè sa

(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

²⁷ Xu gaicara Jerusalema koe hàà. Eëm ko Jeso ba tempelem q'oo koe tcàà, ka xu kò kaia xu peresiti xu hēé, naka x'àè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēé, naka **khòè ne di xu** kaia xu hēéthēé hàà cgae Me. ²⁸ A tèè Me a máá: “Ndaka qari cgoa Tsi ko ncēe zi gúú zi kúrú kana ia diín qarian máà Tsia hàà Tsi ko ncēe zi gúú zi kúrú?” témé.

²⁹ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Cúis gúú sar gha tèè xao o. Xoa Te méé xao, nakar gha nxāasega bìrì xao o, ndaka qarian cgoar ko ncēe zi gúú zi kúrú sa. ³⁰ Johanam dis tcguù-tcguukus ka bìrì Te: nqarikg'ai koe sa kò guua hàà, kana sa kò khòèan koe guua hàà? Xoa Te,” témé.

³¹ Xu kò gaxu ka c'ēea xu cgoa xóe a tèèku a máá: “Nqarikg'ai koe e, ta xae kò ko méé, nem gha nxāaska tèè xae e a máá: ‘Kháé xao nxāaska dùús domka dtcòm me tama?’ témé. ³² Igaba xae gha máá: ‘Khòèan koe e, témé - Khòè ne xu kò ko bèe, Johane ba tseegu dim porofiti me e sa ne kò wèè ne khòè ne q'ana hàà khama.” ³³ Xu kò nxāaska Jeso ba xoa a máá: “C'úua xae hàà,” témé.

Me kò Jeso ba xoa xu a máá: “Tíí igabar bìrì xao o tite, ndaka qarian cgoar ko ncēe zi gúú zi kúrú sa,” témé.

Chóó-kg'oman di xu xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa

(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

12 Me kò tshoa-tshoa a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne a máá: “C'ēem khòè ba kò kg'om xhàrà ba xhàràa, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúrúa nxāma-nxāma, a ba a gōéan ko kúrúem hāé ba hēé naka tc'amaka qáòm nquu ba hēéthēé gaa koe tshào. A ba a c'ēe xu xhàrà-kg'ao xu cgóbè me, a c'ēem nqóóm koe qòð.

² “Eëm ko **tcuàan dim** x'aè ba hàà kam ko qàà ba xhàrà-kg'ao xu koe tsééa úú, nxāasegam gha síí kg'om xhàrà di tc'ooan c'ēe sèe cgae xu ka. ³ Xu kò sèe a xg'ám me, a káà gúúse tsééa kabi me.

⁴ “Me gaia c'ēem qàà ba tsééa úú cgae xu, xu síí tcúúa ba koe thòð-thò me, a sau-saugase qgóó me.

⁵ “Me kò c'ēe ba tsééa úú, xu nxāa ba cg'oo. A xu a c'ēe xu káf xu kaga gataga hēé, c'ēe xu xu kò xg'ám, a c'ēe xu cg'oo.

⁶ “Cúím cóám kaisasem kò ncàma hàà bam kò úúa, a ba a kò gaam gabá tsééa úú cgae xu, a bìrise a máá: ‘Tirim cóá ba xu gha tcom a qgóóse,’ témé. ⁷ Igaba xu kò ēe xu xhàrà-kg'ao xu bìríku a máá: ‘Ncēe ba gúú zi ka q'òðsem ga me e, ke hààn xae cg'oo me, naka zi gha gúú zi gaxae di ii,’ témé. ⁸ Xu kò sèe a cg'oo me, a kg'om xhàrà di ka tchàa koe xaoa tcg'òò me,” tam méé.

⁹ **Me nxāaska Jeso ba tèè xu a máá:** “Kháé ba gha nxāaska kg'om xhàrà di ka q'òðse ba hàà dùú sa kúrú?” **témé, a ba a máá:** “Eè xu xhàrà-kg'ao xum gha hàà cg'oo, a ba a gha xhàrà ba c'ēe xu xhàrà-kg'ao xu máà. ¹⁰ Qanega xao gáé ncēes Tcgāyas **Nqarim di** sa nxàrá tama, ncēe ko máá:

‘Nxōás ēe kò tshào-kg'ao xu ka bóða xguìèa hàà sa,

kaisase cgáés nxōá sa kúrúa hàà.

¹¹ Ncēea X'aigam **Nqarim** ma kúrúa hàà ga a,

si ncēe sa tcgái-q'ooa ta koe t'òè si i,”

témé.

¹² Ka xu ko qáé Me kg'oana, igaba xu kò xg'ae sa bèe, ēes sere-seres kam kòò gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hàà khama, xu kò guu Me a qòð.

Kaesaram koe suruta ne

(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

¹³ Ka xu ko nxāaska kháóka c'ēe xu Farasai xu hēé naka c'ēe xu Herotem di xu xùri-kg'ao xu hēéthēé Gam koe tsééa

úú, nxāasega xu gha síí kg'uim ko zi gúú zi cgoa qgóó Me ka. ¹⁴ Xu hàà a birí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, q'ana xae hàà tseegu di Tsi khòè Tsi i sa, a c'èe khòè cgoa ga tchòà úú tama, khòèan di tée-q'ooan Tsi nqábé tama khama. Igaba Tsi ko Nqarim dim kg'ui ba tseeguse xгаа-xгаа. Ka i gáé kgoara máàèa hàà **Roma ne dim x'aigam** Kaesara ba méém surutaè sa, kana méém táá surutaè saa? Suruta méé ta kana méé ta táá suruta saà?” témé.

¹⁵ Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàa sa q'ana hàase birí xu a máá: “Dùús domka xao ko kúrúia bóò Tea máá? C'èem qano mari ba xao máà Te nakar bóò,” témé. ¹⁶ Xu mari ba máà Me, Me birí xu a máá: “Díín dis tcúú sa ncèe sa, naka gatàa díín cg'òèa ncèe e?” témé. Xu máá: “Kae-saram di si i,” témé.

¹⁷ Me Jeso ba birí xu a máá: “Eè Kae-saram di ii sa Kaesara ba máà, naka èe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé. Xu kò kaisase are Me.

X'ooan koe tées qǎá q'oo koe séèku sa
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

¹⁸ Xu kò Saduke xu, ncèe kò ko máá, x'ooan koe tée sa kàà si i, témé xu hàà cgae Me, a hàà tèè Me, a máá: ¹⁹ “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, Moshe ba xg'ao x'àèan koe góá a máá, ncèè khòèm kò kàà cóáse khòè sa x'óóa guu, ne méém gam ka qòese ba èes dxàè-ntcòa sa sèè, naka bàà gam ka káímkhoe ba cóán ábà máá. ²⁰ Xu kò 7 xu khòè qòeku xu hàna. Me kò kg'áíaka di ba khòè sa sèè a cóán úú tamase x'óó. ²¹ Me kò càm di ba gaas dxàè-ntcòa sa sèè, a gataga cóán úú tamase x'óó. I kò nqoana dim ka gataga cúí ga thèè ii. ²² Xu kò wèèa xu èe 7 xu ga cóá úú tamase x'óó. Si kò khòès ga sa thèè kháóka x'óó. ²³ Eè i ko x'ooan koe téeè ka sa gha gaxu ka ndakam di saà? Ncèe wèèa xu 7 xu xg'ao sèè sia hàà ka?” ta xu ma tèè Me.

²⁴ Me Jeso ba xǎa xu a máá: “Dùús domka xao tsǎa hàà? **Nqarim di zi** Tcgǎya zi ko méé sa hèè naka Nqarim di qarian hèéthèè xao c'úúa hàà domkaa? ²⁵ Eè ne ko khòè ne x'ooan koe tée ka ne sèèa hàà tite, a ne a séèkuan kgoara máàèa hàà tite, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii. ²⁶ A èe x'óóa hàà ne ko x'ooan koe ghùès ka xao gáé qanega Moshem dis Tcgǎyas koe nxará ta ga hàà, hiis di tchòan dim xg'aekum koem kò Nqari ba nta gam ka méé sa a máá: “Tíí Ra Abrahamam dir Nqari Ra a, a Isakam dir Nqari Ra a, a Jakobem dir Nqari Ra a, tam méèa koe? ²⁷ Eè x'óóa hàà ne dim Nqarim tama Me e, igabagam èe kg'òèa hàà ne di Me e; khama xao kaisase tsǎa hàà,” tam méé.

Kaiam x'àè-kg'ám ba

(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)

²⁸ Me kò c'èem x'àè xгаа-xгаа-kg'ao ba hàà, a kóm xu xu hàà a ko ntcoeku. Me èem ko Jeso ba qǎem xǎa ba máà xua hàà sa bóóa q'ǎa ka tèè Me a máá: “Ndakam x'àè-kg'ám ba wèè xu ka tc'àà di baa?” témé.

²⁹ Me Jeso ba xǎa me a máá: “Wèè xu x'àè-kg'ám xu ka tc'àà di ba ncèe me e: 'Oo, Iseraeleè, komsana, gatá dim X'aigam Nqari ba, X'aigam Nqari ba cúí Me e, ³⁰ naka tsia gha X'aigam tsarim Nqari ba wèè tc'áóa tsi cgoa hèè, wèè kg'òèa tsi cgoa hèè, wèè tc'èea tsi cgoa hèè, naka wèè qaria tsi cgoa hèéthèè ncàm,' témé,

³¹ Me ko càm di ba máá: ‘Eè tsi ma ncàmsea hàà khamaga ma méé tsi tsáá ka c'èe ba ncàm,' témé. C'èe x'àè-kg'ám ga kàà a ncèem x'àè-kg'ám ka kaia a,” tam méé.

³² Me kò x'àè xгаа-xгаа-kg'ao ba birí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, tseegu Tsi ko, c'èean ga kàà a, igaba gaam cúí

Me e, ³³ gataga i cgáé e, Nqari ba tsi ga wèe tcáóa tsi cgoa hêé, naka wèe kómá q'áa tsi cgoa hêé, naka wèe qaria tsi cgoa hêéthéé ncàm sa, naka èe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma tsáá ka c'èe ba ncàmnan hêéthéé e. A wèe zi dàòà-mááku zi hêé naka qhàea-mááku zi ka hêéthéé cgáé e," témé.

³⁴ Eëm ko Jeso ba bódò, tc'èegasem ncãa xoa sa kam kò birí me a máá: "Nqarim di x'aian ka tsi nqúú tama," témé. I kò gaa koe guus ka khòèan bèe, c'èe tèè ga i gha tèè Me sa.

Dafitem ka Tsgõose-coam dis tèè sa

(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Eëm Jeso ba tempelem q'oo koe hãa a ko xгаа-xгаа kam kò tèè ne a máá: "Nta hêés ka xu ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu máá, Kreste ba Dafitem ka Tsgõose-coa Me e, témé?" ³⁶ Dafitem tc'áró-tc'aróa kò Tcom-tcomsam Tc'èem ka kg'uikaguè, a máá:

'X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba birí a máá: 'Kg'ádò x'òàa Te xòè za ntcóò nakar nxãakg'aiga síí Tsari cg'òo-kg'aoan nqàrè-kg'ama Tsi koe tòò,' témé.' ³⁷ Dafitem ga ba ko 'X'aiga' ta ma tcii Me, ka ba gha nxãaska ntama gam ka Tsgõose-coa ba ii?" témé.

Si kò kaias xg'ae sa qàè-tcaoan cgoa komsana Me.

Jeso ba ko Farasai xu hêé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hêéthéé dqàè

(Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)

³⁸ Eëm ko xгаа-xгаа kam kò Jeso ba máá: "X'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu koe méé tu q'òésea hãa, ncèe ko qádò qgái-dxooan hãa, a x'ámágu di zi qgái zi koe tsgámk-agukuan qaa xu, ³⁹ a ko kaia zi ntcóò-q'oo zi còrè-nquu xu koe qaa xu, naka tcom-tcomsa zi ntcóò-q'oo zi hêéthéé e kòèan di zi qgái zi koe. ⁴⁰ Ncèe ko dxàe-ntcõa zi di nquuan tc'òóa xgãá, a ko x'áise xu gha ka qádòse còrè xu. Eëta ii

khòèa ne gha kaisase thòokase xgàràè," tam méé.

Dxàe-ntcõas dis tcg'òóa mááku sa

(Lk 21:1-4)

⁴¹ Me kò Jeso ba aban ko tòòem qgái ba q'óá-kg'ama hãase ntcóò, a ntcóò a ko xg'aes ko ma gaas di marian tempelean di ma tcãa sa bódò. Ne kò kái ne khòè ne qguùu hãa ne kái marian tcãa. ⁴² Si kò dxàua hãas dxàe-ntcõa sa hàà cam qano mari tsara ncemea tcãa, xg'ae-q'ooa tsara kò thebe dim mari ba kúrú tsara.

⁴³ Me kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu Gam koe tcii a óá, a birí xu a máá: "Tseegua ner ko birí xao o: Ncèes dxàe-ntcõas dxàua hãa sa ncãa wèé ne khòè ne nqáéa hãase aban ko tòòem qgáim koe marian tcana. ⁴⁴ Wèè ne khòè nea kò gane di qguùan koe guu a tcg'òò, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèéan èes kò úúa hãa ga tcg'òò khama," témé.

Jeso ba ko tempelem dis kòbes ka kg'ui

(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

13 Eëm ko Jeso ba tempelem koe guu a tcg'oa, kam ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ka c'èe ba birí Me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, tsóá-gase t'òè xu nxóá xu hêé naka nquu xu hêéthééa gáé ncèe e," témé.

² Me Jeso ba birí me a máá: "Ncèe xu nquu xu kaia xu tsi ko bóò? Cuiskagas ncèe koe cúis nxóás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite, wèèa zi ga gha xóóa qàrèè," témé.

Xгаа-xгаа-kg'ao ne gha xgáèè

(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

³ Me èem kò qanega Olife dim xàbim tc'amkg'ai koe q'ábà ntcòe, a tempele ba q'óá-kg'ama hãa, ka xu ko Petere ba hêé, Jakobo ba hêé, Johane ba hêé naka Anterea ba hêéthéé xu dxuukg'ai koe tèè Me a máá: ⁴ "Birí xae e, n-cámá i gha

ncēe gúìan kúrúse sa, naka gataga ncēe gúìan wèe ga gha hàà kúrúse dis x'áis gha dùú sa ii sa théé?" témé.

⁵Me Jeso ba tshoa-tshoa a kg'ui cgoa xu a máá: "Q'áa xao, naka i táá cúí khòè ga hòakagu xao o guu. ⁶Káí ne gha Tíí cg'òè ka hàà a gha máá, ganea Tíí ga Ra a, témé, a ne a gha kái khòèan hòakagu. ⁷Naka èe tu kòo ncòoan hēe naka gaan di nxàean hēéthēe kóm ne méé tu táá q'ae guu. Ncēe gúìna ne gha kúrúse, igaba i qanega chòd-q'ooan hàà tama ke. ⁸**Nqōóm di zi** qhàò zi gha c'ēe zi qhàò zi cgoa x'ääku, i gha x'aiian x'aiian cgoa x'ääku. Me gha nqó ba gataga cgùru tääka zi qgái zi koe, xàbà ne gha nqóómkg'ai koe tcàà. Zi gha ncēe zi gúù zi ábàn di thòðan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

⁹"Igabaga méé tu gatu q'òése, sèèè tu gha a qhàis cookg'ai koe úúè, a tu a gha síf còrè-nquuan koe qoaè, a gha Tíí domka tc'áà còo-kg'ao xu hēe naka x'aiga xu hēéthēe cookg'ai koe tòòè. Gatà hēéan ka tu gha Tíí ka nxàea tseegukagu. ¹⁰Kg'aia méé i qàè tchòàn **nqōóm di zi** qhàò zi wèe zi koe xгаа-xгааè. ¹¹Naka èe xu kòo sèè a ko qhàis cookg'ai koe úú tu u ne, táá èe tu ga kg'ui kg'oana háas gúús ka q'áò guu, igaba tu wèes gúús èe tu gha èem x'aèm ka máàè sa kg'ui. Gatu tama tu u èe gha ko kg'ui tu ke, igaba Tcom-tcomsam Tc'èe Me e gha ii.

¹²"Khòè ba gha qòese ba x'oos koe tcàà, me gha xòò ba gam dim cóám ka gataga hēe, i gha cóán gaan di xòðan ntcòe, a gha cg'òo o. ¹³Tu gha Tiri cg'òèan domka wèe khòèan ka hòrèè. Igaba gaam èe gha qarika téé a chòd-q'ooos koe síf ba gha kgoaraè.

Q'áò-q'aosas gúù sa

(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

¹⁴"Igaba èe tu ko q'áò-q'aosas gúù sa bóò si èes ga kò téé tama qgái koe tēe (èe ko nxárá ba méém kómá q'áa!), ne

méé ne nxáaska èe Jutea koe hàna ne xàbìan koe qgóéa síf, ¹⁵nakam èe nquuan tcòbe koe hãa ba táá xòo, naka gam dim nquum q'oo koe tcàà guu, naka síf gaa koe hãa sa sèè, ¹⁶nakam èe xhàràan koe hãa ba táá kàbise naka síf gam di qgáian sèè guu. ¹⁷Haò, cg'àè i gha ii, èe zi cámf zi ka èe ncàaa zi koe cóán úúu zi khòè zi ka hēe naka èe gha ko comkagu zi ka hēéthēe e. ¹⁸Ke tu còrè naka i gha táá saò di x'aè ka kúrúse guu. ¹⁹Eè xu cámf xu ka i gha gatà ii xgàrakuan hãa, ncēe nqōóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hãa tama a, ncēm kò Nqari ba kúru ba, ncēs noose ga, a i a gaicara hãa tite. ²⁰A ncèè X'aigam **Nqarim** kò èe xu cámf xu xòm-xom ta ga hãa, ne i cúí khòè ga kgoaraèa hãa tite. Igaba èe nxárá tcg'òòèa hãa ne domkam kò èe xu cámf xu xòm-xom.

²¹"A ncèè èem x'aèm kam kò c'èem khòè ba birí tu u a ko máá: 'Bòò, ncēe ga Me e Krete ba,' kana ko máá: 'Bòò, èe gam síf hãa,' témé ne méé tu táá dtcòm m guu. ²²Tshúù-ntcòan di xu Krete xu hēe naka tshúù-ntcòan di xu porofiti xu hēéthēea gha x'áise, a gha x'ái zi hēe naka are-aresa zi gúù zi hēéthēe kúru, èe nxárá tcg'òòèa ne xu gha hòakagu ka, kgoanase i kòo ne. ²³Ke méé tu gatu q'òése hãa, x'aèan cookg'ai koer kò birí tu ua hãa ke.

Khòem dim Cóá ba gha hàà

(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

²⁴"Igabagas gha èe xu cámf xu di xgàrakuan qáá q'oo koe 'cámf sa ntcúú-ntcuèè, me nxoe ba x'áà tite, ²⁵tcòndò zi gha nqarikg'ai koe guu a tcheè, i gha nqarikg'aian di qarian ntcāa-ntcāaè.'

²⁶Ne gha èe x'aè ka Khòem dim Cóá ba bóò, Me túú-c'òðan q'oo koe guu a ko hàà, kaia qarian hēe naka x'áan

hëéthëé cgoa. ²⁷ Me gha nxāaska moengele xu tsééa tcg'òó, a ba a gha Gam di ne ëe nxará tcg'òóèa hāa ne wèè xòèan ëe tc'āán ko guu za xg'ae-xg'ae, a ba a gha nqōóm di chōd-q'ooan koe guu a sí nqarikg'ai di chōd-q'ooan ko chōd koe guu a Nqarim di ne ëe nxará tcg'òóèa hāa ne xg'ae-xg'ae.

Faia dis hiis dis sere-sere sa

(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ “Ke tu faia dis hiis koe xгаа-xgaase: Eë i ko gas di nxāan tshoa-tshoa a ko tsom, i ko toara sa tsom, ne tu q'ana hāa qhóoa ne tcana hāa sa. ²⁹ Gataga ëe tu kòd ncëe zi gúú zi bóó zi ko kúrúse, ne tu q'ana hāa cúu me e sa, a nquu-kg'ámán koe hāa sa. ³⁰ Tseegukar ko birí tu u a ko máá: Ncëes qhàò sa kaà tite, ncëe gúúan wèè ga kúrúse tamasa cookg'ai koe. ³¹ Nqarikg'aian hëé naka nqōók'g'aian hëéthëéa gha chōd, igaba i Tiri kg'uian chōd tite.

Cúí khòè ga cáń ba kana x'aè ba c'ùua

(Mt 24:36-44)

³² “Igabaga i cúí khòè ga ëem cáń ba, kana ëem x'aèm gabá q'āa tama, moengele xu nqarikg'ai koe hàna xua ga igaba, kana Góásem ga igaba, Xòòm cúím ka oose. ³³ Q'óésea méé tu hāa, naka kókòda hāa, c'ùua tu hāa n-cámám gha ëem x'aè ba hàà sa ke. ³⁴ Khòèm x'áéa ba koe ko guu a tām nqōóm koe dàram khama i gha ii: gam dim nquu ba ko guu a qāà xu qarian máà ba, a wèém khòè ba gam di tsééan máà, a ba a nquu-kg'ám ba ko kòre ba x'áè, q'óé mem gha sa.

³⁵ “Gaa domka méé tu kòresea hāa, n-cámám ko nquum ka q'òòse ba hàà sa tu c'ùua hāa ke, dqòda kaa, kana ntcúú nqáé kaa, kana ghòrdan ko kg'ae x'aè kaa, kana ntcúúkg'ai cgoaa. ³⁶ A ncëe qhássem kòd hàà ne méém táá hàà saog'ae tu u, naka tu x'ómā hāa guu.

³⁷ Ncëer ko birí xao o sar ko wèéa tu ga birí a ko máá: ‘Q'óése méé tu!’ témé.”

Jesom di xgàrasean hëé naka Gam dis x'oo sa hëé naka Gam dis x'ooan koe tée sa hëéthëé e (14-16)

Tc'āà-cookg'ai xua ko Jeso ba xu gha cg'ōo sa dtcòmku

(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

14 I kò ncëeska cáń cáńan qaua hāa Pasekan hëé naka péré gāé-gāe úú tamasa pérés dis kōè sa hëéthëé gha kúrúes cookg'ai koe, xu kò kaia xu pèresiti xu hëé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé kàan qaa, Jeso ba xu gha qgóó a cg'ōo di i, ² a xu a kò máá: “Kōès di x'áè ka tamase, nxāaskas gha kaiasa xg'ore sa khòè ne xg'aeku koe hāa khama,” ta xu méé.

Khòè sa ko Jeso ba Betania koe tshāán cgoa ntcāá

(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

³ Jeso ba kò Betania koe hāa, Simonem ncëe kò lepero dis tcúú sa úúa hāam dim nquum koe. Eëm gaa koe hāa a ntcóó a ko tc'óó koes kò khòès alabasetere di nxōán cgoa kúrúeam ts'óó-c'óám koe kò qāè hñm xg'āòm tshāám, kaisa marian di ba qgóóa hāa sa hàà, a hàà alabasetere di nxōán cgoa kúrúeam ts'óó-c'óá ba óè, a **Jesom** tcúú koe ntcāá.

⁴ Ne kò c'ëe ne khòè ne ëe kò gaa koe hāa ne xgòà a máá: “Dúús domka ba koáé ncëem tshāá ba ncëeta ma kōè cgoaèa máá? ⁵ Ncëe tshāá nea ga kò x'ámáguèa, kurim di marian di tc'āò-tc'āoan cgoa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khòè ne máàèa hāa,” ta ne méé. A ne a kaisase méé si.

⁶ Igabam kò Jeso ba máá: “Guu si tu, dúús ka tu ko xgáé sia máá? T'òès tséé sas Tíí koe kúrúa hāa. ⁷ Dxàua ne khòè

ne cgoa tu wèè x'aè ka hãa, a tu a gha ãe tu ko tc'ee x'aè ka qãe zi gúù zi kúrúa máá a, igaba tu wèè x'aè ka Tíí cgoa hãa tite. ⁸Eës ga kò kúrúa sas kúrúa hãa. Kg'ónòè tamar hãas cookg'ai koes tc'áróa Te tshãán cgoa ntcãá hãa khama. ⁹Tseegukar ko birí tu a ko máá: Wèém nqóóm ãe i ko ncëe qãe tchòàn xgaa-xgaaèm koe, i gha ães kúrúa hãa gúùan nxàèè, tc'ee-tc'èeseès gha ka," tam mée.

**Jutase ba ko tc'ää-cookg'ai
xu cgoa dtcòmku**

(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰Me kò nxãaska Jutase Isekariote ba, 12 xu ka c'ee ba, kaia xu peresiti xu koe síí, nxãasegam gha síí **Jeso ba** tshàu q'ooa xu koe tcãà ka. ¹¹Eë xu ko ãe sa kóm ka xu ko kaisase qãè-tcao, a birí me mari xu gha máà me sa. Me nxãaska qãèm x'aè ba qaa, Jeso bam gha tshàu q'ooa xu koe tcãà di ba.

**Jeso ba ko Gam di xu
xgaa-xgaaese-k'g'ao xu
cgoa Pasekan tc'óó**

(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹²Tc'ää dim cám péré gãé-gãe úú tamas pérés di kòèan dim ka, ãe xu ko ghùu-coam Paseka di ba cg'oo, ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaaese-k'g'ao xu birí Me a máá: "Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síí gaa koe Paseka di tc'òoan tc'óó sa Tsi ko tc'ee?" témé.

¹³Me Gam di xu xgaa-xgaaese-k'g'ao xu koe cám tsara tséa tcg'òó a birí tsara a, a máá: "Qòò naka x'áé-dxoom koe síí, c'ëem khòèm tshàa gaba ba qg'óó hãa ba tsao gha xg'ae cgoa. Xùri me, ¹⁴naka ãem kòo nquum ka q'òòse ba tcãà ne birí me naka máá: 'Xgaa-xgaa-k'g'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xgaa-xgaaese-k'g'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'òoan tc'óó ba nda hãa sa?' témé. ¹⁵Me gha tc'amaka hãam nquum kaia, a wèè zi gúù

zi tc'èeseeko zi úúa hãam, nxãakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'ái tsao o, gaa koe tsao kg'ónòa máá xae e," témé.

¹⁶Tsara kò xgaa-xgaaese-k'g'ao tsara tcg'oa a x'áé-dxoom koe qòò, a síí ãem kò ma birí tsara a hãa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara ko Pasekan kg'ónòa máá Me.

**Jeso ba ko c'ëem xgaa-xgaaese-k'g'ao
me sa nxàe**

¹⁷Eë i ko dqòa kam kò 12 xu cgoa hàà. ¹⁸Eë xu hãa a ko tc'óó kam ko Jeso ba máá: "Tseegukar ko birí xao o, gaxao ka c'ee ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te, ncëe **koe hãa a** ko Tíí cgoa tc'óó ba," témé. ¹⁹Xu tshoa-tshoa a tshúù-tcaoa, a wèea xu cúí mana cúí tèè Me a máá: "A tíí tama raa?" témé. ²⁰Me xoa xu a máá: "Eë gaxao 12 xao ka c'ee me e, ncëe ko Tíí cgoa gãbas koe péréan tcguù-tcguu ba. ²¹Eë i ma Khòèm dim Cóám ka ma góásea khamaga i gha ii, igaba hàò, cg'áè i gha ii, ãe ko Khòèm dim Cóá ba khòè ne tshàu q'oo koe tcãàm ka! Qàèa i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa," tam mée.

Dqòa dis tc'óó sa

(Mt 26:26-30; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

²²Eë xu hãa a ko tc'óó, kam ko Jeso ba péré sa sèè, a ts'ee-ts'ee'g'ai si, a khóá q'aa si, a máà xu si, a ba a máá: "Sèè, ncëea Tirim cgàa me e," témé.

²³A ba a kubi sa sèè, a ts'ee-ts'ee'g'ai si, a máà xu si, xu wèè xu ga gaas q'oo koe kg'áà. ²⁴Me birí xu a máá: "Ncëe nea Tiri c'áò o, qáé-xg'aes di i, ncëe ko kái ne khòè ne di iise ntcãáguè e. ²⁵Tseegua ner ko birí xao a ko máá: Cuiskaga Ra gaicara kg'om dis hiis di gòéan kg'áà hãa tite, me gha nxãakg'aiga síí ãem cám Nqarim di x'aian di ba tcãà, gaicara Ra gha kabase kg'áà a di ba," tam mée.

²⁶ Eē xu ko cii ba nxàèa xg'ara, ka xu ko tcg'oa a Olife dim xàbim koe qòò.

**Jeso ba ko Peterem
gha xoase Me sa nxàè**

(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

²⁷ Me Jeso ba birí xu a máá: “Wèèa xao ga gha khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá:

‘Kòre-kg'ao bar gha xg'ám,
si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,’
téméè khama. ²⁸ Igaba èer ko x'oosan koe
ghùèa xg'ara ner gha tc'ää-cookg'ai xao
o, a Galilea koe qòò,” témé.

²⁹ Me Petere ba birí Me a máá: “Eēta
xu ga ko ma wèèa xu ga khuùagu Tsi,
igabar tí cuiskaga gatà hēè tite,” témé.

³⁰ Me Jeso ba birí me a máá: “Tseegukar
ko birí tsi: Ncēem ntcùúm ka, qanegam
ghòrò ba càim q'oro kg'ae tamas cookg'ai
koe tsi gha nqoana q'oro xoase Te,”
témé. ³¹ Igabam kò Petere tcana hãa tcáó
cgoa kg'ui a máá: “Tsáá cgoar ga ko x'óó
igabagar cuiskaga xoase Tsia hãa tite,”
témé. Xu kò wèè xu gatà méé.

Jeso ba ko Getesemane koe còrè

(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

³² Xu Getesemane ta ko ma tciìem
qgáim koe qòò. **Eē xu ko gaa koe
síí** kam ko Jeso ba Gam di xu xgaa-
xgaase-kg'ao xu birí a máá: “Ncēe koe
xao ntcóò, nakar nxàakg'aiga síí xg'ara
còrèan cgoa,” témé. ³³ Kam ko Petere ba
hēé, naka Jakobo ba hēé, naka Johane
ba hēéthéé xu sèè, si kò tshoa-tshoa a
kaisas tshùu-tcao sa hēé nakas nxùrù-
tcao sa hēéthéé tcàa Me. ³⁴ Me birí xu
a máá: “Tc'èea Tea kaisase thòdan xàma
hãa, x'óór ga khama noose. Ncēe koe xao
qaù naka q'óé,” témé.

³⁵ Me cg'árése còoka síí a gómankg'ai
koe cg'áé, a ba a còrè, ncēè kgoanase i
kò nem ga èem x'aè ba nqáé Me sa, ³⁶ a
ba a máá: “Aboè, Tiri Tsi Xòò Tseè, wèè
zi gùù zia Tsáá koe tàà tama, ncēes ku-

bis **xgàrasean di** sa Tíí koe sèèa tcg'òò.
Igaba Tsari tc'èean ka, Tíí ko tc'èes ka
tamase,” tam méé.

³⁷ A ba a kàbise a síí cgae xu, a síí sao-
xg'ae xu xu x'òma hãa, Me Petere ba birí
a máá: “Simoneè, x'òma tsi gáé hãa? Táá
tsi gáé ga kò kg'ama cúim aoaram ga ba
kókòa ntcóò a q'óé? ³⁸ Q'óéseá méé xao
hãa naka còrè, naka xaoa gha nxàasega
táá kúrúá bóòkuan koe tcàa guu. Tc'èe
ba **kúrú** kg'oana hãa, igabam tc'árò ba
kg'amka me e ke,” tam méé.

³⁹ Me gaicara kàbise a qòò, a síí èem
ncāa ko ma còrè khamaga ma còrè.

⁴⁰ Eēm ko gaicara kàbise a ko hàà kam
kò sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, tcgáíá xu
kò ntcàma hãa khama. Xu kò táá q'āa nta
xu gha ma xoa Me sa.

⁴¹ Me gaicara nqoana dis ka hàà, a
máá: “Qanega xao gáé x'òma hãa, a
ko sãa? Ncāa i tc'ãò ncēeska, x'aè ba
ncāa hàà. Bòò, Khòèm dim Cóa ba ko
hàà chìbi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcààè.
⁴² Tèe xao, naka xae qòò. Eē khòè ne
tshàu q'oo koe tcàà Team khòè ba cúùse
hàna ke,” tam méé.

Jeso ba ko qgóóè

(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴³ Eēm Jeso ba qanega hãa a ko kg'ui
kam ko kúúga Jutase ba hàà, 12 xu ka
c'èe ba, a kái xu khòè xu cgoa hãa,
ntcàuan hēè naka dxòman hēéthéé kò
qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu koe
hēé, naka x'aè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe
hēé naka **khòè ne di xu** kaia xu koe
hēéthéé guua hãa xu.

⁴⁴ Me kò nxàaska èe kò khòè ne tshàu
q'oo koe tcàa Me ba x'ái sa màà xua hãa
a ko máá: “Eēr gha ko x'obè ba Gaam
ga Me e, ke xao qgóó Me naka xaoa
q'óé Mea hãase úúa tcg'òò Me,” témé.
⁴⁵ Me Jutase èem ko hàà ka gaa x'aè kaga
Jesom koe síí a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao
Tseè,” témé. A x'obè Me.

⁴⁶ Xu khòè xu Jeso ba sèè a qgóó Me.

⁴⁷ Igabam kò èe kò cúuse tēe xu ka c'èe ba gam dim ntcàu ba tsgúua tcg'òó, a kaiam peresitim dim qāam dim tcee ba xg'aoa qhòm.

⁴⁸ Me Jeso ba birí xu a máá: “Ts'āà-kg'ao ba tsáá hààraa khama xao gáé ntcàuan hēe naka dxòman hēéthéé cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka? ⁴⁹ Wèé cáim kar kò tempelem koe gaxao cgoa hāa a ko xгаа-xгаа, igaba xao kò gaa koe síí táá qgóó Te. Igaba méés **Nqarim di zi** Tcgāya zi koe góásea hāa sa nxāea tseegukaguès gúú si i,” tam méé.

⁵⁰ Xu kò nxāaska wèé xu **xгаа-xгааe-kg'ao xu** tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

⁵¹ Me c'èem qári-kg'ao-coa ba xùri Me, gúú ga kò hāa tama, a kò q'úúm qgáim cgoa tcámsea hāa ba, xu ntcàu me ka hēé, igabam tshàu q'ooa xu koe nxàia tcg'oa, ⁵² a qgáí ba tshàu q'ooa xu koe qaù, a ba a hāa tamase qgóé.

Jeso ba ko kaias xg'aes cookg'ai koe tèèé

(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55,
63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Ka xu kò Jeso ba kaiam peresitim koe úú. Xu kò nxāaska wèé xu kaia xu peresiti xu hēé, naka **khòè ne di xu** kaia xu hēé, naka x'àè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthéé xu hààra xg'ae.

⁵⁴ Me Petere ba kháóka téé a còò Me, a síí nxāakg'aiga kaiam peresitim dim xhàrom q'oo koe tcāà, a ba a síí kòre-kg'ao xu cgoa c'ees-kg'ám koe ntcóó a kùru-kuruse.

⁵⁵ Xu kò kaia xu peresiti xu hēé naka wèé xu tc'āà-cookg'ai xu hēéthéé Jeso ba xu gha chibi-chibi a cg'oom dàò ba qaa, igaba xu kò táá hòò kòm Me. ⁵⁶ Káí xu khòè xu kò ko Gam ka tshúù-ntcōan nxāea tseegukagu khama, igaba zi kò èe xu ko nxāe zi gúú zi táá qōò mááku. ⁵⁷ Tsara c'èe tsara tēea-téé a tshúù-ntcōan Gam ka nxāe a máá: ⁵⁸ “Sit-sama kò kóm Mea Me ko máá: “Tíí Ra

gha ncēm tempelem **khòèan** tshàu ka tshàòèa ba kòbea q'aa, a ra a gha nqoana cáman qāá q'oo koe táá ba tshàò, **khòèan** tshàu ka tshàòèa tama ba, 'témé,” ta tsara méé. ⁵⁹ Igabagas kò èe tsara ko nxāea tcg'òó sa táá qōò mááku.

⁶⁰ Me kaiam peresiti ba hàà a gaxu xg'aeku koe téé, a Jeso ba tèè a máá: “C'èe gúú ga Tsi gáé xōa tama? Ncēe tsara khòè tsara ko Tsáá ka nxāe sa gáé dùú saà?” témé. ⁶¹ Igabam kò nqoo a táá cúim tèem ga ba xōa.

Me gaicara kaiam peresiti ba tèè Me a máá: “Kreste Tsi Tsia, Gam ncēe ts'eets'eekg'aièa hāam di Tsi Cóa Tsi?” témé.

⁶² Me Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a. Khòem dim Cóa ba tu gha bóò, Me Gaam èe wèé qarían úúa hāam dim kg'áòm x'òàm xòè za ntcōóa-ntcōe, a ko nqarikg'ai di túú-c'òòan cgoa xōa,” témé.

⁶³ Me kaiam peresiti ba qgáí ba tòàra q'aa a máá: “Dùú di nxāea tseegukagu-kg'ao xae gáé ko qanega qaa? ⁶⁴ Ncāa xao kóm kaisas cóèkus ncēe sa! Gaxaoa ko ntama ma tc'èe?” témé.

Xu wèea xu ga xgàra Me a máá, x'oos kam kg'anoèa, témé.

⁶⁵ Xu c'èea xu tshoa-tshoa a tcg'ae cgae Me, a qáé tcgáí Me, a xu a xg'ámku cgoa Me, a birí Me a máá: “Porofita **naka birí xae e ndaka kg'áíia xae ncāa xg'ám Tsi sa,**” témé. Xu kòre-kg'ao xu sèè a xg'ámku cgoa Me.

Petere ba ko Jeso ba xōase

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn
18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Eēm kò Petere ba nqāaka qanega xhàrom koe hāa kas kò kaiam peresitim di zi qāa zi ka c'èe sa hàà cgae me, ⁶⁷ a èes ko Petere ba bóò me hāa a ko kùru-kuruse, kas kò qāèse bóò me a máá: “Tsáá igaba tsi kò thēé Nasareta dim Jesom cgoa hāa!” témé. ⁶⁸ Igabam kò xōase e a máá: “C'úuar hāa, a ra a kóma q'āa tama, dùús ka si ko kg'ui sa,” témé. A ba

a xhàros-kg'ám koe síf tcg'oa, [me ghòrò ba kg'ae].

⁶⁹ Si kò qāà sa gaa koe bóò me, a tshoa-tshoa a gaicara ēe kò gaa koe téé-tēe ne khòè ne bìrì a máá: “Ncēm khòè ba gaxu ka c'ēm ga me e!” témé. ⁷⁰ Igabam kò gaicara xōase e.

X'aè-coam qāà q'oo koe ne ko ēe kò téé-tēe ne Petere ba bìrì a máá: “Tseeguan kaga tsi gaxu ka c'ēe tsi i, Galilea di tsi khòè tsi i thēē khama,” témé. ⁷¹ Me kò tshoa-tshoa a cgúise a gaise a máá: “Khòèm ncēe bar c'úua hāa, ncēe tu ko Gam ka kg'ui ba,” témé.

⁷² Me kò kúuga ghòrò ba cām di sa kg'ae. Me Petere ba Jesom kò bìrì mea hāa kg'ui'an tc'ēe-tc'ēese, ncēm kò máá: “Ghòròm qanega cām q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xōase Te,” témé e. Kagam ko qhuia òè a kg'ae.

Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúè

(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

15 Kaisa ntcúúkg'ai cgoa xu kò kaia xu peresiti xu hēé, naka *khòè ne dī xu* kaia xu hēé, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēé, naka wèé xu tc'āà-cookg'ai xu hēéthēé kg'uia xg'ae. A xu a Jeso ba qáé, a chùia tcg'dó a Pilatom koe úú Me.

² Me Pilato ba tēè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi?” témé. Me xōa me a máá: “Eē tsi ko méé khamaga i ii,” témé.

³ Xu kò kaia xu peresiti xu kái zi gúú zi koe chibi-chibi Me. ⁴ Me Pilato ba gaicara tēè Me a máá: “Kháé Tsi c'ēe xōa ga úú tama? Bòò, nta noo zi chibi zi ka xu ko chibi-chibi Tsi sa,” témé. ⁵ Igabam kò Jeso ba táá cúf xōa ga kúrú, me Pilato ba are.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

⁶ Me kò Pilato ba wèès kòès koe c'ēm khòèm qáé-nquum koe tcāàèa ba kgoara, ncēe khòè ne kò ko dtcàrà mááse ba. ⁷ Eē x'aè kam kò Barabase ta ko ma tci-ièm khòè ba qáé-nquum koe hāa, ncēe kò xg'ae sa kúrúa hāa a ko khòè ne cg'ōo xu khòè xu cgoa kò xg'ae a qáéèa hāa ba. ⁸ Ne khòè ne hààraa xg'aeku a ne a tshoa-tshoa a Pilato ba dtcàrà ēem ko kg'aiga ma kúrúa máá ne khama méém ma kúrúa máá ne sa.

⁹ Me Pilato ba xōa ne a máá: “Juta ne dim X'aiga bar gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'ēe?” témé. ¹⁰ Kaia xu peresiti xu kò tauan xu úú cgoa Mea hāa domka gam koe óága Mea hāa sam kò q'ana hāa khama. ¹¹ Igaba xu kò kaia xu peresiti xu khòè ne qg'ái, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse naka nea nxāa ba kgoara mááè sa.

¹² Me kò Pilato ba gaicara tēè ne a máá: “Kháé ra gha Juta ne dim X'aiga Me e ta tu ko méém ka dùú sa kúrú sa tu ko tc'ēe?” témé. ¹³ Ne q'au a máá: “Xgàu Me!” témé.

¹⁴ Me Pilato ba tēè ne a máá: “Dùútsa gúús cg'āè sa ba kúrúa hāa?” témé. Igaba ne kò kaisase q'au a máá: “Xgàu Me!” témé. ¹⁵ Me kò Pilato ba khòè ne qāè-tcaokagu kg'oana hāa khamam kò Barabase ba kgoara máá ne. A ba a Jeso ba qoara xg'ara a tcg'dó Me, sím gha xgàùè ka.

Ncōo-kg'ao xu ko Jeso ba ncōi

(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

¹⁶ Xu kò ncōo-kg'ao xu Jeso ba x'aigam dim nquum q'oo koe tcāà (Peretoriume ta ko ma tcièè ba), a xu a wèès xg'aes ncōo-kg'ao xu di sa tciia xg'ae. ¹⁷ A xu a ncōàm qg'ái ba hāakagu Me, a dxà-man cgoa kúrúèas cábá sa kabea xg'ae a cábákagu Me, ¹⁸ a xu a tshoa-tshoa a

tsgám Me a máá: “Tcgáio, Juta ne di Tsi X'aiga Tseè!” témé. ¹⁹ A xu a kò tcúúa ba koe tc'áà dim hiim cgoa xg'ám Me, a tcg'ae Me, a xu a qhòm tsi qurù a ncoia ba ka dqòm Me. ²⁰ Eè xu ko gatà ma ncoi Mea xg'ara ka xu kò ncoàm qgái ba nxōo cgae Me, a nxāaska sèè a úú Me, síí xu gha xgàu Me ka.

Jeso ba ko xgàuè

(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

²¹ Eè xu xóé a ko qòò ka xu kò c'ëem khòem Simone ta ko ma tcièm, Kurene dim, Alekesantere tsara Rufasea tsara ka xòòm cgoa xg'ae, me xhàràam koe guu a ko x'áé-dxoom koe qòò, ka xu kò chùì mem Gam dis xgàu sa dcéé. ²² Xu kò Jeso ba Gologota ta ko ma tcièm qgáim koe úú (ncèe sa ko máá: ‘Tcúú c'òás dim qgái ba,’ témé), ²³ a xu a mira ta ko ma tcièm tsòòm cgoa tcg'ome-xg'aeèa gōéan máà Me kg'ààm gha ka, igabam kò táá sèè e. ²⁴ Xu kò xgàu Me, a xu a Gam di qgáian cgúúan ntcòò a q'aa-q'aaku.

²⁵ Eè xu ko xgàu Me ka i kò 9 di x'aè e, ntcùúkg'ai cgoa di i. ²⁶ Eè kò chibi-chibi cgoaèa hāas tcgāya sa kò 'JUTA NE DIM X'AIGA BA' ta ma góásea hāa. ²⁷ Xu kò cām tsara ts'āà-kg'ao tsara Gam cgoa xgàu, c'èe ba xu kò kg'ád xòèa ba za xgàua hāa, a c'èe ba dxàe xòèa ba za xgàua hāa. ²⁸ †

²⁹ Ne èe kò ko dàòm cgoa nqáé ne khòè ne còè Me, a ne a nxāa-nxāna tcúú a máá: “Eheè, Tsáá koma ko tempele ba kòbe, a nqoana cāmān q'oo koe tshào me Tsi Tsia, ³⁰ kgoarase naka Tsia xgàu hiis koe xōa,” témé.

³¹ Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hēé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé xu ma ncoi Me thēé, a máá: “C'èe ne khòè nem kgoara hāa, igabam ko kgoarasean ka tààè. ³² Ncèem Kreste

ba, ncèe Iseraele dim x'aiga ba méem xgàu hiis koe xōa, naka ta gha nxāasega bód naka dtcòm,” ta xu méé.

Tsara èe kò Gam cgoa xgàuèa tsara gataga thēé ncoi Me.

Jesom dis x'oo sa

(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

³³ Koaba di x'aèan 12 di ko tcāa kas kò ntcúú sa wèem nqōóm koe xóé, a síí dqòà di x'aèan nqoana di koe téé. ³⁴ Me kò Jeso ba nqoana dim x'aèm ka kaiam dòm cgoa q'au a máá: “Eloi, Eloi, lama sabakatani?” témé. Ncèe sa ko máá: “Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?” témé. ³⁵ Ne èe kò gaa koe téé-tèe ne ka c'èe ne kóm Me a máá: “Kóm, ncèe ba ko Elija ba tcii,” témé. ³⁶ Me kò c'èe ba qgóé, a síí x'úrúan koe tsau tshàan ntcāá, a tc'áàm koe qhàea tòò, a hàà máà Me, kg'ààm gha ka, a máá: “Qāà naka ta bód Elija ba gha hàà xòò Me sa,” témé.

³⁷ Me kò Jeso ba kaiam dòm cgoa q'au, a ba a còò di sa sònòà tcg'dó.

³⁸ Me kò tempelem dim qgái ba cām xòè tsara cgoa tòàra q'aase, a tc'amaka guu a síí nqāaka téé. ³⁹ Eè ko ncōo-kg'ao xu dim kaiam ncèe kò **Jesom** cookg'ai koe téé-tèe ba, Jesom ma còò di sa sònòà tcg'dóà hāa sa bód, kam kò máá: “Tseegukagam kò ncèem khòè ba Nqarim dim Cóa Me e,” témé.

⁴⁰ Gataga zi kò c'èe zi khòè zi nqúú ka téé a ko bód. Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hāa, naka Jakobom cg'aré ba hēé naka Josefa ba hēéthēé tsara ka xòòs Maria sa hēé, naka Salome sa hēéthēé zi. ⁴¹ Eè kò Jeso ba qanega Galilea koe hànà ka kòò còò Me, a ko hùì Me zi khòè zi i kò ii. Káf zi khòè zi èe kò Jerusalema koe síí cgoa Mea hāa zi kò thēé hànà.

†15:28 C'èe zi tcgāya zi Gerika di zi ncèe xùri ko kg'uian úúa: “Si èe Nqarim di zi Tcgāya zi koe góàea hāas gúús ncèe ko máá, “cg'uri-kg'ao xu cgoam kò nxárá xg'aeè” ta méé sa tseegukaguèa.”

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mt 27:57-61; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁴²Eē i ko dqòà, kg'ónòèan dim cáim me e kò ii khama, Sabata cookg'ai di ba, ⁴³kam kò Josefam Arimatea di ba hàà, tcommèa kò hāam khòè me e kò ii, kaia xu dis xg'aes di ba, ncēe gam tc'áró ga kò thēe Nqarim di x'aiian qāà hāa ba. A ba a kò ngoarasea hāase Pilatom koe síí, a síí Jesom dim tc'áró ba dtcàrà. ⁴⁴Jesom nxāakamaga x'óóa hāa sam ko Pilato kóm kam kò are. A ncōo-kg'ao xu dim kaia ba tcii, a tēè me Jesom ncāa ncíise x'óó sa. ⁴⁵Eēm ko ncōo-kg'ao xu dim kiam koe kóm gatà i ii sa, kam ko Josefa ba tc'áró ba máà. ⁴⁶Me Josefa ba q'úúm qgáí ba x'ámá, a tc'áró ba xòò a gaam qgáim cgoa tcám, a ba a síí qarim nxōám koe tshàòèa hāas tc'áms koe xòó Me. A nxōá-dxoo sa gaas tc'áms kg'ám koe ghànèa tcēekg'am cgoa.

⁴⁷Sara kò Maria Magatalena sa hēè naka Marias Josefam ka xòò sa hēéthēè sara Jesom dim tc'árom xòòèa hāa qgáian bód.

Jeso ba ko x'oos koe tēe

(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

16 Eēm ko Sabata dim cáim ba nqáé ka zi kò Maria Magatalena sa hēé, naka Marias Jakobom ka **xòò** sa hēé, naka Salome sa hēéthēè zi tshāán x'ámá, síí zi gha tcgàù Me ka. ²Tc'āà dim cáim bekem dim di kaisa ntcúúkg'ai cgoa zi kò cáms tcg'ora hāa ka xgoaba a tc'áms koe qòò. ³A ko tēeku a ko máá: “Díí na gha nxōá sa tc'áms-kg'ám koe ghànèa tcg'òóa máá se e?” témé. ⁴Igaba ēe zi ko ghù-kg'ai ka zi kò nxōá sa bód si téé-q'ooa sa koe ghànèa tcg'òòèa hāa, kaisases ko

kaia khama. ⁵Zi kò nxāaska ēe zi ko tc'áms koe tcāà ka q'úúm qgáí ba hanam qáí-kg'ao ba bód me kg'ád xòè koe ntcōóa-ntcōe, ka zi kò area. ⁶Me birí zi a máá: “Táá sao q'ád guu, Jesom Nasareta di ba sao ko qaa, ncēe kò xgàùèa hāa ba. Ghùèam hāa, a ncēe koe káà Me e; bód, ncēe xòòèam kò hāa qgáian ga a. ⁷Igabaga méé sao qòò, naka síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí - naka Peterere ba hēéthēè e - naka máá, gaxao kam gha tc'āa a Galilea koe qòò. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, ēem ma birí xaoa hāa khamaga ma, témé,” tam méé. ⁸Zi kò **Jesom dis** tc'áms koe tcg'oa a zi a qgóé, cgùruan hēé naka q'áòan hēéthēèa kò tcāà cgae zia khama, zi kò c'ēe khòè ga táá cúí gúú ga birí, q'ád zi kòò khama.[¶]

[Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áise

(Mt 28:9-10; Jn 20:11-18)

⁹Eēm ko tc'āà dim cáim bekem dim ka Jeso ba x'ooan koe ntcúúkg'ai cgoa tēe kam kò Maria Magatalenas koe tc'āà a x'áise, ncēm kò gaas koe 7 dxāwa tc'ēean xhàiagua hāa sa. ¹⁰Si kò qòò a sa a síí ēem kò ko hēé cgoa ne birí, ēe ne hāa a tshùù-tcaoa hāa, a ko kg'ae ka. ¹¹Igaba ēe ne ko kg'òèam hāa, a ba a Maria Magatalenas ka bódèa hāa sa kóm, ka ne kò táá dtcòm.

Jeso ba ko cáim tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara koe x'áise

(Lk 24:13-35)

¹²Ncēs gúús qāá q'oo koem kò Jeso ba tām dàòm ka gane ka c'ēe tsara koe x'áise, ēe tsara xóé a ko c'ēm qgáim koe qòò ka. ¹³Tsara kq̄bise a tsara a síí c'ēe ne koe xàà a, igabaga ne kò táá dtcòm.

[¶]16:8 C'ēe zi Gerika di zi tcgāya zi ncíí zi koes ko Marekom dis tcgāya sa ncēe koe chòò.

Jeso ba ko 11 xu koe x'áíse

(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)

¹⁴Me gaa koe guus ka Jeso ba 11 xu koe x'áíse, ãe xu hãa a ko tc'õó ka, a ba a gaxu di dtcòm taman ka hëé, naka gaxu di qari tcáóan ka hëéthéé dqàè xu, ãem x'ooan koe tãea hãa ka bõò Mea hãa ne xu kò táá dtcòm khama. ¹⁵A ba a bìrí xu a máá: “Wèém nqóóm ncëe ba xao qõò, naka xaoa wèé ne khòè ne Nqarim di qãè tchõàn ka xгаа-xгаа. ¹⁶Dìím wèém ãe ko dtcòm a ko tcguù-tcguuè ba gha kgoaraè, igaba dìím wèém ãe dtcòm tama ba gha xgàràè. ¹⁷Zi gha ncëe zi x'ái zi gane ãe dtcòmã hãa ne koe tséé: dxãwa tc'ëean ne ne gha Tiri cg'õèan cgoa khàiaagu, a ne a gha kãba

xu tam xu cgoa kg'ui. ¹⁸Tshàua ne cgoa ne gha cg'aoan qgóóa ghùì, a ne a gha ãe ne dqãèan kg'áà hãa igabaga i cuiskaga thõò-thõo nea hãa tite. A ne a gha tsàako ne khòè ne koe gane di tshàuan tòó, ne gha qãè,” tam méé.

Jeso ba ko nqarikg'ai koe qaòkaguè

(Lk 24:50-53; Tsee 1:9-11)

¹⁹Me kò nxãaska X'aigam Jeso ba ãem ko kg'ui cgoa xua xg'ara, ka séèa ghùì a nqarikg'ai koe qaòkaguè, a ba a síí Nqarim dim kg'áòm x'õàm xòè koe ntcõó. ²⁰Xu nxãaska xгаа-xгаа-kg'ao xu tcg'oa a síí Nqarim dim kg'ui ba wèém nqóóm koe xгаа-xгаа. Me kò X'aiga ba gaxu cgoa tsééa xg'ae, a kò Gam dim kg'ui ba x'ái zi cgoa tseegukagu. Amen.]

LUKA

Lukam ka góàa qàè tchòà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Luka ba kò naaka me e (Kol 4:14) a ba a kòo Paulom cgoa tséé (Film 24). Ncées tcgāya sam kò Teofila ba góá máá (1:3).

Tcgāyas ncées Lukam di sa ko Jeso ba Gaam nqòòkaguèam Kgoara-kg'aom Is-eralee di Me e sa hée, naka wèém nqòóm di ta khòè ta dim Kgoara-kg'ao Me e sa héeéthéé ka nxàe. Táá zi qhàò zi di ne dtcòm-kg'ao nem kò kái-kg'aise góá máá.

Luka ba ko Jesom kò ma Tcom-tcomsam Tc'èem ka ma ntcāá tciúúeas ka nxàe, qàè tchòà nem gha ãe dxàua hāa ne koe xgaa-xgaa ka (4:18), a ba a ko káise ncēe zi gúù zi tcàoa hāa ne khòè ne ka tc'èe-tc'èese.

Luka ba ko kái q'oro qàè-tcaoan ka kg'ui (1:14, 2:10, 24:41,52).

Luka ba kò cáim dis tcgāya sa góá - si ncées tcgāya sa “Tséé zi” dis tcgāya si i. Lukam dis tcgāyas tc'āà di sa ko Jesom di nqarikg'ai koe qàda cgoa chòò, a sa a ko “Tséé zi” dis tcgāyas koe còoka qòòkaguè. C'èe khòèa ne ga kg'ama máá, Lukam dis tcgāya sa ko Jesom xg'ao ko qanega nqòómkg'ai koe kúrú zi gúù zi ka kg'ui, témé, si ko “Tséé zi” dis tcgāya sa Jesom xg'ao ko nqòómkg'ai koe kúrú zi gúù zi ka kg'ui, èem xg'ao nqarikg'ai koe hāa ka.

Cám tsara xg'aeku tsara hàna (tcee tsara 1-2 di tsara koe hée naka tcee xu 9-19 di xu koe héeéthéé e) ncées tcgāyas q'oo koe cúí ga ko nxàèè zi gúù zi úúa hāa tsara; ncēe zi x'áí zi khama: moengelean kò ko nxàè ciian hée naka ghùu-kòre-kg'ao xu ncēe kò Jesom ko ábàè koe dàra xu hée, naka Jesom kò tempelem

koe cóá ba ii kam kò hāa koe hée, naka qàèm khòèm Samaria dim dis sere-sere sa hée, naka cóám aagusea kò hāa ba héeéthéé di zi.

Ncées tcgāyas wées koe ko kaisase gaas ka kg'uièas gúù sa còrè si i naka Tcom-tcomsam Tc'èem ka hée, naka khòè zi kò Jeso ba kúrúan ka hée naka Nqarim kò ko khòè ne chibia ne qgóóa máás ka héeéthéé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- “i kúrúse”, “x'aèan”, “èe xu cáim xu ka”

- Tcom-tcomsam Tc'èe ba

- dxàua ne, khòè zi

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1–4:13)

- Jeso ba Galilea koe (4:14–9:50)

- Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (9:51–19:44)

- Jeso ba Jerusalema koe (19:45–21:38)

- Jesom di xgàrasean hée naka Gam dis x'oo sa hée naka Gam dis x'ooan koe tée sa héeéthéé e (22–24)

Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1–4:13)

Tshoa-tshoa sa

1 Kái ne khòè nea xg'ao xg'aekua ta koe xg'ao ko kúrúse zi gúù zi bòò a góá. ²Khòè ne ncēe tshoa-tshoas ka kò gane tcgái ka ncēe zi gúù zi bòòa ne, a ne a kò hàà Nqarim dim kg'uim di ne xgaa-xgaa-kg'ao ne ii nea ncēe zi gúù zi màà taa hāa. ³Tíí igabar kò wèè zi gúù zi tshoa-tshoas koe qàèse tèèa xám, i ncéeska qàèa máá tea, èe zi ma kúrúsea xùrikua hāas kar ga góá máá tsi sa, tsáá Teofila tsi tcom-tcomsa tsi, ⁴nxàasega tsi gha wèè tseeguan ncēe tsi xgaa-xgaaèa ka q'āa ka.

**Moengele ba ko Johanem
tcguù-tcguu-kg'ao ba
gha ábàès ka kg'ui**

⁵ I kúrúse Herotem xg'ao x'aigam Jutea di ba ii x'aè ka, me kò Sakaria ta ko ma tcièm peresiti ba hàna, Abiam dis xg'aes di xu peresiti xu di ba. Gam dis khòès Elisabete sa kò *kaiam peresitim* Aronem dis qhàò si i. ⁶ Sakaria khara Elisabetea khara kò Nqarim cookg'ai koe tchàno khara khòè khara a, a wèè x'áè-kg'áman X'aigam Nqarim di ko kúrú, a chibi úú tama. ⁷ Elisabete sa kò ábà tamas khòè si i khama khara kò káà cóá khara a. A kò gataga wèéa khara ga gàeasa hãa.

⁸ I kúrúse me x'aè ba hàà Sakariam dis xg'aes di xu gha tempelem koe síf tséé di ba, me kò Sakaria ba síf peresitim di tsééan Nqarim cookg'ai koe kúrú. ⁹ Peresiti xu di cauan ka xu xg'ao ko cúim khòè ba nxárá tcg'òò, tempelem q'oo koe gha tcãa a qãè hìm hìm xg'áò gúúan Nqari ba dàòà máá ba. Gaam cáim kam kò Sakaria ba nxárá tcg'òóè. ¹⁰ Eëm tempelem q'oo koe hãa a ko qãè hìm hìm xg'áò gúúan Nqari ba dàòà máá ka ne kò wèè ne khòè ne tempelem ka tchàa koe hãa a ko còrè.

¹¹ Me moengelem Nqarim di ba qhúí-kg'ai me, a ba a kg'áom x'òàm xòè za téé, èem gabá hãa a ko èes qãè hìm hìm xg'áòs gúú sa altaram koe Nqari ba dàòà máá koe. ¹² Eëm ko Sakaria ba moengele ba bód kam kò q'ae a q'áòs ka tcàè. ¹³ Me moengele ba birí me a máá: "Táá q'áò guu, Sakariaè. Còrèa tsi komsanaèa, si gha tsaris khòès Elisabete sa cóá ba ábà, tsi gha Johane ta ma tci me ke. ¹⁴ A tsi a gha kaisase qãè-tcao, i gha gataga káí khòèan gaam di ábà x'aèan ka qãè-tcao. ¹⁵ X'aigam *Nqarim* cookg'ai koem gha tcom-tcomsam khòè ba ii, ke méém táá qgarì kana dùútsa tshàam xgòám ga ba kg'áa guu. Eè ábà x'aèa ba koe gam gha guu a Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'òèa, ¹⁶ a ba a gha káí ne khòè ne Iser-

aele di ne X'aigam gane dim Nqarim koe kábi. ¹⁷ Elijam di tc'èean hée naka qar-ian héethèe cgoam gha *Nqarim* cookg'ai koe kg'òè, a xòòga xu di tcáóan cóan koe kábi, a èe komsana tama ne di tcáóan kábi tchàno ne khòè ne di tc'èean koe, a khòè ne X'aigam *Nqari* ba kg'ónòà máá," tam méé.

¹⁸ Me Sakaria ba moengele ba tée a máá: "Nta ra gha ma q'ãa ncée zi gúú zi gha kúrúse sa? Gàeasa raa, si tiris khòès igaba gàeasa hãa ka," témé. ¹⁹ Me moengele ba xò me a máá: "Tí ra Gabariele ra a, a ra a Nqarim cookg'ai koe tée. Gaam ga ba tséé tea, hàà gha kg'ui cgoa tsi, a qãè zi tchòà zi ncée zi óá-gara máá tsi ka. ²⁰ Bód, dtcòm tama tsia domka tsi gha ncée koe guus ka nqooa hãa, a kg'ui tite, me gha nxãakg'aiga síf x'aè ba hàà ncée zi gúú zi gha hàà kúrúse ba," tam méé.

²¹ Nxãaska i ko káí khòèan tchàa koe téé-tée a ko Sakaria ba qãa, a area hãa, dùús domkam tempelem q'oo koe ncèeta noose áoa hãa sa. ²² Eëm ko tcg'oa kam kò gane cgoa kg'uiian ka tààè, ne kò bóòà q'ãa tempelem q'oo koem kò x'ái sa bóòà hãa sa. Me kò nqoo-nqoosase nxàem ko sa tshàua ba cgoa x'ái ne. ²³ A ba a kò èe xu cáim xu kam ko tempelem koe tsééa xg'ara ka x'áea ba koe kábise.

²⁴ Ncèe zi gúú zi qáá q'oo koes kò gam dis khòès Elisabete sa ncàan úú, a sa a 5 nxoèan sée a nquum q'oo koe cúia hãa, khòè ne gha táá bóò si ka. Si birise a máá: ²⁵ "X'aigam *Nqari* ba ncées gúú sa kúrúa máá tea hãa, a ba a ncèem x'aèm ka Gam di thòò-xama-máákuan tíf koe x'áia, a ba a khòè ne koe tiri sau-cgaean cóá ner úú tama di koe tcg'òò tea hãa," témé.

**Moengele ba ko Jeso
ba gha ábàès ka kg'ui**

²⁶ Me kò moengelem Gabariele ba 6 dim nxoem ka Galilea dim x'áé-dxoom Nasareta dim koe Nqarim ka tsééa úúè,

²⁷ dxàe-coas koe, ncēe kò Josefa ta ko ma tcièm qári-kg'aom ka séekuan tòóa mááèa hãa sa. Josefa ba kò Dafitem dis qhàòs dim khòè me e, i gaas dxàe-coas di cg'òèan kò Maria a. ²⁸ Moengelem ko Marias koe hàà kam kò hàà tsgámkagu si a máá: “X'aigam **Nqari** ba cgóm sia a sáá cgoa hàna,” témé.

²⁹ Si Maria sa ãem ko gatà méé ka kaisas q'áòs ka tcãàè, a sa a kò tèèse dùús domkam ko gatà ma tsgámkagu si sa.

³⁰ Me moengele ba bìrí si a máá:

“Táá q'áò guu, Mariaè,

Nqarim koe si cgómkuan hòda hãa ke.

³¹ Bòd, ncãà si gha úú, a kg'áòm cóá ba ábà,

a si a gha Jeso ta ma tci Me.

³² Tcom-tcomsam khòè Me e gha ii,

a ba a gha tc'amaka hãam Nqarim dim Cóá ba iise tciè,

Me gha X'aigam Nqari ba x'aian dis ntcóó-q'oo sa máá Me,

Gam ka xòd-dxoom Dafitem khamaga ma.

³³ Jakobem dis qhàòs koem gha chòd tamase x'aiga ii,

si Gam dis x'ai sa cuiskaga chòd tite,”

tam moengele ba méé.

³⁴ Si Maria sa moengele ba bìrí a máá:

“Nta i gha ii, qane cgoar kg'áò-khoe cgoa xóé tama ka?” témé.

³⁵ Me moengele ba xòa si a máá:

“Tcom-tcomsam Tc'èe ba gha sáá koe hàà,

kaisase Tc'amaka hànam di qaria nea gha qàbi si,

Me gha gaa domka

Gaam ãe gha ko ábàè ba tcom-tcomsa ii, a ba a gha Nqarim dim Cóá ba ta ma tciè.

³⁶ Bòd kg'ama, ncēe Elisabètes koe kúrúsea sa.

Wèè khòèa ne kò q'ana hãa cóás úú tite sa,

a sa a ábà tamas khòè si i sa,

igaba ncēes gàeësea hãa kas kg'áòm cóá ba qóma hãa,

i nxoea sa ncēeska 6 i.

³⁷ Cúú gúú ga kàà a, Nqarim ka kúrúè tite e khama,”

tam méé.

³⁸ Si Maria sa xòa me a máá: “Ncãa ga ra a, X'aigam **Nqarim** dir qãà ra. Eè tsi ko méé khamaga méé i tíí koe ii,” tas méé. Me moengele ba guu si a qòd.

Maria sa ko Elisabete sa dàra

³⁹ Gaa x'aè kas kò Maria xgoaba a sa a qháése c'èem x'áé-dxoom xàbian dim koe síí, Juta ne di ba. ⁴⁰ A sa a Sakariam x'áé koe tcãà a Elisabete sa tsgámkagu. ⁴¹ Eès ko Elisabete sa kóm's ko Maria tsgám sia ts'oo kam ko cóá ba ncãàa sa q'oo koe kòri, si Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'òè cgaèè, ⁴² a sa a tc'amaka kg'ui a máá:

“Wèè zi khòè zi cookg'ai koe si sáá ts'ee-ts'ee'g'aièa. Me gataga sarim cóá ba thèé ts'ee-ts'ee'g'aièa. ⁴³ Dùútsa gúús kaia sa ko ncēe cá'm ka tíí koe kúrúse, ncēe tirim X'aigam **Nqarim** ka xòòs ko tíí koe hàà ka? ⁴⁴ Eèr ko kóm si ko ma tsgám tea ts'oo sa kam ko gaa x'aè kaga cóá ba ncãàa te q'oo koe qãè-tcaoan ka kòri khama. ⁴⁵ Ncēem X'aigam **Nqari** ba sáá cgoa kg'ui hãa zi gúú zi wèè zi gha kúrúse sa si dtcòmà hãa, khama si ts'ee-ts'ee'g'aièa,” tas méé.

⁴⁶ Si Maria sa máá:

“X'aigam **Nqari** bar ko wèè tcáóa te cgoa kaikagu,

⁴⁷ i tc'èea te Nqarim Kgoara-kg'aom Tirim koe

qãè-tcaoan ka cg'òèa hãa,

⁴⁸ Gam dis qãàs di nqãaka hãa nem bóda hãa khama.

Bòd, ncēe koe guus ka zi gha wèè zi qhàò zi nxàe

ts'ee-ts'ee'g'aièar hãa sa.

⁴⁹ Qarian úúa hãa ba kaisa zi gúú zi kúrúa máá tea hãa khama,

i cg'òèa ba tcom-tcomsa a.

⁵⁰ Gam di thòd-xama-máákua nem ko ãe ko q'ád Me ne koe x'ái ãe zi ko ma qhàd zi hàd khama.

⁵¹ **Nqari ba** tshàua ba cgoa cgáé zi gúu zi kúrua,

a ba a ãe tc'ëega ne e, ta tcáda ne q'oo koe tc'ëea hãa ne khòe ne

tsai-tsaia q'ara hãa.

⁵² Kaia x'aiga nem

gaan di ntcóó-q'ooan x'aian di koe guu a xòda hãa,

a ãe nqáaka hàna khòean ghùia hãa.

⁵³ Xàbàa khòea nem xg'àakagua hãa

qãe zi gúu zi cgoa,

a ba a ãe qguua hãa khòean

káa gúu tshàu-q'oose tcg'ódó hãa.

⁵⁴ Gam dim qãm Iseraele bam hùia, thòd-xama-máákuan Gam dim ko tc'ëe-tc'ëese khama.

⁵⁵ Ncëem ma gatá ka xòdga ne nqòòk-agua hãa khama,

Abrahamam ka hëé

naka qhàda ba ka hëéthéé e,

chòd tamase,"

tas Maria méé.

⁵⁶ Si kò Maria sa nqoana khama noo nxoan Elisabetes cgoa sí hãa, a sa a nxàwa kãbise a x'áea sa koe dibi.

Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di ábà x'aèa ne

⁵⁷ Me kò Elisabetes gha ábàm x'àe ba hàd, si kò kg'áom cóa ba ábà. ⁵⁸ Ne kò cúuse x'áea ne khòe ne hëé naka gas di qhàdan hëéthéé kóm X'aigam **Nqarim** ma kaisase thòd-xama máa sia hãa sa, a ne a kò gas cgoa qãe-tcao.

⁵⁹ A ne a 8 cáma nem cóa ba úua ka hàd, hàd ne gha q'ãe nqã-qgai khòd me ka, a ne a Sakaria ta ma tcii me kg'oana, xòd cg'òe cgoa. ⁶⁰ Si gam ka xòd sa xòd a máa: "Eë ãe, Johane tam gha ma tciiè," témé. ⁶¹ Ne khòe ne birí si a máa: "Eëta xams cg'òes kò qhàda si di ne koe káa si i ná," témé. ⁶² Ne tshàua ne cgoa sere-sere

a xòd ba tãe, ntam ko cóam di cg'òean ka méé sa. ⁶³ Me góam gha gúuan tcãba dtcàrà, a góa a máa: "Cg'òea ba Johane e," témé. Ne wèea ne are.

⁶⁴ Me kò gaa x'aè kaga Sakaria gaicara tshoa-tshoa a kg'ui, a Nqari ba dqòm.

⁶⁵ Ne kò ãem qgáim di ne khòe ne wèe ne q'áds ka tcãè, ne kò Jutea di xu xàbi xu wèe xu di ne khòe ne ncëe ko kúruce zi gúu zi wèe zi ka kg'ui. ⁶⁶ Ne kò wèe ne ãe kò kóm ne are a tãese a máa: "Dúútsa cóa ba gáé ncëe ba?" témé. X'aigam **Nqarim** dim tshàu ba kò hãa cgoa mea khama.

Sakaria ba ko Nqari ba dqòm

⁶⁷ Me kò cóam ka xòd Sakaria ba Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'òe cgaeè, a ba a porofita a máa:

⁶⁸ "Dqòmme méém X'aigam Nqarim Iseraele di ba,

Gam di ne khòe ne koem hààraa

a ba a ko hàd kgoara ne ke.

⁶⁹ Kgoarakuan dim nxàa bam tc'amaka ghùia máa ta a hãa.

Gam dim qãm Dafitem di ne qhàd ne koe.

⁷⁰ Ncëem ko ma ncísega

Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu koe ma kg'uiia hãa khama,

⁷¹ a ba a ko máa,

hàam gha gatá di ne cg'òo-kg'ao ne koe hëé

naka wèe ne ãe hòre taa ne

di tshàu-q'ooan koe hëéthéé kgoara ta a.

⁷² Ncëem dàd kam ko **Nqari ba**

gatá di xòdan koe thòd-xama-máákuan x'ái,

ncëem kò nqòòkagu nea hãa a,

naka Gam dis qáé-xg'aes tcom-tcomsa sa tc'ëe-tc'ëesean hëéthéé e,

⁷³ gaises ncëem gatá ka xòd Abrahamam koe gaisea sa,

⁷⁴⁻⁷⁵ gatá di ne cg'òo-kg'ao ne koem gha tcg'ódó ta a ka,

ta gha nxàasega q'ád tamase hëé,

tcom-tcomsase hēé
naka tchànose hēéthēé
cookg'aia ba koe tsééa máá Me,
wèé kg'òèa ta q'oo koe.

⁷⁶ Tsáá tiri tsi cóá tsi,

X'aigam Nqarim ncēm tc'amaka hànám
di tsi porofiti tsi iise tsi gha tciìè,
Nqarim cookg'ai koe tsi gha qòò,
a tsi a gha hààm gha xu dàò xu kg'ónòà
máá Me.

⁷⁷ Gam di ne khòè ne tsi gha bìrì
nta ne gha ma q'áan di tc'ēean di
kgoarasean hòò sa,
gane di chìbian di qg'óóa-máákuan koe
guu a.

⁷⁸ Gatá dim Nqari ba ko tcáóa ba q'oo
koe thòðan xám,
gaa domkam gha cáms ko tcg'oa xòè koe
guuam x'ám

ncēè tc'amaka guuam cgoa x'áà-x'aa ta a.
⁷⁹ Wèém khòèm ēè
ntcùús q'oo koe hēé
naka x'ooan di sóman koe hēéthēé
hànám

koem gha x'áà ba óága,
a ba a gha dàò ta tchàno-tchano
tòókuan dim dàòm koe,"
tam méé.

⁸⁰ Me kò cóá ba kai a tc'ēean koe qari,
a ba a kò tchàa-xg'óós koe hàna, me síí
hààm gha Iseraele di ne khòè ne cookg'ai
koe x'áísem x'èè ba hàà.

Jeso ba ko ábàè

(Mt 1:18-25)

2 Eēm x'aèm kam xg'ao **Roma dim**
x'aigam Agusetsi ba x'áèan tcg'òò,
wèém nq'óm **di ne khòè ne** gha nxáràè
di i. ² Ncēs nxárákus kg'áíka di sa xg'ao
Kurinem kò Siria koe x'aiga ii x'èè ka
kúrúse. ³ Me kò wèém khòè ba nxāaska
gam dim x'áé-dxoom koe síí góáse.

⁴ Me Josefa thēé Nasareta dim x'áé-
dxoom Galilea dim koe guu a síí Jutea
dim x'áé-dxoom koe tcāà, Betelehema ta
ko ma tciìè ba, **x'aigam** Dafitem **ábàèa**

koe, Dafitem dim qhàò me e kò ii khama.
⁵ Gaa koem kò síí Marias cgoa góáse,
ncēm kò séékuan tòóa máána hāa sa, si
kò gataga qóm ii. ⁶ **Qanega** khara Betele-
hema koe hāa kam kò cóá bas gha ábà
dim x'èè ba hàà. ⁷ Si kò qg'áé-kg'ai dim
cóám gas di ba ábà, a sa a qg'áían cgoa
tcám Me, a dxòrom q'oo koe xòò Me,
cg'áè-nquum koe i kò x'óm-q'ooan kàà a
khama.

Ghùu kòre-kg'ao xu hēé naka moengele xu hēéthēé e

⁸ Xu kò c'ēè xu ghùu kòre-kg'ao xu
qāáka hāa a tééa q'uu a ko ghùu zi kòre.

⁹ Me kúúga moengelem X'aigam di ba
hàà qàea xu koe téé, me X'aigam dim x'áà
ba x'áà-x'aa xu, xu kò kaisase q'áò. ¹⁰ Me
kò moengele ba bìrì xu a máá: "Táá q'áò
guu! Bòò, qāè tchòà ner ko óága máá
xao o, ncēè gha hàà wèé khòèan kaisa
qāè-tcaoaan máá a ke. ¹¹ Ncēm cámi ka
tu Dafitem dim x'áé-dxoom koe Kgoara-
kg'ao ba ábà máàèa - X'aigam Krete ba!
¹² Si gha ncēs gúú sa gaxao koe x'áí sa ii:
cóá-coam qg'áían ka tcám a dxòrom q'oo
koe xòòèa ba xao gha hòò," tam méé.

¹³ Si kò kúúga moengele xu dis xg'aes
nqarìkg'ai di sa qhúí a gaam moengelem
cgoa hàna hāase Nqari ba dqòm, a máá:
¹⁴ "Dqòmkuam méé i kaisase tc'amaka
hànám Nqarim koe hāa,
naka tòókuan hēéthēé e nq'ómkg'ai koe,
khòè ne ēem ncàma hāa ne koe,"
témé.

¹⁵ Eē xu ko moengele xu guu xu a
ko nqarìkg'ai koe kábise, ka xu kò
kòre-kg'ao xu bìrìku a máá: "Hàn xae
Betelehema koe qòò naka síí ncēs gúús
kúrúse sa bòò, ncēè X'aigam **Nqarim**
bìrì xaea hāa sa," témé. ¹⁶ A xu a qhāése
xgoaba a qòò, a síí Maria khara Josefa
khara hēé naka Cóá-coa ba hēéthēé hòò,
Me dxòrom q'oo koe xòè. ¹⁷ Eē xu ko
kòre-kg'ao xu hòò ne ka xu kò ncāa i
Cóám ka méèè sa bìrì khara a. ¹⁸ Ne kò

wèe ne ãe kòre-kg'ao xu ko bìrì ne sa ko kóm ne are. ¹⁹ Si Maria sa wèe zi gúù zi ncèe zi tcáóa sa koe tòò, a sa a gazi ka kaisase tc'èe. ²⁰ Xu ghùu kòre-kg'ao xu kàbise, a xu a Nqari ba dqòm a koa Me, wèe zi gúù zi ãe xu kò kómá zi ka hēe naka ãe xu kò bóòà zi ka hēéthēe e; ãe xu kò ma bìrfèa khama i kò ii.

²¹ 8 cáman qāá q'oo koem kò Cóa ba q'ãe nqāa-qgai khòòe, a ba a Jeso ta ma tciiè, qómme tamam hāa cookg'ai koem kò moengelem ka máàèa hāas cg'òe sa.

Jeso ba tempelem koe hànà

²² Eëm ko x'aè ba hàà *Josefa khara Maria khara méé khara peresitim ka q'ano-q'anoè* di ba, ncèe Moshem di x'àèan kòò méé khama, ka khara kò Cóa ba Jerusalema koe úú, a sí X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe tòò Me. ²³ Eë i kò ma X'aigam *Nqarim* di x'àèan koe ma góásea khama, a ko máá: “Wèem cóám kg'áòm tc'āa a ábàèa ba méém X'aigam *Nqarim* di tsééan tòóa mááè,” témèè khama. ²⁴ Gataga khara kò dàòà-mááku sa *X'aigam Nqari ba kúrúa máá*, ãem kò ma X'aigam *Nqari* ba x'àèa khama a ko máá: “Cám tcíbi sara kana cámm tcíbi-coa sara ga igaba,” témé.

²⁵ Gaa x'aè kagam kò Jerusalema koe Simone ta ko ma tciièm khòè ba x'àèa. Tchàno, a Nqari-tcáóa hāam khòè me e kò ii, Nqarim gha Iseraele ne qgài-qgai tcáo dim x'aè ba kò tééa máána hāa ba, me kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba gam koe hāa, ²⁶ me kò Tcom-tcomsam Tc'èem ka x'áíèa hāa, X'aigam *Nqarim* dim Kreste bam bóò tamam cookg'ai koem x'óóa hāa tite sa. ²⁷ Tcom-tcomsam Tc'èem kam kò tempelem koe óágaè. Khara kò Jesom ka xòò ga khara thēe gakhara dim Cómam Jeso ba tempelem koe óá, hàà khara gha x'àèan ko méé sa kúrúa máá Me ka, ²⁸ me kò Simone ba gaam Cómam Jeso ba sée a x'òàa ba koe tchàma a ba a Nqari ba dqòm, a máá:

²⁹ “Tí Q'òòè, ãe Tsi ma bìrì tea khama Tsi gha ncèeska Tsarir qāa ra tòókuan cgoa dàò ba xgobekg'ama máá.

³⁰ Tiri tcgáía nea Tsari kgoarakuan bóòà hāa khama,

³¹ ncèe Tsi wèe zi qhàò zi tcgái q'oo koe kg'ónòa a,

³² táá zi qhàò zi gha xgobekg'am tc'èem x'áà Me e gha ii,

a ba a gha Tsaris qhàòs Iseraele di sa x'áàkagu,”

tam méé.

³³ Khara kò Cómam ka xòòga khara Simonem ko Cómam ka méé gúúan are.

³⁴ Me kò Simone ba ts'ee-ts'ee'g'ai ne, a ba a Marias Cómam ka xòò sa bìrì a máá: “Bòò, Nqari ba ncèem Cóa ba qaara máásea, kái ne khòè nem gha kúrú ne cg'áé, a ba a gha kái ne khòè ne Iseraele koe tēekagu ka. X'áí Me e gha ii ntcoeku cgoaè gha ba, ³⁵ nxāasega zi gha kái ne khòè ne di zi tc'èe zi tcg'oa a x'áíe ka, me gha ntcàu ba qhàè tcáo si,” témé.

³⁶ Si kò gataga Anna ta ko ma tciiès porofiti sa hànana, Fanulem ka cóáse sa, Asere dis qhàòs di ba. Kaisases kò gāeasea hāa, ncèe ko ães ko séeèa xg'ara ka 7 kurian gas dim khòèm cgoa x'āèa hāa sa. ³⁷ A sa a kò dxàe-ntcòa sa kúrú, a nxāakg'aiga sí 84 kuri, a kò wèe x'aè ka tempelem koe hànana, a ko ntcúú ba hēe naka koaba ba hēéthēe Nqari ba dqòm, tc'òoan carasean hēe naka còrèan hēéthēe cgoa. ³⁸ Gaam x'aèm ãem kagas kò hàà cgae ne, a hàà Nqari ba qāè-tcaoa máá, a sa a wèéa ne ãe kò Nqarim gha Jerusalema ba kgoara sa qāà hāa ne Cómam ka kg'ui cgoa.

³⁹ Eë khara ko wèe zi gúù zi X'aigam *Nqarim* kò x'àèa hāa zi kúrúa xg'ara ka khara ko Galilea koe kàbise, gakhara dim x'áé-dxoom Nasaretam koe. ⁴⁰ Eëm ko Cóa ba kai kam kò qari, a tc'èega, i Nqarim di cgómkuan Gam cgoa hāa.

12 kuri qǎá q'oo koem ko Jeso ba tempelem koe kǎbise

⁴¹ Wèém kurim q'oo koe khara kò ko *Jesom* ka xòd ga khara Jerusalema koe qòd, Paseka dis kòès koe. ⁴² Eém *Jeso ba* 12 kurian úúa ka ne kò gaicara qòd a gaas kòès koe síí, khòè ne kò ko wèè x'aè ka hée khama.

⁴³ Eés ko kòè sa xg'ara ka khara kò x'áéa khara koe kǎbise, igabam kò Jeso ba Jerusalema koe qai, khara kò Gam ka xòd ga khara ncées gúu sa c'úúa. ⁴⁴ Khòè ne xg'aeku koem kò hàna, ta khara kò tc'èea, khama khara kò tc'àa dim cám ba qòd, a khara a gakhara di qhàdan hée naka khòè ne èe khara kò q'ana ne héeéthée koe qaa Me.

⁴⁵ Táá khara kò hòd Me khama khara kò Jerusalema koe kǎbise a síí qaa Me.

⁴⁶ Nqoana cáman qǎá q'oo koe khara kò tempelem q'oo koe hòd Me, Me xгаа-xгаа-kg'ao xu xg'aeku koe ntcòe, a ntcóo a ko komsana xu, a ko tée-kg'ám zi tée xu. ⁴⁷ Xu kò wèè xu èe kò kóm Me xu Gam di kómna q'áan hée naka xǎ-kg'ámna ba ka héeéthée arekaguè. ⁴⁸ Gam ka xòdga khara ko bó d Me ka khara kò kaisase are, si Gam ka xòd sa máá: “Tiri Tsi Cóa Tseè, dùús domka Tsi kò ncèeta héea máá? Bód, saò ba hée naka tíí héeéthée khama ncáa ko thòd-tcaoise qaa Tsi,” témé. ⁴⁹ Me xǎ khara a, a máá: “Dùús domka khaoa kò ko qaa Te? C'úúa khaoa kò hãa, Abom Tirim Xòdm di zi gúu zi koe méér ga hãa sa?” témé. ⁵⁰ Khara kò dùu sam ko méé sa táá koma q'áa.

⁵¹ Me Nasareta koe kǎbise cgoa khara a, komsana khara am kò ko. Si kò Gam ka xòd sa ncées gúu sa tcáoa sa q'oo koe tòó. ⁵² I ko Jesom di tc'èean hée naka qaria ba héeéthée kai a càuse, i kò Nqari ba hée naka khòè ne héeéthée di tòókuan càuse cgae Me.

Johanem tenguè-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di kg'uian xгаа-xгаа

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Jn 1:19-28)

3 15 dim kuri me e kò ii *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram Tiberiam kò wèém nqòd ba tc'àa-cookg'aia hãa ka, me kò Pontiose Pilato ba Jutea dim x'aiga ba ii, me Herote ba Galilea dim nqòd ba tc'àa-cookg'aia, me káíkhoem Filipi ba Iturea ba hée naka Terakoniti ba héeéthée di tsara nqó tsara tc'àa-cookg'aia, me Lisania ba Abelenem dim nqòd ba tc'àa-cookg'aia. ² Gaa x'aè ka tsara kò Anase ba hée naka Kaifase ba héeéthée tsara kò kaia tsara peresiti tsara ii. Kam kò Nqarim dim kg'ui ba Sakariam dim cóám Johanem koe hàà, tchàa-xgóóm koem hãase. ³ Me Jorotane dim tshàa ba nxama-nxama xu nqòd xu wèè xu koe qòdate, a ba a chibia ne koe ne gha tcóose a tcguu-tcguuès ka xгаа-xгаа ne, nxãasega ne gha gane di chibian qgóoa máaè ka, ⁴ èe i ma porofitim Isaiam dis Tcgāyas koe ma góasea hãa khama a ko máá:

“C'èem dòm ba ko tchàa-xgóós koe guu a q'au a ko máá:

'X'aigam *Nqari* ba tu dàd ba kg'ónòa máá,
naka Gam di dàdan tchàno-tchanoa máa Me.

⁵ Wèè qgáian èe qàm gha cg'oè-cg'oèè, i gha wèè xàbian hée naka nxǎ xàbian héeéthée

nqáaka qámme,
i gha kàma dàdan tchàno-tchanoè,
i gha xgárá dàdan tcgàriè.

⁶ Ne gha wèè ne khòè ne Nqarim di kgoarakuan hòd a bó d,”
témé ba.

⁷ Me kò Johane ba tenguè-tcguukuan domka gam koe hààraa zi xg'ae zi bìri a máá: “Gatu cg'aoan di tu cóa tuè, díin ka tua q'áa-q'áaèa hãa a ko hàako xgóan *Nqarim di* bèè? ⁸ Nxãaska méé

tu chibian koe tu tcóosea hãa sa gha x'ái tc'áran kúrú, naka tua táá tshoa-tshoa naka biríse naka máá: 'Abrahama ba ta úúa hãa, sita ka tsgoose ba,' témé guu. Birí tu ur ko a ko máá: Nqari ba tààè tama ncée zi nxōá zi sée a Abrahama ba tsgōo-coan kúrúa máán ka ke. ⁹Si gataga bōo sa nxāakamaga hii zi di tōbean kg'ónòda tòóa mááèa, si gha wèés hiiis èe qàè tc'áran kúrú tama sa xg'aoa tcg'dó a c'eean q'oo koe xaoa tcààè," témé.

¹⁰Ne xg'ae zi di ne khòè ne tèè me a máá: "Kháé nxāata i kò ii ne ta gha dùú sa kúrú?" témé. ¹¹Me xōa ne a máá: "Dím wèém èe cam qgáian úúa hãa ba méém èe cúis ga sa úúu tama ba c'èe sa máà, nakam dím wèém èe tc'ōoan úúa hãa ba gataga thée hēé," témé.

¹²Xu c'èe xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu hàà, tcguù-tcguuè xu gha ka. A tèè me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao tseè, dùú sa xae gha *sixae* kúrú?" témé. ¹³Me xōa xu a máá: "Táá méé xao qaaseko marian nqáéa hāan sée cgae ne guu," témé.

¹⁴Xu gataga ncōo-kg'ao xu hàà a tèè me a máá: "Kháé nxāaska sixae ka, dùú sa méé xae kúrú?" témé. Me Johane xōa xu a máá: "Táá cúí khòè koe ga qari cgoa marian sée guu, naka táá khòèan gaan di tama chibian hāakagu guu. Naka xaoa gaxao di surutan qàè-tcaoa máá," témé.

¹⁵Khòè ne kò nqòda hāase qàà a ne a ko wèèa ne ga tcáóa ne q'oo koe tèèse a ko máá, Johane ba gha c'èedaoka Krestem ga me e, ta tc'èea. ¹⁶Me Johane wèèa ne ga xōa a máá: "Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu tu u, igabam ko Gaam èe tíí ka qari ba hàà, ncée Gam di nxàbo tcāian kgoara ner kg'ano tama ba. Gaa ba gha hàà Tcom-tcomsam Tc'èem cgoa hēé naka c'eem cgoa hēéthéé tcguù-tcguu tu u. ¹⁷Mabere tsoroan ko dqòrò cgoaèm hii ba tshàua ba koe hãa, Me gha maberean ko dqòròès qgāis koe wèè maberean ga dqòrò, a gha Gam di

maberean Gam dis nxàès koe xg'ae-xg'ae, igabam gha tsoroan ts'irì tamam c'eem koe dàò," témé.

¹⁸Johane ba kò kái zi dàò zi tãáka zi cgoa khòè ne koe qàè tchòàn óá. ¹⁹⁻²⁰Igabam kò Herotem tc'āa-cookg'ai ba tãás gúú sa kúrú a gam di chibian càù, Johane ba qáé-nquus koe tcāan ka. Johane ba kò chibi-chibi mea, Herotiases gam ka káíkhøem dis khòès cgoam kò xóéa hãa, a ba a kò gataga kái zi gúú zi cg'èè zi kúrúa hãa khama.

Jeso ba ko tcguù-tcguuè

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹Khòè ne wèè ne ko tcguù-tcguuè kam kò Jeso ba thée tcguù-tcguuè. Eëm hãa a ko còrè ka i kò nqarìkg'aiian xgob-ekg'amse, ²²Me kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba tcíbís khama ii a xōa cgae Me. Me kg'ui ba nqarìkg'ai koe guu a tcg'oa, a máá: "Tiri Tsi Cóa Tsi ncàma Ra hãa Tsi i. Tsáá koe Ra ko qàè-tcao," témé.

Jesom dis qhàò sa

(Mt 1:1-17)

²³Eëm ko Jeso ba Gam dis tsée sa tshoa-tshoa kam kò 30 kuri Me e, ncée khòè ne kò ko máá,

Josefam ka cóáse Me e, témé ba,
Josefam Elim ka cóáse ba,

²⁴Elim Matatem ka cóáse ba,
Matatem Lefim ka cóáse ba,

Lefim Melekim ka cóáse ba,
Melekim Janaim ka cóáse ba,
Janaim Josefam ka cóáse ba.

²⁵Josefam Matatisim ka cóáse ba,
Matatisim Amosem ka cóáse ba,

Amosem Naumem ka cóáse ba,
Naumem Eselim ka cóáse ba,
Eselim Nagaim ka cóáse ba,

²⁶Nagaim Matam ka cóáse ba,
Matam Matatisim ka cóáse ba,
Matatisim Seminem ka cóáse ba,
Seminem Josekim ka cóáse ba,
Josekim Jodam ka cóáse ba,

²⁷ Jodam Joanam ka cóáse ba,
 Joanam Resam ka cóáse ba,
 Resam Serobabelem ka cóáse ba,
 Serobabelem Salatielem ka cóáse ba,
 Salatielem Nerim ka cóáse ba,
²⁸ Nerim Melekim ka cóáse ba,
 Melekim Adim ka cóáse ba,
 Adim Kosam ka cóáse ba,
 Kosam Elemadam ka cóáse ba,
 Elemadam Erem ka cóáse ba,
²⁹ Erem Joshuam ka cóáse ba,
 Joshuam Elieserem ka cóáse ba,
 Elieserem Jorim ka cóáse ba,
 Jorim Matatem ka cóáse ba,
 Matatem Lefim ka cóáse ba,
³⁰ Lefim Simonem ka cóáse ba,
 Simonem Jutam ka cóáse ba,
 Jutam Josefam ka cóáse ba,
 Josefam Jonam ka cóáse ba,
 Jonam Eliakim ka cóáse ba,
³¹ Eliakim Meleam ka cóáse ba,
 Meleam Menam ka cóáse ba,
 Menam Matatem ka cóáse ba,
 Matatem Natanem ka cóáse ba,
 Natanem Dafitem ka cóáse ba,
³² Dafitem Jesem ka cóáse ba,
 Jesem Obetem ka cóáse ba,
 Obetem Boasem ka cóáse ba,
 Boasem Salemonem ka cóáse ba,
 Salemonem Nasonem ka cóáse ba,
³³ Nasonem Aminadabem ka cóáse ba,
 Aminadabem Ademinem ka cóáse ba,
 Ademinem Arenim ka cóáse ba,
 Arenim Heseronem ka cóáse ba,
 Heseronem Peresem ka cóáse ba,
 Peresem Jutam ka cóáse ba,
³⁴ Jutam Jakobem ka cóáse ba,
 Jakobem Isakam ka cóáse ba,
 Isakam Abrahamam ka cóáse ba,
 Abrahamam Teram ka cóáse ba,
 Teram Nahorem ka cóáse ba,
³⁵ Nahorem Serugem ka cóáse ba,
 Serugem Regum ka cóáse ba,
 Regum Pelegem ka cóáse ba,
 Pelegem Eberem ka cóáse ba,
 Eberem Selam ka cóáse ba,

³⁶ Selam Kainanem ka cóáse ba,
 Kainanem Arefekesatem ka cóáse ba,
 Arefekesatem Shem ka cóáse ba,
 Shem Nowam ka cóáse ba,
 Nowam Lamekem ka cóáse ba,
³⁷ Lamekem Methuselam ka cóáse ba,
 Methuselam Enokem ka cóáse ba,
 Enokem Jaretem ka cóáse ba,
 Jaretem Mahalalem ka cóáse ba,
 Mahalalem Kainanem ka cóáse ba,
³⁸ Kainanem Enosem ka cóáse ba,
 Enosem Setem ka cóáse ba,
 Setem Adam ka cóáse ba,
 Adam Nqarim ka cóáse ba.

Jeso ba ko kúrúa bóòè

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

4 Jeso ba kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaeèa, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe guu a kabise. A ba a kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka sèè a qááka úúè. ²Gaa koem kò dxāwa ba 40 cáman Jeso ba kúrúa bóòè. Jeso ba kò èe xu cáim xu ka táá cúí gúú ga tc'óó, khamam kò gaa koe guus ka xàbàa hāa.

³Me dxāwa ba birí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne, nxōás ncēe sa birí nakas péréan kúrúse,” témé. ⁴Me Jeso ba xqa me a máá: “Góásea i hāa a ko máá: ‘Khóèa nea péréan ka cúí kg'òè tama,’ témé,” tam méé.

⁵Me kò dxāwa ba sèè a kaisase tc'amaka hāam qgáim koe úú Me, a ba a kò èem x'aem ka wèè x'aian nqōómkg'ai di hēé naka gaan di karean hēéthēé x'ái Me. ⁶A ba a birí Me a máá: “Ncēe gúúan di qarian wèè hēé naka x'aian di x'àan hēéthēé ra gha máà Tsi, máàè ana raa, a ra a ko tc'eer kom khòè ba máà a khama. ⁷A ncēè cookg'aia te koe Tsi ko dqòm ne i gha wèèan ncēe ga Tsari ii,” témé. ⁸Me Jeso ba xqa me a máá: “Góásea i hāa a ko máá: ‘X'aigam Nqarim tsari ba dqòm, naka Gaam cúí ba tsééa máá,’ téméè,” tam méé.

⁹Me kò **dxāwa ba** Jerusalema koe sèè a úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna qgáian tempelem tcobe di koe síí tòò Me, a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóa Tsi kò ii ne, ncèe koe guu naka nqāaka xaoa xòose. ¹⁰Góásea i hāa ke a ko máá: ‘Gam di xu moengele xum gha x'áèan máà, xu gha kòre Tsi,’ téméè khama. ¹¹Gataga i góásea a ko máá: ‘Tshàua xu cgoa xu gha qgóóa ghùì tsi, táá tsi gha nxāasega nqàrèa tsi nxǎn koe xg'áña tòò ka,’ téméè.” tam méé. ¹²Me Jeso ba xqa me a máá: “Góásea i hāa a ko máá: ‘Táá méé tsi X'aigam tsarim Nqari ba kúrúá bóò guu,’ téméè,” tam méé. ¹³Eēm ko dxāwa ba gam di kúrúá bóòkuan wèè cgoa xg'ara kam kò gaa koe guu Me a qāem x'aè ba qāa.

Jeso ba Galilea koe (4:14–9:50)

Jeso ba ko Nasareta koe xguìè

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴Me kò Jeso ba **Tcom-tcomsam** Tc'èem di qarian ka Galilea koe kabise, i nxàea ba wèem xg'aekum koe tsai-tsaise. ¹⁵Me kò gane di còrè-nquuan koe xgaa-xgaa, i wèè khòèan dqòm Me. ¹⁶Me kò Nasareta koe qòò, ncèem xg'ao kaikaguè koe. A kg'aigam ko hée khama Sabata dim cárn ka còrè-nquum koe síí. **Nqarim dis Tcgāya sam** gha nxárá kam kò tée, ¹⁷a ba a porofitim Isaiam dis Tcgāya sa máàè, a xgobekg'am si, a ba a ncèeta i ma góàèa qgáian koe síí: ¹⁸“X'AIGAM **Nqarim** dim Tcom-tcomsam Tc'èe ba Tíí koe hàna, **nxáram tcg'òó a nxúian** ntcāá tcúú Tea hāa khama, èe dxàua ne koer gha qàè tchòan óága ka.

Tsééam óá Tea, èe qáèèa ner gha hàà bìrí, kgoaraè ne gha sa, a èe bóò tama ne, xgobekg'am tcgáìè ne gha sa, a Ra a gha èe nqāaka hàna ne hàà kgoara sa ka, ¹⁹a Ra a gha khòè ne bìrí, x'aè ba hààra sa,

X'aigam **Nqarim** gha **Gam di ne khòè ne** Gam di cgòmkuuan x'ái di ba,” tam ma nxárá.

²⁰Jeso ba kò tcgāya sa tcèekg'am, a ba a qāam koe úúa kabì si, a ntcóó. I kò còrè-nquum koe ko hāa ne khòè ne wèè ne di tcgáian Gam koe qāesea tée. ²¹Me tshoa-tshoa a bìrí ne a máá: “Ncèe cárn kas ncāa ncèes qgáìs **Nqarim dis** Tcgāyas di sa tseegukaguè, ncèe tu ncāa ma kóm i ko ma nxáráè khamaga ma,” tam méé.

²²Ne kò wèè ne khòè ne Gam ka qāese kg'ui, a ne a kò kare kg'uiian ncèe kg'áña ba koe ko tcg'oa ka arekaguè, a ne a máá: “A ncèe ba gáé Josefam dim Cómam tama baa?” témé.

²³Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tseeguan kaga tu gha ncèes sere-sere sa nxàea máá Te a máá: ‘Naaka Tseè, Tsáá ka qāèka-guse! Ncèe ta ko kóm Tsi Kaperenaume koe kúrúá zi gúù zi ncèe nqòóá Tsi koe kúrú,” témé. ²⁴A ba a bìrí ne a máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Porofiti ba x'áéa ba koe dtcòmme tamam khòè me e.

²⁵“Tseeguan kar ko bìrí tu u: Elijam di x'aèan ka, èe i ko nqarikg'aian nqoana kurian hée naka 6 nxoean héeéthée tcèekg'amsea kas kò thòos xàbà sa nqòómkg'ai koe hāa, zi kò kái zi dxà-ntcōa zi Iseraele koe hàna, ²⁶igabam kò Elija ba c'èe zi koe ga tsééa úúè tama, a kò Sarefata dim qgái-coam koe hànas dxàe-ntcōas koe tsééa úúèa, Sitone dim nqòóm koe. ²⁷Ne kò porofitim Elisham di x'aè ka kái ne lepero dis tcìi sa kò tsàara hāa ne Iseraele koe hàna, igaba

ne kò táá cúia ne ga q'ano-q'anoè, Namanem ncée Siria dim cúim ga me e kò ii," tam méé.

²⁸ Ncées gúù sa ne ko kóm ka ne kò wèè ne khòè ne còrè-nquum koe kò hàna ne kaisase xgòà. ²⁹ Nxàia ne kò tée a ne a x'áé-dxoom xg'aeku koe xàbùta tcg'óó Me, a xàbim gane dim x'áé-dxoom tshàòèam tc'amkg'ai koe tceea úú Me, gaa koe ne gha síí guu a xaoa xóó Me ka. ³⁰ Igabam kò Jeso ba kg'ama xg'aekua ne koe nqáé a qòò.

Jeso ba ko dxāwa tc'ēean xhàiagu

(Mk 1:21-28)

³¹ A ba a nxāaska Kaperenaume koe síí, Galilea dim x'áé-dxoom koe, a ba a kò Sabata dim cáim ka khòè ne xгаа-xгаа. ³² Ne kò Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hāa, Gam dim kg'ui ba kò qarian úúa hāa khama.

³³ Me kò còrè-nquum koe dxāwa tc'ēean úúam khòè ba hāa, a kò kaisam dòm cgoa q'au a máá: ³⁴ "Haa! Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ēe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa díí Tsi i sa, Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i," témé.

³⁵ Igabam kò Jeso ba dxāwa tc'ēean dqàè a máá: "Nqoo, naka tcg'oa cgae me!" témé. I kò dxāwa tc'ēean khòè ba qarika ntcāa-ntcāa a khòè ne xg'aeku koe xaoa xóó me, a i a thòò-thòo me tamase tcg'oa cgae me.

³⁶ Ne kò wèè ne khòè ne area hāa, a ne a c'ēe ne bírí a máá: "Dùútsa gúú saa ncée sa? Qarian úúa hāasem ko dxāwa tc'ēean ga dqàè i tcg'oa ka!" témé. ³⁷ I kò kúúga nxàea ba ēem xg'aekum koe hàna xu qgái xu wèè xu koe qháése qòò.

Jeso ba ko kái ne khòè ne qāèkagu

(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

³⁸ Me kò Jeso ba gaam còrè-nquum koe tcg'oa, a síí Simonem dim nquum koe tcāa. Si kò Simonem ka c'uise sa

cgùrukagu si kos tcìis kaias ka qgòòèa, ne Jeso ba gas ka bírí. ³⁹ Me Jeso ba gas koe qámse, a ba a èes tcìi sa dqàè, si guu si, si kò kúúga tée a sa a tshoa-tshoa a tsééa máá ne.

⁴⁰ Eēs ko cáim sa tcāa ka ne kò wèè ne khòè ne gane di tcìi-khoean tāaka zi tcìi zi ko tsāaraa hāa a Jesom koe óá. Me kò wèem khòem koe tshāua ba tòò, a kg'òèkagu me. ⁴¹ I kò gataga dxāwa tc'ēean kái ne khòè ne koe guu a q'aua tcg'oa, a ko máá: "Tsáá Tsia Nqarim di Tsi Cóa Tsi i!" témé. Igabam kò dqàè e, a táá kgoara máá a i kg'ui, q'ana i ko hāa Kreste Me e sa khama.

Jeso ba ko còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа

(Mk 1:35-39)

⁴² Eē i ko q'uu kam kò Jeso ba c'ēem qgáim nqooako hāam koe qòò. Ne kò kái ne khòè ne qaa Me. Eē ne ko hàà sao-xg'ae Me ka ne ko xgáèa tòó Me, táám gha qòòa guu ne ka. ⁴³ Igabam kò bírí ne a máá: "Qāè tchòàn Nqarim di x'aian di méér c'ēe xu x'áé-dxoo xu koe théé xгаа-xгаа, gaan domkagar tsééa óáèa hāa ke," témé.

⁴⁴ A ba a kò Jutea ne di xu còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа.

Jeso ba ko tc'āa di xu xгаа-xгаа-se-kg'ao xu tcii

(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

5 C'ēem cáim ka ne kò khòè ne Jeso ba Genesarete dim tshām-kg'ám koe nxāma-nxāmaa a ko Nqarim dim kg'ui ba komsana. Jesom gaa koe téé-tée ² kam kò cáim dxòro tsara bóò, tsara tshām dxùukg'ai koe téé-tée, x'àu qgòó-kg'ao xu ka xoana guuèa hāa tsara, ncée kò síí hāa a ko gaxu di c'uísian xg'aà xu. ³ Me Jeso ba c'ēem dxòrom Simonem di kò iim koe tcāa, a ba a dtcàrà me, dxòro bam gha cg'árése tshàn q'oo koe ghànèa tcāa sa.

Me kò gaam q'oo koe ntcōó a khòè ne xгаа-xгаа.

⁴Eēm ko kg'uia xg'ara kam kò Simone ba birí a máá: “Tshàam nqàè koe ncēm dxòro ba úú, naka xaoa gaxao di c'uisían tcàà naka x'aùan qgóó,” témé. ⁵Me Simone xoa a máá: “X'aigaè, ncāa xae wéem ntcúú ba qarika tséé, a xae a táá cúí gúú ga qgóó. Igabaga ncāaga Tsi ko ncēeta méé khamar gha c'uisían tcàà,” témé.

⁶Gatà xu kò hēé a xu a káí x'aùan qgóó, i gaxu di c'uisían tòà gha khama ii. ⁷Ka xu ko c'ēm dxòrom koe kò hàna xu x'aù qgóó-kg'ao xu dtcàrà, hàà xu gha hùì xu ka. Xu hàà a ēe tsara dxòro tsara wéèa tsara ga cg'òè-cg'oe, tsara tshoa-tshoa a tòm gha khama ma kúrúse.

⁸Eēm ko Simone Petere ncēe sa bóó kam kò Jesom nqàrè-kg'am koe qáúse, a máá: “X'aigaè, tcg'oara guu te, chibi-kg'aor khòè ra a ke,” témé. ⁹Gabá hēé naka wéè xu ēe kò gam cgoa hàna xu hēéthēéa kò kaisas ares ka tcāàèa khama, x'aùan ēe xu kò qgóóa hāa ka. ¹⁰Sebetem ka cóásea tsara, Jakoboa tsara Johanea tsara kò gataga area hāa thēé, ncēe kò Simonem cgoa tsééa xg'ae tsara. Me Jeso ba Simone ba birí a máá: “Táá q'áó guu; ncēm cáím koe tsi gha guu a tshoa-tshoa a khòè ne di tsí qgóó-kg'ao tsi i ke,” témé. ¹¹Xu kò ēe xu ko gaxu di dxòroan tshàam-kg'ám koe tòó, kaga wéè zi gúú zi guu, a xùri Me.

**Jeso ba ko lepero dis tcìi
sa úúam khòè ba qāèkagu**

(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹²Eēm Jeso ba c'ēm x'áé-dxoom koe hàna kam kò lepero dis tcìi sa tsàaraa hāam khòè ba hàà. Eēm ko Jeso ba bóó kam kò kg'áía ba cgoa gómankg'ai koe cg'áé a còrè Me a máá: “X'aigaè, tc'ēe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé. ¹³Me Jeso ba tchoanà tshàu, a ba a khòè ba qgóó, a máá: “Gatà Ra ko

ma tc'ēe, ke q'ano!” témé. Kas ko lepero dis tcìi sa kúúga kaà cgae me. ¹⁴Me kò Jeso ba qarika x'áè me a máá: “Táá méé tsi cúí khòè ga síí chòà máá guu, igaba méé tsi qòò naka tsia tsari q'ano-q'anosean domka síí peresitim koe x'áise, naka dàò-mááku sa x'áís iise tcg'òó, ēem ma Moshe x'áèa hāa khamaga ma,” témé.

¹⁵Igabas kò Jesom dis tchòà sa kaisase tsai-tsaise, zi khòè ne di zi xg'ae zi káí zi hààku, hàà zi gha komsana Me a zi a thēé gazi di tcìian koe qāèkaguè ka. ¹⁶Me Jeso ba tcg'oara guu ne, a nqoaa hāa xu qgái xu koe qòò, a síí gaa koe còrè.

**Jeso ba ko nqoara hāam
khòè ba qāèkagu**

(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷C'ēe cáím kam hāa a ko xгаа-xгаа ka xu kò Farasai xu hēé naka x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé xu gaa koe ntcōe, ncēe kò wéè xu x'áé xu Galilea di xu koe hēé naka Jutea di xu koe hēé naka Jerusalema di xu koe hēéthēé guua hāa xu. I kò X'aigam di qarian Gam cgoa hāa, gaan cgoam gha khòè ne qāèkagu ka. ¹⁸Bòó, ka xu kò c'ēe xu khòè xu kúúga khòèm nqoara hāa ba óága, gam dim tcoàm koe xòó mea hāase, a xu a kò dàò ba qaa, tcāà me xu gha a síí cookg'ia ba koe xòó me ba. ¹⁹Igaba ēe xu ko bóó, khòè ne di káí-q'oan ka xu ko xháé, nta xu gha ma nquum q'oo koe ma tcāà me sa, ka xu kò nquum tcobe koe chùrù a tcāà, a xu a nquum nqàè koe gam dim tcoàm cgoa xòó me, Jesom cookg'ai koe. ²⁰Eēm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóó kam kò máá: “Khòè tseè, tsari chibian tsi qgóóa máàèa hāa,” témé.

²¹Ka xu ko x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēé tshoa-tshoa a tèese a máá: “Díí ba gáé ncēe ba, ncēe Nqari ba ko còè khama ko ma kg'ui ba? Nqarim cúí ba khòèan gaan di chibian

qgóóa máá di qarin úúa hãa ka, c'ëe khóè ka oose!" ta xu méé.

²² Jeso ba ko tc'ëea xu hãa sa q'ana hãa khamam kò tèè xu a máá: "Dùús domka xao ko ma tcáóa xao q'oo koe ma tc'ëea èe e? ²³ Ndaka nea thamkaà? 'Chìbia tsi tsi qgóóa mááèa,' témé nea kana máá: 'Tëe naka qòð,' témé nea?" **tam ma tèè xu.** ²⁴ **A ba a máá:** "Igaba **méé** xao q'ãa, Khòèm dim Cóa ba nqóòmkg'ai koe qarian úúa sa, khòèa nem gha gaan di chibian qgóóa máá di i," témé, kam kò èe nqara kò hãa ba birí a máá: "Birí tsir ko a ko máá, tèe naka tsarim tcoà ba séè naka x'áéa tsi koe dìbi," témé.

²⁵ Gaa x'aè kagam kò gane cookg'ai koe tèe, a ba a èem kò gam tc'amkg'ai koe xõem tcoà ba séè, a x'áéa ba koe Nqari ba dqòmà máásea dìbi. ²⁶ Si are sa wéèa ne ga tcãà, ne Nqari ba dqòm, a ne a q'áòs ka tcãè, a máá: "Are-aresa zi gúù zi ta ncëem cáim ka bóda hãa!" témé.

Jeso ba ko Lefi ba tcii

(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Ncëe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba tcg'oa, a mari xg'ae-xg'ae-kg'aom c'ëem Lefi ta ko ma tciiè ba bóð, me marian ko séèa xg'ae-xg'aeèm nquum koe ntcóóa-ntcòe. Me birí me a máá: "Xùri Te," témé. ²⁸ Me kò Lefi ba wèè gúùan guu a xùri Me.

²⁹ A ba a x'áéa ba koe síf Jeso ba kaias kòè sa kúrúa máá. Si kò kaias xg'ae mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu di sa hëé, naka c'ëe xu hëéthëé di sa gam cgoa tc'óó. ³⁰ Xu kò Farasai xu hëé naka gaxu di xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëéthëé Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu cgoa mèéku a máá: "Dùús domka xao ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka chibi-kg'aoan hëéthëé cgoa tc'óó a kg'áà máá?" témé.

³¹ Me Jeso ba xoa xu a máá: "Eè tsàa tama khòèa ne naakan qaa tama, igaba èe ko tsàa ne ko qaa a. ³² Tchàno ne khóè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar

hààraa, hààr gha chibi-kg'ao ne tcii ne tcóóse ka," témé.

Jeso ba ko tc'óoan carasean ka tèè

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Xu kò birí Me a máá: "Johanem di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu ko káise tc'óoan carase a ko còrè, khamaga xu ko Farasai di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé; igaba xu ko Tsari xu **wèè x'aè ka** tc'óó a ko kg'áà," témé.

³⁴ Me Jeso ba xoa xu a máá: "A séè-kg'aom di cg'áè-kg'aoman xao ga tc'óoan cara, qanegam gane cgoa hãa koe? Cuiskaga a! ³⁵ Igabam gha x'aè ba hàà, séè-kg'aom gha gane koe guu a séèa tcg'òòè ba; ne gha èe xu cáim xu ka tc'óoan carase," tam méé.

³⁶ A ba a gataga ncëes sere-sere sa birí ne a máá: "Cúf khóè ga kàà a, kãbam qgáí ba gha tòà, a ncíim qgáim koe qgãéa ntcò me e. Gatà i kò hëé nem gha kãbam qgáí ba tòà, me gataga kãbam qgáí ba ncíim cgoa qòda mááku tite. ³⁷ Gataga i khòèan kàà a, kãba gòéan gha ncíi zi khòo dtcòbè zi koe qg'oe e. A ncèè gatà i kò hëé ne i gha kãba gòéan dtcòbè zi tòà, a i a gha ntcãa, zi gha dtcòbè zi tòàra q'aase. ³⁸ Igaba méé i kãba gòéan kãba zi khòo dtcòbè zi koe qg'oeè. ³⁹ Me gataga cuiskaga c'ëem khóè ba ncíi gòéan kg'áà xg'ara naka kãban tc'ëea hãa tite; 'Ncía nea qãè e,' tam gha méé khama," tam Jeso ba méé.

X'aigam Sabata di ba

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

6 C'ëem Sabatam kam kò Jeso ba maberean dim xhàràam koe xóé a ko qòð, ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu gaan di tc'ároan khóá, a ko tshàu q'ooa xu koe ncóbéa tc'óó. ² Igaba xu kò c'ëe xu Farasai xu birí Me a máá: "Dùús domka xao ko Sabata dim cáim ka x'áèan koe kgoara mááèa tama sa kúrúa máá?" témé.

³Me Jeso ba x̄o xa xu a máá: “Qanega xao gáé nxará ta ga hãa **x'aigam** Dafitem xg'ao kúrú sa, gabá hée naka gam ka c'ëea xu hēéthēe kò xàbà hãa ka? ⁴Nqarim dim nqum koem kò tcàa, a ba a ts'ee-ts'ee'kg'aièa pérean sée, ncēe pereziti xu ka cúí ko tc'óóe e, a tc'óó a ba a gam ka c'ëea xu au,” témé. ⁵A ba a birí xu a máá: “Khòem dim Cóa ba Sabata dim X'aiga Me e,” témé.

Khòem nq̄ara tshàua ba

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶I kúrúse Me c'ëem cáim Sabata dim ka còrè-nqum koe síí tcàa, a xgaa-xgaa. Me kò kg'ád xòè di tshàua ba nq̄ara hãam khòè ba gaa koe hãa. ⁷Xu kò Farasai xu hēe naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēe xu xaèa kg'ónò Me, Sabata dim cáim kam gha qāèkagu sa xu kò bód kg'oana khama, nxāasega xu gha chibichibi Me ka. ⁸Igabam ko Jeso ba ēe xu tc'ëea hãa zi wèè zi q'ana khamam kò nq̄ara tshàua hãam khòè ba birí a máá: “Tēe naka tsia wèè ne khòè ne ncēe koe hãa ne cookg'ai koe téé,” témé. Me tēe a síí gaa koe téé.

⁹Me Jeso ba birí xu a máá: “Tēè xao or ko a ko máá: Sabata dim cáim ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: qāèan kúrú saa kana cg'āèan kúrú saa, khòè ba kg'òèkagu saa kana cg'òo me saa?” témé. ¹⁰A ba a wèèa ne ga bód a gaam khòè ba birí a máá: “Tshàua tsi tchoanà,” témé. Me gatà hēé, i tshàua ba kabise a qāè.

¹¹Igaba xu kò kaisase xgòà a xu a tshoa-tshoa a nxàe cgoaku, dùu sa xu gha Jeso ba kúrú sa.

12 xu x'áè úú-kg'ao xu

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹²Gaa xu cáim xu kam kò Jeso ba xàbim koe síí, a ko síí còrè, a wèem ntcúú ba hãa a Nqari ba còrè. ¹³Eē i

ko q'uu kam kò Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu Gam koe tciaa xg'ae, a ba a 12 xu nxará tcg'òó, a x'áè úú-kg'ao⁸ xu ta ma tcii xu: ¹⁴Simonem ncēe kòo Petere ta ma tciiè ba hēé, naka gam ka qōesem Anterea ba hēé, naka Jakobo ba hēé, naka Johane ba hēé, naka Filipi ba hēé, naka Baretolomaio ba hēé, ¹⁵naka Mataio ba hēé, naka Tomase ba hēé naka Alefaiom ka cóasem Jakobo ba hēé, naka Simonem ncēe kò tòókuan x'áa máá ta ko ma tciiè ba hēé, ¹⁶naka Jutasem Jakobom ka cóase ba hēé, naka Jutasem Isekariotem ncēe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcàa Mea ba hēéthēe e.

Jeso ba ko xgaa-xgaa a ba a ko tsoò

(Mt 4:23-25)

¹⁷Me kò xàbim koe xōa cgoa xu a síí nqáman koe téé. Si ko gaa koe kaias xg'aes Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu di sa hēé, naka khòè ne di sa hēéthēe hana, wèem nqōóm Jutea di ba hēé, naka Jerusalema di ba hēé naka tshàam qàe di tsara x'áé-dxoo tsara Ture ba hēé naka Sitone ba hēéthēe tsara koe guua ne khòè ne di sa. ¹⁸Hàa ne gha komsana Me ka kò hààraa ne, a gataga théé tciaa ne koe kg'òèkaguè ka. Ne kò èe cg'āè tc'ëean ka kòo xgàèè ne théé qāèkaguè. ¹⁹Wèè ne khòè nea kò qgóó Me ne gha sa tc'ëe, qaria ne kò Gam koe guu a ko wèèa ne **ēe kòo qgóó Me ne** qāèkaguè khama.

Ts'ee-ts'ee'kg'aikuan hēé naka dqāèkuan hēéthēe e

(Mt 5:1-12)

²⁰Xgaa-xgaa-kg'aoa nem téé a ko ntcàa koem kò máá:

“Ts'ee-ts'ee'kg'aièa tua gatu ēe dxàua hãa tu,

Nqarim di x'aia nea gatu di i khama.

²¹Ts'ee-ts'ee'kg'aièa tua

gatu ēe ncēeska ko xàbàn ka cg'òòe tu,

⁸6:13 x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

xg'ääkaguè tu gha khama.

Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu èe ko kg'ae tu, kg'äè tu gha khama.

²²Ts'ee-ts'eekg'aièa tua, ncèè khòèan kò hòre tua hãa ne,

a ko gaan xg'aeku koe xhàigu tu u ne, a ko còè tu u ne,

i ko Khòem dim Cóám domka cg'òèa tu cg'äès gúis khama ma aaguè ne.

²³“Èem cáim ka qãè-tcao, naka tua nxàì-nxaise qãè-tcaoan ka, gatu di surutan nqarikg'ai dia kaia hãa ke. Gaxu ka xòò ga xu xg'ao ma porofiti xu ma qgóóa hãa ga a ke.

²⁴Igaba haò, cg'äè i gha ii gatu ncèe qguua hãa tu ka, nxãakamaga tu gatu di qgài-qgai-tcáoquan hòda hãa khama.

²⁵Haò, cg'äè i gha ii gatu ncèeska qãèse xg'ää tu ka,

xàbàn ka tu gha cg'òòè khama.

Haò, cg'äè i gha ii gatu ncèeska ko kg'äè tu ka,

tshúù-tcao tu gha a kg'ae khama.

²⁶Haò, cg'äè i gha ii gatu ncèe wèè khòèan ga ko qãèse kg'ui gatu ka tu, èea gane ka xòò ga xu xg'ao ma tshúù-ntcòa di xu porofiti xu ma qgóóa hãa ga a khama.

Cg'òo-kg'aoa tu ncàm

(Mt 5:38-48; 7:12a)

²⁷“Igabar ko birí tu u gatu kóm Te ko tu a ko máá: Gatu di cg'òo-kg'aoan méé tu ncàm, naka qãèan kúrúia máá èe hòre tua ne. ²⁸Ts'ee-ts'eekg'ai èe ko cg'úi tu u ne, naka èe ko xgàra tu u ne còrèa máá. ²⁹Ncèè c'èem khòem kò kg'áò xòè di góóa tsi x'ábú ne, nxãa ba c'èem góó ba máà thèé nakam x'ábú. A ncèè c'èem khòem kòo tc'amaka tsi hana qgáian nxòo cgae tsi, ne táá c'èean nxòo cgaea tsi cara me guu. ³⁰Máà díim wèem èe ko drcàrà tsi ba, naka khòem kò q'òda tsi háas gúú sa sèè cgae tsia hãa ne táá

sèèa kabi si guu. ³¹Eè tu ko tc'èe, khòè ne méé ne gatu koe kúrú, nxãa zi méé tu thèé gane koe kúrú.

³²“Èè ncàm tua hãa ne tu kò ncàm hãa ne sa gha dùú sa kabisea máá tu u? Ncèe chibi-kg'ao ne ne ko thèé gatà hée a ko èe ncàm nea hãa ne thèé ncàm ka.

³³A ncèè èe ko qãèan kúrúia máá tu u ne tu kòo qãèan kúrúia máá, ne sa gha dùú sa kabisea máá tu u? Ncèe chibi-kg'ao ne ne ko thèé gataga hée ka. ³⁴A ncèè nxãakamaga tu q'ana hãa suruta tu u gha ne tu kòo cgòbè, ne ba gha Nqari ba gaan domka qãè-tcaoa máá tu u? Ncèe chibi-kg'ao ne ne ko thèé gane ka c'èe ne chibi-kg'ao ne cgòbè, nxãasega ne gha surutaè domka ka. ³⁵Igaba méé tu gatu di cg'òo-kg'aoan ncàm, naka tua qãèan kúrú máá a, naka cgòbè e, surutakuan qaa tamase. Nxãaska i gha gatu di surutan kaisa ii, tu gha gataga Kaisase Tc'amaka hãam di tu cóá tu ii, èe qãè-tcaoa mááquan úú tama ne hée naka èe cg'äè cau ne hééthée koem qãè Me e khama. ³⁶Thòò-xama-mááku di méé tu ii, ncèem ma gatu ka Xòò ba ma thòò-xama-mááku di ii khamaga ma.

Xgàrakua ne

(Mt 7:1-5)

³⁷“Táá xgàra guu naka tua gha nxãasega táá xgàràè. Gataga táá chibi-chibi naka xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá chibi-chibi naka xgàràè. Qgóóa máá, naka tua gha nxãasega chibia tu qgóóa máàè. ³⁸Máà naka tua gha nxãasega **Nqarim ka** máàè. Qãès tc'ào-tc'ãos, qãea ntcòèa, a khòè-khòèa sa, a cg'òè a ko ntcãa sa gha cookg'aia tsi koe tòòè. Eè tsi ko tcg'dòs tc'ào-tc'áo sa gha èe tsi gha hòds tc'ào-tc'ãos ga si i ke,” tam méé.

³⁹Gatagam kò thèé sere-sere sa birí xu a máá: “A kàà tcgáim khòè ba ga c'èem khòem kàà tcgáim ba tcèè tcuì? A wèea tsara ga haém q'oo koe

cg'áéa tcāà tite? ⁴⁰Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hāa tama, igaba wèem ēe qāèse xgaa-xgaa-kg'ara ba gha gam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii.

⁴¹“Dùús domka tsi ko tsáa ka c'ēem tcg'ái q'oo koe hāam tcg'óbé ba hòda máá, igaba tsi tsáa tcg'ái q'oo koe hāam hii-dxoo ba hòd tama? ⁴²Nta tsi gha ma tsáa ka c'ēe ba birí a máá: ‘Tíí tcáràè, hàà nakar tcg'ái q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òd,’ témé, ncēe tsáa tcg'ái q'oo koe hāam hii-dxoo ba tsi hòd tama koe. Tsáa qāè khòèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áfka tcg'ái q'ooa tsi koe hànám hii-dxoo ba tcg'òd, naka tsia qāèse bóð naka nxāwa tsáa ka c'ēem tcg'ái q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òd,” tam méé.

Hii sa hēé naka gas di tc'áróan hēéthéé e

(Mt 7:16-20; 12:33-35)

⁴³**A ba a máá:** “Qāès hii sa cuiskaga tshúú tc'áróan kúrúá hāa tite, si gataga tshúús hii sa qāè tc'áróan kúrúá hāa tite khama. ⁴⁴Wèés hii sa tc'áróa sa ka q'āaèa khama. Dxàman úúá zi hii-coa zi koe i faia di tc'áróan tcuùè tama, kana i xg'òá di zi hii zi koe kg'oman tcuùè tama khama. ⁴⁵Qāèm khòè ba ko gam di tcáoan di qāèan koe guu a qāè zi gúú zi tcg'òd, me ko cg'āè caum khòè ba gam di cg'āè cauan koe guu a cg'āè zi gúú zi tcg'òd. Kg'ám sa ko tcáoos koe cg'òèa a ko ntcāa zi gúú zi nxàe khama,” tam méé.

Tc'ēegam tshào-kg'ao ba hēé naka káà tc'ēe ba hēéthéé e

(Mt 7:24-27)

⁴⁶**A ba a máá:** “Dùús domka tu ko 'X'aigaè, X'aigaè,' ta ma tcii Te, igaba tu birí tu ur ko sa kúrú tama?

⁴⁷“Díim wèem ēe ko Tíí koe hàà, a Tiri kg'uián kóm, a i ko méé sa kúrú bar gha x'ái tu u ntam ii sa. ⁴⁸Khòèm ncēe gam dim nquu ba ko tshoa-tshoa

a tshàom khamam ii, ncēe ko kaisase nqāaka tshào, a tshoa-tshoa sa nxōán koe tshào ba. A ēe i ko tòèko tshàan hàà, a ko hàà ēem nquu ba tcào igabam kori tite ba, qāèsem tshàoèa hāa khama.

⁴⁹“Igaba díim wèem ēe ko Tiri kg'uián kóm, igaba kúrú u tama baà khòèm ncēe ko gam dim nquu ba tshoa-tshoa úú tamase gómankg'ai koe tshàom khama ii; tòèko tshàan kò gaam nquu ba tcào ne kò gaa x'aè kaga cg'áé ba - si kò ēem nquum dis cg'áé sa cg'āè ii,” tam méé.

Jeso ba ko ncōo-kg'ao xu dim kaia dim qāà ba qāèkagu

(Mt 8:5-13)

7 Eēm ko Jeso ba wèé zi gúú zi ncēe zi khòè ne cgoa kg'uia xg'ara kam kò Kaperenaume koe síf tcāà. ²Gaa koem kò ncōo-kg'ao xu dim kaia dim qāàm kaisasem kò ncàma hāa ba hàna, a ba a kòd x'oos qàe koe tsàa. ³Eēm ko Jesom ka kóm kam kò kaia xu Juta di xu Gam koe tsééa úú, xu síf dtcàrà Me hààm gha gam dim qāà ba kg'òèkagu ka. ⁴Xu kò Jesom koe síf a síf qarika còrè Me a máá: “Ncēem khòè ba tsari hùikuan ka kg'anoèa. ⁵Gaxae di ne khòè nem ncàma, a ba a gataga còrè-nquu ba tshàoa máá taa khama,” témé. ⁶Me Jeso ba qòð cgoa xu.

Eē xu qanega gaam khòèm dim nquum koe cúú tama kam kò ncōo-kg'ao xu dim kaia ba tcáràsea xu tsééa tcg'òóa máá Me, síf xu gha birí Me a máá: “X'aigaè, táá xhōe-xhōese guu, díí cg'áér tama ra a ke, nquua te tcòbe dòm q'oo koe Tsi ga tcāà ra. ⁷Cg'áéser bóðse tama, gaa domkaga ra kò táá tíia hàà a hùikuan dtcàrà Tsi, ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òd nakam gha tirim qāà ba qāè. ⁸Tíí igabar kaia xu dòm-q'oo koe hànár khòè ra a, xu gataga ncōo-kg'ao xu tíí dòm-q'oo koe hàna ke. Ra ko ncēe ba birí a máá: ‘Qòð,’ témé, me qòð, ra c'ēe ba birí a máá: ‘Hàà,’ témé,

me hàà. Ra tirim qāà ba bìrì a máá: ‘Ncēe sa kúrú,’ témé, me kúrú si ke,” tam méé.

⁹ Eēm ko Jeso ba ncēe sa kóm kam kò kaisase are, a ba a k̄abise cgae ēe kò xùrì Mes xg'ae sa a máá: “Bìrì tu ur ko a ko máá: Qanegar cúí khòè ga Iseraele koe hòò ta ga hāa, ncēeta ma kaias dtcòm̄ sa úúa hāa a,” témé.

¹⁰ Xu tchōà xàà-kg'ao xu gaxu dim kiam dim nquum koe k̄abise, a sí qāà ba sao-xg'ae me qāè me e.

Jeso ba ko dxàe-ntcōas dim cóá ba ghùì

¹¹ Gaa koe guus kam kò Jeso ba x'áé-dxoom Naine ta ko ma tciìem koe síí, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēé naka khòè ne dis xg'aes kaia sa hēéthēé xùrì Me.

¹² Eēm ko heke-kg'ám̄s x'áé-dxoom dis koe cúú kam kò kúúga x'óóam cóá ba tchàa koe tgc'oa cgoaè, síím gha kg'ónòè ka. C'ēes khòès dim cóám cúí me e kò ii, ncēe kò dxàe-ntcōa ii sa. Si kò kaias xg'aes x'áé-dxoom di ne khòè ne di sa gas cgoa hāa. ¹³ Eēm ko X'aigam Jeso ba bóò si kam kò kaisase thòò-xama máá si, a ba a bìrì si a máá: “Táá kg'ae guu,” témé.

¹⁴ Me còoka nqáé a sí káá ba qgóó, xu kò khòè xu ēe kò káá ba qgóóa xu téé. Me kg'ui a máá: “Cóá tseè, tēe, tar ko tsáá ka méé,” témé. ¹⁵ Me kò x'óóam cóá ba tēe a ntcōò, a ba a tshoa-tshoa a kg'ui, Me Jeso ba síí xòò sa máá me.

¹⁶ Si kò q'ád sa wēéa ne ga tcāà, ne Nqari ba dqom̄ a máá: “Kaiam porofiti ba hàà cgae taa,” témé, a ne a máá: “Nqari ba hààraa a ko hàà Gam di ne khòè ne kabi!” témé. ¹⁷ Si ncēes tchòàs Jesom di sa wēem Juteam koe tsaj-tsaìse naka wēé xu qgáì xu nxāma-nxāma mea hāa xu koe hēéthēé e.

Johanem tenguè-tenguu-kg'aom di xu tchōà xàà-kg'ao xu

(Mt 11:2-19)

¹⁸ Johanem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kò ncēe zi gúú zi wèé zi ka bìrì me. Me gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka cam̄ tsara tcii, ¹⁹ a X'aigam Jesom koe tsééa úú tsara a, a máá: “A Tsáá ga Tsia ncēe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'ēem khòè ba nqòò?” témé.

²⁰ Eē tsara ko ncēe tsara khòè tsara Jesom koe síí ka tsara kò máá: “Johanem tenguè-tenguu-kg'ao ba Tsáá koe tséé tsama, a ba a ko máá, hàà méé tsam tēè Tsi, Tsáá ga Tsia sa ncēe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'ēem khòè ba nqòò?” témé.

²¹ Gaa x'aè ēe kam kò Jeso ba káí ne khòè ne gane di tciàn koe hēé naka cg'āè tc'ēean koe hēéthēé qāèkagu, a ba a khòè ne ēe káà tgcáí ne kúrú ne bóò. ²² Me kò xoa tsara a, a máá: “Qòò naka síí Johane ba bìrì ēe tsao ko kóm a ko bóò sa: ‘Ncēe káà tgcáí ne ko bóò,

ne ko ēe kò qòò tama ne qòò,
ne kò lepero dis tciis di ne qāèkaguè,
ne ēe kóm̄ tama ne ko kóm̄,
ne ēe kò x'óóa hāa ne ghùìè,
i kò qāè tchòàn ēe dxàua hāa ne xгаа-xgaèè.

²³ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khòèm ēe gam di dtcòm̄an Tíí koe tgcàba hāa tite ba,” tam méé.

²⁴ Eē tsara ko Johanem di tsara tchōà xàà-kg'ao tsara qòò kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi bìrì Johanem ka a máá: “Tchàa-xgóós koe tu kò ko qòò ka tu kò síí dùú sa bóò? Tc'āán ka ko ntcāa-ntcāaem tc'āà baa kò ii? ²⁵ Nxāas tam̄as kò ii ne tua kò síí dùú sa bóò? Khòèm xaam qgáí ba hana baa? Eē-ēe, khòè ne ēe káí mari qgáíam ko hāa, a k̄arese x'āèa hāa nea x'aigan di nquuan koe hāa. ²⁶ Kháé dùú sa tu kò nxāaska síí ko bóò? A porofiti baa? Eè, bìrì tu ur ko,

porofitim ka tc'amaka hãa me e. ²⁷ Ncëe ba gam ka i góàèa hãam ga me e, a ko máá:

'Bòd, Tirim tséé-kg'ao bar gha

Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,

ncëe gha Tsarim dàd ba

kg'ónòd máá Tsi ba,'

ta mééèa ba. ²⁸ Bìrì tu ur ko a ko máá:

Eè khòè zi ka ábàèa ne ka Johanem ka

kaia hãa ba káà me e, igaba gaam èe

Nqarim di x'aian koe cg'aré ii ba gam ka

kaia hãam ga me e."

²⁹ (Ne kò wèè ne khòè ne komsana

me, xu kò gataga mari xg'ae-xg'ae-kg'ao

xu Nqarim di tchànoan dqòm, ne kò Jo-

hanem ka tcguù-tcguuè. ³⁰ Igabaga xu kò

Farasai xu hëé naka x'áè q'ãa-kg'ao xu

hëéthëé xu Nqarim tc'ëea máá xua hãa

sa xguù, a táá Johanem ka tcguù-tcguuè.)

³¹ "Kháé Ra gha nxãaska ncëem x'aèm

di ne khòè ne dùús cgoa nxará xg'ae?

Dùús khama ne ii? ³² Cg'aré cóán khama

ne ii, ncëe gúùan ko x'amáguè qgái koe

hãa a ko tciiku u, a ko máá:

'Fulutuan ta kò ciia máá tu u,

tu kò táá ntcãà;

ta kò gataga x'ooan di ciian nxàè,

tu kò táá kg'ae,'

témé e. ³³ Johanem tcguù-tcguu-kg'ao

ba kò hàà, a péré tc'òó tama, a gòé

kg'áà tama, igabaga tu kò máá: 'Dxãwa

tc'ëea nem úúa hãa,' témé. ³⁴ Igabam kò

Khòèm dim Cóá ba hàà, a ko tc'òó a

ba a ko kg'áà, tu kò máá: 'Bòd, tc'òó-

kg'aom ncëe ba, a kg'áà-kg'aom gòéan

di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka

chìbi-kg'aoan hëéthëé dim tcàrà ba,' ta

méé. ³⁵ Igaba i ko q'ãan di tc'ëean gaan di

cóán wèè koe guu a tchàno o sa x'áise,"

tam méé.

Jeso ba Farasaim

Simonem x'áé koe hàna

³⁶ C'ëem Farasai ba kò Jeso ba dtcàrà,

sím gha tc'òó cgoa me ka. Me kò Jeso

ba nquum q'oo koe síí tcãà, a ba a ntcòó

a tc'òó. ³⁷ Si kò gaam x'áé-dxoom koe

c'ëes khòès chìbi-kg'ao sa hàna. Eès ko

kóm, Jeso ba Farasaim x'áé koe hãa a

ko tc'òó sa, kas kò alabasetere di nxòán

cgoa kúrúèam ts'óó-c'óám koe hãa qàè

hìm hìng'ãd tshãán cgoa síí, ³⁸ a sa a Je-

som nqàrè-kg'am koe hàà téé, a kg'ae, a

tshoa-tshoa a tcgái-tshàra sa cgoa nqàrèa

ba cg'ãà-cg'ãa, a sa a c'òò sa cgoa tchùu

u, a x'obè nqàrè Me, a sa a tshãán cgoa

ntcãá nqàrè Me. ³⁹ Eëm ko Farasaim

ncëe kò tciì Mea ba ncëes gúù sa bòd

kam ko bìrìse a máá: "Ncëem khòèm kò

tseegukaga porofiti ba ii nem ga kò q'ana

hãa ncëe ko qgóó Me sa dùútsa khòè si i

sa, chìbi-kg'ao si i," témé.

⁴⁰ Me kò Jeso ba bìrì me a máá:

"Simoneè, c'ëes gúù sar chóà cgoa tsi

kg'oana," témé. Me máá: "Xgaa-xgaa-

kg'aoè, bìrì te si," témé. ⁴¹ Me máá: "C'ëe

x'áè ka tsara kò càim khòè tsara hàna,

marian kò c'ëem khòèm koe cgòbèa

tsara. C'ëe ba kò 500 khama noo mar-

ian qano di cgòbèa, me c'ëe ba 50 khama

nooan cgòbèa. ⁴² Cúí gúù ga tsara kò úú

tama, suruta kabi cgoa me tsara gha a,

khamam kò wèéa tsara ga qgóóa máá.

Ke ncëeska bìrì Te, ndaka ba gha kaisase

gatsara ka ncàm me sa?" tam ma tèè me.

⁴³ Me Simone xoa a máá: "Bòd ko ka

èe kaisa marian cgòbèa me e," témé. Me

Jeso ba máá: "Qàèse tsi bóda," témé.

⁴⁴ A ba a nxãaska khòès koe kabise a

Simone ba bìrì a máá: "Ncëes khòè sa

tsia ko bóò? Tsarim nquum koer ncãa

hàà, igabaga tsi ncãa xg'áà nqàrèr ko

tshàan táá màà Te, igabagas ncãa tcgái-

tshàraa sa cgoa nqàrèa Te cg'ãà-cg'ãa,

a c'òò sa cgoa tchùu u. ⁴⁵ Ncãa tsi

táá x'obè Te, igabas ncãar hààm x'aèm

koe guu a nqàrèa Te x'obèan chòokagu

tama. ⁴⁶ Ncãa tsi táá tcúúa Te ga nxúian

cgoa tcgáù, igabagas ncãa qàè hìm

xg'ãd tshãán ka nqàrèa Te tcgáù. ⁴⁷ Gaa

domkar ko bìrì tsi, gas di kái chibian kas

qgóóa máàèa. Kaisa ncàmkuu nes x'áia

hãa khama. Igabaga ãe cg'aré chibian ka qg'óóa máàèa ba ko cg'aré ncàmkuwan x'ái," tam méé.

⁴⁸ Me kò nxãaska Jeso ba bìrì sí a máá: "Sari chibian koe sí qg'óóa máàèa," témé.

⁴⁹ Xu kò cg'âè-kg'ao xu tshoa-tshoa a tèèse a máá: "Díí ba gáé ncêe ba, ncêe ko khòèan chibian gaan di qg'óóa máá ba?" témé.

⁵⁰ Igabagam ko Jeso ba khòè sa bìrì a máá: "Sari dtcòmà nea kgoara sia, ke tòókuan cgoa qòò," témé.

Jesom cgoa kò hãa zi khòè zi

8 Ncêe zi gúú zi qãá q'oo koem kò Jeso ba x'áé-dxoo xu koe hêé naka x'áé-coa xu koe hêéthéé qòòà te, a ko Nqarim di x'aian di qãè tchòàn khòè ne xgaaxga. Xu kò 12 xu *xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam di xu* hãa cgoa Mea, ² naka gataga c'êe zi khòè zi hêéthéé e, ncêe kò cg'âè tc'êean koe hêé naka tcìian koe hêéthéé kg'òèkaguè zi. Ncêe zia kò Marias Magatalena ta ko ma tciiè sa hêé, ncêe i kò 7 dxãwa tc'êean gas koe tcg'òòèa sa, ³ naka Herotem dim nquu kòre-kg'aom Gusam dis khòès Joana sa hêé, naka Susana sa hêé, naka c'êe zi khòè zi kái zi, ncêe kò ko gazi di gúùan cgoa hùì xu zi hêéthéé e.

Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa

(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Ne kò khòè ne tãáka xu x'áé-dxoo xu koe guu a Jesom koe hàà. Eès ko kaias xg'ae sa xg'ae kam kò Jeso ba sere-seres ka kg'ui a máá:

⁵ "C'êe x'aè kam xg'ao xhàrà-kg'ao ba qòò a síí xhàrà.

A ãem ko xhàrà ka i c'êe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, a i a nqàrèan cgoa náà tcààè, zi tsarà zi hàà tc'òó o.

⁶ I c'êean tcheè nxòá-kg'ai di qgáian koe. Eè i ko qhúí ka i ko dào, tchàua ne ko kàà a khama.

⁷ I c'êe cgùrian dxàman hàna qgáí koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.

⁸ I c'êe cgùrian qãè góman koe tcheè, a kái tc'òoan 100 kúrí," tam méé.

Èem ko ncêe zi gúú zi kg'uia xg'ara kam kò máá: "Eè tceean úúa hãa ba méém kóm," témé.

Jesom ko dùús domka sere-sere zi tséékagu sa

(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tèè Me, dùú sas ko ncêes sere-sere sa nxàe sa. ¹⁰ Me máá: "Gaxaoa máàèa, chómsea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi xao gha q'ãa sa, igabar ko c'êe ne khòè ne cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui:

'nxãasega ne gha bóò, a táá bóòà q'ãa ka, a nxãasega kóm a táá kómá q'ãa ka.'

Jeso ba ko xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano

(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ "Si ncêe sa xhàrà-kg'aom dis sere-seres ko nxàes ga sí i: Cgùri nea Nqarim dim kg'ui me e.

¹² Dàòm q'oo di nea ãe kg'ui ba ko kóm ne ne e, igabam ko dxãwa ba hàà a kg'ui ba tcáóa ne koe séèa tcg'òó, nxãasega ne gha táá dtcòm a kgoaraè ka.

¹³ Eè nxòán koe kò xhàràè nea gane ãe kg'ui ba ne ko kóm, ne ko kúúga qàè-tcaoan cgoa hààkagu me ne ne e, igaba ne kàà tòbe ne e, a ko cg'orò x'aè-coan q'oo koe dtcòm. A ko kúríua bóòkuwan di x'aèan ka qhàésega cg'áé.

¹⁴ Eè dxàman za tcheèa nea, gane ãe kómá ne ne e, igaba gane di kg'òèan q'oo koe ne ko tc'êe-tc'êese zi hêé, qguàan hêé naka kg'òèan di karean hêéthéé ka chúú-chuuè, a ne a kai tama.

¹⁵ Eè qãè góman koe tcheèa nea, gane ãe kg'ui ba kómá, a qãè zi tcáó zi cgoa qg'óóa qari mea ne ne e, a ne a ko qád

tcáo cgoa me, a nxāakg'aiga síí tc'áróan kúrú,” tam méé.

**X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis
gúús dis sere-sere sa**

(Mk 4:21-25)

¹⁶ **A ba a máá:** “X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúú sa ga dàò a gâbas cgoa xoaba-kg'ai si, kana kgàrom dòm q'oo koe tcàà si ba káà me e, igabam gha téé-q'ooa sa koe tòò si, ēe ko tcàà ne gha nxāasega x'áàn hòò ka. ¹⁷ Dùús wèès ēe chómsea sa gha tchàa koe tcg'dòè, si gha dùús wèès qàbi-kg'aièa hãa sa q'ãaè, a sa a gha x'áàn koe óágaè khama. ¹⁸ Ke méé tu nxāaska q'ãa, nta tu ko ma komsana sa. Wèém khòèm ēe gúú úúa hãa ba gha káíán máàè, igaba wèém ēe gúú úúú tama ba gha ēem úúa hãa gúú-coan ga sée cgaeè khama,” tam méé.

**Jesom ka xòò sa hēé naka
qōese ga xu hēéthēé e**

(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Jesom ka xòò sa hēé naka qōese ga xu hēéthēéa kò hàà cgae Me, igaba ne kò khòèan di káí-q'ooan ka tààè, a táá Gam koe cúú. ²⁰ Me kò birìè a máá: “Sàò sa hēé naka Tsáá qōe ga xu hēéthēéa tchàa za tēe, a bóò Tsi kg'oana,” témèè.

²¹ Igabam kò xọa a máá: “Tiris xòò sa hēé naka Tíí qōe ga xu hēéthēéa Nqarim di kg'uian ko kóm a ko kúrú u ne khòè ne e,” témé.

Jeso ba ko tc'áá ba téékagu

(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

²² C'ēem cáím kam kò Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu cgoa dxòrom q'oo koe tcàà a birì xu a máá: “Hààn xae c'ēem xòèm tshàam dim koe qòò,” témé, xu xgoaba. ²³ Eè xu xóé a ko qòò kam kò x'óm.

Me kúúga kaim tc'áá ba tshàam tc'amkg'ai koe xgoaba, me dxòro ba tshàan ka cg'òè, xu kias cg'ãès koe hãa.

²⁴ Xu xgaa-xgaa-kg'ao xu síí ghùí Me a máá: “X'aigaè, X'aigaè, toím xae ko!” témé.

Me tēe a tc'áá ba hēé naka tshàam di tcēe-tcēean hēéthēé dqàè, i tée, si kò kaisas nqoo sa xóé.

²⁵ Me tēè xu a máá: “Gaxao di dtcòma nea ndaa?” témé.

Igaba xu kò q'áò, a area khama xu kò tēeku a máá: “Dúútsa khòè ba gáé ncēe ba? Tc'áán ga hēé naka tshàan ga hēéthēé ko kg'ui cgoa i komsana Me ba,” témé.

**Jeso ba ko dxāwa tc'ēean
úúam khòè ba qāèkagu**

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Xu tshàam tc'amkg'ai koe qòò a síí Gerase ne dim nqóòm koe tcàà, Galilea dim cgoa q'óá-kg'amkua hãa ba. ²⁷ Eēm ko Jeso ba dxòrom koe xōa a ko gaam nqóòm koe tcàà kam kò c'ēem khòèm x'áé-dxoom koe guua hãam cgoa xg'ae. Gaam khòè ba kò dxāwa tc'ēean úúa, a kò qgáí hãa tamase qáò x'aèan hãa, a nquuan koe ga x'áè tama, a tc'áman koe cúí ga ko x'ãea te. ²⁸ Eēm ko Jeso ba bóò kam kò kaisase q'au a ba a cookg'aia ba koe cg'áé, a kaim dòm cgoa máá: “Dúú sa Tsi ko tíí koe qaa, Jesoè, Nqarim tc'amaka hãam di Tsi Cóa Tseè? Dtcàrà Tsi ko, táá xgàra te guu,” témé. ²⁹ Jeso ba kò dxāwa tc'ēean birì i ēem khòèm koe tcg'oa, gaa domkam kò khòè ba gatà méé. Káí q'oro i kò qgóó mea, me kò q'ómá ba koe hēé naka nqàrèa ba koe hēéthēé táúan cgoa qáèèa, a kòrèa, igabam xg'ao gaa táúan qhòma tcg'òó, a kò dxāwa tc'ēean ka sèèa tcg'òó a qááka úúèa hãa.

³⁰ Me Jeso ba tēè me a máá: “Cg'òèa tsi díí?” témé. Me xọa Me a máá: “Mílone ra a,” témé. Káí dxāwa tc'ēe nea kò tcàà mea hãa khama. ³¹ I kò qarika dtcàrà Me, táám gha x'áèan tcg'òó, i chòò-q'oo úúú tamam hãém koe tcàà sa.

³² Zi kò káí zi xgùu zi xàbìm dxùukg'ai koe hãa a ko dxòó. Ka i kò dxāwa tc'ëean Jeso ba dtcàrà, xgùu zi koe i gha tcāà sa, Me kgoara máá a. ³³ I khòèm koe dxāwa tc'ëean tcg'oa a i a síf xgùuan koe tcāà, zi xgùu zi xàbìm tc'amkg'ai koe guu a kari-karisea xōa a zi a tshàam koe cg'áéa tcāà, a tom.

³⁴ Eē xu ko xgùuan ko kòre xu khòè xu ēe kúrúsea hãa sa bóò ka xu kò bèe a qgóé, a síf x'áé-dxoom koe hēé naka xháràn koe hēéthēé xàa a. ³⁵ Ne kò khòè ne tcg'oa a síf ēe kúrúsea hãa sa bóò. Eē ne ko Jesom koe hàà ka ne kò dxāwa tc'ëean kò úúa hãam khòè ba saoxgae, me Jesom nqàrè-kg'am koe ntcōe, a qgáían hana, i tc'ëea ba qāè e, ne kò q'áò. ³⁶ Gane ēe kò ēe kúrúsea hãa sa bóò nea kò chòá a, ntaam kò ma ēe dxāwa tc'ëean ka tcāàeam khòè ba ma qāèkaguè sa.

³⁷ Ne wèè ne khòè ne Gerase dim xg'aekum di ne dtcàrà Me, gane koem gha tcg'oa sa, kaisa q'áòa nea kò tcāà nea hãa khama.

Me kò dxòrom koe tcāà a ba a kabise, ³⁸ kam ko ēe kò dxāwa tc'ëean ka tcg'oa cgaeèam khòè ba dtcàrà Me, Gam cgoam gha qòò sa. Igabam kò Jeso ba tsééa kabi me a máá: ³⁹ “Kabise x'áéa tsi koe naka síf nxàe, nta noosem Nqari ba kúrúá máá tsia hãa sa,” témé.

Me khòè ba kabise a síf wèèm x'áé-dxoom koe qòòa te a khòè ne birí, Jesom nta noose kúrúá máá mea hãa sa.

Jairom dis cóa sa hēé naka Jesom dim qgáí ba ko qgóós khòè sa hēéthēé e

(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Eēm ko Jeso ba *Galilea dim nqóóm koe* kabise kas ko khòè ne dis xgae sa qāèse hàakagu Me, wèè ne ne kò qāè Mea hãa khama.

⁴¹ Kam kò gaa x'áe kaga c'ëem khòèm Jairo ta ko ma tciièm ncēe kò còrè-nquum dim tc'āà-cookg'ai ii ba gaa koe

hàà, a hàà Jesom nqàrè-kg'am koe cg'áé, a còrè Me, gam dim x'áém koem gha síf cgoa me sa. ⁴² Cúís cóá sam kò úúa hãa, ncēe kò 12 kuri ii sa, si kò x'oos qàe koe hãa khama.

Eēm ko Jeso ba gaa koe qòò ka i kò káí khòèan ncorú Me. ⁴³ Gane xg'aeku koes kò 12 kurian kò úúa a ko xòm x'áese nxoean hòòs khòè sa hàna, [a sa a kò wèè gúuan ēes kòò kg'òè cgoa, naakan koe xgáá hãa] *qāèkaguès gha ka*, igabas kò táá cúían kaga qāèkaguèa. ⁴⁴ Si Jesom qāá koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáím c'am qgóó, i ko c'áòan kúúga téé. ⁴⁵ Me Jeso ba tēe a máá: “Díina qgóó tea?” témé. Eē ne ko wèè ne xqase kam ko Petere ba máá: “Aboè, khòè nea káí ne e, a nxama-nxama Tsia, a ko tcāò Tsi,” témé. ⁴⁶ Igabam kò Jeso ba máá: “C'ēe khòèa nea qgóó Tea, xám Ra ko i kò qaria Te tcg'oa cgae Te khama,” témé. ⁴⁷ Eēs ko khòè sa bóò, xài tamas kò hãa sa kas ko cgùrukose hàà, a sa a hàà Jesom nqàrè-kg'am koe cg'áé, a wèè ne khòè ne cookg'ai koe birí Me, dùús domkas qgóó Mea hãa sa, naka si kò ma kúúga qāèkaguè sa hēéthēé e. ⁴⁸ Me birí si a máá: “Tiri si cóá seè, sari dtcòma nea qāèkagu sia, ke tòókuan cgoa qòò,” témé.

⁴⁹ Qanegam Jeso ba téé a ko kg'ui kam kò c'ëem khòè ba hàà, còrè-nquum dim tc'āà-cookg'aim dim nquum koe guua ba, a birí me a máá: “Tsáá xuù sa ncāa x'óó, ke táá xgaa-xgaa-kg'ao ba xhōe-xhōe guu,” témé. ⁵⁰ Igabam kò Jeso ba ēe sam ko kóm ka Jairo ba birí a máá: “Táá q'áò guu, kg'amaga méé tsi dtcòm, qāès gha ke,” témé.

⁵¹ Eēm ko Jairom dim x'áém koe tcāà kam kò táá c'ēe khòè ga guu i Gam cgoa nquum q'oo koe tcāà, Petere ba hēé naka Johane ba hēé naka Jakobo ba hēé, naka cóás ka xòò ba hēé naka xòò sa hēéthēé cúí ga a kò ii. ⁵² Ne kò wèè ne khòè ne kg'ae, a ko cóá sa kg'ae cgae, Me Jeso ba

máá: “Táá tu kg'ae guu, x'óó tamas hãa a sa a x'ómã hãa ke,” témé.

⁵³ Ne kò wèéa ne kg'àè Me, x'óóas hãa sa ne kò q'ana hãa khama.

⁵⁴ Igabam ko Jeso ba x'òàa sa koe qg'óó si, a máá: “Tiri si cóá seè, tée,” témé.

⁵⁵ I kg'òèa sa kabise, si kúúga tée, Me Jeso ba máá, c'èe gúù méés mààè naka tc'òó, témé. ⁵⁶ Khara kò gas ka xòd ga khara kaisase are. Me birí khara a, táá méé khara cúí khòè ga dùús kúrúsea sa birí guu sa.

Jeso ba ko 12 xu xgaaxgaase-kg'ao xu tsééa tcg'òó

(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

9 Me kò Jeso ba 12 xu tciia xg'ae a ba a qarian máà xu, wèè dxãwa tc'èean xu gha xhàigu, a wèè tciian thée tsoò di i. ² A ba a tsééa tcg'òó xu, síí xu gha Nqarim di x'aian ka xgaaxgaax, a xu a tsàako ne khòè ne kg'òèkagu ka. ³ A ba a birí xu a máá: “Táá méé xao qòd xao ko ka cúí gúù ga sée guu, dqàbi hiim ga igaba, dtcòbè ga igaba, péré ga igaba, mari ga igaba, kana cam di qgáian ga igabaga. ⁴ Eè xao ko tcãam nquu ba, ndakam ga igaba, gaam koe méé xao hãa naka nxãakg'aiga síí èem x'áé-dxoom koe tcg'oa. ⁵ A ncèè khòèan kò qàèse hàakagu xao o tama ne méé xao nqàrèa xao di tsharàn qàè-qàè, èe xao ko gaam x'áé-dxoom koe tcg'oa ne, nakas gha nxãasega gane koe x'ái sa ii,” témé.

⁶ Xu xgaaxgaase-kg'ao xu xgoaba a wèè xu x'áé xu koe qòda te, a xu a ko qàè tchòàn xgaaxgaax a ko wèè za ga khòèan kg'òèkagu.

Herotem dis xháé tc'èe sa

(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Eè ko Galilea dim x'aigam Herote ba wèè zi gúù zi kúrúse ko zi ka kóm kam kò táá q'ãa. C'èe ne khòè nea kòd máá, Johanem **tcguù-tcguu-kg'ao** ba x'ooan koe téea, témé khama, ⁸ ne ko c'èe ne

máá, Elija ba hòdsea, témé, ne ko c'èe ne máá, c'èe xu porofiti xu ncíi x'aè di xu ka c'èe ba x'ooan koe téea, témé. ⁹ Me Herote máá: “Johane bar kò q'ãe tcúúa hãa, ka ncèe zi gúù zi gam kar ko kóm ba díi baà?” témé. A ba a kò bóò mem gha sa tc'èe.

Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'òókagu

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jn 6:1-14)

¹⁰ X'áè úú-kg'ao xu kò kabise a hàà wèè zi gúù zi èe xu kò kúrú zi ka birí Me. Me sée xu, xu Gam cgoa cúia síí hãa Betsaida ta ko ma tcièem x'áé-dxoom koe. ¹¹ Ncèes gúù sa ne ko kóm kas kò xg'ae sa xùri Me, Me qàèse hàakagu ne, a ba a Nqarim di x'aian ka kg'ui cgoa ne, a èe kò ko kg'òèkagukuan qaa ne qàèkagu.

¹² Nxãaskas cam sa tshoa-tshoa a ko dqòara qòd ka xu kò 12 xu xgaaxgaase-kg'ao xu Gam koe hàà a máá: “Khòè ne qòda q'aakagu, naka ne nxãasega nxãama-nxãama hãa xu x'áé xu koe hée naka xhàrà xu koe hée thée síí, naka nea síí x'óm-q'ooan hée naka tc'ooan hée thée qaara máase, cúia hãam qgáim koe ta hãa ke” témé. ¹³ Igabam kò birí xu a máá: “Gaxao c'èe gúùan máà ne naka ne tc'òó,” témé. Xu máá: “5 xu péré xu cúí xu xae úúa naka cam x'àu tsara hée thée e, kana méé xae síí khòè ne wèè ne tc'ooan x'ámá máá?” témé. ¹⁴ 5,000 khama noo xu khòè xu kò èe koe hàna domka.

Me kò Jeso ba Gam di xu xgaaxgaase-kg'ao xu birí a máá: “Khòè ne birí naka ne wèes xg'aes koe 50 khama noose ntcòó,” témé. ¹⁵ Xu gataga hée, i wèè khòèan ntcòó. ¹⁶ Me Jeso ba 5 xu péré xu hée naka cam x'àu tsara hée thée sée, a ba a nqarikg'ai koe ghù-i-kg'ai, a ts'eets'eekg'ai i, a péréan khòá q'aa, a xgaaxgaase-kg'ao xu máà a, xu khòè ne q'aa-q'aa máá a.

¹⁷ Ne kò wèéa ne ga tc'óó, a ne a xg'áà, xu êe kò qaùan xg'ae-xg'ae a 12 xu q'ore xu tcàà, xu cg'òè.

Petere ba ko Jesom koe nxàese

(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Eēm cúise hāa a ko còrè ka xu xgaa-xgaase-kg'ao xu síi cgae Me. Me tēè xu a máá: “Díí Raà, ta zi ko xg'ae zi mée?” témé. ¹⁹ Xu xoa Me a máá: “**C'ēe ne ko máá**, Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i, témé, ne ko c'ēe ne máá, Elija Tsi i, témé, ne ko c'ēe ne qanega máá, ncíi kuri di Tsi porofiti Tsi i x'ooan koe tēea Tsi, témé,” ta xu mée.

²⁰ Me tēè xu a máá: “Kháé xaoa ko gaxao máá, díí Raà, témé?” Me Petere xoa a máá: “**Ncēe kò nqòðkaguèa hāa Tsi** Kreste Tsi Nqarim di Tsi i,” témé.

Jeso ba ko Gam di xgàrasean ka hēè naka x'oos ka hēéthéé kg'ui

(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Me Jeso ba qarika x'áè xu, táá xu gha ncēes gúú sa cúí khòè ga bìrì sa. ²² A ba a máá: “Khòèm dim Cóa ba gha kái zi gúú zi koe xgàrase, a gha **khòè ne di xu** kaia xu hēé, kaia xu peresiti xu hēé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu ka hēéthéé bòða xguìè, a gha cg'òòè, a ba a gha nqoana dim cáń ka x'ooan koe tēe,” tam mée.

²³ Nxāaskam kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrì a máá: “Ncēè c'ēm khòèm kò xùri Te kg'oana ne méém bòða xguise naka baa gam dim xgàu hii ba dcéé, naka xùri Te. ²⁴ Díim wèém ēe gam dis kg'òè sa qgóóa qaria hāa bas gha aaguse cgae, igaba wèém ēe ko Tíí domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ba gha hòè si khama. ²⁵ Dùús ka ba gha khòè ba kabisea mááè, ncēè wèém nqòð bam kòò hòè, a ba a gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khòè ba dùútsa gúú sa gam di kg'òèan tée-q'oo koe tcg'óó a máá? ²⁶ Díim wèém ēe ko Tíí hēé naka Tiri kg'uian hēéthéé sau-cgaese

ba gha thēé Khòèm dim Cóám ka sau-cgaeseè, ēem gha ko Gam di x'áàn koe hēé naka Xòòm di x'áàn koe hēé naka tcom-tcomsa xu moengele xu di x'áàn koe hēéthéé hāase ko hàà ne. ²⁷ Igabar ko tseeguan bìrì tu u: Ncēe koe tée-tēe ne ka c'ēea ne x'ooan xāma hāa tite, Nqarim di x'aia ne ne ko bòð i hàà tama cookg'ai koe,” tam mée.

Jesom di bòðse-q'ooa nea ko kabise a táá

(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Eēm ko Jeso ba ncēe zi gúú zi nxàea xg'ara kam kò 8 khama noo cáman qāá q'oo koe Peterea xu, Johanea xu, Jakoboa xu sèè, a ba a xàbìm koe qòð cgoa xu a síi còrè. ²⁹ Eēm hāa a ko còrè ka i kò kg'áía ba kabise a táá, i Gam di qgáían kabise a tcāakose q'úú. ³⁰ Ka tsara ko kúúga cáń tsara khòè tsara kg'ui cgoa Me, Moshe ba hēé naka Elija ba hēéthéé tsara, ³¹ ncēe kò nqarikg'ai di x'áàn koe qhúí tsara, a ko Jesom cgoa kg'ui, a ko Gam di x'ooan hààko ka kg'ui, kháóa cgae ga ko Jerusalema koe kúrúse e. ³² Xu kò Petere ba hēé naka gam ka c'ēea tsara hēéthéé xu qarika x'òma cg'áé. Eē xu ko kókò ka xu kò Gam dim x'áà ba bòð, naka gaa tsara khòè tsara hēéthéé e, ēe ko Gam cgoa tēe tsara. ³³ Eē tsara ko khòè tsara Jeso ba guu a ko qòð kam kò Petere ba bìrì Me a máá: “X'aigaè, tsóá-gase i gáé qāèa, ncēe koe xae ga hāa sa! Nqoana xu nquu-coa xu xae gha tshào, me c'ēe ba Tsari, me c'ēe ba Moshem di, me c'ēe ba Elijam di,” tam mée. (C'úuam ko hāa dùú sam ko kg'ui sa.)

³⁴ Qanegam hāa a ko kg'ui kas kò túú-c'òð sa qàbia tcàà xu, a sa a gas di sóman cgoa qàbi xu. Eē xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu túú-c'òðs koe tcàà ka xu kò q'áð. ³⁵ Me kò kg'ui ba túú-c'òðs koe guu a máá: “Ncēe ba Tirim Cóa Me e, nxárár tcg'òóba ba, ke komsana Me,” témé.

³⁶ Eëm ko kg'ui ba xg'ara kam kò Jeso ba cúise hãa. Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu ncëes gúús cgoa nqoo, a xu a gaa xu cáńm xu ka táá cúí khòè ga bírí dùú sa xu bóòà hãa sa.

Jeso ba ko cóá ba qâèkagu

(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

³⁷ Xùrikom cáńm kam ko Jeso ba hěé naka xгаа-xgaase-kg'ao xu hěéthěé xâbim koe guu a kâbise, si kaias xg'ae sa Jesom cgoa xg'ae. ³⁸ Kam kò gaa x'aè kaga c'ëem khòè ba ěes xg'aes q'oo koe q'au a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dtcàrà Tsi ko Tsi tirim cóá ba bóò, nooam cóám ga me e khama. ³⁹ Dxãwa tc'ëean kòò tcàà cgae me ne i ko kúúga q'aukagu me, a qgaè-kg'aikagu me, a kg'áma ba koe xùbúan tcg'òókagu me, a ko khóá tòòm-tom me, a qháése guu me tama. ⁴⁰ Ra kò Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu kò tààè,” témé.

⁴¹ Me Jeso ba xoa a máá: “Oo, tsóágase dtcòòm úú tamas qhàò sa gáé ncëe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gaxao cgoa hãa a qâò-tcaoa máá tu u? Tsarim cóá ba ncëe koe óá!” témé. ⁴² Cóám ko hàà koe ga i ko dxãwa tc'ëean gómankg'ai koe xâbùà qáú me, a i a qgaè-qgae-kg'ai me. Kam ko nxãaska Jeso ba dxãwa tc'ëean dqàè, a cóá ba qâèkagu, a ba a xòò ba màà me. ⁴³ Ne kò wèè ne khòè ne Nqarim di kaian ka area.

Jeso ba ko gaia Gam dis x'ooos ka kg'ui

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Eë ne wèèa ne qanega ěem Jeso ba kúrúia zi gúú zi wèè zi ka area kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bírí a máá: ⁴⁴ “Qâèse dxãà tcee ncëer ko bírí xao o kg'uia ne: Khòèm dim Cóá ba gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè,” témé. ⁴⁵ Igaba xu kò ěem ko mée sa táá kómá q'ãa, gaxu koe i kò chómseá, táá xu gha

kómá q'ãa a ka khama. A xu a kò ěe kg'uia ne ko dùú sa mée sa tèean bèe.

Díí ba kaia?

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ Si kò gaxu xg'aeku koe ntcoeku sa tēe, díina gaxu xg'aeku koe kaia hãa di sa. ⁴⁷ Igabam kò Jeso ba tcáóa xu q'oo koe xu tc'ëea hãa sa q'anaa, khamam kò cg'arém cóá ba sée, a Gam qàe koe tòó, ⁴⁸ a ba a bírí xu a máá: “Díim wèem ěe ko ncëem cóá ba Tiri cg'òèan koe qâèse hààkagu ba ko Tíí tc'aró ga qâèse hààkagu. Me ko díim wèem ěe ko Tíia qâèse hààkagu Te ba ěe tséé Tea ba qâèse hààkagu. Eë gaxao koe kaisase cg'aré ba gaxao ka kaian ga me e khama,” témé.

Eë gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna

(Mk 9:38-40)

⁴⁹ Me Johane xoa a máá: “Kaia Tseè, c'ëem khòè ba xae kò bóò me ko Tsari cg'òèan cgoa dxãwa tc'ëean xhàiagu, xae kò sixae ka c'ëem tama me e domka gatà hěéan cara me,” témé. ⁵⁰ Igabam kò Jeso ba gam ka máá: “Táá cara me guu, ěe gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna ke,” témé.

Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (9:51–19:44)

Samaria dim x'áé ba ko Jeso ba qâèse hààkagan xguì

⁵¹ Eëm ko Jeso ba nqarikg'ai koe sée a úúèm x'aèm ko cúú kam kò bírise a Jerusalema koe qòò. ⁵² A ba a tséé-kg'ao xu tc'ãà a tsééa tcg'òó. Xu Samaria ne dim x'áé-coam koe sí tcãà, gúú zi xu gha kg'ónòà máá Me ka. ⁵³ Igaba ne kò gaa koe hãa ne khòè ne táá qâèse hààkagu Me, Jerusalema koem kò úú-kg'aia khama. ⁵⁴ Eë tsara ko xгаа-xgaase-kg'ao tsara Jakoboa tsara Johanea tsara ncëes gúú sa bóò ka tsara ko máá: “X'aigae,

nqarikg'ai koe guuam c'ee ba tsam gha tcii, me hàà cg'òo ne sa Tsi ko tc'èe?" témé. ⁵⁵ Me Jeso ba ntcèe a dqàè tsara a. ^{** 56} Xu kò **Jeso ba hêé naka Gam di xu xgae-xgaase-kg'ao xu hêéthêé xu** c'èem x'áém koe qòò.

**Nqoana khòèan Jeso
ba ko xùri kg'oana a**

(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Eè xu dàòm q'oo koe hàà a ko qòò kam ko c'èem khòè ba bìrí Me a máá: "Eè Tsi ko síí qgái wèé koer gha xùri Tsi," témé. ⁵⁸ Me Jeso ba xòe me a máá: "Círi nea gaan di hǎéan úúa, i tsaràn gaan di nquuan úúa, igabagam Khòèm dim Cóa ba tòó tcúúm gha qgái úúu tama," témé.

⁵⁹ Me kò Jeso ba c'èem khòè ba bìrí a máá: "Xùri te," témé. Igabam ko gaam khòè ba máá: "X'aigàè, kg'aia qāà te nakar síí tirim xòò ba kg'ónò," témé.

⁶⁰ Me Jeso ba bìrí me a máá: "Eè x'óóá hàà ne guu naka ne gane dian èe x'óóá hàà kg'ónò, igaba tsáá qòò naka tsia síí Nqarim di x'aian ka xgae-xgae," témé.

⁶¹ Me kò c'èem khòè ba gataga máá: "Xùri Tsiir gha, X'aigàè, igaba qāà te nakar kg'aia síí x'áéa te di ne khòè ne x'áè," témé. ⁶² Me Jeso ba xòe me a máá: "Eèm tshoa-tshoa a ko xhàrà koe gha kǎbise a kháòka bóòm khòè ba Nqarim di x'aian kg'ano tama," témé.

Jeso ba ko 72 xu khòè xu tsééa tcg'òó

10 Ncèe zi gúú zi qāá q'oo koem kò X'aigam **Nqari** ba 72 xu khòè xu nxàrà tcg'òó, a ba a cām-cāmse tsééa tcg'òó xu, tc'āà xu gha a èem ko hàà Gabá qòò xu x'áé-dxoo xu koe hêé naka qgái zi koe hêéthêé qòò ka. ² A ba a bìrí xu a máá: "Tcuùè gha gúúta ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o. Ke xao **Nqarim ncèe** tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà nakam

tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù. ³ Qòò xao. **Igaba** bóò, Tíí Ra ko ghùucoan khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úúu xao o sa. ⁴ Táá méé xao qgóá ga kana dtcòbèan ga kana nxàboan ga igaba sèè guu, naka táá cúí khòè ga dàðan q'oo koe tsgám guu.

⁵ "Nquum èe xao ga ko gaam q'oo koe tcāà ba, ndakam ga igaba, méé xao kg'aia máá: 'Tòókuan méé i ncèem nquum cgoa hàà,' témé. ⁶ Tòókuan dim khòèm kò gaam nquum q'oo koe x'èèa ne i gha gaxao di tòókuan gam cgoa hàà. Eèta i kò ii tama ne i gha gaxao di tòókuan kǎbise cgae xao o. ⁷ Eèm nquum koe méé xao hàà, naka xaoa wèès tc'òos èe ne ko máà xao o sa tc'òó naka kg'áà, tséé-kg'ao ba gam di tsééan di surutan ka kg'anoèa hàà ke. Táá méé xao nquu xu koe kg'ama qòòda te guu.

⁸ "X'áé-dxoom èe xao ga ko tcāàm koe, ndakam ga igaba, ne ko qāèse sèè xao o ne méé xao èe ko cookg'aia xao koe tòòès wèè sa kg'ama tc'òó. ⁹ Tsàako ne méé xao kg'òèkagu, naka xaoa khòè ne bìrí naka máá: 'Nqarim di x'aia nea cúú cgae tua,' témé. ¹⁰ Igaba x'áé-dxoom wèém èe xao ko tcāàm koe ne kò khòè ne qāèse sèè xao o tama ne méé xao x'áéan xg'aeku koe tcāà naka máá: ¹¹ 'Gatu dim x'áé-dxoom di tsharà a ncèe nqàrèa xae koe hàà a, xae ko qāè-qāè cgae tu u, igaba méé tu q'ana, Nqarim di x'aia nea cúú cgae tua sa,' témé. ¹² Bìrí xao or ko, xgàrakuan dim cām kam gha ncèem x'áé-dxoo ba Sodomam ka kaisa xgàrakuan hòò.

X'áé-dxoo xu komsana tama xu

(Mt 11:20-24)

¹³ "Cg'āè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'āè i gha ii tsáá ka Betesidaè! Arearesa zi x'ái zi ncèe ko gatu koe kúrúèa

^{** 9:55} C'èe zi tcgāya zi Gerika di zi ncèe xùri ko kg'uian úúa: "a máá: "C'úúsea tsao hàà, dùútsa tc'èem di tsao ii sa. ⁵⁶ Khòèm dim Cóa ba hàà tama, hààm gha khòèan kaàkagu ka, igabam hààraa, hààm gha kgoara a ka," tam méé."

zi kò Ture hēé naka Sitone hēéthēé koe kúrúèa hāa ne ne ga kò ncīse gane di chībian koe tcóósea, a saka di qgáían hāa, a tháúan tcgáúsea hāa. ¹⁴ Igabar ko birí tu u a ko máá: Xgàrakuan dim cárn ka i gha Ture hēé naka Sitone hēéthēé gatu ka subuse xgàràè, témé.

¹⁵ “A ncēe tsáá ka, Kaperenaume tseè, nqarīkg'ai koe tsi gha ghùì a úúè, **ta tsi gáé tc'ēea?** Nqàaka tsi gha xòòè, x'óóa ne khòè ne dim qgáim koe.

¹⁶ **Me Jeso ba nxāaska Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu birí a máá:** “Wèém ēe ko gaxaoa komsana xao o ba ko Tíía komsana Te, me ko gataga ēe ko xguì xao o ba Tíí ga Ra xguì. Me ko ēe ko Tíía xguì Te ba ēe tsééa óága Tea ba xguì,” témé.

¹⁷ Xu gaxu khòè xu 72 xu qāè-tcaoase kq̄bise a máá: “X'aigaè, dxāwa tc'ēean igaba i ko komsana xae e, Tsari cg'òèan cgoa xae kò ko dq̄àè e ne,” témé.

¹⁸ Me xoa xu a máá: “Satana bar kò bóda me kò túú-tebem khama ma nqarīkg'ai koe guu a ko tcheè. ¹⁹ Bòd, qaria ner máà xaoa, cg'aoan hēé naka xg'árian hēéthēé xao gha náà cgoa di i. A Ra a gataga qarian máà xaoa hāa, **dxāwam** gaxao dim cg'òo-kg'aom di qarian wèé xao gha tàà cgoa a. I cuiskaga cúí gúú ga thòd-thòo xaoa hāa tite. ²⁰ Cg'āè tc'ēean ko komsana xao o domka méeé xao táá qāè-tcao guu, igaba méeé xao gaxao di cg'òèa nea nqarīkg'ai koe góàèa domka qāè-tcao,” témé.

Jeso ba ko Xòd ba qāè-tcaoa máá

(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Eēm x'aèm kam kò Jeso ba Tcom-tcomsam Tc'ēem di qāè-tcaoan ka cg'òè cgaèèa, a máá: “Dqòm Tsir ko, Aboè, X'aiga Tsi nqarīkg'ai hēé naka nqòómkg'ai hēéthēé di Tsi, ncēe zi gúú zi Tsi kò tc'ēega ne hēé naka xгаа-xgaasea hāa ne hēéthēé chóm-kg'aia hāa, a Tsi a kò cg'áré ne

cóá ne x'ái zia hāa khama. Eè, Aboè, ncēea Tsi kò ma ncàma hāa ga a khama.

²² “Wèè zi gúú zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khòè ga Cóám díí ii sa c'úúa hāa, Xòòm oose, kana i cúí khòè ga Xòòm díí ii sa c'úúa hāa, Cóásem oose, naka wèém ēe Cóám ka nxárá tcg'òòèa ba hēéthēé e,” témé.

²³ Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe kq̄bise a dxùukg'ai za birí xu a máá: “Ts'ee-ts'ee'ekg'aièa ia tcgáían ēe ko gaxao ko bóò zi gúú zi bóò o, ²⁴ birí xao or ko khama, kái porofitian hēé naka x'aiga xu hēéthēéa kò bóò kg'oana ēe xao ko gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si; a kò kóm kg'oana ēe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si,” témé.

Qāem khòem Samaria di ba

²⁵ Me kò gaa x'aè kaga c'ēem x'áè q'āa-kg'ao ba tēe a Jeso bam kúrúa bóò kg'oana khama máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dùú sa ra gha kúrú a chòò tamasa kg'òè sa hòd?” témé. ²⁶ Me Jeso ba tēe me a máá: “Dùú sa **Moshem di** x'áèan koe góàèa? Nta tsi ko ma kóma q'āa a?” témé. ²⁷ Me gaam khòè ba xoa Me a máá: “X'aigam tsarim Nqari ba méeé tsi wèè tcáóa tsi cgoa hēé, naka wèè kg'òèa tsi cgoa hēé, naka wèè qaria tsi cgoa hēé, naka wèè tc'ēea tsi cgoa hēéthēé ncàm, naka tsia gataga théé ēe tsi ma ncàmsea hāa khamaga ma tsáá ka c'ēe ba ncàm,”

témé. ²⁸ Me birí me a máá: “Qāèse tsi xqara hāa. Kúrú ncēe gúúa ne naka tsia gha kg'òèan hòd,” témé. ²⁹ Igabam kò gabá tchànóm iise bóòè kg'oana khamam kò Jeso ba tēe a máá: “Kháé tíí ka c'ēe ba díí ba?” témé.

³⁰ Me Jeso ba xoa me a máá: “C'ēem khòè ba kò Jerusalem koe guu a ko Jeriko koe qòd, a ba a kò ts'āà-kg'ao xu

cgoa qōda xg'ae, xu qgáa ba xhùu me, a xg'áma cg'ōos q'oo koe xg'ám me, a xu a guu me a qōd.

³¹ “I kò kúruse me c'ëem peresiti ba c'úuase ko gaam dàòm cgoa hàà. Eëm ko gaam khòè ba bòd kam kò nxāa a c'ëe xòèan dàòm di sèe a nqáé.

³² “Me kò gatà thèé tempelem koe ko hùim khòè ba†† gaam qgáim koe hàà, a èem ko gaam khòè ba bòd ka gaam caum cúim cgoaga nxāa a c'ëem xòèm dàòm di ba sèe a nqáé.

³³ “Igabam kò Samaria dim khòèm c'ëe ba gaam dàòm ga ba sèe a ko qōd, a gaam khòè ba hàà sao-xg'ae. A èem ko bòd me ka thòd-xama máá me, ³⁴ a ba a síi cgae me a gaa zi chibi zi nxúian hēé naka gōéan hēéthēé ka ntcāa cgae a tcám zi, a ba a gam dim donghim koe qábik-agu me, a cg'áè-nquum koe úú me, a ba a síi gaa koe q'óé me.

³⁵ “Eè i ko q'uu kam kò qano mari tsara tcg'óo a cg'áè-nquu-kg'ao ba máá, a máá: ‘Q'óé me, kháóar ko síi kabise ner gha wèé gúuan èe tsi tsééa máá mea koe hàà suruta tsi ke,’ témé.”

³⁶ Me Jeso ba tèè me a máá: “Ts'āa-kg'ao xu ka xg'ámmeam khòè ba kò hàà cgae xu khòè xu nqoana xu ka tsi ko ntama ma tc'ëe? Gam ka c'ëem iise sèe mea ba ndaka baa?” témé. ³⁷ Me máá: “Eè thòd-xama máá mea me e,” témé.

Kam ko Jeso ba birí me a máá: “Qōd naka tsia síi gatà hēé thèé,” témé.

Jeso ba ko Maria sara Mareta sara dàra

³⁸ Jeso ba hēé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hēéthēéa ko dàòm koe hàna a ko qōd kam kò c'ëem x'áé-coam koe hàà, si kò Mareta ta ko ma tciiès khòè sa gas dim nquum koe qāèse hààk-agu Me. ³⁹ Mareta sa kò qōe sa úúa Maria ta ko ma tciiè sa. Si kò Maria X'aigam

Jesom nqàrè-kg'am koe ntcōóa-ntcōe, a ko Gam di zi xgaa-xgaa zi komsana. ⁴⁰ Igabagas kò Mareta sa kái tsééan ka xáèèa, khamas kò Jesom koe hàà a máá: “X'aigaè, tíi qōes ka Tsi gáé c'ëe gúu mée ta ga hàà? Guu tes ko ra ko cúisega tsééa máá tu u ka. Bìrì si nakas hàà hùì te,” témé.

⁴¹ Me X'aigam **Nqari** ba xoa si a máá: “Maretaè, Maretaè, kái zi gúu zi ka si ko tc'ëe-tc'ëese a ko xhōe-xhōese, ⁴² igabas ko cúis gúu sa qaase, si Maria sa qāes gúu sa nxará tcg'óóa máásea hàà, si ncées gúu sa gas koe sèèa kabìè tite,” témé.

Jeso ba ko còrèan ka xgaa-xgaa

(Mt 6:9-13; 7:7-11)

11 C'ëem cáim kam kò Jeso ba c'ëem qgáim koe hàà a ko còrè. Eëm ko còrèa xg'ara kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ëe ba birí Me a máá: “X'aigaè, xgaa-xgaa xae e còrèa ne, èem ko ma gataga Johane gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ma xgaa-xgaa a kham-aga ma,” témé. ² Me Jeso ba birí xu a máá: “Còrè xao kò ne mée xao máá:

‘Sita ka Xōd Tseé,

Tsari cg'òèan mée i dqòmme.

Tsari x'aian mée i hàà.

³ Sita dis tc'ōos wèé cáim di sa wèé cáim ka máá ta a.

⁴ Naka qg'óóa máá ta a chibia ta,

sita igaba ta ko wèém

èe sita koe chibian kúrúa hàà ba qg'óóa máá ke.

Naka Tsia táá kúrúa bódkuan koe tcéèa úú ta a guu,' témé,” tam mée.

⁵ Me gaa koe guus ka Jeso ba birí xu a máá: “C'ëem-kg'ám kam gaxao ka c'ëe ba tcárà ba úúa, a ba a ntcúú nqáè ka síi cgae me, a birí me a máá: ‘Tíi tcáràè, nqoana xu péré xu cgóbè te, ⁶ tíi tcáràm dàò koe hàna ba ncāa hàà cgae te, ra cúí gúu ga úú tama máá mer gham tc'óo o

††10:32 Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs dim khòè ba” témé.

ke, ' témé. ⁷ Me nxāaska ēe nquum q'oo koe hāna ba xoa a máá: 'Táá xhōek-agu te guu, nquu-kg'ám ba tcēekg'amsea, ra x'ómā cóáa te cgoa, khama ra cuisk-aga tēe naka máá tsi xua hāa tite ke, ' témé. ⁸ Bírí xao or ko, tēm gha a tcg'òó xu, gam dim tcárà me e domka. Nxāa tama ko ii nem gha tēe a ēem dtcàràèa hāa sa kúrú, **gam dim tcárà ba** kò sauc-gae tamase téé-kg'am me a dtcàrà me si khama.

⁹ "Ra ko bírí tu u a ko máá: Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, **nquu-kg'ám ba** tu xg'ám-xg'am, xgob-ekg'ama tu gha máàè ke. ¹⁰ Dìim wèém ēe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém ēe ko qaa ba hòò, me gha wèém ēe ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama.

¹¹ "Ndakam xòò ba gha gam dim cóám kòò x'au ba dtcàrà me ne, x'aum téé-q'oo koe cg'ao ba máà me? ¹² Kana xg'ári ba máà me, tc'ubi bam kò dtcàrà me koe? **Káà me e.** ¹³ A ncèè gatu ncèe cg'āè tc'ēe ii tu kò qāè aban gatu di cóán máá q'ana hāa ne ba gha nxāaska **gatá ka** Xòòm nqarikg'ai di ba ēe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáéa hāase Tcom-tcomsam Tc'ēe ba máà?" tam ma tēè.

Jeso ba ko dxāwa tc'ēean ka kg'ui

(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ Jeso ba kò nqóbóm khòèm koe dxāwa tc'ēean xhàiaigu. Eē i ko dxāwa tc'ēean tcg'oa kam kò gaam khòèm ēe kò kg'ui tama ba kg'ui, zi xg'ae zi gaa koe kò hāna zi kaisase are. ¹⁵ Igaba ne kò c'ēe ne máá: "Dxāwa tc'ēean dim x'aigam Belesebulem di qarian cgoam ko dxāwa tc'ēean xhàiaigu," témé.

¹⁶ Ne c'ēe ne qgóó Me ne gha qgáian qaa ka dtcàrà Me, **are-aresas** x'áis nqarikg'ai di sam gha x'ái ne sa. ¹⁷ Jeso ba kò gane di tc'ēean q'ana khamam kò bírí ne a máá: "Eē q'aara hāas x'ais wèè sa gha kaà, me ēe q'aa-q'aasea hāam x'ái

ba gaicara hāa tite. ¹⁸ A ncèè satanam kò gaam ka q'aara hāa ne i gha kháé nxāaska ntama x'aian hāa? Ncèè gatu ko máá, Belesebule ba qarian máá Tea ra ko dxāwa tc'ēean gaan cgoa xhàiaigu, témé ne. ¹⁹ A ncèè Tíí kòò Belesebulem di qarian cgoa dxāwa tc'ēean xhàiaigu, ne ia ko gatu di khòèan dìim cgoa xhàiaigu u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khòè ne x'ái, ēe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa. ²⁰ Igaba ncèè Tíí kò ko dxāwa tc'ēean Nqarim dim tshàum cgoa xhàiaigu, nes ko nxāa sa x'ái, Nqarim di x'aia nea gatu koe hààraa sa.

²¹ "Ncèè qarim khòèm ncòò gàba zi úúam kò ko gam dim nquu ba kòre ne i ko gam di gúúan qāè qgái koe hāa. ²² Igaba qarian ka tàà meam kái zi ncòò gàba zi dim kò ko hàà a ko x'āà me nem ko tàà me, a gam di zi ncòò gàba zi ēem kò dtcāàsea hāa zi xhùu me, a ba a ēem ko sèé cgae mea zi gúú zi q'aa-q'aa. ²³ Eē Tíí cgoa hāa tama ba, Tíí cgoa tééa q'aumanakua, me gataga ēem Tíí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsai-tsàia q'aa.

Dxāwa tc'ēean di kabisea ne

(Mt 12:43-45)

²⁴ "Eē i ko dxāwa tc'ēean khòèm koe tcg'oa ne i ko c'òòà qgáian koe qòò, a sàa i gha qgáian qaa, a ncèè hòò o tama i kò hāa ne i ko nxāaska bíríse a máá: 'Tirim nquum ēer guua hāam koer gha kabise,' témé, ²⁵ a ēe i kò hàà nquu ba bóò me káà gúú ii, a xgáia q'ano-q'anoèa, a qāèse kg'ónòèa, ²⁶ ne i ko nxāaska qòò a síí 7 tc'ēean sèé a hàà cgoa, gaan nqáéase cg'āè e, i hàà tcāà a i a gaa koe x'āè. Si ēem khòèm dis téé-q'oo sa hàà kaisase cg'āè kg'aiaka dis ka," tam méé.

Tseegu di ts'ee-ts'ee'g'aikua ne

²⁷ Eēm ko Jeso ba ncèeta mééa xg'ara kas ko khòè sa xg'aes q'oo koe guu a q'aua kg'ui a Jeso ba bírí a máá: "Ts'ee-ts'ee'g'aièa saa khòès ēe ábà Tsia sa,

naka bían ãe Tsi coma hãa hãéthéé e,” témé.

²⁸ Me Jeso ba xoa si a máá: “Tseeguk-aga, igaba ãe Nqarim di kg'ui'an ko kóm a ko ãe i ko méé khama hãe nea kaisase ts'ee-ts'eek'aièa ne ne e,” témé.

Cg'ãè caus qhàò sa ko x'ái sa qaa

(Mt 12:38-42)

²⁹ Eë zi ko khòè ne di zi xg'ae zi càuse kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a máá: “Ncées qhàò sa cg'ãè cau si i, a ko **aresas** x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áièa hãa tite, Jonam dis x'áis cúis oose. ³⁰ Eëm xg'ao ma Jona ma Ninefe di ne khòè ne koe ma x'ái sa ii, khamagam gha ma khòèm dim Cóa ba ma ncées qhàòs koe x'ái sa ii khama. ³¹ X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cárn ka ncées qhàòs di khòèan cgoa tée a téé, a gha chibi-chibi a xgàra si, nqóóm chòò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ëgan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia hãa ba ncéeska ncée koe hàna. ³² Xgàrakuan dim cárn ka xu gha khòè xu Ninefe di xu tée a téé, a gha ncées qhàò sa chibi-chibi a xgàra. Jonam di xгаа-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chibian koe tcóòse khama. Me ncéeska Jonam ka kaia hãa ba ncée koe hàna,” tam méé.

Cgáé-q'oom dis x'áà sa

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ **A ba a máá:** “X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúu sa ga dàò a gãbas cgoa xoaba-kg'ai si ba kãa me e, kana gãbas ka nqãaka tòò si ba, igabam gha tée-q'ooa sa koe tòò si, ne gha nxãasega ãe ko nquum q'oo koe tcãà ne x'áàn hòò. ³⁴ Tsarim tcgái ba tsarim tc'áróm dim x'áà me e. Tsarim tcgáim kò qãe e, nem wèem tc'áróm tsari ba x'áàn ka cg'òèa.

³⁵ Gaa domka méé tsi bóò naka i tsáá koe hàna x'áàn táá ntcúu sa ii guu. ³⁶ Khama nxãaska ncèè wèè cgáé-q'ooa tsi kò x'áàn ka cg'òè cgaea, i cúí xòèa tsi ga ntcúus q'oo koe hãa tama, nem wèem cgáé-q'oo ba x'áàn úúa, ncées ko ma x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúu sa ma tsáá koe ma kaisase ma x'áà khamaga ma,” tam méé.

Jeso ba ko Farasai xu hãe naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hãéthéé dqàè

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

³⁷ Eëm ko Jeso ba kg'uia xg'ara kam ko c'ëem Farasai ba dtcàrà Me, sím gha tc'óò cgoa me ka. Me kò Jeso ba tcãà a síí tafolem koe ntcóò cgoa me, tc'óò cgoa mem gha ka. ³⁸ Igaba ãem ko Farasai ba bóòa q'ãa, Jesom ko xg'aa tshàu tamase tc'óò sa kam kò are. ³⁹ Me X'aigam **Jeso** ba bíri me a máá: “Gaxao Farasai xao ko kubi zi hãe naka gãba zi hãéthéé zi ka qãa zi xg'aa, igabaga xao q'ooa xao koe xhùuku sa hãe naka cg'ãè cauan hãéthéé ka cg'òè cgaea. ⁴⁰ Gaxao kãa tc'ëe xaoè, ãe qãa sa kúrúa ba gáé gam q'ooa sa thée kúrúa hãam tama baà? ⁴¹ Igaba dùús wèes gãbas q'oo koe hàna sa ãe dxàua ne khòè ne máá, naka xaoa gha nxãasega tchàa za hãe naka q'oo za hãéthéé q'ano ii.

⁴² “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao Farasai xao ka! Nqari ba xao ko tc'óòan ko xg'ãò-xg'ãò zi gúu zi[‡] koe cúis tshàu-q'ooos dian tcg'dó a màà khama, wèé zi tc'óò-kg'ám zi xhàrà di zi koe hãéthéé e. Igabaga xao ko Gam di qãese qgóókuan hãe naka ncãmkuuan hãéthéé nxorè. Qaase i ko, ncée sara gúu sara **cgáé sara** xao ga kò kúrúa hãa sa, igaba méé xao táá c'ëe zi nxorè guu.

⁴³ “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao Farasai xao koe! Còrè-nquuan koe xao kaia zi

[‡]11:42 tc'óòan ko xg'ãò-xg'ãò zi gúu zi - Gerika sa ko cárn hii-coa sara ka kg'ui, Naros koe cg'òè úú tama sara.

ntcōó-q'oo zi ncàma hãa, naka x'ámágu di zi qgái zi koe tsgámku sa hēéthēé e.

⁴⁴ “Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao koe, x'áise tama zi tc'ám zi khama xao ii, ncēe khòèan ko kg'ama tc'amkg'aia zi koe, bóóa q'ǎa zi tamase gǎá zi,” tam méé.

⁴⁵ Me kò x'ǎè q'ǎa-kg'aom c'ēe ba xoa Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, ēeta Tsi kòo méé ne Tsi ko sixae igaba cóè xae e thēé,” témé.

⁴⁶ Me Jeso ba xoa me a máá: “Gaxao x'ǎè q'ǎa-kg'ao xao igaba: Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao koe, qómse xao ko khòèan qóm gúàn dcēékagu, igaba xao gaxao cúim tshàum gaxao dim kaga qgóó o tama.

⁴⁷ Haò, cg'ǎè i gha ii gatu koe. Porofiti xu di zi tc'ám zi koe tu kò dqòm cgoaè xu gha zi gúu zi tshàoa tòó, ncēe gatu ka tsgōose ga xu ka cg'ōòèa xu.

⁴⁸ Ncēes gúu sa xao ko nxàea tseegukagu, gaxao ka tsgōose ga xu kúrú hãa tsééa ne. Porofiti xu xu kò cg'ōo khama, xao kò gaxu di tc'ámàn tshào. ⁴⁹ Ncēes gúus domkam kò Nqari ba Gam di tc'ēegan koe máá: “Porofiti xu hēé naka x'ǎè úú-kg'ao xu hēéthēér gha gane koe tsééa úú, ne gha c'ēe-kg'áia xu cg'ōo, a c'ēea xu xgàra. ⁵⁰ Gaa domkas gha ncēes qhàò sa nqōóm tshoa-tshoasea koe guu a ntcàaguèa c'áðan wéé xu porofiti xu di xqara máá, ⁵¹ Abelem di c'áðan koe guu a sí Sakariam dian koe tcàà. Sakariam ncēe kò altara ba hēé naka còrè-nquu ba hēéthēé xg'aeku koe cg'ōòè ba. Eè, birí tu ur ko, qhàòs ncēe sa gha wéèan ncēe ga xqara máá.

⁵² “Haò, cg'ǎè i gha ii gaxao x'ǎè q'ǎa-kg'ao xao koe, q'ǎan di tc'ēean dim xgobekg'am ba xao séèa máásea. Gaxaoa kò gaxao ka táá tcàà, a xao a kò ēe ko tcàà ne xgǎè-kg'am,” tam méé.

⁵³ Eèm ko Jeso ba eèm qgáim koe tcg'oa a ko qōò ka xu kò x'ǎè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēé xi xu tshoa-tshoa a xgǎèa tòó Me, a kái zi

tèè-kg'ám zi qaa tcáo Me ko zi tèè Me, ⁵⁴ Nxàasegam gha tshúu gúàn kg'ui xu chibi-chibi Me ka.

Jeso ba ko khòè ne q'ǎa-q'ǎa Farasai xu ka

(Mt 10:26-27)

12 Gaa koes kò kaias xg'aes tcám-tcáms khòè ne di sa xg'aea hãa, ne kò xáekua hãa i kòm ga káa a, kam kò **Jeso ba** Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu cgoa tc'àa a tshoa-tshoa a máá: “Farasai xu di péré gǎè-gāean koe méé xao q'óése hãa, ncēe qǎè khòèan khama ko ma kúrúse igaba cg'ǎè cau xu. ² Wéès gúus ēe chómsea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wéès tchòàs ēe chómsea hãa sa q'ǎase. ³ Eè xao ko ntcúúan q'oo koe kg'ui sa gha x'áàn q'oo koe kómse, si gha gataga ēe xao kòo nquuan q'oo koe c'am sa thēé nquuan tcòbe koe nxàese.

Q'ádè gha ba

(Mt 10:28-31)

⁴ “Tíi ka c'ēea tuè, birí tu ur ko, a ko máá: Táá **khòè ne** ēe ko tc'árò ba cg'ōo, a ne a gaa koe guus ka kúrú ne gha gúu úú tama ne q'ád guu. ⁵ Igabar gha birí tu u díi ba méé tu q'ád sa: **Nqarim** eèm kòo cg'ōoa xg'ara ne ko chòò tamas c'ees dxāwam dis koe xaoa úú di qar-ian úúa hãa ba méé tu q'ád. Eè, birí tu ur ko, q'ád Me méé tu! ⁶ A 5 tsarà zia gáé mari-coa tsara cgoa x'ámáguè tama? Igabas cúis ga sa Nqarim ka c'urùèa hãa tite. ⁷ I gataga wéè c'òðan tcúúa tu di ga nxàràea. Ke táá q'ád guu, kái zi tsarà zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

Nxàea tcg'òose sa hēé naka Kreste ba xqase sa hēéthēé e

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Birí tu ur ko a ko máá: Díim wéem ēe gha khòè ne cookg'ai koe Tíi ka nxàese bam gha Khòèm dim Cóá ba thēé Nqarim di xu moengele xu cookg'ai

koe nxàea tcg'òó. ⁹ Igaba diím wèem ãe gha khòè ne cookg'ai koe xõase Te ba gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe xõaseè. ¹⁰ Me gha wèem khòèm ãe ko Khòèm dim Cóm ka cg'ãese kg'ui ba qg'óó mááè, igaba ãe gha Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'ãè kg'uian kg'ui ba cuisgaga qg'óó mááèa hãa tite.

¹¹ "Igaba ãe ne kòò còrè-nquu xu koe hëé naka x'ãean di xu kaia xu koe hëé naka tc'ãa-cookg'ai xu koe hëéthëé xõara máásean ka tc'ãa tu u, ne méé tu táá káíse tc'ëe-tc'ëese guu, dùú sa tu gha nxàe sa, kana nta tu gha ma nxàe e sa, ncëem x'aèm kòò hàà ne tu gha nxàe tu gha sa máàè ke, ¹² Tcom-tcomsam Tc'ëe ba gha ãem x'aèm ka xgaa-xgaa tu u, dùú sa méé tu nxàe sa ke," tam méé.

Oguuam khòèm káà tc'ëem dis sere-sere sa

¹³ C'ëem khòè ba kò èes xg'aes q'oo koe guu a Jeso ba birí a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tí kíím cgoa kg'ui nakam sit-sam ka xòòm x'óóa guua zi gúú zi tí cgoa q'aa-q'aaku," témé. ¹⁴ Igabam kò Jeso ba xõa me a máá: "Khòè tseè, díí na qar-ian máà Tea, gúúna ner gha q'aa-q'aa tsao o di i?" témé. ¹⁵ Me **Jeso ba** birí ne a máá: "Bòò naka tua chiikuan koe q'òése, khòèm dis kg'òè sa gúú zi káí zi ãem kàoa hãa zi koe hãa tama ke," témé.

¹⁶ A ba a ncëes sere-sere sa birí ne a máá: "C'ëem khòèm qguuà kò hãa ba xg'ao hàna, gam díim xháràm kòò káí tc'òoan kúú ba. ¹⁷ Me tc'áóa ba koe tèese a máá: 'Dùú ra gha kúú? C'ëe qgái gar úú tama ka, tiri tc'òoa ner gha tòóa mááe e,' témé. ¹⁸ Kam ko máá: 'Ncëea ra gha hëé ga a: Tòóa máásean di xu nquu xu tiri xur gha kòbe a ra a kaia xu tshào, a tiri mabere cãan hëé naka tiri zi gúú zi c'ëe zi hëéthëé gaa koe tòó. ¹⁹ Ra gha **nxãaska** biríse a máá: 'Qãè zi gúú zi wèè zi ãer ko qaa zir úúa hãa, káí kurian gha kg'òèkagu te zi. A ra a gha kg'òè

sa thamkase sèè, a gha tc'òó a kg'áà, a ra a qãè-tcaoa mááse,' ' témé. ²⁰ Igabagam ko Nqari ba birí me a máá: 'Tsáá khòè tsi káà tc'ëe tseè, ncëem ntc'úum ka tsi gha kg'òèa tsi sèè cgaeè, ka zia gha nxãaska ãe tsi kúúú máásea hãa zi gúú zi díim di ii?' témé. ²¹ Ncëea i gha ii ga a, díim wèem ãe ko x'aia ba tòóa mááse ba Nqarim cookg'ai koe qguuà tama," tam **Jeso ba** méé.

Káíse tc'ëe-tc'ëese sa

(Mt 6:25-34)

²² Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu birí a máá: "Gaa domkar ko birí xao o, a ko máá: Táá gaxao di kg'òèan ka káíse tc'ëe-tc'ëese guu, dùú xao gha tc'òó kana dùú xao gha cgáé-q'ooa xao koe hãa sa. Kg'òè sa tc'òoan ka cgáé si i, me tc'áró ba qgáían ka cgáé me e ke. ²³ Kg'òè sa tc'òoan ka kaisase cgáé si i, me cgáé-q'oo ba qgáían ka kaisase cgáé me e. ²⁴ Hõaran bóò, xhárà tama i hãa, a tcuù tama, a tc'òoan i gha tòóa mááse nquuan úú tama, gabàm ko Nqari ba xárò o. Tu gatu tsaràn ka kaisase cgáé tu u. ²⁵ A gatu ka c'ëem díí ba gha kg'òèa ba di cãmán koe káíse tc'ëe-tc'ëesean ka cãmí ba càù? ²⁶ Ncëes gúús cg'árés kúúú kaga tu ko tààè, ka tu koáé nxãaska dùúúska c'ëe zi ka káíse tc'ëe-tc'ëesea máá? ²⁷ Bòò, nta zi qãáka di zi x'aa zi ii sa, zi ko ma tsõm sa; tséé tama zi hãa, a zi a gataga qgáían qgãéa mááse tama. Igabar ko birí tu u, **x'aigam** Solomonem ga ba kò gam di x'aian wèè koe ga ncëe zi x'aa zi ka c'ëea zi khama ma hãa tama. ²⁸ A ncëe Nqarim kòò qãáka di dcãan ncëe ko ncëe cãmí ka hãa, a q'uu ka c'ëean q'oo koe xaoa tcãàè, nxãan ncëeta ma hãakagu, nem gha tseegukaga cgáése gatua hãakagu tu u, oo, gatu ncëe cg'áré dtcòmán úúa tuè?

²⁹ "Ke tu táá dùú sa tu gha tc'òó kana kg'áà sa qaa guu, naka káíse tc'ëe-tc'ëese guu. ³⁰ Táá zi qhàò zi di nea ko wèè

gúìan ncêe ga qaa, Me gatu ka Xòòm ga ba ncêe gúìan tu ko qaa sa q'ana hãa. ³¹ Igabaga mée tu kg'aika X'aigam Nqarim di x'aian qaa, naka tua gha ncêe zi gúù zi wèè zi thée máàè.

Nqarikg'ai di qguùna ne

(Mt 6:19-21)

³² “Ghùu-coa tuè, táá tu q'áò guu, qãè-tcaokagu i ko gatu ka Xòò ba, Me gha ntcòó-q'ooan máá tu u ke. ³³ Eè tu úúa hãa zi tu x'ámágu, naka tua gazi di marian dxàua ne khòè ne máá. Cg'ãa-cg'anase tama qgóán tu kúrúa mááse, **naka** nqarikg'ai di qguùan ncêe kaà tite **cgoo**, cúú ts'ãà-kg'ao kaga cúú-cuuse cgaeè tite e kana tcg'ãàn kaga tc'òòè tite e. ³⁴ Eè tsari qguùan hãa koe i gha gataga thée tsari tcáóan hãa khama.

Kókòda hãa xu qãà xu

³⁵ “Tsée sa mée tu kg'ónòsea máána hãa, naka i gatu di x'áà-x'aa-kg'ai cgoa di gúìan ko karu. ³⁶ Gane ka q'òòse ba qãà hãa ne tsée-kg'ao ne khama ma, séèkuan dis kòès koe kò qòòda hãa ba. Eëm ko hàà a ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am, ne gha kúúga xgobekg'ama máá me ne. ³⁷ Eè xu qãà xu, ncêe gaxu ka q'òòsem ko hàà a hàà sao-xg'ae xu kókòda hãa xu ka i gha kaisase cgáé ii. Tseegukar ko birí tu u: Tsééam gha máá xu sam kg'ónòsea máána hãa, a gha tafolem koe ntcòò xu, a tsééa máá xu. ³⁸ Eè gaxu ka q'òòsem kòò ntcúú ka hàà kana ntcúú nqàè ka igaba gha kókòda hãa xu qãà xua ts'ee-ts'eekg'aièa. ³⁹ Igaba mée xao ncêe sa q'ana hãa: Ncèè nquu ba kàoa hãam khòèm kò q'ana hãa ts'ãà-kg'aom ko dùútsa x'èè ka tcàà sa, nem ga kò táá gam dim nquu ba guu me khòèa hãa. ⁴⁰ Ke mée tu gatu igaba kg'ónòsea hãa, Khòèm dim Cóa ba gha tcom tama tu hãam cáám ka hàà cgae tu u ke,” tam mée.

Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba

(Mt 24:45-51)

⁴¹ Petere ba kò máá: “X'aigaè, ncêes sere-seres ncêe Tsi ko nxàe sa koáé sixae cgoa kg'ui, kana saa ko wèèm khòèm cgoa kg'ui?” témé. ⁴² Me X'aigam **Jeso** ba xòe me a máá: “Kháé díí ba nxãaska tcom-tcomsa a tc'èegam qãà baa? Ncêe gam ka q'òòsem gha nquu ba di qarian máá ba, me qãè x'èè ka gaxu di tc'òoan máá xu ba. ⁴³ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa èem qãà ba, ncêe gam ka q'òòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hée ba. ⁴⁴ Tseegukar ko birí tu u a ko máá: wèè zi gúù zi èem úúa hãa zi di qaria nem gha gam koe tòó. ⁴⁵ Igabaga ncèè èem qãàm ko tcáóa ba q'oo koe biríse a máá: ‘Tíí q'òò ba ãoa hãa a qháése hàà tite,’ témé, a ba a tshoa-tshoa a c'èe ne qãà ne xg'ámku cgoa, a tc'òó a kg'áà a tshoa-tshoa a nqàre, ⁴⁶ nem gha èem qãàm ka q'òòse ba tcom tamam hãam cáám ka hàà, c'úúam hãa x'èè ka, a ba a gha hàà xgàra me, a èe tcom-tcomsa tama ne cgoa xg'ae-xg'ae me.

⁴⁷ “Qãàm èe gam ka q'òòsem ko qaa sa q'ana hãa, igaba kg'ónòse naka kúrú si tama ba gha kái **tsaman** xg'ámme. ⁴⁸ Igaba èem kúrúa hãas domkam ko xgàràè sa c'úúu hãam qãà ba gha cg'orò **tsaman** xg'ámme. Wèèm èe káían máàèam koe i gha káían qaaè, èe kaisase káían máàèam koe i gha gataga kaisase káían qaaè.

Jeso ba ko q'aa-q'aase sa óá

(Mt 10:34-36)

⁴⁹ “Nqóómkg'ai koer gha hàà c'eean óá kar hààra, a kò gataga káise ncàmaa, nxãakamaga i ga kò karukaguèa sa! ⁵⁰ Teguù-teguuku sa hàna teguù-teguuèr gha ko sa, gaas kar qgóóèa si gha nxãakg'aiga síí xg'ara. ⁵¹ Nqóómkg'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tu gáé tc'èea?

Birí tu ur ko: nxāas tama si i, igabar ko q'aa-q'aase sa óága. ⁵²Ncēe koe guus ka ne gha 5 ne khòè ne cúim x'áém di ne q'aa-q'aaè, ne gha nqoana ne cáman cgoa táá kómku, i cáman táá nqoanan cgoa kómku. ⁵³Q'aa-q'aaè ne gha, me xòè ba cóám cgoa táá kómku, me cóá ba xòòm cgoa táá kómku, si xòè sa cóás cgoa táá kómku, si cóá sa gaas ka xòòs cgoa táá kómku, si c'uì sa c'uise-coas cgoa táá kómku, si c'uise-coa sa c'uises cgoa táá kómku,” tam méé.

X'aèm di zi x'ái zi

(Mt 16:2-3)

⁵⁴A ba a xg'ae zi birí a máá: “Túú-c'òò sa tu kò bóò si ko cáms ko tcāà xòè za guu a ko qaò ne tu ko kúúga máá: ‘Tuu i ko sene,’ témé, i gataga ii. ⁵⁵Dtcēè xòè za guuam tc'áá ba tu kòò bóò ne, tu ko máá: ‘Sene i gha kaisase kùrusa a,’ témé, i gataga ii. ⁵⁶Gatu khòè tu qāè khòèan khama ko ma kúrúse tuè! Nqóómkg'ai hēè naka nqarikg'ai hēéthēè koe gha kúrúse zi gúù zi nxàe tu q'ana hāa, igaba tu dùús domka x'aèan di zi x'ái zi nxàean c'úua hāa?

Tsarim chibi-chibi-kg'aom cgoa qhàis koe dtcòmkuu ne

(Mt 5:25-26)

⁵⁷“Dùús domka tu cúíaga bóòda tcg'óóa mááse tama qāè gúúan kúrúè gha a? ⁵⁸Eè ko chibi-chibi tsim cgoa, méé tsi wèè qaria tsi kúrú naka tsao xg'aen ntcóó naka èes chibi sa nxàe nakas qanega tsao dàòm q'oo koe hāa a xgàrakuan dis qhàis koe síí ta ga hāase chòò. Nxāa tama kò ii nem gha xgàra-kg'aom tshàu q'oo koe tcāà tsi, me gha xgàra-kg'ao ba qáé-kg'aom tshàu q'oo koe tcāà tsi, tsi gha qáé-nquus koe tcāàè. ⁵⁹Birí tsir ko a ko máá: Cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara hāa tite, a gha nxāakg'aiga síí èe qaùà hāam mari-coa ba suruta,” tam méé.

Chìbian koe tcóósea ne

13 Gaa x'aè ka ne kò c'èe ne khòè ne gaa koe hàna, ncēe kò Jeso ba Galilea di ne khòè ne ka birí ne, ncēm kò Pilato cg'óoa hāa ne, èe ne kò ko dàòà-mááku zi kúrú x'aè ka. ²Me Jeso ba xqa ne a máá: “Gatu ko bóò ka nea kò ncēe ne Galilea ne, wèe ne Galilea ne c'èe ne ka tshúù ne chibi-kg'ao nea, ncēeta ne kò ma xgàrase ka? ³Birí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatu di chibian koe tcóósea tama ne tu gha wèèa tu ga gataga ma kaàkaguè. ⁴Kana tua ko ntama ma tc'èe 18 ne khòè ne ncēe kò Siloame koe qáòm nxōā nquum ka cg'áé cgaeè ne ka, a cg'òòè ne, gatu ko bóò ka nea kò wèè khòèan èe Jerusalema koe x'āèa hāa ka chibiga nea? ⁵Birí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatu di chibian koe tcóósea tama ne tu gha wèèa tu ga gataga ma kaàkaguè,” tam méé.

Hìis tc'áróan kúrú tama sa

⁶Jeso ba kò nxāaska ncēes sere-seres ka birí ne a máá: “Khòè ba kò hàna a ba a faia dis hii sa úúa, gam dim kg'om xhàràam q'oo koe kò xhàràèa sa. Gaa koem kò síí ko tc'áróa sa qaa, igabam ko táá cúían ga hòò. ⁷Me nxāaska khòèm gam dim xhàrà ba ko kòre ba birí a máá: ‘Bóò, nqoana xu kuri xu ra úúa a ko ncēe koe hàà a ko hàà ncēes hìis faia di di tc'áróan qaa, igabagar cúían ga hòò tama. Ke xg'aoa tcg'òó si! Kg'amagas téé a ko góman tséékagu ke!’ témé. ⁸Igabam kò khòè ba xqa a máá: ‘Tíí q'òòè, guu si gaicara cúim kuri ba nakar tshào qaò si naka c'aruan máà si. ⁹Ncēeko hààm kurim kas kò tc'aró kúrú ne i gha qāè e, igabagas kò kúrú u tama ne tsi gha nxāaska xg'aoa tcg'òó si,’ témé.”

**Jeso ba ko Sabata dim cárn
ka khòè sa qâèkagu**

¹⁰ Sabata dim cárn kam kò Jeso ba hãa a ko c'ëem còrè-nquum koe xгаа-xгаа. ¹¹ Igabagas ko gaa koe khòè sa hàna, 18 kurian ko dxãwa tc'ëean ka nqarak-aguèa hãa sa, a sa a kò qhúusea, a cg'árés kaga tchoanàse tama. ¹² Eëm ko Jeso ba bóò si kam kò Gam koe tciaa óa si a máá: “Khòè seè, tciaa si koe si kgoaraèa,” témé. ¹³ A ba tshàua ba tòó cgae si, si gaa x'aè kaga tchoanàse a sa a Nqari ba dqòm.

¹⁴ Jesom ko Sabata di cárn ka kg'òèkagus gúùs domkam kò còrè-nquum dim tc'ãa-cookg'ai ba xgòà, a ba a khòè ne bìrì a máá: “6 cárna ne hàna khòèan ga tséé e, ke méé ne gaa cárnan ka hàà naka nea hàà kg'òèkaguse, Sabata dim cárn ka tamase,” témé.

¹⁵ Me kò X'aigam *Jeso* ba xoa me a máá: “Gatu qâè khòèan khama ko ma kúrúse tuè, a gatu ka c'ëem ga ba gáé cuiskaga Sabata dim cárn ka gam dis ghòè sa kana donghim igabaga xgàris koe kgoara hãa naka chùia úú me naka síf kg'áákagu mea hãa tite? ¹⁶ Ka sa gáé ga ncées khòès Abrahamam ka cóáses, ncèe kò ncèeta noo kurian 18 sèè a satanam ka qáèèa hãa sa, Sabata dim cárn ka táá kgoaraè èe kò qáé sia hãas gúùs koe?” tam méé.

¹⁷ Eëm ko ncées gúù sa nxàe ka i kò Gam di ntcœe-kg'aoan saucgae, igabas kò wèès xg'aes èe sa wèè zi gúù zi cgáé zi èem kúrúia hãa zi qâè-tcoa máá.

**Mosetara dis hiis di
cgùrian dis sere-sere sa**

(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Me Jeso ba tèè *ne* a máá: “Nqarim di x'aia nea nta ii? Dùús cgoa Ra gha nxárá xg'ae e? ¹⁹ Mosetara *dis hiis* dim cgùrim khama i ii, ncèem kò khòè ba sèè a gam

dim xháràm koe xhàrà ba. Me tsòm a ba a hii sa kúrú, i kò nqarikg'ai di tsarán hàà gaas *hiis* di nxãan koe nquuan kúrú,” témé.

Péré gâè-gâean dis sere-sere sa

(Mt 13:33)

²⁰ Me gaicara tèè a máá: “Dùús cgoa Ra gha Nqarim di x'aian nxárá xg'ae?

²¹ Péré gâè-gâean khama i ii, ncées ko dxàes khòè sa sèè a kái péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèès pérés koe tséé, si gâe e,” tam méé.

Cg'árém nquu-kg'ám ba

(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Eëm kò Jeso ba Jerusalema koe qòò kam kò x'áé-dxoo xu hée naka x'áé-coa xu koe héeéthéè tcãà, a ba a èem ko ma qòò khama ma xгаа-xгаа. ²³ C'ëem khòè ba kò tèè Me a máá: “X'aigàè, a cg'orò ne khòè ne cúí ne ko hàà kgoaraè?” témé.

Me bìrì ne a máá: ²⁴ “Wèè qaria tsi ga tséékagu naka tsia xgam-xgam nquu-kg'ám koe tcãà. Bìrì tu ur ko a ko máá: kái nea gha tcãà ne gha sa tc'ëe igaba ne gha tààè. ²⁵ Eëm ko nquu-kg'ao ba tèe a ko nquu-kg'ám ba tcèekg'am x'aè ka tu gha tchàa za hãa, a tu a gha tshoa-tshoa a nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am, a kg'aea mááse a máá: ‘X'aigàè, nquu-kg'ám ba xgobekg'ama máá ta a,’ témé, igabam gha xoa tu u a máá: ‘C'úù tua raa ke tu tíí koe tcg'oa, gatu cg'ãè kúrú-kg'ao tuè!’ témé. ²⁶ Tu gha tshoa-tshoa a máá: ‘Tsáá cgoa ta kò ko tc'óó a ko kg'áà, tsi kò ko gatá di x'áéan koe ga thée xгаа-xгаа,’ témé. ²⁷ Igabagam gha xoa a máá: ‘C'úù tua ra hãa, a guua tu hãa qgái ga c'úùia, ke tu tíí koe tcg'oa, gatu wèè tu cg'ãè kúrú-kg'ao tuè,’ témé. ²⁸ Abrahamama ba hée, Isaka ba hée, naka Jakobe ba hée, naka wèè porofitian Nqarim di x'aian koe hàna héeéthéè tu kò ko bóò nes gha kg'ae sa hée nakas gãò xòó sa héeéthéè hãa, igabaga tu gha gatu tchàa

za xaoa tcg'òòèa hãa. ²⁹Igaba ne gha khòè ne cáms ko tcg'oa xòè koe guu, ne c'èe ne cáms ko tcheè xòè koe guu, ne c'èe ne c'èe xòèan nqóòm di koe guu, a hàà x'aian Nqarim di koe ntcóó. ³⁰Igabaga méé tu q'ãa, c'èe ne èe kháóka kò hãa nea gha tc'ãà di ne ii, ne gha c'èe ne èe tc'ãà di kò ii ne kháóka di ne ii," tam méé.

Jeso ba ko Jerusalema ba thõò-xama máá

(Mt 23:37-39)

³¹Eëm x'aèm ka xu kò c'èe xu Farasai xu Jeso ba hàà cgae, a bìrí Me a máá: "Ncèem qgái ba tcg'oara guu naka Tsia c'èe za qòò, Herote ba cg'õo Tsi kg'oana ke," témé. ³²Me Jeso ba xqa xu a máá: "Qòò naka síf èem círí ba bìrí naka máá: 'Dxãwa tc'èea ner ko xhàigu, a Ra a ko khòè ne ncèem cárn ka hée naka q'uu dim cárn ka hée thée qàèkagu, a Ra a gha Tiri tséean nqoana dim cárn ka xg'ara-xg'ara,' témé. ³³Gatà i ii igaba méér dàòà te koe hãa ncèem cárn ka hée, q'uu dim cárn ka hée, naka q'uu dim cárn qãá q'oo dim cárn ka hée thée e. Porofitim ga Jerusalema ka tchàa za cg'òòè sa qàè tama khama.

³⁴"Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè. Tsáá porofitian ko cg'õo tsi, a èe tsáá koe i kò tsééa óàèa hãa ne ko nxòán cgoa xao o tsi. Nta noose ra kò tc'èea hãa, tsari cóá ner ga cúí koe xg'ae-xg'aea hãa sa, èes ko ma ghòrò sa tcgàmà sa dòm q'oo koe ma gas di ghòrò-coan ma xg'ae-xg'ae khama. Igabaga tu ko tc'èe e tama. ³⁵Q'ãa méé tu, Nqari ba gha Gam dim nquu ba guua máá tu u sa. Bìrí tu ur ko, gaicara tu bóò Tea hãa tite a tu a gha nxãakg'aiga máá: 'Eè ko X'aigam dim cg'òèm cgoa hàà ba ts'ee-ts'eekg'aièa hãa,' témé," tam méé.

Jeso ba Farasaim x'áé koe

14 C'èem cárn Sabata dim kam kò cookg'aim x'áé koe hàna, a ko tc'óò, ka ne kò khòè ne *qàèse* bóò Me. ²Me kò kúúga x'òàa ba hée naka c'òáa ba hée thée kò gáèa hãam khòè ba Jesom koe hàà. ³Me kò Jeso ba x'áé q'ãa-kg'ao xu hée naka Farasai xu hée thée tée a máá: "Sabata dim cárn ka khòèan qàèk-agua nea *x'úèan ka* kgoaraèa kana ia kgoaraè tama?" témé. ⁴Igaba xu kò táá cúí gúú ga nxàe. Me kò Jeso ba khòè ba sée, a qàèkagu, a guu mem qòò. ⁵Kam ko bìrí xu a máá: "Ncèe gaxao ka c'èem kò cóá ba úúa kana ghòè ba, me Sabata dim cárn ka tsàum q'oo koe cg'áéa tcãà, ne ba síf tcg'óò mea hãa tite?" témé. ⁶Igaba xu kò ncèes gúús ka táá kgoana a xqa Me.

⁷Eëm ko Jeso ba bóòà q'ãa, cg'áè-kg'ao ne ko ma kaia zi ntcóó-q'oo zi koe ma ntcóó sa, kam kò ncèes sere-sere sa bìrí ne a máá: ⁸"Eè tsi kò c'èem khòèm ka séèkuan dis kòès koe tciièa hãa ne táá kaia zi ntcóó-q'oo zi koe ntcóó guu, c'èedaokam gha c'èem khòèm tsáá ka kaisase tcom-tcomsa ba thée tciièa hãa ke. ⁹Gatà i kò ii nem gha èe tcii tsoa hãa ba hàà, a bìrí tsi a máá: 'Ncèem khòè ba tsaris ntcóó-q'oo sa máá,' témé, tsi gha saucgae, a gha nxãaska tshoa-tshoa a cg'árés ntcóó-q'ooos koe síf ntcóó. ¹⁰Igaba èe tsi kò tciièa hãa ne, cg'árés ntcóó-q'ooos koe ntcóó, nakam gha nxãasega èe tcii tsia hãam kò ko hàà ne bìrí tsi naka máá: 'Tíí tcáràè, còoka hànas ntcóó-q'ooos koe ntcóó,' témé, naka tsi gha nxãasega cg'áè-kg'ao ne tsáá ka c'èe ne cookg'ai koe tcom-tcomsakaguè. ¹¹Wèem èe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè, me gha èe ko cg'aré-cg'arese ba kaikaguè khama," tam méé.

¹²Me Jeso ba nxãaska èe kò tcii mea hãam khòè ba bìrí a máá: "Eè tsi kò dòas koaba, kana dqòà di tc'òoan di sa ko

kúrú, ne mée tsi táá tsáá tcárà ne, kana tsáá qōe ga ne, kana tsari ne qhàò ne, kana tsáá ka c'èea ne ãe qguùna ne igaba tcii guu. Gatà tsi kò ko hēe ne, ne gha gane igaba thēe dòàn kúrú a gha tciaa úú tsi, a síí ãe tsi kúrúa máá nea hãa sa suruta kãbi tsi ke. ¹³ Igaba ncēe dòà sa tsi kò kúrúa hãa ne mée tsi dxàua ne khòe ne hēe, nqōara ne hēe, ts'íiko ne hēe naka káá tcgáí ne hēéthēe tciaa óá, ¹⁴ naka tsia gha nxãasega ts'eekg'ai ii, c'ēe gúú gaan cgoa ne gha suruta kãbi tsi ne úú tama khama, a tsi a gha tchàno ne khòe ne ko x'ooan koe ghùie x'ae ka suruta kãbiè," tam mée.

Dòas dis sere-sere sa

(Mt 22:1-10)

¹⁵ Eē kò Gam cgoa ntcōe xu ka c'ēmom ko ncēes gúú sa kóm kam kò Jeso ba birí a máá: "Ts'eekg'ai me e gha ii, ãe gha ko dòas Nqarim di x'aian dis koe tc'óò ba!" témé.

¹⁶ Me **Jeso ba** xq̄a me a máá: "C'ēmom khòe ba kò hãa, kaias dòà sa kò kúrú, a kái ne khòe ne tciaa óá ba.

¹⁷ "Eēs dòas di x'ae kam ko gam dim q̄aa ba tséea úú, síim gha ãe kò tciièa hãa ne birí a máá: 'Wèe zi gúú zia kg'ónòèa hãa ke tu hàà,' témé ka. ¹⁸ Igabaga ne ko wèea ne ga cúíta mée a tshoa-tshoa a c'ēe zi tséé zi ka ne ma qg'óóa tòòèa sa nxàe. Tc'aa di ba kò máá: 'Ncãar xhárà ba x'ámá, qòò méer naka síí bóò mes gúú si i, ke cgómna kg'aika q̄aa te,' témé.

¹⁹ Me c'ēe ba máá: 'Ncãar 5 xu ghòe xu jokoan di xu x'ámá, a ncēer ii ka ko síí kúrúa bóò xu, ke cgómna kg'aika q̄aa te,' témé. ²⁰ C'ēmom igabam kò máá: 'Khòe sar kãbasega séèa hãa, khamar síí tite,' témé.

²¹ "Me q̄aa ba kãbise a hàà ncēe zi gúú zi gam ka q'òòsem koe xàà. Me kò x'áe-kg'ao ba xg'òà, a gam dim q̄aa ba birí a máá: 'Qhàé naka tsia x'áe xu koe hēe, naka x'áe tcúú xu koe hēéthēe síí, naka

tsia síí ãe dxàua ne hēe, ãe nqōara ne hēe, ãe káá tcgáí ne hēe, naka ts'íiko ne hēéthēe, séè naka ncēe koe óá,' témé. ²² Me **gaa koe guus ka** q̄aa ba máá: 'Tíí q'òòè, ãe tsi nxàea hãa sa kúrúsea, igabaga i qanega ntcōó-q'ooan hàna,' témé.

²³ "Me nxãaska q̄aam ka q'òòse ba birí me a máá: 'Dàò xu koe hēe naka x'áean xg'aeku di xu dàò-coa xu koe hēéthēe qòò naka tsia kúrú ne naka ne hàà, nakam gha nxãasega tirim nquu ba cg'òe. ²⁴ Birí tu ur ko, ãe kò tciièa hãa xu khòe xu ka cúim ga ba tiris dòas di tc'ooan xãmà hãa tite!' témé," tam Jeso ba mée.

Xgaa-xgaase-kg'ao ba kúrúa ne

(Mt 10:37-38)

²⁵ Zi kò kaia zi xg'ae zi Jesom cgoa qòò. Me kãbise a birí ne a máá: ²⁶ "Ncēe c'ēmom **khòem** kò Tíí koe hàà kg'oana, igabam kò xòò ba, kana xòò sa, kana gam dis khòe sa, kana gam di cóá ne, kana káikhoèa ba, kana qōea ba ga igaba hòre tama, kana gam di kg'òèan igaba hòre tama nem cuiskaga Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite. ²⁷ Díim wèem ãe gam dim xgàu hii ba dcéé naka xùri Te tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

²⁸ "C'ēedaokam gaxao ka c'ēe ba qàòm nquu ba tshào kg'oana, ka ba gáé kg'aika ntcōó naka tc'ēe-tc'ēesea hãa tite, nta noo marian ko qaase sa, gaas tséé sam ga xg'ara-xg'ara cgoa a? ²⁹ Eēm ko tshoa-tshoa sa kúrú, a kò xg'ara-xg'ara sa ka tààè, nem gha wèem khòem ãe ko bóò me ba kg'èè me khama, ³⁰ a kg'ui a máá: 'Ncēem khòe ba tshoa-tshoa a ko tshào, igabam xg'ara-xg'aran ka tààèa hãa,' témé.

³¹ "A ncēe c'ēmom x'aigam kò 10,000 xu ncōo-kg'ao xu úúa hãa, a ko síí c'ēmom x'aigam 20,000 xu ncōo-kg'ao xu úúa hãam cgoa x'ãàku, ne ba gáé kg'aika ntcōó naka tc'ēe naka bóò tama, tc'ãòà hãa qaria nem úúa hãa sa, síim ga c'ēmom

x'aiga ba x'ää cgoa a? ³²A ncëè gatàm kò hëé tama, nem gha tchòà xàà-kg'ao xu tsééa úú, c'ëem qanega nqúú ii koe, xu sí tòókuan dtcàrà. ³³Gatà iim dàòm kam, diím wèém ìe gatu xg'aeku koe hãa ba, a gam dí zi gúú zi wèé zi ìem úúa hãa zi aagu tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

Tabean hëé naka x'ää ba hëéthëé e

(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴“Tabea ne qãè e, igaba i kò tabean gaan di tsau-q'ooan ka kaà cgaèè, ne i gha gaicara ntama ma kúrúè a tsau? ³⁵Gómán koe ga hëé naka cg'urian ìe tcheèguèa koe ga hëéthëé i káá tséé e, a ko khòèan ka tchàa za aaguè. Eë tceean úúa hãa ba méém kóm,” tam méé.

Hòàra ko hãas ghùu sa

(Mt 18:12-14)

15 C'ëem cám ka i kò wèé mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka chibi-kg'aoan hëéthëé Jesom koe cúu-cuuse, hàà ne gha komsana Me ka. ²Xu Farasai xu hëé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëéthëé tshoa-tshoa a kg'uia mááse a máá: “Ncëem khòè ba ko chibi-kg'ao ne qãèse hààkagu, a ko gane cgoa tc'òó,” témé.

³Me nxãaska Jeso ba ncëes sere-sere sa birí xu a máá: ⁴“C'ëem-kg'ám kam gatu ka c'ëe ba 100 zi ghùu zi úúa, si gazi xg'aeku koe cúí sa hòà, ne ba cuiskaga èe zi 99 zi qãáka guu, naka ìe hòàra hãa sa sí qaa, naka ba nxãakg'aiga sí hòò si tite? ⁵A ìem kòò hòò sí, nem gha kaisase qãè-tcao a ba a gha nxàra ba koe dcéé si. ⁶Eëm ko x'áé koe hàà nem gha gam ka tcàràse ga xu xg'ae-xg'ae gam di qhàðan cgoa, a birí ne a máá: ‘Tiris ghùus ncëe ko hòàra hãa sar hòòà ke tu tíí cgoa qãè-tcao,’ témé. ⁷Birí tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúím ka i gha nqarikg'ai koe qãè-tcaoan hãa, cúím chibi-kg'aom ìe ko chibian koe tcóósem domka, 99 ne khòè

ne èe tchàno ne e **ta ko méeè ne ka**, ncëe chibian koe tcóóse qaa tama ne.

Aagusea ko hãam qano mari ba

⁸“Kanas kò c'ëem-kg'ám ka khòès 10 qano mari xu úúa hãa sa, c'ëem ka aaguse cgaèè, ne sa gáé ga táá x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúú sa dàò, naka nquu ba xgài q'oo, naka qãèse èem mari ba qaa, naka nxãakg'aiga sí hòò me tite? ⁹Eës kò hòò me nes gha gas di tcàràn hëé naka gas di qhàðan hëéthëé tciaa xg'ae, a máá: ‘Marim èe kò aagusea hãa bar hòòà hãa ke tu tíí cgoa qãè-tcao,’ témé. ¹⁰Birí tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúím ka i gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe qãè-tcaoan hãa, cúím chibi-kg'aom ìe gha gam di chibian koe tcóósem domka,” tam méé.

Hòàra ko hãam cóá ba

¹¹Me Jeso ba nxãaska máá: “Khòèm cám cóá tsara kò úúa hãa ba kò hãa. ¹²Me cg'aré ba xòò ba birí a máá: ‘Aboè, tsari zi gúú zi q'aa-q'aa máá tsam m, naka tiri gha ii zi máà te,’ témé. Me kò gam di gúúan gam di tsara cóá tsara q'aa-q'aa máá.

¹³“Me cg'aré ba cg'orò xu cám xu qãá q'oo koe gam di zi gúú zi wèé zi x'amágu, a ba a marian sèè, a x'áéa ba guu, a nqúúm nqóóm koe qòò, a sí gaa koe gam di marian x'áè a cg'àè zi gúú zi koe xgãá. ¹⁴Eëm ko gam di zi gúú zi wèé zi tséékagua xg'ara kas kò gaam nqóóm koe qhóó sa tcàà, me tshoa-tshoa a **èem cóá ba** qóm cgoa qgóóku. ¹⁵Kam ko c'ëem khòèm gaam nqóóm dim koe síí a síí tsééan dtcàrà, me nxãa ba gam dim xhàrà m koe tsééa úú me, síím gha xgùuan kòre ka. ¹⁶Me kò káíse tc'èea hãa, xgùuan di tc'òoan cgoam ga kg'òèkaguse sa, i kò táá cúí khòè ga c'èe gúú tc'òó di ga máà me.

¹⁷“Me èem ko èe sa bóòà q'ãa ka biríse a máá: ‘Nta noo tséé-kg'aoan àbom dia

káí tc'òoan úúa, ra ko tí ncēe koe xàbàn ka cg'òoè. ¹⁸Xgoabar gha a àbom koe síí, a ra a gha síí bírì me a máá: 'Aboè, nqarikg'aian hēé naka tsáá cookg'ai koe hēéthēé ra chìbian kúrúa hāa. ¹⁹Tsarir cóá ra a tar ga ma tciiè sar kg'ano tama; ke tsari xu tséé-kg'ao xu khama ma qgóó te,' tam méé. ²⁰A ba a xgoaba, a xòm koe qòò.

"Èem qanega nqúú ii kam kò xòò ba bóò me, a thòò-xama máá me, a qaràa síí cgae me, a síí xgábé me, a x'obè me. ²¹Me cóáse ba bírì me a máá: 'Aboè, nqarikg'aian hēé naka tsáá cookg'ai koe hēéthēé ra chìbian kúrúa hāa. Tsarim cóá ba tar gha ma tciiè sar kg'ano tama,' témé. ²²Me xòò ba gam di xu qāà xu bírì a máá: 'Qhàése xao t'òem qgáí ba óá, na hàà hāakagu me, naka xaoa tcāà tshàu sa tcāà tshàu me, naka xaoa nxàbokagu me. ²³Naka xaoa síí tsauam ghòè-coa ba sèè na cg'òo, naka ta kg'oo na dòà sa kúrú. ²⁴Ncēem cóám tiri ba kò x'óóa hāa, igabam ncēeska kg'òèa hāa; hòaram kò hāa igabam hòdèsea hāa ke,' tam méé. Ne tshoa-tshoa a dòà sa kúrú.

²⁵"Gaa x'aè kam kò gam ka cóásem kaia ba xhàrà-kg'ai za hāa. Síím kabise a x'áéan qàe koe hāa kam ko khòè ne kóm ne ko nxáè a ko ntcāà. ²⁶Kam kò c'èem qāà ba tcii a tēè, dùús ko kúrúse sa. ²⁷Me nxāa ba xqà me a máá: 'Tsáá qōe ba kabisea hāa, me saò ba qāesem kabisea hāas gúús domka tsauam ghòè-coa ba qhàea hāa,' témé. ²⁸Me káimkhoe ba kaisase xgòà a ba a nquum q'oo koe tcāan xguí.

"Me kò xòò ba tcg'oa a hàà dàna me. ²⁹Me xqà me a máá: 'Bòò, káí kurian ncēeta noor qāam khama ma tsééa máá tsia hāa, a qanega tsari x'áè-kg'áman nt-coe ta ga hāa. Igaba tsi qanega piri-coas ga sa máà te, nakar gha nxāasega tíí tcàrà ne cgoa dòà sa kúrú ta ga hāa. ³⁰Igaba èem ko ncēem cóám tsari ba kabise, ncēe kò tsari zi gúú zi cg'áràn koe

kōè cgoa ba, ka tsi kò tsauam ghòè-coa ba cg'òoa máá me,' témé. ³¹Me xòò ba bírì me a máá: 'Tiri cóáè, tsáá tsi wèè x'aè ka tíí cgoa hāa, i tiri gúúan wèè ga tsari i. ³²Gaa domka méé ta kōè naka qāè-tcao, tsáá qōem ncēe ba kò x'óóa hāa, igabam ncēeska kg'òèa hāa; hòaram kò hāa, igabam hòdèsea hāa domka,' témé."

Tc'èegam nquu kòre-kg'ao ba

16 Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bírì a máá: "C'èem khòè ba kò hāa qguúa ba, a ba a kò nquu kòre-kg'ao ba úúa hāa, ncēe gam di zi gúú zi kò ko kòre ba. I ko xààn hààra hāa, gaam nquu kòre-kg'ao ba ko gam di zi gúú zim ko ma tc'èe khama ma tséékagu sa. ²Me nxāaska gam ka q'òdse ba tcii a tcāà me a máá: 'Dùú sa ncēer ko tsáá ka kóm sa? Tsari tséé-q'ooan dis tcgāya sa máà te, gaicara tsi cuiskaga nquu kòre-kg'ao ba kúrúa hāa tite ke,' témé.

³"Me nquu kòre-kg'ao ba bírìse a máá: 'Dùú sa ra gha kúrú, ncēe tíí q'òòm ko tsééa te xhùu cgae te ka? Tshào cgoar gha qarian tc'āòà hāar úú tama, a ra a ko gataga dteàràn ka **cgóm-gase** saucgaekaguè. ⁴Ncēeskar q'ana hāa dùú sar gha kúrú sa, nxāasega ne gha khòè ne x'áéa ne koe qāèse hàakagu te ka, ncēe koer ko tsééan koe tcg'òdè ne,' tam méé.

⁵"Kam ko wèè ne khòè ne èe kò gam ka q'òdse ba chìbian kúrú cgaea ne cúí cúí tcii, a tc'āà di ba bírì a máá: 'Tíí q'òòm koe tsi nta noo chìbian úúa?' témé. ⁶Me xqà me a máá: '100 xu gàba xu **olife dis hiis di** nxúian di xu u,' témé. Me máá: 'Tsarìs tcgāya sa sèè naka qhàése ntcóò naka 50 xu góá tòò,' témé. ⁷Me nxāaska cām di ba bírì a máá: 'Kháé tsáá ka, nta noo chìbian tsi úúa?' témé. Me máá: '100 xu cāa xu maberean di xu u,' témé. Me bírì me a máá: 'Tsarìs tcgāya sa sèè naka 80 xu góá tòò,' témé.

⁸“Me kò gam ka q'òose ba gam dim nquu kòre-kg'aom tcom-tcomsa tama ba dqom, tc'ëegasem tsééa hãa khama. Ncëem kámám di ne khòè nea gane ka c'ëea ne cgoa **tsééan koe** x'áàn di ne cóa ne ka kaisase tc'ëega ne e khama. ⁹Tíí ra ko bírí tu u a ko máá: Nqóomkg'ai di x'aian cgoa tcáràn kúrú, naka tua gha nxãasega èe i kò x'aian kaà ne, chòè tamam x'áém koe qàèse hààkaguè. ¹⁰Diím wèém èe cg'áré gúàn koe tcommèa hãa ba gha thèé kaian koe ga tcommè. Diím wèém èe cg'áréan koe tcommè tama ba gha thèé èe kaian koe ga táá tcommè. ¹¹Kháé nxãaska ncèè nqóom di zi qguù zi qg'óo koe tu kò tcom-tcomsa tama, ne tua gha ntama ma tseeguan di qguùan qg'óo koe tcommè? ¹²Khama ncèè c'ëem khòèm di zi gúù zi ka tu kò tcom-tcomsa tama ne, tu gha nxãaska gatu di zi díín ka máàè?

¹³“Cám x'aigan gha tsééa máám qã ba káà me e. C'èe bam gha hòre, a c'èe ba ncàm khama, kanam gha c'ëem koe dtcãase, a c'èe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hée naka x'aian dim nqári ba hée thèé tsara cúí x'èe ka tsééa máána hãa tite,” tam méé.

Jeso ba ko porofiti xu ka hée naka Johanem ka hée thèé kg'ui

(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)

¹⁴Eè xu ko Farasai xu, ncèe marian ncàma hãa xu wèé gúàn ncèe kóm, ka xu kò kg'èa ncqi Me. ¹⁵Igabam kò Jeso ba bírí xu a máá: “Khòè ne cookg'ai koe xao ko tchàno iise bóòse, igabagam Nqari ba tcáóa xao q'ana hãa. Eè ko khòèm ka cg'áé iise bóòè sam ko Nqari ba tcg'ái-q'ooa ba koe cg'áa-cg'ana iise bóò khama.

¹⁶“X'áèan hée naka porofiti xu hée thèé kò hãa i nxãakg'aiga síí Johanem di x'áèan tcàà, i kò gaa koe guus ka nxãaska Nqarim di x'aian di qàè tchòàn xgaa-xgaaè, i kò wèé khòèan

ghùì tcáo a tcana máá a. ¹⁷Nqarikg'aian hée naka nqóomkg'ai hée thèé gha kaà sa thamka si i, igaba cg'áré xòè-coan x'áèan di ga kaà sa thamka tama.

¹⁸“Wèém khòèm èe ko gam dis khòè sa aagu, a c'èes khòè sa sèè ba ko cg'áràn kúrú, me gataga èe aaguèa hãas khòè sa ko sèem khòè ba thèé ko cg'áràn kúrú,” tam méé.

Lasaro ba hée naka qguuam khòè ba hée thèé e

¹⁹**A ba a máá:** “C'ëem khòèm qguua hãam, kái marian ko tc'òam qgáim ncòà ba hana hãa ba kò hana, a kòò wèé x'èe ka dòas q'oo koe kg'òè. ²⁰Me kò gataga c'ëem khòèm Lasaro ta ko ma tci-ièm dxàua hãa ba hãa, ncèe kòò gam dis xhàros-kg'ám koe káise xóé ba, a kò cg'áé-q'ooa ba koe kái chibian úúa hãa. ²¹A kò káise ncóóa hãa èem khòèm qguua hãam dim tafolem koe ko guu a tcheè tc'òoan cgoam gha kg'òèkaguse sa. Gataga i kòò haghuan igabaga hàà a hàà gam di zi chibi zi tshàa.

²²“Me x'èe ba hàà me èem dtcàrà-kg'aom dxàua kò hãa ba x'óó, xu monegele xu sèè a síí Abrahamam qàe koe ntcóo me, me èe kò qguua hãa ba thèé x'óó, a síí kg'ónòè. ²³Igabam kò x'óóa ne khòè ne dim qgáim xgàrakuan dim koe kaisas thòòs koe hãase, ghùì-kg'ai a Abrahama ba bóò, me nqúù ii, me Lasaro ba qàea ba koe ntcòe, ²⁴kam ko q'au a máá: ‘Abrahama, àbòè, thòò-xama máá te, naka tsia Lasaro ba tsééa óá, nakam gha hàà nxãasega tshàu c'ama ba tshàan q'oo koe tcàà naka tãma te qgàì-qgai, kaisas thòòs koer hãa ke,’ témé.

²⁵“Me kò Abrahama ba xòe me a máá: ‘Tiri cóàè, tc'èe-tc'èese, kg'òèa tsi q'oo koe tsi kò tsáá qàè gúàn máàèa, me kò Lasaro ba tshúù zi gúù zi máàè, igabam ko ncèeska qgàì-qgai tcáoè, tsi ko tsáá thòòan xámkaguè. ²⁶Me gataga, wèé zi gúù zi ncèe zi oose, sitsam hée naka tsáá

hěéthěé xae xg'aeku koe kaiam qàm ba kúrúèa hãa, q'òdè tite ba, nxãasega ne gha ncêe koe guu a êe koe síí kg'oana ne hêe naka êe koe guu a q'oase hàà kg'oana ne hěéthěé tààè ka,' tam méé.

²⁷ Me máá: 'Aboè, nxãaskar ko dtcàrà tsi, tirim xòòm dim nquum koe tsi gha Lasaro ba tsééa úú sa, ²⁸ nakam síí tíí qòe ga xu 5 xu gaa koe hãa xu q'ãa-q'ãa, naka xu gha nxãasega táá gataga thêe ncêer hànã qgáim xgàrakuan dim koe hàà guu,' témé.

²⁹ "Me kò Abrahama ba xoa me a máá: 'Tsáá qòe ga xua Moshe ba hêe naka porofiti xu hěéthěé di zi Tcgãya zi úúa, ke méé xu komsana zi,' témé. ³⁰ Me máá: 'Nxãan tama a, àbo tsi Abrahama tseè, igaba ncêe c'ëem khòèm kò x'ooan koe guu a síí cgae xu, ne xu gha gaxu di chìbian koe tcoóse,' tam méé.

³¹ "Me Abrahama ba bìrí me a máá: 'Moshe ba hêe naka porofiti xu hěéthěé xu kò komsana tama, ne xu cuiskaga khòèm êe x'ooan koe tēeam **ko méés ga sa** dtcòma hãa tite,' témé."

Chìbia ne

(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

17 Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaa-se-kg'ao xu bìrí a máá: "Eè ko khòèan chìbian kúrúkgu guúan méé i hãas guú si i, igaba i gáé tsóágase êe ko gaa cg'ãè-kg'ooan kúrú ba cg'ãèa máána hãa! ² Gam ka i gha qãè e, gáí cgoa dis nxòás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòdè, me kaiam tshàam q'oo koe xaoa tcãàè ne, guuè naka ncêe ne cg'aré ne ka c'ëe ba chìbian kúrúkgu tamase. ³ Ke méé tu kòresea hãa.

"Tsáá qòem kòo chìbian kúrú, ne méé tsi dqàè me, naka ãem kòo chibi bóðse ne qgóóa máá me. ⁴ Eëm kòo cáím q'oo koe 7 q'oro chìbian kúrú cgae tsi, a ba a 7 q'oro kabise a hàà cgae tsi, a hàà chibi bóðse ne méé tsi qgóóa máá me," tam méé.

Dtcòma ne

⁵ Xu x'áè úú-kg'ao xu X'aigam **Jeso** ba bìrí a máá: "Sixae di dtcòman kaikagu," témé.

⁶ Me X'aiga ba xoa xu a máá: "Dtcòman xao kò úúa hãa, mosetara dis hìis dim tc'ubim khama noo o, ne xao ga ncêes hìis kaias faia di sa bìrí a máá: 'Tòbea si cgoa q'òè naka síí tshàam q'oo koe xhàràse,' témé, nes ga komsana xao o.

Qàam di tsééa ne

⁷ "C'èedaokam gaxao ka c'ëe ba xhàràko máá me kana ghùuan ko kòrea máá mem qãà ba úúa, ne ba gha ãem qãáka guua hãa ne bìrí a máá: 'Qhàé naka hàà ntcòón tsam tc'óó?' témé.

⁸ Kana ba cuiskaga bìrí me naka máá: 'Dqòa di tc'óoan tsãàgua máá te, naka tsia ãer hãa a ko tc'óo a ko kg'áà x'áè ka kg'ónòse naka qãà te, ãer kòo xg'ara ne tsi gha tsáá igaba thêe tc'óo a kg'áà ke,' téméa hãa tite? ⁹ Gam dim qãà ba ba gha qãè-tcaoa máá, ãem kò bìrí me sam kúrúa hãa domka? **Cuiskaga a!**

¹⁰ Gaxao ka igaba i gha thêe gatà ii: wèes guús ãe xao kúrú si xao gha ka máàèa hãa sa xao kò kúrúa xg'ara ne xao gha máá: 'Cg'ãa-cg'ana di xae qãà xae e, sixae ga kò kúrúa hãa tsééan cúí ga xae kúrúa hãa khama,' témé," tam Jeso ba méé.

10 xu khòè xu lepero dis tcìi sa kò tsàara hãa xu

¹¹ Eëm dàòm koe hãa a ko Jerusalema koe qòd, kam kò Jeso ba Samaria hêe naka Galilea hěéthěé xg'aeku koe ko nqáé. ¹² Eëm ko c'ëem x'áé-coam koe tcãà, ka xu kò 10 xu khòè xu lepero dis tcìi sa kò tsàara hãa xu xg'ae cgoa Me. A xu a kò nqúú ka téé ¹³ a q'au a máá: "Jesoè, X'aigaè, thòd-xama máá xae e!" témé. ¹⁴ Eëm ko bóð xu kam kò bìrí xu

a máá: “Qòò xao peresiti xu koe naka xu síí bòò xao o,” témé.

Eë xu ko qòò ka xu kò q'ano-q'anoè. ¹⁵ Eëm ko gaxu ka c'ëe ba bòòse a qàèk-aguèa kam kò kabise a q'aua Nqari ba dqòm. ¹⁶ Gómankg'ai koem kò qámse Jesom nqàrè-kg'am koe, a ba a qàè-tcaoa máá Me. Ncëem khòè ba kò Samaria dim khòè me e. ¹⁷ Me kò Jeso ba tèmè cgoa xò a máá: “10 xu khòè xu gáé kò qàèk-aguèe tama, xu c'ëe xu 9 xu ndaa? ¹⁸ Dùús domka ba ncëem khòèm tää za guuam cúí ba hàà ko Nqari ba dqòm?” témé. ¹⁹ A ba a birí me a máá: “Tëe naka tsia qòò, tsari dtcòmà nea kg'òèkagu tsia hàà ke,” témé.

Nqarim di x'aian di hàà-q'ooa ne

(Mt 24:23-28, 37-41)

²⁰ Eë xu ko Farasai xu tõe Me, n-cáma i ko Nqarim di x'aian hàà sa, kam ko xò a máá: “Nqarim di x'aia nea qàèse ko bóòèkose hààs gúús tama si i, ²¹ kana i cuiskaga khòèan máá: ‘Bòò, ncàa ga ia,’ kana: ‘Eë ga ia,’ téméa hàà tite, Nqarim di x'aia nea gatu xg'aeku koe hàà khama,” tam méé.

²² A ba a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí a máá: “X'èè ba ko hàà, hàà xao gha Khòèm dim Cóám di xu cámi xu ka c'ëe ba bóòan xgónè ba, igaba xao cuiskaga bòò mea hàà tite. ²³ Birí xao o ne gha a máá: ‘Eë síí hàà koe bóò!’ kana ‘Ncëe koe bóò!’ témé, igaba táá qòò kana xùri ne guu. ²⁴ Eëm ko ma túú-tebe ba x'áà, a ko c'ëem xòèm koe guu a síí c'ëem xòèm koe nqarikg'aian x'áà-x'aa khama i gha ma Khòèm dim Cóám ka ii, Gam dim cámi ka. ²⁵ Igaba méém kg'aia kái zi gúú zi koe xgàrase, naka baa ncëes qhàòs ka bóòà xguèè.

²⁶ “Ncëe i kò Nowam di cáman ka ii khamaga i gha Khòèm dim Cóám di

cáman ka ii. ²⁷ Khòè ne kòò tc'óò, a kòò kg'áà, a kòò séèku, a kòò séèkuan bìrìku, me nxiakg'aiga Nowam ko arakam koe tcàam cámi ba síí hàà, me kò tshàa-dxoo ba hàà, a hàà wèè ne ne kaàkagu.

²⁸ “Lotem di cáman cgoa i ko cúí ii, khòè ne kòò tc'óò, a kòò kg'áà, a kòò x'ámá, a kòò x'ámágu, a kòò xhàrà, a kòò tshào. ²⁹ Igabaga èem ko Lote ba Sodoma koe guu a qòòm cámi kam kòò c'ee ba hée naka dàokom nxiú ba hēéthēē nqarikg'ai koe guu a hàà wèèa ne ga kaàkagu.

³⁰ “Ncëeta cgáéga i gha ii, Khòèm dim Cóám ko hàà x'áísem cámi ka. ³¹ Gaam èe nquuan tcòbe koe hàà, i gam di gúúan nquuan q'oo koe hàà ba méém táá xòà naka síí séè e guu; gataga méém xhàrán koe hàà ba táá kabise guu. ³² Lotem dis khòè sa tc'ëe-tc'ëese. ³³ Dìim wèém èe ko gam dis kg'òè sa qgóóa qari bas gha aaguse cgae, igaba díim wèém èe ko **Tíí domka** gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ba gha qgóóa qari si. ³⁴ Birí tu ur ko a ko máá: Eëm ntcùúm ka i gha cámi khòèan cúim tcoàm koe x'ómà hàà, me gha cúí ba séèè, me cúí ba guuè. ³⁵ Cámi khòè sara gha xg'ae a ko maberean táó, si gha c'ëe sa séèè, si c'ëe sa guuè,” tam méé. ³⁶ ¶

³⁷ Xu kò **xgaa-xgaase-kg'ao xu** tõe Me a máá: “Nda koe, X'aigaè?” témé. Me xò a máá: “Eë x'óóa hàam tc'áróm hàà qgái koe i gha kg'áéan xg'ae,” témé.

Dxàe-ntcòà sa hēè naka bóòà-tcg'dò-kg'ao ba hēéthēè khara dis sere-sere sa

18 Jeso ba kò **Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao** xu c'ëes sere-seres ka birí, wèè x'èè ka méé xu còrè, naka táá xhòen-tcáo di sa, ² a ba a máá: “C'ëem x'áé-dxoom koem kò bóòà-tcg'dò-kg'ao ba hàà, Nqari ba kò q'ào tama ba, a khòè

¶17:36 C'ëe zi tcgāya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úú: ³⁶ “Cámi khòèa nea gha xhàrán koe hàà, me gha c'ëe ba séèè, me gha c'ëe ba guuè.”

ga tchôà úú cgoa tama. ³Si kò gataga dxàe-ntcôa sa ãem x'áé-dxoom koe hãa, wèé x'aè ka kò ko hàà cgae me, a ko máá: 'Tchànose bóda tcg'òó naka tiri cg'òo-kg'aoan x'ái tchàno ra ii sa,' témé sa. ⁴Me kò **gaam bóda-tcg'òó-kg'ao ba** x'aè ba xguì, igabam kò kháóka bìrise a máá: 'Nqari bar q'ád tama, a ra a khòèan cgoa ga tchôà úú tama, ⁵igabas ko ncèes dxàe-ntcôa sa xhòé-xhòé te domkar gha kg'úia máá sí. Gatàr kò hée tama nes gha wèé x'aè ka qòda máá te ka xhòé-xhòé te khama,' témé," **tam Jeso ba méé.**

⁶Kam kò X'aiga ba máá: "Tchàno úú tamam xgàra-kg'aom ko méé sa kóm. ⁷Kháé ba gáé Nqari ba cuiskaga Gam di ne khòè ne ãem nxará tcg'òóa hãa ne tchànoan máana hãa tite, ncèe ko ntcúú ba hée naka koaba ba héeéthée Gam koe kg'ae ne? Kana ba gha hùia ne ka nqúú tcáo ii? ⁸Bìrì tu ur ko a ko máá: qháèsem gha tchànoan máà ne, témé. Gatà i ga ii igaba ba gha Khòèm dim Cóa ba ãem kòo nqòómkg'ai koe hàà ne hàà èe dtcòmà hãa ne hòd?" témé.

**Farasai ba hée naka mari
xg'ae-xg'ae-kg'ao ba héeéthée
tsara dis sere-sere sa**

⁹Jeso ba kò gataga thée ncèes sere-sere sa khòè ne ncèe gane cúí ne tcom-sea hãa, a c'èe khòèan ncoea hãa ne bìrì, ¹⁰a ba a máá: "Cám khòè tsara kò còrè-nquum koe qòd a ko sí còrè, c'èe ba kò Farasai me e, me c'èe ba mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e.

¹¹"Farasai ba kò tée a còrèa mááse a máá: 'Nqariè, qàè-tcaoar ko máá Tsi, c'èe ne khòè ne khamar ii tama khama, ts'ää-kg'ao ne, cg'ãè cau ne, cg'árà-kg'ao ne, kana ncèem mari xg'ae-xg'ae-kg'aom khamaga igaba, ¹²a ra a ko cám q'oro bekem ka tc'òoan carase, a ko wèéan èer ko hòd koe cúís tshàu-q'oos dian tcg'òó a máá,' témé.

¹³"Igabam kò mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba nqúú ka tée, a ba a táá nqarikg'ai koe ga ghùì-kg'ai, a dxùua ba xg'ám a máá: 'Nqariè, tí chibi-kg'ao ra thòd-xama máá,' témé."

¹⁴**Me Jeso ba bìrì ne a máá:** "Bìrì tu ur ko, ncèem khòè ba kò Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bódeà hãase x'áéa ba koe dìbi, c'èem oose; wèém khòèm èe ko kaikaguse ba gha cg'áré-cg'areè khama, igaba gaam èe ko cg'áré-cg'arese ba gha kaikaguè," tam méé.

Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'kg'ai

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵C'èe ne khòè nea kòo cóán Gam koe óá, nxãasegam gha hàà tshàua ba tòò cgae e ka. Eè xu ko xgaa-xgaa-kg'ao xu ncèe sa bóò, ka xu kò dqàè ne. ¹⁶Igabam kò Jeso ba cóán Gam koe tciia óá a máá: "Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu! Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke. ¹⁷Tseegua ner ko bìrì tu u: Dìim wèém èe Nqarim di x'aian cóám ko ma sèé e khama ma sèé e tama ba cuiskaga gan koe tcana hãa tite," témé.

Qgùuam tc'ää-cookg'ai ba

(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸Me kò c'èem tc'ää-cookg'ai ba Jeso ba tèè a máá: "Qàè Tsi xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dùú sa ra gha kúru a chòd tamas kg'òè sa hòd?" témé. ¹⁹Me Jeso ba máá: "Dùúska tsi ko 'Qàè Tseè' ta ma tci Tea máá? Cúí khòè ga qàè tama igaba Nqarim cúí Me e ka. ²⁰X'áèan tsi q'ana: 'Táá cg'áràn kúru guu, táá cg'òo guu, táá ts'ää guu, táá tshúù-ntcòan nxàe guu. Saò ba hée naka saò sa héeéthée tcom,' ta ko méé e," témé. ²¹Me xqà a máá: "Cg'áré-q'ooa te koe gar guu a ko ncèe x'áèan wèé ga komsana," témé. ²²Eèm ko Jeso ba ncèes gúú sa kóm kam kò bìrì me a máá: "Cúís gúús qanega tsi tcàoa sa **ncèe sí i:** X'amágu wèes gúús èe tsi úúa hãa sa naka tsia èe dxàua hãa ne khòè

ne marian sama, naka tsia nqarikg'ai koe x'aian úú, naka tsia hàà xùri Te,” témé.
²³Igaba tšem ko ncëe sa kóm kam kò kaisase tshùù-tcao, kaisase qguàm khòe me e kò ii khama.

²⁴Me kò Jeso ba bód me, a máá: “Tsóá-gase i gáé qaria, èe kái mari a qguà hãa ne gha Nqarim di x'aian koe tcàa sa.

²⁵Thamka a kameles gha dqàm tcgái dim kòm koe tcg'oa sa, qguàm khòem gha Nqarim di x'aian koe tcàan ka,” témé. ²⁶Ne kò èe ko kóm m ne tèe a máá: “Kháé ba gha nxãaska díí ba kgoarè?” témé.

²⁷Me Jeso ba xqa a máá: “Gúú zi ncëe khòe ne ko tàa zia Nqari ba tàa tama,” témé. ²⁸Me Petere ba máá: “Bód, sixaea x'áea xae guu a ko xùri Tsi,” témé.

²⁹Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Khòem èe Nqarim di x'aian domka x'áea ba, kana gam dis khòe sa, kana qòea ba, kana gam ka xòoga ne, kana cóaa ba guua hãa ba káa me e, ³⁰ncëe gha ncëem x'aèm ka káian máàè tamase kg'ama tcg'oa ba, naka hàakos kg'òes chòò tamas koe hëéthëe e,” témé.

Jeso ba ko nqoana di sa Gam dis x'oos ka kg'ui

(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹Jeso ba kò 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cúia sèea tcg'ód a bìrí xu a máá: “Bód! Jerusalema koe xae ko qòd, si gha wèés gúús èe porofiti xu ka Khòem dim Cóám ka góáea hãa sa tseegukaguè. ³²Táá zi qhàd zi tshàu q'oo koem gha tcàè, ne gha nqoi Me, a còe Me, a tcg'ae cgae Me, ³³a qoa Me, a cg'oo Me, Me gha nqoana dim cáin ka x'oan koe tée,” témé.

³⁴Igaba xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu táá cúí gúú ga kóma q'ãa, ncëe zi kg'ui zi ko nxàe sa kò gaxu koe chómsea hãa khama, xu kò c'úua hãa dùútsa gúús kam ko kg'ui sa.

Jeso ba ko káa tcgáim dteàrà-kg'ao ba qãèkagu

(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵Eëm ko Jeso ba Jeriko sao-xg'ae kam kò káa tcgáim khòe ba dàom dxùukg'ai koe ntcóoa-ntcòe a ko dtcàrà. ³⁶Eëm ko xg'ae sa kóm si ko nqáe kam ko tèe, dùús ko kúruse sa. ³⁷Ne bìrí me a máá: “Jesom Nasareta di ba ko nqáe,” témé. ³⁸Me q'au a máá: “Jesoè, Dafitem ka tsgoose-coa Tseè, thòò-xama máá te,” témé. ³⁹Ne kò khòe ne èe ko còoka hãa ne dqàe me a máá, nqoo méém, témé, igabam kò kaisase q'au a máá: “Dafitem ka tsgoose-coa Tseè, thòò-xama máá te,” témé.

⁴⁰Me kò Jeso ba téé, a ba a x'áean tcg'ód, káa tcgáim khòem gha Gam koe óagaè sa. Eëm ko Gam koe cúú kam ko Jeso ba tèe me a máá: ⁴¹“Dúú sar gha kúrua máá tsi sa tsi ko tc'èe?” témé, me máá: “X'aigaè, bód gha sar ko tc'èe,” ta ma xqa. ⁴²Me Jeso ba bìrí me a máá: “Xgobekg'amsen tcgái, tsari dtcòma nea qãèkagu tsia hãa ke,” témé. ⁴³Me kò kúúga bód, a ba a xùri Me, a Nqari ba dqòm. Ne kò wèe ne khòe ne ncëes gúú sa ne ko bód ka Nqari ba dqòm.

Jeso ba hëe naka Sakaio ba hëéthëe e

19 Me kò Jeso ba Jeriko koe tcàa, a ba a ko nqáe. ²Gaa x'aè kagam kò c'èem khòem Sakaio ta kò ma tcièe ba hãa; kaian mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e kò ii, a ko gataga qguà hãa. ³Bód kg'anam kò hãa Jeso ba díí Me e sa, igabam kò kaisase xòm me e khama táá bód Me, khòe nea kò kái ne e khama. ⁴Kam ko còoka qàrà síí, a ba a síí faia dis hii sa q'ábà, nxãasegam gha Jeso ba bód ka, gaa xòe koe méém hàà nqáe khama.

⁵Eëm ko Jeso ba gaam qgáim koe hàà kam ko ghùì-kg'ai a bìrí me a máá: “Sakaioè, qháese xòe, tsarim nquum koe méer ncëem cáin ka hãas gúú si i ke,”

témé. ⁶ Me kò qháése xōa, a qāè-tcaoase Jeso ba qāèse hààkagu. ⁷ Wèé ne khòè ne ko ncées gúù sa bòò ka ne ko kg'ui a máá: “Kaiam chibi-kg'aom dim dàra-kg'ao bam kúrúa hãa,” témé. ⁸ Igabam kò Sakaio ba tēe a X'aiga ba bìrí a máá: “Bòò, X'aigaè; tiri zi gúù zi di c'èe xòèa ner ko dxàua ne khòè ne máà, a ncèè c'èe khòèa ner kò kàaraa hãa ner gha gaan di zi gúù zi 4 q'oro suruta kabi,” témé.

⁹ Me kò Jeso ba bìrí me a máá: “Ncēm cárn ka i kgoarasean ncēm nquum koe hãa, ncēm khòèm igabam thēè Abrahamam ka cóáse me e khama. ¹⁰ Khòèm dim Cóá ba hààraa, hààm gha ãe aagusea hãa ne qaa a kgoara ka,” témé.

10 xu tséé-kg'ao xu dis sere-sere sa

(Mt 25:14-30)

¹¹ Khòè ne hãa a ko ncēe zi gúù zi komsana kam kò Jeso ba sere-seres *ncēe* sa bìrí ne. Jerusalema qàe koem kò hãa khama ne kò khòè ne tc'èea máá, Nqarim di x'aia nea gha kúúga x'áise, ta tc'èea. ¹² Gaa domkam kò máá: “C'èem khòèm x'aigan x'áé di ba kò nqúùm nqōóm koe qōò, sím gha x'aiga ba kúrúè, a *x'aiga iise* kábise ka. ¹³ Qōòm ko cookg'ai koem kò 10 qāa xu gam di xu tcii, a wèém khòè ba qano dim marim gautan di ba máà, a bìrí xu a máá: “Tseekagu ncēe maria ne naka i kái nakar nxāakg'aiga sí kábise na hàà,” témé.

¹⁴ “Igabaga ne kò gam nqōóm di ne khòè ne hòre mea hãa, khama ne kò khòèan tsééa tcg'òò i còò me a sí máá: “Ncēm khòèm gha sita dim x'aiga ba ii sa ta tc'èe tama,” témé. ¹⁵ Me kò gaam khòè ba sí x'aiga ba kúrúè a ba a x'áéan koe kábise. Kam kò x'áéan tsééa tcg'òò, qāa xu ãem kò marian máàna hãa xum gha tcii mááè di i, nxāasegam gha q'ãa, marian cgoa xu ma tsééa i ma càusea hãa sa ka.

¹⁶ “Me kò kg'aika di ba tc'ãa a hàà, a hàà máá: ‘X'aigaè, tsarim mari ba 10 xu

mari xu cgoa càusea hãa,’ témé. ¹⁷ Me bìrí me a máá: ‘Qāèse tsi kúrúa, qāè tsi qāa tseè, cg'áré gúúan koe tsi tcom-tcomsa tsi qāa tsi i domkar gha 10 xu x'áé-dxoo xu máà tsi tsi tc'ãa-cookg'ai,’ témé.

¹⁸ “Me kò cárn di ba hàà a ba a máá: ‘X'aigaè, cúim marim ãe tsi kò máà tea ba 5 mari xu cgoa càusea hãa,’ témé. ¹⁹ Me bìrí me a máá: ‘Tsáá tsia gha 5 xu x'áé-dxoo xu tc'ãa-cookg'ai,’ témé.

²⁰ “Me kò c'èem qāa ba hàà a máá: ‘X'aigaè, bòò, ncãa ga me e tsarim marim qano di ba; lapim koe kò tcárn a chóma tòó mea, ²¹ xgòà tsi khòè tsi i khama, ra kò ko bèe tsi domka. Eè tsi tòó tama sa tsi ko sèè, a tsi a ko xhàrà tama tsia koe ga tcuù,’ témé. ²² Me kò bìrí me a máá: ‘Tsari kg'uiian cgoar gha xgàra tsi, tsáá cg'ãè cau tsi qāa tsi. Q'ana tsi kò hãa xgòar khòè ra a, a ko ãer tòó tama sa sèè, a ra a ko ãer xhàrà tama koe ga tcuù sa, ²³ ka tsi kò kháé nxāaska dùús domka tiri marian sí marian ko tòòè qgái koe tcãa tama? Nakar gha ãer ko kábise ka hàà càusea i hãa koe sèè e?’ témé. ²⁴ Me kò nxāaska ãe cúuse tēe ne bìrí a máá: ‘Mari ba sèè cgae me, naka ãe 10 xu mari xu úúa hãa ba máà me,’ témé. ²⁵ Ka ne ko bìrí me a máá: ‘X'aigaè, 10 xu mari xum nxāakamaga úúa!’ témé.

²⁶ “*Me kò xpa ne a máá:* ‘Bìrí tu ur ko, wèém khòèm ãe úúa hãa ba gha káían máàè, igaba gaam ãe cúí gúù ga úú tamam ka i gha ãem úúa hãa gúù-coan ga sèèè. ²⁷ Igaba ncéeska tiri ne cg'õo-kg'ao ne ãe kò tc'èe tama gane dim x'aiga bar gha ii sa ne ncēe koe óága, naka cookg'aia te koe cg'õo ne,’ tam méé.”

Jeso ba ko Jerusalema koe tcãa

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)

²⁸ Jesom ko ncēe zi gúù zi kg'uiia xg'ara kam ko tc'ãa-cookg'ai xu, a Jerusalema koe qōò. ²⁹ Eēm ko Betefage hēé naka Betania hēéthéé koe cúù, Olife ta ko

ma tcièm xàbim koe, kam kò Jeso ba càm tsara xгаа-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó a máá: ³⁰“Qòò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe. Eë tsao ko gaa koe tcàà ne tsao gha donghi-coa ba bóò, me gaa koe qáésea tēe, ncēe cúí khòè ga qanega qábì tama ba. Kgoara naka Tíí koe óá me.” ³¹A ncēe c'ēe khòè kòò tēē tsao o, dùúska tsao ko kgoara me sa ne méé tsao birí i naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa me,’ témé,” tam méé.

³²Eë kò tsééa hãa tsara kò qòò a síí ēem kò ma birí tsara hãa khamaga ma sao-xg'ae me. ³³Eë tsara hãa a ko donghi-coa ba kgoara ka ne kò gam ka q'òòse ga ne tēē tsara a, a máá: “Dùús domka tsao ko ēem donghi-coa ba kgoara máá?” témé. ³⁴Tsara xoa a máá: “X'aiga ba ko qaa me,” témé. ³⁵A tsara a Jesom koe óá me, a gatsara di qgáían donghi-coam koe tcee, Me Jeso ba qábì. ³⁶Eēm ko qábì a ko qòò ka ne kò khòè ne qgáía ne dàòm q'oo koe khàrà.

³⁷Eēm ko dàòm ko nqāaka xōam qgáim koe cúù, Olife dim xàbim koe kas ko wées xg'aes xгаа-xgaase-kg'ao ne di sa qāè-tcaoase tshoa-tshoa a kiam dòm cgoa Nqari ba dqòm, are-aresa zi x'ái zi wèé zi ēe ne bóò hãa zi domka. ³⁸A ne a máá:

“Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, X'aigam ēe ko X'aigam **Nqarim** di cg'òèan cgoa hàà ba.

Tòókuan méé i nqarikg'ai koe hãa naka i x'áàn kaisase tc'amaka hãa,” témé.

³⁹Xu kò c'ēe xu Farasai xu xg'aes koe kò hãa xu Jeso ba birí a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, Tsari ne xгаа-xгаа-kg'ao ne dqàè,” témé. ⁴⁰Me Jeso ba xoa xu a máá: “Birí xao or ko: ncēe nqoo ne kòò, ne zi gha nxóá zi tshoa-tshoa a q'au,” témé.

⁴¹Eēm ko Jerusalema dim x'áé-dxoom koe cúù a ko bóò me, kam kò kg'ae-kg'ai me ⁴²a máá: “Tsóágaser gáé ko tc'ēe,

tòókuan ko óá zi gúù zi tsi gha ncēe càm ka q'ana hãa sa! Igaba zi ncēeska tcgáí-q'ooa tsi koe chómsea hãa. ⁴³Cám ba gha hàà cgae tsi, tsari ne cg'òo-kg'ao ne gha xhàro ba kúrúa nxama-nxama tsi ba, a xg'aekua ne koe tcàà tsi, wèé xòèa tsi koe guu a. ⁴⁴Gómankg'ai koe ne gha xàbua qáú tsi, tsáá hēe naka cóáa tsi hééthéé e. A ne a tsáá koe cúís nxóás ga sa c'ēes tc'amkg'ai koe guua hãa tite, táá tsi kò Nqarim ko hàà cgae tsim x'ae ba bóò tcg'òó khama,” tam méé.

Jeso ba Jerusalema koe (19:45–21:38)

Jeso ba tempelem koe

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)

⁴⁵Kam ko tempelem q'oo koe tcàà, a ba a ēe ko x'amágu ne tshoa-tshoa a tchàa za xhàia tcg'òó. ⁴⁶A ba a birí ne a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Tirim nquu ba gha còrèan dim nquu ba ii,’ téméé, igaba tu gatu ts'aa-kg'ao ne di x'áè-q'ooan kúrú me,” tam méé.

⁴⁷Wèé càm kam kòò Jeso ba tempelem koe xгаа-xгаа. Xu kò kaia xu peresiti xu hēe naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēe, naka tc'aa-cookg'ai-kg'ao xu khòè ne di xu hééthéé cg'òo Me kg'oana. ⁴⁸Igaba xu kò cúím dàòm cg'òo cgoa Me xu gham ga ba hòò tama, wèé ne khòè nea kò Gam di kg'uian qarika komsana khama.

Jesom di qarian ka i ko tēē

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

20 C'ēe càm kam kò Jeso ba tempelem koe hàna a ko xгаа-xгаа, a ko qāè tchòàn chòá máá ne, ka xu kò kaia xu peresiti xu hēe naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēe naka **khòè ne di xu** kaia xu hééthéé hàà cgae Me. ²A xu a birí Me a máá: “Birí xae e, dùútsa qari cgoa Tsi ko ncēe zi gúù zi kúrú sa, kana

díi na ncêe qarian máà Tsia hãa ncêe zi gúú zi kúrú di i sa?" témé.

³ Me Jeso ba xɔa xu a máá: "Tíí igabar gha tēe xao o. Ke birí Te, ⁴ Johanem dis tcguù-tcguuku sa kò nqarikg'ai koe guua kana khòean koea?" témé.

⁵ Ka xu ko tshoa-tshoa a chòà mááku a máá: "Nqarikg'ai koe e, ta xae kòo méé nem gha máá: 'Dùúska xao kháé nxáaska dtcòm me tama?' témé. ⁶ Igaba xae kò ko máá: 'Khòean koe e, témé ne ne gha wèé ne khòé ne nxòán cgoa xg'áña cg'òo xae e, Johane ba kò porofiti me e sa ne kò tcoma hãa khama," ta xu méé. ⁷ Ka xu ko xɔa a máá: "C'ùua xae hãa nda koe i guua sa," témé.

⁸ Me Jeso ba birí xu a máá: "Tíí igabar nxáaska birí xao o tite, dùútsa qaris cgoar ko ncêe zi gúú zi kúrú sa," témé.

Khàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Me kò tshoa-tshoa a ncêes sere-sere sa khòé ne birí a máá: "C'èem khòé ba kò kg'om xhàrà ba xhàràa, a ba a c'èe xu xhàrà-kg'ao xu cgòbè me, a c'èem nqóóm koe qòò.

¹⁰ "Èem ko x'aè ba hàà kam kò xhàrà-kg'ao xu koe qàa ba tsééa úú, nxáasega xu gha kg'om xhàrà di tc'òoan c'èe máà me ka. Igaba xu kò xhàrà-kg'ao xu xg'ám me, a káà gúúse tsééa kabi me.

¹¹ "Me gaia c'èem qàa ba tsééa úú cgae xu, xu síí xg'ám me, a sau-saugase qgóó me, a xu a káà gúúse tsééa kabi me.

¹² "Kam ko nqoana dim qàa ba tsééa úú. Xu nxàa ba thòò-thòò, a xu a tchàa za xaoa tcg'òo me.

¹³ "Kam kò kg'om xhàrà ka q'òòse ba máá: 'Dùú sa ra gha kúrú? Tirim cóám ncàma ra hãa bar gha tsééa úú, c'èedaoka xu gha tcom me khama,' témé.

¹⁴ Igaba èe xu ko xhàrà-kg'ao xu bóò me ka xu ko biríku a máá: 'Ncêe ba xhàrà ka q'òòsem ka cóáse me e! Ke hààn xae cg'òo me, naka zi gha nxáasega gúú zi

sixae di ii,' témé. ¹⁵ Xu kò kg'om xhàrà ka tchàa koe xaoa tcg'òo me, a cg'òo me.

"Kháé ba gha nxáaska xhàrà ka q'òòse ba dùú sa kúrú xu? ¹⁶ Hààm gha a ba a èe xu khòé xu cg'òo, a ba a kg'om xhàrà ba c'èe xu xhàrà-kg'ao xu máà," tam Jeso ba méé.

Khòé ne ko ncêes gúú sa kóm, ka ne kò máá: "Táá méés ncêes gúú sa kúrúse guu!" témé.

¹⁷ Igabam kò Jeso ba bóò ne a máá: "Kháé nxáaska ncêe **Nqarim dis Tcgāyas koe** góásea hãa sa ko dùú sa nxàe, ncêe ko máá:

'Nxòás ncêe tshàò-kg'ao xu ka bóòà xguìèa hãa sa

ncêeska kabise a cgáés nxòá sa kúrú hãa,'

témé sa? ¹⁸ Wèém khòèm èe gha gaas nxòás koe cg'áé ba gha khoana tòòm-tomse, igaba èes kòo c'èe khòean koe cg'áé nes gha tòòm-tom m," tam Jeso ba méé.

Marian surutan dis tēe sa

(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹ Xu kò x'aé xгаа-xгаа-kg'ao xu hēé naka kaia xu peresiti xu hēéthēé xu gaa x'aè kaga Jeso ba qáé kg'oana, èes sere-seres kam kòo gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hãa khama, igabaga xu kò ko khòé ne bèe. ²⁰ A kòo dàdan qaa, qgóó cgoa Me xu gha a, a xu a kò khòé xu dtcòm-kg'aoan khama ko ma qgóóse xu Gam koe tsééa úú, síí xu gha Jeso ba èem kg'uia hãa kg'uiian cgoa qgóó ka, nxáasega xu gha x'aé-dxoom dim ka iam koe sèè a úú Me ka. ²¹ Xu Jeso ba tēe a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa, tseeguse Tsi ko xгаа-xгаа a ko tseegu sa kg'ui sa, a Tsi a khòean táákase qgóó tama, igabaga Tsi ko tseeguse Nqarim dim dàò ba xгаа-xгаа. ²² Birí xae e, **Roma ne dim x'aigam** Kaesara ba méé xae suruta saa, kana méé xae táá suruta me?" ta xu ma tēè Me.

²³ Me Jeso ba gaxu dis kàa sa bòda q'ana hāase birí xu a máá: ²⁴ “X'aigam ko suruta cgoaem qano mari ba x'ái Te. Díin dis tcúú sa ncēe sa, naka gatàa díin di cg'òèa ncēe e?” témé. Xu máá: “Kaesaram di si i,” témé.

²⁵ Me birí xu a máá: “Nxāaska xao ēe Kaesaram di ii sa Kaesara ba máà, naka ēe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé. ²⁶ Xu kò khòè ne cookg'ai koe xu gha ma ēem ko mée gúuan ka qg'óó ba ka tààè, igaba xu kò Gam di xoan ka arekaguè a nqoo.

X'ooan koe tēan dis tèè sa

(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ C'ēe ne Saduke ne, khòèan x'ooan koe tēe tamas koe dtcòma hāa, nea ko Jesom koe hàà, a hàà tèè Me a máá: ²⁸ “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba ko x'àèan ncēe góá máá ta a a ko máá: ēem ko khòè ba káà cóase dxàese sa guu a x'óó, ne méém ēem khòèm ka qōese ba gaas dxàe-ntcōa sa sèè naka káimkhoem ēe x'óó hāa ba cóán ábà máá. ²⁹ Nxāaska xu kò 7 xu khòè qōeku xu hāa. Kaia ba kò sèèa hāa a ba a cóá úú tamase x'óó. ³⁰ Me cam di ba gaas khòè sa sèè, a x'óó thēé, ³¹ me nqoana di ba sèè si, xu kò wèèa xu ga cúí ta ga ma táá cóán ábà, a xu a x'óó. ³² Si ko thēé khòès ga sa x'óó. ³³ Ka sa gha nxāaska x'ooan koe ne ko tēe ne ndakam di sa ii? Wèèa xu 7 xu kò sèè sia hāa ka.

³⁴ Me Jeso ba xoá xu a máá: “Khòè xu ncēm x'aèm di xua ko sèè, a sèèkuan máàèa. ³⁵ Igaba khòè ne ncēe hààkom x'aèm koe gha kg'òè ne hēé, naka x'ooan koe gha tēe ne hēéthēéa sèèku tite, a sèèkuan koe tcāà tite. ³⁶ Gaicara ne x'óó tite khama, moengelean cgoa ne cúíta noo, a ne a Nqarim di ne cóá ne e khama, a x'ooan koe tēea ne cóá ne e khama. ³⁷ Igaba x'óóan koe i ko khòèan ghùèè sam kò Moshem ga ba x'áí hāa, ēem kò c'eean dis xg'aekus koe X'AIGAM Nqarim

Abrahamam di ba hēé, naka Isakam di ba hēé, naka Jakobem di ba hēéthēé tcii me koe. ³⁸ Eē x'óó hāa ne dim Nqarim tama Me e, igabam ēe kg'òèa hāa ne di Me e, wèèa ne ga ko Gam koe kg'òè khama,” tam mée.

³⁹ Xu kò c'ēe xu x'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu xoá a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, qāese Tsi xoara hāa,” témé. ⁴⁰ Khòè nea kò bèe, c'ēe tèè ga ne gha tèè Me sa khama.

Krestem díin dim Tsgōo-coam ii dis tèè sa

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Me Jeso ba tèè ne a máá: “Dùúska ne ko khòè ne máá, Kreste ba Dafitem dim Tsgōose-coa Me e, témé? ⁴² Dafite ba ko Pesalema zi dis Tcgāyas koe birí me a máá:

'X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba birí a máá: 'Kg'ád xòèa Te za ntcōó,

⁴³ nakar nxāakg'aiga sí Tsari cg'ōo-kg'aoan kúru

naka i nqàrè-kg'ama Tsi koe ntcōó,' témé.' ⁴⁴ Dafite ba ko X'aiga ta ma tcii Me, ka ba kháé nxāaska ntama ma Gam dim tsgōose-coa ba ii?” tam ma tèè ne.

Jeso ba ko khòè ne x'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe dqàè

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

⁴⁵ Wèè ne khòè ne ko komsana Me koem ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu birí a máá: ⁴⁶ “X'àè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe mée xao q'òèsea hāa, ncēe ko qád qgái-dxooan hāa a caatean ncàmaa hāa xu, a x'amágu di zi qgái zi koe tsgámkuan hēé naka kaia zi ntcōó-q'oo zi còrè-nquu xu koe hàna zi ncàma hāa xu, naka cgáé zi ntcōó-q'oo zi hēéthēé e kōèan di qgáian koe. ⁴⁷ Ncēe ko dxàe-ntcōa zi di nquuan kaàkagu xu, a ko qáòse còrèan ka x'áise tu u xu. Gaxu di xgàraè-q'ooa ne gha kaisase cg'āè ii,” tam mée.

Dxàe-ntcōas ko tcg'òó aba ne

(Mk 12:41-44)

21 Jeso ba kò ghùì-kg'ai a tempelem koe qguùà ne khòè ne bóò ne ko aban dis gâbas koe aban tòó. ²Kam kò kaisase dxàua hâas dxàe-ntcōa sa bóò si hàà cáám qano mari tsara tòó. ³Kam ko máá: "Tseegua ner ko birí tu u: Ncées dxàe-ntcōas dxàua hâa sa wèé ne khòè ne nqáéa hâase marian tcana. ⁴Wèé ne khòè nea kò gane di qguùan koe guu a gane di aban tcg'òó, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèéan èes úúa hâa ga tcg'òó khama," tam méé.

Jeso ba ko tempele ba gha

kòbeès gúús ka kg'ui

(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵Eè xu c'èe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hâa a ko tempelem ka kg'ui, a ko me ma t'òè nxōán ka hêé naka khòè ne koe guua hâa zi aba zi, Nqari ba ne tcg'òóa máána hâa zi ka hêéthéé ma t'òè-t'òeèa hâa sa nxàe, kam ko Jeso ba máá: ⁶"Gúú zi ncèe tu ko ncèe koe bóò zi ka: x'aè ba gha hàà, cúís nxōás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guuèa hâa tite ba, wèéa zi ga gha xóóa qarìè," témé.

Are-aresa zi gúú zi

(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷Xu *xgaa-xgaase-kg'ao xu* tèè Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, n-cáma zia gha ncèe zi gúú zi kúrúse? Si gha théé x'áís gúú zi ncèe zi ko hàà kúrúse di sa nta ii?" témé.

⁸Me xoa a máá: "Q'óésea méé tu hâa, naka tua táá hoàkaguè guu, kái ne gha Tíí cg'òè cgoa hàà ke, a gha khòè ne birí a máá: 'Tíí ra Krestar ga ra a,' témé, a ne a gha máá: 'X'aèa nea cúù u,' témé, igaba méé tu táá komsana ne guu. ⁹Igaba èe tu kò ko ncōoan hêé naka kómku taman hêéthéé ko kóm ne méé tu táá q'ae guu. Ncèe zi gúú zi méé zi kg'aika kúrúses gúú

si i ke, igaba i chòò-q'ooan kúúga hàà tite," tam méé.

¹⁰Me gaicara birí xu a máá: "*Nqōóm di zi* qhàò zi gha c'èe zi qhàò zi cgoa x'áàku, i gha x'aian x'aian cgoa x'áàku. ¹¹Kaisasem gha nqōó ba cgùru, i gha kaisa xàbàn hêé naka tcìian hêéthéé kái xu nqōó xu koe hâa, q'ád-q'áòsa zi gúú zi hêé naka kaia zi x'ái zi are-aresa zi hêéthééa gha nqarikg'ai koe guu a kúrúse.

¹²"Igaba ncèe zi gúú zi wèé zi cookg'ai koe, ne gha tshàua ne cgoa qgóó tu u, a gha xgàra tu u, a gha còrè-nquuan koe úú tu u qhàian koe, a ne a gha qáe-nquuan koe tcàà tu u, tu gha x'aigan hêé, naka tc'âa-cookg'ai xu koe hêéthéé úúè, i gha wèéan ncèe ga Tiri cg'òèan domka kúrúse. ¹³Ncèe ba gha x'aè ba ii ncèe gatu gha Nqarim di kg'uian nxàea tseegukagu di ba. ¹⁴Igaba méé tu x'aèan cookg'ai koe ga tc'èea kabi naka gha nxàasega táá káise tc'èe-tc'èese guu nta tu gha ma xoara mááse sa. ¹⁵Kg'uian hêé naka tc'èean hêéthéer gha máà tu u khama, i gha wèé cg'òo-kg'aoan gatu di táá qarian hòò a xguì kana ntcoe tu u. ¹⁶Gatu di ne khòè ne, ncèe gatu di qòe ii ne hêé, naka gatu di ne qhàò ne hêé, naka gatu di ne tcàrà ne hêéthééa gha qáé tu u, a gha gatu ka c'èea tu x'ooan koe tcàà. ¹⁷Tu gha Tiri cg'òèan domka wèé khòèan ka hòrèè. ¹⁸Igabam cúúm c'òòm tcúúa tu òm ga ba kaà tite. ¹⁹Gatu di qarika tééan ka tu gha cg'òèan hòò.

Jerusalem ba gha kaàkaguè

(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰"Eè tu kòò Jerusalem ba bóò, me ncōo-kg'aoan ka nxàma-nxàmaèa, ne méé tu q'âa, gam di x'aèan kaàkaguèm koa cúù u sa. ²¹Ke méé ne èe Jutea koe hàna ne xàbian koe qgóéa síí, naka ne èe Jerusalem koe hàna ne tcg'oa naka nea táá hêé naka ne èe x'áé-coa

xu koe hàna ne Jerusalem koe tcàà guu. ²²Ncèe ba gha xgàrakus dim x'aè me e, wèes gúús èe **Nqarim di zi** Tcgàya zi koe góásea háas gha tseegukaguè ba. ²³Haò, cg'jàè i gha ii, èe zi cárn zi ka èe ncàà zi koe cóan úúa zi khòe zi ka hēe naka èe gha ko comkagu zi ka hēéthēe e. Kaias thòò-tcao sa hēe naka **Nqarim di** xgòan hēéthēea gha ncèe ne khòe ne koe nqòómkg'ai koe háa. ²⁴Ntcàum cgoa ne gha cg'òoè, a ne a gha qáé-nquuan di ne khòe ne iise séèè, a wèé zi qhàò zi koe úúè, Jerusalem ba gha táá zi qhàò zi ka náà c'áa-c'anaè, i gha nxàakg'aiga síf x'aèan táá zi qhàò zi di xg'ara.

Khòem dim Cóám di hàà-q'ooa ne

(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵“X'ái zi táá zia gha cárn koe hēe naka nxoem koe hēe, naka tçonðan koe hēéthēe kúrúse. Zi gha kiam tshàam di ts'oo-q'ooan hēe naka qhonèan hēéthēe ka nqòómkg'ai di zi qhàò zi qóm ba hēe naka arean hēéthēe ka tcàà cgaèè. ²⁶Khòe nea gha q'aeen hēe naka tc'èea ne ko máá zi gúú zi ka hēéthēe x'óóa qae, nqòómkg'ai koe ko hàà kúrúse zi gúú zi domka, nqarikg'aian di qaria ne gha ko hàà ntcàa-ntcàae khama. ²⁷Eèm x'aèm ka ne gha Khòem dim Cóá ba bód Me túú-c'òòs q'oo koe guu a ko qarian hēe naka kaia x'áàn hēéthēe cgoa hàà. ²⁸Ncèe zi gúú zi ko hàà tshoa-tshoa a ko kúrúse ne, tēea-téé naka ghùì-k'g'ai, gatu di kgoarasea nea cùu u ke,” tam méé.

Faia dis hìis di xgaa-xgaakua ne

(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹Me kò Jeso ba ncèes sere-sere sa bìrì xu a máá: “Faia dis hìi sa hēe naka c'èe zi hìi zi wèé zi hēéthēe bód. ³⁰Eè i ko gazi di tçaran tçòm, ne tu ko bódà mááse a q'áa qhóóa ne tcana háa sa. ³¹Gataga èe xao kò ncèe zi gúú zi bód zi ko kúrúse ne xao q'ana háa, Nqarim di x'aia ne cùu u sa.

³²“Tseegukar ko bìrì tu u a ko máá: Ncèes qhàò sa kaà tite, i gha nxàakg'aiga síf ncèe gúúan wèe ga kúrúse. ³³Nqarikg'aian hēe naka nqòók'g'aian hēéthēea gha chòò, igaba i Tiri kg'uian chòò tite.

Q'óése sa ko qaase

³⁴“Q'óése méé tu, naka i tcáóa tu táá kàrean nqòóm di ka tààè guu, kana qgarian nqàre ka igaba, kana kg'òèan di zi tc'èe-tc'èese-k'g'ám zi ka igaba, tcom tama tu háa koem gha èem cárn ba hàà cgae tu u ke, ³⁵a gha wèé ne khòe ne, ncèe wèem nqòómkg'ai koe x'jàa háa ne koe ntcómmea ne háa khama ma hàà cgae. ³⁶Wèé x'aè ka méé tu kókòà háa, naka tua còrèa mááse, naka tua gha nxàasega qarian úúa háa wèé gúúan èe gha ko hàà kúrúse koe tu gha nxana mááse di i, naka tua gha nxàasega Khòem dim Cóám cookg'ai koe hàà téé,” tam méé.

³⁷Wèem koaba bam kò Jeso ba tempelem koe xgaa-xgaa, a kò wèé dqòà ka Olife dim xàbìm koe síf háa. ³⁸I kò wèé khòèan ntcúúkg'ai cgoa tempelem koe hàà cgae Me, a hàà komsana Me.

Jesom di xgàrasean hēe naka Gam dis x'oo sa hēe naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hēéthēe e (22–24)

Jeso ba ko cg'òoèm gha dis kàa sa kúrúá mááè

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Jn 11:45-53)

22 Paseka ta ko ma tciièm x'aèm, péré gāè-gāè úú tamas pérés dis kòès di ba kò cùu me e, ²xu kò kaia xu peresiti xu hēe naka x'áè xgaa-xgaa-k'g'ao xu hēéthēe xu kàan qaa, xu ga ma cg'òo Me di i, khòe ne xu kò q'ád khama.

**Jutase ba ko dtcòm, Jeso bam gha
khòe ne tshàu q'oo koe tcàà sa**

(Mt 26:14-16; Mk 14:10-11)

³Kam ko nxāaska satana ba Jutase Isekariote ta ko ma tciièm, 12 xu xgaaxgaase-kg'ao xu ka c'ëem koe tcàà. ⁴Me Jutase ba tēe a ba a sí kaia xu peresiti xu hēe naka, tempele ba ko kòre xu x'aiga xu hēéthēe cgoa chòà xg'ae, Jeso bam ga ntama ma tshàu q'ooa xu koe tcààs ka. ⁵Xu kò qāè-tcao a xu a marin xu gha maa me sa dtcòmku. ⁶Me kò Jutase gaxu cgoa dtcòmku, a ba a tshoa-tshoa a qàèm x'aè ba qaa, khòe ne c'ùuàsem gha Jeso ba gaxu tshàu q'oo koe tcàà di ba.

Jeso ba ko Pasekan kg'ònòsea máá

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)

⁷Me kò péré gāè-gāe úú tamas pérés di kōèan dim cam ba hàà, Paseka dim ghùu-coam ko cg'òoèm x'aè ba. ⁸Me nxāaska Jeso ba Petere ba hēe naka Johane ba hēéthēe tsara tsééa úú ncēe x'áè-kg'áman cgoa a máá: “Qòò naka sí Paseka di tc'òoan kg'ònòa máá xae e naka xae nxāasega tc'òó,” témé. ⁹Tsara tēe Me a máá: “Nda koe xae gha kg'ònòa máá Tsi i sa Tsi ko tc'ēe?” témé. ¹⁰Me xoa tsara a, a máá: “Bòò, ēe tsao ko x'áé-dxoom koe tcàà ne tsao gha c'ëem khòèm tshàa gàba ba qg'òóa hāam cgoa xg'ae. Xùri me tsao naka ēem ko tcààm nquum koe sí tcàà. ¹¹Naka nquum ka q'òòse ba birí naka máá: ‘Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'òoan tc'òó ba nda hāa?’ témé. ¹²Nakam gha tc'amaka hāam nquum kaia, a wèè zi gúú zi tc'ēese ko zi úúa hāam, nxāakamaga kg'ònòa xg'araèa ba x'ái tsao o, tsao gha gaa koe hāas wèè sa kg'òndò,” tam méé.

¹³Tsara kò qòò, a sí ēem kò ma birí tsara a hāa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara kò Pasekan kg'ònòa máá Me.

X'aigam dis tc'òos dqòà di sa

(Mt 26:26-30; Mk
14:22-26; 1Ko 11:23-25)

¹⁴Eēm ko x'aè ba hàà kam kò Jeso ba x'áè úú-kg'ao xu cgoa qàà. ¹⁵A ba a birí xu a máá: “Kaisaser kò tc'ēea hāa, ncēes Pasekas di tc'òoa ner gha gaxao cgoa tc'òó sa, qanega Ra xgàràe tamas cookg'ai koe. ¹⁶Birí xao or ko, cuiskaga Ra tc'òó si tite, si gha nxāakg'aiga sí ēes tc'òos ko nxàe sa Nqarim di x'aian koe tseegukaguè,” tam méé.

¹⁷A ba a kubi ba sèe a Nqari ba qāè-tcao máá, a ba a máá: “Sèe xao naka xaoa kg'áà. ¹⁸Birí xao or ko, Nqarim di x'aian hàà tamas cookg'ai koer cuiskaga kg'om dis hiis di gōéan ncēe kg'áà hāa tite,” témé.

¹⁹Kam ko péré qàmà sa sèe, a ba a Nqari ba qāè-tcao máá, a khòá q'aa si, a máá xu si, a ba a máá: “Ncēea cgàaa Te ga a, gatu ko máàè e. Ncēes gúú sa tu kúru naka tc'ēe-tc'ēese Te,” témé.

²⁰Gaam dàòm cúim kam kò tc'òoan qāá q'oo koe kubi sa máá xu, a máá: “Ncēes kubi sa Nqarim dis qáé-xg'aes kaba si i, c'áòa Te koe, ncēe gatu ntcāáguu máàèa hāa a.

²¹“Igaba méé xao q'āa, gaam ēe ko khòe ne tshàu q'oo koe tcàà Te ba ncēe koe Tíí cgoa ntc'òóa-ntc'òe sa. ²²Eē i ma Khòèm dim Cóm ka mééèa hāa khamaga i gha ii, igaba haò, cg'áè i gha ii ēe ko khòe ne tshàu q'oo koe tcàà Mem ka,” tam méé. ²³Xu tshoa-tshoa a gaxu xg'aeku koe tēeku, díí ba gha ēeta iis gúú sa kúru sa.

Díí ba kaia?

²⁴Si kò kaias kg'ui sa gaxu xg'aeku koe tēe, díim kaia hāa di sa. ²⁵Me Jeso ba birí xu a máá: “X'aiga xu tǎá zi qhàò zi di xu ko tc'áà-cookg'ai ne, xu ko ēe qarian úúa hāa xu khòe xu qāe xu ta ma tciiè. ²⁶Igaba méé i gaxao ka tǎá

gatà ii guu. Eē gaxao wèe xao ka kaia hãa ba méém cg'aré ba ii, nakam ēe ko tc'ää-cookg'ai xao o ba qãa ba ii. ²⁷ Ka ba ndaka ba gatsara xg'aeku koe kaia: ēe ntcõo a ko tc'õo baa, kana qãa baa? Tseeguan kaga, ēe ntcõo a ko tc'õo me e. Igabar Tíia gaxao xg'aeku koe qãam khama ma hãa. ²⁸ Igaba xao kò gaxao wèe zi kúrúa bóoku zi Tiri zi koe Tíi cgoa hãa. ²⁹ Ncēem ma Abo ba ma qarian tc'ää-cookg'ai di máa Tea hãa, khamagar gha ma qarian máa xao o. ³⁰ Tiri x'aian koer ko Tíi ntcõo a tc'õom qgáim koe xao gha nxãasega Tíi cgoa ntcõo a tc'õo, a kg'áa, a xao a gha x'aian dis ntcõo-q'oos koe ntcõo, a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bóò a xgàra ka,” tam méé.

**Jeso ba ko Peterem
gha xõase Me sa nxàe**

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

³¹ A ba a máá: “Simoneè, Simoneè, q'ãa méé tsi, satana ba dtcàrà mááse xaoa hãa, séeam gha mááse xao o ka, q'aa-q'aa xaom gha ka, ēe i ko maberean ma dqòròè i gaan di tsooran gaan cgoa ma q'aa-q'aaè khamaga ma. ³² Igabar còrèa máá tsia Simoneè, táá i gha tsari dtcòmàn kaà ka. Nxãasega tsi gha, ēe tsi kòò **Tíi koe** kabisem x'aem ka tsáá ka c'ēe ne qari-qari ka,” tam Jeso ba méé.

³³ Me Petere ba xõa Me a máá: “X'aigaè, Tsáá cgoa qáé-nquus koe síian ga hēé, naka x'óoan ga hēéthēér kg'ónòsea máána hãa!” témé.

³⁴ Me Jeso ba birí me a máá: “Petereè, birí tsir ko, ncēem cam kam ghòrò ba kg'aea hãa tite, tsi gha nxãakg'aiga síi nqoana q'oro xõase Te, c'ùu Tea tsi hãa sa,” témé.

**Qgóá sa hēé, dtcòbè sa hēé,
naka ntcàu ba hēéthēé e**

³⁵ Me nxãaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu tèè a máá: “Eēr xg'ao káà qgóáse hēé, naka káà dtcòbèse hēé, naka

káà nxàbose hēéthēé, tsééa úu xaoa hãa ka xaoa xg'ao dùú cúí ga tcào?” témé. Xu máá: “C'ēe gúu tama a,” témé.

³⁶ Me Jeso ba birí xu a máá: “Igaba Ra ko ncēeska birí xao o a ko máá: Díim wèém ēe qgóá sa hēé naka dtcòbè sa hēéthēé úúa hãa ba méém sèè sara a, nakam ēe ntcàu ba úu tama ba gam di qgáfan x'ámágu, naka c'ēe ba x'ámá. ³⁷ Birí xao or ko khama a ko máá: Ncēe Tíi ka **Nqarim di zi** Tcgáya zi koe góáèa a ko máá: ‘Ts'ää-kg'ao ne ka c'ēm khama ne kò ma qgóò Mea,’ témé sa méés tseegukaguè. Si gha ncēes gúu sa hàà Tíi koe tseegu, i gha ncēe gúúan qháése kúrúse,” tam méé.

³⁸ Xu xgaa-xgaae-kg'ao xu máá: “Bòò, cam ntcàuan xae úúa, X'aigaè!” témé. Me xõa xu a máá: “Qãè e,” témé.

Jeso ba ko Olife dim xàbim koe còrè

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Me Jeso ba ēem x'áé-dxoom koe guu a tcg'oa, a ba a Olife dim xàbim koe qòò ēem ko kg'aiga hēé khama, xu xgaa-xgaae-kg'ao xu xùri Me. ⁴⁰ Eēm ko gaam qgáim koe tcàà kam ko birí xu a máá: “Còrè xao naka xao nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcàà guu,” témé.

⁴¹ Me gaa koe guu a tcg'oa a ba a gaxu ka cg'arése nqúu ka síi hãa, nxõás ga xaoè a síi tcheè khama noo di nqúu-q'ooa koe, a ba a síi gaa koe qhòm tsi quri a còrè, ⁴² a máá: “Aboè, tc'ēe Tsi kò ko ne, ncēes kubis **xgàrakuan di** sa Tíi koe séèa tcg'dó. Igaba Tsari tc'ēean ka, Tíi ko tc'ēes ka tamase,” tam méé. ⁴³ [Me moengelem nqarikg'ai koe guua ba Gam koe x'áise, a qari-qari Me. ⁴⁴ Me kò kaias q'áòs arekagu me kos koe hàna, khamam kò kaisase qarika còrè. I kò Gam di khùbuan c'áòan khama ma gómankg'ai koe ntcãa.]

⁴⁵ Eēm Gam di còrèan koe guu a ko tēe kam kò Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu koe kabisè, a ba a sao-xg'ae xu xu tshùu-

tcaoa hãase x'òma. ⁴⁶ Me birí xu a máá: “Dùús domka xao x'òma hãa? Têe xao naka xaoa còrè, naka xaoa gha nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcãa guu,” témé.

Jeso ba ko qgóó

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-11)

⁴⁷ Eẽm **Jeso ba** qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga xg'ae sa hàà, me kò Jutase ta ko ma tciièm khòèm 12 xu ka c'êe ba tc'ãa-cookg'ai sia, a ko Jeso ba q'óá, x'obè Mem gha ka. ⁴⁸ Igabam kò Jeso ba gam ka máá: “Jutaseè, a Khòèm dim Cóa ba tsi gáé ko khòè ne tshàu q'oo koe tcãa x'obèkus cgoa?” témé.

⁴⁹ Eẽ xu ko Gam cgoa kò hãa xu dùús ko kúrúse sa bóòda q'ãa, ka xu kò máá: “X'aigaè, sixae di ntcàuan xae gha tséék-agu?” témé. ⁵⁰ Me kò gaxu ka c'êe ba kaiaam peresitim dim qãàm dim tceem kg'áo xòè di ba xg'aoa qhòm. ⁵¹ Me Jeso ba máá: “**Eẽ tsi kúrúa hãa sa** tc'ãda,” témé, a khòèm dim tcee ba qgóó, a qãèk-agu me.

⁵² Me kò nxãaska Jeso ba kaia xu peresiti xu hêé, naka tc'ãa-cookg'ai xu tempelem di xu hêé, naka **khòè ne di xu** kaia xu hêéthéé, êe kò Gam koe hààraa hãa xu birí a máá: “Ts'ãa-kg'ao ba tsáá hààraa khama xao gáé ntcàuan hêé naka dxò-man hêéthéé cgoa hààraa? ⁵³ Wèé cáám kar kò tempelem q'oo koe gaxao cgoa hãa, igaba xao kò gaa koe táá sí qgóó Te. Igabam ncêe ba gaxao dim x'aè me e, naka ntcùús di qarían di ba hêéthéé e,” tam méé.

Petere ba ko Jeso ba xqase

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Jeso ba xu kò qgóó, a xu a sèè a kaiaam peresitim dim nquum koe úú Me. Me kò Petere kháóka téé a còò xu. ⁵⁵ Eẽ xu xhàrom nqàè koe c'ee sa dxùu a ntcóòan-ntcòe, kam kò Petere gaxu xg'aeku koe ntcòe.

⁵⁶ Si kò c'êes qãa sa bóò me me c'ees x'áà koe ntcòe, si qãèse bóò me, a sa a máá: “Ncêem khòè ba kò thêé Gam cgoa hãa,” témé. ⁵⁷ Igabam kò Petere xqase a máá: “Khòè seè, c'úú Mea raa,” témé.

⁵⁸ X'aè-coam qãá q'oo koem kò c'êem khòè ba thêé bóò me a máá: “Tsáá igaba tsi thêé gaxu ka c'êe tsi i,” témé. Igabam kò Petere máá: “Khòè tseè, tí tama ra a,” témé.

⁵⁹ Qádòm x'aè-coam qãá q'oo koem kò gaicara c'êem khòè ba kaisa tcoman úúa hãase kg'ui a máá: “Tseeguan kagam kò thêé ncêem khòè ba Gam cgoa hãa, Galilea dim khòè me e khama,” témé. ⁶⁰ Me Petere xqase a máá: “Khòè tseè, c'úúa ra hãa dùús ka tsi ko kg'ui sa!” témé. Me kò kúúga ãem qanega hãa a ko kg'ui ka ghòrò ba kg'ae. ⁶¹ Me kò X'aiga ba qabise a Petere ba bóò. Me Petere ba X'aigam di kg'uian tc'êe-tc'êese, ncêem kò máá: “Ncêe cáám kam ghòrò ba qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha sene nqoana q'oro xqase Te,” témé e. ⁶² Me kò Petere tchàa koe tcg'oa, a sí thòòkase kg'ae.

Jeso ba ko ncqìè, a ko xg'ámme

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Xu kò ãe kò Jeso ba qgóóa xu khòè xu ncqì Me, a xu a xg'ám Me, ⁶⁴ a xu a qáé tcgái Me, a tèè Me a máá: “Porofita naka birí xae e, diína ko xg'ám Tsi sa?” témé. ⁶⁵ A kái zi gúú zi c'êe zi còèkuan di zi Gam ka nxàe.

Jeso ba ko qhàis cookg'ai koe úúè

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Eẽ i ko q'uu ka xu kò khòè ne di xu kaia xu hêé, naka kaia xu peresiti xu hêé, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hêéthéé xg'ae, a Jeso ba sèè a cookg'aia xu koe úú. ⁶⁷ Xu sí máá: “Kreste Tsi kò ii ne méé Tsi birí xae e,” témé. Me xqase a máá: “Ncèè birí xaor kò ko ne xao dtcòm tite. ⁶⁸ A gataga ncèè tèè xaor kò ko ne

xao x̄a Te tite. ⁶⁹Igabagam gha nc̄ee koe guus ka Khòem dim Cóa ba Nqarim dim x'òam kg'ám xòè za sí ntc̄óó, nc̄ee qariga ba," tam méé. ⁷⁰Xu wèea xu ga máá: "Kháé Tsi gáé nx̄aaska Nqarim di Tsi Cóa Tsia?" témé. Me x̄a xu a máá: "Gaxaoa ko máá, Gar ga Ra a, témé," tam méé. ⁷¹Xu máá: "Dùútsa gúús tseeguan gha x'ái sa xae ko qanega qaa? Gam kg'ám koe ga xae guu a kóm ana ka!" témé.

Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúè

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

23 Si nx̄aaska wèés xg'ae sa t̄ee, a sa a Jeso ba Pilatom cookg'ai koe úú. ²Xu kò gaa koe tshoa-tshoa a chibi-chibi Me, a xu a máá: "Nc̄em khòè ba xae sao-xg'aea, me ko sixae di ne khòè ne t̄ám dàòm koe tceea úú, a ko khòè ne xgáè-kg'am, táá ne gha *Roma dim x'aigam* Kaesaram di marian suruta ka, a ba a ko máá, gabá Krete Me e, a X'aiga Me e, témé," ta xu méé.

³Me Pilato ba t̄èè Me a máá: "A tsáá ga tsia Juta ne di tsi x'aiga tsi?" témé. Me x̄a me a máá: "Ēè tsi ko méé khamaga i ii," témé.

⁴Me Pilato kaia xu peresiti xu h̄éè naka kaias xg'aes khòè ne dis gaa koe kò hàna h̄a sa h̄éèth̄éè bírì a máá: "Khòem nc̄em koer cúí chibi ga hòè tama," témé. ⁵Igaba xu kò Gam ka qarika nx̄aè a máá: "Wèem Juteam koem ko khòè ne xgaa-xgaa, a ko khòè ne tcg'ome tcúú, Galilea koem tshoa-tshoa, a ba a nc̄ee koe hàà tcana h̄a," ta xu méé.

Jeso ba ko Herotem koe tsééa úúè

⁶Ēem ko Pilato nc̄ee sa kóm, kam kò t̄èè gaam Khòè ba Galilea dis qhàòs di Me e sa. ⁷A ba a ēem ko bóòda q'ãa, Herotem dim nq̄óm di x'áèan dòm q'oo koem h̄a sa, kam ko Herotem koe úú

Me, nc̄ee kò ēe x'aè ka Jerusalema koe h̄a ba.

⁸Ēem ko Herote ba Jeso ba bóò kam kò kaisase q̄àè-tcao, nc̄isem kò bóòda ba tc'èea h̄a khama, a ba a kò Gam ka kómá h̄a, a kò nq̄òdan úú h̄a, arearesa zi x'ái zim gha kúrú me bóò di i. ⁹Me Herote kái zi t̄èè-kg'ám zi t̄èè Me, igabam kò Jeso ba táá x̄a me. ¹⁰Xu kò kaia xu peresiti xu h̄éè naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu h̄éèth̄éè xu qarika chibi-chibi Me. ¹¹Herote ba h̄éè naka gam di xu nc̄oo-kg'ao xu h̄éèth̄ééa kò ntc̄oe Me, a nc̄oi Me, a t'òem qg'ái ba h̄ākagagu Me, a Pilatom koe gaia tsééa k̄abi Me. ¹²Gaam cam̄ ēem ka tsara kò Herotea tsara Pilatoa tsara kg'aiga tsara kò hòrekua h̄a igaba tcáràku.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè

(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)

¹³Pilato ba kò kaia xu peresiti xu h̄éè, naka tc'ãa-cookg'ai xu h̄éè, naka khòè ne h̄éèth̄éè tciia xg'ae, ¹⁴a bírì ne a máá: "Nc̄em Khòè ba tu kò tíí koe óá, t̄ám dàòm koe ko xg'ae sa tceea úúm khòem khama ma, igaba bóò, cookg'aia tu koer nc̄aa t̄èèa xam̄ Me, a ra a nc̄aa nc̄em Khòem koe cúí chibi ga táá hòè, ēe tu kò chibi-chibi Mea h̄a zi gúú zi koe. ¹⁵Herotem igabam cúí chibi ga hòè cgae Me ta ga h̄a, gaa domkam kò gatá koe tsééa k̄abi Me, nc̄ee tu ko ma bóò khamaga ma, cúí gúú tshúú kúrúam h̄a ga káà a, gaan domka ta ga cg'õo Me e. ¹⁶Gaa domkar gha kg'ama ts̄aman cgoa xg'ám Me, a ra a gha kgoara Me, Me q̄òè," témé. ¹⁷[K̄òès domka méém ga kòo c'èem khòè ba kgoara máá nes gúú si i.]

¹⁸Si kò wèés xg'ae sa q'au a máá: "Cg'õo Me, naka Barabase ba kgoara máá ta a," témé. ¹⁹Barabase ba kò nc̄ooan x'áè-dxoom koe kúrúsea ka h̄éè, naka

khòe ne cg'ooan domka hēéthēé qáé-nquus koe tcāàèa.

²⁰ Me kò Pilato ba Jeso ba kgoara kg'oana hāa, khamam kò gaia kg'ui cgoa ne. ²¹ Igaba ne kò kaisase q'au a máá: “Xgàu Me! Xgàu Me!” témé.

²² Me nqoana dis ka gaia máá: “Kháé ba gáé dùútsa cg'āè sa kúrú hāa? Cúí gúú gar hòè tama x'oo sam gha xgàra mááè di i ka. Ra gha xg'ám Me, a kgoara Mem qòò,” témé. ²³ Igaba ne kò qanega kaisase q'au Jesom gha xgàuès ka, i kò gane di q'au-q'ooan t̄aà.

²⁴ Me kò Pilato ba nxàe, ēe ne tc'ēea hāa sa gha kúrúè sa: ²⁵ gaam khòèm ēe gane kò tc'ēea hāa kgoaraèm gha sa bam kò kgoara, ncēe kò ncōoan x'áé-dxoom koe kúrúsea ka hēé, naka khòè ne cg'ooan domka hēéthēé qáé-nquus koe tcāàèa hāa ba, a ba a Jeso ba **ncōo-kg'ao xu tshàu q'oo koe** tcāà, **nxāasega xu gha** ēe ne kò **khòè ne** ma tc'ēea hāa khama ma **kúrú Me** ka.

Jeso ba ko xgàuè

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

²⁶ Eē xu ko ncōo-kg'ao xu Jeso ba úú ka xu kò Kurene dim khòèm cgoa xg'ae, Simone ta ko ma tciìe ba, me qāāka guua hāa, xu kò xgàu sa dcēékagu me, me Jesom qāá koe téé a xùri Me.

²⁷ Si kò kaias xg'aes khòè ne di sa còò Me, zi kò gaas xg'aes q'oo koe c'ēe zi khòè zi hàna, tshúù-tcaoase kò ko kg'ae cgae Me zi. ²⁸ Me kò Jeso ba gazi koe kabise a máá: “Jerusema di sao khòè saòè! Táa sao Tíía kg'ae cgae Te guu, igaba sao gasao hēé naka cóáa sao hēéthēé kg'ae cgae. ²⁹ X'ae ba gha hàà khama, khòè ne gha máá: “Tsóágase zi gáé khòè zi ncēe cóán úú tama zi ts'ee-ts'ee/kg'aièa hāa, naka tchòoan ncēe cóán úú tama hēé, naka bīan ncēe qanega comkagu tama hēéthēé e,” témé ba. ³⁰ Nxāaska ne gha tshoa-tshoa a xàbīan ka máá: ‘Cg'áé cgae ta a,’ témé, a nxōān ka máá: ‘Qàbia tcāà

ta a,’ témé. ³¹ Ncēè hīan tsāá ii koe ne kòo ncēe zi gúú zi kúrú ne, ne gha ēe i xgòò hāa koe dùú sa kúrú?” tam méé.

³² Tsara kò cām tsara khòè tsara c'ēe tsara chibi-kg'ao tsara a, tsara kò gat-sara igaba úúè, sí tsara gha Jesom cgoa cg'òòè ka. ³³ ‘Tcúú-c'óá’ ta ko ma tciìem qgáim koe xu ko hàà ka xu kò gaa koe Jeso ba xgàu, gaa tsara chibi-kg'ao tsara cgoa, c'ēe ba kò kg'ádò xòèa ba za xgàuè, me c'ēe ba dxàe xòèa ba za xgàuè.

³⁴ [Me kò Jeso ba máá: “Aboè, qgòòá máá ne, c'úúa ne hāa dùú sa ne ko kúrú sa ke,” témé.] Gam di qgáia ne xu kò cgúúan ntcòo ka q'aa-q'aaku. ³⁵ Ne kò khòè ne téé a ko xaè, ēe xu kòo tc'āà-cookg'ai xu zàro Me ka, a ko máá: “C'ēe nem kò kgoara hāa, ke méém kgoarase, ncēe nxará tcg'òòèa hāam Krestem Nqarim dim Cóám kò ii ne,” témé.

³⁶ Xu kò ncōo-kg'ao xu thēé nqoi Me, a kò tsau tshàan cgoa hàà a hàà kg'áakagu Me, ³⁷ a máá: “Juta ne di Tsi X'aiga Tsi kò ii ne, Tsáá ka kgoarase,” témé. ³⁸ Gam tc'amkg'ai koe i ko ncēeta ma góásea hāa: ‘NCĒEA JUTA NE DIM X'AIGA ME E,’ ta ma ma.

³⁹ Khòè tsara ēe kò Gam cgoa xgàuèa hāa tsara ka c'ēe ba kò dcàro Me a máá: “Kreste Tsi tama Tsia gáé? Tsáá ka kgoaraseò, naka kgoara tsam m thēé!” témé. ⁴⁰ Me c'ēe ba xọa me a dqàè me a máá: “Nqarim igaba tsi gáé q'ádò Me tama? Tsáá igaba tsi gatà iis xgàrakus koe hàna! ⁴¹ Gatsama ko tchànose xgàràè, gatsam kúrú hāas tséés di surutan tsam hòò khama, igabagam Gabá cúí gúú kàma ga kúrú ta ga hāa,” témé. ⁴² A ba a máá: “Jesoè, tc'ēe-tc'ēese te, Tsari x'aian koe Tsi kòo tcāà ne,” témé.

⁴³ Me Jeso ba bīri me a máá: “Tseegua ner ko bīri tsi: Ncēe cām ka tsi gha sene Tíí cgoa paradaisi koe hāa!” témé.

Jeso ba ko x'óó

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ Koaba di x'aèan 12 di i kò ii, si kò wèem nqóóm koe ntcùu sa xóé, a síí dqòà di x'aèan nqoana di koe téé. ⁴⁵ Eē i ko cáms di x'áàn kaà kam kò tempelem koe tceeèam qgáí ba tòàra q'aase cámm qàmà tsara cgoa. ⁴⁶ Me kò Jeso ba kaiam dòmm cgoa q'au a máá: “Aboè! Tiri tc'èea ner ko tshàu q'ooa Tsi koe tcàà,” témé. A ba a ncèe sam ko kg'uia xg'ara ka còò di sa sònàa tcg'òó.

⁴⁷ Eēm ko ncōo-kg'ao xu dim kaia ba ēe kúrúsea sa bóò, kam kò Nqari ba dqòm a máá: “Tseegukagam kò ncēm khòè ba tchànóm khòè Me e,” témé.

⁴⁸ Wèé ne khòè ne ēe kò gaa koe xg'aea hãa, a ko xaè ne kò ēe zi gúú zi bóò zi ko kúrúsea ka ne kò tshúú-tcaoa hãase díbi.

⁴⁹ Wèé ne ēe kò q'ãa Mea ne hēé, naka Galilea koe guu a còò Mea hãa zi khòè zi hēéthēé kò nqúú ka téé a ko bóò Me.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kam kò gaa x'aè kaga c'ēm khòèm Josefa ta ko ma tciie ba hàna, Juta ne dim x'áé-dxoom Arimateam koe kò guua ba. Qãèm khòèm, tchàno me e kò ii, Nqarim di x'aian di hàà-q'ooan kò qãà hãa ba, tc'ãà-cookg'ai xu ka c'èe me e kò ii, igabam kò táá c'èe xu di tc'èean cgoa dtcòmku. ⁵² Pilatom koem kò síí, a Jesom dim tc'áró ba dtcàrà. ⁵³ Me gaam tc'áró ba xòò, a q'úúm qgáím cgoa tcám, a ba a tshàòèa hãam nxōám dis tc'áms koe síí tcàà Me, ncèe c'èe khòè ga kò qanega gas koe kg'ónòè tama sa. ⁵⁴ Me kò ēem cámm ba kg'ónòèan dim cámm me e, Sabata dim cámm ba kò ko tshoa-tshoase khama.

⁵⁵ Zi kò khòè zi ēe kò Jesom cgoa Galilea koe guua hãa zi Josefam cgoa qòò, a zi a síí Jesom dis tc'ám sa bóò, a síí Jesom dim tc'áróm ma xòòèa hãa sa bóò

thēé. ⁵⁶ Ka zi ko x'áéa zi koe kabise, a zi a síí Jesom dim tc'áró ba qãè-hòm xg'ãò tshãán kg'ónòa máá. Sabata dim cámm ka zi kò sãa, ēe i ko ma x'áèèa hãa khamaga ma.

Jeso ba ko x'ooan koe tēe

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

24 Tc'ãà dim cámm bekem dim di ntcúúkg'ai cgoa zi kò ēe zi kúrúsea hãa tshãán sèè a tc'áms koe qòò. ² A zi a kò nxōá sa bóò si tc'áms-kg'ám koe ghànèa tcg'òòèa. ³ Igaba ēe zi ko tcàà ka zi kò X'aigam Jesom dim tc'áró ba táá hòò. ⁴ Eē zi qanega ncèes gúús ka area hãa, ka tsara kò cámm khòè tsara qãò qgáían x'áàko hana tsara qàea zi koe téé. ⁵ Zi kò q'áòan ka góró a gómankg'ai koe qám-kg'ai. Tsara kò khòè tsara gazi ka máá: “Dúús domka sao ko kg'òèa hãam khòè ba x'óóa hãa ne **di qgáian** koe qaa? ⁶ Ncèe koem káà Me e, igabagam tēea hãa. Eēm kò qanega Galilea koe hãa kam kò bírí tu u sa tc'èe-tc'èese, ncēm kò máá, ⁷ Khòèm dim Cóa ba méem cg'ãè ne khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè, naka baa xgàuè, naka nqoana dim cámm ka x'ooan koe tēe, ta mééa hãa ka,” ta tsara méé.

⁸ Ka zi kò Gam di kg'uian tc'èe-tc'èese, ⁹ a zi a tc'áms koe zi guu a ko kabise ka síí wèé gúúan ncèe ga Gam di xu xgaaxgaase-kg'ao xu 11 xu hēé, naka wèé ne c'èe ne hēéthēé bírí. ¹⁰ Maria Magatlena sa hēé, naka Joana sa hēé, naka Marias Jakobom ka xòò sa hēé, naka c'èe zi khòè zi hēéthēéa kò x'áé úú-kg'ao xu ncèe gúúan bírí, ¹¹ igaba xu kò ncèe zi khòè zi táá dtcòm, gazi di kg'uia ne kò gaxu koe huwan khama xàm khama. ¹² Igabam kò Petere ba tēe a tc'áms koe qgóéa síí, qámsem ko a ko bóò kam kò q'úú qgáí cgoa kúrúèa koàn **ēm kò tcám cgoaèa** cúí ga bóò i cúífa hãa, me kò ncèe kúrúsea hãas gúús ka area hãase x'áé koe kabise.

Emause dis qōò sa

(Mk 16:12-13)

¹³ Gaam cáim cúim kaga tsara kò cáim xgaa-xgaase-kg'ao tsara xóé kò Emause ta ko ma tcièm x'áém koe qōò, Jerusalema koe tsi kò guu a ko gaa koe síí, ne 11 kilomitaru khama noo qáò-q'ooan úúa hãa ba. ¹⁴ Eē tsara xóé kò qōò ka tsara kò wèé zi gúù zi ēe kúrúsea hãa zi ka chóà.

¹⁵ Eē tsara xóé kò chóàa qōò, kam kò Jeso ba cúu-cuuse cgae tsara a, a hàà xu xg'ae a qōò, ¹⁶ igaba tsara kò qgóó tçgáíèa hãa, khama tsara kò táá bóòà q'ãa Me. ¹⁷ Me tēè tsara a, a máá: “Dùú sa tsao xóé kò chóàa qōò?” témé. Ka tsara ko ncóó a téé, a tshúù-tcaoa hãa khama ii.

¹⁸ Me kò gatsara ka c'ēm Kelopase ba xq̄a Me a máá: “A Tsáá cúí Tsi Tsia gáé Jerusalema koe cg'áè-kg'ao Tsia, ncēe zi cáim zi ka gaa koe kúrúsea hãa zi gúù zi Tsi c'úúa hãa ka?” témé. ¹⁹ Me tēè tsara a, a máá: “Dùútsa gúù zi?” témé. Tsara xq̄a Me a máá: “Jesom Nasareta dim ka, ncēe kò porofiti ii ba, a kò tsééan koe hēé, naka kg'uian koe hēéthēé kaisa qarían úúa hãa, Nqari ba hēé naka wèé khòèan hēéthēé cookg'ai koe. ²⁰ Kaia xu peresiti xu hēé, naka gatá di xu t'ää-cookg'ai xu hēéthēéa kò qgóó Me, a x'ooan koe xgàra Me, a xgàù Me. ²¹ Igaba ta kò t'ēea máá, Gaam hàà gha Iseraele ne kgoaram ga Me e, ta t'ēea hãa! Ncēe zi gúù zi wèé zi oose, ncēea nqoana dim cáim ga me e, zi ncēe zi gúù zi kúrúsea hãa. ²² Zi kò c'ēe zi khòè zi gatá dis xg'aes di zi arekagu ta a, kaisa ntcúúkg'ai cgoa zi kò t'áms koe síí, ²³ igaba zi kò t'áróa ba síí táá hòò, a kò hàà bìrí ta a, moengele tsara zi bóòà hãa sa, ncēe kò bìrí zi a máá, Jeso ba kg'òèa hãa, témé tsara. ²⁴ Ne kò gatá cgoa kò hãa ne c'ēe ne

t'áms koe síí, a síí bóò si ēe zi kò khòè zi mééa hãa khamaga ii, igaba ne kò Gabáa táá hòò Me,” ta tsara méé.

²⁵ Me kò gatsara ka máá: “Tsóágase káà t'ēe tsao khòè tsao gáé, a tsao a porofitian ka nxàèèa gúùan dtcòm ka qóm tcáo tsao o! ²⁶ Krestem gha ncēe zi gúù zi koe xgàrase, a ba a Gam di x'áàn koe tcàà sa gáé kò qaase tama?” tam méé. ²⁷ A ba a Moshem dis Tcgāyasa koe hēé naka wèé xu porofiti xu di zi Tcgāya zi koe hēéthēé guu a tshoa-tshoa, a qàèse bìrí tsara a, wèé zi Tcgāya zi **Nqarim di zi** koe ko Gam ka kúrúse sa.

²⁸ Eē xu ko ncāa xu ko síim x'áém koe cúu, kam kò Jeso ba còoka ko nqáé khama ma kúrúse, ²⁹ igaba tsara kò qarika dtcàrà Me a máá: “Hãa cgoa tsam m, ncēeska i dqòà kg'oana, me cáim ba nqáéa hãa ke,” témé. Me kò síí cgae tsara a, xu síí xg'ae a hãa.

³⁰ Eē xu tafolem koe ntcōe, kam kò péréan sèè, a ts'ee-ts'ee'kg'ai i, a ba a khóá a máà tsara a. ³¹ I kò tçgáíá tsara xgobekg'amse, tsara bóòà q'ãa Me. Me nxāaska tçgáí-q'ooa tsara koe kaà. ³² Tsara kò tēèku a máá: “Tcáoá tsam gáé kò nxùrù tama, ēem kòo dàòm q'oo koe kg'ui cgoa tsam m, a kòo **Nqarim di zi** Tcgāya zi ka q'ãa-q'ãa tsam m ka?” témé.

³³ A tsara a kò gaa x'aè kaga tēe, a Jerusalema koe kabise. Gaa koe tsara ko síí ka tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao xu 11 xu hēé, naka ēe kò hãa cgoa xua ne hēéthēé sao-xg'ae, ne xg'aea hãa, ³⁴ a ne a ko máá: “Tseeguan kagam X'aiga ba tēea, a ba a Simonem ka bóòèa hãa!” témé.

³⁵ Tsara kò dùú sa kò dàòm q'oo koe kúrúse cgae tsara a sa chóà máá ne, naka tsara kò ma Jeso ba ēem kò péréan khóá máá tsara a qã q'oo koe ma bóòà q'ãa sa hēéthēé e.

**Jeso ba ko Gam di ne
xгаа-xгааase-kg'ao ne koe x'áise**

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn
20:19-23; Tsee 1:6-8)

³⁶ Eē ne qanega hāa a ko ncēes gúús ka kg'ui kam kò X'aigam Jeso ba hàà xg'aekua ne koe téé, a ba a bìrí ne a máá: “Tòókuan méé i gatu cgoa hāa,” témé. ³⁷ Ne kò kaisase q'aea hāa, a ne a area hāa, a tc'ēea máá, dcau-soma ba ne bóòà hāa, ta tc'ēea.

³⁸ Igabam kò bìrí ne a máá: “Dùús domka tu q'aea hāa? Dùús domka tu ko ncēeta ma ma tèesea máá? ³⁹ Tshàua Te hēé, naka nqàrèa Te hēéthēé bóò, naka tua Tíí ga Ra ii sa bóò: Qgóóà xám Te, naka bóò, dcau-soma nea cgàa kana c'óá ga úú tama, ncēe tu kò bóò Ra Tíí úúa hāa a,” tam méé. ⁴⁰ Eēm ko ncēe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba hēé naka nqàrèa ba hēéthēé x'ái ne.

⁴¹ Eē ne qanega dtcòm tama, qāè-tcaoan hēé naka arean hēéthēé domka, kam ko tèè ne a máá: “C'ēe gúú tc'óòè gha tu úúa hāa?” témé. ⁴² Ka ne ko x'āèa kò hāam x'aù qàmà ba máà Me. ⁴³ Me bóò Me ne ko koe ga sèè a tc'óò me.

⁴⁴ A ba a nxāaska bìrí ne a máá: “Ncēea bìrí tuar kò hāa kg'uian Tiri ga a, ēer kò gatu cgoa qanega hāa ka. Wèè gúùan ēe Moshem di x'āè-kg'áñan koe hēé, naka Porofiti xu di góán koe hēé, naka Pe-

salema zi koe hēéthēé Tíí ka góásea hāa méé i tseegukaguè,” témé. ⁴⁵ A ba a kò gane di tc'ēean xgobekg'am, **Nqarim di zi** Tcgāya zi ko dùú sa méé sa ne gha kómá q'āa ka. ⁴⁶ A ba a bìrí xu a máá: “Ncēeta i ma góásea hāa: Kreste ba gha xgàrase, a ba a gha nqoana dim cám ka x'ooan koe tēe, ⁴⁷ ke méé zi **nqóóm di zi** qhàò zi wèé zi, Jerusalema koe guu naka tshoa-tshoa naka zia **Nqarim** dim cg'òem koe xгаа-xгааè, chibian koe méé ne tcóóse, nxāasega ne gha gane di chibian qgóóà máàè ka. ⁴⁸ Gatua ncēe zi gúú zi di tu nxàea tseegukagu-kg'ao tu u. ⁴⁹ Ra gha Tíí, Tirim Abom nqòòk-agu tua hāa sa tséea máá tu u, igabaga méé tu ncēm x'áé-dxoom **Jerusalemam** koe hāa, naka tua gha nxāakg'aiga sí tc'amaka guua hāa qarían hāakaguè,” tam méé.

Jeso ba ko qaò

(Mk 16:19-20; Tsee 1:9-11)

⁵⁰ Kam kò tchàa za úúa tcg'òò ne, Betania khama noose nqúú ka. A ba a x'òàa ba ghùu a ts'ee-ts'eekg'ai ne. ⁵¹ Eēm hāa a ko ts'ee-ts'eekg'ai ne, kam kò gane koe séèa tcg'òòè, a ba a nqarikg'ai koe qaòk-aguè. ⁵² Ka ne ko dqòm Me, a kaisa qāè-tcaoan cgoa Jerusalema koe kabise. ⁵³ A ne a wèè x'aè ka tempelem koe hāa, a ko Nqari ba dqòm.

JOHANE

Johanem ka góàèa qàè tchòà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncées tcgāya sa Johanem ka góàèa, xгаа-xgaase-kg'aom Jesom kò ncàma hāa ba (21:20), Sebetem ka cóáse ba.

Ncées tcgāya sa kò góàèa hāa, “nxāasega tu gha dtcòm, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóá Me e sa ka, a tu a gha dtcòmān ka Gam dim cg'òem koe kg'òèan úú ka” (20:31).

Johanem dis tcgāya sa ko Jesom ncēe Nqarim dim Kg'uim chòd tamase hām ka kg'ui, Gaam ncēe kò khòè ba ii ba a ba a kò gatá cgoa x'āèa hāa ba (1:14). Are-aresa a, Jeso ba ko kái xu dàd xu cgoa kaikaguè sa (ncēe ko xùri zi x'ái zi bód: 1:1a, 1c, 14, 18, 29, 33, 34, 39, 42, 50b, 50c, 52).

Tc'āà di xòèan tcgāyas dia ko tāáka zi x'ái zi are-aresa zi Jesom, Kgoara-kg'aom Nqarim dim Cóám ncēe nqòdèa hām di zi ka kg'ui. Xùriko zia ko gúù zi gazi x'ái zi are-aresa zi ko dùù sa nxàe sa nxàea tcg'òd.

7 zi x'ái zia ko nxàèè (2:1-12; 4:43-54; 5:1-18; 6:1-15; 6:16-21; 9:1-41; 11:1-44).

Johane ba ko cg'orò zi gúù zi ka góá, igabagam ko gazi gúù zi ka kaisase nxàe zi ma kúrúsea hāa sa. Ncées tcgāyas di xòèa nea ko ntama ne kò ma c'ēe ne khòè ne Jesom koe dtcòm a ne a Gam di ne xùri-kg'ao ne kúrú sa nxàe. Ne kò c'ēe ne ntcoe Me a ne a kò xguì dtcòmā ne.

Tcee xu 13-17 xu ko Jesom kò ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa cúùse tsééa xg'aes ka nxàe, ēem kò qgóòèam ntcùúm ka. Gataga xu ko gaxu tcee xu nxàe, ntam kò ma Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu nxāakamaga

kg'ònd tòòā hāa sa, a ghùì-ghui tcáo xua hāa, xu Gam dis x'oo sa q'ana hāa.

Còo di xu tcee xu ko Jesom kò ko qgóòès ka hēe naka Gam di xgaùèan ka hēe naka x'ooan koe tées ka hēe naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'ooan koe tées qāā q'oo koe hòdèan ka hēéthēe kg'ui.

Johane ba ko kaisase chòd tama kg'òèan dis abas Krestem koe hānas ka góá. Gane ēe ko Krestem koe dtcòm nea gha chòd tamas kg'òè sa úú, gaas ncēe ko tshoa-tshoase a ncēeskaga hāna sa, Jn 1:12; 5:24; 17:3.

Johane ba kò ko ncēeska ta ko kg'òèa ta q'oo koe tséékagu zi gúù zi tséékagu a ba a ko gam di zi x'ái zi kúrú: tshàan hēe, naka péréan hēe, naka x'àn hēe, naka kòre-kg'aoan hēe, naka ghùuan hēe, naka Chòó-kg'oman hēe, naka gaan di cgùrian hēéthēe e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qòda mááku tama kg'uia ne:

- x'áà ne – ntcùú sa

- kg'òè sa – x'oo sa

- tc'amaka – nqāaka

- tseegu – tshúù-ntcòā

- “Tíí Ra a” di kg'uia ne:

- Kg'òèan dir péré Ra a (6:35)

- Nqóóm dir x'áà Ra a (8:12)

- Qàèr ghùu-kòre-kg'ao Ra a (10:11)

- X'ooan koe tēe sa hēe naka kg'òè sa hēéthēe Ra a (11:25)

- Dàd Ra, Tseegu Ra, Kg'òè Ra a (14:6)

- Tseegu dir Kg'om Ra a (15:1)

- Nqarim dim Cóá ba, Khòem dim Cóá ba

- dtcòm (1:11-13; 3:16; 20:30, 31)

Tcgāyas q'oo koe hāna zi:

- Téé-cookg'ai tcgāyas di sa (1:1-18)

- Johanem tcguu-tcguu-kg'ao ba; tc'āà di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)

- Jeso ba ko khòè ne còokg'ai koe Gam di zi x'ái zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xгаа-xгаа (2-12)

- Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu xгаа-xгаа; Gam dim còrè ba (13–17)
 - Jesom di xgàrasean hée naka Gam dis x'oo sa hée naka Gam di x'ooan koe tēan hēéthēe e (18–21)

Tcgāyas dis Téé-cookg'ai sa (1:1-18)

Kreste ba kg'òèa hāam Kg'ui Me e

1 Tshoa-tshoases koem kò Kg'ui ba hàna, Me kò Kg'ui ba Nqarim cgoa hàna, Me kò Kg'ui ba Nqari Me e. ²Nqarim cgoam kò tshoa-tshoases koe hàna. ³Wèes gúu sa kò Gam koe guu a kúrúè, i Gam oose cúí gúu ga kúrúè tama, ēe kúrúsea a. ⁴Gam koe i kò kg'òèan hāa, i kò kg'òèan khòè ne di x'áa a. ⁵I ko x'áan ntcúúan q'oo koe x'áa, i ntcúúan tàa a hāa tama.

⁶Nqarim ka kò tsééa tcg'òèa hāam khòè ba kò hàna, cg'òèa ba kò Johane ii. ⁷X'áan kam gha hàà nxàea tseegukagu kam kò hààraa, nxāasega ne gha wèe ne khòè ne gam koe guu a dtcòm ka. ⁸X'áam tama me e kò ii, igabam kò hààraa, nxāasegam gha hàà x'áan ka nxàea tseegukagu ka.

⁹Tseegu dim X'áam, ncēe ko wèem khòè ba x'áa-x'aa ba kò nqòómkg'ai koe hàà. ¹⁰Nqòómkg'ai koem kò hāa, me kò nqó ba Gam koe guu a kúrúè, igabam nqó ba c'úu Mea. ¹¹Gam x'áé koem kò hàà, ne kò Gam x'áé di ne táá qāese hàakagu Me. ¹²Igabam kò wèe ne ēe kò qāese hàakagu Me ne, gane ncēe ko Gam di cg'òèan koe dtcòm ne, nxāa nem kò qarian máà, Nqarim di ne cóá ne ne gha ii ka. ¹³Ncēe ta ma q'ana hāa i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama^{§§}, cgàam ma ncàma hāa khama tamase, kana khòem ma ncàma

hāa khama tamase, igaba ne Nqarim koe guu a ábàèa.

¹⁴Me kò Kg'ui ba cgàa ba kúrú, a ba a gatá koe x'áè, cgòmkuan hée naka tseeguan hēéthēe ka cg'òèa hāase. Ta kaia x'áan Gam di bóòà hāa, kaia x'áan ncēe Xòòm koe guu a cúise ábàèam Cóám di i.

¹⁵Johane ba kò Gam ka nxàea tseegukagu, a ba a q'au a máá: “Ncēe ba kò Gam ga Me e, ncēer kòò máá: ‘Gaam ēe qāáa te koe ko hàà ba téé-q'ooan ka nqáé tea, tí qanega hàà tamasa cookg'ai koem kò hàna khama,’ témé ba.” ¹⁶Gam di cg'òèa hāase hāan koe ta wèea ta ga guu a chòè tama cgòmkuan hòòà. ¹⁷X'áè ba kò Moshem koe guu a tcg'òèa hāa khama, i cgòmkuan hée naka tseeguan hēéthēe Jeso Krestem koe guua. ¹⁸Cúí khòè ga Nqari ba qanega bóò tama. Igabagam cúise ábàèam Cóám ncēe Nqari ii ba, a Xòòm dxùu koe ntcóóa-ntcōe ba, nxāa ba Nqari ba q'āakagu ta a hāa.

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba; tc'áà di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)

Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18)

^{19–20}Jerusalema di xu Juta xu kò pere-siti xu hēe naka tempelem koe ko hùu xu khòè xu* hēéthēe Johanem koe tsééa úú, síí xu gha díim ii sa tēè me ka. Me kò Johane ba tseeguan nxàe, a táá xoase e, igabam tseeguan nxàe a máá: “Tíí ra Krester tama ra a,” témé.

²¹Xu tēè me a máá: “Kháé tsi gáé nxāaska díí tsia? Elija tsia?” témé. Me máá: “Gaar tama ra a,” témé.

§§1:13 Ncēe ta ma q'ana i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama - Gerika sa ko máá: “ncēe c'áòan koe guu a ábàè tama ne,” témé.

*1:19-20 tempelem koe ko hùu xu khòè xu - Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs di xu khòè xu” témé.

Xu máá: “Kháé tsi gáé gaa tsi porofiti tsi tsia, **Nqarim kò nxàea tsi?**” témé. Me xoa a máá: “Eë ée,” témé.

²² Ka xu ko nxàaska tèè me a máá: “Kháé tsia nxàaska díí tsia? Bírí xae e naka xae ée tsééa óá xaea hãa ne koe xolan úú. Díí tsia, ta tsi ga méé?” témé.

²³ Me máá: “Tíí ra tchàa-xgóós q’oo koe ko q’aur dòm ra a, a ko máá: ‘X’aigam **Nqarim** dim dàò ba tchàno-tchanoa máá Me,’ èem porofitim Isaïam ma mééa hãa khama,” témé ra.

²⁴ (Xu kò ncèe xu khòè xu Farasai xu ka tsééa tcg’òòèa hãa.) ²⁵ Ka xu ko tèè me a máá: “Ncèe Krete tsi tama tsi kò ii, a Elija tsi tama tsi ii, a tsi a gataga gaa tsi porofiti tsi **Nqarim kò nxàea tsi** tama tsi ii, ne tsia ko dùús domka nxàaska **khòè ne** tcguù-tcguua máá?” témé.

²⁶ Me Johane ba xoa xu a máá: “Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba xao gaxao ée xg’ækua xao koe téé-tèe ba c’ùua hãa. ²⁷ Gaam ée tíí qāá koe ko hàà ba, ncèe Gam dí nxàò tcàian kgoara gar tc’àoò tama ba,” témé.

²⁸ Ncèe zi gúù zia kò Betania koe kúrúse, Jorotane ka ncíí za, ncèe Johanem kòò tcguù-tcguu koe.

Jeso ba Nqarim dim Ghùu-coa Me e

²⁹ Me Johane ba xùrikom cáím ka Jeso ba bóò Me ko hàà, me máá: “Ghùu-coam Nqarim di ba tu bóò, ncèe ko hàà nqóóm di chìbian xgàm a qòò cgoa ba! ³⁰ Gaam ga Me e ncèer kòò Gam ka k’ui a ko máá: ‘Qāáa te koem ko Khòè ba hàà, ncèe téé-q’ooan ka nqáé tea ba, tíí kò qanega hàà tamas cookg’ai koem kò hàna hãa khama,’ témé ba. ³¹ Tíí igabar kò díím ii sa c’ùua hãa. Igabar kòò tshàan cgoa tcguù-tcguu, nxàasegam gha Iseraele ne koe x’áíé ka,” tam méé.

³² Me kò Johane ba ncèes gúù sa nxàea tseegukagu a máá: “Tc’èe bar kò bóò Me nqarikg’ai koe guu a tcíbís khama ii a ko xòa cgae Me, a ba a kò hàà Gam koe

x’ãè. ³³ Tíí igabar kò díím ii sa c’ùua hãa. Igabar kò ée kò tséé tea hãa, hààr gha tshàan cgoa tcguù-tcguu ka ba, bírí te a máá: ‘Eë tsi gha Tc’èe ba bóò Me ko Gam koe xòa, a Gam koe hãa ba, nxàa ba Gaam Tcom-tcomsam Tc’èem cgoa gha tcguù-tcguum ga Me e,’ témé. ³⁴ Ra bóò hãa, a ra a ko nxàea tseegukagu Nqarim dim Cóám ga Me e sa,” tam méé.

Tc’ãà di xu xgae-xgaase-k’g’ao xu Jesom di xu

³⁵ Xùrikom cáím kam kò Johane gaicara gam di tsara xgae-xgaase-k’g’ao tsara cgoa téé-tèe. ³⁶ Èem ko **Johane ba** Jeso ba bóò Me ko qòò kam kò máá: “Ghùu-coam Nqarim di ba bóò!” témé.

³⁷ Eë tsara ko xgae-xgaase-k’g’ao tsara ncèe sa kóm, ka tsara kò Jeso ba xùri. ³⁸ Me Jeso ba kabise a ntcèè a bóò tsara a, tsara ko xùri Me, Me tèè tsara a, a máá: “Dùú sa tsao ko qaa?” témé. Tsara xoa Me a máá: “Nda Tsi x’ãèa, Rabiè?” témé. (Ncèem k’ui ba ko ‘Xgae-xgae-k’g’ao Tseè’ témé, k’uiam kò kabìè ne). ³⁹ Me bírí tsara a, a máá: “Hàà naka tsaoa bóò,” témé. Ka tsara ko qòò cgoa Me a síí èem kò x’ãèa hãa qgàian bóò, a tsara a wèem cáím ée ba Gam cgoa dxàà. 4 di x’ãè e kò ii dqòa di i.

⁴⁰ Eë tsara khòè tsara ncèe kò Johane ba kóm a **Jeso ba** xùri tsara ka c’èe ba kò Anterea me e, Simonem Peterem ka qòese ba. ⁴¹ Tc’ãà dis gúùs Antream kò kúrús kam kò káíkhoem Simone ba qaa, a bírí me a máá: “Mesia ba tsam hòò,” témé (ncèem k’ui ba ko ‘Krete ba’ témé, k’uiam kò kabìè ne). ⁴² Kam kò **Anterea ba qòesem** Simone ba Jesom koe óága, Me Jeso ba bóò me a máá: “Simone tsi Johanem di tsi cóá tsi i, igaba tsi gha ncèeska Kefase ta ma tcièè,” témé (ncèes cg’òè sa Petere si i **Gerika dis k’guis ka** a ko ‘Nxóá sa’ nxàe).

⁴³ Xùrikom cáím kam kò Jeso ba Galilea koe qòò sa bírìse. A ba a kò Fil-

ipim cgoa xg'ae, a birí me a máá: “Xùri Te,” témé. ⁴⁴Filipi ba kò Betesaida koe guua, Anterea ba hēé naka Petere ba hēéthēé tsara guua hāam x'áé ba. ⁴⁵Filipi ba ko Nataniele ba sao-xg'ae a birí a máá: “Gaam Khòem ēe xu kò ko Moshe ba hēé naka porofiti xu hēéthēé Gam ka góáa hāa ba tsam hòda hāa! Jesom Nasareta di ba, Josefam ka Cóáe ba,” témé.

⁴⁶Me Nataniele ba tēē me a máá: “Nasareta koe i ga qāè gúuan guu a tcg'oa?” témé, kam kò Filipi xoa me a máá: “Hàa naka tsam síf tsi bóò,” témé.

⁴⁷Eēm ko Jeso ba Nataniele ba bóò me ko hàà kam kò gam ka nxàe a máá: “Iseraelem tc'áró-tc'aro ga a ncēe e, cúf tshúù-ntcōa ga úú tama ba,” témé.

⁴⁸Me Nataniele ba birí Me a máá: “Nta Tsi ma q'āa tea hāa?” témé. Me Jeso ba xoa me a máá: “Qanega tsi kò faia dis hiis dòm q'oo koe ntcōóa-ntcōe, me Filipi tcii tsi tamas cookg'ai koer kò bóò tsi,” témé. ⁴⁹Me Nataniele xoa a máá: “Rabiè, Tsáá Tsi Nqarim di Tsi Cóá Tsi i, Tsáá Tsi X'aiga Tsi i Iseraele di Tsi,” témé.

⁵⁰Me Jeso ba xoa me a máá: “Ncāar birí tsi a máá: ‘Faia dis hiis dòm q'oo koe tsi ntcōóa-ntcōe koer hòd tsia,’ témé domka tsi ko dtcòm, igabaga tsi gha ncēe zi gúù zi nqáéa hāa zi bóò,” témé. ⁵¹A ba a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí xao o, a ko máá: Nqarikg'ai xao gha bóò i xgobekg'amsea hāa, i ko Nqarim di moengelean Khòem dim Cóm koe q'ábà xōa,” témé.

Jeso ba ko khòè ne còokg'ai koe Gam di zi x'ái zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xgaa-xgaa (2-12)

Jeso ba ko sèèkuan dis kòès koe tshàan kabí i gōéan kúrú

2 Nqoana dim cáf kas kò sèèkuan dis kòè sa Kana *dim x'áém* koe kúrúse, ncēe kò Galilea koe hàna ba. Si kò Jesom

ka xòd sa gaa koe hàna. ²Me kò Jeso ba hēé naka Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu hēéthēé gaas kòès sèèkuan di sa tciaa mááèa. ³Eē i ko gōéan tcào kas kò Jesom ka xòd sa birí Me a máá: “Gōéan ne úú tama,” témé.

⁴Me Jeso ba birí si a máá: “Khòè seè, kháé méér dùu sa kúrú? Tirim x'aè ba qanega hàà ta ga hāa ka,” témé.

⁵Si Jesom ka xòd sa tséé-kg'ao xu birí a máá: “Eēm ko birí xao os gúùs wèè sa méé xao kúrú,” témé.

⁶Gaa koe xu kò nxōan cgoa kúrúèa xu káná xu 6 xu tshàan di xu téé-tēe, a xu a kò gaa koe tòòèa hāa Juta ne dis cau si i kò ii khama, xg'aase di tshàan tòóa mááse sa. Me kò wèém káná ba 100 litara khama noo tshàan úúa. ⁷Me Jeso ba birí xu a máá: “Káná xu tshàan cgoa cg'oè-cg'oe,” témé. Xu cg'oè-cg'oe xu, xu cg'oè a síf kg'áma xu koe téé. ⁸Me birí xu a máá: “Ncēeska xao xòbe naka xaoa kòès dim tc'āa-cookg'aim koe úú,” témé. Xu xòbe e a xu a síf máá me e. ⁹Eēm ko kòès dim tc'āa-cookg'ai ba tshàan ncēe gōéan koe kabìèa xám, ncēm kò nda i guua hāa sa c'úua a, (igaba xu kò tséé-kg'ao xu ncēe kò tshàan xàia hāa xu q'ana hāa nda i guua sa), kam kò sèé-kg'ao ba tcii, ¹⁰a birí me a máá: “Wèè ne khòè ne ko kuri kare gōéan kg'aia tcg'òd a khòè ne máá. Eē ne ko khòè ne kg'áa xg'ara, ne i ko nxāaska nxāwa ēe kare taman tcg'òdè. Igaba tsi tsáá kare gōéan ncēm x'aè ba tòóa máána hāa,” témé.

¹¹Ncēe sa kò kg'aikas x'áís ga si i, Jesom ko Kana *dim x'áém* koe kúrú sa, ncēe Galilea di ba. Gam di x'áà nem kò x'ái, xu kò Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu Gam koe dtcòm.

¹²Ncēe zi gúù zi qāá q'oo koem kò *Jeso ba* Kaperenaume koe síf, Gabá hēé naka xòd sa hēé, naka qōese ga xu hēé, naka Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu hēéthēé e, ne kò gaa koe cg'orò cáfman hāa.

Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano

(Mt 21:12-13; Mk
11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³ Si kò Paseka dis kòès Juta ne di sa cùú si i, Me kò Jeso ba Jerusalema koe qòò. ¹⁴ Eëm ko tempelem koe tcàà kam kò khòè ne bòò ne ko ghòèan hēé, naka ghùuan hēé naka tcíbian hēéthēé x'ámágu, ne c'èe ne tafolean koe ntcóòan-ntcòe a ko táá nqóò di marian xg'áma q'aa. ¹⁵ Me kò dquian cgoa tsam ba kúrú, a ba a wèéa ne ga tempelem koe xhài-agu, ghùuan ga hēé naka ghòèan ga hēéthēé cgoa, a ba a ghànèa qáú marian ko xg'áma q'aa ne di ntcóò-q'ooa ne, a ba a gane di qano marian tsai-tsaia q'aa. ¹⁶ A ba a èe kò tcíbian x'ámágu ne birí a máá: “Eè zi gúú zi tu ncēe koe tcg'òò. Abom dim nquu ba tu táá x'ámágu-nquu ba kúrú guu!” témé. ¹⁷ Ka xu ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'ēe-tc'ēese ēe ko góáèa hāa sa, ncēe kòò máá: “Tsarim nquum di ncóóa ne ko cg'òo te,” témé sa.

¹⁸ Xu kò Juta xu xọa Me a máá: “Ndakas x'ái sa Tsi gha x'ái ta a, ncēe zi gúú zi di qarian Tsi úúa hāa di sa?” témé.

¹⁹ Me Jeso ba xọa xu a máá: “Ncēm tempele ba tu kòbè, nakar nqoana cáman q'oo koe tshàoa ghùì me,” témé.

²⁰ Ka xu kò Juta xu máá: “Tempelem ncēe kò 46 kurian sèè a tshàòè ba Tsi gha Tsáá nqoana cáman q'oo koe ghùì dèe?” témé. ²¹ Igabam kòò Jeso ba tc'áróa ba dim tempele ba nxàè. ²² Eëm ko x'ooan koe ghùìèa xg'ara ka xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ēem xg'ao mēéa hāa sa tc'ēe-tc'ēese. A xu a **Nqarim di zi** Tcgāya zi hēé naka Jesom kò kg'uia hāa kg'uian hēéthēé dtcòm.

Jeso ba khòèm ko qaa sa q'ana hāa

²³ Eëm ko Jeso ba Jerusalema koe hāna, Paseka dis kòès dim x'aèm ka, ka ne kò kái ne khòè ne x'ái zi ēem kò kúrú zi bòò, a ne a Gam dim cg'òèm

koe dtcòm. ²⁴ Igabam ko Jeso ba táá tcom ne, wèé ne khòè nem q'ana hāa khama. ²⁵ Gataga i kò Gam koe qaase tama, c'èem khòèm gha c'èe khòèan ka nxàea tseegukagu sa. Gabá kò Gam ka q'ana hāa khòèm koe hàna sa khama.

Jeso ba ko Nikodemase ba xгаа-xгаа

3 Me kò c'èem khòèm Farasai xu dim Nikodemase ta ko ma tciiè ba hàna, Juta ne dim tc'àa-cook'gai ba. ² Jesom koem kò ntcùú ka hàà, a hàà birí Me a máá: “Rabiè, Nqarim koe guua Tsi xгаа-xгаа-kg'ao Tsi i sa ta q'ana hāa; cúí khòè ga Tsáá ko kúrú zi x'ái zi kúrúa hāa tite, Nqarim kò gaan cgoa hāa tama ne khama,” témé.

³ Me Jeso ba xọa me a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tsi, a ko máá: Khòèm kò kabase ábàè tama nem cuiskaga Nqarim di x'aian bóòa hāa tite,” témé.

⁴ Me Nikodemase ba birí Me a máá: “Khòè ba ga kháé ntama ma gàeseam hāa koe ábàè? Xòòs di ncàan koe ba ko kháé gaicara tcàà, a nxàwa ábàè?” témé.

⁵ Me Jeso ba xọa me a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tsi, a ko máá: Khòèm kò tshàan hēé naka Tc'èe ba hēéthēé ka ábàè tama, nem cuiskaga Nqarim di x'aian koe tcana hāa tite.

⁶ Eè cgàam ka ábàèa sa cgàa si i, si èe Tc'èem ka ábàèa sa Tc'èe si i. ⁷ Táá mēé tsi birí tsir kòò a ko máá: ‘Kabase mēé tu ábàè,’ témé ne are guu. ⁸ Tc'áá ba ko gam ko tc'èe xòè za tc'áá, tsi ko gam di ts'oo-q'ooan kóm, igaba tsi cuiskaga ēem guua hāa kana ēem ko qòò qgàian q'aa tite. Me wèem khòèm ēe Tc'èem ka ábàè ba gatà ii,” témé.

⁹ Me Nikodemase ba xọa Me a máá: “Ntama zi gha ma ncēe zi gúú zi kúrúse?” témé.

¹⁰ Me Jeso ba xọa me a máá: “Tsáá tsia Iseraele di tsi xгаа-xгаа-kg'ao tsi i, igaba tsia ncēe zi gúú zi ka q'aa tama?”

¹¹ Tseegukar ko tseeguan bìrì tsi, a ko máá: Sita q'ana hãa zi gúù zi ka ta ko kg'ui, a ta a ko ãe ta bóòà hãa zi ka nxàea tseegukagu, igaba tu gatu ãe ta ko gaas ka nxàea tseegukagu sa dtcòm tama. ¹² Nqóóm di zi gúù zi kar ko kg'ui cgoa tu u igaba tu dtcòm tama, ka tua gha ntama ma dtcòm, ncèe nqarikg'ai di zi gúù zi kar kòo kg'ui cgoa tu u ne? ¹³ Cúí khòè ga qanega nqarikg'ai koe qàò ta ga hãa, ãe nqarikg'ai koe guu a xoana hãam oose, Khòèm òòm Cóa ba, ncèe nqarikg'ai koe hãa ba.

¹⁴ “Èm kò ma Moshe tchàa-xgóós koe cg'ao ba ma ghùì khamaga ma méém Khòèm òòm Cóa ba ma ghùì, ¹⁵ nakam gha nxãasega wèém **khòèm** ãe ko Gam koe dtcòm ba chòò tamas kg'òè sa úú. ¹⁶ Nqari ba nqòò ba ncèeta noose ncàmà hãa domkam kò Gam òòm Cóm cúise ábàèa hãa ba tcg'òòà hãa khama, nxãasegam gha òòm wèém ãe ko Gam koe dtcòm ba táá kaàkaguè, igabam gha chòò tamas kg'òè sa úú ka. ¹⁷ Nqari ba kò Gam òòm Cóm gha hàà nqòò ba xgàra ka tsééa óá Me tama, igabam kò hààm gha nqòò ba kgoara ka tsééa óá Mea hãa. ¹⁸ Èè ko Gam koe dtcòm ba xgàraè tite, igaba gaam ãe Gam koe dtcòm tama ba nxãakamaga xgàraèa hãa, Nqarim òòm Cóm, ncèe cúise ábàèa hãam koem kò táá dtcòm khama. ¹⁹ Ncèea xgàrakus **ko ma tséé** ga a: X'áà ba kò nqóómkg'ai koe hààraa, igabaga i kò khòèan ntcùúan ncàmà hãa x'áàn ka, gaan di zi tséé zia kò cg'ãè zi i domka. ²⁰ Wèém khòèm ãe ko cg'ãèan kúrú ba x'áàn hòrea, a x'áàn koe hàà tite khama, nxãasega i gha gam di **cg'ãè** tsééan táá x'áise ka. ²¹ Igaba òòm wèém ãe ko tseeguan kúrú ba ko x'áàn koe hàà, nxãasega i gha gam di tsééan qãèse bóòse ka, Nqarim ko ma tc'èe khamam ma kúrú hãa sa,” tam méé.

Jeso ba hée naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba héethéé e

²² Ncèe zi gúù zi qãá q'oo koe xu kò Jeso ba hée naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu héethéé xu Jutea òòm nqóóm koe qòè. Gaa koem kò sí gaxu cgoa ão, a ba a **khòè ne** tcguù-tcguu. ²³ Me kò thée Johane ba Ainone koe **khòè ne** tcguù-tcguu, ncèe kò Salime òòm x'áém ka cúuse hãam x'áé ba, gaa koe i kò tshàan kái i khama, ne kòo khòè ne gaa koe qòòà tcguù-tcguu. ²⁴ Johane ba kò qanega qáé-nquus koe tcãèè ta ga hãa khama.

²⁵ Xu kò Johanem di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu c'èem Jutam cgoa q'ano-q'anoSean dis ntcoeku sa ghùì. ²⁶ Ka xu kò Johanem koe sí, a bìrì me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao tseè, ãe kò tsáá cgoa Jorotane ka ncíi za hànam Khòè ba, ãe tsi kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa ba ko ncèeska **khòè ne** tcguù-tcguu, i ko wèé khòèan Gam koe sí,” témé.

²⁷ Me Johane ba xòà xu a máá: “Khòè ba cuiskaga cúí gúù ga q'òòà hãa tite, nqarikg'ai koem kò guu naka máàè e tama ne. ²⁸ Gaxao igaba xao ga tíi ka nxàea tseegukagu ãer kòo máá: ‘Tíi ra Krester tama ra a, igaba ra Gam ko hààs cookg'ai koe tsééa tcg'òòèa hãa,’ témé ka. ²⁹ Èè sèè-kg'aos cgoa hàna ba sèè-kg'ao me e, me sèè-kg'aom òòm tcàràam ãe téé a ko komsana me ba ko kaisase sèè-kg'aom òòm dòòm ba qãè-tcaoa máá. Gaa domka i ncèeska tiri qãè-tcaoan cg'òèa hãa. ³⁰ Gam di cgáéan méé i kaisase càuse, naka i tiri cg'áré-cg'áréSean kaisase nqáaka sí,” tam méé.

³¹ Èè tc'amaka guua ba wèé ne ka tc'amaka hàna. Èè nqóómkg'ai koe guua ba nqóómkg'ai di me e a ko nqóómkg'ai di zi gúù zi ka kg'ui. Èè nqarikg'ai koe guua hãa ba wèé ne tc'amkg'ai koe hàna. ³² Èè bóòà hãa, a kómà hãa gúùà nem ko nxàea tseegukagu, igaba i cúí khòè

ga Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm tama. ³³ Khòem ãe ko Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm ba ko Nqari ba tseegu di Me e sa nxàea tcg'òó. ³⁴ Eëm Nqari ba tsééa tcg'òóa hãa ba ko Nqarim di kg'uian kg'ui khama, tc'ãd-tc'ão sa nqáéa hãase ko Nqari ba Tc'ée ba máá **Me** khama. ³⁵ Xòd ba Gam dim Cóa ba ncàma hãa, a wéé zi gúù zi Gam tshàu q'oo koe tcana hãa. ³⁶ Diím wéem ãe ko Cóm koe dtcòm ba chòd tamas kg'òè sa úúa hãa, igaba ãe ko Cóa ba xguì ba cuiskaga kg'òèan hòd tite, i gha Nqarim di xgòan gaam koe hãa.

Jeso ba ko Samaria dis khòes cgoa kg'ui

4 ¹⁻³ Jeso ba kò kái xгаа-xgaase-kg'aoan kúru, a ba a Johane ba nqáéa hãase kái ne khòè ne tcguù-tcguu. Xu kò Farasai xu ncée sa kóm. (Igabam ko Jeso ba tcguù-tcguu tama, xu kòd Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ko tcguù-tcguu.) Eëm ko Jeso ba ãe kò nxàèe sa kóm, kam kò Jutea koe guu a ba a gaicara Galilea koe kabise kg'oana.

⁴ Samaria dim nqòóm koe méém tcana tcg'oas gúù si i kò ii. ⁵ Me Samaria koe hànám x'áé-coam Sikare ta ko ma tcièm koe sí tcàa, c'èem xháràm Jakobem kò cóásem Josefa ba máa hãam koe. ⁶ Me kò Jakobem dim tsàù ba gaa koe hãa. Me kò Jeso ba qáds qòds koem guua hãa khama xhòea hãa, khamam kò gaam tsàùm qàe koe sí ntcòóa-ntcòe, koaba nqàe e kò ii.

⁷ Si ko Samaria dis khòè sa gaa koe hàà, tshàa nes gha hàà xài ka, Me Jeso ba bìrì si a máá: “Tshàan au Ter kg'áà,” témé. ⁸ (Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu x'ám koe tcana hãa, sí xi xu gha tc'òoan x'ámá ka.) ⁹ Si Samaria dis khòè sa bìrì Me a máá: “Tsáá Tsi Juta Tsi i, ra tíí Samaria dir khòè ra a. Ka Tsia ga nxàaska ntama ma tshàan dtcàrà te?” témé. Juta ne hée naka Samaria ne héehtëéa ko xg'ae qgàla káa a khama.

¹⁰ Me Jeso ba xqo si a máá: “Nqarim dis máaku sa si kò q'ana hãa ne, a Diím ko dtcàrà si sa q'ana hãa, ne si ga ko sáá dtcàrà Mea hãa, Me ga kò kg'òèan di tshàan máa sia hãa,” témé. ¹¹ Si khòè sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, xài cgoa Tsi ga gaba Tsi úú tama, me tsàù ba nqúù q'ane me e. Ka Tsia ko nxàaska gaa kg'òèan di tshàan nda hòd? ¹² A Tsáá Tsia gatá ka xòòm Jakobem ka kaia hãa, ncèe kò tsàù ba máa ta ba, i kò gabá hée, naka gam ka cóáse ga xu hée, naka gam di kg'oo-coan héehtëé gam koe kg'áa ba?” témé.

¹³ Me Jeso ba xqo si a máá: “Wéem khòem ncée tshàan ko kg'áa ba gha gaicara cáám. ¹⁴ Igaba diím wéem ãe gha tshàan ãer gha máa me kg'áa ba gaicara chòd tamase cáma hãa tite. Igaba wéem ãer gha ko ncée tshàan máam koe i gha chòd tamas kg'òès di tshàan di tsgórèan kúru,” tam méé. ¹⁵ Si khòè sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, ncée tshàan máa te, nakar gha nxàasega táá gaicara cáám guu, naka ra nxàasega ncée koe hàà xàian ka táá ncèeta noom dàd ba qòd guu,” témé.

¹⁶ Me Jeso ba bìrì si a máá: “Qòd naka sia sí sarim khòè ba tci na kabise na hàà,” témé. ¹⁷ Si khòè sa xqo Me a máá: “Khòè bar úú tama,” témé.

Me Jeso ba bìrì si a máá: “Tseegu si ko, ãe si ko máá, khòè ba si úú tama, témé ka. ¹⁸ 5 xu khòè xu si kò úúa hãa, igaba si ncéeska úúam khòè ba sarim tama me e. Eë si ko nxàe gúùa nea tseegu u,” témé. ¹⁹ Si khòè sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, Tsáá Tsia porofiti Tsi i sar ko bód. ²⁰ Gatá ka xòd ga xua kòd ncèem xàbim koe còrè, igaba tu ko gatu máá, Jerusalema ba gaam qgàim gaa koe méé ta còrè ga me e, témé,” tas méé.

²¹ Me Jeso ba bìrì si a máá: “Khòè seè, dtcòm ãer ko méés gúù sa: X'aè ba ko hàà ncèem xàbim koe kana Jerusalema koe ga igaba tu Abo ba còrèa hãa tite ba ke. ²² Gatu Samaria tua kò c'úúa tu hãa gúúan còrè, ta ko sita **Juta ta**

q'ana ta hãa sa còrè, kgoarasea nea Juta ne koe guua hãa khama. ²³ Igabam ko x'aè ba hàà, a nxāakamaga hààraa, ncēe tseeguan di dqòm-kg'aoan gha Tc'ēem koe hēé naka tseeguan koe hēéthēé Abo ba dqòm ba. Abo ba ko gatà ii ne dqòm-kg'ao ne qaa khama. ²⁴ Nqari ba Tc'ēe Me e, ke méé ne Gam di ne dqòm-kg'ao ne Tc'ēe ba hēé naka tseeguan koe hēéthēé dqòm Me,” tam méé. ²⁵ Si khòè sa birí Me a máá: “Mesiam Kreste ta ko ma tcièè ba ko hàà sar q'ana hãa. Eēm ko hàà nem gha hàà wèè zi gúú zi ka birí ta a,” témé.

²⁶ Me Jeso ba xoa si a máá: “Tíí ncēe ko sáá cgoa kg'ui Ra gar ga Ra a,” témé.

²⁷ Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xgaaxgaase-kg'ao xu kabise. Eē xu ko hàà ka xu kò sao-xg'ae Me Me hãa a ko khòès cgoa kg'ui xu are. Igaba i ko táá cúfa xu ga tèè a máá: “Dùú sa Tsi ko qaa?” kana “Dùús domka Tsia ko gas cgoa kg'ui?” témé.

²⁸ Kas ko gas dim gàbam xài cgoa di ba guu, a sa a x'áé-dxoom koe kabise a síí khòè ne birí a máá: ²⁹ “Hàà naka síí wèè zi gúú zi ēer kúrú hãa zi ka birí tea hãam Khòè ba bóò. A Gaam Krestem ga ba ga ii?” témé. ³⁰ Ne x'áé-dxoom koe guu a ne a Gam koe síí.

³¹ Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xgaaxgaase-kg'ao xu Gam cgoa kg'ui a máá: “Xgaa-xgaa-kg'aoè, tc'óó,” témé. ³² Me birí xu a máá: “Tc'óó Ra gha tc'óo ner Tíí úúa hãa, gaxao ka c'úùèa hãa a,” témé. ³³ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xóé a biríku a máá: “Ncãa i gáé c'ēe khòèan tc'óoan óaga máá Me?” témé.

³⁴ Me Jeso ba birí xu a máá: “Tiri tc'óo nea Gaam ēe tséé Tea hãam ko tc'ēe sa kúrú si i, naka Gam dis tséé sa xg'ara-xg'ara sa hēéthēé e. ³⁵ Ncēeta tu gáé gatu méé tama: ‘4 nxoea nea qaua hãa, me ko nxāwa x'aèm tc'óoan méé i khòàè di ba hàà,’ témé tama? Bóò, birí xao or ko, ghùì-kg'ai xao naka bóò xhàrà ma x'áèa hãa, a i a khòàè i gha sa

tééa máána hãa. ³⁶ Eē ko tc'óoan khóá ba ko surutaè, a ba a ko chòò tamas kg'òès di tc'áróan sáà-xg'ae, tsara gha nxāasega ēe ko xhàrà ba hēé naka ēe kò khóá ba hēéthēé tsara xg'ae a qàè-tcao. ³⁷ Ncēem kg'ui ba tseegu me e khama, ncēe ko máá: ‘C'ēe ba ko xhàrà, me ko c'ēe ba khóá!’ témé ba. ³⁸ Tséé xaoa Ra hãa, síí xao gha ēe xao tséé tama koe khóá ka. C'ēe nea gaa koe tsééa hãa, xao ko gaxao gane di tsééan koe tçuù,” tam méé.

³⁹ Ne kò kái ne Samaria ne ēem x'áé-dxoom di ne Gam koe dtcòm, kg'uim khòès kò nxàea tseegukagua hãam domka, ncēe kò máá: “Wèè zi gúú zi ēer kúrú hãa zi kam birí tea hãa,” témé ba. ⁴⁰ Eē ne ko Samaria ne Gam koe hàà, ka ne kò dtcàrà Me gane cgoam gha hãa sa, Me càm cáman hãa cgoa ne.

⁴¹ Ne kò Gam di kg'uian domka kaisase kái ne dtcòm. ⁴² A ne a khòè sa birí a máá: “Ncēeska ta ēe si nxàea hãa gúuan domka cúí dtcòm tama, igaba ta ncãa kómá máase Me, a ta a ncēem khòè ba nqóóm dim Kgoara-kg'ao Me e sa ncēeska q'ana hãa,” ta ne méé.

⁴³ Eē tsara càm tsara qáá q'oo koem kò gaa koe tcg'oa a Galilea koe qòò. ⁴⁴ (Jeso ba kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa, porofiti ba gam dim x'áém koe dtcòmme tamam khòè me e sa khama.) ⁴⁵ Eēm ko Galilea koe tcàà, ka ne kò Galilea di ne khòè ne qàèse hàakagu Me. Wèè zi gúú zi ēem kò Jerusalema koe kòès dim càm ka kúrú hãa zi ne kò bóò hãa khama, gane igaba ne ko gaas kòès koe hààraa khama.

Jeso ba ko x'aiga-coam dim cóá ba qàèkagu

⁴⁶ Gaiam kò Kana *dim x'áém* koe síí Galilea di i, ncēe gaa koem kò tshàan kúrú i gòè ii koe. Me kò Kaperenaume koe c'ēem tc'āà-cookg'ai ba hãa, ncēe gam dim cóám kò tsàa ba. ⁴⁷ Eēm ko Jeso ba Jutea koe guu a Galilea koe

hàaraa hãa sa kóm, kam kò Gam koe síf a dtcàrà Me, hààm gha gam dim cóá ba kg'òèkagu ka, ncèe ko x'oos qàe koe hãa ba.

⁴⁸ Me Jeso ba birí me a máá: “X'ái zi hée naka are-aresa zi gúù zi héeéthée tu kò bóò tama ne tu cuiskaga dtcòm tite,” témé. ⁴⁹ Me x'aiga-coa ba birí Me a máá: “X'aigaè, cóám tirim x'óó tamas cookg'ai koe hàà,” témé.

⁵⁰ Me Jeso ba xoa me a máá: “Tsarim cóá ba gha kg'òè ke qòò,” témé. Me khòè ba èem Jeso ba birí mea kg'uian dtcòm, a ba a qòò. ⁵¹ Qanegam dàòm q'oo koe hãa a ko qòò, ka xu kò gam di xu qãà xu qãè tchòàn gam dim cóá ba kg'òèa hãa di cgoa hàà xg'ae cgoa me. ⁵² Me dùútsa x'aèm kam kò cóá ba qãè sa tèè xu, xu birí me a máá: “Ncèe ncãa nqáém cáám ka i ncãa tcìian guu me, koaba di x'aè ka,” témé. ⁵³ Me kò cóám ka xòò ba nxãaska q'ana hãa gaam x'aèm èem ka gam kò Jeso ba birí mea hãa a máá: “Tsarim cóá ba gha kg'òè,” témé sa. Ka ne kò gabá hée naka gam dim nquum di ne wèé ne héeéthée dtcòm.

⁵⁴ Ncèea kò cáám dis x'áís ga si i, Jesom kò Jutea koe guu a Galilea koe hàà kam kò kúrúá hãa sa.

Jeso ba ko khòè ba tèbem koe qãèkagu

5 Ncèe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Jerusalema koe qòò, c'èes kòès Juta ne di sa kò gaa koe hàna khama. ² Nxãaskas kò Jerusalema koe heke-kg'ám sa hàna, ncèe kò 'Ghùuan dis Heke-kg'ám sa' ta ma tciìe sa. Me kò ncèes heke-kg'ám qàe koe tèbe ba hãa, Hebera dis kg'uis ka ko 'Betesata' ta ma tciìe ba, 5 zi xàò-xao zi kò úúa hãa ba. ³ Gaa zi xàò-xao zi koe ne kò kái ne khòè

ne tsàako ne hãa, káà tcgái ne hée naka qòò tama ne hée naka nqoara ne héeéthée e. ⁴ ⁵ Nxãaskam kò c'èem khòè ba gaa koe hàna, 38 kurian kòò úú a kò tsàa ba. ⁶ Èem ko Jeso ba bóò me, me gaa koe xóè-xòe, kam kò ncísem tsàara hãa sa bóò q'ãa, a tèè me a máá: “A qàè kg'oana tsia?” témé. ⁷ Me èem tcìi-khoe ba xoa me a máá: “X'aigaè, cúí khòè gar úú tama èem kòò tshàa ba kòbi-kòbise ne gha gaam koe tcàà te e. Èer kò tcàà kg'oana ne i ko c'èe khòèan tíí ka tc'àà a tcàà,” tam méé.

⁸ Me Jeso ba birí me a máá: “Tèe naka tsarim tcoà ba sèè naka tsia qòò,” témé. ⁹ Me gaam khòè ba kúúga qãè. A ba a gam dim tcoà ba sèè, a qòò.

Èem cáám ba kò Sabata dim cáám me e. ¹⁰ Ka xu kò Juta xu èe ko qãèkaguèam khòè ba birí a máá: “Sabata dim cáám me e khama tsi tsarim tcoà ba tsi ga sèè sa kgoara máàè tama,” témé. ¹¹ Me xoa xu a máá: “Khòèm èe qãèkagu tea ba ncãa birí te a máá: “Tsarim tcoà ba sèè naka tsia qòò,” témé,” tam méé. ¹² Ka xu kò tèè me a máá: “Díí ba èem khòè ba ncèe ko máá, tcoà ba méé tsi sèè naka qòò, témé ba?” ta xu méé. ¹³ Igabam kò èe qãèkaguèam khòè ba c'úúa hãa díí Me e kò ii sa, Jeso ba kò qòò hãa, ne kò gataga gaam qgáim koe kò hãa ne khòè ne kái ne e théé khama.

¹⁴ Èè zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba tempelem koe sao-xg'ae me, a birí me a máá: “Bòò, ncèeska tsi qàè tsi i. Táá méé tsi gaicara chìbian kúrú guu, nxãasega i gha kaisase cg'ãè gúúan táá kúrúse cgae tsi ka,” témé. ¹⁵ Me gaam khòè ba tcg'oa, a síf Juta xu birí, Jeso Me e kò ii, ncèe kò qãèkagu mea hãa ba sa.

¹5:4 C'èe zi tcgãya zi Gerika di zi ncèe xùri ko kg'uian úúa: “a ne a ko tshàn di kòbi-kòbisean qãà. ⁴ Moengele ba ko kuri c'èe x'aè ka gaam tshàm koe xõa, a tshàn kòbi-kòbi khama. Me èe tc'àà a tshàm koe hàaraam khòè ba tcàà a wèès tcìis èem ga úúa háas koe qãèkaguè, èe i ko tshàn kòbi-kòbiè ka.”

¹⁶ Ka xu kò gaas kaga Juta xu *tshoa-tshoa a* Jeso ba xgàra, Sabata dim cárn kam kò ncêe zi tséé zi kúrúa hãa khama.

¹⁷ Me Jeso ba bírì ne a máá: “Tirim Abo ba ko wèé x'aè ka tséé, ncêeskaga igaba, Ra ko Tíí igaba thêé tséé,” témé.

¹⁸ Gaa domkaga ne kò Juta ne cg'òo Me ne gham dàò ba kaisase tcg'ai-tcaoa hãase qaa, Sabata dim cárn di x'àèan cúim kò khôá tama, igabam kò thêé máá, Nqarim ba Gam ka Xòòm tc'áro-tc'aro Me e, ta mééa, a kòo Nqarim cgoa tc'ãd-tc'ãose.

Jesom di qaria ne

¹⁹ Me Jeso ba xoa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan bírì tu u, a ko máá: Cuiskagam Cóa ba c'èe gúú cúí ga kúrúa hãa tite, igabam gha ãem ko Xòò ba bóò Me ko kúrúú cúí sa kúrú. Wèés ãem ko Xòò ba kúrú sam ko Cóa ba gataga thêé kúrú khama. ²⁰ Xòò ba Cóa ba ncàma hãa, a ko wèé zi ãem ko kúrú zi x'ái Me. A ba a gha ncêe zi tséé zi ka kaia hãa zi *tséé zi* x'ái Me, nxãasega tu gha are ka. ²¹ Eëm ko Xòò ba ãe x'óóa hãa ne ghùì a kg'òèkagu khamagam gha ma Cóa ba ãem ncàma hãa ne kg'òèkagu. ²² Abo ba cúí khòé ga xgàra tama, igabam Cóaase ba wèé qarian xgàran di máàna hãa, ²³ nxãasega ne gha wèéa ne ga Cóa ba tcom ka, ãe ne ma Xòò ba tcoma hãa khamaga ma. Eë Cóa ba tcom tama nea Xòòm ãe tséé Mea hãa ba tcom tama.

²⁴ “Tseegukar ko tseeguan bírì tu u, a ko máá: Eë ko Tiri kg'uian komsana, a ko Gaam ãe tséé Tea hãam koe dtcòm, ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa, a xgàrakuan koe tcãà tite, igabam x'ooan koe tcg'oara hãa, a kg'òèan koe tcana hãa. ²⁵ Tseegukar ko tseeguan bírì tu u, a ko máá: X'aè ba ko hàà, a nxãakamaga hààra xg'araa, ãe x'óóa hãa ne gha Nqarim dim Cóm dim dòm ba kóm ba, ne gha gane ãe ko kóm Me ne kg'òè.

²⁶ Eëm ma Xòò ba ma Gam ka kg'òèan úúa hãa khamagam gataga thêé Cóaase ba qarian máàna hãa, Gam kam gha kg'òèan úú di i. ²⁷ A ba a *Cóa ba* xgàram gha di qarian máàna hãa, Khòèm dim Cóa Me e khama. ²⁸ Táá méé tu ncêes gúús ka arekaguè guu, x'aè ba ko hàà wèé ne ãe tc'ám zi koe hàna ne gha Gam dim dòm ba kóm ba ke, ²⁹ a ne a gha *gane di zi tc'ám zi koe* tcg'oa: ãe kò qàèan kúrúa hãa ne gha tée a kg'òè, ne gha ãe kò cg'ãèan kúrúa hãa ne tée a xgàrà. ³⁰ Tíí ra cúí gúú ga cúí kúrúa hãa tite. Eër ko ma Abom koe ma kóm khamar ko ma xgàra, i Tiri xgàra-q'ooan tchàno o, Tíí ko tc'èe sar qaa tama, igabar ko ãe tséé Tea hãam ko tc'èe sa kúrú khama.

Jesom ka nxàea tseegukagua ne

³¹ “Tíí kar kòo nxàea tseegukagua mááase nes Tiris nxàea tseegukagu sa cuiskaga tseegu di sa ii tite. ³² C'èe ba hàna ãe ko Tíí ka nxàea tseegukagu ba, Ra q'ana hãa ãem gha ko Tíí ka nxàea tseegukagus kg'ui sa tseegu di si i sa. ³³ Johanem koe tu kò khòèan tsééa úú, me kò síí tseeguan nxàea tseegukagu. ³⁴ Khòèan di nxàea tseegukagua ner ko dtcòmés tama si i, igabar ko ncêe zi gúú zi kg'ui, kgoaraè tu gha ka. ³⁵ Johane ba kò x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúús karuko a ko x'áàs khama ii, tu kò x'aè-coam ka tu gha gam di x'áàn koe qã-tcao sa tc'èe.

³⁶ “Nxàea tseegukagu sar úúa, ncêe Johanem dis kaga kaia hãa sa. Ncêe zi tséé zim Abo ba máà Tea hãa, xg'ara-xg'ara zir gha ka, gazi ncêer ko kúrú zi ko Tíí ka nxàea tseegukagu khama, Abom tséé Tea hãa sa. ³⁷ Abom ncêe tséé Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagua hãa. Tu gatu qanega dòma ba kóm ta ga hãa, kana kg'áa ba igabaga tu bóò ta ga hãa. ³⁸ Gam di kg'uian igaba i gatu koe hãa tama, ãem tsééa hãa ba tu dtcòm tama khama. ³⁹ *Nqarim di zi* Tcgāya zi tu ko kaisase bóò q'oo, gatu tc'èea máá, gazi

koe tu gha chõò tamas kg'õè sa hòò, ta tc'ëea khama. Igabaga zi ko **ëe zi Tcgãya zi** Tíí ka nxàea tseegukagu. ⁴⁰ Igabaga tu ko Tíí koe hààn xguì, hàà tu gha kg'õèan hòò ka.

⁴¹ “Dqomkua ner khòèan koe qaa tama. ⁴² Igabar q'ana hãa nta ii tu khòè tu u sa, Nqarim di ncàmkuuan tcáóa tu q'oo koe úú tama tu. ⁴³ Abom dim cg'òem cgoar hààraa, igaba tu kò táá sèèa mááse Te. Igabaga ncèè c'ëem khòèm kòo gam di cg'òèan cgoa hàà ne tu ko sèèa mááse me. ⁴⁴ Nta tu gha ma dtcòm, ncèèe gatu ka c'ëea ne koe cúíga tu kòo dqomàn qaara mááse, a tu a Nqarim cúím koe guua hãa dqomàn qaa tama ne?”

⁴⁵ “Igaba méé tu táá tc'ëea máá, Nqarim cookg'ai koer gha Tíí chìbi-chìbi tu u, ta tc'ëea guu. Gatua gha chìbi-chìbi tu um khòè ba Moshe me e, gatu di nqòðan tu gam koe tòóa hãa ba. ⁴⁶ Ncèè Moshe ba tu kò dtcòm hãa, ne tu ga kò Tíí thèè dtcòm Tea hãa, Tíí kam góáa hãa khama. ⁴⁷ Igaba ncèè gam góáa hãa zi tu kò dtcòm tama, ne tua gha nxãaska Tíí ko méé zi ntama dtcòm?” tam Jeso ba méé.

Jeso ba ko 5,000 ne khòè ne tc'òókagu
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

6 Ncèè zi gúú zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Galilea dim tshàam ka c'ëe xòèa ba za tchoaba, ncèè Tiberia di ta kòo ma tciìe e. ² Si kò kaias xg'aes khòè ne di sa xùri Me, èe kòo tsàa ne khòè ne koem kò kúrú zi x'áí zi ne kò bòò khama. ³ Me Jeso ba xàbìm di c'ëe xòèa ba za q'ábà qàò, a síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa gaa koe ntcòó. ⁴ Si kò Juta ne dis kòès Paseka di sa cúú si i.

⁵ Eëm ko Jeso ba ghùì-kg'ai a ko kaias xg'aes khòè ne di sa bòò si ko Gam koe hàà, kam kò Filipi ba bìrí a máá: “Nda xae gha síí péréan x'ámá, ncèè ne khòè ne gha hàà tc'òó o?” témé. ⁶ (Ncèetam ko ma kúrúa bòò ba domka tèè me, tc'ëea

ba koem kò nxãakamaga q'ana hãa dùú sam gha kúrú sa khama.)

⁷ Me Filipi ba xoa Me a máá: “Khòèm ko 8 nxoean q'oo koe gàbakaguè maria ne cuiskaga tc'ãò tite, ncèeta noo ne khòè ne tc'òókagu ne!” témé.

⁸ Me Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ëem Anteream ncèè Simonem Peterem ka káímkhoe ba kg'ui a máá: ⁹ “C'ëem cóá ba ncèè koe hãa, 5 xu péré xu hèè naka càìm x'aù tsara héèthéè qgóóa hãa ba, ka sa ncèè sa dùú cgáé saa ncèeta noo ne khòè ne koe?” témé.

¹⁰ Me Jeso ba máá: “Khòè ne xao bìrí naka ne ntcòó,” témé. Káí dcãa nea kò èem qgáim koe hãa khama. Ne kò wèè ne khòè ne ntcòó, 5,000 khama noo xu khòè xu u kò ii. ¹¹ Me Jeso ba nxãaska péré xu sèè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khòè ne èe koe kò ntcòóa-ntcòe ne máà xu, ne kò èe ne ko ma tc'ëe khama ma tc'òó. A ba a kò x'aùan ka thèè gataga hèè.

¹² Eè ne ko wèè ne tc'òóa xg'ara a ko xg'ãà, kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Sàà xg'ae péré qàmàn èe qàua hãa a, naka i gha nxãasega táá cúí gúù ga ncoiè guu,” témé. ¹³ Xu kò èe khòè ne ka kò tc'òóa qàùè péréan ka 12 xu q'ore xu péré qàmàn di xu tcàà, xu cg'òè, èe xu péré xu 5 xu koe guu a.

¹⁴ Eè ne ko khòè ne x'áís èem kò Jeso ba kúrúa hãa sa bòò, ka ne ko tshoa-tshoa a máá: “Tseegukagam Gaam porofitim ga Me e nqóóm koe ga ko hàà ba,” témé. ¹⁵ Me kò Jeso ba, hàà ne ko kgãà ka sèè a x'aiga ba kúrú Me sa nxãakamaga q'ana hãa, khamam kò tcg'oaragu ne a xàbìm koe qòò.

Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe qòò
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Eè i ko dqòà ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tshàam koe qòò, ¹⁷ a xu a síí dxòrom koe tcàà a tshàa ba

tchoaba a Kaperenaume koe qòò. Ntcùu u kò ii, Me kò Jeso ba qanega hàà cgae xu ta ga hãa. ¹⁸Tshàa ne kò kòbi-kòbise, kaiaam tc'áá ba kòò tc'áá khama. ¹⁹Eë xu ko 5 kana 6 di qád-q'ooan khama noo kilomitaran qòò, ka xu kò Jeso ba bòò Me tshàam tc'amkg'ai koe ko nãà qòò, a ko dxòrom koe cùu, ka xu kò q'ae. ²⁰Igabam kò birí xu a máá: "Tíí Ra a. Ke xao táá q'ád guu," témé. ²¹Ka xu kò dxòrom koem gha gaxu cgoa hãa sa qãè-tcaoa máána hãa, igabam kò dxòro ba ãe xu kòò qòòm nqóóm koe kúúga síí tcãà, a síí gómankg'ai koe téé.

²²Xùrikom cárn kas kò khòè ne dis xg'aes ãe kò tshàam ka ncíí za hãa sa cúím dxòro ba hãa sa bòò, Me Jeso ba qanega Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa gaam koe tcãà ta ga hãa, igaba xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu cuiaga qòò hãa sa. ²³Nxãaska xu kò c'ãe xu dxòro xu Tiberia koe guua hãa xu, ãem kò X'aiga ba péréan qãè-tcaoa máá xg'ara si xg'ae sa ntcóó a ko tc'óó qgái qàe ka cúúse hàà. ²⁴Eës ko khòè ne dis xg'ae sa Jesom káà ii, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu thée káà xu u sa bòò q'ãa, ka ne kò dxòro xu koe tcãà a ne a Kaperenaume koe qòò, a síí Jeso ba qaa.

Jeso ba kg'òèan òim Péré Me e

²⁵Eë ne ko tshàam ka ncíí za síí sao-xg'ae Me ka ne kò tèè Me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, ncãe koe Tsi n-cáma hààraa?" témé.

²⁶Me Jeso ba xoa ne a máá: "Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: X'ái zi tu bòò hãa domka tu qaa Te tama, igabaga tu péréan tc'óó a xg'ãà hãa domka a. ²⁷Táá méé tu kaàko tc'óoan tsée-kg'am guu, igaba méé tu chòò tamas kg'òès koe gha hãa tc'óoan tsée-kg'am, Khòèm òim Cóám gha máá tu u. Nqarim Abo ba Gam koe x'ái sa tòóa hãa *Gaam òim cóám ii di sa,*" tam méé.

²⁸Ka ne ko nxãaska tèè Me a máá: "Dùu sa ta gha kúru, a nxãasega Nqarim ko tc'ãe sa kúru?" ta ne méé.

²⁹Me Jeso ba xoa ne a máá: "Nqarim ko tc'ãe sa ncãe si i: Gaam ãem tsééa hãam koe tu gha dtcòm si i," témé. ³⁰Ka ne kò nxãaska xoa Me a máá: "Dùútsa x'ái sa Tsi gha Tsáá kháé kúru, ta nxãasega bòò a Tsáá koe dtcòm? Dùú sa Tsi gha kúru?" ³¹Gatá ka xòò ga nea ko tchàa-xg'óós koe Mana *ta ko ma tciè péréan* tc'óó. Ncãe i ma góásea a ko máá: 'Nqarikg'ai koe guua hãa péré nem kò máá ne ne tc'óó,' témé khamaga ma," ta ne méé.

³²Me Jeso ba birí ne a máá: "Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Moshem tama me e kò ii, ãe nqarikg'ai koe guua hãa péréan máà tu ua ba, igaba Abo Me e kò ii, ãe tseegu di péréan nqarikg'ai koe guua hãa máà tu ua ba. ³³Nqarim di péréa ne Gaam ãe nqarikg'ai koe guu a xoana hãam ga Me e khama, nqóó ba kg'òèan máána hãa ba," tam méé.

³⁴Ne birí Me a máá: "X'aigaè, ãe péréan wèé cárn ka máà ta a," témé.

³⁵Me Jeso ba birí ne a máá: "Tíí Ra kg'òèan òim Péré Ra a. Dìím wèém ãe ko Tíí koe hàà ba cuiskaga xàbà hãa tite, me òim wèém ãe ko Tíí koe dtcòm ba cuiskaga gaicara cáma hãa tite. ³⁶Igaba ãer ma birí tua khama: bòò Tea tu hãa igaba tu qanega dtcòm tama. ³⁷Wèém *khòèm* ãem Abo ba máà Tea hãa ba gha Tíí koe hàà, Ra òim wèém ãe gha ko Tíí koe hàà ba tchàa koe aagua hãa tite. ³⁸Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa, hàà gha Tíí ko tc'ãe sa kúru ka tamase, igaba ãe tséé Tea hãam ko tc'ãe sar gha hàà kúru ka khama. ³⁹Ncãea Gaam ãe tséé Tea hãam ko tc'ães ga si i: *wèé ne khòè ne* ãem máà Tea hãa ne ka méém táá cúím ga ba aaguse guu, igaba méém cò òim cárn ka ghùè. ⁴⁰Ncãea Abom ko ma tc'ãe ga a khama: Wèém ãe ko Cóá ba bòò, a ko

Gam koe dtcòm ba gha chòò tamas kg'òè sa úú. Ra gha nxäaska Tíí còò dim cárn ka x'ooan koe ghùì me,” tam méé.

⁴¹ Ne kò Juta ne tshoa-tshoa a Gam ka kg'ui-kg'uise, ncëetam kò méé a máá: “Tíí Ra nqarikg'ai koe guu a xoana hãar Pére Ra a,” ta mééa hãa khama. ⁴² A ne a máá: “Ncëe ba gáé Jesom tama baa, Josefam ka Cóase ba, ncëe xòò ba hëé naka xòò sa hëéthëé khara ta q'ana hãa ba? Ntama ba gha ncëeska máá: ‘Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa,’ témé?” ta ne méé.

⁴³ Me Jeso ba xqa ne a máá: “Táá tu gatu ka kg'ui-kg'uise guu. ⁴⁴ Cúí khòè ga cui skaga Tíí koe hàà tite, Abom ncëe tsééa óá Tea hãam kòò Tíí koe tsééa úú u ne cúí ga a, Ra gha còò dim cárn ka x'ooan koe ghùì ne. ⁴⁵ Góásea i hãa porofiti xu di zi Tcgāya zi koe, a ko máá: ‘Wèéa nea gha Nqarim ka xгаа-xгааè,’ témé. Me gha diím wèém èe ko Abom koe komsana a ko Gam koe xгаа-xгааe ba Tíí koe hàà. ⁴⁶ Cúí khòè ga Nqari ba bóò ta ga hãa, Gaam èe Nqarim koe guua hãam Cúím oose. Gaam Cúí ba Abo ba bóòa hãa. ⁴⁷ Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Gaam èe ko dtcòm ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa. ⁴⁸ Tíí Ra kg'òèan dir Pére Ra a. ⁴⁹ Gatu ka tsgòose ga xua kò tchàa-xgòós koe Mana **ta ko ma tciìè pérean** tc'óó, a kò x'óó. ⁵⁰ Igaba nqarikg'ai koe guua hãa Pérean ga ncëe e, ncëe khòèan ga tc'óó, a táá x'óó o. ⁵¹ Tíí Ra kg'òèan dir Pére Ra a nqarikg'ai koe guua hãa Ra. Ncëe c'èem khòèem kòò ncëe Pérean tc'óó nem gha chòò tamase kg'òè. I ncëe Pérean Tiri cgàa a, ncëer gha nqòóm di kg'òèan di iise tçg'òó o.

⁵² Ne kò Juta ne xgòàse kg'ui cgoaku a máá: “Ntama ba gha ncëem khòè ba cgàaa ba máá ta a ta tc'óó?” ta ne méé.

⁵³ Me Jeso ba birí ne a máá: “Tseeguan kar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Khòèem dim Cóám di cgàan tu kò tc'óó tama, a tu a c'áòa ba kg'áà tama ne tu

gatu koe kg'òèan úú tama. ⁵⁴ Diím wèém èe gha Tiri cgàan tc'óó, a Tiri c'áòan kg'áà ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa, Ra gha còò dim cárn ka x'ooan koe ghùì me. ⁵⁵ Tirim cgàa baa tseegu dim tc'óo me e, i Tiri c'áòan tseegu di kg'áà gúù u khama. ⁵⁶ Diím wèém èe ko Tiri cgàan tc'óó a ko Tiri c'áòan kg'áà ba gha Tíí koe hãa, Ra gha Tíí gam koe hãa. ⁵⁷ Eëm ma kg'òèa hãam Abo ba ma tsééa óá Tea hãa, Ra Abom domka kg'òèa hãa, khamagam gha ma èe ko Tíía tc'óó Te ba Tíí domka kg'òè. ⁵⁸ Ncëea nqarikg'ai koe guu a xoana hãa Pérean ga a. Gatu ka tsgòose ga xua Mana **ta ko ma tciìè pérean** tc'óó, a x'óóa hãa, igabagam gha èe gha ncëe Pérean tc'óó ba chòò tamase kg'òè,” tam méé.

⁵⁹ Ncëe zi gúù zim kò èem kò Kaperenaume dim còrè-nquum koe hãa a ko xгаа-xгаа ka kg'ui.

Chòò tamas kg'òès di kg'uia ne

⁶⁰ Kái xu xгаа-xгааe-kg'ao xu Jesom di xu kò kóm Me, ka xu ko máá: “Ncëe kg'uia nea qóm m. Díina gha kóma q'áa a?” témé.

⁶¹ Me kò Jeso ba Gam ka q'ana hãa, Gam di xu xгаа-xгааe-kg'ao xu kò gaan ka kg'ui-kg'uise sa, khamam kò tèè xu a máá: “Ncëes gúù sa gáé ko tshúù-tshuu tc'áo xao o? ⁶² Kháé xaoa gha nta méé, ncëe Khòèem dim Cóá ba xao kòò bóò Me ko èem ko kg'aia hãa koe qad ne? ⁶³ Tc'èe ba ko kg'òèan máàm ga Me e, me cgàa ba cúí hùì ga úú tama. Eër kò kg'ui cgoa tu u kg'uia nea kg'òèan ko máàm tc'èem koe guua hãa. ⁶⁴ Igaba ne gatu ka c'èe ne hàna ncëe dtcòm tama ne,” tam méé. (Díina dtcòm tama, i gha díin khòè ne tshàu q'oo koe tc'áà Me sam kò Jeso ba tshoa-tshoases koe ga guu a q'ana hãa khama.) ⁶⁵ Me gaia kg'ui a máá: “Gaa domkar kò birí tua hãa a ko máá: Cúí khòè ga Tíí koe hàà tite, ncëe Abom kò kgoara máá a tama ne, témé,” tam méé.

⁶⁶ Eēm x'aèm koe guu ka ne kò kái ne xгаа-xгааe-kg'ao ne Gam di ne kháóka tòóa dibise a táá xùri Me.

⁶⁷ Me Jeso ba 12 xu tèè a máá: “Gaxao igaba xaoa qòò kg'oana?” témé.

⁶⁸ Me Simone Petere ba xọa Me a máá: “X'aigaè, díin koe xae gha qòò? Tsáá Tsia chòò tama kg'òèan di kg'uiian úúa hãa ka! ⁶⁹ Dtcòm xae ko, a xae a q'ana hãa Tsáá Tsia Nqarim di Tsi i sa, ncèe Tcomtcomsa Tsi,” tam méé.

⁷⁰ Me Jeso ba xọa a máá: “Tíí ga Ra gáé kò gaxao 12 xao nxárá tcg'òóa mááse tama? Igabam gaxao ka c'èe ba dxāwa me e,” témé. ⁷¹ (Jutasem, Simonem Isekariotem ka cóáse bam kòò nxàe, Jutase ba kò xгаа-xгааe-kg'ao xu ka c'èe me e, igabam kò khòè ne tshàù q'oo koe hàà tcàà Me khama.)

Jeso ba hěé naka qōese ga xu hěéthěé e

7 Eē zi gúù zi qāá q'oo koem kò Jeso ba Galilea koe qòòa te, Juta ne **di xu kaia xu** kò cg'òo Me kg'oana hãa khamam kò Jutea koem gha qòòa te sa tc'èe tama. ² Me kò x'aèm Juta ne di zi xhài zi tshàù dis kòès di ba cúù me e, ³ xu kò Jesom ka qōese ga xu bìrí Me a máá: “Ncèe koe méé Tsi tcg'oa naka Tsia Jutea koe qòò, naka ne Tsari ne xгаа-xгааe-kg'ao ne síí nxāasega kúrú Tsi ko zi gúù zi bòò. ⁴ Cúí khòè ga kàà a gaan di zi gúù zi gha xàia hãase kúrú u, q'āaè i gha sa i ko tc'èe ne. Gaa domka méé Tsi nqōóm koe x'áise!” témé. ⁵ Xu kò Gam ka qōese ga xu igaba Gam koe dtcòm tama khama.

⁶ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tirim x'aèm qāè ba qanega hàà ta ga hãa, igaba i gaxao ka wèé x'aèan ga qāèa máá xaoa hãa. ⁷ Nqòó ba cuiskaga gaxaoa hòre xao o tite, igabam Tíía hòre Tea, cg'āè zi tséé zi èem ko kúrú zir ko nxàea tseegukagu khama. ⁸ Qòò xao kòès koe gaxao ka. Tíí kam x'aè ba qanega hàà ta ga hãa

khamar síí tite ke,” témé. ⁹ Ncèetam ko méé kam kò Galilea koe qàù.

Jeso ba ko xhài zi tshàù dis kòès koe xгаа-xгаа

¹⁰ Eē xu ko qōese ga xu kòès koe qòò, kam kò Gam igaba thěé xgoaba a qòò, khòè ne ka hòèè tamase igaba xàia hãase. ¹¹ Xu kò Juta xu kòès koe qaa Me a tèè a máá: “Gaam Khòè ba nda?” témé.

¹² Eē zi xg'ae zi khòè ne di zi koe i kò Gam ka kái kg'ui-kg'uissean hãa. Ne kò c'èe ne máá: “Qāem khòè Me e,” témé, ne ko c'èe ne máá: “Eē èe, khòè nem ko hòàkagu,” témé. ¹³ Igaba i kò cúí khòè ga kgoarasease Gam ka kg'ui tama, Juta xu ne kòò bèe khama.

¹⁴ Me kò Jeso ba kòès nqáè koe tempelem koe tcàà, a xгаа-xгаа. ¹⁵ Ka xu kò Juta xu kaisase are a xu a tèè a máá: “Ncèem khòè ba ncèe xгаа-xgaan ntama ma hòòa, ncèe qanegam xгаа-xгааè e tama ka?” témé.

¹⁶ Me Jeso ba xọa xu a máá: “Tiri xгаа-xгаа nea Tiri tama. Igaba i Gaam èe tséé Tea hãam koe guua. ¹⁷ Ncèè c'èem khòèm kòò **Nqarim ko** tc'èe sa kúrú kg'oana hãa, nem gha bòòa tcg'òò, Tiri xгаа-xgaan Nqarim koe guua hãa, kana Ra ko Tíí ka kg'ui sa. ¹⁸ Gaam èe ko cúífaga gam ka kg'ui ba ko dqòmkuuan qaara mááse. Igaba gaam èe tséé mea hãam di dqòmkuuan ko qaa ba tseegu di me e, i gam koe cúí cg'āè ga kàà a. ¹⁹ Moshe ba gáé x'āè-kg'áman màà tu u ta ga hãa? Gataga i ii, igaba i cúía tu ga x'āè-kg'áman ko méé sa kúrú tama! Dùús domka tu ko cg'òo Te tu gha sa tc'èe?” tam ma tèè ne.

²⁰ Si xg'ae sa xọa Me a máá: “Dxāwa tc'èean Tsi úúa hãa! Díí na cg'òo Tsi kg'oana?” témé.

²¹ Me Jeso ba xọa ne a máá: “Cúís tséés are-aresa sar kò kúrú, tu kò wèèa tu ga are. ²² Moshe ba kò x'āè-kg'áman gatu di xu cóá xu tu gha q'āe nqāa-

qgai khò di màa tua hãa, tu ko Sabata dim cárn ka gatu di cóán q'ãe nqãa-qgai khò (ëe x'ãea nea kò Moshem koe guu tama, a kò khòe xuku xu koe guua hãa igaba), ²³ nxãasega tu gha Moshem di x'ãe-kg'ámán komsana ka. Kháe nxãaska ncëe cóám kò ko Sabata dim cárn ka q'ãe nqãa-qgai khòe, Moshem di x'ãe-kg'ámán gha táá ntcoeè ka, ne tu kò dùús domka xgóá cgae Tea máá, ncëe Sabata dim cárn kar kò khòem dim tc'áróm wèe ba qãekagu ne? ²⁴ Táá tu tcgáian di bód-q'ooan cgoa bóda tcg'dó guu, igaba méé tu bóda tcg'dó qãe bóda tcg'dóan cgoa," tam méé.

Jeso ba Krestem ga baa?

²⁵ Gaa domka ne kò c'ëe ne khòe ne Jerusalema di ne tshoa-tshoa a tõe a máá: "A gaam khòem tama baa ncëe cg'ooa ba ko qaaè ba? ²⁶ Bód tu, ncëe gam ko kgoarasease kg'ui, igaba ne cúf gúú ga Gam ka kg'ui tama. A tseeguan kaga xu tc'ãa-cookg'ai xu ncëem khòem Krete Me ii sa q'ana hãa? ²⁷ Ncëem khòem guua hãa qgáian ta q'ana hãa. Igaba Krestem ko hàam x'aèm ka i gha cúf khòe ga c'úua hãa guuam hãa qgái," ta ne méé.

²⁸ Kam kò nxãaska Jeso ba tc'amaka kg'ui, ìem tempelem koe hãa a ko xgaa-xgaa ka a máá: "Tíí tu q'ãa Tea hãa, a tu a thëe ìer guua hãa qgáian q'ana hãa. Tíí kar óágase tama, igabam ìe tsééa óá Tea hãa ba tseegu di Me e, ncëe tu gatu c'úua hãa ba. ²⁹ Tíí ra q'ãa Mea hãa. Gam koe gar guua hãa, Me tsééa óá Tea hãa khama," témé.

³⁰ Qgóó Me kg'oana xu kò hãa. Igaba i kò cúf khòe ga táá gaan di tshàuan tòó cgae Me, Gam dim x'ãe ba kò qanega hàà tama khama. ³¹ Igaba ne kò ìes xg'aes koe kái ne khòe ne Gam koe dtcòm a ne a máá: "Krestem kò ko hàà ne ba gha hàà ncëem khòem kúrúu hãa zi x'ái zi

nqáea hãa zi kúrú? ***Ka ncëe ba gáe Gaam Krestem tama baa?***," ta ne ma tõeku.

³² Farasai xu kò khòe ne ko ma Gam ka ma kg'ui-kg'uisse sa kóm, ka xu ko kaia xu peresiti xu hëe naka Farasai xu hëethëe tempelem di xu kòre-kg'ao xu tsééa úú, síí xu gha qgóó Me ka.

³³ Me Jeso ba nxãaska máá: "Gatu cgoar gha qanega xòm x'ãe-coa ba hãa, a Ra a gha Gaam ìe tséé Tea hàam koe kabise. ³⁴ Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite, a tu a ìer hãa qgái koe cuiskaga hàà tite," témé.

³⁵ Xu nxãaska Juta xu tõeku a máá: "Ncëem khòe ba gha nda koe qòò, xae gha táá hòò Me? Gatá di ne khòe ne tsai-tsaisea hãa ne Gerika ne koe ba gha qòò, a síí Gerika ne xgaa-xgaa? ³⁶ Dùú sa ba ko méé ncëem ko máá: 'Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite,' a ko máá: 'Hàna Ra gha hãa qgái koe tu cuiskaga hàà tite,' témé ka?" ta xu méé.

³⁷ Còò dim cárn kòes dim kiam kam kò Jeso ba tc'amaka kg'uia ghùu a máá: "Ncëe c'ëem khòem kò cána hãa ne méém Tíí koe hàà naka kg'áa. ³⁸ Eë ko Tíí koe dtcòm ba, 'Kg'òean di tshàan di tsgórèa ne gha ncãaa ba koe guu a ntcãa,' ìe zi ma ***Nqarim di zi*** Tcgãya zi ma nxãea khama," tam méé. ³⁹ Eëm kòò Jeso ba ncëe gúuan nxàe kam kòò Tc'ëem ka kg'ui, ìe ko Gam koe dtcòm ne gha hòò Me ka. Tc'ëe ba ***ne*** ko qanega máàè tama, Jeso ba kò qanega x'áakaguè tama khama.

⁴⁰ Gam di kg'uian ko kómse ka ne kò c'ëe ne khòe ne máá: "Tseeguk-agam ncëem khòe ba Porofiti Me e," témé. ⁴¹ Ne kò c'ëe ne máá: "Kreste Me e," témé. Igaba ne kò c'ëe ne tõe a máá: "Hàò! Ntama ba gha ma Kreste ba Galilea koe guu? ⁴² ***Nqarim di zi*** Tcgãya zi gáe máá: 'Dafitem dis qhàòs koem Kreste ba guua hãa' témé tama, Betele-hema koe, Dafitem kò x'ãea hàam x'áe ba?" ta xu ma tõe. ⁴³ Si kò Jesom domka

kaias q'aa-q'aase sa khòè ne xg'aeku koe hãa. ⁴⁴C'èe nea kò qgóó Me kg'oana hãa. Igaba i kò táá cúí khòè ga gaan di tshàuan tòò cgae Me.

**Juta ne di xu tc'ää-cookg'ai
xu di dtcòm tama ne**

⁴⁵Ka xu kò tempelem di xu kòre-kg'ao xu **ncèe ko tséèa hãa xu** kaia xu peresiti xu koe hëé naka Farasai xu koe hëéthëé kãbise. Xu nxãa xu tèè xu a máá: “Dùús domka xaoa kò óá Me tama?” témé. ⁴⁶Xu kòre-kg'ao xu xòa a máá: “Cúí khòè ga Gam khama kg'ui ta ga hãa!” témé. ⁴⁷Ka xu kò Farasai xu xòa xu a máá: “Gaxao igaba ba gáé qàe-qae xaoa hãa? ⁴⁸Tc'ää-cookg'ai xu ka c'èe baa, kana Farasai xu ka c'èem ga ba gáé Gam koe dtcòmãa? ⁴⁹Igaba ncèe ne khòè ne, ncèe x'âè-kg'áman c'úua hãa nea cgúìèa!” ta xu méé.

⁵⁰Nikodemasem ncèe kò Jesom koe kg'aia síia ba, gaxu ka c'èe kò ii ba, nxãa ba kò bìrí xu a máá: ⁵¹“Gaxae dim x'âè-kg'ám ba koáé kuri khòèan xgàra, dùú sa i ko gaan koe kúrú sa kg'aia kóm tamase?” témé.

⁵²Xu xòa me a máá: “Tsáá igaba tsi gáé Galilea di tsia? **Tcgãya zi koe** qaara tcg'óó naka bòò, porofitian Galilea koe guu tama sa,” témé.

Khòès cg'áràn kúrú koe qgóóèa sa[‡]

⁵³[Me kò wèém khòè ba x'áéa ba koe kãbise.

8 Kam ko Jeso ba Olife dim xàbim koe qòò. ²Me kò ntcúúkg'ai cgoa gaicara tempelem koe síí, i kò wèé khòèan ga síí cgae Me, Me ntcóò a xгаа-xгаа ne. ³Xu kò x'âè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëé naka Farasai xu hëéthëé khòès hãa a ko cg'áràn kúrú koe qgóóèa sa óá. A xu a hàà khòè ne cookg'ai koe tòò si. ⁴A xu a bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè,

khòès ncèe sa cg'árà nes hãa a ko kúrú koe qgóóèa. ⁵Igabam kò Moshe x'âèan màà ta a, ncèeta ii zi khòè zi méé zi nxõán cgoa xg'áma cg'òòè di i, ka Tsi ko Tsáá nta méé?” témé. ⁶Ncèem kg'ui ba xu kò ko kg'ui, qáé Me xu gha qgáian xu kò ko qaa khama, a xu a ko chibi-chibi Me xu gha zi dàò-kg'ám zi qaa. Kam ko Jeso ba qámse, a tshàua ba cgoa gómankg'ai koe góá.

⁷Qanega xu hãa a ko tèè Me kam ko tèè a bìrí xu a máá: “Ncèè c'èem khòèm káà chibi iim kò gaxao xg'aeku koe hãa, ne méém tc'ää naka nxõá sa sèè naka xao si,” témé. ⁸A ba a gaicara qámse a gómankg'ai koe góá.

⁹Ncèe sa xu ko kóm ka xu kò kaia xu koe guu a tshoa-tshoa a cúimana-cúí tcg'oara qòò. Me Jesom cúím ga ba síí qau, naka gaas khòè sa hëéthëé e, si qanega gaa koe téé-tèe. ¹⁰Me Jeso tèè a ba a tèè si a máá: “Khòè seè, nda xua? Ncãa i gáé cúí khòè ga táá chibi bòò si?” témé. ¹¹Si máá: “Ncãa i táá cúí khòè ga chibi bòò te, X'aigaè,” témé. Me Jeso ba máá: “Nxãaskar Tíí igaba cúí gúù kaga chibi bòò si tama, ke qòò, naka sia ncèe koe guus ka táá gaicara chibi kúrú guu,” témé.]

Jeso ba nqóóm dim X'áà Me e

¹²Me Jeso ba gaicara khòè ne cgoa kg'ui a máá: “Tíí Ra nqóóm dir X'áà Ra a. Díím wèém èe gha xùri Te ba ntcúúan q'oo koe qòò hãa tite, igabam gha kg'òèan di x'áàn úua hãa,” témé.

¹³Xu kò Farasai xu bìrí Me a máá: “Tsáá ka Tsi ko nxàea tseegukagu, khamas Tsáá ko Tsáá ka nxàea tseegukagu sa tchàno tama,” témé.

¹⁴Me Jeso ba xòa xu a máá: “Tíí kar kò nxàea tseegukagu igabagas tiris nxàea tseegukagu sa tchàno si i, èer guua hãa qgáia ner q'ana hãa, a Ra a gataga èer

[‡]7:52 C'èe zi Gerika di zi tcgãya zi ncíí zi ncèe xg'aekuan 7:53–8:11 úú tama.

ko qòò qgàian q'ana hãa. Igabaga xao gaxao ãer guua hãa qgàian hãe, naka Ra ko qòò qgàian hãe hãe c'úua hãa khama. ¹⁵ Gaxaoa ko tc'árò ba xgàra, Tíí Ra cúí khòè ga xgàra tama. ¹⁶ Igaba ncèè xgàrar kò ne i xgàra-q'ooa Te tchàno o, Tíí Ra Tíí ka cúise xgàra tama khama, igaba Ra Abom ncèè tsééa óá Tea hãam cgoa hãa. ¹⁷ Gaxao di x'áèan koe i góásea hãa a ko máá: 'Cám khòèan dis nxàea tseegukagu sa cgáé si i,' témèè. ¹⁸ Gaas èe Tíí ka tseegu ii sar kò Tíía nxàea tseegukagu. Me ko gataga thèé Abom ncèè tsééa óá Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagu," tam méé.

¹⁹ Xu nxãaska tèè Me a máá: "Saò ba nda?" témé.

Me Jeso ba xòa xu a máá: "C'úu Te xao hãa, a xao a Abom ga ba c'úua hãa, a ncèè q'ãa Tea xao kò hãa ne xao ga ko thèé Abom ga ba q'ana hãa," tam méé.

²⁰ Jeso ba kò ncèè kg'uiian tempelem q'oo koem hãase kg'ui, aban ko tòòèm qgàim qàe koe. Igaba i kò táá cúí khòè ga qgóó Me, Gam dim x'aè ba kò qanega hàà tama khama.

²¹ Me kò Jeso ba gaicara birí xu a máá: "Qòò Ra ko, xao gha qaa Te, a xao a gha gaxao di zi chibi zi q'oo koe ga x'óó. Tíí ko qòò koe xao cuiskaga síí tite," témé.

²² Xu nxãaska Juta xu tèèku a máá: "Cg'òose ba gha? Ncèem ko máá: 'Tíí ko qòò koe xao cuiskaga síí tite' témé ka?" témé.

²³ Me birí xu a máá: "Gaxaoa nqãaka di xao o, Ra Tíí tc'amaka di Ra a; ncèem nqòóm di xao o, Ra Tíí ncèem nqòóm di tama. ²⁴ Gaa domkar kò birí xao o, a ko máá: 'Gaxao di chibian koe ga xao gha x'óó,' témé. Ncèè Tíí Ra gaar ga Ra a tar ko méé sa xao ko dtcòm tama, ne xao gha tseeguan kaga gaxao di chibian koe x'óó," tam méé.

²⁵ Xu birí Me a máá: "Kháé Tsi Tsáá díí Tsia?" témé.

Me Jeso ba birí xu a máá: "Ncèer kò ma tshoa-tshoas koe guu a birí xao o khama cúí ga Ra ko méé. ²⁶ Kái zi gúú zi Ra úúa hãa bóda Ra ga tcg'óó a gaxao ka nxàe zi, igaba Gaam èe tsééa óá Tea ba tseegu di Me e, Ra ko ãer kò Gam koe kóm sa nqòó ba birí," tam méé.

²⁷ Xòòm kam kò ko kg'ui cgoa xu sa xu kò kómá q'ãa tama. ²⁸ Kam ko nxãaska Jeso ba birí xu a máá: "Eè xao ko Khòèm dim Cóa ba tc'amaka ghúia xg'ara, ne xao gha nxãwa q'ãa Gaar ga Ra a sa, a Tíí ka cúise gúú zi kúrú tama, igaba Ra ko Abom ma xгаа-xгаа Tea hãa khama ma kg'ui. ²⁹ Me Gaam èe tséé Tea hãa ba Tíí gco hãa, a cúise guu Te ta ga hãa, wèè x'aè kar ko èe ko qãè-tcaokagu Me sa kúrú khama," tam méé.

³⁰ Ncèe gúua nem ko nxàe ka i ko kái khòèan Gam koe dtcòm.

Abrahamam di ne cóa ne

³¹ Me Jeso ba nxãaska Gam koe ko dtcòma ne Juta ne birí a máá: "Tirim kg'ui ba tu kò ko komsana a ko qgóó qari me, ne tu gha tseegukaga Tiri tu xгаа-xгааase-kg'ao tu ii. ³² A tu a gha nxãaska tseeguan q'ãa, i gha tseeguan kgoara tu u," témé.

³³ Ne xòa Me a máá: "Abrahamam di ta cóa ta a, a ta a qanega c'èe khòè di qãà kúrú ta ga hãa, ka Tsi nta méé-q'ooa, ncèè Tsi ko máá, kgoarasea ta gha hãa, témé ka?" témé.

³⁴ Me Jeso ba xòa ne a máá: "Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Díim wèem èe ko chibian kúrú ba chibian dim qãà me e. ³⁵ Me qãà ba chòò tamase x'áé koe hãe tama, igabam ko cóa ba chòò tamase x'áé koe hãe. ³⁶ Gaa domkaga tu gha, èem ko Cóa ba kgoara tu u, ne tseeguan kaga kgoarasea hãa. ³⁷ Abrahamam di tu cóa tu u sar q'ana hãa, igaba tu cg'òo Te kg'oana hãa, Tirim kg'ui ba tcáoá tu q'oo koe x'ãè-q'oan úú tama khama.

³⁸ “Tirim Xòom koer bóda hãa zi gúù zi kar ko kg'ui, tu ko gatu, gatu ka xòoga xu koe tu kómna hãa zi kúrú,” tam méé.

³⁹ Ne xoa Me a máá: “Gatá ka xòò ba Abrahamama me e,” témé.

Me Jeso ba birí ne a máá: “Ncêe Abrahamam di tu cóá tu kò ii ne tu ga ko Abrahamam kò kúrú zi kúrú.” ⁴⁰ Igaba tu ncêeska cg'oo Te kg'oana, Tíí ncêe Nqarim koer kómna tseeguan kò birí tu ur khòe Ra. Abrahamama ba kò èeta ii gúù kúrú tama. ⁴¹ Gatu ka xòò ga xu kòo kúrú zi gúù zi tu ko kúrú,” tam méé.

Ne birí Me a máá: “Sita cg'aràn di ta cóá ta tama ta a; sita dim Xòom cúim úúa ta hãa ba Nqari Me e,” témé.

⁴² Me Jeso ba birí ne a máá: “Ncêe Nqarim kò gatu ka Xòò ba ii, ne tu ga kò ncàm Tea hãa, Nqarim koe Ra guu a hàaraa khama. Tiri qarían kar ncêe koe hàà tama, igabam Gabá tsééa óa Tea hãa. ⁴³ Dùús domka tua èer ko kg'ui sa kómna q'aa tama? Èer ko kg'uis kóm ka tu ko tààè domka a. ⁴⁴ Gatua gatu ka xòòm dxawam di tu cóá tu u, a tu a gatu ka xòòm ko tc'èe zi gúù zi kúrú kg'oana. Tshoa-tshoases kagam kò cg'oo-kg'ao me e, a ba a tseeguan cgoa tchòà úú tama, tseegua nem úú tama khama. Ncêe tshúù-ntcòan ábà cgoaèa hãa khamam ko ma kg'ui ii ba. Tshúù-ntcòa-kg'ao me e, a tshúù-ntcòan ka xòò me e khama. ⁴⁵ Igabar ko Tíí tseeguan nxàè, domka tu Tíí koe dtcòm tama. ⁴⁶ Ndaka kg'áa tu ga chìbiga Ra a sa x'ái? Ncêe tseegua ner kò ko nxàè, ne tu kháèe nxàaska dùús domka dtcòm Te tama? ⁴⁷ Gaam èe Nqarim di ba ko Nqarim di kg'uian komsana, igaba tu gatu Nqarim di tama, gaa domkaga tu komsana a tama,” tam méé.

Jeso ba hée naka Abrahamama ba héethée e

⁴⁸ Xu Juta xu xoa Me a máá: “Tseegu tama xae gáè kò hãa ncêe xae kòo máá:

‘Samaría di Tsi i, a Tsi a dxāwa tc'ēean úúa hãa,’ témé ka,” témé.

⁴⁹ Me Jeso ba xoa a máá: “Dxāwa tc'ēea ner úú tama, igabaga Ra Abo ba tcoma hãa, xao ko gaxao Tíí ntcœ Te. ⁵⁰ Tíí Ra Tíí ka dqòmkuian qaara mááse tama, igabagam qaa a ko ba hàna, ncêe gha xgàra ba. ⁵¹ Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Dìim wèém èe gha Tirim kg'ui ba qgóóa qari ba chòò tamase x'óóa hãa tite, témé,” tam méé.

⁵² Xu kò Juta xu nxāaska birí Me a máá: “Dxāwa tc'ēean Tsi úúa hãa sa xae ncēeska q'ana hãa. Abrahamama ba x'óóa, xu porofiti xu thée x'óóa hãa, igabaga Tsi ko Tsáá máá, dìim wèém èe ko Tsari kg'uian qgóóa qari ba chòò tamase x'óóan xám tite, témé. ⁵³ Gaxae ka xòòm Abrahamam ka Tsi Tsáá kaia? X'óóam hãa, xu gataga thée porofiti xu x'óóa hãa. Ka Tsi gáè Tsáá tc'ēea máá, dìi cgáè Tsi ii, ta tc'ēea?” ta xu méé.

⁵⁴ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Ncêe Tíí kòo dqòmse, ne i Tiri dqòmsean káà hùì i. Tíí ko dqòm Te ba Abo Me e, ncêe gaxao ko máá, gatu dim Nqari Me e, témé ba. ⁵⁵ Igabaga xao c'ùù Mea, Ra Tíí q'aa Mea. Ncêe c'ùù Mea Ra hãa tar kòo méé ner nxāaska tshúù-ntcòa-kg'ao Ra a, gaxao khamaga ma. Igabaga Ra q'aa Mea, a Ra a ko kg'uia ba qgóóa qari. ⁵⁶ Gaxao ka xòòm Abrahamama ba kò Tirim cáim bam ko hàà bóò khama qàè-tcaoa hãa, a kò bóò me a qàè-tcao.

⁵⁷ Xu nxāaska Juta xu birí Me a máá: “Qanega Tsi 50 kuri ga úú tama, igaba Tsi Abrahamama ba bóda hãa dèe?” témé.

⁵⁸ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí xao o, a ko máá: Abrahamam ko ábàès cookg'ai koe, Ra hàna,” témé.

⁵⁹ Ka xu ko nxòán sàà, xao Me xu gha ka, igabam ko Jeso ba tempelem q'oo koe ts'ana tcg'oa a qòò.

**Jeso ba ko kàà tçgáise
ábàèam khòè ba qàèkagu**

9 Eëm Jeso ba xóe a ko qòd kam kò kàà tçgáise ábàèa hãam khòèm cgoa xg'ae. ² Ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-k'ao xu tètè Me a máá: “Xgaa-xgaa-k'ao Tseè, diín chibi domka ba kàà tçgáise ábàèa? Gaam chibia kana xòda ba dia, ncèe kúrú mem kàà tçgáise ábàèa hãa?” témé.

³ Me Jeso ba xòe xu a máá: “Ncèem khòèm chibi tama a, gataga xòda ba di chibi tama a, igabagas ncèe sa kúrúse cgae mea hãa, nxãasega i gha Nqarim di qarian bóde a ko gam koe tséé ka. ⁴ Qanega i koaba di x'èè e, ka méé xae ncèe tsééa óá Tea hãam di tsééan kúrú, ntcùúa nea ko hàà ke, ncèe cúí khòè ga tséé tite e. ⁵ Eër qanega nqóóm koe hãa x'èè kar nqóóm dir X'áá Ra a,” tam méé.

⁶ Ncèe zi gúù zim ko kg'uía xg'ara kam kò gómankg'ai koe tçg'ae, a kg'ám-tsharà ba cgoa tçòan kúrú a gaa tçòan khòèm tçgái koe tçgáu, ⁷ a ba a gaam khòè ba birí a máá: “Qòd, naka tsia síí Siloame dim tèbem koe xg'aà-k'gai,” témé. (Ncèem kg'uim Siloame di ba ko máá 'Tsééa úúèa' témé.) Me ko qòd a síí xg'aà-k'gai, a ba a kabisem ko ka ko bóð.

⁸ X'áé qàea ba di ne khòè ne hēé, naka kg'áíga kò ko bóð me, me ko dtcàrà ne hēéthēéa kò tèèse a máá: “Ncèea gáé gaam khòèm xg'ao ko káise ntcóóa te a ko dtcàrà tam baa?” témé. ⁹ C'èe ne kò máá: “Gaam ga me e,” témé, ne ko c'èe ne máá: “Eè èe, kg'ama tsara tc'èèkua hãa,” témé. Me kò gaam khòè ba máá: “Tíí ga ra a,” témé. ¹⁰ Ne tètè me a máá: “Kháé i nxãaska tçgáia tsi ntama ma xgobekg'ammèa?” témé. ¹¹ Me xòe ne a máá: “Jeso ta ko ma tciièm Khòè ba kò tçòan kúrú a tçgáia te tçgáu, a birí te a máá, síí méér Siloame dim tèbem koe xg'aà-k'gai, témé, ra síí xg'aà-k'gai, a gaa koe ga bóð,” témé. ¹² Ne tètè me a máá:

“Gaam khòè ba nda?” témé. Me xòe ne a máá: “C'úúa ra hãa,” témé.

**Farasai xu ko Jesom di
kg'òèkaguku-k'g'áman di dàðan qaa**

¹³ Ka ne ko gaam khòèm èe kò kàà tçgáise ábàèa hãa ba sèè a Farasai xu koe úú. ¹⁴ Nxãaskam kò, gaam cáím èem kò Jeso ba tçòan kúrú, a khòè ba xgobekg'am tçgái ba Sabata di me e. ¹⁵ Ka xu ko Farasai xu khòè ba tètè, ntama i ma qòda hãa me ko bóð sa. Me xòe xu a máá: “Tçòan nem kò tçgáia te koe tçgáu, ra síí xg'aà-k'gai, a kò gaa koe ga guu a bóð,” témé.

¹⁶ Xu kò c'èe xu Farasai xu máá: “Ncèem Khòè ba Nqarim koe guu tama, Sabata dim cáím bam qgóóa qari tama khama,” témé. Xu c'èe xu máá: “Ntama ba ga ma chibi-k'ao ba ncèeta ii zi x'ái zi kúrú?” témé. Xu kò tc'èe-k'g'ám zi koe q'aara hãa.

¹⁷ Ka xu ko kabisem a gaicara èe kò kàà tçgái ii ba birí a máá: “Xgobekg'am tçgái tsia baa ka tsi ko tsáá Gam ka nta méé?” témé. Me xòe xu a máá: “Porofiti Me e,” témé.

¹⁸ Xu kò Juta xu qanega dtcòm tama, kàà tçgái me e kò ii, a ba a kúrúe a ko ncèeska bóð sa, khama xu khòèan tséé i síí xòð ga khara tcii. ¹⁹ A hàà tètè khara a, a máá: “Ncèea gakhao dim cóám ga baa, ncèe kò koma kàà tçgáise ábàèa hãa ba? Kháé nxãaska i ntama ma qòda hãa me ko ncèeska bóð?” témé.

²⁰ Khara xòð ga khara xòe xu a máá: “Sikham dim cóá me e sa kham q'ana hãa, a kham a gataga q'ana hãa, káà tçgáisem ábàèa hãa sa. ²¹ Igaba kham gakhama ntama i ma qòda hãa me ko ncèeska bóð sa c'úúu hãa, naka diín xgobekg'am tçgái mea hãas ga sa hēéthēé e. Ke xao gaxao tètè mááse me, kuria ba tc'áda hãa, me gha xòara mááse xao o ke,” témé. ²² Khara kò xòð ga khara ncèeta ma xòe, Juta xu khara kòð

bèe khama. Nxāakamaga xu kò kg'uaia xg'ara hāa, ncēè c'ēm khòem kò nxāea tseegukagu Jeso ba Krete Me e sa, ne i gha gaa khòèan còrè-nquum koe xhài-aguè sa khama. ²³ Gaa domka khara kò ko xòd ga khara máá: “Kuria ba tc'āda hāa, ke mée xu tèè me,” témé.

²⁴ Xu cām dis ka gaam khòem ēe kò kàà tcgáí ii ba tcii, a xu a birí me a máá: “Nqari ba dqòm *tseeguan kg'ui ka*, ncēm Khòè ba chibi-kg'ao Me e sa xae q'ana hāa ke,” témé.

²⁵ Me xᵒa xu a máá: “Chibi-kg'ao ba ga ii kana ba ga chibi-kg'ao tama sar tíí c'úua hāa. Cúús gúús tíí q'ana hāa saè: kàà tcgáí ra a kò ii, igaba ra ko ncēeska bóò si i,” témé.

²⁶ Xu tèè me a máá: “Dùu sa ba kò kúrú cgae tsi? Ntama ba kò ma tcgáí tsi xgobekg'am?” témé.

²⁷ Me xᵒa xu a máá: “Ncār nxāakamaga birí xao o, xao ncāa táá kóm te, ka xaoa ko dùús domka gaicara kóman gaan dí qaa? Kana xaoa Gam dí xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kúrúse kg'oana thée?” témé.

²⁸ Xu xhóré me a máá: “Tsáá tsia Gam dí tsi xgaa-xgaase-kg'ao tsi i! Sixaea Moshem dí xae xgaa-xgaase-kg'ao xae e.

²⁹ Nqarim xg'ao Moshem cgoa kg'ui sa xae q'ana hāa, igaba ncēm Khòem ka xae ndam guua sa c'úua hāa,” témé.

³⁰ Me khòè ba xᵒa xu a máá: “Cg'āèse i are-aresa a, Me guua hāa qgáian ga xao c'úua hāa, igabagam xgobekg'am tcgáí tea hāa khama. ³¹ Nqari ba chibi-kg'ao ne komsana tama sa ta q'ana hāa: igaba ncēè c'ēm khòem kò Nqari ba dqòm, a ko Gam ncāma hāa sa kúrú, nem ko Nqari ba komsana me. ³² Xg'aom kò ntcōó a nqōó ba tshoa-tshoase ne ta qanega kóm naka i máá, díim ga ba khòem kàà tcgáise ábàèa ba xgobekg'am tcgáí hāa témèè ta ga hāa. ³³ Ncēm Khòem kò Nqarim koe guu tama nem ga kò cúú gúú ga kúrú tama!” tam mée.

³⁴ Xu gaa kg'uiian ncēè tc'amkg'ai koe xᵒa me a máá: “Chibian q'oo koe tsi ábàèa, ka tsi tsáá dùu sa xgaa-xgaa xae e kg'oana?” témé. A xu a tchàa koe xhài-agu me.

Jeso ba ko tcgáian úú tamas ka kg'ui

³⁵ Jeso ba kò gaam khòè ba xu xhài-agua hāa sa kóm, ēem ko hòd me kam kò tèè me a máá: “Khòem dim Cóám koe tsia ko dtcòm?” témé. ³⁶ Me gaam khòè ba tèè Me a máá: “Kháé díí baa, X'aigae? Birí te Me nakar gha nxāasega Gam koe dtcòm!” témé.

³⁷ Me Jeso ba máá: “Ncēè tsi ko bóò, Me ko tsáá cgoa kg'ui ba, Gaam ga Me e,” témé. ³⁸ Kam kò khòè ba máá: “Dtcòm ko, X'aigae,” témé, a cookg'aia ba koe cg'áé a dqòm Me.

³⁹ Me Jeso ba máá: “Xgàrar gha domkar ncēm nqōóm koe hààraa, nxāasega ne gha ēe kàà tcgáí ne bóò, ne ēe ko bóò ne kàan tcgáí ka,” témé.

⁴⁰ Xu c'ēe xu Farasai xu ēem kò ncēè gúuan nxàe ka kò hāa cgoa mea xu kóm, a xu a tèè Me a máá: “Dúu dèe? Sixae igaba xae thée kàà tcgáí xaea dèe?” témé.

⁴¹ Me Jeso ba birí xu a máá: “Kàà tcgáí xao kò ii ne xao ga ko ncēeska chibi úú tama. Igaba xao tcgáíga xao o sa birísea hāa, khama i gha gaxao dí chibian gataga ma hāa cgoa xao o.

Ghùu Kòre-kg'ao ba hēè naka Gam dí zi ghùu zi hēéthéè e

10 “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Khòem ēe ghùu zi dis xgàris-kg'ám koe tcāa tama a ko nqurì si, kana c'ēm dàòm ka q'ooa sa koe tcāa ba ts'āà-kg'ao me e, a cg'āè kúrú-kg'ao me e. ² Igaba gaam ēe ko xgàris-kg'ám koe tcāa ba ghùu zi dim kòre-kg'ao me e. ³ Xgàris-kg'ám ko xgobekg'am ba ko gaam ghùu kòre-kg'ao ba xgobekg'ama máá, zi ghùu zi kg'ui-q'ooa ba kóm, me gam dí zi ghùu

zi cg'òèa zi ka tcii, a tc'ää-cookg'ai zi. ⁴Eëm kò gam di zi wèéa zi tcg'òóa xg'ara nem ko tc'ää-cookg'ai zi, zi ghùu zi xùri me, kg'ui-q'ooa ba zi q'ana hãa khama. ⁵Igaba zi cuiskaga tãám khòè ba xùri tite, a gha bèe me a qg'óé, tãá khòèan di kg'ui-q'ooan zi c'úua hãa khama," tam méé.

⁶Jeso ba kò ncées sere-sere sa gaxu koe tséékagu, igaba xu kò èem ko birí xu sa táá kómá q'ãa.

⁷Kam ko nxãaska Jeso ba gaicara máá: "Tseegukar ko tseguan birí xao o, a ko máá: Tíí Ra ghùu zi dir Xgàri-kg'ám Ra a. ⁸Wèè xu èe kò Tíí ka tc'ää a hàà xua ts'ää-kg'ao xu u, a cg'ãè kúrú-kg'ao xu u, igaba zi kò ghùu zi táá komsana xu. ⁹Tíí Ra Xgàri-kg'ám Ra a. Dìim wèém èe ko Tíí koe tcãà ba gha kgoaraè, a ba a gha tcãà a tcg'oa a gha dxòò-q'ooan hòò. ¹⁰Ts'ää-kg'ao ba kg'amaga hàà tama, a ts'ää sa hëé naka cg'òo sa hëé naka kòbe sa hëéthéé cúíga hààraa máána. Ra Tíí hààraa, nxãasega ne gha kg'òèan úú ka, a gataga kaisase úú u ka.

¹¹"Tíí ra qãèr ghùu Kòre-kg'ao Ra a. Me ko qãèm Kòre-kg'ao ba gam di kg'òèan ghùu zi tcg'òóa máá. ¹²Gaam èe ghùu zi kòre dis tséés koe tcãàèa ba ghùu kòre-kg'aom tama me e, a ba a ghùu zi ka q'òðsem tama me e, èem ko ncuutshaan bóò i ko hàà nem ko ghùu zi guu a qg'óé, me ncuutshaa ba hàà ntcàu zi a tsai-tsaija q'aa zi khama. ¹³Ghùu zi kòre di tsééan máàèam khòè ba ko guu zi a qg'óé. Kg'amagam máàèa hãa tséé e, khamam tchòà úú cgoa zi tama.

¹⁴"Tíí ra qãèr Kòre-kg'ao Ra a, a Ra a Tiri zi ghùu zi q'ana, zi Tiri zi ghùu zi q'ãa Tea, ¹⁵ncèem ma Abo ba ma q'ãa Tea, Ra gataga Tíí ma q'ãa Mea khamaga ma. Ra ko Tiri kg'òèan ghùu zi tcg'òóa máá. ¹⁶C'èe zi ghùu zir úúa hãa, ncèem xgàrim-q'oo di tama zi. Gataga méér óága zi thées gúú si i, naka zi hàà kg'ui-q'ooa Te kóm naka zia ncèe zi ghùu

zi cgoa xg'ae naka cúí zi ghùu zi dis xg'ae sa kúrú, cúim kòre-kg'aom di zi.

¹⁷"Ncées gúús kam Abo ba ncàm Tea, Tiri kg'òèa ner ghùu zi tcg'òóa máána hãa khama, nxãasegar gha gaicara sèèa kabi i ka. ¹⁸Khòèm Tíí koe gha **kg'òèa Te** sèèa kabi ba kãà me e, igaba Ra ko Tíí ka tcg'òó o. Qari ner úúa hãa tcg'òó or gha di i, a Ra a qarian úúa hãa gaicara Ra gha sèèa kabi i di i. Ncèem x'ãè-kg'ám bar Abom koe hòò," tam méé.

¹⁹Eè xu ko Juta xu ncèe kg'uiian kóm ka xu kò tc'èe-kg'ám zi koe gaicara q'aa. ²⁰Kái-kg'áíá ne kò máá: "Dxãwa tc'èea nem úúa, a temeaa, ka ba ko dùús domka kómme?" témé.

²¹Igaba ne kò c'èe ne máá: "Ncèe zi gúú zi ga táá dxãwa tc'èean ka tcãàèam khòèm ka mééè. Dxãwa ba kãà tcg'ám khòè bam ga xgobekg'am tcg'áí di qarian úúa hãa ii?" témé.

Juta ne di dtcòm tama ne

²²Me x'ãè ba tcãà, si tempelem ko kaba-kabàè dis kòè sa xóé Jerusalema dim x'áém koe. Sao di x'ãè e kò ii. ²³Me kò Jeso ba tempelem koe hãa a ko caate, Solomonem dis xàò-xao sa ta ko ma tci-iès xàò-xaos koe. ²⁴Ka ne ko Juta ne Gam koe hààraa xg'ae, a nxama-nxama Me a máá: "Nta noo x'ãèan Tsi ko hàà sèè a ghùua tòò ta a? Ncèè Kreste Tsi kò ii **ncèem Nqari ba nqòðkagu taa hãa Tsi** ne kg'ama kgoarasease birí ta a," ta ne méé.

²⁵Me Jeso ba xqo ne a máá: "Birí tu ur kò, igabaga tu kò táá dtcòm. Tséé zi ncèer ko Abom cg'òè cgoa kúrú zia ko Tíí ka nxàea tseegukagu, ²⁶igaba tu dtcòm tama, Tiri tu ghùu tu tama tu u khama. ²⁷Tiri zi ghùu zia ko kg'ui-q'ooa Te kóm, Ra q'ãa zia, zi ko xùri Te. ²⁸Chòò tama kg'òèa ner ko máà zi, zi chòò tamase kaà tite, i cúí khòè ga tshàu q'ooa Te koe sèèa tcg'òó zi tite. ²⁹Abom ncèe máà Te zia hãa ba wèè gúúan kaga kaia, i cúí khòè

ga Abom tshàu q'oo koe séèa tcg'òó zia hãa tite. ³⁰Tíí hêé naka Abo ba hêéthêé Tsama cúí Tsam m,” tam méé.

³¹Ka ne ko Juta ne gaicara nxôá zi sáà, xao Me ne gha ka, ³²igabam kò Jeso ba xoa ne a máá: “Kái zi tséé zi qâè zi Ra x'ái tua, Abom koe guua hãa zi. Ka tua ko gazi xg'aeku koe ndakas domka nxôán cgoa xao Te?” témé.

³³Ne Juta ne xoa Me a máá: “C'êes tséés qâès domka ta xao Tsi tama, igaba Tsi ko Nqari ba còè domka a, kg'ama Tsi khòè Tsi i, igaba Tsi ko Nqari Tsi ii khama ma séèe domka a,” témé.

³⁴Me Jeso ba xoa ne a máá: “Gatu di X'àèan koe i gáé ncèeta ma góásea naka máá: ‘Gatu kar ko máá: nqári tu u,’ témé tama? ³⁵Eê **Nqarim di zi** Tcgãya zi koe ko méése sa chòò tamase tseegu si i sa ta q'ana hãa. Me kò Nqari ba gane ãe Gam dim kg'ui ba kò máàèa hãa ne nqári ta ma tcii. Ncèè Nqarim kò ko gaa ne khòè ne ãe ne nqári ta ma tcii, ³⁶ne tua nxãaska gatu díí tua ncèe ko máá, Nqari bar ko còè témé tu, Nqarim dir Cóa Ra a tar ko méé domka, Tíí ncèe Abom nxará tcg'òó, a nqôómkg'ai koe tsééa óá Ra! ³⁷Ncèè Abom di zi tséé zir kò kúrú tama ne méé tu nxãaska táá Tíí koe dtcòm guu. ³⁸Igaba ncèè kúrú zir kòò, igaba tu kò Tíí koe dtcòm tama ne méé tu nxãaska ãer ko kúrú zi tséé zi koe dtcòm, naka tua gha nxãasega q'ãa naka kómna q'ãa, Abom Tíí koe hãa, Ra Tíí Gam koe hãa sa,” tam méé.

³⁹Ne gaicara qg'óó Me ne gha sa tc'êe, Me tcg'oaragu ne.

⁴⁰Me nxãaska Jeso ba Jorotanem ka ncíí za ka xòèa ba koe kabise, Johanem kò ko kg'aika khòè ne tcguù-tcguum qgáim koe, a ba a síí gaa koe hãa. ⁴¹Ne kái ne khòè ne Gam koe síí a ne a máá: “Johane ba xg'ao táá c'êes x'áis ga sa kúrú, igabam xg'ao ncèem Khòèm ka bìrì ta a zi gúù zi wèè zia tseegu zi i,” témé.

⁴²Ne kò ãem qgáim koe kái ne khòè ne Jesom koe dtcòm.

Lasarom dis x'oo sa

11 Nxãaskam kò c'èem khòèm Lasaro ta ko ma tciiè ba ko tsàa, Betania koe guua ba, Maria sa hêé naka gas ka káikhoes Mareta sa hêéthêé sara dim x'áé-coa ba. ²Ncèes Maria sa gaas ncèe kò X'aigam **Nqari** ba tshãá di nxúian cgoa tcgáù nqàrèa hãas ga si i, a c'òòa sa cgoa tchùu u, ncèe káimkhoem Lasarom kòò tsàa sa. ³Ka sara kò nxãaska khòè qòeku sara Jesom koe kg'uiian tsééa úú, a máá: “X'aigàè, ãe Tsi ncàma hãa ba ko tsàa,” témé.

⁴Eèm ko ncèe sa kóm, kam kò Jeso ba máá: “Ncèes tcìi sa cuiskaga cg'òo mea hãa tite, igabas Nqari ba dqòm di si i, nxãasegam gha Nqarim dim Cóa ba dqòmme ka,” témé.

⁵Me kò Jeso ba Mareta sa hêé naka qòese sa hêé naka Lasaro ba hêéthêé ncàma. ⁶Khama ãem ko Lasaro ba ko tsàa sa kóm, kam kò cam cam tsara hãa ãem ko hãam qgáim koe.

⁷A ba a nxãaska Gam di xu xgaaxgaase-kg'ao xu bìrì a máá: “Hàà naka xae Jutea koe gaicara kabise,” témé.

⁸Xu xgaaxgaase-kg'ao xu bìrì Me a máá: “Xgaaxgaase-kg'ao Tseè, Juta ne ncàaga nxôán cgoa xao Tsi kg'oana, igaba Tsia ko gaicara gaa koe ga kabise?” témé.

⁹Me Jeso ba xoa a máá: “Cám ba gáé 12 aoran úú tama? Koaba ka ko qòòm khòè ba cuiskaga cg'áéa hãa tite, ncèem nqôóm di x'áà nem ko bód khama. ¹⁰Igaba ncèè khòèm kò ko ntcúian q'oo koe qòò nem ko cg'áé, x'áà nem úú tama khama,” tam méé. ¹¹Ncèetam ko mééa xg'ara kam kò bìrì xu a máá: “Gaxae ka c'èem Lasaro ba x'ómna hãa, Ra ko gaa koe síí tc'oman koe ghùù me,” témé.

¹² Xu xгаа-xгааse-kg'ao xu birí Me a máá: “X'aigaè, x'ómam kò hãa nem gha qãè,” témé.

¹³ Me kò Jeso ba x'óóam hãa sa nxàe, igaba xu kò Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu tc'ëea máá, tc'oman ncëe tseegu di Gam ko nxàe, ta tc'ëea.

¹⁴ Kam kò nxãaska Jeso ba tchànose birí xu a máá: “Lasaro ba x'óóaa hãa.

¹⁵ Ra gaxao domka qãè-tcaoa, kãã ra a kò ii khama, nxãasega xao gha dtcòm ka. Igaba hàà naka xae sí cgae me,” tam méé.

¹⁶ Kam kò Tomase *ncëe kò Didimo ta ma tciùè ba; ncëes cg'òè sa ko máá: 'Hoo-hore' témé* ba gam ka c'ëe xu xгаа-xгааse-kg'ao xu birí a máá: “Hààn xae thëé qõò, naka xae nxãasega sí x'óóo cgoa Me,” témé.

Jeso ba ko khòè qõeku sara qgài-qgai tcáo

¹⁷ Eëm ko Jeso ba hàà kam ko hàà sao-xg'ae, me Lasaro ba nxãakamaga 4 cáman tc'áms q'oo koe úúa hãa.

¹⁸ (Nxãaska i kò Jerusalema koe guu a Betania koe sían 3 kilomitaru khama noo. ¹⁹ Ne kò kái ne Juta ne hààraa, hàà ne gha Mareta sa hëé naka Maria sa hëéthëé sara qgài-qgai tcáo ka, gasara ka káíkhom di x'ooan koe.)

²⁰ Eës ko Mareta sa Jesom ko hàà sa kóm kas kò tcg'oa a sí xg'ae cgoa Me, si kò Maria sa nquum q'oo koe hãa.

²¹ Si kò Mareta sa Jeso ba birí a máá: “X'aigaè, thuu Tsi kò ncëe koe hãa nem ga kò tí kíf ba x'óóaa hãa tama. ²² Ra ncëeskaga igaba q'anaa, wèès gúús ãe Tsi ko Nqarim koe dtcàrà sam gha Nqari ba màà Tsi sa,” témé.

²³ Me Jeso ba birí si a máá: “Sáá kíf ba gha x'ooan koe tãe,” témé.

²⁴ Si Mareta sa xõa Me a máá: “Q'ana ra hãa me gha x'ooan koe tãe, còo dim cáman x'ooan koe i ko tãeem ka,” témé.

²⁵ Me Jeso ba birí si a máá: “Tí Ra x'ooan koe Tãe Ra a, a Ra a Kg'òè Ra a. Gaam ãe ko x'óóo igaba ko Tí koe dtcòm ba gha kg'òè, ²⁶ me diim wèem ãe kg'òèa hãa a ko Tí koe dtcòm ba cuiskaga x'óóo tite. Ncëe sa sia ko dtcòm?” tam méé.

²⁷ Si birí Me a máá: “Eè, X'aigaè, dtcòm ra ko Krete Tsi i sa, Nqarim di Tsi Cóa Tsi, ncëe kòo nqóomkg'ai koe hàà Tsi,” témé.

²⁸ Ncëe zi gúú zis ko nxàea xg'ara kas kò qõò a sí qõeses Maria sa dxùukg'ai koe tciaa tcg'óo a birí si a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao ba ncãa hàà, a ko tcii si,” témé. ²⁹ Eës ko ncëe sa kóm kas kò qháése tãe a sí cgae Me. ³⁰ Nxãaskam kò Jeso ba qanega x'áé-coam koe tcãà ta ga hãa, igabam kò Maretas ncãa xg'ae cgoa Me koe ga qanega tãe. ³¹ Eè kò Marias cgoa nquu q'oo koe hãa a ko qgài-qgai tcáo si ne Juta ne ko bóò, si ma qháése tãe a tcg'oara hãa sa, ka ne kò còò si, tc'áms koes ko sí hãa a kg'ae, ta ne kò tc'ëea khama.

³² Eës ko Maria sa Jesom hãas qgáís koe sí, a ko bóò Me kas kò nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé a máá: “X'aigaè, thuu Tsi kò ncëe koe hãa nem ga kò tí kíf ba x'óóaa hãa tama,” témé.

³³ Eëm ko Jeso ba bóò sis ko kg'ae, naka ãe kò xùri si a hààraa ne Juta ne hëéthëé ko kg'ae, kam kò kaisase xg'ai, i tcáo ba nxùrù. ³⁴ Me tãe ne a máá: “Nda koe tu xòò mea?” témé. Ne birí Me a máá: “X'aigaè, hàà naka bóò,” témé.

³⁵ Me Jeso ba kg'ae. ³⁶ Ne kò nxãaska Juta ne máá: “Bóò, nta noosem ncàm mea sa,” témé. ³⁷ Igaba ne kò c'ëea ne máá: “Ncëem khòem ncëe thuu kãà tcgáím khòè ba xgobekg'am tcgáía hãa ba gáé kò táá ncëem khòè ba kúru me x'óóaa hãa tite?” ta ma tãeku.

Jeso ba ko Lasaro ba x'ooan koe ghùí

³⁸ Me kò Jeso ba gaicara kaisase xg'ala hãase tc'áms koe sí. Xòam q'oo koes kò

hãa, si nxōá sa kg'áma ba koe tòòèa.
³⁹ Me Jeso ba máá: “Nxōá sa tcg'òó,”
 témé.

Si ãe kò x'óóa hãam khòem ka qōe-
 ses Mareta sa bìrì Me a máá: “X'aigaè,
 ncēm x'aem kam hñmsam xg'ãò ba hãa,
 4 cáma nem úúa a kg'òndèa hãa khama,”
 témé.

⁴⁰ Kam kò Jeso ba bìrì si a máá: “Bìrì
 si ta ga Ra gáé hãa, dtcòm si kòo ne
 si gha Nqarim di x'áàn hòò sa?” témé.

⁴¹ Ka ne ko nxōá sa tcg'òó. Me Jeso ba
 tc'amaka ghùii-kg'ai a máá: “Aboè, qāè-
 tcaoa Ra ko máá Tsi, kóm Tea Tsi hãa
 domka. ⁴² Q'ana Ra hãa wèè x'aè ka Tsi
 ko kóm Te sa, igabar ko ncēe tēe ne khòè
 ne domka ncēe sa nxàe, nxāasega ne gha
 dtcòm, Tsáá Tsia tsééa óá Tea hãa sa ka,”
 témé. ⁴³ Ncēetam ko mééa xg'ara kam kò
 tc'amaka hãam dòm cgoa q'au a máá:
 “Lasaroè, tchàa koe tcg'oa!” témé. ⁴⁴ Me
 x'óóa kò hãam khòè ba tcg'oa, tshàua ba
 hēé naka nqàrèa ba hēéthēéa kò lapian
 cgoa tcámmèa, i kg'áia ba c'ēm qgáim
 cgoa tcámmèa. Me Jeso ba bìrì ne a máá:
 “Kgoara tcg'òó cgae me qgáia ne nakam
 qōò,” témé.

Juta ne ko Jesom di cg'òoan qg'áikua máá

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Nxāaska ne kò kái ne Juta ne ncēe
 kò Maria sa dàra hãa ne, a kò Jesom kò
 kúrúa hãa zi gúù zi bóò ne, Gam koe
 dtcòm. ⁴⁶ Igaba ne kò c'ēe ne Farasai xu
 koe sí a bìrì xu Jesom dùù sa kúrúa hãa
 sa. ⁴⁷ Ka xu kò nxāaska kaia xu peresiti
 xu hēé naka Farasai xu hēéthēé xg'ae sa
 tcii a tēèku a máá: “Dùù sa xae gha kúrú?
 Ncēm Khòè ba ko kái zi x'ái zi kúrú ka.
⁴⁸ Guu Me xae kò Me ko ncēe zi gúù zi
 qanega kúrú, ne i gha wèè khòèan Gam
 koe dtcòm, ne gha Roma ne nxāaska hàà
 sixae dim nqōò ba hēé naka khòè ne
 hēéthēé xhùu cgae xae e,” ta xu méé.

⁴⁹ Igaba gaxu ka c'ēm Kaifase ta ko
 ma tciiè ba, ncēe kò ãem kurim ka kaiam
 peresiti ii ba kò kg'ui a máá: “Cúí gúù ga
 xao c'úúa hãa! ⁵⁰ Bóò xao gáé q'ãa tama,
 cúim khòè ba guu me wèè ne khòè ne
 x'óóa máá sa qāè si i, wèès qhàò sa guu
 si kaàkaguèan ka sa?” témé.

⁵¹ Ncēe sam kò gam koe guuase nxàe
 tama, igabam kò ãem kurim ka kaiam
 peresiti me e khama porofita, Jeso ba
 gha ko Juta dis qhàò sa x'óóa máá sa,
⁵² naka ães qhàòs cúis tama sa, igaba
 gataga Nqarim di ne cóá ne ncēe tsai-
 tsaisea xōe ne hēéthēé e, xg'ae-xg'ae nem
 gha, ne cúis gúù sa ii ka.

⁵³ Xu kò nxāaska ãem cáim koe ga guu
 a qg'áiku, cg'òo Me xu gha ka.

⁵⁴ Me kò Jeso ba nxāaska táá
 kgoarasease Juta ne xg'aeku koe caate.
 Igabam kò gaa koe tcg'oa a tchàa-xgóòs
 qàe koe hãam qgáim koe qōò, Eferaimè
 ta ko ma tciiè ba, a sí gaa koe Gam di
 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa hãa.

⁵⁵ Juta ne dis Pasekas dim x'aè ba kò
 cúù me e, ne kò Pasekas cookg'ai koe
 kái ne nqōóm koe guu a Jerusalema koe
 qōò, sí ne gha q'ano-q'anoè ka. ⁵⁶ Ne kò
 Jeso ba qaa, a ne a ko ãe ne tempelem
 q'oo koe hãa ka tēèku, a ko máá: “Dùù
 sa tu ko t'ēe? Cuiskaga ba gáé kōès koe
 hàà tite?” témé. ⁵⁷ Igaba xu kò kaia xu
 peresiti xu hēé naka Farasai xu hēéthēé
 x'áèan tcg'òóa hãa, ncēe c'ēm khòem kò
 ndam hãa sa q'ana hãa ne méém q'aa-
 q'aa xu sa, nxāasega xu gha qgóó Me ka.

Jeso ba ko Betania koe nxùian cgoa ntcāa nqàrèè

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

12 ⁶ cáman Paseka dim cáim
 cookg'ai di kam kò Jeso ba
 Betania koe qōò, Lasarom kò x'áèa hãa
 koe, ncēm kò x'ooan koe ghùia hãa
 ba. ² Me kò Jeso ba gaa koe dqòa di
 tc'ooan máàè. Si kò Mareta sa nxàa máá
 xu, me kò Lasaro ba ãe ko Jesom cgoa

tc'óó xu ka c'ée me e. ³Kas kò nxāaska Maria sa nareta cgoa cúí kúrúèa tshāán dim ts'óó-c'óám kaia ba⁴ sèè, ncée kaisa marian cgoa ko x'ámáem tshāá ba, a Jesom nqàrè koe ntcāá, a sa a c'òòà sa cgoa tchùu nqàrè Me. Me kò nquu ba èem tshāám di xg'áóan ka cg'oè.

⁴Igabagam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'èem Jutase Isekariote ba, (ncée gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcāà Me ba) máá: ⁵“Dùús domka ba kò ncèem tshāá ba x'ámáguè tama, kurim di marian cgoa, naka i maria ba dxàua ne khòè ne máàè?” témé. ⁶Ncées gúù sam kò dxàua ne khòè nem ncàma hāa domka nxàe tama, igaba ts'āà-kg'ao me e domka a. A kò mari dtcòbè sam qg'óóa hāa khama, q'oo koe marian sèèa mááse kg'oana.

⁷Me Jeso ba xoa a máá: “Guu si tu, Tiri kg'ónò cáma nes tòóa máá mea ke.

⁸Dxàua ne khòè ne cgoa tu wèè x'aè ka hāa, igaba tu wèè x'aè ka Tíí cgoa hāa tite,” tam méé.

Lasaro ba ko qg'áikua máàè

⁹Eès ko kaias xg'aes Juta ne di sa Jeso ba hàna sa kóm, ka ne kò gaa koe síí, Jesom domka cúí tamase, igaba ne gha kúúa hàà Lasaro ba bód ka hēèthéé e, ncèem kò x'ooan koe ghùia hāa ba. ¹⁰Nxāaska xu kò kaia xu peresiti xu qg'áiku, Lasarom ga ba xu gha thēé cg'óo sa. ¹¹Gaam domka ne kò ko kái ne Juta ne Jesom koe síí, a ne a ko Gam koe dtcòm khama.

Jeso ba ko Jerusalema koe tcāà

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹²Q'uu dim cámi ka ne kò kái ne khòè ne èè kò kòès koe hààraa ne kóm, Jeso ba ko Jerusalema koe hàà sa. ¹³Ka ne kò mokolane dis hìis di toàràn sèè a tcg'oa, a síí xg'ae cgoa Me, a ne a q'au a máá:

“Hosana!

Ts'ee-ts'ee/kg'aièa baa,

Gam èe ko X'aigam **Nqarim** di cg'òèan cgoa hàà ba,

ncée Iseraele dim X'aiga ba!”

ta ne méé.

¹⁴Me kò Jeso ba donghi-coa ba hòò a ba a qábì me, ncée i ko ma góá tòòèa khamaga ma a ko máá:

¹⁵“Táá q'ào guu, Sione di si cóá seè;

bód, sarim X'aiga ba ko hàà,

donghi-coam koe qábì ntcóò a ke,”

téméè khama.

¹⁶Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'āà dis ka ncée zi gúù zi kómá q'āa tama. Igaba èem ko Jeso ba x'áakaguè ka cúíga xu kò bóòà q'āa, ncée zi gúù zi **Nqarim dis Tcgāyas koe** góàèa hāa zi ko Gam ka kg'ui, a zi a Gam koe kúrúèa hāa sa.

¹⁷Eèm ko Lasaro ba tc'áms koe tciaa tcg'òó, a ko x'ooan koe ghùì me ka kò hāa cgoa Meas xg'ae sa kò Gam ka nxàea tseegukagu. ¹⁸Ncées x'ái sam kúrúa hāa sa ne kò kóm, domka ne kò kái ne khòè ne síí xg'ae cgoa Me. ¹⁹Ka xu kò Fara-sai xu nxāaska bìrìku a máá: “Bód tama xao gáé hāa, cúí gúù kúrú xae gha ga káà a sa? Bód, wèèm nqóó ba ko xùri Me!” témé.

Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui

²⁰Nxāaska xu kò èè kò qòò a síí ko Jerusalema dis kòès koe còrè ne xg'aeku koe c'ée xu Gerika xu hàna. ²¹Ka xu kò Filipim koe hàà, ncée ko Betesaida dim x'áém Galilea dim koe guua ba, a dtcàrà me a máá: “Aboè, Jeso ba xae bóò kg'oana,” témé. ²²Me kò Filipi ba síí Anterea ba bìrì, tsara kò Anterea ba hēè naka Filipi ba hēèthéé tsara síí Jeso ba bìrì.

²³Me Jeso ba xoa tsara a, a máá: “X'aè ba hààraa, Khòèm dim Cóám gha

⁴12:3 qáo-qaoseam litaram khama noo ba.

x'áakaguè ba. ²⁴Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Mabere cgùrim kòo gómankg'ai koe tcheè, a x'óó tama, nem cúim cgùri me e. Igaba èem kòo x'óó nem ko kái cgùrian kúru. ²⁵Khòem èe gam dis kg'òè sa ncàma hãa bas gha aa-guse cgae, igaba khòem èe gam dis kg'òè sa ncèem nqóom koe hòrea hãa ba gha chòò tamase hòò si. ²⁶Díim wèem èe ko tsééa máá Te ba méém xùri Te, èer hàna koem gha Tirim tséé-kg'ao ba théé hãa, Me gha Abo ba èe ko tsééa máá Te ba dqòm.

²⁷“Ncèskas tiris tcáo sa tshúu qgái koe hãa, ka Ra gha nta méé? ‘Aboè, ncèem x'aèm koe kgoara Te,’ ta ra gha méé? Eè-èe, ncèes gúus domka ga Ra ncèem x'aèm koe hààraa. ²⁸Aboè, cg'òèa Tsi x'áakagu!” tam méé.

Kam kòò dóm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Ncãar x'áakagu u, a Ra a gha gaia x'áakagu u,” témé. ²⁹Gaa koe hànas xg'aes ko kóm kas kòò máá, túúm ts'oo-q'oo o, témé. Ne ko c'èe ne máá: “Moen-gele ba ncãa kòò kg'ui cgoa Me,” témé.

³⁰Me Jeso ba xoa ne a máá: “Ncèem dóm ba gatu domka hààraa, Tíí domka tamase. ³¹Ncèe ba ncèeska ncèem nqóom gha xgàràè dim x'aè me e, me gha ncèeska x'aiga-coam ncèem nqóom di ba xhàiguè. ³²Ra gha Tíí, nqóomkg'ai koer kòò ghùèè ne wèé khòèan Tíí koe tcéèa óá,” tam méé. ³³Ncèe sam kòò ko nxàe, hààm ko x'óós x'oo-kg'ám sam gha x'ái ka.

³⁴Si xg'ae sa xoa Me a máá: “X'áèan koe ta kóma hãa i ko máá, Kreste ba gha chòò tamase hãa, témèè, ka Tsi gáé ko Tsáá nta hées ka máá: ‘Khòem dim Cóa ba gha ghùèè,’ témé? Khòem dim Cóm ncèe ba díi baa?” ta ne méé.

³⁵Kam kòò Jeso ba bìrí ne a máá: “X'áà ne gha cg'aré x'aè-coan gatu xg'aeku koe hãa. Ke tu qòò te, qanega tu x'áàn úúa hãa x'aè ka, naka i gha nxãasega táá ntcùúan tcãa cgae tu u. Khòem èe ko

ntcùúan q'oo koe qòò ba c'úúa hãa nda koem ko qòò sa ke. ³⁶Eè tu qanega x'áàn úúa hãa x'aè ka méé tu gatu di tcoman x'áàn koe tòò, naka tua gha nxãasega x'áàn di tu cóa tu ii,” tam méé. Eèem ko Jeso ba kg'ui cgoa nea xg'ara kam kòò tcg'oa a qòò a síí xài-kg'ai ne.

Juta nea gane dis dtcòm tamas koe qanega hãa

³⁷Jeso ba kòò kái zi x'ái zi tcgái-q'ooa ne koe kúru, igaba ne kòò qanega Gam koe dtcòm tama. ³⁸*Si kòò ncèe sa kúrise*, nxãasega i gha porofitim Isaiam di kg'uian nxàea tseegukaguè ka, ncèe ko máá:

“X'aigàè, díi na gatá di kg'uian ncèe ta nxàea hãa koe dtcòmaa?
Me gataga X'aigam dim x'òà ba díin x'áíèa hãa?”

témé e.

³⁹Ncèes gúus domkaga ne kòò dtcòmàn ka tààè. Isaiia ba kòò gaicara máá:

⁴⁰“Gane di tcgáia nem kaàkagua hãa, a tcáóa ne x'óó-x'ooa hãa, nxãasega ne gha táá gane di tcgáian cgoa bóò ka,
a ne a gane di tcáóan cgoa táá kóma q'ãa ka,

a ne a Tíí koe táá kabise,
Ra Tíí qàèkagu ne ka,”

tam Nqari ba mééa khama.

⁴¹Isaiia ba kòò ncèe zi gúú zi kg'ui, *Jesom* di x'áà nem kòò hòò hãa, a ko Gam ka kg'ui khama.

⁴²Gatà i ii igaba xu kòò kái xu tc'ãa-cookg'ai xu Gam koe dtcòm. Igaba xu kòò Farasai xu domka gaxu di dtcòmàn táá x'ái, nxãasega xu gha táá còrè-nquum koe xhàiguè ka. ⁴³Khòè ne di dqòmkuam xu kaisase ncàma hãa Nqarim dian ka khama.

⁴⁴Kam kòò Jeso ba q'aua kg'ui a máá: “Khòem kòò ko Tíí koe dtcòm nem Tíí koe cúí dtcòm tama, igabam ko théé èe tsééa óá Team koe dtcòm. ⁴⁵Eèem kòò

bòò Te, nem ko Gaam ãe tséé Tea hãa ba bòò. ⁴⁶Nqõóm koer X'áa iise hààraa, nxãasega i gha táá cúí khòè ãe ko Tíí koe dtcòm ga ntcúú q'oo koe hãa ka.

⁴⁷“Ncèè khòèm kòo Tiri kg'uian kóm, igabam kò qgóóa qari i tama, ne Ra Tíí xgàra tama. Nqõó ba hàà xgàra di ser hàà tama, igaba Ra nqõó bar gha hàà kgoara ka hààraa khama. ⁴⁸Gam ãe ko xguì Te, a kg'uia Te kóm tama ba xgàra me ko ba úú: ãer kg'uia hãa kg'uia ne gha còo ðim cáím ka xgàra me. ⁴⁹Tíí ka Ra kg'uia mááse tama, igabam Abom ncèè tséé Tea hãa ba x'áè Tea, dùú sar gha kg'ui a nxàe sa. ⁵⁰Ra q'ana hãa Gam di x'áè-kg'ámna nea chòð tamasa kg'òè si i sa. Gaa domkas wèès gúús ãer ko nxàe sa, Ra ko ãem ma Abo ba ma bìrí Te sia hãa khama ko ma nxàe si,” tam méé.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xgaa-xgaa; Gam ðim còrè ba (13–17)

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xg'aà nqàrè

13 Paseka dis kòès cookg'ai i kò ii. Me kò Jeso ba q'ana hãa, x'áè ba hààraa, ncèem nqõó bam gha tcg'oaragu a Abom koe qõð di ba sa. Gam di ne khòè ne nqõóm koe hãa nem kò ncàmna hãa, khamam kò cg'òèasem ncàm nea sa x'áí ne.

²Dqà di tc'õoa ne kò kúrúè, me dxãwa ba nxãakamaga Jutasem Isekar-iotem tcáó koe tcana, Simonem ka cóáse ba, Jeso bam gha khòèan tshàu q'oo koe tcàa ka. ³Jeso ba kò q'ana, Abo ba wèé zi gúú zi Gam di qarian koe tòóá hãa sa, Me Nqarim koe guua hãa, a ba a ko Nqarim koe ga kãbise sa. ⁴Kam kò nxãaska tc'õoan ko tc'õòè qgáí koe tãe, a ba a tc'amakam hana qgáían nxõo, a tchùuse cgoa ðim qgáí ba tcám kháó. ⁵A gaa koe guus ka, xg'aàse cgoa dis gãbas koe tshàn ntcãa, a Gam di xu

xgaa-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a xg'aà nqàrè, a tcám kháóam kò hãam qgáím tchùuse cgoa ðim cgoa tchùu nqàrè xu.

⁶A ba a Simonem Peterem koe hàà, me Petere ba bìrí Me a máá: “X'aigàè, hàà Tsia gáé ko Tsáá nqàrèa te xg'aà?” témé. ⁷Me Jeso ba xõa me a máá: “Ncèer ko kúrú sa tsi cuiskaga ncèeskaga bòða q'ãa tite, igaba tsi gha nxãwa kháóka bòða q'ãa si,” témé. ⁸Kam kò Petere máá: “Cuisikaga Tsi nqàrèa te xg'aàra hãa tite,” témé. Me Jeso ba xõa me a máá: “Ncèè xg'aà nqàrè tsi tamar kò hãa ne tsi Tíí koe hãa tama,” témé. ⁹Me Simone Petere ba máá: “Kháé nxãaska, X'aigàè, nqàrèa te cúí tamase, igaba tshàu te hèé naka tcúúa te ga hèéthèé xg'áàò,” témé.

¹⁰Me Jeso ba xõa a máá: “Khòèm ãe ncãa xg'aàse ba ko nqàrèa ba cúíga xg'aàn tc'èe, wèé tc'áróa ba ga q'ano o khama. Xao gaxao q'ano xao o, wèéa xao q'ano tama igaba,” témé. ¹¹Q'anam kò hãa ðíí ba ko hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcàa Me sa khama, gaa domkagam kòo máá: “Wèéa xao ga q'ano tama,” témé.

¹²Eèm ko nqàrèa xu xg'aà cgoa xg'ara kam kò Gam di zi qgáí zi hãa a ntcõó-q'ooa ba koe kãbise, a ba a tãe xu a máá: “A bòða xao ko q'ãa, ncèer ncãa kúrú cgae xao o sa? ¹³Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,' ta xao ko ma tcii Te, a ko máá: 'X'aiga Tseè,' témé, tseeguse, gaar ga Ra a domka. ¹⁴Ra Tíí gaxao ðir X'aiga, a Xgaa-xgaa-kg'ao Ra ncãa nqàrèa xao xg'aà, ke méé xao gaxao igaba thèé gaxao ka c'èea xu di nqàrèan xg'aà. ¹⁵Sere-sere sar kúrúa máá xaoa, ke méé xao gaxao igaba ãer ma kúrúa hãa khamaga ma thèé kúrú. ¹⁶Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Gam ka q'òðsem ka kaia hãam qãa ba kãa me e, me gataga ãe tsééèa hãa ba ãe tséé meam ka kai tama. ¹⁷Ncèeska xao ncèe zi gúú zi q'ana hãa, khama xao gha kúrú zi xao kòo ne ts'ee-ts'eekg'aiè.

**Jeso ba ko khòè ne tshàu
q'oo koe tcàakus ka kg'ui**

(Mt 26:20-25; Mk
14:17-21; Lk 22:21-23)

¹⁸ “Wèéa xao gar nxàe tama, èer nxàrá tcg'òóa hãa xur q'ana hãa. Igabas ko ncèe sa **Nqarim dis** Tcgāyas koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncèe ko máá: ‘Gaam èe ko tíí cgoa péréan tc'òó ba tirim cg'òo-kg'ao ba kúrúia hãa,’ témé sa. ¹⁹ Ra ko kúrúse tama ias cookg'ai koe ncèeska birí xao o, nxàasega xao gha èe i kòo kúrúse ne, Tíí ga Ra a sa dtcòm ka. ²⁰ Tseegu ner ko birí xao o, a ko máá: Wèém èe ko èer tsééa úúa hãa ba qāèse hàakagu ba ko Tíí ga Ra qāèse hàakagu, me ko dìím wèém èe ko Tíí qāèse hàakagu Te ba èe tsééa óága Tea ba qāèse hàakagu,” tam méé.

²¹ Ncèetam ko Jeso ba mééa xg'ara ka i kò tcáóa ba tshúú qgáí koe hãa, Me kò nxàea tseegukagu a máá: “Tseegukar ko birí xao o a ko máá: Gaxao ka c'èe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcàà Te, témé,” tam méé.

²² Gam dí xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ko téé a bóòku, gaxu ka ndaka bam ko nxàe sa c'úúa hãase. ²³ Me kò gaxu ka c'èem ncèe kò Jesom ka kaisase ncàm'mèa hãam xгаа-xgaase-kg'ao ba Gam koe ghãasea ntcòe. ²⁴ Me kò Simone Petere ba gaam xгаа-xgaase-kg'ao ba tcgáía ba cgoa qāè a birí me a máá, ndaka bam ko nxàe sa tèè Me, témé.

²⁵ Me Jesom koe ntcóóa ghãase, a tèè Me a máá: “X'aigàè, díí baa?” témé.

²⁶ Me Jeso ba xọa me a máá: “Gaam èer ko ncèes péré qàmà sa màà me e, èer kò gàbas q'oo koe tcguù-tcguu sia xg'ara ne,” témé. Eëm ko gaas péré qàmà sa tcguù-tcguua xg'ara, kam kò Jutase Isekariote ba màà si, Simonem ka cóáse ba. ²⁷ Eëm ko Jutase ba péré qàmà sa sèè kagam ko satana ba tcàà cgae me. Me Jeso ba birí me a máá: “Kúrú kg'oana tsi hãas gúú sa qháése kúrú,” témé. ²⁸ Igaba

tc'òóè ko qgáí koe i kò cúí khòè ga táá q'áa, dùús domkam ko Jeso ba èeta méé sa. ²⁹ Jutase ba kò mari dtcòbè sa úúa hãa khama xu kò c'èe xu tc'èea máá, Jeso ba ko birí me, kòès koe ko tc'èese zi gúú zim gha x'ámá sa, kana c'èe gúú-coa nem gha èe dxàua hãa ne màà sa, ta tc'èea. ³⁰ Eëm ko Jutase ba péréan sèea xg'ara kam kò kúúga tcg'oa. I kò ntcúú u.

Kabam x'áè-kg'ám ba

³¹ Eëm ko qòò, kam kò Jeso ba máá: “Ncèeskam ko Khòèm òim Cóá ba x'áakaguè, Me ko Nqari ba Gam koe x'áakaguè. ³² Ncèè Nqarim kò ko Gam koe x'áakaguè, nem gha Nqari ba nxàaska thèé Cóá ba Gam koe x'áakagu, a ba a gha cúí q'oro x'áakagu Me.

³³ “Cóá xaoè, xòm x'aèa ner gha hãa cgoa xao o. Qaa Te xao gha. Eër kò ma Juta ne ma biría khamaga Ra ko ma ncèeska birí xao o a ko máá: Eër ko qòò koe xao cuiskaga sífa hãa tite.

³⁴ “Ra ko kabam x'áè-kg'ám ba máá xao o, a ko máá: Gaxao ka c'èe ne ncàm. Ncèer ma ncàm xaoa hãa khama méé xao ma gaxao ka c'èea ne thèé ncàm. ³⁵ Ncèes gúús ka i gha wèè khòéan q'áa, Tiri xao xгаа-xgaase-kg'ao xao o sa, gaxao ka c'èean xao kò ncàm hãa ne,” tam méé.

**Jeso ba ko Peterem
gha xọase Me sa nxàe**

(Mt 26:31-35; Mk
14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Me Simonem Petere ba birí Me a máá: “X'aigàè, nda koe Tsi ko qòò?” témé.

Me Jeso ba xọa me a máá: “Ncèer ko qòò koe tsi cuiskaga kgoana naka xùri Tea hãa tite, igaba tsi gha kháóka nxàwa xùri Te,” témé.

³⁷ Me Petere ba Gam ka máá: “X'aigàè, dùús domka ra gáé ga ncèeskaga xùri Tsi tama? Tsáá domkar gha kg'òèa te tcg'òò,” témé.

³⁸Me Jeso ba xɔa me a máá: “Tíí domka tsia gha kg'òèa tsi tcg'òó? Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi a ko máá: Ghòrò ba kg'aea hãa tite, tsi gha nqoana q'oro xɔase Te,” témé.

Jeso ba dàò Me e, Abom koe ko síí ba

14 “Táá méé i tcáóa tu nxùrù qgái koe hãa guu. Nqarim koe hée naka Tíí koe héeéthéé tcoman úú. ²Abom dim nquum q'oo koe i kái x'àè-q'ooan hàna; ncèè gatà i kò ii tama ner ga kò q'ãa-q'ãa tua hãa, síír ko x'àè-q'ooan kg'ónòda máá tu u sa. ³Ncèè qòòr kò a ko síí x'àè-q'ooan kg'ónòda máá tu u, ner gha k̄abise a hàà séèa mááse tu u, nxãasega tu gha gatu igaba thée síí Tíí hàna qgái koe hãa ka. ⁴Tu gataga qòòr kom qgàim di dàòan q'ana hãa,” tam méé.

⁵Me Tomase ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, qòò Tsi kom qgái ba xae c'úúa, ka xae ga ntama ma gaa qgái dim dàò ba q'ãa?” témé.

⁶Me Jeso ba xɔa me a máá: “Tíí Ra Dàò Ra a, a Tseegu Ra a, a Ra a Kg'òè Ra a. Tíí ka oose ko Abom koe síím khòèm cúím ga ba káà me e. ⁷Ncèè q'ãa Tea xao kò hãa ne xao ga kò thée Abo ba q'ana hãa. Igaba xao ncéeska q'ãa Mea, a bóò Mea hãa,” tam méé.

⁸Me Filipi bìrí Me a máá: “X'aigaè, Abo ba x'ái xae e, nxãaska xae gha qàè xae e,” témé.

⁹Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncèetar ma qáò x'àèan gaxao cgoa hãa igaba Tsi ko c'úú Te, Filipiè? Díím wèém èe bóò Tea hãa ba Abo ba bóòda hãa. Nta tsi gha máá: ‘Abo ba x'ái xae e,’ témé?

¹⁰A dtcòm tama tsia Abom koer hãa, Me Abo ba Tíí koe hãa sa? Kg'uiian ncèer ko gaxao cgoa kg'ui nea Tíí koe guu nakar kg'ui i tama, igaba Abom ncèe Tíí koe x'ãèa hãa ba ko tséèa ba kúrí. ¹¹Dtcòm méé xao, Abom koer hãa, Me Gabá Tíí koe hãa sa. Ncèè gatà i kò ii tama ne méé xao nxãaska dtcòm are-aresa zi tséé

zi èer ko kúrí zi domka. ¹²Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Díím wèém èe ko Tíí koe dtcòm ba gha èer ko Tíí kúrí sa kúrí, a ba a gha ncèe tséèan ka kaia hãa tséèan kúrí, Tíí Ra ko Abom koe qòò khama. ¹³A Ra a gha dùús wèès èe xao ko Tíí cg'òè koe dtcàrà sa kúrí, nxãasegam gha Abo ba Cóám koe guu a dqòmme ka. ¹⁴Ncèè c'èes gúú sa xao kòò Tíí cg'òè koe dtcàrà ner gha kúrí si.

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba nqòòkagu

¹⁵“Ncèè ncàm Tea xao kò hãa ne xao gha x'áè-kg'áma Te qgóóa qari. ¹⁶Ra gha Abo ba dtcàrà Me gha c'èem Hùì-kg'ao ba tséèa úúa máá xao o, gaxao cgoa gha chòò tamase hãa ba. ¹⁷Ncèe ba tseeguan dim Tc'èe Me e. Nqòó ba cuiskaga hòò Me tite, bóò Meam hãa tite, a ba a c'úú Mea khama. Igaba xao gaxao q'ãa Mea, gaxao cgoam x'ãèa, a ba a gha gaxao koe hãa khama.

¹⁸“Cuiskagar khãadoma-coa khama ma guu xaoa hãa tite, a gha k̄abise a hàà cgae xao o. ¹⁹Xòm x'áè q'oo koem nqòó ba gaicara hòò Tea hãa tite, igaba xao gha gaxao hòò Te, kg'òèa Ra hãa domka, xao gha gaxao igabaga kg'òè khama. ²⁰Gaam cáím ka xao gha q'ãa, Tíí Ra Abom koe hãa, xao gaxao Tíí koe hãa, Ra Tíí gaxao koe hãa sa. ²¹Díím wèém èe x'áè-kg'áma Te úúa, a qgóóa qari ana ba gaam ncàm Tea hãam ga me e. Gaam èe ncàm Tea hãa ba gha Abom ka ncàmmè, Ra gha Tíí igaba thée ncàm me a gha gaam koe x'áise,” tam méé.

²²Me Jutase (ncèe Isekariote tama ba) bìrí Me a máá: “X'aigaè, dùús domka Tsia gha x'áise xae e, nqòó ba x'áise tamase?” témé.

²³Me Jeso ba xɔa a máá: “Ncèè khòèm kò ncàm Tea hãa nem gha kg'uia Te qgóóa qari, Me gha Abo ba ncàm me, Tsam gha hàà cgae me, a Tsam a gha Sitsam di x'ãè-q'ooan gaam koe kúrí.

²⁴ Gaam ãe ncàm Te tama ba kg'uia Te qg'óó qari tama; i gataga kg'uiian ãe xao ko kóm, Tíí koe guu tama, igaba i ncêe tsééa óá Team Abom koe guua.

²⁵ “Ncêe gúua ner birí xaoa hãa, ãer kò qanega gaxao cgoa hãa ka. ²⁶ Igaba Hùì-kg'aom ncêe Tcom-tcomsam Tc'êe ii ba, ncêem gha Abo ba Tiri cg'òean cgoa tsééa óá ba, nxãa ba gha wèè gúuan ga xгаа-xгаа xao o, a ba a gha wèè gúuan ãer birí xaoa hãa tc'êe-tc'êesekagu xao o.

²⁷ “Tòókuan cgoar ko guu xao o, Tiri tòókua ner ko máa xao o. Nq'óm ko ma máa xao o khamar ma máa xao o tama. Táá méé i tc'áóa xao nxùrù qg'ái koe hãa guu, kana méé xao táá q'ád guu. ²⁸ Kóm tea xao kò hãa Ra ko birí xao o a ko máá: ‘Q'òò Ra ko, a Ra a gha kabise a hàà cgae xao o,’ témé. Ncêe ncàm Tea xao kò hãa ne xao ga kò Abom koer ko q'òò khama q'ãè-tcaoa, Abo ba Tíí ka kaia hãa khama. ²⁹ Ra ncãa ncêeska birí xao o, qanega i kúrúse tama cookg'ai koe, nxãasega xao gha ãe i kòò kúrúse ne dtcòm ka. ³⁰ Gaicarar q'ádse kg'ui cgoa xaoa hãa tite, ncêem nq'óm dim x'aiga ba ko hàà khama. Cúí qari gam Tíí koe úú tama, ³¹ igaba méém nq'óó ba q'ãa, Abo ba Ra ncãmna hãa, a ko Abom ma x'ãè Tea hãa khama ma tséé sa.

“Têe xao ncêeska, naka hààn xae q'òò,” tam méé.

Jeso ba tseegu dim Kg'om Me e

15 *A ba a máá:* “Tíí Ra tseegu dir Kg'om Ra a, Me Tirim X'òò ba Xhàrà-kg'ao Me e. ² Tíí koe hãam nxãam wèém ãe tc'áróan kúrú tama bam ko q'ãea tcg'òó, a ba a ko wèém nxãam ãe ko tc'áróan kúrú ba dcàò, nxãasegam gha q'ano a kái tc'áróan kúrú ka. ³ Nxãakamaga tu ncêe kò kg'ui cgoa tu um kg'uim ka q'anokaguèa. ⁴ Tíí koe tu hãa nakar Tíí gatu koe hãa. Cúím nxãam ga ba cúíam kò hãa ne tc'áróan kúrú hãa tite, kg'om dis hiis koem kò hãa ne cúí ga a,

gatu igaba tu gatà hêéa tite, Tíí koe tu kò hãa ne cúí ga a.

⁵ “Tíí Ra Kg'om Ra a, tu gatu nxãa tu u. Gaam ãe Tíí koe hãa, Ra Tíí gam koe hãa ba, gam kái tc'áróan ko kúrú ga me e, Tíí ka oose tu cúí gúú ga kúrú hãa tite khama. ⁶ Ncêe khòém kò Tíí koe hãa tama, nem ko nxãam khama ma xaoaguè, a ba a xg'óó; ãeta ii nxãa ne ko sáà xg'ae, a c'eean q'oo koe síí xaoa tc'ãa, a dàdè. ⁷ Ncêe Tíí koe tu kò hãa, i Tiri kg'uiian gatu koe hãa ne tu gha ãe tu ko tc'ees wèè sa dtc'àrà, a tu a gha kúrú mááè si. ⁸ Si ko ncêe sa Tirim X'òò ba x'áakagu: kái tc'áróan tu gha kúrú, a tu a gha gatà iim dàòm ka Tiri tu xгаа-xгаа-kg'ao tu ii. ⁹ Ncêem ma Abo ba ncàm Tea hãa khamagar ma ncàm tu ua hãa. Ke méé tu ncêeska Tiri ncàm kuan koe hãa. ¹⁰ Ncêe Tiri x'áèan tu kò qg'óó qaria, ne tu gha Tiri ncàm kuan koe hãa, ncêe ma Tirim X'òòm di x'áèan ma qg'óó qaria, a Gam di ncàm kuan koe ma hãa khamaga ma.

¹¹ “Ncêe gúua ner birí tua hãa, nxãasega i gha Tiri q'ãè-tcaoan gatu koe hãa ka, naka gatu di q'ãè-tcaoan gha cg'òè ka hêéthéé e. ¹² Tirim x'áè-kg'ám ba ncêe me e: ncàm gatu ka c'èea ne, ãer ma ncàm tua hãa khamaga ma. ¹³ Cúí khòè ga ncêes ncàm s ka kaia hãas ncàm sa úúa hãa tama, ncêe khòém ko ãem ncãmna hãa ne khòè ne gam di kg'òèan tcg'òóa máá sa. ¹⁴ Tu gatu ãer ko x'ãè tu u sa tu kòò kúrú ne Tiri tu ncàm-khoe tu u. ¹⁵ Cuisagar gaicara q'ãa ta ma tcii tua hãa tite, q'ãa ba gam ka q'òòsem ko dùú sa kúrú sa c'úúa hãa khama. Ncêes gúús téé-q'oo koe Ra ko ncàm-khoe tu ta ma tcii tu u, wèés gúús ãer Tirim X'òòm koe xгаа-xгаа- hãa sar q'ãakagu tua hãa khama. ¹⁶ Gatua nx'ará tcg'òó Te ta ga hãa, igabar Tíí nx'ará tcg'òó tua hãa, a Ra a q'òò tu gha a síí tc'áróan kúrú ka nx'ará tcg'òó tua, tc'áróan ncêe gha q'ád x'áèan hãa a,

nxāasegam gha Abo ba wèés gúús ēe tu gha ko Tíí cg'òè koe dtcàrà sa máà tu u ka. ¹⁷Ncēea Ra ko ma x'áè tu u ga a, a ko máá, gatu ka c'ēe ne ncàm, témé.

Nqōó ba ko Jesom di xgaa-xgaase-kg'aoan hòre

¹⁸“Ncēè nqōóm kò hòre tua hãa ne méé tu q'ãa, gatuam hòre tua hãa cookg'ai koem kò Tííà hòre Tea hãa sa. ¹⁹Ncēè nqōóm di tu kò ii nem ga kò nqōó ba gam di tu iise ncàm tua hãa; igaba tu nqōóm di tu tama tu u, Ra kò nqōóm koe guu a nxárá tcg'òó tu u, gaa domkam ko nqōó ba hòre tu u. ²⁰Ncēer kòo kg'ui cgoa tu u kg'uian méé tu tc'ēe-tc'ēese, a ko máá: 'Qãà ba gam ka q'òdsem ka tc'amaka hãa tama,' témé sa. Ncēè xgàra Te ne kòo ne, ne gha gataga thēé xgàra tu u. A ncēè Tiri xgaa-xgaa ne ne kòo qgóóa qari ne ne gha gataga thēé gatu dian igabaga qgóóa qari i. ²¹Igaba ne gha wèé gúúan ncēe ga Tiri cg'òèan domka kúrú cgae tu u, Gaam ēe tsééa óá Tea hãa ba ne c'úúa hãa domka. ²²Ncēè thuur kò hàà kg'ui cgoa ne tama ne, ne ga kò chibian úú tama. Igaba ne ncēeska gane di chibian koe ne gha qgóóa máàem **dàò ba** úú tama. ²³Gaam ēe hòre Tea ba gataga Tirim Abo ba hòrea. ²⁴Ncēè c'ēe khòè ga qanega kúrú tama sar kò gane koe kúrú ta ga hãa, ne ne ga kò chibi úú tama. Igaba ne **ncēe zi x'áí zi** bóda hãa, a ne a Tíí ga Ra hēé naka Tirim Xòòm ga ba hēéthéé Tsam hòrea. ²⁵Igabas ko ncēe sa x'áèan koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncēe ko máá: 'Hòrea ne máá tea hãas gúú sa kàà si i,' témé sa.

²⁶“Igaba ēem kòo Hùì-kg'ao ba hàà, ncēer gha Abom koe guu a gatu koe tsééa úú ba, tseeguan dim Tc'ēe ba, ncēe ko Abom koe guu a tcg'oa ba, nem gha Gabá Tíí ka nxàea tseegukagu. ²⁷Gatu igaba tu gha Tíí ka hàà nxàea tseegukagu, Tíí cgoa tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a hãa khama.

16“Ncēe gúúan wèèr bìrí xaoa hãa, nxāasega xao gha táá gaxao di dtcòman aagu ka. ²Còrè-nquuan koe ne gha xhàiaagu xao o, me gha gataga x'áè ba hàà, wèem khòèm ēe ko cg'òo xao om gha tc'ēea máá, Nqari bam ko tsééa máá, ta tc'ēea ba. ³Ncēe zi gúú zi ne gha kúrú cgae tu u, Abo ba kana Tíí ga Ra ne c'úúa hãa khama. ⁴Igabar ncēe gúúan bìrí xaoa hãa, nxāasega xao gha ēem kòo gaan dim x'áè ba hàà ne tc'ēe-tc'ēese, gaan kar q'ãa-q'ãa xaoa hãa sa ka.

Tcom-tcomsam Tc'ēem di tsééa ne

“A ra a kò ncēe zi gúú zi tshoa-tshoas koe táá bìrí xao o, gaxao cgoar kò hãa khama. ⁵Igabar ko ncēeska Gam ēe tséé óá Team koe qòò, igaba i gaxao ka cúíá xao ga tèè Te naka máá: 'Nda koe Tsi ko qòò?' témé tama. ⁶Igaba ncēe gúúa ner nxàea hãa domka xao tshúù-tcaoan ka cg'òè cgaeèa hãa. ⁷Gatà i ii igabar ko tseeguan bìrí xao o: Gaxaoa i qàea máá xaoa hãa qòòr gha sa. Ncēè qòò tamar kò hãa nem Hùì-kg'ao ba hàà cgae xaoa hãa tite khama. Igaba ēe qòòr kòo ner gha gaxao koe tsééa úú Me. ⁸Eēm kòo hàà nem gha hàà nqōó ba xgaa-xgaa a chibi-chibi; chibian domka hēé, naka tchànoan domka hēé, naka xgàrakuan domka hēéthéé e. ⁹Chibian **kam gha xgaa-xgaa**, Tíí koe ne dtcòm tama khama. ¹⁰Tchànoan **kam gha xgaa-xgaa**, Tirim Xòòm koer ko qòò, xao gaicara hòò Te tite khama. ¹¹Xgàra-kg'aman **kam gha xgaa-xgaa**, ncēm nqōóm dim x'aiga ba nxāakamaga xgàràèa hãa khama.

¹²“Qanegar káí zi gúú zi úúá, gaxao cgoar gha nxàe zi, igaba xao ncēeska kgoana zia hãa tite. ¹³Igaba ēem kòo tseeguan dim Tc'ēe ba hàà, nem gha wèé tseeguan koe úú xao o. Cuisagam Gam koe guua zi ka kg'uiia hãa tite, igabam gha ēem ko kóms ka cúí kg'ui, a ba a gha hààko zi gúú zi ka bìrí xao o. ¹⁴X'áàkagu

Tem gha, ãe Tiri ii sam gha sèè, a ba a birí xao o si khama. ¹⁵Wèéan ãe Abom úúa hãa nea Tiri i. Gaa domkar ko máá: Eë Tiri ii sam gha **Tc'ée ba** sèè, a ba a birí xao o si, témé.

¹⁶“X'ae-coa ba xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'ae-coam qãá q'oo koe hòò Te,” tam méé.

Xгаа-xгааse-kg'ao xu di tshúù-tcaoa ne gha kãbise a qãè-tcaoan kúrú

¹⁷Xu kò Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu c'ee xu tèèku a máá: “Dùú sa ba ko nxàè, ncëem ko máá: ‘X'ae-coa ba xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'ae-coam qãá q'oo koe hòò Te,’ témé ka, a ko gataga máá: ‘Tirim Xòòm koer ko qòò domka a,’ témé?” ta xu méé. ¹⁸Xu hãa a tèèse a ko máá: “Dùú sa ba koáé nxàè: ‘X'ae-coam q'oo koe,’ tam kòò méé ne? Dùú sam ko nxàè sa xae kóma q'ãa tama,” ta xu méé.

¹⁹Me kò Jeso ba bóò a q'ãa, ncëes gúùs ka xu tèè Me kg'oana hãa sa, khamam kò nxãaska birí xu a máá: “Ntar ko méé sa xao koáé tèèku, ncëer ko máá: ‘X'ae-coam q'oo koe xao hòò Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'ae-coam qãá q'oo koe hòò Te,’ témé ka? ²⁰Tseegua ner ko birí xao o, a ko máá: Kg'ae xao gha, a gha thòò-tcaoase kg'ae, igabam gha nqóò ba qãè-tcaoa hãa. Thòò-tcaoa xao gha hãa, igaba i gha gaxao di thòò-tcaoan kãbise a qãè-tcaoa sa ii. ²¹Eë khòès kòò cóán ábà di thòò koe hãa nes tshúù-tcaoa hãa, gas dim x'ae ba hààraa khama. Igaba ães ko cóán ábà xg'ara nes gaicara thòòan tc'ée-tc'èese tama, qãè-tcaoan ãe cóá nea nqóòmkg'ai koe ábàèa hãa di domka. ²²Khama xao gaxao ncëeska tshúù-tcaoan úúa hãa, igabar gha gaicara hàà bóò xao o, xao gha qãè-tcao, i cúí khòè ga gaxao di qãè-tcaoan sèè cgae xaoa hãa tite. ²³Eëm cáín ka xao cuiskaga cúí gúù ga dtcàrà Tea hãa tite. Tseegukar ko tseeguan birí

xao o, a ko máá: Wèés gúùs ãe xao ko Tíí cg'òè cgoa Abom koe dtcàrà sam gha máà xao o. ²⁴Ncëeska igaba xao qanega cúí gúù ga Tíí cg'òè cgoa dtcàrà tama. Dtcàrà, máàè xao gha ke, naka xaoa gha nxãasega qãè-tcaoan ka cg'òè.

²⁵“Ncëe gúúa ner kò sere-sere zi cgoa birí xao o, igabam ko x'ae ba hàà, gaxao cgoar gaia sere-sere zi cgoa kg'úia hãa tite ba, igabar gha hàà kgoarasea hãase Tirim Xòòm ka birí xao o. ²⁶Eëm cáín ka xao gha Tíí cg'òè koe dtcàrà. Gaxao téé-q'oo koer gha Abo ba hàà dtcàrà, tar méé tama. ²⁷Abo ba Gam ka ncàm xaoa hãa, ncàm Tea xao hãa domka, a xao a Nqarim koer guua sa dtcòma hãa khama. ²⁸Abom koer guu a nqóòm koe hààraa. A Ra a ko gaicara nqóò ba guu, a Abom koe kãbise,” tam méé.

²⁹Xu kò nxãaska Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu máá: “Bòò, ncëeska Tsi ko kgoarasea hãase kg'ui, a Tsi a cúis sere-seres ga sa tséékagu tama. ³⁰Ncëeska xae ko bóò wèè gúúan Tsi q'ana hãa sa, a Tsi a gataga c'ee khòè ga gha tèè Tsi sa qaa tama. Ncëes gúùs domka xae ko dtcòm Nqarim koe Tsi guua hãa sa,” ta xu méé.

³¹Me Jeso ba xoa xu a máá: “Ncëeska xaoa ko dtcòm? ³²Bòò, x'ae ba ko hàà, a ba a hààraa xg'ara, ãe xao gha wèèa xao ga x'áèa xao koe guu a tsai-tsaise ba, a xao a gha cúise qau Te. Igabar cúise hãa tama, Tirim Xòò ba Tíí cgoa hãa khama.

³³“Ncëe gúúa ner birí xaoa hãa, nxãasega xao gha Tíí koe tòókuan úú ka. Ncëem nqóòm koe xao gha qóman cgoa qgóoku. Igaba méé xao tòòn tcáó! Nqóò bar tààa hãa ke,” tam méé.

Jeso ba ko còrèa mááse

17 Eëm ko Jeso ba ncëe sa kg'úia xg'ara kam ko nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai a máá: “Aboè, x'ae ba hààraa. Tsarim Cóá ba x'áàkagu, nakam gha nxãasega Tsarim Cóá ba x'áàkagu Tsi,

²wèé ne khòè ne tc'amkg'ai koe Tsi qar-ian máà Mea hãa ke, nxãasegam gha chòè tamasa kg'òè sa wèé ne ãe Tsi máà Mea hãa ne máà ka. ³Si chòè tamasa kg'òè sa ncèe si i: q'ãa Tsi ne gha, Tsáá Tsia cúsega tseegu di Tsi Nqari Tsi i sa, naka Jeso Krestem ncèe Tsi tsééa óága hãa ba **q'ãa sa** héeéthéé e. ⁴Nqóómkg'ai koer x'áakagu Tsia hãa, ãe Tsi kò máà Tea hãa tsééan kúrúa xg'ara-xg'ara ka. ⁵Ke ncéeska, Aboè, hàna Tsia koe x'áàn máà Te, ncèe nqóóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koer kò Tsáá cgoa úúa hãa a.

**Jeso ba ko Gam di xu
xgae-xgaase-kg'ao xu còrèa máá**

⁶“Eè Tsi kò nqóómkg'ai koe guu a máà Te xu khòè xu koer kò Tsari cg'òèan q'ãakagu. Tsari xu u kò ii, Tsi kò máà Te xu, xu kò Tsarim kg'ui ba qg'óóa qaria. ⁷Ncéeska xu q'ana, ãe Tsi máà Tea hãa gúúan wééa Tsáá koe guua hãa sa. ⁸Eè Tsi kò máà Tea kg'uia ner máà xua hãa khama, xu kò cãm tshàua máà a. A xu a kò tseeguan kaga q'ãa, Tsáá koer guua hãa sa, a kò Tsáá Tsia tséé Tea hãa sa dtcòm. ⁹Nqóó bar còrèa máà tama, a ko gaxu ãe Tsi máà Tea hãa xu còrèa máá, Tsari xu u khama. ¹⁰Wèés ãer úúa hãa sa Tsari si i, si wèés ãe Tsi úúa sa Tiri si i. Ra gaxu koe guu a x'áakaguèa. ¹¹Nqóómkg'ai koe Ra gaia hãa tite, igaba xu gaxu qanega nqóómkg'ai koe hãa, Ra ko Tíí sencgaga Tsáá koe síí. Tcom-tcomsa Tsi Abo Tseè, Tsarim cg'òèm di qarian cgoa xgáèa máá xu - cg'òèm ncèe Tsi máà Tea ba, naka xu gha nxãasega cúí ii, ncèe Tsam ma cúí ii khamaga ma. ¹²Eèr kò gaxu cgoa hãa kar kò xgáèa máá xu, a ãe Tsi kò máà Tea hãam cg'òèm cgoa kòre xu. Cúía xu ga kò táá aaguse, gaam ãe kò kaàkaguèm gha sa tééa máána hãam cúím oose, **Nqarim dis** Tcgãyas gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka.

¹³“Igabar ko ncéeska Tsáá koe síí, a Ra a ko ncèe zi gúú zi kg'ui, nqóómkg'ai koer qanega hãase, nxãasega xu gha Tiri qãè-tcaoan ka cg'òèa hãa ka. ¹⁴Tsarim kg'ui bar máà xua, me nqóó ba hòre xua, nqóóm di xu tama xu u khama, ncèer Tíí ma nqóóm di tama khamaga ma. ¹⁵Tiri còrèa ne máá, nqóóm koe méé Tsi séèa tcg'òó xu, témé tama, igaba méé Tsi ãe cg'áè iim koe xgáèa máá xu si i. ¹⁶Nqóóm di xu tama xu u, ncèer Tíí ma nqóóm di tama khamaga ma. ¹⁷Tcom-tcomsakagu xu tseeguan cgoa, Tsarim kg'ui ba tseeguan di me e ke. ¹⁸Eè Tsi ma nqóómkg'ai koe ma tsééa óá Tea hãa khamagar ma nqóómkg'ai koe tsééa úú xua hãa. ¹⁹Gaxu domkar ko tcom-tcomsakaguse, nxãasega xu gha gaxu igaba théé tseeguan koe tcom-tcomsakaguè ka.

**Jeso ba ko wèé ne
dtcòm-kg'ao ne còrèa máá**

²⁰“Gaxu cúí xur còrèa máá tama. Eè gha gaxu di kg'uiian koe guu a Tíí koe dtcòm ner ko gataga théé còrèa máá, ²¹wéèa ne ga gha cúí ii sa, ãe Tsi ma Tsáá Aboè Tíí koe hãa, Ra ma Tíí Tsáá koe hãa khamaga ma. Gane igaba méé ne théé Gatsam koe hãa, nakam gha nxãasega nqóó ba Tsáá Tsia tséé óá Tea hãa sa dtcòm. ²²Eè Tsi máà Tea hãa x'áà ner máà nea, nxãasega ne gha cúí ii ka, ncèe Tsam ma Gatsam ma cúí ii khamaga ma. ²³Tíí Ra gane koe hãa, Tsi Tsáá Tíí koe hãa, nxãasega ne gha cg'òèase cúí ii ka, me gha nxãasega nqóó ba q'ãa, Tsáá Tsia tsééa óá Tea hãa sa ka, a Tsi a ncàm nea, ãe Tsi ma ncàm Tea hãa khamaga ma ka. ²⁴“Aboè, ãe Tsi máà Tea hãa ne gha Tíí cgoa ncèer hãa koe hãa sar ko tc'ãe, nxãasega ne gha Tiri x'áàn bóò, ncèe Tsi máà Tea hãa a, nqóóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Tsi kò guu a ncàm Tea hãa khama. ²⁵Abo Tsi tchàno Tseè, èetam ga ma nqóó ba c'úù Tsia igaba

Ra Tíí q'āa Tsia, ne q'ana hāa Tsáá Tsia tsééa óa Tea sa. ²⁶ Cg'òèa Tsir q'āakagu nea, a Ra a gha kúrú i q'āaè, nxāasega i gha ncām̄kuan ncēe Tsi kò ncām̄ Tea hāa gane koe hāa ka, Ra gha gataga thēe Tíí ga Ra gane koe hāa ka,” tam ma còrè.

Jesom di xgàrasean hēe naka Gam dis x'oo sa hēe naka Gam di x'ooan koe tēan hēéthēe e (18-21)

Jeso ba ko qáéè

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

18 Eēm ko Jeso ba còrèa xg'ara, kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa xgoaba, a Kiterone dim dòm̄ ba tchoaba. C'ēem xòè̄m koem kò Olife di zi hii zi dim xhàrà ba hāa. Xu kò Gabá hēe naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēéthēe xu gaa koe tcāa.

² Nxāaskam kò Jutasem, ncēe kò khòe ne tshàu q'oo koe tcāa Me ba gaam qgái ba q'anaa, Jeso ba kò gaa koe kái-kg'aise Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae khama. ³ Me kò nxāaska Jutase ncōo-kg'ao xu dis xg'ae sa hēe naka kaia xu peresiti xu ka c'ēea xu hēe naka Fara-sai xu hēéthēe cgoa gaa koe sí. X'áà zi xu kò qgóóa, lampian hēe naka ncōo gāban hēéthēe e.

⁴ Me kò Jeso ba wèean ēe gha hàà kúrúse cgae Me sa q'ana hāase tcg'oa a tēe xu a máá: “Díí ba xao ko qaa?” témé.

⁵ Xu xoa Me a máá: “Jesom Nasareta di Me e,” témé.

Me Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a,” témé. (Me kò Jutasem, khòe ne tshàu q'oo koe tcāaku-kg'ao ba gaxu cgoa téé-tēe.) ⁶ Eēm ko Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a,” témé, ka xu kò tééa dibi, a xu a gómankg'ai koe cg'áé.

⁷ Me kò gaicara tēe xu a máá: “Díí ba xao ko qaa?” témé. Xu máá: “Jesom Nasareta di Me e,” témé.

⁸ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Ncāar birí xao o, ncēe ga Ra a sa. A ncēe Tíí xao kòo qaa Te ne méé xao nxāaska ncēe xu khòe xu guu naka xu qòò,” témé. ⁹ **Ncēe sa kò kúrúse**, kg'uiian ēem kg'uia hāa gha nxāasega tseegukaguè ka, ncēe kòo máá: “Eē Tsi kò mǎa Te xu kar c'ēem ga ba qanega aagu tama,” témé sa.

¹⁰ Me kò nxāaska Simonem Petere ba ntcàu bam úúa hāa khama tsg'úua tcg'òò me, a kaim peresitim dim qāa ba gádò, a kg'ádò xòè̄ dim tcee ba xg'aoa tcg'òò. (Qāam di cg'òèa ne kò Malekose e.)

¹¹ Kam kò nxāaska Jeso ba Petere ba birí a máá: “Kabi tsarim ntcàu ba naka qòè! Cuiskaga Ra gáé ga Abom máa Tea hāas kubis **xgàrasean dis** koe kg'áà hāa tite?” témé.

Jeso ba ko Anasem koe úúe

¹² Si kò nxāaska ncōo-kg'ao xu dis xg'ae sa hēe, naka gaas dim tc'āa-cookg'ai ba hēe, naka Juta di xu tc'āa-cookg'ai xu hēéthēe Jeso ba qgóó, a qáé,

¹³ a xu a kg'aia Anasem koe úú Me, ncēe kò Kaifasem ka c'uise ii ba, ncēe kò ēem kurim ka kaim peresiti ba ii ba.

¹⁴ Kaifase ba gaam khòem Juta xu kò tc'ēe sa mǎam ga me e, a máá: “Qāè e gha ii, ncēe c'ēem khòem kò khòe ne x'óóa máá ne,” témé ba.

Peterem dis xosases tc'āa di sa

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simonem Petere ba hēe naka c'ēem xгаа-xgaase-kg'ao ba hēéthēe kò Jeso ba xùri. Ncēem xгаа-xgaase-kg'ao ba kò kaim peresitim ka q'āaè, khamam kò Jesom cgoa kaim peresitim x'áé koe tcāa. ¹⁶ Igabam kò Petere ba tchàa koe téé, xhàrom-kg'ám̄ koe. Kam ko c'ēem xгаа-xgaase-kg'aom ncēe kò kaim pere-

sitim ka q'aaèa ba kabise a tcg'oa, a dxàe-coas èe kò xhàrom-kg'ám koe hãas cgoa kg'ui, a Petere ba q'oo koe tcàa.

¹⁷ Si kò qààs èe kò xhàrom-kg'ám koe tée sa Petere ba birí a máá: “A tsáá tsia gáé ncèem khòem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'èe tsi tama tsia?” témé. Me xoa a máá: “Gaar tama ra a,” témé.

¹⁸ Qgàisa a kò ii, xu kò qàà xu hée naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu héeéthéé xu èe xu kò dxùua hãas c'ees koe téé-tée, a ko x'òd-x'oose. Petere ba kò gataga théé gaxu cgoa téé-tée, a ko x'òd-x'oose.

Kaiam peresiti ba ko Jeso ba tée

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Me kò nxãaska kaiam peresiti ba Jeso ba tée, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka hée naka Gam di xгаа-xgaan ka héeéthéé e. ²⁰ Me Jeso ba xoa me a máá: “Xgobekg'amseaser kò wèem nqōóm cgoa kg'ui, a Ra a kò ko wèe x'aè ka còrè-nquuan koe hée, naka tempelem koe héeéthéé xгаа-xгаа, ncèe wèe Jutan ko xg'ae koe. Cúí gúù gar kò táá xàlase nxàe. ²¹ Kháé tsia ko dùús domka tée Te? Tée èe kò kóm Tea hãa ne, tseeguan kaga ne q'ana dùú sar nxàea hãa sa,” tam méé.

²² Eëm ko Jeso ba ncèe gúúan kg'uia xg'ara kam kò c'èem kòre-kg'aom, cúùse kò tée ba Jeso ba x'ábú, a máá: “Ncèea Tsi ga ko ma kaiam peresiti ba ma xoa gaa?” témé. ²³ Me Jeso ba xoa me a máá: “Ncèe c'èe gúúan cg'èè Ra kò kg'uia hãa ne méé tsi nxàea tseegukagu, dùú sa cg'èè si i sa. Igaba ncèe tchànosèr kò kg'uia hãa ne tsi ko dùús domka x'ábú góó Tea máá?” témé.

²⁴ Me nxãaska Anase ba kaiam peresitim Kaifasem koe tsééa úú Me, qanegam qáéèa hãase.

Peterem dis xoaes cam di sa hée naka nqoana di sa héeéthéé e

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Eëm Simonem Petere ba hãa a ko kùru-kuruse kam kò téeè a máá: “Tsáá tsia gáé Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'èe tsi tama tsia?” témé. Me xoa e máá: “Gaar tama ra a,” témé.

²⁶ Me kò c'èem qàm kaiam peresitim di ba, ncèe Peterem kò xg'aoa tcg'óo tceeam khòem dim qhàò ba tée me a máá: “Gaam cgoa ra gáé kò Olife dim xhàràmm q'oo koe bóò tsi tama?” témé.

²⁷ Me gaicara Petere xoa e, me kò kúúga ghòrò ba tshoa-tshoa a kg'ae.

Jeso ba Pilatom cookg'ai koe

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Xu kò Juta xu Jeso ba Kaifasem dim nquum koe guu a, Roma ne dim tc'aa-cookg'aim dim nquum koe úú. Gaa x'aèan èe ka i kò kaisa ntcùúkg'ai cgoa a. Xu kò Juta xu táá xu gha cg'uriga domka nquum q'oo koe táá tcàa, nxãasega xu gha Paseka di tc'ooan tc'óo ka.

²⁹ Khamam kò Pilato ba tcg'oa a sí cgae xu, a tée xu a máá: “Dùútsa chibi sa xao ko ncèem Khòe ba tcee?” témé.

³⁰ Xu xoa me a máá: “Chibi kúru-kg'ao tamam kò ii ne xae ga kò tsáá koe óá Me tama,” témé.

³¹ Me Pilato nxãaska birí xu a máá: “Séèa xao mááse Me, naka xaoa sí gaxao di x'aèan cgoa xgàra Me,” témé. Xu Juta xu xguí a birí me a máá: “Igaba xae c'èem khòe ba xae gha x'ooan koe xgàra di qari úú tama,” témé. ³² **Ncèe sa kò kúruce,** èem kò Jeso ba kg'uia hãa, nta iis x'oo sam gha hàà x'óó di kg'uian gha hàà nxãasega tseegukaguè ka.

³³ Me kò nxãaska Pilato ba kabise a nquum q'oo koe tcàa, a Jeso ba tcii, a tée Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi x'aiga Tsi?” témé. ³⁴ Me Jeso ba xoa a

máá: “Tsáá ka tsi ko ma cuiaga tēè Tea, kana c'ēè khòèa Tíí ka tsáá cgoa kg'uia hāa?” témé.

³⁵ Me Pilato xɔa a máá: “Kháé tíí ga ra gáé Juta raa? Tsari ne khòè ne hēé naka Tsari xu kaia xu peresiti xu hēéthééa tíí tshàu q'oo koe tcāà Tsia. Ka Tsia dùú sa kúrúa hāa?” témé. ³⁶ Me Jeso ba xɔa a máá: “Tiri x'aia nea ncēm nqóóm di tama. Ncēè gatà i kò ii, ne xu ga kò Tiri xu tséé-kg'ao xu ncōo sa x'àà hāa, nxāasega gha táá Juta ne tshàu q'oo koe tcāàè di sa. Igaba i ncēeska Tiri x'aian ncēm nqóóm di tama a,” tam méé.

³⁷ Me Pilato nxāaska tēè Me a máá: “Kháé Tsia x'aiga Tsia?” témé. Me Jeso ba xɔa a máá: “X'aiga Ra a, ta tsi ko méé. Gaas gúús domkaga Ra ábàèa, a Ra a ncēes gúús domkaga nqóómkg'ai koe hààraa, hààr gha nxāasega tseeguan nxàea tseegukagu ka. Wèè khòèan ēè tseeguan dia ko kg'uia Te komsana,” tam méé.

³⁸ Me Pilato ba birí Me a máá: “Tseegua nea dùúa?” témé.

Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Ncēes gúú sam ko mééa xg'ara kam kòo tchàa koe tcg'oa, a gaicara Juta xu koe síí, a birí xu a máá: “Cúí chibi gar hòò cgae Me tama gaan kam gha chibi-chibiè e. ³⁹ Igaba i gatu di cau u, Paseka di x'àè ka méér c'ēm chibi-kg'ao ba kgoara máá tu u sa. Ka tu ko tc'ēè, Juta ne dim X'aiga ba méér kgoara máá tu u sa?” témé. ⁴⁰ Xu q'au a xɔa me a máá: “Eē-ēè, Gam ka tamase, Barabase ba máà ta a,” témé. Barabase ba kò ts'àà-kg'ao me e.

19 Nxāaskam kò Pilato ba Jeso ba sèè a úú, Me síí qoaè. ² Xu kò ncōo-kg'ao xu dxàman cgoa kúrúèas cábá sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a xu a ncoàm qgáí ba hāakagu Me, ³ a téé a qòda máá Me a ko máá: “Tcgáíò, Juta ne

di Tsi X'aiga Tseè!” témé. A xu a tshàua xu cgoa x'ábú góó Me.

⁴ Me kò Pilato ba gaicara tcg'oa a Juta xu birí a máá: “Bòò, tcg'òò ra ko a gaxao koe óá Me, nxāasega xao gha q'āa, tíí ra cúí chibi ga hòò cgae Me tama sa ka,” témé. ⁵ Eēm ko Jeso ba tcg'oa, dxàman dis cábá sa cábá hāase, a ncoàm qgáí ba hana, kam ko Pilato birí xu a máá: “Bòò! Ncēè ga Me e khòè ba!” témé.

⁶ Eē xu ko kaia xu peresiti xu hēé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu hēéthéè ko bóò Me, ka xu kò q'au a máá: “Xgàu Me! Xgàu Me!” témé. Igabam kò Pilato xɔa xu a máá: “Gaxao sèè naka síí xgàu Me, tíí ra cúí chibi ga hòò cgae Me tama ke,” témé.

⁷ Xu Juta xu xɔa a máá: “X'àèan ta úú; gaa x'àèan ēè ka méém x'óós gúú si i, Nqarim dim Cóa Me e tam ko méé khama,” ta xu méé.

⁸ Eēm ko Pilato ncēes gúú sa kóm kam kò kaisase q'áò, ⁹ a ba a kabise a gaicara nquum q'oo koe tcāà, a Jeso ba tēè a máá: “Nda koe Tsi guua?” témé. Igabam kò Jeso ba táá cúí xɔa ga kúrú. ¹⁰ Me Pilato ba tēè Me a máá: “Tíí cgoa kg'uian Tsi tc'ēè tama? C'úua Tsia, qaria ner úú, kgoara Tsir gha di i kana xgàu Tsi di i sa?” témé. ¹¹ Me Jeso ba xɔa a máá: “Cúí qari ga tsi Tíí koe úú tama, ncēè nqarikg'ai koe tsi kò guu naka máàè e tama ne. Gaa domkam gaam ēè tshàu q'ooa tsi koe tcāà Tea ba chibiga me e, kaias chibi sa,” tam méé.

¹² Gaa koe guus kam kò Pilato ba Jeso bam gha kgoara cgoa dàòan qaa, igaba xu kò Juta xu q'au a ko máá: “Eē tsi kòo ncēm khòè ba kgoara ne tsi **Roma ne dim x'aigam** Kaesaram ka tcàràse tsi tama tsi i. Wèém khòèm ēè ko máá, x'aiga Me e, témé ba ko Kaesaram cgoa ntcoeku,” témé.

¹³ Eēm ko Pilato ncēè kg'uian kóm kam kò Jeso ba tchàa koe tcg'òò, a ba a xgàra-kg'aom dis ntcóò-q'ooos koe síí

ntcōó, 'Nxōán dim nqám ba' ta ko ma tciìem qgáim koe (Hebera dis kg'uis ka ko Gabata ta ma tciìe ba).¹⁴ Paseka dim cáim ba kg'ónòsea máá dim cáim me e kò ii, i kò koaba di x'aè e. Kam kò Pilato ba Juta ne birí a máá: "Bódò, ncèe ga Me e gatu dim X'aiga ba," témé.¹⁵ Igaba xu kò q'au a máá: "Tcg'òó Me! Tcg'òó Me! Xgàu Me!" témé. Me Pilato tèè xu a máá: "Kháé méer gaxao dim X'aiga ba xgàu dèè?" témé. Xu **kaia xu peresiti xu xoa** a máá: "X'aiga ta úú tama, Kaesaram oose," témé.

¹⁶ Me kò nxāaska Pilato máà xu Me, nxāasegam gha xgàuè ka.

Jeso ba ko xgàuè

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Xu kò nxāaska ncōo-kg'ao xu Jeso ba sèè,¹⁷ Me Gam dis xgàu sa dcèé a tcg'oa, a 'Tcúú c'òá' ta ko ma tciìes qgáis koe síí (ncèè ko Hebera dis kg'uis ka ko 'Gol-gogota' ta ma tciìe sa).¹⁸ Gaa koe xu kò xgàu Me, naka c'èe tsara khòè tsara hēéthéé e Gam cgoa, cúí ba c'èe xòèa ba za, me c'èe ba c'èe xòèa ba za, Me Jeso ba nqàè koe téé.

¹⁹ Me kò Pilato x'ái sa góá hāa, a xgàus koe qáéa tòó sia; ncēetas kòo ma nxáráse: "NASARETA DIM JESO BA, JUTA NE DIM X'AIGA BA," ta ma ma.²⁰ Ne kò kái ne Juta ne ncēes x'ái sa nxará, èem kò Jeso ba xgàuèam qgái ba kò x'áé-dxoom ka cúú me e khama. Si kò x'ái sa Hebera dis kg'uis ka hēé, Latini dis ka hēé naka Gerika dis ka hēéthéé góáèa.²¹ Xu kò nxāaska kaia xu peresiti xu Juta ne di xu Pilato ba birí a máá: "Táá góá naka máá: 'Juta ne dim X'aiga ba,' témé guu, igaba máá: 'Ncēem khòè ba kòo máá, Juta ne dim X'aiga Me e,' témé," ta xu méé.²² Me Pilato xoa a máá: "Èèr góá hāa sar góá hāa," témé.

²³ Èè xu ko ncōo-kg'ao xu Jeso ba xgàu ka xu kò qgáia ba sèè, a 4 zi dtcōò zi cgoa

q'aa-q'aa a, si dtcōò sa khòem di sa ii, me q'oo koe ko hāaem qgáim cúí ba qaù. Ncēem qgái ba kò qgāé-dàò úú tama, a cúí xòè koe tc'amaka guu a nqāaka xōas koe qgāèa.

²⁴ Xu kò biríku a máá: "Hàan xae táá tòà me guu, igaba hàà naka xae cgúúan ntcòò naka bóò díina gha sèè me sa," témé. Ncèe sa kò kúrúse, èe **Nqarim dis** Tcgāyas koe góáèas gha nxāasega nxāea tseegukaguè ka, ncèe kòo máá: "Qgáia Te xu kò q'aa-q'aaku, a Tírí qgáian domka cgúúan ntcòò," témé sa. Ncèea ncōo-kg'ao xu kò hēé ga a.

²⁵ Jesom dis xgàus qàe koes kò xòò sa tèe, naka Gam ka xòòs ka qōese sa hēé, Marias ncèe Kelopasem dis khòè sa, naka Maria Magatalena sa hēéthéé e.²⁶ Èèm ko Jeso ba xòò sa èe koe bóò, naka xgaa-xgaase-kg'aom èem kò ncàma hāa ba hēéthéé e me qàea sa koe tèe, kam kò xòò sa birí a máá: "Khòè seè, sarim cóám ga me e ncèe ba!" témé.²⁷ A ba a xgaa-xgaase-kg'ao ba birí a máá: "Bódò, saòs ga si i ncèe sa," témé. Me kò xgaa-xgaase-kg'ao ba èem x'aèm koe guu a sèè a x'áéa ba koe úú si.

Jeso ba ko x'óó

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Wèè gúua nea xg'ara hāa sa q'ana hāasem kò Jeso ba ncēes gúus qāá q'oo koe máá: "Cáma raa!" témé. Ncēes gúú sa kò kúrúse, **Nqarim di zi** Tcgāya zi gha nxāasega nxāea tseegukaguè ka.²⁹ Si kò tsau tshàan ka cg'oèa hāas gàba sa hāa, khama xu kò tsau tshàan ka cg'oèa hāas x'úrú sa tcìika-tcamkuan dim hiim koe tòó, a ghùu a kg'árna ba koe úú.³⁰ Èèm ko Jeso ba tsau tshàan kg'áà xg'ara kam kò máá: "Xg'ara-xg'araèa ia!" témé. A ba a tcúúa ba qám, a sónòda tcg'òó.

³¹ Kg'ónòsean dim cáim me e kò ii, me kò q'uu dim cáim ba cgáém cáim Sabata

di me e. Ne kò Juta ne Sabata dim cárn ka i gha tc'áróan xgàuan koe tceesea téé sa tc'ée tama, khama ne kò Pilato ba dtcàrà c'óán gha khóàè, i tc'áróan xòòè sa. ³² Xu kò nxāaska ncōo-kg'ao xu hàà, a hàà tc'āà dim khòèm di c'óán khóá, ncēe kò Jesom cgoa xgàuèa ba, naka c'ēem dian hēéthēé e. ³³ Igaba ēe xu ko Jesom koe hàà, ka xu kò sao-xg'ae Mem nxāakamaga x'óóa hàà, xu kò táá c'óáa ba khóá. ³⁴ Igabam kò ncōo-kg'ao xu ka c'ēe ba Jeso ba kg'áo-xgàom cgoa gáò dxàbè, i kúúga qháése c'ádan hēé naka tshàan hēéthēé gaa koe guu a ntcāa. ³⁵ (Khòèm ēe kò bóò o ba kò nxàea tseegukagu u, si gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i. Me q'anaa, tseegu sam ko nxàe sa, **a ba a ko nxàea tcg'òó o**, gatu igaba tu gha thēé nxāasega dtcòm ka.) ³⁶ Ncēe zi gúú zia kò kúrúse, ēe **Nqarim dis** Tcgāyas koe góáeas gha nxāasega nxàea tseegukaguè ka, ncēe kòò máá: “C'óáa ba ka cúían ga khóáè tite,” ta méé sa. ³⁷ Si ko c'ēes Tcgāyas **Nqarim di** sa gataga máá: “Bóò xu gha gaam ēe xu gáòà hàà ba,” témé.

Jeso ba ko kg'ónòè

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Ncēe zi gúú zi qāá q'oo koem kò Josefam Arimatea di ba, ncēe kò Jesom di xgaa-xgaase-kg'ao ii ba, Jesom dim tc'áró ba xàia hàase Pilatom koe dtcàrà, Juta nem kòò q'ádò khama. Me kò Pilato ba kgoara máá me me. Me hàà a Gam dim tc'áró ba sèè. ³⁹ Nikodemasem ncēe kò kg'aia Jeso ba ntcúú ka dàraa hàà ba kò hàà cgoa mea. Nikodemase ba kò tshāán hēé, naka tcgáúse di nxúian hēéthēé óá, 30 qóm-q'ooan khama noo o. ⁴⁰ Jesom dim tc'áró ba tsara kò sèè, a tsara a tshāán cgoa xg'ae-xg'ae a q'úú qgáí cgoa kúrúèa kòàn cgoa tcám me. Ncēe sa kò caus Juta ne ko ma kg'aiga

kg'ónòkus ga si i. ⁴¹ Eēm kò Jeso ba xgàuèa hàam qgáim koem kò xhàrà ba hàà, me kò kabam hāem tc'áms di ba xhàràam q'oo koe hàà, ncēe cúú khóè ga qanega gam koe kg'ónòè tama ba. ⁴² Juta ne dim cárn kg'ónòsean di me e kò ii, si kò tc'ám sa cúú si i, khama ne kò Jeso ba gas koe ga kg'ónò.

Káà gúús tc'ám sa

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

20 Tc'āà dim cárn bekem dim di ntcúúkg'ai cgoa, qanega i ntcúú u koes kò Maria Magatalena sa tc'áms koe hàà, a hàà nxōá sa bóò si tc'áms-kg'ám koe ghànèa tcg'òóèa. ² Si ko Simonem Peterem koe hēé naka c'ēem xgaa-xgaase-kg'aom koe hēéthēé qgóéa síí, ncēe kò Jesom ka ncàmmèa ba, a síí bìrí tsara a a máá: “X'aiga ba xu tc'áms koe sèèa tcg'òóà hàà, ta c'úua hàà nda koe xu úú Mea hàà sa!” tas méé.

³ Me kò nxāaska Petere gaam xgaa-xgaase-kg'aom cgoa xgoaba, tsara tc'áms koe qòò. ⁴ Wèèa tsara ga kòò qàrò, igabam kò gaam xgaa-xgaase-kg'ao ba Petere ba qgóéa guu, a tc'áms koe tc'āà a síí. ⁵ Téém ko a qámse a xhōa a bóò kam kò q'úú qgáí cgoa kúrúèa kòàn cúí ga bóò i gaa koe hàà, igabam kò táá q'oo koe tcāà. ⁶ Me kò nxāaska Simonem Petere ba kháóka xùri me a hàà, a hàà tc'áms koe tcāà; a q'úú qgáian cgoa kúrúèa kòàn bóò i gaa koe xōe, ⁷ naka kg'ónò cgoa dim qgáim ncēe kò Jesom tcúú koe hàà ba hēéthēé e. Qgáí ba kò kòàn cgoa hàà tama a kò cúíaga qabesea ntcōe. ⁸ Me kò nxāaska gaam xgaa-xgaase-kg'aom, ēe kò tc'áms koe tc'āà a síí ba, q'oo koe tcāà thēé, a bóò, a dtcòm. ⁹ Qanega tsara kò **Nqarim dis** Tcgāya sa kómá q'āa tama, Jeso ba méém x'ooan koe tèès gúú si i ta kòò méé sa. ¹⁰ Tsara kò nxāaska xgaa-xgaase-kg'ao tsara x'áé koe kabise a dìbi.

**Jeso ba ko Maria
Magatalenas koe x'áise**

(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Igabas kò Maria sa tc'áms ka tchàa koe téé a ko kg'ae. Eēs hãa a ko qanega kg'ae kas kò qámse a tc'áms q'oo koe xhõo a bód, ¹² a sa a cam̄ moengele tsara q'úuse hãna tsara bód, tsara Jesom dim tc'áróm kò xõe koe ntcóóa-ntcõe, c'ëe ba kò tcúúa ba kò hãa koe ntcõe, me c'ëe ba nqàrèa ba kò hãa koe ntcóóa-ntcõe. ¹³ Tsara tèè si a máá: “Khòè seè, dùús domka si ko kg'ae?” témé. Si máá: “Tirim X'aiga ba xu tcg'òóá hãa, ra c'úúa hãa nda xu úú Mea sa!” témé.

¹⁴ Ncēetas ko méé kas kò k̄abise a Jeso ba bód Me tééa-tëe, igabas kò Jeso Me e sa táá bódá q'ãa.

¹⁵ Me Jeso ba birí si a máá: “Khòè seè, dùús domka si ko kg'ae? Dìi ba si ko qaa?” témé. Xhàrà-kg'ao Me e, tas kò tc'ëea hãa khamas kò birí Me a máá: “Aboè, ncèè tsáá ga tsi kò sèè Mea hãa ne birí te nda koe tsi xòó Mea hãa sa, nakar sèè Me,” témé.

¹⁶ Me Jeso ba birí si a máá: “Mariaè!” témé.

Si tééa k̄abise a q'óá-kg'ai Me, a Hebera dis kg'uis ka máá: “Raboni!” témé. (Ncèe sa ko máá: 'Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,' témé.)

¹⁷ Me Jeso ba birí si a máá: “Táá qgóó Te guu, qanega Ra Abom koe k̄abise ta ga hãa ke. Igaba méé si Tíí qõe ga xu koe qõò naka síí birí xu naka máá: 'K̄abiser ko Tirim Abom koe, gaxao dim Abo ba; a Tirim Nqari ba, gaxao dim Nqari ba,'” témé.

¹⁸ Si kò Maria Magatalena sa xgaa-xgaa-kg'ao xu koe qõò a síí birí xu a máá: “X'aiga bar bódá hãa!” témé. A sa a birí xu ncèe zi gúù zim birí sia sa.

**Jeso ba ko Gam di xu
xgaa-xgaa-kg'ao xu koe x'áise**

(Mt 28:16-20; Mk
16:14-18; Lk 24:36-49)

¹⁹ Tc'ää dim cam̄ bekem dim di dqòan ka xu kò xgaa-xgaa-kg'ao xu xg'aea hãa, i kò Juta ne di bèean ka nquu-kg'ám̄an qarika tcèekg'ammèa. Kam kò Jeso ba hãa xg'aekua xu koe téé a ba a birí xu a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa!” témé. ²⁰ Eēm ko ncèe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba hëé naka xòèa ba hëéthëé x'ái xu. Eē xu kò xgaa-xgaa-kg'ao xu X'aiga ba bód ka xu kò qãè-tcao.

²¹ Me gaicara Jeso ba birí xu a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa! Ncēm ma Abo ba ma tsééa óá Tea khamaga Ra ko ma tsééa úú xao o ke,” témé. ²² Eē-tam ko mééa xg'ara kam kò dqòm̄a tcãa cgae xu u, a máá: “Tcom-tcomsam Tc'ëe bar ko máá xao o. ²³ Ncèè c'ëe khòèan xao kòo gaan di chìbian qgóóá máá ne i qgóóá mááèa, a ncèè qgóóá máá a tama xao kò hãa, ne i qgóóá mááè tite,” tam méé.

Jeso ba ko Tomasem koe x'áise

²⁴ Nxãaskam kò Tomasem (ncèe Didimo ta kòo ma tciièm) 12 xu ka c'ëe ba gaxu cgoa hãa tama, èem kò Jeso hààraa ka. ²⁵ Khama xu kò c'ëe xu xgaa-xgaa-kg'ao xu birí me a máá: “Ncãa xae X'aiga ba bód!” témé.

Igabam kò birí xu a máá: “Cgabian di xg'ama ner kòo tshàua ba koe bód tama, a tshàua te gaa xg'aman koe tcãa tama, naka tshàua te xòèa ba koe tcãa tama ner cuiiskaga dtcòm̄a hãa tite,” tam méé.

²⁶ Bekem qãá q'oo koe xu kò Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu nquum koe gaicara xg'aea hãa, me kò Tomase ba hãa cgoa xua. Nquu-kg'ám̄ ne kò tcèekg'amseaa hãa, igabam kò Jeso ba gaxu xg'aeku koe hàà téé, a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa!” témé. ²⁷ A nxãaska Tomase

ba birí a máá: “Tshàua tsi ncēe koe tcāà, naka tsia tshàua Te bód. Tchoanà tshàua tsi naka xòèa Te koe tcāà a. Káise tc'ēe-tc'ēesean cgoa q'aa naka dtcòm,” témé.

²⁸ Me Tomase x̄o Me a máá: “Tiri Tsi X'aiga Tseè, a tiri Tsi Nqari Tseè!” témé.

²⁹ Me nxāaska Jeso ba birí me a máá: “Ncēe tsi ncāa bód Te ka tsia ko dtcòm? Eè bód tama igaba ko dtcòm nea ts'ee-ts'eeekg'aia!” témé.

Dúu domkas ncēes tcgāya sa góàa sa

³⁰ Jeso ba kò Gam di xu x̄ga-xgaase-kg'ao xu cookg'ai koe kái zi x'ái zi c'ēe zi kúrú, ncēes tcgāyas koe góáse tama zi, ³¹ igaba i ncēean góàa hāa, nxāasega tu gha dtcòm, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóa Me e sa ka, a tu a gha dtcòmān ka Gam dim cg'òem koe kg'òean úu ka.

Jeso ba ko 7 xu

x̄ga-xgaase-kg'ao xu koe x'áise

21 Ncēe zi gúu zi qāa q'oo koem kò Jeso ba gaicara Gam di xu x̄ga-xgaase-kg'ao xu koe x'áise, Tiberia dim tshàam koe. Ncēetam ma x'áisea. ² Simonem Petere ba hēé, naka Tomase ba hēé (ncēe kò Didimo ta ma tciè ba), naka Nataniele ba hēé, ncēe kò Kana koe guua ba, Galilea di i, naka Sebetem di tsara cóa tsara hēé, naka x̄ga-xgaase-kg'ao tsara c'ēe tsara hēéthēé xua kò xg'aea hāa. ³ Simonem Petere ba kò c'ēe xu birí a máá: “Qòòr ko a síf x'àuan qgóó,” témé. Xu máá: “Qòò cgoa tsi xae gha,” témé. Xu tcg'oa a xu a síf dxòrom koe q'ábà, igaba xu kò èem ntcúum ka táá cúf gúu ga qgóó.

⁴ Kaisa ntcúúkg'ai cgoam kò Jeso ba tshàam-kg'ám koe téé-tēe, igaba xu kò x̄ga-xgaase-kg'ao xu táá Jeso Me e sa bóòa q'āa. ⁵ Me Jeso ba tciè xu a máá: “Cóa xaoè, cúf x'au ga xao gáé hòò tama?” témé. Xu x̄o Me a máá: “Eè-ēe!” témé. ⁶ Me birí xu a máá: “Gaxao dis c'uisí sa kg'ádò xòèan dxòrom di koe

xaoa tcāà, c'ēe gúu xao gha hòò ke,” témé. Xu xaoa tcāà si, a xu a dxòrom q'oo koe tcéèa tcāà sa ka tààè, x'àuan di kái-q'ooan ka.

⁷ Me kò nxāaska x̄ga-xgaase-kg'aom èe Jesom kò ncāmā hāa ba Petere ba birí a máá: “X'aiga Me e!” témé. Eēm ko Simonem Petere ba kóm X'aiga Me e sa kam kò gam di qgáian hāa (tséé sam kò nxòòa máá ana hāa khama), a ba a tshàn q'oo koe nxàia tcāà. ⁸ Igaba xu kò c'ēe xu x̄ga-xgaase-kg'ao xu dxòrom cgoa tshàam tsām-tsáo koe síf, x'àuan ka cg'òèa hāas c'uisí sa tcéè a. Nqòómkg'ai ka xu kò nqúu tama, 100 khama noo zi náà-q'oo zi cúf zi kò qàua hāa. ⁹ Eè xu ko nqòómkg'ai koe hàà ka xu kò gaa koe bóò si c'ee sa dxúusea hāa, a x'àuan úúa hāa naka péréan hēéthēé e.

¹⁰ Me kò Jeso ba birí xu a máá: “C'ēe x'àuan èe xao ncāa qgóó xao óá,” témé.

¹¹ Me kò Simone Petere ba q'ábà, a c'uisís x'àuan ka kò cg'òèa sa tcéèa tcg'òò, 153 i kò ii. Kái i kò ii igabas kò c'uisí sa táá tòà. ¹² Me Jeso ba birí xu a máá: “Hàà xao naka hàà tc'óó,” témé. Nxāaska i kò x̄ga-xgaase-kg'aoman kgoarase tama, tēè Me i gha a máá: “Díí Tsia?” témé ka. X'aiga Me e sa xu kò q'ana hāa khama. ¹³ Me Jeso ba hàà, a hàà péréan séè, a máà xu. A ba a gataga hēé x'àuan ka.

¹⁴ Ncēea kò nqoana dim x'aèm ga me e, ncēem kò Jeso ba Gam di xu x̄ga-xgaase-kg'ao xu koe x'áise ba, èem kò x'ooan koe ghùèa ka.

Jeso ba hēé naka Petere ba hēéthēé tsara

¹⁵ Eè xu ko tc'óóa xg'ara kam kò Jeso ba Simonem Petere ba birí a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóa tseè, ncēe xu khòè xu ka tsia ncām Tea?” témé. Me birí Me a máá: “Eè, X'aigàè, ncām Tsia raa sa Tsi q'ana,” témé. Me Jeso ba birí me a máá: “Tiri ghùu-coan dxòókagu,” témé.

¹⁶ Me kò gaicara Jeso ba bìrì me a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncàm Tea tsia?” témé. Me bìrì Me a máá: “Èè, X'aigaè, ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana,” témé. Me Jeso ba máá: “Tiri ghùuan kòre,” témé.

¹⁷ Nqoana dis kam kò Jeso ba bìrì me a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncàm Tea tsia?” témé. Peterere ba kò tshúu-tcao, Jeso ba kò nqoana q'oro tēè me a máá: “Ncàm Tea tsia?” témé khama, kam kò máá: “X'aigaè, wèè zi gúù zi Tsi q'ana; ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana!” témé. Me Jeso ba máá: “Tiri ghùuan dxòókagu. ¹⁸ Tseegukar ko tseeguan bìrì tsi a ko máá: Eè tsi xg'ao cg'aré ii ka tsi xg'ao ko hāakaguse, a ko kg'ama tēè a qōd ēè tsi ko tc'ēè koe. Igaba ncēè tsi kaia hāa ka tsi gha tshàua tsi tchoanà, me gha c'ēem khòè ba hāakagu tsi, a ba a ēè tsi tc'ēè tama koe úú tsi,” tam méé. ¹⁹ (Ncēeta mééan kam kò Jeso ba Peterem gha hàà x'óóm dàò ba nxàe, a ba a Nqari ba x'áakagu.) Kam kò nxāaska bìrì me a máá: “Xùri Te!” témé.

²⁰ Peterere ba kò ntcēè, a c'ēem xgaa-xgaase-kg'aom Jesom kò ncàm hāa ba qāáa ba koe bóò, me ko xùri tsara a. (Ncēè ba gam ēè kò dqàa di tc'ōan koe,

Jesom koe ghāase ntcōem ga me e, ncēè kò tēè Me a ko máá: “X'aigaè, dìina ko hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcāà Tsi?” témé ba.) ²¹ Eēm ko Peterere bóò me, kam kò Jeso ba tēè a máá: “X'aigaè, kháé gam ka ntamaà?” témé. ²² Me Jeso ba xqà me a máá: “Kg'ōèasem gha hāa, Ra nxāakg'aiga síí kàbise sar kòò tc'ēè ne i ko nxāan tsáá koe dùú sa nxàe? Tsáá méé tsi xùri Te,” tam méé.

²³ Si kò ncēes tchòà sa khòè qōeku xu koe qòàrase, ncēem xgaa-xgaase-kg'ao ba x'óó tite di sa. Igabam kò Jeso ba máá, x'óóm tite, témé tama, kg'amam kòò máá: “Kg'ōèasem gha hāa, Ra nxāakg'aiga síí kàbise sar kòò tc'ēè ne i ko nxāan tsáá koe dùú sa nxàe?” témé.

²⁴ Ncēem xgaa-xgaase-kg'ao ba gam ncēè zi gúù zi kò nxàea tseegukaguam ga me e, a kò góá zi ba. Ta q'ana hāa gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i sa.

Tcgāyas dis chòò-q'oo sa

²⁵ Jeso ba kò gataga thēè c'ēè zi gúù zi kái zi kúru. Ncēè wèèa zi ga kò cúí-cúí góáèa hāa nem ga kò, bóòr ko ka, nqóóm ga ba kgoana naka wèè zi tcgāya zi ncēè zi qgóó tama, ēè ga kò góáèa hāa zi.

TSÉÉ ZI

x'âè úú-kg'ao xu di zi

Téé-cookg'ai sa

“Tséé zi x'âè úú-kg'ao xu di zi” dis tcgāya sa ko Lukam dis tcgāya sa còoka qòòkagu. Luka ba ko ncées tcgāyas koe góá, ntama ne kò ma Jesom di ne xùri-kg'ao ne tc'ää di ne ma Tcom-tcomsam Tc'ëem ka tc'ää-cookg'aiès ka, a qâè tchòàn Gam ka tsai-tsai: “Jerusalem koe hēé naka Jutea koe hēé naka Samaria koe hēé naka nqōóm chòd-q'oo koe hēéthéé e” (1:8). Kaisases ko ncées tcgāya sa birí ta a, Nqarim kò ntama ma kg'aia Juta ne xg'aeku koe ma tséé sa, igabagam kò gaa koe guus ka Gam di x'aian wèém nqōóm koe ma tsai-tsais ka hēéthéé e.

“Tséé zi” dis tcgāya sa nqoana xòèan cgoa q'aa-q'aasea hāa, a ko x'ái, Jesom di qâè tchòàn kòo ma xгаа-xгааè sa hēé, naka si kò ma kereke sa tshàoèa sa hēéthéé e:

1. Dtcòm-kg'ao ne kò Jerusalem koe tshoa-tshoa

2. Iseraele di c'ëe xòèan khama noose ne kò qòd

3. Càusea ne kò qòd, a wèém nqōóm koe síí, Roma khama noose

“Tséé zi” dis tcgāyas koe ta ko kaisase Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi tséé zi ka nxará. Qarian cgoam kò xōa ncēe kò dtcòm-kg'ao ne Jerusalem koe hāna ne koe Pentekoste dim cám ka hàà a. A ba a kò kereke sa tc'ää-cookg'ai a qari-qari.

X'âè úú-kg'ao xu di xгаа-xgaan hēé naka Nqarim dim kg'uim di qarian hēéthééa ko “Tséé zi” dis tcgāyas koe qâèse x'áise.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Tcom-tcomsam Tc'ëe ba

- nxàea tseegukagu-kg'ao

- kereke sa

- kgoarasea ne

- tǎá zi qhàd zi di ne khòè ne

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jesom di nqarikg'ai koe qàda ne (1)

- Petere ba hēé naka c'ëe xu x'âè úú-kg'ao xu hēéthéé di tsééa ne Jerusalem koe (2–7)

- Filipia xu Peterea xu di tsééa ne Jutea hēé naka Samaria hēéthéé koe (8–12)

- Paulom di tsééa ne wèém nqōóm koe: (13–28)

- Paulom di xгаа-xgaan dis qòds tc'ää di sa (13:1–14:28)

- Jerusalem dis xg'ae sa (15:1–35)

- Paulom di xгаа-xgaan dis qòds cám di sa (15:36–18:22)

- Paulom di xгаа-xgaan dis qòds nqoana di sa (18:23–21:16)

- Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcāè, a Roma koe síí (21:17–28:31)

Jesom di nqarikg'ai koe qàda ne (1)

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'ëem gha hàà sa nqòdòkagu

1 Teofilaè, tc'ää dis tcgāyas tiris q'oo koer kò wèé zi gúú zi ncēm kò ko Jeso ba tshoa-tshoa a kúru a xгаа-xгаа zi ka góáa hāa. ² Me nxáakg'aiga nqarikg'ai koem ko sèé a úuèm cám ba síí tcāè, ãem kòo Tcom-tcomsam Tc'ëem di qar-ian ka ãem nxará tcg'dóa hāa xu x'âè úú-kg'ao[§] xu x'âèan máa ka. ³ A ba a kò ãem ko xgàrasea xg'ara ka, gaxu koe kái zi dàd zi cgoa x'áise, kg'òèam hāa sa. 40 cáma nem kò x'áise xu, a ko Nqarim di x'aian di zi gúú zi ka kg'ui cgoa xu. ⁴ A kò ãem hāa a ko tc'óo cgoa xu ka ncēe x'âèan máa xu a máa: “Tǎá mée xao Jerusalem koe tcg'oa guu, igaba mée xao **kg'aia** Abom nqòdòkagua hāa sa qāa,

[§]1:2 *x'âè úú-kg'ao* - Gerika sa ko “apostolo” témé.

ncêe xao Tíí koe kóma hãa sa. ⁵ Johane ba kòo tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba tu gha gatu cg'orò cáman qáá q'oo koe hàà Tcom-tcomsam Tc'ëem cgoa tcguù-tcguuè," tam méé.

Jeso ba ko nqarikg'ai koe sèè a úúè

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁶ Khama èe xu ko xg'ae cgoa Me ka xu kò tèè Me a máá: "X'aigaè, ncëem x'aèm ka Tsia gáé ga táá Iseraele ne gane di x'aian kabia máá?" témé. ⁷ Me **Jeso ba** birí xu a máá: "Ncëem Abo ba Gam di qarian ka tòóa x'aèan hëé naka cáman hëéthhëé xao gha q'ãa sa gaxao di tama. ⁸ Igaba èem ko Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hàà cgae xao o ka xao gha qarian hòò, a xao a gha Tiri xao nxàea tseegukagu-kg'ao xao ii: **Jerusalem** koe hëé, naka wèem xg'aekum Jutea dim koe hëé, naka Samaria dim xg'aekum koe hëé, naka nqōóm chōò-q'oo koe ga hëéthhëé e," tam méé. ⁹ Ncëetam ko mééa xg'ara kam kò téé a xu a ko bóò Me koe ga sèè a **nqarikg'ai koe** qaòkaguè, si túú-c'òò sa tcgáí-q'ooa xu koe ga qàbia tcàà Me.

¹⁰ Èe xu nqarikg'ai koe tcgáía xu qàea tòóa, èem ko ma qòò khama ma, ka tsara ko kúúga q'úúse hana tsara khòè tsara hàà qàea xu koe téé, ¹¹ a tsara a máá: "Galilea di xao khòè xaoè, dùús domka xao ncêe koe téé-tèe a téé a ko nqarikg'ai koe bóò? Jesom ncêe gaxao koe sèè a nqarikg'ai koe úúèa hãa ba gha gaam dàòm ncêe xao bóò Mem ko qòòm cgoa ga kabise a hàà," ta tsara méé.

Matiase ba ko Jutasem dis téé-q'oo sa sèè

(Mt 27:3-10)

¹² Ka xu ko nxãaska **x'âè úú-kg'ao xu** Olife ta ko ma tciièm xàbìm koe guu a Jerusalem koe kabise. Xàbìm ncêe ba kò Jerusalem ka cúú me e, Sabata dim cáman ka tsi ko kgoara mááa a síí cgae me khama noo qáò-q'ooa ne. ¹³ Èe xu ko

Jerusalem koe tcàà ka xu kò tc'amaka hãam nquum koe síí, ncêe xu kò gaa koe **cg'orò cáman** hãa ba: Petere ba hëé, naka Johane ba hëé, naka Jakobo ba hëé, naka Anterea ba hëé, naka Filipi ba hëé, naka Tomase ba hëé, naka Baretolomaio ba hëé, naka Mataio ba hëé, naka Jakobom Alefaiom ka cóase ba hëé, naka Simonem ncêe kòò tòókuan x'ãà máá ba hëé, naka Jutasem Jakobom ka cóase ba hëéthhëé xu u kò ii. ¹⁴ Wèea xu ncêe xua kò khòè zi hëé, naka Marias Jesom ka xòò sa hëé, naka Gam ka qōese ga xu hëéthhëé cgoa xg'ae a tcàà tcáo a cúúm tc'ëem cgoa còrè.

¹⁵ Si kò khòè ne dis xg'ae sa 120 khama noo. Me kò èe xu cáman xu ka Petere ba tēe a qōese ga xu xg'aeku koe téé a ba a máá: ¹⁶ "Tíí qōe ga xaoè, ncëes gúús **Nqarim dis** Tcgāyas koe góásea hãa sa méés tseegukaguè, ncëem kòò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba Dafitem kg'ám koe guu a Jutasem ka kg'ui sa, gaam ncêe Jeso ba kò hàà qgóó xu khòè xu dim tc'ãà-cookg'ai kò ii ba. ¹⁷ Jutase ba kò sixae ka c'èe me e, a kò sixae cgoam gha cúús tséé sa kúrú ka nxará tcg'òòèa hãa. ¹⁸ Èem ko Jutase cg'ãè cauan kúrú kam kò èem kò suruta cgoaè marian cgoa xhàrà ba x'amá. Ncëem kò gaam koe cg'áé a x'óó, a q'arase nqàè, i wèé q'oo gúua ba tcg'oa ba. ¹⁹ Ne kò wèé ne khòè ne èe kò Jerusalem koe x'ãèa hãa ne gaas gúú sa q'ãa, me gaa domkaga gaam xhàrà ba gane dis kg'uis ka kò Akele-dama ta ma tciiè. Ncêe sa ko máá, 'Xhàràman c'áðan di ba,' témé. ²⁰ Pesalema zi dis Tcgāyas koe i góásea hãa khama a ko máá:

'Gam di x'áéan méé i nqoo-nqoosam qgáí ba ii,
naka i táá cúí khòè ga gaa koe x'ãè guu,'
téméè, a i a ko gaicara máá:
'C'èem khòè ba méém gam di téé-q'ooan máàè,'

témèè. ²¹ Gaa domkagam kò c'ëem khòè ba qaase, ncëe kò sixae cgoa wèé x'aè ka hãa, ãem kò ko X'aigam Jeso ba qôða te cgoa xae e ka ba, ²² Johanem di tcguù-tcguukuan dim x'aèm koe guu a tshoa-tshoa, a síí Jesom kò sixae koe guu a **séè a nqarikg'ai koe úúèm** x'aèm koe tcàan koe. Ncëe xu khòè xu ka c'ëe ba méém sixae cgoa hàà nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii, Jesom **x'ooan koe** tãea hãa di ba," tam **Petere** méé.

²³ Xu kò cãm khòè tsara nxàrá tcg'òó, Josefam ncëe kò Barenabase ta ma tciìè ba, ncëe kò Jusetò dis cg'òès ka q'ãaèa hãa ba hëé, naka Matiase ba hëéthëé tsara. ²⁴ Ne kò nxãaska còrè a máá: "X'aigaè, ncëe wèé khòèan di tcáóan q'ana hãa Tseè, x'ái ta a xg'aekua tsara koe Tsi ndaka ba nxàrá tcg'òóa máásea hãa sa, ²⁵ nakam ncëe tsééan koe tcãà, x'áè úú-kg'ao di i, ncëem kò Jutase aagua a, a ba a ãem ko qaam qgáim koe** qôð," témé. ²⁶ A ne a kò cgúúan xg'ám, i cgúúan Matiase ba nxáá, me 11 xu x'áè úú-kg'ao xu koe tcãàè.

Petere ba hëé naka c'ëe xu x'áè úú-kg'ao xu hëéthëé xu di tsééa ne Jerusalema koe (2-7)

Tcom-tcomsam Tc'ëem di hàà-q'ooa ne

2 Eëm ko Pentekoste dim cãm ba hàà, ka ne kò wèéa ne ga cúím qgáim koe xg'aea hãa. ² Me kò kúúga tcéé-tcëe ba nqarikg'ai koe guu a tc'irìa ne hãa koe hàà, kaim tc'ãám di ts'oo-q'ooan khama xam ba, a hàà ãe ne ko hãam nquum koe cg'oè. ³ I kò c'eean di tãman khama ii gúúan hòðse, a tsaj-tsajia q'aase, a gane koe ntcóó. ⁴ Ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaèè, a ne a tshoa-tshoa a tãáka zi tãm zi kg'ui, ãem kò Tc'ëe ba ma máà nea khama.

⁵ Nxãaska ne kò Nqari-tcáóa ne Juta ne Jerusalema koe x'ãèa hãa, wèé zi qhàò zi nqarikg'ai ka nqãaka hãa zi di ne. ⁶ Eë ne ko ncëes tcéé-tcëe sa kóm, ka ne kò kái ne khòè ne hààra xg'ae, wèém khòè ba ne kò kóm me ko gam di tãman kg'ui. ⁷ Ne kò are, a xháé, a ne a máá: "Kháé ncëe ko kg'ui ne khòè ne wèè ne gáé Galilea di ne tama nea? ⁸ Ka ta koáé dùús domka kháé kóm ne ne ko sita dis kg'ui sa kg'ui, ncëe ta ábà cgoaèa hãa sa? ⁹ Paretia ta hëé, naka Mede ta hëé, naka Elame ta hëé, naka Mesopotamia koe x'ãèa hãa ta hëé, naka Jutea di ta hëé, naka Kapatokia di ta hëé, naka Ponto di ta hëé, naka Asia di ta hëé, ¹⁰ naka Ferugia di ta hëé, naka Pamfilia di ta hëé, naka Egepeto di ta hëé, naka Libia di c'ëe xòè di ta hëé, Kurene **ta ko ma tciìèm x'áém** qàe koe hàna a, Roma koe guua ta cg'áè-kg'ao ta hëé, ¹¹ Juta ta hëé, naka Juta khama kúrúsea ta hëé, naka Kereta ta hëé, naka Arabia ta hëéthëé e - wèéa ta ga ko kóm ne ne ko are-aresa tsééan Nqarim di sita di tãman cgoa kg'ui," ta ne méé. ¹² Ne kò wèéa ne ga kaisase are a q'ãa tama khama ne kò tèeku a máá: "Dùú sa ko nxàes gúú sa gáé ncëe sa?" témé. ¹³ Igaba ne kò c'ëe ne ncòj ne a máá: "Kái gôéa ne ne kg'áà hãa," témé.

Petere ba ko khòè ne cgoa kg'ui

¹⁴ Igabam kò Petere 11 xu cgoa téé-tëe, a ba a khòè ne cgoa kaisase tc'amaka kg'ui a máá: "Gaxao khòè xao Jutea di xao hëé, naka gatu wèé tu ncëe Jerusalema koe x'ãèa tu hëéthëé méé tu komsana te, nakar birí tu u, ncëes gúús ko dùú sa nxàe sa. ¹⁵ Ncëe ne khòè nea nqàre tama, ãe tu ma tc'ëea khama, qanega i 9 di x'aè e ntcúúkg'ai cgoa di i khama. ¹⁶ Igabas ko ncëes gúú sa porofitim Joelem ka nxàeas ga si i, ncëem kò **Nqari ba** máá:

**1:25 ãem ko qaam qgáim koe - Gerika sa ko máá: "qgáia ba koe" témé.

¹⁷ 'Còo di xu cárn xu kar gha Tíí Nqari Ra wèem khòem koe Tirim Tc'ée ba ntcãa.

Xu gha gatu di xu cóá xu hée naka cóá zi hēéthēē porofita,

xu gha gatu di xu qárí-kg'ao xu x'ái zi bóò,

xu gha gatu di xu xòòkhoe xu gataga sòokuri zi sòokuri.

¹⁸ Tiri qàn koe ga igaba, kg'áòan hēē naka dxàean hēéthēē

koer gha ēe xu cárn xu ka

Tirim Tc'ée ba ntcãa,

ne gha porofita.

¹⁹ Are-aresa zi gùú zir gha tc'amaka x'ái, nqarikg'ai koe,

a Ra a gha **are-aresa zi** x'ái zi nqãaka x'ái,

nqòòmkg'ai koe,

c'áòan hēē naka c'eean hēē naka ts'énèan hēéthēē di zi.

²⁰ Cárn sa gha ntcùú sa kúrú,

me gha nxoe ba c'áòan khama ii,

Nqarim dim cárn hàà tamas cookg'ai koe, ncēe kaia hãa a ko x'ám cárn ba.

²¹ Me gha wèem

ēe ko X'aigam **Nqarim** dim cg'òè ba tcii ba kgoaraè,'

tam Joele mééa.

²² "Gaxao khòè xao Iseraele di xaoè, ncēe kg'uiian xao komsana: Jesom Nasareta di ba kò Khòem Nqarim ka xao nxárá tcg'òóa mááèa hãa Me e; qarian di zi tséé zi hēē, naka are-aresa zi x'ái zi hēéthēém kò Nqari ba Jesom koe guu a gaxao xg'aeku koe kúrú, ncēe xao ma q'ana khamaga ma. ²³ Nqari ba kò nxãakamaga kàa sa úúa hãa, a ba a bóòa tcg'òóa hãase kò Jeso ba tshàu q'ooa xao koe tcãà, xao kò cg'òo Me, cg'ãè cau xu khòè xu máà xu xgàus koe tceea ba ka. ²⁴ Igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùia Me, a ba a x'ooan di thòòan koe kgoara Me, x'ooa nea qgóó Me i gha di qarian úú tama khama.

²⁵ "Me kò Dafite ba Gam ka kg'ui a máá:

'X'aigam **Nqari** bar kò wèé x'aè ka cookg'aia te koe bóò.

Tirim x'òàm kg'áòm xòè zam hàna

khamar cuiskaga ntcãà-ntcãaèa hãa tite.

²⁶ Gaa domka i tcáóa te qãè-tcaoa;

i tama te thēé qãè-tcaoa,

me gha tirim tc'áróm ga ba thēé gataga nqòòan koe kg'òè.

²⁷ Cuiskaga Tsi tc'èea te

x'óóa ne khòè ne dim qgáim koe aagua hãa tite,

kana Tsi gataga cuiskaga Tsarim Tcom-tcomsa ba

guu nakam ts'óóa hãa tite khama.

²⁸ Kg'òèan koe ko úú te dàòan Tsi x'ái tea hãa;

a Tsi a gha hàna Tsi ko hãa ne

qãè-tcaoan ka cg'oè-cg'oe te,' tam Dafite ba mééa.

²⁹ "Tíí kíí ga xaoè, kgoarasea hãaser gha gaxae ka tsgòosem Dafitem ka birí

xao o, x'óóam hãa a kg'ónòèa hãa sa, si gam dis tc'ám sa ncēe cárn ka igaba qanega gatá xg'aeku koe hãa. ³⁰ Porofiti

me e kò ii, a q'ana hãa Nqarim ma nqòòk-agu mea hãa sa, a máá, gam di x'aian

dis ntcóó-q'ooos koem gha gam dim qhàò ba ntcóó, téméa sa. ³¹ Còokam kò bóò

hãa, a kò gaa domka Krestem di x'ooan koe tēean ka kg'ui, a máá, **Kreste ba**

kò x'óóa ne khòè ne dim qgáim koe táá aaguè, i kò gataga cgàaa ba táá ts'óó,

témé. ³² Ncēm Jeso bam kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa, ta sita wèéa ta

ga gaan di ta nxàea tseegukagu-kg'ao ta a. ³³ Eēm ko **Jeso ba** tc'amaka dis

ntcóó-q'ooos Nqarim dim x'òàm kg'áò xòè dim dis koe ghùia a úúè, kam kò nqòòk-

aguèam Tcom-tcomsam Tc'ée ba Xòòm koe hòò, a ba a kò wèés gúús ncēe tu ko

bóò a ko kóm sa ntcãa xóò. ³⁴ Dafite ba kò nqarikg'ai koe qaò tama khama, iga-

bam kò máá:

'X'aiga ba kò Tirim X'aiga ba birí a máá:

'Kg'áò x'òàa Te xòè koe ntcóó,

³⁵ nakar gha nxāakg'aiga sí Tsari cg'ōo-kg'aoan kúrú naka i nqàrèa Tsi ka nqāaka hāa, ' témé.

³⁶ “Gaa domka méé ne wèé ne Iseraele ne ncēe sa qāèse q'āa: ncēe tu kò xgàum Jeso bam Nqari ba X'aiga ba hēé naka Kreste ba hēéthéé kúrúa,” tam Petere méé.

³⁷ Eē ne ko khòè ne ncēe sa kóm ka i kò tcáoa ne qhòmse, ne Petere ba hēé naka c'ēe xu x'áè úú-kg'ao xu hēéthéé birí a máá: “Sita ka qōese ga xaoè, nta ta gha hēé?” témé. ³⁸ Me Petere xoa a máá: “Tcóose gatu di chìbian koe naka tua wèéa tu ga Jeso Krestem dim cg'ōèm koe tcguù-tcguuè, nxāasega i gha gatu di chìbian qg'óoa máàè ke. A tu a gha Tcom-tcomsam Tc'ēe ba abas khama hòò. ³⁹ Nqòòkaguku sa gatu hēé, naka gatu di cóán hēé, naka wèéan ēe nqúù ka hàna hēéthéé di si i khama, wèé ne ēem gha X'aigam gatá dim Nqari ba tcii ne,” tam méé.

⁴⁰ A ba a kái kg'uian cgoa nxàea tseegukagu, a ntcàm ne a máá: “Kgoarase ncēes qhàòs cg'āè caus koe,” témé. ⁴¹ Ne kò gane ēe kò gam di kg'uian dtcòm ne tcguù-tcguuè, ne kò 3,000 ne ēem cáń ka càuse.

Dtcòm-kg'ao ne ko ma kg'òèa xg'ae sa

⁴² Wèé x'ae ka ne kò x'áè úú-kg'ao xu di xgaa-xgaan koe máàse, a kò xg'ae a cúis gúù sa kúrú, a ne e péréan tc'òó, a còrè. ⁴³ Ne kò wèé ne khòè ne q'áòs ka tcāàè, zi kò kái zi gúù zi are-aresa zi hēé naka x'ái zi hēéthéé x'áè úú-kg'ao xu ka kúrú. ⁴⁴ Ne kò wèé ne dtcòm-kg'ao ne xg'aea hāa, a cúis gúù sa xg'aea máána hāa. ⁴⁵ A ne a wèé zi gúù zi ēe ne q'òda hāa zi x'ámágu, a ne a q'aa-q'aaku, ēem ma wèém khòè ba ma tcàoa hāa khama ma. ⁴⁶ A ne a kò wèé cáń ka tempelem koe xg'ae, a kò x'áé xu ma xùrikua khama péréan tc'òó; qāè-tcaoa hāa a auku di

tcáóan úúa hāase ne kò tc'òó. ⁴⁷ Nqari ba ne kòo dqòm, a ne a kò wèé khòèan ka ncàmmèa hāa. Me kò Nqari ba wèé cáń ka gane di nxárase-q'ooan càù ēe kò kgoaraèa hāa ne cgoa.

Nqoara hām dtcàrà-kg'ao ba ko qāèkaguè

3 *C'ēm cáń ka* tsara kò Petere ba hēé naka Johane ba hēéthéé tsara còrè di x'ae ka tempelem koe qòò, nqoana di x'ae ka. ² Me kò ábà nqais koe ga guu a nqoara hām khòè ba 'T'òè' ta ko ma tci- ièm tempelem-kg'ám koe hàna. Wèé cáń kam kò gaa koe sèe a úúè a sí tòòè a ko ēe ko tcāà ne khòè ne máàku zi dtcàrà ba. ³ Eēm ko Peterea tsara Johanea tsara bóò tsara ko tempelem-kg'ám koe tcāà kam kò máàku sa dtcàrà tsara a. ⁴ Tsara téé a tcgái-q'ooa ba koe bóò me, ka tsara ko Petere tsara birí me a máá: “Bòò tsam m,” témé. ⁵ Me khòè ba qāèse bóò tsara a, au me tsara gha di tcoman úúa hāase. ⁶ Igabam kò Petere ba máá: “Selefera ga hēé naka gauta ga hēéthéér úú tama, igabar gha ēer úúa hāa sa máà tsi: Jeso Krestem Nasareta dim cg'òè ka tēe naka tsia qòda te!” témé. ⁷ A ba a kg'ám x'òam gam dim cgoa qg'óoa ghù me, i khòèm di nqàrèan hēé naka nqòaa ba hēéthéé kúúga q'am. ⁸ Me nxàia tēe a nqàrèa ba ka téé a tshoa-tshoa a qòda te, a ba a gatsara cgoa tempelem q'oo koe tcāà; qòdam ko téé a nxàa Nqari ba dqòm. ⁹ Eē ne ko wèé ne khòè ne bóò me, me ko qòò a ko Nqari ba dqòm, ¹⁰ ka ne ko bóda q'āa me, me gaam khòèm ncēe kòo káise tempelem 'T'òè kg'ám' ta ko ma tcièm koe ko ntcóo a ko dtcàrà me e sa, ka ne ko kaisas ares ka tcāàè, dùús kúrúse cgae mea hāa sa.

Petere ba ko tempelem koe kg'ui

¹¹ Gaam khòèm qanega Peterea tsara Johanea tsara cgoa tc'àmà-tc'amasea hāa ka ne kò khòè ne qàròda sí cgae xu,

xào-xaos Solomonem di sa ta ko ma tci-iès qgáís koe, kaisas ares ka tcãàèase. ¹²Eëm ko Petere ncêe sa bóò, kam ko bìrí ne a máá: “Khòè xao Iseraele di xaoè, dùús domka sa ko ncêe sa arek-agu xao o? Dùús domka xao ko ma bóò tsam maà? Sitsam di qarian hêe kana sitsam di Nqari-tcáóan hêéthêe domka tsam kúrú mem ko qòò, ta xao tc'êea? ¹³Nqarim Abrahamam di ba, a Isakam di ba, a Jakobem di ba, Nqarim gaxae ka xòò ga xu di ba, nxãa ba Gam dim Qãàm Jeso ba x'áakagua. Tcg'òò Me xao kò, sím gha cg'òòè ka, a xao a kò Pilatom cookg'ai koe c'úuse Me, ncêe kò qòòm gha ka kgoara Mea hãa ba. ¹⁴A xao a kò Tcom-tcomsa a Tchàno ii ba c'úuse, a dtcàrà mááse cg'òò-kg'aom gha kgoaraè sa. ¹⁵X'aigam kg'òèan di ba xao kò cg'òò, igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me. Ncêes gúús di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e. ¹⁶Dtcòmš ka i kò Jesom di cg'òèan ncêem khòèm, ncêe tu ko bóò a q'ana ba, qarian máàna hãa. I Jesom koe guua dtcòmšan ncêem khòè ba gatu wèè tu cookg'ai koe kg'òèkagua. ¹⁷“Ncêeska, tí kíf gatuè, q'ana ra hãa, c'úua tu kò hãa domka tu ncêes gúù sa kúrú hãa sa, gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu kò hêea khama. ¹⁸Nqari ba wèé xu porofiti xu kg'ám koe guu a kg'aiga nxàea hãa a ko máá, Gam dim Krete ba gha xgàràè, témé. A ba a kò ncêe kg'uiian ncêem dàòm ka tseegukagua. ¹⁹Gaa domka méé tu gatu di chibian koe tcóóse, naka **Nqarim koe** kãbise, naka i gha nxãasega chibia tu tchúua tcg'òòè, ²⁰nxãasega i gha kãba-kãban tc'êe di x'aèan X'aigam koe guu a hàà ka, a ba a gha Jeso ba tséea óá, Krete ii ba, ncêem nxãakamaga nxará tcg'òòá máá tua hãa ba. ²¹Nqarikg'ai koe méém hãa, me gha nxãakg'aiga síf x'aè ba hàà, Nqarim gha wèé zi gúú zi kúrú kabi di ba, eëm ko nciísega Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu kg'ám koe guu

a kg'uia hãa sa ba. ²²Moshe ba kò kg'ui a máá: ‘X'aigam gatu dim Nqari ba gha gatu di ne khòè ne xg'aeku koe guu a tíí khama iim porofiti ba tséea óá máá tu u. Ke méé tu wèes gúús eëm gha ko bìrí tu u sa komsana. ²³Dìim wèem èe porofiti ba komsana tama ba gha gam di ne khòè ne xg'aeku koe q'aea tcg'òòè,’ témé. ²⁴Xu kò nciísega wèè xu porofiti xu ncêe xu cáím xu ka kg'uia hãa: Samuele ba hêe naka èe kháóka hààraa xu hêéthêe e. ²⁵Gatua porofiti xu hêe naka Nqarim kò gatu ka xòò ga xu cgoa kúrú hãas qáé-xg'ae sa hêéthêe di tu cóá tu u. Ncêem kò Abrahamam cgoa kúrú hãa sa, a bìrí me a máá: ‘Wèé zi qhàò zi nqòómkg'ai di zia gha tsaris qhàòs domka ts'ee-ts'ee'g'aiè,’ témé. ²⁶Eëm ko Nqari ba Gam dim Qãàm **Jeso** ba ghùì, kam kò kg'aia gatu koe tséé úú Me, sím gha ts'ee-ts'ee'g'ai tu u ka, wèea tu gam gha gatu di zi dàò zi cg'ãè zi koe tcg'òò ka,” tam Petere méé.

Peterea tsara Johanea tsara kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe

4 Eë tsara Peterea tsara Johanea tsara hãa a ko khòè ne cgoa kg'ui, ka xu kò peresiti xu hêe naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu ka kaia hãa ba hêe, naka Saduke xu hêéthêe xu hàà cgae tsara a, ²xg'aia xu kò hãa, èe tsara x'áè úú-kg'ao tsara kòò khòè ne xgaa-xgaa, a kòò Jesom x'ooan koe tēas ka khòè ne xgaa-xgaa khama. ³Dqòà a kò ii khama xu kò qgóó a qáé-nquus koe tcãà tsara a, me nxãakg'aiga síf xùrikom cáím ba hàà. ⁴Igaba èe kò **Nqarim dim** kg'ui ba kóm ne koe ne kò kái ne dtcòm, i kò khòè xu di nxárase-q'ooan 5,000 khama noo.

⁵Xùrikom cáím ka xu ko tc'ãà-cookg'ai xu hêe naka **khòè ne di xu** kaia xu hêe naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hêéthêe Jerusalema koe xg'ae. ⁶Me kò Anase ka-iam peresiti ba hàna, Kaifase ba hêe, naka Johane ba hêe, naka Alekesantere

ba hēé, naka wèé xu khòè xu kaiam peresitim x'áé di xu hēéthēé e. ⁷Xu **Peterea tsara Johanea** tsara xg'aekua xu koe tòò, a tshoa-tshoa a tēè tsara a, a máá: “Dùútsa qarim ka kana cg'òèm cgoa tsaoa kò ncēeta hēéa?” témé.

⁸Me kò nxāaska Petere ba Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'òè cgaea hāase birí xu a máá: “Gaxao khòè ne di xao tc'āa-cookg'ai xao hēé naka kaia xao hēéthēé xaoè! ⁹Ncēm cáń ka tsam kò ko nqōara hām khòè ba kúrúse cgaeas gúús ncēes qāès ka ko tēèè, nta-mam ma qāèkaguèa hāa sa ne ¹⁰méés nxāaska ncēes gúú sa gaxao hēé naka wèé ne khòè ne Iseraele di ne hēéthēé koe q'āase, Jeso Krestem Nasareta dim di cg'òèan cgoa a, ncēe xao kò xgàua hāa ba, ncēm kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hāa ba, Gam domkam ncēm khòè ba cookg'aia xao koe qāè a tée-tēe. ¹¹Ncēea gaxao 'tshào-kg'ao xao ka xguèa hām nxōám ga Me e, ncēe cg'áés nxōá sa kúrúia hāa ba. ¹²I kgoarakuan c'ēe khòè koe ga káa a, me gataga c'ēm khòèm^{††} ga ba nqarikg'ai ka nqāaka káa me e, ncēe **Nqarim ka** khòèan xg'aeku koe máàèa hāa ba. Gam dis cg'òès koe méé ta guu naka kgoaraè,” tam méé.

¹³Eē xu ko Peterea tsara Johanea tsara di kgoarasean bód, a xgaa-xgaase tama tsara hāa sa bód, a kg'amaga khòè tsara a sa, ka xu ko are, a xu a bóda q'āa, Jesom cgoa tsara kò hāa sa. ¹⁴Eē xu ko **tc'āa-cookg'ai xu** gataga khòèm ēe qāèkaguèa hāa ba bód me gatsara cgoa tēe, ka xu kò kg'ui xu gha gúú ga úú tama. ¹⁵A xu a x'áè a máá, **Peterea** xu méé xu xg'aes koe tcg'oa. Ka xu kò tshoa-tshoa a xu a kg'uia xg'ae, ¹⁶a máá: “Nta xae gha ma ncēe tsara khòè tsara kúrú? Wèém khòèm Jerusalema koe x'àèa hāa ba q'ana hāa, **are-aresas** x'ái sa tsara kúrúia hāa sa, xae gaxae igaba cuiskaga ntcoea hāa tite sa

ka. ¹⁷Igaba ncēes gúús gha khòè ne koe táá còoka tsai-tsaisea qōò domka méé xae ncēe tsara khòè tsara dqàè naka tsara táá cúí khòè cgoa ncēes cg'òès ka kg'ui guu,” ta xu méé.

¹⁸Ka xu kò nxāaska gaia q'oo koe tciaa tcāa tsara a, a x'áè tsara a, táá méé tsara gaia Jesom di cg'òèan ka kg'ui sa, kana gaan ka xgaa-xgaa sa. ¹⁹Igabaga tsara kò Peterea tsara Johanea tsara xōa xu a máá: “Gaxao ka bóda mááse, Nqarim tcg'ái q'oo koe i tchàno o sa, gaxao méé xao kaisase komsanaè sa, Nqarim ka oose? ²⁰Sitsama ko tààè, ncēe tsam bóda a kómá hāa zi gúú zì tsam ga nqoo cgoan ka ke,” ta tsara méé. ²¹Eē xu ko dqàè tsara xg'ara ka xu kò guu tsara a tsara qōò, xu gha ma xgàra tsara a sa kò káa si i khama, wèé ne khòè nea kò ēe kò kúrúsea hāas gúús ka Nqari ba dqòm khama. ²²Are-aresam dàòm ka qāèkaguèam khòèm di kuria ne kò 40 sa nqáèa hāa khama.

Dtcòm-kg'ao ne dim còrè ba

²³Eē tsara ko guuè ka tsara kò gatsara ka c'ēe ne koe kabise a sí xàaa máá ne, kaia xu peresiti xu hēé naka **khòè ne di xu** kaia xu hēéthēéa ko gatsara ka nta mééa sa. ²⁴Eē ne ko ncēe gúúan kóm kaga ne kò wèéa ne ga cúí koe tchàa-tchaa dóm, a Nqari ba còrè a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, nqarikg'ai hēé, naka nqōók'gai hēé, naka tshàa ba hēé, naka wèé zi gúú zi gaa koe hàna zi hēéthēé kúrúia hāa Tseè. ²⁵Ncēe ko gatá ka xōòm Dafitem Tsarim qāàm kg'ám koe guu a, Tcom-tcomsam Tc'ēm koe guu a kg'ui a máá:

‘Táa zi qhàò zia dùús domka xgòà hāa, ne ko khòè ne káa hùì zi kàa zi kúrú?

²⁶Nqōómkg'ai di xu x'aiga xu tée-q'ooa xu sèèa hāa, **x'āa xu gha ka**, xu tc'āa-cookg'ai xu xg'aea hāa,

^{††}4:12 **khòèm** Gerika sa ko máá, “cg'òè,” témé.

X'aigam **Nqari** ba hēé
naka Gam ka ntcāa tcúúèa ba hēéthēé
cgoa
xu gha x'āàku ka,
tam Dafite méé.

²⁷Tseeguan kaga xu kò ncēem x'áé-
dxoom koe Herote ba hēé naka Pon-
tiose Pilato ba hēé, tǎá zi qhàò zi di
ne hēé naka Iseraele di ne hēéthēé nea
xg'aea hāa a ko Tsarim tcom-tcomsam
Tséé-kg'aom Jesom cgoa **x'āàku**, ncēe
Tsi ntcāá tcúúá hāa ba. ²⁸A ne a ēe
Tsi kò Tsari qarian koe hēé naka Tsari
tc'ēean koe hēéthēé bóda tcg'òóá hāa
sa kúrú, ncēe gha hàà kúrúse sa. ²⁹Ke
ncēeska X'aiga Tsi Nqari Tseè, gane di
q'aekagukuan koe tòón tcgáí, naka Tsia
Tsari ta qǎà ta di tcáóan ghùì-ghui,
naka ta Tsarim kg'ui ba kgoarasea hāase
xóé naka kg'ui, ³⁰naka Tsi Tsari x'òàn
tchoanà xòó naka i qǎèkagu, naka zi
gataga x'ái zi hēé naka are-aresa zi gúù
zi hēéthēé kúrúè, Tsarim tcom-tcomsam
Tséé-kg'aom Jesom cg'òè koe," ta ne ma
còrè.

³¹Eē ne ko còrèa xg'ara kagam ko ēe
ne kò hāam qgái ba cgùru, ne wèéa ne ga
Tcom-tcomsam Tc'ēem ka cg'òè cgaeè,
a Nqarim dim kg'ui ba kgoarasea hāase
xóé a kg'ui.

Dtcòm-kg'ao ne ko gane di gúúan q'aa-q'aaku

³²Wèé ne dtcòm-kg'ao nea kò tcáóa
ne hēé naka tc'ēea ne hēéthēé koe cúí
ne e. Cúím ga ba kò gam q'òòá hāa
gúúan cúía kàoa mááse tama, igaba ne
kòò ēe ne q'òòá hāa gúúan wèéa ne ga
q'aa-q'aaku. ³³Xu kò x'áé úú-kg'ao xu
X'aigam Jeso ba x'ooan koe tēea hāa di
tchòàn kaisa qarika nxàea tseegukagu; i
kò kaisa cgómkuan gane wèéa ne koe ga
hāa, ³⁴c'ēe gúù ko tcào khòèa kò gane
xg'aeku koe kàa a khama. Wèém khòèm
ēe xhàràn úúa kana nquuan úúa hāa ba
kò x'ámágu u, a ēe ne ko x'ámágu u ka

ne hòòá hāa marian ko úú, ³⁵a ne a kò
x'áé úú-kg'ao xu di nqàrè-kg'aman koe
hàà tòò o khama, me kò wèém khòè ba
ēem ma tcàoa hāa khamaga ma samaè e.
³⁶⁻³⁷Me kò Josefa ba gataga q'òòam kò
hāam xhàrà ba x'ámágu, a kò marian
cgoa hàà, a hàà x'áé úú-kg'ao xu nqàrè-
kg'am koe tòò o. Lefi dis qhàòs di me e kò
ii, a Kupro koe guua hāa, a ba a kò x'áé
úú-kg'ao xu ka Barenabase ta ma tciiè,
ncēe ko máá: 'Ghùì-ghui-tcáókuan dim
còá ba,' témèè ba.

Ananiasea khara Safira khara

5 Igabam kò c'ēem khòè ba hàna a
kòò Ananiase ta ma tciiè. A ba a kò
dxàeses Safiras cgoa hàna, a c'ēe gúúan
gakhara di x'ámágu hāa. ²A ba a kò c'ēe
marian sèé a tòóá mááse, gam dis khòès
q'ana hāase, a c'ēe xòèan síí x'áé úú-kg'ao
xu nqàrè-kg'am koe tòò.

³Me Petere ba máá: "Ananiaseè, dùús
domka **tsi** ko satana ba **guu me** tcáóá tsi
cg'òè-cg'oe, tsi kò Tcom-tcomsam Tc'ēe
ba tshúù-ntcōaa máá, a tsi a kò c'ēe
marian xhàrà di sèé a tòóá mááse?
⁴X'ámágu me tama tsi hāa cookg'ai koe
ba kò tsari tama? Eēm ko x'ámáguè ka
ia kò gataga marian tsari tama? Dùús
domka tsi ko nxāaska kháé ncēes gúù sa
tcáóá tsi koe tcàà? Tíí tsi qàe-qae tea
hāa tama, igaba tsi Nqari ba qàe-qaea
hāa!" témé. ⁵Eēm ko Ananiase ncēe zi
kg'ui zi kóm kam kò cg'áé a x'óó. Ne kò
wèé ne gaas gúù sa kómá hāa ne ka-
ias q'áòs ka tcàà. ⁶Xu qáí-kg'ao xu hàà
tc'áróa ba sèé a tcám a tcg'òò, a síí kg'ónò
o.

⁷Si kò nqoana khama noo aoaran qǎá
q'oo koe gam ka dxàe sa tcàà, dùú sa
kúrúsea hāa sa c'úúa hāase. ⁸Me Petere
ba tēe si a máá: "Bírí te, gaam marim
xhàrà ba khao x'ámágu cgoam ga me e
sa?" témé, si máá: "Èè, gaam marim ga
me e," témé.

⁹ Me Petere ba tēè si a máá: “Nta khao gha ma dtcòmku a X'aigam *Nqarim* dim Tc'ēe ba kúrúa bóò? Q'āa mée si: khòè xu sarim khòè ba kò síf kg'ónò xu di dàà nea nquum-kg'ám koe hàna, xu gha sáá sée a tcg'òó si *théé*,” témé. ¹⁰ Kas ko gaa x'aè kaga qháésega nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé a x'óó, xu qárí-kg'ao xu tcāà, a sao-xg'ae sis x'óó hāa, xu sée a tcg'òó a síf dxáesem qàe koe kg'ónò si. ¹¹ Si kò wèés xg'ae dtcòm-kg'ao ne dis koe hēé naka ēe kò ncēe gúúan kóm ne koe hēéthēé kaisas q'ád sa xóé.

X'ái zi hēé naka are-aresa zi gúú zi hēéthēé e

¹² Xu x'áè úú-kg'ao xu kái zi x'ái zi hēé naka are-aresa zi gúú zi hēéthēé khòè ne xg'aeku koe kúrú. Ne kò wèè ne *dtcòm-kg'ao ne* wèè x'aè ka Solomonem dis xàoxaos koe xg'aea hāa. ¹³ Ne kò c'ēe ne khòè ne ēes xg'aes koe tcāàn bēe, igaba ne kò khòè ne tcom nea hāase qgóó ne. ¹⁴ Eēta i ii igaba ne kò kái ne dtcòm-kg'ao ne Nqarim koe càuse, kái xu khòè xu hēé naka kái zi khòè zi hēéthēé e. ¹⁵ Ka ne kò tcìi-khoe ne tchàa koe tcg'òó, a síf gane di tcoàn cgoa dààan qàe koe xòòè, nxāasega ne gha ēem kòo Petere gaa koe nqáé ne sómā ba ga sóm-som ne ka. ¹⁶ Jerusalema ba nxāma-nxāmaa hāa zi nqóó zi koe ne kò khòè ne guu a xg'aeku, a ēe tcìia hāa ne óága, naka dxāwa tc'ēean ka ko xgáèè ne hēéthēé e, ne wèea ne ga hàà kg'òèkaguè.

X'áè úú-kg'ao xu ko xgáèè

¹⁷ Igabam kò kaim peresiti ba hēé naka wèè xu gam cgoa kò hāa xu hēé naka Saduke xu dis xg'aes di xu hēéthēé tauan ka tcāà, ¹⁸ a xu a kò x'áè úú-kg'ao xu qgóó a qáé a síf x'áé-dxoom dis qáé-nquus koe tcāà xu. ¹⁹ Me ntcúú ka X'aigam *Nqarim* dim moengele ba qáé-nquum-kg'ám xgobekg'am, a tcg'òó xu, a bīrí xu a máá: ²⁰ “Qòò xao naka síf

tempelem koe téé, naka khòè ne cgoa kg'ui wèè kg'uiian ncēe *kaba* kg'òèan di i,” témé. ²¹ Eē xu ko kóm ka xu kò qòò a q'uu i ko ka síf tempelem koe tcāà, a xgaa-xgaa.

Me kò kaim peresiti ba hēé naka ēem kò hāa cgoa xu hēéthēé ko hàà, ka xu kò tc'āà-cookg'ai xu hēé naka Iseraele di xu kaia xu dis xg'ae sa hēéthēé tcia xg'ae, a xu a qáé-nquus koe c'ēe xu tséea úú, síf xu gha x'áè úú-kg'ao xu tcia ó ka. ²² Eē ko tséèa xu ncòo-kg'ao xu ko qáé-nquum koe síf ka xu kò síf táa sao-xg'ae xu, ka xu ko kabise a síf xàà a, a máá: ²³ “Ncāa xae qáé-nqu ba bóò me qarika tcēekg'ammèa, xu kòre-kg'ao xu wèè xu heke-kg'ám zi koe téé-tēe, igaba ēe xae ko heke-kg'ám zi xgobekg'am ka i kò cúí khòè ga q'oo koe kàà a,” ta xu méé. ²⁴ Eē xu ko tc'āà-cookg'aim tempelem di xu kòre-kg'ao xu di ba hēé naka kaia xu peresiti xu hēéthēé xu ncēe gúúan kóm, ka xu kò are, dùútsa gúús ko kúrúse sa. ²⁵ Me kò c'ēem khòè ba hàà bīrí xu a máá: “Bóò, gaxao thuu qáé-nquum koe tcana hāa xu khòè xua tempelem koe téé-tēe a ko khòè ne xgaa-xgaa,” témé. ²⁶ Me nxāaska tc'āà-cookg'ai ba gam di xu kòre-kg'ao xu cgoa qòò, a síf sée a óága xu, chùì xu tamase, nxōán cgoa xu gha khòè ne ka xaoè sa xu kòo bēe khama.

²⁷ Xu ko óága xu a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú xu. Me kò kaim peresiti ba tēè xu, ²⁸ a máá: “Qarika xae kò x'áè xaoa a máá, táa xao ēes cg'òès ka xgaa-xgaa guu témé, igaba bóò, Jerusalema ba xao gaxao di xgaa-xgaan ka cg'òè-cg'oea hāa, ncēem khòèm di chìbian xao gaxae koe óa kg'oana,” témé.

²⁹ Igabam kò Petere hēé naka c'ēe xu x'áè úú-kg'ao xu hēéthēé xoa a máá: “Nqari ba mée ta khòèan ka kaisase qámsea máá. ³⁰ Gaxae ka xòòā xu dim Nqari ba Jeso ba x'oan koe ghùia hāa,

ncēe xao kò xgàus^{‡‡} koe tceea ba ka cg'oo ba. ³¹ Nqari ba Gam dim x'òàm ka-iam xòè koe ghùì Mea, Tc'āa-cookg'ai a Kgoara-kg'ao bam gha ii ka, a ba a gha Iseraele ne kúrú ne chibian koe tcóóse, a chibia ne qgóóa máàè ka. ³² Sixaea ēe zi gúú zi di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e, sixae hēe nakam Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hēéthēe e, ncēm kò Nqari ba ēe qámsea hāa ne máaa ba,” ta xu méé.

³³ Eē xu ko ncēe sa kóm ka xu kò kaisase xgòà a cg'oo xu kg'oana. ³⁴ Igabam kò c'ēm Farasaim Gamaliele ta ko ma tciìe ba xg'aes koe tēea téé, ncēe kò wèè khòèan ka tcommèam x'àè xgaa-xgaa-kg'ao ii ba. X'áèa nem kò tcg'dò, **x'áè úú-kg'ao** xu méé xu xòm x'áè tchàa koe tcg'dòè di i, ³⁵ a **ēe q'oo koe hànà** xu bírì a máá: “Gaxao Iseraele di xao khòè xaoè, ēe xao ko hàà ncēe xu khòè xu koe kúrús gúús ka méé xao q'āa tc'ēea hāase kúrú. ³⁶ Ncēe xu cáím xu cookg'ai koem kò Tutase ba tēe, a ba a máá khòè cg'áé me e témé, xu kò 400 khama noo xu khòè xu xùri me. Igabam kò cg'òòè, i kò wèèan ēe ko xùri me tsai-tsaise, a kaà.

³⁷ Eēm khòèm qāá q'oo koem kò Jutasem Galilea di ba tēe, khòè ne ko nxáràè x'aèan ka, a kò káí ne khòè ne ka xùriè. Me gaam igaba kaà, i kò wèèan ēe kòò xùri me ga tsai-tsajia q'aase. ³⁸ Khamar ko ncēeska bírì xao o a ko máá: ncēe xu khòè xu koe méé xao tcg'dòse, guu xu méé xao. Ncèè gaxu dis tséés kana gaxu dis kàas kò khòè ne di sa ii, nes gha kaàkaguè ke. ³⁹ Igaba ncèè Nqarim dis kò ii ne xao cuiskaga kobe sia hāa tite. Nqarim cgoa ga xao gha ko x'ààku,” témé. ⁴⁰ Xu kò gam cgoa dtcòmku, a x'áè úú-kg'ao xu tciì, a hàà xg'ám qāá xu, a dqàè xu, táá méé xu Jesom di cg'òèan ka gaicara kg'ui guu sa, a guu xu xu qòð.

⁴¹ Xu kò qāè-tcaoa hāase xg'aes koe guu a tcg'oa, Jesom di cg'òèan domka

xgàraèa ne kò kg'ano xua hāa khama. ⁴² A xu a kò wèè cáíman ēe ka tempelem q'oo koe hēe naka khòè ne x'áé koe hēéthēe xgaa-xgaan cgoa chòð tama, a ko xgaa-xgaa Jeso ba **nqòðkaguèa hāam** Kreste Me e sa.

7 xu kaia xu kerekes di xu ko nxárá tcg'dòè

6 Eē xu cáím xu ka ne ko xgaa-xgaase-kg'ao ne càuse a káí, ka ne ko Gerika di ne Juta ne mēeku Hebera di ne Juta ne cgoa, wèè cáíman tc'òoan ko gabaè x'áè ka zi kò Gerika di zi dxàe-ntcōa zi qāèse máàè tama khama. ² Xu 12 xu **x'áè úú-kg'ao xu** wèè ne xgaa-xgaase-kg'ao ne tciia xg'ae a máá: “Qāèa i máá xae e tite, Nqarim dim kg'uim di tsééan guu a síí tc'òoan gàbakagu ne. ³ Gaxae ka qōese ga tuè, gatu xg'aeku koe 7 xu khòè xu nxárá tcg'dò, q'ana tu hāa xu **Tcom-tcomsam** Tc'ēm ka cg'òèa a tc'ēega xu, naka xae ncēe tsééan máá xu. ⁴ Igaba xae gha sixae còrèan hēe naka **Nqarim òim** kg'ui ba hēéthēe dis tséé sa tcāà tcáóa máá,” ta xu méé.

⁵ Me kg'uim ncēe ba wèes xg'ae sa qāè-tcaokagu. Ne Stefane ba nxárá tcg'dò, khòèm ncēe kò dtcòmman ka hēe naka Tcom-tcomsam Tc'ēm ka hēéthēe cg'òèa ba; naka Filipi ba hēe, naka Perokoro ba hēe, naka Nikanore ba hēe, naka Timone ba hēe, naka Parenase ba hēe, naka Nikolao ba hēéthēe xu, ncēe kò Antioke koe kò guua hāa a Juta dis dtcòmms koe máàsea hāa ba. ⁶ Ne kò ncēe xu khòè xu x'áè úú-kg'ao xu cookg'ai koe tòò, ncēe kò còrè a tshàuu xu tòò cgae xu.

⁷ Me kò Nqarim dim kg'ui ba tsai-tsaise. Ne xgaa-xgaase-kg'ao ne Jerusalema di ne qháése càuse a kaisase káí, si gataga thēe peresiti xu dis xg'aes kaia sa dtcòmman koe máàse.

‡‡5:30 **xgàu** - Gerika sa ko máá: 'hìì' témé.

Stefane ba ko qáéè

⁸ Stefane ba ko Nqarim di cgòmkuwan hēé naka qarian hēéthēé ka cg'òè cgaèem khòè me e, a kò are-aresa zi gúù zi hēé naka kaia zi x'ái zi hēéthēé khòè ne xg'aeku koe kúrú. ⁹ Igaba xu kò c'ēe xu khòè ne ncēe kò còrè-nquum **qāan di tséean koe guu a** kgoaraèa xu khòè xu di ba ta ko ma tcièm di xu, ncēe kò Juta xu Kurene hēé naka Alekesanteria hēéthēé di ii xu hēé, naka c'ēe xu Kilikia hēé naka Asia hēéthēé di xu Stefanem cgoa ntcoeku. ¹⁰ Igaba xu kò gam di t'ēean hēé naka **Tcom-tcomsam** Tc'ēem ēem kò ko Gam di hùian ka kg'uim cgoa hēéthēé tc'òdku tama.

¹¹ Nxāaska xu ko c'ēe xu khòè xu qg'ái, xu Stefanem ka máá: “Ncēm khòè ba xae kómá hāa me ko Moshem di x'áèan hēé naka Nqarim ka hēéthēé cg'āèse kg'ui,” témé. ¹² Xu kò nxāaska khòè ne hēé naka kaia xu hēé naka x'áè xgae-xgae-kg'ao xu hēéthēé kobi-kobi. Ne qg'óò me a ne a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú me. ¹³ A xu a tshúù-ntcōan di tééa-máá-kg'aoan qg'ái i máá: “Ncēm khòè ba ncēm tcom-tcomsam tempelem[¶] ka hēé naka x'áèan ka hēéthēé tshúúse kg'uian cgoa chòò tama. ¹⁴ Kóm me xae hāa me ko máá: ‘Ncēm Jesom Nasareta di ba gha ncēes qg'ái sa kòbe, a ba a gha Moshem máà xaea hāa cauan qg'uri,’ témé khama,” ta xu méé. ¹⁵ Xu kò kaia xu wèè xu ēe kò xg'aes q'oo koe ntcōe xu tcg'áa xu Stefanem koe qāea tòó, a kg'áa ba bòò i moengelem dian khama ii.

Stefane ba ko xōara mááse

7 Me nxāaska kaim peresiti ba tēè me a máá: “Kháé zi ncēe zi **chibi-chibiku zi** tseegu zia?” témé. ² Me **Stefane** xōa a máá: “Tíí kíí ga xao, àbo ga

xaoè, komsana te! X'áàn dim Nqari ba kò gatá ka xōm Abrahamam koe hòose, qanegam kò Mesopotamia koe hāa ka, qanegam Harane koe x'áè tamas cookg'ai koe, ³ a bìrí me a máá: ‘Tcg'oa tsarim nqōóm koe hēé naka tsari ne qhàò ne koe hēéthēé, naka tsia x'ái tsir gham nqōóm koe qòò,’ témé. ⁴ Me nxāaska Kaletea ne dim nqōóm koe tcg'oa a ba a Harane **dim x'áè-dxoom** koe síí x'áè. Me Nqari ba xōm dis x'oo qā q'oo koe gaa koe tcg'òò me, a ncēe tu ncēeska x'áèa hāam nqōóm koe tsééa óá me. ⁵ Me kò nqōóm di c'ēe xòèan ga táá máà me, a cúím nqàrèm ga bam gha tòó qg'ái ga táá máà me, igabam kò nqòòkagu me, gabá hēé naka qāaa ba dis qhàòs ga sa hēéthēém gha ēem nqōó ba máà ne q'òò sa, **Abrahama** ba kò cóá úú tama igaba. ⁶ Me kò Nqari ba gam ka ncēeta méé a máá: ‘Tsarís qhàò sa gha gane di tamam nqōóm koe c'úusea hāa, a gha qāà kúrúè, a gha 400 khama noo kurian táá qāèse qg'óò. ⁷ Igabar gha ēe ne ko tsééa máás qhàò sa xgàra, ne gha ēe zi gúù zi qā q'oo koe tcg'oa, a hàà ncēes qg'áis koe dqom Te,’ tam Nqari ba méé. ⁸ A ba a kò q'āe nqāa-qgai khòokus dis qáé-xg'ae sa máà me. Me kò **Abrahama ba** Isaka ba ábà, a ba a kò 8 dim cárn ka q'āe nqāa-qgai khòò me; me kò Isaka ba Jakobe ba ábà, me kò Jakobe ba 12 xu cóá xu ábà, ncēe tc'āà di xu tsgōo xu gatá di xu.

⁹ “Xu kò gatá ka tsgōose ga xu, gaxu ka qōesem Josefam cgoa tauan úú, a xu a kò Egepeto koe qāase x'ámágu me. Igabam kò Nqari ba hāa cgoa mea, ¹⁰ a kò gam di zi xhái zi wèè zi koe kgoara me, a Egepeto dim x'aigam Farom cookg'ai koe cgòmkuwan hēé naka q'āan di t'ēean hēéthēé máà me, me kò **Faro ba** Egepeto koe hēé naka wèem x'ám gam dim koe hēéthēé tc'āà-cookg'ai ba kúrú me. ¹¹ Si kò nxāaska wèem **nqōóm** Egepeto dim

[¶]6:13 *tempele* - Gerika sa ko máá: “qg'ái” témé.

koe hēé naka Kanana dim koe hēéthēé xàbà sa tcāa, a kaisa thòdan óága, xu kò gatá ka xòò ga xu táá tc'òoan hòò. ¹²Eēm ko Jakobe ba kóm i ko máá, Egepeto koe i maberean hāa, téméé kam kò gatá ka xòò ga xu tc'āa dis dāras gaxu dis koe tsééa úú. ¹³Me kò Josefa ba cím dis dāras gaxu dis ka káikhoe ga xu q'āakaguse, si kò Josefam dis qhàò sa Farom koe q'āase. ¹⁴Ncēes gúús qāá q'oo koem kò Josefa ba khòèan tsééa hāa, i síí gam ka xòòm Jakobe ba hēé naka gam di qhàòdan wèé ga hēéthēé tcii. Wééa ne ga kò 75 ne e. ¹⁵Me kò nxāaska Jakobe ba Egepeto koe síí, ncēe xu kò gabá hēé naka gatá ka xòò ga xu hēéthēé síí x'óó koe. ¹⁶Gaxu di tc'áróa ne kò kabi a Shekeme koe úúè, a síí ncēm xg'ao Abrahamama ba Hamorem di xu cóá xu koe marian tc'āòda cgoa x'ámás tc'ám̄s koe xòòè.

¹⁷“Eēm ko Nqarim xg'ao Abrahamama ba nqòòkagua hāam x'aè ba cùú, ka ne kò khòè ne Egepeto koe kái a càusea. ¹⁸Me kò c'ēm x'aiga ba nxāakg'aiga síí Egepeto koe tc'āà-cookg'ai, ncēe kò Josefa ba c'úúu hāa ba. ¹⁹A ba a kòò gatá di ne khòè ne cgoa cg'āem dàòm ka tséé, a ko gatá ka xòò ga xu chùì, xu cóá-coan tchāa koe tcg'òó, nxāasega i gha cg'òòè ka.

²⁰“Me kò ēem x'aèm ka Moshe ba ábàè, a ba a kò Nqarim cookg'ai koe kaisase t'òè me e. A kò xòòm dim nquum koe nqoana nxoean kòrèè. ²¹Eēm síí tchāa za tòòèa kas kò Farom ka cóáse sa séè a gas dim cóám khama ma kaikagua mááse me. ²²Me kò Moshe ba Egepeto ne di q'āan di tc'ēean wèé ga xgaa-xgaaè, a ba a kò kg'uian hēé naka tsééan hēéthēé koe qari me e.

²³“Eēm Moshe 40 kuri ii kam kò biríse, gam ka c'ēe ne Iseraele nem gha dāra sa. ²⁴Me kò gam ka c'ēe ba bóò me ko *Egepetom ka* ghāaè a ko xg'ám̄mè, kam ko ēe ko ghāaè ba hùì, a ncèèa

máá me, a Egepeto ba xg'ám̄. ²⁵Me Moshe tc'ēea máá, gam di ne khòè ne gha bóòda q'āa Nqari ba kò tséékagu me a ko kgoara ne sa, ta tc'ēea, igaba ne kò táá bóòda q'āa. ²⁶Me q'uu dim cím ka Moshe x'āaku ko tsara Iseraele tsara koe hāa. Kúrúm ko a xg'aekua tsara koe tòókuan óá kg'oana, khamam ko máá: 'Khòè tsaoè, qòekua tsoa! Dùús domka tsao ko thòò-thòoku?' témé. ²⁷Igabam kò khòèm ēe kò c'ēe ba ghāa ba Moshe ba dxùukg'ai za xàbùu tcg'òó a máá: 'Díina sitsam koe tc'āà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?' ²⁸A cg'oo te kg'oana tsia, ncēe tsi ncāa ma ncāaka cím ka Egepeto ba ma cg'oo khama ma?' témé. ²⁹Eēm ko Moshe ba ncēe sa kóm kam kò Midiane dim nqòóm koe qgóéa síí, ncēm kò gaa koe síí x'āè koe, gaam nqòóm dim khòèm tamam iise, a ba a kò gaa koe cím cóá tsara ábà.

³⁰“Eē i ko 40 kurian nqáéa xg'ara kam kò Sinai dim xàbìm koe moengele ba qāáka hāas hìis karukos koe hòòse cgae me. ³¹Eēm ko Moshe ba ēes gúú sa bóò kam kò ares ka tcāàè, a cùú-cuuse, qāèsem gha síí bóò ka, kam kò X'aigam *Nqarim* dim dòm̄ ba kóm̄se a ko máá: ³²“Tíí Ra Nqarir saò ga xu di Ra a, Nqarir Abrahamama ba hēé naka Isaka ba hēé naka Jakobe ba hēéthēé di Ra,' témé. Me Moshe q'áòan ka cg'òè cgaeè a gaa zam gha bóò sa bèe. ³³Me X'aigam *Nqari* ba birí me a máá: 'Nqàrèa tsi koe nxàboan tcg'òó, ēe tsi téé-tēm qgáì ba tcom-tcomsam nqám̄ me e ke. ³⁴Tseeguan ka-gar Tiri ne khòè ne Egepeto koe hàna ne di xháé-q'ooan bóòda, gane di sónò ntcòòse-q'ooa ner kóm̄a hāa, a Ra a hààra hāa, hààr gha kgoara ne ka, ke ncēeska hàà nakar Egepeto koe tsééa úú tsi,' témé.

³⁵“Ncēe ba gaam Moshem ga me e, ncēe ne kò xguia hāa a máá: 'Díina tc'āà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?' témé ba. Nqari ba kò ncēe ba tsééa hāa,

tc'ää-cookg'ai a kgoara-kg'ao bam gha kúru ka, moengelem ncēe kò **karukos** hiis koe x'áise mea hāam di hùian ka. ³⁶Me kò Egepeto koe guu a sèa tcg'òó ne. Gaa koem kò are-aresa zi gúú zi hēe naka x'ái zi hēéthēe kúru, naka Ncoàm Tshàam koe hēe, naka tchàa-xgóós koe hēéthēe e, 40 kuria ne.

³⁷“Ncēea gaam Moshem ga me e, ncēe kò Iseraele di ne khòe ne birí a máá: ‘Nqari ba gha gatu di ne khòe ne xg'aeku koe guu a tíi khama iim Porofiti ba tséa óa máá tu u,’ témé ba. ³⁸Gaam ga me e ncēe kò tchàa-xgóós koe Iseraele di ne khòe ne dis xg'aes q'oo koe gaam moengelem cgoa hāa ba, ncēe kò Sinai dim xàbim koe gam cgoa hēe naka gatá ka xòó ga xu hēéthēe cgoa kg'ui ba. Me kò kg'òèa hāa kg'uiian **Nqarim di** hòò, nxāasegam gha hàà gatá koe óága a ka ba.

³⁹“Igaba ne kò gatá ka xòó ga ne kom-sanaa ba xgui. A ne a dxuukg'ai za xàbù tcg'òó me, a ne a kò tcáóa ne q'oo koe Egepeto koe úú-kg'ai, ⁴⁰a ne a Arone ba birí a máá: ‘Nqàrian kúrua máá ta a, cookg'iaia ta koe gha qòó o. Moshem ncēe kò Egepeto dim nqóóm koe sèa tcg'òó ta am koes dùú sa kúru sea sa ta c'úua hāa ke,’ témé. ⁴¹Gaa x'aèan ēe kaga ne kò ghòe-coam dis iis koe nqàri ba kúrua mááse, a ne a dàda-mááku zi óágaa máá me, a gane di tshàuan kúruas gúús dis kòe sa kúru. ⁴²Igabam kò Nqari ba q'aumana ne, a ba a guu ne ne nqarikg'ai di zi tconò zi qámsea máá, ncēe i ma porofiti xu dis Tcgāyas koe ma góàèa hāa a ko máá:

‘Iseraele di tu khòe tuè,
40 kurian ncēe tu kò tchàa-xgóós koe hāa
ka tua gáé kò dàda-mááku zi hēe
naka qhàea-mááku zi hēéthēe Tíi kúrua máá Tea?

⁴³Igaba tu kò wèe zi qgái zi ēe tu ko qòó zi koe

Molokem dim còrè-nquu ba hēe, naka gatu dim nqàrim Rafanem dim tconò ba hēéthēe tsara dqòm, xommèa nqàrian tu gatu kúrua máásea, dqòm m tu gha ka.

Gaa domkar gha tòèkagu tu u, a Babilonem ka ncíi za úú tu u,' témé khamaga ma.

⁴⁴“Gatá ka xòó ga xu kò tchàa-xgóós koe xgàuèkom còrè-nquu ba úua, ncēe Nqarim kò khòe ne cgoa kg'ui koe. Nqarim kò Moshe ba ma x'áia, a x'àiè mea hāa khama kò ma kúruèa ba. ⁴⁵Xu gatá ka xòó ga xu gaam còrè-nquu ba máàèa, a xu a sèe a **ncēem nqóóm koe** óa me, Joshuam kò tc'ää-cookg'ai xua ka. Xu kò nqóó ba sèe, Me Nqari ba gaam nqóóm koe kò x'àièa zi qhàò zi gaxu cookg'ai koe xhàiaagu. Gaam xgàuèkom còrè-nquu ba kò hàna, i síi nxāakg'aiga Dafitem di x'aèan ga tcāa, ⁴⁶ncēe kò Nqarim tcgái-q'oo koe cgmkuan hòò ba. A ba a kò **Nqari ba** dtcàrà, còrè-nquu bam gha Jakobem dim Nqari ba tshàoa máá sa, ⁴⁷me kò Solomone ba nquu ba tshàoa máá Me.

⁴⁸“Igabam kò kaisase tc'amaka hànám **Nqari** ba khòe tshàu ka kúruèa hāa nquuan koe x'àiè tama, porofitim ko ma kg'ui khama, ⁴⁹a ko máá:

‘Nqarikg'ai ne Tiri x'aian dis ntcòó-q'oo si i,

me nqóó ba nqàrèa Ter ko tòò qgái i.
Nta iim nquu ba tu gha tshàoa máá Te?
Kana sàa-q'ooa Te di qgáia nea ndakaa?
⁵⁰Wèe zi gúú zi ncēe zia gáé Tiri tshàuan ka kúruèa tama?’

tam X'aigam **Nqari** ba méé.

⁵¹“Gaxao khòe xao qari-tcúú xaoè, ncēe tcáóa xao hēe, naka tceea xao hēéthēe koe q'āe nqāa-qgai khòè ta ga hāa xaoè! Gaxao ka xòó ga xu khamaga xao ii: wèe x'àiè ka xao ko Tcom-tcomsam Tc'ēm cgoa x'àièku! ⁵²Gaxao ka xòó ga xu kò wèe xu porofiti xu xgàraa hāa, a xu a kò ncēe xu **porofiti xu**, ncēe kò x'àiè

cookg'ai koe tchànòm Khòèm di hàà-q'ooan nxàea hãa xu cg'õo, *Jesom* ncêe xao gaxao ncêeska x'amágua, a Gam di xao cg'õo-kg'ao xao ii ba. ⁵³ Gaxao ncêe kò moengele xu ka xao kò máàèa hãa x'áèan kò cãm tshàua máá, igaba kò táá komsana a xao," tam Stefane méé.

Stefane ba ko nxõán cgoa xaoa cg'õoè

⁵⁴ Ncêe zi gúù zi xu ko kóm ka xu kaisase tcg'ain tcáo a xu a dquiri cgae me. ⁵⁵ Igabam kò Stefane ba Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'oè cgaeèa hãase nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai, a ba a Nqarim dim x'áà ba bód, naka Jeso ba hēéthēé e, Me Nqarim dim kg'òm x'òàm xòè za tée-tē. ⁵⁶ Kam ko máá: "Bód, nqarikg'ai nea xgobekg'amsea ra ko bód, Me Khòèm dim Cóa ba Nqarim dim kg'òm x'òàm xòè za tée-tē," témé.

⁵⁷ Xu kò khòè xu ncêes gúùs ka tceea xu tcēekg'am, a xu a kaisase q'au a qàrà sít cgae me, ⁵⁸ a xu a x'áé-dxoom qáá koe tceea tcg'òó a úú me, a gaa koe sít nxõán ka xgàrùbe me. Nxàea tseegukagu-kg'ao xu kò gaxu di qgáian Saulo ta ko ma tci-ièm qári-kg'aom nqàrè-kg'am koe tòó.

⁵⁹ Eè xu hãa a ko Stefane ba nxõá zi cgoa xgàrùbe kam kò *Nqari ba* tcii a máá: "X'aiga Tsi Jeso Tseè, tirim tc'èe ba sèè," témé. ⁶⁰ Kam ko qhòm tsi qurù a ba a kaim dòm cgoa q'au a máá: "X'aigaè, ncêe ne ko tíí koe kúrús gúùs koe táá chibi bód ne guu," témé. Eèm ko gatà mééa xg'ara kam kò x'óó^{§§}.

8 Me kò Saulo ba *Stefanem* di cg'òokuan dtcòma máána hãa.

Filipia xu Peterea xu di tsééa ne, Jutea hēé naka Samaria hēéthēé koe (8–12)

Saulo ba ko kereke sa xgàra

Eèm cãm kas kò Jerusalema dis kerekes koe kaias xgàraku sa tshoa-tshoase, ka ne kò wèéa ne ga Jutea hēé naka Samaria hēéthēé di tsara nqóó tsara koe tsai-tsaise, xu x'áé úú-kg'ao xu cíí xu qaù. ² Ne kò Nqari-tcáoá ne khòè ne Stefane ba kg'ónò, a kò kaisase kg'ae cgae me.

³ Igabam ko Saulo tshoa-tshoa a nquu xu koe tcana te a kereke sa dxàua q'aa, a khòè xu hēé naka khòè zi hēéthēé tcééa tcg'òó a sít qáé-nquuan koe tcáa.

Qàè tchòà ne ko

Samaria koe xgaa-xgaaè

⁴ Ne kò gane èe kò tsai-tsaisea hãa ne, wèè qgáian èe ne ko sít koe qàè tchòàn xgaa-xgaa. ⁵ Me kò Filipi Samaria dim x'áé-dxoom koe sít, a gaa koe sít *nqòòk-aguèa hãam* Krestem ka xgaa-xgaa ne. ⁶ Eè zi ko xg'ae zi khòè ne di zi Filipi ba kóm a ko kúrúm ko zi x'ái zi *are-aresa zi* bód, ka zi ko wèéa zi ga cúù-cuuse a qàèse kóm me. ⁷ Dxàwa tc'èea ne kò kái ne khòè ne koe kaim q'aum cgoa q'aua tcg'oa khama, ne kò gataga kái ne khòè ne x'óó xòèa kò hãa ne hēé naka nqàra kò hãa ne hēéthēé qàèkaguè. ⁸ Si kò èem x'áé-dxoom koe kaias qàè-tcao sa xóé.

Simonem tsòò-kg'ao ba

⁹ Igabam kò c'èem khòèm Simone ta ko ma tciiè ba gaam x'áé-dxoom koe hàna, tsòò-kg'ao kò ii ba, a kò Samaria di ne khòè ne arekagu. A ba a kò gabá cgáém khòè me e sa koase. ¹⁰ Ne kò wèé ne khòè ne, èe nqàaka hãas téé-q'oos di ne hēé naka tc'amaka hãas téé-q'oos di ne

§§7:60 x'óó - Gerika sa ko máá: "x'óm," témé.

héeéthéé qāēse komsana me, a ne a ko q'aua kg'ui a ko máá: “Ncēem khòè ba Nqarim di qarian úú, ncēe kaia qari ka q'āasea a,” témé. ¹¹ Gam koe ne ko qāēse komsana, tc'āda kuri nem ko sée a ko gam di tsoè-kg'áman kàan di cgoa arekagu ne khama. ¹² Igaba ēe ne ko Filipi ba dtcòm, ēem kòo Nqarim di x'aian hēé, naka Jeso Krestem di cg'òèan hēéthéé di qāè tchòan xгаа-xгаа ka, ka ne kò wéa ne ga tcguù-tcguuè, kg'áo-khoean ga hēé naka dxàè-khoean ga hēéthéé e. ¹³ Simonem igabam ko thée dtcòm, a ba a kò ēem ko tcguù-tcguuèa xg'ara ka Filipi ba wèè qgáian ēem ko qòò koe xùri. A ba a kò ēem ko **are-aresa zi** x'ái zi hēé naka kaia qarian kúrúse ko hēéthéé bód ka kaisase are.

¹⁴ Eē xu ko x'àè úú-kg'ao xu Jerusalema koe hàna xu kóm, Samaria di ne khòè nea Nqarim dim kg'ui ba dtcòma hāa sa, ka xu kò Petere ba hēé naka Johane ba hēéthéé tsara tsééa úú cgae ne. ¹⁵ Ncēe kò ēe tsara ko síi ka còrèa máá ne tsara, nxāasega ne gha Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò ka. ¹⁶ **Tcom-tcomsam Tc'ēe** ba kò qanega cúia ne koe ga hàà tcāà ta ga hāa khama, ne ko kg'amaga X'aigam Jesom dim cg'òè koe tcguù-tcguuèa. ¹⁷ Ka tsara kò nxāaska tshàua tsara tòò cgae ne, ne Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò.

¹⁸ Eēm ko Simone, Tcom-tcomsam Tc'ēem ko x'àè úú-kg'ao tsara di tshàuan tòò cgaekus ka máàkuè sa bód, kam kò marian tcg'òò a máà tsara a, **ēe qaria nem gha x'ámá ka**, ¹⁹ a máá: “Eē qarian tsao thée máà te naka i gha nxāasega wèè khòèan ēe ra ko tshàua te tòò cgae e Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò,” témé. ²⁰ Me Petere xòa me a máá: “Maria tsi méé i tsáa cgoa kaà, Nqarim dis máàkus ka tsi tc'ēea máá, marian cgoa tsi gha x'ámá si, ta tc'ēea ke!” ²¹ C'ēe xòè-coa ga tsi ncēes tséés koe úú tama, i tcáóa tsi Nqarim cookg'ai koe tchàno

tama khama. ²² Gaa domka méé tsi tsari chibian koe tcóòse naka tsia tsari tsééan cg'āè tcg'oaragu, naka X'aigam koe còrè, nakam gha ēeta ii tc'ēean tcáóa tsi q'oo koe tsi úúa domka qgóóa máá tsi. ²³ Cg'āèan ka tsi cg'òè cgaeèa, a chibian ka qgóòèa sar ko bód khama,” tam méé. ²⁴ Me Simone xòa a máá: “Nxāaska tsao gatsao X'aigam **Nqari** ba còrèa máá te, naka i gha nxāasega táá ncēe tsao ko méé cgae te gúuan kúrúse cgae te,” témé.

²⁵ Eē tsara ko X'aigam **Nqarim** dim kg'ui ba nxàea tseegukagu, a ko xгаа-xгааa xg'ara, ka tsara ko Peterea tsara Johanea tsara Jerusalema koe kabise, a **dàòm q'oo koe tsara hāase** qāè tchòan kái xu x'áè-coa xu Samaria di xu koe xгаа-xгаа.

Filipi ba hēé naka Etiopia dim khòè ba hēéthéé e

²⁶ Me nxāaska moengelem X'aigam di ba Filipi ba birí a máá: “Tēe naka koaba nqáè ka qòò, dàòm ncēe Jerusalema koe guu a ko Gaasa koe qòòm cgoa, ncēe tchàa-xgóós di ba,” témé. ²⁷ Me xgoaba a qòò, a gaa x'aè kaga dàòm q'oo koe Etiopia dim khòèm cgoa xg'ae, ábà tama kò hāa ba, kaim mari qgóó-kg'aom Kandakes di ba, x'aigas Etiopia ne di sa. Ncēem khòè ba kò Jerusalema koe hààraa, a ko hàà Nqari ba còrè. ²⁸ Me kò ēem xóé a ko gam dis karas q'oo koe hāase dibia qòò ka porofitim Isaiam dis Tcgāya sa ko nxárá qòò. ²⁹ Me **Tcom-tcomsam** Tc'ēe ba Filipi ba birí a máá: “Qòò ēe síi hāas karas koe naka síi qàea sa koe xóén qòò,” témé.

³⁰ Me nxāaska Filipi qàròa síi karas koe, a ba a kóm me ko khòè ba porofitim Isaiam koe ko nxárá. Me **Filipi** tēè me a máá: “Kóma tsi ko q'āa dùu sa tsi ko nxárá sa?” témé. ³¹ Me xòa me a máá: “Nta ra gha ma q'āa, c'ēe khòè kò qāēse birí tchàno-tchano te e tama ne?” témé. A ba a Filipi ba dtcàrà, q'ábàm gha a hàà

qàea ba koe ntcōo sa. ³² Eēm khòè ba kòo nccēm tceem **Nqarim dis** Tcgāyas dim koe nxárá, **ncēe kò ncēeta ma góàè a ko máá:**

“Ghùu-coam khamam kò ma cg'òoku dis qgáis koe chùia úúè, a ba a kò nqoo-nqoosase ko dqòmmèm ghùu-coam khamam ma táá xgobekg'am kg'ám.

³³ Sau-cgaekaguèm gha kam kò táá qàèse qgóóè.

Díí na gha gam dis qhàòs hààkos cgoa kg'ui?

Ncēe nqòomkg'ai koem kg'òèa ba séè cgaeèa ka,”

ta i ma góàèa koe.

³⁴ Me ábà tama kò hāam khòè ba Filipi ba tèè a máá: “Bìrì te, cgòmna, dìín ka ba gáé ko porofiti ba kg'ui, gabá ko nxàese kana ba ko c'èe khòè ka kg'ui?” témé.

³⁵ Me Filipi tshoa-tshoa a kg'ui, a ba a gaam tceem ēem cgoa ga tshoa-tshoa a xгаа-xгаа me qàè tchòàn Jesom di ka.

³⁶ Eē tsara xóe a ko dàòm q'oo koe qòò, ka tsara ko tshàan **kò hāam qgám** koe hàà, kam ko ábà tamam khòè ba máá: “Bòò, tshàan ga ncēe e. Ka dùúa ko tàà ra tcguù-tcguuè tite?” témé. ³⁷ [Me bìrì me a máá: “Ncēè wèè tcáósa tsi cgoa tsi kòo dtcòm ne i kgoarasea,” témé. Me xọa me a máá: “Dtcòm ra ko Jeso Kreste ba Nqarim dim Cóa Me e sa,” témé.]

³⁸ Me x'áèan tcg'òó me kara qáé-kg'ao ba téé. Tsara wèèa tsara ga tshàan q'oo koe tcàà, Filipi ba hēé naka ábà tamam khòè ba hēéthéè e, me Filipi tcguù-tcguu me. ³⁹ Eē tsara ko tshàan q'oo koe tcg'oas kagam ko kúúga X'aigam **Nqarim dim Tcom-tcomsam** Tc'ēe ba Filipi ba séèa tcg'òó, me ábà tamam khòè ba táá gaicara hòò me, igabagam ko kg'ama qòò qàè-tcaoase. ⁴⁰ Igabam kò Filipi Ase-tote koe síí hòòse a ko gaa koe caate, a ba a ko wèè xu x'áé xu koe qàè tchòàn xгаа-xгаа, a ba a nxáakg'aiga Kaesarea koe síí tcàà.

Saulo ba ko Jesom cgoa xg'ae

(Tsee 22:6-16; 26:12-18)

9 Eē x'áè kam kò Saulo qanega tcg'ai-tcaoa, a X'aigam **Nqarim** di ne xгаа-xгаа-kg'ao ne cg'oo kg'oana, khamam kò kaim peresitim koe síí, ² a síí dtcàrà me, Damaseko koe hàna xu còrè-nquu xum gha tcgāya zi góá máá sa, ncēe gha qarian máà me zi, me ēem kòo **Nqarim dim** dàòm di ne khòè ne síí hòò ne qáé ne a Jerusalem koe úú ne sa - kg'áò khòèa ga ii kana dxàea ga ii igaba.

³ Eēm gam dis qòòs-q'oo koe hànasem ko Damaseko koe cúù, kam ko kúúga x'áà ba dxùukg'aia ba koe nqarikg'ai koe guu a x'áà. ⁴ Me cg'áé gómankg'ai koe, kam ko dòm ba kóm me ko máá: ‘Sauloè, Sauloè, dùús domka tsi ko xgàra Tea máá?’ témé. ⁵ Me Saulo máá: “Díí Tsia, X'aigaè?” témé. Me xọa me a máá: “Tíí Ra a Jeso Ra, ncēe tsi ko xgàra Ra. ⁶ Ke ncēeska tēe naka tsia x'áé-dxoom q'oo koe tcàà, gaa koe tsi gha síí bìrìè dùú sa tsi gha kúrú sa ke,” tam ma xọa me.

⁷ Xu kò khòè xu ēe kò Saulom cgoa hāa xu kg'ama téé káà kg'uisse, dòm ba xu kò kóm, igabaga xu kò táá cúí khòè ga hòò khama. ⁸ Me Saulo ba gómankg'ai koe tēe, igaba ēem ko xgobekg'am tcgái kam kò cúí gúù ga bòò tama. Ka xu ko qgóó me tshàua ba ka, a Damaseko koe úú me. ⁹ Me kò nqoana cáman séè, a táá bòò, a ba a táá c'èe gúù ga tc'óó kana kg'áà.

¹⁰ Me kò Damaseko koe xгаа-xгаа-kg'aom Ananiase ta ko ma tciiè ba hàna. Me kò X'aigam **Nqari** ba gam koe x'áise, a tcii me a máá: “Ananiaseè!” témé. Me xọa Me a máá: “Eè, X'aigaè, ncāa ga ra a,” témé. ¹¹ Me X'aiga ba bìrì me a máá: “Jutasem x'áé koe nccēm tchànóm cgoa qòò, naka khòèm Tareso koe guua hāam Saulo ta ko ma tciiè ba tèè me, hāa a ba a ko còrè ke. ¹² X'áís koem khòèm Ananiase ta ko ma tciiè ba x'áíèa hāa, me

tcàa a ko tshàua ba tòò cgae me, tcgáía ba gha bóò ka ke,” tam méé. ¹³ Me kò Ananiase xoa Me a máá: “X'aigaè, kái ne khòè ne koer kómá hãa èem khòèm ka, ntamam kò ma Tsari ne khòè ne tcom-tcomsa ne Jerusalema koe hàna ne koe cg'àean kúru sa. ¹⁴ Me ncèeska ncèe koe kaia xu peresiti xu di qarian úúa, hàam gha qgóò èe ko Tsari cg'òèan tcii ne ka,” témé. ¹⁵ Igabagam kò X'aigam **Nqari** ba Ananiase ba bìrí a máá: “Ncèem khòè bar nxárá tcg'dóá máásea hãa a ko hàà tséékagu me, me tãá zi qhàò zi di ne hée, naka x'aiga xu hée, naka Iseraele di ne khòè ne cookg'ai koe héeéthée cg'òèa Te úúa te. ¹⁶ Ra gha x'ái me, Tiri cg'òèan domkam gha nta noose xgàrase sa. Ke qòò!” tam méé.

¹⁷ Nxãaskam ko Ananiase qòò a síf nquum q'oo koe tcàa. A ba a Saulom koe tshàua ba tòò a máá: “Sauloè, tíí qòèè, X'aigam Jesom ncèe kò dàòm q'oo koe tsi háase ko tsáá koe x'áise ba tsééa óá tea, nxãasega tsi gha gaicara bóò, a tsi a gha gataga Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'òè-cg'oeè ka,” témé. ¹⁸ I kò kúúga tsoro khama ii gúúan tcgáía ba koe q'òase, me Saulo gaicara bóò, a ba a tée a tcguù-tcguuè. ¹⁹ Eèem ko tc'òóá xg'ara, kam ko gaicara qarian hòò.

Saulo ba ko Damaseko koe hée naka Jerusalema koe héeéthée xгаа-xгаа

Saulo ba kò cg'orò cáman sée a ba a xгаа-xгаа-cg'ao xu Damaseko koe hàna xu cgoa hàna. ²⁰ A ba a kò kúúga còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа, Jesom Nqarim dim Cóám ii sa. ²¹ Ne kò wèè ne èe ko kóm me ne are, a ne a tée a máá: “Gaam khòèm tama ba gáé ncèe ba, ncèe kò Jerusalema koe tshúú sa óá-gara hãa ba, gane èe kò ncèem cg'òè ba tcii ne koe? Ncèe kò ncèe koe hààra ba, hààm gha khòè ne qáé, a kaia xu peresiti xu cookg'ai koe úú ne ka ba?” ta ne ma tèèku. ²² Igabagam kò Saulo

càuse qarian koe, a Damaseko koe x'áèa ne Juta ne arekagu, qàesem kò x'ái ne, Jeso ba **nqòòkaguèam** Krestem ga Me e sa khama.

²³ Kái cáman qáá q'oo koe ne kò Juta ne qg'áiku a cg'oo me kg'oana. ²⁴ Igabagam kò Saulo èe ne kò kúru kg'oana hãa sa q'áakaguè. Ne kò x'áé-dxoom di heke-kg'áman ntcúú ba hée naka koaba ba héeéthée q'óé, cg'oo me ne gha ka. ²⁵ Igabaga ne kò gam di ne xгаа-xгаа-cg'ao ne ntcúú ka **ts'áákagu me** gàbas koe **tcàa me a x'áé-dxoom dim xhàrom** tc'amkg'ai koe guu a **xhoròkagua ba ka**.

²⁶ Eèem ko Jerusalema koe síf kam ko xгаа-xгаа-cg'ao xu cgoa xg'ae kg'oana, igabaga xu kò wèè xu ga bèe me, a xu a kò xгаа-xгаа-cg'ao me e sa tcom tama. ²⁷ Igabagam kò Barenabase sée a x'áé úú-kg'ao xu koe úú me, a **Saulom** ntama ma X'aiga ba dàòm q'oo koe bóòá hãas ka bìrí xu, naka **X'aigam** kò ma kg'ui cgoa me sa héeéthée e. Gatagam kò Damaseko koem kò **Saulo** ma kgoarasease Jesom cg'òè ka ma xгаа-xгаа sa bìrí xu. ²⁸ Nxãaskam ko Saulo hãa cgoa xu, a ba a qòòa te Jerusalema koe, a kgoarasea xóé a X'aigam cg'òè ka kg'ui. ²⁹ Juta ne Gerika **sa ko kg'ui** ne cgoam kò kg'ui a ntcoeku, igabaga ne kò cg'oo me kg'oana. ³⁰ Eè ne ko gam di ne khòè ne ncèes gúú sa bóòá q'aa ka ne ko sée a Kaesarea koe úú me, a Tareso koe tsééa úú me.

³¹ Si ko wèés kerekes Jutea di sa hée, naka Galilea di sa hée, naka Samaria di sa héeéthée tòókuan úúa hãa, a sa a kò qari-qariè, a kò Nqari ba q'áòá hãa, a kò Tcom-tcomsam Tc'èem ka ntcàm qaoè, a sa a ko càuse.

Enease ba hée naka Dorekase sa héeéthée e

³² Eèem kò Petere wèè xu xòè xu nqòóm di xu koe qòòá te kam kò Lita dim nqòóm koe ko hàna ne dtcòm-kg'ao ne

dàra. ³³Gaa koem kò khòem Enease ta ko ma tciie ba xg'ae cgoa, nqgara kò hãa ba, 8 kurian kò kgàrom koe xõe ba. ³⁴Me Petere ba birí me a máá: “Eneaseè, Jeso Kreste ba ko qàekagu tsi, ke tõe naka tsarim kgàro ba kg'ònò,” témé. Me kúúga tõe. ³⁵Ne kò wèè ne khòè ne èe kò Lita hée naka Sarone héehtée koe x'ãèa hãa ne bód me, a ne a kò X'aigam **Nqarim** koe kabise.

³⁶Si kò Jopa koe c'ees xгаа-xgaase-kg'ao sa hãna, Tabita ta kò ma tciie sa. **Gerika di** cg'òèa sa kò Dorekase ii sa, ncèe kg'uaia tsi kòo kabi i ne tsi ga ‘Tcaí’ ta ma tciie sa. Ncèe kò wèè x'ae ka qàè tséean kúrú a ko dxàua ne khòè ne hùu sa. ³⁷Gaam x'aem èem kas kò tsàa a sa a x'óó, i kò tc'aróa sa xg'aàè a tc'amaka kò hànám nquum-q'oo koe tòòè. ³⁸Lita dim nqòò ba kò Jopa dim ka cúu me e, khama ne kò èe ne ko xгаа-xgaase-kg'ao ne Peterem Lita koe hãna sa kóm, ka ne ko cam khòè tsara gam koe tséea úú, tsara sí dtcàrà me a máá: “Cgómna táá ão guu naka sita koe hàà,” témé.

³⁹Me kò Petere xgoaba a qòò cgoa tsara a, a ba a èem ko gaa koe sí ka tc'amaka hànám nquum-q'oo koe úúè. Wèè zi dxàe-ntcòa zia kò **Peterem** qàè koe hàà téé a kg'ae, a zi a hãaèko xu qgáí xu hée naka c'èe qgáían héehtée x'ái me, Dorekases kò gazi cgoa qanega hãa x'ae kas kò qgãea hãa a. ⁴⁰Me Petere wèea ne ga tchàa koe xhàigu, a ba a qúrúba ba ka ntcòò a còrè. Èem ko x'óóas khòès dim tc'aróm koe kabise kam ko máá: “Tabitaè, tõe!” témé, si tcgáía sa xgobekg'am, a Petere ba bód a sa a tõe a ntcòò. ⁴¹Me kò tshàua sa ka sèè si a ba a nqàrèa sa ka téekagu si. A ba a dtcòm-kg'ao ne hée naka dxàe-ntcòa zi héehtée tciia xg'ae, a kg'òèas hãase x'ái ne si. ⁴²Si kò ncèes gúu sa wèém Jopam koe q'ãase, ne kái ne X'aigam **Nqarim** koe dtcòm. ⁴³Me kò Petere ba Jopa koe,

khòo tsée-kg'aom Simone ta ko ma tciie cgoa tc'ãda caman sèè.

Petere ba hée naka Koniliase ba héehtée e

10 Kaesarea koem kò khòè ba hãna Koniliase ta kò ma tciie ba, tc'ãa-cookg'ai me e kò ii, ncòo-kg'ao xu ncèe kòo Italea ta ko ma tciie xu di ba. ²Gabá hée naka wèè ne khòè ne x'áea ba di ne héehtéa kò Nqari-tcáóa ne khòè ne e, a kò Nqari ba q'ád. Khòè nem kò kái aban máa, a ba a kòo wèè x'ae ka Nqari ba còrè. ³Me kò c'èem koabam ka, nqoana di zi x'ae zi ka, x'ái sa bód ncèe gaas koem kò qàèse moengelem Nqarim di ba bód sa, me ko tcàa, a ko birí me a máá: “Koniliaseè,” témé. ⁴Me gam koe qãea tòón tcgáí a bód me, a q'áòs ka tcàaè a máá: “Dúú saà, X'aiga Tseè?” témé. Me xoa a máá: “Tsari còrèan hée naka tsari aban héehtéa tc'èe-tc'eeses iise Nqarim koe tc'amaka qàda hãa, ⁵ke ncèeska khòè xu Jopa koe tséea úú, naka xu sí Simonem ncèe ko Petere ta ma tciie ba óá; ⁶c'èem Simonem x'áé koem dàra hãa, khòo tsée-kg'ao ba, ncèe gam dim nquum tshàa-dxoom qàè koe hãna ba ke,” témé.

⁷Èem ko moengelem èe kò kg'ui cgoa me ba qòò kam kò gam di xu qàa xu èe kò tséea máá me xu koe guu a cam qàa tsara tciie, naka Nqari-tcáóam ncòo-kg'ao ba héehtée e, ⁸a ba a wèes gúus èe kúrúsea hãa sa birí xu, a Jopa koe tséea úú xu.

⁹Xurikom cam di koaba ka, èe xu gaxu dis qòòs koe hãa, a x'áé-dxoom koe cúu xu u, kam ko Petere nquum tcobe koe q'ábà a sí gaa koe còrè. ¹⁰Si kò xàbà sa tcàa me, me c'èe gúu tc'óóm gha tc'èe. Èe i hãa a ko tsãaguè kam ko sòokuris khama xam gúus ka tcàaè, ¹¹kam ko nqarikg'aian bód i ko xgobekg'amse, me c'èem gúum qáòm qgáím khama ii ba, gaa koe guu a ko nqãaka

xōa, a ko 4 c'ama ba cgoa gómankg'ai koe xòdè. ¹² Gam koe i kò wèè kg'oo-coa-qhàòan hēé, naka ncāa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hēé, naka tsarán hēéthéé hàna. ¹³ Me nxāaska dòm ba kóm me ko máá: “Tēe Peterèè; cg'ōo naka kg'oo,” témé. ¹⁴ Igabam kò Peterè ba máá: “Eē-ēe X'aigaè, qanegar cg'uriga gúùan tc'ōó ta ga hāa kana tc'ōokuan kg'ano tama gúùan gar tc'ōó ta ga hāa thēé,” témé. ¹⁵ Me kò dòm ba cām dis ka gaicara bìrì me a máá: “Eē Nqarim q'ano iise kúrúas ka táá máá, q'ano tama saa, témé guu,” témé. ¹⁶ Ncēe sa kò nqoana q'oro kúrúse, me gúù ba nqarikg'ai koe qhāésega sèèa kabìè.

¹⁷ Eēm Peterè qanega hāa a ko are, ēem ncāa ko bós x'ái sa ko dùú sa nxāe sa, ka xu ko kúúga Koniliase me tsééa xu khòè xu hàà heke-kg'áms koe téé, Simonem dim nquum ka xu kò tēèa hāa khama. ¹⁸ Q'au xu kò a tēè, Simonem ncēe Peterè ta ko ma tciiè ba ēe koe x'āèa hāa sa.

¹⁹ Eēm Peterè hāa a ko ēes x'áís ka tc'ēe, kam ko **Tcom-tcomsam** Tc'ēe ba bìrì me a máá: “Bòd, nqoana xu khòè xu hāa a ko qaa tsi. ²⁰ Ke tēe naka xōa, naka tsia qòd cgoa xu, c'ēe gúù tc'ēe-tc'ēese tamase, Tíí ra tséé xua hāa ke,” témé. ²¹ Me Peterè xōa a khòè xu koe síí a ba a máá: “Bòd, tíí ga ra a, qaa xao ko ra, dùú sa xao ko qaara máá te?” témé. ²² Xu xōa me a máá: “Koniliase me ka xae tsééa óàèa, ncōo-kg'ao xu dim tc'āa-cookg'ai ba, tchànóm khòèm, Nqari ba ko q'ád ba, ncēe gam ka i ko qāèse kg'uiè ba, wèès qhàòs Juta ne dis ka. Tcom-tcomsam moengelem kam kò q'āakaguè, tsáá koem gha khòèan tsééa úú, tsi síí tciiè, a gam dim nquum koe hàà, me hàà kóm nta tsi ko mée sa ka,” témé. ²³ Me Peterè tcia tcāa xu, a x'óm-q'ooan máá xu.

Q'uu dim cām kam kò tēe a gaxu cgoa qòd, xu kò c'ēe xu dtcòm-kg'ao xu Jopa

di xu qòd cgoa me thēé. ²⁴ Xùrikom cām ka xu ko Kaesarea koe tcāa, Koniliase ba kò qāa nea, a gam di qhàòan tcia xg'aea, naka ncāmam hāa a tòòku cgoa khòèan hēéthéé e. ²⁵ Eēm ko Peterè tcāa kam kò Koniliase me cgoa xg'ae, me nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a dqòm me. ²⁶ Me Peterè ghùì me a máá: “Táá ēeta hēé guu, khòè ra a, a tsáá khamaga ii ke,” témé.

²⁷ Eēm ko kg'ui cgoa me, kam kò tcāa a kái ne khòè ne bòd ne hààra xg'aea. ²⁸ Me bìrì ne a máá: “Gatu igaba tu gatu ka qāèse q'ana hāa, x'āèa nea kgoara máá tama, Juta ba gha c'ēe zi qhàò zi di ne cgoa xg'ae kana dàra ne sa. Igabam Nqari ba x'ái tea, táá méer cúí khòè ga q'ano tama ia kana kg'amaga di i ta ma tcii guu sa, ²⁹ khama ēer ko khòèan tsééa mááèa kar kò xguì tamase kg'ama hàà. Khamar ko ncēeska tēè, dùú sar tcia mááèa sa,” témé. ³⁰ Me Koniliase ba xōa a máá: “4 cāmán ncēe nqáéa koe, ncēe x'āèan nqoana di kaga, ra kò hāa a ko tirim nquum koe còrè, kam kò kúúga tcāa qgáikom khòè ba cookg'aia te koe hàà téé, ³¹ a máá: ‘Koniliaseè, tsari còrèa ne komsanaèa, i tsari aban Nqarim cookg'ai koe tc'ēe-tc'ēeseèa. ³² Ke nxāaska Jopa koe **c'ēe khòèan** tsééa úú naka i Simone ba síí dtcàrà, ncēe ko Peterè ta ma tciiè ba. Simonem khòò tséé-kg'aom x'áé koem hàna, ncēe tshàa-dxoom qàe koe x'āèa ba, tam méé. ³³ Ra kò nxāaska kúúga khòèan tsáá koe tsééa úú, tsi qāèse hēé a hààraa. Ta ncēeska wèèa ta ga ncēe koe hàna Nqarim cookg'ai koe, a ko hàà komsana wèèan ēe X'aigam **Nqarim** x'áé tsia, tsi ko hàà kg'ui i,” tam méé.

³⁴ Me kò nxāaska Peterè tshoa-tshoa a kg'ui cgoa ne a máá: “Tseeguan kagar ko **ncēeska** bóda q'āa, Nqari ba khòèan tākase qgóó tama sa, ³⁵ igaba wèès qhàòs koe, wèém ēe ko q'ád Me, a ko ēe tchàno ii sa kúrú bam ko Gam koe qāèse hàakagu. ³⁶ Q'ana tu hāa, Is-

eraele di ne khòè ne koem kò kg'uian tsééa úúa hãa sa, Jeso Krestem koe guua tòókuan di qâè tchòà nem kòo xgaa-xgaa, ncêe X'aigam **Nqari** ba wèea ne di Me e di i. ³⁷Eê tchòà nea kò Galilea koe tshoa-tshoase a síí Jutea koe tsai-tsaise sa tu q'ana, tcguù-tcguukus ncêe Johanem kò nxàes koe guu a, ³⁸ntam ko ma Nqari ba ma Jesom Nasareta di ba ma Tcom-tcomsam Tc'êe ba hêé naka qarian hêéthêé cgoa ntcãá tcúú sa, ntam ko ma qòòà te a qâèan kúrú sa, naka êe wèea ne êe kò dxãwam ka qgóòèa hãa ne khòè ne wèe nem ko ma kg'òèkaguan ka, Nqari ba ko Gam cgoa hãa khama. ³⁹Ta wèea ta ga ãem kúrúa hãas koe nxàea tseegukagu-kg'ao ta a, Juta ne dim nqòóm koe hêé naka Jerusalema koe hêéthêé e. Cg'õo Me ne kò, xgàus* koe tceea ba ka, ⁴⁰igabam kò Nqari ba nqoana dim cám ka ghùì Me, a kúrú Mem x'áise, ⁴¹wèè khòèan koe tamase, igaba sixae koe ncêe Nqarim ka ko nxará tcg'òòèa xae, nxàea tseegukagu-kg'ao xae gha ii ka, ncêe ko tc'òó, a kg'áà cgoa Me xae, x'ooan koem tées qãá q'oo koe. ⁴²Me kò x'áè xae e, khòè ne xae gha xgaa-xgaa ka, a Gam ga Me e sa x'ái, Nqarim ka nxará tcg'òòèa ba, a ba a gha êe kg'òèa ne hêé naka x'óóa ne hêéthêé dim Xgàra-kg'ao ba ii ba ka. ⁴³Wèé xu porofiti xu kò Gam ka nxàea tseegukagu, wèém êe ko Gam di cg'òèan koe dtcòm ba gha qgóóa-máákuan chìbian di hòò sa," tam Petere ba méé.

⁴⁴Eêm Petere qanega hãa a ko kg'ui kam kò Tcom-tcomsam Tc'êe ba wèea ne êe kò kg'ui ba komsana ne koe tcãà. ⁴⁵Ne kò Juta di ne dtcòm-kg'ao ne, ncêe ko Peterem cgoa hààraa ne kaisas ares ka tcãàè, Tcom-tcomsam Tc'êe ba kò abas iise tãá zi qhàò zi di ne koe igabaga thêé tcãà khama. ⁴⁶Ne kò kóm ne ne ko tãáka xu tam xu cgoa kg'ui, a ko Nqari ba kaik-

agu khama. Nxãaskam ko Petere máá: ⁴⁷"A c'êe ba hàna tshàan gha xguì ba, ncêe ne khòè ne gha tãá tcguù-tcguuè ka, ncêe Tcom-tcomsam Tc'êe ba hòòà ne, sita khama?" témé. ⁴⁸Me x'áè, khòè ne gha Jeso Krestem dim cg'òèm cgoa tcguù-tcguuè sa. Ne kò dtcàrà me, cám-coa nem gha x'áè cgoa ne sa.

Petere ba ko xõara mááse Jerusalema koe hànas kerekes koe

11 Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hêé naka c'êe xu dtcòm-kg'ao xu Jutea di xu hêéthêé kóm, tãá zi qhàò zia gataga thêé Nqarim di kg'uian dtcòmà hãa sa. ²Xu kò nxãaska ãem ko Petere Jerusalema koe síí ka q'ãe nqãa-qgai khòòèa xu dtcòm-kg'ao xu chìbichibi me, ³a xu a máá: "Q'ãe nqãa-qgai khòòèa tama xu khòè xu di nquuan koe tsi tcana, a tsi a gaxu cgoa síí tc'òóa," témé.

⁴Me Petere ba tshoa-tshoa a wèé gúuan ma qòòà sa chòà máá xu, a máá: ⁵"Jopa dim x'áè-dxoom koer kò hàna a ko còrè, kar ko sòokuris q'oo koe bók-aguè, kiam qgáim khama iim gúú ba, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa ãer hàna koe, ⁴c'ama ba cgoa ko xòòè ba. ⁶Ra kò qãèse ntcãà me, kar kò kg'oo-coan bóò, x'áéan dian hêé naka qãáka dian hêé, naka ncãà-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hêé, naka tsaràn hêéthêé e. ⁷Ra kò dòm ba kóm Me ko birí te a ko máá: 'Petere, tãe naka cg'õo naka kg'oo,' témé. ⁸Ra kò xõa a máá: 'Eê ãe X'aigãe, q'ano tama zi hêé kana tc'òókuan kg'ano tama zi hêéthêéa qanega tíí kg'ám-q'oo koe tcãà ta ga hãa,' témé. ⁹Me kò dòm ba gaia cám di sa nqarikg'ai koe guu a kg'ui a máá: 'Eê Nqarim q'anos iise kúrúas ka tãá máá q'ano tama sa témé guu,' témé. ¹⁰Ncêe sa kò nqoana q'oro kúrúse, si wèes gúú sa gaia sèèa ghùìe a nqarikg'ai koe kabìè. ¹¹Eê x'áè kaga xu kò nqoana

*10:39 xgàu - Gerika sa ko máá: 'hii' témé.

xu khòè xu hànàr kò hāam nquum koe hàà tée, Kaesarea koe guu a tíí koe tséèa xu.¹² Me kò **Tcom-tcomsam** Tc'ée ba bìrí te a máá, táá méér tākase khòèan qgóó guu naka qòd cgoa xu, témé. Xu kò ncèe xu dtcòm-kg'ao xu 6 xu gataga tíí cgoa qòd, xae síí khòèm dim nquum koe tcāà.¹³ Me kò **Koniliase ba** bìrí xae e, moengele bam ma gam dim nquum-q'oo koe bóda sa, naka gaam moengelem kò ma x'áè me a máá: 'Khòèan Jopa koe tséèa úú naka i Simone ba tcii, Petere ta ko ma tciiè ba.¹⁴ Kg'uaia nem gha ógàra máá tsi, ncèe gha tsáá hēè naka wèés x'áés tsari sa hēéthēè kgoara a ke,' tam méé.¹⁵ Eēr ko tshoa-tshoa a ko kg'ui cgoa ne kagam ko Tcom-tcomsam Tc'ée ba tcāà cgae ne, ncèem kò ma kg'aia gatá koe ma tcana khamaga ma.¹⁶ Ra nxāaskaga X'aigam **Jeso** ba nta méèa sa tc'ēe-tc'ēese, ncèem kò máá: 'Johane ba tshàan cgoa tenguè-tcguua, igaba tu gha gatu Tcom-tcomsam Tc'ēm cgoa tenguè-tcguuèa,' témé sa.¹⁷ Ncèè Nqarim kò gatáa cúís aba sa máà ta a, ncèem kò máà ta as khama ii sa, gatá ncèe X'aigam Jeso Krestem koe ko dtcòm ta, ne ra tíí nxāaska díí raà, Nqarim cgoa ga ntcoeku ra?' tam méé.

¹⁸ Xu ēe xu ko ncèe gúuan kóm ka táá cúí gúú ga kg'ui, a Nqari ba dqòm a máá: "Cèè, Nqari ba gáé gatà thēé táá zi qhàd zi gha gane di chibian koe tcóose a zi a kg'òèan hòd sa kgoara máána hāa!" témé.

Kerekes Antioke koe hànà sa

¹⁹ Stefanem kò cg'òès qāá q'oo koe ne kò dtcòm-kg'ao ne tsai-tsaise, xgàràè ne kòd khama, ka ne kò nqúú ka qòd, Finikia koe hēé, Kupro koe hēé naka Antioke koe hēéthēè e, a ko Juta ne cúí ne Nqarim di kg'uian bìrí.²⁰ Igaba i ko c'èea xu hànà, khòè xu Kupro di xu hēé naka Kurene di xu hēéthēè e, ēe xu ko Antioke koe hàà ka xu ko gataga thēé

Gerika ne cgoa kg'ui, a ko X'aigam Jeso di qāè tchòàn xgaa-xgaa ne.²¹ Me kò X'aigam **Nqarim** dim tshàu ba gaxu cgoa hāa, ne kò kái ne khòè ne dtcòm, a X'aigam **Nqarim** koe kabise.

²² I kò tchòàn ncèe Jerusalema koe hànàs kerekes koe síí kómse, xu Barenabase ba Antioke koe tséèa úú.²³ Eēm ko hàà a ko hàà cgómkuan Nqarim di bóò, kam ko qāè-tcao, a ba a wéèa ne ga korè, X'aigam Nqarim koe ne gha tsee-guse hāa sa, tòn-tcaoase.²⁴ **Barenabase** ba kò qāèm khòè me e khama, Tcom-tcomsam Tc'ēm ka kò cg'òè cgaeèa ba, kaisa dtcòmàn kò úúba ba, ne kò kái ne khòè ne X'aigam **Nqarim** koe ógàè.

²⁵ Me **Barenabase ba** Tareso koe qòd, a síí Saulo ba qaa.²⁶ A ba a ēem ko hòd me kaga Antioke koe úú me. Tsara kò Barenabase tsara Saulo tsara nxāaska wèem kuri ba hēè a kerekes di ne khòè ne cgoa xg'ae, a kái ne xgaa-xgaa. Ne kò Nqarim di ne xgaa-xgaae-k'ao ne Antioke koe tc'āà a dtcòm-kg'ao ne ta ma tciiè.

²⁷ Eē x'aè ka xu kò c'èe xu porofiti xu Jerusalema koe guu, a xu a ko Antioke koe síí.²⁸ Me gaxu ka c'èem porofitim Agabose ta ko ma tciiè ba tēe, a ba a Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'òè cgaeèase bìrí ne, kaisas xàbà sa gha wèem nqóó ba xōa cgae sa. Si kò ncèe sa kúrúse Kelaudiam ko **Roma koe** tc'āà-cookg'aia x'aè ka.²⁹ Ne xgaa-xgaae-k'ao ne wéè ne dtcòmku, gane di kg'òè-q'ooan khama ne gha ma gane ka qòesea ne hùí sa, ncèe Jutea koe hànà ne.³⁰ Ncèe sa ne kò kúrú, a Barenabase tsara Saulo tsara cgoa aban gane di kaia xu koe tséèa úú.

Herote ba ko kereke sa xgàra

12 Gaa x'aè kam kò x'aigam Herote ba tshoa-tshoa a kerekes di xu c'èe xu xgàra.² A ba a x'áèan tcg'òd, me kò Jakobom, Johanem ka káimkhe ba, ntcàum cgoa cg'òè.³ Eēm ko bóò, si

ncēe sa Juta ne tcgáí q'oo koe qāe si i, kam kò còoka qōò, a x'áèan tcg'òó, me Petere ba thée qáéè. Cám xu èe xua kò péré gāé-gāe úú tamas pérés ko tc'òòè xu cám xu u. ⁴Eēm ko qg'óó mea xg'ara kam ko qáé-nquum koe tcāà me, me 4 zi xg'ae zi ncōo-kg'ao xu di zi ka kòrèè. Me kò **Herote** birise, Paseka dis kōès qāá q'oo koem gha khòè ne cookg'ai koe óá me sa.

⁵Me kò Petere ba gataga ma qáé-nquum koe kòrèè. Igabas kò kereke sa Nqarim cookg'ai koe qarika còrèan kúrúa máá me.

Petere ba ko qáé-nquum koe guu a kgoaraè

⁶Eēm gha Herote khòè ne koe tcg'òó a úú mem cám dim ntcùúm cookg'ai koem kò Petere cám tsara ncōo-kg'ao tsara xg'aeku koe x'ómà, a ba a cám tsara táù tsara cgoa qáéèa, kòre-kg'ao xu ko nquum-kg'ám koe hāa, a xu a kò qáé-nquu ba kòre. ⁷Igabam kò kúúga moengelem X'aigam **Nqarim** di ba gam koe hàà téé, me qáé-nquum q'oo koe x'áà ba x'áà. Me Petere ba nxàraa ba koe ntcāa-ntcāa, a ghùì me, a máá: “Tēe qhāése,” témé. I táùan q'ómà ba koe guu a kgoarase. ⁸Me moengele ba birí me a máá: “Kg'ónòse naka tsia nxàboa tsi nxàbo,” témé. Me gatà hēé. Me birí me a máá: “Hāa tsarim qgáí ba naka tsia xùri te,” témé. ⁹Me Petere xùri me, a tcg'oa cgoa me. Ncēe moengelem ka ko kúrúè sa tseegu si i sam kò c'úua hāa, sōokuris q'oo koem kò x'ái sa bóò, tam ko tc'èea khama. ¹⁰Eē tsara ko tc'āà di kòre-kg'aoan nqáé, a ko cám dian nqáé ka tsara ko síí qano dis heke-kg'ám koe tcāà, heke-kg'ám x'áé-dxoom koe i ko tcg'oa a sííè sa. Igabas ko kg'ama cuiaga xgobekg'amsea máá tsara a. Tsara tchāa koe tcg'oa, a tsara a c'èem dàòm cgoa tcg'oa, me moengele ba kúúga guu me.

¹¹Eēm ko Petere síí cuiaga bóò q'āa kam ko máá: “Ncēskar tseeguk-aga q'ana hāa, Nqarim Gam dim moengele ba tséea óágara hāa sa, hààm gha Herotem tshàu-q'oo koe kgoara te ka, naka wées gúùs Juta ne kò nqòò cgae teas koe hēéthéé e,” témé.

¹²Eēm ko èes gúú sa tc'èea xg'ara kam ko Marias dim nquum koe síí, Johanem ka xòò sa, Mareko ta ko ma tciìè ba. Káí ne khòè nea kò gaa koe xg'aea, a ko còrè. ¹³Nquu-kg'ám bam kò xg'ám-xg'am kas ko c'èes qāàs, Roda ta ko ma tciìè sa síí komsana. ¹⁴Eēs ko Peterem dim dòm ba kómna q'āa kagas ko táá síí xgobekg'ama máá me, a qāe-tcaoan domka qàràò tcāà q'oo koe, a sa a síí Peterem nquu-kg'ám koe tēe sa nxàe. ¹⁵Ne birí si a máá: “Teme si ko,” témé, si gataga cúíga ma birí ne, gaan ga a sa. Ne máá: “Gam dim moengele me e,” témé.

¹⁶Me Petere hāa a nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am. Xgobekg'am ne kò, a bóò me a kaisase are. ¹⁷Me kò tshàua ba cgoa x'ái ne, nqoo ne gha ka, me chòà máá ne X'aigam **Nqarim** ma qáé-nquum q'oo koe tcg'òó mea sa. Me birí ne a máá: “Ncēes gúú sa méé tu Jakobo ba birí, tíí qōe ga ne hēéthéé e,” témé. Kam ko tcg'oa, a táá qgáí koe síí.

¹⁸Eē i ko q'uu kas ko kaias xhāé sa ncōo-kg'ao xu koe tcāà, Peterem kas dùú sa kúrúsea di sa. ¹⁹Me Herote qaa a táá hòò me, kam ko kòre-kg'ao xu xgòàse tēè, a cg'òòè xu gha di x'áèan tcg'òó. A ba a Jutea koe tcg'oa a Kaesarea koe síí, a síí gaa koe ão.

Herotem dis x'oo sa

²⁰Herote ba kò Turea tsara Sitonea tsara di ne khòè ne cgoa mēéku. Gane di tsara nqòò tsara kò Herotem kò tc'āà-cookg'aiam qgáim koe guu a gane di tc'òoan hòò. Kas ko xg'aes gane di sa Belasetom koe síí, tcom-tcomsam qāam

x'aigam Herotem di ba, a sí tòókuan dtcàrà.

²¹ Eē kò nxárá tòòèam cárn kam ko Herote x'aian di qgáian hãa, a sí x'aian dis ntcôó-q'oos koe ntcôó, a khòè ne cgoa kg'ui. ²² Ne kò khòè ne **qàè-tcaoan ka** q'au a máá: “Ncèea Nqarim dim dòm me e, khòèm dim tama me e!” témé. ²³ **Herote ba kò** Nqari ba táá dqòmà máá, khamam kò Nqarim dim moengele ba qháése xg'ám me, me nxáian ka kg'ooè, a x'óó.

²⁴ Me kò Nqarim dim kg'ui ba càuse a kái.

²⁵ Barenabasea tsara Sauloa tsara kò tsééa tsara kúrúia xg'ara ka tsara ko Jerusalema koe kabise, Johane ba tsara ko séè, Mareko ta ko ma tciìè ba.

Paulom di tsééa ne wèém nqóóm koe (13-28)

Paulom di xгаа-xgaan dis qòòs tc'ää di sa (13:1–14:28)

Barenabasea tsara Sauloa tsara ko tsééa tcg'òòè

13 Antioke koe hãnas kerekes q'oo koe xu ko porofiti xu hëé, naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé xu hãna: Barenabase ba hëé, naka Simonem ncèe ko Nigere ta kò ma tciìè ba hëé (**ncèe kg'uia i ko kabìè ne i ko máá, ntcúúm khòè ba téméè ba**), naka Lukiom Kurene di ba hëé, naka Manaenem ncèe kò tc'ää-cookg'aim Herotem cgoa xg'ae a kaik-aguèa ba hëé, naka Saulo ba hëéthëé xu u kò ii. ² Hãa a xu a kò X'aiga ba dqòm a ko tc'òoan carase, kam ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba birí xu a máá: “Nxárá tcg'òóa máá Te Barenabasea tsara Sauloa tsara, naka tsara tsééan tciia Ra máá tsara sí kúrú,” témé. ³ Eē xu ko tc'òoan carase a ko còrèa xg'aras kaga xu ko

tshàua xu gatsara koe tòó a tsééa tcg'òò tsara a.

Barenabasea tsara Sauloa tsara Kupro koe

⁴ Gatsara èe kò Tcom-tcomsam Tc'èem ka tsééa tcg'òòèa tsara ko Selukia koe qòò, a tsara a gaa koe sí skepe sa q'ábà a tshàam ka nxàma-nxàmaèam nqóó-coam Kupro dim koe qòò. ⁵ Tsara Salamise koe sí a gaa koe Nqarim dim kg'ui ba Juta ne di còrè-nqarim koe xгаа-xгаа. Me Johane ba gatsara cgoa hãa gatsara dim hùì-kg'aom iise.

⁶ Tshàam ka nxàma-nxàmaèam nqóóm wèém èe ba tsara kò caate, a tsara a nxàakg'aiga Pafose **dim x'áém** koe sí tcàà, a gaa koe Juta dim tsòò-kg'aom cgoa xg'ae, ncèe kò gataga thëé tshúù-ntcòa dim porofiti ii ba, Bare-Jeso ta kò ma tciìè ba. ⁷ Me kò tc'ää-cookg'aim Seregio Paulom cgoa ko hãa, tc'èega kò iim khòè me e. Me Barenabasea tsara Sauloa tsara tciì, Nqarim dim kg'ui bam kò kóm kg'oana khama. ⁸ Igabam ko tsòò-kg'aom Bare-Jeso, Elemase ta ko ma **Gerikas ka ma** tciìè ba ntcòe tsara a, a ba a gataga **tc'ää-cookg'ai** bam gha dtcòmàn koe tcg'òó sa tc'èe. ⁹ Me nxàaska Saulom, ncèe kò gataga Paulo ta ma tciìè ba, Tcom-tcomsam Tc'èem ka ko cg'òè cgaeèa ba qàea tòn tcgái **Elemasem koe** a máá: ¹⁰ “Tsáá dxãwam di tsi cóá tseè, wèè zi gúú zi tchàno zi di tsi cg'òò-kg'ao tseè! Wèè kàan x'ooan hëé naka xhúukuan hëéthëé di ka cg'òè cgaea tseè, cuiskaga tsi gáé X'aigam **Nqarim** di dàdan ncèe tchàno guua hãa tite kàma-kama a tamase?”

¹¹ “Ncèeska bódò, X'aigam **Nqarim** dim tshàu ba tsáá cgoa tééa q'aara. Kàà tcgái tsi gha, a gha gataga qáòm x'aè ba séè a táá cáms di x'áàn hòò a bódò,” tam méé. Me kúúga qháésega nqara-nqau sa hëé naka ntcúú sa hëéthëé ka cg'áé-kg'aiè, me qòòa nxàma-nxàma a qgòó-hii me

gha khòean qaa. ¹²Eëm tc'ää-cookg'aim ko dùús kúrúsea sa bóò kagam kò dtcòm, xгаа-xgaan êe X'aigam **Nqarim** dia ko kaisas are sa tcää mea khama.

**Paulo tsara Barenabase
tsara Antioke Pisidia di koe**

¹³Pafose koem kò Paulo ba gam ka c'ëea tsara cgoa skepe sa q'ábà, a Perega koe síí, Pamfilia di i. Me kò Johane síí gaa koe q'aa cgoa tsara a, a Jerusalema koe kabise. ¹⁴Perega koe guus ka tsara kò Antioke Pisidia koe hàna koe síí. Ka tsara ko Sabata dim cáím ka còrè-nquum q'oo koe tcää, a tsara a ntcöö. ¹⁵X'àean hëé naka porofiti xu hëéthéé di zi tcgāya zi ko nxáràèa xg'ara, ka xu kò còrè-nquum di xu tc'ää-cookg'ai xu khòean tsééa úú, i síí dtcàrà tsara a, a máá: “Gaxae ka káíkhoaèa tsaòè, ghùitcáoókuan dim kg'ui ba tsao kò úúa, ncëe khòè ne tsao gaam cgoa x'áè kg'oana ba, ne tsao khòè ne bìrì me,” témé.

¹⁶Me Paulo ba tēem ko ka, x'ōaa ba cgoa nqookagu ne a máá: “Iseraele di tu khòè tuè, naka gatu c'ëe zi qhàò zi di tu hëéthéé e, gatu ncëe Nqari ba ko q'ád tu, komsana te méé tu!” ¹⁷Nqarim, Iseraele di ne khòè ne di ba kò gaxae ka xòò ga xu nxárá tcg'óóa máásea, a ko khòè ne di kg'òèan qāèse qòòkagu, Egepeto koe ne ko x'āèa ka, a ba a ko kaisa qarian cgoa gaam nqōóm koe séèa tcg'óó ne, ¹⁸a ba a kò 40 khama noo kurian tchàa-xgóós koe gane di kg'óðan qád-tcáoá máá. ¹⁹A ba a kò Kanana koe ēem ko 7 zi qhàò zi cg'óoa xgāá kam ko khòè ne nqōóan gane di máà, q'òò o ne gha ka.

²⁰“Wèè zi gúù zi ncëe zia ko 450 khama noo kurian sèè. Me kò ncëe zi gúù zi qāá q'oo koe Nqari ba x'aigan máà ne, i kò nxāakg'aiga porofitim Samuelem di x'aèan síí tcää. ²¹Ne kò khòè ne nxāaska x'aiga ba dtcàrà, Me Nqari ba Saulo ba

máà ne, Kishem ncëe Benjamenem dis qhàòs di ko iim ka cóase ba, me 40 kurian tc'ää-cookg'ai ne. ²²Saulo bam ko x'aigan koe tcg'óòs qāá q'oo koem kò **Nqari ba** Dafite ba x'aiga ba tòò. A gam ka nxàea tseegukagu a máá: ‘Dafitem Jesem ka cóase bar hòòà, tcáo-c'óaa te dim khòè me e, tíí ko tc'ëes gúùs wéè sam gha kúrú,’ témé. ²³Ncëem khòèm dis qhàòs koem kò Nqari ba guu a Kgoara-kg'aom Jeso ba Iseraele ne koe tsééa óá, ncëem kò ma nqòòkagua khama. ²⁴Jesom hàà tamas cookg'ai koem kò Johane ba chibian koe tcóósean di tcguù-tcguukuan ka wèè ne khòè ne Iseraele di ne xгаа-xгаа. ²⁵Eëm ko Johane tsééa ba cgoa xg'ara qòò kam kò tèè a máá: ‘Tíí ra díí ra, ta tu tc'ëea? **Eè tu nqòòkaguèar** tama ra a, igaba bóò, C'ëe ba ko qāaa te koe hàà, ncëe nxàbo tcāia ba kgoara gar kg'ano tama ba,’ tam méé.

²⁶“Tíí kíí ga xaoè, a Abrahamam ka cóase ga xaoè, naka gatu ncëe ko Nqari ba q'ád tu, qhàò zi di tuè, kg'uiian ncëe kgoarasean dia gatá koe tsééa óágaèa. ²⁷Jerusalema koe x'āèa hāa ne khòè ne hëé naka gane di xu tc'ää-cookg'ai xu hëéthééa kò Jeso ba bóòà q'āa tama kana kóma q'āa tama. Igaba ne kò chibi-chibi a xgàra Me, a ne a ko ncëem dàòm ka porofiti xu di kg'uiian tseegukagu, ncëe wèè cáman Sabata di ka ko nxáràè e. ²⁸Táá xu kò q'āa, dùútsa dàòm ka xu gha chibi-chibi a cg'óo Me sa, igaba xu kò Pilato ba dtcàrà, cg'óo Mem gha sa. ²⁹Eè xu ko Gam ka ko góásea gúúan wèè tseegukagua xg'ara ka xu ko xgāus† tc'amkg'ai koe xòò Me, a tc'āms koe tcää Me. ³⁰Igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me. ³¹Me kò gataga káí cáman ga bóòè èe kò ko Gam cgoa Galilea koe guu a ko Jerusalema koe qòò ne ka. Ncëes noose ga ne gatá di ne khòè ne koe Gam di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne e.

†13:29 **xgàù** - Gerika sa ko máá: 'hii' témé.

³² Tsam ncēe koe hààraa, hàà tsam gha qāè tchòan xгаа-xгаа tu u ka. Nqòòk-agukus Nqarim gatá ka xòò ga xu máàna hāa ³³ sam ncēeska tseegukagua gatá ka, gaxu di ta cóá ta, Jeso ba x'ooan koe ghùian ka. Ncēe i gataga ma cáñ dim pesalemam koe ma góásea khama a ko máá:

‘Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi i;

Ra ncēm cáñ koe guu a Tsarir Xòò Ra a,’

téméé khama. ³⁴ Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea, táám gha gaia ts'óó ka, di tseeguan di kg'uian ga ncēe e **Baebes koe ncēe ko máá:**

‘Tcom-tcomsa a tseegu di t'se-ts'ee/kg'aikua ner gha máà tu u, ncēe Dafite bar kò gaan ka nqòòkagua a,’ témé e.

³⁵ I gataga c'ēe koe ncēeta ma góásea a ko máá:

‘Cuiskaga tsi tcom-tcomsam **Qām** tsari ba guu, nakam ts'óóa hāa tite,’ témé.

³⁶ Dafite ba kò gam di x'aèan ka Nqarim ko tc'ēea sa kúrú, a ba a kò x'óó, a ba a gam ka xòò ga xu cgoa kg'ónòè, i tc'áróa ba ts'óó. ³⁷ Igaba Gaam ēe Nqarim ka kò x'ooan koe ghùìèam di tc'áróa ne kò táá ts'óó. ³⁸ Gaa domka méé xao q'āa, tí kíf ga xaoè, qg'óóa-máákuan chibian dia ncēm Khòem Jesom koe hàna sa. Ncēe tchòà nea gaan xгаа-xгаа xao o tsam ko ga a. Moshem di x'aèan **qg'óóa qari** ka tu kò táá tchàno tu iise bòdè, ³⁹ igabam ko wèem ēe ko **Jesom koe** dtcòm ba Gaam domka tchànóm iise bòdè. ⁴⁰ Ke méé tu q'òése, nakas táá porofiti xu nxàeas gúù sa kúrúse cgae tu u guu, ncēe ko máá:

⁴¹ ‘Bòd, gatu ntcoe-kg'ao tu, are méé tu naka tua x'óóa xgāáse, hààr gha gatu di xu cáñ xu ka c'ēes gúù sa kúrú, c'ēe ne khòè ne kòo gaas ka birí tu u ne tu dtcòm tite sa,’”

tam Paulo ba méé.

⁴² Tsara kò **Pauloa tsara Barenabasea tsara** còrè-nquum koe guu a ko qòò, ka ne kò khòè ne dtcàrà tsara a, kabise tsara gha a hààkom Sabatam ka gaicara xгаа-xгаа ne sa. ⁴³ Eēs ko xg'ae sa qòò q'aa ka ne kò kái ne Juta ne hēé, naka Nqaritcáóa ne khòè ne ncēe Juta di cauan koe dtcòmà ne hééthéé, Pauloa tsara Barenabasea tsara xùri, ncēe ko síf kg'ui cgoa ne, a korè ne, Nqarim di cgómkuan koe méé ne kg'ama gataga cúf ma hāa sa tsara.

⁴⁴ Xùrikom cáñ Sabata dim ka ne ko wèè ne khòè ne x'áé-dxoom ēem di ne hàà ne gha X'aigam **Nqarim** dim kg'ui ba kóm ka qòò xg'ae **ne kò cg'orò ne táá síf**. ⁴⁵ Eē ne ko Juta ne xg'ae zi khòè ne di zi bòd, ka ne ko chii di tc'ēean ka cg'òè cgaeè, a ne a Paulo ba ncoi, a ēem ko kg'ui zi gúù zi ka ntcoeku cgoa me. ⁴⁶ Tsara nxāaska Pauloa tsara Barenabasea tsara kgoarasease xoa xu a máá: “Kg'aia méé tsam ga kò Nqarim dim kg'ui ba gatu birí tu us gúù si i. Igabaga tu xguì Mea, a gataga x'áía hāa, chòò tama kg'òèan tu kg'ano tama sa, khama tsam gha ncēeska táá zi qhàò zi di ne koe síf. ⁴⁷ Ncēea X'aigam **Nqarim** ma x'áè tsama hāa ga a khama a máá:

‘Táá zi qhàò zi dim x'áà bar kúrú tu ua hāa, nxāasega tu gha Tiri kgoarasean nqòóm chòò-q'oo koe úú ka,’ témé,” ta tsara méé.

⁴⁸ Táá zi qhàò zi di ne ko ncēe gúúan kóm ka ne ko qāè-tcao, a ne a X'aigam **Nqarim** dim kg'ui ba dqòm. Ne kò wèè ne ēe kò nxará tcg'dòèa ne chòò tama kg'òèan ne gha hòò ka dtcòm.

⁴⁹ Me kò X'aigam **Nqarim** dim kg'ui ba wèem nqòóm ēem koe tsai-tsaie. ⁵⁰ Igaba ne kò Juta ne tcom-tcomsa zi khòè zi dtcòmà hāa zi hēé, naka x'áé-dxoom di xu tc'āà-cookg'ai xu hééthéé ntcàma ghùì, a khòè ne kúrú, ne Pauloa

tsara Barenabasea tsara cgáé-q'oo koe téé, a ne a gane dim nqōóm koe xhài-agu tsara a. ⁵¹ Tsara nxāaska gaa koe ga nqàrè tc'amkg'aia tsara di tsharàn qāè-qāe, a tsara a Ikonio dim nqōóm koe qōò. ⁵² Gatà i ko ii igaba ne kò xгаа-xgaase-kg'ao ne qāè-tcaoan ka cg'oè cgaèè, Tcom-tcomsam Tc'èem ka hēéthēé e.

**Pauloa tsara Barenabasea
tsara Ikonio koe**

14 Kg'aiga tsara ko hēé khama tsara ko *Pauloa tsara Barenabasea tsara* Ikonio koe síf còrè-nquum Juta ne dim koe tcāà. Gaa koe tsara kò qarika kg'ui, ne gaa koe kái ne khòè ne Juta di ne hēé naka Gerika di ne hēéthēé dtcòm. ² Igaba ne kò Juta ne ēe kò dtcòmman xguì ne tǎá zi qhàò zi di ne kúrú ne cg'ǎè tc'ēean ka tcāàè, a ne a kò táá dtcòm-kg'ao ne cgoa kómku. ³ Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasea tsara* gaa koe tc'ǎòa x'aèan sèé a hāa, a tsara a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kgoarasea xóé a kg'ui, Me Nqari ba x'ái Gam di cgòmkuan dim kg'ui ba tseegu me ii sa, qarian máà tsara ka, x'ái zi hēé naka are-aresa zi gúù zi hēéthēé tsara gha kúrú di i. ⁴ Ne kò khòè ne x'áé-dxoom di ne q'aa-q'aaè. C'ēe nea kò Juta ne cgoa kómku, ne c'ēe ne x'áè úú-kg'ao tsara cgoa kómku. ⁵ Qhàò zi di ne hēé, naka Juta ne hēé, naka gane di xu tc'ǎà-cookg'ai xu hēéthēé ne kò qg'áikua máá tsara a, xgáé tsara ne gha, a nxōán cgoa xao tsara a ka. ⁶ Igaba tsara kò gaas kàa sa bóòa q'ǎa, a Lukonia di tsara x'áé-dxoo tsara koe bèe a qgóéa síf, Lusetera hēé naka Derebe hēéthēé di tsara *x'áé-dxoo tsara* koe, naka gatsara x'áé tsara nxāma-nxāmaa hāa xu x'áé xu koe hēéthēé e. ⁷ A tsara a kò gaa koe qāè tchōàn xгаа-xgaa.

**Pauloa tsara Barenabasea
tsara Lusetera koe hēé naka
Derebe koe hēéthēé e**

⁸ Lusetera koem kò nqàrèa ba koe kò nqoara hāam khòè ba hāna, kg'aiga kò gataga ma ábàèa ba, a xg'aom ko ntcóò a ábàè ne qōò tama ba. ⁹ Paulo bam kò komsana èem ko ma xгаа-xгаа khama. Me kò Paulo ba qāea tòòn tcgái gam koe, a bóò me me dtcòmman úúa hāa kg'òèkagu me gha a. ¹⁰ Kam ko q'aua kg'ui cgoa me a máá: “Tēe naka nqàrè ka téé tchànose!” témé. Me kò gaa x'aè kaga khòè ba tc'ǎò ta ma tēe a tshoa-tshoa a qōò.

¹¹ Eē ne ko khòè ne Paulom ncāa kúrús gúù sa bóò ka ne ko Lukonia dis kg'uis cgoa q'au a máá: “Nqària ne ncāa xōa-kg'ai ta a, khòèan dis iis koe,” témé. ¹² A ne a kò Barenabase ba Zese ta ma tcii *nqàrim tc'amaka ka ba*, a Paulo ba Heremese ta ma tcii, kg'ui-kg'ao me e kò ii khama. ¹³ Me kò peresitim Zesem di ba, ncēe gam dim tempelem kò x'áé-dxoom cookg'ai koe hāa ba, ghòèan hēé naka x'aa zi hēéthēé óá, heke-kg'áns x'áé-dxoom dis koe, gabá hēé naka khòè ne hēéthēéa ko dàòa-mááku zi x'áè úú-kg'ao tsara kúrúa máá kg'oana khama.

¹⁴ Igaba ēe tsara x'áè úú-kg'ao tsara Barenabasea tsara Pauloa tsara kò ncēes gúús ka kóm ka tsara ko qgáía tsara tòà q'aa, a khòè ne koe qgóéa síf, a tsara a q'au a máá: ¹⁵ “Khòè tuè, dùúska tu ko hēéa? Gatsam igaba tsam khòè tsam m gatu khamaga ma ka, qāè tchōàn tsam ko óágara máá tu u, cg'ǎa-cg'ana zi gúù zi ncēe zi méé tu guu, naka kg'òèa hāam Nqarim koe kabise, ncēe nqarikg'ai hēé naka nqōók'gai hēé naka tshàa ba hēé naka wèé zi gaan koe hāna zi hēéthēé kúrúa ba. ¹⁶ Ncēe nqáéa x'aè kam kò wèé zi qhàò zi guu, zi dàòa zi ēe zi ko ma tc'ēe khama ma qōò. ¹⁷ Gatà i ii igabam kò nxàea tseegukagu, hāna baa sa, qāè zi gúù zi kúrúan ka, a ba a nqarikg'ai

koe guu a túúan máà tu u, naka tc'òoan ko tcuùè x'aèan hēéthēé e, a ba a kò tcáóa tu tc'òoan cgoa xg'áàkagu, a qāè-tcaokagu tu u,” tam méé. ¹⁸Ncēeta xám kg'uian tsara ko kg'ui igaba i kò qaria máá tsara a, xgāè-kg'am ne tsara ga sa, dàða-máákuan kúrúa máá tsara an koe.

¹⁹Nxāaska ne ko c'ēe ne Juta ne Antioke koe hēé naka Ikonio koe hēéthēé guua ne xg'ae sa kg'uia tàà **a máá, Paulo tsara tshúù tsara a, témé.** Ne kò Paulo ba nxōán cgoa xg'ám, a ne a x'áé-dxoom ka tchàa za tcéèa tcg'óò me, x'óóa baa, ta ne kò tc'ēea khama. ²⁰Igaba ēe xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ko qāea ba koe nxāma-nxāma me kagam ko tēe, a ba a x'áé-dxoom koe k̄abise. Xùrikom cám kam ko gabá hēé naka Barenabase ba hēéthēé tsara Derebe koe qōò.

Paulo tsara Barenabasea tsara ko Antioke koe k̄abise

²¹A tsara a gaam x'áé-dxoom koe qāè tchōàn xgaa-xgaa, a kái xgaa-xgaase-kg'aoan hòò. Nxāaska tsara ko Lusetera koe hēé naka Ikonio koe hēé naka Antioke koe hēéthēé k̄abise. ²²A tsara a síí xgaa-xgaase-kg'aoan qari-qari, a ntcàm ne, dtcòmān koe ne gha qgóóa qari ka. Tsara birí ne a máá: “Kái xgàrakuan koe méé ta hāa naka nxāatama Nqarim di x'aian koe tcāà,” témé. ²³Ne kò kaia xu wēès kerekes koe nxárá tcg'óóa mááse. A ne a còrè a tc'òoan carase a ne a Nqarim cook'g'ai koe tòò xu, ncēe Gam koe xu dtcòmā hāa ba.

²⁴Eē tsara ko Pisidia tchoaba ka tsara ko Pamfilia koe hàà, ²⁵a ko Perega koe **Nqarim òim** kg'ui ba xgaa-xgaa, ka tsara ko Atalia koe xōa. ²⁶A tsara a kò gaa koe guu a skepes cgoa Antioke koe síí, ncēe khòè ne kò gaa koe **còrèa máá tsara a koe** a ne a kò Nqarim di cgóm̄kuan di qarian dòm q'oo koe tsééa úú tsara a, tséés ēe tsara kò **ncēeska** xg'ara-xg'ara hāas koe.

²⁷Gaa koe tsara ko tcāà ka tsara ko kereke sa xg'ae-xg'ae, a tsara a wèè gúù ēem Nqari ba kúrú cgoa tsaraà nxàe, naka Nqarim ma táá zi qhàò zi di ne heke-kg'ám̄s dtcòmān di sa kgoara máána hāa sa. ²⁸Gaa koe tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao ne cgoa qáòm x'aè ba sèè a hāa.

Jerusalema dis xg'ae sa (15:1-35)

15 Xu kò c'ēe xu khòè xu Jutea koe guu a **Antioke koe** dtcòm-kg'ao ne síí xgaa-xgaa, a kò máá: “Moshem di x'áè-kg'ám̄an ka xao ko q'āe nqāa-qgai khòèè tama ne xao cuiskaga kgoaràè tite,” témé. ²Ncēe sa kò Paulo ba hēé naka Barenabase ba hēéthēé tsara kúrú tsara ntcoeku cgoa xu, a qarika tēèku cgoa xu. Tsara kò Paulo ba hēé naka Barenabase ba hēéthēé tsara, c'ēe xu dtcòm-kg'ao xu cgoa nxárá tcg'óòè, Jerusalema koe xu gha qōò ka, a x'áè úú-kg'ao xu hēé naka kaia xu koe hēéthēé síí ncēes tēes ka kg'ui ka.

³Si kò kereke sa tsééa tcg'óò xu, xu ko Finikia koe hēé naka Samaria koe hēéthēé tcāà, a xu a nxàe, nta ne ma táá zi qhàò zi di ne Nqarim koe k̄abisea hāa sa. Ncēe tchōà nea kò wèè ne dtcòm-kg'ao ne kúrú ne kaisase qāè-tcao. ⁴Eē xu ko Jerusalema koe tcāà ka xu kò kereke sa hēé naka x'áè úú-kg'ao xu hēé naka kaia xu ka hēéthēé qāèse hààkaguè. A tsara a kò ēem Nqari ba gatsara koe kúrú hāa zi gúù zi wèè zi nxàe. ⁵Igaba ne kò c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne ncēe kò Farasai xu dis xg'aes koe hāa ne tēea-téé a máá: “**Nqōóm di zi qhàò zi di** ne méé ne q'āe nqāa-qgai khòèè, naka nea biríè Moshem di x'áè-kg'ám̄an méé ne qgóóa qari sa,” témé.

⁶Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hēé naka kaia xu hēéthēé xu ncēes tchōà sa xg'aea máá a nxàe. ⁷Me kò Petere kaias nxàes

qǎá q'oo koe tēea-tée a bǐrǐ xu a máá: “Tíí ka c'ēe xaoè, q'ana xao hāa me kò kg'aiaka x'ǎè ka Nqari ba gatu xg'aeku koe nxárá tcg'òó sa kúrúa hāa, tíí kg'ám koe ne gha táá zi qhàò zi di ne guu a qǎè tchòàn kómǐ sa, a ne a dtcòm ka. ⁸Nqarim ncēe khòem dis tcáo sa q'ana ba ko x'ái ne, qǎèsem ko hàakagu ne sa, Tcom-tcomsam Tc'ēe ba máa ne ka, ncēm kò sixae ka hēé khama. ⁹Sita hēé naka gane hēéthēé xg'aeku koem kò cúí q'aa-q'oo ga táá kúrú, gane di tcáoa nem kò dtcòmǎn cgoa q'ano-q'ano khama. ¹⁰Dùús domka xao ko Nqari ba kúrúa bóda máá? Dùús domka xao ko xgaa-xgaae-kg'ao ne qg'áo koe jokoan xòó, ncēe gaxae kana gaxae ka xòò ga xu xu kò gaan dcéé ka tààè e? ¹¹Igaba xae ko tseguan kaga dtcòm, cgómkuan X'aigam Jesom di ka ta gha gane khamaga ma kgoaraè sa,” tam méé.

¹²Xu wèè xu khòè xu nqoo, a Barenabase tsara Pauloa tsara komsana, tsara ko ma x'ái zi hēé naka are-aresa zi gúù zi hēéthēé ma nxàe sa, ēem kò Nqari ba táá zi qhàò zi di ne koe gatsara ka kúrúa zi. ¹³Eē tsara ko kg'uía xg'ara kam ko Jakobo xǎa a máá: “Tíí ka c'ēe xaoè, komsana te xao: ¹⁴Simone ba ko nxàe, me ma Nqari ba ma táá zi qhàò zi di ne ma kg'aia dàra hāa sa, gaa zi koem gha cg'òèa ba domka khòè ne nxárá tcg'òóa mááse ka. ¹⁵Kg'uiian porofiti xu di igabaga i ko ncēes gúús cgoa dtcòmku, ncēe i ma ncēeta ma góáèa koe, **ncēm ko Nqari ba máá:**

¹⁶Ncēe zi gúù zi qǎá q'oo koer gha kǎbise, a Ra a gha Dafitem dim nquu ba kǎbase tshào, ncēe cg'áèa ba. Eē cg'áèa hāa xòèa ba Ra gha gaia tshàoa ghùí, a gha kúrú me me tchànose tée, ¹⁷nxāasega ne gha ēe qàua ne khòè ne X'aigam **Nqari** ba qaa ka,

naka wèè ne táá zi qhàò zi di ne hēéthēé e,

ncēe cg'òèa Te ka ko tcièè ne.

¹⁸Nqarim ko ma kg'ui i, ncēe ko ncísega ncēe zi gúù zi nxàea tcg'òó zi q'áèa ba, tam méé.

¹⁹Gaa domkaga ra bóda tcg'òóa, a ko còò dis ka ko máá: Ncēè táá zi qhàò zi di ne kò Nqarim koe kǎbise ne méé ta táá xgàè ne guu. ²⁰Igaba méé xae góá máá ne, naka ne táá kúrú mááseèa nqárian máàèa hāa zi gúù zi tc'òó guu, naka nea gataga táá cg'áràn kúrú guu, naka nea táá chúú-chuua kg'oo-coan di kg'òòan kg'oo guu, naka nea táá c'áðan tc'òó guu. ²¹Ncísega i ko Moshem di x'áèan x'áè-dxoo xu koe xgaa-xgaaè, ncēe i ko ma còrè-nquuan koe wèè Sabatan ka nxáráè khama,” tam méé.

Tcgāyas dtcòm-kg'ao ne ko góá mááè sa

²²Ka xu ko nxāaska x'áè úú-kg'ao xu hēé, naka kaia xu hēé, naka wèes kereke sa hēéthēé bóò i qǎè e, cam khòè tsara ne gha xg'aes koe guu a nxárá tcg'òó, a Paulo ba hēé naka Barenabase ba hēéthēé tsara cgoa Antioke koe tsééa úú sa. Jutasem ncēe kò Baresabase ta ma tcièè ba hēé naka Silase ba hēéthēé tsara kò nxárá tcg'òòè, ncēe kò dtcòm-kg'ao ne ka kaisase tcommèa hāa tsara. ²³Ka xu ko tcgāyas ncēeta ma góásea hāa sa gat-sara cgoa tsééa úú, ncēe ko máá:

“Gaxae x'áè úú-kg'ao xae hēé naka kaia xae hēéthēéa ko, gataga gatu ka káíkhoe ga xae ko tsgámkagu tu u, gatu dtcòm-kg'ao tu táá zi qhàò zi di tu, Antioke koe hēé, Siria koe hēé, naka Kilikia koe hēéthēé hàna tu, a xae a ko máá:

²⁴Gaxae ka c'ēea xua gaxae dis xg'aes koe tcg'oara hāa sa xae kóma hāa, a xu a kg'uiian cgoa tcg'ome tcúú tua, a tshúù-tshuu tc'ēe tua sa, gaxae x'áèan máà xu tama koe.

²⁵ Gaa domka xae xg'ae a dtcòmkuua, a cam tsara khòe tsara nxára tcg'òóa, a gatu koe tsééa úúa hãa, gaxae di tsara ncàm-khoe tsara Barenabasea tsara Pauloa tsara cgoa tsara gha qòò ka, ²⁶ khòe tsara ncèe kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem domka gatsara di kg'òèan cg'òè-cg'òegam qgáim koe tcana hãa tsara. ²⁷ Gaa domka xae ko Jutase ba hée naka Silase ba hée thée tsara gatu koe tsééa úú, sí tsara gha ncèe koe xae góáa hãas gúú sa kg'áma tsara ka chóa máá tu u ka. ²⁸ Tcom-tcomsam Tc'èe ba hée naka gaxae hée thée kò bód i qãèa máá xaea hãa, táá méé xae cúí gúú qóm ga xgàm kagu tu u guu sa, ncèe zi gúú zi gatu koe ko qaase zi ka oose, ncèe ko xùri zi: ²⁹ táá méé tu kúrú máá seèa nqárian ko máàè tc'òoan tc'òó guu, naka tua c'áðan tc'òó guu, naka tua táá chúú-chuu a cg'òòè kg'oo-coan kg'oo guu. Naka tua gataga táá cg'áràn kúrú guu. Ncèe x'áè-kg'áman tu kò ko xùri ne tu gha ko qãèse hée. Qãèse tu hãa."

³⁰ Eè xu ko tsééa tcg'òóè ka xu kò Antioke koe sí tcàà, a xu a kò gaa koe khòe ne xg'ae-xg'ae, a tcg'áya sa máá ne. ³¹ Eè ne ko nxára sí ka ne kò ghùì-ghuì-tcáo kuan di kg'uiàn qãè-tcaoa máá. ³² Ka tsara kò Jutasea tsara Silasea tsara, porofiti tsara a kò ii khama qád x'aèan sèè a dtcòm-kg'ao ne cgoa kg'ui, a ghùì-ghuì tcáo ne, a qari-qari ne. ³³ Eè tsara kò gaa koe x'aèan sèèa hãa, ka tsara kò dtcòm-kg'ao ne ka tòókuan cgoa tsééa kabiè, a tsara a kò gane èe kò tsééa úú tsara hãa ne koe kábise. ³⁴ [Igaba i ko Silase ba qãèa máá gaa koem gha qaù sa.]

³⁵ Igaba tsara ko Pauloa tsara Barenabasea tsara Antioke koe qaù, ncèe gatsara hée naka kái ne khòe ne c'èe ne hée thée kò X'aigam **Nqarim** di qãè tchòàn xgaa-xgaa koe.

Paulom di xgaa-xgaan dis qòòs cam di sa (15:36–18:22)

Paulo ba hée naka Barenabase ba hée thée tsara ko qòòa q'aa

³⁶ Cg'orò caman qãá q'oo koem kò Paulo Barenabase ba bíri a máá: "Hààn tsam kábise naka tsama sí wèè xu x'áè-dxoo xu koe gatsam ka c'èe ne kabi, ncèe tsam kò X'aigam dim kg'ui ba xgaa-xgaa hãa xu, naka bód nta ne ma hãa sa," témé. ³⁷ Me kò Barenabase tc'èe, Johanem ncèe Mareko ta kò ma tcièm cgoa tsara ga qòò sa. ³⁸ Igabam kò Paulo tc'èe a bód, i qãèa máá tsara tama gatsara cgoam gha qòò sa, Pamfilia koem kò q'aa cgoa tsara a, a kò táá còoka tsééa qòò cgoa tsara a khama. ³⁹ Kas kò kaisas nt-coekus tshúú sa tée, tsara kò gaa koe ga q'aa. Me Barenabase ba Mareko ba sèè, a ba a Kuperio koe skepes cgoa qòò. ⁴⁰ Me Paulo Silase ba nxára tcg'òóa máá seè, a ba a xgoaba, ne kò dtcòm-kg'ao ne còrèa máá tsara a, Nqarim di cgóm kuan gha hãa cgoa tsara a ka, ⁴¹ tsara kò Siria hée naka Kilikia koe hée thée tcana nqáé a kò gaa koe kereke zi qari-qari.

Timoteo ba ko Pauloa tsara Silasea tsara cgoa qòò

16 Me kò Paulo gataga Derebe koe qòò, a sí Lusetera koe tcàà. Gaa koem kò c'èem xgaa-xgaase-kg'aom Timoteo ta kò ma tcièè ba x'áèa, ncèe xòòs kò Juta dis qhàòs di ii, a dtcòm-kg'ao sa ii, me xòò ba Gerika dis qhàòs di ii ba. ² Dtcòm-kg'ao ne Lusetera hée naka Ikonio hée thée di nea kò ko qãè zi gúú zi gam ka kg'ui. ³ Me kò Paulo ba tc'èe, Timoteom gha xùri me sa, khamam kò sèè me a q'áe nqãa-qgai khòò me, Juta ne èe zi nqòò zì koe hàna ne domka, xòò ba Gerika me e sa ne kò wèèa ne ga q'ana hãa khama. ⁴ Eè xu ko ma x'áè-dxoo xu koe ma qòòa te khama xu kò ma x'áè

úú-kg'ao xu hēē naka kaia xu Jerusalema koe hāna xu hēēthēē xu kúrúa hāa x'áean birí ne, a xu a qarika méé ne qgóo o sa birí ne. ⁵Zi kò kereke zi dtcòmān koe qari-qariē, a wèē cárn ka càuse.

Paulom dis bóokaguè sa Teroa koe

⁶Xu Ferugia hēē naka Galatia hēēthēē di xu xg'aeku xu koe qōò, Asia dim xg'aekum koe xu ga kg'ui ba xгаа-xгаа sam kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba cara xua hāa khama. ⁷Eē xu ko Misia dim xg'aekum koe cúù, ka xu kò Bitunia dim xg'aekum koe xu gha tcāā sa x'āā máá, igabam kò Jesom dim Tc'ēe ba táá kgoara máá xu. ⁸Khama xu kò Misia dim xg'aekum koe tcana nqáé, a Teroa dim x'áé-dxoom koe síf. ⁹Eēm ntcúúm kam kò Paulo Maketonia dim khòēm dis x'ái sa bóokaguè, me téé-tēe a ko dtcàrà me a ko máá: “Tchoaba naka Maketonia koe hàà hùì ta a,” témé. ¹⁰Eēm ko Paulo ēes x'ái sa bóòā xg'ara ka xae kò qháése Maketonia koe xae gha síf sa kg'ónòsea máá, gaa koe xae gha qāè tchòān síf xгаа-xгаа ne sam kò Nqari ba tciaa máá xaea hāa sa xae kò bóòā tcg'dóā khama.

Filipi koes ko Lidia Jesom koe dtcòm

¹¹Teroa koe xae ko skepes cgoa guu ka xae kò tchānose Samoterake koe qōò, a xùrikom cárn ka Neapolise koe síf. ¹²Gaa koe xae kò guu a Filipi koe síf tcāā, kaiaam x'áé-dxoom Maketonia dim xg'aekum di ba, Roma dim nqóóm di qarian dóm q'oo koe hāa ba. Eēm x'áé-dxoom koe xae kò cg'orò cárn-coan sèé.

¹³Sabata dim cárn ka xae kò **x'áé-dxoom dis** heke-kg'árn koe tcg'oa, a tshāam koe síf, còrè di qgáìā ne ko gaa koe hāna, ta xae kò tc'ēea khama. Khòè zi ēe kò gaa koe xg'aea hāa zi cgoa xae kò ntcóó a kg'ui. ¹⁴Gazi ka c'ēe sa kò Lidia si i, Tiatira dim x'áé-dxoom di sa, Nqari ba kòo còrè sa, ncēe kò ko ncoā a tcaāko qgáìān t'òē x'ámāgu sa. Paulom ko kg'ui

zi gúù zis kò qarika komsana, Nqari ba kò xgobekg'am tcáo sia hāa khama. ¹⁵Eē ne ko gasá hēē naka gas dim x'áé-q'oom di ne hēēthēē tcguù-tcguuè, kas ko x'áéa sa koe tciaa úú xae e, a máá: “Ncēē X'aigam **Nqarim** koe dtcòmān khòēr ii sa xao kò bóòā hāa ne méé xao nxāaska x'áéa te koe hàà, naka tíf cgoa hāa,” témé. A kò qarika dtcàrà xae e, xae síf cgae si.

Pauloa tsara Silasea tsara qáé-nquum koe

¹⁶C'ēm cárn ka, ēe xae xóé a ko còrè dim qgáim koe qōò ka xae kò qāas cgoa xg'ae, ncēe kò tc'ēean úúā sa, hààko zi gúù zi gha nxàe di i sa, ncēe kò ko hààko kúrúse zi gúù zi nxāean ka gas ka q'òòse ga ne káí marian kúrúa máá sa. ¹⁷Ncēes cóá sa kò Pauloa xae q'aua xùri, a ko máá: “Ncēe xu khòè xua kaisase tc'amaka hāam Nqarim di xu qāā xu u, ncēe ko kgoarase tu gha di dàdan ka birí tu u xu,” témé. ¹⁸Káí cárnā nes kò sèé a ncēes gúù sa kúrú, me Paulo xg'ai a ba a kárise a dxāwa tc'ēe ba birí a máá: “Jeso Krestem cg'òè kar ko birí tsi, a ko máá, gas koe méé tsi tcg'oa,” témé. Me dxāwa tc'ēe ba gaa x'aè kaga tcg'oa cgae si.

¹⁹Eē xu ko q'òòsea xu bóòā q'āa, gaicara xu marian hòò tite sa, ka xu ko Pauloa tsara Silasea tsara qgóo a x'ámāgu dis qgáis koe úú, tc'āā-cookg'ai xu koe. ²⁰Eē xu ko Roma di xu kaia xu cookg'ai koe síf cgoa tsara a ka xu kò máá: “Ncēe tsara khòè tsara Juta tsara a, a ko x'áé-dxoom koe ncōoan kúrú, ²¹a tsara a ko gataga tāá cauan khòè ne xгаа-xгаа, Roma di ta khòè ta di x'áean koe tc'ēese tama a, ta dtcòm m tama,” témé.

²²Si kò xg'aes khòè ne di sa thēē qaru cgae tsara a, xu kò Roma di xu kaia xu qgáìān méé tsara tcg'dó cgaeè naka qoaè sa x'áé. ²³Eē tsara ko thòókase xg'árn mēā xg'ara ka tsara kò qáé-nquum koe tcāāè,

me kò kòre-kg'ao ba qāèse méém kòre tsara a sa x'áèè. ²⁴ Eēm kò máàèa hāa x'áèa nem kò tséékagu, a ba a kò q'oo koe hànān qáé-nquu-coam q'oo koe tcāā tsara a, a hii-tcúrian koe nqàrèa tsara qáèa ntcòo.

²⁵ Ntcúu nqàè ka tsara ko Paulo tsara Silasea tsara còrè, a Nqari ba cian nxàèa máá, xu kò c'èe xu khòè xu qáèèa kò hāa xu kóm tsara a. ²⁶ Si kò kúúga kaias cgùrus nqóóm di sa kúrúse, si kò qáé-nquum ko tc'amkg'aia sa koe tshàòèa hāas tshoa-tshoase-q'oo sa qori, i kúúga wèè qáé-nquuan di kg'áman xgobekg'amse, i wèém khòèm di táuan kgoarase. ²⁷ Eēm ko qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba tēe kam kò bóò i qáé-nquum di kg'áman xgobekg'amsea hāa, kam ko ntcàu ba tsgúua tcg'òó a cg'oose ka hēè, khòè xua qgóèa hāa, tam kò tc'èea hāa khama. ²⁸ Igabam kò Paulo ba kaisase q'au a máá: “Táá tshúu gúu kúrú cgaese guu, wèèa xae ga ncēe koe hànān ke,” témé.

²⁹ Me qáé-nquum dim khòè ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúu sa dtcàrà a qháése tcāā, si kò cgùru sa tcāā me, me kò Paulo tsara Silasea tsara nqàrè-kg'am koe cg'áé. ³⁰ A ba a tchàa koe tcg'òó tsara a, a tēè tsara a, a máá: “Khòè tsaòè, dùú sa ra gha kúrú a nxāasega **Nqarim di** kgoarakuan hòò?” témé. ³¹ Tsara xoa me a máá: “X'aigam Jesom koe dtcòm, tsáá hēè naka x'áèa tsi di ne hēéthéè tu, nxāaska tu gha kgoaraè ke,” témé. ³² Ka tsara kò X'aigam **Nqarim** dim kg'ui ba gabá hēè, naka wèè ne ēe kò gam x'áé koe hànān ne hēéthéè birí.

³³ Eēm ntcúum kagam kò qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba sèè tsara a, a síf gat-sara di chibian xg'aà-kg'am, ne kò gaa x'áè kaga gabá hēè naka gam dis x'áé-q'oo di ne hēéthéè tcguù-tcguuè. ³⁴ A ba a gam dim nquum koe úú tsara a, a tc'ooan máà tsara a. Gabá hēè naka gam dis x'áé-q'oo di ne hēéthéèa kò

qāè-tcaoan ka cg'oè cgaeè, ncēeska ne Nqarim koe dtcòma hāa khama.

³⁵ Xùrikom **cám ka** ntcúukg'ai cgoa di x'áè ka xu kò Roma di xu kaia xu x'áèan pirisean cgoa tséèa úú ncēe kò máá: “Eè tsara khòè tsara kgoara naka tsara qòò,” témé e. ³⁶ Me qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba gaa kg'uiān Paulo ba birí a máá: “Kaia xu ncāa kgoaraè méé tsao di x'áèan tcg'òó, ke tsao ncēeska tòókuan cgoa tcg'oa naka qòò,” témé.

³⁷ Igabam kò Paulo birí xu a máá: “Khòè ne cookg'ai koe ne kò xg'ám tsam m, qāèse tēèa cgáé-cgae naka chibi-chibi tsam m tamasega, Roma di tsam khòè tsam m igaba, a kò qáé-nquum koe tcāā tsam m, ka xua ko ncēeska ts'āà ka tcg'òó tsam m sa tc'èe? Cuiskaga a! Gaxu méé xu hàà naka hàà gaxu ka tcg'òó tsam m,” témé.

³⁸ Pirise xua kò Roma di xu kaia xu ncēe kg'uiān birí. Eè xu ko Roma di tsara khòè tsara ii sa kóm ka xu kò q'áò, ³⁹ a xu a hàà qgóóa-máákuan dtcàrà, a tcg'òó tsara a, a dtcàrà tsara a, x'áé-dxoom koe tsara gha tcg'oa sa. ⁴⁰ Tsara ēe tsara ko qáé-nquum koe guu ka Lidia sa dàra, ka tsara kò gaa koe dtcòm-kg'ao ne cgoa xg'ae, a tsara a ghù-ghui tcáo ne ko kg'uiān máà ne, a xgoaba.

Tesalonika koe

17 Eè tsara ko **Pauloa tsara Silasea tsara** Amfipolise hēè naka Apolonia hēéthéè tchoaba ka tsara kò síf Juta ne dim còrè-nquum Tesalonika koe hànān hāam koe tcāā. ² Me Paulo caua ba **a kò ii khama** síf còrè-nquum q'oo koe tcāā, a nqoana xu cám xu Sabata di xu sèè a qarika khòè ne cgoa kg'ui, **Nqarim di zi** Tcgāya zi koe guu a. ³ A ba a kabi, a biría kg'onò ne, qaase i ko Krestem **ncēe nqòòkaguèa** ba méém xgàrase naka ba x'ooan koe tēe sa. Birí nem kò a máá: “Jesom ncēer ko birí tu u ba, Gaam Krestem ga Me e,” témé. ⁴ Ne kò c'èe ne **Juta**

ne ncēe kò ncēe gúuan kóm ne kaisase nxürù-tcáoa máá Pauloa tsara Silasea tsara xùria ne. Kaias xg'aes Nqari ba ko còrè ne Gerika ne di sa hēé, naka kái zi khòè zi tc'amaka hàna tée-q'ooan di zi hēéthēé e kò ii.

⁵ Igaba ne kò c'ēe ne Juta ne tau di ne e khama ne kò c'ēe ne khòè ne dàdan qàe koe x'àèa hãa ne cg'àè cau ne xg'ae-xg'ae a tshúuan ghù. Jasonem dim x'áé ba ne kò qaru cgae, sí ne gha Pauloa tsara Silasea tsara qaara tcg'dó a khòè ne cookg'ai koe úú tsara a ka. ⁶ Igaba ēe ne kò táá hòd tsara a ka ne kò Jasone ba hēé naka c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne hēéthēé tcéèa tcg'dó, a x'áé-dxoom di xu tc'ää-cookg'ai xu koe úú ne, a q'au a máá: “Khòè tsara ncēe kò ko nqóó ba tshúù-tshuu tsara ncēeska ncēe koe hàna, ⁷ me Jasone ba x'áéa ba koe tciiia tcää tsaraa hãa. Xu ko wèéa xu ga **Roma ne dim x'aigam** Kaesaram di x'áé-kg'áman xguì, a kò máá: ‘C'ēem X'aigam Jeso ta ko ma tciiè ba hãa, ” témé. ⁸ Eē ne ko khòè ne hēé naka tc'ää-cookg'ai xu hēéthēé ncēes gúu sa kóm ka ne kò kaisase xg'ai. ⁹ Xu **kaia xu** Jasone ba hēé naka c'ēe ne hēéthēé surutakagu, a guu ne ne qòd.

Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe

¹⁰ Eēm ntcùúm kaga ne kò kúúga dtcòm-kg'ao ne, Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe tsééa úú. Eē tsara ko sí ka tsara kò Juta ne dim còrè-nquum koe tcää. ¹¹ Berea di ne khòè ne ko qàe ne khòè ne e Tesalonika di ne khòè ne ka t'òè-tcáo ne, khama ne kò kg'ui ba wèé tcáoa ne ka sèèa mááse, a ne a kò **Nqarim di zi** Tcg'aya zi wèé cám ka nxará, Paulom kg'uia hãas tseegu ii sa ne kò bód kg'oana hãa khama. ¹² Ne kò kái ne dtcòm, kái zi khòè zi tcom-tcomsa zi Gerika di zi hēé naka kái xu khòè xu Gerika di xu hēéthēéa kò dtcòm.

¹³ Igabaga ēe ne ko Juta ne Tesalonika koe hàna ne Paulom ko Nqarim dim

kg'ui ba Berea koe xгаа-xгаа sa kóm, ka ne kò gaa koe sí, a sí ncóoan ghù. ¹⁴ Ne nxáaska dtcòm-kg'ao ne Paulo ba tshàa-dxoom qàe koe qháése tsééa úú, igaba tsara kò Silasea tsara Timoteo tsara Berea koe qaù. ¹⁵ Eē kò Paulo ba úúa tòó xu khòè xua kò Atene noose qòd cgoa me, a sí Berea koe kabise, Silasea tsara Timoteoa tsara méé tsara qháése sí cgae me di x'áè-kg'áman cgoa.

Paulo ba Atene koe

¹⁶ Eēm kò Paulo qanega Atene koe Silasea tsara Timoteoa tsara qää hãa, kam kò ēem ko x'áé-dxoom koe i kúria mááseèa hãa nqárian cg'oèa hãa sa bód ka kaisase tshúù-tcao. ¹⁷ A ba a kò ko wèé cám ka còrè-nquum koe Juta ne hēé, qhàd zi di ne ncēe Nqari ba kò ko còrè ne hēé, naka khòè ne ncēe kò ko wèé cám ka gúu zi ko x'ámáguèm qgáim koe nqáé ne hēéthēé cgoa qarika kg'ui. ¹⁸ Xu kò gataga théé c'ēe xu Epikuria hēé naka Setoike hēéthēé **di sara dtcòm sara** di xu q'ää-kg'ao xu ntcoeku cgoa me. C'ēe xua kò ko máá: “Dùús tc'amkg'ai koe ba gáé ko ncēem khòè ba kg'ui?” témé. Xu c'ēe xu xoa a máá: “Kúria mááseèa nqárian kam ko kg'ui khama i xám, ” témé. Paulo ba kò ko Jesom ka hēé naka x'ooan koe tées ka hēéthēé xгаа-xгаа domka xu kò ko ncēeta méé khama. ¹⁹ Ne nxáaska tc'ää-cookg'ai xu dis xg'aes Areopago ta ko ma tciiès cookg'ai koe sèè a úú me, a máá: “Q'ää kg'oana ta hãa, dùútsa xгаа-xgaas kabas ka tsi ko kg'ui sa. ²⁰ C'ēe zi gúu zi ēe ta ko kóm tsi tsi ko nxàe zia gatá koe are-aresa zi i, ta dùu zi ko nxàe sa q'ää kg'oana, ” ta ne méé. ²¹ Wèé ne x'ãè-kg'ao ne Atene di ne hēé naka táá xu nqóó xu koe guua ne khòè ne, ncēe kò gaa koe x'àèa hãa ne hēéthēéa kò ko tc'ēe, gane di x'aèan ne gha kabase ne ko nxàe a ko kóm zi gúu zi koe nqáékagu sa.

²² Me kò nxāaska Paulo ba Areopagom dis xg'aes nqàè koe tēe a tēé a máá: “Gaxao khòè xao Atene di xao koer ko wèè zi dàò-kǵ'ám̄ zi koe bóò, dtcòm̄an xao úúa hāa sa. ²³ Eēr kòo caate gatu dim x'áé-dxoom koe kar kò ēe tu ko còrè zi qǵáì zi bóò kar kò altaram ncēeta ma góásea hāa ba bóò: ‘NQARIM C'ÚUSEA HĀAM DI BA,’ ta ko mēèè ba. Tu kò díim ii sa tu c'úua hāa igaba còrè Me, ra ko ncēeska Gam kar ga bīrī tu u sa tc'ēe.

²⁴ “Nqarim ga Me e, ncēe nqōómkǵ'ai hēé naka wèè zi gúú zi gaam koe hāa zi hēéthēé kúrúa hāa ba. X'aigam nqarikǵ'ai hēé naka nqōómkǵ'ai hēéthēé di ba, khòèan tshàu ka kúrúèam tempelem koe x'àè tama ba, ²⁵ kana c'ēe gúú ko qaa khòè khama ma khòèan tshàu ka kúrúa máàè tama ba, Gabá ko wèè khòèan ga kǵ'òèan hēé naka sònòan hēé naka wèès gúú sa hēéthēé máà khama. ²⁶ Cúim khòèan koem guu a *nqōóm di zi* qhàò zi wèè zi kúrúa hāa, wèém nqōóm koe zi gha x'āè ka, Me x'aèan hēé naka hàà zi ko x'āè qǵáìan hēéthēé q'aa-q'aa máá zia hāa. ²⁷ Nqari ba ne gha nqòòan úúa hāase qaa ka, a gha c'ēedaoka ēe ne ko qaa Me ka hòò Me. Gatàm ma gatá wèè ta ka nqúú tama igaba. ²⁸ Ncēe ta ko c'ēea ta mēé khama a ko máá: ‘Gam koe ta kǵ'òèa, a ko qòòà te, a hàna hāa.’

Ncēe ne ko gatu di ne dqòm-kǵ'ao ne mēé a ko máá, ‘Gatá igaba ta thēé Gam di ta cóá ta a,’ témé khama.

²⁹ “Ncēe ta Nqarim di ta cóá ta ii, ka mēé ta táá tc'ēea máá, Nqari ba khòèan tshàu ka kúrúèa hāa, kana t'òè nxōán tcààko hēé naka seleferan hēéthēé cgoa kúrúèa hāa, ta tc'ēea guu. ³⁰ Nqari ba xg'ao ko khòè ne di tc'irì-tc'irisean bóòà guu, igabagam ko ncēeska wèè zi qǵáì zi koe khòèan bīrī, kúrúa mááseèa hāa nqárian mēé ne tcg'oaragu, naka gane di chìbian koe tcóòse sa. ³¹ Cám̄ bam tóòà

hāa, Gam kam gha nqōó ba bóò q'oo a Gam nxárá tcg'òòà hāam Khòèm cgoa xgàra me ba khama. Ncēe sa tseegu si i sam wèè ne khòè ne x'áía hāa, x'ooan koe ghúia ba ka.

³² Eē ne ko Paulo ba kóm̄ me ko x'ooan koe ghùies ka kǵ'ui, ka ne kò c'ēe-kǵ'áía ne tsáruan kúrú u, igaba ne kò c'ēe ne máá: “Gaicara tsi gha ncēes gúús ka kǵ'ui sa ta ko tc'ēe,” témé. ³³ Me nxāaska Paulo gane xg'aeku koe tcg'oa. ³⁴ Igaba xu kò c'ēe xu khòè xu hàà cgae me, a xu a dtcòm̄. Gaxu cgoam kò Dionisio, Areopagom x'áé di ba, xg'aes dim tc'àà-cookǵ'ai ba hēé naka c'ēes khòès Damarise ta ko ma tciie sa hēé, naka c'ēe ne hēéthēé hàna.

Paulo ba Korinta koe

18 Ncēe zi gúú zi qāá q'oo koem kò Paulo ba Atene koe guu a ba a Korinta koe qòò, ² a ba a kò gaa koe Akilam cgoa xg'ae, ncēe kò Juta dis qhàòs di ii ba, Ponto koe kò ábàèa ba, me kò gam dis khòès Perisilas cgoa Italea koe guu a kǵabasega hààraa, Kelaodiasè ba kò wèè ne Juta ne ēe Roma koe hāa ne mēé ne tcg'oa di x'āèan tcg'òòà hāa khama. Me kò Paulo gaa koe síí xg'ae cgoa khara a, ³ a ba a kò síí hāa cgoa khara a, a tséé cgoa khara a, gakhara khamam kò ko ma xǵàùèko nquu-coan kúrú khama. ⁴ Wèè cáman Sabata di kam kò ko còrè-nquuan koe khòè ne cgoa qarika kǵ'ui, a ba a kò ko Juta ne hēé naka Gerika ne hēéthēé tchàno dàòan x'ái.

⁵ Eē tsara ko Silasea tsara Timoteoa tsara Maketonia koe síí tcàà kam kò Paulo qàè tchòàn xgaa-xgaa koe tcààn tcáó, a kò Juta ne Jesom ka nxàea tseegukagua máá, *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa.

⁶ Igaba ēe ne kò Juta ne Paulo ba nt-coe, a ne a ko cg'āèse gam ka kǵ'ui, kam kò qǵáía ba di tsharàn qàè-qàe, a ba a bīrī ne a máá: “Gatu tcúú koe i cúíaga

c'áðan cg'oèa hãa, tíí ra tchàno ra a. Ncèe koe guus kar ko tãá zi qhàò zi di ne koe qòò," témé. ⁷ Me Paulo ba còrè-nquum koe guu, a ba a c'èem khòèm Titio Juseto ta ko ma tciìem òim nquum ncèe kò qàea ba koe hãam koe síí tcàà, ncèe kò ko Nqari ba còrè ba. ⁸ Ne kò còrè-nquum òim tc'ãà-cookg'aim Kerisepo ba gam x'áé-q'oo di ne hêéthéé cgoa X'aigam koe dtcòm. Ne kò káí ne c'èe ne Korinta koe kò x'áèa hãa ne ncèe qàè tchòàn kóm, a ne a kò dtcòm, a tguù-tcguùè.

⁹ C'èem ntcúum kam kò Paulo X'aigam ka bóokaguè, Me X'aiga ba kg'ui cgoa me, a ba a máá: "Táá bèe guu, igaba méé tsi kg'ama kg'ui naka táá nqoo guu, ¹⁰ Tíí ra tsáá cgoa hãa, i cúí khòè ga gaan di tshàuan tòò cgae tsia hãa tite, ncèem x'áé-dxoom koer káí ne khòè ne úúa hãa ke," tam méé. ¹¹ Me kò nxãaska Paulo gaa koe kuri ba hêé naka 6 nxoean hêéthéé hãa, a khòè ne Nqarim òim kg'ui ba xгаа-xгаа.

¹² Igabaga èem ko Galio Akaia òim tc'ãà-cookg'ai ba tòòè ka ne kò Juta ne Paulo ba xg'aea máá a qaru cgae, a ne a qhàis koe úú me, síím gha chibi-chibiè ka, ¹³ a ne a kò máá: "Ncèem khòè ba ko khòè ne qg'ái, a ko máá, Nqari ba méé ne còrè, témé, sita di x'áèan koe qaase tamas gúú sa," ta ne méé.

¹⁴ Igaba èem Paulo ba kg'ui kg'oana hãa kam ko Galio ba Juta ne bírí a máá: "Ncèè gatu Juta tu kò cg'èè gúúan kúrí dis chibi sa kana xg'òas chibi sa kúría hãa, ner ga kò komsana tua hãa. ¹⁵ Igaba tséékaguèa xu kg'ui xu hêé, naka cg'òèan hêé naka gatu di x'áè-kg'ámán hêéthéé di zi tèè zi i, ke tu gatu bóòa mááse tu ga ma kg'ónò zi sa. Cuisagar tíí gaa zi di dàðan bóòa tcg'òóa máá tu u tite ke," tam méé. ¹⁶ A ba a nxãaska qhàis koe xhàigu ne. ¹⁷ Ne kò wèea ne còrè-nquum òim tc'ãà-cookg'aim Sosetenese ba qaru cgae. A ne a qhàis cookg'ai koe xg'ám me. Igabam kò Galio ba táá cg'árés kaga nqábé ne.

Paulo ba ko Antioke koe kàbise

¹⁸ Paulo ba ko Korinta koe tc'ãòa x'áè-coan dtcòm-kg'ao ne cgoa x'áè, a ba a nxãaska Perisila khara Akila khara cgoa xgoaba a skepes cgoa Siria koe qòò. Èem ko Kenkerea koe síís cookg'ai koem kò tcúúa ba dqòm, gaiseam kò hãas gaises domka. ¹⁹ Ne Efeso koe síí tcàà, ncèe gaa koem kò Paulo síí Perisila khara Akila khara qau koe. A ba a gabá síí còrè-nquum koe tcàà, a ba a síí Juta ne cgoa qarika kg'ui. ²⁰ Èè ne ko khòè ne dtcàrà me, cg'áressem gha hãa cgoa ne sa, kam kò xguí. ²¹ Igabaga èem ko xgoaba kam kò x'áè ne a máá: "Ncèè Nqarim kò ncàma hãa ner gha kàbise cgae tu u," témé. A ba a nxãaska Efeso òim x'áé-dxoom koe skepes cgoa qòò.

²² Èem ko Kaesarea òim x'áé-dxoom koe síí skepes cgoa tcàà, kam ko gaa koe guus ka kerekes *Jerusema koe hànas koe* síí tcàà, a khòè ne tsgámkagu a ba a nxãaska Antioke òim x'áé-dxoom koe kàbise.

Paulom di xгаа-xgaan dis qòòs nqoana di sa (18:23–21:16)

Apolose ba Efeso hêé naka Korinta hêéthéé koe

²³ Gaa koem kò x'áè-coa sèè a hãa, a ba a nxãaska wèem xg'aekum Galatia òim koe hêé naka Ferugia òim di xu x'áé xu koe hêéthéé tcana te, a ko wèè ne xгаа-xгаа-kg'ao ne qari-qari.

²⁴ Me c'èem Jutam Apolose ta ko ma tciìè ba, Efeso òim x'áé-dxoom koe hàà, ncèe kò Alekesanteria òim x'áé-dxoom koe ábàèa ba. Qàèse ko kg'uim khòè me e kò ii, Nqarim di zi Tcgāya zi kò qàèse q'ana ba. ²⁵ Gatagam kò Nqarim òim dàò ba qàèse xгаа-xгааèa, a ko kgoara-tcaoase kg'ui, a ko Jesom ka tseeguse xгаа-xгаа, Johanem di tguù-tcguukuan ka cúím kò q'ana igaba. ²⁶ Tshoa-tshoam

kò a còrè-nquum q'oo koe kgoarasease kg'ui. Eē khara ko Perisila khara Akila khara kg'uia ba kóm kaga khara ko x'áea khara koe sèe a úú me, a síí Nqarim dim dàòm ka qàèse cg'oèase birí me.

²⁷ Me nxāaska Apolose Akaia **dim xg'aekum** koem gha qōd sa biríse, ne kò dtcòm-kg'ao ne Efeso koe hàna ne hùì me, a tcgāya sa dtcòm-kg'ao ne Akaia koe hàna ne góá máá, a kò dtcàrà ne, qàèse ne gha hààkagu me sa. Eēm ko síí gaa koe tcāà kam kò gane ēe kò Nqarim di cgómkuan domka dtcòm-kg'ao ii ne kaisase hùì. ²⁸ Wèém khòèm cookg'ai koem kòo Juta ne cgoa ntcoeku khama, a **Nqarim di zi** Tcgāya zi cgoa x'ái, Jeso ba **nqòðkaguèam** Krestem ga Me e sa.

Paulo ba Efeso koe

19 Eēm kò qanega Apolose Korinta koe hāa, kam kò Paulo nqóóm nqàè koe tchoaba a nqáé, a ba a Efeso koe síí tcāà. Gaa koem kò c'èe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae. ² Kam ko tèe xu a máá: “Xg'ao xao ko dtcòm ka xaoa xg'ao Tcom-tcomsam Tc'èe ba hòd?” témé. Xu xò me a máá: “Qanega xae Tcom-tcomsam Tc'èem ka kóm ta ga hāa,” témé. ³ Me tèe xu a máá: “Kháé nxāaska xaoa dùútsa tcguù-tcguukus ka tcguù-tcguuèa?” témé. Xu xò me a máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku si i,” témé. ⁴ Me Paulo máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku sa chibian koe tcóóse a Nqarim koe kabisean di si i. Khòè nem kò birí, Gaam ēe ko gam qāá q'oo koe hààm koe ne gha dtcòm sa, ncēe Jeso ba,” tam méé.

⁵ Ncēe sa xu kò kóm ka xu kò X'aigam Jesom di cg'òèan koe tcguù-tcguuè. ⁶ Eēm ko Paulo gaxu koe tshàua ba tòó kam kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba tcāà cgae xu, xu tāáka tàmam ka kg'ui, a xu a porofita. ⁷ Wèéa xu kò 12 xu khòè xu u.

⁸ Me kò Paulo ba còrè-nquum q'oo koe tcāà, a gaa koe nqoana nxoèan Nqarim di

x'aian ka kgoarasease kg'ui, a ko tèèku a ko xoaku cgoa ne. ⁹ Igaba ne ko c'èea ne kóman xguì, a ne a táá dtcòm, a ne a ko khòè ne cookg'ai koe **Nqarim dim** dàòm ka cg'āèse kg'ui. Me kò Paulo ba nxāaska guu ne, a ba a xgaa-xgaase-kg'ao xu sèe, a wèém cām ba Turano dim xgaa-xgaa-nquum koe qarika kg'ui. ¹⁰ Ncēe sa kò cām kurian sèe, nxāasega ne gha wèe ne Asia dim nqóóm koe kò x'āea hāa ne Juta ne hēe naka Gerika ne hēèthéè X'aigam **Nqarim** dim kg'ui ba kóm ka.

Sekefam di xu cóá xu

¹¹ Me kò Nqari ba Paulom di tshàuan cgoa are-aresa zi x'ái zi kúrú, ¹² i kò ēem kò khùbuan tchùu cgoa qgáian hēe naka tc'amakam ko hāa qgáian hēèthéè tsàako ne khòè ne koe sèe a úúè, i tcìian guu ne, i dxāwa tc'èean tcg'oraragu ne.

¹³ Xu kò nxāaska c'èe xu Juta xu, ncēe kòo nqóò ba nxāma-nxāma a ko caate xu, gane ēe kò dxāwa tc'èean ka cg'òè cgaeèa ne koe tshoa-tshoa a dxāwa tc'èean tcg'òd, X'aigam Jeso Krestem dim cg'òè ba tcìian ka, a xu a kò máá: “Jesom cg'òè kar ko x'áè tsi, ncēe Paulom kò Gam ka xgaa-xgaa ba, a ko máá, tcg'oa,” témé. ¹⁴ Juta ne dim kiam peresitim Sekefam di xu cóá xu 7 xua kò ncēes gúú sa kúrú. ¹⁵ Igabam kò dxāwa tc'èe ba xò xu a máá: “Jeso bar q'ana, a ra a Paulom ka q'ana, ka xaoa gaxao díí ga xaoa?” témé. ¹⁶ Me kò dxāwa tc'èean úúam khòè ba nxàì cgae xu, a ba a wèéa xu ga tàà. Xg'ám xum kò a thòd-thòo xu, xu kò nquum koe guu a hāa tamase qgóéa tcg'oa.

¹⁷ Ne kò wèe ne Juta ne hēe naka Efeso koe x'āea ne Gerika ne hēèthéè ne ncēe gúúan q'āa. Wèéa ne ga kò q'áòs ka tcāàè, i kò X'aigam Jesom di cg'òèan kaikaguè. ¹⁸ Ne kò kái ne dtcòm, a ne a hàà gane di zi tséé zi ēe ne kò kúrú zi cg'āè zi nxàe. ¹⁹ Kái ne ēe kòo tsoðan ka xgaa-xgaase nea kò gane di zi tcgāya zi óága,

a ne a síf wèé khòèan cookg'ai koe dàò zi. Gaa zi tcgāya zi di mari ne kòo nxará xg'ae ne i 50,000 xu qano mari xu selefera di xu khama noo. ²⁰ Me kò ncēm dàòm ka X'aigam dim kg'ui ba kaisase càùse a kaisa qarían úú.

Ncõo sa Efeso koe

²¹ Ncēe zi gúù zi ko kúrúsea xg'ara kam kò Paulo biríse, Maketonia hēe naka Akaia hēéthēe koem gha nqáé a Jerusalema koe qōò sa, a máá: “Gaa koer ko síf hēea xg'ara ne méér Roma koe síf dàra,” témé. ²² Me kò cam tsara hùikg'ao tsara gam di tsara, Timoteo ba hēe naka Eraseto ba hēéthēe tsara Maketonia koe tsééa úú. A ba a gabá x'aè-coa ba Asia dim nqōóm koe qaù.

²³ Gaam x'aèm ēem kas kò kaias ncõo sa **Nqarim dim** dàòm ka tcāà. ²⁴ Me kò c'ēem khòem Demeterio ta kò ma tciìe ba hàna, seleferan di gúùan kòo kúrú ba, tempelem **c'ēes nqáris** Aretamese dis di sere-serean ko seleferan cgoa kúrú ba, i kòo gam di tsééan kái marian óága **gam cgoa kò kúrú xu** tséé-kg'ao xu koe.

²⁵ Kam ko gaa xu **tséé-kg'ao xu** hēe naka c'ēe xu gatà iise ko tséé xu hēéthēe tcia xg'ae, a ba a máá: “Khòè xaoè, q'ana xaoa, ncēes tséés koe xae qguù sa úúa hāa sa. ²⁶ Ncēeska xao bód a kómia hāa, ncēm khòem Paulo ba kái khòèan qg'áia hāa sa, Efeso dim x'áé-dxoom koe cúf tamase, igaba wèém nqōóm Asia dim koe ga hēéthēe e, a ba a ko tshàu cgoa kúrúèa nqária ne nqári tama a, témé, a tc'āòda hāa khòèan sèèa kabia hāa. ²⁷ Cg'āès gúù sa gha hàà kúrúse, sixae dis tséés qāè sa cg'āa-cg'ana di iise cúf bóòè tite, igabam gha thēé tempelem karias nqáris Aretameses di ba kg'amaga káà hùise hāa, i gha gataga thēé gas di dqom̄mèan, nqóò xu Asia di xu koe hēe

naka wèém nqōóm koe hēéthēe kaàk-aguè!” tam méé.

²⁸ Eē ne ko ncēes gúù sa kóm ka ne kò kaisase xgòà, a ne a tshoa-tshoa a q'au a máá: “Kaia saa Aretameses Efeso di sa!” témé. ²⁹ Me kò kúúga wèém x'áé-dxoo ba kaias tcéé-tcēes ka tcāàè. Ne khòè ne kòèan dim qgám koe xg'ae a qàròda tcāà, a ne a kò Paulom cgoa ko qòda te tsara khòè tsara, Maketonia di tsara, Gaio ba hēe naka Arisetareko ba hēéthēe tsara, kòèan dim qgám koe tcéèa tcāà. ³⁰ Paulo ba kò xg'aes koe tcāà kg'oana, igabaga xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu xgáè-kg'am me. ³¹ C'ēe xu tc'āà-cookg'ai xu Asia dim nqōóm di xu, ncēe kò gam di ncàm-khoe ii xua kò thēé kg'uiian tsééa úú, kòèan dim qgám koe méém táá síf di i.

³² Si kò xg'ae sa dùús ko kúrú sa q'āa tama. C'ēe nea kò cúf gúús ka q'au, ne ko c'ēe ne c'ēes ka q'au. Ne kò kái-kg'aise khòè ne dùús domka ne ko ēe koe xg'aea hāa sa q'āa tama. ³³ Juta ne kò Alekesantere ba xg'aes q'oo koe xàbùta tcāà, ne c'ēe ne xg'aes di ne dùú sam gha kúrú sa birí me. Me kò xòara mááse kg'oana kam kò tshàua ba cgoa dtcàrà, nqoo ne gha sa. ³⁴ Igabaga ne kò Juta me e sa bóòda q'āa, ka ne ko cam aoran wèèa ne ga cúf koe ntcoon-kg'ám a q'au, a máá: “Aretameses Efeso di sa kaia hāa!” témé.

³⁵ Igabam kò x'áé-dxoom dim góá-kg'ao ba xg'ae sa nqookagu, a ba a máá: “Efeso di tu khòè tuè, wèém khòè ba q'ana hāa[‡], Efeso dim x'áé-dxoo ba kaia hāas Aretameses dim tempelem dim kòre-kg'ao me e sa, naka nqarikg'ai koe guu a cg'áea hāas sere-sere sa hēéthēe e! ³⁶ Ncēe zi gúù zia ntcoèè tama, gaa domka méé tu nqooa hāas gúù si i, naka táá c'ēe gúù ga qhàése kúrú guu. ³⁷ Ncēe xu khòè xu ncēe tu ncēe koe óágara xua ts'āà tama, a xu a gataga gatá dis nqári

[‡]19:35 **Wèém khòè ba q'ana hāa** - Gerika sa ko máá: “Díi ba gáé c'úua hāa?” témé.

sa còè tama. ³⁸ Khama ncèè Demeterio ba hēè naka gam di xu tséé-kg'ao xu hēéthéé ko c'èem khòem cgoa ncòoan úúa hāa ne, xu x'aiga-coa xu hàna, i qhàian xgobekg'amsea. Guu xu naka xu gaa koe sí chibi-chibiku. ³⁹ Igabaga ncèè xao kò c'èe gúú úúa hāa, ncèe xao còoka úú kg'oana hāa a, ne xao gha kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe nxàe e. ⁴⁰ Ncèe i ma ncèe cáim ka ii khama, ta gha ncèe kúrúseas gúús ka kaias cg'ães q'oo koe hāa. Xòara máase ga kàà a, gaan cgoa ta ga ncèes tcéé-tcèe sa ncèèa máase e khama," tam méé. ⁴¹ Ncèetam ko mééa xg'ara kam kò xg'ae sa qòda q'aakagu.

Maketonia koe hēè naka Akaia koe hēéthéé e

20 Eēs ko tcéé-tcèe sa chòd kam ko Paulo xгаа-xgaase-kg'aoan tciia xg'ae, a ba a ghùì-ghui tcáo ne, a x'áè ne, a ba a tcg'oa a Maketonia koe qòd. ² Eē xu qgái xum ko tchoaba, a kò khòè ne kái kg'uian cgoa ghùì-ghui tcáo, a ba a sí Akaia koe tcāà, ³ a gaa koe sí nqoana nxoan x'āè. Siria koem kò qòd kg'oana kam kò bóda q'āa, Juta xu qg'áikua máá mea hāa sa, khamam kò Maketonia koem gha kabise dis tc'èe sa kúrú. ⁴ Gam cgoa kò hāa xu khòè xua kò Sopaterem Pirom ka cóasem ncèe Berea koe guua ba hēé, naka Tesalonika koe kò guua tsara Arisetarekoa tsara Sekumadua tsara hēé, naka Gaiom Derebe koe ko guua ba hēé, naka Timoteo ba hēé, naka Asia dim nqòóm koe ko guua tsara Tigikoa tsara Terofimoa tsara hēéthéé e. ⁵ Ncèe xu khòè xu kò sixae cookg'ai koe qòd, a sí Teroa koe qāà xae e. ⁶ Igaba xae kò sixae skepes cgoa Filipi koe guu a qòd, péré gāé-gāe úú tamas pérés ko tc'òòès kòès qāá q'oo koe. A xae a 5 cáman qāá q'oo koe Teroa koe sí cgae xu, a xae a kò sí gaa koe 7 cáman hāa.

Paulom dis dàra sa Teroa koe

⁷ Tc'āà dim cáim bekem dim ka xae kò hàara xg'ae a xae a péréan tc'óó. Paulo ba kò khòè ne cgoa qarika kg'ui, i nxāakg'aiga sí ntcùú nqáèan tcāà, xùrikom cáim kam gha qòd sam kò dtcāasea hāa khama. ⁸ Eē ta kò xg'aea hāam nquum tc'amaka hāam koe i kò kái lampian hàna hāa. ⁹ Me kò qárí-kg'ao-coam Etiko ta ko ma tciie ba fensteres koe ntcòe, ncèe kò Paulom kò ko qáòse kg'ui ka ko kaisase x'óma cg'áé ba. Tc'oms ko tàà me kam kò nqoana dim nquum koe guu a gómankg'ai koe cg'áé, a síim ko ghùìè ka x'óóa. ¹⁰ Me kò Paulo ba xōa, a ba a qárí-kg'ao-coam tc'amkg'ai koe ncemea xòose, a ba a x'òàa ba ka xgábé me, a máá: "Táá q'ae guu, kg'òèam hāa ke," témé. ¹¹ A ba a gaicara tc'amaka hāam nquum koe qàd, a sí péréan tc'óó. Kg'ui cgoa nem ko i nxāakg'aiga sí cáman tcg'oa, me xgoaba. ¹² Ne kò khòè ne qárí-kg'ao-coa ba kg'òèam hāase **x'úéan koe** sèe a úú, a ne a kò kaisase qgài-qgai tcáoè.

Teroa koe guu a Milete koe qòda ne

¹³ Xae xgoaba a skepes q'oo koe tcāà a xae a Asose koe qòd, ncèe gaa koe xae kò Paulo ba sí skepes cgoa sèè kg'oana koe. Ncèetam kò ma kg'ónòsea, nqàrè cgoam kò ko gaa za sí khama. ¹⁴ Eēm ko Asose koe sí xg'ae cgoa xae e ka xae ko sèè me, a xae a skepes cgoa Mitilene koe sí. ¹⁵ Q'uu dim cáim ka xae kò skepes cgoa qòd, a Kiose koe sí tcāà. Eēm cáim qāá q'oo koe xae kò tchoaba a sí Samose koe tcāà, a q'uu dim cáim ka Mileto koe sí. ¹⁶ Me Paulo Efeso koem gha nqáé a qòd sa bìrise, nxāasegam gha táá Asia dim nqòóm koe sí qád x'aèan hāa ka. Pentekoste dim cáim cookg'ai kam gha sí Jerusalema koe tcāà sam kò qháea máana hāa khama.

**Paulo ba ko Efeso di xu kaia xu
cgoa còo di sa kg'ui**

¹⁷ Mileto koem ko guu kam kò Paulo ba Efeso koe khòèan tsééa úú, sí i gha kerekes di xu kaia xu tcíia máá me ka. ¹⁸ Eë xu ko gam koe hàà kam ko birí xu a máá: “Q'ana xaoa, ntar kò ko ma kg'òè sa, wèè x'aèan ncèer kò gaxao cgoa hàna ka, tc'àà dim cárn Asia dim nqóòm koer ko hààm koe guu a. ¹⁹ Juta ne kò kúrúa bòò te, a ne a kàa zi ka qarika xgàè te, igabar X'aigam **Nqari** ba cg'aré-cg'aresean cgoa hēé naka tcgáí tshàran cgoa hēéthēé kúrúa máána hãa. ²⁰ **Q'ana xao hãa**, c'èe gúú gatuar ga hùì cgoa tuar kò táá gatu koe chóm sa, igabar kò wèè ne khòè ne cookg'ai koe hēé naka x'áa tu koe ga hēéthēé gaan ka xgaa-xgaa tu u. ²¹ Juta ne hēé naka Gerika ne hēéthēér qarika biría hãa, gane di chìbian koe ne gha tcóóse a Nqarim koe kàbise a gatá dim X'aigam Jesom koe dtcòm sa.

²² “Igaba bòò, ncèeskar ko Jerusalema koe qòò Tcom-tcomsam Tc'èem ka chùìè a, gaa koe gha síí kúrúse cgae te sar c'úùà hãase. ²³ Wèèm x'áè-dxoom èer kò tcààm koem kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba qarika birí te, qáè-nquuan koe hēé naka qóm cgoa qgóókuan hēéthēéa tééa máá tea hãa sa. ²⁴ Gatà i ii igabar kò táá tiris kg'òè sa cgáés iise séèa mááse. Nooase cgáéa máá teas gúú sa X'aigam Jesom máá tea hãa tsééan xg'ara-xg'ara si i khama. **Wèè qaria te cgoar ko gaan koe tséé, qarò-kg'aom** kòès koe ko qaròm khama ma. Ncèes tséé sa ko khòè ne qarika qàè tchòàn Nqarim di cgómkuan di ka birían di si i.

²⁵ “Q'ana ra hãa, xao gaicara kg'áía te hòò naka bóòà hãa tite sa, gaxao ncèe wéèa xao xg'aeku koer kòò qòòà te a ko x'aiàn **nqarikg'ai di ka** xgaa-xgaa xao. ²⁶ Gaa domkar ko ncèem cárn ka biría cgáé-cgae xao o, ncèe c'èe-kg'áía tu kò

ko aaguse ne i tíí chibi tama a gha ii sa. ²⁷ Wèès Nqarim ko tc'èe sar birí tua, c'èe gúú gar chóm-kg'ai tu u tama. ²⁸ Q'òésea méé xao hãa, naka xaoa wèès xg'aes ghùuan di sa thēé q'òé. Tcom-tcomsam Tc'èe ba kòre-kg'ao iise gaxaoa tòò xaoa hãa, kerekes Nqarim di sa xao gha kòre ka, ncèe Gam di c'áðan kam x'ámáa sa. ²⁹ Q'ana ra hãa, qòðar hãa koe i gha bèe-beesa ncuutshaan xg'aekua tu koe hàà tcàà sa, ncèe cuiskaga ghùuan bóòà guua hãa tite e. ³⁰ Gatu xg'aeku koe ga igaba xu gha kàma zi gúú zi ko kg'ui xu khòè xu guu a tcg'oa, a xu a gha xgaa-xgaa-kg'ao ne **tseeguan òòò** tcg'òò, xùri xu ne gha ka. ³¹ Ke méé tu kókòà hãa! Naka tua tc'èe-tc'èese, nqoana kurian ncèe nqáéa hãa kar ko koaba ba hēé naka ntcùù ba hēéthēé wéèa tu ga tcgáí-tshàran cgoa tchànò-tchano sa.

³² “Ncèeskar ko Nqarim tshàù q'oo koe tcàà tu u. Gam dim kg'uim cgómkuan di ba méé tu tc'èe-tc'èese. Ncèe ba qarían úúà, tshàòam gha ghùì tu u di i, a gha gataga ts'ee-ts'ee'kg'aikuan máá tu u, wèè ne èe Nqari ba máàsea hãa nem ko ma máá khama. ³³ C'èem khòèm di selefera, kana gauta, kana qgáían gar ncóó ta ga hãa. ³⁴ Gaxao igaba xao q'ana hãa, tiri tshàuan ncèea ko èer tcàòà hãa gúúan máá te sa, naka tíí ka c'èea xu tcàòà hãa gúúan hēéthēé e. ³⁵ Wèé zi gúú zi èer kúrúa hãa zi koer x'ái xaoa, ncèeta ma tsééan ka méé ta èe kg'amka ne hùì sa, naka ta gataga X'aigam Jesom di kg'uian tc'èe-tc'èese, ncèem kòò máá: ‘C'èem khòè ba c'èes gúú sa tcg'òò a máá nea kaisase ts'ee-ts'ee'kg'aièa, tchoanà tshàù a séèan ka,’ témé sa,” tam Paulo méé.

³⁶ Ncèetam ko mééa xg'ara kam kò wéèa xu cgoa ga qhòm tsi qurù a còrè. ³⁷ Xu wéèa xu ga kaisase kg'ae, a xu a Paulo ba xgábé, a x'obè me. ³⁸ Me kò ma x'áè xua sa kò kaisase tshùù-tcaokagu xu,

ncēe cuiskaga xu gaicara kg'áía ba hòò naka bóòà hāa tite sa.

Paulo ba ko Jerusalema koe qōò

21 Eē xae ko gaxu cgoa q'aa, ka xae kò skepes cgoa qōò, a xae a tchàno a Kose koe síí, a xùrikom cárn ka Rotese koe síí tcàà, a gaa koe guus ka Patara koe qōò. ²Xae Finikia koe ko qōòs skepe sa sao-xg'ae, a gaas koe tcàà, a qōò. ³Eē xae ko *tshàan ka nxama-nxamaèa hāam nqōò-coam* Kuperò *dí ba* hòò, ka xae kò dxàe xòè za ntòò me, a Siria koe qōò, a Ture koe síí tcàà, gaa koes kò skepe sa ēes nqàda hāa zi gúù zi xòò khama. ⁴Gaa koe xae kò xgaa-xgaase-kg'ao xu hòò, a xae a kò 7 cárnan gaxu cgoa hāa. *Tcom-tcomsam* Tc'ēem di qarian ka xu kò Paulo ba bìrì, táá méém Jerusalema koe nqáé sa. ⁵Igaba ēē i ko gaxae di cárnan xg'ara ka xae kò xgoaba, a dàda xae koe qōò. Ne kò wèèa ne ga, khòè zi hēé naka cóán ga hēéthéé, úúá tòó xae e. Ta nxāakg'aiga x'áé-dxoom ka tchàa koe síí, a ēē ta ko tshàam-kg'árn koe síí ka ta kò qúrúta ta cgoa qom, a còrè. ⁶Xae kò nxāaska x'áè ne a skepes koe tcàà, ne gane x'áéan koe kàbise a dìbi.

⁷Eē xae ko Ture koe guuam dàòm cgoa xg'ara, ka xae kò Petolemaia koe tcàà, a xae a kò sixae ka c'ēea ne tsgámkagu, a gane cgoa cúím cárn ba hāa. ⁸A xae a q'uu dim cárn ka xgoaba, a Kaesarea koe hàà, a xae a Filipim dim nquum koe síí tcàà, qāè tchòàn dim kg'ui-kg'ao ba, ⁷xu *hùì-kg'ao xu Jerusalema koe kò nxará tcg'òòèa xu* ka c'ēe ba, a gam cgoa hāa. ⁹Qanega sèèè ta ga hāa zi cóá zi 4 zim kò úúá hāa, ncēe kòò porofita zi.

¹⁰Eē xae gaa koe cárn-coa xu hāa, kam kò Agabose ta ko ma tcièem porofiti ba Jutea koe guu a hàà. ¹¹Sixae koem ko hàà kam kò Paulom dim bàne ba sèè a nqàrèa ba hēé naka q'ómá ba hēéthéé qáé, a máá: “Ncēea Tcom-

tcomsam Tc'ēem ko méé ga a: Ncēem bànem dim khòèm gha ma Jerusalema di ne Juta ne ka ma qáèè ga a, a ne a táá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcàà me,” témé.

¹²Eē xae ko sixae hēé naka ēē koe kò hàna ne khòè ne hēéthéé ncēes gúù sa kóm, ka ta kò Paulo ba dtcàrà, táám gha Jerusalema koe qōò sa. ¹³Igabam kò Paulo xòá ta a, a máá: “Dùú sa tu ko kúrú ncēe tu ko kg'ae a ko thòò-thòò tcáo te ka? Qáé-nquum koe tcààèan cúí ra kg'ónòsea máá tama, igaba ra X'aigam Jesom di cg'òèan domka Jerusalema koe x'óóan ga thēé kg'ónòsea máána,” témé. ¹⁴Eē ta ko bóò, kg'uia ta tàà mea hāa tite sa, ka ta kò guu me, a máá: “X'aigam *Nqarim* ko tc'ēe sa méés kúrúse,” témé. ¹⁵Eē xu cárn xu qāá q'oo koe xae kò Jerusalema koe abagu, a qōò. ¹⁶Xu kò c'ēe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Kaesarea di xu qōò cgoa xae e, a kò Menaso ta ko ma tcièem khòèm Kuperò dim x'áé koe úú xae e, kg'aiakam xgaa-xgaase-kg'ao ba, ncēe xae gha síí x'àè cgoa ba.

Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcààè, a Roma koe síí (21:17–28:31)

Paulo ba ko Jakobo ba dàra

¹⁷Eē xae ko Jerusalema koe hàà ka ne kò dtcòm-kg'ao ne qāèse-hàakagu xae e. ¹⁸Xùrikom cárn kam kò Paulo ba sixae cgoa Jakobom koe qōò, xu kò wèé xu kaia xu hàana. ¹⁹Eēm ko tsgámkagu xua xg'ara kam kò wèès gúús ēem Nqari ba gam di tsééan koe guu a qhàò zi di ne koe kúrúta hāa sa cúí cúí qāèse bìrì xu.

²⁰Eēs gúù sa xu ko kómá xg'ara ka xu kò Nqari ba dqom. A xu a nxāaska bìrì me a máá: “Bòò tsi ko, sixae ka qōese tseè, nta noo tcám-tcámna nea Juta ne xg'aeku koe dtcómá hāa sa, a ne a wèèa ne ga Moshem di x'áéan qg'óóa qaria hāa. ²¹Tsáá ka ne bìrìèa hāa, wèé ne Juta ne

ēe tāá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe hāa ne tsi ko xгаа-xгаа, Moshem di x'áèan ne gha ntcoe sa, a ko birí ne, táá ne gha gane di cóan q'āe nqāa-qgai khòo, kana Jutan di cauan xùri sa. ²² Kháé sa gha nxāaska dùú sa kúrúè? Tseegukaga ne gha kóm, hààraa tsi hāa sa. ²³ Ke ncēe xae ko birí tsis gúú sa kúrú. Gaisea hāa xu khòè xu 4 xua ncēe koe hàna. ²⁴ Ke gaxu cgoa tempelem koe qòò, naka q'ano-q'anoSean dis xg'aàku sa gaxu cgoa tcana máá. Suruta máá xu naka xu gha nxāasega tcúúa xu dqòm. Nxāaska ne gha wèè ne **khòè ne** q'āa, wèè gúúan ēe tsáá ka ko nxàèè nea tseegu tama sa, igaba tsi ko Nqarim di x'áèan qgóóa qari sa. ²⁵ Igaba táá zi qhàò zi di ne ncēe dtcòma hāa ne: xae tcgāya sa góá máána hāa, sixae ma bóda hāa sa, a máá, táá méé ne kúrú mááseèa nqárian ko máàè tc'òoan tc'òó guu, naka nea c'ádan tc'òó guu, naka nea táá chúú-chuu a cg'òoè kg'oo-coan kg'oo guu, naka nea cg'áràn kúrú guu, ta ko méé sa," ta xu méé.

²⁶ Me kò Paulo ba gaa xu khòè xu sèè, a ba a xùrikom cáim ka gaxu cgoa xg'ae a q'ano-q'anoSean dis xg'aàku sa tcana máá. A ba a tempelem koe tcāà, a nxàe, n-cáma i gha gaa q'ano-q'anoSean di cáman chòò sa, a gataga nxàe, gaxu di dàda-máákuan gha n-cáma kúrúè sa.

Paulo ba ko qáèè

²⁷ Eē i 7 cáman nqáéa hāa ka xu kò c'ēe xu Juta xu Asia koe guua xu tempelem koe bóò me; a xu a kò wèè xu khòè xu qg'ài, xu tshàua xu cgoa qgóó me, ²⁸ a q'au a máá: "Iseraele di xao khòè xaoè, hùì xae e! Ncāa ga me e khòèm wèè khòèan ko wèè qgáian koe xгаа-xгаа ba, gatá di ne khòè ne hēé, x'áè-kg'áman ga hēé, naka ncēm qgáim kaga hēéthēé ko tshúú gúúan kg'ui ba, a Gerikan gataga tempelem koe óágara hāa, a gatà hēés ka ncēm qgáim tcom-tcomsa ba cg'āè-cg'āea hāa!" témé. ²⁹ Ncēeta xu kò méé,

Terofimom Efeso di ba xu kò Paulom cgoa x'áé-dxoom koe bóda hāa khama, a xu a kò tc'ēea máá, Paulo ba tempelem koe tcāà mea, ta tc'ēea hāa.

³⁰ Me kò wèèm x'áé-dxoo ba xháés ka tcāàè, ne khòè ne wèè ne qgóéa xg'ae a tempelem q'oo koe Paulo ba qgóó a tceea tcg'òó, i kò tempelem di nquu-kg'áman kúúga tcēekg'ammè. ³¹ Paulo ba ne kò cg'òo kg'oana kam ko Roma di xu ncōo-kg'ao xu dim kaia ba birfè, Jerusalemam wèè ba tshúú qgáì koe hāa sa. ³² Kam ko cúí q'oro ncōo-kg'ao xu hēé naka ncōo-kg'ao di xu tc'àa-cookg'ai xu hēéthēé sèè, a khòè ne koe qgóéa tcāà. Eē ne ko khòè ne ncōo-kg'ao xu cgoa bóò me ka ne kò Paulom xg'ám guu.

³³ Me kò nxāaska ncōo-kg'ao xu dim kaia ba gaa koe síf a Paulo ba qgóó a qáé me, a x'áè, cáim táúan cgoa méém qáéè sa. A ba a tēè, díim ii sa, a gataga dùú sa kúrúa hāa sa. ³⁴ Ne kò xg'aes koe c'ēe ne cúis gúú sa q'au, ne c'ēe ne táá sa q'au. Are sa kò hàna khamam kò ncōo-kg'ao xu dim kaia ba táá q'āa, dùús ko kúrúse sa, a kò gam di xu ncōo-kg'ao xu x'áè, Paulo ba xu gha sèè a ncōo-kg'ao xu dim x'áém koe úú sa. ³⁵ Eē xu ko q'ábà qaò dim qgáim koe síf kam kò **Paulo ba** ncōo-kg'ao xu ka qgóóa ghùìè, khòè ne di xgòàn ka. ³⁶ Wèéa ne kò xùri me, a kò q'au a ko máá: "Cg'òo me," témé khama.

Paulo ba ko tééa mááse

³⁷ Eē xu ncōo-kg'ao xu gaxu dim x'áém koe tcāà me kg'oana, kam ko Paulo ncōo-kg'ao xu dim kaia ba tēè a máá: "C'ēes gúú sa ra gáé ga kg'ui cgoa tsi?" témé. Me máá: "Gerika sa tsi koáé cèè kg'ui?" ³⁸ Kháé tsi nxāaska Egepeto tsi tama tsia, ncēe kò nqáéa x'áèan ka tshúú sa ghúia tsi, a 4,000 xu cg'òo-kg'ao xu qāáka úúa tsi?" tam ma tēè me. ³⁹ Me Paulo xoa a máá: "Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe abàèa ra, cgáém x'áé-dxoom dir x'āè-

kg'ao ra. Gómna guu te nakar khòè ne cgoa kg'ui," témé.

⁴⁰Me kgoara máá me, me Paulo q'ábà ko qadè qgái koe tèèse tshàua ba cgoa khòè xu x'ái, nqoo xu gha ka. Eè xu ko qhái ta ma nqoo kam ko Paulo Hebera sa kg'ui cgoa xu, a máá:

22 "Tíí kíf ga xao, àbo ga xaoè, ncéeska xao tiris tééa mááse sa komsana, ncéer ko ncéeska gaxao cookg'ai koe nxàe sa," témé. ²Eè xu ko kóm me ko Hebera dis kg'ui sa kg'ui cgoa xu ka xu kò kaisase nqoo.

Me nxāaska Paulo ba máá: ³"Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, a ra a ncēm x'áé-dxoom koe kaik-aguèa, a ra a kò x'áèan àbo ga xu di ka Gamalielelem di nqàrè-kg'aman koe qarika xгаа-xгааè, a kò Nqari ba qarika tsééa máá, gaxao wèè xao ncèe cárm ka ii khama. ⁴Xùri-kg'ao ne ncēm dàòm *Jesom* di ner kò x'ooan koe xgàra, kg'áò-khoean hēé naka dxàe-khoean hēéthēér kòo qáé, a ra a kòo qáé-nquuan koe tcāà a, ⁵ncēm ga ma kaim peresiti ba hēé naka kaia xu dis xg'ae sa hēéthēé ma nxàea tseegukagua máá tea hāa khama ma. Tcgāya zi Damaseko di xu Juta xu góá mááèa hāa zir kò sèè, a ra a Damaseko koe úú, a ra a gaa koe síí khòè ne qáé, a sèè a Jerusalema koe óá ne, nxāasega ne gha xgàràè ka.

**Paulo ba ko nxàe, ntam ma
Jesom cgoa xg'aea sa**

(Tsee 9:1-19; 26:12-18)

⁶"Eèr ko koaba di x'ae ka Damaseko qàe koe hàà, kam ko kúúga kaisase tcāàkom x'áà ba nqarikg'ai koe guu a x'áà-x'aa te, ⁷kar ko gómankg'ai koe cg'áé, a ra a kg'ui ba kóm me ko bìrì te a máá: 'Sauloè! Sauloè! Dùús domka tsi ko xgàra Te?' témé. ⁸Ra tèè Me a máá: 'Dìí Tsia X'aigaè?' témé. Me xoa te a máá: 'Tíí Ra Jeso Ra a, Nasareta di Ra, ncèe tsi ko tsáá xgàra Ra,' témé. ⁹Xu

kò tíí cgoa kò hāa xu khòè xu x'áà ba bóò, igaba xu ko táá Gaam èe kò tíí cgoa kg'uim di kg'ui-q'ooan kóm. ¹⁰Ra tèè Me a máá: 'X'aigaè, dùú ra gha kúrú?' témé. Me X'aigam *Nqari* ba bìrì te a máá: 'Tèe, naka tsia Damaseko koe qòò, gaa koe tsi gha síí bìrìè wèè zi gúú zi *Tíí* x'áé tsia hāa zi, kúrú tsi gha zi,' témé. ¹¹Xu tíí cgoa kò hāa xu khòè xu qgóò hii a Damaseko koe úú te, x'áam di tcāà-q'ooa nea ko cg'oo tcgái tea hāa khama.

¹²"Me kò Ananiase ta ko ma tci-ièm khòè ba hàà bóò te. Nqari-tcāóam khòèm x'áèan ko komsana me e kò ii, a ba a kò wèè ne Juta ne gaa koe x'áèa ne ka kaisase tcommèa. ¹³Me dxuukg'aia te koe téé a ba a máá: 'Tíí qòe tsi Saulo tseè, bóò gaicara!' témé. Ra kò gaam x'aèm èem kaga bóò me. ¹⁴Kam ko nxāaska máá: 'Nqarim gatá ka xòò ga xu di ba nxará tcg'òò tsia hāa, x'áèa ba tsi gha q'āa ka, a tsi a tchànóm Khòèm *Jeso* ba bóò ka, a Gam kg'ám koe guuam kg'ui ba kóm ka. ¹⁵Eè tsi bóò a kóma hāa zi koe tsi gha Gam dim nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii ka, wèè khòèan koe. ¹⁶Ka ncéeska tsi ko dùú sa qāà? Tèe naka tsia tcguù-tcguuè naka i chibia tsi xg'aàra tcg'òòè, tciì cg'òè Me kose,' témé.

**Paulo ba ko tciìe a
síí qhàò zi di ne xгаа-xгаа**

¹⁷"Eèr ko Jerusalema koe kabise, a ra a ko tempelem koe còrè, kar ko c'èes sòokuris ka tcāàè. ¹⁸A ra a *X'aigam Nqari ba* bóò Me ko tíí cgoa kg'ui a ko máá: 'Qhàé, naka ncéeskaga Jerusalema koe tcg'oa, cuiskaga ne Tíí ka nxàea tseegukaguan tsari dtcòma hāa tite ke,' témé. ¹⁹Ra kò xoa a máá: 'X'aigaè, ncèe xu khòè xua q'ana, wèém còrè-nquum koer kò ko tcāà a ko èe ko Tsáá koe dtcòma ne qáé, a ra a ko xg'ám ne sa. ²⁰Eè i ko Tsarim nxàea tseegukagu-kg'aom Stefanem di c'áòan ntcāaguè, kar ko tíí ga ra gaa koe tééa-tèe a ra a ko

gaxu cgoa dtcòmku, a kò èe ko cg'oo me xu di qgáian kòre,' témé. ²¹ Me nxāaska X'aiga ba birí te a máá: 'Qòò, nqúù kar gha tsééa úú tsi, tǎá zi qhàò zi di ne koe ke,' témé," tam Paulo méé.

**Paulo ba ko xg'ámme, Roma
dim khòè me e igaba**

²² Xu kò khòè xu Paulo ba komsana, me nxāakg'aiga qòò a síí ncèeta méé. Xu kaisase q'au a máá: "Ncèeta iim khòè ba méém nqóómkg'ai koe tcg'òòè, qǎè tama ia, kg'òèm gha sa ke," témé. ²³ Eè xu ko q'au, a ko qgáia xu xaoa q'aa, a ko gómán dōea kǎè tc'amaka, ²⁴ kam ko tc'amaka hānas téé-q'oos dim tc'āà-cookg'aim ncōo-kg'ao xu di ba x'ǎè, me Paulo síí ncōo-kg'ao xu dim x'ǎém koe tcāàè, a ba a xg'ámme kose tēèè. **Tc'amaka hānas téé-q'oos dim tc'āà-cookg'ai** ba kò q'āa kg'oana, dùús domka xu ko khòè xu èeta ma q'au cgae me sa khama. ²⁵ Eè xu ko qáéa xòò me, síí xu gha xg'ám me ka, kam kò Paulo ncōo-kg'ao xu dim tc'āà-cookg'aim èe kò qàea ba koe tēm ncēe nqāaka hānas téé-q'oos dim ka máá: "A x'ǎè ne kgoara hāa, Roma dim khòèm gha xg'ámme sa, ncēe kg'ui zi cgoa kò táá tēèè a nxāata ma chibi-chibiè ba?" témé.

²⁶ Nqāaka hānas téé-q'oos dim tc'āà-cookg'aim ko ncēes gúù sa kóm kam ko tc'amaka hānas téé-q'oos dim tc'āà-cookg'aim koe síí xàà si, a máá: "Nta tsi gha hēè? Ncēm khòè ba Roma dim khòè me e ka," témé.

²⁷ Me tc'amaka hānas téé-q'oos dim tc'āà-cookg'ai ba Paulom koe síí, a tēè me a máá: "Birí te, Roma di tsi khòè tsi ii sa?" témé. Me máá: "Eè, gaar ga ra a," tam ma xoa. ²⁸ Me nxāaska tc'amaka hānas téé-q'oos dim tc'āà-cookg'ai ba máá: "Tíí ra kaisa surutan surutaa, nxāasegar gha Roma dim x'ǎè-kg'ao ba kúrú ka," témé. Me Paulo ba xoa a máá: "Igabar tíí nqóóm dir x'ǎè-kg'aor iise ábàèa," témé.

²⁹ Xu èe kò tēè me kg'oana hāa xu qhāése guu me. Me tc'amaka hānas téé-q'oos dim tc'āà-cookg'ai ba q'ae, èem ko bóò q'āa, Paulo ba Roma dim khòèm me e, igabam táuan cgoa qáé mea sa ka.

**Paulo ba Juta di xu
tc'āà-cookg'ai xu dis xg'aes koe**

³⁰ Ncōo-kg'ao xu dim kaia ba kò qǎése q'āa kg'oana, dùús kam ko Paulo ba Juta ne ka chibi-chibiè sa, khamam kò q'uu dim cáím ka kgoara me, a ba a x'ǎèan tcg'òò, kaia xu peresiti xu hēè naka kaia xu dis xg'ae sa hēèthéè xu méé xu xg'ae sa. Me kò nxāaska Paulo ba cookg'aia xu koe óága.

23 Me Paulo ba kaia xu dis xg'ae sam qǎése téé a ko tcgáí-q'ooa sa koe bóò koe máá: "Tíí kíí ga xaoè, Nqarim cookg'ai koer q'anos tcáós cgoa tchānos kg'òè sa kg'òèa hāa ncēes koosega," témé. ² Kam ko nxāaska kaim peresitim Ananiase ba èe kò Paulom qàe koe téé-tēe xu birí a máá, xg'ám kg'ám me méé xu, témé. ³ Me nxāaska Paulo birí me a máá: "Nqari ba gha xg'ám tsi, tsáá èe q'úúse xg'aàèam nquum cgáé-q'oo khama ii tseè! Eè koe tsi ntcōe a ko chibia te bóò x'ǎèan ma ii khama, igaba tsi ko tsáá ga tsi x'ǎèan ntcoè, thòò-thòòè méé ra, ta mééan ka," témé.

⁴ Eè kò Paulom qàe koe téé-tēe xu kò birí me a máá: "Kaim peresitim Nqarim di ba tsi koáé cgúí?" témé. ⁵ Me Paulo ba xoa xu a máá: "Tíí kíí ga xaoè, kaim peresiti me e sar kò bóò q'āa tama; góásea i hāa a ko máá: "Táá tc'āà-cookg'aim tsari ne khòè ne dim ka cg'ǎè gúù kg'ui guu!" témèè khama," tam méé.

⁶ Me kò nxāaska Paulo ba, c'èea xu Saduke e, xu c'èea xu Farasai e sam kò q'ana hāa khama xg'aes cookg'ai koe q'aua tcg'òò a máá: "Tíí kíí ga xaoè, tíí ra Farasai ra a, Farasai khara ka cóáse ra a. Tēèkus q'oo koer hāa, x'óóa ne gha

x'ooan koe tēe di nqòda ner úúa hāa khama,” témé.

⁷Eēm ko ncēeta mééa xg'ara kas ko Saduke xu hēe naka Farasai xu hēéthēe xg'aeku koe mēeku sa tēe, si xg'ae sa q'aa-q'aase. ⁸Saduke xu kòo máá, x'ooan koe tēe sa káà si i, i moengelean ga káà a, me tc'ēe ba thēe káà me e, témé khama. Igaba xu kòo Farasai xu ncēe gúuan wèe ga hāna sa dtcòm. ⁹Si kòo kaisas tcēe-tcēe sa tēe, xu c'ēe xu x'āe xгаа-xгаа-kg'ao xu ncēe kòo Farasai di ii xu tēe a kaisase nt-coeku a máá: “Ncēm khòem ka xae cúf gúu tshúu ga hòd tama. Kháe dùu sa gha ii, ncēe c'ēedaokam kòo tc'ēe ba kana moengele ba kg'ui cgoa mea ne?” ta xu méé. ¹⁰Si xg'ae sa kaisase mēeku, me tc'amaka hānas téé-q'oos dim ncōo-kg'ao ba q'ád, Paulo ba xu gha sēe a tòd q'aas gúus ka, khamam ncōo-kg'ao xu bìrì, xōa xu gha a sí qarika sēea tcg'dó me, a ncōo-kg'ao xu dim x'áem koe úú me ka.

¹¹Xùrikom ntcùum kam ko X'aigam **Nqari** ba Paulom qàe koe hàà téé a máá: “Tòon tcáó! Ncēe tsi kòo Tíí ka ma Jerusalema koe nxàea tseegukagua khama méé tsi gataga ma thēe Roma koe nxàea tseegukagu,” témé.

Paulom gha cg'òoè dis kàa sa

¹²Q'uu i ko ka xu ko Juta xu tcúú qáé, a xu a kaias gaises cgoa gaise, cuiskaga xu tc'óo kana kg'áà tite di sa, Paulo ba xu cg'òo tamas cookg'ai koe. ¹³Ncēes gaise sa kòo kúrúa hāa xu khòe xua kòo 40 sa nqáea hāa. ¹⁴Kaia xu peresiti xu hēe naka **khòe ne di xu** kaia xu hēéthēe koe xu kòo sí a máá: “Gaisea xae hāa kaias gaises cgoa, cúf gúu ga xae xám tite sa, Paulo ba xae cg'òo tamas cookg'ai koe. ¹⁵Ke méé xao ncēeska gaxao hēe naka kaia xu dis xg'aes di xu hēéthēe ncōo-kg'ao xu dim kaia ba bìrì nakam máà xao o me, gam ka xao qāese q'āa kg'oana khama ma kúrúse ná. Sixaea

ncēe koem hàà tamas cookg'ai koe cg'òoa ba kg'ónòsea máána hāa ke,” témé.

¹⁶Igaba ēem ko Paulom ka qōeses dim cóá ba gaas kàa sa kóm, kagam ko sí Paulo ba bìrì si, ncōo-kg'ao xu dim x'áem q'oo koe. ¹⁷Me nxāaska Paulo ba c'ēm tc'āa-cookg'aim nqāaka hānas téé-q'oos di ba tcii, a bìrì me a máá: “Ncēm qárí-kg'ao ba sēe naka tc'amaka hānas téé-q'oos dim tc'āa-cookg'aim koe úú, c'ēs gúu sam úúa hāa bìrì mem gha sa ke,” témé. ¹⁸Me nxāaska sēe me, a ba a tc'amaka hānas téé-q'oos dim tc'āa-cookg'aim koe úú me. A ba a máá: “Paulom qáéèa ba tséé tea, ncēm qárí-kg'ao bar gha tsáá koe óá ka, c'ēe gúum úúa, bìrì tsi kg'oanam hāa a khama,” témé.

¹⁹Me tc'amaka hānas téé-q'oos dim tc'āa-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba sēe, a dxùukg'aia ba za tcéèa nqáékagu me, a tèe me a máá: “Dúu sa tsi úúa hāa, bìrì te kg'oana tsi hāa sa?” témé. ²⁰Me máá: “Juta xu kg'uia xg'aea hāa, dtcàrà tsi xu gha, tsi q'uu ka Paulo ba kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe óága ka, gam ka xu qāese tèea kg'ónò kg'oana khama xu kòo hēe. ²¹Igaba táá nqábé xu guu, 40 sa nqáeas xg'aes khòe xu di sa qae mea hāa ke. Gaisea xu hāa, tc'óo a xu a kg'áà tite sa, cg'òo me tama xu hāas cookg'ai koe ke. Kg'ónòsea xu hāa ncēeska, a qāà hāa nxàe tsi ghas cúf sa, gaxu dis dtcàràs koe.

²²Me tc'amaka hānas téé-q'oos dim tc'āa-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba bìrì me qòd, a q'āa-q'āa me, a ba a máá: “Táá cúf khòe ga ncēe gúuan ncēe tsi tíí koe xàà hāa bìrì guu,” témé.

Paulo ba ko Kaesarea koe úúe

²³Me nxāaska c'ēe tsara nqāaka hàna téé-q'ooan di tsara tc'āa-cookg'ai tsara tcii, a bìrì tsara a, a máá: “Kg'ónòsea tsao naka 200 xu ncōo-kg'ao xu sēe, 70 xu bìi qábi-kg'ao xu hēe naka 200 xu kg'áo xaose xu hēéthēe e, naka xao Kae-

sarea koe ncēm ntcùúm ka 9 di x'áè ka qòò, ²⁴ Paulo ba bìian qgóóa máá, nakam nxāasega tc'āà-cookg'aim Felikisem koe qāèse úúé,” témé. ²⁵ A ba a kò tcgāya sa ncēeta ma góá:

²⁶ “Tíí ra Kelodiase Lisiase ra a,

“Tc'āà-cookg'aim Felikisem
tcom-tcomsa bar ko **góá máá:**

“Tsgámkua ne!

²⁷ “Khòem ncēer kò **tcgāyas cgoa tséé úú** ba Juta xu ka qgóòèa, xu kò cg'òo me kg'oana, igabar kò tiri xu ncōo-kg'ao xu cgoa hàà, a hàà hùì me, Roma dim khòè me e sar kò kómá hāa khama. ²⁸ Q'āa kg'oana ra kò hāa, dùús domka xu ko chìbi-chibi me sa, khamar ko nxāaska gaxu dis xg'aes kaias koe óá me. ²⁹ Ra kò bóò, chìbi-chibi mes gaxu di sa kò gaxu di x'áèan di ii sa, igaba i ko cg'òoem gha kana qáèem gha di chìbia ba kg'anoa hāa di chìbian kàà a. ³⁰ Eēr ko ēem khòem koe gha hàà kúrúses kàa sa q'āakaguè, kar ko cúí q'oro tsáá koe tsééa úú me. A ra a gataga ēe ko chìbi bóò me xu thée x'áèan máà, chìbian ēe xu úú cgoa mea xu gha tsáá koe úú ka,” témé.

³¹ Xu kò nxāaska ncōo-kg'ao xu gaxu di zi x'áè-kg'ám zi komsana, a xu a Paulo ba sée a ntcùú ka Antipatirise koe úú. ³² Xu q'uu dim cáim ka nqàrè cgoa hàna xu khòè xu, ēe kò bìian qábìia hāa xu guu xu Paulo ba úú, xu gaxu ncōo-kg'ao xu dim x'áém koe kabise. ³³ Eē xu ko bìian qábìia hāa xu khòè xu Kaesarea koe síí, ka xu kò tc'āà-cookg'ai-kg'aom koe tcgāya sa tcg'òó a úú, a Paulo ba gam tshàu q'oo koe tcāà. ³⁴ Me tc'āà-cookg'ai-kg'ao ba tcgāya sa nxárá, a ba a ndakam nqóóm koem guua hāa sa tèè. Kilikia koem guua

hāa sa kò bóòa q'āase ³⁵ kam ko máá: “Ncēè chìbi ko bóò tsi xu khòè xu kò ncēe koe hàà ner gha hàà tsaris tchòà sa kóm,” témé. A ba a nxāaska x'áè, Paulom gha Herotem dim nquum x'aian dim koe qāèse qgóó, a q'òéè sa.

Paulo ba ko Juta xu ka chìbi-chibiè

24 ⁵ cáiman ko nqáé kam kò kaiam peresitim Ananiase ba **Kaesarea koe** síí, c'ēe xu kaia xu hēé naka x'áè q'āa-kg'aom Teretalase ba hēéthéé cgoa, a ko síí gaxu ko ma Paulo ba chìbi bóò sa tc'āà-cookg'aim koe nxàe. ² Eēm ko Paulo ba tciaa tcāàè, kam kò Teretalase ba tshoa-tshoa a chìbi-chibi me, a máá:

“Qāè-tcaoa ta máána hāa, qáòm x'aèm ncēe ta tsáá dòm q'oo koe tòókuan cgoa x'āèa hāa ba. Tsari tc'āà-cookg'aima ne kái còoka-kg'òèa-qòòan óágara hāa, sita di ne khòè ne kúrúka kabi di i. ³ Felikise tsi kaisase tcom-tcomsa tseè, wèè dàdan koe ga hēé naka wèè za ga hēéthéé ta ko ncēes gúú sa dtcòm, wèè qāè-tcaoan cgoa. ⁴ Igaba nxāaska, nqúú ka tchòà sa úú tamaser ko còrè tsi, tsari qāèan koe tsi gha guu a xòmse komsana xae e sa.

⁵ “Ncēm khòè ba ta ko bóò me ghāaku-kg'ao me e, a ba a ko wèém nqóóm koe wèè ne Juta ne qg'ái. A ba a gataga Nasareta dis xg'aes dim tcúú me e. ⁶ A ba a kò gataga tempele bam gha cg'uri-cg'uri di dàdan qaa, ta kò nxāaska qgóó a qáé me. ⁷ ⁸ Tèèa xaṃa ba ka tsi gha tsáá ga tsi tseeguan hòò, chìbi zi ncēe zi wèè zi ncēe xae kò tcee me zi koe,” tam méé.

⁹ Xu kò Juta xu gataga chìbi bóòba ba koe tcāà, a wèè gúúan ēea tseegu u sa nxàe.

^{†24:7} C'ēe zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg'uian úúá: “a ta a kò tc'ēe, sita di x'áèan cgoa ta ga xgàra me sa. ⁷ Igabam kò ncōo-kg'ao xu dim kaiam Lisiase ba hàà a hàà kgāà ka tshàu-q'ooa ta koe séea tcg'òó me. ⁸ A ba a ēe ko chìbi-chibi me ne x'áè, tsáá cookg'ai koe méé ne hàà sa.”

Paulo ba ko Felikisem cookg'ai koe tééa mááse

¹⁰ Eëm ko tc'ää-cookg'ai ba kg'uim gha di x'aèan máà me, kam kò Paulo ba kg'ui a máá: "Q'ana ra hãa, tsi ncêes qhàò sa tc'ãòa kurian tc'ää-cookg'iaia hãa, ra ko qãè-tcaoise cookg'iaia tsi koe xõara mááse. ¹¹ Thamkase tsi gha nxàea cgáék-agu u, 12 ga nqáé tama cáman kar kò Jerusalema koe síf ko còrè sa. ¹² Tiri xu chibi-chibi-kg'ao xu kò hòò te nakar cúf khòè cgoa ga tempelem koe nt-coeku tama, kana c'èe khòè gar kò còrè-nquuan koe qg'ài tama, kana x'áé-dxoom q'oo koe ga igaba. ¹³ Gataga xu cuisk-aga qãèse x'ái tsi tite, chibi-chibia xu kò ko máá tes gúù sa. ¹⁴ Gatà i ii igaba, xu ko ncêes gúùs cúf ka tseegu, ncêe xu ko máá, Nqarim ncêe sita ka xõò ga xu di bar ko dqòm gaam dàòm ncêe xu ko tshúù-ntcõa iise séem ka. Igabagar ko wèes gúùs Moshem di x'aèan koe góáèas koe hée naka ncêe porofiti xu koe góáèas koe héethée dtcòm. ¹⁵ A ra a gataga ncêe xu khòè xu khamaga ma gaas nqòòs cúf ga sa Nqarim koe úúa hãa, ncêe x'ooan koe tée sa gha èe tchàno ne koe ga hée naka èe chibiga ne koe ga héethée hãa di sa. ¹⁶ Ra ko gaa domkaga wèe qaria te cgoa kúru, Nqari ba hée naka khòè ne cookg'ai koe héethéeer gha wèe x'aè ka tchàno tcáóan úúa hãa sa.

¹⁷ "Jerusalema koer kò kái kurian nqáèase hàà, tiri ne khòè ne dxàua ner gha máàku zi óágara máá ka, a ra a hàà dàòà-mááku zi kúru ka. ¹⁸ Eè ne ko tempelem koe bóò ter ko ncèeta hée kar ko x'aèan koe ko qaase sa kúrua hãa. Karias xg'ae sa kò tíf cgoa hãa tama, i kò tcéé-tcèean kàà a. ¹⁹ Igaba i kò c'èe Jutan hàna, Asia dim xg'aekum koe guua a, ncêe tsáá cookg'ai koe ga kò hààraa a, a hàà chibia te nxàe, úú ana ra kò hãa ne. ²⁰ Kana ncêe koe hàna xu igaba méé xu èer kò xg'aes cookg'ai koe téé-tée ka xu

kò dùútsa chibi sa bóò tea hãa sa nxàe. ²¹ Cúf gúùs *chibi-chibi te xu ga ko sa*, ncêer kò q'au si i, èer ko cookg'iaia xu koe tée ka, a máá: 'X'ooan koe téean dis gúù si i, ncêer tíf gaxao cookg'ai koe chibian q'oo koe hãa sa,' témé sa," tam méé.

²² Me kò nxàaska Felikisem, ncêe ko dtcòm-kg'aoan di kg'òèan di dàòan ka qãèse q'ana ba gane di còoka-qòòan téékagu, a ba a máá: "Eëm ko Lisiasem ncòo-kg'ao xu dim tc'amaka hànas téé-q'ooos dim tc'ää-cookg'ai ba hàà ner gha gaxao dis tchòà sa hàà bóò," témé. ²³ A ba a kò èe nqáaka hànas téé-q'ooos dim tc'ää-cookg'ai ba birí, Paulo bam gha kòre sa, igaba méém kgoarasean máà me, naka gam ka c'èea xu táá cara guu, gam ko tc'èe gúùan máà mea ne.

Paulo ba Felikise khara Derusila khara cookg'ai koe

²⁴ C'èe cáman nqáèasem kò Felikise ba gam dis khòès Derusilas cgoa hàà, ncêe Juta kò ii sa. A ba a Paulo ba tcii, a hàà kóm me, me ko Jeso Krestem di dtcòmàn ka kg'ui. ²⁵ Igabaga èem ko Paulo ba tchàno sa hée naka qgóòse sa hée naka hààkos xgàraku sa héethée ko birí me, kam ko Felikise q'áòs ka tcáàè a ba a máá: "Tc'ãòa i hãa, ke qòò ncèeska! Èer ko x'aèan hòò ner gha síf tcii tsi ke," témé. ²⁶ Eëm x'aèm kam kò gataga tcoma hãa, Paulom gha ts'ää ka mari cgoa x'ámá me sa, khamam kò káise tcii me kg'ui cgoa mem gha ka.

²⁷ Càm kurian nqáéa kam kò Porekio Feseto ba ntcóò-q'ooan Felikisem di séé, igabam kò Felikise Juta ne hùì kg'oana khamam kò Paulo ba qáé-nquuan koe guu.

Paulo ba Fesetom cookg'ai koe

25 Eëm ko Feseto gam dim xg'aekum koe hàà kam kò nqoana cáman qáá q'oo koe Jerusalema koe qòò, Kae-sarea koe guu a. ² Xu kò kaia xu pere-

siti xu hēé naka Juta di xu tc'āà-cookg'ai xu hēéthēé gam cookg'ai koe síf x'áise, a xu a Paulom di chibian nxàe, a Feseto ba dtcàrà, ³ Paulo bam gha Jerusalema koe úú sa, kàa sa xu kò kg'ónòà, dàòm q'oo koe xu gha cg'òo me di sa khama. ⁴ Me kò Feseto ba xòà a máá: “Paulo ba Kaesarea koe qgóòèa, ra ko tíf ga ra thēé gaa za qòò. ⁵ Ke guu naka xu gaxao di xu kaia xu c'ēe xu tíf cgoa qòò, naka gaa za síf khòè ba chibi-chibi, ncēe c'ēe gùù tshúùm kò kúrúia ne,” témé.

⁶ Eēm ko 8 kana 10 cáman nqáé tama cáman Jerusalema koe hāa kam kò Kaesarea koe qòò, a q'uu dim cáf ka qhàis koe síf ntcōó-q'ooa ba koe ntcōó, a ba a x'áèan tcg'òò, Paulom gha cookg'aia ba koe tciaa óàè sa. ⁷ Eēm ko Paulo hàà ka xu ko Jerusalema koe guua xu Juta xu hàà tééa nxāma-nxāma me, a káfi zi chibi zi qóm zi tcee cgae me, ncēe tseegukagu tama xu hāa zi.

⁸ Me nxāaska Paulo xòara mááse a máá: “Cúfi chibi ga ra kúrúia hāa tama, Juta ne di x'áèan ntcoean koe, kana tempelem koe ga igaba, kana **Roma ne òim x'aigam** Kaesaram koe ga igaba,” témé.

⁹ Me Fesetom, ncēe Juta ne ko hùì kg'oana ba Paulo ba bìrì a máá: “Jerusalema koe qòò sa tsia ko tc'ēe, a tsi a síf cookg'aia te koe téé, a chibian ncēe xòara mááse?” témé.

¹⁰ Me Paulo xòà a máá: “Ncēeskar Kaesaram dis qhàis koe téé-tēe, ncēe gaa koe méér ga ko hàà xòara máásekaguè koe. Cúfi gùù tshúù gar Juta ne koe kúrúia hāa tama, ncēe tsáá ga tsi ma thēé t'òese q'ana khama. ¹¹ A ncēe chibigar kò ii, x'óò ra gha sa ko qaas chibi sa, ner x'óò sa xguia hāa tite, igaba ncēe chibi ne ko bóò te qgáfi kò káà ii ne i cúfi khòè ga qari úú tama, gane tshàù q'oo koe i gha tcāà te di i. Kaesara bar ko dtcàrà mááse!” témé.

¹² Eēm ko Feseto gam dis xg'aes cgoa chòà xg'ara kam ko nxàe a máá: “Kae-

sara ba tsi dtcàrà mááse, khama tsi gha Kaesaram koe qòò,” témé.

Paulo ba Ageripa khara Berenise khara cookg'ai koe

¹³ Cg'orò cáf-coan qáá q'oo koe khara kò x'aigam Ageripa ba hēé naka Berenise sa hēéthēé khara Kaesarea koe hàà, a síf Feseto ba tsgámkagu. ¹⁴ Káfi cáman khara ko gaa koe hāa kam kò Feseto ba Paulom dis tchòas ka x'aiga ba chòà cgoa, a ba a máá: “Ncēe koem c'ēem khòè ba hàna Felikisem ka qáé-nquum koe qatùèa ba. ¹⁵ Eēr ko Jerusalema koe síf ka xu ko kaia xu peresiti xu hēé naka kaia xu Juta ne di xu hēéthēé chibi-chibi me, a xu a dtcàrà te, chibiga me e, tar gha méé sa. ¹⁶ Ra ko bìrì xu, Roma ne dis kg'òòs tama si i sa, khòèm gha khòè ne máàè, qanegam chibi ko bóò mem khòèm cgoa q'oaku naka máàèa baa chibian koe x'áèan hòò naka xòara mááse tamas cookg'ai koe sa. ¹⁷ Eē xu ko ncēe koe xg'ae, kar kò tchòà sa táá àò-àò, igabar kò q'uuan ka qhàis koe síf ntcōó-q'ooa te koe ntcōó, a ra a khòèm gha óagaè di x'áèan tcg'òò. ¹⁸ Eē xu ko chibi ko bóò me xu tēe a ko kg'ui ka xu ko táá cúfi gùù kaga chibi-chibi me tíf ko nqòòà hāa a. ¹⁹ Gaan téé-q'oo koe xu ko kg'ama kg'uiian úúa ntcoeku cgoa me xu kòò o, gaxu dis dtcòms ka naka Khòèm x'óóam ka hēéthēé e, Jeso ta ko ma tciiè ba, ncēe Paulom kò máá kg'òèam hāa, témé ba. ²⁰ Aagusear kò hāa, ntar ga ma chibian ēe ma xùri dàò sa, khamar kò tēe me, Jerusalema koe qòòà nem ko tc'ēe sa, a gaa koe síf chibian xòara mááse sa. ²¹ Eēm ko Paulo dtcàrà mááse, Kaesaram dis bóòs koem gha úúè sa, kar ko x'áè, qgóòèm gha sa, ra nxāakg'aiga Kaesaram koe síf tsééa úú me,” tam méé.

²² Me nxāaska Ageripa Feseto ba bìrì a máá: “Tífi kar ncēem khòè ba kóm kg'oana,” témé. Me xòà a máá: “Q'uu ka tsi gha kóm me,” témé.

Paulo ba Ageripam cookg'ai koe

²³ Xùrikom cárn ka khara kò Ageripa ba hēé naka Berenise sa hēéthēé khara hàà, x'ai-x'áisean cgoa, a khara a hàà komsanan dim nquum koe tcāà, tc'amaka háas téé-q'oos di xu ncōo-kg'ao xu cgoa, naka q'āaèa xu khòè xu x'áé-dxoom di xu hēéthēé cgoa. Fesetom di x'áè-kg'ámnan kam kò Paulo óágaè. ²⁴ Feseto ba ko máá: "X'aigam Ageripa ba hēé, naka wèé ne khòè ne ncēe koe gatsam cgoa hāa ne hēéthēé tuè, ncēm khòè ba tu ko bód! Wèé ne khòè ne Juta di nea còrè tea gam ka, Jerusalema koe hēé naka ncēe **Kaesarea** koe hēéthēé e, a ko q'au cgae te, táá méém ga qanega kg'òèas gúús ka. ²⁵ Ra bód me cúí gúù ga kúrúá hāa tama, x'oo sam ga kg'anoa a, igabam ko nxāaska x'aiga-dxoom Roma dim koes gha tchōà sa úúè sa dtcàrà mááse, ra nxāaska bód Roma koer gha úú me sa. ²⁶ Igabar cúí gúù ga úú tama, gam kar gha x'aiga-dxoom tiri ba góá máá a. Khamar gaa domkaga óága mea wèéa tu cookg'ai koe, gataga kaisase tsáá x'aiga tsi Ageripa tsi cookg'ai koe, nxāasegar gha ncēe xùri dàdan di xōan koe c'ees gúù sa hòd, a nxāan ka góá ka. ²⁷ Bòdr ko i káà hùì i khama, qáéèam khòè ba tsééa úúá ne, chibi-chibièam ko mááès gúù sa qāèse nxàe tamase," tam méé.

26 Me kò nxāaska Ageripa Paulo ba birí a máá: "Kgoara tsi mááèa kg'úia tsi gha mááse sa," témé. Kam kò nxāaska Paulo x'òàa ba ghùì, a ba a xōara mááse, a máá:

² "X'aiga tsi Ageripa tseè, bòdr ko ts'eekg'ai ra a sa, ncēer ncēe cárn ka tsáá cookg'ai koe tēe ka, a ko wèé chibian tiri ncēe Juta ne koe guua hāa koe xōara mááse. ³ Qāèse tsi q'ana hāa, Juta ne di kg'òdan hēé naka ntcoeku-kg'ámna ne

hēéthēé e khama. Gaa domkar ko dtcàrà tsi, qāèse tsi gha komsana te sa.

⁴ "Cg'áré ra a koe ga ne guu a wèé ne Juta ne kg'òè-q'ooa te q'ana hāa. **Q'ana ne hāa, ntar kò ko ma** tiri ne khòè ne xg'aeku koe hēé naka Jerusalema koe hēéthēé tshoa-tshoases koe ga guu a ko ma kg'òè sa. ⁵ Qád x'aèa ne ne q'āa tea, a ne a ga nxàea tcg'òd, tc'èe ne kòd ne, qari dàdan sita dis dtcòm di koer kò kg'òè sa, Farasai ra iise. ⁶ Ra ncēeska ncēe koe tēe, tēèkus koe, nqòds ncēer úúá háas di sa, nqòdkagukus ncēe Nqarim kò sita ka xòda xu nqòdkagua háas koe. ⁷ Sita di zi qhàd zi 12 zi Iseraele di zi ko koaba ba hēé naka ntcùu ba hēéthēé Nqari ba qarika tsééa máá, ncēes nqòdkaguku sa ne gha hòd di tcoma ne ne úúá hāa khama. Oo, x'aigaè, ncēes nqòds domkar ko Juta ne ka chibi-chibiè. ⁸ Dùús domka tu dtcòm úú tama, Nqari ba ga khòèan x'ooan koe ghùì di i?

⁹ "Igabar kò tíí, tíí ka bóda hāa, kái zi gúù zi méér ga kúrú naka Jesom Nasareta dim di cg'òèan ntcoe sa. ¹⁰ Ncēea Jerusalema koer kò kúrús ga si i: Kaia xu peresiti xu koer hòda qarian cgoar kò kái dtcòm-kg'aoan^s qáé-nquuan koe tcāà, gatagar kò tíí igaba èer ko kóm cg'òèe ne ko sa ka, èes gúù sa dtcòma máána hāa. ¹¹ Káiser kò ko còrè-nquu xu koe tcana te a xgàra ne, a ra a kò kúrú ne, gane dis dtcòm sa ne gha còè ka. Kaisase gane koe xgòan kar kò gataga táá nqòdan di x'áé-dxooan koe ga síí xgàra ne.

Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa

(Tsee 9:1-19; 22:6-16)

¹² "Ncēes tc'èe sa úúaser kò Damaseko koe qòd, kaia xu peresiti xu koe guua qarian hēé naka x'áèan hēéthēé úúá háase. ¹³ X'aigaè, koaba di x'aè e kò

^s26:10 dtcòm-kg'ao ne - Gerika sa ko máá: "tcom-tcomsa ne," témé.

ii, ēer kò dàò q'oo koe hàna kar kò nqarikg'ai koe guuam x'áà ba bóò, kaisase ko cárn̄s ka x'áà ba, me ko tíí koe x'áà, naka ēe kò tíí cgoa hãa xu koe hēéthēé e. ¹⁴A ēe xae wēéa xae ga gómankg'ai koe cg'áéa hãa kar kò dóm̄ ba kóm̄, me ko Hebera dis kg'uis ka kg'ui cgoa te a ko máá: 'Sauloè, Sauloè, dùu sa tsi ko xgàra Tea máá? Tc'íí tsi kòo kabi ne tsi ko thòò-thòose, *ghòèm khama* dqàbi hii ba ko tc'íí ba,' témé. ¹⁵Ra tēè a máá: 'Dif Tsia, X'aigàè?' témé. Me X'aigam *Nqari* ba xoa a máá: 'Jeso Ra a, ncēe tsi ko xgàra Ra. ¹⁶Igabaga tēe naka nqàrèa tsi cgoa tēé, ncēes gúús domkar tsáá koe x'áisea hãa ke: Tiri tsi qāà tsi gha ii kar nxárá tcg'òò tsia, a Tíí koe tsi bóò hãa zi gúú zi hēé naka x'ái tsir gha zi gúú zi hēéthēé di tsi nxàea tseegukagu-kg'ao tsi ii ka hēéthēé e. ¹⁷Tsari ne khòè ne koe hēé naka táá zi qhàò zi di ne koe hēéthēer gha kgoara tsi, ncēer gha gane koe tsééa úú tsi ne, ¹⁸tcg'áia ne tsi gha xgobekg'am ka, a ntcùúan koe kabi a tcg'òò ne a x'áàn q'oo koe tcāà ne ka, a satanam di qarian koe tcg'òò ne a Nqarim koe úú ne ka, nxāasega ne gha chibian di qgóóa-máákuan hòò, a ne a gha Tíí koe dtcòm̄an ka Nqarim di ne khòè ne ii ka,' témé.

Paulo ba ko gam di xgaa-xgaan ka nxàe

¹⁹"Khamar x'aiga tsi Ageripa tseè, nqarikg'ai dis x'ái sa ncoe tama. ²⁰Igabar kò kg'aia Damaseko di ne koe síí nxàe si, a nxāaska Jerusalema koe hēé naka Jutea dim nqōóm koe hēé, naka gataga táá zi qhàò zi di ne koe ga hēéthēé síí nxàe si a ko máá, gane di chibian koe mēé ne tcóóse naka Nqarim koe kabisè, naka tcóósea ne hãa sa ko x'ái zi tséé zi kúrú. ²¹Ncēes gúús domka ne kò Juta ne tempelem koe qgóó te, a ne a cg'ōo te kg'oana. ²²*Igaba* ra wēè x'aèan ncēe kaga Nqarim koe hùian hòò, a ncēe koe

tēe, a ko *wēè ne khòè ne* ēe nqāaka hàna ne hēé naka tc'amaka hàna ne hēéthēé koe nxàea tseegukagu. C'ēe gúú *tíí tc'ēe koe tcg'oara hãar* nxàe tama, igabar ko porofiti xu hēé naka Moshe ba hēéthēé xu nxàea hãa, a máá, kúrúses gha témés gúú sa nxàe. ²³Ncēe xu kòo máá, Kreste ba gha xgàrase, a ba a gha tc'āà a x'ooan koe tēe, a gha ncēm̄ dàòm̄ ka Iseraele di ne khòè ne koe hēé naka táá zi qhàò zi di ne koe ga hēéthēé x'áàn ka kg'ui, témé sa," tam Paulo ba mēé.

²⁴Paulom qanega hãa a ko gam di xoara máásean ka nxàe kam kò Feseto ba tcāà kg'ám̄-q'oo me, a q'au a máá: "Temea tsia, Pauloè! Kaisase xgaa-xgaasean tsaria temekagu tsia!" témé.

²⁵Igabam kò Paulo ba máá: "Teme tama raa, tcom-tcomsa tsi Feseto tseè, igaba ra ko tchàno tseeguan kg'ui. ²⁶Ncēe zi gúú zi kam x'aiga ba q'anaa hãa khamar ko gam cgoa kgoarasease kg'ui, a gataga tcoma hãa, c'ēe gúúan ga kò táá nqáé me sa, ncēe zi gúú zia kò xàise kúrúè tama khama. ²⁷X'aiga tsi Ageripa tseè, porofiti xu tsia ko dtcòm̄? Q'ana ra hãa dtcòm̄ xu tsi ko sa," tam mēé.

²⁸Me kò Ageripa Paulo ba birí a máá: "Xòm̄ *x'aè* ka tsi gha kúrú ter dtcòm̄-kg'ao ba kúrú, sa tsi koáé tc'ēe!" témé.

²⁹Me Paulo xoa a máá: "Xòm̄ *x'aè* kana qád *x'aè* i ko sēè *igabar tchōà úú tama*, a ko Nqari ba còrè, tsáá cúí tsi tama tsi mēé tsi ii sa, igaba gataga wēéa ne ncēe ko ncēe cárn̄ ka komsana te ne mēé ne tíí khama *dtcòm̄-kg'ao ba kúrú* sa, *igaba ra tc'ēe tama tíí khama tu gha ii sa*, ncēe zi táu zi úúan ka," tam Paulo ba mēé.

³⁰Me nxāaska x'aiga ba tēe, naka tc'āà-cookg'ai ba hēé, naka Berenise sa hēé, naka wēè ne ēe ko gane cgoa ntcōe ne hēéthēé e. ³¹Eē ne ko qōò ka ne ko biríku a máá: "Ncēm̄ khòè ba cúí chibi ga kúrú

tama, cg'òoem gha sa ko qaa a, kana qáé-nquuan koem gha tcààè di i!" témé.

³² Me kò Ageripa Feseto ba bìrì a máá: "Ncèem khòè ba ga kò kgoaraèa, ncèè Kaesaram koe tchòà sa úúa nem kò drcàrà máásea tama ne," témé.

Paulo ba ko tshàa ba tchoaba a Roma koe qòð

27 Eè i ko drcòmkuèa Italea koe xae gha qòð sa, ka xu kò Paulo ba hée naka c'èe xu èe kò qáéèa hãa xu héeéthéé, xu ncòo-kg'ao xu dim kaiaam Juliom tshàu q'oo koe tcààè, ncèe kò Kaesara ta ko méeès xg'aes di ba. ²Xae Aderamitime koe guua hãas skepe sa q'ábà, ncèe kò Asia di xu nqòo-coa xu tshàam qàe koe hàna xu koe qòð sa tééa máána hãa sa. Xae kò tshàn q'oo koe tcàà. Arisetarekom cgoa xae kò hàna, Maketonia dim nqòóm di ba, ncèe kò Tesalonika koe guua ba. ³Q'uu dim cáim ka xae kò Sitone koe tcàà, me kò Julio ba Paulo ba qàèse qgóóa hãa khamam kò kgoara me, tcáràse ga xu koem gha síi ka, xu síi èem ko tc'èe gúúan koe hùì me ka. ⁴Eè koe guus ka xae kò Kuperò qàe koe síi nqáé, tc'áá sa kò q'óá-kg'am xaea khama. ⁵Eè xae ko Kilikia héeè naka Pamfilia héeéthéé q'óá-kg'amam tshàa ba tchoaba, ka xae kò Mira koe síi, ncèe kò Likia koe hàna a. ⁶Gaa koem kò ncòo-kg'ao xu dim kaia ba Alekesanteria dis skepes, Italea koe ko qòð sa hòò, a gaas koe nqàð xae e.

⁷Káí cáiman xae kò kgàesase qòð, a qóm cgoa qgóókua hãase Kenito koe síi tcàà. Tc'áá ba kò guu xae e naka xae còoka qòð tama, khama xae ko nxãaska *tshàm ka nxama-nxamaèam nqòo-coam* Kereta dim qàe koe síi nqáé, Salemonè q'óá-kg'ama hãase. ⁸Qóm ba qgóóa hãase xae kò qòð a c'èem qgáim koe síi tcàà, 'Qàèm qgáim skepe zi ko téé ba,' ta ko ma tcièè ba, ncèe Lasea dim x'áé-dxoom qàe koe hàna ba.

⁹Káí x'aèa ne kò nqáéa, skepes cgoa tshàa ba tchoaba nea kò cg'oe-cg'oega a, tc'òoan carasean di x'aèan qáá q'oo o kò ii khama, me kò Paulo ba nxãaska q'áa-q'áa xu ¹⁰a máá: "Khòè xaoè! Bòòr ko kam gha gaxae dim dàò ba cg'oe-cg'oega ii, skepes koe héeè naka gùù zi koe héeéthéé cúí tamase, igaba gaxae di kg'òèan koe ga héeéthéé e," témé. ¹¹Igabam kò ncòo-kg'ao xu dim kaia ba, Paulo bam ga komsana kámá ka, chùì-kg'ao ba héeè naka skepes ka q'òðse ba héeéthéé tsara di bìrìkuan komsana. ¹²Skepean ko téés qgáì sa ko sao di x'aè ka qàè tama, khama xu kò káí xu drcòmku, kg'ama xu gha qòð sa, c'èedaoka xu gha Fenekise koe síi dis nqòò sa úúa hãase, a sao di x'aè ka gaa koe hãa. Ncèe sa kò skepean ko téés qgáì si i, Kereta di sa, drcèèan xòè héeè naka tcg'aolan xòè héeéthéé dim xg'aekum koe.

Kaiaam tc'áá ba

¹³Eèm ko drcèè xòè dim tc'áám nqaea hãa ba tshoa-tshoa a ko tc'áá, ka xu ko tc'èea máá, ncàa xu ncèeska tc'èe xu ko sa nxãawa hòò, ta tc'èea, a xu a nxãaska skepe sa ko qgóóa tòò gúúan tcg'òò, a xgoaba a Kereta qàe dim tshàm dxùukg'ai sée a qòð. ¹⁴Xòm x'aè qáá q'oo koem kò dxãawa tc'áám Erakilo ta ko ma tcièè ba Kereta koe guu, a kaisase tc'áá hàà. ¹⁵Si kò skepe sa tc'áám ka qgóòè, a kò gáá ba ka tààè. Xae kò nxãaska guu me a *kg'ama q'ooa ba koe ntcòò, i kò tshàn gaan ko tc'èe koe* xàbùa úú xae e. ¹⁶Eè xae ko tshàm ka nxama-nxamaèa hãam nqòo-coam cg'árém Kauda ta ko ma tcièèm qàe koe hàà nqáé, ka xae ko skepe-coas ncèe skepe-dxoos kháó koe hàna sa qóm cgoa qgóókua hãase kgoana a kòre, táás gha kòbese ka. ¹⁷Eè xu ko khòè xu tc'amaka ghùì a ko tcàà sia xg'ara ka xu ko skepes dòm q'oo koe dquian qáéa ntcòò, qgóó xu gha tòò si ka. Siretise di góm drcòòan koe xu gha síi

ncemea tcãasean bèe ka xu ko skepe sa ko qgóóa tòó qanoan tshàam q'oo di gáú, a xu a skepe sa guu si tshàan ka ghànèa úúè. ¹⁸ Dxáwa tc'áá ba kò tshúú qgáí koe tòó xaea, xu nxáakg'aiga q'uu dim cárn ka skepes q'oo koe xu nqàda hãa zi gúú zi xaoa tcg'òó. ¹⁹ Nqoana dim cárn ka xu kò skepes ko tséé cgoaè zi gúú zi tshàua xu tc'áró ka xaoa tcg'òó. ²⁰ Cárn sa hée naka tcònò zi hēéthēea kò káí cárnna hòdse tama, i kò tc'áan qanega tc'áá, i hùian xae gha hòò di nqòò ga káa a.

²¹ Eē xu ko qáòm x'aè ba úú a tc'òó tama kam ko Paulo xg'aekua xu koe tēe, a máá: “Khòè xaoè, komsana tea xao ga kò hãa, a ga kò táá Kereta koe guu a xgoaba hãa, ncēeska xao ga kò ncēe cg'āean koe hēe naka aaguse-cgaesean koe hēéthēe tcg'òósea hãa. ²² Igabar ko ncēeska birí xao o a ko máá, tòón tcáó méé xao, témé! Cúíá xao ga kg'òèa xao ka aaguse cgaeèa hãa tite ke. Igabas gha skepes cúí sa tshúú-tshuuè. ²³ Ncēe ncāa nqáém ntcùúm kam ncāa, ncēer Gam di ii a ko gataga tsééa máám Nqarim dim moengele ba hàà qàea te koe téé, ²⁴ a ba a máá: ‘Táá q'áò guu, Pauloè. **Roma ne dim x'aigam** Kaesaram cookg'ai koe tsi gha tééa mááse. Bòò, Nqari ba wèé xu ēe tsi ko tshàa ba tchoaba cgoa xu, Gam di cgómkuan ka kg'òèa xu kgoara hãa,’ témé. ²⁵ Ke xao khòè xaoè, ghùì tcáó, Nqarim koer tcoman úúá hãa ke, ēer ma biríèa khamaga i gha ii sa. ²⁶ Gatà i ii igaba méé xae tshàam ka nxāma-nxāmaèam nqòó-coam c'ēem koe xaoa tcāèè,” tam méé.

Skepes x'oo-q'oo

²⁷ 14 dim ntcùúm ka xae ko qanega Ateria dim tshàam q'oo koe ko ghànèa úúè. Xu skepes di xu nqàri-kg'ao xu nqòó ba xu sao-xg'aea sa ntcùú nqàè ka bòda q'āa. ²⁸ Xu kò qàm-q'ooan ko tc'āò-tc'āom gúú ba tshàan q'oo koe tcāa a bòò i 40 xu mitara xu di qàman úúá. Xòm x'aè qāá

q'oo koe xu ko gaia tc'āò-tc'āo, i 30 xu mitara xu di qàm-q'ooan qgóó. ²⁹ Nxōá xàbian koe xae gha xg'áma ntcòosean bèe ka xu ko 4 qanoan skepe sa ko qgóóa tòó kháóa sa koe guu a xòò, a xu a q'uu i gha sa còrè. ³⁰ Skepes di xu nqàri-kg'ao xu kò skepes koe ts'ana tcg'oa kg'oana khama xu kò skepe-coa sa tshàan q'oo koe xòò, skepe sa ko qgóóa tòó qanoan xu kò sí skepe sa ko qòòkagus qanos koe guu a xòò témé a. ³¹ Nxāaskam kò Paulo ba ncōo-kg'ao xu dim kaia ba hēe naka ncōo-kg'ao xu hēéthēe birí a máá: “Khòè xu ncēe xu kò skepes q'oo koe hãa tama ne xao cuiskaga kg'òèa hãa tite,” témé. ³² Xu kò nxāaska ncōo-kg'ao xu skepe-coa sa qgóóa hãa dqùian q'āea qhòm, a guu sis cg'áea tcāa.

³³ Eē i ko qhòase kam kò Paulo ba wèea xu q'āa-q'āa, tc'òó méé xu sa, a máá: “Ncēea 14 dim cárn me e, xae ko kg'ama bóda mááse ba, a xàbàs cgoa hãa, a cúí gúú ga tc'òó ta ga hãa. ³⁴ Gaa domkar ko ncēeska dtcàrà xao o, tc'òó xao gha sa, kg'òèan di qaria ne i gha máá xao o, gaxao ka c'ēem cúím ga ba gaam dim tcúú-c'òòm cúím kaga aaguse cgaeèa hãa tite khama,” témé. ³⁵ Gatàm ko mééa xg'ara kam ko péréan sèé, a ba a wèé xu cookg'ai koe Nqari ba qāè-tcaoa máá, a khóá q'aa a, a ba a tshoa-tshoa a tc'òó. ³⁶ Xu kò wèea xu ga ghùì-ghuin tcáòè, a xu a gaxu igaba tshoa-tshoa a tc'òoan tc'òó. ³⁷ Wèea xae xg'ae-q'ooa kò 276 xae khòè xae e, ēe kò skepes koe q'ábà hãa xae. ³⁸ Eē xu ko tc'òóa tc'āò ka xu kò skepe sa xu gha subu-subu ka maberean tshàam q'oo koe ncemea tcāa.

³⁹ Q'uu i ko ka xu ko nqòó ba táá bóda q'āa, igaba xu ko tshàam-kg'ám hòò gómán úúá a, ncēe qāèse xu kò ko bòò ne xu gha gaa koe skepe sa tòò ka. ⁴⁰ Khama xu kò skepe sa ko tshàan q'oo koe qgóóa tòó qanoan qgóóa ghùì, a xu a gaa x'aè kaga skepe sa ko qòòkagu xu hìi xu koe qáèsea hãa xu dqùì xu kgoara,

a nxāaska còoka hānam sari ba tc'āam úú-kg'aia xòè koe tchoanà a gómān hāna qgáian koe síí. ⁴¹ Igabas kò skepe sa góm-dtcōōan koe xg'áma tcāase. I kò skepes di còo-kg'aian nqāè, a táá qori, i kháóa sa tshāan di qhonēan ka xg'ámmè a khoana tòṁ-tomse.

⁴² Xu kò ncōo-kg'ao xu ēe qáèèa hāa xu khòè xu c'g'ōo kg'oana, tshāa ba xu gha bāra a síí tcg'oa a ts'āa khama. ⁴³ Igabam kò ncōo-kg'ao xu dim kaia ba, ncēe kò Paulo ba kg'ōèkagu kg'oana hāa ba, gaxu ko tc'ēes gúús koe cara xu. A ba a birí xu, ēe bāra q'ana xu méé xu kg'aika tshāan q'oo koe nxàia tcāa naka xua bāra, na gómankg'ai koe síí sa. ⁴⁴ Naka xu ēe qaúa hāa xu wéé xu nqaoan hēé naka skepes di qāmān hēéthēé cgoa síí, témé. Xu kò gataga ma wééa xu gómankg'ai koe bèea síí.

Paulo ba Maleta koe

28 Eē xae ko tshāam ka nxāma-nxāmaèam nqōóm koe qāèse síí, ka xae ko Maleta me e sa kóm. ² Ne kò gaam nqōóm di ne qāèse qgóó xae e. Tuu i kò ko a gataga qgàisa a khama ne ko c'ee sa dxúúa máá xae e, a wééa xae ga cg'áè xgàu. ³ Paulo ba kò c'ee-tcaruan sáà a c'eean koe tcāa, kas kò dcàù sa c'eean di kùruan ka tcg'òòè a sa a tshāua ba koe q'ámse. ⁴ Eē ne ko x'āè-kg'ao ne cg'ao sa bóò, si Paulom tshāu koe ntcāà-ntcānasea tēe ka ne ko biríku a máá: “Tseegukagam ncēm khòè ba khòè cg'ōo-kg'ao me e, tshāam koem qāèse tcg'oara hāa, igaba i Xgàrakuan guu mem kg'ōèa hāa tite,” témé. ⁵ Igabam kò Paulo ba cg'ao sa c'eean q'oo koe xaoa tcāa, a ba a táá c'ēe gúù ga tsāa. ⁶ Khòè ne kò tc'ēea máá, gāem gha kanam gha qhāése ga cg'áè a x'óó, ta tc'ēea. Igaba ēe ne qādōm x'ae ba sèe a qāa mea, a ne a bóò i cúí gúù tshúú ga

kúrúse cgae me tama ka ne kò tc'ēea kabi a ne a máá, nqári me e, témé.

⁷ C'ēem x'áé ba kò gaa koe cúuse hāna, Pubilio ta ko ma tciēm khòem di ba, gaam tshāam ka nxāma-nxāmaèam nqōóm dim x'aiga ba. Ncēe kò x'áéa ba koe qāèse hāakagu xae e ba, a kò nqoana cāmān qāèse qgóó xae e. ⁸ Pubilium ka xòò ba kòò tsāa a kgàrom koe xōe. Cg'ōà ba hēé naka c'ādan úúam q'oo ba hēéthēem kò ko tsāa. Me kò Paulo ba síí cgae me, a ba a còrè, a ba a gam koe tshāua ba tòó, a kúrú mem qāè. ⁹ Ncēe gúùan kúrúsea qāá q'oo koe ne kò ēem nqōóm di ne khòè ne tcīia kò hāa ne wééa ne hàà, a ne a kò gataga thēé hàà kg'ōèkaguè. ¹⁰ Kái zi aba zi ne kò máá xae e, a ne a kò ēe xae ko xgoaba ka wèè gúùan ēe ko qaase máá xae e.

Paulo ba ko Roma koe hàà

¹¹ Nqoana nxoean qāá q'oo koe xae ko Alekesanteria dis skepes cgoa xgoaba, ncēe ko gaam nqōóm koe saolan nqáék-agua hāa sa, a ko tcúúa sa koe 'Hò-hore tsara nqári tsara' ta ma góásea sa. ¹² Sirakuse koe xae ko hàà tcāa a xae a gaa koe nqoana cāmān hāa. ¹³ Gaa koe guus ka xae kò gaia xgoaba a xae a Regume koe síí tcāa. Me kò q'uu dim cām ka tc'āá ba tshoa-tshoa a dtcēè xòè koe guu a tc'āá. Xae kò cām dim cām ka Puteoli dim x'áé-dxoom koe hàà. ¹⁴ Gaa koe xae kò dtcòm-kg'ao xu c'ēe xu cgoa xg'ae, xu ko dtcàrà xae e, 7 cāmān xae gha gaxu cgoa hēé sa. Xae kò nxāaska Roma koe síí tcāa. ¹⁵ Xu kò dtcòm-kg'ao xu ēe xu ko sixae ka kóm kaga hàà, c'ēe xua kò Apiom di x'ámágu qgái hēé naka 'Nqoana nquuan cg'áèan di' **ta ko ma tci- ièm qgái ba** hēéthēé khama noose nqúú ka guu a hàà, xg'ae cgoa xae e xu gha ka. Paulom ko bóò xu kam kò Nqari ba qāè-tcaoa máá, a ba a ghùì-ghui tcáòè.

Paulo ba ko Roma koe xгаа-xгаа

¹⁶ Eē xae ko Roma koe hàà kam ko Paulo ba cúsem gha hēé sa kgoara mááè, ncōo-kg'aom q'ōé me gham cgoa.

¹⁷ Paulo ba ko nqoana cáman qáá q'oo koe Juta di xu tc'āà-cookg'ai xu x'áé-dxoom di xu xg'aes koe tciia óá, a ba a kò ēe xu hààra xg'aea ka birí xu a máá: “Tíí kíf ga xaoè, qanegar cúí gúù ga kúrú tama gaxae di ne khòè ne ka, gaxae ka ts-gōose ne di kg'òdan igaba gar tsáá hāa tama, igabar kò Jerusalema koe guu a tcg'òdèa, a kò Roma xu tshàu q'oo koe tcààè. ¹⁸ Tèè tea xu ko xg'ara ka xu ko **Roma xu** kgoara te kg'oana, cúí chibi gar kò úú tama x'oos di xgàrakuan kg'anoa a khama. ¹⁹ Eē xu ko Juta xu xguì kar kò Kaesaram koe tchōè sa úúan ka cúí qaùà mááèa. Khòè ne tiri ner gha ma chibi-chibi sa ko káà si i igaba. ²⁰ Gaa gúùan domkagar kò dtcàrà mááèsa, bód xao or gha sa, a ra a gataga chóá cgoa xao o. Is-eraele ta di nqòdan domkar táuan ncēe cgoa qáèèa,” tam méé.

²¹ Xu xoa me a máá: “Tsáá ka ko kg'ui tcgāyan xae qane cgoa ga hòd tama Jutea koe guua a. Xu sixae ka c'ēea xu, gaa koe ko guu a ncēe koe hàà xua tsáá ka cg'āè gúù ga xàà tama, kana kg'ui ta ga hāa. ²² Igaba xae ko tsáá koe kóm sa tc'ēe, nta tsi ko tsáá ma bód sa, wèè qgái koe ne khòè ne ncēes xg'ae sa ma x'óéa sa xae q'ana khama,” ta xu méé.

²³ Xu kò c'ēm cáman ba tòó Paulom cgoa xu gha xg'ae ba, ka xu ko kái a ēem ko Paulo hēé koe hàà. Me kò ntcúúkg'ai cgoa koe guu a kg'ui cgoa xu i síí dqòa. A ba a Nqarim di x'aian ka nxàea tseeguk-

agu, a ko Jesom ka kg'uia tàà xu kg'oana, Moshem di x'áèan koe hēé, naka porofiti xu di Tcgāyan koe hēéthéé guu a. ²⁴ Xu kò c'ēea xu kg'uia ba dtcòm, xu c'ēe xu táá dtcòm m. ²⁵ Xu ko ntcoeku cgoaku, a gataga qòda q'aa. Paulom ko ncēm kg'uim còo di ba kg'uia xg'ara, a ko máá: “Tcom-tcomsae Tc'ēe ba gaxao ka ts-gōose ga xu koe tseeguan kg'uia, ēem kò ko porofitim Isaiam koe guu a ko kg'ui ka a ko máá:

²⁶ ‘Khòè ne ncēe ne koe qòd naka síí máá: ‘Kóm tu gha igaba tu kómna q'āa tite, a tu a gha bód, igaba tu cuiskaga bóda q'ana hāa tite.

²⁷ Ncēe ne khòè ne di tcáóa nea x'óóa khama,

ne ko tshúù-xamse tceea ne cgoa kóm, a ne a tcgáia ne tcēekg'ama, táá ne gha tcgáia ne cgoa bód ka, a gataga táá tceea ne cgoa kóm ka, a ne a gha táá tcáóa ne cgoa kómna q'āa ka,

a ne a gha táá Tíí koe kabise ka, Ra gha táá qāè-qāe ne ka,' ta i ma góáèa.'

²⁸ “Khama ra ko tc'ēe, q'āa tu gha, Nqarim di kgoarakua nea tǎá zi qhàd zi di ne koe tsééa úúèa sa, ne gha kom-sana a,” tam méé. ²⁹ [Ncēetam ko mééa xg'ara ka xu ko Juta xu xgoaba a qòd, kái kg'uiian úú cgoakuase xg'aekua xu koe.]

³⁰ Me kò Paulo ba cáman kurian x'āè, ēem kò cgóbèa hāam nquum koe, a ba a gataga wèè ne ēe ko dàra me ne qāèse hààkagu. ³¹ A ba a kò Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа, a ko X'aigam Jeso Krestem ka xгаа-xгаа, kaisase kgoarasease, i kò cúí khòè ga xgàè-kg'am me tama.

ROMA NE

Paulom dis tcgāya sa

Roma ne koe

Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncēes tcgāya sa Roma di ne dtcòm-k'g'ao ne góá máá, Roma dis kereke sam kò dàra kg'oana khama. Gam dis tc'ēe sa kò dtcòm-k'g'ao ne cgoa síf gaa koe cg'árése hāa, a nxāwa còoka qòð sí i.

Dtcòm-k'g'ao nem ko qāèse birí, dtcòm-k'g'ao ba ko dùús koe dtcòm sa, naka dtcòmς ko wèè cáman di kg'òèan koe dùú sa nxàe sa.

Paulo ba ko 1:17 koe góá, tcgāyas ko nxàe gúúan ka: Baebele sa ko nxàea tcg'òó, Nqari ba ko ntama ma khòè ne Gam ka tchànokagu sa: dtcòmς koe guu a, “gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síf gaas di chòð-q'ooan koe tééan koe.”

Me ko nxāaska Paulo ba 1-3 di xu tcee xu koe x'ái, wèé ne khòè ne (Juta ne hēé naka táá zi qhàò zi di ne hēéthééa) cg'āèan di qarian dòm q'oo koe hāa, ke méé ne Nqarim cgoa xg'ae-xg'aese sa. Jeso Krestem koe dtcòmman koe cúí ne ko khòè ne guu a Nqarim koe tchànokaguè (3:22).

Dtcòm-k'g'ao ne ko Krestem koe guu a Nqarim koe tòókuan hòð (5:1), naka k̄abas kg'òè sa hēéthéé e (6 dim tceem koe). Nqarim dim Tc'ēe ba ko dtcòm-k'g'ao ba kgoara, x'áèan di qarian koe hēé, cg'āèan koe hēé naka x'oos koe hēéthéé e (7-8 di tsara tcee tsara koe).

Me ko nxāaska Paulo góá, nta ne kò ma Juta ne hēé naka qhàò zi di ne hēéthéé ma Nqarim ko ma nqóòm di ne khòè ne ma tc'ēea máás koe ma tcāa sa (9-11).

Còo dis kam ko Paulo ba dtcòm-k'g'ao ne gha ma kg'òès ka góá, kái-k'g'aise c'ēe ne khòè ne cgoa tséea xg'aean ka (12-16 di xu tcee xu koe).

Qaa-qaasa kg'uía ne:

- dtcòm sa (1:16, 17; 5:1)

- tchànokagu (5:1)

- q'anokagu (6:22)

- cgāa ba - Tc'ēe ba (8:5-9)

Tcgāyas q'oo koe hāna zi:

- Téé-cookg'ai sa hēé naka tc'ēe-k'g'ám zi hēéthéé e (1:1-17)

- Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18-3:20)

- Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21-4:25)

- K̄abas kg'òè sa Krestem koe (5:1-8:39)

- Nqarim dis tc'ēe sa Iseraele koe hēé naka qhàò zi di ne koe hēéthéé e (9:1-11:36)

- Dtcòm-k'g'ao ne ko ma tséé sa (12:1-15:13)

- Chòð-q'oo sa hēé naka tsgámku zi hēéthéé e (15:14-16:27)

Téé-cookg'ai sa (1:1-17)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir qāa ra, ncēe x'áè úú-k'g'ao** bar gha ii ka tci-ièa hāa ra, a ra a Nqarim di qāè tchòàn dise nxará tcg'òó a cúía tòóea. ²**Nqari ba** kò nxāakamaga Gam di xu porofiti xu koe guu a **ncēe qāè tchòàn** nqòðk-agu taà hāa, Tcom-tcomsa zi Tcgāya zi **Nqarim di zi** koe, ³ncēe ko Gam dim Cómam ka kg'ui i, ncēe kò khòèan dis iis koe Dafitem ka tsgōose-coa ii ba, ⁴a kò ēem kò x'ooan koe tēe ka Tcom-tcomsam Tc'ēem koe guu a qarian cgoa x'áíèa ba, Nqarim dim Cómam ii sa - gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba. ⁵Ncēe xae kò Gam koe guu a cgómkuan hēé naka x'áè

**1:1 x'áè úú-k'g'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

úú-kg'ao xae gha ii sa hēéthēé hòò ba, nxāasega xae gha wèé ne khòé ne qhàò zi di ne Gam di cg'òèan domka tciià óá, ne gha nxāasega dtcòm̄s koe guua kom-sanan úú ka. ⁶Tu gatu thēé gane ka c'èe tu u, Jeso Krestem di iise tciièa hāa tu.

⁷Wèèa tu èe Roma koe hàna tu ncèe Nqarim ka ncām̄mèa hāa, a hàà tu gha tcom-tcomsa ii ka tciièa hāa tu kar ko máá:

Nqarim gatá ka Xòò ba hēé naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthēé tsara koe guua hāa cgòm̄kuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu cgoa hāa, témé.

Paulo ba Roma koe dàran xgònèa

⁸Tc'àà dis kar ko Jeso Krestem koe guu a gatu wèé tu domka tirim Nqari ba qāè-tcaoa máá, gatu dis dtcòm̄ sa ko wèém nqōóm koe nxàèè khama.

⁹Nqarim, ncèer ko wèé tcáóa te cgoa Cóssem di qāè tchòàn xgaa-xgaan koe tsééa máá ba tirim tééa-máá-kg'ao Me e, xòm̄ x'aèser ko tc'èe-tc'èese tu u di ba.

¹⁰Tiri còrèan koer ko wèé x'aè ka dtcàrà, còò dis ka i gha, Nqarim kò ncàma hāa ne, dàòan xgobekg'amsea máá te, ra síí cgae tu u sa. ¹¹Bòda tur xgònèa hāa khama, nxāasegar gha c'èes máàkus Tcom-tcomsam Tc'èem di sa máà tu u, tu gha qari-qariè ka. ¹²Méér ko saa, tíí hēé naka gatu hēéthēé ta ga korèku si i, ncèe ta gatá wèéa ta úúa hāa dtcòm̄an cgoa, gatu hēé naka tíí ga ra hēéthēé e.

¹³Tíí qōe ga tuè, q'āa tu gha sar ko tc'èe, kái q'oro ra ko hàà cgaea tu bìrīsea hāa, nxāasegar gha hàà gatu koe ga thēé tc'áròan kúrú ka, ncèer ma tǎá zi qhàò zi di ne c'èe ne koe hēéa khamaga ma; igabagar ncèes noosega xgàèa tòòèa.

¹⁴Kúrú méér gas tséés kaia sar úúa hāa, Gerika ne koe hēé naka Gerika tama ne koe ga hēéthēé e, èe tc'èega ne koe hēé naka èe káà tc'èe ne koe ga hēéthēé e.

¹⁵Gaa domkar ko kaisase tc'èe, gatu èe

Roma koe hàna tu koer gha gataga thēé qāè tchòàn xgaa-xgaa sa.

Qāè tchòàn di qaria ne

¹⁶Qāè tchòàn domkar sau-cgaekaguè tama, Nqarim di qari i khama, èe ko dtcòm̄ wèém gha kgoarase di i, tc'àà dis ka Juta ne koe, naka gataga Gerika ne koe hēéthēé e. ¹⁷Nqarim di tchànoa ne ko dtcòm̄s koe guu a qāè tchòàn koe x'áíè khama, gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chòò-q'ooan koe tééan koe, ncèe i ma goásea a ko máá: “Èè tchàno ii ba gha dtcòm̄s koe guu a kg'òè,” téméè khamaga ma.

Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18–3:20)

Wèém khòé ba cg'uri-kg'ao me e

¹⁸Nqarim di xgòà ne ko nqarikg'ai koe guu a wèés èe Nqari-tcáó tama sa hēé naka khòèan di cg'āè tcáóan koe hēéthēé x'áíè khama, ncèe ko gaan di cg'āè cauan cgoa tseeguan náà ntcòò o.

¹⁹Ncèe Nqarim ka ga q'āaè sa ne x'áíèa hāa khama, Nqari ba x'áí ne sia hāa domka. ²⁰Chòò tama qarian Nqarim di hēé naka Gam di ii-q'ooan hēéthēé ncèe hòòse tama, nea kò nqōóm tshoa-tshoase koe guu a èem Nqari ba kúrúa hāa gúúan koe ga bóda q'āase a ko x'áíse, nxāasega ne gha khòé ne táá máá, c'úúa ne kò hāa, témé ka. ²¹Eèta ne ma Nqari ba q'ana hāa igaba ne Nqarim iise dqòm̄ Me tama, kana qāè-tcaoa máá Me tama khama, igaba i gane di tc'èe-kg'ám̄an káà huìs gúú sa kúrúa, i gane di tcáóan ncèe káà tc'èe e ntcúú-ntcuuèa hāa. ²²Eèta ne ko máá, tc'èega ne e, témé, igaba ne kò kaàn tc'èe, ²³a ne a kò chòò tamam Nqari ba ne gha dqòm̄ kámá ka, chòòko khòèan di zi sere-sere zi hēé, tsarán di zi hēé, naka kg'oo-coan di zi hēé naka ncāa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan di zi hēéthēé dqòm̄.

²⁴ Gaa domkam kò Nqari ba cg'ǎè zi gúù zi tcáóa ne ko tc'ée zi guua máá ne, ne kò cg'áé-q'ooa ne koe sau-sauga zi gúù zi kúrú cgaeku. ²⁵ Nqarim di tseeguan ne kò tshúù-ntcòan kúrú, a ne a kò xommèa hãa zi gúù zi dqòm a tsééa máá zi, Kúrú-kg'ao ba ne gha dqòm khama ii x'ǎè ka -ncée ko chòd tamase dqòmme ba! Amen.

²⁶ Ncées gúùs domkam kò Nqari ba tcáóa ne koe ne ko qaa zi gúù zi sau-sauga zi máá ne. Zi kò gane di zi khòè zi gazi khama ma dxàè zi khòè zi cgoa séékuan kúrú. ²⁷ Gatà iim dàòm kaga xu kò khòè xu thée khòè zi cgoa séékuan kúrú guu, a xu a gaxu khama ma kg'ǎò-khoe xu cgoa séèku di tc'èean ka tcààè. A kò gaxu khama ma kg'ǎò-khoe xu cgoa sau-sauga tsééan kúrú, a kò gaxu di cg'ǎè tsééan koe guu a xgàrasean óága cgaese.

²⁸ Ncèe ne khòè ne kò Nqarim q'ǎa cgoa tchòà úú tama, khamam kò cg'ǎè tc'èean guua máá ne, ne kúrúè ta ga kò hãa zi gúù zi kúrú. ²⁹ Wèè zi cau zi cg'ǎè zi ka ne kò cg'òè cgaeè, cg'ǎèan hée, cèèan hée naka cg'ǎè tc'èean ka hée thée e. Wèés ncóó sa cg'òè cgae nea, naka cg'òo sa hée, kómku tama sa hée, kàaku sa hée naka cg'ǎè tcáó sa hée thée e. C'amku-kg'ao ne e, ³⁰ ncòiku-kg'aoan hée, Nqarim di ne hòre-kg'ao ne hée, dxàesere ne hée, bòðseko ne hée, dqòmseko ne hée, cg'ǎè zi gúù zi di ne kúrú-kg'ao ne hée, gane di xòðan nt-coea hãa ne hée thée e. ³¹ Kàà tc'ée ne e, a tcom-tcomsa tama, a gane ka c'èe ne ncàm tama, a ne a thòð-xama-máákuan úú tama. ³² Eèta ne ma tchàno x'ǎèan Nqarim di q'ana hãa, èe zi gúù zi ko kúrú khòèa nea x'oos ka kg'anòèa di i, igaba ne ncèe zi gúù zi cúí zi kúrú tama, a ko gataga thée èe ko kúrú zi ne cgoa qǎè-tcao.

Nqarim di xgàrakua nea tchàno o

2 Gaa domkaga tsi gha méé gúùa káà a, tsáá ncèe c'èe khòèan ko xgàra tsi,

díí tsia ga igaba. Eè tsi ko ma c'èe khòèan xgàra khamaga tsi ko ma xgàrase, tsáá èe ko c'èe khòèan xgàra tsia ko gaan ko hée khamaga hée khama. ² Ta q'ana hãa, Nqarim di xgàrakua ne èe ko ncèe zi gúù zi kúrú ne koe tchàno o sa. ³ Khama tsáá, ncèe kg'ama khòè ii tsi, nxãa tsi kò ko ncèe zi gúù zi ko kúrú khòèan xgàra, a tsi a ko tsáá ga tsi thée gataga kúrú zi, ne tsi gáé tc'èea máá, Nqarim di xgàrakuan tsi gha nxànagu, ta tc'èea?

⁴ Kana tsia ko Gam di qǎèan hée, naka Gam di qgóósean hée naka Gam di qád tcáóan hée thée dis qguù sa tana? A c'úùu tsia Nqarim di qǎèa ne ko chibian koe tcóósean koe úú tsi sa? ⁵ Igaba tsari qari tcúúan hée naka tcóóse tamasa tcáós tsari sa hée thée domka tsi ko Nqarim di xgòàn xg'ae-xg'ae cgaese, Nqarim di xgòàn dim cáám ka, ncèe i gha Gam di xgàrakuan tchàno hàà x'áíse ba. ⁶ **Nqari** ba gha wèém khòè ba èem ma tsééa hãa khamaga ma kabia máá: ⁷ Gane èe qǎèan kúrú koe qád tcáóa hãa ne, a ko gatà héean ka **Nqarim koe** dqòmkuan hée, naka tcomkuan hée, naka èe kaà tama sa hée thée qaa, nem gha Nqari ba chòd tamasa kg'òè sa máà. ⁸ Igaba gane èe ko xaù, a tseeguan xùri tama, igaba ko cg'ǎèan xùri ne koe i gha **Nqarim di** xg'aian hée naka xgòàn hée thée hãa. ⁹ Xgàrase sa hée naka qóm zi hée théea gha wèém khòè èe ko cg'ǎèan kúrú koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàd zi di ne koe hée thée e. ¹⁰ Igaba i gha dqòmkuan hée, naka tcomkuan hée, naka tòókuan hée thée wèém khòè èe ko qǎèan kúrú koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàd zi di ne koe hée thée e. ¹¹ Nqari ba tǎákase khòèan qgóó tama khama.

¹² **Qhàd zi di** nea x'ǎèan dòm q'oo koe hãa tama, a ne a gha chibian kúrú a x'ǎèan dòm q'oo koe hãa tamase ga kaàkaguè; ne **Juta ne** x'ǎèan dòm q'oo koe hãa, a ko chibian kúrú, a ne a gha

x'àèan ka xgàràè. ¹³Eè ko x'àèan kóm nea Nqarim cookg'ai koe tchàno ne iise bóòè tama khama, igaba èe ko x'àèan ko mée sa kúrú ne ko tchàno ne iise bóòè. ¹⁴Táá zi qhàò zi di nea **Moshem di** x'àèan úúu tama, igaba ncèè èe ne kòò tcáóa ne q'oo koe ne q'ana hãa sa kúrú nes nxãa sa **Moshem di** x'àèan koe ko qaases ga si i, a ne a gane ka x'àèan úúu hãa, èeta ne ma **Moshem di** x'àèan úúu tama igabaga. ¹⁵Gane di qgóóse-kg'ámán koe i ko x'áise, èe ko x'àèan koe qaase sa tcáóa ne q'oo koe góásea hãa sa. Gataga ne tc'èe-kg'ámán úúu hãa ncèe ko èe qãè iis ka hée naka èe qãè tamasa ka héeéthée birí ne e. Si ko ncèe sa x'àèa nea tcáóa ne q'oo koe hànà sa nxàea tseegukagu. Gaa kaga i ko gane di tc'èean c'èe x'aè ka chìbi-chìbi ne, a c'èe x'aè ka kúrú ne ne kg'uíu mááse. ¹⁶**Ncèe xgàrakua ne gha hàà kúrúse**, Nqarim ko hàà khòèan di zi tsée zi chómseza zi Jeso Krestem koe guu a xgàram cáám ka, èer ko ma qãè tchòàn koe ma xgaa-xgaa khamaga ma.

Juta ne hée naka Moshem di x'àèan héeéthée e

¹⁷Igaba tsáá, ncèe Juta ka ko tciise tsi, a x'àèan koe dtcáàsea hãa tsi, a ko Nqarim cgoa dqòmse tsi, ¹⁸tsáá èem **Nqari ba** tc'èea hãa sa q'ana tsi, a ko èe cgáé ii zi bóòà tcg'òò tsi, **Moshem di** x'àèan koe tsi xgaa-xgaa zia hãa khama, ¹⁹tsáá èe káà tcgáí ne khòè ne ko qgóó-hii tsi, naka èe ntcúu q'oo koe hànà ne di tsi x'áà tsi di tcoman úúu hãa tsi, ²⁰tsáá èe káà tc'èe ne di tsi tchàno-tchano-kg'ao tsi, naka èe cg'áré ne di tsi xgaa-xgaa-kg'ao tsi, (q'áan di tc'èean hée, naka tseeguan héeéthée tsi x'àèan koe úúu hãa domka). ²¹Kháé nxãaska tsáá ncèe c'èe ne ko xgaa-xgaa tsi, te tsi koáé tsáá xgaa-xgaa? Tsáá èe ts'áàn mée i guuès ka ko xgaa-xgaa tsi, nxãa tsia gáé ko ts'áà? ²²Tsáá èe ko máá, khòè ne mée ne táá cg'áràn kúrú témé

tsi, nxãa tsia gáé ko cg'áràn kúrú? Tsáá èe kúrú mááseèa hãa nqárian ko xguì tsi, nxãa tsia gáé ko tempelean koe tcáà a ts'áà? ²³Tsáá èe Nqarim di x'àèan tsi úúu hãa sa ko dqòmse tsi, Nqari ba tsia ko sau-cgaekagu Gam di x'àèan ko mée sa kúrú taman ka? ²⁴Ncèe i ma góásea hãa khama a ko máá: "Gatu domka i ko Nqarim di cg'òèan táá zi qhàò zi di ne ka cg'uri-cg'uriè," témée khama.

²⁵Ncèè x'àèan tsi kòò komsana nes tsaris q'ãe nqãa-qqai khòèè sa cgáé si i; igaba ncèè x'àèan tsi kòò tsaa nes nxãaska tsaris q'ãe nqãa-qqai khòèè sa gaas tama si i. ²⁶Ncèè èe q'ãe nqãa-qqai khòèè tama ne kò ko x'àèan ko qaa sa qgóóa qari, ne ne gáé èe q'ãe nqãa-qqai khòèèa ne khama ma bóòè tite? ²⁷Tsáá èe góá tòòèa x'àèan úúu hãa a q'ãe nqãa-qqai khòèèa hãa tsi, igabaga ko x'àèan khóá tsia gha chìbi-chìbi a xgàràè, èe tc'áróa ne koe q'ãe nqãa-qqai khòèè tama igaba ko x'àèan komsana ne ka. ²⁸Khòè ba tc'áróa ba koem kò **q'ãe nqãa-qqai khòèèa hãa ne cúíga tseegu dim** Jutam tama me e, si gataga tseegu dis q'ãe nqãa-qqai khòèè sa tchàa di kana tc'áróm koe ko kúrúès tama si i. ²⁹Igaba tseegu dim Juta ba èe q'oo za Juta ii me e, si q'ãe nqãa-qqai khòèè sa ko tcáós koe kúrúè, Tc'èem ka, góá tòòèa hãa x'àèan ka tamase. Eèta iim khòè ba khòèan kam gha dqòmme sa kg'ano tama, igabam Nqarim kam gha dqòmme sa kg'anoa.

3 Kháé nxãaska dùútsa cgáé sa hànà, Juta tsi kò ii ne? Kana i ko q'ãe nqãa-qqai khòèèan dùú sa hùu? ²Wèè zi xòè zi koe ga i kaisase cgáé e! Tc'áà dis ka ne Juta ne Nqarim di kg'uían máàèa hãa khama.

³Igaba kháé, ncèè c'èe-kg'áa ne kò xg'ao tcom-tcomsa tama ne i ga kò nta ii? Gane dis tcom-tcomsa tama sa gha Nqarim dis tcom-tcomsa sa kaàkagu? ⁴Nxãas tama si i! Ncèe sa méés q'ãase: Nqari ba méém tseegu ii, nakam wèém

khòè ba tshúù-ntcōa-kg'ao ba ii. Ncēe i ma góàèa a ko máá:

“Nxāasega Tsi gha **Tsáá Nqari Tsi**

Tsari kg'uian koe guu a tchàno Tsi iise bódè ka,

a gha Tàà-kg'ao ba ii,

ēe Tsi kòo **qhàis koe** xgàra ne,”

téméè khama.

⁵ Igaba ncēè gatá di tchàno taman kòo Nqarim di tchànoan x'ái, ne ta gha dùú sa méé? Méé ta gha a máá, Nqari ba qāese hēé tama, gatá koe xgòan ka? témé. (Khòèan ga méé khamar ko méé.)

⁶ Nxāas tama si i! **Nqarim kò tchàno tama** ne ba gha nta hēés ka nqōó ba xgàra?

⁷ Igaba i ga **c'ēe khòèan máá**: “Tiri tshúù-ntcōan kòo Nqarim di tseeguan càù a kaisa dqòmkuian màà Me ne, ra ko dùús domka qanega chibi-kg'aom khama ma bódèa máá?” témé. ⁸ Kháé nxāaska ta ko dùús domka máá: “Hàà naka ta cg'āè gúuan kúrú, naka i gha nxāasega qāè gúuan hàà,” témé tama? C'ēe ne ncēe ko chibi-chibi ta a, a ko máá, ta ko méé ga a témé ne khama. Eē ne ii khamaga ne gha ma xgàraè, si gha ēe sa tchàno si i.

Cúí khòè ga tchàno tama

⁹ Kháé ta gha nxāaska dùú sa nxàè? **Sita Juta ta** gáé cgáé taà? Cg'áres kaga i gatà ii tama! Nciísegar x'áía hāa, Juta ne hēé naka qhàò zi di ne hēéthēéa cúíta ga ma chibian dóm q'oo koe hāa sa. ¹⁰ Ncēe i ma góàèa khama a ko máá:

“Cúí khòè ga kàà a, tchàno o.

¹¹ Cúí khòè ga kàà a, kóma ko q'āa a,

i cúí khòè ga kàà a, Nqari ba ko qaa a.

¹² Wèèa ne ga **Nqari ba** q'aumana hāa,

a ne a wèèa ne ga kàà hùì ne e,

wèèa ne ga.

Cúim qāè tsééan ko kúrúm ga ba kàà me e.”

¹³ “Gane di dómà nea

xgobekg'amsezi zi tc'ám zi khama ii,

i ko gane di taman qàe-qaeku sa kúrú.”

“I cg'aoan di dqāèan kg'áma ne koe hāa.”

¹⁴ “Gane di kg'áma nea cgúíkuian hēé

naka xgòan hēéthēé ka cg'oèa hāa.”

¹⁵ “Gane di nqàrèa ne c'ádan ntcāguu ka qhàé e.

¹⁶ Eē ne nqāéa hāam dàòm koes kōbe sa hēé

nakas cg'āa-cg'anakagu sa hēéthēé hàna,

¹⁷ ne tòókuan dim dàò ba c'úúa.”

¹⁸ “Tcgáí q'ooa ne koe i Nqarim q'ád ga kàà a.”

¹⁹ Ta q'ana hāa, wèés gúús ēe i ko x'áèan nxàe sa, i ko ēe x'áèan dóm q'oo koe hàna ne cgoa nxàe sa, nxāasegas gha wèés kg'ám sa nqookaguè, me gha wèem nqōó ba Nqarim koe xōara mááse ka. ²⁰ Gaa domkam **Nqarim** cookg'ai koe cúim khòèm ga ba x'áèan komsanan ka, tchànom iise bódèa hāa tite; x'áèan koe ta ko guu a chibian ka q'āa khama.

Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21–4:25)

Dtcòmàn koe guua hāa tchànoa ne

²¹ Igaba i ncēeska x'áèan koe guu tama, a Nqarim koe guua tchànoan x'áísea hāa, gatà i ko ma x'áèan hēé naka porofiti xu hēéthēé ma gaan ka nxàea tseegukagu igaba. ²² Ncēe tchànoa ne Nqarim koe guua, Jeso Krestem koe dtcòmàn ka, wèè ne ēe ko dtcòm ne di iise. Cúí q'aa-q'oo ga kàà a khama, ²³ wèèa ne ga chibian kúrúia hāa, a Nqarim di x'áàn tcàoa hāa domka, ²⁴ a ne a ko Gam di cgómkuian domka tchàno ne iise bódè, Jeso Krestem koe hàna kgoarakuan koe guu a, si ncēe sa kg'amaga dis mààku si i. ²⁵ Ncēm kò Nqari ba qhàea-máákus iise tcg'dò ba, nxāasega ta gha Gam koe dtcòmàn ka, Gam di c'ádan koe guu a gatá di chibian qgóóa máàè ka. Ncēe sa kòo Nqarim di tchànoan x'ái, kg'aia kò kúrúsea hāa chibian nem kò kg'ama bóda guu di

i. ²⁶Ncēe sam kò Gam di qào tcáóan koe guu a kúrú, Gam di tchànoa nem gha nxāasega ncēm x'aèm koe x'ái ka. Gataga i ko thēé x'ái, Gabá tchàno Me e sa, ēe ko Jesom koe dtcòm ba tchànom iise bóòan ka.

²⁷Kháé ta gha nxāaska dùús cgoa dqòmse? Gúú cgoa tama a! Dùús domka? X'áean ko méé sa kúrú domka? Nxāan tama a, igaba dtcòmān domka a. ²⁸Khòè ba ko dtcòm̄s koe guu a tchànom iise bóòè sa ta q'ana hāa khama, x'áean ko méé sa kúrú ka tamase. ²⁹Ka ba gáé Nqari ba Juta ne cúí ne di baa, a tǎá zi qhàò zi dim tama baa thēé? Tǎá zi qhàò zi di Me e gataga thēé, ³⁰Nqari ba cúí Me e khama, a gha ēe q'ǎe nqāa-qgai khòèa hāa ne gane di dtcòmān koe guu a tchàno ne iise bóòè, a gha gataga thēé ēe q'ǎe nqāa-qgai khòèè tama ne gane di dtcòmān koe guu a tchàno ne iise bóòè. ³¹Ka sa ko nxāa sa nxāaska máá, dtcòmān domka ta ko x'áean aagu, témé? Nxāas tama si i! Igaba ta ko x'áean qgóóa qari.

Abrahamam dis x'ái sa

4 Dùú sa ta gha kháé nxāaska Abrahamam ka nxàe, khòèan dis iis koe kg'aika dim xòm gatá di ba. Dùú sa kò kúrúse cgae me? ²Ncēè Abrahamam kò ēem kúrú hāa zi tséé zi domka tchànom iise bóòèa hāa, nem ga kò dqòmse cgoam ko sa úúa hāa, igaba Nqarim cookg'ai koe tamase. ³**Nqarim dis** Tcgāya sa ko máá: “Abrahama ba kò Nqarim koe dtcòm̄, a ba a kò gam dis dtcòm̄s koe guu a tchànom iise bóòè,” témé khama. ⁴Tséé-kg'aom kò tsééa hāa nem gam di surutan máàkus iise máàè tama, igabam ko ēem tséé-kg'am hāa sa suruta-kg'ammè. ⁵Igaba ēe tséé tama, a Nqarim koe tcoman úúa hāa ba, Nqarim ncēe ēe Nqari-tcáo tama ba ko tchàno iise bóòè ba, nxāam di dtcòmā nea ko Nqarim ka tchàno iise bóòè. ⁶Ncēm kò

gataga Dafite ma khòem di ts'eekg'aian ma nxàe khamaga ma; khòem ncēe kò Nqarim ka tchànom iise bóòè ba, gam di zi tséé zi bóòè ka oose, a ko máá:

⁷“Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane ēe gane di tsééan cg'ǎè ko qgóóa mááè ne,

ncēe gane di chìbian ko qàbi-kg'aiè ne!

⁸Ts'ee-ts'eekg'aièa baa

khòem ēe gam di chìbia nem

Nqari ba tcee cgae me tite ba,”

tam méé.

⁹Ncēs ts'ee-ts'eekg'aiku sa gáé q'ǎe nqāa-qgai khòèa ne dis cúí saà, kana saa thēé q'ǎe nqāa-qgai khòèè tama ne di saa? Ncēeta ta ko méé a ko máá: “Abrahama ba kò gam dis dtcòm̄s domka tchànom iise bóòè,” témé ka. ¹⁰Nta iis téé-q'oos koe ba kò tchànom iise bóòè? Eēm kò q'ǎe nqāa-qgai khòèè qǎa q'oo koea kò ii, kana ēem ko q'ǎe nqāa-qgai khòèè cookg'ai koea kò ii? Eēm kò q'ǎe nqāa-qgai khòèè qǎa q'oo koe tama a kò ii, igaba ēem kò q'ǎe nqāa-qgai khòèèa cookg'ai koe e. ¹¹A ba a kò q'ǎe nqāa-qgai khòèèam hāa dis x'áís dtcòmān koe guua hāa tchànoan ka ko nxāea tseeguk-agu sa hòò, dtcòmān ēem kò qanega q'ǎe nqāa-qgai khòèè tama kam kò úúa hāa a. Nxāasegam gha wéè ne ēe ko dtcòm̄, igaba qanega q'ǎe nqāa-qgai khòèè tama ne dim xòm ba ii, ne nxāasega tchàno ne iise bóòè ka. ¹²A ba a gataga gane ēe q'ǎe nqāa-qgai khòèèa ne dim xòm me e (ēe q'ǎe nqāa-qgai khòèèa ne cúí ne ka tamase, igaba thēé ēe dtcòm̄s dim dàòm koe ko qòd ne, ncēm ko gatá ka xòm Abrahamam ba úúa hāa sa, ēem kò qanega q'ǎe nqāa-qgai khòèè tama ka.)

Nqarim dis nqòòkaguku sa ko ēe dtcòmā hāa ne ka hòèè

¹³Abrahama ba hēé naka gam dis qhàò sa hēéthēéa kò nqòóm di ne q'òò-kg'ao ne ne gha ii dis nqòòkaguku sa x'áean domka hòò tama khama, igaba

dteòm s koe guua tchànoan domka a. ¹⁴Ncèè **Nqarim** kò èem ko nqòðkaguas gúu sa èe ko x'áèan **komsana ne** máà, nes nxāaska dteòm sa kàà tséé si i khama, si nqòðkaguku sa thée kàà hùì si i. ¹⁵X'áèa ne ko **Nqarim di** xgòàn óá khama. Igaba èe x'áèan kàà a koe, i x'áèan tsaa kàà a.

¹⁶Gaa domkagas nqòðkaguku sa dteòm an koe guua, nxāasegas gha cgómku dis gúu sa ii ka, a sa a gha wèès qhàòs **Abrahamam dis** koe qarika téé - x'áèan di ne cúí ne ka tamase, igabaga gane èe Abrahamam dis dteòm s koe hàna ne koe hēéthéé e, gatá wèèa ta dim xòò ba. ¹⁷Ncèe i ma góásea a ko máá: “Káí zi qhàò zi dim xòò bar kúrú tsia hāa,” téméè khama. Nqarim ncèem kò Gam koe dteòm, Nxāam cookg'ai koem **gatá dim xòò me e**, - Nqarim ncèe èe x'óóa hāa ne ko kg'òèkagu, a kò èe kg'aiga kàà ii zi gúu zi kúrú zi hāa ba. ¹⁸Nqòða ne kò kàà a, igabam kò Abrahama nqòðan úúa hāa, a dteòm, a hàà káí zi qhàò zi dim xòò ba kúrú, èem kò ma birìè a máá: “Tsaris qhàò sa gha gatá ii,” téméèa khamaga ma. ¹⁹Eétam kò ma gam dim tc'árò ba cg'āa-cg'anasea hāa sam kò bóò, i kuria ba 100 qàè koe hāa, si Sarah sa gataga thée cóán ábà tite, tchòoa sa ko x'óóa hāa khama, igabam kò gam dis dteòm s koe táá xhòen-tcáo. ²⁰A ba a kò gam dis dteòm úúu tamasa ka Nqarim dis nqòðkagukus ka táá káíse tèèse, a táá gam di dteòm an cgoa ncoeku, igabam kò dteòm an koe qari-qariè, a kò Nqari ba dqòm. ²¹A kò kaisa tcoman úúa hāa, Nqari ba qarian úúa, èem nqòðkagu mea hāa sam gha kúrú di i. ²²Ncèes gúus domkagam kò “dteòm an koe guu a **Nqarim ka** tchànóm iise bóòèa hāa.” ²³Me ncèem kg'uim “tchànó iisem bóòèa hāa” di ba gaam cúí ba góá tòóa mááè tama, ²⁴igabam gatá di me e thée, gatá ncèe gha Nqarim ka tchànó ta iise bóòè ta, ncèe ko Gam koe dteòm ta, Gaam ncèe

Jesom gatá dim X'aiga ba x'ooan koe ghùia hāa ba. ²⁵Ncèe kò gatá di chibian domka x'ooan koe tcāàè ba, a kò x'ooan koe ghùie ba, tchànó iise ta gha bóòè ka.

Kabas kg'òè sa Krestem koe (5:1–8:39)

Tòóku sa hēé naka qāè-tcao sa hēéthéé e

5 Gaas gúus domkaga a, ncèe ta dteòm an koe guu a tchànó ta iise bóòèa hāa a, domka ta Nqarim cgoa tòókuan úúa, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a, ²Gam koe ta ko guu a dteòm an koe kgoarasea hāase Gam di cgómkuan ncèe koe tcāà, ncèe ta gaan tc'amkg'ai koe téé-téé e, a ko Nqarim dim x'áàm dis nqòðkagukus koe qāè-tcao o. ³Gaan ka cúí tamase, igaba ta ko gataga thée xgàrasean ka qāè-tcao, q'ana ta hāa i ko xgàrasean qarika téékagu ta a khama; ⁴Me gha **Nqari ba**, qarika ta kò téé ne cgáé ta iise bóò ta a; ta gha Nqarim kò cgáé ta iise bóò ta a ne, nqòð sa úúa hāa. ⁵Si nqòð sa sau-cgaekagu ta a tama, Gam di ncàmkuan cgoam Nqari ba tcáoá ta cg'òè-cg'oea hāa khama, ncèem máà ta a hāam Tcom-tcomsam Tcèem ka.

⁶Eè ta ko qanega kg'amka ii kam kò Kreste ba qāèm x'aèm ka Nqari-tcáo tama ne domka x'óó khama. ⁷Káí-kg'aise i thamka tama, khòèm ga tcg'òòse a èe tchànó iim khòèm domka x'óó sa, khòèm èe **kaisase** qāèm ka i ga kúrúse, c'èem khòèm ga tcg'òòse a gaam domka x'óó sa. ⁸Igabagam Nqari ba gatá koem úúa ncàmkuan x'áía hāa, qanega ta kò chibi-kg'ao ta ii kam Kreste ba x'óóa máá ta a hāa di i.

⁹Khama nxāaska, ncèè ta ncèeska Gam di c'áðan ka tchànó ta iise bóòèa, ka ta gha nta noose Gam koe guu a **Nqarim di** xgòàn koe kgoaraè? ¹⁰Nqarim di ta cg'òo-kg'ao ta a kò ii, igaba ta kò Gam

dim Cóám dis x'oos koe guu a Gam cgoa tòóku. Ncêe ta Gam cgoa tòókua hãa ka ta gha nta noose kgoaraè, **Krestem** dis kg'òès ka? ¹¹ Ncêes gúús ka cúí tama a, igaba ta ko thêe Nqarim koe qâe-tcao gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a, ncêe ta Gam koe guu a **Nqarim cgoa** tòókuan hòda ba.

**X'oo sa cúím khòèm (Adam)
koe guua, si kg'òè sa cúím
Khòèm (Krestem) koe guua**

¹² Gaa domka i chìbian cúím khòèm **Adam** koe guu a nqóóm koe tcana, a i a x'oo sa ógara hãa, si x'oo sa ncêem dàòm ka wèe khòèan koe hààraa, wèe khòèa nea chìbian kúrúa hãa domka. ¹³ X'áèan kò tcg'òòès cookg'ai koe, i kò nqóómkg'ai koe kg'aiga chìbian hàna khama, igaba èe i x'áèan káà a koe i chìbian x'áise tama. ¹⁴ Igabas kò Adam di x'aèan koe guu a síf Moshem di x'aèan koe chòò koe x'oo sa tc'âa-cookg'aia hãa, gane èe chìbian gane di kò Adam di zi tséé zi cg'âè zi khama ii tama ne koe ga igaba, Adam ncêe kò **Krestem** èe gha hààm dis sere-seres khama ii ba.

¹⁵ Igabas **Nqarim dis** aba sa **Adam ka** kúrúèa cg'âèan khama ii tama. Eëm khòèm cúím di cg'âè tsééan domka ne kò kái ne khòè ne x'óó, igabas Nqarim dis cgómku sa hêé naka Gam dis abas **ncêem kò cúím Khòèm Jeso Krestem di cgómkuan koe guu a màa ta a** sa hêéthéé

kái ne khòè ne koe kaisase càusea.

¹⁶ Nqarim dis aba sa hêé naka cúím khòèm dis chìbi sa hêéthéé sara xg'aeku koe i gataga q'aa-q'oosan hàna hãa: Cúís tséés cg'âès qãá q'oo koe i bòda tcg'òòèa hãa, khòè ba méém xgàràè sa, igaba ne gha khòè ne kái zi tséé zi cg'âè zi qãá q'oo koe **Nqarim dis** máàkus domka tchàno ne iise bòdè.

¹⁷ Eëm khòèm cúím **Adam** dis tséés cg'âès domkas kò x'oo sa gaam khòèm cúím koe guu a tc'âa-cookg'aia hãa.

Igaba ncêem Khòèm cúím Jeso Kreste ba ncêes gúú sa nqáéa hãase kúrúa hãa: èe ko kaisa cgómkuan hêé naka abas tchànoan di sa hêéthéé hòd ne gha Gam koe guu a kg'òèan koe tc'âa-cookg'ai ka.

¹⁸ Gaa domka, ncêe ne kò ma wèé ne khòè ne cúím khòèm dis tséés cg'âès koe guu a chìbiga ne iise bòdè, khamaga ne kò wèé ne khòè ne cúím Khòèm di tsééan tchànoan di koe guu a tchàno ne iise bòdè, a gha kg'òèan úúa hãa. ¹⁹ Ncêe ne kò ma kái ne cúím khòèm di komsana taman domka chìbi-kg'ao ne kúrúè, khamaga ne gha ma kái ne cúím Khòèm di komsanan domka tchàno ne iise bòdè khama.

²⁰ I kò x'áèan ga thêé hàà, nxãasega i gha chìbian càù ka. Igaba èe i kò chìbian càùse, koe i kò cgómkuan kaisase càùse.

²¹ Nxãasegas gha, èes ma x'oo sa chìbian ma tc'âa-cookg'aia hãa khamaga ma gataga cgómku sa thêé tchànoan koe guu a tc'âa-cookg'ai, a gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a chòò tamas kg'òè sa óá ka.

Chìbian koe ta guu a x'óóa hãa, igaba ta Krestem koe kg'òèa hãa

6 Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàè? Chìbian méé ta x'èèa máá na kúrú saa, naka i gha nxãasega cgómkuan càùse? ² Nxãas tama si i! Chìbian x'óóa guua hãa ta khòè ta a, ka ta gha ntama ma gaan koe qanega kg'òè? ³ Kana tua c'úúa hãa, wéèa ta èe Jeso Krestem koe tcguù-tcguuèa hãa ta Gam di x'oosan koe tcguù-tcguuèa sa? ⁴ **Gam dis** x'oos koe tcguù-tcguuèan ka ta Gam cgoa kãèèa hãa. Igabagam kò Kreste ba Xòòm di x'àan ka gataga thêé x'oosan koe ghùèè,

nxāasega ta gha gatá igaba thée kabas kg'òè sa kg'òè ka.

⁵X'oos koe ta Gam cgoa cúí ta a, khama ta gha gataga thée x'ooan koe ghùikus koe Gam cgoa cúí ii. ⁶Q'ana ta hãa, si gatá dis nciís ii-q'oos khòèan di sa Gam cgoa xgàuèa hãa, nxāasega i gha gatá di tc'áróan ncèe chibian di kaàk-aguè, ta gha táa gaicara chibian di ta qàa ta ii ka, ⁷diím wèém èe x'óóa hãa ba chibian dòm q'oo koe hãa tama khama.

⁸Ncèè Krestem cgoa ta kò x'óóa hãa, ne ta ko dtcòm, gataga ta gha thée Gam cgoa kg'òè sa. ⁹Kreste ba x'ooan koe ghùuèa hãa sa ta q'ana hãa khama, a cuiskaga gaicara x'óóa hãa tite, si x'oo sa gaia Gam koe qari úú tama. ¹⁰X'oos èem kò x'óós koem kò chibian koe cúí q'oro x'óó, igaba kg'òès èem kò kg'òè sam kò Nqari ba kg'òèa máá khama. ¹¹Gaam dàòm cúím kaga méé tu Jeso Krestem koe: chibian x'óóa guua hãa, igaba ko Nqari ba kg'òèa máá tu khòè tu khama ma qgóóse.

¹²Gaa domka méé tu táa chibian hée naka i gatu di tc'áróan ncèe kaàko koe x'aiga ii guu, naka tu cg'ãè zi tc'èe zi gaan di zi komsana guu. ¹³Táa méé tu gatu di tc'áróan di xòèan chibian tcg'dóóa máá guu, cg'ãè zi tséé zi koe gha tséék-aguè gúùan iise. Igaba méé tu Nqari ba máàse, khòè ne ncèe x'ooan koe tcg'dòèa a kg'òèan koe tcààèa hãa ne khama ma, naka tua gatu di xòèan tchàno zi gúú zi koe gha tséékaguè di iise máà Me. ¹⁴X'àèan dòm q'oo koe tu hãa tama, igaba tu cgómkuan dòm q'oo koe hãa, ke méé i chibian gatu koe táa qarian úú guu.

Tchànoan di ne qàa ne

¹⁵Kháé méé ta nxāaska nta hée? Chibian méé ta kúrú saa, x'àèan dòm qòò koe ta hãa tama, a cgómkuan dòm q'oo koe hãa domka? Nxāas tama a si i! ¹⁶C'úúu tu gáé hãa, c'èem khòèm kom-

sana koe tsi kò máàsea hãa ne tsi gaam **khòèm** di tsi qàa tsi i sa? Chibian ncèe ko x'oo sa óága di tsi qàa tsia ga ii, kana tsia ga komsanan, ncèe ko tchànoan óága di tsi qàa tsi ii igaba. ¹⁷Nqari ba méém qàè-tcaoa mááè, chibian di tu qàa tu u kò ii, igaba tu kò èe tu kò máàè xgaa-xgaan wèè tcáóa tu cgoa komsana domka. ¹⁸Chibian koe tu kgoaraèa hãa, a tu a ncèeska tchànoan di tu qàa tu u.

¹⁹Khòèan ga ko méé khamar ko méé, gatu di ii-q'ooan koe tu kg'amka tu u khama, a ra a ko máá: èe tu kò ma gatu di tc'áróan di xòèan ma kúrú hãa, i cg'urian hée naka chòò tama zi tséé zi cg'ãè zi hée thée di qàa ii, khamaga méé tu ma ncèeska kúrú u naka i tchànoan di qàa, naka tu gha nxāasega q'ano-tcáó ii. ²⁰Qanega tu kò chibian di tu qàa tu ii, ka tu **kò tc'èea máá**, kgoarasea tu hãa a èe tchàno ii sa kúrú tite, **ta tc'èea hãa** khama. ²¹Dùú sa kò èem x'àèm ka kabisea máá tu u? Ncèeska zi ko gaa zi gúú zi sau-cgaekagu tu u ka. Si gaa zi gúú zi dis chòò-q'oo sa x'oo si i! ²²Igaba tu ncèeska chibian koe kgoaraèa, a tu a Nqarim di tu qàa tu u, a gatu dis kabisea mááku sa hòò, si gha q'ano-tcáókagu tu u, i gha chòò-q'ooa sa chòò tamas kg'òè sa ii. ²³Chibian di suruta nea x'oo si i, igabas Nqarim dis aba sa chòò tamas kg'òè si i khama, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe.

Séèkuan dis x'ái sa

7 Tíí qòe ga tuè, gatu ncèe x'àèan q'ana hãa, tu gáé c'úúu hãa, x'àèa nea khòèm koe qarian úúu hãa sa, kg'òèam hãas noose? ²Gaa domkas séèa hãas khòè sa x'àèan koe guu a gas dim khòèm koe qáése hãa, èem kg'òèa hãas noose; igaba gas dim khòèm kòò x'óó nes séèkuan di x'àèan koe kgoarasea. ³A ncèe gas dim khòèm qanega kg'òèa hãa koes kòò c'èem khòè ba sèè, nes ko cg'ará-k'g'ao sa ta ma tciie; igaba ncèe gas

dim khòem kòo x'óó nes gha ãe x'àean koe kgoarasea hãa, a c'ëem khòe bas kòo sée ne cg'arà-kg'ao tama.

⁴Tíí qòe ga tuè, gatu ka igabaga i gata ii, gatu igaba tu kò Krestem dim tc'aróm koe guu a x'àean koe x'óó, nxãasega tu gha C'ëem ãe x'ooan koe ghùieà hãam di ii ka, ta gha nxãasega Nqari ba tc'aróan kúrúa máá ka. ⁵Eè ta kò qanega nqóóm di ta ii, ka zi kò gúú zi ãe chibian ka ncãmmeà hãa zi, x'àean ka kúrúe a cgáé-q'ooa ta koe tsée, nxãasega ta gha x'oo sa tc'aróan kúrúa máá ka. ⁶Igaba ta ncëeska x'àean koe kgoarasea hãa, a ãe kò qáé taa hãa sa x'óóa guua, nxãasega ta gha táá ncíis kg'òes góá tòòèa hãa zi gúú zi dis koe tsée, igaba ta gha kaba kg'òèan Tc'ëem di koe tsée ka.

Chìbian cgoa x'àaku sa

⁷Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? X'àèa nea chibigaa? Nxãas tama si i! X'àean tama kò ii ner ga kò chibian c'úua hãa. X'àean kò méé naka máá, “Táá ncóó guu,” témé tama ner ga kò ncóós dùú sa ii sa c'úua hãa khama. ⁸Igaba i chibian **ncëem** x'àè-kg'ám koe guu a kòm ba hòda, a wèè zi ncóó-kg'ám zi tíí koe óágara hãa; x'àean káa a koe i chibian x'óóa hãa khama. ⁹Tíí igabar kò c'èe x'aè ka x'àean káa a koe kg'òèa, igaba èem ko **ncëem** x'àè-kg'ám ba hàà ka i kò chibian tshoa-tshoa a kg'òè, ¹⁰ra tíí x'óó. Ra kò bódà q'aa, gaam x'àè-kg'ám ãe kò ko kg'òè sa óága ba, tíí koe x'oo sa óágara hãa sa. ¹¹Chibia ne kò **ncëem** x'àè-kg'ám koe kòm ba hòd a qàe-qae te, a gaam koe guu a cg'oo te khama.

¹²Khama ra ga nxãaska máá, x'àèa ne tcom-tcomsa a, me x'àè-kg'ám ba gataga tcom-tcomsa, a tchàno, a qàe me e, témé. ¹³Ka sa kò kháé nxãaska gaas gúús ãe qàè sa kabise a tíí koe x'oo sa kúrú? Nxãas tama si i! Igaba chibi si i kò ii **ncëe kò tíí koe x'oo sa kúrú sa**, nxãasegas gha chibi sa x'áise chibi si i sa ka, ncëe kò

qàès gúús koe guu a tíí koe x'oo sa óágara hãa sa. Ncëem dàòm kas kò kaisase x'áise, kais chibi si i sa, ncëem x'àè-kg'ám koe guu a.

¹⁴X'àèa nea tc'ëem di i sa ta q'ana hãa, igaba ra tíí cgàam cgoa kúrúèa, a chibian koe qàà iise x'amáguèa, ¹⁵a èer ko kúrú sa bódà q'aa tama. Eèr kúrú kg'oana hãa sar kúrú tama khama, igaba èer kúrú sa tc'èe tama sa, gaas kúrú ra kos ga si i. ¹⁶Igaba ncëè èer kúrú sa tc'èe tama sar kòo kúrú, ner ko dtcòm, x'àèa ne qàè e sa. ¹⁷Ncëe i ii khama ra tíí tama ra a ncëe ko kúrú u ra, igaba tíí koe x'àèa hãas chibi si i. ¹⁸Q'ana ra hãa, si cúús gúús qàès ga sa tíí koe x'àèa hãa tama khama, nxãa tar ko méé ner ko máá, tirim cgàam koe témé. Ncàma ner úúa hãa, qàèa ner ga kúrú di i, igabar ko gaan kúrú ka tààè khama. ¹⁹Eèr kúrú kg'oana hãas gúús qàè sar kúrú tama, igaba èer kúrú sa tc'èe tamas cg'ãè saa, gaas kúrú kos ga si i khama. ²⁰Nxãaska, ncëè èer kúrú sa tc'èe tama sar kòo kúrú ner tíí tama ra a èe ko kúrú si ra, igaba tíí koe x'àèa hãa chibi ii **èe ko kúrú si i**.

²¹Ra ko bód, i ko ncëe qarian tíí koe tsée: qàèa ner kúrú kg'oana, igaba i cg'ãèan gaa koe ga tíí cgoa hàna. ²²Tcáóa te q'oo koe ra ko Nqarim di x'àean koe qàè-tcao khama; ²³igabar ko c'èe qarian bód, i ko cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe tsée, a ko tc'èea te di qarian cgoa x'àaku, a ko chibian di qarian dim qàà ba kúrú te, ncëe cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe hàna a. ²⁴Tsóá-gase cgómgar khòè ra gáé! Díí na gha ncëem tc'aróm x'ooan dim koe kgoara te? ²⁵Igaba méém Nqarim ncëe ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a **kgoara te** ba qàè-tcao mááè!

Ncëe sa gha nxãaska tiris téé-q'oo sa ii: Tc'èea te koer Nqarim dim x'àèm dòm q'oo koe hãa, igabar cgàaa te koe chibian di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

Tcom-tcomsam Tc'ëem koe kg'òèa ne

8 Gaa domka i ncéeska gane ãe Jeso Krestem koe hãa ne koe cúí xgàrakuan ga káà a. ²Kg'òèan dim Tc'ëem di qaria nea Jeso Krestem koe guu a chibian hëé naka x'ooan hëéthëé di qarian koe kgoara taa^{††} hãa khama. ³Moshem di x'áèa ne kò cgàam di kg'amkan domka kgoara ta ka tààè, igabam kò Nqari ba Gam dim Cómam koe guu a kgoara ta a khama. Ncëe kò chibikg'aom khama ma tsééa tcg'òòèa hãa ba, a ko hàà cgàa ii, a hàà gaam cgàam koe chibian dis tcg'òòá mááku sa ii ba. ⁴Nxãasega ta gha x'áèan koe ko qaase tchànoan kúrú ka, a ta a Tc'ëem ko ma qaa khama ma kg'òè, cgàam ko ma qaas ka tamase.

⁵Eë cgàam di nea ko gane di tc'ëean cgàam di zi gúú zi koe tcãà, igaba ne ko gane ãe Tc'ëem di ne gane di tc'ëean Tc'ëem di zi gúú zi koe tcãà khama. ⁶Si cgàam koe tcãà tc'ëe sa x'oo si i, si Tc'ëem koe tcãà tc'ëe sa kg'òè sa hëé naka tòóku sa hëéthëé e. ⁷Cgàam koe tcãà tc'ëe sa Nqarim cgoa kómku tama si i, cgàa ba Nqarim di x'áèan dòm q'oo koe máàse tama khama, a máàse ana hãa tite. ⁸Ne gane ãe cgàam koe hãa ne cuiskaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa tite.

⁹Igaba tu gatu cgàam koe hãa tama, a Tc'ëem koe hãa, ncëe tseeguan kagam kò Krestem dim Tc'ëe ba gatu koe x'áèa hãa ne. Igaba ncëe c'ëem khóèm kò Krestem dim Tc'ëe ba úú tama nem Krestem di tama. ¹⁰Igaba ncëe Krestem kò gatu koe hãa, nem gatu dim tc'ëe ba tchànoan domka kg'òèa hãa, ãetam **ga** ma gatu dim tc'áró ba chibian domka x'óóa igaba. ¹¹Ncëe Gaam ãe Jeso ba x'ooan koe ghúia hãam dim Tc'ëem kò gatu koe

x'áèa hãa, nem gha thëé Gaam ãe Kreste ba x'ooan koe ghúia hãa ba gatu di tc'áróan ncëe kaàko o gha kg'òèan máà, Gam dim Tc'ëem ncëe gatu koe x'áèa hãam koe guu a.

¹²Gaa domka ta kúrú ta gas tséé sa úúa hãa, tíí qõe ga tuè - cgàam ko ma tc'ëe khama ma kg'òè di tama sa, ¹³cgàam ko ma tc'ëe khama tu kòo ma kg'òè ne tu gha x'óó khama, igaba ncëe Tc'ëem **di qarian** ka tu kòo tc'áróm di zi tséé zi cg'òo ne tu gha kg'òè. ¹⁴Wèéa ne ãe Nqarim dim Tc'ëem ka tc'ãà-cookg'aièa nea Nqarim di ne cóá ne e khama. ¹⁵Qãan ko kúrú tu um Tc'ëe ba tu máàè tama khama, gaicara gha q'áòan koe tcãà tu u ba, igaba tu cóá tu gha ii dim Tc'ëe ba máàèa, ncëe ta ko tcii a ko máá, “Aboè, gatá ka Xòò Tseè!” témé ba. ¹⁶Tc'ëe ba ko Gaam ka gatá dim tc'ëem cgoa xg'ae a nxàea tseegukagu, Nqarim di ta cóá ta a sa. ¹⁷Ncëe **Nqarim di ta** cóá ta kò ii, ne ta nxãaska **x'aian di ta** q'òò-kg'ao ta a, Nqarim **di x'aian** di ta q'òò-kg'ao ta, Krestem cgoa xg'ae a **Nqarim di x'aian** q'òòà hãa ta. Igaba méé ta gataga Gam cgoa xg'ae naka xgàràè, naka taa nxãasega Gam di x'áàn koe tcãà.

Hààko x'aè di x'áà ne

¹⁸Tíí ko bòd ka i gatá di xgàrakuan ncëe x'aè di gúú cgáé tama a, ncëe gha hàà gatá koe x'áíè x'áàn cgoa i kòo tòóa xg'aeè ne. ¹⁹Wèém nqóó ba kaisa tcoman cgoa Nqarim di ne cóá ne gha hàà x'áíèm x'aè ba qãà hãa khama. ²⁰Nqóó ba gha hàà cg'ãa-cg'anase domka, ãem gaam nqóóm ga ba ma tc'ëea khama tamase, igaba Gaam ãe kò gaatama ma xgàra mem kò ma tc'ëea hãa khama ma; **me nqóó ba** nqòòan úúa hãa, ²¹ts'óóm tite di i, a ba a gha kgoaraè a gaicara qãà-khoe ii tite, a gha nxãasega Nqarim

^{††}**8:2** *taa* - Gerika sa ko máá: “tsi” témé. Ncëes gúú sa ko wèé ne dtcòm-kg'ao ne nxàe khamam kò “ta” dim kg'ui ba tséékaguè.

di ne cóa ne di kgoarasean hēé naka x'áàn hēéthēé máàè ka. ²²Q'ana ta hāa khama, me ko wèém nqóó ba ncēesk-aga igaba thòò-tcaoase kg'ae, ábàn di thòòan koe hāas khòès khama ma. ²³Me nqóóm cúim tama me e ncēe ko thòò-tcaoase kg'ae ba, igaba ta ko gatá igaba thēé thòò-tcaoase kg'ae, ncēe Tc'ēe ba úúa hāa ta. Me Tc'ēe ba tc'āà a kúrúsea hāam tc'áró me e, **ncēe hààko x'àè di kg'òèan di nqòòan máà ta a hāa ba**, ta hāa a ko Nqarim gha hàà Gam di ta cóa ta ii sa x'ámí cámb ba qāà, tc'áróa tam gha kgoarasean máà ba. ²⁴Ncēe nqòòan úúa hāase ta kò kgoaraè khama. Si hòòsekos nqòò sa cg'árés kaga nqòòs tama si i: dí na ga ēe i hòòà hāas koe nqòò? ²⁵Igaba ncēè ēeta hòò tamas koe ta kò nqòòan úúa hāa, ne ta ko qáò tcáóan cgoa qāà si.

²⁶Gatà iim dàòm kagam ko Tc'ēe ba gatá di kg'amkan koe hùì ta a thēé. C'úúa ta hāa dùú sa ta ga còrè a dtcàrà sa, naka ta ga ma còrè sa, igabam ko Tc'ēe ba Gam ka gatá téé-q'oo koe thòò-tcaoase còrèa máá ta a, a ba a ko kg'uian cgoa nxàèè tite nxāa kg'uian cgoa kg'aea máá ta a. ²⁷Me Nqarim ncēe ko tcáóa ta q'oo koe hāa zi bóò ba **Tcom-tcomsam** Tc'ēem di tc'ēe-kg'ámán q'ana hāa, Gam di ne khòè ne téé-q'oo koem ko Tc'ēe ba ēem ko ma Nqari ba tc'ēe khama ma còrèa máá ne khama.

²⁸Ta q'ana hāa, wèé zi gúù zia ko gane ēe Nqari ba ncàma hāa ne koe tsééa xg'ae sa, nxāasega i gha qāè ka, gane ēem nxāakamaga Gam di tc'ēean koe guu a tcii hāa ne koe. ²⁹Gane ēem Nqari ba nxāakamaga q'ana hāa nem nxárá tcg'òóa hāa khama, Gam dim Cóám dis iis koe ne gha hāa ka. Nxāasegam gha **Gam dim Cóá ba** kái qōea ba xg'aeku koe qgáé-kg'ai di ba ii ka. ³⁰Me Nqari ba nxāaska gane ēem nxárá tcg'òóa hāa ne tcii hāa, a ēem tcii hāa ne ko tchàno

ne iise bóò, a ēem ko tchàno ne iise bóò ne Gam di x'áàn máana hāa.

Nqarim di ncàmkuana

³¹Kháé ta gha nxāaska ncēe zi gúù zi ka dùú sa nxàe? Ncēè Nqarim kò gatá xòè koe hāa ne i gha díín gatá cgoa x'áàku? ³²Gaam ēe kò Gam dim Cóám tc'áró-tc'aro ga táá bóòà guu, igaba kò gatá wèea ta domka tcg'òó Me ba, nxāa ba gáé cuiskaga Gam cgoa wèé zi gúù zi máà ta a hāa tite thēé? ³³Dí na gha ēe Nqarim ka nxárá tcg'òóèa hāa ne chibi-chibi? Nqari ba ko tchàno ne iise bóò ne. ³⁴Dí na gha xgàra ne? Jeso Krete ba x'óóa hāa! Si gataga kaisas gúù sa: x'ooan koem ghùìèa hāa si i, a gataga Nqarim dim kg'òm x'òàm xòè koe hāa, a ko gataga còrèa máá ta a! ³⁵Dí na gha Krestem di ncàmkuana cgoa q'aa-q'aa ta a? A tcabà zia, a qóm zia, a xháé zia, a xàbà saa, a dxàu saa, a cg'āè saa, a ntcàu baa? ³⁶Ncēe i ma **Nqarim di zi** Tcgāya zi koe ma goásea hāa a ko máá:

“Tsáá domka ta ko wèém koaba-dàò ba cg'òòè,
a ta a ko cg'òòè ko zi ghùu zi khama ma bóòè,”

témèè khama. ³⁷Nxāan tama a, igaba ta wèé zi gúù zi ncēe zi koe kaia ta tàà-kg'ao ta a, Gaam ēe ncàm ta am koe guu a. ³⁸Kaisa tcoma ner úúa hāa, **Nqarim di ncàmkuana cgoa ga q'aa-q'aa ta as gúù sa káà si i sa** khama: a kg'òè saa ga igaba, a moengele xua ga igaba, a tc'āà-cookg'aia ga igaba, a ncēem x'aèm di zi gúù zia ga igaba, a hààkom x'aèm di zia ga igaba, a c'ēe qaria ga igaba, ³⁹a tc'amaka hāam nqóó baa ga igaba, a nqāaka hāa baa ga igaba, a c'ēes gúùs ncēem nqóómkg'ai di saa ga igaba, nxāa zia cuiskaga Nqarim di ncàmkuana cgoa q'aa-q'aa ta a hāa tite, ncēe Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe hāa a.

Nqarim dis tc'ëe sa Iseraele koe hëe naka qhàò zi di ne koe hëéthéé e (9–11)

Nqari ba Gam di ne khòè ne nxàrá tcg'òóá

9 Tseegua ner ko Krestem koe kg'ui, a tshúù-ntcòá tama, i ko tiri tcáóan Tcom-tcomsam Tc'ëem koe nxàea tseegukagu, ²kaisa tshúù-tcaoa ner úúa, a chòò tamas thòò sa tcáóá te koe úúa hãa. ³Ncàmàr kò hãa, tí ra ga kò tí ka cgúfèa sa, a ga kò Krestem koe guu a q'áea tcg'òóea hãa, tí qòe ga ne domka, ncèe tiris qhàòs di ii ne. ⁴Iseraele di ne khòè nem Nqari ba nxàrá tcg'òóá Gam di ne cóá ne gha ii ka, a ba a Gam di x'ààn x'ái nea, a gane cgoa qáé-xg'ae sa kúrúá hãa, a Gam di x'àèan màà nea, **a ba a xgaa-xgaa nea hãa nta ne gha ma** dqòm Me sa, ncèem gataga théé Gam di zi nqòòkaguku zi mààna hãa ne, ⁵ncèe kò **Nqarim ka tsééa tcg'òóea xu** khòè xuku xu ka tsgòose-coa ne; khòèan dis iis ka i kòò kg'uiè nem ncèem Krete ba gane dis qhàòs koe guua hãam ga Me e. Nqarim ncèem wèé zi tc'amkg'ai koe hãa ba. Chòò tamase méém dqòmè. Amen.

⁶Eëm kò Nqari ba Iseraele ne nqòòkagua hãas kam tààèa hãa tar méé tama. Wèéa ne èe Iseraele koe ábàèa nea Iseraele di tama khama. ⁷Ne gataga Abrahamam ka tsgòose-coa ne wèé ne **Nqarim di ne** cóá ne tama ne e. Nqari ba kò Abrahama ba birí a máá: “Isakam koe tsi gha guu a ãer nqòòkagu tsia tsgòo-coan úú,” témé khama. ⁸Ncèe sa ko máá, cgàam di ne cóá ne tama ne e ncèe Nqarim di ii ne, igaba nqòòkagukus di ne cóá nea, gane Abrahamam di ne cóá ne ne e, témé. ⁹Ncèea nqòòkagukus kò ma nxàèea hãa ga a khama: “Tchànóm x'aèm kar gha kàbise, si gha Sarah sa cóá ba ábà,” tam méé.

¹⁰Ncèes gúùs cúis tama si i, igaba tsara kò théé Rebekas di tsara cóá tsara cúim xòòm ka ábàè, gatá ka tsgòosem Isaka ba. ^{11–12}Nqarim di tciikua ne kaisase cgáé e, i khòèan kò kúrú tsééan cgáé tama. Nqari ba ko Gam di tc'èean koe guu a nxàrá tcg'òó - ncèes gúú sa méés qarika tééa mááse sa. Si ko ncèes gúú sa ncèe koe x'áise: qanega tsara cóá tsara ábàè tama cookg'ai koe, a qanega tshúù kana qàè gúú ga kúrú tamas cookg'ai koem kò Nqari ba gatsara ka xòòs Re-beka sa birí a máá: “Kaia ba gha cg'aré ba tsééa máá,” témé. ¹³Ncèe i ma goásea hãa khama a ko máá: “Jakobe bar ncàmà hãa, a Esau ba hòrea hãa,” téméè khama.

¹⁴Kháé ta gha dùú sa nxàè? Nqari ba tchànò tama saa? Nxãas tama si i!
¹⁵Moshem kam kò máá:
“Eër ko thòò-xama máá bar gha thòò-xama máá,

a ãer ko cgóm ba cgóm,”
témé khama. ¹⁶Khama i nxãaska khòèm dis ncàm̄s koe kana tsééa ba koe guu tama, igaba i Nqarim di thòò-xama-máákuan koe guua. ¹⁷Si ko **Nqarim dis** Tcgäya sa Faro ba birí a máá: “Kaikagu tsia raa, Tiri qaria ner gha tsáá koe x'ái ka, nxãasega i gha Tiri cg'òèan wèém nqòóm koe nxàèè ka,” témé khama. ¹⁸Gaa domkam ko nxãaska Nqari ba ãem thòò-xama máá kg'oana hãa ba thòò-xama máá, a ba a ko ãem qari-qari tcúú kg'oana hãa ba qari-qari tcúú.

Nqarim di xgòàn hëe naka Gam di thòò-xama-máákuan hëéthéé e

¹⁹Me gha nxãaska gatu ka c'èe ba birí te a máá: “Ncèeta i kò ii ne ba ko nxãaska Nqari ba dùús domka chibi-chibi taa máá? Nqarim tc'èea hãa sa i gha diin nt-coe?” témé. ²⁰Ka tsi gáé tsáá tc'èea máá díi tsi i ta tc'èea, khòè tseè, Nqarim cgoa ga ntcoeku tsi? Ka sa gáé ga ãe xom-mèa hãa sa ãe xom sia hãa ba birí naka máá: “Dùús domka tsia ncèer ii khama

ma kúrú tea hãa?” témé? ²¹ Gàba zi dim kúrú-kg'ao ba gáé xom cgoa di góman koe, cúis dtcòos koem ga cam gàba sara kúrú di qarian úu tama, si c'èe sa cgáé zi tséé zi di sa ii, si c'èe sa kg'amaga di zi tséé zi di sa ii?

²² **Igaba tsi ko nta méé ncées gúús ka:** Nqari ba kò èem xgòà cgaea hãa gàban, ncèe kaakagukuan téea máána hãa koe Gam di xgòàn x'ái kg'oana, a Gam di qarian q'áakagu kg'oana. Igabam kò qádò tcáóse hãa cgoa ne, ²³ Gam di x'ààn kaisam gha nxãasega gataga cgómkuan di gàban koe x'ái ka, ncèem nxãakamaga x'ààn kg'ónòà máána hãa a, ²⁴ gatá ncèem tciaa hãa ta koe, Juta ne cúf ne koe tamase, igaba táá zi qhàò zi di ne koe ga hēéthēé e. ²⁵ Ncèem ko Hoseam **dis Tcgāyas** koe méé khama a ko máá:

“Gane èe kò **kg'aiga** Tiri ne khòè ne tama ner gha Tiri ne khòè ne ta ma tcii, a ra a gha gaas èe kò **kg'aiga** ncàmòmè tama sa

tiris ncàm-khoe sa ta ma tcii,” témé.

²⁶ “Ne gha gaam qgáim èe ne kò birìèa hãa a máá:

“Tiri tu khòè tu tama tu u,”
téméèam koe ne gha birìè a máá:
‘Kg'òèa hãam Nqarim di tu cóá tu u,’
téméè.”

²⁷ Me ko Isaia ba Iseraelem ka q'au a ko máá:

“Èèta ne ga ma tshàa-dxoom qàe di góman

khama ma kái ne e igaba
ne gha cg'orò ne kgoaraè,”
témé.

²⁸ X'aigam **Nqari** ba gha xòm x'aè-coan q'oo koe

chòd tamase nqòo ba xgàra khama.

²⁹ Èem xg'ao Isaia ba mééa khamaga i ii, ncèem kòo máá:

“Ncèe X'aigam qarim wèém kò xg'ao c'èe qhàòan ga qàua máá ta a tama, ne ta ga kò Sodoma khama ii, a ga kò Gomora khama ma kúrúsea,”

témé khama.

Paulo ba ko Iseraele ne còrèa máá

³⁰ Kháé ta gha nxãaska dùu sa nxàe? Táá zi qhàò zi di ne, ncèe kò tchànoan qaa tama, nea tchànoan hòda ka, tchànoan ncèe dtcòm s koe guua a. ³¹ Igaba ne kò Iseraele ne, ncèe x'àean koe guua tchànoan kòo qaa ne táá hòd o. ³² Dùús domkaà? Dtcòm s koe ne kò guu a qaa a tama, igaba ne kòo tséé zi koe guu a qaa a khama. A ne a kò nxõás tc'amkg'ai koe tcgàba, ³³ ncèe i ma góásea a ko máá:

“Q'ãa, nxõá sar ko Sione koe tòò,

khòè ne gha kúrú ne tcgàba sa,
nxõám kúrú ne gha ne cg'áé ba;

me gha diím wèém èe ko Gam koe dtcòm
ba

táá sau-cgaekaguè ka,”

tam méé.

10 Tíí qòe ga tuè, tcáóa te q'oo koer ko kaisase tc'èe **Iseraele** ne gha kgoaraè sa, a ra a ko gataga Nqarim koe còrèa máá ne. ² Nqarim koe ne máàsea hãa khama, ra ko ncèe sa nxàea tseegukagu, igabaga i gane di máàsean tseeguan di q'áan koe guu tama. ³ Nqarim koe guua hãa tchànoan ne bòda q'ãa tama khama, a ko gane di tchànoan ne gha kúrúa mááse sa qaa, a Nqarim di tchànoan koe máàse tama. ⁴ Kreste ba ko x'àean chòokagu khama, **nxãasega ta gha táá x'àean ko qaa sa kúrúan ka tchànokaguè ka**, igabagam gha diím wèém èe ko dtcòm ba tchànokaguè.

Kgoarakuan di qàè tchòà

nea wèém khòèm di i

⁵ Moshe ba x'àean koe guua hãa tchànoan ka ncèe sa góáa hãa a ko máá: “Diím wèém èe ko **x'àean ko qaa sa** komsana ba gha gaan ka kg'òè,” témé khama. ⁶ Igaba i ko dtcòm s koe guua tchànoan ncèeta méé a ko máá: “Táá

tcáoa tsi q'oo koe máá, 'Díi na gha nqarikg'ai koe qàò?' témé guu" (ēe sa Kreste ba nqāaka úú si i ke), ⁷"kana máá: 'Díi na gha nqāaka hāam nqōóm koe síi?' témé guu" (ēe sa Kreste ba x'ooan koe ghùì si i ke). ⁸Kháé i ko nxāaska dùú sa mée? **Ncēe si i:** "Kg'ui ba tsáá ka cúú me e, kg'áma tsi koe hēé naka tcáoa tsi koe hēéthēé e," ta i ko mée. Ncēe ba dtcòm dim kg'ui me e, ncēe xae ko gaam ka xгаа-xгаа ba, ⁹ncēe ko máá: "Ncēe tsáá ka tsi kòo kg'áma tsi cgoa nxàea tseeguk-agu Jeso ba X'aiga Me e sa, a kòo tcáoa tsi koe dtcòm Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea hāa sa, ne tsi gha kgoaraè," témé ba. ¹⁰Tcáoa ta cgoa ta ko dtcòm, a ta a ko tchànokaguè, a ko kg'áma ta cgoa nxàea tseegukagu, a ko ncēm dàòm ka kgoaraè khama. ¹¹**Nqarim dis** Tcgāya sa ko máá: "Díim wèém ēe ko Nqarim koe dtcòm ba cuiskaga sau-cgaekaguè tite," témé khama. ¹²Juta ne hēé naka qhàò zi di ne hēéthēé xg'aeku koe i cúí q'aa-q'oo ga káà a; cúim Nqari ba X'aigam wèé ne di Me e, a ba a ko wèé ne ēe ko tcii Me ne qguàan cgoa ts'ee-ts'ee/kg'ai khama. ¹³"Díim wèém ēe gha Nqarim dim cg'òè ba tcii ba gha kgoaraè," **ta i ko méeè** khama.

¹⁴Kháé ne gha nxāaska ntama ma cg'òèa ba tcii, ncēe Gam koe ne kò dtcòm tama ne? A ne a gha ntama ma Gam koe dtcòm, ncēe qanega ne kò Gam ka kóm tama ne? A ne a gha ntama ma kóm, ncēe xгаа-xгаа ne gha ba ne kò úú tama ne? ¹⁵Me gha ntama ma gaam ēe ko tchòan xгаа-xгаа ba xгаа-xгаа, ncēe tséeam kò úúè tama ne? Ncēe i ma **Nqarim di zi Tcgāya zi koe** ma góasea a ko máá: "Tsóágase i gáé qāè tchòan di xàà-kg'aoan di hàà-q'ooan t'òèa!" téméè khamaga ma. ¹⁶Igaba ne kò kái-kg'aise táá qāè tchòan komsana. Isaia ba kò máá: "X'aigàè, díi ba gaxae di kg'uian komsana hāa?" témé khama. ¹⁷I ko nxāaska dtcòmān ēe ko kómèè

koe guu, si ko ēe ko kómèè sa Krestem dim kg'uim ka ko xгаа-xгааès koe guu.

¹⁸Igabar ko ēe ne kóm ta ga hāas ka tèè. Tseeguan kaga ne kóma hāa! Ncēe **Nqarim di zi** Tcgāya zi ko mée a ko máá: "Wèém nqōóm koe ga i dòmā xu sífa hāa, i gaxu di kg'uian nqōóm chòò-q'oo koe ga sífa hāa," témé khamaga ma.

¹⁹Ra ko gaicara tèè, Iseraele ne kò kóma q'āa tama sa? **Kóma ne kò q'ana hāa!** Moshe ba kò tc'āà dis ka máá: "Kúru tu ur gha tu gane ēe qhàòs di tama ne koe tau di, a ra a gha káà tc'ēes qhàòs di ne cgoa xgòakagu tu u," témé khama.

²⁰Me kò gataga Isaia ba kgoarasea hāase **Nqarim méea hāa sa nxàe a** máá: "Gane ēe qaa Te tama ne kar hòdèa hāa, a Ra a kò gane ēe tc'ēe Te tama ne koe x'áisea hāa," témé.

²¹Igabam kò Iseraele ba bìri a máá: "Wèém cárn kar tshàua Te tchoanà xòòa máána hāa khòè ne ēe komsana tama a ko ntcoeku cgoa Te ne," témé.

Nqarim di thòò-xama-máákua ne Iseraele ne koe

11 Ra ko nxāaska tèè a máá: "Nqari ba gáé kò Gam di ne khòè ne xguì?" témé. Nxāas tama si i! Tíi ga ra thée Iseraele ra a khama, a Abrahamam ka tsgòose-coa ra a, Benjaminem dis qhàòs di ra. ²Nqari ba kò Gam di ne khòè ne ncēe kg'aigam kò q'ana hāa ne táá xguì. C'úua tu gáé hāa **Nqarim dis** Tcgāyas ko Elijam ka mée sa? Me ko ma Nqarim cookg'ai koe Iseraele ne ma chibi-chibi sa, a ko máá: ³"X'aigàè, Tsari xu porofiti xu ne cg'òoa hāa, a Tsari al-taran kòbea hāa, ra tíi cúí ga ra qàua, ne ko cg'òoa te xaù," témé. ⁴Ka ba kò

kháé Nqari ba ntama ma xɔa me? **Nqari ba kò xɔa a máá:** “7,000 xu khòè xur tòóa máásea hãa, ncèe qanega Baale ba qámsea máá tama xu,” témé. ⁵Ncèesk-aga i gataga ii: qaùà hãa nea hàna, cgómkus koe guu a nxárá tcg'òóèa hãa ne. ⁶Igaba ncèè cgómkus koe i kò guua hãa ne i nxãaska **gane di** tsééan koe guu tama; ncèè gatà i kò ii nes nxãaska cgómku sa cgómkus tama si i.

⁷Kháé nxãaska dùú saa? Iseraele ne kò èe ne kòo qaas guú sa táá hòò. Khòè ne èe nxárá tcg'òóèa hãa ne cúí ne kò hòò si, igaba ne kò èe qaùà hãa ne qari-qarin tcúúè. ⁸Ncèes ko **Nqarim dis** Tcgãya sa mée khama a ko máá:

“Nqari ba kò tcáóa ne hée naka tc'èea ne héeéthée ntcúú-ntcuu, a tcgáía ne ga táá bòòkagu a tceea ne ga táá kómkagu ncèem cáám kaga igaba,” témé khama.

⁹Gatagam ko Dafite ba máá: “Gane dis suu^{‡‡} sa méés ntcóm sa ii naka xhám sa ii, nxãasega ne gha cg'áéa tcãà, a gha gane di xgàrasean kabia mááè ka. ¹⁰Gane di tcgáían mée i ntcúú-ntcuuè naka ne nxãasega táá bòò, naka i gane di qhùrian chòò tamase nàiè,” tam kò mée.

¹¹Ra ko nxãaska tèè a máá: Eè ne kòo **Juta ne** tcgàba ka nea gáé kò cg'áé, táá ne gha gaicara tée ka? Nxãas tama si i! Igaba gane di cg'áé-q'ooan gha táá zi qhàò zi di ne koe kgoarasean óága domka a, nxãasega ne gha Juta ne chii ka. ¹²Gane di cg'áé-q'ooa ne kò nqóò ba qguúkagu, i kò gataga tààè-q'ooa ne táá zi qhàò zi di ne qguúkagu. Ka nea gha **nxãaska táá zi qhàò zi di ne** nta noose **qguúkaguè**, ncèè cg'oèas tc'ãò-tc'ãos Juta ne dis kò hãa ne?

Táá zi qhàò zi di ne di kgoarasea ne

¹³Gatu cgoar ko kg'ui, táá zi qhàò zi di tuè: táá zi qhàò zi di ne koer x'áè úú-kg'ao ra a domka ra ko ncèes tséés tiri sa kaikagu, ¹⁴tiris tséés koer gha c'èedaoka tiris qhàòs di ne khòè ne kúru ne chii di ii domka, ra gha nxãasega c'èe ne kgoara ka. ¹⁵Ncèè **Nqarim ka** xguèès **Juta** ne dis kò ko dàò ba xgobekg'am, ne nqóò ba Nqarim cgoa tòókuan úú ne sa gha gane **Juta ne** dis dtcómme sa dùú sa ii? X'ooan koe guu a kg'òè si i gha ii! ¹⁶Ncèè tc'ãà dis péré-qámàs kò Nqari ba tcg'òóa mááèa, nem nxãaska wèém péré ba gataga thée Gam di me e, a ncèè hiis di tɔbean kò Gam di ii, ne i nxãan ga thée Gam di i. ¹⁷A ncèè c'èe xu nxãa xu olife dis hiis di xu kòo q'áea tcg'òóè, tsi tsáá ncèe qãáka ka dis olifes di tsi **nxãa tsi** gaa koe q'áma tòóè, a ko c'èe xu cgoa èes hiis tɔbe di qguúan q'aa-q'aaku, ¹⁸ne mée tsi táá gaxu nxãa xu koe bòò-boose guu. Ncèè bòò-boose tsi kòo ne **mée tsi tc'èe-tc'èese**, tsáá tsia tɔbean qgóó tòò tama, igaba i tɔbean qgóó tòò tsia hãa sa.

¹⁹Igaba tsi gha máá: “Nxãa xua q'áea tcg'òóèa hãa, nxãasegar gha tíí q'áma tòóè ka,” témé. ²⁰Eè sa tseegu si i. Gaxu di dtcómman úú taman domka xu q'áea tcg'òóèa hãa, tsi kò tsáá tsari dtcómman domka tééa hãa. Ke mée tsi táá bòò-boose guu, igaba mée tsi q'áda hãa. ²¹Ncèè Nqarim kòo hiis kg'aiga úúa hãa nxãan bòòda guu tama, ne tsi tc'èea máá, tsámam gha bòòda guu tsi, ta tc'èea?

²²Ke mée tsi Nqarim di qãèan hée naka Gam di xgòàn héeéthée q'ana hãa. Xgòà Me e èe **chibian kúru ka** cg'áéa hãa ne koe, igabam tsáá koe qãè Me e, ncèè Gam di qãèan koe tsi kòo hãa ne. Tama kò ii ne tsi gha tsáá igaba thée q'áea tcg'òóè. ²³A ncèè Juta ne kò gane

^{‡‡}11:9 *suu* - Gerika sa ko máá: “cháá sa” témé - tc'òoan ko tòò a tc'òòès qgái si i.

dis dtcòm tamas koe kúúa hãa tama, ne ne gha gaicara q'áma tòòè, Nqari ba qar-ian úúa hãa, gaicaram gha q'áma tòò ne di i khama. ²⁴ Ncèè kg'aiga qāáka ka dis hiis olife dis koe tsi kò tsáá guu a q'āea tcg'òòèa hãa, a olife dis hiis xháràèas koe q'áma tòòèa hãa, ncèe i ga kg'aiga ii tama khama, ne ba gha Nqari ba nxāaska nta noose kabì a kg'aigaka di nxāan gaan dis hiis olife dis koe gaicara q'áma tòó?

Iseraele ba gha kabì a tòóa kg'ónòè

²⁵ Tíí qōe ga tuè, ncèes gúús chómsea hãa sa tu gha q'āa sar ko tc'ēe, nxāasega tu gha táá tc'ēega tu ii sa bìríse ka. **Ncèes gúús chómsea hãa sa ncèe si i:** qari tcúúan Iseraele di ne khòè ne dia xòm x'aè q'oo[¶] di i, si gha nxāakg'aiga síí cg'oèa hãas nxáràse-q'oos táá zi qhàò zi di ne di sa **Nqarim koe** hàà. ²⁶ Ne gha ncèem dàòm ka wèè ne Iseraele ne kgoaraè, ncèe i ma góásea hãa a ko máá: “Kgoara-kg'ao ba gha Sione koe guu a hàà,

a ba a gha Jakobem **ka tsgōose-coa ne** koe cg'āè tcáoan tcg'òó.

²⁷ Si gha ncèe sa Tiris qáé-xg'ae sa ii gane cgoa, gane di chibia ner gha ko séèa tcg'òó cgae ne ka,” téméèa khama.

²⁸ **Juta nea** qāè tchòan **xguia hãa** khama ne **Nqarim di ne** cg'ōo-kg'ao ne e, **nxāasega i gha qāè tchòan** gatu **qhàò di tu koe hàà** ka. Igaba ncèè nxárá tcg'òóa mááses ka ta kòo kg'ui ne ne Nqarim ka ncàmmèa hãa, gane ka tsgōose ga xu **cgoam kúrúa hãas qáé-xg'aes** domka. ²⁹ Nqari ba aban èem ko tcg'òó ka hēé naka èem ko tcii ne ka hēéthéè tc'ēea kabì tama khama. ³⁰ Gatu qhàò zi di tua kò c'ēe x'aè ka Nqari ba komsana tama, igaba tu ncèeska, Juta

ne di komsana taman domka, Nqarim di cgómkuan hòò. ³¹ Gane igabaga ne ncèeska èeta iim dàòm ka Nqarim máà tua hãa cgómkuan domka komsana tama, nxāasega ne gha thēé ncèeska Nqarim di cgómkuan hòò ka. ³² Nqari ba kò wèè ne khòè ne kúrú ne komsana taman koe tòòse, nxāasegam gha wèèa ne ga cgómkuan x'ái ka khama.

Nqari ba dqòmà ne

³³ Tsóágase i gáé Nqarim di qguùn kaia! Tsóágase i gáé Gam di q'āan di tc'ēean hēé

naka q'āa-kg'áma ba hēéthéè tchàà-a! Díí na gha Gam di zi tc'ēe-kg'ám zi bóòà q'āa?

Díí na gha Gam di zi dàò zi qaara tcg'òó a xùri?

³⁴ **Nqarim dis Tcgāyas ko méé a ko máá:**

“Díí na X'aigam di tc'ēe-kg'áman q'ana?

Díí na ga tchàno-tchano Me?

³⁵ Kana ia xg'ao díin c'ēe gúú máá Me, Me ga gaa gúúan suruta kabì?” témé khama.

³⁶ Wèè zi gúú zia Gam ka kúrúèa,

a zi a Gam koe guua,

a Gam domka hàna.

Nqari ba méém chòò tamase dqòmè! Amen.

Dtcòm-kg'ao ne ko ma tséé sa (12:1–15:13)

Nqari ba tsééa máá

12 Gaa domkar ko Nqarim di thòò-xama-máákuan koe guu a dtcàrà tu u, tíí qōe ga tuè, tc'áróa tu tu gha dàòà-máákus iise tcg'òó sa, kg'ōèa hãa, a tcom-tcomsa, a ko Nqari ba qāè-tcaokagu sa - ncèea tc'ēem di tsééan gatu ga còrè cgoa ga a khama. ² Táá méé tu ncèem nqóóm di cauan xùri guu, igaba

[¶]11:25 xòm x'aè q'oo - kana “c'ēe xòè za”.

mée tu tc'ée-kg'áma tu koe k̄aba-k̄abaè, naka tua gha nxāasega Nqarim dis tc'ée sa q'āa, gaas ēe q̄àè ii, a ko q̄àè-tcaokagu Me, a tchāno ii sa.

³ Cgómkuan ncēer máàèa hāa domkar ko wèém khòèm ēe gatu xg'aeku koe hāa ba bìrì a ko máá: Táá méém tc'ée-q'ooa ba koe tc'amakam hāa sa bìrīsea hāa guu, igaba méém wèém khòè ba tc'ée-kg'áma ba koe, ēem Nqari ba máa mea hāas tc'āò-tc'āos dtcòmān dis cgoa qgóóse. ⁴ Cúím tc'áróm koe ta kái xòèan úúa hāa, i wèè xòèan cúís tséé sa kúrú tama khama. ⁵ Ncēm dàòm ka ta ko, ēeta ta ma kái ta a igaba cúím tc'áró ba Krestem koe kúrú, me wèém xòè ba c'ēe xu xòè xu cgoa xg'ae-xg'aeèa hāa. ⁶ Ke méém wèém khòè ba t̄āāka zi aba zi ēem Nqari ba Gam di cgómkuan ka máa taà hāa zi tséékagu: ncèè porofitan kò ii ne méém ēem úúa hāa dtcòmān dis tc'āò-tc'āos cgoa tséékagu u. ⁷ Naka ncèè c'ēe ne tsééa máás kò ii ne méém tsééa máá ne, naka ncèè xгаа-xгаа kò ii ne méém xгаа-xгаа, ⁸ naka ncèè c'ēe ne korès kò ii ne méém korè ne. Ncèè c'ēe ne hùis kò ii ne méém kgoarasea hāase hùì ne. Ncèè c'ēe ne tc'āà-cookg'ais kò ii ne méém wèè tcáóa ba cgoa gatà hēé. Ncèè c'ēe ne koe cgómkuan x'áís kò ii ne méém q̄àè-tcaoan cgoa x'ái i.

Dtcòm-kg'ao ne dis kg'òè sa

⁹ Ncàmku sa méés tseegu di sa ii. Eē cg'āè ii sa hòre, qgóóa qari ēe q̄àè ii sa. ¹⁰ Gatu ka c'ēea ne kaisase ncām, khòè qōeku ne ga ma ncàmku hāa khama ma. Gatu nqáeasè tu gatu ka c'ēe ne tcom. ¹¹ Táá méé tu xhōen-tcáo guu; gatu dim tc'ēe ba méém karu; X'aiga ba méé tu tsééa máá. ¹² Nqòðan koe méé tu q̄àè-tcaoa hāa, naka tua xgàrasean koe qád tcáo ii, naka còrèan koe qgóóa qari.

¹³ C'ēe ne dtcòm-kg'ao ne kòo xhái ne méé tu ēe tu úúa hāa sa gane cgoa q'aa-q'aaku. X'áea tu koe c'ēe ne q̄àèse hààk-aguan koe tu tcāan tcáo.

¹⁴ Ts'ee-ts'ee'g'ai ēe xgàra tu u ko ne; ts'ee-ts'ee'g'ai ne, táá cgúí ne guu. ¹⁵ Eē ko q̄àè-tcao ne cgoa q̄àè-tcao, naka ēe ko kg'ae ne cgoa kg'ae. ¹⁶ Cúíta noose tu qgóóku; táá bóð-boose guu, igabaga ēe nqāaka hānas téé-q'oos di ne cgoa tsééa xg'ae; táá tc'ēega tu ii sa bìrīsea guu.

¹⁷ Táá c'ēm khòèm cg'āèan kúrúa máa tua ba cg'āèan cgoa k̄abia máá guu. Eē wèém khòèm koe q̄àè iis koe méé tu tcāa tc'ēe. ¹⁸ Ncèè tààè tama tu kò hāa, i gataga gatu koe guua hāa, ne méé tu wèè khòèan cgoa tòòku. ¹⁹ Ncām-ncamsa tuè, táá méé tu cg'āèan kabia máá guu, igaba tu Nqarim di xgòan guua máá a; ncèe **Nqarim di zi** Tcgāya zi ko X'aigam ka méé a ko máá:

“K̄abia mááku sa Tiri si i,
Ra gha Tíía k̄abia máá,”
témé khama.

²⁰ Igaba

ncèè gatu dim cg'ōo-kg'aom kò xàbà hāa
ne

tc'ōoan máà me nakam tc'ōó,

naka cáman kò hāa ne

tshāan máà me nakam kg'āà.

Eēta hēéan ka tu gha ko kúrú mem sauc-
gae a chibi bóðse. ^{§§}

²¹ Táá méé tu cg'āèan ka tààè guu, igabaga méé tu q̄àè gúian cgoa cg'āèan tàà.

Tc'āà-cookg'aian qámsea máá sa

13 Wèém khòè ba méém tc'āà-cookg'aian qámsea máá. Nqarim ka **kgoara máàèa hāa** tama tc'āà-cookg'ai nea káa a ke, igaba ēe hāna ne Nqarim ka tòòèa hāa. ² Dìím wèém ēe ko tc'āà-cookg'aian ntcoe ba ko Nqarim nxára tcg'óóa hāa sa ntcoe, me gha dìím

§§ **12:20** kúrú mem saucgae a chibi bóðse - Gerika sa ko máá: “karuko zi c'ee ntcom zi tcúúa ba koe xg'ae-xg'ae,” témé.

wèém gatà ko hée ba xgàrakuan óága cgaese. ³Tc'ää-cookg'ai xua ée qāèan ko kúrúm ka bèèè tama khama, igaba xu ko ée cg'āèan ko kúrúm ka bèèè. Eè tc'ää-cookg'iaia hāam bèe tsi kò tc'ēe tama ne mée tsi nxāaska qāè gúūan kúrú nakam gha dqòm tsi. ⁴Nqarim dim tsée-kg'ao me e, tsari qāèan domka ko tsée ba khama. Igaba ncèè cg'āèan tsi kò kúrú ne mée tsi bèe, ntc'āum èem qg'óóa hāa bam kg'amaga qg'óó tama ke. Nqarim dim tsée-kg'ao me e, a ko Nqarim di xg'òan óá, ée ko cg'āèan kúrú ne koem gha xgàrakuan qòðkagu khama. ⁵Gaa domka mée tsi ée tc'ää-cookg'iaia hāam koe qámseá hāa, **Nqarim di** xgàrakuan bèe domka cúí tamase, igaba tsari tc'ēe-tc'ēesean domka hēéthéé e. ⁶Ncées gúūs domkaga tu ko nq'óm ko tcg'óóa mááè marian tcg'óó, tc'ää-cookg'ai xua Nqarim di xu tsée-kg'ao xu u khama, ncèe ko tséa xu kúrú xu. ⁷Ke mée tsi ée tsi ga wèém khòè ba úú cgoa hāa sa máa me: nq'óm ko tcg'óóa mááè mari kò ii ne tcg'óó o, ncèè mari kò ii ne mée i mari ii, táòkg'aikuk kò ii ne méés táòkg'aiku sa ii, naka kaikagukuk kò ii ne méés kaikaguku sa ii.

Tsáá ka c'ēe ba ncàm sa

⁸Táá méés cúí khòè koe ga qanega tsi suruta tamasa chibi sa hāa guu, tsáá ka c'ēe ba ncàm sa cúís oose. Eè gam ka c'ēe ba ncàm hāa ba ko x'āèan ko qaa sa kúrú ke. ⁹X'āèan ncèe ko máá: “Táá mée tsi cg'áràn kúrú guu; táá mée tsi cg'óo guu; táá mée tsi ts'āa guu; táá mée tsi nc'óo guu,” naka c'ēe x'āè-kg'ámán hēéthééa cúím x'āè-kg'ám koe qg'óóa xg'aeèa, ncèe ko máá: “Tsáá ka c'ēe ba ncàm ée tsi ma ncàmseá hāa khamaga ma,” témé ba. ¹⁰Ncàmku sa tsáá ka c'ēe ba chibi kúrú cgaes tama si i. Gaa domkagas ko ncàmku sa x'āèan ko mée sa kúrú.

X'ám q'oo koe kg'òè

¹¹X'ám ncèe ta ko gaam q'oo koe kg'òè ba tu q'ana hāa, ke mée tu ncèe sa kúrú. Tc'oman koe tu gha tēe dim x'āè ba hààraa. X'ám kgoarakus di ba ncéeska kaisase cúú me e ke, ncèe ta kò tshoa-tshoa a kò dtcòm kam kò ii tama khama. ¹²Ntc'úúa ne nq'áéa hāa, i koaban cúú u. Ke hàà naka ta ntc'úú-q'oo di tsééan dx'úukg'ai za tòò naka taa x'āan di zi nc'óo g'aba zi hāa. ¹³Hàà naka ta q'āem dàòm ka qg'óóse, cáms di x'āan q'oo koe hāa ne khòè ne khama ma, ée kaisase ko tc'óó, a ko kg'áa ne hée, naka cg'áràn ko kúrú a káa qg'óóse-q'oo ne hée, naka mēeku a tau di ii ne hēéthéé ka tamase. ¹⁴Igaba mée tu X'aigam Jeso Krete ba hāa, naka tua cg'aa ba tu ga ma qāè-tcaokagu di zi tc'ēe-kg'ám zi chòðkagu.

Kg'amka ne hée naka qari ne hēéthéé e

14 Eè dtc'óm hāa, igaba gam di dtc'ómán koe kg'amka ba, qāese hààkagu, èem tc'ēea hāas koe ntcoeku cgoa me tamase. ²C'ēem khòèm dis dtc'óm sa ko kgoara máá me, me wèes gúú sa tc'óó, igaba khòèm ée gam dis dtc'óm sa kg'amka ii ba ko tsòbèan cúí ga tc'óó. ³Khòèm ée ko wèes gúú sa tc'óó ba méém táá ée wèes gúú sa tc'óó tama ba ntcoea hāase sée guu, nakam ée wèes gúú sa tc'óó tama ba táá ée ko wèes gúú sa tc'óóm qāese hée tama sa bòð guu, Nqari ba qāese hààkagu mea hāa ke. ⁴Díí tsia tsáá, c'ēem khòèm dim qāam qāese hée tama ta ko mée tsi? Gam ka q'òðsem koe i guua hāa **èem ko kúrú tsééan koem gha** téea qari kanam gha cg'áé sa. Igabam gha téea qari, X'aiga ba qarian úúa hāa khama, kúrú mem gham téea qari di i.

⁵C'ēem khòèm kam c'ēem cáms ba c'ēe xu cáms xu ka cg'áé me e, me ko c'ēem khòè ba wèè cámsan ga cúíta noose sée.

Wèém khòè ba méém tc'ëea ba q'oo koe birísea hãa, ãem tc'ëea hãa sa gaas ga si i sa. ⁶ Gaam ãe ko c'ëem cárn ba c'ëe xu ka táákase sée ba ko X'aigam gha kaikaguè domka gatà hée. Me ko gaam ãe ko tc'óo ba thée X'aigam gha kaikaguè domka gatà hée, Nqari bam ko qãe-tcaoa máá khama. Me ko gaam ãe c'ëe zi tc'óo zi tc'óo tama ba thée X'aigam gha kaikaguè domka gatà hée, a ba a ko Nqari ba qãe-tcaoa máá. ⁷ Gatá ka c'ëem cúfa ko gam ka kg'òèa mááse ba káa me e, me gataga c'ëem cúfa ko gam ka x'óóa mááse ba káa me e khama. ⁸ Ncèè kg'òè ta kòo ne ta ko X'aiga ba kg'òèa máá, a ncèè x'óó ta kòo ne ta ko X'aiga ba x'óóa máá. Khama nxãaska, kg'òè ta ga ko kana ta ga ko x'óó igabaga, ta X'aigam di ta a. ⁹ Krete ba kò ncées gúús domka x'óó, a kò gaicara kg'òè, nxãasegam gha ãe x'óóa hãa ne hée naka kg'òèa hãa ne hée thée dim X'aiga ba ii ka khama. ¹⁰ Kháé nxãaska tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõem qãese hée tama sa bód, kana tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõe ba nt-coea hãase sée? Wèea ta ga gha Nqarim dis ntcóo-q'ooos xgàrakuan dis cookg'ai koe hàà téé ka. ¹¹ Ncèeta i ma góásea a ko máá:

“Kg'òèar hãas noosem gha wèém qúrù ba cookg'aia Te koe qòm, me gha wèém tam ba Nqarir ii sa dqòm,” témée khama. ¹² Me gha nxãaska wèém khòem gatá xg'aeku koe hàna ba gam ka Nqarim koe xoara mááse.

Táá tsáá qõe ba chibi kúrúagu

¹³ Ke méé ta táá xgàraku guu. Igaba méé ta tc'ëea ta koe birísea hãa, gaicara ta gatá ka qõesem cookg'ai koe xgáè-kg'am me gha kana gha chibian koe tcãà me sa tòóa hãa tite sa. ¹⁴ Q'ana ra hãa, a X'aigam Jesom koe kaisa tcoman úfa hãa, cúís gúús gaas ka q'ano tama sa káa si i sa. Igaba ncèè c'ëem khòem dis bòos kas kò q'ano tama, nes nxãaska

gaam koe q'ano tama. ¹⁵ A ncèè tsáá ko tc'óos kòo tsáá qõe ba tshúu-tshuu tc'ëe, ne tsi ncàmkuhan x'ái tama. Táá méé tsi hée nakas tc'óo tsi ko sa tsáá qõe ba hoàkagu guu, ncèe Krestem kò gaam domka x'óó ba. ¹⁶ Táá hée nakas ãe gatu ka ko qãe iise bódè sa c'ëe ne ka cg'ãè iise nxãèe guu. ¹⁷ Nqarim di x'aia nea tc'óo sa hée naka kg'áa sa hée thée di tama a khama, igaba i Tcom-tcomsam Tc'ëem koe tchànoan hée, naka tòókuan hée naka qãe-tcaohan hée thée di i. ¹⁸ Dífm wèém ãe ko ncèem dàòm ka Krete ba kúrú máá ba ko Nqari ba qãe-tcaokagu, a ko khòèan ka tchànóm iise bódè.

¹⁹ Gaa domka méé ta wèè qaria ta cgoa tòókuan ko óa zi gúú zi hée naka gatá ka c'ëe ne ko tshàoa ghùu zi gúú zi hée thée kúrú. ²⁰ Táá Nqarim kúrú hãa sa tc'óoan domka kobe guu. Wèés gúú sa q'ano si i, igaba ncèè c'ëem khòem kòo c'ées gúú sa tc'óo, si nxãa sa c'ëem khòè ba kúrú me chibiga ii ne i qãe tama. ²¹ Qãès gúú sa, táá méé tsi kg'òóan kg'oo, kana góèan kg'áa, kana c'ées gúús tsáá ka c'ëe ba ko chibian kúrúagu sa kúrú guu.

²² Gaa domka méés dùús wèés ãe tsi c'ées gúús ka dtcòma hãa sa tsáá hée naka Nqari ba hée thée tsao ka cúf ga q'ãaèa hãa. Ts'ee-ts'ee kg'aièa baa khòem ãe gam koe qãe ii sa kúrúan ka ntcoese tama ba. ²³ Igaba khòem ãe tc'óóm kò ko ne ko káise tèese ba xgàràa hãa, dtcòman cgoam tc'óo tama khama; si wèés gúús ãe dtcòman koe guu tama sa chibi si i.

C'ëe ne qãe-tcaokagu, tsáá ka tamase

15 Gatá ncèe qari ii ta méé ta gane ãe dtcòma ne koe kg'amka ii ne gane di tààè-q'ooan koe hùu, naka taa táá gatá qãe-tcaokaguse guu. ² Wèém khòè ba méém gam ka c'ëe ba qãe-tcaokagu, nxãasegam gha qãèan hòo a tshàoa ghùuè ka. ³ Krestem igabam kò táá qãe-tcaokaguse khama, igaba ncèe i

ma góásea a ko máá: “Gane ãe cóe Tsia hãa ne di cóèkua nea Tíí koe hààraa,” téméè khamaga ma. ⁴Wèé zi gúù zi ncèe xg'ao góáèa hãa zia góáèa, xgaa-xgaa ta a zi gha ka, nxãasega ta gha **Nqarim di zi** Tcgãya zi koe guua hãa qád tcáóan hée naka ghùi-ghui-tcáókuan héeéthéé koe guu a nqòðan úú ka.

⁵Nqarim ncèe qád tcáóan hée naka ghùi-ghui-tcáókuan héeéthéé di ba méém kg'òèa xg'aeen dim tc'èe ba máà tu u, èe tu ko Jeso Kreste ba xùri ka, ⁶naka tu nxãasega xg'ae naka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòð ba cúím dòm cgoa dqòm.

Qãè tchõa nea Juta ne hée naka qhàò zi di ne héeéthéé di i

⁷Gaa domka méé tu gatu ka c'èe ne qãèse hààkagu, ãem ma Kreste ba ma qãèse hààkagu tua hãa khamaga ma, nxãasegam gha Nqari ba dqòmèè ka. ⁸Birí tu ur ko khama **a ko máá**, Kreste ba kò èe q'ãe nqãa-qgai khòèa hãa ne dim qãà ba kúrúse, Nqari ba tseegu di Me e sam gha x'ái ka, nxãasega zi gha Abrahama xuku xu kò nqòðkaguèa hãa zi gúù zi tseegukaguè ka, ⁹naka gataga èe táá zi qhàò zi di ne gha Nqari ba Gam di cgómkuan domka dqòm ka, ncèe i ma góáèa hãa a ko máá:

“Gaa domkar gha táá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe dqòm Tsi, a ra a gha cg'òèa Tsi nxáè,” téméè khama,

¹⁰a i a ko gaicara máá:

“Qãè-tcao tu, táá zi qhàò zi di tuè, Gam di ne khòè ne cgoa,” téméè.

¹¹A ko gaicara máá:

“X'aiga ba dqòm, gatu wèé tu táá zi qhàò zi di tuè, naka méé ne wèé ne khòè ne dqòm Me,” téméè.

¹²Me ko gaicara Isaia ba máá:

“Jesem dim Tòbe ba gha hàà,

Gaam èe gha tée a táá zi qhàò zi di ne dim Tc'ãà-cookg'ai ii ba, ne gha táá zi qhàò zi di ne Gam koe nqòðan úú,” téméè.

¹³Nqarim ncèe nqòðan ko Gam koe guu ba méém wèé qãè-tcaoan hée naka tòókuan héeéthéé cgoa cg'òè-cg'oe tu u, èe tu ko Gam koe dtcòm ka, naka tua gha nxãasega Tcom-tcomsam Tc'èem di qarian ka cg'òèa nqáése nqòðan koe.

Chõð-q'oo sa hée naka tsgámku zi héeéthéé e (15:14–16:27)

Paulo ba táá zi qhàò zi dim x'áè úú-kg'ao me e

¹⁴Tíí qõe ga tuè, tíí igabar gatu ka kaisa tcoman úúa hãa, gatu qãèan ka cg'òèa, a q'ãan di tc'èean wèé ka cg'òè-cg'òèa hãa sa, a tu a qarian úúa hãa xgaa-xgaaku tu gha di i. ¹⁵Igaba ra kò c'èe zi qgái zi koe kgoarasea hãase góá máá tu u, a ko tc'èe-tc'èese tu u, cgómkuan ncèer Nqarim ka máàèa domka, ¹⁶nxãasegar gha táá zi qhàò zi di ne koe Jeso Krestem dim tséé-kg'ao ba ii ka. Peresitim khamar ko ma Nqarim di qãè tchõan xgaa-xgaa, nxãasega ne gha táá zi qhàò zi di ne dàða-mááku sa ii, ncèe gha Tcom-tcomsam Tc'èem ka qáða tcg'òó a cúía tòòè, a Nqarim ka qãèse hààkaguè sa.

¹⁷Gaa domkaga ra ko Jeso Krestem koe, tiri tsééan Nqari bar kúrúa máána hãa domka dqòmse, ^{18–19}a cuiskaga c'èe gúù kaga kg'uia hãa tite, Krestem tíí koe kúrúa hãas tséés ka cúí oose. **Tiri** kg'uian hée naka tsééan hée, naka x'ái zi hée naka are-aresa zi gúù zi di qarian héeéthéé cgoa, naka Nqarim dim Tc'èem di qarian cgoa héeéthéém ko Kreste ba táá zi qhàò zi di ne kúrú ne **Nqari ba** komsana. Ra kò gatà iim dàðm ka Jerusalema koe guu, a ra a **wèém nqóó ba** nxãama-nxãama, a Iliriko koe ga síí,

a sí Jeso Krestem di qâe tchôn cg'oèa hãase xгаа-xгаа. ²⁰ Wèe x'aèan kar kò ko èem Kreste ba q'aaè tama koer gha qâe tchôn xгаа-xгаа sa tc'èe, nxãasegar gha táá c'èem khòem dis tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe guu a tshàoa ghùì ka. ²¹ Igaba ncèe i ma góásea hãa a ko máá: "Gane èe qanega Gam ka birìè tama ne gha bóò, ne gha gane èe Gam ka kómí tama ne kómía q'aa," téméè khama.

²² Ncèes gúìs domkar kòo káíse xgáè-g'ammè a hàà cgae tu u tama.

Paulo ba ko Roma ne gam di zi kàa zi ka birì

²³ Igaba ncèeska, ncèe zi xg'aeku zi koer gha tséé qgáia káà a, ra kò gataga ncísega hàà cgaea tu xgónèa hãa, ²⁴ khamar birísea hãa gatàr gha hée sa, èer ko Spaine koe qòò ka. Èer ko **Roma koe** tcana nqáé kar gha bóò tu u di nqòòà ner úúa hãa khama, ra gataga nqòòan úúa, èer kò xòm x'aè-coan gatu ka qâe-tcaokaguèa xg'ara ka tu gha tiris qòòs koe hùì te di i. ²⁵ Igabar ncèeska dàò q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe qòò, gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne di hùia ner gha úú ka. ²⁶ Maketonia hée naka Akaia héeéthéé **di ne dtcòm-kg'ao ne** kò bóò i qâèa máá nea hãa, Jerusalema koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne èe dxàua hãa ne ne ga aban tcg'òóa máá sa khama. ²⁷ Gatà héean ka ne kò qâe-tcaokaguèa hãa, i kò gataga kg'anoa hãa gatà ne ga hée sa. Ncèè **Juta ne** kòo tc'èem di ts'ee-ts'ee'kg'aikuan táá zi qhàò zi di ne máà, ne i gataga thée kg'anoa hãa **táá zi qhàò zi di ne** ga nqòóm di zi gúú zi èe ne úúa hãa zi thée **Juta ne** máà sa khama. ²⁸ Ra gha nxãaska èer ko ncèes tséé sa kúrúia xg'ara, a ko tseeguan kaga ne ncèe aban hòòà hãa sa bóò, kar gha Spaine koer ko

qòò ka tcàà cgae tu u a nqáé. ²⁹ Ra q'ana hãa èer ko hàà cgae tu u, ner gha cg'oèa hãa ts'ee-ts'ee'kg'aikuan Krestem di cgoa hàà sa.

³⁰ Tíí qòe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka hée naka Tc'èem di ncàmkuian ka héeéthéé, ra ko dtcàrà tu u, tíí cgoa tu gha xg'ae a qarika Nqari ba còrèa máá te sa. ³¹ Nxãasegar gha èe dtcòm-kg'ao tama ne Jutea koe hàna ne koe kgoaraè ka, i gha gataga tiri tsééan Jerusalema di gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne qâe-tcaokagu ka, ³² nakar gha nxãasega Nqarim kò ncàma hãa ne qâe-tcaoan cgoa hàà cgae tu u, naka raa gatu dis xg'aes ka kàba-kàbaè. ³³ Nqarim tòókuan di ba méém gatu wèe tu cgoa hãa. Amen.

Tsgámkaguku zi

16 Gatá ka qòeses Febe sar ko koara máá tu u, Kenkerea koe hànas kerekes dis qâà sa, ² a ko dtcàrà tu u, X'aigam koe tu gha qâèse hàakagu si sa, dtcòm-kg'ao ne kg'anoa hãam dàòm cgoa, naka tua èes ga ko hùikuan qaa qgáì koe hùì si, káí ne khòè nes hùia hãa domka, tíí ga ra héeéthéé e.

³ Perisila* sa hée naka Akila ba héeéthéé khara tsgámkagu, ncèe ko Jeso Krestem koe tíí cgoa tséé khara.

⁴ Tíí domka khara kò kg'òèa khara cg'oè-cg'oegas qgáìs koe tcàà. Tíí cúí ra qâe-tcaoa máá khara a tama, igaba zi ko táá zi qhàò zi di zi kereke zi wèe zi thée qâe-tcaoa máá khara a.

⁵ Gakhara dim nquum koe ko xg'aes kereke sa thée tsgámkagu.

Tirim ncàm-khoem Epeneto ba thée tsgámkagu, ncèe Asia dim khòem tc'ãà a Krestem koe máàsea hãa ba.

⁶ Maria sa tsgámkagu, ncèe kaisase tséé tua hãa sa.

* **16:3 Perisila** - Gerika sa ko "Perisika" témé.

⁷ Anteroniko ba hēé naka Juniase ba hēéthēé tsara tsgámkagu, tiris qhàòs di tsara, ncēe xae kò xg'ae a qáéèa hāa tsara. C'ēe xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase tcommèa hāa tsara, a tíí ka kg'aia Krestem koe hààraa tsara.

⁸ Ampeliato ba tsgámkagu, tirim ncàm-khoe ba, X'aigam koe.

⁹ Urebano ba tsgámkagu, gatá cgoa ko Krestem koe tséé ba, naka Setakuse ba hēéthēé e, tíí tcaràm ncàm-ncamsa ba.

¹⁰ Apelese ba tsgámkagu, ncēe kò Krestem koe kúrúá bóòè, a tchàno ii ba.

Arisetobulom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu.

¹¹ Tirim qhàòm Herodione ba tsgámkagu.

Narekisom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu, gane ēe X'aigam koe hàna ne.

¹² Terufena sa hēé naka Terufosa sa hēéthēé sara tsgámkagu, X'aigam di sara tséé-kg'ao sara.

Tíí tcaràs ncàm-ncamsas Peresise sa tsgámkagu thēé, ncēe X'aigam koe kaisase tsééa hāa sa.

¹³ Rufase ba tsgámkagu, X'aigam ka nxará tcg'òòèa ba, naka gam ka xòò sa hēéthēé e, ncēe kò gataga tiris xòò sa ii sa.

¹⁴ Tsgámkagu Asunekireto ba hēé, naka Felegone ba hēé, naka Heremese ba hēé, naka Paterobase ba hēé, naka Heremase ba hēé naka tíí qōe ga xu hēéthēé e, ēe gaxu cgoa hàna xu.

¹⁵ Tsgámkagu Filolego ba hēé, naka Julia sa hēéthēé khara, naka Nereo ba hēé, naka gam ka qōese sa hēé, naka Olumpase ba hēé, naka wèé ne dtcòm-kg'ao ne ēe gane cgoa hàna ne hēéthēé e.

¹⁶ Tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tu tsgámkaguku.

Wèé zi kereke zi Krestem di zia ko tsgámkagu tu u.

¹⁷ Tíí qōe ga tuè, dtcàrà tu ur ko, gane ēe ko q'aa-q'aasean óága ne, a ko ēe tu xgaa-xgaaèa hāa gúúan ko ntcoe zi gúú zi dàòà tu q'oo koe tòó ne koe tu gha q'òése sa; tcg'oaragu ne. ¹⁸ Eēta ii ne khòè nea gatá dim X'aigam Kreste ba tsééa máá tama, igaba ne ko gane di ncààn kúrúá máá. Gane di kg'uian t'òè-t'òèèa hāa, a qāè khama xam cgoa ne ko ēe kg'amka tc'ēe ne di tcaóan qàe-qae. ¹⁹ Wèém khòè ba gatu di komsana-q'ooan ka q'ana hāa, ra gaa domkaga gatu domka qāè-tcaoa hāa. Igabagar ko tc'ēe, tc'ēega tu gha ii sa ēe qāè iis koe, naka tua gha káà chibi ii ēe cg'àè iis koe.

²⁰ Nqarim tòókuan di ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe satana ba nqàrè-kg'ama tu koe cg'am-cg'am.

Gatá dim X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu cgoa hāa.

²¹ Timoteom tíí cgoa ko tséé ba ko tsgámkagu tu u. Xu ko gataga thēé tiri xu qhàò xu Lukio ba hēé, naka Jasone ba hēé naka Sosipatere ba hēéthēé xu tsgámkagu tu u.

²² Tíí Teretio ra, ncēes tcgāyas dir góá-kg'ao ra ko X'aigam koe tsgámkagu tu u.

²³ Gaio ba ko tsgámkagu tu u, ncēer x'áéa ba koe x'āèa hāa ba, si ko wèès kereke sa x'áéa ba koe xg'ae.

Erasetom ncēe kòrè-kg'aom x'áé-dxoom di marian di ba ko tsgámkagu tu u, naka gatá ka qōesem Kareto ba hēéthēé e. ²⁴ †

Còo di dqòmkoa ne

²⁵ Nqari ba méém dqòmme! Qāè tchòàn ēer kòò Jeso Krestem ka xgaa-xgaa cgoa gha qari-qari tu u di qarin úúá ba. Xgòrè-kg'aisean ncēea kò c'úúsea hāa tseeguan ga a, ncēe kò nqáéa hāa

†16:24 C'ēe zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg'uian úúá: ²⁴Cgómkuan gatá dim X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu wèé tu cgoa hāa. Amen.

kurian kái ka kò chómsea hãa a, ²⁶ iga-
baga ncēeska xgòre-kg'aièa hãa a, a po-
rofiti xu ka góáèa zi Tcgāya zi koe guu a
x'áièa hãa, a chòò tamam Nqarim tcg'òóa
hãa x'áèan koe guu a wèé zi qhàò zi

q'ãakaguèa hãa, nxãasega zi gha dtcòm
a komsana Me ka.

²⁷ Ncēm Nqarim cúisega tc'èega ba
méém Jeso Krestem koe guu na chòò
tamase dqòmè! Amen.

1 KORINTA NE

Paulom dis tcgāyas tc'āà di sa

Korinta ne koe

Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncēes tcgāya sa góá, c'ēe zi qóm̄ zia kò kerekes Korinta dis koe hàna khama. Gaa x'àè ēe kam kò Korinta ba kaia hāam x'áé-dxoom Gerika ne di me e. X'ámágu sa hēé naka x'ámá sa hēéthēéa kò Korinta koe hàna. Gaam nqōó ba kò cg'uria ba hēé naka tāáka zi dtcòm̄ zi hēéthēé ka q'āasea hāa. Paulo ba ko kái zi gúù zi ka góá, ncēe ko xùri zi: q'aa-q'aasean ka hēé (1-4), naka kerekes koe ko kúrúè cg'áràn ka hēé (5-6), naka xóé cgoakuan di tèèan ka hēé naka séèkuan ka hēé (7) naka kerekes ko ma tséés ka hēé (8-11) naka Tcom-tcomsam Tc'ēem di aban ka hēé (12-14) naka x'oos koe tèean (15) ka hēéthēé e.

13 dim tcee ba ko ncàm̄kus ka kg'ui a ko máá, kaisase cgáés abas Nqarim dis ga si i, Gam di ne khòè nem máana hāa sa, témé. Ncēm tcee ba gaas tcgāyas koe kaisase q'āaèa hāam ga me e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'āan di tc'ēea ne
- kgoarasea ne
- tcom-tcomsa
- Tcom-tcomsam Tc'ēem di zi aba zi

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1–4)
- Séèkuan di x'àè-kg'aman hēé naka x'áé-q'oos di kg'òè-kg'ám̄an hēéthēé e (5–7)
- Dtcòm̄-kg'ao ne hēé naka dtcòm̄-kg'ao tama ne hēéthēé e (8–10)
- Kerekes di kg'òèan hēé naka Nqari ba qám̄sea máán hēéthēé e (11–14)
- X'oosan koe tēe sa (15)

- Dtcòm̄-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1–4)

Tsgám̄kaguku zi

1 Paulo ra a, tciièa ra Jeso Krestem dim x'àè úú-kg'ao[‡] bar gha ii ka Nqarim ma tc'ēea khama, a ra a gatá ka qōesem Sosetenesem cgoa hāa.

²Tsam ko **ncēes tcgāya sa** Korinta koe hānas kerekes Nqarim di sa góá máá. Jeso Krestem domka tu Nqarim di tu khòè tu kúrúèa, a tu a Nqarim ka tciièa Gam khama tu gha ma tcom-tcomsa ii ka. Gatu hēé naka wèè ne khòè ne wèè qgài za hàna ne hēéthēé tsam ko góá máá, ncēe X'aigam Jeso Krestem dim cg'òè ba ko tcii ne - gane hēé naka gatá hēéthēé dim X'aiga ba, a tsam a ko máá:

³Nqarim gatá ka Xòò ba hēé naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthēé tsara koe guua hāa cgóm̄kuan hēé naka tòókuan hēéthēé mée i gatu cgoa hāa, témé.

Qāè-tcaoa-mááku sa

⁴Wèè x'àè kar ko tirim Nqari ba gatu ka qāè-tcaoa máá, cgóm̄kuan ēem Jeso Krestem koe máà tua hāa domka. ⁵Gam koe tu wèè zi gúù zi koe qguùkaguèa khama - wèè kg'uian koe hēé naka wèè q'āan di tc'ēean koe hēéthēé e - ⁶tchòàs Krestem di sa ncēeska gatu koe nxàea tseegukaguèa khama. ⁷Gaa domka tu cúis abas Nqarim koe guuas ga sa tcào tama; ēe tu hāa a ko gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba qāà ka, hàam gha x'áise ka. ⁸Kúrú tu um gha tu chòò-q'oos koe ga igaba qari, a gha nxāasega táá chibi-chibiè gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cam̄ ka. ⁹Nqari ba tcom-tcomsa Me e, ncēe tcii tua ba, hàà tu gha Cóásem

[‡]1:1 x'àè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

Jeso Krestem gatá dim X'aigam cgoa xg'ae a cúis gúu sa kúrú ka.

Q'aa-q'aasea ne kerekes koe

¹⁰Tíí qōe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cg'òèan cgoar ko dtcàrà tu u, a ko máá: gatu wèé tu mée tu dtcòmku naka i nxāasega xg'aekua tu koe q'aa-q'aasean kaà, naka tu gha qāese xg'ae naka cúíta ma tc'ēe, naka cúíta ma tc'ēe-tc'ēese. ¹¹Tíí qōe ga tuè, c'ēe ne Keloas x'áé-q'oo di nea q'āa-q'āa tea, xg'aekua tu koe i mēékuan hàna hāa sa.

¹²Méér ko sa ncēe si i: Gatu ka c'ēe ne ko máá: “Tíí ra Paulom di ra a,” témé, ne ko c'ēe ne máá: “Tíí ra Apolosem di ra a,” témé, ne ko c'ēe ne máá: “Tíí ra Peterem¹ di ra a,” témé, ne qanega c'ēe ne máá: “Tíí ra Krestem di ra a,” témé. ¹³Kreste ba q'aa-q'aaèa ii? Paulo baa kò ii ncēe gatu domka kò xgàuèa ba? Kana tua Paulom cg'òè koe tcguù-tcguuèa ii?

¹⁴Nqari bar ko qāè-tcaoa máá, gatu ka cúim ga bar tcguù-tcguu ta ga hāa khama, Kerisepoa tsara Gaio tsara oose.

¹⁵Nxāasega i gha cúí khòè ga táá hāa, tíí cg'òè koe tu tcguù-tcguuèa ta gha mée e ka. ¹⁶Ra gataga Stefanasem dis x'áé-q'oo di ne tcguù-tcguu, a gaas x'áé-q'oo ka oose ra c'ēe khòè ga tc'ēe-tc'ēese tama, tcguù-tcguu ra hāa a. ¹⁷Kreste ba hààr gha tcguù-tcguu ka tsééa óá te ta ga hāa, igabam qāè tchòà ner gha hàà xgaa-xgaa ka tsééa óá tea, khòem di tc'ēegan di kg'uian ka tamase, táás gha nxāasega Krestem dis xgàu sa kàà hùise bódè ka.

Kreste ba Nqarim di qarian hēé naka q'āan di tc'ēean hēéthēé Me e

¹⁸Gane ēe aagusea hāa ne koe i xgàus di tchòàn cg'āa-cg'ana a khama, igaba i gatá ncēe ko kgoaraè ta koe Nqarim di qari i. ¹⁹Ncēeta i ma góásea: “Eē tc'ēega ne di tc'ēea ner gha cg'òo,

a gha ēe q'ana ne di q'āan xguì,”

ta i méeèa khama.

²⁰Tc'ēegan khòè ba ndaà? Góá-kg'ao ba ndaà? Kg'ui q'āa-kg'aom ncēem nqōóm di ba ndaà? A Nqari ba gáé q'āan di tc'ēean ncēem nqōóm di cg'āa-cg'anasekagu tama? ²¹Nqari ba kò Gam di q'āan di tc'ēean ka khòè ne kúrú, ne gane di tc'ēegan ka táá bóda q'āa Me. Me kò Nqari ba qāè-tcaokaguè, cg'āa-cg'ana xgaa-xgaan ncēe xae ko tséékagu koe guu a ēe ko dtcòm ne kgoaran ka.

²²Juta nea ko **are-aresa** zi x'ái zi **ne gha x'áité sa** qaa, ne ko Gerika ne tc'ēean ne **gha máàè sa** qaa khama. ²³Igabaga ta ko gatá Krestem ncēe xgàuèa hāam ka xgaa-xgaa. I ko ncēe tchòàn Juta ne to-magu tcgái, a táá zi qhàò zi di ne koe cg'āa-cg'ana di i, ²⁴igaba ēe **Nqarim ka** tciièa hāa ne, Juta ne hēé naka Gerika ne hēéthēé koem Kreste ba Nqarim dim qari Me e, a ba a gataga Nqarim dim tc'ēem q'āan di Me e. ²⁵Eē ko cg'āa-cg'anase bóòès Nqarim di sa cgáé si i, khòèan dis ēe ko cgáése bóòès ka, i Nqarim di kg'amkan khòèan di qarian tàà hāa.

²⁶Tíí qōe ga tuè, tc'ēe-tc'ēese tu nta tu kò ii sa **ēm kò Nqari ba** tcii tu u ka. Nqōóm di ne cgoa tu kò ko nxará xg'aeè ne tu kò kái-kg'aise tc'ēega tama, a cgáé tama, a kò x'aian q'oo koe ábàè tama. ²⁷Igabagam Nqari ba cg'āa-cg'ana zi gúú zi nqōómkg'ai di zi nxará tcg'òóa hāa, nxāasegam gha ēe tc'ēega ne sau-cgaekagu ka. A ba a kg'amka zi gúú zi nqōómkg'ai di zi nxará tcg'òóa, nxāasegam gha ēe qari ne sau-cgaekagu ka. ²⁸Nqari ba nxará tcg'òóa nqāaka hànas téé-q'oo di zi gúú zi nqōómkg'ai di zi, ncēe ntcoèa hāa zi hēé naka cgáé tama zi hēéthēé e, nxāasegam gha ēe cgáé ii zi kaákagu ka, ²⁹nxāasega i gha táá cúí khòè ga Nqarim cookg'ai koe dqòmse ka. ³⁰Nqari ba xg'ae-xg'ae tua

¹1:12 *Peterem* - Gerika sa ko máá: “Kefasem di” témé.

Jeso Krestem koe khama, a Kreste ba kúrúa, Me hàà gatá koe q'áan dim tc'ée ba ii, ta ko Gam domka tchàno ta iise bóòè, a ko Gam ka q'ano-q'ano tcáòè, a ta a Gam ka x'ámá tcg'òòèa. ³¹ Gaa domkaga i ncèeta ma góásea hãa a ko máá: “Eë *c'ëem khòè ba* dqòm kg'oana ba méém X'aiga ba dqòm,” témèè.

Jeso Krestem xgàuèa hãa di tchòà ne

2 Tíí qòe ga tuè, ãer kò hàà cgae tu u, kar kò táá t'òè-t'òèa kg'uiian cgoa hàà cgae tu u, kana tc'ëegan cgoa, ncèer kò ko hàà chómsea zi gúú zi Nqarim di zi ka bìrí tu u ka. ² Bírìsear kò hãa, Jeso Krestem ncèe xgàuèa hãam ka cúír gha tc'ëe-tc'ëese a bìrí tu u sa khama. ³ A ra a kò kg'amkan hëé, q'áðan hëé naka kaisa cgùruan hëéthéé cgoa hàà cgae tu u. ⁴ Tiri kg'uiian hëé naka xgaaxgaan hëéthééa kò khòè ne di kg'uiian tc'ëegan di tama a, ncèe khòè ne ko kúrú ne thamkase tc'ëea kabi i, igaba i kò Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian x'ái, ⁵ nxãasega i gha gatu di dtcòmman táá khòèan di tc'ëegan koe hãa, igaba Nqarim di qarian koe hãa ka.

Q'ãa di tc'ëean Nqarim di i

⁶ Gatà i ii, igaba xae ko ãe dtcòmman koe q'amã hãa ne koe tc'ëean di kg'uiian kg'ui, ncèe tc'ëea ne ncèem nqòóm di tama, kana tc'ãa-cookg'ai xu ncèem nqòóm di xu di tama a, ncèe ko hàà kaàkaguè xu. ⁷ Igaba xae ko Nqarim di tc'ëean ncèe c'úusea, a chómsea hãa ka kg'ui. Nqòóm qanega kúrúè tamas cookg'ai koem kò Nqari ba bóòà tcg'òòèa, ncèes tc'ëe sam gha máà ta a sa, Gam di x'àan koe ta gha nxãasega hãa ka. ⁸ Táá i kò cúí tc'ãa-cookg'aian ncèem nqòóm di ga ncèes gúú sa kómá q'ãa. Kómá i kò q'ana hãa, ne i ga kò x'àan dim X'aiga ba táá xgàua khama. ⁹ Igaba ncèe i ma góásea, a ko máá:

“Cúúm tcgáím ga ba bóò zi ta ga hãa,

me cúúm tceem ga ba kóm zi ta ga hãa, zi cúús tcáós koe ga tcãà ta ga hãa, gazi gúú zi ãem Nqari ba ãe ncãm Mea hãa ne kg'ónòà máána hãa zi,” témèè khamaga ma. ¹⁰ Igabam ko Nqari ba Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guu a ncèe zi gúú zi nxàea tcg'òòèa máá ta a.

Tcom-tcomsam Tc'ëe ba ko wèè zi gúú zi qaara tcg'òòè khama, ãe chómsea zi gúú zi Nqarim di zi hëéthéé e. ¹¹ Ndakam khòè ba c'ëem khòèm tc'ëe q'oo koe hãa sa q'anaa? Gaam khòèm dim tc'ëem cúí ba q'ana. Gatà iim dàòm kam cúúm khòèm ga ba Nqarim tc'ëea hãa sa c'úua, Nqarim dim Tc'ëem oose. ¹² Nqòóm di tc'ëe-kg'áman ta máàè ta ga hãa, igabaga ta Nqarim koe guuam Tc'ëe ba máàèa, nxãasega ta gha Nqarim máà taà zi gúú zi bóòà q'ãa ka. ¹³ Ta ko nxãa zi ka kg'ui, khòèan di tc'ëegan ka ta xgaaxgaaèa kg'uiian cgoa tamase, igaba Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ta xgaaxgaaèa kg'uiian cgoa, a ta a ko Tcom-tcomsam Tc'ëem di tseeguan kg'uia tchàno-tchano, ãe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ne koe. ¹⁴ Khòèm ãe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úú tama ba Nqarim dim Tc'ëem di zi gúú zi cgoa xg'ae tama, gaam koe zi cg'ãa-cg'ana di zi i khama. Me gataga kgoana naka bóòà q'ãa zi tama, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cúí zi ko bóòà tcg'òòè khama. ¹⁵ Khòèm ncèe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ba ko wèè zi gúú zi qãèse bóòà tcg'òòè, igabagam gabá khòè ne c'ëe ne ka bóòè naka nxàèè tama.

¹⁶ “Díí ba nxãakamaga X'aigam *Nqarim* di tc'ëean q'ana hãa, a ga tchàno-tchano Me?”

Igabaga ta gatá Krestem di tc'ëean úúa.

Jeso Krestem ka, sixae ka tamase

3 Tíí qòe ga tuè, táá ra kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ne khòè ne

khama ma kg'ui cgoa tu u, igaba ra kò nqōóm di ne khòè ne khama ma kg'ui cgoa tu u - Krestem koe cg'aré ne cóá ne khama ma. ²Bílan ra kò kg'áákagu tu u, a ra a kò táá qari tc'ōoan máà tu u, tc'āò o tama tu kò hāa khama, ncēe tu qanega ma tc'āò o tama khamaga ma. ³Ncēes noosega tu qanega nqōóm di tu u, qanega i tauan hēe naka mēékuan hēéthēe xg'aekua tu koe hāa khama, ka tua nqōóm di tu tama tua? Nqōóm di ne khòè ne ko hēe khama tu gáé hēe tama? ⁴Ncēe c'ēm khòèm kòo máá: “Paulo bar ko xùri,” témé, me c'ēe ba máá: “Apolose bar ko xùri,” témé, ne tua nqōóm di ne khòè ne ko hēe khama hēe tama?

⁵Kháe ba nxāaska Apolose ba díf baà? Me Paulo ba díf baà? Ncēe kg'ama tsam hùì-kg'ao tsam m ka, sitsam koe tu ko guu a dtcòm tsam, ncēm ma X'aiga ba ma wèea tsam ga ma tsééan máana hāa khamaga ma. ⁶Tíí ra kò xhárà, me kò Apolose *xháràn* kg'áákagu, igabam kò Nqari ba kaikagu u. ⁷Gaa domkagam ēe ko xhárà ba, kana ko *xháràn* kg'áákagu ba gúú cgáé tama, igabam Nqarim cúí ba cgáé Me e, ncēe ko gúú zi kaikagu ba. ⁸Khòèm ēe ko xhárà ba hēe naka ēe ko *xháràn* kg'áákagu ba hēéthēe tsara cúís tséé sa úúa, a tsara a gha wèea tsara ga surutaè, ēe tsara ma gatsara dis tséé sa ma kúrúia hāa khamaga ma. ⁹Nqarim cgoa ko tsééa xg'ae tsam khòè tsam m khama, gatu Nqarim di tu xhárà tu u, a Nqarim di tu nquu tu u.

¹⁰Nqarim máà tea cgòmkuuan kar kò tc'ēegam tshào-kg'aom khama ma tshoa-tshoa sa tshào, me ko c'ēm khòè ba tc'amkg'aia sa koe tshào. Igaba méém wèém khòè ba q'óése hāa, ntam ko ma tc'amkg'aia sa koe tshào sa. ¹¹Cúím khòèm ga ba kàà me e khama, tshoa-tshoa sa ga tshào ba, ncēe nxāakamaga tshàoèas téé-q'oo koe, ncēe Jeso Kreste

ba ii sa. ¹²Dùútsa gúús wèes ēe khòèm ga ko tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe tshào cgoa sa: a gauta di saa, a selefera di saa, a t'òè nxōán di saa, a hìi di saa, a dcāa di saa, kana tc'āà di saa ga igaba, ¹³wèém khòèm dis tséé sa gha hàà qāese bóòse, *Jesom ko hàà kqibisem* cárn ba gha x'ái si khama, si gha c'ee sa wèém khòèm dis tséé sa tcg'òó, a gha kúrúia bóò *dúútsa tséé si i sa*. ¹⁴Ncēe c'ēm khòèm tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe kúrúias tséés kò ko c'ees koe guu a kg'òease tcg'oa nem gha surutaè. ¹⁵Ncēe c'ēm khòèm di tsééan kò dàòà cg'òòè nem gha kaisas xhás koe tcāa, igabam gha gabá kgoaraè, c'ee ba gāá a nqáea hāam khòèm khama ma.

¹⁶C'úúa tu gáé hāa Nqarim di tu còrè-nquu tu u sa, me Nqarim dim Tc'ēe ba gatu koe x'āea sa? ¹⁷Ncēe c'ēm khòèm kò Nqarim dim còrè-nquu ba cg'ōo nem gha Nqari ba cg'ōo me, Nqarim dim còrè-nquu ba tcom-tcomsa me e khama, tu gatu gaam còrè-nquum ga me e.

¹⁸Táá méém cúím khòèm ga ba qàe-qaese guu. Ncēe c'ēm khòèm kò gatu xg'aeku koe tc'ēea máá, nqōómkg'ai koem tc'ēega me e ta tc'ēea ne méém “kàà tc'ēe” ba ii naka baa gha nxāasega tc'ēega ba ii. ¹⁹Ncēm nqōóm di tc'ēega nea Nqarim tcg'ái q'oo koe kàà hùì i khama. Góásea i hāa a ko máá: “*Nqari ba* ko ēe tc'ēega ne gane di kàan koe qgóó,” témé khama. ²⁰I ko gaia máá: “X'aigam *Nqari* ba tc'ēega ne di tc'ēe-kg'áman q'ana hāa, kàà hùì i sa,” témé. ²¹Gaa domkaga méé i cúí khòè ga táá c'ēe khòèan koe bóòse guu. Wèe zi gúú zia gatu di zi i ke, ²²Paulor ga ii igaba, kana Apolosem ga ii igaba, kana Peterem^s ga ii igaba, kana nqōóm ga ii igaba, kana kg'òès ga ii igaba, kana x'oos ga ii igaba, kana ncēeskaga ko kúrúise zi gúú zi ga ii igaba, kana hààko x'aè ka ko hàà kúrúise zi gúú zi ga ii igaba; wèe zi

^s3:22 *Petere* - Gerika sa ko “Kefase” témé.

ëe zia gatu di zi i. ²³Tu gatu Krestem di tu u, Me Krete ba Nqarim di Me e.

**Krestem di xae tséé-kg'ao
xae e, ke xùri xae e**

4 Khòean mée i Krestem di xae tséé-kg'ao xae khama ma qgóó xae e, ncëe chómsea zi gúú zi Nqarim di zi ko q'óé a ko xгаа-xгаа xae. ²Tséé-kg'aom koe ko kái-kg'aise qaases gúú sa tcommè méém si i. ³Igaba tíí ka kaisase cg'arés gúú si i, gatu ka xgàràè sa, kana khòean dis qhàis ka igabaga, tíí igabar tíí ka xgàrase tama khama. ⁴Cg'ães gúús kúrúar hãa sar tc'ëe-tc'ëese tama, igabas nxãa sa kúrú te nakar tchàno tama. X'aigam cúí Me e ncëe ko xgàra te ba. ⁵Gaa domka mée tu táá xgàra guu nxárá tòòèam x'aèem cookg'ai koe, X'aigam hàà tamas cookg'ai koe. Ncëe gha hàà ntcùúan q'oo koe chómsea zi gúú zi x'áàn koe óá ba, a ba a gha tcáós q'oo koe hàna zi x'ái. Me gha nxãaska wèém khòè ba Nqarim koe guua dqòmkuhan hòò.

⁶Tíí qòe ga tuè, gatu domka tsam Apolosea tsam ncëe zi gúú zi tséékagua, kg'uim ko mée sa tu gha nxãasega sit-sam koe xгаа-xгааe ka, ncëem ko máá: “Táá góásea tée sa tsáá guu,” témé ka. Nxãaska tu cuiskaga c'ëem khòè ba tcom naka c'ëe ba ntcoea hãa tite. ⁷C'ëe ne ka cgáése kúrú tua ba díí baa? Dùú sa tu úúa, máàè tama tu kò hãa sa? Ncèè máàè sia tu kò hãa, ne tu ko dùús domka máàkus tama si i khama noose dqòmsea máá?

⁸Nxãakamaga tu wèès gúús tc'ëe tu ko sa úúa hãa na! A tu a nxãakamaga qguú! X'aiga tu u, sixae x'aiga tamase ga! X'aiga tu u ga kò ii, xae ga kò nxãasega gatu cgoa xg'ae a x'aiga ii! ⁹Tíí ko bóò kam Nqari ba sixae x'áè úú-kg'ao xae khaokakas téé-q'oo sa máàna hãa, x'oo sa tòóa máàèa xu khòè xu

khama ma, wèém nqóó ba tcgáí tòò xaea hãa khama, moengelean ga hëe naka i khòean ga hëéthéé e. ¹⁰Krestem domka xae káà tc'ëe xae e, tu gatu Krestem koe tc'ëega tu u! Kg'amka xae e, tu gatu qari tu u! Tcommèa tua, xae sixae tcommè tama! ¹¹Ncëes noosega xae ko xàbà a ko cáím, a ncòbèan ha-naa, a ko xgáèè, a x'áè-q'ooan úú tama. ¹²Qómse xae ko tshàua xae cgoa tséé. Khòean kò ko sixae ka cg'áè gúúan nxàe ne xae ko ts'ee-ts'ee'gai i. Eè xae ko xgàràè ne xae ko qari-qari-tcoa máá a. ¹³Ncèè ntcoèè xae kòò ne xae ko qàèse xoa. Ncëem nqóóm di cg'urian xae kúrúèa, a ncëes noosega ko wèéa ne kaga tcg'óbéan khama ma bóòè.

¹⁴Ncëes gúú sar sau-cgaekagu tu ur gha ka góá tama, igaba tchàno-tchano tu ur gha ka a, tiri tu cóá tu ncàm-ncamsa tu iise. ¹⁵Eèta tu ga ma 10,000 khòean Krestem koe ko kòre tu u úúa hãa igaba tu kái xu xòò xu úú tama, qàè tchòàn koer kò guu a Jeso Krestem koe ábà tu u khama. ¹⁶Gaa domka ra ko dtcàrà tu u, sere te tu gha sa. ¹⁷Ncëes gúús domkar tirim cóám Timoteo ba, ncëe X'aigam koe ncàm-ncamsa a tcom-tcomsa ba, gatu koe tsééa úúa. Tiri kg'òè-kg'áíman Jeso Krestem di koe gha tc'ëe-tc'ëe tu u ba, ncëer ko ma wèès kerekes koe ma wèè za xгаа-xгаа a khamaga ma.

¹⁸Gatu ka c'ëe ne tc'ëea máá, hàà ra tite, ta tc'ëea, khama ne ko bóò-boose. ¹⁹Igabagar gha qháése hàà cgae tu u, X'aigam **Nqarim** kò tc'ëe ne, èe ko bóò-boose ne di kg'uian hàà qaa ka tamase, igaba hàà gane di qarian qaa ka. ²⁰Nqarim di x'aia nea kg'ui di tama a, a qari di i khama. ²¹Dùú sa tu ko tc'ëe? Tsam cgoa ra gha hàà cgae tu u, kana ncàmkuhan hëé naka kgàeam tc'ëem cgoa hëéthééa?

Sèèkuan di x'àe-kg'ama ne naka x'áe-q'oos di kg'òè-kg'áma ne (5-7)

Cg'árà ne kerekes di ne koe

5 Gatu xg'aeku koe i cg'áràn hãa sa tseegukaga nxàeèa hãa, cg'áràn ncêe dtcòm-kg'ao tama ne koe kúrúse tama a, ncêe khòem ko gam ka xòom dis khòès cgoa xóé e. ²Igaba tu ko **qanega** bóo-boose! A tu a tshúu-tcaose kg'ae ta ga hãa. Gaam ãe ncêes gúu sa kúrúia hãa ba méém gatu xg'aeku koe sèèa tcg'òóè! ³Eèta i ga ma tc'áróa te gatu xg'aeku koe káa a, igabagam tirim tc'èe ba gatu cgoa hãa. Ra ncêes gúu sa kúrúia hãa ba nxáakamaga xgàraku sa tcg'òóa máána hãa, hàna kò hãam khòèm khamaga ma, ⁴gatá dim X'aigam Jesom dim cg'òèm koe tu kò xg'aea hãa koe, me tirim tc'èe ba gatu cgoa hãase, i gatá dim X'aigam Jesom di qarian hãa cgoa tua, ⁵ncêem khòè ba satana ba máà, naka i gam di cg'áè cauan kaàkaguè, nakam gha nxáasega gam dim tc'èe ba X'aigam dim cáń ka kgoaraè.

⁶Gatu di dqòmse ne qàè tama. C'úua tu gáé hãa, cg'áré péré gáè-gáè ne ko wèes péré sa gækagu sa? ⁷Xg'àara tcg'òó **cg'uria tu ncêe** ncíi péré gáè-gáèan di i, naka tua gha nxáasega kaba tu péré tu ii, nxáakamaga tu **péré tu** péré gáè-gáè úú tamas pérés di tu u ke, Me gataga gatá dim Ghúu-coam Paseka di ba, ncêe Krete ii ba, dàda-máákus di iise úúèa hãa khama. ⁸Ke tu hàà naka ta kòè sa kúrú, cg'urian hêè naka cg'áèan hêèthéè di péré gáè-gáèan ncíi cgoa tamase, igaba péré gáè-gáè úú tamas pérés cgoa, péréan ncêe tcom-tcomsa, a tseegu di i.

⁹Tcgāyas tiris góár kò máá tu us koer góáa hãa, táá méé tu cg'áràn ko kúrú khòèan cgoa xg'ae-xg'aese sa. ¹⁰Ncêes

gúu sar ko méé kar máá, táá méé tu cg'árés kaga ncêem nqòóm di ne cg'árà-kg'ao ne, kana hòà-hòànasen-tcáóko ne, kana ts'áà-kg'ao ne, kana kúrúia mááseèa hãa nqárian ko còrè ne cgoa xg'ae guu, témé tama. Nxáaska méé tu ncêem nqòóm koe tcg'oa si i gha ii khama. ¹¹Igaba ra ko ncêeska góá máá tu u a ko máá: “Táá méé tu wèèm ãe ko dtcòm-kg'ao ka tciise igaba cg'árà-kg'ao ba, kana hòà-hòànasen-tcáóko ba, kana kúrúia mááseèa hãa nqárian ko còrè ba, kana c'amku-kg'ao ba, kana kg'áà-kg'ao ba, kana ts'áà-kg'aom cgoa xg'ae guu. Eèta iim khòèm cgoa táá tc'óó ga hêè guu,” témé.

¹²Dúúska ra ga ko kerekes ka tchàa za hàna ne xgàraa máá? Kerekes q'oo di ne tama ne gáé ncêe tu ga ko xgàra ne? ¹³Nqari ba ko ãe tchàa za hàna ne xgàra. “Ke cg'áè caum khòè ba gatu xg'aeku koe xhàigu.”

Dtcòm-kg'ao ne di chibi-chibikuan ne

6 Ncêè gatu ka c'èem kò c'èem cgoa kómku tama, ne ba ga kgoara tcáó a ãe dtcòm tama ne** cookg'ai koe sèè a úú me, sí ne gha xgàra me ka, Nqarim di ne khòè ne koem gha úú me khama ii x'aè ka? ²C'úua tua Nqarim di ne khòè ne gha c'èem cáń ka nqóó ba xgàra sa? Ncêè nqóó ba tu kò ko xgàra ne tu gáé cg'áré chibian ga kgoana naka xgàra hãa tite? ³C'úua tu gáé hãa moengelean ta gha xgàra sa? Ncêè gatá i kò ii ne ta ko kgoana a ncêes kg'òès di zi gúu zi xgàra. ⁴Kháé nxáaska, ncêè ntcoekuan ncêes kg'òès di tu kò úúia ne tu ko dúús domka kerekes ka nqáaka hãa ne khòè ne koe úú ana máá? ⁵Ncêe gúua ner ko sau-cgaekagu tu ur gha ka nxàe. Gatu xg'aeku koe i gáé cúí khòè tc'èega ga káaa, ncêe gha dtcòm-kg'ao ne xg'aeku koe hàna zi kómku tama zi xgàra

**6:1 dtcòm tama ne - Gerika sa ko máá: “tchàno tama ne,” témé.

a? ⁶ Igaba ncêes gúús téé-q'oo koem ko dtcòm-k'g'ao ba gam khama ma dtcòm-k'g'ao ba sèe a qhàis koe úú, a ncêe sa dtcòm-k'g'ao tama ne cookg'ai koe kúrí!

⁷ Ncêeta ii zi chibi-chibiku zi gatu xg'aeku koe hàna zia ko x'ái, tààeta tu hãa sa. Qãè i gáé tite, ncêe gatu kò ko c'êe ne khòè ne ka chibi bóòè ne? Qãè i gáé tite gatu kò ko kààè ne? ⁸ Igaba tu ko gatu c'êe ne chibi bóò, a ko khòèan kàa, a ko ncêe zi gúú zi gatu ka qõese ga ne koe kúrí!

⁹ C'úua tu gáé hãa ãe cg'ãe cau nea Nqarim di x'aiian q'òò tite sa? Táá qàe-qaeè guu: gane ãe cg'áràn ko kúrí ne hêé naka kúría máãseèa hãa nqárian ko còrè ne hêé naka dxuukg'ai di sèékuan ko kúrí ne hêé naka x'ámáguse ko xu khòè xu hêé naka gaxu khama kg'áò xu cgoa ko xóé xu hêé, ¹⁰ naka ts'ãà-k'g'ao ne hêé naka hõa-hõanan-tcáóa ne hêé naka kg'áà-k'g'ao ne hêé naka ntcoek'g'ao ne hêé, naka xaù-k'g'ao ne hêéthééa cuiskaga Nqarim di x'aiian q'òò hãa tite. ¹¹ Gatu ka c'êe ne kò ncêeta ga ii, igabaga tu kò **chibia tu koe** q'ano-qanoè, a tu a ko sèèa tcg'dó a cúia tòòè, Nqarim di tu gha ii ka, a kò X'aigam Jeso Krestem dim cg'òèm koe hêé naka gatá dim Nqarim dim Tc'èem koe hêéthéé tchàno tu iise bóòè.

Nqari ba tc'áróm koe hêé naka tc'èem koe hêéthéé dqòm

¹² **C'èem khòè ba ga máá:** “Wèés gúús kúrí ra kgoara máàèa,” témé - igabagar **ko tíí máá**, wèés gúú sa hùian úúa hãa tama. “Wèés gúús kúrí ra kgoara máàèa,” tar ga méé - igabaga ra cuiskaga cúí gúú kaga tcéè-tcereèa hãa tite. ¹³ **Gaicaram ga c'èem khòè ba máá:** “Tc'òoa ne ncàas di i, si ncàa sa tc'òoan di si i,” témé. Igabam gha Nqari ba wèéan ga kaàkagu. Tc'áró ba cg'áràn domka hãa tama, igabam X'aigam domka hàna, Me X'aiga ba tc'áróm di Me e. ¹⁴ Nqari ba

X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghùia, a ba a gha qaria ba cgoa gatá igaba thêé ghùita a.

¹⁵ C'úua tu gáé hãa, tc'áróa tua Krestem di zi xòè zi i sa? Ka ra gha kháé nxãaska Krestem di zi xòè zi sèe a cg'árà-k'g'aos di zi cgoa xg'ae-xg'ae? Cuiskaga a! ¹⁶ C'úua tu gáé hãa, ãe ko cg'árà-k'g'aos cgoa xg'ae-xg'ae ba gaas cgoa cúim tc'áró me e sa? Ncêeta i ma **Nqarim di zi** Tcgãya zi koe góáèa: “Cáma ne gha cúim tc'áró ba ii,” téméèa khama. ¹⁷ Igaba gaam ãe ko X'aigam cgoa xg'ae-xg'ae ba gha X'aigam cgoa Tc'èem koe cúí ii.

¹⁸ Cg'áràn bèe! Wèè chibian c'êe, ncêe khòèan ka ko kúrié nea tc'áróm koe kúrié tama, igaba gaam ãe ko cg'áràn kúri ba ko gam dim tc'áróm koe kúri u. ¹⁹ C'úua tua, gatu di tc'áróa nea Tcomtcomsam Tc'èem dim tempele me e sa, ncêe gatu koe hàna ba, ncêe tu Nqarim ka máàèa ba, tu gatu q'òòse tama sa? ²⁰ Nqari ba kaiase suruta máá tua, ke tc'áróa tu cgoa Nqari ba dqòm.

Séèku sa

7 Ncêeska gúú zi ãe tu góáa hãa zi ka: khòèm ka i qãè e, táá méém khòè sa sèe sa. ² Igaba cg'áràn ncêe kái domka méém wèém khòè ba gam dis khòè sa úúa, nakas wèés khòè sa gas dim khòè ba úúa. ³ Khòè ba méém gam dis khòès ko tc'èe sa máà si, nakas gataga thêé khòè sa gas dim khòèm ko tc'èe sa máà me. ⁴ Khòè sa gas di tc'áróan koe qari úú tama, gas dim khòèm oose, me gataga thêé khòè ba gam di tc'áróan koe qari úú tama, dxàeses oose. ⁵ Táá xóé cgoakuan cèè cgaeku guu. Igaba còrèan koe máàsean domka khao kò gatà hêé kg'oana ne méé khao dtcòmku naka xòm x'aè-coa q'oo koe gatà hêé, naka khao gaia xg'ae, nakam nxãasega satana ba táá kúriá bóò khao o guu gakhao di qgóòse úú taman domka. ⁶ Ncêea tíí

tc'ëea si i, khamar birí tu u tama gatà tu gha hëé sa. ⁷Tc'ëe ra kòo, wèém khòèm ga kò tíí khama ii sa, igabam wèém khòè ba Nqarim koe guu a tääkase máàèa hãa. C'ëe ba gam di sa úúa, me c'ëe ba c'ëe sa úúa.

⁸Ncëeskar ko sèè tama khòèan hëé naka dxàe-ntcòan hëéthéé ka máá: Kg'ama hëéa ne qàè e, sèè tamase, ncëer tíí hëéa khama, témé. ⁹Igabaga ncèè qgóòse tama ne kò hãa ne méé ne sèè, sèè sa cgáé si i ke, kg'ama hãa a ncóóan ka.

¹⁰Eë sèèa hãa ner ko ncëe x'áèan máá, tíí ka tamase igaba X'aigam koe guu a: khòè sa méés gas dim khòè ba táá aagu guu. ¹¹Igabaga ncèè aagu mes kò ko ne méés kg'ama hëé sèè tamase, kana nxãaska tòókuan kúrú xg'aekua khara koe. Gataga méém khòè ba thëé gam dis khòè sa táá aagu guu.

¹²Igaba ncëea tíí ko c'ëe ne ka méé ga a, X'aigam ka tamase: Ncèè c'ëem dtcòm-k'g'aom kò dtcòm-k'g'ao tamas khòè sa úúa, si ko x'ãè cgoa ba tc'ëe ne méém táá aagu si guu. ¹³Si kò gataga thëé khòè sa dtcòm-k'g'ao tamam khòè ba úúa hãa, me ko x'ãè cgoa sa tc'ëe ne méés táá aagu me. ¹⁴Khòèm èe dtcòm tama ba nxãakamaga gam dis khòès **di dtcòm**an koe guu a q'anokaguèa hãa, si gataga khòès èe dtcòm tama sa nxãakamaga gas dim khòèm **di dtcòm**an koe guu a q'anokaguèa hãa khama. Ncëeta i kò ii tama ne i ga kò gatu di cóán q'ano tama, igaba i ncëeta ii domka i ncëeska cóáa tu q'anokaguèa hãa. ¹⁵Igabaga i kòo c'ëe-k'g'áía khara èe dtcòm tama a qòò kg'oana ne méé i guuè naka qòò. Dtcòmà hãam khòè ba kana dtcòmà hãas khòès igabagas èeta ii zi qgáí zi koe xgàè-k'g'ammè tama. Tòókuan tu gha úú kam Nqari ba tcii tua khama. ¹⁶Nta si ma q'ana, khòè seè, sarim khòè ba si gha kgoara sa? Kana tsi ntama q'ana, khòè tseè, tsaris khòè sa tsi gha kgoara sa?

¹⁷Wèém khòè ba méém èem ma X'aiga ba máa mea khama ma kg'òè naka èem ma Nqari ba tcii mea khama hëéthéé e. Ncëea wèé zi kereke zi koe tirim x'áèm ga me e. ¹⁸A khòè ba kò kg'aiga q'ãe nqãa-qgai khòèa èem ko tciiè x'aè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòèm gha sa qaa guu. A khòè ba kò q'ãe nqãa-qgai khòè tama èem ko tciiè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòoku sa qaa guu. ¹⁹Q'ãe nqãa-qgai khòoku sa gúú cgáés tama si i, si gataga thëé q'ãe nqãa-qgai khòèè tama sa gúú cgáés tama si i, igabaga cgáés gúú sa Nqarim di x'ãè-k'g'áman qgóóa qari si i. ²⁰Wèém khòè ba méém èem kò Nqari ba tcii mea kam kò hàna hãas téé-q'ooos koe hãa. ²¹Qãà tsia kò ii èe tsi kòo tciiè ka? Táá hëé nakas nxãa sa ntcãa-ntcãa tsi guu. Igabaga kgoarasean dim x'aè ba tsi kòo hòò ne, tséékagu me. ²²Gaam èe kò qãà ii, èem ko X'aiga ba tcii me ka ba X'aigam dim khòèm kgoarasea hãa me e, me gataga gaam èe kò kgoarasea hãa èem ko tciièm ka, ba Krestem dim qãà me e ke. ²³Nqari ba kaisase suruta máá tua hãa, ke táá khòèan di qãàn kúrú guu. ²⁴Tíí qòe ga tuè, wèém khòè ba méém èem kò Nqari ba tcii me kam kò hãas téé-q'ooos koe Nqarim cgoa hãa.

Khòèan èe sèè tama a

²⁵Ncëeska, sèè tama ne khòè ne ka. X'aigam koe guua hãa x'áèa ner úú tama, igabagar ko ncëe tíí tc'ëea hãa sa birí tu u, X'aigam di thòò-xama-máákuan ka tcom-tcomsar khòè ra iise. ²⁶Ncëem x'aèm q'oo koer hàna zi tcabà zi domkar tc'ëea máá, qãè e khòèm gha èem ii khama ma ii sa, ta tc'ëea. ²⁷Khòè sa tsi kò úúa ne, táá aagu si tsi gha sa tc'ëe guu, a ncèè khòè sa tsi kò úú tama ne, táá khòè sa tsi gha sèè sa tc'ëe guu. ²⁸Igabaga sèè tsi kò ko ne tsi chibi kúrú tama, gataga ncèè qanega xóé cgoaè tamas khòès kò ko sèè nes chibi kúrú tama.

Igaba ēe ko sèè ne gha kái zi tcabà zi gaas kg'òès di zi koe tcàà, ra ncèe zi tcabà zi koe tcg'òò tu u kg'oana.

²⁹Tíí qōe ga tuè, méér ko sa ncèe si i: **X'aigam ko hàà** x'aèa nea cúu u. Ncèe koe guus ka méé xu ēe khòè zi sèèa hāa xu, úú zi tama khama ma hāa; ³⁰gataga méé ne ēe ko kg'ae ne kg'ae tama khama ma hāa; naka ne ēe qāè-tcaoa hāa ne, qāè-tcaoa tama khama ma hāa; naka ne ēe ko x'ámá ne, gúúan ēea gane di tama khama ma hāa; ³¹ēe ko nqōóm di zi gúú zi tséékagu ne méé ne gataga kaisase gazi koe tséé tama khama ma hāa, ncèem nqōó ba ko ncèem kámám ka chòè ke.

³²Káise tc'ēe-tc'ēesean koe tu gha kgoarasea hāa sar ko tc'ēe. Sèè tamam khòè ba X'aigam di zi gúú zi koe tcàà tc'ēea, X'aiga bam ga ma qāè-tcaokagus koe. ³³Igaba ēe sèèa hāam khòè ba nqōóm di zi gúú zi koe tcàà tc'ēea, gam dis khòè sam ga ma qāè-tcaokagus koe - ³⁴i tc'ēe-kg'ámá ba q'aa-q'aasea. Khòès ēe sèèè ta ga hāa sa kana kg'áò-khoe cgoa qanega xóé tamas khòè sa X'aigam di zi gúú zi koe tcàà tc'ēea, nxāasegas gha tc'áróa sa hée naka tc'ēea sa hēéthéé koe X'aigam koe tcom-tcomsa ii ka. Igaba khòès ēe sèèa hāa sa nqōóm di zi gúú zi koe tcàà tc'ēea, gas dim khòè bas ga ma qāè-tcaokagus koe. ³⁵Ncèe gúúa ner ko húa tu domka nxàe, xgâè-kg'am tu u tamase, igaba tu gha tchànóm dàòm koe kg'òè ka, a tu a X'aigam koe x'àè a táá wèè za sèèa tòòè.

³⁶Ncèè khòèm kò tc'ēea máá, ēem séèkuan nqòòkagua hāas dxàe-coas qanega xóé cgoaè tama sa sèèan kam qāès gúú sa kúrú tama, ta tc'ēea, igabagam kò tcáóa ba q'oo koe kaisase ncàm sia a qgóósean ga úú tama ne méém guuè naka ba ēem tc'ēea hāa sa kúrú naka baa sèè si, tshúús gúú sam gha kúrú tama ke. ³⁷Igaba khòèm ēe tcáóa ba q'oo koe kgàea a tcomsea ba,

c'ēe gúú kaga chùèè tama ba, igaba ēem tc'ēea a kúrú kg'oana hāas koe qgóósea hāa ba, qanega xóé cgoaè tamas khòè sam sèè tite sa bìrīsea hāa ba, nxāa ba ko qāès gúú sa kúrú. ³⁸Khama nxāaska ēe ko qanega xóé cgoaè tamas khòè sa sèè ba ko qāès gúú sa kúrú, igabaga ēe sèè tama ba ko kaisase cgáés gúú sa kúrú.

³⁹Khòè sa x'àèan dòm q'oo koe hāa, gas dim khòèm kg'òèa hāas noose. Igabaga ēem ko gas dim khòè ba x'óó nes tc'ēes kom khòè ba sèèan koe kgoarasea hāa, igabaga méém X'aigam di ba ii. ⁴⁰Tíí ko bóò kas gha kaisase qāè-tcaoa, sèèè tamases kò hāa ne. Ra gataga tc'ēea máá, tíí igabagar thēè Nqarim dim Tc'ēe ba úúa hāa, ta tc'ēea.

Dtcòm-kg'ao ne hēé naka dteòm-kg'ao tama ne hēéthéé e (8–10)

Kúrú mááseèa nqárian ko máàè tc'óoa ne

8 Ncèeska, kúrú mááseèa hāa nqárian ko máàè tc'óoan dim **kg'uim dim xoa ba**: Q'ana ta hāa, wèèa ta ga q'āan di tc'ēean úúa hāa sa. Q'āan di tc'ēea ne ko kúrú ta a ta bóò-boose, igabagas ko ncàmku sa tshàoa ghùì ta a. ²Khòèm ēe tc'ēea máá, c'ēe gúúm q'ana hāa, ta tc'ēea ba qanega cúí gúú ga q'āa tama, ēem ga kò ma q'āa ana hāa khama. ³Igabaga khòèm ēe Nqari ba ncàma ba Nqarim ka q'āaèa.

⁴Khama ncèeska, kúrú mááseèa hāa nqárian ko máàè tc'óoan tc'óós ka: Q'ana ta hāa, kúrú mááseèa hāa nqárian nea nqóómkg'ai koe cg'āa-cg'ana a sa, i gataga c'ēe nqári káà a, igabam cúím Nqari ba hàna. ⁵Nxāata i ma kái nqárian nqarikg'ai koe hēé kana nqóómkg'ai koe hēéthéé hàna igaba - ncèe i tseeguan kaga ma kái “nqárian” hēé naka “x'aigam” hēéthéé ma hàna

khamaga ma, ⁶igabam gatá ka cúim Nqari ba hàna, Xòò ba, ncêe wèé zi gúù zi kúrúa hãa ba, ta Gam ka kg'òèa ba, naka cúim X'aigam Jeso Kreste ba hêéthêé e, ncêe wèé zi gúù zi Gam koe guu a kúrúèa ba, ncêe Gam ka ta kg'òèa ba.

⁷Ncêes gúù sa wèé khòè koe q'ãase tama. Igabaga ne c'êe ne khòè ne qanega tc'èea máá, kúrúa máaseèa hãa nqári ne kg'òèa, ta tc'èea. Gaa domkaga ne tc'èea máá, kúrúa máaseèa hãa nqárian di tc'òoa ne ko tc'òòè, ta tc'èea. I ncêem dàòm ka gane di tcáóan nxáakamaga cg'uri-cg'urièa, kg'amka a khama. ⁸Igaba tc'òoa nea Nqarim koe cúu-cuu ta a tama. Tc'òó ta ga ko kana ta ga tc'òó tama igaba ta cg'áé tama.

⁹Q'ana méé tu hãa naka táá gatu di kgoarasean tséékagu naka èe kg'amka ne kúrú naka ne chìbian koe tc'ãa guu. ¹⁰Ncêe c'èem khòèm tcáóa ba koe kg'amkam kò ko tsáá tc'èega tsi bóò, tsi ko kúrúa máaseèa hãa nqárian dim còrè-nquum koe tc'òó, ne sa nxãa sa ghùì tcáó me nakam kúrúa máaseèa hãa nqárian di tc'òoan tc'òó tite? ¹¹Me gha ncêem dàòm ka kg'amkam qòem tsari ba, ncêe Krestem gaam domka x'óóa hãa ba, nxãa ba gha tsari "tc'èegan" ka cg'òòè. ¹²Eè tu kò kg'amka tcáóan gatu ka qòese ga ne di thòò-thòò, a ko gatu ka qòese ga ne koe chìbian kúrú, ne tu ko ncêem dàòm ka Krestem koe chìbian kúrú. ¹³Khama, ncêe tc'òoan kò ko tíí qòe ba kúrú me ko chìbian koe tc'ãa ner gaicara chòò tamase kg'òóan kg'ooa hãa tite, nxãasegar gha chìbian koe táá tc'ãa me ka.

X'áè úú-kg'aom di kgoarasease hãa ne

9 Kgoarasea tama ra gáé hãa? X'áè úú-kg'ao ra tama ra gáé? Qanega ra gáé gatá dim X'aigam Jeso ba bóò ta ga hãa? Tiri tsééan X'aigam koer kúrúa hãa koe

tu gáé guu tama? ²Eètar ga ma c'èe ne koe x'áè úú-kg'ao ra tama ra a, igabagar tseeguan kaga gatu koe x'áè úú-kg'ao ra a! Tu gatu X'aigam koe tiri tu x'ái tu u, x'áè úú-kg'ao ra ii di tu khama.

³Eè tshúù xòèa te ko qaa ne koer gha ncêea mááse ncêeta ma xòan ka: ⁴Tc'òóan hêé naka kg'áàn hêéthêé koe tsam gáé kgoarasea hãa tama? ⁵Dtc'òma hãas khòè sa sèe a nxãas cgoa caatean koe tsam gáé kgoarasea hãa tama, ncêe c'èe xu x'áè úú-kg'ao xu hêé naka X'aigam **Jesom** ka qòesea xu hêé naka Petere^{††} ba hêéthêé xu ko hêé khama ma? ⁶Kana tíí hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsam cúí tsam méé tsam tséé naka kg'òèkaguses gúù saa? ⁷Ndakam ncòo-kg'ao ba ko gam di tsééan koe suruta mááse? Díí ba ko kg'om xhárà ba xhárà a táá tc'áróa ba tc'òó? Díí ba ko piri zi kòre b'íia zi kg'áà tamase?

⁸Ncêe zi gúù zi tíí tc'èe koe tcg'oa tama, a zi a ko thêé Baebeles kaga nxàèè. Tseegu tama raà? ⁹Moshem di x'áèan koe i góásea khama a ko máá: "Ghòèm kò ko maberean náà gáí a ko dxòó ne méé tsi táá dxòóan cara me guu," témèè. Nqari ba gáé kò ko ghòèm ka **cúí** tc'èe-tc'èese? ¹⁰Gatá ka ba gáé kò kg'ui tama? Eè, gatá domka i ko góáèa hãa, xhárà-kg'ao ba méém nqòòan úúa hãase xhárà nakam náà gáí-kg'ao ba nqòòan úúa hãase náà gáí, gaan koe tsara gha kg'òèan hòò di i. ¹¹**Eè xae ko qãè tchòàn birì tu u ka** xae kò Tcom-tcomsam Tc'èem di cgùrian gatu koe xhárà. Ka xae gáé nxãaska, gatu koe xae gha gúù zi tcuàan di qarian úú tama? ¹²Ncêe c'èe xu kò qarian úúa hãa èeta ii hùian xu gha gatu koe hòò di i, ne tsam gáé sítam gane ka kaisa qarian úú tama gatu koe tsam ga hòò o di i?

Gatà i ii igaba tsam ncêe qarian tséékagu ta ga hãa. Igaba tsam ko kg'ama

^{††}9:5 **Peterè** - Gerika sa ko "Kefase" témé.

wèes gùu sa qád tcáóan cgoa kúrú, nxáasega tsam gha táá Krestem di qâe tchôn di xгаа-xgaan xgâe-kg'am ka. ¹³ C'úua tu gâe hâa êe ko tempelem koe tsée xua ko gaxu di tc'ooan tempelem koe hòd sa, xu ko êe ko altaram koe tsée xu êe dàda-máákus ko tcg'òóa mááèan koe gaxu di xòè-coan hòd sa? ¹⁴ Gatà iim dàdòm cúim kam ko X'aigam **Nqari** ba x'áèan tcg'òó, êe ko qâe tchôn xгаа-xгаа xu méé xu gaxu di kg'òèan gaan koe hòd sa.

¹⁵ Igabagar ncêe qarian ka cúfan ga tséékagu ta ga hâa. A ra a gataga kúrú tu gha máá te zi di nqòdan úua hâase ncêe zi gúu zi góá tama. Kg'ama ra ga x'óó, c'èem khòè ba guu nakam hàà tiris koase sa ntcoe ka tamase. ¹⁶ Qâe tchôn ner ko xгаа-xгаа domkar koasea hâa tite, kaisase ko tíi koe qaases gúu si i khama. Cg'âe i gha ii ncêe qâe tchôn ner kò xгаа-xгаа tama ne! ¹⁷ Ncêes gúu sar kò ko tíi tc'êe koe guu a ko kúrú ner ga kò surutan qaa. Igabagar ko tíi tc'êe koe guua hâa sa kúrú tama, a ra a ko kg'ama Nqarim máà tea tsééan kúrú. ¹⁸ Ka nxáaska ra gha dùútsa surutaku sa qaa? **Káà si i!** Gaa domka méér khòèan surutakagu tamase qâe tchôn xгаа-xгаа. Naka ra táá tiri qarian qâe tchôn xгаа-xгаа koe tséékagu guu.

¹⁹ Eëtar ma kgoarasea, a c'êe khòè dir qâar tama ra a, igaba ra kò wèém khòèm koe qâa ba kúrúse, nxáasegar gha kái ne khòè ne Nqarim koe kabi ka. ²⁰ Juta ne koer kò Jutam khama ma qgóóse, nxáasegar gha Juta ne Nqarim koe kabi ka. Ncêe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne koer kò tíi igaba x'áèan dòm q'oo koe hàna khama ma qgóóse, (ëetar ma x'áèan dòm q'oo koe hâa tama igaba), nxáasegar gha êe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne Nqarim koe kabi ka. ²¹ Eë x'áèan úu tama ne koer kò x'áè úu tamam khama ma qgóóse, nxáasegar gha gane êe x'áèan úu tama ne Nqarim koe

kabi ka (ncêe sa máá, Nqarim di x'áèa ner komsana tama témé tama, Krestem di x'áèa ner ko komsana khama). ²² Eë kg'amka ne koer kò kg'amkam khama ma qgóóse, nxáasegar gha kg'amka ne Nqarim koe kabi ka. Wèes gúu sar wèe khòèan koe kúrúse, nxáasegar gha wèe zi qgâi zi koe c'êea ne ga kgoara ka. ²³ Wèe zi ncêe zir ko qâe tchôn domka kúrú, nxáasegar gha qâe tchôn di ts'ee-ts'ee kg'aikuan hòd ka.

²⁴ C'úua tu gâe hâa, qàròs di qgâi koe i ko wèe qàrò-kg'aoan qàrò, igabam ko cúí ba surutan hòd sa? Ke tu gataga qàrò thêe naka tua gha nxáasega surutan hòd. ²⁵ Wèém khòèm êe tààku dis kòès koe ko tcàa ba ko thòòkas xгаа-xgaases qarís koe tcàa. Eë sa ne ko kúrú, nxáasega ne gha chòòkos cába sa cábákaguè ka; igaba ta ko gatá chòò tamas cábas domka kúrú si. ²⁶ Khamar còoka bóò úu tamam qgóé-kg'aom khama ma qgóé tama, a ra a tc'áám cgoa ko x'áàkum khòèm khama ma x'áà tama. ²⁷ Igabar ko tirim tc'áró ba qgóó xgâe, a ra a ko qâa ba kúrú me, khòè ner ko xгаа-xгаа qâa q'oo koer gha nxáasega táá xhàiguèe ka.

Iseraele koe kúrúse zi gúu zi di dqàèkua ne

10 Tíi qòe ga tuè, tc'êe-tc'êese tu gha sar ko tc'êe, gatá ka tsgóose ga ne wèe ne kò túú-c'òòs dòm q'oo koe hâa, a kò wèea ne ga tshàa-dxoo ba tchoaba sa. ² A ne a kò wèea ne ga túú-c'òòs koe hêe naka tshàa-dxoom koe hêéthêe Moshem koe hâase tcguu-tcguuè. ³ A ne a kò wèea ne ga cúis tc'òos tc'èem di sa tc'óó. ⁴ A ne a kò wèea ne ga cúis gúus kg'âa di sa kg'âa tc'èem di sa, êe ko xùri nem nxòám tc'èem dim koe ne kò kg'âa khama; me kò èem nxòá ba Kreste Me e. ⁵ Igabam kò Nqari ba kái-kg'áa ne táá qâe-tcaoa máá, i kò tc'áróa ne tchàa-xgóós koe dxàua q'aaè.

⁶Zi kò ncêe zi gúù zi gatá koe x'ái zi iise kúrúse, nxāasega ta gha cg'āè zi gúù zi táá tcáóa ta koe tcāà ka, ēe ne ko gane hēé khama. ⁷Táá kúrúá mááseèa hāa nqárian dqòm guu, ncêe gane ka c'ēe ne kò hēé khama. Ncêe i ma góásea a ko máá: “Khòè nea kò ntcōó, a tc'óó a kg'áa a ne a ko tēe a ntcāà,” témé khama. ⁸Táá méé ta cg'áràn kúrú guu, ncêe gane ka c'ēe ne kò hēé khama, i ko cúím camí ka 23,000 khama noo khòèan x'óó. ⁹Táá méé ta Kreste ba kúrúá bóò guu, ncêe gane ka c'ēe ne kò hēé khama, a ko cg'aoan ka cg'ōòè. ¹⁰Táá méé ta kg'ui-kg'uise guu, ncêe gane ka c'ēe ne kò hēé khama, a ne a kò cg'òokom moengelem ka cg'ōòè.

¹¹Ncêe zi gúù zi kò gane koe kúrúse, **gatá koe** zi gha x'ái zi ii ka, a ko q'āa-q'āa ta a zi gha ka góá tòòè, gatá ncêe chòò dim x'aèem ka hàà cgaeèa ta ka. ¹²Khama ncêè qarika tsi tēe, ta tsi kò tc'ēea, ne méé tsi q'òése naka táá cg'áé! ¹³Wèè kúrúá bóòkuan ēe gatu koe ko kúrúse nea khòèan koe ko kúrúsean ga a. Igabam Nqari ba tcom-tcomsa Me e, a ba a cuiskaga guu naka tu tàà tu u kos ka kúrúá bóòè tite, igabam gha ēe ko hàà cgae tu us kúrúá bóòkus koe dàò ba máá tu u, tu gha ma nxāa si sa, nxāasega tu gha qáò-tcaoa máá si ka.

Kúrúá mááseèa hāa nqárian dis kòè sa hēé naka X'aigam Nqarim dis tc'óo sa hēéthēé e

¹⁴Ncàm-ncamsa tu tiri tuè, gaa domka méé tu kúrúá mááseèa hāa nqárian bèe. ¹⁵Tc'ēega tu khòè tu iiser ko kg'ui cgoa tu u, ke tu bóòa tcg'òóa mááse dùù sar ko kg'ui sa. ¹⁶Kubis ncêe ts'ee'kg'aian di còrèan ko gaas koe nxāèè sa, ncêe ta ko Nqari ba gaas koe qāè-tcaoa máá sa, nxāa sa gáé Krestem di c'áðan cgoa xg'ae-xg'ae ta a tama? I péréan ncêe ta ko khòá Krestem dim tc'áróm koe xg'ae-xg'ae ta a tama? ¹⁷Cúím péré ba hàna, domka ta

gatá ncêe kái ta cúím tc'áró me e, wèea ta ga ko cúím péré ba tc'óó khama.

¹⁸Iseraele di ne khòè ne ka tc'ēe-tc'ēese: gane ēe ko altaram koe dàòamááku sa tc'óó ne, nxāa nea gáé Nqarim di tsééan altaram koe ko kúrúè koe xg'aea hāa tama? ¹⁹Kana ra ko dùù sa nxàe? Kúrúá mááseèa nqárian dis dàòamááku sa gúù cg'áé si i saà, kana kúrúá mááseèa hāa nqári nea gúù cg'áé e saà? ²⁰Eè-èe, nxāas tama si i. Méér kos gúù sa ncêe si i: kúrúá mááseèa hāa nqárian di zi dàòamááku zi ko dxāwa tc'ēean kúrúá mááè khama zi Nqari ba kúrúá mááè tama, ra tc'ēe tama dxāwa tc'ēean cgoa tu gha xg'ae sa. ²¹Cuiskaga tu X'aigam dis kubis koe ko kg'áà, naka tua dxāwa tc'ēean dis kubis koe ga thēé kg'áà hāa tite. Cuiskaga tu X'aigam dim tafolem koe ko tc'óó naka tua gataga dxāwa tc'ēean dim tafolem koe ga thēé tc'óóa hāa tite. ²²Kana ta X'aiga ba taukagu kg'oana? Kana ta tc'ēea máá, Gam ka ta qari ta a, ta tc'ēea?

Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasease hāa ne

²³**C'ēe khòèa ne ga máá:** “Wèés gúùs kúrú ta kgoara mááèa,” témé, igabar **ko tíí máá:** “Wèés gúù sa hùian úúa hāa tama,” témé. **I ga c'ēe khòèan máá:** “Wèés gúùs kúrú ta kgoara mááèa,” témé, **ra ko tíí máá:** “Igabas wèés gúù sa tshàoa ghùì tsi tama,” témé. ²⁴Táá méém c'ēm khòè ba gam ko tc'ēes gúù sa qaa guu, igaba méém c'ēe ne ko tc'ēe zi gúù zi qaa.

²⁵Wèés gúùs kg'òóan ko x'amáguè qqái koe ko x'amáguè sa tu ga tc'óó, káíse tc'ēe-tc'ēese naka tēè tamase. ²⁶Nqóó ba hēé naka wèés gúùs ēe gaam koe hàna sa hēéthēéa Nqarim di i khama.

²⁷C'ēm khòèm dtcòm-kg'ao tamam kò tc'óoan nqai koe tcii tu u, tu kò síí kg'oana ne méé tu síí naka wèés gúùs cookg'aia tu koe ko tòòè sa tc'óó, káíse tc'ēe-tc'ēese naka tēè tamase. ²⁸Igaba

ncèe c'èem khòem kò birí tu u a ko máá: “Ncèe sa dàòà-máákus koe guua,” témé ne táá tc'óó si guu, gaam khòem èeta ma birí tua hãa ba hêe naka káise tc'èe-tc'èesean hêéthêe domka. ²⁹ Káise tc'èe-tc'èesea ne, tar kò ko mée ner gatu dian nxàe tama, a ko c'èem dian nxàe. Nta i gha ma c'èem khòem di káise tc'èe-tc'èesean tiri kgoarsean koe xgâe-kg'am te? ³⁰ Ncèe qâe-tcaoaser kòo tc'óó ne ra ko dùús domka cg'âese kg'ui cgoaèa máá? Nqari bar ko qâe-tcaoa máá ka.

³¹ Igaba nxâaska, tc'óó tu ga ko kana tu ga ko kg'âa kana dùú wéé ãe tu ga ko kúru igabaga, wééan ãe ga Nqarim di dqòmàn di iise kúru. ³² Khòèan *gaan di dtcòmàn koe* qómàn qgóókagu tama tu khòè tu mée tu ii, Juta nea ga igaba, kana Gerika nea ga igaba, kana Nqarim dis kereke saa ga igaba. ³³ Ncèer ko tíí ma wéé zi dàò zi ka ma wéé ne khòè ne qâe-tcaokagu khama ma. Tiri qâèa ner qaa tama igabar ko kái ne di qâèan qaa khama, nxâasega ne gha kgoaraè ka.

11 Serè te tu, ncèer ko ma Kreste ba ma serè khama ma.

Kerekes di kg'òèan hêé naka Nqari ba qámsea máán hêéthêe e (11–14)

Còrèan di qgáian koe qâese qgóósea ne

² Èer kò màà tu u xgaa-xgaan tu ko xùri, a tu a ko wéés gúús koe tc'èe-tc'èese te khamar ko dqòm tu u. ³ Igabar ko tc'èe, bóòà tu gha q'âa sa, wéém khòem dim tcúú ba Kreste Me e, me khòès dim tcúú ba gas dim khòè me e, Me Krestem dim tcúú ba Nqari Me e sa. ⁴ Khama khòem ãe cábá hãase ko còrè ba kana ko porofita ba ko gam dim tcúú ba sau-cgaekagu. ⁵ Si ko wéés khòès ãe

cábá tamase ko còrè kana ko porofita sa, gas dim tcúú ba sau-cgaekagu; tcúúa sas dqòma hãa khamaga i ii khama. ⁶ Khòès ko cábá tama ne méés gataga c'òòà sa thêe dqòm. Igaba ncèe khòès ga dqòma tcg'òós kò sau-saugas gúú sa ii, ne méés nxâaska cábá. ⁷ Khòè ba méém táá cábás gúú si i, Nqarim dis ii sa hêe naka x'âa ba hêéthêe me e ke, si khòè sa khòèm dis x'âa si i. ⁸ Khòè ba khòès koe guu naka kúruè tama, igabas khòè sa khòèm koe guu a kúruèa hãa khama. ⁹ Me kò gataga khòè ba khòès domka kúruè tama, igabas kò khòè sa khòèm domka kúruèa hãa. ¹⁰ Ncèes gúús domka hêé naka monegele xu domka hêéthêe méés khòè sa cábá hãa naka khòèm di qarian koes hãa sa x'ái. ¹¹ Igabas X'aigam *Nqarim* koe khòè sa khòèm ka cúíá hãa tama, nakam khòè ba khòès ka cúíá hãa tama. ¹² Ncèes ma khòè sa khòèm koe guua hãa khamagam ma khòè ba khòès ka ábàèa khama; i wéé gúúan ga Nqarim koe guua.

¹³ Bóòà tcg'òòá mááse: khòès gha cábá tamase Nqari ba còrèa ne qâe e sa? ¹⁴ Gúú zi di ii-q'ooan koe ga i gáé guu naka x'ái tu u tama, khòèm kò qáò c'òòàn úúá ne i sau-sauga a sa, ¹⁵ igaba ncèe khòès kò qáò c'òòàn úúá ne i gas di x'âa a? Qáò c'òòàn nes máàèa, qàbi tcúú cgoa as gha ka khama. ¹⁶ Igaba ncèe c'èe khòèan kò ncèe sa ntcoe kg'oana ner ko máá: ‘Sita èeta ii kg'òòàn úúú tama, zi Nqarim di zi kereke zi igabaga èeta ii kg'òòàn úúú tama,’ témé.

X'aigam Nqarim dis tc'óo sa

(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)

¹⁷ Igabaga ncèe ko xùri zi x'âé zi kar dqòm tu u tama: xg'aea tu kò hãa ne tu ko kaisa cg'âèan kúru, qâèan ka khama.

††11:10 méés khòè sa cábá hãa naka khòèm di qarian koes hãa sa x'ái - Gerika sa ko máá: “Khòè sa méés tcúúa sa koe qarian úúá hãa,” témé.

¹⁸Tc'ää dis gúús kar ko kóm, kerekes koe tu ko hààraa xg'aea hãa ne i q'aa-q'aasean gatu xg'aeku koe hàna hãa sa, ra tc'ëea máá c'ëe koe i tseegu u, ta tc'ëea. ¹⁹Q'aa-q'aasean méé i gatu xg'aeku koe hãa, naka ne gha nxãasega ëe tchàno ii ne bóða q'ãaè. ²⁰Eë tu kò hààraa xg'aea hãa ne i nxãan Nqarim dis tc'òos dqòda dis tama si i. ²¹Tc'óó tu kò ne tu qãàku tama khama, me ko wèém khòè ba gam ka tc'óóa mááse, me c'ëe ba xàbà, me c'ëe ba nqàre. ²²X'áéan tu gáé úú tama, kg'áà tu ga, a tc'óó di i? Kana tua ko Nqarim dis kereke sa ntcòe, a ëe káà gúú ne sau-cgaekagu? Dùú sa ra gha gatu ka méé? Dqòm tu u méér? Igabar ncëes gúús koe guu a cuiskaga gatá hëéa tite.

²³X'aigam **Nqarim** kar máàèa hãa ncëer ko gataga thëé máà tu u sa khama: X'aigam Jeso ba kò ãem gha hàà khòèan tshàu q'oo koe tc'ääem ntcùúm ka péréan séè, ²⁴a ãem ko Nqari ba qãè-tcaoa máá ka khòá q'aa si, a máá: “Ncëea Tiri tc'áróan ga a, ncëe gatu di i; ncëeta méé tu hëé, nxãasega tu gha tc'ëe-tc'ëese Te ka,” témé. ²⁵Gaam dàòm cúúm kam kò tc'óóa xu ko xg'ara ka kubi sa séè, a máá: “Ncëes kubi sa kabas qáé-xg'ae si i c'áða Te koe; ncëeta méé tu hëé, wèè x'aèan ëe tu ko kg'áà ka, nxãasega tu gha tc'ëe-tc'ëese Te ka,” témé. ²⁶Wèé x'aèan ëe tu ko ncëe péréan tc'óó, a ko ncëes kubis koe kg'áà, ne tu ko Nqarim dis x'oo sa nxàea tseegukagu, Me nxãakg'aiga síf hàà khama.

²⁷Gaa domkam gha ëe saucgaekaguko cauan cgoa ko péréan tc'óó a ko Nqarim dis kubis koe kg'áàm khòè ba chibiga ii, a ba a gha ko X'aigam **Nqarim** dim tc'áró ba hëé naka c'áða ba hëéthëé cg'uri-cg'uri. ²⁸Gaa domka méém khòè ba kg'aika tc'áða ba q'oo qãèse bóð naka baà nxãawa péréan tc'óó naka baà Nqarim dis kubis koe kg'áà. ²⁹Ncëè c'ëem khòèm kòo tc'óó a ko kg'áà, Nqarim dim tc'áró ba ko dùú sa méé sa bóða q'ãa tamase,

nem gha ko ãem ko tc'óó a ko kg'áà ka gam dis xgàraku sa óága cgaese khama. ³⁰Gaa domkaga i gatu xg'aeku koe kái-kg'áía tu kg'amka a, a ko tsàà, i c'ëe-kg'áía tu x'óóa. ³¹Igaba ncëè gatá ka ta kòo xgàrase ne ta Nqarim di xgàrakuan dòm q'oo koe hãa tite. ³²Igaba ncëè X'aigam kò ko xgàra ta a nem ko tchàno-tchano ta a, nxãasega ta gha táá nqòóm di ne cgoa cg'òoè ka.

³³Ke tu nxãaska tí qòe ga tuè, ëe tu kò hààraa xg'ae a ko tc'óó ne méé tu qãàku. ³⁴Ncëè khòèm kò xàbà hãa ne méém x'áéa ba koe tc'óó, naka tu gha xg'aea tu kò hãa ne nxãasega táá xgàraè guu.

Hàar ko x'aè kar gha hàà c'ëe zi gúú zi ka qãèse biría tchàno-tchano tu u.

Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi

12 Ncëeska, tí qòe ga tuè, tc'ëe ra ko Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi ka tu gha q'ãa sa. ²Q'ana tu hãa, qanega tu xg'ao dtcòm-kg'ao tama ka tu xg'ao kúrúa mááseèa hãa nqàrian koe tceea úúèa sa, ncëe kg'ui tama a. ³Gaa domkar ko tc'ëe, ncëes gúú sa méé tu q'ãa sa: Nqarim dim Tcom-tcomsam Tc'ëem ka gha kg'uikaguè a máá: “Jeso ba méém cg'úúè” témém khòè ba káà me e, me gataga káà me e, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka hàà cgaèè tamase gha máá: “Jeso ba X'aiga Me e” témé ba.

⁴Táàka zi aba zi hàna, igabagam cúúm Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hàna. ⁵Táàka zi dàò-kg'ám zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúúm Nqari ba hàna. ⁶Táàka zi tséé-kg'ám zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúúm Nqari ba hàna, ncëe ko wèèa zi ga wèém khòèm koe kúrú zi tséé ba.

⁷Wèém khòèm koe i ko Tcom-tcomsam Tc'ëem di aban táákase x'áise, nxãasega ne gha wèè ne khòè ne tsééa xg'ae ka. ⁸Tcom-tcomsam Tc'ëem kam ko c'ëe ba tc'ëean di kg'uiian máàè, me c'ëe ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'ëem

kaga q'āan di tc'ēan di kg'uiian máàè. ⁹Me c'ēe ba Gaam cúim Tcom-tcomsam Tc'ēem kaga dtcòm sa máàè, me c'ēe ba Gaam cúim Tcom-tcomsam Tc'ēem kaga khòèan qāèkagu di zi aba zi máàè. ¹⁰Me c'ēe ba are-aresa zi gúù zi kúrú di qarian máàè, me c'ēe ba porofitan dis aba sa máàè, me c'ēe ba tǎáka xu tc'ēe xu bòda q'aa-q'aa dis aba sa máàè, me c'ēe ba tǎáka xu tam xu ka kg'uiian dis aba sa máàè, me c'ēe ba tǎás kg'ui sa kg'uia kǎbi dis aba sa máàè. ¹¹Cúí a Gaam cúim Tcom-tcomsam Tc'ēem di tséé e ncēe wèé e, Me ko wèém khòè ba q'aa-q'aa máá a, ēem ko ma Gabá ma tc'ēe khama.

Cúim tc'áróm kái xòèan úúa ba

¹²Ncēe tc'áróm ma cúí ii, igabam kái xòèan úúa, i gam di xòèan kái i igaba i ko cúim tc'áro ba kúrú, khamaga i Krestem ka ii. ¹³Wèéa ta cúim Tcom-tcomsam Tc'ēem ka tcguù-tcguuèa hāa, cúim tc'áro ba ta gha kúrú ka khama, Juta ne hēé, Gerika ne hēé, qāa ne hēé naka ēe kgoarasea hāa ne ne hēéthēé e, me kò wèéa ta koe ga cúim Tcom-tcomsam Tc'ēe ba ntcāa tcāàèa hāa.

¹⁴Tc'áro ba cúim xòèm tama me e, igaba kái zi xòè zi i khama. ¹⁵Ncēè nqàrèm kò xg'ao máá: “Tshàur tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a,” téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a! ¹⁶Ncēè tceem kò xg'ao máá: “Tcgáír tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a,” téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a! ¹⁷Ncēè wèém tc'áróm kò xg'ao tcgáír ba ii ne ba ga ko ntama ma kóm? Ncēè wèém tc'áróm kò xg'ao tcee ba ii ne ba ga ko ntama ma hòm xám? ¹⁸Igabagam Nqari ba wèém tc'áróm di xòèan tchànose tòóa hāa, Gam ko ma tc'ēe khama. ¹⁹Ncēè wèéan ga kò xg'ao cúim xòè ba ii ne ba ga kò tc'áro ba ndaa

hàna? ²⁰Ncēe i ma ii khama i kái xòèan hàna, igabam tc'áro ba cúí me e.

²¹Tcgáír ba cuiskaga tshàur ba bìrí naka máá: “Tc'ēe tsi tama raa,” téméa hāa tite, si tcúú sa cuiskaga nqàrèan bìrí naka máá: “Tc'ēe tsao o tama raa,” téméa hāa tite. ²²Igaba, gaa xòèan tc'áróm di ncēe kg'amka khama ii nea gaan kaisase ko qaasean ga a. ²³Ta ko gataga c'ēe xòèan tc'áróm di ncēe cg'arése ncàmmèa khama ii i, nxāan kaisa ncàman cgoa qgóó. A ta a ko c'ēe xòèan gatá di ncēe chómsea a, cgáése q'óé, ²⁴i gatá di xòèan ncēe tchàa za hàna a, cgáé q'óékuan qaa tama. Igabam Nqari ba tc'áróm di zi xòè zi gatá ma xg'ae-xg'aea, a ncàmmèe tama zi xòè zi kaisa ncàman máana hāa, ²⁵nxāasega i gha q'aa-q'aasean tc'áróm koe táá hāa ka, me gha wèém xòè ba cúíta noose c'ēe ba qāèse qgóó ka. ²⁶Cúim xòèm kòò thòò ne i ko wèé xòèan ga thòò, cúim xòèm kòò dqòmme ne, i ko wèé xòèan ga qāè-tcao cgoa me.

²⁷Tu gatu Krestem di tu tc'áro tu u, a wèéa tu ga Gam di tu xòè tu u. ²⁸Me Nqari ba kerekes koe khòè ne tǎáka zi téé-q'oo zi koe tòóa: tc'āà dis koe x'ǎè úú-kg'ao xu, cām dis koe porofiti ne, nqoana dis koe xgaa-xgaa-kg'ao ne, naka are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao ne hēé, naka qāèkagu di qarian úúa ne khòè ne hēé, naka khòèan ko hùì ne hēé, naka khòèan tc'āà-cookg'aia ne hēé naka tǎáka xu tam xu cgoa ko kg'ui ne hēéthēé e. ²⁹Ka nea kháé wèéa ne ga x'ǎè úú-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga porofiti nea? Kana nea wèéa ne ga xgaa-xgaa-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao nea? ³⁰Kana nea ko wèéa ne ga aban khòèan qāèkagu di máàèa? Kana nea ko wèéa ne ga tǎáka xu tam xu cgoa kg'ui? Kana nea ko wèéa ne ga tǎás kg'ui sa kg'uia kǎbi? ³¹Igabaga méé tu kaisase kaia zi aba zi qaa.

Ra gha ncēeska kaisase qāem dàò ba x'ái tu u.

Ncàmku sa

13 Ncèè tǎáka tǎman khòè ne di cgoar kòo kg'ui naka moengelean dian cgoa hēéthēé e, igabar kò ncàmkuan úú tama ner nxāaska kg'ama ko tcēé-tcēes qanos khama ii kana xg'áña ko xg'aèè sara qano sara khama.

² A ncèè porofitan dis aba sar kò úúa, a ra a wèè zi gúú zi chómsea zi q'ana, a ra a wèè tc'ēean q'āan di ga úúa, a ra a wèè dtcòmān ga úúa ncēe xābian ko nxònokagu u, igabar kò ncàmkuan úú tama ner gúú cgáér tama ra a.

³ A ncèè ēer q'òòā hāan wèè gar kò ko ēe dxàua ne máà, a ra a ko tc'áróā te tcg'òò, dàòè i gha ka, igabar kò ncàmkuan úú tama nes ēe sa cúí gúú ga kabi máá te tama.

⁴ Ncàmku sa qád tcáo si i, a sa a qāè tcáo si i, ncàmku sa tau di tama, a sa a bód-boose di tama, a sa a koase di tama, ⁵ a sa a tshúú cau tama, a sa a qaara mááse tama, a sa a qháése xgòákaguè tama, a sa a cg'āè gúúan kúrúèā hāa tcáoā sa koe tòó tama, ⁶ a sa a cg'āè zi gúú zi ka qāè-tcaokaguè tama, igabagas ko tseeguan di zi gúú zi ka qāè-tcaokaguè, ⁷ a sa a ko wèè gúúan koe qgóóse, a sa a ko wèè gúúan koe dtcòm, a sa a wèè gúúan koe nqòòān úúa, a sa a ko wèè gúúan qád-tcaoa máá. ⁸ Ncàmku sa chòò tite, si gha porofita sa kaà; si gha tǎá xu tǎm xu cgoa kg'ui sa chòò;

i gha q'āa di tc'ēean kaà.

⁹ Gatá di q'āa di tc'ēea nea tc'ào tama, i gatá di porofitan ga tc'ào tama khama.

¹⁰ Igaba ēe tc'āòān kò ko hàà, ne i gha ēe tc'ào taman kaà.

¹¹ Xg'aor cóá ii kar kòo cóá khama ma kg'ui,

a ra a kòo cóá khama ma tc'ēe,

a ra a kòo cóá khama ma xòā,

a ēer ko hàà kaian khòè ba kúrú

kar kò cóán di zi dàò-kg'ám zi chòòkagu.

¹² Ncēeska ta ko bód-kg'áis koe nxòmase bód khama,

igaba ta gha hàà tchànose q'óáku cgoa

Me a bód **Me**.

Ncēeskar cg'árés xòè-coa sa q'ana,

igabar gha ēem x'aèem ka kaisase q'āa,

ncēer ma kaisase q'āaèā khamaga ma.

¹³ Zi gha ncēeska

dtcòm sa hēé,

nqòò sa hēé,

naka ncàmku sa hēéthēé zi hāa,

ncēe zi nqoana zi,

si gaa zi ka kaia sa

ncàmku si i.

Porofitan hēé naka tǎm xu cgoa kg'uiān hēéthēé e

14 Ncàmkuān koe tu tcāān tcáo, naka Tcom-tcomsam Tc'ēem di zi aba zi tcāān tcáoā hāase qaa, igabaga méé tu kaisase qaas gúú sa porofita si i. ² Eē ko tǎm xu cgoa kg'ui ba khòèān cgoa kg'ui tama a ko Nqarim cgoa kg'ui ke. Cúí khòè ga kóma q'āa me tama, Tcom-tcomsam Tc'ēem di qarian kam ko chómsea zi gúú zi kg'ui khama. ³ Igaba khòèē ēe ko porofita ba ko khòèān cgoa kg'ui, tshàoam gha ghùì i, a ba a ghùì-ghui tcáo o, a qgài-qgai tcáo o ka. ⁴ Gaam ēe ko tǎm xu cgoa kg'ui ba ko gaam cúí ba tshàoā ghùise, igaba ēe ko porofita ba ko kereke sa tshàoā ghùì. ⁵ Ncāmān kò hāa, gatu wèéā tu ga tǎm xu cgoa kg'ui sa, igabar ko kaisase tc'ēe porofita méé tu sa. Gaam ēe ko porofita ba ēe ko tǎm

xu cgoa kg'uim ka cgáé me e ke, ncèè kg'uiua xu ko kabìè tama ne. Igabaga ncèè tam xu kòo kg'uiua kabìè nes gha kereke sa tshàoa ghùè.

⁶Ncèeska tíí qōe ga tuè, ncèè gatu koer ko hàà a ko hàà tam xu cgoa kg'ui ne ra gha ko dùús qāè sa kúrúa máá tu u, ncèè méé xu ko sar ko x'ái tu u tama, kana q'āan di tc'ēan màà tu u tama ne, kana porofitan màà tu u tama ne, kana c'ēe gúù ga xгаа-xгаа tu u tama ne? ⁷Cii cgoa di zi gúù zi kg'ōèa hāa tama zi ka igaba, ncèè fulutuan hēé kana harepan hēéthēé khama ii zi, nta ba gha ma c'ēem khòè ba q'āa ndakam tcgāi ba ko ciìè sa, tcgālan koe i kò q'aa-q'ooan hāa ne cúíga a? ⁸Gataga ncèè torompitan ncōoan ka ko q'āa-q'āam kò qāèse ts'oo tama ne i gha dīn ncōoan kg'ónòsea máá? ⁹Gataga i gatu koe ii. Ncèè kómá q'āase tama kg'uian tu kòo gatu di taman koe kg'ui ne, ba gha ntama c'ēem khòè ba q'āa dùú sa tu ko nxàe sa? Kg'ama tu gha ko tc'āán q'oo koe kg'ui. ¹⁰Ncèe ta ko ma bóò khama, zi kái zi kg'ui zi tāáka zi nqōómkg'ai koe hàna, a ko wèèa zi ga kómá ko q'āase gúùan nxàe. ¹¹Ncèè c'ēem khòèm ko nxàe sar kò kómá q'āa tama ner gaam koe tāá za guuar khòè ra a, me gabá tíí koe tāá za guuam khòè me e. ¹²Khama gatu ka igaba, Tcom-tcomsam Tc'ēem di zi aba zi tu úú kg'oana, ke méé tu ēe gha kereke sa tshàoa ghùì zi qaa naka gazi ka cg'òè cgaèè.

¹³Gaa domka méém wèém khòèm ēe gha ko tam xu cgoa kg'ui ba aba sa dtcàrà, ēem ko kg'ui sam gha kg'uiua kabi di sa. ¹⁴Eēr ko tam xu cgoa còrè nem gha ko Tcom-tcomsam Tc'ēe ba tirim tc'ēem koe còrè, igaba i tiri tc'ēean tc'áróan kúrú tama. ¹⁵Kháé ra gha nxāaska dùú sa kúrú? Tc'ēem koe hāase ra gha còrè, igabar gha gataga thēé tc'ēea te cgoa còrè; tc'ēem koe hāase ra gha nxàè, igabar gha gataga thēé tc'ēea te cgoa nxàè.

¹⁶Ncèè Nqari ba tsi kò ko tc'ēem koe tsi hāase dqòm, ne ba gha ntama ma gaam ēe kómá q'āa tsi tama ba tsari qāè-tcaoa-máákuan ka máá: “Amen” témé, c'úuam hāa dùú sa tsi ko nxàe sa ka? ¹⁷Qāèse tsi gha ko Nqari ba qāè-tcaoa máá, igabas ēe sa c'ēem khòè ba tshàoa ghùì tama.

¹⁸Nqari bar ko qāè-tcaoa máá, wéé tu nqáéaser ko tam xu cgoa kg'uis gúús domka, ¹⁹igabar kerekes koe tc'ēea te cgoa 5 xu kg'ui xu **kómako q'āase** xu kg'ui kg'oana, a nxāasega c'ēe ne xгаа-xгаа; tam xu cgoar ko 10,000 kg'uian kg'ui ka tamase.

²⁰Tíí qōe ga tuè, cg'aré cóá khama ma tc'ēean tu chòòkagu. Cg'āè zi gúù zi koe méé tu cóá ii, igaba méé tu tc'ēea tu koe kaia hāa. ²¹Nqarim di x'āèan koe i ncèeta ma góásea:

“Ncèe ne khòè ne cgoar gha kg'ui tǎá zi kg'ui zi ko kg'ui ne khòè ne hēé naka tǎá za guua ne khòè ne di kg'áman cgoa hēéthēé e,

igabaga ne komsana Tea hāa tite,” tam kò X'aigam **Nqari** ba méé.

²²Khamas tam xu cgoa kg'ui sa ēe dtcòm-kg'ao tama ne dis x'ái si i, a dtcòm-kg'ao ne di tama, igaba porofita sa, nxāa sa dtcòm-kg'ao ne dis x'ái si i, a ēe dtcòm-kg'ao tama ne di tama.

²³Khama ncèè wèès kerekes kòo hààra xg'ae, me ko wèém khòè ba tam xu cgoa kg'ui, ne c'ēe ne ncèe ēe tu ko kúrú sa kómá q'āa tama a c'ēem-kg'ám ka dtcòm-kg'ao tama ne hàà ne, nea cuiskaga máá, temea tua, ta mééa hāa tite? ²⁴Igaba ncèè wèém khòèm kò hāa a ko porofita, me dtcòm-kg'ao tama ba kana ēe kómá q'āa tama ba tcāà, nem gha wèéan koe qāèse x'áise chìbi-kg'aom ii sa, a **gha kháóa** wèéan koe ga xọara mááse, ²⁵i gha tchòàn ēe tcáóa ba koe chómsea a tchàa koe tcg'oa. Me gha ncèem dàòm ka kg'áia ba cgoa cg'áé, a Nqari ba dqòm, a nxàe a máá: “Tseeguan kagam Nqari ba gatu xg'aeku koe hāa,” témé.

Tchànose dqòma ne

²⁶ Dùú sa ta gha kháé nxāaska nxàe, tíí qōe ga tuè? Eē tu kò hààra xg'ae nem wèém khòè ba c'èes gúú sa úúa, ciim ga ba, kana xгаа-xгаа sa, kana Nqarim x'ái mea sa nxàea tcg'dó sa, kana tam xu cgoa kg'ui sa, kana tam xu ko mée sa kg'uia kabi sa. Wèéan ncēe ga mée i kúrùè nakas gha nxāasega kereke sa tshàoa ghùè. ²⁷ Ncēè c'ēe khòèan kò tam xu cgoa kg'ui ne mée i cam kana nqoanan cúiga gatà hēé, nakam ko wèè x'aè ka cúí ba kg'ui, nakam gataga cúí ba hànaa kg'uia ko kabi ba. ²⁸ Ncēè kg'uia-kabi-kg'aom kò kàà ii ne méém kg'ui-kg'ao ba kerekean koe nqoo, naka baa gam ka kg'ui cgoase naka Nqarim cgoa hēéthēé e. ²⁹ Cam kana nqoana xu porofiti xu mée xu kg'ui, naka ne c'ēe ne gane di zi kg'ui zi qāèse bóda tcg'dó. ³⁰ Ncēè c'ēm khòèm kò xg'aes koe hāa, a ba a gaa x'aè kaga Nqarim ka c'èes gúú sa x'áiè ne méém ēe hāa a ko kg'ui ba nqoo. ³¹ Wèéa tu ga gha cúí mana cúí porofita, nxāasegam gha wèém khòè ba xгаа-xгааe, a ba a gha korèè ka. ³² Porofiti xu ko gaxu di tc'ēean gaxu di qar-ian dòm q'oo koe tòóa hāa. ³³ Nqari ba kómku tam dim Nqarim tama Me e, igabam tòókus di Me e khama.

Ncēe i wèè zi kereke zi tcom-tcomsa ne di zi koe ii khama ³⁴ mée zi khòè zi kerekean koe nqoo. Kg'ui zi gha sa zi kgoara máàè tama, igabaga mée zi máàsea hāa, ncēe i ko Moshem di x'áèan mée khamaga ma. ³⁵ Ncēè c'èes gúús ka zi kò q'āa kg'oana hāa ne, mée zi gazi di xu khòè xu x'áèan koe tèè, khòès gha kerekean koe kg'ui sa sau-sauga si i ke.

³⁶ Nqarim dim kg'ui ba gáé gatu koe guu a hààraa? Kana baa gatu koe cúiga hààraa? ³⁷ Ncēè c'ēm khòèm kò tc'ēea

máá, porofiti me e, ta tc'ēea, kana Tcom-tcomsam Tc'ēm di aba nem úúa, ta tc'ēea, ne méém dtcòm ēer ko góá máá tu u sa X'aigam dis x'áè si i sa. ³⁸ Ncēes gúús kam kò tc'iri-tc'irise ne, i gha gam ka théé gataga tc'iri-tc'iriseè.

³⁹ Ke ncēeska, tíí qōe ga tuè, porofitan koe tcāà tcáóa tu, naka tua táá tam xu cgoa kg'uiian xgâe-kg'am guu. ⁴⁰ Igaba mée zi wèè zi gúú zi tcom-tcomsam dàòm tchànóm cgoa kúrúè.

X'ooan koe tēe sa (15)

X'ooan koe tēes Krestem di sa

15 Tíí qōe ga tuè, qāè tchòan ncēer kòo xгаа-xгаа tu u kar ko tc'ēe-tc'ēe tu u, ncēe tu kò théé séèa mááse e, a tu a kò gaan koe téé-tēe e, ² ncēe gaan ka tu ko kgoaraè e, ncēer ma xгаа-xгаа tu ana khama tu kòo ma qgóo o ne. Nxāata tu kò hēé tama ne tu kg'amaga kàà hùise dtcòma hāa.

³ Eēr kò máàèa hāa sar kò gataga théé kaisase cgáés gúús iise máà tu u khama: ncēe Krestem gatá di chibian domka x'óóa máána hāa sa, **Nqarim di zi** Tcgāya zi ko mée khamaga ma, ⁴ a ba a kò kg'ónòè, a nqoana caman qāá q'oo koe x'ooan koe tēe, **Nqarim di zi** Tcgāya zi ko mée khamaga ma, ⁵ a ba a kò Peterem koe^f x'áise, naka 12 xu **xгаа-xгааe-kg'ao xu** koe hēéthēé e. ⁶ A kò gaa koe guus ka cúí x'aè ka 500 sa nqáèa hāa ne xùri-kg'ao ne Gam di ne koe x'áise, ncēe kái-kg'aise i gane ka c'ēea ne qanega kg'òèa hāa ne, i c'ēea ne x'óóa^{ss} hāa ne. ⁷ A kò gaa koe guus ka Jakobom koe x'áise, a ba a gaa koe guus ka wèè xu x'áè úú-kg'ao xu koe x'áise.

⁸ Wèéa ne ka kháókam kò gataga tíí koe x'áise, c'ēm khòèm x'aèa ba ka àbàè tamam khama ma. ⁹ Wèè xu x'áè úú-

^f15:5 *Petere* - Gerika sa ko "Kefasem koe," témé.

^{ss}15:6 *x'óóa* - Gerika sa ko máá: "x'òma," témé.

kg'ao xu ka cg'árér ga ra a khama, a x'áè úú-kg'ao tar gha ma tciie sa kg'ano tama, Nqarim dis kereke sar kò xgàra khama. ¹⁰Igaba Nqarim di cgómkuan kar ncëer ii khamaga ma ii, i kò cgómkuan èem mää tea hãa a tíí koe táá káàn tséé. Igabagar wèè xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase tsééa hãa, tiri qari tama a kò ii igaba, a kò Nqarim di cgómku u ncëe kò tíí cgoa hãa a. ¹¹Khama nxãaska, tíí koe i ga guua kana gaxu koe i ga guua igabas ncëe sa wééa xae ko xgaa-xgaas ga si i, si ncëe sa gaas koe tu kò dtcòm̄s ga si i.

X'ooan koe tées èe x'óóá hãa ne di sa

¹²Ncëeta i ko ma xgaa-xgaaè a ko máá: Krete ba x'ooan koe téesa, téméè, ka ne gha ntama ma gatu ka c'èe ne máá, x'ooan koe tées sa káà si i, témé? ¹³Ncëè x'ooan koe tées kò káà sa ii nem nxãaska Krete ga ba x'ooan koe ghùie ta ga hãa. ¹⁴Ncëè Krete kò x'ooan koe ghùie ta ga hãa, ne i sixae di xgaa-xgaan káà hùì i, i gatu di dtcòm̄an ga théé káà hùì i. ¹⁵Nxãaska ne gha khòè ne gataga bóòá tcg'òó, tshùú-ntcòá di xae nxàea-tseegukagu-kg'ao xae Nqarim di xae e sa, Nqarim ka tseeguan nxàe tama xae, Nqari ba Krete ba x'ooan koe ghùia, téméan ka. Ncëè èe x'óóá ne kò ghùie tama nem **Nqari ba** Krete ba théé ghùì ta ga hãa khama. ¹⁶Ncëè èe x'óóá ne kò ghùie tama nem nxãaska Krete igabaga ghùie ta ga hãa khama. ¹⁷Ncëè Krete kò ghùie hãa tama ne i gatu di dtcòm̄an káà tséé e, tu qanega gatu di chibian koe hànà. ¹⁸Nxãaska ne gane èe Krete koe dtcòm̄a hãase x'óóá* hãa ne théé aagusea hãa. ¹⁹Ncëes kg'òès koe cúí ta kò Krete koe nqòðan úúá hãa ne ta wèè khòèan nqáéa hãase cgóm̄ga ta a.

²⁰Igaba, ncëe i ii khamagam Krete ba x'ooan koe ghùie hãa! Tc'ãà a

kúruseam tc'áróm dis x'áís iise èe x'óóá† hãa ne gha ghùie di sa. ²¹Eès ma x'oo sa khòèan koe guu a hààraa khama-gas gha ma x'ooan koe tées sa théé khòèan koe guu a hàà khama. ²²Ncëe i ko ma Adam koe ma wèè khòèan ga x'óó khama i gha ma Krete koe wéèan ga kg'òèkaguè khama. ²³Igabam gha wèèan khòè ba gam di x'aèan ka **ghùie**: Krete ba tc'ãà a kúruseam tc'áróm ga Me e, ne gha nxãaska Gam di ne xùri Me, ncëe hààram kò hãa ne. ²⁴Si gha nxãaska chòð-q'oo sa hàà. Eèm ko Krete ba wèè tc'ãà-cookg'aian hée naka èe qarian qgóòan hée naka qarian hée théé kaakagua xg'ara kam gha Nqarim Xòð ba hàà x'aian máá. ²⁵**Krete ba** méém tc'ãà-cookg'ai nakam gha **Nqari ba** nxãakg'aiga síí Gam di cg'òo-kg'aoan wèè ga Gam di nqàrèan ka nqãaka tòò khama. ²⁶Kháóka dim cg'òo-kg'aom hàà gha cg'òòè ba x'oo si i. ²⁷**Nqarim dis** Tcgáya sa ko máá: “Nqari ba wèè gúúan nqàrèa ba ka nqãaka tòóá,” témé khama. Eè i kò máá, wéè zi gúú zia Gam qari koe tòóèa, témé ne i tchàno o, Me Gabá q'oo koe káà Me e, Gaam èe kò wéè zi gúú zi nqàrèa ba ka nqãaka tòò ba. ²⁸Wéè zi gúú zi kò Gam qari koe tòóèa, nem gha nxãaska Cóm̄am igaba théé Gam qari koe hãa, Gaam èe wéè zi gúú zi ko nqàrèa ba ka nqãaka tòò ba, nxãasegam gha Nqari ba wéè ne khòè ne koe wéès gúú sa ii ka.

²⁹Ncëè èe x'óóá ne kò tseegukaga ghùie tama ne, i ko nxãaska dùús domka c'èe khòèan qanega èe x'óóá ne di tée-q'ooan koe tcguù-tcguuè? Dùútsa gúú sa ia ko nxãaska hùì, gane tée-q'oo koe tcguù-tcguuèa ne? ³⁰Dùús domka ta ko nxãaska wèè x'aè ka tshùú-xam zi qgái zi koe tcãàsea máá? ³¹Tíí qòe ga tuè, tseegua ner ko bìrì tu u - koasean

*15:18 x'óó - 6 koe bóò.

†15:20 x'óó - 6 koe bóò.

ncēer gatu domka Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe úúa hãa domkar ko wèè cãm ka x'óó. ³² Dùú sa gha kabisea máá te, ēer kò Efeso koe qāáka di kg'oo-coan cgoa x'áaku ne, khòean di zi tc'ēe-kg'ám zi cgoa? Ncēè ēe x'óóa ne ko x'ooan koe ghùìè tama ne ta ga nxāaska máá:

“Hàà naka ta tc'óó naka kg'áà q'uu ka ta ko x'óó ke!”

témé.

³³ Táá qàe-qaeè guu: “Cg'āè tc'ēe khòean cgoa xg'aea ne ko qàè gúúan tshúú-tshuu ke.” ³⁴ Gatu di qàè tc'ēean koe kabise, naka tua táá chìbian kúrú guu. C'ēe nea Nqarim ka c'úúa hãa ke. Sau-cgaekagu tu ur gha kar ko ncēe gúúan nxàe.

X'ooan koe tēeam tc'áró ba

³⁵ Igabam ga c'ēe ba tēe a máá: “Nta iim dàòm ka ne ko ēe x'óóa hãa ne ghùìè? Nta iim tc'áró ba ne gha úúa?” témé.

³⁶ Tsáá káá tc'ēe tsi khòè tseè! Eē tsi ko xháràm cgùri ba méém kg'aika x'óó naka baa nxāwa kg'òè. ³⁷ Eē tsi kòo xhárà, ne tsi kúrúse gham tc'áró ba xhárà tama, igabaga tsi ko kg'ama cgùri ba xhárà, c'ēem kg'amka péréan di ba kana c'ēe tc'óoan dim ga ba. ³⁸ Igabam ko Nqari ba Gam tc'ēea máá ana hãa tc'áróan máá a, gatagam ko wèém cgùri ba gam dim tc'áró ba máa.

³⁹ I cgàan cúíta ii tama: khòean dia ne hàna, i kg'oo-coan dian hàna, i tsarán dian hàna, i x'àun dian hàna.

⁴⁰ Nqarikg'ai di tc'áróa ne hàna, i nqóómkg'ai di tc'áróan hàna; igabaga i nqarikg'ai di tc'áróan di x'àan cuiaka a, nqóómkg'ai di tc'áróan di x'ààn ka.

⁴¹ Cãm sa c'ēem x'àà ba úúa, me nxoe ba c'ēe ba úúa, i tconòn c'ēe ba úúa. C'ēem tconòm di x'àà-q'ooa nea c'ēem dian ka tãáka a khama.

⁴² Ncēeta i gha ii ēe x'óóa ne ko hàà x'ooan koe ghùìè ne. Eē ko xháràè sa ko kaà, igabas ēe ko ghùìè sa kaà tite; ⁴³ Cg'āès iises ko xháràè, igabas gha hàà t'òès iise ghùìè; kg'amka iises ko xháràè, igabas gha hàà qari úúase ghùìè; ⁴⁴ tc'áróm kòo xháràè nem nqóómkg'ai dim tc'áró me e, igabam gha hàà ghùìè a nqarikg'ai dim tc'áró ba ii.

Ncēem ma nqóómkg'ai dim tc'áró ba hàna khamagam gataga thēe nqarikg'ai dim tc'áró ba hàna. ⁴⁵ **Nqarim di zi** Tcgāya zi koe i ncēeta ma góásea a ko máá: “Kg'aika dim khòèm Adam ba kò kg'òèa hãam khòèm iise kúrúèa,” téméè, igabagam Adam, kháóka ka di ba kg'òèan ko kúrúm Tc'ēe Me e. ⁴⁶ Tc'ēe ba tc'āà naka hàà tama, igabagam tc'áró ba tc'āà a hààraa, me nxāwa kháóka tc'ēe ba hààraa. ⁴⁷ Tc'āà dim khòè ba kò nqóómkg'ai koe guua, a kò tshàran cgoa kúrúèa, me kò cãm dim khòè ba nqarikg'ai koe guua. ⁴⁸ Khòè ne nqóómkg'ai di nea nqóómkg'ai dim khòèm khama ii, ne nqarikg'ai di ne nqarikg'ai dim khòèm khama ii. ⁴⁹ Ncēe ta ma nqóómkg'ai dim khòè ba ma tc'ēea hãa khamaga ta gha ma nqarikg'ai dim khòè ba tc'ēè.

⁵⁰ Bìrí tu ur ko, tíí qōe ga tuè, a ko máá: “Cgàa ba hēè naka c'àðan hēéthēea Nqarim di x'aian q'òð tite, si gataga kaàko sa cuiskaga ēe kaà tama sa q'òða hãa tite,” témé.

⁵¹ Komsana tu! Chómsea tseegua ner ko bìrí tu u: cuiskaga ta wèea ta ga x'óó[‡] tite, igaba ta gha wèea ta ga kúrúa kabiè, ⁵² xòm x'àè-coam q'oo koe, tçgáim di ts'ee-ts'ebean khama, kháóka dim nxāam ko q'au ka. Nxāà ba gha q'aukaguè khama, ne gha ēe x'óóa hãa ne ghùìè a kaà tite, ta gha kúrúa kabiè. ⁵³ Eē kaàkoan méé i kaà taman hãakaguè, naka i ēe x'óókoan x'óó taman

[‡]15:51 x'óó - 6 koe bóò.

hãakaguè khama. ⁵⁴Gaam x'aèm ãem kaàkos gha ko ãe kaà taman hãakaguè, si x'óoko sa ãe x'óo taman hãakaguèm kas gha nxãasega ãe **Nqarim di zi** Tcgãya zi koe góásea hãa sa kúrúse, ncëe ko máá: “X'oo sa tààèa a kaàkaguèa,” témé sa.

⁵⁵“X'oo seè, tààa si hãa xòèa nea ndaa? X'oo seè, sari xòóan di thòda nea ndaa?”

⁵⁶X'oo sa ko gas di kaá cgoa di qarian chibian koe hòd, i ko chibian gaan di qarian x'áèan koe hòd. ⁵⁷Igabaga ta ko Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncëe ko tàà cgoa di qarian máà ta a ba, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a.

⁵⁸Gaa domka, tí qõe ga tu ncàm-ncamsa tuè, qarika méé tu téé, naka táá ntcãa-ntcãaè guu, naka tua X'aigam di tsééan wèè x'aè ka cg'oèa hãase kúrú, X'aigam koe i gatu di tsééan káà hùì tama sa tu q'ana hãa ke.

Dtcòm-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

16 Ncëeska aba zi ncëe ko dtcòm-kg'ao ne **Jutea di ne** xg'ae-xg'aea mááè zi ka: Gatu igaba méé tu thëé Galatia di zi kereke zir kò ma x'áèa hãa khama hëé. ²Tc'áà dim cárn wèém bekem dim ka méém wèém khòè ba ãem ko gàba marian ka c'ëean tòóa mááse, naka i gha nxãasega ãer kòd hàà ne a i marian xg'ae-xg'ae guu. ³Ra gha ãer ko hàà ne, ãe tu nxará tcg'dòóa hãa xu khòè xu tcgãya zi máà, díi xu ii sa ko nxàe zi, a ra a gha gatu di aban cgoa Jerusalema koe tsééa úú xu. ⁴Ncèè tí ga ra méér qòòs kò ko qaase ne xu gha tí ga cgoa qòd.

Paulom di zi dàò zi

⁵Maketonia koer ko tcana nqáé ner gha dàra tu u, Maketonia koe méér síi tcana tcg'oa sar bìrìsea hãa khama. ⁶A

ra a gha c'èedaoka gatu cgoa x'aè-coa ba hãa, c'èedaoka wèès saos ga sa, tu gha nxãasega hùì te ra còoka qòd, ãer ga ko qòd qgái wèè koe. ⁷Nqáékose bóda tur ncëeska tc'ëe tama, x'aè bar gha gatu cgoa hãa sar nqòda hãa khama, ncèè X'aigam **Nqarim** kòd kgoara máá te ne. ⁸Igabar gha Efeso koe hãa, me gha nxãakg'aiga síi Pentekoste dim cárn ba hàà. ⁹Kaisam nquu-kg'ám qãè tsééan di ba tchààse xgobekg'amsea máá tea khama, i kái ntcoè-kg'aoan hàna.

¹⁰Timoteom kòd hàà ne méé tu kúrú nakam táá cúí gúú ga gatu koe bèe guu, X'aigam di tsééa nem ko kúrú ke, ncëer ko tí hëé khama. ¹¹Ke méé i táá cúí khòè ga ntcoè me guu. Tòókuan cgoa tu gam di dàòan koe tsééa úú me, nakam gha nxãasega tíi koe kabise. Gabá hëé naka c'ëe xu dtcòm-kg'ao xu hëéthéé ra qãà hàà ke.

¹²Ncëeska gaxae ka qõesem Apolosem ka, kaisaser kò dtcàrà me, gam ka c'ëea xu cgoam gha dàra tu u sa. Igabam kò ncëeskagam gha síi sa wèè tcáóa ba ka tc'ëe tama^f. Igaba ãem kòd tchànóm x'aè ba hàà nem gha síi cgae tu u.

Còo di zi x'áèku zi

¹³Q'òésea méé tu hãa, dtcòm s koe qarika téé, ghùì-ghuìn tc'ëea hãa, naka qari ii. ¹⁴Wèès gúús ãe tu ko kúrú sa méé tu ncàm kuan cgoa kúrú.

¹⁵Stefanase ba hëé naka gam x'áé di ne hëéthééa Akaia koe tc'áà di ne dtcòm-kg'ao ne e, sa tu q'ana hãa; a ne a c'ëe ne dtcòm-kg'ao ne tsééa máás koe máàsea hãa. Ra ko dtcàrà tu u tí qõe ga tuè, ¹⁶gatu igaba tu gha ãeta iis tséé sa ko kúrú xu hëé naka wèém ãe ncëes tséé sa gaxu cgoa xg'aea máána hãa a ko kaisase gaas koe tséém ga ba hëéthéé di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

^f16:12 wèè tcáóa ba ka tc'ëe tama - Gerika sa ga máá: “Nqarim dis tc'ëes tama si i,” témé.

¹⁷ Stefanase ba hēé naka Foretunato ba hēé naka Akaiko ba hēéthēé xu ncēe koe hààraa domkar qāè-tcaoa, gatu téé-q'oo koe xu kò hùì khama. ¹⁸ Tirim tc'ēe ba hēé naka gatu òm tc'ēe ba hēéthēé xu kò kàba-kàba. Ke mée tu ēeta ii khòèan kaisa tcoman máà.

¹⁹ Asia òm nqōóm di zi kereke zi ko ts-gámkagu tu u. Akila ba hēé naka Perisila sa hēéthēé khara ko kaisase ts-gám tu u X'aigam koe, si ko kerekes gakhara x'áé koe ko xg'ae sa gataga mée thēé. ²⁰ Wèé ne dtcòm-kg'ao ne ncēe koe hãa ne ko ts-

gámkagu tu u. Tsgámkaguku tu x'obèkus tcom-tcomsas cgoa.

²¹ Tíi Paulo ra ko tíi tshàu cgoa ncēe ts-gámkuan góá.

²² Ncēe c'ēem khòem kò X'aiga ba ncàm tama ne mée i cgúíkuan gam koe hãa. *Maranatha!* §- **Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè.**

²³ X'aigam Jesom di cgómkuan mée i gatu cgoa hãa.

²⁴ Tiri ncàmkuan mée i gatu wèé tu cgoa hãa, Jeso Krestem koe. Amen.

§16:22 *Maranatha* - Ncēem kg'ui ba Aramaike dis kg'uis di me e, a ko máá: "Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè," témé.

2 KORINTA NE

Paulom dis tcgāyas cām di sa

Korinta ne koe

Téé-cookg'ai sa

Cām dis tcgāyas Paulom di sa Korinta ne dis kerekes cgoam kò tshúù qgái koe hāa x'áè ka góàèa hāa. C'ée ne kerekes di nea kò cg'áè zi dàò zi cgoa Paulo ba qaru cgae, igabam kò Paulo ba gam di qád tcáóan x'ái, a ba a ko kaisase tc'ée, xg'ae ne gha a tòóku sa. Tcgāyas di xòèan tc'áà di koem ko Paulo ba Korinta dis kerekes cgoam ma tòókua hāas ka kg'ui. A ko nxàe, ntam kò ma cóèkuan ka hēé, naka kerekes koe hāna q'aa-q'aasean ka hēéthēé ma xgòàse xoa sa, a ba a ko kaisa qāè-tcaosan gam di x'ái, gam di xgòàse xoa nea tcóósean hēé naka xg'ae a tòókuan hēéthēé óágara hāa khama.

A ba a ko nxāaska kereke sa dtcàrà, qāès tcáós di aban ne gha ēe ko hùikuan qaa ne dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hāna ne máa sa (8-9).

Chòò di xu tcee xu (10-13) koem ko Paulo ba gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii di kg'uia máá, ēe kòò máá, ganea tseegu di ne x'áè úú-kg'ao ne e témé ne khòè ne Korinta di ne koe, a ne a ko Paulo ba chibi-chibi ne, a ko máá: “tseegu di tama baa,” témé ne.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Xg'ae a tòóku sa

- x'áè úú-kg'ao

Tcgāyas q'oo koe hāna zi:

- Paulo ba hēé naka kerekes Korinta koe hāna sa hēéthēé e (1-7)

- Dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hāna ne marian xg'ae-xg'aea máa sa (8-9)

- Paulo ba ko gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii di kg'uia máá (10-13)

Paulo ba hēé naka kerekes Korinta koe hāna sa hēéthēé e (1-7)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao ra, Nqarim ma tc'ēea khama, a ra a gatá ka qōesem Timoteom cgoa hāa.

Korinta koe hānas kerekes Nqarim dis koe hēé naka gane wèé ne tcom-tcomsa ne wèém Akaiam koe hāna ne hēéthēé tsam ko *ncēes tcgāya sa* góá máá, a ko máá:

²Nqarim gatá ka Xòò ba hēé naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthēé tsara koe guua hāa cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu cgoa hāa, témé.

**Paulo ba ko Nqarim di
qgài-qgai-tcáókuan qāè-tcaoa máá**

³Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba méém dqòmè, Abom thòò-xama-máákuan di ba, Nqarim wèé qgài-qgai-tcáókuan di ba,

⁴Gaam ncēe ko wèès qóms gatá dis q'oo koe qgài-qgai tcáo ta a ba, nxāasega ta ga gatá kúrú a gane ēe tāáka zi qóm zi q'oo koe hāna ne qgài-qgai tcáo ka, gaas qgài-qgai-tcáókus ncēe ta gatá igaba Nqarim koe hòda hāa sa. ⁵Eē i ko ma Krestem di xgàrasean sixae *di kg'òèan* koe kaisase x'áise khamaga i ko Krestem koe guu a sixae di qgài-qgai-tcáókuan kaisase x'áise khama. ⁶Ncèè qóman q'oo koe xae kò hāna ne i ko nxāan kúrú tu u tu gha qgài-qgai tcáoè a kgoaraè. Ncèè qgài-qgai tcáoè xae kò ko ne tu gha gatu *igaba thēé* qgài-qgai tcáoè, si gha ncēes qgài-qgai-tcáóku sa kúrú tu u tu qád tcáóan cgoa qarika téé, gaa xgàrasean ēe xae sixae igaba thēé hāa-q'ooa koe. ⁷Si gatu koe xae úúa hāas nqòò sa qarika tēe, xae q'ana hāa, ēe tu ko ma *sixae khama ma* xgàrase

khamaga tu gha ma **sixae khama ma** qgai-qgai tcáòé sa thée.

⁸Sixae ka qōese ga tuè, qóman ncēe xae kò Asia dim xg'aekum koe úúa hãa ka tu gha q'ãa sa xae ko tc'ēe: kaisase qóma nqáé xaea hãa qóman q'oo koe xae kò hãa, xae kò cúí nqòð ga úú tama kg'òè xae gha di i. ⁹X'ooan xgàrasea máa sa xae kò máàèa hãa, ta xae kò tc'ēea hãa. Igabagas **kò ncēes gúù sa kúrúse cgae xae e**, nxãasega xae gha táá sixae koe dtcãase, igaba Nqarim koe ka, ncēe kò ēe x'óóa hãa ne x'ooan koe ghù ba. ¹⁰Ncēeta ma cg'òè-cg'oega x'ooan koem kgoara xaea hãa, a ba a gha **qanega** kgoara xae e, xae Gam koe nqòða xae tòóa hãa, qanegam gha kgoara xae e di i. ¹¹Cgómna hùì xae e naka còrèa máá xae e. Naka ne gha nxãasega kái ne khòè ne còrèa máá xae e, nakam gha Nqari ba ts'ee-ts'eekg'ai xae e, naka ne kái ne qãè-tcaoa máá Me.

Paulo ba ko nxàe, dùús domkam kò gam di zi dàò zi koe tc'ēea kabi sa

¹²Ncēea sixae ko dqòmse cgoas ga si i: sixae di tcáóa ne chibi-chibi xae e tama, igaba i ko nxàea tseegukagu, ncēm nqòóm koe xae tcom-tcomsan hēe naka Nqarim di q'ano-tcáóan hēéthēe cgoa kg'òèa hãa sa. Gatu cgoa xae ko hãa ka xae kò kaisase kái-kg'aise **ncēeta ma kg'òèa hãa**, nqòóm ko ma tc'ēe khama tamase, igaba Nqarim di cgómkuan koe guu a. ¹³⁻¹⁴Nxárá tu gha a kóma q'ãa gúúan xae ko góá máá tu u. Gatà tu ko ncēeska cg'árése kóma q'ãa xae e igabar nqòðan úúa hãa, hàà tu gha cg'òèase kóma q'ãa xae e sa. Nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jesom dim cám ka sixae

ka dqòmse ka, ēe xae ko hàà gatu ka dqòmse khamaga ma.

¹⁵**Qàese ta ko tséea xgae di** tcoman ncēer úúa hãa khamar ko kg'aia gatu dàra tu u kg'oana, nxãasega tu gha cám **q'oro dàrakuan** di ts'ee-ts'eekg'aikuan hòð ka. ¹⁶Tc'ēe ra kòò, gatu koer gha guu a Maketonia koe sí sa, a ra a gaa koe guu a gaicara gatu koe hàà sa, a ra a nxãaska gatu ka Jutea koe tséea úúe sa. ¹⁷Eèr kòò ncēes tc'ēe sa kúrú ka ra gáé kòò kg'ama subusase kúrú si? Kana ra gáé ko tiri tc'ēean kg'amaga Nqarim cgoa kg'ui tamase** kúrú? **Qhásèga** ra gáé ko tiris “Eè” sa **kabi**, si “Eè-ēe” sa ii, si tiris “Eè-ēe” sa “Eè” sa ii? ¹⁸Igabagam Nqari ba tcom-tcomsa Me e khamaga i ma sixae di tchōàn **gatu xae ko birí tu u** “Eè” sa hēe naka “Eè-ēe” sa hēéthēe tama a. ¹⁹Nqarim dim Cómam Jeso Krestem, ncēe i kò Gam ka gatu xg'aeku koe tí ka hēe naka Silefanom†† ka hēe naka Timoteom ka hēéthēe xgaa-xgaaè ba kò “Eè” sa hēe naka “Eè-ēe” sa hēéthēe di tama khama, igabagam Gabá wèè x'aè ka “Eè” Me e‡‡. ²⁰Nqari ba ga nta noo zi nqòðkaguku zi kúrú hãa igaba zi wèea zi ga Krestem koe “Eè” zi i khama. Gaa domka ta ko Krestem koe guu a **Gam di kg'uian koe** Amen, témé, nxãasega ta gha Nqari ba dqòm ka. ²¹Me Gaam ncēe ko kúrú xae e xae gatu cgoa Krestem koe qarika téé ba Nqari Me e. A ba a kò gataga ntcãá tcúú ta a, ²²a kò Gam di **q'òðkuan** gatá koe tòò x'áis **iise**, a Gam dim Tc'ēe ba tc'ãà ko a tcg'òðè gúúan khama ma gatá di tcáóan koe tcãà, **ncēe hààko gúúan ko téea máa a**.

²³Nqari bar kò tirim téea-máa-kg'aom iise tcii: Korinta koer kò táá kábise,

**1:17 Nqarim cgoa kg'ui tamase - Gerika sa ko máá: “cgàam ko ma tc'ēe khama ma,” témé.

††1:19 Silefano - Silefanom di c'ēe cg'òèa nea Silase e.

‡‡1:19 Gabá wèè x'aè ka “Eè” Me e - Ncēe zi kg'ui zi ko gataga ncēes gúù sa méé: “Gam koes “Eè” sa kúrúsea hãa,” témé.

nxäasegar gha táá qóm zi koe tcäa tu u ka. ²⁴Sixae gha gatu di dtcòman koe x'aiga ka tamase, igabaga tu gha qäè-tcaoan úu ka xae ko tsééa xg'ae. Dtcòman ka tu ko qarika téé khama.

2¹⁻²Ncèè *sú cgae tu ur kòo a ko* thòò-xámkagu tu u, ne ia gha diín qäè-tcaokagu te, gatu èer thòò-xámkagua tu oose? Gaa domkar kò bìrìsea hãa, gaicarar cuiskaga thòòs dàra sa gatu koe dàra hãa tite sa. ³Gaa domkar kò *èes tçgãya sa* góá *máá tua*: nxäasegar gha táá gatu ka síf thòò-xámkaguè ka, gatu èe ga kò qäè-tcaokagu tea tu. Gatu wèèa tu koer tcoman úúa hãa khama, ncèè qäè-tcaoa ra kò hãa ne tu qäè-tcaoa hãa sa. ⁴Eër kòo èes tçgãya sa góá, kar kòo kaisase thòòan xám a kòo qão tcáo khama. Káí tçgáí-tshàran cgoar góá sia, a ra a kò thòò-xámkagua tu tc'èe tama, igaba tu gha nxäasega q'ãa, kaisa ncàmà ner gatu koe úúa hãa sa ka.

Paulo ba ko Korinta ne ntcàm, chìbi-kg'ao ba ne gha qgóóa máá sa

⁵Ncèè thòòan kúrúa hãam khòè ba tífa kaisase thòò-xámkagu te tama, igabam ko gatu wèè tu c'èem dàòm ka thòò-xámkagu (qómkaguar gha máá tu u sar tc'èe tama). ⁶Káí-kg'aise tu èeta iim khòè ba xgàra hãa khama i nxäakamaga tc'ãò mea. ⁷Ke méé tu ncéeska kàbise naka qgóóa máá me naka tua qgài-qgai tcáo me; tama kò ii nem gha kaisa thòòan ka tààè. ⁸Khamar ko dtcàrà tu u, ncàm mea tu hãa sa tu gha nxàea tseegukagu sa. ⁹Ncèes gúùs domkar kò *gaas tçgãya sa* góá máá tu u, nxäasegar gha qäèse bóòda q'ãa wèès gúùs koe tu komsanan úúa hãa sa ka. ¹⁰C'èem khòèm èe tu ko qgóóa máá bar ko tíf igaba qgóóa máá. Ncèè gaas kar gha qgóóa máá mes gúùs c'èes kò hàna ner ko Krestem cookg'ai koe gatu domka gatà hëé. ¹¹Nxäasegam gha satana ba táá tàà ta a ka. Gam di kàan ta q'ana hãa khama.

¹²Eër ko Teroa koe síf Krestem di qäè tchòàn xгаа-xгаа kar ko bóò Me X'aiga ba nquu-kg'ám ba xgobekg'ama máá tea; ¹³igaba i kò tc'èea te táá x'èaen hòò a sãa, tíf qòem Tito bar kò gaa koe táá sao-xg'ae khama. Ra kò nxäaska x'èe ne a Maketonia koe qòò.

Krestem koe xu Pauloa xu kare xu xg'ãò xu khama ii

¹⁴Igabar ko Nqari ba qäè-tcaoa máá, ncèè ko Krestem koe wèè x'èe ka tc'ãa-cookg'ai xae e, a ko *wèè zi qgái zi koe* Gam dis tàà sa x'áía te ba, a ba a ko sixae koe guu a wèè xu qgái xu koe Krestem ka q'ãan tsai-tsai, karem xg'ãòm iise. ¹⁵Kare xae xg'ãò xae, Krestem ka tçg'òò a Nqari ba máàèa hãa xae e khama, *ncèe ko tsai-tçaise xae*, èe ko kgoaraè ne xg'aeku koe hëé naka gane èe aagusea hãa ne xg'aeku koe hëéthéé e. ¹⁶Eè *ko aaguse* ne koe xae x'oos di xae xg'ãò xae e, igaba xae èe *ko kgoaraè* ne koe kg'òès di xae xg'ãò xae e, ka ia gha diín ncèè zi gúù zi ka kg'anoèa hãa? ¹⁷C'èe ne ncèè káí ne khama xae ii tama khama, ncèè ko Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа ne, nxäasega ne gha qguù ka, igaba xae ko Nqarim ka tsééèa xae khòè xae iise q'anos tcáoos cgoa hëé, naka Nqarim cookg'ai koe hëé naka Krestem di qarían cgoa hëéthéé kg'ui.

Pauloa xu kãbas qáé-xg'aes di xu tséé-kg'ao xu u

3A gaicara xae ko tshoa-tshoa a koase? Kana xae ko, c'èe ne khòè ne khama ma, q'ãa-q'ãako zi tçgãya zi gatu di zi kana gatu koe guua hãa zi qaa? ²Gatua sixae di tu tçgãya tu *q'ãa-q'ãako* tu u, tcáoá xae koe góásea hãa tu, a wèèm khòèm ka q'ãaèa hãa a ko nxáràè tu. ³Krestem koe guua hãa tu tçgãya tu u sa tu ko x'áí, sixae ka góáèa hãa tu, góá hìim ka tamase igaba kg'òèa hãam Nqarim dim Tc'èem ka góáèa hãa

tu, nxōán di tafolean koe tamase igaba khòèan tcáo di tafolean koe.

⁴Krestem koe xae guu a Nqarim cookg'ai koe gaas gúù sa qarika dtcòma hãa. ⁵Sixae di qarian koe i guua hãa^{¶¶} ta xae méé tama, igaba i sixae di qarian Nqarim koe guua hãa, ⁶ncèe ko kúrú xae e xae kabas qáé-xg'aes di xae tséé-kg'ao xae ii ba. **Ncèes qáé-xg'ae sa** góá tòdèa hãa **x'áèan dis qáé-xg'aes** tama si i, igabas Tc'èem di si i. Góá tòdèa hãa **x'áèa** ne ko cg'oo, igabam ko Tc'èe ba kg'òèkagu khama.

⁷X'áèa ne kò nxōán koe góàèa hãa, i kò èe i ko tcg'òd a ko máàkuè ka Nqarim di x'àan x'áise. I kò gataga Moshem di kg'áían kaisase x'áà. Xòm x'aèa ne i kò x'áà igaba i kò Iseraele di ne khòè ne kúrú ne táá bóò me. Khama ncèe x'oo sa ko óága x'áèan kò èeta ma ma x'áà, ⁸ne sa nxãaska Tc'èem ko Gam di tsééan koe guu a óágas x'áà sa ntama noose kaia hãa! ⁹Xgàraku sa ko óám dàò ba kò x'àan úúa hãa, ka ba ko nxãaska èe ko tchànoan óám dàò ba nta noose kaisase x'áà! ¹⁰**Kabas qáé-xg'aes** di x'áà nea **nciis qáé-xg'aes** di x'àan koe gúù cg'áé tama, **kabas qáé-xg'aes di x'áà ne ko nciis qáé-xg'aes** di x'àan kaisase nq'áé khama. ¹¹Ncèe èe xòm x'aèan hãas **qáé-xg'aes** kò x'àan úúa hãa, ne ia gha nxãaska èe chòò tamase hãas **qáé-xg'aes** koe nta noose kaia x'àan hãa!

¹²Ncèes nq'òd sa xae úúa hãa domka xae ko kaisase kgoarasea hãase kg'ui, ¹³a xae a Moshem khama ii tama, ncèe ko kg'áía ba qg'áim cgoa qàbi ba, nxãasega ne gha Iseraele ne kg'áía ba koem ko ma **x'áà ba** xgãase sa táá bóò ka. ¹⁴Igaba i kò gane di tc'èean tcèekg'ammèa; ncèe cáim ka igabas kò nciis qáé-xg'ae sa nxáràè nem gaam qg'ái ba qanega hãa, a

xgòre-kg'aièe tama, Krestem koe cúígam ko guu a séèa tcg'òdè khama. ¹⁵Ncèe cáim ka igaba èes kò Moshem **dis Tcg'áya sa** nxáràè nem qg'ái ba tcáóa ne qàbia hãa. ¹⁶Igaba èem kò khòè ba X'aigam koe kabise nem ko qg'ái ba tcg'òdè. ¹⁷Me X'aiga ba Tc'èe Me e, i èem X'aigam dim Tc'èe ba hàna koe kgoarasean hãa. ¹⁸Igaba ta ko wèèa ta ga xgòre-kg'aièes kg'áís cgoa Nqarim di x'àan x'áí. Èem ko ma X'aigam ncèe Tc'èe ii ba gatá koe ma tséé khama ta ko ma kabise a Gam khama ii, a ko c'èes x'áàs koe guu a c'èes koe síí.

Pauloa xu Nqarim di qguàan úúa, góman di gaban koe

4 **Nqarim di** thòd-xama-máákuan koe xae guu a ncèes tséés **Gam di** sa úúa hãa, domka xae xhòen-tcáo tama, ²igaba xae ko chómsea hãa zi gúù zi saucgaek-aguko zi kgoarasea hãase xguì. Kàakuan xae tséékagu tama, a xae a Nqarim dim kg'ui ba kàmakagu tama, igaba xae ko tseeguan tchànose x'áí, nxãasega ne gha wèè ne khòè ne tcáóa ne koe q'áa a tcom xae e ka, Nqarim cookg'ai koe xae káà chibi xae e sa. ³Igaba ncèe xgaa-xgaa xae ko qàè tchòàn kò **qanega c'èe ne koe** chómsea hãa ne i gane èe aa-gusea hãa ne koe chómsea hãa. ⁴Ncèem nq'óm dim nq'ári ba gane èe dtcòm tama ne di tc'èean ntcùú-ntcuua hãa, nxãasega ne gha Krestem di x'áàko qàè tchòàn di x'àan táá bóò ka, **Krestem** ncèe Nqarim dis ii sa úúa^{§§} ba. ⁵Sixae ka xae xgaa-xgaa tama khama, igaba xae ko Jeso Kreste ba X'aiga Me es ka xgaa-xgaa, xae sixae Jesom domka gatu di xae qàà xae e. ⁶Nqarim ncèe xg'ao máá: "X'áà ba méém ntcùúan q'oo koe x'áà," témé ba kò Gam dim x'áà ba kúrú me tcáóa xae q'oo koe

^{¶¶}3:5 Sixae di qarian koe i guua hãa - Gerika sa ko máá: "C'èe gúù ga xae úú tama ncèe gha kúrú xae e xae máá, ncèes tséé sa xae gha kgoana a kúrú," témé e.

^{§§}4:4 Nqarim dis ii sa úúa - Gerika sa ko máá: "Nqarim dis ii sa ii ba," témé.

x'áà, a ko Krestem di kg'áían koe guu a Nqarim di x'áàn q'áakagu xae e khama.

⁷Igaba xae ncêe qguúan úúa hãa gómán di gában koe. Ncêes gúú sa ko x'ái, kaisase kaia hãa qaria ne Nqarim koe guua hãa sa, sixae ka tamase.

⁸Qarika xae ko wèe za tçaoè, igaba xae tòmm-tommè tama; a ko nqùu-nquuè, igaba xae bóda xguise tama; ⁹xgàràè xae kò, igaba xae aaguè tama; xg'áíña xae kò qáúè, igaba xae cg'óoa xgáàè tama.

¹⁰Wèe x'áèan ncêe kaga xae tc'áróa xae koe Jesom di x'ooan dcééa hãa a ko caate cgoa, nxãasega i gha thée Jesom di kg'òèan cgáé-q'ooa xae koe x'áise ka.

¹¹Sixae ncêe kg'òèa hãa xaea wèe x'áèan ncêe kaga Jesom domka x'ooan tshàu q'oo koe hàna, nxãasega i gha Jesom di kg'òèan sixae dim cgáé-q'oom kaàkom koe x'áise ka. ¹²Gaa domkas ko x'oo sa sixae koe tsééa sa kúrú, igabas ko kg'òè sa gatu koe tsééa sa kúrú.

¹³Góàèa i hãa a ko máá: “Dtcòmra ra hãa, a gaa domka kg'uía hãa,” témé. Gaam tc'èem èem dtcòmè dim cúí ba úúa hãase xae ko gataga thée dtcòm, a ko gaa domka kg'ui, ¹⁴a xae a q'ana hãa Gaam èe kò X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghúia hãa ba gha thée Jesom cgoa ghúii xae e sa, a gha gatu cgoa Gam cookg'ai koe óa xae e. ¹⁵I kò **ncêe xgàrasean** wèe ga gatu domka kúrúse, nxãasega i gha èe i kòo Nqarim di cgómkuan tchoanàse a kái ne khòè ne koe hàà ne, a ne kaisase Nqari ba qãè-tcaoa máá, nxãasegam gha dqòmèè ka.

Gatá dis x'áè-q'ooos nqarikg'ai di sa

¹⁶Ncêes gúús domka ta xhòen-tcáo tama. Eèta i ga ko ma tchàa za ka di tc'áróa ta xgáàse igaba i ko tcáóa ta wèem q'uuum ka kàba-kàbaè. ¹⁷Subu xgàrasean xòm x'áè dia ko kaisa a chòè tama x'áàn óága máá ta a khama, **x'áàn** ncêe ko wèes xgàrase sa kaisase nqáé e. ¹⁸Eè hòo a bóòè tama zi gúú zi koe ta ko

tcgáía ta qãea tòò, a ta a èe hòo a bóòè tama zi koe qãea tòò o tama khama. Eè ko hòo a bóòè zi ko xòm x'áè-coan cúí ga hãa, igaba zi ko èe hòo a bóòè tama zi chòè tamase hãa khama.

5 Gatá di **tc'áróa ne** kgoara-cgae-q'ooos gaas koe ta nqóòmkg'ai koe x'áèa hãas khama ii. Igaba ncêe kgoara-cgae-q'ooan kò ko kòbèè ne ta q'ana hãa, Nqarim koe ta x'áè-q'ooan úúa hãa sa. Ncêe x'áéa ne khòè tshàu ka kúrúè tama, a gha chòè tamase nqarikg'ai koe hãa. ²Ta ko ncêes **kg'òès** koe tshúu-tcaoase kg'ae, gatá di x'áè-q'ooan nqarikg'ai di cgoa hãakaguèan ta xgónèa hãa khama, ³nxãasega ta gha èe ta kò ko hãa a, ne cuiskaga bóòè naka qg'áè-cgaea hãa tite khama. ⁴Qanega ta ncêes kgoara-cgae-q'ooos koe hàna x'áè ka ta ko tshúu-tcaoase kg'ae, kaisa thòòan q'oo koe hãase. Qgáían ta gha tcg'òò cgaeè sa ta tc'èe tama, igabaga ta **x'áè-q'ooan nqarikg'ai di cgoa** hãakaguè kg'oana khama, nxãasegas gha èe ko x'óó sa kg'òèan ka kaàkaguè ka. ⁵Gaam èe ncêes tséé sa kúrúa máá taa hãa ba Nqari Me e, ncêe Gam dim Tc'èe ba x'áís khama ma máà taa hãa ba, nqòòkaguèa hãa gúúan gha tseegukaga hàà sa.

⁶Gaa domka ta wèe x'áè ka kaisa tcoman úúa hãa, a q'ana hãa, èe ta tc'áróm koe x'áèa hãa x'áè ka ta X'aigam koe x'áèan **úúa hãa sa, èeta ta ga ma qanega** gaan ka nqúú ta a **igaba**. ⁷Dtcòmè koe ta ko guu a kg'òè khama, èe ta ko bóòs ka tamase. ⁸Ta kaisa tcoman úúa hãa, a ta a ko tc'èe, gatá di tc'áróan ta gha x'áèan khama ma guu, a gha X'aigam cgoa x'áèan koe hãa sa. ⁹Gaa domka ta ko kaisase tc'èe, qãè-tcaokagu Me ta gha sa, **Gam cgoa** ta ga x'áèan koe hãa, kana ta ga **Gam ka** nqúú ka hãa igaba. ¹⁰Wèéa ta ga méé ta Krestem cookg'ai koe x'áise naka taa Gam ka xgàràè khama. Nxãaska ta gha wèéa ta ga èe kg'ano ta hãa sa máàè, wèes gúús èe ta gatá di tc'áróan

koe kúrúa hãas tc'amkg'ai koe guu a, tshúù kana qãè sa.

**Nqarim cgoa tòókua ne,
Krestem koe guu a**

¹¹ Gaa domka xae q'ana hãa, Nqari ba meém q'adè sa, khama xae ko khòè ne kúrú ne **chìbia ne koe tcóóse**. Nqari ba qãèse q'ana hãa tcáóa xae qãè e sa, ra nqòðan úúá hãa, tcáóa tu koe tu gataga q'ana, tcáóa xae qãè e sa di i. ¹² Sixae gha gaicara dqòmè sa xae qaa tama. Igabaga ne c'èe ne hàna ncèe ko tchàa koe hàna zi gúù zi tchòà úú cgoaa ne, tcáóa ne q'oo di zi gúù zi ka tamase. Gaa domka xae ko dàò ba x'ái tu u gatu gha sixae ka dqòmè ba, nxãasega tu gha xqara mááse ka. ¹³ Ncèè tc'èea xae kò **koma** nxana hãa ne i Nqarim domka gatà ii. Igaba ncèè tc'èea xae kò **koma** tchàno ii ne i gatu domka gatà ii. ¹⁴ Krestem di ncàmkuu ne ko tcèè tcuì xae e khama. Xae ncèes gúù sa bóòda hãa: ncèè cúím khòèm **Krestem** kò wèè ne khòè ne x'óóa máána hãa ne, ne nxãaska wèèa ne x'óóa hãa sa. ¹⁵ Me Kreste ba wèèa ta domka x'óóa hãa, nxãasega ne gha èe kg'òèa hãa ne táá gane ka kg'òèa mááse ka, igaba ne gha kg'òèa máá Gaam èe kò x'óóa máá nea hãa, a x'óóan koe ghùìèa hãa ba ka.

¹⁶ Gaa domka ta ncèeska gatà cúí khòè ga nqòòmkg'ai di tcgáían cgoa bóòda hãa tite. Nxãata ta xg'ao c'èe x'aè ka ma Kreste ba nqòòmkg'ai di tcgáían cgoa bóòda hãa igaba, ta cuiskaga gaicara gatà hèèa tite. ¹⁷ Gaa domkam díím wèém èe Krestem koe hàna ba kãbam nqòóm **di** me e. Ncìi zi gúù zia nqáéa hãa, zi wèè zi gúù zi ncèeska kaba zi i. ¹⁸ I wèéan ncèe Nqarim koe guua, Gaam ncèe ko Krestem koe guu a Gam koe xg'ae-xg'ae ta a, ta tòóku ba, a ba a tsééan máà xaea hãa, c'èe ne xae gha Gam cgoa xg'ae-xg'ae ne tòóku ka. ¹⁹ Ncèe xae ko méé a ko máá: Nqari ba kò nqòóm di ne khòè ne Krestem koe xg'ae-xg'ae ne Gam cgoa

tòóku, a kò táá gane di chìbian nxará tcàa, a ba a kò tchòàn ncèe tòókuan di máà xaea hãa. ²⁰ Gaa domka xae ko Krestem téé-q'oo koe kg'ui, Me ko Nqari ba sixae di kg'uiian koe guu a dtcàrà tu u; Krestem téé-q'oo koe xae ko dtcàrà tu u a ko máá: Nqarim cgoa méé tu xg'ae-xg'ae naka tòóku, témé. ²¹ Kreste ba kò cúí chìbi ga kúrú tama, igabagam kò Nqari ba gatà domka kúrú Me, Me chìbian úú, nxãasega ta gha gatà Gam koe guu a Nqarim di tchànoan úú ka.

6 **Nqarim cgoa** ko tsééa xg'ae xu khòè xu khama xae ko ma dtcàrà tu u, gatu ncèe Nqarim di cgómkuu hòòda tu gha táá káà hùì iise sèè e ka. ² **Tcgãyas Gam dis koem ko Nqari ba** máá:

“Eëm kò ko cgómkuu dim x'aè ba hàà ner kóm tsia hãa.

Eëm kò ko kgoarakuan dim cáím ba hàà ner kòò hùì tsi,”

témé khama. Tseegukagam ncèeska cgómkuu dim x'aè me e, a tseegukaga ncèeska kgoarakuan dim cáím me e.

Paulom di qóm cgoa qgóókua ne

³ C'èe khòè gha sixae di tsééan ntcoe sa xae tc'èe tama, gaa domka xae c'èe gúù xg'èe-kg'am m gha tòò **tc'èe** tama. ⁴ Igaba xae ko wèè gúúan èe xae ko kúrú koe x'ái, Nqarim di xae tséé-kg'ao xae ii sa: qád tcáóan cgoa xae kò qómán q'oo koe hãa, xháé zi q'oo koe hèé naka qóm zi xg'aeku zi koe hèéthèé e. ⁵ Xg'ámè xae kò ko, a kò qáé-nquuan koe tcààè, a xae a kò xg'orean koe hãa, a xae a kò tsééa cg'òè, a xae a kò x'óm tama, a kò tc'òò ga tc'òó tama. ⁶ Sixae di q'anoan hèé naka q'ãa di tc'èean hèé naka qád tcáóan hèé naka qãèan hèéthèé ka **xae Nqarim di xae qãà xae e sa x'áía hãa**, Tcom-tcomsam Tc'èem koe hèé naka tseeguan di ncàmkuu cgoa hèé, ⁷ naka sixae di kg'uiian tseegu di hèé naka Nqarim di qarian ka hèéthèé e. Tchànoan xae ncòò gàba zi khama ma úúá hãa, **x'ãà cgoa**

xae ko o kg'áòm x'òàm xòè di i, naka **xgáèa ko máá xaean** dxàes x'òàs xòè di hēéthéé e. ⁸Tcommèa xae kò hāa kana xae kò tcommè tama igaba, kana kò ko cóèè kana dqòmèè igaba **xae kò Nqarim di xae tséé-kg'ao xae e**. Tshúù-ntcōa-kg'aoan khama xae kò ma qgóóè igaba xae ko tseeguan nxàe. ⁹C'èe ne khòè ne ka xae c'úùèa hāa, igaba xae kò **gatu ka** q'āaèa. X'óóa khama xae kò ii, igaba bóò, kg'òèa xae hāa. Xgàràè xae kò ko, igaba xae kò cg'òòè tama. ¹⁰Gatà ma xae kò ko ma thòò-tcaokaguè igaba xae kò wèè x'aè ka qāè-tcaoa hāa. Dxàua xae hāa igaba xae kò káí ne khòè ne qguùkagu. Cúí gúú ga xae kò úú tama igaba xae kò wèè gúúan ga q'òò.

¹¹Korinta tuè, kgoarasease xae ko gatu cgoa kg'ui, i tcáóa xae tchààse xgobekg'amsea. ¹²Tcáóa xae xae gatu koe tcēekg'am tama, igaba tu gatu tcáóa tu sixae koe tcēekg'ama hāa. ¹³Tiri tu cóá tu ii khamar ko ma kg'ui cgoa tu u. X'ái xae e xámse-kg'aman gatà ii i, ncēe xae sixae gatu koe úúa hāan khama ii i. Tcáóa tu tchààse xgobekg'am.

Tempele ta Nqarim di ta a ke méé ta q'ano-q'anose

¹⁴Táá méé tu gane ēe dtcòm tama ne cgoa cúíta noose joko ba tcēè guu. Ntama ia gha tchànoan ēe tchàno taman cgoa tsééa xg'ae? Kana ntama i gha ma x'áàn hēé naka ntcúúan hēéthéé xg'ae, a cúís gúú sa kúrú? ¹⁵Ntama ba ga ma Kreste ba dxāwam* cgoa tòóku? Kana ba ga ntama dtcòma hāam khòè ba ēe dtcòm tamam cgoa tòóku? ¹⁶Nqarim dim tempele ba ga ntama ma kúrúia mááseèa hāa nqárian cgoa qáé-xg'ae sa kúrú? Gatá tempelem kg'òèa hāam Nqarim di ta a ka. Ncēem kò Nqari ba máá:

“Tiri x'áéa ner gha **Tiri ne khòè** ne cgoa kúrú

a Ra a gha gane xg'aeku koe caate. Gane dir Nqari Ra a gha ii, ne gha gane Tiri ne khòè ne ii,” témé.

¹⁷Ke “tcg'oa gane xg'aeku koe naka gane cgoa q'aa,” tam Nqari ba méé.

A ba a máá:

“Táá c'èe gúú q'ano tama qgóó guu, nxāaskar gha qāèse hààkagu tu u.”

¹⁸“A Ra a gha gatu ka Xòò Ra ii, tu gha Tiri tu cóá tu ii, cóá xu hēé naka cóá zi hēéthéé tu,” tam X'aigam wèè qarian úúa hāa ba méé.

7 Ncàm-ncamsa tuè, ncēe nqòòkagukuan ta úúa hāa, ke hàà naka ta wèès gúús ēe ko gatá di tc'áróan hēé naka tc'ēea ta hēéthéé cg'uri-cg'uris koe q'ano-q'anose, naka taa tcom-tcomsas kg'òè sa cg'oèase kg'òè, Nqari ba q'áòà hāase.

Korinta ne ko komsana domkam Paulo qāè-tcaoa

²Gatu di tcáóan xgobekg'ama máá xae e. Cúí khòè ga xae chibi kúrú cgae ta ga hāa, a xae a cúí khòè ga cg'āèan koe tcāà ta ga hāa, kana xae c'èe khòè kàa naka marian sèè cgae e ta ga hāa. ³Chibi-chibi tu ur ko domkar ncēe gúúan kg'ui tama. Ncēer kò kg'aika ma birí tua hāa khamaga ma: **kaisase xae ncàm tua**, tu wèè x'aèan ncēe kaga tcáóa xae koe hāa, x'óó xae ga ko kana xae ga ko kg'òè igaba. ⁴Kaisa kgoarasea ner gatu koe úúa hāa kg'ui cgoa tu ur gha di i, a ko gatu cgoa kaisase dqòmse, **tu** kaisa ntcàmkuan tí koe úúa hāa, ra káí xháéan koe xae ga hāa igaba kaisa qāè-tcaoan úúa hāa.

⁵Eè xae kò Maketonia koe hàà ka igaba i kò sixae di tc'áróan táá sãa-q'ooan hòò khama, xae kò wèè x'aè ka xháéan

*6:15 **dxāwa** - Gerika sa ko “Beliare” témé.

q'oo koe hãa: tchàa za guua zi méeuku zi héeé, naka **tcáóa xae** q'oo koe hãnas q'ád sa hééthéé di i. ⁶Igabam kò Nqarim, ncée ko gane ée nqāaka hana ne ntcàm ba, Titom di hàà-q'ooan ka ntcàm xae e. ⁷Gam di hàà-q'ooan cúí tama a kò ii **ncée kò ntcàm xae e**, igaba **xae kò thée ntcàmmè** éem **gatu ka birí xaea hãa kg'uián ka: ntam** ma gatu ka ntcàm-mèa sa. Tu ma xgónè tea hãas kam kò birí xae e, naka tu ma tshúù-tcaoa hãas ka héeé, naka tu ma tééa máá tea hãas ka hééthéé e, ra ko kaisase qāè-tcao.

⁸Eētar kò ma tiris tcgāyas cgoa tshúù-tshuu-tcáo tu u, igabar ées **tcgāyas** ka chibi bóðse tama. Kg'aiar kò chibi bóðse, xòm x'àiè-q'oo kas kò tshúù-tshuu-tcáo tu ua hãa sar ko bóð khama. ⁹Igabar ncēeska qāè-tcaoa hãa, tshúù-tshuu-tcáo tuar hãa domka tamase, igaba gatu di tshúù-tcaoa ne kò héeé tu u tu gatu di dàðan koe tcóòse domka. Nqarim q'ád ka tu kò tshúù-tcaoa, a kò táá sixae ka thòð-thòòè khama. ¹⁰Nqarim q'ád di tshúù-tcaoa nea ko kgoarasean koe ko úú tcóòsean óága khama, i gatà ko héeé **khòèan** nxãas koe chibi bóðse tama, igaba i ko nqóòm di tshúù-tcaoaan x'ooan koe úú. ¹¹Bóð, Nqarim q'ád di tshúù-tcaoaan gatu koe kúrúá hãa sa: **húia te ka tu kò** qháé tu u, tééa máá **te ka**, xgòàse **kg'uiá máá te ka**, tcoma **te ka**, xgónèa **te ka**, tu ma máàse **tea** hãas ka, tu ma tshúùan xgàra kg'ónòsea máána hãas ka hééthéé e. Wèès gúùs koe tu káà chibi tu u sa tu x'áía hãa.

¹²Gaa domka ēer kòò góá máá tu u ka i kò chibiga ne kana chibi-chibiè tama ne domka tama a, igabar kò góá hãa, gatu koe i gha tchànose x'áise Nqarim cookg'ai koe, nta tu ma sixae cgoa tchõà úúa hãa sa. ¹³Wéé zi ncée zia kò ntcàm xae e.

Xae kò sixae dis ntcàmkus tc'amkg'ai koe kaisase qāè-tcaoa hãa, Tito ba xae kò bóð me qāè-tcaoa hãa, gam di tc'èea

nea gatu wéé tu dian ka kàba-kàbaèa hãa khama. ¹⁴Gatu kar kò gam koe dqòmse, tu kò táá sau-cgaekagu te. Igaba wèès ée xae birí tua hãas ma tseegu ii khamagas ma ée xae kò Titom koe **gatu ka** dqòmsea hãa sa tseegu si i sa x'áía hãa théeé. ¹⁵**Tiri x'àiè-kg'áña nem kòò gatu koe úú ka** tu kò wééa tu ga komsana me, a tu a kò q'áðan héeé naka cgùruan hééthéé cgoa qāèse hàakagu me. Ncée zi gúù zim ko tc'èe-tc'èese ka i ko gam di ntcàmkuan gatu koe càuse. ¹⁶Kaisa tcoma ner gatu koe úúa hãa domkar ko qāè-tcao.

Dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hana ne marian xg'ae-xg'aea máá sa (8-9)

Sere-seres Maketonia di zi kereke zi di sa

8 Ncēeska, tíí qōe ga tuè, Nqarim Maketonia di zi kereke zi koe x'áía hãa cgómkuan ka tu gha q'áa sa xae ko tc'èe: ²Ncēeta noose kái zi kúrúá bóòku zi xháéan di zi koe ne hana igaba i kò gane di qāè-tcaoaan cg'oè a ntcāa, ne kò ēeta ne ma kaisase dxàua hãa igaba gane di qāè tcáóan di qguúan x'áí **a máàku zi tcg'òó**. ³**Gane kar ko** nxàea tseegukagu khama a ko máá: ée ne ga úúa hãa sa ne kò tcg'òó, a ne a ée sa nqáéa sa hééthéé tcg'òó. Gane ka ne kò ⁴qarika dtcàrà xae e, cgómkuan dis máàkus cgoa ne gha c'èe ne cgoa xg'ae a **Jutea di ne** dtcòm-kg'ao ne tsééa máá sa. ⁵A ne a kò táá ée xae kò ma nqòða hãa khama **cúí** ma kúrú, igabaga ne kò kg'aia X'aigam koe máàse, a ne a **nxāwa** Nqarim di tc'èean koe guu a sixae koe máàse.

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne ntcàm, máàkua ne ne gha tcg'òó ka

⁶Tito ba nxāakamaga ncēes máàkus cgómkuan di sa gatu koe tshoa-tshoara hãa, khama xae kò dtcàrà me, gatagam gha ncēes tséé sa xg'ara-xg'ara sa. ⁷Igaba

ncêe tu ma wêe zi gúù zi koe ma kaisase qguùu hãa: dtcòmãan koe hêé, kg'uian koe hêé, q'ãan koe hêé, wêes kgoara-tcáoos koe hêé, naka êe xae xгаа-xгаа tua ncãmkuuan koe ga hêéthêé, khamaga méé tu thêé ma ncêes máàkus cgómkuuan dis koe kaisase qguù.

⁸X'áèa ner máà tu u tama, igabar ko kg'amaga ncêes sere-seres c'êe ne ncêe kaisase hùì kg'oana hãa di sa x'ái tu u. Ncêem dàòm kar ko bóò, nta i ma gatu di ncãmkuuan tseegu di i sa. ⁹Gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis cgómku sa tu q'ana hãa khama: qguùam ko hãa igabam ko gatu domka dxàu, Gam dis dxàus koe tu gha gatu nxãasega guu a qguù ka.

¹⁰Ncêe nqáéa hãam kurim ka tu kò tc'ãa a máàkuuan tcg'òòã tu tu u, a tu a kòò tc'êe tu kò khama máà. Ke tiri kãan komsana: ¹¹Eê tu tshoa-tshoara hãas cgoa méé tu ncêeska xg'ara, naka êe tu ma tc'êea khama ma xg'ara-xg'ara si - êe tu ma úúa hãa khama ma máà. ¹²Khòè ba nta noose úúa hãa sa **Nqarim koe** gúù méé tama khama. Cgáés gúù si i, khòèm ko eem q'òòã hãa zi gúù zi ka c'êe sa tcg'òò kg'oana hãa ne. **Nxãaskam gha Nqari ba qãè-tcaoa máá** dùús wêés eem ko tcg'òò sa.

¹³C'êe ne sãakagu, a gatua qómãan q'oo koe tcãà tu u sar tc'êe tama, igabar ko cúíta noose tu gha ii sa tc'êe: ¹⁴ncêe x'ài ka tu gatu kaisase tc'ãðan úúa hãa, ke méé tu êe tcàoa hãa ne cg'òè-cg'oea máá. Eê tu gha ko tcào x'ài ka ne gha gane kaisase tc'ãðan úúa hãa, a gha nxãasega êe tu tcàoa koe cg'òè-cg'oea máá tu u. Ncêem dàòm ka tu gha cúíta noo, ¹⁵ncêe i ma **Nqarim di zi Tcgãya zi koe** ma góàèa a ko máá: “Gaam êe kò káíãan **tcuù** ba kò táá kaisase tc'ãðan úú, me kò gataga gaam êe kò cg'oròan **tcuù** ba táá tcào,” témèè khama.

Titoa xu ko Korinta koe tsééa úúè

¹⁶Tc'êe-tc'êeses ncêer tíí úúa máá tua hãas khama ii sam Nqari ba Titom tcáo koe tcana hãa khamar ko Nqari ba qãè-tcaoa máá. ¹⁷Tito ba kò táá sixae dis dtcàrà **sam gha kúrús** cúí sa dtcòm, igabam kò thêé **gatuam gha hùì tu u** sa tc'êe-tc'êesea máá, a ba a kò gam di ncãmãan ka birísea hãa gatu koem gha síí sa. ¹⁸Xae ko sixae ka qõese ba gam cgoa **gatu koe** tsééa úú, ncêe ko gam di tsééãan qãè tchòàn xгаа-xгаа di koe wêe zi kereke zi ka koaè ba. ¹⁹Ncêe zi gúù zi ka cúí tamase, igabam kò gataga thêé kereke zi ka nxárá tcg'òòèa hãa, ncêe gha sixae cgoa xg'ae a gatu dis máàku sa **úú dis** tséé sa kúrú ba, nxãasegam gha Nqari ba dqòmme ka, si sixae di tcáoãan kgoarasea hãase hùì kg'oana hãa sa x'ái thêé ka.

²⁰**Xg'ae a qòòs ka** xae ko q'òése, nxãasega i gha cúí khòè ga táá ncêes máàkus kaisas ko ma xg'ae-xg'ae a samaès ka chibi-chibi xae e ka. ²¹Tchàno zi gúù zi **kúrú sa** xae birísea hãa khama. Nqarim tcgáí q'oo koe cúí tamase, igaba khòèãan tcgáí q'oo koe ga hêéthêé e.

²²A xae a ko sixae ka qõese ba gatsara cgoa tsééa úú, ncêe káí q'oro káí zi dàò zi cgoa kgoara-tcáoãam hãa sa x'ái xaea ba, me gataga ncêeska gatu koe kaisa tcoman úúa hãa khamam hùì tu um gha sa kaisase kgoara-tcáoãa máána hãa. ²³A ncêe Titom xòè ka: tíí ka c'êe me e, a tíí cgoa tséé-kg'ao me e gatu koe. A ncêe c'êe tsara sixae ka qõese ga tsara **êe hãa cgoa mea tsara** xòè ka: nxãa tsaraa kereke zi di tsara x'ài úú-kg'ao tsara a, Krestem koe ko dqòmkuuan óága tsara. ²⁴**Gaa domka méé tu** ncêe xu khòè xu gatu di ncãmkuuan x'ái, nxãasega zi gha kereke zi **gatu di ncãmkuuan** bóò, a q'ãa, tchànose xae ko gatu ka dqòmse sa.

**Paulo ba ko gaia dɕàrà,
marian gha tcg'òòè sa**

9 Qaase tama ia, góár gha máá tu u sa, hùikuan di tsééan ncée ne ko Nqarim di ne khòè ne **Jerusalema di ne** tsééa mááè ka. ²Hùì **ne** tu gha sa tu kg'ónòsea máána hãa sar q'ana hãa khama, a ra a ko Maketonia di ne khòè ne cookg'ai koe gatu ka dqòmse, a ra a ko birí ne a ko máá, Akaia koe tu gatu ncísega, ncée nqáéa hãam kurim koe ga guu a máàkuan tu gha tcg'óó sa kg'ónòsea máána hãa, témé. Si gatu dis kg'ónòse sa **gaa koe** kái ne ghùì-ghuìntcáoá hãa. ³Ra kò **ncées gíús domkaga** gatá ka qòese ga xu gatu koe tsééa úú. Ncèer kò ma gatu ka ma dqòmse khamaga ma méé tu ma kg'ónòsea hãa sar ko tc'ée. Ncèe sa gha x'ái sa ii, chìbiga tama xae gha hãa sa, gatu ka xae kò dqòmse ne. ⁴A ncèè **gatu** koer kò ko c'ée ne Maketonia ne cgoa sí a sao-xg'ae tu u, tu kg'ónòse ta ga hãa, ne xae gha kaisase saucgae, kaisa tcoman xae kò gatu koe úúa hãa khama. (Gatu di saucgaekaguan kar kg'ui tama...) ⁵Gaa domkar kò bóò i ko qaase, tí qòe ga xu méér dɕàrà naka xu tc'àà-cookg'ai te naka sí cgae tu u, naka xua sí bóò, èe tu nqòòkagua hãas máàku sa kg'ónòèa hãa sa. Igabar ko tc'ée, kgoara-tcáoase tu gha **gaas máàku sa** tcg'óó sa, chùiku tamase.

**Marian tcg'òó a máà sa ko
ts'ee-ts'eeekg'aikuan óága**

⁶**Tc'ée-tc'èese** ncée sa:
èe ko cg'orò cgùrian xhàrà
ba gha thèé cg'orò tc'òoan tcuù,
me gha gaam èe ko káise xhàrà
ba thèé kái tc'òoan tcuù.

⁷Wèém khòè ba méém èem gabá tcáoá ba koe ma birísea hãa khama ma tcg'óó, tc'ée tama tcáo ka hée naka chùiem ko domka hèéthéé tamase, Nqari ba gaam èe ko q'ano-tcáoase tcg'óó a máà ba

ncàma hãa ke. ⁸Nqari ba wèé cgómkuu nem gha káise máà tu u di qarian úúa hãa, nxãasega tu gha wèé x'aè ka wèé zi gúù zi koe, wèés èe tu ko qaa sa úúa máásea hãa ka, wèé zi tséé zi qàè zi tu gha nxãasega nqáéase kúru ka. ⁹Ncèe i ma **Nqarim di zi Tcgāya zi koe** ma góáèa a ko máá:

“Khòèm Nqari ba ko q'ùò ba ko aba zi tsai-tsai

a èe dxàua hãa ne máá;
i gam di qàèan chòò tamase hãa,”
témèè khama.

¹⁰Nqari ba ko xhàrà-kg'ao ba cgùrian máà, a ba a wèé khòèan tc'òoan máà. Gatagam gha gatu di **zi gúù zi** càua máà tu u cgùrian **khama ii zi** a gha kaikagu u, a gatu di qàèan koe guu a kái tc'òoan kúru. ¹¹Wèé za ga tu gha qguùkaguè, nxãasega tu gha wèé za ga kgoara-tcáoá hãase máàkuan tcg'óó ka. Ne gha **Jerusalema di ne khòè ne** Nqari ba qàè-tcaoa máá, **gatu di zi** máàku zi xae ko **tcg'óóa máá ne x'aè** ka. ¹²Ncèe tu ko kúrús tséé sa Nqarim di ne khòè ne ko tcáo sa tu gha cg'òè-cg'oea máà nes cúis tama si i, igaba kái ne khòè ne kúru ne Nqari ba qàè-tcaoa máá si i thèé. ¹³Tséés ncèe tu kò gaas ka tseegu tu ii sa x'áía hãa sa gha dqòmkuu Nqarim koe óága. Krestem di qàè tchòan tu kò dɕòm, a kò komsana a, a tu a kò Nqarim di ne khòè ne hée naka c'èe ne wèé ne hèéthéé aban tcg'óóa máá ka kgoarase. ¹⁴Còrèa ne gha máá tu u, a gha xgónè tu u, cgómkuu ncèem kò Nqari ba nqáéa hãase máà tua hãa domka. ¹⁵Gam dis máàkus ncèe kg'uian cgoa nxàea tcg'òòè tites domka méém Nqari ba qàè-tcaoa mááè!

**Paulo ba ko gam di tsééan
x'aè úú-kg'aom ii di ka
kg'uia mááse (10–13)**

10 Tíia Paulo ra ko Krestem di qàèan hée naka qàè tcáoan hèéthéé ka

dteàrà tu u. Tíí ncêe gatu koer kò hàna ne **koma** kg'amka ii ra, igaba ncêe gatu cgoar kò hãa tama ne ko **koma** xgòase kg'ui cgoa tu u ra. ²C'êe ne khòè ne ko máá, nqòóm ko ma tc'êe khama xae ko ma kg'òè, témé. Bòòr ko ka i ko qaase, kaisase xgòaser gha kg'ui cgoa ne sa. Igabar ko dteàrà tu u, táá tu gha chùì ter ncêem dàòm koe tcàà sa. ³Tseegu u nqòóm koe ta ga x'àè sa, igabaga ta nqòóm di cauan cgoa x'ààku tama. ⁴Ncòo gàba zi ncêe ta ko x'àà cgoa zia nqòóm di zi ncòo gàba zi tama zi i, igaba zi Nqarim di qarian úúa, a zi a gúùan zi ga kòbe di qarian úúa hãa. ⁵**Ncêe zi ncòo gàba zi cgoa** ta ko kàa-kg'ám zi hêé, naka wèès gúùs òe ko dqòmse sa hêéthêé kòbe, gaa zi ncêe ko khòè ne xgàè-kg'am zi Nqari ba q'āan koe. Ta ko wèem tc'êe ba qgóó a qáé, a kúrú me me Kreste ba komsana. ⁶Ncêe gatu di komsana-q'ooan kò tc'āda hãa, ne ta kg'ónòsea máána hãa, wèem khòem di komsana taman xgàra ne.

⁷Gúùan di qāán cúíga tu ko bóò. Ncêe gatu ka c'èem kò Krestem di me e sa bìrisea hãa, ne méém gatà ma tcáóa ba koe q'ana hãa, sixae igaba xae thêé gaam khama ma Krestem di xae e sa. ⁸Gaa domkar sau-cgaekaguè tama, gatàr ga ko ma qarian ncêem X'aiga ba máà xaea hãa ka dqòmse igaba. Qarian ncêem kò máà xaea hãa, nxāasega xae gha tshàoa ghùì tu u, a táá kòbea q'aa tu u ka. ⁹Tcgāya zi tiri zi cgoar ko q'aekagu tu u khama i ga kò ii sar tc'êe tama. ¹⁰C'êe ne ko máá: “Paulom di zi tcgāya zia qarian úúa, a ko xgòase kg'ui, igabaga ncêe cgáé-q'ooa ba kò gatà cgoa hàna nem qari úúu tama, i gam di kg'uiian cúí gúù ga méé tama,” témé. ¹¹Gatà ii ne khòè ne méé ne bóòda q'āa, òe xae ko tcgāya zi koe góá zi xae gha thêé kúrú sa. Gatu cgoa xae ga hãa, kana xae ga gatu cgoa hãa tama igaba xae sixae xae e sa.

Táá méé ta dqòmse guu

¹²Bèe xae ko, gane òe ko dqòmse ne cgoa nxará xg'aesea ne, kana gane hànas téé-q'ooos koe tòòsea ne. Igaba ne ko gane, gane ka tc'āò-tc'āose, a ne a ko gane ka nxará xg'aese. Tsóá-gase ne gáé kàà tc'êe nea! ¹³Igaba xae sixae cuiskaga Nqarim máà xaea hãas tc'āò-tc'āos **kúrú xae gha tsééan** di sa nqáéa hãase dqòmse tite, igaba xae gha Nqarim máà xaea hãas tc'āò-tc'āos cgoa dqòmse, tc'āò-tc'āos ncêe gatu igaba tu gaas koe hãa sa. ¹⁴Sixxae kò tc'āà di xae e, Krestem di qāè tchòàn ko gatu koe úúa hãa xae. Khama xae c'èem khòem kúrú hãa tsééan dim nqòóm koe tcàà tama. Nqari ba máà xae e tua hãa! ¹⁵C'êe ne khòè ne kúrú hãa tsééan koe xae nqáéase dqòmse tama, igaba xae ko Nqarim máà xaea hãas tc'āò-tc'āos cgoa dqòmse, a xae a nqòòan úúa hãa, gatu di dteàrà gha kai, a gha sixae di tsééan gatu xg'aeku koe kaisase tchààk-agu sa. ¹⁶Nxāasega xae gha qāè tchòàn c'êe zi xg'aeku zi gatu ka ncìi za hãa zi koe síi xgaa-xgaa ka. C'èem khòem òem hãa qgáì koe kúrú hãa tsééan koe xae dqòmse tc'êe tama khama.

¹⁷Igaba ncêe c'èem khòem kò dqòmse kg'oana ne méém X'aigam koe dqòmse. ¹⁸Ncêe khòem kòo dqòmse, nem tchànóm iise bóòè tama khama. Igaba ncêe X'aigam kò khòè ba dqòm nem ko tchànóm iise bóòè.

Paulo ba hêé naka tshùù-ntcōa di xu x'áè úú-kg'ao xu hêéthêé e

11 Tiri kàà tc'èean koe tu ga qáò tcáó cgoa te sar ko tc'êe; ke méé tu cgómna gatà hêé. ²Nqarim koe guua hãa taua ner úú cgoa tua hãa khama. Cúím khòem di séèkua ner nqòòkagu tua, Kreste ba, nxāasegar gha cookg'iaia ba koe tòó tu u ka, qanega xóé cgoaè tamas dxàe-coas khama ma. ³Igabar ko

q'ádò, gatu di tc'ëea ne gha tseegu a q'ano máàsean Krestem di koe tcg'oa sa, èem kò cg'ao ba ma gam di kàan cgoa Efa sa ma qàe-qaea hãa khamaga ma. ⁴Thamkase tu ko c'ëe khòèan koe máàse khama. Ncèè c'ëe khòèan kò hàà cgae tu u, a hàà tãám Jesom, ncèè sixae qanega Gam ka xгаа-xгаа tu u ta ga hãam ka xгаа-xгаа, ne tu ko gaan koe máàse, kana tua sixae máà tua hãam tc'ëem ka tãá ba hòda, kana tua sixae xгаа-xгаа tu u ta ga hãa qàè tchòàn ka tãán hòda.

⁵Tíí ko bòò kar nxãata noose nqãaka hãa tama gaxu x'áè úú-kg'ao xu ncèè cgáé xu u **ta i ko méeè xu** ka. ⁶Nxãatar ga ma kg'ui'an xгаа-xгаа sea máá tama, igabar tc'ëega ra a. Ncèes gúù sa xae wèè zi dàò zi koe qàèse x'ái tua hãa.

⁷Nqarim di qàè tchòà ner kò xгаа-xгаа tu u x'aè kar kò surutakagu tu u tama, a ra a kòò cg'aré-cg'arese, nxãasega tu gha gatu kaikaguè ka; ka ra gáé kò ko chibi sa kúrú? ⁸C'ëe zi kereke zir **koma** xhùua hãa, gaa zi koer gha hùian hòò a gatu tsééa máá tu u zi. ⁹A èer kòò gatu cgoa hãa, a c'ëe gúù tcàoa hãa kar kò cúí khòè ga qóm ba qgóokagu tama, èer tcàoa hãas koe xu kò tíí qòe ga xu ncèè kò Maketonia koe guua hãa xu hùì te khama. Ra kò wèè zi dàò-kg'ám zi koe qgóósea hãa, táár gha qómá máá tu u ka, a ra a gha gatà cúíga hée. ¹⁰Ncèer ko ma Krestem koe tseeguan kg'ui khamaga ma i cuiskaga ncèè dqòmsean tiri Akaia di xu xg'aeku xu **ncèe gatu x'àèa hãa xu** koe guu na chòòkaguèa hãa tite. ¹¹Dùús domka **ra kò gatu koe hùian qaa tama?** Ncàm tu u tamar hãa domkaa? Nqari ba q'ana hãa, ncàm tuar hãa sa! ¹²Khama ra gha ncèer ko kúrú sa kg'ama kúrú **a gatu di hùian qaa tite**, a gha nxãasega gaxu èe ko sixae cgoa cúíta noose tséé sa dqòmse xu sau-cgaekagu. ¹³Eèta ii xu khòè xua tshùù-ntcòdi di xu x'áè úú-kg'ao xu u, qàe-qaequan di xu tséé-kg'ao xu, Krestem di xu x'áè úú-kg'ao xu kúrúsea hãa xu.

¹⁴Arekagu tama i hãa, satanam igabam ko moengelem x'àn di ba kúrúsea hãa khama. ¹⁵Gaa domka i are-aresa tama, gam di xu qàà xu igaba xu kò tchànoan di xu qàà xu kúrúsea hãa ne. Chòò-q'òos koe xu gha gaxu di tsééan khama ma suruta kabìè.

Paulo ba ko gam di xgàrasean ka dqòmse

¹⁶Gaicara ra ko kg'ui'an tiri kg'ui a ko máá: Táá méeé i cúí khòè ga kàà tc'èer iise qgóó te guu. Igaba ncèè gatà tu kò ko hée ne méeé tu nxãaska kàà tc'ëem khòè ba tu ga ko ma qgóó khama ma qgóó te, nakar nxãasega tíí igaba thée cg'arése dqòmse. ¹⁷Ncèè dqòmsean tiri koer X'aigam ga ko ma kg'ui khama ma kg'ui tama, igaba ra ko kàà tc'ëe iise kg'ui. ¹⁸Ncãaga i ko kái khòèan ga nqóóm di cauan cgoa dqòmse khamar gha tíí igabaga thée dqòmse. ¹⁹Tc'ëega tu u **sa tu ko biríse**, igaba tu ko èe kàà tc'ëe ii ne cgoa qàè-tcaoa hãase tsééa xg'ae ná! ²⁰Khòèa ne kò qààn kúrú tu u, a ko tcana máá tu u, a ko ntcóm tu u, a ko náà c'ãa-c'ana tu u, a i a ko x'ábú góó tu u ne tu ko kgoara máá a. ²¹**Ncèe gúùan kúrú koe** xae kò kg'amka xae e, témé sar ko saucgae.

Igaba ncèè c'ëe khòèan kò birísea hãa c'èes gúùs ka i gha dqòmse sa ner tíí igaba birísea hãa (kàà tc'ëem khòèm khamar ko ma kg'ui). ²²Hebera dis qhàòs di xua? Tíí igabar gaar ga ra a. Iseraele dis qhàòs di xua? Tíí igabar gaar ga ra a. Abrahamam di xu tsgò-coa xua? Tíí igabar gaar ga ra a. ²³Krestem di xu tséé-kg'ao xua? (Temeam khòèm khamar ko ma kg'ui a ko máá: **gaxu kar** cgáé ra a, a ra a gaxu ka kaisase tsééa hãa, a ra a gaxu ka kái q'oro qáéèa hãa, a gaxu ka kái q'oro qoaèa, a kái q'oro x'óó ka héea. ²⁴Juta ne kar 5 q'oro 39 tsaman qoaèa hãa, ²⁵nqoana q'oro ra kò **Roma ne ka** tsam xu cgoa qoaè, a ra a kò c'ëe x'aè ka nxòán cgoa xaoè, a ra a

kò nqoana q'oro skepes ka x'óó cgoaè, a ra a kò c'èe x'àè ka koaba ba hëé naka ntcúú ba hëéthéé tshàam q'oo koe hãa. ²⁶Eër kò káise caate a ko dàra kar kò kái zi tcabà zi koe tcāà: tshàan di zi, ts'āà-kg'aoan di zi, tiri ne khòè ne di zi, tãá zi qhàò zi di zi, x'áé-dxooan di zi, qáaka ka di zi, tshàa-dxooan di zi hëé naka tshúù-ntcōa di dtcòm-kg'aoan di zi hëéthéé koe. ²⁷Thòdkaser kò tséé, a ra a thëé ko qómse tséé, ra kò kái ntcúúan x'óm tama, a xàbàa hãa, a cáma hãa, a ko kái-kg'aise tc'ooan úú tama, a ra a kòo qgài, a qg'aè-cgaea hãa. ²⁸Wèé zi gúú zi oose ra ko wèé cáma ka qómán xám, wèé zi kereke zi tc'èea máas tiris ka. ²⁹C'èem khòèm kò kg'amka ii ner ko tíí igaba xámse a kg'amka. C'èem khòèm kòo chìbian koe tcāàè ner ko tshúù-tcao.

³⁰Ncèè qaase i kò ko, dqòmser ga sa, ner gha gúú zi tiri kg'amkan ko x'ái zi cgoa dqòmse. ³¹Nqarim ncèe X'aigam Jesom ka Xòò ba, ncèe ko chòò tamase dqòmme ba, nxāa ba q'ana hãa tshúù-ntcōar nxàe tama sa. ³²Damaseko koem kò tc'āà-cookg'aim x'aigam Aretasem dòm q'oo koe hãa ba x'áé-dxoom Damaseko di ba kòre, nxāasegam gha qáé te ka. ³³Igabar kò x'áé-dxoom dim xhàrom kòm koe guu a q'ores q'oo koe hãase xòòè, a tshàù q'ooa ba koe nxàia tcg'oa.

Paulo ba ko x'ái zi bóò ka dqòmse

12 Dqòmse méers gúú si i, èeta i ga ma cúí gúú qāè ga kúrúa máá te tama igaba. Ncéeskar gha X'aigam bóòk-agu tea hãa zi x'ái zi hëé naka xgòre-kg'áise ko zi ka hëéthéé kg'ui. ²Q'ana ra hãa Krestem koe hànám khòè ba, ncèe kò nqáéa hãa kurian 14 ka, sèè a kaisase

tc'amaka hãam nqarikg'aim† koe úúèa hãa ba. (C'úúa ra hãa, ncées gúú sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrúse sa, kana sa ko x'ái sa‡ ii – Nqarim cúí ba q'anaa.) ³Ra ncèem khòè ba q'ana hãa (igabar c'úúa hãa, ncées gúú sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrúse sa, kana sa ko x'ái sa¶ ii – Nqarim cúí ba q'anaa) ⁴ntam kò ma sèè a paradaisi koe úúè sa. Nxàèè tite zi gúú zim kò kóm, gúú zi ncèe khòèan kgoara mááè naka nxàe tite zi. ⁵Ncèem khòèm kar gha dqòmse igabar tíí ka dqòmsea hãa tite, tiri kg'amkan ka cúí ga a gha ii. ⁶A ncèè dqòmser kòo ner káà tc'èem khòè ba ii tama, tseegua ner gha ko nxàe khama. Igabar ncéeska dqòmsea hãa tite, nxāasega i gha c'èe khòèan táá kaisase tc'èea máá te ka, èe i ko tíí koe bóòs ka hëé naka èe i ko tíí koe kóm's ka hëéthéé e.

⁷Igaba méér táá kaisase kaikaguè guu èer ko bóò zi x'ái zi kaisase kaia hãa zi domka. Gaa domkar dxàm ba cgàaa te koe máàèa hãa, ncèe satanam di tséé-kg'ao ii ba, me ko qhàè te, nxāasegar gha táá kaisase koase ka. ⁸Ncées gúús domkar kò X'aiga ba nqoana q'oro còrè, nxāasegas gha tíí koe sèèa tcg'dòè ka. ⁹Igabam kò birí te a máá: “Tiri cgómkua ne tc'āò tsia hãa, **Tiri** qaria ne ko kg'amkan koe cg'oèase x'áise khama,” témé. Gaa domkar gha tiri kg'amkan koe kaisa qāè-tcaoan cgoa dqòmse, nxāasega i gha Krestem di qarian tíí koe hãa ka. ¹⁰Gaas gúús domkaga ra ko kg'amkan koe qāè-tcao, naka còèkuan koe hëé, naka xhàé zi koe hëé, naka xgàraku zi koe hëé, naka qóm zi koe hëéthéé e, **ncèè** Krestem domka **zi kòo kúrúse ne**. Eër kò kg'amka ii ner nxāaska qari ra a khama.

†**12:2** kaisase tc'amaka hãam nqarikg'ai - Gerika sa ko máá: “nqoana dim nqarikg'ai ba,” témé.

‡**12:2** x'ái sa - Gerika sa ko máá: “cgáé-q'ooa ba ka tchàa koe,” témé.

¶**12:3** x'ái sa - Gerika sa ko máá: “cgáé-q'ooa ba ka tchàa koe,” témé.

**Paulo ba ko Korinta dis kerekes
ka káise tc'ée-tc'ěese**

¹¹ Káà tc'ěem gúù bar kò kúrúse, igaba tu kò gatu gaan koe chùia úú te, gatu ka méer ga kò koaèa hāas gúù si i khama. Gúù cgáér tama ra a ga ii, igabar ěe xu x'áè úú-kg'ao xu cgáé xu u **ta ko méé** xu ka nqāaka hāa tama. ¹² Tseegu dir x'áè úú-kg'ao **ra a** di zi x'áí zia kò gatu xg'aeku koe qád tcáoan cgoa x'áfè, x'áí zi cgoa hēé naka are-aresa zi gúù zi cgoa hēé naka kaia hāa qarian cgoa hēéthéé e. ¹³ Cúís gúù sa tu kò c'ěe zi kereke zi ka tcào: ra kò tíia táá qóm ba qgóókagu tu u. Ke méé tu cgómna ncēes chibi sa qgóóa máá te!

¹⁴ Ncēer ii kar nqoana dis dāra sar gha dāra tu u sa kg'ónōsea máána hāa. A ra a cuiskaga qóma máá tu ua hāa tite; ěe gatu di ii sar qaa tama, igabar ko gatua qaa tu u khama. Cóan méé i gaan di xōdan táá tsééa máás gúù si i, igaba méé i xōdan gaan di cóan tsééa máá khama. ¹⁵ Ra gha kaisase qāè-tcaoa hāase wēés gúùs ěer úúa hāa sa gatu koe tséékagu naka tíi ga ra hēéthéé e. Ncēè kaisaser kò ncām tua hāa, ne tua gha gatu cg'árese ncām te? ¹⁶ Ncēe tu ma dtcòmāa khamaga ma, táár kò qóm ba qgóókagu tu u sa, igabar kò **koma** kàa sa kúrú, a gaas cgoa qgóó tu u. ¹⁷ Ntama? A gaxu khòè xu ěer kò gatu koe tsééa úúa hāa xu ka c'ěem cgoa ra kò c'ěe gúù ga sèè cgae tu u? ¹⁸ Tito bar ko dtcàrà qòom gha ka, a ko c'ěem dtcòm-kg'ao ba gam cgoa tsééa úú. A Tito ba kò c'ěe gúù ga sèè cgae tu u ii? Cúím tc'ěem cgoa tsam gáé kò tsééa tama? Cúím dàò ba tsam gáé kò sèè tama?

¹⁹ A ncēe tu hāa ka tua kò tc'ěea máá, gatu cookg'ai koe xae ko kg'uia mááse, ta tc'ěea? Nqarim cookg'ai koe xae ko kg'ui, ěem ga ma Krete ba ma kg'uikagu xae e khama, si wēés gúùs **ěe xae ko góá a ko kúrú sa**, gatu di tshàoa ghùèan

di si i, ncām-ncamsa tuè. ²⁰ **Gatu koe** síia ner ko q'ád. C'ěedaokar ěer ko ma qaa tu u khama ma sao-xg'ae tua hāa tite, tu gatu igaba ěe tu kòo ma qaa te khama ma sao-xg'ae tea hāa tite. I gha c'ěedaoka mēékuan hēé, taukuan hēé, xgòan hēé, cēèan hēé, còèkuan hēé, c'amkuan hēé, bòðsean hēé naka kómku taman hēéthéé hāa. ²¹ Gaicara ra kòo síi nem gha tirim Nqari ba gatu cookg'ai koe cg'aré-cg'are te sar ko q'ád. Ra gha kái ne ěe kò nxāakamaga chibian kúrú ne kg'ae cgae, gane di chibian koe ne kò táá tcóose khama. Qanega ne q'ano taman hēé, cg'aràn hēé, naka cg'āèan hēéthéé koe hāa.

Còo di zi dqàèku zi

13 Ncēea nqoana dis dāras ga si i ncēer ko gatu koe dāra sa. **Si ko Nqarim dis Tcgāya sa méé a ko máá:** “Cám kana nqoana tééa-máa-kg'aoan di kg'áma ne gha wēés kg'ui sa nxàea tseegukagu,” témé. ²⁻³ Eè nxāakamaga chibian kúrú hāa ne hēé naka wèé ne c'ěe ne hēéthéer ko dqàè; ěer kò cám di sa dāra nea kar kò ma dqàè ne khamagar ko ma ncēer káà iim x'aèm ka dqàè ne. Krete ba ko tíi koe kg'ui dis x'áí sa tu ko qaa ná? Eèr kò gaicara hàà ner gaa domkaga ncēe ne khòè ne cuiskaga bóð guua hāa tite. **Krete ba** gatu koe kg'amka tama, igabam gatu xg'aeku koe qarian úúa. ⁴ Gatàm kò ma kg'amkan koe guu a xgàùè, igabam ko Nqarim di qarian ka kg'òè. Gataga xae ma Gam koe kg'amka xae e, igaba xae gha Nqarim di qarian ka Gam cgoa kg'òè, a tsééa máá tu u.

⁵ Gatu kúrú bòðse naka tua bóð dtcòmān koe tu hàna sa; kúrú tu gatu bóðse. Bòða tu q'āa tama Jeso Krete ba gatu koe hàna sa? Igaba ncēè kúrú tu kòo bóðse a ko tààè nem Jeso Krete ba gatu koe hāa tama. ⁶ Ra tcoman úúa hāa, bóða tu q'ana hāa sixaea kúrú bóðku sa

tààa hãa sa di i. ⁷ Igaba xae ko Nqari ba còrè, táá tu gha c'èe gúù cg'ãè ga kúrú sa. Khòè ne gha bóò, kúrúá bóòku sa xae tààa hãa sa domkar ncèes gúù sa kg'ui tama, igaba xae ko tc'èe, èe tchàno ii sa tu gha kúrú sa, èeta xae ga ma sixae tààèa hãa khama ii igaba. ⁸ Cuisk-aga xae tseeguan cgoa x'ãàkua hãa tite khama, igaba xae gha tseeguan kúrúá máá. ⁹ Ncèè qari tu iis gúùs **cúí** sa gha ko qãè-tcaokagu xae e, èe ta xae ga ma kg'amka khama ii igaba. Còrèa xae ko máá sa gatu gha còoka qòò si i. ¹⁰ Gaa domkar ko ncèer káà ii ka ncèe zi gúù zi góá máá tu u, nxãasegar gha èer kòò hàà ne táá hàà xgòàse kg'ui a tiri qarian tséékagu ka. X'aiga ba ncèe qarian máà tea hãa, tshàoar gha ghùì **tu u** ka, a táá tòà-q'aa **tu u** ka.

Còò di zi tsgámkaguku zi

¹¹ Còò dis ka, tíí qòe ga tuè, qãè-tcao tu. Gúù zi kúrú naka zi qãè, korèku tu, naka cúí tc'èe ii, tòókuan cgoa kg'òè, nakam gha ncàmkuuan hée naka tòókuan héethée dim Nqari ba gatu cgoa hãa.

¹² Gatu ka c'èe ne tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám.

¹³ Wèè ne dtcòm-kg'ao ne ko tsgámk-agu tu u.

¹⁴ X'aigam Jeso Krestem di cgómkuuan hée naka Nqarim di ncàmkuuan hée naka Tcom-tcomsam Tc'èem di hãa cgoakuan héethée méé i gatu wèèa tu cgoa hãa.

GALATIA NE

Paulom dis tcgāya sa

Galatia ne koe

Téé-cookg'ai sa

Eē i ko Jesom di qāè tchòàn tshoa-tshoa a ko xгаа-xгааè, a ko ēe Juta tama ne ka cām tshàua máàè, kas kò tèè sa xgoaba: khòè ba méém Juta iise kg'òè naka baà Moshem di x'àèan ko méé sa komsana naka baà q'āe nqāa-qgai khòè, nxāaskam gha tseegu dim dtcòm-kg'ao ba ii di sa. Me kò Paulo ba ncēes gúús cgoa ntcoeku, a ko máá qaase tama ia témé. Qaasekos gúù sa, Krestem koe dtcòm si i, gaas ka ta gha wèèa ta ga Nqarim ka tchànokaguè. Igaba Galatia koe hàna zi kereke zi xg'aeku koe ne c'ēe ne khòè ne hāa, Paulo ba ko ntcoe ne, a birísea hāa khòè ba méém gataga Moshem di x'àèan komsana naka baa nxāasega Nqarim ka tchànokaguè sa.

Paulom dis tcgāya sa kò góàèa, tseegu di dtcòmān koes gha Galatia ne kabi ka, ncēe ko tshúù-ntcōa di xгаа-xgaan ka hòakaguè ne.

Paulo ba kò tshoa-tshoa (1-2) koe a Jeso Krestem dim x'àè úú-kg'ao ba tam gha ma tciie di qaria nem úúa hāas ka kg'ui. A ba a kò nxàe, gam di tsééan x'àè úú-kg'ao ii dia Nqarim koe guua hāa, khama i khòèan koe guu tama sa, i gam di tsééan ēe Juta tama ne khòè ne koe hāa sa.

Me kò nxāaska kg'ui sa ghùì, ncēe ko máá, dtcòmān ka cúím ko khòè ba Nqarim koe tchànokaguè, témé di sa. Qāè tsééa nea khòè ba kgoara tama, igabam ko kgoaraèam khòè ba qāè tsééan kúrú ka (3-4).

Chòò di xu tcee xu (5-6) koem ko Paulo ba x'ái, Krestem koe dtcòm sa ko

ncàmkus ncēe ko kg'òèa ta kaba-kaba sa óága sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'āe nqāa-qgai khòoku sa

- x'áèa ne

- kgoarasea ne

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Paulom di tsééa ne x'áè úú-kg'ao ii di i (1-2)

- Nqarim di cgómkuan di qāè tchòà ne (3-4)

- Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tsééa ne hēéthéè e (5-6)

Paulom di tsééa ne x'áè úú-kg'ao ii di i (1-2)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, x'àè úú-kg'ao[§] ba kúrúèa hāa ra: khòè ne koe guu tamase, kana khòèm ka tamase, igaba Jeso Kreste ba hēé naka x'ooan koe ghùì Mea hāam Nqarim Abom ka hēéthéè e. ²Tíí hēé naka wèè xu qōe xu ncēe tíí cgoa hāa xu hēéthééa ko **ncēes tcgāya sa** Galatia di zi kereke zi góá máá a ko máá:

³Nqarim gatá ka Xòò ba hēé naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthéè tsara koe guua hāa cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthéè méé i gatu cgoa hāa. ⁴Ncēe ko gatá di chibian domka máàse ba, nxāasegam gha ncēe x'àè dim nqōóm cg'āè tc'ēan dim koe kgoara tcg'òò ta a ka, ncēm ko ma gatá dim Nqarim Xòò ba ma tc'ēe khama. ⁵Chòò tamase méém dqòmme, Amen.

Cúisega tseegu ii qāè tchòà ne

⁶Gatu kar area hāa! Eē Krestem di cgómkuan koe tciia óá tu ua hāa ba tu ncēeta ma qháésega aagua hāa, a tǎá tchòàn koe nxana, ⁷ncēe qāè tchòà tama a. Igaba i c'ēe khòèan hàna ncēe ko nqùu sa tcāa tu u, a Krestem di qāè tchòàn kà-

[§]1:1 *x'àè úú-kg'ao* - Gerika sa ko “apostolo” témé.

makagu kg'oana. ⁸ Igabar **ko biri tu u a ko máá**: ncèe sixae igaba kana nqarikg'ai koe guuam moengelem kòo c'èe tchòan xгаа-xгаа tu u, ncèe sixae kòo xгаа-xгаа tu u qàè tchòan cgoa qòda mááku tama a, ne méém chòd tamase xgàràè! ⁹ Ncèe xae nxàakamaga mééa hãa khamagar ko ncèeska gaicara méé a ko máá: ncèe c'èem khòem kòo èe tu xгаа-xгааèa qàè tchòan cgoa qòda mááku tama qàè tchòan xгаа-xгаа tu u ne méém chòd tamase xgàràè!

¹⁰ Khòè ne kar gha koaè sa ra koaé qaa kana Nqarim kaa? Kana ra ko khòèan qàè-tcaokagu sa qaa? Ncèe qanega ra kòo khòèan qàè-tcaokagu ner Krestem dir tséé-kg'aor tama ra a!

Ntam ko ma Paulo ba x'áè úú-kg'ao ba kúrú sa

¹¹ Q'ãa méé tu sar ko tc'èe khama, tíí qòe ga tuè, ncèer kòo xгаа-xгаа qàè tchòà nea khòèan koe guu tama sa. ¹² Khòèan kar máàè e tama khama, a **khòèan ka** xгаа-xгааè e tama, igaba ra Jeso Krestem ko tíí koe x'áise koe guu a máàè ea.

¹³ Kómá tu hãa èer kòo Juta dis dtcòmms koe hãa kar kòo ma kg'òè sa khama: kaisase nqáéaser kòo Nqarim dis kereke sa xgàrà, a kòo cg'òoa dqùrì si. ¹⁴ A ra a kòo Juta dis dtcòmms koe kái xu tiris tcáràs di xu ka còoka hãar Juta ra a, a kòo èe ne kòo sita ka tsgòose ga ne máà ta a cauan kaisase qgóóa qari. ¹⁵ Qanegar ábàè tama cookg'ai koem kòo Nqari ba nxárá tcg'dò tea. A ba a kòo Gam di cgómkuan ka tciia óá te. I kòo qàè-tcaokagu Me ¹⁶ Gam dim Cóa bam x'ái tea sa, nxáasegar gha tãá zi qhàd zi di ne koe Gam di qàè tchòan xгаа-xгаа ka. Gaa x'aè kagar kòo khòèan cgoa táá xg'ae, ¹⁷ a ra a kòo gataga Jerusalema koe ga táá qòd, a èe xg'ao tíí ka tc'ãà a x'áè úú-kg'ao

ii xu koe síí, igaba ra kòo Arabia koe qòd, a ra a gaa koe guus ka Damaseko koe kabise.

¹⁸ Ra kòo nxãaska nqoana kuri qãá q'oo koe Jerusalema koe qòd, a Petere** ba dàra, a síí 15 cáman gam cgoa x'áè. ¹⁹ Igaba ra kòo cúím x'áè úú-kg'aom ga ba táá bód, Jakobom oose, ncèe X'aigam **Jesom** ka qòese ba.

²⁰ Bód, Nqarim cookg'ai koer ko gaise, ncèer góá máá tua hãa sa tshúu-ntcòas tama si i sa. ²¹ Kháókar kòo Siria hée naka Kilikia héeéthéè di zi xg'aeku zi koe qòd. ²² Ra kòo Jutea di zi kereke zi koe q'ãàè tama, ncèe Krestem koe hãa zi; ²³ kg'amaga ne kòo tíí ka kómáa hãa i ko máá: "Gaam èe kòo kg'aia xgàrà ta a ba ko ncèeska dtcòmms ka xгаа-xгаа, ncèem kòo cg'òoa dqùrì sa," téméè. ²⁴ Ne kòo tíí domka Nqari ba dqòm.

Paulom di tchòà ne ko x'áè úú-kg'ao xu c'èe xu ka dtcòmme

2 Ra kòo nxãaska 14 kurian qãá q'oo koe gaia Jerusalema koe qòd, Barenabasem cgoa hãase, a ra a kòo théè Titom ga ba sée, ² a **Nqarim ko** x'ái **te** sa xùri; a ra a èer kòo tãá zi qhàd zi di ne xгаа-xгаа hãa qàè tchòan gaxu cookg'ai koe síí tòd. Kaia ntcòó-q'ooan úúa hãa xu cgoar kòo ncèe sa cúíá hãase nxàe; tsééan ncèer ko wèè qaria te cgoa kúrúá hãa a, a ko qanega kúrú u, nea gha kg'amaga di ii sar tc'èe tama khama. ³ Igaba Titom ncèe kòo tíí cgoa hãam ka i kòo qaase tama, q'ãe nqãa-qgai khòoem gha sa, Gerika me e kòo ii igaba. ⁴ Igaba xu kòo c'èe xu khòè xu kúrúè i gha sa tc'èe. Dtcòm-kg'ao xu khama xu ko ma qgóóse, igaba xu tchòà qaase xu iise sixae koe ts'ana tcana. A xu a ko èe ta Jeso Krestem koe úúa hãa kgoarasean hàà bód, nxáasega xu gha gaxu di qààn kúrú ta a ka. ⁵ Igaba xae kòo x'aè-coam di kòm ga táá máá xu,

1:18 **Petere - Gerika sa ko "Kefase" témé.

nxãasega tu gha qãè tchòàn di tseeguan úú ka.

⁶Igaba gaxu ãe tc'ãà-cookg'aian khama ko ma qgóòe xu - ãe xu kò hãas téé-q'oo sa tíí koe cúí gúú ga méé tama, Nqari ba khòè ne tãákase qgóó tama khama - ãe xu khòè xua kò táá bírí te, cúí gúú ga ra gha *ëer ko xгаа-xгаа qãè tchòàn* koe càù sa. ⁷Igaba xu kò bóòà q'ãa, Nqari ba tííá máá tea hãa, qhàò zi di ner gha qãè tchòàn xгаа-xгаа sa, ãem kò ma Petere ba máàna hãa khamaga ma, Juta nem gha qãè tchòàn xгаа-xгаа sa. ⁸Nqarim ncëe kò Petere ba tsééa hãa, me x'áè úú-kg'aom Juta ne ko qãè tchòàn xгаа-xгаа ba ii, ba kò tíí tséé te, x'áè úú-kg'aom táá zi qhàò zi di ne ko qãè tchòàn xгаа-xгаа bar gha ii ka khama. ⁹Xu kò Jakobo ba hëé, naka Petere^{††} ba hëé naka Johane ba hëéthëé xu, ncëe kòo nquu ba ko ghùì-ghui xu hii xu iise séèè xu bóòà q'ãa Nqari ba ncëes tséé sa máá tea hãa sa, a xu a tííá hëé naka Barenabase ba hëéthëé tsam qgóó tshàu, dtcòmkuu xae hãa dis x'áís iise. Dtcòmkuu xae ko hãa ncëeta xae gha ma tsééa xg'ae sa: Sitsam gha táá zi qhàò zi di ne koe síí, xu gaxu Juta ne koe síí sa. ¹⁰Cúús gúús dtcàrà xu kòo sa: ãe dxàua hãa ne méé tsam qãèse kòre si i, si kò gaas gúú sa tcáóa te koe tcãà kúrú sir gha sa.

Paulo ba ko Petere ba ntcoe

¹¹Igaba ãem ko Petere ba Antioke koe hàà kar kò *dtcòm-kg'ao ne* cookg'ai koe ga ntcoe me, chibia nem úúu hãa khama. ¹²C'ëe xu khòè xu Jakobom ka tsééa óàèa xu ko hàà cookg'ai koem kòo táá zi qhàò zi di ne cgoa tc'óó, igaba ãe xu ko hàà kam kò q'ãe nqãa-qgai khòokus dis xg'ae sa bèe, a tééa dibi, a táá zi qhàò zi di ne cgoa q'aa-q'aase. ¹³Gabá hëé naka

c'ëe xu Juta xu hëéthëéa kò tshoa-tshoa a ãe xu q'ana hãa si qãè tamas gúú sa kúrú, me kò Barenabasesem ga ba gaxu di cg'ãè tsééan domka hoà cgoa xu. ¹⁴Igaba ãer ko qãè tchòàn di tseeguan xu xùri tama sa bóò kar ko wëèa ne cookg'ai koe ga Petere^{‡‡} ba bírí a máá: “Juta tsi i, igaba tsi ko *gane cgoa tc'óóan ka* táá zi qhàò zi di ne di cauan cgoa kg'òè, Juta ne dian ka tamase. Ka nxãaska dùú saa ncëe tsi ko qhàò zi di ne chùì, Juta ne di cauan ne gha xùri ka sa?” témé.

¹⁵Abà nqais koe ga ta guu a Juta ta a, a qhàò zi di tama, ncëe chibi-kg'ao *ta ko ma tciùè* ne. ¹⁶Igaba ta q'ana hãa, khòè ba x'áèan komsana ka tchànóm iise bóòè tama, igaba Jeso Krestem koe dtcòmàn ka a sa. Gaa domka ta gatá *Juta ta* igaba thëé Jeso Krestem koe dtcòmà hãa, nxãasega ta gha Krestem koe dtcòmàs ka tchàno ta iise bóòè ka, x'áèan komsana ka tamase; x'áèan komsana kam cúúm khòèm ga ba tchàno iise bóòè hãa tite khama.

¹⁷Igaba ncëe Krestem koe *dtcòmàn ka* ta kò tchàno ta iise bóòè kg'oana ne ta gha *qhàò zi di ne khama ii, ncëe* chibi-kg'ao ne *ta ko ma tciùè ne*. Kháé ãe sa ko nxãaska máá, Kreste ba chibian dim tséé-kg'ao Me e, *ëe ko kúrú ta a ta chibi-kg'ao ii ba*, témé? Nxãas tama si i! ¹⁸Ncëe c'ëem khòèm kòo ãem kòbea hãa sa gaia tshàoa ghùì, nem ko chibian kúrú. ¹⁹X'áèa ner *kg'òèa máá tama* khama, igabar x'áèan koe guu a x'óóa, nxãasegar gha Nqari ba kg'òèa máá ka. Krestem cgoar xgàùèa, ²⁰ra tíí ncëeska kg'òèa hãa tama, igabam Kreste ba tíí koe kg'òèa hãa; ra ncëer ko cgàam koe kg'òès kg'òè sa ko Nqarim dim Cóám koe dtcòmàn koe kg'òè, ncëe kò ncàm tea, a tíí domka máàsea ba. ²¹Ncëe khòèm kò ko *cgòmkuu ka tamase, igaba* x'áèan

^{††}2:9 *Petere* - Gerika sa ko “Kefase” témé.

^{‡‡}2:14 *Petere* - Gerika sa ko “Kefase” témé.

koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguè, nem Krete ba nxâaska kg'amaga kâà hùise x'óóa hâa. Gaa domkar cuiskaga Nqarim di cgómkuan dxùukg'ai za tòóa hâa tite.

Nqarim di cgómkuan di qâè tchòà ne (3–4)

Dtcòm sa nooam dàòm kgoaraè ta gham ga me e

3 Gatu kâà tc'ée tu Galatia tuè! Dìna gáé tsoè tua hâa? Gatu ncêe tcgáí q'ooa tu koe gam kò Jeso Krete ba qâèse x'áise xgàuèam hâa sa tu! ²Cúís gúú sar gatu koe q'âa kg'oana: x'âèan kom-sana ka tua kò *Tcom-tcomsam* Tc'ée ba hòò, kana èe tu kómá hâa *qâè tchòàn koe* dtcòmš kaa? ³Tsógase tu gáé kâà tc'ée tua! *Tcom-tcomsam* Tc'èem cgoa tu tshoa-tshoa hâa, ka tua ko ncéeska cgàam *di cauan* cgoa chòòkagu? ⁴A hùì úú tamase tua kaisase xgàrasea hâa? Kháé tseegukaga ia kò hùì úú tama? ⁵Gaam èe ko *Tcom-tcomsam* Tc'ée ba máá tu u, a ko gatu xg'aeku koe are-aresa zi tséé zi kúrú ba koáé x'âèan tu ko kom-sana domka gatà hêé? Kháé ba gáé èe tu kómá hâa *qâè tchòàn koe* tu dtcòma hâa domka gatà hêé tama?

⁶Abrahamam ka i kò ii khamaga i ii: Nqarim koem kò dtcòm, a ba a kò tchànóm iise bóòè! ⁷Ke nxâaska kómá q'âa, èe dtcòm sa úúa hâa nea Abrahamam ka cóáse ga ne e sa. ⁸*Nqarim di zi* Tcgāya zia kò nxâakamaga còoka bóò, Nqari ba gha tǎá zi qhàò zi di ne dtcòmš koe guu a tchàno ne iise bóò sa, a ba a kò Abrahamam ba kámága qâè tchòàn máà, a máá: “Wèè zi qhàò zia gha tsáá koe guu a ts'ee-ts'eekg'aiè,” témé; ⁹khamam gane èe dtcòmān úúa hâa nea kò dtcòma hām Abrahamam cgoa xg'ae a ts'ee-ts'eekg'aiè.

¹⁰Wèè ne èe x'âèan komsanan ka ko *tchàno ne iise bóòè kg'oana* nea cgúisea

hâa; *Nqarim di zi* Tcgāya zi koe i góásea hâa a ko máá: “Wèè x'aè ka èe X'âèan dis Tcgāyas koe góásea hâa zi gúú zi wèè zi kúrú tamam khòè ba cgúisea hâa,” témé khama. ¹¹X'áise i ko, cúím khòem ga ba x'âèan ka Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòè ta ga hâa sa; *Nqarim di zi Tcgāya zia ko máá*: “Èè tchàno ii ba gha dtcòmš koe guu a kg'òè,” témé khama. ¹²Igaba i x'âèan dtcòmān koe guu tama, a ncèe koe guua, *Nqarim di zi* Tcgāya zi ko méé khama a ko máá: “Èè ko ncèe zi gúú zi kúrú ba gha gazi koe guu a kg'òè,” témé.

¹³*Nqarim di zi* Tcgāya zi koe i góásea hâa a ko máá: “Wèém khòem èe ko hùis koe tceèè ba cgúíèa hâa,” téméè khamam kò Krete ba gatà domka cgúíè. A ba a kò ncèeta hēéan ka x'âèan dis cgúíkus koe x'amá tcg'òò ta a. ¹⁴Nxâasega i gha Abrahamam kò nqòòkaguèa hâa ts'ee-ts'eekg'aikuan Jeso Krestem koe guu a tǎá zi qhàò zi di ne koe tcǎà ka, ta gha nxâasega dtcòmš koe guu a èe ta kò nqòòkaguèa hām *Tcom-tcomsam* Tc'ée ba hòò.

X'âèan hēé naka nqòòkagukuan hēéthéé e

¹⁵Tíí qòe ga tuè, wèè cǎm dis sere-sere sar gha tséékagu. Khòè ne kò qáé-xg'ae sa kúrú a tseegukagu sia hâa ne i cúí khòè ga kòbe si, kana c'èe gúú ga gaas koe càua hâa tite. ¹⁶Nqòòkaguku zia kò Abrahamam ba hēé naka gam ka cóáse ba hēéthéé tsara bìrìèa hâa. Si *Nqarim di Tcgāya sa* ncèeta méé naka máá: “naka gam ka cóáse ga XU hēéthéé e,” témé tama naka sa kái xu nxàè, igabas ko máá: “naka cóáse BA hēéthéé e,” témé, a ko cúí ba nxàè, ncèe Krete ii ba. ¹⁷Ncèe sa nxàèr kos ga si i a ko máá: Qáé-xg'ae sa Nqarim ka kámága kúrú a tseegukaguèa hâa, i x'âèan 430 kurian qǎá q'oo koe hààraa. Ncèe x'âèa ne èes qáé-xg'ae sa kòbe tite, a Nqarim dis nqòòkagu sa

kaàkagua hãa tite. ¹⁸Ncèè Nqarim dis máàkus kò x'áèan koe guua hãa ne i nxãaska gaicara nqòðkagukus koe guu tama khama; igabam kò Nqari ba nqòðk-agukus koe guu a Gam di cgómkuan ka Abrahamama ba máa a.

¹⁹Nxãaska x'áèan di tsééa nea dùú saa? Tcãàèa i kò hãa, *nxãasega i gha x'áí*, chibian *kúru sa dùú si i sa* ka, me gha nxãakg'aiga *Abrahamam* ka Cóáse ba sí hãa, ncèe kò nqòðkagukus koe nxàèa ba. Moengele xu ka i kòo qòðk-aguè, *Moshem* èe ko nqàè koe hãam koe guu a. ²⁰Igaba èe nqàè koe hãa ba cúis *xg'aes cgoa cúí tséé* tama, igabam Nqari ba cúí Me e.

Qàan hée naka cóan héethée e

²¹Kháe nxãaska ia x'áèan Nqarim di zi nqòðkaguku zi cgoa qòða mááku tama? Nxãas tama si i! Ncèè kg'òè sa ko óa di qarian úúam x'áèem kò hàna hãa, nem ga kò khòè ba tseegukaga x'áèan kom-sana koe guu a Nqarim cgoa tchànok-aguèa khama. ²²Igabas ko *Nqarim dis* Tcgãya sa nxàea tseegukagu, wèem nqóo ba chibian koe hãa sa, nxãasegas gha èe kò nqòðkaguèas abas ncèe ko Jeso Krestem koe dtcòmàn koe guu a máàè sa, èe ko dtcòm ne máàè ka.

²³Igaba dtcòm̄s ko hàà cookg'ai koe ta kò x'áèan ka qgóo a qáèèa hãa, nxãakg'aigas gha sí ncèe ko hààs dtcòm̄ sa hòdè ka. ²⁴I kò gaa domkaga x'áèan tc'ää-cookg'ai ta a hãa, Me nxãakg'aiga síí Kreste ba hàà[¶], nxãasega ta gha dtcòm̄s koe guu a *Nqarim cookg'ai koe* tchàno iise bóddè ka. ²⁵Si gaas dtcòm̄ sa hààraa, i ncèeska *x'áèan* tc'ää-cookg'ai ta a tama.

²⁶Wèéa tu ga dtcòm̄s koe guu a Jeso Krestem koe Nqarim di tu cóa tu u khama. ²⁷Wèéa tu èe kò Krestem koe tcguu-tcguuèa hãa tua Kreste ba hana

khama. ²⁸Me Juta ba kana Gerika ba hãa tite, me qãa ba kana qãa tama ba hãa tite, me kg'áò ba kana dxàes ga sa hãa tite, wèéa tu ga Jeso Krestem koe cúí tu u khama. ²⁹A ncèè Krestem di tu kò ii, ne tu nxãaska Abrahamam di tu cóa tu u, a tu a èe kò nqòðkaguèa hãas x'ais di tu q'òð-kg'ao tu u.

4 Méé ra ko sa: èe gha ko hàà x'aiian q'òòm kò cóa ba ii nem gha hàà kg'amaga qãam khama ma séèè, èe-tam ga ma wèè zi gúú zi q'òða hãa igaba. ²Tchàno-tchanoku-kg'ao xu hée naka qòðkagu-kg'ao xu héethée dòmm q'oo koem hãa, me gha nxãakg'aiga xòòm ka tòòèa hãam x'aè ba sí hãa. ³Ncèem dàòm ka ta gatá igaba thée, èe ta kò cóa ii, ka kò nqóòm di qarian di ta qãa ta a. ⁴Igaba èem ko x'aè ba cg'òè kam kò Nqari ba Gam dim Cóa ba tsééa úú, khòès ka ábàèa hãa, a x'áèan dòmm q'oo koe kg'òèa hãa ba, ⁵síím gha èe x'áèan dòmm q'oo koe hãa ne kgoara ka, nxãasega ta gha *Nqarim di ta* cóa ta ii di qarian hòdè ka. ⁶Me kò Nqari ba cóa tu u domka Gam ka Cóásem dim Tc'èe ba tsééa tcg'òo, Me síí tcáoá ta koe tcãà, a ba a q'aua tcii a ko máá: “Aboè, gatá ka Xòd Tseè,” témé. ⁷Khama tsi ncèeska gaicara qãa tama, igaba tsi cóa tsi i, a cóa tsi kò ii ne tsi gataga thée Nqarim koe guu a q'òð-kg'ao tsi i.

Paulo ba Galatia ne dis téé-q'oos ka area hãa

⁸Kg'aia, ncèe tu kò Nqari ba c'úua hãa x'aè ka tu kò gúú zi ncèe nqàri tama zi di tu qãa tu u. ⁹Igaba tu ncèeska Nqari ba q'ana hãa (i ko gataga qaase, nxàer gha a máá: “Nqarim ka tu q'ääèa hãa,” témé sa), ka tua gha nxãaska ntama ma nqóòm di qarian ncèe kg'amka, a cgóm-cgomsa koe gaicara qabise? A tseegukaga tua gaicara gaan di qãa kg'oana?

[¶]3:24 Me nxãakg'aiga síí Kreste ba hàà - kana “a ko Krestem koe úú ta a”.

¹⁰ C'ée cáman hēé, naka nxoean hēé naka x'aèan hēé naka kurian hēéthéé tu xaèa kg'ónò a ko kòè zi kúrú. ¹¹ Q'ádokagu te tu ko! Eèr gatu koe kúrú hāa tsééa ne káà hùì khamaga i ii domka.

¹² Tíí qōe ga tuè, còrè tu ur ko a ko máá: Tíí khama méé tu ii, témé, tíí igabar gatu khama ii ke. Cúí cg'āè ga tu kúrú cgae te tama. ¹³ Q'ana tu hāa, cgáé-q'oom di kg'amkan domkagar kòo kg'aia qāè tchòan xgaa-xgaa tu u sa. ¹⁴ Eèta i kò ma tiri tcìian kúrú bòda tu di ii, igaba tu kò táá ntoe te ga hēé, a xguì te ga hēé, a kò Nqarim dim moengelem khama ma qāèse hàakagu te, Jeso Krestem khama ma. ¹⁵ Gatu di qāè-tcaoa ne *ncēeska* ndaa? Tíí ga ra gha nxàea tseegukagu a máá, kgoanase i kò ne tu ga tcgáía tu nxòbea tcg'òó, a máá te, témé.

¹⁶ A *ncēeska* ra gáé gatu dim cg'ōo-kg'ao ba kúrúsea, ncēer ko tseeguan bìrí tu u ka?

¹⁷ Eè xu *tshúù-ntcōa-kg'ao* xua qāem dàòm ka tcāa-tcaoa máá tu u tama, igaba xu ko qaa sa *sixae cgoa* q'aa-q'aa tu u si i, nxāasega tu gha tcāa-tcaoa máá xu ka. ¹⁸ I wèè x'aè ka qāès gúus koe tcāa-tcaoa qāè e, tíí kò gatu cgoa hāa ne cúí tamase. ¹⁹ Tiri tu cóá tu ncām-ncamsa tuè, gatu domkar gaicara ábàn di thòdan koe hāa, Me gha nxāakg'aiga síí Kreste ba gatu koe kúrúse! ²⁰ Nta ra ko ma tc'ēe, ncēeskar ga gatu cgoa hāa sa, a ra a ga kg'ui-q'ooa te kabì! Gatu kar area hāa khama.

Hagare sa hēé naka Sarah sa hēéthéé e

²¹ Bìrí te tu, gatu ncēe x'aèan dòm q'oo koe tu gha hāa sa ko tc'ēe tu: a x'aèan tu komsana tama? ²² Góásea i hāa a kò máá, Abrahama ba ko cáàm cóá tsara úúa hāa, me c'ēe ba qāàs di me e, me c'ēe ba *gam dis khòès* kgoarasea hāas di me e, témé. ²³ Igabam kò qāàs dim cóá ba cgàam koe guu a ábàè; me kò kgoarasea

hāas khòès dim cóá ba nqòòkagukus koe guu a ábàè. ²⁴ Ncēe zi gúù zia gha x'áís iise sèèè: ncēe sara khòè sara cáàm sara qáé-xg'ae sara a; c'ēe sa Sinai dim xàbìm dis x'áí si i, a ko hàà gha qāan kúrú cóán ábà, si nxāa sa Hagare si i. ²⁵ Si Hagares ncēe sa Sinai dim xàbìm Arabia dim nqòóm koe hànəm dis x'áí si i, a Jerusalema dis x'áí si i; gas di ne cóá ne cgoas xg'ae a qāà si i khama. ²⁶ Igaba tc'amaka hāas Jerusalema sa kgoarasea, a sa a gasá gatá ka xòò si i. ²⁷ Góásea i hāa khama a ko máá:

“Qāè-tcao, sáá ábà tama si khòè seè,

qāè-tcaoa ka q'au,

sáá ncēe ábàn di thòdan koe hāa tite si;

ēe aaguèas khòès di cóá nea

ēe sèèa hāas khòès dian ka káí i khama,”
témé.

²⁸ *Ncēes Jerusalema sa gatá ka xòò si i khamaga* tu gatu, tíí qōe ga tuè, Isakam khamaga ma nqòòkagukus di tu cóá tu u. ²⁹ Igaba eem x'aèm kam kò ēe ko cgàam koe guu a ábàèm cóá ba, ēe Tc'ēem koe guu a ábàè ba xgàra; si ko gatá iis gúù sa ncēe zi cáàm zi kaga igaba kúrúse. ³⁰ Igaba sa ko *Nqarim dis* Tcgāya sa nta méé? Ncēetas ko méé a ko máá: “Xhàiyagu qāà sa hēé naka gaas dim cóá ba hēéthéé e! Qāàs dim cóá ba cuiskaga ēe kgoarasea hāas khòès dim cóám cgoa xg'ae naka q'òò hāa tite ke,” témé.

³¹ Gaa domka, tíí qōe ga tuè, qāàs di ta cóá ta tama ta a, igaba ta kgoarasea hāas khòès di ta cóá ta a.

Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tsééa ne hēéthéé e (5–6)

Krestem koe kgoarasea hāa ne

5 Kreste ba kò kgoara ta a, nxāasega ta gha kgoarasea hāa ka; gaa domka méé ta nxāaska qarika téé, naka taa qāan dis joko sa gaicara táá kgoara mááse guu.

² Komsana! Tííá, Paulo ra ko birí tu u a ko máá: q'áe nqáa-qgai khòòe tu kòo nem Kreste ba gatu koe cúí hùì ga úú tama, témé. ³ A ra a ko wèém khòèm ãe q'áe nqáa-qgai khòòèm gha sa máàsea hãam koe gaicara nxàea tseegukagu, nxàaska méém ãe i ko x'àèan méés wèè sa kúrú sa. ⁴ Gatu ncèe x'àèan **komsana** ka gha tchàno tu iise bóòè tua Krestem koe guu a q'áea tcg'òòèa; cgòmkuan tu cg'áé guu. ⁵ Tc'èem koe ta ko guu a dtcòmš koe ta gha tchàno ii dis nqòò sa hãa a qãà khama. ⁶ Q'áe nqáa-qgai khòòe sa kana q'áe nqáa-qgai khòòe tama sa Jeso Krestem koe cg'áé tama, igaba ncàmš koe ko tséés dtcòm si i.

⁷ Qãèse tu kòo qàrò, ka ia díín xgáè-kg'am tua hãa tseeguan komsana ne? ⁸ Eèta iis xgaa-xgaaku sa Gaam ãe ko tcii tu um koe guu tama. ⁹ Cg'áré péré gãé-gãe ne ko kái péréan kúrú i gãe. ¹⁰ X'aigam koer tcoman úúa hãa, cuiskaga tu c'èe dàò ga séèa hãa tite di i; me gha gaam ãe ko nqùu sa tcãà tu u ba gam dis xgàrase sa xám, díím ga igaba.

¹¹ Igaba, tíí qòe ga tuè, ncèe xgaa-xgaa ra kòo, a ko máá: q'áe nqáa-qgai khòoku sa ko qanega qaase, témé ne ra ko kháé nxàaska dùús domka xgàràèa máá? Gatà i kò ii, ne i ga kò xgàus **ka xgaa-xgaan** xg'ore sa ghùì tama. ¹² Eè ko tcg'ome tcúú tu u xu khòè xu méé xu qòò naka síí q'áe khòo-kg'aiè sar ko tc'èe!

¹³ Kgoarasea tu gha hãa ka tu tciièa khama, tíí qòe ga tuè; igaba méé tu gatu di kgoarasean táá cgàam di zi tséé zi koe tcãà guu; igaba méé tu ncàmkuan koe guu naka gatu ka c'èean tséèa máá. ¹⁴ Wèè x'àèa ne ko cúím x'àè-kg'ám koe nxàèe a ko máá: "Tsáá ka c'èe ba méé tsi ncàm, ãe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma," témé khama. ¹⁵ Igaba ãe tu kòo kãáku a ko kãá kg'òoku, ne méé tu q'òése naka tua gha gatu ka c'èe ne ka táá cg'òòe guu.

Tcom-tcomsam Tc'èem koe kg'òè sa hée naka cgàam di tsééan héeéthéé e

¹⁶ Igaba ra ko máá: **Tcom-tcomsam** Tc'èem ka méé tu tcéè tcuìè naka tua cgàam ko tc'èe sa táá kúrú guu, témé. ¹⁷ Cgàam ko qaa sa èem ko **Tcom-tcomsam** Tc'èe ba qaas cgoa qòòa mááku tama khama, si Tc'èem ko qaa sa cgàam dis cgoa qòòa mááku tama; ncèea ne ko x'ààku khama, nxàasega tu gha ãe tu ko tc'èe sa táá kúrú ka. ¹⁸ Igaba ncèe **Tcom-tcomsam** Tc'èem ka tu kò tc'àa-cookg'aièa hãa ne tu x'àèan dòm q'oo koe hãa tama.

¹⁹ Cgàam di tséé ne ko kg'ama bóòse a i a: cg'árà a, naka cg'àè zi tséé zi hée, naka cg'urian hée, ²⁰ naka kúrúia máàseèa hãa nqárian dqòman hée, naka tsoðan cii hée, naka hòrekuan hée, naka xg'orean hée, naka tauan hée, naka xgòan hée, naka cèèan hée, naka kómku taman hée, naka dtcòò zi cgoa q'aa-q'aasean hée, ²¹ naka chiikuan hée, naka nqàrea hãa ne hée, naka qarika kg'àan hée, naka ncèe zi gúù zi khama ii zi héeéthéé e. Ra ko ncèeska biría q'ãa-q'ãa tu u, ncèer kò kg'aia ma q'ãa-q'ãa tua hãa khamaga ma, a ko máá: èeta ii zi gúù zi ko kúrú nea cuiskaga Nqarim di x'aian q'òòa hãa tite, témé.

²² Igaba **Tcom-tcomsam** Tc'èem di tc'áróa ne ncàm si i, naka qãè-tcaoan hée, naka tòókuan hée, naka qãò tcáóan hée, naka qãè tcáóan hée, naka qãèan hée, naka tcom-tcomsan hée, ²³ naka tc'aua hãan hée, naka qãè qgóósean héeéthéé e. Eèta ii zi gúù zi koe i x'àèan tséé úú tama. ²⁴ Ne gane ãe Jeso Krestem di ne cgàa ba xgàua hãa, naka gaam cgàam di zi xámse-q'oo zi hée naka gaam di zi tc'èe zi héeéthéé cgoa. ²⁵ Ncèe Tc'èem ka ta kò kg'òèa hãa, ne méé ta Tc'èem cgoa qòòa te si i. ²⁶ Táá méé ta bóòse gúù kana ghãaku di ii guu, kana chiiku di ii guu.

Wèém khòè ba qàèan kúrúa máá ne

6 Tíí qōe ga tuè, ncèè c'èem khòèm kò cg'àèan kúrú ka qgóòèa hãa, ne mée tu gatu ncèe **Tcom-tcomsam** Tc'èe ba úúa hãa tu tc'ausase úúa tcg'òó me. Tsáá igaba mée tsi kòreseha hãa naka tsia táá chìbian koe tcàà guu. ²Gatu di zi xgàm zi tu xgàma hùiku, naka tua gha ncèem dàòm ka Krestem di x'àèan kom-sana. ³A ncèè c'èem khòèm kò tc'èea máá, gúú cgáé me e, ta tc'èea hãa, gúú cgáé tama baa igaba, nem ko qàe-qaese khama. ⁴Wèém khòè ba méém gam di tsééan qàese bóò. Qàè kò ii nem gha nxāwa koase, c'èem khòèm cgoa tòóa xg'aese tamase. ⁵Wèém khòè ba méém gam dis xgàm sa dcééa mááses gúú si i khama.

⁶Eè ko **Nqarim dim** kg'ui ba xгаа-xгааè ba méém gam dim xгаа-xгаа-kg'aom cgoa wèè zi gúú zi qàè zi xg'aea máá.

⁷Táá mée tu qàe-qaèè guu: Nqari ba cuiskaga ncoiè tite ke; wèés gúús èem ko khòè ba xhàrà sa, nxāa sam gha gataga thèe tcuù khama. ⁸Me gha gaam èe ko gam di cgàan koe xhàrà ba, gaam cgàam koe ga guu a kqbea cg'oo sa tcuù; igaba gaam èe ko **Tcom-tcomsam** Tc'èem koe guu a xhàrà ba gha **Tcom-tcomsam** Tc'èem koe guu a chòò tamas kg'òè sa tcuù khama. ⁹Ke hàà naka ta qàèan kúrú ka táá xhòekaguè guu; kg'anoa hãam x'aèm ka ta gha tcuù ke, ncèè kàn tcáo tama ta kò hãa ne. ¹⁰Gaa domka, ncèe ga ta x'aè ba hòòà hãa, ke

hàà naka ta wèè khòèan koe qàèan kúrú, kái-kg'aise èe dtcòmè dim x'àém di ne koe.

Còò di zi dqàèku zi hēè naka tsgàmku zi hēéthéè e

¹¹Bóò, nta noose kaia hãa góá ner ko tséékagu sa, ncèer ko **ncèeska** tshàua te cgoa góá máá tu u ka.

¹²Gane èe ko chùì tu u q'āe nqāa-qgai khòèè tu gha ka nea ko cgàam koe qàe-qgóòsean cúíga tc'èe, nxāasega ne gha Krestem dis xgàus domka táá xgàràè ka.

¹³Gane èe q'āe nqāa-qgai khòèèa nea gane ka x'àèan qgóóa qari tama khama, igaba ne ko tc'èe gatu mée tu q'āe nqāa-qgai khòèè sa, nxāasega ne gha gatu dim cgàam koe dqòmse ka. ¹⁴Igaba tíí ka, cuiskagar c'èes gúús koe dqòmsea hãa tite, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis xgàus koe cúí oose. Gaas koer guu a nqóó ba xgàua mááèa, ra tíí nqóó ba xgàua mááèa. ¹⁵Q'āe nqāa-qgai khòèè sa kana q'āe nqāa-qgai khòèèa tama sa gúú mée tama khama, igabam ko Nqari ba kqbas kg'òè sa kúrúa máá ta a^{§§}. ¹⁶Tòókuan hēè naka thòò-xama-máákuan hēéthéè mée i gane èe ko ncèem x'àè-kg'ám ba xùri ne cgoa hãa, **gane hēè** naka Nqarim di ne Iseraele ne hēéthéè e.

¹⁷Còò dis ka mée i c'èe khòè ga táá cg'àèan kúrúa máá te guu, cgáé-q'ooa te koer Jesom domka xgàrakuan di zi x'ái zi úúa hãa ke.

¹⁸Cgómkuan X'aigam Jeso Krestem di mée i gatu dim tc'èem cgoa hãa, tíí qōe ga tuè. Amen.

§§6:15 *kqbas kg'òè sa kúrúa máá ta a* - Gerika sa ko c'èe zi kg'ui zi tséékagu ncèe ko máá: “kqbase kúrúèa hãam nqóóm” khama ma, témé zi.

EFESO NE

Paulom dis tcgāya sa

Efeso ne koe

Téé-cookg'ai sa

Paulom dis tcgāyas Efeso di ne khòè nem góá máána hāa sa tc'āa dis ka ko Nqarim dis tc'ées ka kg'ui. Nqari ba kò tc'ée, wèés gúús èe nqarikg'ai di sa hēé naka nqóómkg'ai di sa hēéthéé gha Krestem koe xg'ae a cúís gúú sa kúrú sa (1:10). Gatagas ko thée Nqarim di ne khòè ne dtcàrà, Gam ko ma tc'ée khama ne gha ma xg'ae a Jeso Krestem cgoa cúís gúú sa ii sa.

Tc'āa di xòèan tcgāyas di koem ko Paulo ba cúí iis ka nxàe, Nqarim Abom kò ma Gam di ne khòè ne ma nxárá tcg'óó sa hēé, naka ne kò ma Jeso Krestem koe ma chìbia ne qgóóa máàe a kgoaraès ka hēé, naka Nqarim dis nqòòk-agukus ko ma Tcom-tcomsam Tc'èem ka ma máàkuès ka hēéthéé e.

Cám dim xòèm koem ko nxárá-kg'ao ne bìrí, tseeguse méé ne Krestem dis kg'òè sa nqóómkg'ai koe kg'òè sa.

Tāáka zi dàò-kg'ám zia ko tséékaguè, a ko x'ái, Nqarim di ne khòè ne ko ma Krestem cgoa xg'ae a cúís gúú sa ii sa: kereke sa tc'áróm khama ii, me Kreste ba Tcúú Me e; a sa a nquum khama ii, Me Kreste ba hukuan dim Nxōá Me e; a sa a séèès kos khòès khama ii, me Kreste ba khòès dim Khòè Me e.

Paulo ba kò káise Nqarim di cgómkuan Jeso Krestem koe hànà ka kg'ui. Wèé zi gúú zia ko Krestem di x'ààn koe guu a bódè: Gam di ncàmkuuan hēé, naka dàò-máákuan hēé, naka chìbian di qgóóa-máákuan hēé, naka cgómkuan hēé, naka q'ano-q'anokuan hēéthéé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- kereke sa Krestem dim tc'áro me e,
Me Kreste ba Tcúú Me e

- Krestem di zi qguù zi

- (tc'áróm di) kai-q'ooa ne

- Nqarim dis tc'ée sa

- tòókua ne

- cúís gúú sa ii

Tcgāyas q'oo koe hànà zi:

- Kreste ba hēé naka kereke sa hēéthéé e (1–3)

- Kābas kg'òè sa Krestem koe (4–6)

Kreste ba hēé naka kereke sa hēéthéé e (1–3)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'àè úú-kg'ao* ra, Nqarim ma tc'èea khama.

Efeso koe hāa ne tcom-tcomsa, a Jeso Krestem koe dtcòma hāa ner ko *ncées tcgāya sa* góá máá, a ko máá:

²Nqarim gatá ka Xòò ba hēé naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthéé tsara koe guua hāa cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthéé méé i gatu cgoa hāa, témé.

Krestem koe guua ts'ee-ts'eekg'aikua ne

³Dqòmè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba, ncée kò Krestem koe guu a nqarikg'ai koe hànà zi qgái zi di ts'ee-ts'eekg'aikuan Tc'èem di wèè cgoa ts'ee-ts'eekg'ai taa ba. ⁴Nqóóm kúrùè tamás cookg'ai koem kò Gam koe guu a nxárá tcg'óó mááse ta a khama, tcom-tcomsa ta gha, a tcgái q'ooa ba koe káà chibi ii ka. ⁵Ncàmkuuan cgoam kò bódà tcg'óó a nxàea hāa, Jeso Krestem koe ta gha guu a Gaam di ta cóá ta ii sa, èem kò ma tc'èea hāa a ma ncàma hāa khama, ⁶nxāasega ta gha x'ààko cgómkuan Gam di dqòm ka, ncèem *Gam òm Cóm* ncàmam

*1:1 x'àè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

hāam koe kgoarasea hāase máà taa a. ⁷Krestem koe ta chibian di qgóóamáákuan dis kgoarase sa úúa. Gam di cgómkuan dis qguús koem guu a Gam di c'áòan cgoa x'amá tcg'òó ta a hāa khama. ⁸Cgómkuan ncēm tchààse máà taa hāa a, wèè tc'ēan Gam di cgoa hēé naka bóòà q'āan cgoa hēéthēé e. ⁹Nqari ba kò Gam di zi tc'ēe zi chómsea hāa zi q'āa-q'āa ta a, ēem kò ma **Krestem** koe guu a ncàmà hāa khama ma: ¹⁰Eēm Nqari ba nxárá tcg'òó hāam x'aèm kam gha wèè zi gúú zi Krestem koe xg'ae-xg'ae a cúús gúú sa kúrú ka, wèés gúús ēe nqarikg'ai di sa hēé naka nqóómkg'ai di sa hēéthēé e. ¹¹Nqari ba nxárá tcg'òó taa, Krestem koe ta gha Gaam di ta ii ka, ēem kò ma bírísea hāa khama, wèè zi gúú zim kò Gaam ko ma tc'ēe khama hēé naka Me ko ma bóòà tcg'òó zi khama hēéthēé ma kúrú khama, ¹²nxāasega ta gha Gaam di x'áàn dqòm ka, gatá ncēe kò **nqòòkaguèa hāam** Krestem koe tc'āà a nqòòan úúa hāa ta.

¹³Gatu igaba tu Krestem koe hāa, ēe tu kò tseeguan dim kg'uim, ncēe qāè tchòàn gatu di kgoarakuan di ba ko kóm ka. Gam koe dtcòmān ka tu kò Gaam di tu ii dis x'ái sa tòò cgaeè, nqòòkaguèa hāam Tc'ēem Tcom-tcomsa ba. ¹⁴Tcom-tcomsam Tc'ēe ba x'ái Me e, nqòòkaguèa hāa gúúan gha tseeguan kaga hàà sa. Gaam x'aèm kaga ta gha kgoarakuan cg'òease hòò, nxāasega ta gha Gam di x'áàn dqòm ka.

Paulo ba ko Efeso ne còrèa máá

¹⁵Ra ko ncēes gúús domka còrèa máá tu u. X'aigam Jesom koe dtcòmān gatu di kar kómā hāa, naka wèè khóèan tcom-tcomsa koe tu úúa hāa ncàmkuan ka hēéthēé e. ¹⁶Gaa domkar gatu domka Nqari ba qāè-tcaoa máán chòòkagu tama, a ko tiri còrèan koe tc'ēe-tc'ēese tu u. ¹⁷Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem di ba, x'áàn ka Xòò bar ko

dtcàrà, bóòà q'āan dim Tc'ēe bam gha máà tu u sa, Me nxāasega **Nqarim di zi gúú zi** xgòre-kg'aia máá tu u, tu qāèse q'āa Me ka. ¹⁸**Còrèr ko**, tcáóa tu gha x'áàkaguè, tu nxāasega q'āa, dùútsa nqòòs koem tcii tua hāa sa hēé, naka Gam dis qguús x'áàko sa nta noose kaia hāa sa hēéthēé e, ncēe tcom-tcomsa ne khóè ne Gam di nem nqòòkagu hāa sa. ¹⁹**Gatagar ko còrè, q'āa tu gha** nta noose i Gam di qarian gatá ncēe ko dtcòm ta koe kaia, a nxáráè tite sa. Gam di qarian ncēe ko kaia qarian cgoa tséé e, ²⁰qarian ēem kò Krestem koe tséék-agua hāa a, ēem kò x'ooan koe ghùì Me, a nqarikg'ai koe kg'àòm x'òām Gam dim xòè koe ntcòo Me ka. ²¹**Nqari ba gaa koe** wèè ne khóè ne ntcóó-q'ooa ne hēé, naka x'aigan hēé, naka tc'āa-cookg'aian hēé naka wèè qarian hēé, naka wèè zi cg'òè zi hēéthēé tc'amkg'ai koe ntcòo Mea, ncēm nqóóm koe cúí tamase, igaba ncēe ko hààm nqóóm koe ga hēéthēé e. ²²Nqari ba wèè zi gúú zi **Krestem di** nqàrèan ka nqāaka tòóa, **a kerekes dim tc'āa-cookg'ai ba kúrú Mea**, Me wèè zi gúú zi **tc'āa-cookg'aia hāa**. Ncēm dàòm kam kerekes dim Tcúú Me e, ²³ncēe Gam di tc'áró ii sa. Si Gam cgoa cg'òè-cg'oeèa hāa, Gaam ncēe ko wèè ne khóè ne wèè gúúan cgoa cg'òè-cg'oe ba.

Chibian koe ta kò hāa a x'óóa hāa, igabagam kò Nqari ba Krestem koe kg'òèkagu ta a

2¹⁻²C'ēe x'aè ka tu kò x'óóa hāa, gatu di cg'āè cauan hēé naka chibian hēéthēé koe tu kò hāa ka, a tu a kòò cg'āèm dàòm koe kg'òè, ncēm nqóóm di ne khóè ne khama ma, a kò tc'āa-q'oo dim tc'āa-cookg'aim di qarian dòòm q'oo koe hāa, tc'ēem ncēe ko ncēeska khóè ne ēe Nqari ba kóm tama ne koe tséé ba. ³Gataga ta kò wééa ta ga gane khama ii, a kòò gatá di cgàan ko tc'ēe sa xùri, a kòò cgàa ba hēé naka tc'ēean hēéthēé ko

tc'ée zi gúù zi kúrú, a kò gatà iim dàòm ka ncíisega kg'òèa ta q'oo koe **Nqarim ka** xgòà-cgaekuan tééa máána hãa ta khòè ta a, c'ée ne khòè ne khamaga ma.

⁴⁻⁵ Igabagam kò Nqari ba Gam dis ncàmkus kaias cgoa ncàm ta a, a kò cg'ãè cau ta ii a x'óóa hãa koe Krestem cgoa xg'ae a kg'òèkagu ta a. A kò ncées gúù sa thòo-xama-máákuan kam cg'òè cgaèèa hãa domka kúrú. Cgòmkuian domka tu kgoaraèa! ⁶ A ba a kò Gam cgoa xg'ae a **x'ooan koe** ghùù ta a, a kúrú ta a, ta kò Gam cgoa xg'ae a nqarikg'ai di zi qgái zi koe ntc'óó, Jeso Krestem koe. ⁷ Nxãasegam gha hààko zi x'aè zi ka Gam di cgòmkuian dis qguùs nxará chòè tite sa x'ái ka, ncèem kò Jeso Krestem koe guu a Gam di qãèan koe máà ta a sa. ⁸ Dtcòmman koe tu guu a cgòmkuian domka kgoaraèa khama, si ncée sa gatu koe guu tama, a Nqarim dis aba si i, ⁹ a gatu di tséé-q'ooan koe guu tama, nxãasega i gha táá cúí khòè ga dqòmse ka. ¹⁰ Nqarim tshàu ka ta kúrúèa khama, a Jeso Krestem koe kúrúèa, qãè tsééan ta gha kúrú ka, ncèem kò Nqari ba nxãakamaga kg'ónòda tòóa a, gaan q'oo koe ta gha qòò ka.

Krestem koe cúís gúù sa kúrúa ne

¹¹ Gatu ncée tãá zi qhàò zi di iise ábàèa† tu cgoar ko kg'ui. **Juta** ne kò q'ãè nqãa-qgai khòè, ncée khòèm ko tshàua ba cgoa cgáé-q'ooa ba koe kúrús gúù sa, a ne a ko nxãaska 'q'ãè nqãa-qgai khòèèa ne' ta ma tciise, igabaga tu ko gatu 'q'ãè nqãa-qgai khòèèa tama ne' ta ma tciie. Ke mée tu tc'ée-tc'èese, ¹² èe x'aè ka tu kò Kreste ba úú tama sa, a tu a kò Iseraele di ne khòè ne ka tãá nqóó di tu khòè tu u, a kò qáé-xg'aes nqòòkagukuan dis koe c'úusea tu khòè tu u, a tu a kò nqòòdan ga úú tama, a kò nqòòmkg'ai koe Nqari úú tama. ¹³ Igaba tu ncéeska gatu èe kò

nqúù ii tu, Jeso Krestem koe, cúuse óáèa hãa, Krestem di c'áòan ka. ¹⁴ **Kreste ba** gatá dim tòòku Me e khama, ncée kúrú ta a ta cúí ii ba, cam xg'ae sara a kò ii igaba, a ba a hòrekuan dim xhàrom q'aa-q'aa ta a kò ba xg'aekua ta koe khòá hãa. Gam di cgàan koem kò ¹⁵ **Juta ne di** x'àèan hée, naka gaan di x'àè-kg'áman hée naka dqàè-kg'aman hée hée cg'oo, a cúim tc'árom kaba ba Gam koe kúrú, cam tc'árom téé-q'oo koe, tòòku sa kúrúan ka. ¹⁶ Xgàus koe x'óòan Gam di kam kò wèè sara qhàò sara cúim tc'árom koe Nqarim cgoa tòòkukagu, a kò gane di hòrekuan gaas xgàus cgoa ga cg'oo. ¹⁷ Me kò hàà tòòkuan di qãè tchòan xgaa-xgaa: gatu èe kò nqúù ii tu koe hée, naka gane èe cúú ne koe hée hée e. ¹⁸ Gam koe ta ko guu a wèéa ta ga cúim Tc'èem cgoa kgoarasease Abom koe sí khama.

¹⁹ Khama tu ncéeska tãá za guua kana c'úusea hãa tu khòè tu tama tu u, igaba tu ncéeska èe tcom-tcomsa ne cgoa cúim nqóóm di tu khòè tu u, a tu a gataga Nqarim dim nquum di tu x'àè-kg'ao tu u. ²⁰ Gaam nquum dis tshoa-tshoase-q'oo sa x'àè úú-kg'ao xu hée naka porofiti xu hée hée ka kúrúèa hãa, Me Jeso Kreste ba nquum huku dim nxóá Me e. ²¹ Gam koem ko wèém nquu ba qgóóa xg'ae a kaikaguè, a ba a gha nxãasega X'aigam koe tcom-tcomsam tempele ba ii. ²² Gam koe tu ko gatu igaba **c'èe ne dtcòm-kg'ao ne cgoa** tshàoa xg'ae, nxãasega tu gha Tc'èem koe guu a Nqarim gha x'àèm qgái ba ii ka.

Paulo ba ko tãá zi qhàò zi koe Krestem ka xgaa-xgaa

3 Ncées gúùs domkar kò tíia Paulo ra, gatu tãá zi qhàò zi di tu domka ra... **ko máá:** ² Nqarim máà tea hãas tsées

†2:11 ábàèa - Gerika sa ko máá: "cgàam koe," témé.

cgòmkuan xгаа-xгаа dis ka tu gáé kóma hãa, **ra gha gaa cgòmkuan** gatu koe **tséékagu**.³ Nqari ba kò Gam dis tchòàs chómsea hãa sa x'ái tea hãa, ra kò gaas ka kg'áia xòmse góá máá tua hãa. ⁴Eë tu kòo ncëer tíí góá hãas gúu sa nxará ne tu gha q'ãa, Krestem dis tchòàs chómsea hãa sar q'ana hãa sa. ⁵Ncëe nqáéa zi x'áè zi kas kò cúúm khòem ga ba q'ãa-q'ãè tama, igabam ncëeska **Nqari ba** Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guu a Gam di xu tcom-tcomsa xu x'áè úú-kg'ao xu hëé, naka porofiti xu hëéthéé koe x'ái sia hãa. ⁶**Si ncëes tchòàs chómsea hãa sa ncëe si i:** Jeso Krestem koe ne kò táá zi qhàò zi di ne qãè tchòàn koe guu a **Juta ne** cgoa xg'ae a Nqarim di zi gúu zi di ne q'òò-kg'ao ne kúrúèa, a hàà gane cgoa xg'ae a cúúm tc'áró ba kúrú, a ne a kò **Nqarim nxàea hãas** nqòòkaguku sa gane cgoa xg'aea máá.

⁷Nqarim di qarian di tséé-kg'ámán koem kò guu a Gam di cgòmkuan máà te, ncëes tchòàs qãès dim tséé-kg'ao bar gha kúrú di i. ⁸Wèé ne èe tcom-tcomsa ne kar nqãaka hãas téé-q'ooos di ra a, igabar ncëe cgòmkuan máàèa hãa, táá zi qhàò zi di ne koer gha Krestem di zi qguu zi ncëe nxará chòòè tite zi di qãè tchòàn xгаа-xгаа ka, ⁹a wèé ne khòè ne q'ãa-q'ãa, Nqarim ko ma Gam dis tchòàs chómsea hãa sa ma qòòkagu sa. Nqarim ncëe wèé zi gúu zi kúrú hãa ba kò ncëes gúu sa kúrú si kuri xu kuri xu táá q'ãase, ¹⁰nxãasegam gha **Nqari ba** ncëem kámám ka kerekes koe guu a bòòse tamam nqòóm[‡] di xu tc'ãà-cookg'ai xu hëé naka qarian hëéthéé koe, Gam di q'ãan di tc'ëean kúrú i q'ãase ka - **Gam di q'ãan di tc'ëean ncëe ko** kái zi tãáka zi dàò zi ka x'áise e. ¹¹Nqòóm kúrúè tamas cookg'ai koem

kò ma tc'ëea hãa khamam kò ma Nqari ba Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe guu a ncëes gúu sa kúrú. ¹²Gam domka ta gha Gam koe dtcòmms koe guu a kgoarasease Nqarim hàna koe tcãà, tcoman úúa hãase. ¹³Gaa domkar ko dtcàrà tu u, táá tu gha xgàrasean tiri ka xhòen-tcáo sa; gatu domkar ko kúrú u, qãè-tcao tu gha máá a ka.[¶]

Paulo ba ko gaia Efeso ne còrèa máá

¹⁴Gaa domkar ko **gatá ka** Xòòm cookg'ai koe qúrúta te cgoa qámse, ¹⁵ncëe nqarikg'ai hëé naka nqòómkg'ai hëéthéé di zi qhàò zi wèé zi cg'òèan máana hãa ba. ¹⁶Ncëem ko ma x'áakos qguu sa úúa khamar ko ma **còrè Me**, Gam dim Tc'ëem koem gha guu a tcáoá tu q'oo koe qari-qari tu u sa. ¹⁷**Ra ko gataga còrè**, Krestem gha dtcòmman koe guu a gatu di tcáoan koe x'áè sa, nakas gha ncàmku sa gatu dis tòbe sa hëé naka tshoa-tshoase-q'oo sa hëéthéé ii sa. ¹⁸**Còrè ko**, qarian méé tu úú naka nxãasega wèé ne èe tcom-tcomsa ii ne cgoa Krestem di ncàmkuan di tc'ãò-tc'ãoan bóda q'ãa sa: gaan di tchàà-q'ooan hëé, qád-q'ooan hëé, naka qàm-q'ooan hëéthéé e, ¹⁹nxãasega tu gha ncàmkuan ncëe q'ãa sa nqáéa hãa q'ãa ka. **Ncëe zi gúu zi kar ko còrè**, nxãasega tu gha wèé cg'òè-q'ooan Nqarim di cg'òèan di ka cg'òè-cg'òèè ka.

²⁰Qaria nem úúa, wèés èe ta ko dtcàrà kana tc'ëe-tc'ëese sam gha kaisase tc'amaka nqáéa hãase kúrú di i, ncëe ko gatá koe tséé qarian koe guu a. ²¹Kerekes koe hëé naka Jeso Krestem koe hëéthéé méém dqòmme, wèé zi qhàò zi **khòè ne di zi ko ma xùriku khama**, chòò tamase. Amen.

[‡]**3:10** bòòse tamam nqòóm - Gerika sa ko máá: “nqarikg'ai di zi **qgái zi**,” igabam ko ncëem kg'ui ba Nqarim di x'áè-q'oo ka kg'ui tama, domkam ko “bòòse tamam nqòóm ba” ta ma ma góáè. Gataga théé 6:12 ba bóò.

[¶]**3:13** qãè-tcaoa tu gha máá a - Gerika sa ko máá: “gatu di x'áà a,” témé.

Kabas kg'òè sa Krestem koe (4–6)

Krestem dim tc'árom koe cúis gúù sa kúrú ne

4 Gaa domkar ko tí, ãe X'aigam domka qáèèa ra dtcàrà tu u, qàèse tu gha kg'òè sa, ãem Nqari ba tcii tua hãas kg'òè sa kg'anoa hãas kg'òè sa. ² Wèè x'aè ka méé tu cg'aré-cg'arese, naka tua qàè tu khòè tu ii, qád tcáo tu, ncàmkuan cgoa qgóókua hãa tu, ³ qáé-xg'aes tòókuan dis koe ko guu a wèè qaria tu cgoa Tc'ëem koe cúí ii sa qgóóa qari tu. ⁴ Cúím tc'áró ba hãa, me cúím Tc'ëe ba hãa, ãe tu kò ma gataga cúis nqòòs koe ma tciièa hãa khama, ãem kò Nqari ba tcii tua hãa ka. ⁵ Me cúím X'aiga ba hãa, si cúis dtcòm sa hãa, si cúis tcguù-tcguuku sa hãa, ⁶ cúím Nqari ba hãa, wèèa *ta* dim Xòò ba, wèè zi gúù zi ka tc'amaka hãa ba, wèè za ga hëé, naka wèéan koe ga hëéthëé e.

⁷ Igabaga ta wèèa ta ga aba sa máàèa, eem Krete ba Gam dis tc'ãò-tc'ãos koe guu a q'aa-q'aa máá taa hãa sa. ⁸ Gaa domka i ko máá:

“Eëm xg'ao ko tc'amaka qad kam xg'ao Gam di xu cg'oo-kg'ao xu qáé a ba a kò khòè ne aban máá,”
téméè.

⁹ Ncèe i ko máá: “Xg'aom tc'amaka qad,”
téméè ka sa ko dùú sa nxàèè? Kg'aikam kò nqãaka hànà xu qgãì xu nqóóm di xu koe xõana hãa sa ko nxàèè. ¹⁰ Eë kò xõana hãa ba kò Gam ga Me e, ncèe kò wèè nqarikg'aian ka tc'amaka qada hãa ba, nxãasegam gha wèè gúúan cg'oè-cg'oe ka. ¹¹ Aba zi ãem kò tcg'dóóa hãa zia kò c'ëe xu gha x'aé úú-kg'ao xu ii, xu c'ëe xu porofiti xu ii, xu c'ëe xu qàè tchòàn di xu tsai-tsai-kg'ao xu ii, xu c'ëe xu xg'ae zi di xu kòre-kg'ao xu hëé naka xgaa-xgaa-kg'ao xu hëéthëé ii di zi ii. ¹² A kò ncèem dàòm ka tcom-tcomsa ne khòè ne kúrú ne *Nqari ba hëé naka*

c'ëe ne hëéthëé tsééa máán kg'ónòsea máána hãa, nxãasegam gha Krestem dim tc'áró ba kaikaguè ka, ¹³ ta nxãakg'aiga síi wèèa ta ga dtcòm s koe cúis gúù sa kúrú, a kaia ta khòè ta ii, Nqarim dim Cóa ba q'ana hãa ta, nxãasega ta gha cg'oèa hãas tc'ãò-tc'ãos Krestem dis téé-q'oos dis koe síi ka. ¹⁴ Nxãasega ta gha táá cg'aré cóán khama ii, a tshàan di qhonèan ka wèè za xabùèa te ka, naka táá wèés xgaa-xgaa di tc'áán ka wèè za dqòmmea te guu. Khòèan di zi kàa-kg'ám zi hëé naka hòakaguko zi dàò zi hëéthëé cgoa ne ko tsaákagu tu u, a ko qàèm dàòm koe tcg'dó tu u. ¹⁵ Hààn ta táá gatà ii guu, gabà méé ta ncàmkuan cgoa tseeguan nxàe, naka ta nxãasega kai naka wèè zi gúù zi koe Gam khama ii, Krestem ncèe Tcúú ii ba. ¹⁶ Gam koe i ko guu a wèè tc'áróan kai, i ko wèè xòèan cgáé-q'oom di qòda xg'ae a q'amku-q'oo zi koe qarika qgóóku. Eëm ko wèém xòèm cgáé-q'oom di ba ma gam dis tséé sa cúía kúrú khamam ko ma cgáé-q'oo ba kai, a ko ncàmkuan koe tshàoa ghùise.

Kabas kg'òè sa Krestem koe

¹⁷ Gaa domkar ko wèè tcáóa te cgoa ncèe gúúan X'aigam cookg'ai koe birí tu u a ko máá: Táá méé tu táá zi qhàò zi di ne khòè ne dis kg'òè sa kg'òè guu, ncèe cg'aa-cg'anasea tc'ëean úúa ne. ¹⁸ Gane di komsana taman hëé naka gane di tc'iri-tc'irisean hëéthëé domka ne ntcùú-ntcuu tcáòèa, a ne a Nqarim dis kg'òès cgoa qòda mááku tama. ¹⁹ Sau-cgaean di tc'ëe ne úú tama, a ne a qgóóse tamas koe máàsea hãa, wèè gúúan cg'ãè ne gha nxãasega kúrú ka, a ko wèè x'aè ka ncèe gúúan qaara mááse.

²⁰ Igaba tu kò gatu ncèeta iim dàòm ka táá Krete ba xgaa-xgaa. ²¹ Tseeguan kaga tu Gam ka kómãa hãa, a Gam ka xgaa-xgaaèa hãa, tseegua ne Jesom koe hãa khama. ²² Ncìi cauan gatu dis kg'òès kg'aiakas di méé tu aagu, ncóò-kg'ám zi

ncēe ko hoàkagu tu u zi ka ko cg'ǎè-cg'ǎè e. ²³Naka i gatu di tc'ēan hēe naka tcáoan hēéthēe kaba-kabaè, ²⁴naka tu kabase hāa, Nqarim dis iis khama ma, tseeguan di tchànoan koe hēe naka q'anoan koe hēéthēe e.

²⁵Gaa domka méé tu nxāaska gatu di tshúu-ntcōan aagu nakam wēm khòè ba gam ka c'ēem cgoa tseeguan kg'ui, wēea ta ga cúim tc'áróm di ta a ke. ²⁶Xgòà tsi kò hāa ne táá tsari xgòàn hēe naka i chibian koe tcàà tsi guu. Táá wēm cárn ba xgòà hāa naka i sí dqòà guu. ²⁷Táá dxāwa ba kòm máà guu. ²⁸Eè ko ts'ām khòè ba méém táá gaicara ts'āa guu, igabaga méém tséé naka baa qāè gúian tshàua ba cgoa kúrúa máase, naka baa gha nxāasega ēe gha ko hùian qaa ne c'ēe gúian máà.

²⁹Táá cg'ǎè kg'uian hēe naka i kg'áma tu koe tcg'oa guu, igaba méé i qāè kg'uian cúí ii, ncēe ko tshàoa ghùí tu u, a ko c'ēe ne qaaseko **gúian** máà a, nxāasegas gha ēe tu ko kg'ui sa ēe ko kóm si ne qāèan kúrúa máá ka. ³⁰Táá méé tu Tcom-tcomsam Tc'ēem Nqarim di ba thòò-xámkagu guu, ncēe tu kò q'òòkuan dis x'ái sa Gam ka tòò cgaèè ba, nxāakg'aigam gha sí kgoarakuan dim cárn ba hàà di sa. ³¹Cg'ǎè tcáoan hēe naka qāo-qāo-tcáoókuan hēe naka xgòà-cgaekuan hēe naka q'au-kg'aikuan hēe naka cóèkuan hēéthēe méé i gatu koe kaà, naka hòrekuan di zi tc'ēe zi cg'ǎè zi hēéthēe e. ³²Igaba méé tu gatu ka c'ēean koe qāè tu ii, naka tua gatu ka c'ēe ne tcáoá tu xgobekg'ama máá, naka qgóóa máá tsáá ka c'ēe ba chibia ba, ēem ma Nqari ba ma Krestem koe chibia tu ma qgóóa máá tua hāa khama.

X'ám koe kg'òèa ne

5 Ke méé tu Nqarim di tu serè-kg'ao tu ii, ncàm-ncamsa tu cóá tu iise, ²naka tua ncàmkuuan cgoa kg'òè, ncēm ma Kreste ba ma ncàm taa hāa khama ma,

a ba a kg'òèan Gam di máana hāa gatá domka, qāè hìms dàòà-máákus iise, a ba a qhàea-mááku Me e, Nqarim koe.

³Igaba méé i táá gatu xg'aeku koe cg'áràn kómse guu, kana c'ēe cg'uri ga igaba, kana ncóókuan ga igaba, gatà iis kg'òè sa tcom-tcomsa ne kg'anoa hāa ke. ⁴Cg'ǎè cauan ga igaba kana káà hùí kg'uian ga igaba, kana tshúú kg'uian ga igaba, ncēe qaase tama a, igaba méé i qāè-tcaoa máákuuan hāa. ⁵Ncēean méé tu q'ās gúú si i khama: dífm wēm ēe ko cg'áràn kúrú ba, kana q'ano tama ba, kana ēe ko c'ēe ba ncóó ba (ncēe kúrúa mááseèa nqárian ko dqom ba) hēéthēea cuiskaga nqòòkaguèa hāa gúian hòò tite, x'aian Krestem di hēe naka Nqarim di hēéthēe koe.

⁶Táá hēe naka i c'ēe khòè ga qàe-qae tu u guu, káà hùí kg'uian cgoa, ncēs gúús domka i ko Nqarim di xgòàn ēe komsana Me tama ne hàà cgae ke. ⁷Ke nxāaska gane cgoa táá xg'ae guu.

⁸C'ēe x'aè ka tu kò ntcùúan di tu u, igaba tu ncēska X'aigam koe x'áàn di tu u, ke méé tu x'áàn di tu cóá tu iise kg'òè. ⁹X'ám di tc'òoa ne ko hòòè wēs ēe qāès koe naka wēs ēe tchànos koe hēe naka ēe tseegus koe hēéthēe e khama. ¹⁰Kúrú naka bóò dùú sa ko Nqari ba qāè-tcaokagu sa. ¹¹Káà tc'òo tséean, ntcùúan-q'oo di méé tu tchòà úú cgoa guu, igaba méé tu cg'ǎè e sa x'ái. ¹²Gúú zi ēe ne ko chómsease kúrú zi ka kg'uian igaba i sau-sauga a khama. ¹³Igaba wēs gúús ēe ko x'áàn cgoa x'áà-x'aaè sa ko bóòse, ¹⁴wēs gúús ēe ko bóòse sa x'áàn **di tséé** e khama. Gaa domkaga i ko máá: “Kókò, tc'om-kg'ao tseé, naka tēe x'ooan koe, nakam gha Kreste ba x'áà-x'aa tsi,” témée.

¹⁵Ke méé tu qāèse bóò, nta tu ko ma kg'òè sa, táá káà tc'ēe ne khòè ne khama ma kg'òè guu, igaba tc'ēega khòè khama ma. ¹⁶Qāèse wēm x'aè ba tséekagu,

cám zia cg'âè zi i ke. ¹⁷ Gaa domka méé tu táá kâa-tc'ëekaguse guu, igaba kúrú naka X'aigam **Nqarim** dis tc'ëe sa dùú si i sa q'âa. ¹⁸ Táá gōéan ka nqàrekaguè guu, nxâaska tu q'âa tama dùú sa tu ko kúrú sa ke, igaba méé tu Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè-cg'oèè, ¹⁹ naka pesalema zi ka gatu ka c'ëea ne cgoa kg'ui, cian cgoa hëé naka Tcom-tcomsam Tc'ëem di cian cgoa hëéthéé e, naka tua nxâè naka tcáóa tu koe X'aigam **Nqari** ba cian kúrú máá. ²⁰ Wèè x'âè ka, wéé zi gúú zi koe Nqarim Abo ba qâè-tcaoa máá, gatá dim X'aigam Jeso Krestem cg'ōè koe.

Khòè zi hëé naka khòè xu hëéthéé e

²¹ Krestem di q'áðan domka tsáá ka c'ëe ba máàse.

²² Khòè saoè, gasao di xu khòè xu koe máàse, ncëe sao ko X'aigam **Nqarim** ka hëé khama. ²³ Khòè ba khòès dim tcúú me e, ncëem Kreste ba ma gataga Tcúú ba hëé naka Kgoara-kg'ao ba hëéthéé ii khama, Gam dis kerekes ncëe tc'áróa ba iis koe. ²⁴ Ncëes kereke sa ma Krestem koe máàsea hãa khamaga méé zi khòè zi gataga thëé wèè gúúan koe gazi di xu khòè xu koe máàse.

²⁵ Khòè xaoè, gaxao di zi khòè zi méé xao ncàm, ncëem ma Kreste ba ma kereke sa ma ncàmha hãa khama, a Gam di kg'òèan gas domka máàna hãa, ²⁶ nxâasegam gha kúrú si si tcom-tcomsa ii ka, a ba a kò tshàn cgoa xg'aà si, Gam dim kg'uim cgoa, ²⁷ nxâasegam gha x'âàkos kereke sa úú ka, cg'uri úú tama sa, kana nqaiia hãa tama sa, kana c'ëe gúú gatá ii igaba. Igaba méés tcom-tcomsa ii, naka cúí chibi ga úú tama. ²⁸ Gaam dàòm cúím ka méé xu khòè xu gaxu di zi khòè zi ncàm, gaxu di tc'áróan khamaga ma. Khòèm ncëe gam dis khòè sa ncàmha hãa ba ncàmsea. ²⁹ Gatá ka cúím ga ba qanega gam dim cg'áé-q'oo ba hòrea hãa ta ga hãa, igabam ko tc'òókagu me, a ko gataga kòre me, ncëem ko Kreste ba

ma kerekes ka hëé khama. ³⁰ Wèéa ta ga Gam dim tc'áróm di ta xòè ta a khama. ³¹ Ncëem dàòm kam gha khòè ba gam ka xòè ba hëé naka xòè sa hëéthéé guu, a ba a gha gam dis khòès cgoa cúí ii, khara gha gakhara cám khara cúím cgåa ba kúrú. ³² Ncëes kàas chómsea sa kaisa si i, igabar ko Kreste ba hëé naka kereke sa hëéthéé ka kg'ui. ³³ Gatá i ii igaba méém wèém khòè ba gam dis khòè sa ncàm, ìem ma ncàmsea hãa khamaga ma, nakas wèès khòè sa gataga gas dim khòè ba tcom.

Cóan hëé naka xòè ga ne hëéthéé e

6 Cóa tuè, X'aigam **Nqarim** koe gatu ka xòè ga ne komsana, ncëe sa tchànos gúú si i ke. ² Saò ba hëé naka saò sa hëéthéé khara tcom (ncëea tc'âà dim x'âè-kg'ám ga me e nqòòkagukus cgoa **ncëe ko máá:**) ³ “naka i gha nxâasega wèéan ga qâèse qòòa máá tsi naka tsi gha nqòómkg'ai koe qáðse kg'òè,” témé ba.

⁴ Cóan ka xòè ga xaoè, gaxao di cóan táá kúrú naka i xgòá guu, igaba kaikagu u dqàè e kose naka X'aigam **Nqarim** di x'âèan koe hëéthéé e.

Qààn hëé naka x'aigan hëéthéé e

⁵ Qàà tuè, gatu di x'aigan nqòómkg'ai di komsana, q'áðan hëé naka cgùruan hëéthéé cgoa, cúí tcáóa tu cgoa, èe tu ga ko Krestem ka hëé khamaga ma. ⁶ Tcgái cgoa tu kò bòdè ne cúí ka tamase, qâè-tcaokagu ne tu gha ka, igaba qâà tu Krestem di tu iise, Nqarim dis tc'ëe sa ko tcáóa tu koe guu a kúrúse. ⁷ T'òè tcáóan cgoa tsééa tu kúrú, ncëe tu ga ko ma X'aigam **Nqari** ba ma kúrú máá a khama, khòèm ka tamase. ⁸ Q'âa méé tu qâès gúús ìem ko c'ëem khòè ba kúrús kam gha X'aigam **Nqarim** ka kabí mááè sa, qâàm ga ii, kana qâà tama baa ga ii igaba.

⁹ Gaxao x'aiga xaoè, gane koe gataga hëé, naka xgáèkuan tòóa dìbi, q'ana

hãase X'aigam gane di, a gataga gatu di ba nqarimg'ai koe hàna sa, ncêe tãákase khòèan qgóó tama ba.

Cg'ãe qarian cgoa x'ãàkua ne

¹⁰Còo dis ka, X'aigam **Nqarim** koe méé tu qari ii naka Gam di qarian kaisa koe hêéthéé e. ¹¹Nqarim máà ta a zi qgáí zi xgàèa mááse di zi wèé zi méé tu hãa, naka tua gha nxãasega dxãwam di zi qàe-qae ku zi cg'ãe zi koe tééa mááse. ¹²Cgàa ba hêé naka c'ád ba hêéthéé cgoa ta x'ãàku tama, a ta a ko x'aiga xu hêé, naka qarian hêé, naka tc'ãa-cookg'ai xu ntcùúan dim nqóóm di xu hêé, naka cg'ãe tc'ëean di qarian bóòse tamam nqóóm⁸ di hêéthéé cgoa x'ãàku khama. ¹³Ke méé tu nxãaska Nqarim máà ta a qgáían xgàèa máásean di wèé ga sèè naka hãa, naka tua gha nxãasega cg'ãem cáím ka xgàèa mááse, naka tua gha wèé gúú ga kúrúa hãase tééa mááse.

¹⁴**Qarika** méé tu téé nxãaska, naka tseeguan kháóa tu koe bànem khama ma qáé, naka tchànoan tcãà, dxùua tu ko xgàèa máá di gúúan khama ma. ¹⁵Tcãà nqàrè nxàboa tu koe, **x'áís iise**, qãè tchòàn tòókuan di tu kg'ónòsea máána hãa di sa. ¹⁶Ncêe zi gúú zi wèé zi koe méé tu dtcòmàn xgàèa mááse di gúúan iise sèè, ncêe gaan cgoa tu gha kãrúko kg'áóan èe cg'ãe iim di qgài-qgai i. ¹⁷Naka cábás kgoarakuan di sa sèè,

xgàèa ko máá tu us cábás khama ma, naka ntcàum **Tcom-tcomsam** Tc'ëem di ba hêéthéé e, ncêe Nqarim dim kg'ui ba ii ba, ¹⁸naka tu gataga wèé x'aè ka Tc'ëem koe còrè, wèé còrèan koe hêé naka dtcàràn koe hêéthéé e. Gaas gúús ka méé tu wèé qari ka kòresea hãa naka wèé ne tcom-tcomsa ne khòè ne còrèa máá. ¹⁹Còrèa máá te gataga, nakam gha nxãasega, èer kòo kgóà kg'ám a kg'ui ne, Nqari ba kg'uian máá te, nakar gha qãè tchòàn di chómsean kgoarasea hãase kg'ui. ²⁰Gaa domkar gaan dir kg'uia máá-kg'ao ra a, a táúan cgoa qáéèa, nxãasegar gha q'ád tamase nxàe e ka, ncêer ga ko ma kg'ui khama ma.

Còo di zi tsgámkaguku zi

²¹Tigikom ncàm-ncamsam qõe ba, a X'aigam **Nqarim** koe tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba gha tíí ka wèé gúúan bírí tu u, nxãasega tu gha gatu igaba q'ãa, dùú sar ko kúrú sa ka. ²²Gatu koer tsééa úú mea ncêes tséés domkaga, nxãasega tu gha q'ãa nta ta ii sa ka, me gha gataga tcáóa tu ghùi-ghui ka.

²³Dtcòm-kg'ao ne koe méé i tòókuan hãa, naka ncàm kuan hêéthéé e, dtcòmàn cgoa, Nqarim Xòòm koe guua a, naka X'aigam Jeso Krestem koe hêéthéé e. ²⁴Cgóm kuan méé i wèé ne èe gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ncàm hãa ne koe hãa, chòò tama ncàm kuan cgoa.

⁸6:12 bóòse tamam nqóóm - 3:10 koe bóò.

FILIPÍ NE

Paulom dis tcgāya sa

Filipi ne koe

Téé-cookg'ai sa

Kerekes Filipi koe hana sa kò tc'āà dis kerekes Yuropa koe hānas ga si i.

Paulo ba kò ncēes tcgāya sa qáèem hāa x'aè ka góá. C'ēe ne dtcòm-kg'ao ne di ne tséé-kg'ao ne kò Paulo ba ntcoe, i kò tshúù-ntcōa di xгаа-xgaan hāna Filipi koe. Gatà i kò ii igabam kò Paulo kaisa qāè-tcaoan cgoa hēé naka tcoman ka hēéthēé góá - Jeso Krestem koe guua hāa dtcòmān cgoa.

Ncēes tcgāya sam góá hāa, Filipi di ne dtcòm-kg'ao nem gha qāè-tcaoa máá domka, ncēe ne kò ēem ko hùian qaa x'aè ka tsééa máá mes abas domka. Me ko ncēm x'aè ba tséékagu a bīría cgáé-cgae ne, ēeta ii zi qóm zi koem hāa igaba ne gha ghùì-ghui tcáósea hāa, a tcoman úúa hāa ka (tcee tsara tc'āà di ba hēé naka 4 di ba hēéthēé di tsara koe).

Dtcārà nem kò, gane dim tc'ēe ba méém Jesom dim khama ii sa, ncēe kò cg'áré-cg'arese ba, naka nea gane ka c'ēe ne, gane ka cgáése sèè (2 dim tceem koe)

Tc'ēe-tc'ēesekagu nem kò, gane dis cg'òès Krestem di sa abas Nqarim di cgómkuan di ii sa, ncēe ne dtcòmān koe guu a hòda hāa sa, Moshem di x'áèan komsana ka tamase (3 dim tceem koe).

4 dim tceem koem ko qāè-tcaoan hēé naka tòókuan hēéthēé Nqarim màa nea hāa ka kg'ui.

Ncēes tcgāya sa ko x'ái, Paulom kò kerekes Filipi ne dis ka úúa hāas ncàmkus ka.

Qaa-qaasa kg'uaia ne:

- qāè-tcao sa
- ntcoeku sa hēé naka kaikaguku sa hēéthēé e

Tcgāyas q'oo koe hana zi:

- Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

- Paulom hāa cgoa zi qóm zi (1:12-26)

- Krestem khama ma kg'òè (1:27–2:18)

- Paulo ba gha Timoteo ba hēé naka Epaferadito ba hēéthēé tsara tsééa úú (2:19-30)

- Dqàèkuan hēé naka qāè-tcaoan hēéthēé e (3:1–4:9)

- Paulo ba Filipi di ne khòè ne qāè-tcaoa máá (4:10-23)

Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, a Timoteom cgoa hana, Jeso Krestem di tsam qāa tsam, a tsam a ko *ncēes tcgāya sa* wèé ne khòè ne ncēe Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ii ne, ncēe Filipi koe hana ne góá máá, tc'āà-cookg'ai xu hēé naka hùì-kg'ao xu hēéthēé cgoa, a ko máá:

²Nqarim gatá ka Xòd ba hēé naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthēé tsara koe guua hāa cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu cgoa hāa, témé.

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne Filipi di ne còrèa máá

³Wèé x'aèan ēer ko tc'ēe-tc'ēese tu u kar ko Nqarim tiri ba qāè-tcaoa máá, ⁴a ra a ko gataga wèé x'aèan ēer ko còrè ka wèea tu ga qāè-tcaoase còrèa máá, ⁵ēe tu ko tí cgoa tsééa xg'ae, a Jesom di qāè tchòan *khòè ne koe úú* ka, tc'āà dim cárn *ēe tu kò dtcòm* koe guu a, a hàà ncēm cárn koe tcāà ka. ⁶*Nqari* ba qāès tséé sa tshoa-tshoàa gatu koe. Ra kaisa tcoman úúa, xg'ara-xg'ara sim gha sa, Jeso Krestem *ko kabise a hààm* cárn ka.

⁷Tcáóa te koe tu hana khama i qāèa máá tea, ncēetar gha ma wèea tu tc'ēea máá sa. Wèé tséean ēe Nqarim kò Gam di cgómkuan koe máa tea tu kò tí cgoa xg'aea hāa: qáèèa ra kò hāa ka hēé, naka Nqarim di qāè tchòà ner ko téea máána hāa x'aè ka hēé, naka ēer kò Nqarim

di qâè tchôn tseegu ii sa x'áía hãa ka hêéthêé e. ⁸Nqarim ga ba q'ana khama, tseegua ner ko nxâe sa, êer kò ko máá: Jeso Krestem dis tcáós koer guu a wèèa tu xgónèa hãa, témè ne.

⁹Ncèea tiri còrè e, gatu dis ncàmku gha kaisase càuse di i, q'ãan koe hêé naka qâèse bôða q'ãas koe hêéthêé e, ¹⁰qâè zi gúù zi tu gha nxâasega bôða tcg'óó, a tu a gha q'ano ii a kãà chibi ii ka, me gha nxâakg'aiga síf Krestem dim cámb ba tcãà. ¹¹**Ra ko gataga còrè**, Jeso Krestem koe tu gha guu a tchàno zi tséé zi ka cg'oè-cg'oèè sa, nxâasegam gha Nqari ba x'áakaguè a dqòmèè ka.

Paulom tc'áró di zi qóm zi (1:12-26)

Krestem ka méé i xгаа-xгааè

¹²Q'ãa tu ghas gúù sar ko tc'èe, tíf qòe ga tuè, ncèe kúrúse cgae teas gúù sa qâè tchôn qòðkagua khama. ¹³I hàà ncèeska wèè kòre-kg'aoan x'aigam dim nquum di hêé naka wèè ne khòè ne koe hêéthêé q'ãasea, Krestem domkar qáéèa sa. ¹⁴Tiri qáékua ne ko tíf qòea ne káí ne X'aigam **Nqarim** koe hàna ne kúrú ne tcoman úú, a **Nqarim dim** kg'ui ba q'áò tamase kg'ui, kgoarasease hêéthêé e.

¹⁵Eèta ne ko ma c'èe ne Krestem ka ko tauan hêé naka mèékuan hêéthêé cgoa xгаа-xгаа, igaba ne ko c'èe ne qâè tc'èean cgoa Gam ka xгаа-xгаа. ¹⁶Ncèe **Gam ka ko qâè tc'èean cgoa ko xгаа-xгаа** ne ko ncàmkuan cgoa kúrú u, qâè tchôn téea máá dise ra ncèe koe tòòèa hãa sa ne q'ana khama. ¹⁷Igaba ne ko **mèékuan di ne** Krestem ka xгаа-xгаа q'ano-tcáo cgoa tamase, cúía ga ne cgáékaguse kg'oana hãa domka, tiris qáékus koe ne gha qarían cgoa qg'óókuk-agu te ka.

¹⁸Ka ra gha kháé nxâaska nta méé? Eèta ga i wèè qg'áian koe ga ii ka, tshúù-ntcòase ga igaba, kana tseeguse

ga igaba, i ko Krestem ka xгаа-xгааè. Ra ko ncèes gúùs domka qâè-tcao, eè, a ra a gha kg'amaga qanega qâè-tcao. ¹⁹Eè, q'ana raà, gatu di còrèan ka hêé naka Jeso Krestem dim Tc'èem di hùian ka hêéthêés gha ncèe kúrúse cgae teas gúù sa **tiri** kgoarakuan koe kabise sa. ²⁰**Kreste ba kò** wèè x'aè ka **kaikaguè**, ra ko wèè tcáoá te cgoa ga tcom a ko nqòð, cúí gúù kagar sau-cgaekaguè tite sa, igabagam gha Krestem ba ncèeskaga igaba cgáé-q'ooa te koe kgoarasease kaikaguè, kg'òèa ra ga hãa kana ra ga x'óóa hãa igaba. ²¹Tíf ko bóð ka kg'òè sa Kreste Me e, si x'oo sa kabisea mááku si i khama. ²²Ncèè qanegar kò cgàam koe kg'òèa ne, hùigas tséé si i gha ii tíf koe, igaba dùù sar gha nxará tcg'óóa mááse sar c'úúa. ²³Qóm's xháés cámb gúù sara dis koer hàna. Tc'èer ko, x'óór gha a Krestem cgoa síf hãa sa, nxãa sa kaisase qâè si i khama. ²⁴Igaba cgàam koer gha hãa sa ko kaisase qaase gatu domka. ²⁵Tcoms ncèer úúas kar q'ana, gatu cgoar gha hãa sa, a ra a gha wèèa tu cgoa qanega hêé, gatu **di dtcòmán** gha còoka qòð ka, naka gatu di dtcòmán di qâè-tcaoan hêéthêé e. ²⁶A ncèè gaicarar kò gatu cgoa hàna ne tu gha tíf domka Jeso Kreste ba kaisase dqòm.

Krestem khama ma kg'òè (1:27-2:18)

Krestem koe méé tu kg'òè

²⁷Igaba kaisase ko qaase sa, kg'òèa tu di kg'óðan méé i Krestem di qâè tchôn kg'anoa hãa. Hàà ra ga ko hàà bóð tu u, kana ra ga kãà ra a igaba méér kóm, kg'òè-q'ooa tua qarika cúímb tc'èem koe hàna sa, tu ko gataga qâè tchôn di dtcòmán koe cúís tcáós cgoa qarika tséé sa. ²⁸Ra kóm kg'oana, cuiskaga tu nt-coeko ne ka q'aekaguè tite sa. Ncèe sa bóðsekos x'áí si i gane di kaakaguèan di sa, igabas gatu di kgoarakuan di si i. Si

ncêe sa Nqarim koe guua. ²⁹ Cgómkuan tu máàèa hãa khama, Krestem koe tu gha dtcòm̄s ka cúí tamase, igaba gataga Gam domka xgàrases ka hēéthēé e. ³⁰ Gatu hēé naka tíí hēéthēé ta ko cúís ncôo sa x'ãã khama. Nciísegar kò ncêes ncôo sa x'ãã, ncêe tu ko ma bóò khama, a ra a ko ncêe tu ko ma kóm̄ khamaga ma qanega ncêeska x'ãã si.

Krestem di cg'aré-cg'aresean hēé naka Gam di kaian hēéthēé e

2 Kreste ba ko ghùì-ghui tcáó tu u. Si ko Gam dis ncàm̄ku sa qgài-qgai tcáó tu u, Tcom-tcomsam Tc'ēe ba ko xg'ae-xg'ae tu u, tu thòò-xama-mááku sa hēé naka cgóm̄ku sa hēéthēé úúa hãa. ² **Ncêe zi gúú zi tu kò úúa hãa** ne méé tu nxãaska tiri qãè-tcaoan kaisakagu, cúíta ma tc'ēean ka, naka tu ncàm̄ku naka cúíta cúíga xám̄, naka tua cúís tcáó sa úú. ³ Táá méé tu cèè di guu, naka bóòse guu, igaba méé tu cg'aré-cg'arese, naka gatu ka c'ēe ne, gatu ka cgáése sèè. ⁴ Wèém khòè ba méém táá gam di zi gúú zi cúí zi q'óé guu, igabaga méém c'ēe ne khòè ne di zi gúú zi gataga q'óé. ⁵ Gatu dim tc'ēe ba méém Jeso Krestem dim khama ii. ⁶ Ncêe xg'ao Nqarim dis iis koe hàna a Gam cgoa cúí ii ba, igabam ko Nqarim cgoa tòóa xg'aesean táá qgóóa qari, kúrúm gas gúú sa. ⁷ Igabam xg'ao cg'ãa-cg'anasekaguse a qãàm̄ dis téé-q'oo sa sèè, a khòèm̄ dis iis koe ábàèa. Eëm ko khòèan di iian koe sao-xg'aeè ⁸ kam kò cg'aré-cg'arese, a x'ooan koe ga igaba máàse, xgàus dis x'oos koe ga igaba. ⁹ Gaas gúús domkam kò Nqari ba kaisase kaikagu Mea, a ba a wèè zi cg'òè zi ka kaias cg'òè sa máà Mea. ¹⁰ Nxãasegam gha wèém qúrù ba Jesom dis cg'òè sa qom̄a máá ka,

wèè gúúan nqarikg'ai di hēé, naka nqóómkg'ai di hēé, naka nqóóm ka nqãaka hànan hēéthēé e. ¹¹ Nxãasega zi gha wèè zi tam̄ zi gataga nxàe, Jeso Kreste ba X'aiga Me e sa ka, Nqarim Xòòm̄ gha x'áakaguè ka.

Nqóómkg'ai di x'áan khama méé tu x'áa

¹² Ncàm̄-ncamsa tu tiri tuè, wèè x'ae ka tu kò komsana, ēer hàna hãa ka cúí tamase, igaba kaisase káà ra a x'ae kaga. Ke méé tu ncêeska gatu di kgoarasean koe tséé, q'áðan hēé naka cgùruan hēéthēé cgoa. ¹³ Nqari ba ko gatu koe tséé, tc'ēe tu kos koe hēé naka kúrú tu kos koe hēéthēé e, qãè-tcaokaguèm̄ gha ka. ¹⁴ Wèè zi gúú zi méé tu kg'ui-kg'uise tamase kana mēéku tamase kúrú, ¹⁵ naka tua gha nxãasega káàn chibi naka q'ano ii, qãè tu cóá tu Nqarim di tu iise, tshúù caus qhàòs hoàra hãas xg'aeku koe. Gane xg'aeku koe méé tu x'ãã, nqarikg'ai di tconðan khama ma, ¹⁶ kg'òèan dim kg'ui ba qgóóa hãase. Ncèeta tu kò hēé ner gha Krestem dim cam̄ ka **gatu** ka dqom̄se. **X'ái i gha** tiri qgóéan kò kg'amaga di tama sa, i kò qóm̄ tsééan tiri kòès di tama a sa. ¹⁷ A ncèè tiri c'áðan kò dàða-máákus dis gúús khama ma ntcãaguè ne, ncêe gatu dis dtcòm̄s ko Nqari ba kúrúa máá sa, gatà i kò ii ner gha qãè-tcao, a gha tiri qãè-tcaoan gatu wèè tu cgoa xg'aea máá. ¹⁸ Gatu igaba méé tu gatà ma qãè-tcao. Naka tua tíí cgoa gataga qãè-tcao. **Paulo ba gha Timoteo ba hēé naka Epaferadito ba hēéthēé tsara tsééa úú (2:19-30)** ¹⁹ X'aigam Jesom koer nqòðan úúa hãa, Timoteo bar gha gatu koe qháése tsééa úú di i, nxãasega ra gha eem ko

kabise ne tí igaba qâè-tcao ka, gatu kam gha hàà birí te khama. ²⁰ Gam khama ii tcáo khòèr úú tama, tseegukaga gha gatu di zi gúú zi tc'èe-tc'èese e. ²¹ Wèéa ne ga ko gane di zi gúú zi cúí zi qaa khama, Jeso Krestem di zi tamase. ²² Gatu igaba tu q'ana, ntam kò ma gam ka x'áise sa, cóám xòð ba ko tsééa máám khamam kò ma tí gcoo Nqarim di qâè tchòàn koe tséé. ²³ Ra gaa domka nqòðan úúa, gaam ga bar gha tsééa úú di i, èer kò ko gúú zi ko ma tí ka qòð sa q'aa ne. ²⁴ Ra X'aigam koe tcoman úúa hãa, tí igabar gha qháése síí sa.

²⁵ Igabar kò bód, kaisase i ko tc'èese sa, Epaferodito bar gha gatu koe tsééa úú sa, ncèe tí qòe ba, a tí khama ma tséé-kg'ao ba, a tí khama ma ncòo-kg'ao ba, ncèe gatu dim tséé-khoe ba gataga, ncèe tu kò tsééa óá ba, hààm gha èer ko tcào zi q'òé ka ba. ²⁶ Wèéa tu gam xgónèa hãa, a ba a gataga thòð-tcaoa hãa, tsàm ko sa tu kómá hãas gúús domka. ²⁷ Tseeguk-agam kò ko tsàa a ba a kò x'oos qàè koe hãa, Me kò Nqari ba thòð-xama máá me, gaam cúím tamase igabaga tíí ga ra hêéthéé e, nxãasegar gha táá gaia c'èes tshúú-tcaos tshúús koe hãa ka. ²⁸ Ra kò ncèes gúús domka qháése tsééa úú me, nxãasega tu gha èe tu ko bód me ne qâè-tcao ka, nakar gha nxãasega gataga tiri tshúú-tcaoan ka kaà cgaeè. ²⁹ Ke méé tu kaisas qâè-tcaos cgoa Nqarim koe qâèse hààkagu me, naka tua èeta ii khòèan tcom, ³⁰ gam dis kg'òè sam kò cg'âè zi qgái zi koe tcàà, a ba a kò Krestem di tsééan domka x'óó ka hêé, gatu kúrúa máá tea hãa tite tsééan kúrú koe.

Dqàèkuan hêé naka qâè-tcaoan hêéthéé e (3:1–4:9)

Tseegu di tchànoan ncèe Nqarim koe guua a

3 Còo dis ka, tíí qòe ga tuè, Nqarim koe qâè-tcao! Cúís gúús ncèer ko góá

máá tu u sa xhòekagu te tama, a sa a gha qâèa máá tu u. ² Q'òése méé tu haghuan koe, naka q'òése cg'âè cau ne koe, naka q'òése cgàan ko gád ne khòè ne koe. ³ Gatáa tseeguka q'âe nqãa-qgai khòèa ta ta a khama, gatá Nqari ba kò Tcom-tcomsam Tc'èem koe dqom a Jeso Krestem koe koase ta, a cgàa ba dtcààse tama.

⁴ Tíí igabar ga koase. Tíí xòè za ka, ncèe c'èem khòèem kò cgàan koe dtcààsean hãa, ner gha tíí igaba kaisa dtcààsean úúa: ⁵ Q'âe nqãa-qgai khòèa raa 8 dim cam ka, Iseraele dis qhàðs koer guua, Benjamenem dis qhàðs koe. Heberar tc'árò-tc'aro. **Moshem di** x'áèan xùri koe ra Farasai ra a. ⁶ Wèè tcáóa te koer kò kerekes cgoa x'áakua. X'áèan koe tsi kòo chibia te qaa ne tsi gha bód ra chibi úú tama.

⁷ Igabaga wèes gúús èer ko bód si ga kabisea máá te sa, nxãa sar ko káá hùì iise bód Krestem domka. ⁸ Èè, tseegukar ko wèé zi gúú zi káá hùise sèè, Jeso Krestem tirim X'aiga ba q'aa nea gaa zi gúú zi ka kaisase cgáé e khama. Gaam domkar wèé gúúan aagua, a ra a ko cg'uri khama ma sèé e, nxãasegar gha Krestem **cúí** ba hòð ka, ⁹ a ra a gha Gam koe hànase sao-xg'aeè ka. Nqarim di x'áèa ner kò kúrús gúús koer guu a tchàno iise bódè tama, igabaga Krestem koe dtcòman ka a. Nqarim koe guua tchànoan ga ncèe e, dtcòman di i. ¹⁰ Krete bar q'aa kg'oana, tée-q'ooa ba di qarian ka hêé, naka Gam di xgàrasean ka hêéthéé e. Gam khamar ii kg'oana Gam dis x'oos koe, ¹¹ a ra a gha nxãasega x'ooan koe téean hàà sao-xg'ae ka.

Tcg'òð tcúú sa qàròa máá

¹² Sao-xg'ae ta ga ra hãa, a ra a qanega tc'ãð tama. Gabagar ko ncèes gúú sa qgóó a qaa, Jeso Krete ba gaas ka qgóó tea khama. ¹³ Tíí qòe ga tuè, qgóóar xg'ara tar méé tama. Igabagar ko cúís

gúù sa kúrú. Ncēetar ko mée: kháóka hãna zi gúù zir ko q'aa cgoa, a ra a ko kóé còoka hãna zi gúù zi. ¹⁴ Còokar ko qarika kúrú xãm, tcg'òó tcúúr gha ka. Nqari ba tc'amaka *hãas kg'òès ncēes koe* tciaa úú tea hãa Jeso Krestem koe.

¹⁵ Gatá ncēe *dtcòman koe* kaia hãa ta mée ta gatá ma tc'ēe. Igabaga ncēe c'ēes gúùs ka tu kò tãáka zi tc'ēe zi úúia hãa nem gha Nqari ba gaas gúù sa thēe x'áf tu u. ¹⁶ Igaba mée ta ēe ta sao-xg'aeam dàòm cgoa cúí ga còoka qòò.

¹⁷ Tíí qòe ga tuè, wèè tu mée tu serè te, naka tua khòè ne ēe ko sixae dis x'áís khama ma kg'òè ne xaèa kg'ónò.

¹⁸ Káí q'oror ncēes gúù sa bìrì tua, ra ko ncēeska tcgáí-tshàran cgoa bìrì tu u, a ko máá: káí ne khòè ne hãa, Krestem dis xgàuku sa hòrea ne, témé. ¹⁹ Gane dis chòò-q'oo sa kaàkaguè si i. Gane dis nqárí sa ēe tc'áróa ne ko tc'ēes gúùs ga si i**. Saucgae di gúùan koe ne ko dqòmse. Nqóòmkg'ai di gúùan koe i tc'ēea ne tēe. ²⁰ Igabas gatá dis x'áé sa nqarikg'ai koe hãna, ncēe Kgoara-kg'aom gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ta ko guu a qãà koe. ²¹ Gabá gha kg'amka tc'áróa ta, Gam dim tc'áróm x'áàkom cgáém khama ma kúrúa kábi i. Ncēe gúùa nem gha kúrú, qaria nem úúia wèè gúùa nem gha Gam dòm q'oo koe tòò di i khama.

Tãáka zi x'áè-kg'ám zi

4 Ke mée tu ncēeska, ncàm-ncamsa tuè, X'aigam *Nqarim* koe qarika tée! Tíí qòe ga tu u, ncàmàr hãa a xgónèa tu, qãè-tcaokagu te tu ko, a tu a gataga dqòmkuian dis cábás khamaga ii.

² Odia sa hēe naka Sentuke sa hēéthēe sara ra ko wèè tcáóa te cgoa dtcàrà, a ko máá, mée sara cúí tcáóa sara cgoa X'aigam *Nqarim* koe x'ãè, témé. ³ Èè, tsáá igaba ra ko dtcàrà tsi, tcom-tcomsa tsi joko xgàm-kg'ao tsi, khòè sara ēe sara

hùi, qãè tchòàn *Nqarim di* koe sara tíí cgoa tsééa hãa, Kelemente ba hēe, naka c'ēe ne tséé-kg'ao ne hēéthēe e, ncēe gane di cg'òèan tcgāyas kg'òèan dis koe hãna ne.

⁴ Wèè x'aè ka mée tu X'aigam koe qãè-tcao. Gaiar ko ncēeta mée: qãè-tcao tu!

⁵ Gatu di qãè cauan mée i wèè ne khòè ne koe q'ãè. X'aigam *Nqari* ba cúù Me e ke. ⁶ Táá mée tu cúí gúù kaga káise tc'ēe-tc'ēese guu, igaba mée tu wèes gúùs koe gatu di dtcàran kúrú nakam Nqari ba q'ãa a, còrèan koe hēe naka dtcàran koe hēéthēe e, qãè-tcaoa-máákuan cgoa. ⁷ I gha kómá q'ãan ka tc'amaka hãa tòókuan Nqarim di, tcáóa tu hēe naka tc'ēea tu hēéthēe Jeso Krestem koe kòre.

⁸ Còò dis ka, tíí qòe ga tuè: tc'ēea tu mée tu cg'òe-cg'oe qãè zi gúù zi hēe naka dqòmkuian kg'anoa hãa zi gúù zi hēéthēe cgoa: wèè zi gúù zi tseegu di zi hēe, naka wèè zi dqòmme ko zi gúù zi hēe, naka wèè zi tchàno zi gúù zi hēe, naka wèè zi gúù zi q'ano zi hēe, naka wèè zi ncàm-ncamsa zi gúù zi hēe, naka wèè zi gúù zi qãè zi iise ko nxàèè zi hēéthēe cgoa. ⁹ Tíí koe tu xgaa-xgaasea zi gúù zi hēe, a gataga máàèa zi gúù zi hēe, a tu a gataga kómá zi hēe, a tíí koe bóòa zi hēéthēe mée tu tséékagu, nxàaskam gha tòókuan dim Nqari ba hãa cgoa tu u.

Paulo ba Filipu di ne khòè ne qãè-tcaoa máá (4:10-23)

¹⁰ Kaisaser ko Nqarim koe qãè-tcao, tíí ka tu gha tc'ēe-tc'ēese di x'aèan tu gaia hòòà khama. Kg'aiga tu kò tc'ēe-tc'ēese te, igaba tu ko x'aèan úú tama. ¹¹ Ncēes gúù sar ko mée kar máá, qaar kos gúù si i témé tama. Wèes tée-q'oos ēer hãas koer gha qãè-tcaoa hãa sar xgaa-xgaasea hãa khama. ¹² Tòò dìbiku sar q'ana hãa; a ra a gataga tòò ghùiku sa q'ana hãa. Ncēes

**3:19 ēe tc'áróa ne ko tc'ēes gúù si i - Gerika sa ko máá: “gane dis ncàa sa,” témé.

kàa sar xгаа-xгаasea: wèé qgài hée naka wèé x'aè hée kar gha qāè-tcao ka. Xg'āà ra ga hāa kana xàbà ra ga hāa igaba, q'ōòà ra ga hāa kana ra ga kàà gúù ra a igaba. ¹³Wèé zi gúù zir gha ēe ko qari-qari tem cgoa kgoana.

¹⁴Eēta i ii igabaga tu qāèse hēéa, a kò tíí cgoa xg'aea máána, qgóóar kò hāa qómá ne. ¹⁵Gatu igaba tu q'ana, gatu Filipi tu, qāè tchōàn kò tc'āà a gatu koe hàà x'aè ka, Maketonia koer ko tcg'oa, kas kò cúís kerekes ga sa kàà si i, tíí cgoa ko tòókua sa aban marian di ka kò hùì te sa, gatu ka oose. ¹⁶Tesalonika koe igaba tu xg'ao ēer tcàoa hāa koe hùian úúia máá te, x'aèan ko ma ntcōóa xùriku khama. ¹⁷Aba ner ko qaas tama si i, igabar ko tc'ēe, khòè ne gha kaisase koa tu u sa, qāè tsééan ncēe tu kúrúia hāa kái domka. ¹⁸Wèé aban ēe tu kò Epaferoditom cgoa

tsééa máá tea hāa ra hòòà, i kaisase tc'āò tea, a tc'āòà nqáéa. Dàòà-máákus **Nqarim dis** qāè hìmmì xg'āòs **khama zi xám**, ncēe Nqarim koe ko qaase sa, Nqari ba ko qāè-tcaokagu sa. ¹⁹Igabagam gha tirim Nqarim, ncēe qguùà hāa ba, Gam di x'aian koe guu a wèés gúùs ēe tu tcàoa hāa sa máà tu u, Jeso Krestem koe. ²⁰Gatá dim Nqarim Xōò ba méém chòò tamase dqom̃mè! Amen.

Còò di zi tsgám̃kaguku zi

²¹Tsgám̃kagu wèém Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ba. Tíí qōe ga ne tíí cgoa hàna nea ko tsgám̃kagu tu u. ²²Wèé ne tcom-tcomsa ne khòè nea ko tsgám̃kagu tu u, **Roma ne òim x'aigam** Kaesaram dim nquum di ne tc'áro ga.

²³X'aigam Jeso Krestem di cgóm̃kuan méé i gatu di tc'ēean cgoa hāa.

KOLOSA NE

Paulom dis tcgāya sa

Kolosa ne koe

Téé-cookg'ai sa

Ncēes tcgāya sa kò Kolosa koe hànas kereke sa góá máàèa hāa. Ncēes kereke sa kò Paulom ka tshoa-tshoàè tama, igabas kò Paulom kò xàmse a ko tséém xòèm koe hàna, me kòo tséé-kg'aoan ka-iam x'áé-dxoom Asia dim Efesom koe guu a tsééa tcg'òó.

Paulo ba kò bòda q'āa, tshúù-ntcōa di xгаа-xгаа-kg'aoa ne Kolosa dis kerekes koe hàna sa, ncēe kòo khòè ne xгаа-xгаа, tǎá nqárian ne gha qámse máá ka a.

Ncēes gúús cúís tama si i, igaba xu kòo ncēe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu máá: khòèan méé i q'āe nqāa-qgai khòè, naka tc'òoan di x'áè-kg'ámán xaèa kg'ónò, témé.

Paulo ba kò dtcòm-kg'ao ne di tchòàn tseegu di góá, a ncēe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoa ntcoeku. A ba a kòo máá: Jeso Krete ba ko c'g'òèa hāa kgoarasean máá ta a, zi ko c'ēe zi xгаа-xgaase-kg'ám zi Krestem koe sèèa tcg'òó ta a.

Krestem koem Nqari ba guu a nqòómkg'ai kúrúa hāa, a ba a ko gataga Gam koe ga guu a nqòó ba sèèa kǎbia mááse. Krestem cgoa xg'ae a cúí iian ka cúí ta gha nqòómkg'ai koe kgoarasean úúa hāa.

Gaa koe guus kam ko Paulo ba Krestem koe kg'òè sa ko wèé cáím di kg'òèan koe diúú sa nxàes ka góá. Ncēes tcgāyas Kolosa ne góá máàèa hāa sa Efeso ne góá máàèas hāas tcgāyas cgoa cúí si i.

Tigiko ba kò ncēes tcgāya sa sèè a Kolosa koe úú, a ba a kò Onesimom cgoa hāa, qǎm ncēm kò Paulo ba tcgāya sa

Filemone ba téé-q'ooa ba koe góá máá ba.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- nqòó ba (1:15-20)

- tc'áro ba (1:18-24)

- ncíis kg'òè sa, kǎbas kg'òè sa

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Nqòóm dis kg'òè sa hēè naka Krestem di tsééan hēéthéè e (1–2)

- Kǎbas kg'òè sa Krestem koe (3–4)

Nqòóm dis kg'òè sa hēè naka Krestem di tsééan hēéthéè e (1–2)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao^{††} ra Nqarim ma tc'ēea khama, a gatá ka qōesem Timoteom cgoa hāa.

² Kolosa koe hàna ne dtcòm-kg'ao ne, gatsam ka qōese ga ne ncēe Krestem koe tcom-tcomsa ne tsam ko *ncēes tcgāya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim gatá ka Xòòm koe guua hāa cgómkuan hēè naka tòókuan hēéthéè méé i gatu cgoa hāa, témé.

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne Kolosa di ne còrèa máá

³ Eè tsam kò còrèa máá tu u ne tsam ko wèé x'áè ka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba qǎè-tcaoa máá, ⁴⁻⁵ *Nqarim koe* tu nqòòan úúa hāa, a gaa domka Jeso Krestem koe dtcòmaa, a gataga wèé ne tcom-tcomsa ne ncàma hāa sa tsam kóma hāa khama. Ncēe nqòòan tu nqarikg'ai koe tòóa máàèa hāa. Nxāakamaga tu gaa nqòòan ka kóma hāa, tseeguan di qǎè tchòàn tu kòo xгаа-xгааè ka. ⁶ Eè i ko qǎè tchòàn gatu koe hààm cáím ka tu kò kóm m a tu a kò *tshoa-tshoa a* Nqarim di cgómkuan tseeguan kaga gatu ka q'ana hāa. Ncēe i ko ma wèém nqòóm koe tc'ároan kúrú a

^{††}1:1 x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

kai khama i ko gataga gatu xg'aeku koe hēé. ⁷Epaferasem koe tu kò xгаа-xgaase e, qāam sixae ka c'ēem ncām-ncamsa ba, ncēe gatu domka tcom-tcomsam tséé-kg'aom Krestem di ba. ⁸Ncēe kò gataga **Tcom-tcomsam** Tc'ēem ka tu máàèa hāa ncāmkuan ka birí xae e ba.

⁹Ncēes gúús domka xae kò táá chòò cgoa còrèa máá tu ne, gaam cárn ēe xae kò kóm m ka, xae kò Nqari ba dtcàrà Me kúrú tu u, Gam ko tc'ēe sa tu gha cg'òèase q'āa ka, nakam gha Tcom-tcomsam Tc'ēem ka hēéthēé cg'òè-cg'oe tu u, ncēe gha kúrú tu u tu wèé za ga tc'ēega, a kómá q'āa ba. ¹⁰Nxāasega tu gha X'aiga ba kg'anoa hāas kg'òè sa kg'òè, a wèé za ga qāè-tcaokagu Me, a tu a gha qāè zi tséé zi wèé zi koe tc'áróan kúrú, a Nqari ba q'āan koe càuse ka. ¹¹**A xae a ko còrè**, wèé qarian cgoa tu gha qari-qariè sa, Gam di qarian x'āam di koe guua ka, qómán xg'aeku koe tu ko qarika téé a tu a qáo tcáo, qāè-tcaoan cgoa. ¹²**Xae ko còrè**, Abo ba tu gha qāè-tcaoa máá sa, Gaam ncēe kúrú tua tu kg'ano-kg'anosa ii ba, ēe tcom-tcomsa ne q'òòa hāa sa tu ko gataga thēé q'òò sa, ncēe x'āan **di x'aian** koe hāa sa. ¹³Ntcúúan di qarian koem kgoara tcg'òò taa, a ēem ncāma hāam Cóm di x'aian koe tsééa óa taa hāa, ¹⁴ncēe Gam koe ta kgoarakuan úúa hāa ba, chibia ta di qgóóa-máákuan di i.

Krestem dìi ii sa hēé naka dùú sam kúrúa máá taa sa hēéthēé e

¹⁵Bóòse tamam Nqarim dis ii sam úúa[¶], wèé zi gúú zi ka tc'amaka

hāas téé-q'oo sa úúa hāa^{¶¶} ba. ¹⁶Wèé zi gúú zia Gam koe guu a kúrúèa khama, nqarikg'ai koe hàna zi hēé naka nqóók'g'ai di zi hēéthēé e, hòòse ko zi hēé naka hòòse tama zi hēéthēé e, x'aian di ntcóó-q'ooan hēé kana tcèè-tcuì-kg'aoan hēé kana tc'āà-cookg'ai-kg'aoan hēé kana qarian hēéthēé; wèé zi gúú zia Gam koe guu a kúrúèa, a Gabá kúrúa máàèa. ¹⁷Wèé zi gúú zi cookg'ai koem hàna, zi ko wèé zi gúú zi Gam koe qgóóa xg'aese. ¹⁸Me Tcúú Me e tc'áróm di ba, ncēe kereke ii ba: Tshoa-tshoam ga Me e, tc'āa a x'ooan koe guu a ghùèa ba, nxāasegam gha wèé gúúan koe tc'āa dis téé-q'oo sa úú ka. ¹⁹**Nqari ba** i ko qāè-tcaokagu, Gam tc'áróa gha cg'òèase **Krestem** koe x'āè khama. ²⁰Gam dis xgàus di c'áðan koem kò guu a tòókuan kúrú, nxāasegam gha wèé zi gúú zi **Krestem** koe guu a xg'ae-xg'ae zi tòóku Gam koe, nqóómkg'ai koe hàna zi gúú zi hēé naka nqarikg'ai koe hàna zi hēéthēé e.

²¹C'ēe x'aè ka tu kò Nqarim cgoa q'aara hāa tu khóè tu u, a tc'ēe-kg'árma tu koe Gam di tu cg'òo-kg'ao tu u, cg'āè zi tséé zi kúrú tu kòò zi koe. ²²Igabam ncēeska **Krestem** dis x'oos koe guu a Gam cgoa xg'ae-xg'ae tua, tu Gam koe tòókua, Gam dim tc'áróm koe guu a^{§§}, nxāasegam gha Gam cookg'ai koe tcom-tcomsa tu ii, a wèé za ga káa chibi iise tòó tu u ka. ²³Igaba i ko qaase, tshoa-tshoases dtcòman dis koe tu gha wèé x'aè ka qarika hāa sa, táá tu gha ntcāa-ntcāè a qāè tchòàn di nqòðan koe tcg'òòè ka. Ncēe qāè tchòàn tu kómá hāa, nqarikg'ai

¶1:15 *Nqarim dis ii sam úúa* - Gerika sa ko máá: "Nqarim dim ii Me e," témé, igabas ncēe sa tchàno tamas Naro si i.

¶¶1:15 *tc'amaka hāas téé-q'oo sa úúa hāa* - Gerika dis kg'ui sa ga Naros koe "tc'āa a ábàèa ba" ta ma góá kabiè, igabas ko ncēes kg'ui sa méé a ko máá: "tc'amaka hāas téé-q'oo sa úúa hāa ba," témé.

§§1:22 *Gam dim tc'áróm koe guu a* - Gerika sa ko "tc'áróm cgàam dim koe guu a" témé.

ka nqāaka hāna hāa khóèan wèé* ko xгаа-xгааè e, ra tíí Paulo ra gaan dir tséé-kg'ao ra a.

Paulom di tsééa ne kerekes koe

²⁴Ncēskar ko ēer ko gatu domka xgàraè zi xgàraku-kg'ám zi ka qāè-tcao. Eè kò Krestem di xgàrakuan koe tcào sar ko tirim cgàam koe guu a cg'òè-cg'oe, Gam dim tc'árom domka, ncēe kereke sa ii ba. ²⁵Gas dim tséé-kg'ao bar kúrúa, Nqarim máa tea hāa tsééan khamaga ma, Nqarim di kg'uia ner gha cg'òèa hāase máa tu u ka. ²⁶Kuri xu kuri xu, naka qhàò zi ko ma xùriku khama zi kò ncēe zi gúú zi chómchè, igaba zi ncēeska Nqarim di ne khòè ne x'áìèa hāa. ²⁷Nqari ba kò x'áàkos qguús chómchèa zi gúú zi di sa q'áakagu ne kg'oana, ncēm ko táá zi qhàò zi di ne úúa máána hāa sa. Si kò **ncēes kàa sa**, Kreste ba gatu koe hāa si i, ncēe x'áàn di nqòðan ii ba. ²⁸Ncēe xae ko Gam ka xгаа-xгаа ba, a xae a ko wèém khòè ba tchàno-tchano, a wèém khòè ba wèè q'áan di tc'ēean ka xгаа-xгаа, nxāasega xae gha kúrú me wèém khòè ba Krestem koe wèè za ga kai ka. ²⁹Ncēes gúús koer ko qarika tséé, a ko Gam di qarian koe guu a wèè qaria te tséékagu, ncēe ko tíí koe qarian cgoa tséé e.

2Q'āa méé tu sar ko tc'ēe, nta nooser ko gatu domka hēé, naka ēe Laodikea koe hāna ne hēé, naka wèé ne ēe tíí cgoa qanega xg'ae tama ne hēéthēé domka qarika tséé sa. ²Nxāasega i gha tcáóa ne ntcámme ka, ne ncámkuan koe guu a cúis gúú sa kúrúè, nxāasega ne gha qguù a cg'òèa hāase kóma q'āa ka, chómchèa zi gúú zi Nqarim di zi ne gha gane ka q'āa ka, ncēe Kreste ii zi, ³ncēe Gam koe i wèè qguúan q'āan di tc'ēean

di hēé naka tc'ēegan hēéthēé di chómchèa hāa ba.

⁴Ncēes gúú sar ko bírí tu u, cúí khòè ga gha nxāasega táá kàa tu u ka, ncōé zi kg'ui zi ntcoekuan di zi ka igaba. ⁵Eētar ma tc'áróa te cgoa gatu koe kàa ra a igabar tc'ēea te koe gatu cgoa hāna, a ra a ko qāè-tcao, gatu di tséé-kg'áman hēé naka gatu di dtcòmān Krestem di koe qarika téé sa hēéthēér kò bód khama.

Kreste ba ko cg'òèas kg'òè sa óága

⁶Ke nxāaska, ēe tu ma Jeso Kreste ba ma X'aigam iise séèa hāa khamaga ma méé tu Gam koe kg'òè. ⁷Gam koe méé tu **hùis khama ma** tóbega naka **nquum khama ma** tshàoa ghùìè; gataga méé tu dtcòmān koe qari-qariè, ēe tu ko ma xгаа-xгааèa khama, naka tua qāè-tcaoa-máákuan cgoa cg'òèa nqáése.

⁸Bód méé tu, naka i cúí khòè ga táá khóèan di xгаа-xgaan hēé, naka kàa hùì qàe-qaekuan hēéthēé tséékagu naka qáé tu u guu. Khóèan di tc'ēe-kg'áman hēé naka ncēm nqòóm di qarian hēéthēé ne ko xùri, a Kreste ba xùri tama. ⁹Nqari ba cg'òèa hāase Gam koe x'áèa hāa ke, Gam dim tc'árom koe, ¹⁰tu Gam koe Gam di cg'òèa kg'òèan máàèa hāa, ncēe wèè qarian hēé naka wèè tc'āa-cookg'aian hēéthēé di Tcúú ii ba. ¹¹Gam koe tu kò gataga q'āe nqāa-qgai khòèa hāa, q'āe nqāa-qgai khòokus khóèan tshàu ka kúrúèa tama sa, igaba Krestem ka kúrúèas q'āe nqāa-qgai khòokus koe tu guu a tc'árom dim cgàam koe tcg'dòèa. ¹²Krestem cgoa tu kò tcguù-tcguukus koe kg'ónòè, igaba tu kò Nqarim ncēe Kreste ba x'ooan koe ghùiam di qarian koe dtcòm, a gaas dtcòmms koe guu a **tcguù-tcguukus koe** Gam cgoa ghùìèa. ¹³Gatu di chibian koe hēé naka gatu dim cgàam di q'āe nqāa-qgai khòèè taman

*1:23 nqarikg'ai ka nqāaka hāna hāa khóèan wèé - Gerika sa ko máá: “kúrúèas gúús wèes nqarikg'ai ka nqāaka hāna sa,” témé.

hëéthéé koe tu kò x'óóá hãa, Me kò Nqari ba Krestem cgoa kg'òèkagu tu u, a gatá di chìbian wèé ga qg'óóá máá taa hãa, ¹⁴ a kò èe gatá di chìbian g'óáeas tcgãya sa tchùua tcg'dó, gaas di x'àè-kg'ámán cgoa, a ba a xgàus koe xgàù ana hãa. ¹⁵ **Gaas xgàus** koem kò **Nqari ba tc'ëean di xu** tc'ää-cookg'ai xu qariga xu di ncõo-gàban xhùu cgae xu a qg'àè-cgaekagu xu, a ba a wèém khòèm cookg'ai koe sau-cgaekagu xu, a kò Tàà-kg'aom ii sa x'áf xu.

Krestem cgoa x'óó sa hëé naka Gam cgoa kg'òè sa hëéthéé e

¹⁶ Gaa domka méé tu táá cúí khòè ga kgoara máá naka i xgàè-kg'am tu u guu èe tu ko tc'óó a ko kg'áàs koe, dtcòm-kg'ao ne dis kòès dim cáím ka igaba, kãbam nxoem dis kòès ka igaba, Sabata dim cáím kaga igaba. ¹⁷ Ncëea hààko zi gúú zi di sòm-c'ana a, igabagam tc'áró ba Krestem di me e. ¹⁸ C'èe khòèa ne hàna, cg'aré-cg'arese kg'oana a, moengelean i gha dqòm sa ko qaa. Eè ne bóòà hãa gúúan ka ne ko bóò-boose, a ne a ko gane dim cgàam di tc'ëean ka káà hùise tc'amaka bóòse. Táá méé ne téé-q'oos èe tu úúa sa sèè cgae tu u guu. ¹⁹ **Tc'áróm ðim** Tcúú ba ne qg'óó tama. Wèém tc'áró ba ko Gaam Tcúúm koe guu a kai, a ba a q'amku-q'ooa ba hëé naka qg'áíá ba hëéthéé ka qari-qari a qg'óóá xg'aèé, a ba a ko èem ko ma Nqari ba tc'èe khama ma kai. **Ke méé tu gane ka nqúù ka hãa.**

²⁰ Krestem cgoa tu x'óóá hãa, a nqóóm di qarian koe kgoaraèa hãa. Dùús domka tua ko nxãaska ncëem nqóóm di tu iise kg'òèa máá, a gaam di x'àè-kg'ámán komsana, ncëe ko máá: ²¹ “Táá tshàù cgoa qg'óó guu! Táá xám guu! Táá cùù-cuuse guu!” ta ko méé e. ²² Ncëe **x'àè-kg'ámá nea** ko gúú zi ka kg'ui ncëe tséék-aguè zi ko xg'ara ne gha kaà zi, x'àè-kg'ámán hëé naka xgaa-xgaan hëéthééa khòèan koe guua. ²³ Ncëe ne khòè ne ko

nqárian qámsea máá, a ne a ko cg'aré-cg'arese, a gane di tc'áróan koe qg'óósea hãa, khama i **ncëe x'àè-kg'ámán** q'áa di tc'ëean koe guua khama ii, igaba i qarian úú tama, cgàam ncàma hãa sa i gha xgàè di i.

Kãbas kg'òè sa Krestem koe (3–4)

3 Nxãakamaga tu kò Krestem cgoa ghùùèa hãa ne méé tu nxãaska gúú zi tc'amaka hàna zi koe tòón tcáó, ncëe Krestem hàna, a kg'áòm x'òàm Nqarim ðim xòè koe ntcõe koe. ² Gúú zi tc'amaka hàna zi koe tu tc'ëea tu tòò, nqóómkg'ai di zi gúú zi ka tamase. ³ X'óóá tu hãa, i gatu di kg'òèan Krestem cgoa Nqarim koe chómsea hãa ke. ⁴ Ncëe Krestem, ncëe gatu ðim kg'òèm kò x'áíse, ne tu gha gatu igaba thëé nxãaska Gam cgoa x'áàn koe x'áíse.

⁵ Gúú zi èe nqóómkg'ai di ii zi méé tu nxãaska x'ooan koe tcàa: cg'áràn hëé, cg'àè cauan hëé, tshúù zi tc'èe zi hëé, cg'àè tc'ëean hëé, naka cèèan hëéthéé e, ncëe kúrúá mááseèa hãa nqárian qámsea máá di i. ⁶ Ncëe gúúan domka i ko Nqarim di xg'òàn èe kom-sana Me tama ne koe hàà ke. ⁷ C'èe x'aè ka tu kò gazi gúú zi ka tc'ää-cookg'aiè, a gazi koe kg'òè. ⁸ Igaba méé tu ncëeska gatu igaba wèé gúúan ncëeta ii aagu: xg'òàn hëé, c'ee-c'ëean hëé, cg'àè tc'ëean hëé, cóèkuan hëé, saucgaek-aguko kg'uiian hëéthéé e; gúúan ncëe wèé méé tu kg'ámá tu koe táá tcg'dó guu. ⁹ Táá tshúù-ntcõa-mááku guu, gatu ðim tc'áróm ncíi ba tu nxóoa tcg'dóá hãa, gam di zi tséé-kg'ám zi cgoa ke, ¹⁰ a tu a kãbam **tc'áró** ba hãna hãa, nxãasega tu gha kãba-kãbaè, a gatu ka q'áa Me, a bóòse-q'ooan Gaam èe Kúrú-kg'aom ii di x'áíá hãa ka. ¹¹ Gerikan hëé naka Jutan hëéthéé **ði q'aa-q'ooa** nea Gam koe hãa tite, q'áe nqã-qgai khòèa ne hëé kana

q'ãe nqãa-qgai khòèe tama ne hêé, c'êe zi qhàò zi di ne hêé, nqúù ka x'ãèa khòèan† hêé, qãàn hêé naka qãà taman hêéthêé e, igabam Krete ba wèè Me e, a ba a wèéan koe ga hàna.

¹²Gaa domka, Nqarim nxará tcg'òóa máásea hãa tu khòè tuè, tcom-tcomsa naka ncãm-ncamsa tu, hãakaguse tu thòò-xama-máákua ne, qãèan hêé, naka cg'aré-cg'aresean hêé, naka kgàesase qgòósean hêé naka qáò tcáóan hêéthêé cgoa. ¹³Gatu ka c'êe ne cgoa méé tu tsééa xg'ae, naka ncèè c'êe khòèan cgoa tu kò c'èes guu sa úúa hãa ne méé tu qgóóa mááku. Eëm ma Nqari ba ma qgóóa máá tua khamaga ma méé tu gatu igaba gatà ma kúrú. ¹⁴Wèè zi gúù zi ncèe zi tc'amkg'ai koe méé tu ncãmkuan hãa, ncèe ko wèè zi gúù zi cg'oèase qáéa xg'ae e.

¹⁵Krestem di tòókuan méé i tcáóa tu tc'ãà-cookg'ai, ncèe tu ma cúúm tc'áróm di ii, a tòókuan koe tciièa khama. Ke tu qãè-tcaoa máá **Me**. ¹⁶Krestem dim kg'ui ba méém gatu koe qguùase x'ãè. Xgaa-xgaaku tu naka tchàno-tchanoku wèè tc'èean cgoa, naka tua Pesaleman hêé, naka cian hêé, naka tc'èean di cian hêéthêé tcáóa tu q'oo koe qãè-tcaoa-máákuan cgoa Nqari ba nxàèa máá. ¹⁷Naka dùús wèès èe tu ko kúrú sa, kg'uian koe ga igaba kana tsééan koe ga igaba, méé tu wèéa sa ga X'aigam Jesom dim cg'òèm koe kúrú, naka tua Gam koe guu na Nqarim Xòò ba qãè-tcaoa máá.

Khòè zi hêé naka khòè xu hêéthêé e

¹⁸Khòè saoè, gasao di xu khòè xu sao máàse, ncèe i ma X'aigam koe ma kg'anoa hãa khama.

¹⁹Khòè xaoè, gaxao di zi khòè zi xao ncãm naka xaoa táá thòò-xamkagu zi guu.

Cóan hêé naka xòò ga ne hêéthêé e

²⁰Cóa tuè, gatu ka xòò ga ne wèè zi gúù zi koe komsana, nxãa sa ko X'aiga ba qãè-tcaokagu ke.

²¹Cóan ka xòò ga xaoè, táá cóan xgàè guu, naka i nxãasega táá tshùù-tcao guu.

Qãàn hêé naka x'aigan hêéthêé e

²²Qãa tuè, gatu ka q'òòse ga ne nqóóm di ne tu komsana wèè zi gúù zi koe. Ncèe gúúan méé tu kúrú, gaan di tcgáían gatu koe tòóa hãas ka tamase, kana cgómkuan tu gha hòò cgae e domka tamase, igaba méé tu wèè tcáóa tu cgoa kúrú u, X'aiga ba q'áda hãase. ²³Dùús wèès èe tu ko kúrú sa méé tu wèè tcáóa tu cgoa tséé, X'aiga ba ko tsééa máá khama, khòèm ka tamase. ²⁴X'aiga ba gha èem Gam di ne khòè ne tòóa máána hãa sa kabi máákus iise máà tu u sa tu q'ana hãa khama. X'aigam Krete Me e ncèe tu ko tsééa máá ba khama. ²⁵Wèém khòèm èe ko cg'ãèan kúrú ba gha suruta kabiè gam di cg'ãèan domka, **Nqari ba** khòèan táákase qgóó tama **khama**.

4 X'aiga xaoè, gaxao di qãàn méé xao èe tchàno ii a qãè ii sa máà, gaxao igaba xao q'ana hãa, X'aiga ba xao nqarikg'ai koe úúa hãa sa ke.

C'êe x'ãè-kg'áma ne

²Gatu di còrèan tu qarika qgóó, naka gaan koe kòresea hãa, naka **Nqari ba** qãè-tcaoa máá. ³Naka tu gataga còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega Nqari ba gaxae di kg'uian nquu-kg'áman xgob-ekg'ama máá, naka xae Krestem ka chómsea tseeguan nxàe, ncèer gaan domka qáèèa a. ⁴**Còrè** nakar nxãasega tchànose nxàea tcg'òò o, ncèe i ko ma qaase khama. ⁵Eè tchàa koe hàna ne méé tu tc'èegase tséé cgoa, wèém x'ãè ba cg'oèase tséékagu na. ⁶Gatu di

†3:11 nqúù ka x'ãèa khòèan - Gerika sa ko "Sekithia" témé.

kg'uian mée i wèè x'aè ka cgóm̃kuan ka cg'oèa hãa, t̃abean cgoa ts̃aubeèa hãase, nxãasega tu gha q'ãa, ntama tu gha ma wèém khòè ba x̃oa sa ka.

Còo di zi tsgám̃kaguku zi

⁷Wèè tchōà nem gha Tigiko ba tíi ka bìrí tu u, ncàm-ncamsam qōe ba, a tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba, a gaxae khama ma qāa ba X'aigam koe. ⁸Gaa domkar ko gatu koe tsééa úú me, ntama xae ma hãa sa tu gha nxãasega q'ãa ka, me gha gataga gatu di tcáóan ghùì-ghui. ⁹Onesimom cgoam ko síí, tcom-tcomsa, a ncàm-ncamsam qōe ba, ncēe gatu ka c'ēe ba. Wèè zi gúù zi ncēe koe ko kúrúse zi ka tsara gha bìrí tu u.

¹⁰Tíi khama qáéèàm Arisetareko ba ko tsgám̃kagu tu u, me ko Marekom Baren-abasem ka qōese ba thēè tsgám̃kagu tu u (nxãakamaga tu x'áè-kg'ám̃an hòda, ncēè hààm kò ne mée tu qāèse hààkagu me di i). ¹¹Jesom, ncēe ko Juseto ta ma tciìè ba, nxãam igabam ko **tsgám̃kagu tu u**. Nooa xu Jutã[‡] xu xu u ncēe ko Nqarim di x'aian koe tíi cgoa tsééa xg'ae xu, a gataga tíi koe kaisa hũikuan úúa hãa xu. ¹²Epaferasem ncēe gatu ka c'ēe ba, a

Jeso Krestem dim qāa ba ko tsgám̃kagu tu u. Wèè x'aè kam ko qarika còrèa máá tu u, wèéan ēem ko Nqari ba tc'ēe koe tu gha qarika téé, a gha **dtcòm̃a tu koe** kaia hãa, a wèè tcáóa tu cgoa Gam koe dtcòm̃ ka. ¹³Kaisa tsééan ēem ko gatu hēe naka Laodikea di ne hēè naka Hierapolise di ne koe hēéthēè tcāa tcáó a kúrú koe ra ko gam ka nxàea tseegukagu. ¹⁴Ncàm-ncamsam Lukam naaka di ba hēè, nakam Demase ba hēéthēè tsara ko tsgám̃kagu tu u.

¹⁵Tíi qōe ga ne Laodikea koe hàna ne mée tu tsgám̃kagu, naka Nimefase sa hēè naka kerekes gas dim nquum koe ko **xg'aes** ga sa hēéthēè e.

¹⁶Ncēes tcgāya sa tu ko nxará mááèa xg'ara ne mée tu kúrú nakas gataga thēè kerekes Laodikea di sa nxará mááè si. Naka tu gatu tcgāyas Laodikea koe guua sa nxará.

¹⁷Naka gataga Arekipo ba bìrí naka máá: “Q'óé mée tsi naka ēe tsi ko X'aigam koe máàèa tsééan xg'ara-xg'ara,” témé.

¹⁸Tíi Paulo ra ko ncēe tsgám̃kagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Tiri táuan tu tc'ēe-tc'ēese. Cgóm̃kuan mée i gatu cgoa hãa.

[‡]4:11 **Juta** - Gerika sa ko máá: “q'ãe nqãa-qgai khòèa xu,” témé.

1 TESALONIKA NE

Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

Tesalonika ne koe

Téé-cookg'ai sa

Tesalonika ba kò x'áé-dxoom Roma ne di me e, Maketonia koe hàna ba. Paulo ba kò gaa koe xгаа-xгаа, ãem ko Filipi koe guu ka, si kò kereke sa gaa koe tshoa-tshoase (Tsee 17:1-9).

Káí ne qhàò zi di ne kò Juta ne di cauan koe tcãan tcaoa hãa, a kò Paulom di xгаа-xgaan komsana, igaba ne kò Juta ne tshoa-tshoa a tauan tcãa a ne a nt-coeku. Paulo ba kò Tesalonika koe chùia tcg'òòé, a ba a Berea koe qòò (Tsee 17:10). Gaa koem kò hànaa, a síí Korinta koe tcãa, kam kò Paulo ba gam ka c'ẽem Timoteom koe tchòan kóm, Tesalonika koe hànas kerekes di téé-q'ooan ka.

Tc'ãà dis tcgãyas Paulom di sa kò Tesalonika ne góá mááèa hãa, gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao nes gha ghùi-ghui tcáó, a sa a ntcàm ne ka. Gane di dtcòmman hëé naka ncàmkuan hëéthéé di tchòà nem ko qãè-tcaoa máá. Tc'ẽe-tc'ẽesekagu nem ko, kg'òès ãem kò gane cgoa hãa x'ae kam kò kg'òè sa, a ba a kò nxãaska Krete ba gha n-cáma hàà di zi tètè zi ãe kò ghùèa hãa zi xoa. C'ees tètè sa kò máá: “Dtcòm-kg'aom ncẽe kò Krestem hàà tama cookg'ai koe x'óóa hãa ba gha kháé chòò tama kg'òèan úúa?” témé sa. Si kò c'ees tètè sa máá: “N-cáma ba gha Krete ba gaicara kabise a hàà?” témé. Paulo ba kò ncẽem x'ae ba sèè a bìrì ne, nqooa hãase méé ne tséé sa, nqòò sa úúa hãase Krete ba gha kabise a hàà di sa.

Qaa-qaa sa kg'uia ne:

- ncàmku

- Jeso ba ko gaicara kabise a hàà (1:10; 3:13; 4:13-5:11)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Qãè-tcaoa máákuan hëé naka dqòmkuan hëéthéé e (1-3)

- Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'òè sa (4:1-12)

- Xгаа-xgaan Krestem di hàan di i (4:13-5:11)

- Còò di ghùi-ghui-tcáókua ne (5:12-28)

Qãè-tcaoa-máákuan hëé naka dqòmkuan hëéthéé e (1-3)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, a Silefano[¶] ba hëé naka Timoteo ba hëéthéé tsara cgoa hãa, xae ko *ncẽes tcgãya sa* Tesalonika dis xg'aes ncẽe Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Krete ba hëéthéé tsara koe hãa sa góá máá, a ko máá:

Cgòmkuan hëé naka tòókuan hëéthéé méé i gatu cgoa hãa, témé.

Tesalonika ne dis kg'òè sa hëé naka dtcòm sa hëéthéé e

²Wèéa tu domka xae ko wèé x'ae ka Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ko sixae di còrèan koe gatu ka kg'ui, ³a ko Nqarim gatá ka Xòòm cookg'ai koe wèé x'ae ka tc'ẽe-tc'ẽese: gatu kúrúa hãa tsééan dtcòmman di hëé, naka gatu di tsééan ncàmkuan di hëé, naka gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe nqòòan ka tu qarika tètè ka hëéthéé e.

⁴Tíí qõè ga tu Nqarim ka ncàmmèa tuè, q'ana xae hãa nxáram tcg'òò tua hãa sa *Gam di tu gha ii ka*. ⁵Sixae di qãè tchòà nea kò gatu koe kg'ui iise cúí hàà tama khama, igaba i kò qarian cgoa hëé, Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa hëé naka kaisa tcoman cgoa hëéthéé hàà. Tu q'ana hãa nta xae kòò ma gatu xg'aeku koe gatu domka kg'òè sa. ⁶A tu a kò hàà sixae hëé naka X'aiga ba hëéthéé di tu serè-

[¶]1:1 *Silefano* - Silefanom di c'ẽe cg'òèa nea Silase e.

kg'ao tu kúrúse. Eēta i kò ma xgàrakuan hãa igaba tu kò Tcom-tcomsam Tc'ēem koe guua qãè-tcaoan cgoa kg'ui ba sèèa mááse khama. ⁷A tu a kò ncēem dàòm ka, wèè ne dtcòm-kg'ao ne Maketonia hēè naka Akaia hēéthēè koe hàna ne koe x'ái sa kúrúse. ⁸X'aigam dim kg'uim gatu koe guua ba kò Maketonia hēè naka Akaia koe hēéthēè cúí sí tama, igabaga i kò gatu di Nqarim koe dtcòmman wèè za ga q'ãaè, nxãasega i gha c'ēe gúú xae gha nxàe sa táá qaase ka. ⁹Gaa nea ko gane ka nxàe, nta tu kò ma hàakagu xae e sa khama. A ne a ko gataga nxàe, nta tu kò ma kúrúa mááseèa hãa nqárian ma tcg'oaragu a Nqarim koe ma kãbise sa, a síí kg'òèa hãa a tseegu dim Nqari ba tséèa máá sa, ¹⁰naka tu ma Cóásem nqarikg'ai koe gha guu a hàà ba ma qãà hãa sa, ncēem kò x'ooan koe ghùì ba, Jesom ncēè hààko xgòàn koe ko kgoara ta a ba.

Paulom di tséèa ne Tesalonika koe

2 Tíí qōe ga tuè, q'ana tu hãa, sixae dis dàras gatu xae kò dàra tu ua hãa sa kò kg'amaga di tama sa. ²Hàà tama xae hãa cookg'ai koe xae kò ma Filipi koe xgàràe sa hēè, naka xae kò ma sausaugase qgóòè sa hēéthēè tu q'ana hãa. Igaba xae kò sixae dim Nqarim koe qar-ian hòò, a qãè tchòàn kgoarasease kg'ui cgoa tu u, ēeta i kò ma kaisa ntcoekuan hãa igaba. ³Sixae di xгаа-xгаа ne kàma, kana cg'urigam dàòm di, kana kàan di tama khama. ⁴Igaba xae ko Nqarim ka tcommèa hãa, a xae a qãè tchòàn xгаа-xgaan dis tséè sa máàèa hãa khama ma kg'ui, khòèan xae gha qãè-tcaokagu ka tamase, igabaga xae gha Nqari ba qãè-tcaokagu ka, ncēè ko tcáóa xae kúrúa bóò ba. ⁵Tu q'ana hãa, wèè x'aè ka xae kò táá qàe-qaekuan di kg'uian cgoa hàà cgae tu u sa, a xae a kò táá sixae di

tséèan kúrú, c'ēe gúú xae gha gatu koe hòò domka - Nqari ba sixae dim téèa-máá-kg'ao Me e! ⁶Gataga xae kò khòèan ka xae gha dqòmme sa qaa tama, gatu kaga igaba kana c'ēè khòèan kaga igaba.

⁷Krestem di xae x'áè úú-kg'ao⁸ xae iise xae ga kò kái gúúan qaa cgae tua hãa, igaba xae kò gatu xg'aeku koe tc'aua xae khòè xae e, khòès gas di cóán ko qãèse q'òès khama ma. ⁸A xae a kò kaisase xgónè tua hãa, domka xae kò kg'òndèsea hãa, táá xae gha Nqarim di qãè tchòàn cúí máá tu u ka, igabaga xae gha thēè sixae di kg'òèan tcg'òóa máá tu u ka, tseegukaga tu kò sixae koe kaisase ncàm-ncamsa tu u khama. ⁹Qanega tu q'ana hãa, tíí qōe ga tuè, sixae di tséèan hēè naka qóm cgoa qgóókuan hēéthēè ka. Nqarim di qãè tchòàn xae kò xгаа-xгаа tu u, a xae a kò ntcúú ba hēè naka koaba ba hēéthēè tséè, táá xae gha gatu ka c'ēèan ga qóm ba qgóókagu ka.

¹⁰Gatu hēè naka Nqari ba hēéthēèa gha ncēes gúú sa nxàea tseegukagu, sixae di qgóóse-kg'áma ne kò gatu **dtcòm-kg'ao tu** koe q'ano o, a tchàno o, a cúí cg'uri ga úú tama khama. ¹¹Gataga tu q'ana hãa, xae ko ma gatu ka c'ēem wèè ba ma qgóó sa, ēem ko ma cóán ka xòò ba ma cóán qgóó khamaga ma, ¹²naka xae kò ko ma ntcàm, a korè, a ko Nqarim koe ma qarika birí tu u sa hēéthēè e, Nqari ba kg'anoa hãas kg'òè sa tu gha kg'òè ka, ncēè ko Gam di x'aian hēè naka x'ààn hēéthēè koe tcii tu u ba.

¹³Nqari ba xae ko chòò tamase qãè-tcaoa máá, ēe xae kò kg'ui ba xгаа-xгаа tu u ka tu kò cààm tshàua máá me khama. Khòèan koe guua hãam kg'uim iise tamase, igaba Nqarim koe gu-uam kg'uim iise, ncēem tseeguan kaga ii khamaga ma, **Nqarim** ncēè ko gatu dtcòm-kg'ao tu koe tséè ba. ¹⁴Tíí qōe ga tuè, Jutea koe hàna zi kereke zi Nqarim

§2:7 x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

di zi, ncêe Jeso Krestem di zi koe kúrúsea hãa sa gatu koe thêe kúrúsea. Gatu di ne khòe ne ka tu kò xgàràè, ncêe gane kò ma Juta ne ka ma xgàràè khamaga ma. ¹⁵ **Juta ne** ncêe kò X'aigam Jeso ba hêe naka porofiti xu hêéthêe cg'òo, a xhài-agu xae e ne, ncêe Nqari ba qâè-tcaokagu tama ne, a ko wêe khòean cgoa ga nt-coeku ne. ¹⁶ Xgâè-kg'am xae e ne ko, nxâasega xae gha táá táá zi qhàò zi di ne cgoa kg'ui, ne kgoaraè ka. Ncêem dàòm ka i ko wêe x'èè ka gane di chibian càuse a cg'òè. I ncêeska Nqarim di xgòàn còo dis ka hàà cgae nea.

Paulo ba gaicara Tesalonika ne dàra kg'oana

¹⁷ Tíí qõe ga tuè, xòm x'èè-coan xae kò gatu cgoa q'aa-q'aaèa hãa, i kò tc'áróa xae gatu xg'aeku koe káà a, tc'èea xae ka tamase. Xae gaa domka kaisase xgónè tua hãa, a ko wêe qaria xae cgoa x'áà máá, gaicara xae ga bóò tu u sa, ¹⁸ síí cgae tu u kg'oana xae kò hãa khama. Tíí Paulor tc'áróa kò kái q'oro tc'èea hãa, síí cgae tu ur gha sa, igabagam kò satana ba xgâè-kg'am xae e. ¹⁹ Kháé sa nxâaska sixae dis nqòò sa, kana qâè-tcao sa, kana x'aian dis cába sa, èe xae gha X'aigam Jesom kò hàà ne xae gha dqòmse cgoa sa dùú saa? Gatu tama tua? ²⁰ Tseeguan kaga xae ga dqòmse cgoa tu u, tu ko qâè-tcaokagu xae e.

3 ¹⁻² Eè xae ko ncêes guú sa qóma máá xaea hãa sa bóò, ka xae kò nxâaska bóòa tcg'òò, sixae ka qõesem Timoteo ba xae gha tséea úú sa, ncêe sixae khamaga ma Krestem di qâè tchòàn xgaa-xgaa koe Nqarim dim tséé-kg'ao ba, xae gha sixae cuiaga Atene koe hãa ka. Ncêes guú sa xae kò bóòa tcg'òò, síím gha gatu di dtcòmman koe qari-qari, a korè tu u ka, ³ nxâasega i gha táá cúí-kg'áía tu ga ncêe zi xgàraku zi domka téea dìbi ka. Gatu igaba tu qâese q'ana hãa, èe zi xgàraku zim Nqari ba kgoara máá taà hãa sa

khama. ⁴ Eè xae ko qanega gatu cgoa hãa ka xae kò x'èèan cookg'ai koe ga bìrí tua hãa, hààko x'èè ka ta gha xgàràè sa, si ncêe sa kúrúsea, èe tu ma q'ana hãa khamaga ma. ⁵ Gaa domkar kò, èer ko bóò si ncêes guú sa qóma máá tea hãa ka, **Timoteo ba** gatu koe tséea úú, nxâasega xae gha gatu di dtcòmman ka q'aa ka, qâe-qaeku-kg'ao ba gha c'èedaoka qâe-qae tu u, i ga kò sixae di tsééan kg'amaga di i khama.

⁶ Igabam ncêeska Timoteo ba kabisea hãa, a qâè-tcaokagu xae e ko kg'uiian cgoa hààra máá xaea hãa, gatu di dtcòmman hêe naka ncàmkuian hêéthêe di i. Gatagam kò thêe bìrí xae e, wêe x'èè ka tu ko qâè-tcaoan cgoa tc'èe-tc'èese xae e, a bóòda xae xgónèa hãa sa, ncêe xae ma sixae igabaga ma bóòda tu xgónèa hãa khamaga ma. ⁷ Tíí qõe ga tuè, gaa domka xae kò gaxae di qóman hêe naka xgàrakuan hêéthêe wêe q'oo koe gatu di dtcòmman ka qgài-qgai tcáòè. ⁸ Ncêe X'aigam koe tu kòo qarika tée, ne xae gha nxâaska ncêeska sònòda dìbi a kg'òèan hòò khama. ⁹ Nqari ba xaea gha ntama ma tc'ãdase gatu domka cam tshàua máá! Kaisase xae ko Gam cookg'ai koe gatu ka qâè-tcao. ¹⁰ Koaba ba hêe naka ntcuú ba hêéthêe xae ko qarika còrè, gatu cgoa xae ga xg'ae a bóò tu u sa, nxâasega xae gha èe gatu di dtcòmman koe tcàoa hãa sa càua máá tu u ka.

¹¹ Ke méé tsara ncêeska gatá dim Nqarim, ncêe gatá ka Xòò ba hêe, nakam gatá dim X'aigam Jeso ba hêéthêe tsara dàò ba kg'ónòda máá xae e gatu koe xae gha síí di ba. ¹² Gataga méém X'aiga ba gatu ka c'èea ne koe hêe naka wêe khòean koe ga hêéthêe kúrú naka i gatu di ncàmkuian càuse naka kái, ncêe xae sixae ma ncàm tua hãa khamaga ma. ¹³ Nxâasegam gha Nqarim gatá ka Xòò ba gatu di tcáòan qarian máà, tu gha káàn chibi, a tu a gha Gam cookg'ai koe

tcom-tcomsa ii, ãem gha ko gatá dim X'aigam Jeso ba Gam di ne tcom-tcomsa ne wèé ne goa hàà ka.

Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'òè sa (4:1-12)

4 Ncéeska còo dis ka, tíí qõe ga tuè, sixae koe tu xгаа-xгааsea hãa, nta méé tu ma kg'òè naka tua X'aiga ba qãè-tcaokagu sa, si ncèe sa gaas kúrú tu kos ga sí i. Igaba xae ko X'aigam Jesom koe dtcàrà a ko korè tu u, a ko máá: ncées gúú sa méé tu qarika kúrú, témé. ²X'aigam Jesom di qarian ka xae kò x'áè-kg'ámán màà tu u sa tu q'ana hãa khama.

³Ncèea Nqarim ko ma tc'èe ga a khama, tcom-tcomsakaguè tu gha sa: nxãasega tu gha cg'áràn koe ncèèsea hãa ka, ⁴nakam wèém khòè ba tcom-tcomsa a tcommèa hãam dàòm ka gam dis khòès cgoa kg'òè, ⁵cg'ãè zi tc'èe-kg'ám zi tcáóa ba ka ncàmchèa hãa zi kúrú ka tamase, cg'ãè tc'èe ne khòè ne Nqari ba c'úúu hãa ne ko hée khama. ⁶Nakam gha nxãasega táá cúúm khòèm ga ba ncées gúús ka gam ka c'èe ba chibian kúrú cgae guu, kana kàa me guu. X'aiga ba gha èeta ii chibian wèé ko kúrú ne xgàra ke, ncèe xae nxãakamaga ma bìrí tua hãa a ma nxàea tseegukagua hãa khamaga ma. ⁷Hàà ta gha q'ano tamase kg'òè kam Nqari ba tcii ta a tama khama, igaba ta gha hàà tcom-tcomsas kg'òè sa kg'òè ka a. ⁸Gaa domkam gha èe ko ncèe xгаа-xgaan xguì ba, khòèm ko méé sa xguì tama, igabam gha ko Nqarim ko méé sa xguì, **Nqarim** ncèe ko Gam dim Tcom-tcomsam Tc'èe ba máá tu u ba.

⁹Ncéeska gatu ka ncàmkuan ka: qaase tama ia góá xae ga máá tu u sa; Nqarim ka tu nxãakamaga xгаа-xгааèa hãa, tu ga ma ncàmku sa khama. ¹⁰A tu a ko tseeguan kaga wèé ne dtcòm-kg'ao ne Maketoniam wèém di ne koe ncèe sa

kúrú, igaba xae ko dtcàrà tu u, tíí qõe ga tuè, kaisase tu gha gatà hée sa.

¹¹Gataga xae ko thée korè tu u, kgàea hãas kg'òè sa tu ga kg'òè sa, nakam wèém khòè ba gam di zi tsée zi gam ka kúrú naka baà tshàua ba cgoa tséea mááse, ncèe xae ma x'áè tua hãa khama. ¹²Naka tua gha nxãasega c'èe ne khòè ne ka tcommè, naka tua táá c'èe khòèan dtcãase hãa guu.

Xгаа-xgaan Krestem di hààn di i (4:13-5:11)

¹³Tíí qõe ga tuè, tc'èe tama xae hãa èe x'òma hãa ne ka tu gha c'úúu hãase hãa sa, nxãasega tu gha táá thòè-tcaoise kg'ae ka, gane èe nqòðan úú tama ne khama ma. ¹⁴Ncèe Jesom xg'ao x'óó a x'ooan koe téea hãa sa ta kòo dtcòm, ne ta ko thée dtcòm, Nqarim gha gane èe Gam koe x'òma hãa ne Jesom cgoa óa sa. ¹⁵Ncèea X'aigam dim kg'uim nxàe xae kom ga me e khama, ncèe ko máá: gatá ncèe kg'òèa a qaùu hãa ta cuisk-aga èe x'òma hãa ne ka tc'àà naka síí hãa tite, ãem gha ko X'aiga ba hààm cáím ka. ¹⁶X'aiga ba gha nqarik'gai koe guu a kiam dòm cgoa xõa, kiam moengelem dim dòm ba hée naka Nqarim dim nxãàm di q'auan cgoa hée thée e, ne gha èe Krestem koe x'óó hãa ne tc'àà a ghùè khama. ¹⁷Nxãaska ta gha gatá èe kg'òèa a qaùu hãa ta gane cgoa xg'ae-xg'ae a túú-c'òòs q'oo koe hãase ghùè, a síí X'aigam cgoa tc'áá q'oo koe xg'ae, a ta a gha gaa koe guus ka chòè tamase X'aigam cgoa hãa. ¹⁸Gaa domka méé tu ncèe kg'uian cgoa qgài-qgai tcáóku.

X'aigam di hààn kg'ónòsea máá

5 Tíí qõe ga tuè, ncèe zi gúú zi gha hàà kúrúse x'aèan hée naka cáímán hée thée ka xae ga góá máá tu u sa qaase tama. ²Gatu igaba tu qãese q'ana hãa, X'aigam dim cáím ba gha ts'ãà-kg'aom ko

ma ntcùú ka hàà khama ma hàà cgae tu u sa khama. ³C'ée ne khòè ne gha máá: “Wèè zi gúú zia qàèse hãa, ta qãè qgãì koe hãa,” témé. I gha kúúga cg'ãèan hàà cgae ne, ncãan úúas khòès ábàn di thòòan ka ko kúúga hàà cgaeès khama ma, ne cuiskaga nxanagu ana hãa tite.

⁴Igabaga tu gatu ntcùús q'oo koe hãa tama, tíí qõè ga tuè, me cuiskaga ìem cáím ba ts'ãà-kg'aom ga ma arekagu tua hãa khama ma arekagu tu u tite. ⁵Wèèa tu ga x'áàm di tu cóá tu u, a koaba di tu cóá tu u khama. Ta ntcùú kana dcùú-qoms di ta cóá ta tama ta a. ⁶Ke méé ta táá x'ómã hãa guu, c'ée ne khama, igabaga méé ta kókòã hãa, naka qgóósean úúã hãa. ⁷Eè ko x'óm ne ko ntcùú ka x'óm, ne ko èe ko nqàre ne ntcùú ka nqàre khama. ⁸Igaba ta gatá koaba di ta a, ke méé ta qgóósean úúã hãa naka ta dtcòmãan hëé naka ncãmkuãan hëéthëé dxùua ta ko ncèèã máás gúús khama ma hãa, naka taa kgoarakuan dis nqòò sa tcúúã ta ko ncèèã máás cábás khama ma cábá. ⁹Nqari ba Gam di xgòàn ka ta gha xgàràè ka nxárá tcg'òò ta a tama khama, igabaga ta gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe kgoarasean hòò ka a. ¹⁰Ncèe kò x'óóa máá ta a ba, èem ko hàà x'aè ka ta gha nxãasega Gam cgoa xg'ae a kg'òè ka, kg'òèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba**. ¹¹Ke méé tu gaa domkaga ncèe tu ko hëé khamaga ma ko-rèku naka hùiku.

Còo di ghùi-ghui-tcáókua ne (5:12-28)

¹²Tíí qõè ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, èe ko gatu xg'aeku koe tséé ne khòè ne méé tu tcom sa, gane èe X'aigam koe tc'ãà-cookg'ai tua hãa a ko tchàno-tchano tu u ne. ¹³Eè ne ko kúúrá tsééan domka

méé tu kaisa tcomãan hëé naka ncãmkuãan hëéthëé cgoa qgóó ne. Gatu xg'aeku koe méé tu tòókuan cgoa hãa. ¹⁴Tíí qõè ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, a ko máá: Eè ko xg'ám-kg'aiate ne tchàno-tchano, èe ko sau-cgaeese ne korè, èe kg'amka ne hùì, naka wèè ne khòè ne koe qád tcáó ii. ¹⁵Bóò méé tu naka i táá cúí khòè ga c'èean kúúrá cgae ana cg'ãèan domka cg'ãèan kúúrá cgae e guu, igaba méé tu wèè x'aè ka, gatu ka c'èe ne hëé, naka wèè khòèan ga hëéthëé tu ga ma qãèan kúúrá máá sa x'ãã máá.

¹⁶Wèè x'aè ka méé tu qãè-tcaoa hãa, ¹⁷naka tua wèè x'aè ka còrè. ¹⁸Wèè zi xg'aeku zi koe méé tu Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncèea gatu kam ma Nqari ba Jeso Krestem koe ma ncãmã hãa ga a ke.

¹⁹Táá méé tu **Tcom-tcomsam** Tc'èe ba xgáè-kg'am guu, ²⁰naka tua táá porofitan ntcoe guu. ²¹Wèès gúú sa méé tu qãèse bóòã tcg'òò, naka èe qãè ii sa qgóóa qari. ²²Qgóóse méé tu wèès gúús èe cg'ãè iis koe.

²³Nqarim tòókuan di ba méém Gam tc'áròc-tc'aro ka kúúrá tu u naka tu wèè zi dàò zi koe tcom-tcomsa ii: gatu di tc'èean hëé, naka tcáóan hëé, naka tc'áróan hëéthëé wèè méé i qãèse qgóòè, naka ia táá cúís chibis ga sa úú guu nakam nxãakg'aiga síí gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba hàà. ²⁴Nqarim ncèe tcii tua hãa ba tcom-tcomsa Me e, khamam gha èem nqòòkagu tua hãa sa kúúrá.

²⁵Tíí qõè ga tuè, còrèa tu máá xae e. ²⁶Wèè ne dtcòm-kg'ao ne tu tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám. ²⁷Ra ko X'aigam di cg'òèan koe dtcàrà tu u, ncèes tcgãya sa méé tu wèè ne dtcòm-kg'ao ne nxárá máá sa.

²⁸Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgómkuãan méé i gatu wèè tu cgoa hãa.

**5:10 kg'òèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba - Gerika sa ko máá: “kókòã ta ga hãa kana ta ga x'ómã hãa igaba,” témé.

2 TESALONIKA NE

Paulom dis tcgāyas cím di sa

Tesalonika ne koe

Téé-cookg'ai sa

Khòe ne kerekes Tesalonika koe hànasa di nea kò káf zi tēē zi úúa hāa Jesom di k̄abisean ka. C'ēe nea kò Jeso ba nxāakamaga k̄abisea hāasa ka dtcòmā hāa.

Paulo ba kò ncēm t'ēe ba qāese nxāea kg'ónò, a ko máá, Krestem qanega hàà tama cookg'ai koes gha ntcœku sa tēe, me gha khòem x'āean komsana tama ba x'áise. I gha cg'āè cauan hēe naka x'āean úú taman hēéthēe càuse. Paulo ba kò gam di nxárá-kg'aoan x'áè, gane di dtcòmān koe ne gha qarika téé sa, qómān hēe naka xháéan hēéthēe di zi x'áè zi ka. Gatagam ko dtcàrà ne, kg'òè sa ne gha tséea máá sa, Paulom ma gam di ne tséé-kg'ao ne cgoa hēea khama.

Qaa-qaasa kg'uía ne:

- cg'āè, x'āean úú tama sa

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dqòm (1)

- Krestem di hàan ka (2)

- Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dtcàrà, kg'òèa ne ne gha tséea máá sa (3)

Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dqòm (1)

Tsgámkaguku zi

1 Tíí Paulo ra hēe, naka Silefano^{††} ba hēe, naka Timoteo ba hēéthēe xae ko *ncēes tcgāya sa* Tesalonika dis kerekes, ncēe Nqarim gatá ka Xòò ba hēe naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthēe tsara koe hāa sa góá máá

²a ko máá: Nqarim gatá ka Xòò ba hēe naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthēe tsara koe guua hāa cgómkuan hēe naka

tòókuan hēéthēe mée i gatu cgoa hāa, témé.

Qāè-tcaoa-máákuan hēe naka còrèan hēéthēe e

³Tíí qōe ga tuè, ncēe i ko ma qaase khama mée xae wèe x'áè ka gatu domka Nqari ba qāè-tcaoa máás gúú si i, gatu di dtcòmā ne ko kaisase càuse, i ko gataga gatu ka c'ēem wēem koe tu úúa hāa ncāmkuan thēe kai khama. ⁴Gaa domka xae ko Nqarim di zi kereke zi koe gatu di qarika téean ka hēe naka dtcòmān ka hēéthēe dqòmse, ncēe tu ko xgàraku zi hēe naka xháé zi ncēe kúrúse cgae tua hāa zi hēéthēe koe x'áía hāa a.

⁵Wèe zi ncēe zia ko Nqarim di xgàrakua ne tchàno o sa x'áí, tu gha gazi domka Nqarim di x'aian kg'anoa hāa, ncēe tu gaan domka xgàrasea hāa a.

⁶Nqari ba tchàno Me e, a ba a gha gane ēe xgàra tua hāa ne thēe xgàra. ⁷A ba a gha gatu di xgàrasean koe sākagu tu u, a sixae thēe sākagu xae e. Ncēe sam gha kúrú, X'aigam Jesom gha Gam di xu moengele xu qari xu cgoa nqarikg'ai koe guu a hàà ka. ⁸Karúkom c'eem cgoam gha hàà, a hàà gane ēe Nqari ba ko xguì ne hēe naka gane ēe gatá dim X'aigam Jesom di qāè tchōàn komsana tama ne hēéthēe xgàra. ⁹Ne gha chòò tamase tòòm-tommè, a gha Nqarim cookg'ai koe hēe naka Gam di qarian di x'áàn hēéthēe koe tcg'dòè, ¹⁰ēm gha ko hàà, a hàà Gam di ne tcom-tcomsa ne ka kaikaguè, a ba a thēe wèe ne dtcòm-kg'ao ne ka dqòmēm cím ka. **Tu gha gatu igaba gane xg'aeku koe hāa**, ēe xae ko gatu koe nxāea tseegukagus tchōà sa tu kò komsana khama.

¹¹Ncēes noosega xae ko wèe x'áè ka còrèa máá tu u, gatá dim Nqarim gha kúrú tu u, tu Gam dis tciiku sa kg'anoa hāa tu khòe tu ii ka, a wèes gúús tcáóa

^{††}1:1 *Silefano* - Silefanom di c'ēe cg'òèa nea Silase e.

tu tc'ëea hãa sa hëe naka ëe tu ko kúru tséean dtcòmã di hëéthëe Gam di qar-ian ka xg'ara-xg'ara ka. ¹² Gataga xae ko còrè, nxãasega i gha gatá dim X'aigam Jesom di cg'òean gatu koe x'áakaguè ka, tu gha gatu igaba thée Gam koe x'áakaguè, gatá dim Nqari ba hëe naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëe tsara di cgómkuan koe guu a.

Krestem di hàan ka (2)

X'áean komsana tamam khòe ba

2 Ncëeska gatá dim X'aigam Jeso Krestem di hàan ka hëe naka gatá di xg'aeã hàà ta gha xg'ae cgoa Me di ka hëéthëe e: dtcàrà tu u xae ko, tí qõe ga tuè, ² táá méé tu tc'ëea tu koe thamkase ntcãa-ntcãaè kana arekaguè guu, porofitan ka, kana xàà zi ka, kana tcgãya zi ncëe ga c'ëedaoka sixae koe guua hãa zi kaga igaba, ncëe ko máá, X'aigam dim cárn ba nxãakamaga hààraa, témé zi. ³ Táá hëe naka i cúí khòe ga c'ëem dàòm kaga qàe-qae tu u guu. Eëm cárn ba cuiskaga hààraa hãa tite ke, si gha nxãakg'aiga sí ntcòeku sa hàà, me gha x'áean komsana tamam khòe ba x'áise, khòem kaakaguè gha ba. ⁴ Ncëe ba gha wëes gúús ëe ko Nqarim ka tciise sa kana ko dqòmme sa ntcòe, a gaas tc'amkg'ai koe kaikaguse. A ba a gha Nqarim dim tempelem koe tcàa a ntcóó, a gabá Nqari me e sa khòe ne birí.

⁵ Tc'ëe-tc'ëese tama tu gáé hãa, ëer kò gatu cgoa hãa kar kò ncëe zi gúú zi ka birí tu u sa? ⁶ Tu ncëeska q'ana hãa, dùús xgàèa tòò mea hãa sa, nxãasegam gha hàà gam di x'áean ka x'áise ka. ⁷ X'áean komsana tama di chómsea hãa qaria ne ko ncëeska tséé khama, me gha gaam ëe kò xgàèa tòò o ba qanega gatà hëe, a gha nxãakg'aiga sí dàòm koe tcg'òòe. ⁸ Me gha nxãaska ëe x'áean komsana tama

ba hàà x'áise, ncëem gha X'aigam Jeso ba kg'ám q'ooa ba di sònò-q'ooan cgoa dqòma cg'òo, a Gam di x'áako hàan cgoa cg'òo ba. ⁹ Eë **x'áean úú tama** ba gha sãtanam di qarian cgoa hàà, a ba a gha kãan di qarian hëe naka x'ái zi hëe naka are-aresa zi gúú zi hëéthëe kúru, ¹⁰ a gha wëe kãakuan cg'ãe tséekagu, ncëe gha gane ëe aagusea hãa ne hòakagu u. **Aaguse ne gha**, tseeguan ncãm ne ko xguí khama, ncëe gha kgoara ne e. ¹¹ Gaa domkam gha Nqari ba qarís tséés dàòm koe ko tcg'òó ne sa gane koe tsééa úú, nxãasega ne gha tshúú-ntcòan dtcòm ka, ¹² nxãasega ne gha wëea ne ëe tseeguan dtcòm tama, igaba ko ëe tchànò tamasa ka qãe-tcaokaguè ne xgàràe ka.

Qarika tu téé

¹³ Igaba méé xae, tí qõe ga tuè, chòò tamase wëe x'áe ka gatu domka Nqari ba qãe-tcaoa máá, gatu ncëe X'aigam ka ncãmmea tu, tshoa-tshoases koe gam kò Nqari ba guu a nxará tcg'òó tua khama, kgoarae tu gha ka. Nqari ba kòò tc'ëe, Tc'ëe ba gha tcom-tcomsakagu tu u, tu tseeguan koe dtcòm sa. ¹⁴ Me kò ëe xae **kò xgaa-xgaa tu u** qãe tchòàn cgoa ncëes gúús koe tciia óá tu u, nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem di x'áan q'òò ka. ¹⁵ Ke tu ncëeska, tí qõe ga tuè, qarika téé, naka ëe xae kòò kg'ámãa xae cgoa xgaa-xgaa tu u zi cau zi hëe, naka ëe xae kòò góá máá tu u sa hëéthëe qgóóa qari.

¹⁶ Nqarim gatá ka Xòò ba ncãm taa hãa, a Gam di cgómkuan koe guu a chòò tama thòò-xama-máákuan màà taa hãa, a qães nqòò sa màà taa. Gabá hëe naka gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëe tsara méé tsara ¹⁷ tcáóa tu ghùi-ghui, naka qari-qari tu u, nxãasega tu gha wëe qãe tséean hëe naka wëe qãe kg'uian koe hëéthëe hãa ka.

**Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne
dttàrà, kg'òèa ne ne gha
tsééa máá sa (3)**

Còrèa máá xae e

3 Còo dis ka, tíi qōe ga tuè, còrèa máá xae e, nakam gha nxāasega X'aigam dim kg'ui ba qháése qōò naka tcommè, èe i kò gatu ka ii khamaga ma. ²Khòèan ncèe cg'āè tc'èe koe còrèa máá xae e, naka xae gha qāè qgái koe hāa. Wèém khòè ba dtcòma hāas tama si i ke.

³Igabagam X'aiga ba tcom-tcomsa Me e, a ba a gha qari-qari tu u, a èe cg'āè tc'èe iim koe kòre tu u. ⁴Nqarim koe xae tcoman úúa hāa gatu ka, èe xae kò x'āè tu u zi gúù zi tu ko kúrú, a tu a gha qanega kúrú zi di i. ⁵X'aiga ba méém gatu di tcáóan Nqarim di ncàmkuan koe hēé naka Krestem di qarika tééan koe hēéthéé tcéèa úú.

Kg'òèa tu tu tsééa máá

⁶Tíi qōe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cg'òèem koe xae ko x'āè tu u, wèém dtcòm-kg'aom èe kg'òès koe kg'amka ii, a èe xae kò máà mea hāa xgaa-xgaan komsana tamam koe méé tu tééa dìbi sa. ⁷Gatu igaba tu q'ana hāa, nta méé tu ma serè xae e sa ke. Gatu cgoa xae ko hāa ka xae kò kg'amka tama. ⁸Gataga xae c'èem khòèem di tc'òoan ga suruta me tamase tc'òó ta ga hāa, igaba xae kò ntcùú ba hēé naka koaba ba hēéthéé qarika tséé, a ko khùbu, táá xae gha dìim ga ba qóm ba qgóókagu ka. ⁹Ncèes gúù sa xae kúrú hāa, èeta ii

hùian xae gha qaa di qarian xae úú tama domka tamase, igaba xae kò máàse tu u kg'oana, nxāasegas gha x'ái sa ii ka, serè tu gha sa. ¹⁰Eè xae ko gatu cgoa hāa ka xae kò ncèe x'āèan máà tua hāa, a máá: “Ncèè c'èem khòèem kò tséé tc'èe tama nem tc'òó tite,” témé khama.

¹¹*Ncèes gúù sa xae ko góá*, gatu ka c'èe ne kg'òès koe kg'amka ne e, a tsééan kúrú tama, a c'èe khòèan di tsééan koe tcana tēe, sa xae kómna hāa domka. ¹²X'aigam Jeso Krestem *di cg'òèan* koe xae ko ncèe ne khòè ne x'āèan máà, a ko bírì ne a ko máá, nqoo-nqoosase méé ne tsééan kúrú, naka nea kg'òèkaguse, témé.

¹³Igaba gatu, tíi qōe ga tuè, táá méé tu qāèan kúrú ka xhōe guu. ¹⁴Ncèè c'èem khòèem kò ncèes tcgāyas koe xae ko nxàe sa dtcòm tama ne méé tu èem khòè ba qāèse bóò naka tcg'oaragu, nakam gha nxāasega saucgae. ¹⁵Táá hòrea tu hāam khòèem khama ma qgóó me guu, igabaga méé tu gatu ka qoesem khama ma tchàno-tchano me.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹⁶X'aigam tòókuan di ba méém wèé x'aè ka Gam ka tòókuan máà tu u, wèé dàò-kg'ámán cgoa. X'aiga ba méém gatu cgoa hāa.

¹⁷Tíi Paulo ra ko ncèe tsgámkagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Ncèe sa wèés tcgāyas *tiris* koe x'ái si i, ra ko ma góá ga a.

¹⁸Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hāa.

1 TIMOTEO

Paulom dis tcgāyas tc'āà di sa

Timoteom koe

Téé-cookg'ai sa

Timoteo ba kò qari-kg'ao-coa me e, dtcòm-kg'aom Asia dim nqòóm koe guua ba, a kò Juta dis khòès ka hēé naka Gerika dim khòèm ka hēéthéé ábàèa hāa (Tsee 16:1-3). Paulom cgoam kò xg'ae a tsééan kúrú, a ba a kò Paulo ba qàè tchòàn xгаа-xгаа koe hùì.

Paulom dis tc'āà dis tcgāyas Timoteom di sa ko nqoana zi gúú zi ka kg'ui:

1. Kg'aikas ko tcgāya sa tshúù-ntcōan di xгаа-xgaan ka kg'ui. Ncēe xгаа-xгаа nea kò c'ēe xòè za Juta ne di i, a c'ēe xòè za Juta tama ne di i, a i a ko máá, ncēm nqòóm di zi gúú zi tshúú zi i, témé. Ncēè khòèan kò gaxu di tc'ēe-kg'áma chómsea qgóóa qari ne cúí i gha kgoarakuan hòò o, naka qgóóse-kg'áman ncēe c'ēe zi tc'óo zi tsi tc'óo tama hēé, a sèè taman hēéthéé ko kúrú ne.

2. Tcgāya sa ko kerekes di tsééan ka hēé, naka còrèan ka hēé, naka tséé-kg'ám zi kerekes di xu tc'āà-cookg'ai xu gha kúrú zi hēé naka hùì-kg'ao xu hēéthéé gha kúrú di x'áèan tcg'dó.

3. Còò dis kam ko Timoteo ba bíría kg'ónòè, Jeso Krestem dim qāam qàè bam gha kúrú sa, naka ēem gha ko kúrú zi tséé-kg'ám zi ka hēé naka tāáka zi xg'ae zi dtcòm-kg'ao ne di zi koem gha kúrú zi ka hēéthéé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xгаа-xгаа sa
 - dtcòm sa
 - Nqari-tcáóa ne
 - kerekes di xu tséé-kg'ao xu
- Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Tséé-kg'ám zi kerekes di zi hēé naka gas di tséé-kg'aoan hēéthéé e (1-3)

- X'áè-kg'áman Timoteom ko máàè e (4-6)

Tséé-kg'ám zi kerekes di zi hēé naka gas di tséé-kg'aoan hēéthéé e (1-3)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao[‡] ra, Nqarim gatá dim Kgoara-kg'ao ba hēé naka Jeso Kreste ba hēéthéé tsara ma x'áèa khama, ncēe ta Gam koe nqòòda hāa ba.

²Timoteo, dtcòmàn koe tiri tsi cóá tsi tseegu di tsi ra ko *ncēes tcgāya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hēé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hēéthéé tsara koe guua hāa cgòmkuan hēé, naka thòò-xama-máákuan hēé naka tòókuan hēéthéé méé i tsáá cgoa hāa, témé.

Tshúù-ntcōan xгаа-xгаа dis dqàeku sa

³Maketonía koer ko qòò kar kò bírí tsi, Efeso koe méé tsi hāa sa, naka tsia c'ēe ne khòè ne xgàè-kg'am, táá méé ne tāá zi gúú zi tshúù-ntcōan di zi xгаа-xгаа sa.

⁴Tshúù-ntcōan di huwan koe hēé naka chòò tama qhàòkuan khòè ne di ka kg'uian koe hēéthéé méé ne tcg'dóse, Nqarim di tsééan dtcòmàn di koe i káà hùì i ke, a ko mēékuan cúíga ghùì.

⁵Ncēe x'áè-kg'áman koer ko nxàès gúú sa ncàmku si i: q'anos tcáó sa hēé, tchànòs tc'ēe-kg'ám sa hēé, naka q'anos dtcòm sa hēéthéé koe guua sa. ⁶C'ēe ne khòè ne ncēe zi gúú zi tcg'oaragua, a káà hùì zi kg'ui zi koe tòósea. ⁷X'áè xгаа-xгаа-kg'aoa ne ne gha kúrú sa ne ko tc'ēe, igabaga ne ēe ne ko kg'ui sa c'ùùà hāa.

[‡]1:1 x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

Kgoarasea hāase ne ko gúù zi ka kg'ui igabaga ne dùú sa zi ko mée sa c'ùùà hāa.

⁸Q'ana ta hāa x'áèa ne qāè e sa, khòèan kò ko qāèse tséékagu u ne. ⁹Ncèe sa ta thée q'ana hāa khama: x'áèa nea qāè khòèan kúrúa mááè tama, a x'áèan ko khóá khòèan hēé, uù khòèan hēéthēé kúrúa mááèa, Nqari-tcáo taman hēé naka cg'āè cauan hēéthēé, tcom-tcomsa taman hēé naka Nqarim ka ko cg'āè gúùan kg'ui ne hēéthēé, kg'ád xòðan hēé naka dxàe xòðan hēé ko cg'òoan hēéthēé, cg'òo-kg'aon hēé, ¹⁰cg'àrà-kg'aon hēé, gaan khama ma kg'ád khòèan cgoa ko séèkuan hēé, ts'àà-kg'ao xu khòèan di xu hēé, tshúù-ntcòā-kg'aon hēé, naka khòèan c'èe gúùan qāè xгаа-xgaan cgoa qòða mááku tama ko kúrú hēéthēé i kúrúa mááèa. ¹¹**Ncèe qāè xгаа-xгаа ne** ko ts'ee-ts'eekg'aièam Nqarim di qāè tchòàn x'áàko koe hòðse, **qāè tchòàn** ncèem máà tea hāa koe.

X'aigam Nqarim di cgomkua ne Paulom koe

¹²Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba, ncèe kò qarian máà te bar ko qāè-tcaoa máá, tcom-tcomsa ra a sam kò bóð, a kò nxárá tcg'dó te Gam di tsééa ner gha kúrú ka khama. ¹³Eètar xg'ao ko ma Nqarim ka cg'āèse kg'ui, a xgáèku-kg'ao ra a, a tshúù-kg'ao ra a, igabagar xg'ao thòð-xama máàè, ncèe zi gúù zir ko c'ùùase kúrúa, a dtcòmān úú tama khama. ¹⁴I kò cgómkuan gatá dim X'aigam di tíí koe ntcāna tcāà, a dtcòmān hēé naka ncāmkuān hēéthēé máà te Jeso Krestem koe.

¹⁵Kg'uiān ncèea tseegu u, a kg'anoa wèè za ga i ga dtcòmān sa, ncèe ko máá: Jeso Kreste ba nqóomkg'ai koe hààraa, chìbi-kg'ao nem gha hàà kgoara ka, ta ko mée e, ncèe ra tíí gane ka kaisase chìbiga ra a ne. ¹⁶Tíí koem gha Jeso Kreste ba Gam di qád tcáoān wèè ga x'ái domkar kò thòð-xama-máákuan hòð, tíí ncèe kò

kaisase chìbiga ii ra, nxāasegar gha èe gha Gam koe dtcòm a chòð tamā kg'òè sa hòð ne koe x'ái sa ii ka. ¹⁷X'aigam, ncèe tshoa-tshoase-q'oo, a chòð-q'oo úú tama, a x'óó tama, a bóðèa hāa tite ba, ncèe cúí iim Nqari ba méém chòð tamase tcomkuan hēé naka x'áàn hēéthēé máàè. Amen.

¹⁸Timoteo, tiri cóàè, ncèe x'áè-kg'ámā ner ko máà tsi, porofiti xu kò tsáá ka porofita kg'uiān cgoa ko qòða mááku u, nxāasega tsi gha gaa kg'uiān cgoa qāès ncō sa x'āà ka. ¹⁹Qgóóā qari dtcòm sa hēé naka tchānos tcáo sa hēéthēé e. C'èe ne khòè ne aagu sia, a gatà hēéan ka dtcòmān gane di sa chúú-chuua hāa ke. ²⁰Gane xg'aeku koe tsara ko Humenāioa tsara Alekesanterea tsara hāa, ncèer satanam tshàu q'oo koe tcana hāa tsara, nxāasega tsara gha xгаа-xгааè a Nqari ba táá cg'āèse kg'ui cgoa ka.

Nqari ba dqomān di x'áè-kg'ámā ne

2 Wèè zi gúù zi cookg'ai koer ko gaa domka dtcàrà tsi, wèè khòèan ga tu gha còrèa máá sa, a còrèa mááku, a c'èean téé-q'oo koe còrè, a tu a Nqari ba qāè-tcaoa máá di còrèan còrè sa. ²X'aigam ga hēé naka wèéan èe tc'amaka hàna zi téé-q'oo zi dian ga hēéthēé mée i còrèa mááè, naka ta gha nxāasega kgàea hàas kg'òès tòókuan di sa kg'òè, Nqari-tcáoase naka qāè qgóósean úúase, wèè zi qgái zi kg'òèa ta di zi koe. ³Ncèe sa ta kò ko kúrú ne i gha qāè e Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom cookg'ai koe, a i a gha qāè-tcaokagu Me, ⁴Nqarim ncèe wèém khòèm gha kgoaraè, a tseeguan q'āa sa ko tc'èe ba. ⁵Cúím Nqari ba hàna khama, Me gataga cúím Khòè ba hàna, khòèan hēé naka Nqari ba hēéthēé ko xg'ae-xg'ae ba, Khòèm Jeso Kreste ba, ⁶ncèe kò kg'òèa ba máāna hāa ba, wèè ne khòè ne di kg'òèa nem gha x'ámā kabi ka, a kò gatà hēéan ka qāèm x'āem ka Nqarim ka nxárá tcg'dóèas x'ái sa ii ba.

⁷Ra ncées gúús domka tséé sa máàèa, Nqarim di kg'uaia ner gha nxàe, a x'áè úú-kg'ao ba ii ka (tshúú-ntcôa tamar hãa a ko tseeguan nxàe), a gha táá zi qhàò zi dim xгаа-xгаа-kg'ao ba ii ka, dtcòmàn hēé naka tseeguan hēéthēé koe.

⁸Khòè xu méé xu wèé qgáian koe, tcom-tcomsa tshàuan ghùia hãase còrè sar ko tc'èe, xgòá naka ntcoeku tamase.

⁹Naka zi thēé khòè zi t'òè-t'òese qàèse hãan ka, sauá hãase naka tcomkuan kg'anoa hãam dàòm ka hēéthēé e, naka táá kaisase t'òè-t'òè c'òò guu, kana gautan hēé kana t'òè nxòán hēé kana kái marian ko qaa qgáian hãa guu. ¹⁰Igabaga qāè tséé-kg'áman cgoa méé zi t'òè-t'òese, Nqari-tcáóa zi hãa sa x'áisea hãa zi khòè zi khama ma. ¹¹Khòè sa méés nqooa hãase xгаа-xgaase, wèé tcáóa sa cgoa máàsea hãase. ¹²Ra khòè sa kgoara máá tama xгаа-xgaas gha sa, kanas gha khòèm tc'amkg'ai koe qarian úú sa, igabaga méés nqooa hãa. ¹³Adam ba tc'áà a kúrúeam ga me e, si Efa sa kháóka kúrúèa khama. ¹⁴Me kò Adam tama me e ncèe kò qàe-qaeè ba, igaba dxàes khòè si i ncèe kò qàe-qaeèa, a cg'àean koe tcana sa. ¹⁵Igabagas gha khòè sa cóán ábà ka kgoaraè, ncèè dtcòmàn hēé, ncàmkuan hēé, q'ano-q'anosean hēé naka qāè qgóósean hēéthēé cgoas kò ko còoka qòò ne.

Kerekes di xu tc'áà-cookg'ai xu hēé naka hùi-kg'ao xu hēéthēé e

3 Kg'uim ncèe ba tseegu me e ncèe ko máá: Khòèm kò kerekes dim tc'áà-cookg'ai ba téé kg'oana nem ko qāès tséé sa tc'èe, ta ko méé ba. ²Kerekes dim tc'áà-cookg'ai ba méém khòèm c'èe gúù domka ga chibi-chibiè tite ba ii, naka ba cúís khòès dim khòè ba ii, qgóóse ko ba, tc'èe-kg'áma ba tchàno ii ba, qāè kg'óò ba, khòè ne ko x'áéa ba koe qāèse hààk-agu ba, a khòèan xгаа-xгаа di tcáóan úúa ba, ³kg'áà-kg'ao tama ba, a xgáèku

di tama ba, igaba méém tc'aua hãam khòè ba ii, ncòò di tama ba, mari ncàm tama ba, ⁴gam dim x'áé ba qāèse tc'áà-cookg'aia hãa ba, a ko gam di cóán kúrú i komsana me ba, a wèé qgái koe ga qāè qgóósean úúa ba. ⁵(X'áém gam di bam gha ma tc'áà-cookg'ai sam kò c'úua hãa ne ba gha mtama ma Nqarim di kereke sa ma q'òé?) ⁶Táá méém **dtcòmàn koe** kaba ii, naka ba gha nxàasega táá bóbòòse, naka dxàwam di xgàrakuan koe cg'áéa tcáà guu. ⁷Khòè ne kerekes ka tchàa koe hàna ne ka tcommèa hãam khòè ba méém ii, naka ba gha nxàasega táá sau-cgaekaguè, naka ba táá dxàwam dim dàòm koe cg'áéa tcáà guu.

⁸Kerekes di xu hùi-kg'ao xu méé xu gataga tcom-tcomsa xu khòè xu ii, cam kg'ám-tsharà tama xu, kái gòéan kg'áa koe tòòse tama xu, a mari ka cg'aré tcáó tama xu. ⁹Chómseza zi gúú zi dtcòmàn di zi ncèe tseegu ii zi méé xu qarika q'ano-tcáóan cgoa qgóóa hãa. ¹⁰Gataga méé xu kg'aika kúrúa bódè théé, a ncèè káà chibi xu u sa i kò bódèa hãa ne méé xu nxàwa kerekes di xu hùi-kg'ao xu kúrúè. ¹¹Khòè zi méé zi gataga tcom-tcomsa zi i, naka táá cg'áè zi gúú zi c'èe ne ka nxàe, igaba méé zi qgóósean úúa, naka wèé gúúan koe tcommèa hãa. ¹²Kerekes dim hùi-kg'ao ba méém cúís khòès dim khòè ba ii, naka cóáa ba hēé naka x'áéa ba hēéthēé qāèse tc'áà-cookg'aia. ¹³Kerekes di xu hùi-kg'ao xu kò ko gaxu di tsééan qāèse kúrú ne xu ko qāès téé-q'oo sa hòda mááse, a kgoarasease gaxu di dtcòmàn ka kg'ui Jeso Krestem koe.

¹⁴Tcoma ner úúa, hàar gha qhàése xg'ae cgoa tsi di i, igabar ko ncèe zi gúú zi góá máá tsi, ¹⁵ncèè ãor kò ko ne tsi gha q'áa ka, khòèan méé i ntama ma Nqarim di ne khòè ne xg'aeku koe qgóóse sa, ncèe kg'òèa hãam Nqarim dim kereke ba, tseegus di qhùri-c'óá ii, a tshoa-tshoase-q'oo sa ii ba. ¹⁶Ntcoe

gham khòè ba kàà me e, chòmsea zi gúù zi gatá dis dtcòm̄s di zia kaia hãa sa: **Nqari** ba kò khòèan dis iis koe x'áise, a **Tcom-tcomsam** Tc'èem ka tchànóm ii sa x'áìè, a moengelean ka bódè, a qhàò zi di ne koe xgaaxgaax, a nqòómkg'ai koe dtcòm̄mè, a x'ààn koe qàòkaguè.

X'áè-kg'ámán Timoteom ko máàè e (4-6)

Tshúù-ntcôa di xu xgaaxgaaxkg'ao xu

4 Tcom-tcomsam Tc'èe ba ko qàèse bíri ta a, còo di x'aè ka ne gha c'èe ne khòè ne dtcòm̄an aagu, a ne a gha hòàkaguko tc'èean koe hée, naka dxāwa tc'èean di xgaaxgaan koe héehtéè máàse sa. ²Ncèe xgaaxgaaku ne cg'áè cau xu tshúù-ntcôa-kg'ao xu koe guua, ncèe gaxu di tcáóan kùrusam qanom cgoa dàoèa khama ii xu. ³Khòèan xu ko séèkuan cara, a xu a ko x'àèan tcg'òó, táá ne gha c'èe tc'òo-ghàò ga tc'òó di i, tc'òoan ncèe Nqarim kúrúa hãa a, èe dtcòm̄aa a tseeguan q'ana hãa ne gha qàè-tcaoan cgoa tc'òó ka a. ⁴Nqarim kúrúas gúùs wèè sa qàè si i, khama i cufú gúù ga xguìè tite, ke méé ta qàè-tcaoan cgoa tc'òó o. ⁵Nqarim dim kg'ui ba hée naka còrèan héehtéè cgoa i ko qàè-qàèè ke.

Qàèm tséé-kg'aom Jeso Krestem di ba

⁶Ncèe ncèe zi gúù zi ka tsi kò tsáá ka c'èe ne q'āa-q'āa ne tsi gha Jeso Krestem di tsi tséé-kg'ao tsi qàè tsi i. Gataga méé tsi dtcòm̄an hée naka cgáé xgaaxgaan èe tsi xùria hãa héehtéè di kg'uian cgoa xáròse. ⁷Dxāwam di huwan káà hùì koe méé tsi tcg'òóse, naka tsia Nqari-tcáóan koe qari-qarise. ⁸Tc'áróa tsi kòèan di zi gúù zi cgoa qari-qari sa cg'arése cgáé si i, igaba Nqari-tcáóa hãase kg'òè sa wèè zi gúù zi koe cgáé si i, ncèes kg'òès

koe hée naka ncèe gha ko hàas kg'òès koe ga héehtéès nqòòan úúa hãa khama. ⁹Ncèe kg'ui ne tseegu u, a wèé za ga i ga dtcòm̄mè sa kg'anoa hãa. ¹⁰Kg'òèa hãam Nqarim koe ta nqòò ta tòóa, wèè ne khòè ne dim Kgoara-kg'ao ba, gatá hées ka gane èe dtcòm̄a hãa ne di ba. Gaa domka xae ko kaisase tséé a ko xhòe.

¹¹Ncèe zi gúù zi méé tsi khòè ne bíri naka gazi ka xgaaxgaax ne. ¹²Táá hée naka i khòèan cg'aré tsi i domka ncoe tsi guu, igaba méé tsi dtcòm̄-kg'ao ne koe x'áí sa ii, kg'ui-kg'ámna tsi ka hée, qg'óose-kg'ámna tsi ka hée, ncàmkuuan x'áia tsi ka hée, dtcòm̄a tsi ka hée, naka q'ano-tcáóse kg'òèa tsi ka héehtéè e. ¹³Gataga méé tsi **Nqarim di zi Tcgāya zi** nxárán koe hée, khòè ne ghùì tc'èean koe hée, naka khòè ne xgaaxgaan koe héehtéè tòóse, nakar nxāakg'aiga síi hàà. ¹⁴Tsáá koe hãas abas, ncèe porofiti xu kò porofitas kg'uis koe tsi guu a máàèa sa, èe xu kò kerekes di xu kaia xu tshàua xu tòò cgae tsi x'aè ka, sa táá hée nakas aaguse cgae tsi guu.

¹⁵Tséé zi ncèe zi koe méé tsi máàse, naka qarika tséé zi, naka gazi koe hãa, naka i nxāasega còoka tsééa qòò-q'ooa tsi wèè khòèan ka bódè. ¹⁶Tsáá hée naka èe tsi ko xgaaxgaax sa héehtéè méé tsi kòre. Qàò tcáóan cgoa méé tsi kúrú si. Gatá tsi kò hée ne tsi gha tsáá hée naka èe ko komsana tsi ne héehtéè kgoara ke.

Dxàe-ntcôa zi hée naka kaia xu hée naka qààn héehtéè e

5 Kaiam khòè ba méé tsi táá dqàè guu, igaba méé tsi tsarim xòòm khama ma kg'ui cgoa me, qàè qg'óosean cgoa, naka qári-kg'ao xu tsáá qòea xu khama ma qg'óó. ²Kaia zi khòè zi méé tsi tsari zi xòò zi khama ma qg'óó, naka dxàe-coa zi tsáá qòea zi khama ma qg'óó, q'ano-tcáóan cgoa wèè za ga.

³Dxàe-ntcôa zi, ncèe tseeguan kaga ko hùian qaa zi méé tsi tcomkuuan cgoa

qgóó. ⁴Igaba ncèè dxàe-ntcōas kò cóán kana tsgōo-coan úúa hãa ne méé i dtcòm̄s koe ko qaase sa kg'aia xgaa-xgaase, naka gaan di khòèan q'òé, naka xòò ga ne hēé naka tsgōose ga ne hēéthēé kúrúa máá, ncēe sa ko Nqari ba qāè-tcaokagu ke. ⁵Dxàe-ntcōas ncēe tseeguan kaga ko hùian qaa a qhàò ga úú tama sa, nxãa sa nqòòà sa Nqarim koe tòòà hãa, a sa a ko ntcúú ba hēé naka koaba ba hēéthēé còrè, a ko Nqari ba dtcàrà hùì sim gha ka. ⁶Igabaga dxàe-ntcōas ncēe nqòóm di k̄arean cgoa ko qgóé sa x'óóa hãa, kg'òèas hãa igaba. ⁷Ncēe zi x'áè-kg'ám̄ zi méé tsi máà ne, naka ne nxãasega c'ēe gúú domkaga táá chibi-chibiè guu. ⁸A ncēè c'ēm̄ khòèm kò gam di qhàòan kúrúa máá tama, kana gam x'áé di ne kúrúa máá tama, nem dtcòm̄an ntcoea hãa, i qgóóse-kg'ám̄a ba ēe dtcòm̄ tamam dian ka cg'āè e.

⁹Dxàe-ntcōas kò 60 kurian nqáéa hãa a sa a xg'ao cúím̄ khòèm ka sèèèa ne cúís gha dxàe-ntcōa zi dis xg'aes koe tcāèè. ¹⁰Gataga méés gas di zi tséé zi qāè zi ka q'āaèa, ncēe cóán kaikagu di khama ii zi, khòèan qāèse qgóóan ka hēé naka c'ēe ne dtcòm̄-kg'ao ne qám̄sea máán ka hēé[¶] naka qóm̄an koe hàna ne hùian ka hēé naka qāè zi tséé zi wèè zi koe tcāàn ka hēéthēé e.

¹¹Cg'áré zi dxàe-ntcōa zi méé tsi gaas xg'aes koe táá tcāà guu, hēé zi gha a Krestem tc'ēe tama sa kúrú, a zi a gha tcáóa zi tc'ēea sa xùri, a kg'ád-khoean sèè ke. ¹²A zi a gha gatà hēéan ka tc'āà dis nqòòkagukus gazi di sa aagua, a gha ncēm̄ dàòm̄ ka xgàrasean óága cgaese. ¹³Gataga zi ko káà hùì zi gúú zi koe tcāàse, a ko x'áé xu koe qòòate, káà hùì zi gúú zi cúí zi koe tamase, igabaga zi ko khòèan c'am̄ate, a ko khòèan di tsééan cuiaka koe ga tcāà, a ko kg'ui tama zi

ga hãa gúúan ga kg'ui. ¹⁴Gaa domkar ko tc'ēe, cg'áré zi dxàe-ntcōa zi gha sèèè, a cóán úú sa, a x'áéa zi kòre sa, naka zia gha nxãasega táá cg'òo-kg'aoan tshúú gúúan kg'ui di x'áèan máà guu. ¹⁵C'ēe zia nxãakamaga nxana hãa a ko satana ba xùri. ¹⁶C'ēes khòès dtcòm̄-kg'aos ko x'áéa sa koe dxàe-ntcōa zi úúa ne méés hùì zi, nakas gha nxãasega kereke sa táá tsééan ka qóm̄a mááè guu, naka sa dxàe-ntcōa zi tseeguan ka ko hùian qaa zi hùì.

¹⁷Kaia xu ncēe ko kereke zi qāèse qòòkagu xu méé xu kaisa toman máàè, kaisase qarika ēe ko Nqarim dim kg'uim koe tséé a ko xgaa-xgaa me xu. ¹⁸**Nqarim dis** Tcgāya sa ko máá: “Ghòèm kò ko maberean nàà gáí a ko dxòó ne méé tsi táá qhòm kg'ám̄ me guu,” témé ke. A sa a ko gaicara máá: “Tséé-kg'ao ba gam di surutan ka kg'anoèa hãa,” témé. ¹⁹Kerekes dim ka-iam kò ko **cúím̄ khòèm ka** chibi-chibiè ne méé tsi táá tseegu iise sèè e guu. Cam̄ kana nqoana khòèan kò ko nxàea tseegukagu u ne cúí méé tsi tseegu iise sèè e. ²⁰Eè ko chibian kúrú xu méé tsi wèè khòèan tcgáí q'oo koe dqàè, naka ne gha nxãasega c'ēe ne gaa koe **x'áí sa bóò naka** bèe.

²¹Nqarim koe hēé naka Jeso Krestem koe hēé, naka nxará tcg'òòèa xu moengele xu hēéthēé cookg'ai koer ko kgoara-tcáóase x'áè tsi, ncēe x'áèan tsi gha qgóóa qari ka. Ncēe zi gúú zi tsi kòò kúrú ne méé tsi khòèan táá tákase qgóó guu, naka gataga táá c'ēe khòèan ncām̄ naka c'ēean hòre guu.

²²C'ēm̄ khòèm tc'amkg'ai koe tsi kò tshàua tsi tòò **a tsi a Nqarim di tsééan máà me** kg'oana ne méé tsi táá qhái ii guu. Naka tsia gataga c'ēe ne khòè ne di chibian koe táá tcāà guu. Tsáá ka qgóóse naka q'ano ii.

[¶]5:10 dtcòm̄-kg'ao ne qám̄sea máá - es ko Gerika sa máá: “tcom-tcomsa ne di nqàrèan xg'aa,” témés gúú sa.

²³Tsari ncāan di thōdan hēé naka káise tsāan hēéthēé domka méé tsi táá tshāan cúí ga kg'áà guu, igaba méé tsi cg'aré gōé-coan ga tséékagu.

²⁴C'ēe ne khòe ne di chibia ne ko bōdse, a ko xg'arakus cookg'aia ne koe hānas koe úú ne, igaba i ko c'ēe ne khòe ne dian còd ne. ²⁵Gatà iim dàdm ka zi ko qāè zi tséé zi bōdse, a ncēè qāèse zi kò bōdse tama ne zi chòmsea hāa tite.

6 Wèém khòem ēe qāam ii dis joko sa ko tcèè ba méém gam ka q'òdse ba wèè tcoma nem úúa sa x'ái, naka i gha nxāasega Nqarim di cg'òèan hēé naka Gam di xгаа-xgaan hēéthēé táá cg'uri-cg'uriè guu. ²C'ēe ne qāà nea dtcòman úúa hāa q'òdsean úúa; nxāa ne méé ne táá cúis dtcòm di ne e domka cg'aré tcoman máà ne guu. Igabaga méé ne tc'ēe-tc'ēese naka bìrise naka máá: “Q'òdse ga nea dtcòm-kg'ao ne e, a ncām-ncamsa ne e thēé, a ko wèè qaria ne cgoa kúrú, qāà ne ne gha hùì ka,” témé. Ncēes gúús domka méé ne kaisase tsééa máá ne.

Tshúù-ntcōan di xгаа-xgaakuan hēé naka tseegu di qguàn hēéthēé e

Ncēe zi gúú zi ka méé tsi khòe ne ntcām naka xгаа-xгаа. ³C'ēe ne khòe ne ko táá zi gúú zi tshúù-ntcōan di zi xгаа-xгаа, a ne a kg'òèkaguko kg'uian gatá dim X'aigam Jeso Krestem di koe dtcòm tama, a gataga xгаа-xgaasean khòèan ga ma Nqari-tcáoase kg'òè di koe dtcòm tama. ⁴Ncēeta ne kò ko hēé ne ne ko bōd-boose, a cúí gúú ga kóma q'āa tama, a ntcoeku a mēeku sa ncāma. Ncēe mēékuan di zi kg'ui zi ko tauan di kg'uian hēé, ncōoan hēé naka cóèkuan hēé naka cg'āè zi tc'ēe zi hēéthēé ghùì. ⁵Gataga zi ko ncēe zi kg'ui zi mēékuan di zi cg'āè tc'ēe khòèan, ncēe tseeguan ka aaguse cgaeèa koe xòm x'aè di zi xg'ore zi ghùì. Ncēe ne khòe ne ko tc'ēea máá, khòèan di Nqari-tcáoáa nea qguàn dim dàd me e, ta tc'ēea.

⁶Khòem kò Nqari-tcáoáa hāa nes ko nxāa sa qguúkagu me. Ncēe sa gha kúrú me me qāè-tcao ēem úúa hāas gúús domka khama. ⁷Cúí gúú ga ta nqóomkg'ai koe óá ta ga hāa, a ta a gataga cúí gúú ga nqóomkg'ai koe séèa tcg'òóá hāa tite. ⁸Igabaga ta kò tc'òoan hēé naka qg'áan hēéthēé úúa ne ta gha gaan ka qāè-tcao. ⁹Khòe ne ēe qguù kg'oana ne ko dxāwam di qāe-qaekuan koe tcāèse a ne a ko ntcòm tshúù-xam a káà hùì zi tc'ēe zi dis koe cg'áéa tcāà. Ncēe zi tc'ēe zi ko khòèan di kg'òèan tshúù-tshuu a zi a ko cg'òo o. ¹⁰Marian di ncāma nea wèè zi cg'āè zi dim tōbe me e khama. C'ēe ne khòe ne ncēe ko marian kaisase qaa ne dtcòm koe hōàkaguèa a kái thòd-tcaoan óága cgaeèa.

Qāès ncōos dtcòman di sa x'āà

¹¹Igaba tsáá, Nqarim di tsi khòe tsee, wèè gúúan ncēe koe qg'óéa tcg'oa, naka tchānoan hēé, Nqari-tcáoase kg'òèan hēé naka dtcòm hēé naka ncāmkuian hēé naka qáò tcáoase hāan hēé naka qāè tcáoase kg'òèan hēéthēé x'āà máá. ¹²Qāès ncōos dtcòm di sa x'āà. Chòd tamas kg'òè sa qg'óóa qari. Gaas kg'òès domkaga a kò ii, ncēe tsi kò tciia óáèa hāa ka, a tsi a ko gaa domka dtcòma tsi kái ne khòe ne cookg'ai koe nxàea hāa, ncēe ga nxàea tseegukagu u ne. ¹³Nqarim ncēe wèè zi gúú zi ko kg'òèan máam cookg'ai koer ko ncēe x'āèan máà tsi, naka Jeso Krestem cookg'ai koe hēéthēé e, ncēe kò Pontiose Pilatom cookg'ai koe Gam dis dtcòm sa nxàea tseegukagua ba, ¹⁴a ra a ko máá: ncēem x'āè-kg'ám ba méé tsi káà chibi iise, naka chibi-chibiè titesse qg'óóa qari, nakam nxāakg'aiga gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba síf x'áise. ¹⁵Nqari ba gha kúrú Me Me Gam tòóa hāam x'aèm ka síf x'áise,

Nqarim ncēe tcom-tcomsa a cúisega tc'āà-cookg'aia ba,

Gaam wèè xu x'aiga xu dim X'aiga ba,
a wèè xu nqàrì xu dim Nqari ba.

¹⁶ Gaam cúí Me e ncēe x'óó tite ba,
Gaam ncēe cúù cgaeè titem x'áàm koe
x'āèa ba,

Gaam ncēe cúí khòè ga bóò ta ga hāa ba
kana bóò tite ba.

Gam koe méé i tcoman hēé
naka qarian hēéthēé chōò tamase hāa.
Amen.

¹⁷ Ncēem nqōóm koe hàna ne khòè ne
qguàa ne méé tsi x'áè-kg'ámán máà naka
ne táá kái-kaise guu kana gane di nqòðan
tcommè tamas qguùs koe tòó guu, iga-
baga méé ne gane di nqòðan Nqarim
koe tòó, wèè zi gúù zi qāè-tcaokagu ta
a ko zi ko tc'ādase máà ta a ba. ¹⁸ Gaa
ne khòè ne qguàa ne méé ne qāè zi

gúù zi kúrú, naka qāè tsééan kúrú ka
qguù, naka khaàsa ii, naka ko gúùan
q'aa-q'aaku ka tc'ēe. ¹⁹ Ncēem dàòm ka
ne gha ko qguùan kúrúa mááse, si gha
gane dis tshoa-tshoase-q'oo sa hààkom
x'aèm ka qari ii, nxāasega ne gha tseegu
dis kg'òè sa qgóóa qari ka.

²⁰ Timoteoè, máàèa tsi hāa sa méé
tsi kòre. Káà hùì kg'uian hēé naka nt-
coekuan di zi tc'ēe-kg'ámán zi hēéthēé méé
tsi nxanagu, dxāwam di zi i ke. Gazi
ncēe c'ēe ne khòè ne ko c'úua hāase máá,
'tseegu di tc'ēe e' témé zi. ²¹ C'ēe ne khòè
ne kò ncēe tc'ēean dtcòm, a ne a kò
dtcòm s koe hòà.

Nqari ba méém gam di cgòm kuan máà
tu u.

2 TIMOTEO

Paulom dis tcgāyas cām di sa

Timoteom koe

Téé-cookg'ai sa

Paulom dis tcgāyas cām di sa kò Timoteom ka q'āa-q'aa, cg'arém tcáràm gam dim iise. Paulo ba kò ncées tcgāyas koe kaisase qád tcáóan ka kg'ui. Timoteo ba kò birfèa hāa, a ba a ntcàmmèa hāa:

- tseegusem gha Jeso Krestem ka nxàea tseegukagu sa,
- a gataga tseeguan qāè tchōà di xgaa-xgaan hēé naka Nciis Qáé-xg'aes dian hēéthēém gha qarika qgóó ka,
- naka ba gam di tsééan kúrú xgaa-xgaan di i naka Nqarim di kg'uiian khòè ne máá di hēéthēé e,
- xgàrasean hēé naka ntcoekuan hēéthēé koem kò hànà igaba.

Paulo ba kò Timoteo ba q'āa-q'āa, táá méém tchōà úú cgoa guu káà tc'ée a kg'amka zi ntcoeku zi (2:23), ncée qāèan cúí ga kúrú tama zi, igaba ko kg'ama khòèan èe ko komsana a ko cg'uri-cg'uri zi.

Gatagam kò q'āa-q'āa me, ncée zi gúú zi wèé zi koe méém Timoteo ba Paulom dis kg'òès ka hēé, naka gam di dtcòmàn di tsééan ka hēé, naka qád tcáóan ka hēé, naka ncàmkuuan ka hēé, naka xgàrasean ka hēéthēé x'áis iise tc'ée-tc'èese sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- dtcòm sa
- tseegua ne
- xgàrase sa

Tcgāyas q'oo koe hànà zi:

- Xgàrakuan koe méé tsi còoka qōò (1:1–2:13)
- Tshúù-ntcōa di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu (2:14–4:5)
- Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

Xgàrakuan koe méé tsi còoka qōò (1:1–2:13)

1 Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao^{§§} ra, Nqarim ma tc'èea khama. Tsééar óàèa, hààr gha Nqarim nqòòk-agua hāas kg'òè sa nxàe ka, kg'òès ncée Jeso Krestem koe hànà sa.

²Timoteo tsi tiri tsi cóá tsi ncàmncamsa tsir ko *ncées tcgāya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hēé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hēéthēé tsara di cgómkuuan hēé, thòò-xama-máákuan hēé naka tòókuuan hēéthēé méé i tsáá cgoa hāa, témé.

Tcom-tcomsa tsi gha ii dis ghùì-ghui-tcáóku sa

³Nqari bar ko qāè-tcaoa máá, ncээр ko q'anos tcáós cgoa tsééa máá ba, tiri ne tsgōo ne hēéa khama, èer kò ntcúú ba hēé naka koaba ba hēéthēé tiri còrèan koe káise tc'ée-tc'èese tsi ka.

⁴Eèr ko tcgái-tshàraa tsi tc'ée-tc'èese ner ko bóòà tsi xgónè, nxāasegar gha qāè-tcaoan ka cg'òè cgaeè ka. ⁵Tsarís dtcòmš kàa di tama sar ko tc'ée-tc'èese, ncée xg'ao kg'aia tsáá tsgōos Loises koe hànà sa naka saòs Enikes koe hēéthēé e, ra ncéeska tcoma hāa tsáá koes gataga thēé hànà sa. ⁶Gaa domkar ko tc'ée-tc'èe tsi, Nqarim di aban tsi gha c'ees khama ma ntcàm sa. Tiri tshàua ner còrèan cgoa tòó cgae tsia hāa, kg'aiga i gaa aban tsáá koe hànà khama. ⁷Nqari ba q'ào-q'àoèan dim tc'èe ba máà ta a tama khama, igabam qarian hēé, ncàmkuuan hēé naka qgóóèan hēéthēé dim tc'èe ba máà taa hāa.

⁸Ke méé tsi gatá dim X'aigam ka nxàea tseegukaguan ka sau-cgaekaguè guu, kana tíí ka hēéthēé e, ncée Gam

§§1:1 x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

domka qáé-nquus koe hàna ra, igabaga mée tsi Nqarim di qarian koe qāè tchòan domka tíi cgoa xgàrasean koe hāa, ⁹Gaam ēe kgoara taà ba, a kò tcom-tcomsas tciikus cgoa tcii ta a ba, gatá di tséan domka tamase, igaba Gam di tc'ēan hēe naka Gam di cgómkuan hēéthēe domka, ncēm kò nqōm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Jeso Krestem koe máa taa hāa a, ¹⁰i gaa cgómkuan ncēeska gatá koe x'áíèa hāa gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di x'áísean koe, ncēe kò x'oo sa kaàkagu ba, a ba a káa tites kg'òè sa óága, ncēe kò hàà qāè tchòan koe guu a q'uu-q'uuse x'áà sa. ¹¹Ncēe qāè tchòan dir kg'ui-kg'aor gha ii, a x'áè úú-kg'ao ra ii, a xгаа-xгаа-kg'ao ii kar nxará tcg'òòèa. ¹²Gaa domkagar ko ncēe zi gúu zi koe xgàrase. Igabar saucgae tama, q'ana ra hāa Dím koer ko dtcòm sa khama, a tcoman úúa hāa ēer máàèa hāa sam gha kòre di qari nem úúa sa, me gha nxāakg'aiga síi ēem cām **Jesom ko hàà** ba tcāa.

¹³Qgóóa qari kg'òèkaguko kg'uian ēe tsi tíi koe kóma hāa a, naka x'áís iise sée e, naka xùri dtcòmān hēe naka ncām kuan hēéthēe e, ncēe Jeso Krestem koe hāa a. ¹⁴Gatá koe x'áèa hāam Tcom-tcomsam Tc'ēm di hūian ka mée tsi qāè gúuān ēe tsi máàèa hāa kòre.

¹⁵Q'ana tsia, wèe ne ncēe Asia dim nqōm koe hāa ne q'aumana tea hāa sa, gane koe tsara Fugelo tsara Heremogene tsara hàna.

¹⁶X'aigam **Nqari** ba méem Onesiforum dim x'áé ba thòò-xama máá, wèe x'áè kam kòo ghui-ghui tcáo te khama. A kò gataga qáékuan di táuan tiri ka saucgaekaguè tama, ¹⁷igaba ēem ko Roma koe hàà kam kò kgoara tcáo a qaa te, a síi hòd te. ¹⁸X'aiga ba méem kgoara máá me nakam **X'aigam Jesom ko hààm** cām ka, Gam koe thòò-xama-máákuan hòd - qāèse tsi q'ana hāa, wèe tséan ēem Efeso koe kúrúa hāa a.

Qāem ncōo-kg'aom Jeso Krestem di ba

2 Timoteo, tiri cóàè, Jeso Krestem di cgómkuan koe mée tsi qari ii. ²Kái zi gúu zi tsi kò kóm ra kò xгаа-xгаа, ncēe kò kái ne khòè ne ka nxāea tseegukaguè zi. Ncēe zi gúu zi tcom-tcomsa ne khòè ne xгаа-xгаа, ncēe gha gataga kgoana a c'ēe ne xгаа-xгаа zi ne.

³Xgàrasean koe **sita** cgoa hāa, qāem ncōo-kg'aom Jeso Krestem dim khama ma. ⁴Wèem ncōo-kg'aom ēe tséan koe hāa ba, ēe ncōo-kg'ao tama ne khòè ne di tséan koe tcāa tama - gam dim tc'āa-cookg'aim cúí bam qāè-tcaokagu kg'oana hāa khama. ⁵Ncēè khòèm kò ko qàròs koe qàrò nem tàà-kg'ao ba kúrùè tama khamaga ma, igaba qàròs di zi x'áè-kg'ám zim kò xùria hāa ne cúíga a. ⁶Eē ko xhàram koe qarika tséem xhàrà-kg'ao ba méem gam tc'āa a ko xhàram di tc'òoan tc'òó ba ii. ⁷Tc'ēe-tc'ēese kg'uir ko zi gúu zi, X'aigam **Nqari** ba gha wèe zi ncēe zi koe kóma q'āan máa tsi ke.

⁸Jeso Krete ba tc'ēe-tc'ēese, x'ooan koe ghùèa hāa ba, Dafitem dis qhàòs koe guua hāa ba. Ncēe sar ko qāè tchòan koe xгаа-xгаа, ⁹ncēer ko gaan domka xgàrase e, a gaan domka táuan cgoa qáé a síi qáé-nquuan koe tcāàèa, chibi-kg'aom khama ma. Igabam Nqarim dim kg'ui ba qáèèa hāa tite. ¹⁰Gaa domkar ēe nxará tcg'òòèa ne khòè ne domka wèe qóman xg'aeku koe qarika tēe, nxāasega ne gha gane igaba Jeso Krestem koe hānas kgoaraku sa hēe, naka chòd tama x'áàn hēéthēe hòd ka.

¹¹Ncēea tcom-tcomsam kg'uim ga me e ncēe ko máa:

“Ncēè Gam cgoa ta kòo x'óóa hāa ne ta gha gataga thēè Gam cgoa kg'òè.

¹²A ncēè qóman xg'aeku koe ta ko qarika tééa hāa ne ta gha gataga Gam cgoa tc'āa-cookg'aia hāa.

Ncèè c'ùu me ta kòo

nem gha Gam igaba c'ùu ta a.

¹³ A ncèè tcom-tcomsa tama ta kò hãa nem gha Gabá tcom-tcomsa ii, cuiskagam c'ùusea hãa tite khama," ta ko méé ba.

Tshúu-ntcõa di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu (2:14–4:5)

Tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba

¹⁴ Khòè ne méé tsi ncèè zi gúu zi tc'èe-tc'èesekagu. Nqarim cookg'ai koe méé tsi mée'kuan di kg'uiian koe dqàè ne, ncèè kàà hùu i, a ko èe ko kóm m ne koe cg'ãè tc'èean cúu ga tcãà a. ¹⁵ Wèè tcáóa tsi cgoa kúrú naka Nqarim koe x'áise, kúrúia bóòku sa tsi tààa hãa a tchàno ii sa. Saucgae ga úu tama tsi tséé-kg'ao tsi méé tsi ii, ncèè ko tseeguan dim kg'ui ba tchànose xgaa-xgaa tsi. ¹⁶ Kàà hùu kg'uiian dxāwam di koe tcg'oa, èe ko gatà ma kg'ui ne gha cg'ãè tcáóan ka kaisase cg'oè cgaèè ke. ¹⁷ Gane di xgaa-xgaa ne gha q'ombe dis tcìis khama ma tsai-tsaise. Gane xg'aeku koe tsara Humenaio ba hée naka Fileto ba hēèthēè tsara hàna, ¹⁸ ncèè tseeguan koe hòara hãa tsara, a ko máá, x'ooan koe tēe sa nxāakamaga kúrúsea hãa, témé, a tsara a ko c'èe ne di dtcòmman cg'oo. ¹⁹ Gatà i ii igabas kò Nqarim dis tshoa-tshoase-q'oo sa qarika téé, gas di kg'uiian tc'àmà tòó cgaèèase, ncèè kòo máá: "X'aigam **Nqari** ba èe Gam di ii ne q'ana" témé e, naka "Wèém khòèm èe ko X'aigam **Nqarim** cg'òè tcii ba méém cg'ãèan cgoa q'aa," ta ko méé e.

²⁰ Kaiam nquum koe i gautan hēè naka seleferan hēèthēè di gaban cúu hãa tama, igaba i hiiian hēè naka gómán hēèthēè cgoa kúrúèan ga thēè hãa. C'èea ne cgáé zi tséé zi di i, i c'èean kg'amka zi tséé zi di i. ²¹ A ncèè khòèm kò ko cg'ãè zi gúu zi kúrúan koe tcg'òóse a ko q'ano-q'anoase nem gha cgáé tsééan dim gaba

ba ii, ts'ee-ts'eekg'aièa ba, a ba a q'òòsem koe tsééan úúa, a kg'ónòsea máana hãa wèè tsééan qàèm gha kúrú sa.

²² Tcg'oaragu cg'ãè zi qg'óóse-kg'ám zi qári-kg'ao-coan di zi, naka tsia tchànoan hēè, dtcòmman hēè, ncàm'kuan hēè naka tòókuan hēèthēè x'ãà máá, gane èe ko Nqari ba q'anos tcáós cgoa tcii ne cgoa hãase. ²³ Táá tchòà úu cgoa guu kàà tc'èe a kg'amka zi ntcoeku zi, q'ana tsi hãa zi ko mée'kuan óága ke. ²⁴ Nqarim dim qãà ba méém táá mée'ku di ii guu, igaba méém wèè khòèan koe qãè ii. Gataga méém kgoana naka ko xgaa-xgaa, naka baa tc'aua hãa. ²⁵ Gane èe ko ntcoe me ne méém kgàesase x'ãè-kg'ámán máá. C'èedaokam gha Nqari ba gane di chibian koe tcóósekagu ne, ne gha tseeguan q'ãa, ²⁶ a ne a gha qãèse tc'èea kabi, a dxāwam dis ntcóm sa nxãa. Ntcómms ncèè dxāwam ka ne kò qg'óóèa hãa sa, wèés gúus gam ko tc'èe sa ne gha kúrú ka.

Còo di xu cam xu

3 Ncèes gúu sa méé tsi q'ana hãa: Còo di xu cam xu ka i gha cg'ãè x'aèan hãa sa. ² Khòè ne gha gane ka ncàm'se, a marian ncàm, a koase, a bóòse, a cgú'iku di, a gane di xòòan táá komsana, a táá qãè-tcaoa mááku, a táá q'ano, ³ a táá ncàm'ku, a táá qg'óóa mááku, a c'am'ku di, a kàà qg'óóse, a cg'ãè tcáó, a táá qãèan ncàm, ⁴ a kàaku di, a tchòà úu tama, a bóòsean ka cg'oè cgaèè, a Nqari ba ne gha ncàm x'aè ka karean ncàm. ⁵ Nqari-tcáóa ne hãa dis bóòse-q'oo sa ne úúa hãa, igabaga ne gha gaan di qarian xqase. Táá tchòà úu cgoa ne guu. ⁶ Gane xg'aeku koe xu c'èe xu hàna hãa, khòè ne ko tc'irì-tc'irì a gane di x'áéan koe tcãà xu, a kg'amka zi khòè zi di tc'èean cgoa qg'óé xu, cg'ãè cauan ka cg'oè cgaèèa zi, a wèè tc'èean cg'ãè ka qg'óó qarièa hãa zi; ⁷ wèè x'aèan ncèè kaga ko xgaa-xgaase, igabaga kgoana naka tseeguan bóòa q'ãa

tama zi. ⁸Khòè ne ncēe ne ko tseeguan ntcoe, Janesea tsara Jamberesea tsara kò ma Moshe ba ma ntcoea khamaga ma. X'óó-x'oo tc'ēèèa ne khòè ne e, dtcòmàn koe cg'āa-cg'ana ne. ⁹Igabaga ne cuiskaga nqúu ka qòda hāa tite. Gane di kàa tc'ēe ne gha wèem khòem koe q'anose bòose khama, *Janesea tsara Jamberesea* tsara ka i kò ma ii khamaga ma.

Còo di x'àè-kg'áma ne

¹⁰Igabaga méé tsi tsáá wèes gúus ēer ko xгаа-xгаа sa kúrú: kg'òè-kg'áma te hēé, bīrīsea ra hāa sa hēé, tiri dtcòmàn hēé, tiri qád tcáóan hēé, tiri ncàmkuan hēé, qád x'aèan qgóose a tsééan hēéthéé e. ¹¹*Q'ana tsi hāa* qóm cgoa qgóókuan tiri ka, naka wèe xgàrasean ncēe Antioke koe hēé, Ikonio koe hēé, naka Lusetera koe hēéthéé kúrúse cgae tea hāa ka. Qóm cgoa qgóókuan ncēe koer kò qád tcáóse hāa, igabagam kò X'aiga ba ēe zi gúu zi wèe zi koe kgoara te. ¹²Tseegukaga, wèe ne khòè ne ēe Jeso Krestem koe Nqaritcáóa hāase kg'òè kg'oana ne gha c'ēe ne ka xgàràè. ¹³Ne gha cg'āè tc'ēe ne hēé naka khòèan ko kàa ne hēéthéé gane di cg'āè cauan ka càuse cgaeè. Khòèan ne ko qàe-qae, a ne a ko thée qàe-qaeè khama. ¹⁴Igabaga méé tsi tsáá ēe tsi xгаа-xгааsea hāa, a kaisase dtcòmā hāa zi koe hāa, dīn koe tsi xгаа-xгааsea zia hāa sa tsi q'ana hāa ke. ¹⁵Cg'áre-q'ooa tsi koe tsi kò guu a tshoa-tshoa a ma tcomtomsa zi Tcgāya zi *Nqarim di zi* ma q'ana hāa khama, ncēe ko kgoana a qàè tc'ēean q'āa di máa tsi zi, Jeso Krestem koe dtcòm a kgoaraèan di i. ¹⁶Wèes Tcgāya sa Nqarim koe guua hāa, a xгаа-xgaan hēé, naka dqàèkuan hēé, naka tchàno-tchanokuan hēé, naka tchànoan ka xгаа-xgaan hēéthéé di tsééan úúá; ¹⁷nxāasegam gha Nqarim dim khòè ba tc'āda hāa xгаа-xгааsean úú, a gha wèes tséés qàè sa kg'òndèsea máána hāa ka.

4 Jeso Krestem ko kháóa hàà qhúu a X'aigam khama ma tc'āa-cookg'ai nem gha kg'òèa ne hēé naka x'ooa ne hēéthéé bód q'oo a xgàra. Nqari ba hēé naka Jeso Kreste ba hēéthéé tsara cookg'ai koer ko ncēm x'àè ba máa tsi: ²Nqarim dim kg'ui ba méé tsi xгаа-xгаа, naka tsia qgóóa qari me, x'àè zia ga qàè zia kana zia ga x'àè zi tshúu zi i igaba, naka khòè ne tchàno-tchano, naka *qaase i ko koe* dqàè ne, naka korè ne. Wèé x'àè ka méé tsi qád tcáóan cgoa xгаа-xгаа ne. ³X'àè ba gha hàà, khòè ne cuiskaga qàè xгаа-xgaan komsana tite ba, igaba ne gha gane ko tc'ēe zi xúriate, a ne a gha kái xгаа-xгаа-kg'aoan qaara mááse, ncēe gha ēe ne gane kóm kg'oana hāa sa bīrī ne e. ⁴Tseeguan ne gha táá komsana, a gha huwan koe tòose. ⁵Igaba méé tsi tsáá wèes téé-q'ooos koe qgóóse, naka tsia xháé zi koe qarika téé, naka tséé-kg'aom qàè tchòan di ba kúrú, naka tsaris tséés Nqarim di sa qàèse kúrú.

Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

⁶X'àè ba hààraa kg'òèa te ko kg'áàèkos dàda-máákus khama ma ntcāàè ba, me ncēes kg'òès koer gha guu a xgoaba dim x'àè ba tí koe hààraa. ⁷Qàès ncōo sar x'āa hāa, a qàrd sa xg'ara-xg'ara hāa, a ra a dtcòm sa qgóóa qaria hāa. ⁸Ncēe koe guus kar tàaa ra hāa dis cába sa tòóa mááèa, tchànos kg'òè sar kg'òèa hāa khama. X'aigam tchànoan dim Xgàra-kg'ao ba gha *Jesom ko hààm* cámi ka máa te si; igabagam tí cúu ra máa sia hāa tite, a gha wèe ne ēe qhúim gha ka hāa a ko ncàmkuan cgoa qaa Me ne thée máa si.

⁹⁻¹⁰Demase ba aagu tea, ncēm nqóóm *di karea nem* ncàma hāa khama, a ba a Tesalonika koe qòda. Me Keresekene ba Galatia koe qòda, me Tito ba Dalemata koe qòda, ke méé tsi qarika kúrú naka qháèse hàà cgae te. ¹¹Me Lukam cúu ba tí cgoa

hãa. Mareko ba méé tsi qaa naka hàà cgoa, tiris tséés koem hùian úúa hãa ke. ¹²Tigiko bar Efeso koe tsééa úúa. ¹³Hàà tsi kòo ne, Teroa koer Karepom koe qaùà hãam qgám cgoa hàà, Tcgāya zi hēéthēé e, kái-kg'aise khòo cgoa kúrúèa hãa zi.

¹⁴Alekesanterem qano tséé-kg'ao ba ãem kúrú cgae tea hãa cg'ãèan ka kaisase thòò-xamkagu tea. Kúrúa baa zi tséé zi domkam gha X'aiga ba xgàra me. ¹⁵Tsáá igaba méé tsi thēé q'ãa mea hãa, kaisasem ko gaxae ko kg'ui gúùan ntcoe ke.

¹⁶Tc'ãà dim cáám kg'uiar ko máássem ka i kò táá cúí khòè ga tcãà dòmm q'oo te, igaba ne kò wèéa ne ga aagu te. Nqari ba méém táá chìbi bódè ne guu. ¹⁷Igabagam kò Nqari ba téé dxùukg'ai te, a qarian máà te, nxãasegam gha Gam dim

kg'ui ba tíí koe guu a qãèse nxàèè ka, táá zi qhàò zi di ne wèé ne gha qãèse kóm me ka. Ra kò gàman kg'ám-q'oo koe kgoaraè. ¹⁸Me gha X'aiga ba wèé zi tséé zi cg'ãè zi koe kgoara te, a gha kgoarasease nqarikg'ai di x'aian gam di koe úú te. Chòò tamase méém dqòmè. Amen.

¹⁹Tsgámkagu Perisila khara Akila khara, naka Onesiforum dis x'áé-q'ooos di ne hēéthēé e. ²⁰Eraseto ba kò Korinta koe qaù, ra kò Terofimo ba Mileto koe qaù, tsàam kò ko khama. ²¹Kúrú méé tsi qarika naka ncèe ko hààs saos cookg'ai koe hàà.

Ebolo ba hēé, naka Putenese ba hēé, Lino ba hēé, Kelaudia sa hēé, naka tsáá qōe ga xu wèé xu hēéthēéa ko tsgám tsi.

²²X'aiga ba méém tsarim tc'ãem cgoa hãa. Cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

TITO

Paulom dis tcgāya sa

Titom koe

Téé-cookg'ai sa

Tito ba kò qhàò zi dim dtcòm-k'g'ao me e, ncēe kò gam khama ma ko ma tséé ba, a kò Paulo ba Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xgaan koe hùì. Paulo ba kò ncēes tcgāya sa Tito ba góá máá, ēem kò Kerete koe qaù mea ka, kereke di tsééa nem gha tc'ää-cookg'ai ka.

Tcgāya sa ko nqoana zi gúù zi ka kg'ui:

1. Kg'aika dis kam ko Tito tséé-k'g'ám zi tc'ää-cookg'aim kerekes di xu gha kúru zi ka kg'ui.

2. Gaiam ko Tito b'iría kg'ónòè, nta-mam gha ma tääka zi xg'ae zi ma kerekes koe xгаа-xгаа sa: kaia xu khòè xu hēé, naka kaia zi khòè zi hēé (ncēe ko hàà dxàe-coa zi xгаа-xгаа zi), q'arí-k'g'ao xu hēé naka qān hēéthēé e.

3. Còò dis kam ko Paulo Tito ba b'iría tchàno-tchano dtcòm-k'g'ao ne di tsééan ka: kái-k'g'aise méé ne tòókua hāa naka ncàmkuu hāa, naka hòreku di i guu, naka ntcoekuan di i guu, naka kerekes koe q'aa-q'aase guu sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- tc'ää-còokg'ai sa

- xгаа-xгаа ne

- cgómkuu ne

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Kerekes di xu tc'ää-cookg'ai xu (1)

- Tääka zi xg'ae zi di xгаа-xгаа ne, kerekes koe (2)

- Tchànoan xгаа-xгаа ne (3)

Kerekes di xu
tc'ää-cookg'ai xu (1)

Tsgámkaguku zi

1 Paulo ra a, Nqarim dir qāà ra, a Jeso Krestem dir x'áè úú-k'g'ao* ra. Tsééa óáèa ra, Nqarim ka nxará tcg'òóèa ner gha hàà gane di dtcòmman koe *hùì*, a kúru ne ne tseeguan q'āa, a Nqari-tcáóa hāase kg'òè ka. ² Chòò tamas kg'òès di nqòòan úúa hāase, ncēm kò Nqarim ncēe tshúù-ntcōa di tama ba, nqōóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe nqòòkagu *taa* hāa sa. ³ Gam qáòa tcg'òóa hāam x'aèm kam kò Gam dim kg'ui ba *tiri* xгаа-xgaan koe x'ái. Nqarim gatá dim Kgoara-k'g'ao ba ncēes tséé sa máà tea, ēem kò ma x'áèa hāa khama ma.

⁴ Titoè, gatá dis dtcòmms koe tseegu di tsi cóa tsi tiri tsir ko *ncēes tcgāya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hēé, naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-k'g'ao ba hēéthēé tsara koe guua hāa cgómkuu hēé naka tòókuan hēéthēé méé i tsáá cgoa hāa, témé.

Titom di tsééa ne Kereta koe

⁵ Eè kò xg'ara-xg'araè tama zi gúù zi tsi gha qaù a tchàno-tchano domkar kò Kereta koe qaù tsia, a tsi a èer ko ma x'áè tsia khama ma wèè xu x'áé-dxoo xu koe kerekes di xu kaia xu nxará tcg'òó. ⁶ Kerekes dim kaia ba méém káà chibim khòè ba ii, cúís khòès dim khòè ba méém ii, gam di cóán méé i dtcòm-k'g'ao ii, naka ia táá uúan hēé naka ntcoekuan hēéthēé ka q'āàèa hāa guu. ⁷ Nqarim di tsééan ko kúruum khòè me e domka méém káà chibi ba ii, táá méém ko dqòmse guu kana xgòà-xgoase guu, kg'áà-k'g'ao ba méém ii guu, naka ncòo di ii guu, naka táá kàa cgoa qguu di ii guu.

*1:1 x'áè úú-k'g'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

⁸Igaba méém qāèse ko khóèan hààk-agum khòè ba ii, qāè gúùan ncàmam khòè ba méém ii, qgóóse ko ba, a tchàno ba, a tcom-tcomsa ba, a xaèa kg'ónòsea hāa ba. ⁹Tcom-tcomsam kg'ui ba méém qgóóa qari, ēem ma xгаа-xгааè mea hāa khama, naka baa gha nxāasega c'ēe ne ghùì-ghuìn tcáo kómseko xгаа-xgaan cgoa, naka ēe ko ntcoe e ne tchàno-tchano.

¹⁰X'āèan ntcoea hāa ne khòè ne káí nea hāa ke, kg'ui xaàm-kg'ao ne, a kàa-kg'ao ne, káí-kg'aise gane ēe Juta dis dtcòm̄s koe guua hāa ne. [†]¹¹Nqookaguè méé ne, gúù zi ēe ne ga kò xгаа-xгаа tama zi xгаа-xgaan ka ne ko wèém x'áé ba cg'āè-cg'āe ke, a ko ncēe xгаа-xgaan kúrú, c'ēes gúù sa ne gha kàan cgoa hòda máase ka. ¹²Gaxu porofiti xu ka c'ēem tc'aró ga kò máá: “Kereta di nea wèé x'aè ka tshúù-ntcōa-kg'ao ne e, a cg'āè cau ne kg'oo-coa ne e, kúrú máase tama nea igaba ne kg'ama tc'ōó-kg'ao ne e,” témé. ¹³Ncēe ko nxāèe sa tseegu si i, ke qarika dqàè ne, naka ne gha nxāasega tchàno dtcòm̄an úú, ¹⁴naka nea Juta ne di huwan táá gúù cg'áé khama ma sèè guu, kana gane ēe ko tseeguan ntcoe ne di x'áè-kg'ám̄an igaba. ¹⁵Gane ēe q'ano ne ka i wèé gúùan q'ano o, igaba gane ēe cg'āè tc'ēe ne ncēe dtcòm̄ tama ne ka i cúí gúù ga q'ano tama. Gane di tc'ēean hēé naka tcáoan hēéthēéa cg'āè-cg'āèèa. ¹⁶Nqari ba ne q'ana hāa sa ne ko nxāea tseegukagu, igaba ne ko gane di tsééan ka xguì Me. Cg'āè kg'òd ne e, a kom-sana tama, a ne a qāè gúùan kúrú kg'ano tama.

Tséé-kg'áma ne tǎáka zi xg'ae zi di i kerekes koe (2)

Titom ga ko xгаа-xгаа sa

2 Igabaga méé tsi tsáá qāè xгаа-xgaan kg'anoa zi gúù zi ka kg'ui. ²Kaia xu khòè xu xгаа-xгаа naka xu qgóóse, naka tcom-tcomsa ii, naka i tc'ēe-kg'áma xu tchàno ii, naka xu dtcòm̄an koe hēé naka ncàm̄kuan koe hēé naka qád tcáoan koe hēéthēé tchàno ii.

³Gataga méé tsi thēé kaia zi khòè zi xгаа-xгаа naka zi kg'òè-kg'áma zi koe qgóóse, naka táá c'amku di ii, naka gōéan kg'áa koe káise tóose guu, igaba méé zi tchàno gúùan xгаа-xгаа. ⁴Nxāasega zi gha khòè zi gazi ka cg'aré zi xгаа-xгаа, gazi di xu khòè xu hēé naka gazi di cóan hēéthēé méé zi ncàm sa, ⁵naka zia qgóósean úúa hāa, naka q'ano ii, naka zia x'áéa zi qāèse xaèa kg'ónò, naka zia gazi di xu khòè xu máase, nakam gha nxāasega táá Nqarim dim kg'ui ba cóèè guu.

⁶Gataga méé tsi thēé qáí-kg'ao-coa xu ntcàm naka xu qgóósean úú. ⁷Wèes gúùs qāès kúrú koe méé tsi x'ái sa ii. Tsari xгаа-xgaan koe méé tsi x'ái, tcáoá tsi qāè e sa, naka wèé tcáoá tsi cgoa gúùan kúrúan ka hēéthēé e. ⁸Kómseko kg'uian ncēe ntcoèè tite tséékagu, naka ne gha nxāasega gane ēe ko ntcoe e ne sau-cgaekaguè, cúí gúù tshúù ga kàa a gane gha gatá ka kg'ui i ke.

⁹Qāan méé tsi xгаа-xгаа naka i wèé zi gúù zi koe gaan ka q'òdsean komsana, naka qāè-tcaokagu u, naka táá kg'ui-kg'ám̄-q'oo o guu, ¹⁰naka táá ts'āa cgae e guu. Igaba méé i x'ái, wèé zi dàò zi koe i kaisase tcom-tcomsa a sa, naka ia gha nxāasega Kgoara-kg'aom gatá dim

[†]1:10 ēe Juta dis dtcòm̄s koe guua hāa ne - Gerika sa ko máá: “ēe q'āe nqāa-qgai khòo-kg'aièa ne dis xg'aes koe hāa ne,” témé.

Nqarim di xгаа-xgaan wèè zi qgài zi koe t'òè-t'òe.

¹¹ Nqarim di cgómkua ne x'áisea hãa, a ko wèè ne khòè ne koe kgoarakuan óa. ¹² A i a ko xгаа-xгаа ta a, cg'ãè tcáóan hêé naka nqóóm di zi tc'èe zi hêéthêé ta gha xguì ka, naka taa gha ncêem kámám dim nqóóm koe qgóósea hãase kg'òè, naka tchàno ii, naka Nqari-tcáóa hãa; ¹³ èe ta hãa a ko ts'ee-ts'ee'kg'aiéas nqòò sa qàa ka, Nqarim kiam, Kgoara-kg'aom gatá dim Jeso Krestem dis x'áakos x'áise-q'oo sa, ¹⁴ ncêe kò gatá domka máàsea hãa ba, nxãasegam gha wèè chibian koe x'amá tcg'òò ta a ka, a ba a gha Gam di khòèan q'ano-q'anoa máàse, Gam di gha ii ka, a gha gataga qàè tsééan kúrú koe kaisase máàsea hãa.

¹⁵ Ncêe zi gúù zi méé tsi xгаа-xгаа, naka wèè qaria tsi ka khòèan ntcàm naka dqàè e. Táá hêé naka i khòèan ntcoe tsi guu.

Tchàno gúùan kúrúa ne (3)

3 Khòè ne tc'èe-tc'èe naka ne gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu hêé naka gane di xu kaia xu hêéthêé qámseá máá, naka nea komsana, naka nea wèès gúùs qàè sa kúrúan kg'ónòsea máá. ² Táá méé ne c'èe khòè ka cg'ãèse kg'ui guu, kana mééku cgoa a guu, igaba méé ne qàè cau ii, naka qámseá ne hãa sa wèè khòèan koe x'ái.

³ C'èe x'aè ka ta kò gatá igaba kàà tc'èe ta a khama, a kò komsana tama, a kò hoàkaguè, a ta a kò èe ta ko tc'èe zi hêé, naka tááka zi kare-kg'am zi hêéthêé kúrú koe tòósea hãa, a kò cg'ãè tc'èean hêé naka chiikuan hêéthêé cgoa kg'òè, a ta a kò khòèan ka hòrèa, a kò thêé hòrekua hãa. ⁴ Igabaga èe i ko Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom di qàèan hêé naka ncàmán hêéthêé x'áise, ⁵ kam kò kgoara ta a, èe ta kò gatá kúrúa hãa zi gúù zi tchàno zi domka tamase, igaba Gam di thòò-xama-máákuan domka. Kgoara

ta am kò kabase ábákuan dis xg'aàkus koe hêé naka kaba-kabakus koe hêéthêé e, Tcom-tcomsam Tc'èem koe guu a, ⁶ ncêem kò gatá koe kaisase ntcãà tcana hãa ba, gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem koe guu a. ⁷ Ncêes gúùs domka ta Gam di cgómkuan ka **Nqarim cookg'ai koe** tchàno ta iise bòdèa hãa, a Gam di zi gúù zi kàoa, chòò tama kg'òèan dis nqòò sa úúa hãase. ⁸ Ncêe kg'ua nea tcom-tcomsa a.

Ra ko ncêe zi gúù zi méé tsi qarika nxàe sa tc'èe, naka ne nxãasega èe Nqarim koe toma hãa ne kòrese naka nea qàè gúùan kúrúan kgoara tcáóa máá. Ncêe zi gúù zia qàè zi i, a wèè khòèan koe hùian úúa. ⁹ Igabaga méé tsi kàà hùì ntcoekuan hêé naka qhàò zi ko ma xùrikus ka hêé, naka tèèku-kg'am zi hêé, naka x'àèan di mèékuan hêéthêé téékagu, kàà hùì i, a cg'ãa-cg'ana a ke. ¹⁰ Khòèm kereke sa ko tsai-tsai q'aa ba méé tsi tc'ãà di sa dqàè, naka cam di sa hêéthêé e. Gaa koe guus ka táá tchòà úú cgoa me guu, ¹¹ q'ana hãase, èeta iim khòè ba dàòm q'oo koe tcg'oara, a chibiga me e sa, a ba a gaam ga ba gam ka bòda xguisea hãa.

Còo di x'àè-kg'ámáa ne

¹² Eèr kò Aretemase ba kana Tigiko ba tsáá koe tsééa úú ne méé tsi qarika kúrú naka Nikopolise koe hàà cgae te, sao kar gha gaa koe hãa sar birísea hãa ke. ¹³ Kúrú wèès gúùs èe tsi ga kúrú sa naka Senasem x'àè q'ãa-kg'ao ba hêé, naka Apolose ba hêéthêé tsara gatsara dis qòòs ka hùì, naka bòd c'èe gúù ga tsara tcào tama sa. ¹⁴ Gatá di khòèan méé i thêé xгаа-xgaase naka ia qàè gúùan kúrú kgoara tcáóa máá, naka ia gha nxãasega qaase ko zi kúrú, naka ia táá kàà hùìs kg'òè sa kg'òè guu.

¹⁵ Wèè ne khòè ne ncêe tí cgoa hãa ne ko tsgámkagu tsi. Tsgámkagu méé tsi èe dtcòmán koe ncàm taa ne.

Cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

FILEMONE

Paulom dis tcgāya sa

Filemonem koe

Téé-cookg'ai sa

Filemone ba kò tchànom dtcòm-kg'ao me e, a ba a kò kerekes Kolosa koe hàna ne ka c'èe me e, a ba a kò qāàm Onesimo ta ko ma tciìem dim kaia me e. Ncèem qāà ba kò gam ka q'òosem koe qgòéa tcg'oa, a ba a Paulom cgoa sí xg'ae, ncèe kò qáé-nquuan koe hāa ba. Paulom koem kò guu a dtcòm-kg'ao ba kúrú. Paulom dis tcgāyas Filemone bam kò góá máá sa kò dtcàrà si i, Filemonem koem gha guu a qāàm cgoa gha tsééa xg'ae sa, ncèem kò Paulo gam koe tsééa kàbia ba, a ba a kò qāèse hàakagu me, qgòóa mááèam qāàm cúim khama tamase igaba dtcòmman hām qōem khama ma.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qāà

- tséé

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba ko Filemone ba dqòm (1-7)

- Paulo ba ko Onesimo ba dtcàrà máá (8-25)

Paulo ba ko Filemone ba dqòm

1 Paulo ra a, Jeso Krestem domka qáèa ra, a gatá ka qōesem Timoteom cgoa hāa,

tsam ko *ncées tcgāya sa* góá máá tsi tsáá Filemone tsi ncàm-ncamsa tsi, a sit-sam cgoa tséé-kg'ao ii tsi, ²naka gatá ka qōeses Afia sa hēé, naka Arekipom tíi khama ma ncōo-kg'ao ba hēé, naka kerekes tsarim nquum koe ko xg'ae sa hēéthéé tu, a ko máá:

³Nqarim gatá ka Xòò ba hēé naka X'aigam Jeso Kreste ba hēéthéé tsara koe guua hāa cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthéé méé i gatu cgoa hāa, témé.

⁴⁻⁵Kómr ko, Nqari-tcáóa ne khòè ne wèé ne tsi ma ncàma hāa sa, a ra a ko gataga kóm tsari dtcòmman X'aigam Jesom di ka. Gaa domkar ko tirim Nqari ba qāè-tcaoa máá a ra a ko wèé x'aè ka tiri còrèan q'oo koe tc'èe-tc'èese tsi. ⁶Q'ana tsi hāa, Krestem koe ta wèes gúús qāè sa máàèa sa. Gaa domkar ko còrè, tsari dtcòmman tsi gha c'èe ne cgoa qarika q'aa-q'aaku sa. ⁷Tíi qōèè, Nqari-tcáóa ne di zi tcáó zi tsi kàba-kàbaa. Tseegukaga i tsari ncàmkuan kaisase qāè-tcaokagu tea, a i a qgài-qgai tcáó tea.

Paulo ba ko Onesimo ba kg'uia máá

⁸Nxāatar ga ma Krestem koe kgoarasea xóé a x'áè tsi, tsi èe ko qaase sa kúrú, ⁹igaba ra gha ncàmkuan domka kg'ama dtcàrà tsi tsi kúrú si. Tíi Paulo ra ncéeska kaia, a Jeso Krestem domka qáèa hāa. ¹⁰A ra a ko dtcàrà tsi tirim cóám domka, ncèer kò qáèa a táùan koe hāa kar kò gam dim xòò ba kúrú ba, Onesimo ba. ¹¹Kg'aiam kò tsáá koe káà hùì me e, igabam ncéeska tsáá koe ga hēé naka tíi koe ga hēéthéé kaisa hùian úúa hāa.

¹²Tsáá koer ko tsééa kàbi me, tirim cóám tcáó-c'óáa te di ba. ¹³Qāè tchòàn domkar ncèe táùan koe hàna; gaa domkar kò ncàma hāa, tíi cgoam ga ncèe koe hāa sa, a nxāasega tsáá téé-q'oo koe tsééa máá te. ¹⁴Igabagar cuiskaga cúí gúú ga dtcòm tama tsi hāase kúrú hāa tite. Tc'èe ra ko, kúrú tsi gha qāèan méé i tcáóa tsi q'oo koe guua hāa sa khama, chùiku ka tamase.

¹⁵C'èedaokam kò gaa domkaga xòm x'aèan tsáá cgoa q'aa-q'aaèa hāa, nxāasega tsi gha chòò tamase hāa cgoa me ka, ¹⁶qāàm iise tamase, igaba qāà ba nqáéa hāase, ncàm-ncamsam qōem khama ma. Ncèè tíi koem cgáé ba ii ka ba gha nta noose tsáá koe cgáé ba ii, tsarim qāàm iise naka gataga X'aigam **Nqarim** koe tsáá qōem iise.

¹⁷ A ncèè tsáá ka c'ëem khama tsi kò ko ma sèè te ne méé tsi qāèse hààk-
agu me, tíí ka tsi ga ko hēé khama.

¹⁸ A ncèè c'ëe gúù cg'āem kò kúrú cgae tsia, kana chìbian úú cgae tsia ne méé tsi tíí tcúú koe qaa a. ¹⁹ Tíí Paulo ra ko ncèe gúúan tshàua te cgoa góá máá tsi, a ko máá: “SURUTAR GHA KABI I,” témé. (Cuiskagar tc'ëe-tc'ëesekagu tsi naka máá: kg'òèa tsi cgoa suruta te, ta mééa hāa tite.) ²⁰ Eè, tíí qōèè, ncèes gúús qāè sa X'aigam **Nqarim** domka kúrúa máá te, naka i gha nxāasega tcáóa te Krestem koe k̄aba-k̄abaè.

²¹ Komsana te tsi gha di tcoma ner úúa, a ko nxāata ma góá máá tsi, a

gataga q'ana, káían tsi gha kúrú sa dtcàrà tamar hāan cgoa ga.

²² Gataga méé tsi cg'āè-nquuan kg'ónòda máá te; gatu di còrèan kar gha máàè tu u sar nqòda hāa ke.

²³ Epaferase ba ko tsgámkagu tsi, ncèe ra gam cgoa Jeso Krestem domka qáé-nquus koe xg'ae a qáèèa hāa ba. ²⁴ Xu ko gataga thēé tíí cgoa ko tséé xu ts-gámkagu tsi, Marekoa xu, Arisetarekoa xu, Demasea xu, Luka xu.

²⁵ X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan méé i gatu dim tc'ëem cgoa hāa.

HEBERA NE

Tcgāyas Hebera ne góá mááèa sa

Téé-cookg'ai sa

Tcgāyas Hebera ne di sa kò xg'aes dtcòm-k'g'ao ne di sa góá mááèa, ncēe kò gane di xgàrasean domka tshoa-tshoa a ko gane di dtcòmān aagu ne. Góá-k'g'ao ba kò gane di dtcòmān koe ntcām ne, a ko Jeso Kreste ba tseegu dim Nqari Me e sa x'ái. Nqoana gúūan cgoam ko tseeguan x'ái:

1. Jeso ba chōò tamam Cóa Me e Nqarim di ba, ncēe kò tseegu di kom-sanān xgaa-xgaase ba, Xōòm koe guu a, ēem kò hāa-q'ooa xgàrasean koe. Nqarim dim Cómān iisem, Jeso ba moengelean koe hēé, naka Nciís Qáé-xg'aes di xu porofiti xu hēé, naka Moshem koe ga hēéthēé cgáé Me e.

2. Cām dis kam Jeso ba Nqarim ka nxará tcg'òóèa hāa, chōò tamasem gha peresiti ba ii ka, peresiti xu Nciís Qáé-xg'aes di xu ka cgáé iise.

3. Kaiam Peresitim iisem, Jeso ba tseegu di kgoarasean óágara hāa, me dtcòm-k'g'ao ba gaa domka chibian koe hēé, naka q'áðan koe hēé, naka x'ooan koe hēéthēé kgoaraèa. Nciís Qáé-xg'aes di x'aè kas xg'ao kgoaraku sa x'áíè, igabas ncēeska Jesom koe xg'ara-xg'araèa hāa.

Góá-k'g'ao ba ko dtcòmān di qarian x'ái Iseraele di ne dtcòm-k'g'ao ne di kg'òèan koe, a ko gam di ne nxará-k'g'ao ne ncēeta ma ntcām, dtcòmā hāase ne gha qarika téé sa (11 dim tceem koe). A ba a ko 12 dim tceem koe gam di nxará-k'g'aoan ntcām, gane di tcgáíān ne gha Jesom koe qāea tòó, xháé zi hēé naka qóm zi hēéthēé ēe gha hàà cgae ne zi koe.

Qaa-qaasa kg'uiā ne:

- peresiti, chibi, dàda-mááku, còrè-nquu

- qáé-xg'ae
- dtcòm
- Kreste ba moengele xu ka cgáé Me e (1–2)
- Kreste ba Moshe ba hēé naka Joshuam ka hēéthēé cgáé Me e (3–4)
- Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e (5–7)
- Krestem dis qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8–9)
- Krestem di dàda-máákua ne cgáé e (10)
- Dtcòm sa (11–12)
- Nqari ba ko qāè-tcaokagu zi tséé zi (13)

Kreste ba moengele xu ka cgáé Me e (1–2)

Nqarim dim Cóa ba kaiam ga Me e

1 Ncií kuri kam kò Nqari ba kái xu dàò xu tǎāka xu cgoa porofiti xu tséék-agu a gatá ka tsgōose ga xu cgoa kg'ui, ²igabagam ncēeska còo di x'aèan ka ko Gam dim Cómān koe guu a kg'ui cgoa ta a. Gaam ncēm kò Gam koe guu a nqóó ba kúrú, a wèé zi gúú zi dim q'òò-k'g'ao ba kúrú Me ba. ³Nqarim di x'áà-q'ooa nem ko x'ái, a wèé za ga Nqarim khama ii, a ba a ko wèé zi gúú zi Gam dim kg'uim di qarian ka qgóó. Eēm ko **gatá di** chibian koe q'ano-q'anokuan kúrúā xg'ara kam kò tc'amaka hāam Qarim wèem dim x'òām kg'áòm xòè koe sí ntcōó.

Nqarim dim Cóa ba moengele xu ka kaiā hāa

⁴Ncēes ma Gam dis cg'òè sa ma moengele xu di cg'òèan ka tc'amaka hāa khamagam gaxu dis téé-q'ooos ka tc'amaka hāas téé-q'oo sa mááèa. ⁵Gatagam Nqari ba qanega c'ēm moengele ba bìrí naka máá:

“Tsáá tsia Tiri tsi cóá tsi i, Ra ncēm cām koe guu a tsarir Xōò Ra a,”

témé ta ga hãa,
kanam Nqari ba qanega c'ëem moengele
ba birí na máá:

“gam ka Xòò bar gha ii,
me gha Tirim cóá ba ii,”

témé ta ga hãa khama.

⁶ Igabagam kò Nqari ba ãem ko Gam dim
Cóám tc'ãà di ba nqóóm koe tsééa óá ka
máá:

“Wéé moengelean Nqarim di méé i dqòm
Me,”

témé.

⁷ Moengele xu kam kòò kg'ui nem ko
máá:

“Nqari ba ko Gam di xu moengele xu
kúrú xu tc'ãán khama ii,

a Gam di xu tséé-kg'ao xu kúrú xu c'ëean
di kàru tãman khama ii,”

témé,

⁸ igabam kòò Cóám ka kg'ui nem ko máá:

“Nqari Tseè,

Tsaris ntcõó-q'ooos x'aian di sa

gha chòò tamase hãa.

Tsari ne khòè ne

Tsi ko tchànóm dxòm cgoa
tc'ãà-cookg'ai.

⁹ Eè tchàno ii sa Tsi ncàma hãa,

a èe cg'ãè ii sa hòrea.

Gaa domkam Tsarim Nqari ba, Nqari

Tseè,

Tsáá ka c'ëe xu nqáéa hãase nxará tcg'òó

Tsia,

a qãè-tcaoan di nxúian cgoa ntcãá tcúú

Tsia hãa,”

témé.

¹⁰ A ba a ko máá:

“X'aigaè,

Tsáá Tsia tshoa-tshoases koe nqõó ba
kúrú hãa,

i nqarikg'aian Tsari tshàuan di tséé e;

¹¹ kaàku i gha,

igabaga Tsi gha Tsáá chòò tamase hãa.

Wééan ga gha qgáían khama ma cg'ãa-
cg'anase,

¹² hãaèkom qgáím khama Tsi gha ma
kabèa xg'ae e,

i gha qgáían ko ma hãaè a tcg'òòè

i c'ëean hãaè khamaga ma kabi-kabiè,

igabaga Tsi gha Tsáá èe Tsi ii khama
cúíga ii,

i kuria Tsi chòò tite,”

tam méé.

¹³ Qanegam Nqari ba c'ëem moengelem
kaga máá:

“Ncèe koe ntcõó Tirim x'òàm kg'àòm xòè
koe,

nakar gha nxãakg'aiga sí tsari cg'õo-
kg'aoan kúrú

naka i nqàrè-kg'ama tsi dis ntcõó-q'ooos
koe ntcõó,”

témé ta ga hãa.

¹⁴ Kháé i nxãaska moengelean dùúá?

Kg'amaga xu Nqari ba ko tsééa máá xu
tc'ëe xu u, ncèe Gam ka tsééa óáèa hãa

xu, hàà xu gha khòèan hùì i kgoarasean
hòò ka.

Komsanan dis dqàèku sa

2 Gaa domka méé ta ncèe ta kò kómá
hãa tchòàn kaisase komsana, naka
táá gaan koe tcg'oa na hòè guu. ² **Gatá ka
tsgõose ga xu** kò moengelean ka máàèa
hãa tchòà nea kò kaisa qarian úúá, ne
kò gane èe kò táá komsana a, a táá xùri
i ne kg'ano nea xgàrakuan hòò. ³ Ncèè
èe ne khòè nea xg'ao xgàrakuan táá nx-
anagu, ka ta gha nxãaska gatá ntama
ma nxanagu u, ncèè ncèeta noose kaias
kgoarakus **Jesom koe hãas** cgoa ta kò
tchòà úú tama ne? Ncèem kò X'aigam
Jeso ba kg'aia gaas ka kg'uia hãa, ne
kò èe kò kómí Me ne gaas ka nxàea
tseegukagu sa. ⁴ Nqarim igabagam kò
théé kái zi x'ái zi hée, naka are-aresa zi
gúù hée, naka tãáka qarian hée, naka
Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi ncèe
ne kò Gam di ncàman ka máàèa hãa zi
ka héeéthée ncèe sa nxàea tseegukagu.
Gaa domka méé ta kaisase ncèe tchòàn
komsana.

**Jeso ba Gam kgoarakuan
koe ko úú ta am ga Me e**

⁵Nqari ba ncêe ko hààm nqōóm ncêe ta ko gaam ka kg'ui ba moengelean màà naka i tc'āà-cookg'ai tama khama. ⁶Igabaga i **Nqarim di zi** Tcgāya zi koe c'êe koe góásea hāa a ko máá:

“**Nqariè**, khòè ba díí baa,

Tsi ko gam ka tc'êe-tc'êese,

me khòèm dim cóá ba díí baa,

Tsi tchòà úú cgoa mea?

⁷Xòm x'aè ka Tsi kò

moengelean dis téé-q'ooos ka nqāaka hāa sa máá me,

a Tsi a kò x'ààn hēé naka tcoman hēéthēé dis cába sa cábákagu me,

⁸a kò wèé zi gúú zi

gam di qarian dòm q'oo koe tòóá hāa,”
témé.

Nqari ba kò wèé zi gúú zi **khòèm** di qarian dòm q'oo koe tòóá hāa, si gam di qarian dòm q'oo koe hāa tamas gúú sa káa si i. Igabaga ncêe i ii khama, wèés gúús gam di qarian dòm q'oo koe hāa sa ta qanega bóò tama. ⁹Igabaga ta ko Jeso ba bóò, ncêe kò x'àèan q'oo koe moengelean dis téé-q'ooos ka nqāaka hāa sa máàèa ba, nxāasegam gha Nqarim di cgómkuan koe guu a wèém khòèm domka x'oo sa xám ka. Me kò x'oo sam kò xgàrasea máá domka x'ààn hēé naka tcomkuan hēéthēé dis cába sa cábákaguè.

¹⁰Nqarim ncêe ko wèés gúú sa kúrú, si wèés gúú sa Gam domka hāa, ba i kò qāèa máána hāa, Jeso bam gha kúrú Me xgàrasean koe guu a kg'ano Meas téé-q'ooos koe hāa sa. A ba a kò ncêe sa kúrú, kái ne cóá nem gha kúrú ne x'ààn koe hāa ka. Jeso ba Gaam kgoarakuan koe ko úú nem ga Me e khama. ¹¹Gaam èe ko khòèan kúrú i tcom-tcomsa ba hēé, naka khòè ne èe ko kúrúè a tcom-tcomsa ne hēéthēéa cúis x'áé-q'ooos di ne e. Gaa domkagam Jeso ba ‘Tíí qōe ga tuè’ ta ma

tciia ne ka sau-cgaekaguè tama, ¹²a ko **Nqarim ka** máá:

“Tíí qōe ga ne koer gha Tsari cg'òèan ka kg'ui;

a ra a gha xg'aes q'ane koe téé a ciian cgoa dqòm Tsi,”

témé.

¹³A ba a ko gaia máá:

“Nqarim koer gha Tiri tcoman tòó,”

témé.

A ba a ko gaia máá:

“Ncāa ga Ra a,

Nqarim màà Tea hāa ne cóá ne cgoa,”

témé.

¹⁴Cóá nea c'àòan hēé naka cğàan hēéthēé cgoa kúrúèa hāa ne khòè ne e, khamam kò Gaam igaba thēé khòè ba kúrúse, a ba a kò x'óó, nxāasegam gha x'ooos koe guu a x'ooan di qarian úúa hāa ba kaàkagu ka, ncêe dxāwa ii ba, ¹⁵a ba a kò ncêe sa kúrú, nxāasegam gha gane èe kò wèé kg'òèa ne q'oo koe x'ooos bèe koe qáése hāa ne, gane di q'àòan koe kgoara ka. ¹⁶Tseeguan kagam moengelea nem gha hùì ka hàà tama khama, igabagam Abrahamam ka tsgōose-coa nem gha hàà hùì ka hààraa.

¹⁷Gaa domka i kòo qaase, wèé zi dàò zi koem ga Gam ka qōese ga ne khama ma kúrúè sa, nxāasegam gha Nqarim di tsééan koe kaiam peresitim tcom-tcomsa a cgómkuan úúa hāa ba ii ka, a khòè ne dàò-máákuan kúrúa máá, ne nxāasega gane di chìbian koe qgóóa mááè ka. ¹⁸Gam igabam kò xgàrase, a kúrúa bóòè, khamam gha thēé gane èe ko kúrúa bóòè ne hùì.

**Kreste ba Moshe ba hēé
naka Joshua ba hēéthēé
tsara ka cgáé Me e (3–4)**

Jeso ba Moshem ka kaia

3 Gaa domka méé tu, tíí qōe ga tu tcom-tcomsa tuè, ncêe nqarikg'ai di tciikuan koe hāa tuè, Jesom ka tc'êe. Je-

som ncēe kò Nqarim ka tsééa tcg'òòèa hāa ba, a Kaiam Peresiti ba ii ba, ncēe ta ko Gam ka gatá di dtcòmān nxàea tseegukagu ba. ²Gaam ēe kò nxará tcg'òó Mea hāam koem kò tcom-tcomsa Me e, ēem kò ma Moshe ba ma Nqarim dim nquum wèem koe ma tcom-tcomsa me e khamaga ma. ³⁻⁴Wèem nquu ba khòèan ka tshàòèa hāa, Me Nqari ba wèes gúu sa tshàoa hāa. Me ēem ma nquum dim tshào-kg'ao ba ma nquum ka kaisa tcomkuan hòda hāa khamagam Jeso ba Moshe ba nqáéa hāase tcomkuan hòda hāa. ⁵Moshe ba kò tséé-kg'ao me e, a kò Nqarim dim nquum wèem koe tcom-tcomsa me e, a ba a kò gam di zi tséé zi cgoa Nqarim ka gha hàà kg'uiè zi gúu zi ka nxàea tseegukagu. ⁶Igabagam Kreste ba Nqarim dim nquum koe Gam dim Cóám iise tcom-tcomsa Me e. Ta gatá Gam di ta nquu ta a, ncēè **Nqarim koe** tcoman hēe naka nqòòs ēe ta ko gaas cgoa bóòses koe hēéthēe ta kò qgóóa qaria hāa ne.

Komsana úu taman dis dqàèku sa

⁷Gaa domka méé tu ēem ko Tcom-tcomsam Tc'ēe ba méé a ko máá:

“Ncēe cárn ka ēe tu kòo dòma ba kóm
⁸ne méé tu táá qari-qari tcáo guu,
ēe komsanan úu tama ne kò hēe khama,
ēe ne kòo tchàa-xgòós koe kúrúa bòòè
ka.

⁹Ncēe gatu ka tsgōose ga xu kòo kúrúa
bòò Te koe,

a kò 40 kurian sèè a Tiri tsééan bòò.

¹⁰Ra kò gaa domka ēes qhàò sa xgòá
cgaea hāa,

a Ra a kò máá:

‘Gane di tcáoá ne ko wèè x'aè ka
hoàkaguè,

ne Tiri x'àè-kg'ámān komsana tama,
témé.

¹¹A Ra a kò gaa domka Tiri xgòàn koe
gaise a máá:

‘Cuiskaga ne Tiris sākaguku-q'oos koe
tcana hāa tite,’
témé.”

¹²Q'ana méé tu hāa, tí qōe ga tuè,
naka i cúia tu ga táá cg'āè, a dtcòm úu
tamas tcáo sa úúa hāa guu, ncēe gha
kúrú tu u tu kg'òèa hāam Nqarim koe
tcg'oa sa. ¹³Igaba méé tu wèè cárn ka ko-
rèku, ‘ncēm cárn ba’ ta i kò ko méèes
noose, naka i gha nxāasega táá c'ēe-
kg'áia tu ga cg'āèan ka hoàkaguè naka
qari-qari-tcúúè guu. ¹⁴Ncēè Nqarim koe
ta kò ko qarika tcom, ncēe ta kò ko kg'aia
hēe khama a síf chòò-q'oos koe tcāà ne ta
gha Krestem koe xg'aea hāa. ¹⁵Ncēe i ma
Nqarim dis Tcgāyas koe ma góásea hāa
khama a ko máá:

“Ncēm cárn ka tu kòo Nqarim di dòmān
kóm

ne méé tu táá gatu ka tsgōose ga xu
Nqari ba kò komsana tama xu
khama ma qari-qari tcáo guu,”
témé.

¹⁶Kháé díi ga nea ēe kò dòma ba kómā
hāa igaba kò táá komsana Me ne? Gane
ēe kò Egepeto koe guu a tcg'oara hāa
ne tama ne gáé kò ii, wèéa ne ncēe
kò Moshem ka tc'āà-cookg'aièa hāa ne?

¹⁷Kháé ba kò Nqari ba díin 40 kurian
xgòá cgaea hāa? Gane ēe kò cg'āèan
kúrúa hāa ne tama nea gáé kò ii, ncēe
i kò gane di tc'áróan tchàa-xgòós koe
x'óóku ne? ¹⁸Kháé ba kò díi ga ne koe
gaise, ncēm kò birí ne a máá, Gam dis
sākagukus-q'oo koe ne cuiskaga tcana
hāa tite témé ne? Gane ēe komsana tama
ne koe cúí ga a. ¹⁹Si kò ncēes gúu sa x'ái
ta a, dtcòm úu tamas domka ne kò táá
sākagukus-q'oo koe tcāà sa.

4 Gam dis sākaguku-q'oos koe tcāàn
dis nqòòkaguku sa hāa, ke méé ta
q'ana hāa naka i cúia ta ga táá gaa koe
tcāàn ka tààè naka kháóka qàua hāa guu.
²Qāè tchòà ne kò hàà cgae ta a ke, ēe i
kò ma síf cgae nea khamaga ma, igaba
ēe ne kómā hāa kg'uiā nea kò gane koe

cgáé tama, ãe ne ko kóm m ka ne kò táá dtcòm m khama. ³Ncêe sa ko máá, ãe dtcòma hãa ta gha ães sãakaguku-q'oos koe tcãà, témé. Nqari ba kò máá:

“Tiri xgòàn koer gaisea hãa,

cuiskaga ne gane

Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hãa tite sa,”

témé khama. Eêta i kò ma Gam di tsééan nxãakamaga nqòóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga xg'ara hãa, me kò sana hãa igaba.

⁴7 dim cárn ka i **Nqarim di zi** Tcgãya zi koe c'êe koe goásea hãa a ko máá: “Nqari

ba kò 7 dim cárn ka Gam di tsééan wéé

koe sana hãa,” témé khama. ⁵A ba a kò

gaicara ncêem qgãm koe máá: “Cuisk-

aga ne Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana

hãa tite,” témé. ⁶Gane ãe kò tc'ãa a qãè

tchòàn kóm nea kò táá dtcòm, khama

ne kò gane di komsana taman domka

gaas sãakaguku-q'oos koe táá tcãà. Ne

c'êe ne hànaa, tcãà sa kgoara mááèa hãa

ne. ⁷Gaa domkam kò Nqari ba gaicara

c'êem cárn ba tòó, “Ncêem cárn ba” ta

ko ma tciiè ba. Kái xu kuri xu qãá q'oo

koem kò Dafitem koe guu a kg'ui, ncêe i

nxãakamaga **Nqarim di zi** Tcgãya zi koe

ma nxãèèa hãa khamaga ma a máá:

“Ncêem cárn ka tu kòo dòmà ba kóm,

ne méé tu táá tcáóa tu qari-qari guu,”

ta ko méé e.

⁸Ncêe Joshuam kò xg'ao sãakaguku-

q'oo sa máà nea hãa, nem ga kò Nqari

ba táá kabise a kháóka c'êem cárn ka

kg'uia hãa. ⁹Gaa domkagas Nqarim di ne

khòè ne koe Sabata dis sãakaguku-q'oo

sa téé-tée. ¹⁰Dím wèem ãe ko Nqarim

dis sãakaguku-q'oos koe tcãà ba ko gam

di zi tséé zi koe sãa khama, ãem kò ma

Nqari ba Gam di zi koe ma sana hãa

khamaga ma. ¹¹Ke méé ta gaa domka

ncêes sãakaguku-q'oos koe tcãàn x'ãà

máá, naka taa nxãasega táá x'óóku guu,

ncêe ne kò gane ma gane di komsana

taman domka ma x'óóku khama ma.

¹²Nqarim dim kg'ui ba kg'òèa hãa, a ko tséé khama, a wéé za ga ntcõe-

kg'ám ntcàum ka kaisase ts'èè me e, a

ko khòèan koe qhàea tcãàse, a tcáó sa

hèé naka tc'èe ba hèéthéé gáda q'aa, a

q'amku-q'oo zi hèé naka tcgaèan hèéthéé

q'aa-q'aa, a ba a ko tcáós di cauan

hèé naka tc'èe-kg'ámnan hèéthéé bóda

tcg'dó. ¹³C'ees gúus Nqarim tcgái-q'oo

koe chómsea hãas ga sa kàà si i, wéés

gúus ãe kúrúèa hãa sa nqámnan koe téé-

tée a ko tcgái-q'ooa ba koe hòòse, Gaam

ncêe Gam koe méé ta xõara mááse ba.

Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e (4:14–7:28)

Jeso ba kiam peresitim tc'amaka hãa Me e

¹⁴Q'ana ta hãa, kiam peresitim

tc'amaka hãa ba ta úúa hãa sa, Jesom

ncêe Nqarim dim Cóa ba, ncêe kò

nqarikg'aian nqáé a Nqarim cookg'ai

koe sí hãa ba. Ke méé ta ncêe ta nxàea

hãa dtcòmnan qarika qgóó. ¹⁵Kaiam

peresitim gatá di kg'amkan koe

thòò-xama máá ta a tama ba ta úú tama

khama, igabaga ta kiam peresiti ba úúa

hãa, ncêe kò ãe ta gatá ma kúrúa bóðèa

hãa khamaga ma wéé za kúrúa bóðè ba,

igaba kò táá chibi kúrú ba. ¹⁶Ke méé ta

gaa domka kgoarasea hãase Nqarim dis

ntcõó-q'oos x'aian dis koe cúu-cuuse,

ncêe cgómkuan hãa koe, nxãasega ta

gha gaa koe thòò-xama-máákuan hèé

naka cgómkuan hèéthéé hòò, ncêe gha

hùi ta a, qaa a ta ko x'ae ka.

5 Wèem kiam peresitim ncêe khòè

ne xg'aeku koe guu a nxará tcg'dòèa

ba nxará tcg'dòèa hãa, khòè nem gha

nxãasega Nqarim cookg'ai koe tééa máá,

a gane téé-q'oo koe chibia ne domka

aba zi hèé naka dàda-máákuan hèéthéé

tcg'dóa máá ne ka. ²Gaam igabam

kg'amka me e, khamam ko gane ãe cúu

gúu ga c'úua hãa a ko tsãa ne cgoa

tc'ause tséé. ³Gaa domka i ko qaase, khòè ne di chìbian domka hēé, naka gam di chìbian domka hēéthēém gha dàòà-máákuan kúrú sa.

⁴I cúí khòè ga ncēes tcomku sa séèa máásea hāa tite, igabam Nqarim ka tci-ièa hāa, ncēm kò ma Arone ma tci-ièa hāa khamaga ma. ⁵Krestem igabam kò táá kaiam peresiti bam gha kúrú ka kaik-aguse, igabam kò nxárà tcg'òòè Gaam ēe ko máá:

“Tiri Tsi Cóa Tsi i;

Ra ncēe cárú koe guu a Tsarir Xòò Ra a,”
témém ka.

⁶Ncēm ko c'ēe qgàl koe kg'ui a ko máá:

“Chòò tamase Tsi peresiti Tsi i,
Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”
témé.

⁷Jesom di kg'òèan nqòómkg'ai di koem kò còrèan hēé naka dtcàràn hēéthēé q'aua kg'aeon cgoa nxàea tcg'òò, Gaam ēe x'ooan koem gha kgoara Me di qarian úúa hāam koe, a ba a kò Nqari bam q'áòà hāa domka komsanaè.

⁸Gatàm kò ma Cóa ba ii, igabam kò ēem ko xgàrasea máás koe guu a komsanan xgaa-xgaase. ⁹Eēm hààraa máána hāa sam ko kúrúa xg'ara kam ko chòò tamas kgoaraku sa wèéa ne ēe ko komsana Me ne koe óága. ¹⁰A ba a kò kaiam peresiti bam gha ii dis ntcòó-q'oo sa Nqarim ka máàè, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

Dqàèkus dtcòman aagu di sa

¹¹Káí zi gúú zi xae ga ncēes gúús ka nxàe, igaba xae ga ma bìrìa tchàno-tchano tu u sa qari si i, kómá tu q'áa tama khama. ¹²Ncēe x'aè ka tu ga kò xgaa-xgaa-kg'ao tu ii, igaba tu ko c'ēm khòèm tseegu dis tshoa-tshoase-q'ooos Nqarim di kg'uían di sa gha gaicara xgaa-xgaa tu u ba qaa. Bñan tu ko qaa, a qari tc'òoan qaa tama. ¹³Wèém khòèm ēe ko bìñan cgoa xáròè ba qanega cg'áré me e khama,

a tchànoan dim kg'ui ba xgaa-xgaan ka kg'anoè tama. ¹⁴Igaba i qari tc'òoan kaia ne di i; nxàakamaga ne kò kúrú xám m khama ne ko ēe qàè ii sa ēe tshúú iis koe q'aa-q'aa.

6 Gaa domka méé ta tc'àà di zi gúú zi ēe ta kò Krestem ka xgaa-xgaase zi tcg'oara guu naka taa còoka kaia qòò. Táá méé ta gaicara tshoa-tshoase-q'oo sa tshào guu: kàà hùì zi tséé zi koe tcóósean di sa, naka Nqarim koe dtcòman di sa hēé, ²tcguù-tcguukuan ka xgaa-xgaakuan di sa hēé, naka tshàuan tòó cgaekuan di sa hēé, naka x'ooan koe téean di sa hēé, naka chòò tamas xgàrakus di sa hēéthēé e. ³Nqarim kòo kgoara máá ta a ne ta gha ncēes gúú sa kúrú.

⁴⁻⁶Ka nea ga ntama ma gane ēe kò gane di dtcòman aagua hāa ne kabise a gaicara tcóóse? Gane ncēe kò c'ēe x'aè ka Nqarim di x'áàn máàè, a kò nqarikg'ai di aban xám, a kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba máàè, a Nqarim dim kg'uían di qàèan hēé naka hààko x'aèan di qarian hēéthēé xám ne, ncēe ko gane di dtcòman aagu ne. Thamka tama i hāa, chìbian koe tcóósean koe ne gha úúè sa. Nxàata i kò ii ne ne gha kò Nqarim dim Cóa ba gaicara xgàua mááse, a ko saucgae sa tcàà Me khama.

⁷Ncèè nqòóm kò ko gam koe ko ntcàa túú tshàan ko kg'áà, a ēe ko gaam koe xhàrà ne tc'òoan cgoa hùì nem ko Nqarim koe ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò. ⁸Igaba ēem kòo dxàman hēé naka tc'ēese tama tsòman hēéthēé ka tsòm cgaèè nem kàà hùì me e, a ba a cg'úfkuan ka tééa máàèa, a ba a gha còo dis ka dàòè.

⁹Ncàm-ncamsa tuè, ncēeta xae ga ko ma kg'ui igaba xae cgáé zi gúú zi kgoarasean di zi koe gatu koe kaisa tcoman úúa hāa. ¹⁰Nqari ba tchàno Me e, a cuiskaga ēe tu kúrú hāa tsééan hēé naka ēe tu Nqari ba x'áía hāa ncàmkuan hēéthēé c'úúa hāa tite. Ncēe tu kò tcom-

tcomsa ne kúrúa máána hãa, a tu a ko qanega tsééa máá ne ka. ¹¹ Kaisase xae ko tc'ée, gatu ka c'ēm wēm gha ncēe zi gúù zi koe tc'aa tcáo sa, nakam gha nxàakg'aiga còo dim x'aè ba síí hàà, naka tu gha nxàasega ēe tu nqòda hãa zi gúù zi ka cg'oè-cg'oeè. ¹² Kg'amka tu gha ii sa xae tc'ée tama, igaba xae ko tc'ée, gane ēe kò dtcòm sa hēe naka qád tcáo sa hēéthēe sara koe guu a Nqarim ka ne nqòðkaguèa hãa zi gúù zi máàè ne tu gha serè sa.

Nqarim dis nqòðkaguku sa tseegu si i

¹³ Eēm kòo Nqari ba Abrahamama ba nqòðkagu, kam kò Gam ka Gam dis cg'òès ka gaise, cúí khòè ga káà a khama Nqarim ka kaia a, gaan kam gha gaise e, ¹⁴ a máá: “Tseegukar gha ts'ee-ts'ee'kg'ai tsi, a kái tsgòo-coan máá tsi,” témé. ¹⁵ Me kò Abrahamama ba qád tcáoan cgoa qãà, a ba a kò ncēm dàòm ka ēem kò Nqarim ka nqòðkaguèa sa hòò.

¹⁶ Khòèa ne ko kuri ēe gaan ka kaia hãan ka gaise, si ko gaise sa ēe ko nxàèè sa qari-qari a wèè ntcoekuan ga kaàkagu khama. ¹⁷ Gane ēem ko nqòðkagua hãa[‡] nem ko Nqari ba qãèse x'ái kg'oana, Gam di tséé-kg'áña nem cuiskaga kúrúa kabi tite sa. Gaa domkam kò Gam dis nqòðkaguku sa gaisean cgoa càù. ¹⁸ Nqari ba cuiskaga tshúù-ntcòan nxàe tite. I **Gam di nqòðkagukuan hēè naka gaisean hēéthēéa** cáñ sara gúù sara kúrúa kabiè tite sara a. Nqarim koe ta bèea síía hãa, **qãè qgái koe ta gha hãa ka**. Gam di nqòðkagukuan méé i qarika korè ta a, naka ta gha nxàasega cookg'aia ta koe hãas nqòð sa qgóóa qari. ¹⁹ Tcáoá ta ko qgóóa tòós gúùs[¶] khama ta ncēes nqòð sa úúa hãa. Ncēes nqòð sa ko còrè-nquum nqarikg'ai koe hànám

q'ane koe síí, qgáím q'aa-q'aakom di c'ēe xòèan koe. ²⁰ Ncēe Jesom gatá téé-q'oo koe tcana hãa koe, Gam ncēe gatá ka tc'aa a qòda hãa ba. A ba a kò chòò tamase kiam peresiti ba kúrú, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

Peresitim Meleki-seteke ba

7 Ncēm Meleki-seteke ba kò Salema dim x'aiga ba ii, a kaisase tc'amaka hãam Nqarim dim peresiti me e. Eēm kò Abrahamama ba x'aiga xu ncòos koe tàà, a ko kabiè kam kò Meleki-seteke xg'ae cgoa me a ts'ee-ts'ee'kg'ai me. ² Me kò Abrahamama ba **ēm kò ncòoan koe sèèa hãa** gúùan wèè koe cúís tshàu-q'oo sa máà me. Tc'aa dis kas ko Meleki-setekem dis cg'òè sa nxàeas kò kabiè ne máá: “Tchànoan dim x'aiga ba,” témé, me kò gataga Salema dim x'aiga ba ii, si ko nxàa sa máá: “Tòòkuan dim x'aiga ba,” témé. ³ **Gam ka góósea hãa gúù ga káà a:** kg'áò xòda ba ka ga hēè kana dxàe xòda ba ka ga hēè kana qhàda ba ka ga hēéthēe e, ábàèam hãa kana x'óóam hãa cáñ gam úú tama, igabam kò Nqarim dim Cóm khama ii, a ba a chòò tamase peresiti me e.

⁴ Tc'ée-tc'ēese naka bóò ntam ma kaia hãa sa, gatá ka tsgòosem Abrahamam ga ba kò ēem kò ncòos koe tàà a sèèa hãa gúùan ka cúís tshàu-q'oos dian máà me koe ga. ⁵ Xu kò ēe xu khòè xu Lefim dis x'áé-q'oos di xu, ncēe peresiti ii xu ka i ko x'áèan koe qaase, cúís tshàu-q'oo sa xu gha Iserale di khòèan (ncēe gaxu di qòean) koe sèè sa, gatà ne ma gane igaba thēé Abrahamam ka tsgòose-coa ne e igaba. ⁶ Meleki-seteke ba kò Lefim dis x'áé-q'oos koe guu tama, igabagam kò Abrahamam koe cúís tshàu-q'oo sa sèè, a kò ts'ee-ts'ee'kg'ai me, Abrahamam ncēe

[‡]6:17 gane ēem ko nqòðkagua hãa - Gerika sa ko máá: “gane ēem ko nqòðkagua hãa ne gha máàè e,” témé.

[¶]6:19 qgóóa tòós gúù sa - Gerika sa ko máá: “ankare” témé. Ankare sa skepe sa ko qgóóa tòós gúù si i.

kò **Nqarim ka gúù zi** nqòòkaguèa hãa ba. ⁷Ntcoekuè tama ia, èe nqãaka hãa ba ko kuri èe kaia hãam ka ts'ee-ts'eekg'aiè sa. ⁸**Peresiti xu** kò ko cúís tshàu-q'oo sa máàè. Igaba xu gha wèè xu peresiti xu x'óó, **Meleki-setekem** cúím oose, si ko **Nqarim dis Tcgáya sa** nxàea tseegukagu, kg'òèam ko hãa sa, témé khama. ⁹Kg'amaga ta ga kg'ui a máá, Lefim ncèe ko **gam ka tsgõose-coa ga ne ka** ncèe ko tshàu-q'ooos dian máàè ba kò Abrahamam koe guu a **Meleki-seteke ba** cúís tshàu-q'oo sa tcg'òóa máá, témé. ¹⁰Eëm kò Meleki-seteke ba Abrahamam cgoa xg'ae kam kò Lefi ba qanega ábàè tama khama, igaba **ncèe tchànose ta kò ko nxàe e**, nem kò gam ka tsgõosem Abrahamam dim tc'áróm koe hãa.

Jeso ba Meleki-setekem khama ii

¹¹Moshem di x'áèa ne ko máá, peresitian méé i Lefim dis x'áé-q'ooos di khòèan ii, témé, **i kò ncèean Aronem di x'áè-k'g'áman ga a thée**. Igaba i kò Lefim di peresitian táá gaan di tsééan **chòò tama qgóóa-máákuan óága di** xg'ara-xg'ara, khama i kò ko qaase, c'èem peresitim Meleki-setekem di x'áèan koe guuam ga hãa sa, Aronem di x'áèan ka tamase. ¹²Ncèè peresiti xu ko ma tóóa xùrikus kò ko kabìè ne méé i gataga thée x'áèan góá kabìè. ¹³**Gatá dim X'aigam** ncèe zi gúù zi ko Gam ka nxàèè ba táás qhàòs di Me e khama, i qanega cúí khòè ga Gam dis qhàòs koe guu naka altaram koe tséé ta ga hãa. ¹⁴Q'áasea i hãa khama, X'aiga ba Juta dis qhàòs koe guua hãa sa, me kò Moshe ba èes qhàòs kam ko kg'ui ka táá cúí gúù ga peresiti xu ka nxàe.

¹⁵Ncèè c'èem peresitim Meleki-setekem khama iim kò hòdsea hãa, nes ko **ncèe xae ko nxàe sa** qãèse x'áise: ¹⁶khòèan di x'áèan kam kò táá peresiti ba kúrú, igaba chòò tamasa kg'òès di qarian ka a khama. ¹⁷**Nqarim dis**

Tcgáya sa ko ncèe sa nxàea tseegukagu a ko máá:

“Chòò tamase Tsi Peresiti Tsi i, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,” témé khama.

¹⁸Kg'aika di x'áèa ne kg'amka a, a káà hùì i khama i kò tcg'òòè. ¹⁹Moshem di x'áèa ne kò táá Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara khama. Igabagam ncèeska Nqari ba cgaés nqòò sa óágara máá taa hãa, ncèe ta gha gaas koe Nqarim koe cùu-cuuse sa.

²⁰**Nqari ba** kò gaisean tséékagu. C'èe xu peresiti xu kò táá gaisean cgoa peresitian koe tòòè, ²¹igabam kò **Jeso ba** gaisean cgoa peresiti ba tòòè, èem kò Nqari ba birì Me a máá:

“X'aigam **Nqari** ba gaisea hãa, a cuiskaga tc'èea kabia hãa tite, Tsi gha chòò tamase Peresiti Tsi i,” témé ka. ²²Ncèes gaisés domka ta tseegukaga q'ana hãa, Jeso ba gha cgaés qáé-xg'aes èe nxàèèa hãa sa kúrú sa.

²³X'oo sa kò ko peresiti xu xgáè-kg'am xu táá hãa, **c'èe xu ko x'óó ne xu kò ko c'èe xu tòòè khama**. Gaa domkaga xu kò kái xu peresiti xu hàna hãa. ²⁴Igabam ko **Jeso ba** Gam dis tséés peresitian di sa chòò tamase kúrú, chòò tamases gha hãa khama. ²⁵Gaa domkam qarian úúa hãa, wèèa ne èe ko Gam koe guu a Nqarim koe cùu-cuuse nem gha chòò tamase kgoara di i, còrèam gha máá ne kam chòò tamase kg'òèa hãa khama.

²⁶Kg'ano-kg'anosa a, èeta iim peresitim kaia ba ta ga úú sa: ncèe tcomtcomsa, a chìbi úú tama, a q'ano, a chìbi-kg'ao ne cgoa q'aa-q'aaèa, a nqarikg'ai ka tc'amaka kaikaguèa ba. ²⁷C'èe xu kaia xu peresiti xu khamam ii tama; i Gam koe qaase tama, wèè cáím kam ga kg'aia gam di chìbian domka dàò-mááku sa kúrú a nxàwa khòè ne domka c'èe sa kúrú sa. Cúís dàò-mááku sam kò wèè khòèan di si i domka cúí q'oro kúrú, èem ko dàò-máákus iise tcg'òòse ka

khama. ²⁸Moshem di x'áèan koe i ko guu a kg'amka khòèan nxárá tcg'òóè a kaia peresitian kúrú; igabam kò kg'uim gaisean di ba ncèe kò x'áèan ka kháóka hàà ba Cóa ba nxárá tcg'òó, ncèe ko chòò tamase Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara ba.

Krestem dis qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8–9)

Kreste ba kaim Peresiti Me e

8 Cgáés gúús ncèe koe xae ko nxàè sa ncèe si i: kaim peresiti ba ta úúa hàà, Qarim wèém dim kg'àòm x'òàm xòè dis ntcòó-q'ooos x'aian dis koe nqarikg'ai koe ntcòóa-ntcòe ba, ²ncèe kaisase tcom-tcomsam còrè-nquum koe Tséé-kg'ao ii ba, tseegu dim nquum Nqarim ka kúrúèa ba, khòèan ka tamase.

³Wèém peresitim kaia ba nxárá tcg'òóèa hàà, nxáasegam gha aba zi hée naka dàòà-máákuan ko kúrúè zi kg'oo-coa zi héeéthéé Nqarim koe úú ka. Gatà iim dàòm ka i ko qaase, gataga méém théé gatá dim Peresiti ba **Nqarim cookg'ai koem gha** úús gúù sa úúa hàà sa. ⁴Ncèè nqòómkg'ai koem kò xg'ao hàna hàà, nem ga xg'ao peresiti tama, aba zi ko tcg'òó xu peresiti xu c'èe xua hàna hàà khama, Juta ne di x'áè-kg'ámnan ko gatà méé domka. ⁵Eè xu ko kúrú tsééan peresiti dia nqarikg'ai koe ko kúrúèan khamaga ii, a gaan di sòm-c'ana a. A ncèe i kò Moshem ka ii khamaga ii. Eèm kò xgàùèkom còrè-nquu bam gha Moshe ba kúrú dim x'aè ba hàà kam kò Nqari ba q'áakagu me a máá: “Kúrú méé tsi nakas wèés gúù sa èe tsi kò xàbim tc'amkg'ai koe x'áíèa hàas khama ii,” témé. ⁶Igabagam ncèeska Jeso ba Nqari ba hée naka khòè ne héeéthéé xg'aeku koe téé-tée, a ncèem dàòm ka nciís qáé-xg'aes ka cgáé sa kúrúa hàà. A ba a gataga théé gaxu dis tséés ka cgáé sa máàèa hàà. Eèm ko

Nqari ba kábas qáé-xg'ae sa kúrú, kam kò nciís qáé-xg'aes di zi gúù zi ka cgáé zi **khòè ne** nqòòkagu khama.

⁷Ncèè tc'áà dis qáé-xg'aes kò xg'ao káà chibi sa ii, nes ga kò xg'ao cám di sa táá qaaèa hàà khama. ⁸Igabagam kò Nqari ba Gam di ne khòè ne koe chibian hòò, a ba a kò kg'ui cgoa ne a máá:

“Bóò, x'aè ba gha hàà,

Iseraele di ne khòè ne hée naka Juta di ne khòè ne héeéthéé

cgoar gha kábas qáé-xg'ae sa kúrú ba.

⁹Si ncèes qáé-xg'aes kába sa cuiskaga nciís qáé-xg'aes khama iia hàà tite.

Gane ka tsgòose ga xu cgoar kò kúrúa hàà sa,

èer kò qgòó x'òà xu a tc'áà-cookg'ai xu, a Egepeto koe tcg'òó xu ka.

Qáé-xg'aes èer kò máà nea hàas koe ne ko tcom-tcomsa tama

khama ra kò Tíí X'aiga ra táá nqábé ne.

¹⁰Igaba hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra

Iseraele di ne khòè ne cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncèe sa:

Tc'èea ne q'oo koer gha Tiri x'áè-kg'ámnan tcáà,

a Ra a gha tcáóa ne q'oo koe góá tòó o.

Gane dim Nqari bar gha ii, ne gha Tiri ne khòè ne ii.

¹¹Me cuiskaga díim ga ba gane xg'aeku koe tée

naka gam ka c'èe ba xgaa-xgaa hàà kana birí mea hàà naka máá,

'X'aiga ba méé tsi q'ana hàà' téméa hàà tite.

Wèèa ne ga gha q'áa Tea hàà khama,

cg'árém koe guu a tshoa-tshoa

a síí kaim koe chòò koe.

¹²Gane di chibian koer gha thòò-xama máá ne,

a cuiskaga gaicara gane di chibian ka tc'èe-tc'èesea hàà tite khama,”

tam méé.

¹³Eèm ko máá, ncèes **qáé-xg'ae** sa kába si i, témé kam ko Nqari ba máá,

tc'ää di sa ncii si i, témé. Si gha gúús ãe ncii a cg'aa-cg'amasea hãa sa kháóa cgáéga kaà.

**Nqõómkg'ai koe hëé naka
nqarikg'ai koe hëéthëé còrèa ne**

9 Tc'ää dis qáé-xg'ae sa kò khóèan méé i ga ko ma còrè di x'áè-kg'áman úúa hãa, naka còrèèkom qgái ba hëéthëé e. ²Còrè-nquum **cám q'oo** ba kò kúrúè, me kò tc'ää dim q'oo ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúús ko tòòès gúú sa hëé, tafole ba hëé, naka ts'ee-ts'ee'g'aièa hãa péréan hëéthëé úúa hãa. Me kò gaam qgái ba, 'Tcom-tcomsam qgái ba' ta ma tciè. ³Me kò còrè-nquum di tsara q'oo tsara ko q'aa-q'aam qgái ba hàna, ncèe kò gam qáá koe cam dim q'oo ba úúa hãa ba, me kò gaam q'oo ba 'Kaisase tcom-tcomsam qgái ba' ta ma tciè. ⁴A ba a kò gautan cgoa kúrúèam altaram qãè hnhm xg'ãò gúúan ko gaam koe dàdè ba hëé, naka gautan cgoa tcgàùèam káá-dxoom qáé-xg'aes di ba hëéthëé úúa hãa. Me kò gaam káá-dxoo ba q'ooa ba koe gautan cgoa kúrúèam kubi-dxoom tc'ooan⁸ kò úúa hãa ba hëé, naka Aronem dim dxòm ncèe kò tçaran ka tsòm cgaèèa ba hëé, naka tafole di sara nxóá sara tcaba sara, ncèe kò x'áè-kg'áman gasara koe góá tòòèa hãa sara hëéthëé úúa hãa. ⁵Gaam káá-dxoom qáé-xg'aes dim tc'amkg'ai koes kò sere-seres cam mongele tsara x'àan di tsara di sa hàna, Kherubime ta ko ma tciè tsara, ncèe kò tcgàmà tsara cgoa kò qgóóa-máákuan dis ntcóó-q'oo sa qábìa tcana hãa tsara. Igabaga ta ncèeska ncèe zi gúú zi ka qáòse kg'uia hãa tite.

⁶Wèè zi gúú zia kò ko ncèem dàòm ka kg'ónòè. Xu kò peresiti xu wèè x'aè ka tchàa dim còrè-nquum, tc'ää dim q'oo koe tcää a gaxu di tséan kúrú. ⁷Igabagam kò ko cam dim q'oom koe, ka-

iam peresitim cúim ga ba kurim q'oo koe cúí q'oro tcää. A ba a kò ko **wèé x'aèan èem ko tcää ka** gabá hëé naka khóè ne c'úúa hãase kúrúa hãa chìbian hëéthëé domka síí ko tcg'òò c'áòan cgoa tcää. ⁸Me kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba ncèem dàòm ka x'ái, kaisase ts'ee-ts'ee'g'aièam qgám koe ko síim dàò ba qanega xgob-ekg'ammè ta ga hãa sa, còrè-nquum tc'ää dim hãas noose. ⁹Si ncèe sa x'ái si i ncèem x'aèm koe ko úú ta a sa. A sa a ko x'ái, ãe tcg'òòèa hãa zi aba zi hëé naka máaku zi hëéthëéa cuiskaga còrè-kg'aom di tcáóan tchàno-tchanoa hãa tite sa. ¹⁰Kg'amaga zi x'áè-kg'ám zi i, tc'oo sa hëé, kg'áa sa hëé naka táaka zi dàò zi q'ano-q'anosean hëéthëé di zi. A zi a tcáós q'oo di tama zi x'áè-kg'ám zi i, ãe x'aè ka cúí kò ko tséé zi, Me gha nxáakg'aiga síí Nqari ba wèè zi gúú zi kaba-kaba.

¹¹Igabam kò Krete ba kiam peresitim khama ma hàà, qãè zi gúú zi ncèe hààra hãa zi di ba. A ba a kò còrè-nquum ka kaia a kaisase tchàno iim **còrè-nquum** koe tcää, ncèe khóè tshàu ka tshàòè naka ncèem nqõómkg'ai di tama ba. ¹²Piri kana ghòè-coan di c'áòan cgoam kò táá tcää, igabam kò cúí q'oro hëé naka cò di sa hëéthëé Gam di c'áòan cgoa kaisase tcom-tcomsam qgám koe tcää, a èem dàòm ka chòò tamas kgoaraku sa óá. ¹³Ncèè pirian hëé, naka ghòè-xòdan hëéthëé di c'áòan hëé naka ghòè-coan di tháúan hëéthëé kò ko q'ano tama khóèan koe cgáìè a cgàa ba q'ano-q'ano, **i khóèan kabise a gaicara X'aiga ba còrè**, ¹⁴ne ia gha nxáaska Krestem di c'áòan nta noose q'ano-q'ano ta a! Gam ncèe kò chòò tamam Tcom-tcomsam Tc'èem ka Nqarim koe káà chìbi iise máase ba, a kò x'ooan koe ko úú zi tséé zi koe gatá di tcáóan q'ano-q'ano ba, nxáasega ta gha kg'òèa hãam Nqari ba kúrúa máá ka.

⁸9:4 tc'ooan - Gerika sa ko "mana ne" témé.

¹⁵ Gaa domkam **Kreste ba** kabas qáé-xg'ae sa óágara hãa, ncëem gaas koe khòè ne hëé naka Nqari ba hëéthëé xg'aeku koe téé-tëe sa, nxãasega ne gha gane ëe tciiëa hãa ne nqòðkaguèa hãas gúús ëe x'óóa guuèa sa chòð tamase q'òò ka. Me Kreste ba x'óóa hãa, nxãasega ne gha **gaa ne khòè ne** tc'ää dis qáé-xg'aes koe kúrúsea hãa chibian koe kgoaraè ka.

¹⁶ Eë x'óóa hãam khòèm ka góá a qaùèa hãas tcgãyas, ncëe gam di kg'uiian úúa hãa sa méés x'óóam hãa sa x'ái naka saa nxãwa tséékaguè. ¹⁷ Tcgãyas ëe x'óóa hãam khòèm di x'àè-kg'ámán úúa hãa sa, ëem khòèm kòò x'óó ne cúígas tséé ga si i khama, igaba ëem khòèm kg'òèa hãas nooses kàà qari si i. ¹⁸ Gaa domkas kòò tc'ää dis qáé-xg'ae sa c'áðan ntcãaguè tamas cookg'ai koe kàà qari si i. ¹⁹ Gaa domkam xg'ao ko Moshe ba ëem kòò ncãa wèé ne khòè ne wèém x'àè-kg'ám ëe x'áèan koe guua hãa ba xгаа-xгаа xg'ara ne, ghòè-coan hëé, naka pirian hëéthëé di c'áðan séè a tshàan cgoa tcg'omea xg'ae, a qáðm hiim hisopo ta ko ma tciiè ba hëé naka ncoàm x'ábà ba hëéthëé tséékagu a tcgãya sa hëé naka wèé ne khòè ne hëéthëé gaan cgoa cgái, ²⁰ a ba a máá: “Eëm kòò Nqari ba x'áè tu u, a máá, qgóóa tu qari témés qáé-xg'ae **sa ko tc'ámà-tcëekg'am** c'áðan ga a ncëe e,” témé. ²¹ A ba a kòò thëé gaam dàðm ëem cúím kaga c'áðan cgoa xgàùèkom còrè-nquu ba hëé naka wèé zi gàba zi ëe kòò còrèan koe tséékaguè zi hëéthëé cgái. ²² Tseeguan kaga i ko x'áèan koe qaase khama, wèés gúús gha c'áðan cgoa q'ano-q'anoè sa (igaba zi kòò c'ëe zi gúù zi c'áðan cgoa q'ano-q'anoè tama), i c'áðan kòò ntcãaguè tama ne i chibian di qgóóa-máákuan kàà a.

Krestem dis dàða-mááku sa ko chibian séèa tcg'òó

²³ Gaa domka i kòò qaase, gúù zi **ncëe nqòðmkg'ai koe hàna**, a nqarikg'ai

koe hàna zi di sòm-c'ana ii zi ga ncëeta ii dàða-máákuan cgoa q'ano-q'anoè sa. Igabaga zi ko nqarikg'ai koe hàna zi gúù zi **nqòðmkg'ai di** dàða-máákuan ka cgáéan qaa. ²⁴ Kreste ba kòò táá khòèan tshàu ka kúrúèam còrè-nquum, ncëe tseegu dim còrè-nquum nqarikg'ai koe hànam dim sòm-c'ana iim koe tcãà khama, igabam kòò nqarikg'ai koe tc'áró síí, a ba a ncëeska gatá domka Nqarim cookg'ai koe hãa. ²⁵ Gatagam kòò táá nqarikg'ai koe síí, nxãasegam gha téé a gaa koe kái q'oro dàða-máákus iise tcg'òóse ka, ncëem ko kuri kaiam peresiti ba hëé khama, ëem ko wèém kurim ka kaisase tcom-tcomsam qgám koe tcãà a c'áðan ncëe gam di tama úú ka. ²⁶ Nxãata i kòò ii nem ga kòò xg'ao nqòóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga guu a kái q'oro xgàrasea hãa khama. Igaba ncëe i ii khama, cúí q'orom x'áísea hãa x'áèan chòð-q'oo koe, nxãasegam gha dàða-mááku sa tcg'òóan ka chibian kaákagu ka. ²⁷ Ncëe i ma khòèm cookg'ai koe ma tòóèa khama, cúí q'oro méém x'óó, naka ëes qãá q'oo koe xgàràè, ²⁸ khamagam kòò thëé Kreste ba ëeta iim dàðm ka cúí q'oro dàða-máákus iise tcg'òòè, nxãasegam gha kái ne khòè ne di chibia séèa tcg'òó ka. Me gha kabise a hàà gaicara cam di sa x'áíse, hààm gha khòè ne di chibian séèa tcg'òó dise tamase, igaba gane ëe qàà Mea hãa ne koe kgoarasean óá dise.

Krestem di dàða-máákua nea cgáé e (10)

10 X'áè-kg'ámán **Juta ne dia** qàè zi gúù zi hààko zi di sòm-c'ana a, a i a gaa zi tc'áró-tc'aro tama a. **Ncëe x'áè-kg'ámá** nea cuiskaga Nqarim koe ko cúù-cuuse khòèan chibian koe chòð tamase kgoara hãa tite. Gaa domka i ko qaase, dàða-mááku zi méé zi wèé x'áè ka kurian ko ma xùriku khama ma kúrúè sa. ² Ncëe Nqari ba ko còrè ne khòè ne kòò xg'ao

tseeguan kaga cúí q'oro gane di chìbian koe q'ano-q'anoèa hãa, nxãasega i gha gane di tcáóan táá chìbi-chìbi ne ka, ne zi ga kò xg'ao dàòà-mááku zi téékaguèa hãa. ³Igaba zi ko ncéeska ncée zi dàòà-mááku zi wèém kurim q'oo koe khòè ne gane di chìbian ka tc'èe-tc'èe. ⁴Ghòè-xòòan hēè naka pirian hēéthēé di c'àòà ne cuiskaga khòè ne di chìbian xg'aàra tcg'òóá hãa tite khama.

⁵Gaa domkam kò **Kreste ba** nqòómkg'ai koem ko hàà ka **Nqarim ka** máá:

“Qhàea-mááku zi hēé naka mááku zi hēéthēé

Tsi kò tc'èe tama,

igaba Tsi kò tc'áró ba máà Te.

⁶Dàòà-mááku zi dàòèko zi hēé

naka dàòà-mááku zi

chìbian ko tcg'òóá mááè zi hēéthēé

Tsi kò táá qāè-tcao máá.

⁷Ra kò nxãaska máá:

‘Nqariè, ncãa ga Ra a,

Tsáá ko tc'èe sar gha hàà kúrú ka,

ncée i **Tsari zi** Tcgāya zi koe

Tíí ka ma góásea hãa khama,’ témé,”

tam méé.

⁸Tc'ãà dis kam kò máá: “Qhàea-mááku zi hēé naka mááku zi hēé naka dàòà-mááku zi dàòèko zi hēé naka dàòà-mááku zi chìbian ko tcg'òóá mááè zi hēéthēé Tsi kò tc'èe tama, a Tsi a kò táá qāè-tcao máá zi,” témé. A ba a kò ncée sa nxàe, èeta zi kòò ma x'àèan koe qaase igaba. ⁹A ba a kò nxãaska máá: “Ncãa ga Ra a, Tsáá ko tc'èe sar gha hàà kúrú ka,” témé. **Ncèe kg'uian kam** kò ko tc'ãà **di zi dàòà-mááku zi** sèè a dxuukg'ai za tòó, nxãasegam gha gaa zi téé-q'oo koe hàà **tcg'òóse a Gam dim tc'áróm cgoa** cãm dis **dàòà-mááku** sa kúrú ka. ¹⁰Jeso Krestem dim tc'áróm ncée kò cúí q'oro dàòà-máákus iise tcg'òóèam koe ta ko guu a q'ano-q'anoè, **Nqarim** ncãmà hãa sam kò kúrú khama.

¹¹Wèém peresiti ba ko cãmàn ko ma xùriku khama ma gam di tsééan kúrú, a ko dàòà-mááku zi cúíta ii zi kái q'oro tcg'òó, igabaga zi **ncèe zi dàòà-mááku zi** cuiskaga khòèan di chìbian xg'aàra tcg'òóá hãa tite. ¹²Igabagam kò Kreste ba cúís dàòà-mááku sa chìbian domka tcg'òó, ncée gha chòò tamase hãa sa, a ba a kò síí Nqarim dim kg'òm x'òàm xòè koe ntcòó. ¹³A ba a gaam x'aèm èem koe guu a Gam di ne cg'òo-kg'ao ne gha hàà nqàrèa ba ka nqàaka tcãàè sa qãaa hãa. ¹⁴Gane èe ko kúrúè a q'ano nem kò cúís dàòà-máákus cgoa chòò tamase kgoara khama.

¹⁵Me ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba gatá koe thée ncée sa nxàea tseegukagu. Tc'ãà dis kam ko Nqari ba máá:

¹⁶“Hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra gane cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncée sa:

Tiri x'àè-kg'ámna ner gha tcáóa ne q'oo koe tcãa,

a Ra a gha tc'èea ne q'oo koe góá tòò o,” témé.

¹⁷A ba a gaicara máá:

“Cuiskagar chìbia ne hēé

naka gane di zi tséé zi cg'ãè zi hēéthēé ka tc'èe-tc'èese tite,”

témé. ¹⁸Ncèè ncée zi gúù zi ka i kò khòèan qgóóá máàèa hãa, ne i nxãaska dàòà-máákuan chìbian di gaicara qaase tama.

Hààn ta Nqarim koe cúù-cuuse

¹⁹Tíí qōe ga tuè, gaa domka ta ga Jeso di c'áòan domka kgoarasea hãase kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcãa.

²⁰Jeso ba q'aa-q'aakom qgáim ncée Gam dim tc'áróm iim koe guu a kãbam dàòm kg'òèan di ba xgobekg'ama máá taa hãa khama. ²¹Ta kaim peresitim Nqarim dim nquu ba tc'ãà-cookg'ia hãa ba úúa hãa, ²²ke hààn ta Nqarim koe q'ano-tcáóan cgoa cúù-cuuse, cg'òèa hãas nqòòs dtcòmàn di sa úúa hãase,

tcáo zi chibi bóðsean koe guu a q'ano-q'anoèa** hãa zi hêé, naka tc'áróan q'ano tshàan cgoa xg'aàèa hãa hêéthêé cgoa. ²³ Gaam êe nqòðkagu taa hãa ba tcom-tcomsa Me e, ke hààn ta nqòðs ncêe ta gatá dis ii sa nxàea hãas koe qarika qgóó, ntcãa-ntcãaè tamase. ²⁴ Hààn ta gatá ka c'êe ne ta ga ma ntcãms ka tc'êe-tc'êese, naka i gha nxãasega ncãmkuhan hêé naka qãè zi tséé zi kúrúan hêéthêé càuse. ²⁵ Táá méé ta gatá di xg'ae-q'ooan chòðkagu guu, ncêe ne ko c'êe ne kuri hêé khama, igaba méé ta korèku, naka ta kaisase gatá hêé, ãem ko ma X'aigam dim cámba ma ma cúu ta ko ma bóð me khama ma.

²⁶ Ncêé tseeguan ta q'ana hãa igaba ta kò ko hòðga chìbian x'ãèa máá a ko kúrú, ne i cúí dàða-máákuan chìbian di ga hãa tite, ²⁷ igaba q'ád-q'aosas xgàraku sa hêé naka xgòàm c'ee ba hêéthêé cúí ga gha hãa, ncêe gha ntcœ-kg'ao ne cg'oo o. ²⁸ Ncêé c'êem khòèm kò Moshem di x'ãè-kg'áman ntcœa hãa, i cámb kana nqoana tééa-máá-kg'aoan di kg'uihan ko ncêes gúu sa nxàea tseegukagu, nem ko cg'ooè, thòð-xama mááè tamase. ²⁹ Kháé nxãaska ncêé c'êem khòèm kò Nqarim dim Cóá ba náá c'ãa-c'ana ne? Khòèm ncêe ko qáé-xg'aes di c'áðan cg'ãa-cg'ana iise sêé ba, ncêem kò gaan ka q'ano-q'anoè e? Khòèm ncêe ko cgómkuhan ko máá ta am Tc'êem koe bóð-boose ba? Tc'êe naka bóð, nta noose i gha gam di xgàrasean ma kaisase tshúua máá me sa! ³⁰ Gaam êe ko máá: "Tshúuan kabi máá sa Tiri si i, Ra gha surutaa kabi," témé ba ta q'ana. Si ko gataga **Nqarim dis Tcgãya sa máá**: "Nqari ba gha Gam di ne khòè ne xgàra," témé khama. ³¹ Nqarim kg'òèa hãam tshàu q'oo koe cg'áéa tcãè sa q'ád-q'aosas gúu si i.

³² Tc'ãà di xu cámb xu ãem kò Nqari ba x'ãà ba máá tu u xu ka tu tc'êe-tc'êese: xgàrase tu kò a tu a kò kaisas ncòos thòðkas koe hãa, igaba tu kò qarika têe. ³³ C'êe x'aè ka tu kò ko khòè ne xg'aeku koe cóèè, a ko xgàràè, ne kò c'êe x'aè ka c'êe ne khòè ne ncêem dàðm ka qãèse qgòòè tama, tu kò gane cgoa hãa a ko hùì ne. ³⁴ Gane êe qáèèa hãa ne tu kò thòð-tcœa máá, a tu a kò èe tu kò gatu di zi gúu zi xhùu cgaèè ka, qãè-tcœoan cgoa sèèa mááse e, nqarikg'ai koe tu qãè zi gúu zi chòð tamase hãa zi úúa hãa sa tu q'ana hãa khama. ³⁵ Táá méé tu Nqarim koe tu úúa hãa tcoman aagu guu, ncêe kaisas kabi mááku sa úúa hãa a. ³⁶ Qarika méé tu téé sa ko qaase khama, nxãasega tu gha Nqarim kò nqòðkagu tua hãa sa hòð ka, ãem ko tc'êe sa tu kò ko kúrúa xg'ara ne.

³⁷ "Gaam êe ko hàà ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe hàà, a ão tite khama. ³⁸ Tiri ne khòè ne ãe tchàno ii nea gha dtcòmms ka kg'òè, igaba ncêé c'êem khòèm kò ko **dtcòmms koe** tééa dìbi ner cuiskaga gaam ka qãè-tcœokaguè tite."

³⁹ Igaba ta gatá khòè ta ãe dtcòmms koe tééa dìbia a kaàkaguèa ta tama ta a, igaba ta dtcòm sa úúa hãa a kgoaraèa ta khòè ta a.

Dtcòm sa (11–12)

11 Dtcòm sa ãe tsi nqòða hãa zi gúu zi koe tcoman úú si i, naka ãe hòðse tama zi gúu zi hàna hãa sa q'ãa sa hêéthêé e. ² Ncíí kuri di ne khòè ne kam kò Nqari ba gane dis dtcòmms domka qãè zi gúu zi nxàe.

** 10:22 q'ano-q'anoèa - Gerika sa ko máá: cgài-cgaièa hãa. Ncêe sa ko máá, Jesom di c'áðan ka cgài-cgaièa hãa zi.

³Dtcòm̄s ka ta ko bóda q'āa, wèem nqōó ba Nqarim dim kg'uiim ka kúrúèa hāa sa, nxāasegas gha ēe ko hòdse sa ēe hòdse tama zi koe guu a kúrúè ka. ⁴Dtcòm̄s kam kò Abele ba Kainem dis dàda-máákus ka qāès dàda-mááku sa Nqari ba kúrúa máá. A kò gaas koe guu a Nqarim ka tchànom khòem iise bóde, Nqari ba kò gam di zi aba zi ka qāèse kg'ui khama. A ba a ko x'óóam hāa igaba qanega dtcòm̄s koe guu a kg'ui.

⁵Dtcòm̄s kam kò Enoke ba *ncēes kg'ōès koe* séèa tcg'òòè, nxāasegam gha táá x'oo sa xám ka, i kò cúí khòè ga táá hòd me, Nqari ba kò séèa tcg'òó mea khama. *Nqarim dis* Tcgāya sa ko nxāea tsegukagu a ko máá, ēem ko séèa tcg'òòès cookg'ai koem kò nxāakamaga Nqari ba qāè-tcaokagua hāa témé khama. ⁶Dtcòm̄s ka oosem khòè ba cuiskaga Nqari ba qāè-tcaokagua hāa tite. Wèem khòem ēe ko Nqarim koe hàà ba méém dtcòm̄, Nqari ba hāa, a ko gane ēe ko qaa Me ne suruta kabi sa khama.

⁷Nqari ba kò qanega bóde tama zi gúù zi ka Nowa ba q'āakagu, me dtcòm̄s ka Nqari ba komsana a araka ba kúrú, gam x'áé di nem gha nxāasega kgoara ka. Me kò *dtcòm̄s* koe guu a nqōó ba chibi-chibi. A ba a kò dtcòm̄s koe guu a tchànom iise Nqarim ka bóde.

⁸Dtcòm̄s kam kò Abrahama ba ēem kò tciie ka komsana, a tcg'oa a ba a nqōóm ēem gha kháóa hàà q'òdm koe qōd, gatàm kò ma qōdm ko qgái c'úua hāa igaba. ⁹Dtcòm̄s kam kò nqòòkaguèam kò hāam nqōóm koe cg'áè-khoem khama ma x'āè. Xgàùeko nquu-coan koem kò x'āè, tsara kò gataga khòè xuku tsara Isaka tsara Jakobea tsara thée gaa koe ga x'āè, ncēe ko Nqarim koe cúíta iis nqòòk-aguku sa hòd tsara. ¹⁰Tshoa-tshoase-q'oo sa úua hāam x'áé-dxoo bam téé a ko qāà khama, ncēe gam dim kúrú-kg'ao ba hēé naka tshào-kg'ao ba hēéthéé Nqari ii ba.

¹¹Dtcòm̄s kam kò Abrahama, ēetam kò ma gāesea hāa a cóá úú tite, si Sarahs ga sa cóá ábà tama igaba qarian hòd a cóán úú, Gam ēe kò nqòòkagu mea hāa ba tcom-tcomsa Me e sam kò bóda hāa khama. ¹²Ncēem khòem cúim, ncēe kò x'oos qàe koe hāam, koe ne kò guu a kái ne tsgōo-coa ne hāa, ncēe gane di kái-q'ooan nqarikg'ai di tçonàn hēé, naka tshàa-dxooan-kg'ám di gómán di *nxōá-coan* ncēe nxáráse tite hēéthéé di kái-q'ooan khama noo ne.

¹³Wèe ne khòè ne ncēe ne kò dtcòm̄an úua hāa a ko x'óó. Eē ne kò nqòòkaguèa zi gúù zi ne kò táá hòd, igaba ne kò nqúù ka zi hāase bóde zi a ne a kò qāè-tcaoa máá zi. Kgoarasea hāase ne kò nxàe, nqōóm koe ne dàra-kg'ao ne e a cg'áè-khoe ne e sa. ¹⁴Eēta ko méé ne khòè ne ko x'ái, c'ēem nqōóm x'āè-q'oo ne gha ba ne ko qaa sa khama. ¹⁵A kò táá nqōóm ēe ne kò gaam koe guua hāam ka tc'ēe-tc'ēese. Gatà ne kò xg'ao hēéa ne ne ga kò xg'ao kabise ne gha di x'aèan úua hāa khama. ¹⁶Igaba ne kò ēem nqōóm ka qāem nqōóm nqarikg'ai di ba xgónèa. Me ko Nqari ba gaa domkaga gane dim Nqari ba ta ma tciieàn ka sau-cgaekaguè tama, x'áé-dxoo bam kg'ónòda máá nea hāa khama.

¹⁷Dtcòm̄s kam kò Abrahama, ēem kò Nqari ba kúrúa bóde me ka, Isaka ba dàda-máákus iise tcg'òó. Me kò gaam ēe kò nqòòkaguèa hāa ba gam dim cóám cúise ábàèa hāa ba dàda-mááku sa kúrú cgoa ka hēé, ¹⁸ēetam kò ma Nqari ba birí mea hāa a máá: "Isakam koe tsi gha guu a ncēer nqòòkagu tsia hāa tsgōo-coan úú," téméa hāa igaba. ¹⁹Nqari ba ēe x'óóa hāa nem gha ghù di qarian úua hāa, sam kò Abrahama ba biríse hāa khama. Si ko ncēe sa c'ēem dàòm ka máá, x'ooan koem kò guu a Isaka ba hòd, témé.

²⁰ Dtcòm̄s kam kò Isaka ba hàà gha kúrúse ts'ee-ts'eekg'aikuan Jakobeas tsara Esaua tsara nqòòkagu.

²¹ Dtcòm̄s kam kò Jakobe, ãem ko x'óós cookg'ai koe wèè tsara cóá tsara Josefam di tsara ts'ee-ts'eekg'ai, a ba a gam dim dqàbi hìim cgoa qari-qarisea hàase, Nqari ba dqòm̄.

²² Dtcòm̄s kam kò Josefa, x'óóm gha di x'aèan ko cúú ka, Iseraele di ne khòè ne dis qòòs Egepeto koe ne gha guu a tcg'oa dis ka kg'ui, a ba a kò x'áè-kg'ám̄an nda méé ne gam di c'óá xgubu-xgubuan úú di máà ne.

²³ Dtcòm̄s ka khara kò Moshem ka xòò ga khara táá x'aigam di x'áè-kg'ám̄an **wèè xu cóá xu méé xu cg'òòè di** bèè, a khara a kò ãem ko ábàèa xg'ara ka nqoana nx-oëan chóm̄ me, t'òè̄m cóá me e sa khara kò bòda hàà khama.

²⁴ Dtcòm̄s kam kò Moshe ba, ãem ko kai ka, Farom dis cóás dim cóá ba tam gha ma tciìe sa xguì, ²⁵ a kò táá xòm̄ x'aèan ka chìbian di karean tc'óós koe máàse, igabam kò Nqarim di ne khòè ne cgoam gha xgàràè sa nxárá tcg'òóá mááse. ²⁶ Gatagam kò hààkom x'aè̄m dis máàkus koe tòn̄m tcg'áíá hàà, khamam kò Krete bam gha xgàrasea máá sa biríse, a ba a kò ãe sa bód̄, si Egepeto di x'aian ka kaia hàas x'ai si i. ²⁷ Dtcòm̄s kam kò x'aigam di xgòàn bèè tamase Egepeto koe tcg'oa, Gaam ãe hòòse tama bam kò qg'óóá qari khama, bód̄ Mea kò hàà khòè khama ma. ²⁸ Dtcòm̄s kam kò Paseka dis kòè sa kúrú, a c'áòan **méé i nquuan-kg'ám̄ koe** cg'áìe di x'aè̄an tcg'òò, nxãasegam gha moengelem cg'òòokus di ba táá tc'áà a ábàèa cóán Iseraele di cg'òo ka.

²⁹ Dtcòm̄s ka ne kò **Iseraele ne** Ncòà Tshàa dim tshàa-dxoo ba tchoaba, c'òòà hàam qg'áim koe ko nqáé khama ma, igaba ãe xu kò Egepeto di xu khòè xu tchoaba kg'oana ka xu kò tshàan ka tòm̄mè.

³⁰ Dtcòm̄s ka i kò nxóá di xhàroan Jeriko di cg'áé, ãe ne ko **Iseraele ne 7** cóán nxàma-nxàma ana xg'ara ka.

³¹ Dtcòm̄s kas kò cg'árà-kg'aos Rahabe sa Nqarim di x'aè̄an komsana tama ne cgoa táá cg'òòè, ães kò táá za guu a ko nqòò ba ntcáà tsara khòè tsara tòòkuan cgoa qãèse hààkagu ka.

³² Dùú sa ra gha qanega nxàè? Ncèe Giteone ba hée, Baraka ba hée, Samsonè ba hée, Jafete ba hée, Dafite ba hée, Samuele ba hée naka porofiti xu héēthéè kar gha c'èe gúù nxàè di x'aè̄a ner úú tama ka, ³³ ncèe kò dtcòm̄s koe guu a x'aian x'áà tàà, a kò ãe tchàno ii sa kúrú, a ãe xu kò nqòòkaguèa sa hòò xu, ncèe kò gàman di kg'ám̄an tcèekg'am, ³⁴ a c'eean di kàru taman di xgòàn ts'írí, a ntcàum di kg'ám̄-c'aman nxanagu xu, ncèe kò kg'amka ii igaba kò kabise a qari-qariè xu, ncèe kò ncòoan koe tàà xu, a kò táá nqòò di xu ncòo-kg'ao xu x'áà tàà xu qg'óé xu. ³⁵ Khòè zi kò ãe kò x'óóá hàà qhàòan gazi di i x'ooan koe guu a ghùìeà hàà ne koe hòò. C'èe nea kò kaisase xgàràè igaba ne kò kgoarakuan xguì, nxãasega ne gha ãe ne ko x'ooan koe tée ka qàès kg'òè sa kg'òè ka. ³⁶ C'èe nea kò ncoiè a ne a kò xg'ám̄mè, a kò théè táùan cgoa qáéè a qáè-nquuan koe úúe. ³⁷ C'èe ne kò nxóàn cgoa xaoè, ne c'èe ne gáda q'aaè, ne c'èe ne ntcàuan cgoa cg'òòè. Ghùu khòoan kana piri khòoan ne kò hàà a ko caate. Dxàua ne kò hàà, a kò qóm̄ cgoa qg'óókua hàà, a ne a kò tshúuse qg'óòè. ³⁸ Nqòò ba ko qãèa máá ne tama. Hoàra ne ko te tchàa-xg'óoan koe hée naka xàbìan koe hée naka nxòàn dòm̄ q'oo koe hée naka dqòò hàèan koe héēthéè e.

³⁹ Wèèa ne ga kò Nqari ba qãè-tcaokagu gane di dtcòm̄an ka, igaba ne kò táá ãe ne ko nqòòkaguèa hàà sa hòò.

⁴⁰ Nqari ba kaisase qãès gúùs c'èe sa kg'ónòda máá taa hàà, nxãasega ne gha

gane gatá cgoa xg'ae a **Nqarim máà ta kg'oana sa** cg'oèa hāase hòò ka.

Jesom koe tòòn tcgáí

12 Ta ncēeta noose kaias túú-c'òòs nxāea tseegukagu-kg'ao ne dis ka nxāma-nxāmaèa hāa, ke mée ta wées gúús èe ga ko xgāè-kg'am ta a sa hēe naka ncēe ko qóm ba qgóókagu ta a zi cg'āè zi hēéthēe aagu, naka taa ncēe ta máàèa hāas qàrò sa qád tcáóan cgoa qàrò, ²Jesom koe tcgáí ta tòóa hāase, ncēe ko gatá di dtcòmān tshoatshoa a xg'ara-xg'ara ba. Ncēe kò qád tcáóan cgoa xgàukuan koe máase ba, nxāasegam gha hààkom x'aem ka qāè-tcaoan hòò ka, a kò táá saucgae ba. A ncēeska Nqarim dis ntcōó-q'oo dim kg'áòm x'òām xòè koe ntcōóa-ntcōe ba. ³Gaam ncēe kò chìbi-kg'ao ne di ntcoekuan domka ncēeta noo thòòan q'oo koe qád tcáóse hāa ba. Gabá mée tu tc'ē-tc'ēese, naka tua gha nxāasega táá t̃au naka xhōen-tcáo guu.

⁴Gatu dis dqùris ncēe tu ko chìbian cgoa x'āàkus koe tu qanega c'áòā tu ntcāagu tu gha xguis téé-q'oo koe síí ta ga hāa. ⁵Ghùì-ghui-tcáókuan dim kg'ui ba tu gáé c'ùua hāa? Ncēe ko gatu cgoa **Gam di tu** cóá tu ii khama ma kg'ui, a ko máá:

“Tiri tsi cóá tseè,
táá X'aigam di dqàè kg'ónòkuan ntcoe guu,
naka ēem kò ko dqàè tsi ne táá xhōen-tcáo guu,

⁶X'aiga ba ko gaam ēem ncàma hāa ba dqàèa kg'ónò,
a wéem ēem ko Gam dim cóám khama ma sée ba xgàra ke,”
témé ba.

⁷Ke mée tu dqàèa kg'ónòkuan koe qád tcáo ii, Nqari ba ko Gam di tu cóá tu iise qgóó tu u ke. Ndakam cóá ba hāa, ncēe xòòm ka dqàèa kg'ónòè tama ba? ⁸Wéem cóá ba ko dqàèa kg'ónòè. Gaa

domka, ncēe dqàèa kg'ónòè ta ga tu kò hāa ne, tu nxāaska qāem dàòm ka ábàè tama tu cóá tu u, cg'áràn koe guu a ábàèa tu, a tseegu di tama tu cóá tu u. ⁹Gataga ta wéèa ta ga nqóòmkg'ai koe kg'áò xòòan úúa hāa, ncēe ko dqàèa kg'ónò ta a, ta ncēes gúús domka tcom ana hāa. Ka ta gha kháé nxāaska nta noose gatá ka Xòòm tc'ēm dim koe máase a kg'òè?

¹⁰Gatá ka xòò ga ne ko xòm x'aè-coa q'oo koe dqàèa kg'ónò ta a, èe ne ko gane ma tc'ēe khama ta gha ii ka, igabaga ēem ko Nqari ba dqàèa kg'ónò ta a ne i gatá hùì di i, nxāasega ta gha Gam di q'ano-tcáoan hòò ka. ¹¹Ncēe c'ēe x'aè ka ta kòò dqàèa kg'ónòè ne i thòòka khama xam, a qāè-tcaoakagu ta a tama. Igaba ne gha hààko x'aè ka gane èe kò dqàèa kg'ónòèa hāa ne tchànoan dim tc'áróm tòókuan úúa hāa ba máàè.

¹²Gaa domka mée tu x'òāa tu hēe naka qúrúa tu ncēe xhōea hēéthēe qari-qari. ¹³Nqàrèa tu tchàno dàòan kúrúa máá, naka ne nxāasega èe nqoara ne táá tààè guu, igaba qāèkaguè.

Nqari ba xguian dis dqàèku sa

¹⁴Wéè qaria tu cgoa kúrú naka wéè khóèan cgoa tòókua hāase x'aè naka tua q'ano-tcáo ii. Q'ano-tcáo tama tu kò hāa ne tu cuiskaga X'aiga ba bòòā hāa tite ke. ¹⁵Q'āa mée tu naka i táá cúí khòè ga Nqarim di cgómkuan tcao guu, nakam táá cúím t̃obem kg'aum ga ba tsom guu, ncēe gha tshúúan ghùì ba, ncēe gha kái ne kúrú ne cg'uri-cg'urise ba, ¹⁶naka i táá cúí khòè ga cg'árà di ii guu kana Esaum khama cg'āè tcáo ii guu, ncēe kò qgáé-kg'ai dim cóám ii dis téé-q'oo sa cúís gābas tc'òoan dis domka x'ámágu ba. ¹⁷Ncēe ta ma q'ana hāa khama, èe koe guus kam kò ts'ee-ts'eekg'aièm gha sa qaa; igabam kò táá ēem kúrúa hāa sam gha kúrúa q̃abi dim dàò ba hòò, gaa domka i kò ts'ee-ts'eekg'aikuan xguì me,

gatàm kò ko ma wèè tcáóa ba ka tcgáí-tshàran cgoa qaa a igaba.

¹⁸Ncêe tu gam koe hààra hāam **xàbì ba Sinai dim xàbì** khama ii tama khama, ncêe gatu ga qgóó a xám ba, ncêe c'eean ko gaam koe kàru, me ntcùú sa hēé, dcùú-qom sa hēé, kaim tc'áá ba hēé, ¹⁹nxāàm di ts'oo-q'ooan hēé naka dòm di kg'ui-q'ooan hēéthēé úúa hāa ba. Ncêe khòè ne ko gaam dòm di kg'ui-q'ooan kóm ka ne kò dtcàrà, táá ne gha gaicara c'êe kg'uia ba ga kóm sa ba, ²⁰êe ne kò x'áèèa hāa sa kò qóma máá nea hāa khama, ncêe kò ko máá: "Ncêè kg'oo-coa ga ii, a kò ncêem xàbì ba qgóó igaba méé i nxōán cgoa xaoa cg'ōòè," témé sa. ²¹Eè kòò bódè sa kò kaisase q'ae-q'aesa si i, me kò Moshe ba máá: "Q'aeen kar tcāàèa, a ko cgùru," témé.

²²Igabaga tu **ēm xàbì** koe **hàà tama, a Siona dim koe hààraa**, nqarikg'aian dim Jerusalema ba, kg'òèa hāam Nqarim dim x'áé-dxoo ba. A tu a gataga tcám-tcám moengelean qāè-tcaoa hāase xg'aea hāa koe hààraa. ²³A tu a gataga tc'āà a ábàèa ne dis kerekes koe hààraa, ncêe cg'òèa ne nqarikg'ai koe góá tòòèa ne. A tu a gataga Nqarim koe hààraa, wèè khòèan dim Xgàra-kg'ao ba, a tu a gataga tchàno ne khòè ne[†] di tc'eean koe hààraa. ²⁴A tu a gataga Jesom koe hààraa, kàbas qáé-xg'aes koe ko Nqari ba hēé naka khòè ne hēéthēé xg'aeku koe ko tòókuan kúrú ba. A tu a gataga c'áòan tsarisea hāa koe hààraa, ncêe ko Abelem di c'áòan ka qāè kg'uian kg'ui i.

²⁵Q'āa méé tu naka táá Gam êe ko kg'ui cgoa tu u ba xguì guu. Ncêè gane êem kò nqóomkg'ai koe hāa a ko kg'ui cgoa ne, ne ko xguì nea kò táá nxanagu Me, ka ta gha nta noose nxanagu Me, Gaam ncêe nqarikg'ai koe hāa a ko kg'ui

cgoa ta a ba? ²⁶Gaam ncêem êe x'áè ka kò dōma ba cgoa nqóomkg'ai ntcāa-ntcāa ba, igabagam ncêeska nqòòk-agu taa hāa, a máá: "Qanega cúí Ra gha nqóomkg'ai cúí ntcāa-ntcāa tamase nqarikg'aian ga hēéthēé ntcāa-ntcāa," témé ba. ²⁷Ncêem kg'uim, ncêe ko máá: "Qanega cúí," témé ba ko kúrúèa hāa zi gúú zia gha ntcāa-ntcāè a tcg'dòè sa x'áí, nxāasega zi gha gúú zi ntcāa-ntcāè tite zi qàú ka.

²⁸Gaa domka méé ta Nqarim di x'aian, ncêe cuiskaga ntcāa-ntcāè tite ta máàèa hāas gúú sa qāè-tcaoa máá, naka taà Nqari ba còrè, qāè-tcaokagu Me kom dàòm ka, kaisa tcomkuan hēé naka q'áòan hēéthēé cgoa. ²⁹Gatá dim "Nqari ba dàòà ko cg'ōos c'ees khama ii" ke.

Nqari ba ko qāè-tcaokagu zi tséé zi (13)

13 Qōekua ne khòè ne khama tu ma ncàmku. ²Táá méé tu c'urù guu, táá za guua hāa khòèan x'áéa tu koe qāèse hààkagua ne; gatà hēéan ka i kò c'êe khòèan c'úúa hāase moengelean cg'áè-khoe iise qāèse hààkagu ke. ³Gane êe qáé-nquuan koe hàna ne ka tc'èe-tc'èese naka êe ne hànas téé-q'oos koe tòòse, naka tua gataga gane êe xgáèè ko ne tc'èe-tc'èese, gatu ga ko ma xgàrase khama ma.

⁴Wèè khòèan ka méé i sèekuan tcommè nakam kgàrom séekuan di ba q'ano ii, Nqari ba gha cg'áràn ko kúrú ne hēé naka wèè cg'árà qhàòan ga hēéthēé ko xgàra ke.

⁵Kg'òèa tu méé i marian ncàm koe tòòsea hāa guu, igaba méé tu wèés gúúus êe tu úúa hāa sa qāè-tcaoa máá. Nqari ba kò máá:

"Cuiskagar guu tsia hāa tite;

[†]12:23 tchàno ne khòè ne - Gerika sa ko máá: "xg'ara-xg'araèa ne tchàno ne," ncêe "Nqarim ko ma tc'èe ne khama ma kúrúèa ne khòè ne tchàno ne" ta i ga meèè ne.

a Ra a gataga cuiskaga aagu tsia hãa tite,”

témé ke. ⁶Gaa domka ta ko kgoarasea hãase kg'ui a ko máá:

“X'aiga ba tirim Hùì-kg'ao Me e,

ra cúí gùú ga bèe tite,

dúú ba ga khòè ba kúrú te?”

témé.

⁷Tc'èe-tc'èese tu gatu di xu tc'ää-cookg'ai xu, ncèe kò Nqarim di kg'uiian xгаа-xгаа tu u xu. Tc'èe-tc'èese nta iis kg'òè sa xu kò kg'òè sa naka tua gaxu dis drcòm sa serè.

⁸Jeso Krete ba Gam cúím ga Me e, ncãaka dim cáím ka hëé, ncëem cáím ka hëé, naka chòè tamase hëéthëé e.

⁹Táá méé tu cg'ãè na tãáka xгаа-xгаа-kg'áman ka hoàkaguè guu. Gatu di tcáoan gha **Nqarim di** cgómkuan ka qari-qariè sa qãè si i ke, tc'òoan di x'áè-kg'áman komsanan ka tamase, ncèe gane èe ko tc'óó o ne koe cúí hùì ga úú tama a.

¹⁰Altara ba ta úúá hãa, peresiti xu ncèe Juta ne ko còrèm qgáim koe ko tséé xu cúí qari ga úú tama, gaam koe xu gha tc'óó di ba.

¹¹Kaiam peresiti ba ko kg'oo-coan di c'áòan sèè a chibian dis tcg'òóa-máákus iise kaisase tcom-tcomsam qgáim koe úú, igabaga i ko gaan di tc'áróan x'áém ka tchàa koe dàdè. ¹²Gaa domkagam kò Jesom igaba thëé gataga x'áé-dxoom ka tchàa koe xgàràè, nxãasegam gha Gam di c'áòan koe guu a khòè ne kúrú ne gane di chibian koe q'ano a tcom-tcomsa ka. ¹³Ke hààn ta nxãaska x'áém ka tchàa koe tcg'oa naka Jesom cgoa xg'ae naka Gam cgoa sau-cgaekaguè. ¹⁴Ncèe koe ta kúúá ta gha hãam x'áé-dxoo ba úú tama, igabaga ta ko hààkom x'áé-dxoo ba qaa khama.

¹⁵Ke hààn ta nxãaska wèé x'aè ka Nqari ba dqòman di dàòá-máákus Je-som koe guu na tcg'òóa máá, dàòá-máákus ncèe cg'òèa ba nxàea tcg'òóan ka

ko kg'áms ka kúrúè sa. ¹⁶Naka tua táá qãèan kúrúan hëé naka aukuan hëéthëé c'urú guu, gatà ii dàòá-máákus kam ko Nqari ba qãè-tcaokaguè ke.

¹⁷Gatu di xu tc'ää-cookg'ai xu komsana naka gaxu di x'áè-kg'áman koe máàse. Kòre tu u xu ko ke, khòèm gatu ka gha Nqari ba chòá máám khama ma. Komsana xu naka xu nxãasega tsééa xu qãè-tcaoan cgoa kúrú, tshúú-tcaoan cgoa tamase, gatà i kò ii ne i cuiskaga hùì tua hãa tite ke.

¹⁸Còrèa máá xae e, tcáoá xae q'oo koe xae tcoman úúá hãa chibian xae bòdse tama di i, a xae a ko wèé qgáim koe xae gha qãès kg'òè sa kg'òè sa tc'èe ke. ¹⁹Ra ko wèé qaria te ka drcàrà tu u, còrè tu gha sa, nakar gha nxãasega qháésega kabise a hàà cgae tu u.

Còo di còrèan hëé naka tsgámkaguku zi hëéthëé e

²⁰Chòè tamas qáé-xg'aes di c'áòan kam kò Nqari ba gatá dim X'aigam Jesom, ncèe kaia hãam ghùu kòre-kg'ao ba x'ooan koe guu a kabì a óága. Ncèem Nqarim tòókuan di ba méém ²¹wèés gúús qãè sa máá tu u, naka tu nxãasega èem Gabá tc'èea hãa sa kúrú. Gataga méém Jeso Krestem koe guu naka tséé zi qãè-tcaokagu Me gha zi gatá koe kúrú. Chòè tamase méém Jeso Krete ba dqòmmè! Amen.

²²Tíí qòe ga tuè, ghùì-ghuin tcáo tu u ghas tcgâyas xòm sar góá máá tua hãa, a ko drcàrà tu u qád-tcaoa tu gha máá si sa.

²³Gatá ka qòesem Timoteom kgoaraèa hãa sa tu gha q'áa sar ko tc'èe. Ncèe qháesem kò ko hàà ner gha gam cgoa síí cgae tu u. ²⁴Wèé xu tc'ää-cookg'ai xu gatu di xu hëé naka wèé ne tcom-tcomsa ne hëéthëé tu tsgámkagu. Italea di ne ko thëé tsgámkagu tu u.

²⁵Cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

JAKOBO

Jakobom dis tcgāya sa

Téé-cookg'ai sa

Jakobom dis tcgāya sa gúù zi kúrú ta ko kg'òèa ta q'oo koe zi di x'àèan úúa hāa. Tcgāyas Jakobom dis ka tsi kò xòmse kg'ui kg'oana ne tsi gha máá: “Ncèè dtcòm tsi kòo ne méé tsi gataga thée èe tsi dtcòm hāa sa kúrú. Kg'uian hée naka tsééan hée thée méé i qòda mááku. Tsaris dtcòm sa méés tsari kg'òèan q'oo koe tséé. Tsaris dtcòm sa méés tsari zi tséé-kg'ám zi koe x'áise.”

Tááka zi gúù zi kam ko kg'ui: qguù sa hée naka dxàù sa hée, kúrú bódoku sa hée, qāè tchàno-tchanokuan hée, tākase khòè ne qgóó sa hée, naka tam di tséé-kg'ámán hée, q'āa di tc'èean hée, mée kuan hée, dqòmsean hée naka cg'aré-cg'aresean hée, c'èe ne bód a nxàe sa hée, qád tcáóan hée, naka còrèan hée thée e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'āa di tc'èea ne

- dtcòm sa hée naka tséé zi hée thée e

Tcgāyas q'oo koe hāna zi:

- Dtcòm sa hée naka q'āa di tc'èean hée thée e (1:2-8)

- Dxàù sa hée naka qguù sa hée thée e (1:9-11)

- Kúrú bódokuan hée naka qàe-qaekuan hée thée e (1:12-18)

- Kóm sa hée naka kúrú sa hée thée e (1:19-27)

- Táá méé ta tākase khòèan qgóó guu (2:1-13)

- Dtcòm sa hée naka tséé zi hée thée e (2:14-26)

- Dtcòm-kg'ao ba hée naka tam ba hée thée e (3:1-18)

- Dtcòm-kg'ao ba hée naka nqó ba hée thée e (4:1-5:6)

- Tááka zi x'àè-kg'am zi (5:7-20)

Dtcòm sa hée naka q'āa di tc'èean hée thée e (1:2-8)

1 Tsgámkagu tu ur ko, tí Jakob ra, qāàr Nqarim di ra, a X'aigam Jeso Krestem di ra,

nxāa ra ko 12 zi qhàò zi, ncèem nqóóm koe tsai-tsaisea hāa zi *ncèes tcgāya sa* góá máá.

²Tí qōe ga tuè, ndaka x'àè ga igaba tu ko tááka zi kúrú bódoku zi cgoa xg'ae igaba méé tu kaisase qāè-tcaoa máá zi. ³Q'ana tu hāa, gatu di dtcòm di kúrú bódokua ne ko qarika-téekagu tu u sa ke. ⁴Igaba méé i *gatu di* qarika tééan tchànos tséé sa kúrú, naka tu gha nxāasega wèe za ga tchàno ii, naka kààn chibi ii, naka tua gha c'èe gúù kaga táá tcàòe guu.

⁵A ncèè gatu ka c'èem kòo tc'èean tcàòe ne méém Nqarim ncèe ko qāè-tcáóase hée naka cgómaase hée thée wèem khòè ba máá ba dtcàrà, nxāaskam gha máàè e ke. ⁶Igaba méém dtcòm úúa hāase dtcàrà, kái tc'èe tamase, gaam èem kái tc'èe ba tshàan di qhonèan khama ii ke, ncèe ko tc'áán ka xàbùè, a ko kabi-kabise e, ⁷⁻⁸èem khòèm kái zi gúù zi ko tc'èe ba kana gam di zi dàò zi koe kgòe tama ba méém táá tc'èea máá, cúí gúù gam gha X'aigam *Nqarim* koe hòò, ta tc'èea guu khama.

Dxàù sa hée naka qguù sa hée thée e (1:9-11)

⁹Dtcòm-kg'aom èe nqāaka hāna ba méém dqòmse, tc'amaka hānas téé-q'oos *èe Nqarim máa mea hāas* domka. ¹⁰Gataga méém qguùam khòè ba Nqarim cookg'ai koem nqāaka hāna sa q'āa, dcāan di x'aan khamam gha ma kaà ke. ¹¹Cám sa ko kùruan cgoa qàò, a sa a dcāan nqaikagu, i gaan di x'aan tchee, i gaan di t'òèan kaà khama.

Gatagam gha ma qguàm khòè ba ma kaa gam di tsééan koe hãa a.

Kúrúa bòðkuan hěé naka qàe-qaekuan hěéthěé e (1:12-18)

¹² Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, khòèm ēe ko kúrúa bòðkuan koe qarika téé ba. Ncèè kúrúa bòðkua nem kò tàaa hãa nem gha cábás kg'òèan di sa cábákaguè khama, ncèe Nqarim ēe ncàm Mea hãa ne nqòðk-agua hãa sa. ¹³ Khòèm ēe ko kúrúa bòðè a ko chibian koe tcààè ba méém táá máá: “Nqari ba ko chibian koe tcàà te,” témé guu. Nqari ba cuiskaga cg'àèan ka chibian koe tcààè tite, a ba a gataga Gabá cuiskaga khòèan chibian koe tcana hãa tite ke. ¹⁴ Igaba i ko khòèan ncèeta iim dàòm ka chibian koe tcààè: khòè ba ko gam tc'áró-tc'aro di tc'èean ka cg'àèan koe tcéèa úúè, a síí ntcòm̄s koe qàè. ¹⁵ I ko nxãaska gam di cg'ãè tc'èean ēe i kòò càùse ne chibian xàm, ne i ko chibian ēe kai, a x'ooan óá.

¹⁶ Táá méé tu qàe-qaèè guu, tíí qōè ga tu ncàm-ncamsa tuè. ¹⁷ Wèés kamas cgáé sa hěé, naka wèés abas tchàno sa hěéthěé sara tc'amaka guua, a ko xōa Xòòm x'áàn ðim koe guu a, ncèe Gam koe i cúí gúù k̄abièa ga kàà a ba, kana sòm̄an khama k̄abi-k̄abise tama ba. ¹⁸ Gam di tc'èean koem kò ábà ta a, kg'uim tseeguan ðim koe guu a, nxãasega ta gha **Gam di ta khòè ta tc'àà di ta ii** ka, Gam ka kúrúèa zi gúù zi koe, tc'àà di tc'òoan xháràm di khama.

Kóm̄ sa hěé naka kúrú sa hěéthěé e (1:19-27)

¹⁹ Q'ãa méé tu ncèe sa, tíí qōè ga tu ncàm-ncamsa tuè. Wèém khòè ba méém qháé ii komsanan koe, naka kg'uian koe ão ii, naka ba ão ii xgòàn koe. ²⁰ Khòèm di xgòà ne Nqarim ko tc'èe

tchànoan koe síí tama khama. ²¹ Gaa domka méé tu cg'ãè gúúan kúrúan hěé naka cg'ãèan kaikaguan hěéthěé chòòk-agu, naka cg'áré-cg'arese naka **Nqarim ðim** kg'uim gatu koe xháràèa ba hòða mááse, ncèe kgoara tu um gha di qarian úúá ba.

²² **Nqarim ðim** kg'ui ba ko komsana tu méé tu ii. Kg'ui ba kóm̄s cúí sa tu kò kúrú, ne tu gha ko qàe-qaese. ²³ Khòèm kò **Nqarim ðim** kg'uim ðim kóm̄-kg'ao ba ii, a ba a kúrú-kg'ao ba ii tama nem ncèeta iim khòèm khama ii khama: ncèe ko ábà cgoaèa bas kg'ái sa bòð-kg'áis koe bòð ba. ²⁴ Ntcáàsem ko xg'ara a qòð, a ba a kúúga c'urù ntam kò ii sa khama. ²⁵ Igaba gaam ēe ko tchàno x'áèan koe bòð ba, x'áèan ncèe kgoara tu u ko o, a ba a ko qgóóa qari i ba, nxãa ba gha gam di kúrúan koe ts'ee-ts'eekg'aiè, ncèe **x'áèan** c'urù tamam kóm̄-kg'ao ba, igaba kúrú-kg'ao ii ba.

²⁶ A ncèè khòèm kò bòð, dtcòm̄a nem úúá sa ne, igabam ko gam ðim tam ba qgóó tama, a ko tcáóa ba qàe-qaè, ne i gam di dtcòm̄an cg'ãa-cg'ana di i. ²⁷ Dtcòm̄s ncèe Nqarim gatá ka Xòòm cookg'ai koe q'ano a chibi úúú tama sa ncèe si i: khãadoma cóán hěé naka dxàè-ntcōan hěéthěé gaan di xháéan koe kòre si i, naka nqòóm̄ koe kàà cg'urise qgóóse sa hěéthěé e.

Táá méé ta khòè ne tãákase qgóó guu (2:1-13)

2 Tíí qōè ga tuè, gatá ðim x'áàkom X'aigam Jeso Krestem koe tu kò dtcòm̄an úúá hãa, ne méé tu táá tãákase khòèan qgóó guu, ² C'èedaokam kòò gau-tan di tcàà tshàuan hěé naka t'òè qgáían hěéthěé hanam khòè ba gatu ðim còrè-nquum koe tcàà, me gataga dxàuan khòèm cg'ãa-cg'ana qgáían hana ba thěé hàà cgae tu u, ³ tu kò ēe t'òè qgáían hana ba qàèse qgóó, a birí me a máá: “Ncèe

qgáian qāè koe ntcóó,” témé, a tu a ãe cg'āa-cg'anasea ba birí a máá: “Tsáá méé tsi ãe koe téé,” témé, kana máá “Nqàrè-k'ama te koe gómankg'ai koe ntcóó,” témé. ⁴Eëta tu kò hēé ne tu q'aa-q'aasean xg'aekua tu koe úúa, a tu a ncēeska cg'āè tc'ēem xgàra-k'g'ao ba kúrúá hāa!

⁵Komsana tu, tíí qōe ga tu ncàm-ncamsa tuè. A Nqari ba gáé nqóomkg'ai koe dxàua ne khòè ne nxará tcg'óóá hāa tama, dtcòmān koe ne gha qguu ka, a ne a gha x'aiān di ne q'òò-k'g'ao ne ii, ncēm kò ãe ncàm Mea ne nqòòkagua hāa a? ⁶Igaba tu ko dxàua ne khòè ne sau-cgaekagu. A qguuā ne tama ne gáé ãe ko nqāaka úú tu u ne, gane tama nea ncēe ko qáé-nquuan koe úú tu u ne? ⁷A gane tama nea ncēe ko t'òès cg'òès **Krestem di** sa cg'āèkagu ne, ncēe gatu koe kò *ēe tu ko tcguù-tcguuè x'aè ka tciie* sa?

⁸A ncēè tseegukaga tu kò **Nqarim di** x'aiān di x'áèan qgóóá qaria hāa ne, ncēes ko **Nqarim dis** Tcgāya sa méé khama, a ko máá: “Tsáá ka c'ēe ba méé tsi ncàm, ãe tsi ma ncàmsea khamaga ma,” témé, ne tu ko qāèse hēé. ⁹Igaba tu kò khòè ne tāákase qgóó ne tu ko chibian kúrú, a tu a gha x'áèan ka bódè, chibi kúrú-k'g'ao tu iise. ¹⁰Dìim wèem ãe ko wèè x'áèan qgóóá qari, igaba ko cúís qgáís koe tsāa a ba wèéan koe ga chibiga me e khama. ¹¹Gaam ãe ko máá: “Táá cg'áràn kúrú guu,” témé ba ko gaicara máá: “Táá cg'óo guu,” témé khama. A ncēè cg'áràn tsi kò kúrú tama ne, igaba tsi kò cg'óo, ne tsi x'áèan koe chibi kúrú-k'g'ao tsi i.

¹²Dùús wèes ãe tu ko k'g'ui a ko kúrús ka méé tu **tc'ēe-tc'ēese**, ncēe gha kgoara tu um x'áè-k'g'ám ka tu gha xgàraè sa. ¹³Nqarim kò hàà ko khòè ne di zi tséé zi bód q'oo, qāè zi i sa kana tshúú zi i sa, nem gaam ãe kò thòò-xama-máákuan úú tamam koe thòò-xama-máákuan x'áía hāa tite khama. Igaba ãe thòò-xama-

máákuan úúa hāam khòè ba chibi bódè tite.

Dtcòm̄s tséé tama sa x'óóá hāa (2:14-26)

¹⁴Dùú sa i ko hùí, tíí qōe ga tuè, ncēè khòem kò ko máá, dtcòmā nem úúa, témé, igabam tséékagu u tama ne? A gam di dtcòmā nea gha kgoara me? ¹⁵C'ēedaokam kò tsáá qōe ba kana tsáá qōes igaba qg'āè-cgaea, a tc'óo úú tama tc'óo ne gha a, ¹⁶me gatu ka c'ēe ba gaa khòèan ka máá: “Tòókuan cgoa qòò, hāa tu gha, a tu a gha tsáú ke,” témé, ãe ko cg'áé-q'ooa ne koe qaase gúúan máà ne tamase, ne i ko nxāan dùú sa hùí? ¹⁷Gatà iim dàòm ka i dtcòmān x'óóá hāa, ncēè cúíse i kò hàna ne, a tsari tsééan cgoa qòòa mááku tama ne.

¹⁸Igabagam gha c'ēem khòè ba xqā a máá: “C'ēe khòè nea dtcòmān úúa, i c'ēean tsééan úúa,” témé.

Ra gha nxāaska tēe a máá: “X'ái te, nta-mam gha ma c'ēem khòè ba dtcòmān úú, igabam tsééa ba koe x'ái i tama sa. Nxāaskar gha tíí tiri tsééan koe guu a tiri dtcòmān x'ái tsi,” témé.

¹⁹A dtcòm̄ tsi ko Nqari ba cúí Me e sa? Qāèse tsi ko hēé, igabaga **tsi tcàoā**, dxāwa tc'ēean ga ko dtcòm̄, a ia a q'áðan ka cg'uru khama.

²⁰A x'áíè k'g'oana tsia, tsáá káà tc'ēe tsi khòè tsi, tséé tama dtcòmā ne káà hùí i sa? ²¹Ntama ba kò ma Abrahamam gatá ka xòò ba Nqarim koe tchàno iise bódè? Gam di tsééan ka a kò ii, ãem kò ko gam ka cóásem Isaka ba altaram koe úú ka. ²²Bód tsi ko, dtcòmā ne kòò gam di zi tséé zi cgoa tsééa xg'ae sa, i kò gam di dtcòmān tséé zi ka cg'oè-cg'oeè. ²³Si kò **Nqarim dis** Tcgāya sa tseegukaguè, ncēeta kò méé sa: “Abrahama ba kò Nqari ba dtcòm̄, Me Nqari ba gam di dtcòmān ka tchànóm iise sèè me,” témé. Me kò Nqarim ðim tcárà ba ta ma tciie.

²⁴ Bòò tu ko, khòè ba ko gam di zi tséé zi koe guu a tchànóm iise bódè, dtcòmòs ka cúí tamase.

²⁵ Rahabes cg'árà-kq'ao sa kò tǎá za guu a ko nqóò ba ntcǎà tsara khòè tsara sée, a sa a tǎám dàòm cgoa ts'ǎakagu tsara a. A ncēeta hēéan ka sa gǎé kò gataga gas di tsééan koe tǎá tchànòs iise bódè?

²⁶ Tc'ēe ba úú tamam tc'áró ba x'óóa hǎa, i gatà iim dàòm ka dtcòmàn ncēe tsééan úú tama a x'óóa hǎa thēé.

Dtcòm-kq'ao ba hēé naka tam ba hēéthēé e (3:1-18)

Tam ba xгаа-xгаа ne

3 Tǎá méé tu wéèa tu ga xгаа-xгаа-kq'aoan kúrú guu, tíí qōe ga tuè. Q'ana tu hǎa, sita ncēe ko xгаа-xгаа ta ko hàà kaisase thòòse Nqarim ka xgàràè sa ke. ² Wéèa ta ga ko kǎí chìbian kúrú khama. Ncēe c'ēem kò cúí chibi ga kúrú tama ēem ko kq'uis gúús koe nem tchànóm khòè me e, kgoana ko a gam dim tc'áróm wèè ba kòre ba.

³ Bìian kq'ám-q'oo koe ta ko tóm sa tcǎà, nxǎasega i gha komsana ta a ka. Ncēeta hēéan ka ta ko wèè tc'ároan gaan di ga tchàno-tchano.

⁴ Bódò skepe zi gataga, gatà zi ma kaia igaba, a ko kaia tc'ǎán ka qòòkaguè, igaba zi ko kaisase cg'árém hìim tchànò-tchano dim cgoa nqàriè, a nqàri-kq'aom ko tc'ēem xòèm za qòò.

⁵ Gatà iim dàòm kam tam ba cg'árém gúú me e, igabam ko kaia zi gúú zi ka koase.

Tc'ēe naka bóò, kaias hìi-kq'ai sa ko cg'árém c'ēem ka dàòè sa.

⁶ Tam igabam c'ee me e, a cg'ǎès dim nqóò me e. Ncēea me ko ma tséé ga a, gatà cgǎé-q'oo koe, a ba a ko wèèm tc'áróm khòèan di ba cg'ǎè-cg'ǎe. C'ees koem ko wèès kq'òès khòèm di sa tcǎà, a ba a ko chòò tamas c'ees dxāwam dis ka tcǎà-dòmòmè.

⁷ Khòè ta gha kgoana a xгаа-xгаа wèèm kq'oo-coa-qhàò ba hēé, naka tsarǎn hēé, naka ncǎà cgoa ko qòòan hēé, naka tshàn q'oo di gúúan hēéthēé e khama, a ta a gataga xгаа-xгаа ana. ⁸ Igaba i cúí khòè ga kgoana naka tam ba xгаа-xгаа hǎa tite, sǎa tamam cg'ǎè ba, cg'òoko gúúan ka cg'òèa hǎa ba. ⁹ Gaam cgoa ta ko X'aigam **Nqarim** Xòò ba dqòm, a ta a ko gaam cgoa Nqarim dis iis koe kúrúèa ne khòè ne cgúí. ¹⁰ Dqòmkan hēé naka cgúíkan hēéthēéa ko cúís kq'ámòs koe tcg'oa. Tíí qōe ga tuè, ncēe sa méés tǎá gatà ii guu. ¹¹ A tsàùm koe i ga kare tshàn hēé naka tsau tshàn hēéthēé cúí x'aè ka tcg'oa? ¹² Tíí qōe ga tuè, a faia dis hìi sa ga olife di tc'ároan kúrú, kana sa ga chòò-kq'om dis hìi sa faia di tc'ároan kúrú? Tsau tshàa ne cuiskaga kare tshàn kúrú hǎa tite.

Cám tsara dàò tsara tc'ēean di tsara

¹³ Dìí ba tc'ēega baa, a ba a ko kómá q'ǎa gatu xg'aeku koe? Gam di kq'òèan qǎè ka méém x'ǎí, gam di tsééa ne ko cg'árè-cg'aresean cgoa kúrúè sa, tc'ēean cgoa hēéthēé e. ¹⁴ Igaba tu kò gatu di tcáóan koe xgòám tau ba hēé naka cēèan hēéthēé úúa ne tǎá koase guu, naka tǎá tseeguan tshúù-ntcòakagu guu. ¹⁵ Gatà ii tc'ēea nea nqarikq'ai koe guu tama, igaba i nqòòmkg'ai di i, a khòèm di i, a dxāwam di i. ¹⁶ Eè tauan hēé naka cēèan hēéthēé hàna qgǎi koe, i gha kómku taman hǎa khama, naka wèè cg'ǎè-qhàòan kúrúan hēéthēé e. ¹⁷ Igaba i nqarikq'ai koe guua tc'ēean tc'ǎà dis ka q'ano o, a cám dis ka gataga tòókuan úúa, c'ēe ne khòè ne ka i ko tc'ēe, a i a komsanan koe hēé naka tc'ēea kǎbian koe hēéthēé kgoarasea hǎa, a cgòmkan ka cg'òèa hǎa, a i a ko qǎè zi tséé zi di tc'òoan màà ta a, a i a khòè ne tǎákase qgóò tama, a i a kgoarasease ko qgòòse. ¹⁸ Tòókuan di ne khòè ne

ncêe ko tòókuan di cgùrian xhàrà ne gha tchànoan tcuù.

Dtcòm-k'g'ao ba hěé naka nqõó ba hěéthěé e (4:1–5:6)

Nqõó ba ncàm guu

4 Dùú sa ko ncõoan ghùì, si ko dùú sa x'ààkuan ghùì gatu xg'ae ku koe? A gatu ko tc'ée zi gúú zi tama zia, ncêe ko gatu di tc'áróan koe ncõoan ghùì zi? ²Ncóó tu ko, igaba tu úú tama. Cg'óo tu ko, a tu a ko kaisase xaù, igaba tu kgoana naka hòò tite. X'àà tu ko, a tu a ko ncõoan ghùì. Gúú tu úú tama, Nqari ba tu dtcàrà tama domka. ³Dtcàrà tu ko, igaba tu hòò tama, tchàno tamase tu ko dtcàrà khama, ãe tu ko hòò gúúan tu gha nxãasega ãe tu ko ma gatu tc'ée khama ma tséékagu ka. ⁴Cg'árà-k'g'ao tuè! A c'úúà tua, nqõóm cgoa ncàmkuua ne Nqarim cgoa hòreku si i sa? Nxãaska, ncêe nqõóm di tsi ncàm-khoe tsi kò ii ne tsi Nqarim di tsi cg'óo-k'g'ao tsi i. ⁵**Nqarim dis** Tcgãya sa ko máá: “Tc'ëem ncêem Nqarim gatá koe tòóà hãa ba kaisa zi tc'ée zi ka cg'òèa hãa,” témé. Ncêe kg'ui ne tseegu u, ná? ⁶Igabam ko **Nqari ba** kaisa cgómkuua màà **ta a**. Gaa domkas ko **Nqarim dis Tcgãya sa** ncêeta méé: “Nqari ba ko ãe tcomsea ne ncoe, igabam ko ãe ko cg'aré-cg'arese ne cgómkuua màà,” témé.

⁷Ke tu ncêeska Nqarim koe mààse. Dxãwa ba xguì, nakam gha gatu koe guu ná qgóé. ⁸Nqarim koe cúù-cuuse, nakam gha Gam igaba gatu koe cúù-cuuse. Xg'àà tshàua tu, gatu chibi-k'g'ao tuè, naka tu gatu khòè tu cam tc'ée tu, tcáóà tu q'ano-q'ano. ⁹Tshúù-tcao méé tu, naka kg'ae, naka ntcãà tegáí-tshàra. Gatu di kg'ãèan méé i kabise naka kg'ae ii, naka i gatu di qãè-tcaoan kabise naka tshúù-tcao sa ii. ¹⁰X'aigam

Nqarim cookg'ai koe méé tu cg'aré-cg'arese nakam gha nxãasega kaikagu tu u.

Tsáá ka c'ëe ba xgàra guu

¹¹Táá méé tu gatu ka c'ëe ne cgoa cg'ãèse kg'ui guu, tíí qõe ga tuè. Gaam ãe ko qõesem cgoa cg'ãèse kg'ui ba kana ko qõese ba xgàra, ba ko x'ãèan cgoa cg'ãèse kg'ui, a ko x'ãèan xgàra. X'ãèan tsi ko xgàra ne tsi gaa x'ãèan di tsi tséékagu-k'g'ao tsi tama tsi i, igaba tsi x'ãèan di tsi xgàra-k'g'ao tsi i. ¹²X'ãèan hěé naka xgàrkuan hěéthěé dim tcg'òó-k'g'ao ba cúí Me e, Gaam ãe ko kgoara, a ko kobe di qarian úúà ba. Igaba tsi tsáá díí tsia, ncêe tsáá ka c'ëe ba ko xgàra tsi?

Táá koase guu

¹³Hàà tu ncêeska, gatu ãe ko máá: “Ncêe cam ka kana q'uu ka ta gha ncêeta iim x'áé-dxoom koe qõò, a síí gaa koe kuri ba x'ãè, a gaa koe síí x'amágu, a gha nxãasega marian hòò,” témé tu. ¹⁴Igaba tu q'uu ka dim cam ka i gha gatu di kg'òèan nta ii sa c'úúà hãa. Nqarara-nqauan khama tu ii khama, ncêe ko xòm x'ãè-coa sée a hãa a, a i a gaia kaà. ¹⁵Khama tu ga ko ncêeta mééa: “X'aigam **Nqarim** kò tc'ëe ne ta gha kg'òè, a ta a ncêe sa kana ãe sa kúúú,” témé. ¹⁶Ncêe i ii khama, tu ko koase a ko dqòmse. Eèta ii dqòmsean wèè ga cg'ãè e. ¹⁷Gaa domkam wèém khòèm ãe qãè gúúan kúúú q'ana, igaba kúúú u tama ba, nxãa ba chibiga me e.

Qguùà khòèan dqàèa ne

5 Hàà tu ncêeska, gatu khòè tu ãe qguùà tu, kg'ae méé tu naka xòò, cg'ãè zi ncêe ko hàà cgae tu u zi domka. ²Gatu di qguùà ne ts'óóà hãa, i gatu di qgáían tcg'ãàn ka tc'óóèa hãa. ³Gatu di gautan hěé naka seleferan hěéthěéa ncàbà hãa, i gha gaan di ncàbàn gatu koe x'áí sa ii, a i a gha c'ees khama ma gatu di

cgàan tc'óóá xgáá. Gatu di x'aian tu tòóá máásea hãa, còo di xu cáím xu u igaba. ⁴Bòò, surutan gatu di tséé-kg'aoan di i, ncêe gatu di xháràn koe kò tséé e, ncêe tu kò táá suruta a, nxãa nea kg'aea tcg'óóá hãa, i kg'ae-q'ooan êe kòo gaa xháràn khóá ne di X'aigam **Nqarim** qarim wèem tcee-dòm koe tcana hãa. ⁵Nqóómkg'ai koe tu kàrean koe hêé, naka qàè-tcaoan koe hêéthêé x'àèa. Tsáúkgua tu hãa tcáóá tu, **a tu a gha ghòèan ko ma cg'òòè khama ma xgàràè**, cg'òokus dim cáím ka. ⁶Tchànò khòèan tu ko chibi-chibi a xgàrà, a cg'òo, gatu cgoa ne kò ntcoeku tama igaba.

Tááka zi x'àè-kg'am zi (5:7-20)

Qádò tcáóá ne

⁷Gaa domka méé tu qádò tcáó ii, tíí qōe ga tuè, naka i nxãakg'aiga X'aigam di hàà-q'ooan síí tcàà. Bòò, xhárà-kg'ao ba ko góm ba qàà me xhárà di tc'óoan tcg'òó. Qádò tcáó cgoa am ko, i nxãakg'aiga síí tc'áà di túúan hêé naka kháóka di túúan hêéthêé tuu. ⁸Gatu igaba méé tu qádò tcáó ii. Qari méé tu ii tcáóá tu koe, X'aigam **Nqarim** di hàà-q'ooa ne cúú u ke. ⁹Tíí qōe ga tuè, gatu ka c'èea ne cgoa méé tu táá káíse kg'ui-kg'uise guu, naka tua gha nxãasega táá xgàràè. Bòò, Xgàrà-kg'ao ba nquu-kg'ám koe hãa!

¹⁰Tíí qōe ga tuè, tc'èe-tc'èese porofiti xu ncêe kò X'aigam **Nqarim** cg'òè ka kg'ui xu. Sere-seres iise sèè xu, qádò tcáó xu khòè xu u kò ii di sa, êe xu kòo xgàrase ka. ¹¹Bòò, ts'ee-ts'ee'kg'aièa xu, ta ta ko ma tcii xu, êe kò **xgàrakuan di x'àè ka** qarika tééa hãa xu. Jobem di qarika tééa máásean ka tu kómá, a tu a kò X'aigam **Nqari** ba còo dis ka dùú sa kúrúá sa bòò. X'aigam **Nqari** ba thòò-xama-máákuan hêé naka cgómkuan hêéthêé ka cg'òèa hãa khama.

¹²Igaba wèé zi gúú zi tc'amkg'ai koe, tíí qōe ga tuè, nqarikg'aian cgoa igaba kana nqóómkg'ai cgoa igaba, kana c'èe gaisean cgoa ga igaba táá gaise guu. Igaba méés gatu dis 'eè' sa, 'eè' sa ii, nakas gatu dis 'èe-èe' sa, 'èe-èe' sa ii, naka tua gha nxãasega táá xgàrasean koe tcàà guu.

Dtcòmàn di còrèa ne

¹³Gatu xg'aeku koem kò c'èe ba qómàn q'oo koe hànà ne méém còrè. A ncèè c'èem kò qàè-tcaoa hãa ne méém dqòmàn di ciian nxàè. ¹⁴A ncèè c'èem kòo gatu xg'aeku koe tsàa ne méém kaia xu kerekes di xu tcii, naka xu còrèa máá me, naka nxúian cgoa tcgáú me, X'aigam **Nqarim** dim cg'òèem koe, ¹⁵naka i gha dtcòmàn di còrèan tsàakom khòè ba kg'òèkagu, nakam gha X'aiga ba ghùì me, a ncèè chibia nem kò kúrúá hãa nem gha qgóóá mááè e. ¹⁶Ke tu nxãaska bìríku gatu di chibia ne, naka còrèa mááku, naka tua gha nxãasega kg'òèkaguè. Tchànòom khòèem di còrèa ne kaisa qarian úúa, **Nqari ba ko** gaan koe tséé khama. ¹⁷Elija ba kò kg'ama khòè me e, gatá khamaga ma, a ba a kò qarika còrè, túúan gha táá tuu ka, i kò nqóómkg'ai koe túúan táá tuu, nqoana kurian hêé naka 6 nxoèan hêéthêé e. ¹⁸Me gaicara còrè, i nqarikg'aian túúan tuukagu, me kò nqóó ba kaisase tc'òoan kúrú.

¹⁹Tíí qōe ga tuè, ncèè gatu ka c'èem kò tseeguan hòàra guua hãa, me kò c'èe ba kabi me ne ²⁰méém q'áa, díím wèem èe ko chibi-kg'ao ba gam di dàòan hòàm ko koe kabi ba gha ko kgoara me, táám gha tc'èea ba cgoa ga igaba x'óóá xgááse ka, a ba a gha kái chibian gam di qgóóá máàè.

1 PETERE

Peterem dis tcgāyas tc'āa di sa

Téé-cookg'ai sa

Peterem di ne nxará-kg'ao ne xg'ao gane di dtcòmān domka kái xgàrakuan hēé naka xháēan hēéthēé q'oo koe hàna.

Petere ba kò ghùì-ghui tcáo ne, a ko máá, Nqarim nxará tcg'òóà hāa ne khòè ne e, témé. A ba a kò Jeso Krestem ka tc'ēe-tc'ēe ne, ncēe Gam di x'ooan hēé, naka x'ooan koe tēean hēé, naka Gam di hààn hēéthēé di nqòòan máà nea hāa ba.

Gane di xgàrase ne ko Jesom ka dcēéè. Ncēeta méé ne ma qarika téé naka qád tcáo. Ncēm nqōóm koe i ko gane di dtcòmān kúrúá bódè, igaba ne gha ēem gha Jeso Kreste ba x'áísem cámi ka kábia máàe e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xgàrakua ne
- komsana ne
- tcom-tcomsa
- nqòò sa
- kg'òèa hāa nxōá ne

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Nqarim di kgoarakua ne (1:3-12)
- Tcom-tcomsase kg'òèa ne (1:13-2:10)
- Dùú sa méé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú xháēan koe ne kò hāa ne (2:11-4:19)
- Cg'aré-cg'aresea ne (5:1-14)

Nqarim di kgoarakua ne (1:1-12)

Tsgámkaguku zi

1 Petere ra a, x'áè úú-kg'aor^{††} Jeso Krestem di ra,

a ra a ko *ncēes tcgāya sa* Nqarim nxará tcg'òóà mááse ne khòè ne góá máá, ncēe tsai-tsaisea hāa ne, a cg'áè-kg'ao khama

x'áèa hāa ne: xg'aekum Ponto dim koe hēé, naka Galatia dim koe hēé, naka Kapatokia dim koe hēé, naka Asia dim koe hēé, naka Bitunia dim koe hēéthēé hàna ne. ²Nqarim Abo ba nxāakamaga q'ana hāase *nxará tcg'òóà mááse tua*, Me ko *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba tcom-tcomsakagu tu u, nxāasega tu gha Jeso Kreste ba komsana a Gam di c'ádan cgoa cgáè ka:

Cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu koe càuse.

Kg'òèas nqòò sa

³Dqòmme méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba. Jeso Kreste ba x'ooan koe ghùian kam Gam di kaisa thòò-xama-máákuan ka kábase ábà taa hāa, nxāasega *ta gha* kg'òèas nqòò sa *úú* ka. ⁴Ncēe nqòòan ta úúá hāa, nqarikg'ai koe ta gha q'òò ts'eekg'aian di i, kaà tite, a ts'óó tite, a cg'āa-cg'anasea hāa tite e. *Nqari ba* gaa koe tòóá máá tu ana, ⁵gatu ncēe ko dtcòmān koe guu a Nqarim di qarian ka qāèse qgóó a kòrèè tu, nxāakg'aiga tu gha síf kgoarakuan hòò ka, ncēe gha còò di xu x'áè xu ka tseegukaga x'áíè e.

⁶Ncēe gúúan domka tu ko qāè-tcao, gatà i ga ko ma qaase, xòm x'áè-coa ka tu ga ncēeska tāáka zi kúrúá bóòku-ghàò zi ka tshúù-tcaokaguè igabaga. ⁷Gazi di tsééa ne gatu di dtcòmān tseegu ii sa x'ái si i. Gautan igaba, ncēe gha kaàkaguè, ne gha c'eean cgoa kúrúá bóòè. Gataga méé i dtcòmā tu, ncēe kaisase gautan ka qaa-qaasa a, kúrúá bóòè. Nxāaska tu gha Jeso Krestem ko x'áíēm cámi ka dqòmkuhan hēé naka x'áàn hēé naka tcomkuan hēéthēé hòò. ⁸Ncēe bóò Me ta ga tu hāa igaba tu ncāmā hāa ba, ncēe tu ncēeska bóò Me tama igaba tu ko Gam koe dtcòm ba, a tu a x'áàko qāè-tcaoan ncēe kg'ui a nxàèè tite cgoa qāè-tcaoa.

^{††}1:1 x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

⁹Gatu dis dtcòm̄s ko qaa sa tu ko hòò khama, nc̄ee kgoarakuan gatu di tcáòan di sa.

¹⁰Porofiti xu kò nc̄ee gatu koe gha hààs cgòm̄kus ka porofita, a xu a kò nc̄ee kgoarakuan koe tcàà tcáó a qarika qaa a. ¹¹Kúrúá xu kò bóò, dùútsa x'èè ka i gha hàà sa, a i a gha ntama hàà sa. Me kò gaxu koe ko hàn̄am Tc'èem Krestem di ba x'aèan cookg'ai koe nxàea tseeguk-agu Krestem di xgàrasean ka, naka xùri gha ko x'ààn ka hēéthēé e. ¹²I kò gaxu koe x'áisea hãa, nc̄ee zi gúú zi xu tsééa mááse tama, a ko gatua tsééa máá tu u sa; gúú zi ēe tu ko nc̄eska bir̄ièa zi, ēe ne kò ēe qāè tchòàn xgaa-xgaa tu u x'aè ka, nc̄ee ko nqarikg'ai koe guu a tsééa óàèam Tcom-tcomsam Tc'èem ka. Moengelean ga ko ncàm̄a hãa, nc̄ee zi gúú zi i ga kò bóò sa.

Tcom-tcomsas kg'òè sa (1:13–2:10)

¹³Tc'èea tu kg'ónò, naka qgóósea hãa, naka tua gatu di nqòòan cg'òèase úú cgòm̄kuan koe, ēe tu gha Jeso Krestem kò x'áise x'aè ka máàè e. ¹⁴Komsanako cóán khama méé tu hēé, naka zi cg'àè zi tc'èe zi táá tc'àà-cookg'ai tu u guu, ēe tu kò **Nqari ba** tu c'úua hãa x'aè ka kg'aia úúa zi. ¹⁵Igaba ēe kò tcii tu um ma tcom-tcomsa ii khamaga ma méé tu ma wèé gúúan ēe tu ko kúrú koe tcom-tcomsa ii. ¹⁶Góásea i hãa a ko máá: “Tcom-tcomsa méé tu ii, Tíí Ra tcom-tcomsa Ra a ke,” témèè khama.

¹⁷Nc̄èè **Nqarim**, nc̄ee khòèan tákase xgàra tama, a ko khòèan di zi tséé-kg'ám̄ zi ka khòèan xgàra ba tu kò Abo ta ma tcii ne, méé tu nxàaska **nc̄eem nqòòm̄kg'ai koe** tu cg'àè-khoean khama ma x'ãèas noose Nqari ba q'ádase kg'òè. ¹⁸Q'ana tu hãa, dùús cgoa tu kò kàà hùis

kg'òè-kg'ám̄s gatu dis koe x'ámá tcg'òóèa sa, ēe tu kò gatu ka tsgòosea xu koe hòòa sa. Seleferan hēé kana gautan hēéthēé khama ii zi gúú zi kaàko zi cgoa tu x'ámá tcg'òóè ta ga hãa, ¹⁹igaba qaa-qaasa c'áòan Krestem di ka a kò ii, ghùu-coam chibi úú tama a q'ano ba. ²⁰Gaam nc̄ee nxàakamaga nqòóm̄ ko tshoa-tshoases cookg'ai koe kò **Nqarim ka** q'ãaèa ba, igabam kò còò di xu x'aè xu ka hàà x'áíè ba. ²¹Gam koe tu ko guu a Nqarim koe dtcòm̄, nc̄ee ko x'ooan koe ghùu Me a x'ákagu Mea ba, nxãasega i gha gatu di dtcòm̄an hēé naka nqòòan hēéthēé Nqarim koe hãa ka.

²²Tseeguan komsana ka tu q'ano-q'anosea hãa, a tu a gatu ka q̄osean koe tseegu di ncàm̄an úúa, ke tu q'ano-tcáóse qarika ncàm̄ku. ²³Kabase tu ábàèa hãa khama, kaàkom cgùrim koe guu tamase, igaba kaà tamam cgùrim koe guu a: kg'òèa hãa a chòò tamam kg'uim Nqarim dim koe guu a. ²⁴**Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá:**

“Wèém khòè ba dcãan khama ii, i wèè x'ààn gam di, qãáka di zi x'aa zi khama ii.

Dcãa ne ko c'òò,

i x'aan tcheè,

²⁵igabam ko X'aigam dim kg'ui ba chòò tamase hãa,”

témé khama. Nc̄ee ba gaam kg'uim ga me e, nc̄ee tu kò qāè tchòàn koe guu a xgaa-xgaaè ba.

2 Gaa domka méé tu wèé gúúan cg'àè koe tcg'òóse, naka táá c'èe koe ga kàaku di ii guu, naka táá qāè khòèan khama ko ma kúrúse guu, naka táá tauku di ii guu, naka gataga táá c'èe koe ga cóèku di ii guu. ²Kabase ábàèa cóán khama méé tu ii, **Nqarim di** kg'uian di bílan xgónèa a, kàa úú tama a, gaan koe tu gha nxãasega kai a kgoaraè ka. ³X'aiga ba qāè Me e sa tu xãm̄a hãa ke.

**Kg'òèam nxṓá ba hě́e nakas
tcom-tcomsas qhàò sa hě́éthě́e e**

⁴ **X'aigam** koe hàà, kg'òèa hāam nxṓá ba, ncēe ko khòè ne ka bóòa xguìè, igaba kò Nqarim ka nxárá tcg'òòèa ba, a ba a Gam koe qaa-qaasa ii. ⁵ Ke tu gatu igaba kg'òèa nxṓán khama ma tshàòè, naka tua **Tcom-tcomsam** Tc'ēem dim nquu ba ii, **gaa koe** tu gha tcom-tcomsa xu peresiti xu ii, a ko Tc'ēem di zi dàòà-mááku zi kúrú, ncēe ko Jeso Krestem koe guu a Nqari ba qāè-tcaokagu zi. ⁶ **Nqarim dis** Tcgāyas q'oo koe i ko máá:

“Bòò, Sione koer ko nxṓá ba tòò, nxárá tcg'òòèa a qaa-qaasam nxṓám tcúú di ba, me cuiskaga wèém ēe ko Gam koe dtcòm ba, sau-cgaekaguè tite,” téméè khama.

⁷ Gatu ēe ko dtcòm tu kam ncēm nxṓá ba cgáé me e. Igaba ēe dtcòm tama ne **mée ne ncēe kg'uiian komsana, ncēe ko máá:**

“Nxṓám ēe tshàò-kg'ao xu ka bóòa xguìèa ba, nxāa ba tcúú dim nxṓá ba kúrú,” témé e.

⁸ Si ko **c'ēe koe gaia máá:**

“Ncēe ba nxṓá me e khòè ne gha kúrú ne tcgàba ba, a khòè ne ko cg'áékagum nxṓá me e,” témé.

Tcgàba ne ko, kg'ui ba ne kò ntcoe khama - si nxāa sa tc'ēea ne mááèa hāas ga si i.

⁹ Igaba tu gatu nxárá tcg'òòèa tu khòè tu u, x'aiga tu u, a peresiti tu u, tcom-tcomsas qhàò sa, Nqarim ka q'òòèa tu khòè tu, nxāasega tu gha cgáé zi gúú zi Nqarim di zi xгаа-xгаа ka, ncēe ko ntcúúan q'oo koe tciia tcg'òó tu u a Gam di are-aresa x'áàn koe tciia óá tu u ba.

¹⁰ C'ēe x'aè ka tu kò khòè tu tama tu u, igabaga tu ncēeska Nqarim di tu khòè tu

u; c'ēe x'aè ka tu kò cgòmkuuan hòò tama, igaba tu ncēeska cgòmkuuan hòò hāa.

**Dùú sa mée ne dtcòm-kg'ao
ne kúrú xháéan koe ne
kò hāa ne (2:11–4:19)**

**Nqarim di ne tsée-kg'ao
ne khama ma kg'òè**

¹¹ Ncàm-ncamsa tuè, dàra-kg'aoan hě́e naka táá nqóó koe guua khòèan hě́éthě́e khamar ko ma dtcàrà tu u, cg'àè zi tc'ēe zi cgàam di zi koe tu gha tcg'òóse sa, ncēe khòèm di tc'ēean cgoa ko x'áàku zi. ¹² Eèta ne ko ma táá zi qhàò zi di ne cg'àè zi gúú zi ko kúrú tu khòè tu khama ma tshúú kg'uiian gatu ka kg'ui igaba mée tu gatu gane xg'aeku koe qāèse kg'òè, naka ne nxāasega gatu di zi qāè zi tsée zi bóò, naka Nqari ba ēem gha ko hààm cáám ka x'áàkagu.

¹³ X'aigam **Nqarim** domka mée tu wèè qarian khòèm di koe máase: x'aigadzoom koe ga igaba ncēe tc'amaka hàna ba, ¹⁴ kana tc'āà-cookg'aian koe igaba, ncēe gaam ka tséea tcg'òòèa a, a ko hàà ēe ko chibian kúrú ne xgàra, a i a ēe ko qāèan kúrú ne dqòm. ¹⁵ Nqarim di ncàma ne gatà ii, qāè gúúan kúrúan ka tu gha ēe kómá q'āa tama a káà tc'ēe khòèan nqookagu. ¹⁶ Kgoarasea ne khòè ne khama mée tu ma kg'òè, igaba táá gatu di kgoarasean kúrú naka i **c'ēe** cg'āèan qàbi tcàà guu; kg'òè mée tu Nqarim di tu tsée-kg'ao tu iise. ¹⁷ Wèè khòèan tu tcom. Gatu ka c'ēean tu ncàm. Nqari ba tu q'ád. X'aiga-dxoo ba tu tcom.

Krestem dis xgàrakus dis sere-sere sa

¹⁸ Qāàn mée i gaan ka q'òòèan wèè tcoman cgoa komsana; ēe qāè a tc'auan koe cúí tamase, igabaga ēe xgárá ne koe ga hě́éthě́e e. ¹⁹ Ncēè c'ēem khòèm kò Nqari bam máasea hāa domka káà chibise xgàràèa, a ba a qád tcáo ii, nem gha **Nqari ba** dqòm me. ²⁰ Ncēè

chìbian tu kò kúrú a ko gaan domka xg'ármè, a tu a qáo tcáo ii ne tua gha gaan domka dqòmè? Igaba ncèè qàèan kúrú domka tu kòo xgàràè, a gaan koe qáo tcáo ii nem gha Nqari ba dqòm tu u. ²¹Ncèes gúús domka tu kò tcièa, gatagam kò thèé Kreste ba gatu domka xgàràè khama, sere-sere sam kò guua máá tu u, nxāasega tu gha xùri dàò Me ka,

²²“cúí chibi ga kúrú tama ba, i ko táá cúí kàaku ga kg'áma ba koe tcg'oa.”

²³Eëm kò còèè kam kò táá cóèkuan kàbia máá ne, a ba a kò èem kò xgàràè ka táá birí ne, kàbisem gha a hàà xgàrà ne sa, igabam kò èe ko tchànose xgàrà Mem koe máàse. ²⁴Gam ncèè kò gatá di cg'urian tc'áróa ba ka **xgàù** hiis koe xgàma hāa ba, nxāasega ta gha cg'urian x'óóa máá, a ta a gha tchànoan kg'òèa máá ka. Gam di chibian ka tu kg'òèkaguèa hāa. ²⁵Hoàko zi ghùu zi khama tu kò ii, igaba tu ncèeska gatu dim Kòre-kg'aom koe kàbisea hāa khama, Q'òé-kg'aom gatu di tc'èean di ba.

Khòè zi hēè naka khòè xu hēèthéè e

3 Khòè saoè, gaam dàòm cúim kaga méé sao gasao di xu khòè xu máàse. Ncèè cúí-kg'áia xu ga kò **Nqarim dim** kg'tui ba dtcòm tama ne, xu ga nxāaska kàà kg'uise gaxu di zi khòè zi di kg'òòan ka kúrúè a dtcòm, ²ncèè nta sao ko ma **Nqari ba** q'ád a tcom-tcomsa ii sa xu kò bòò ne. ³Gasao di t'òèan méé i tc'áróa sao ka tchàa koe táá guu, tóròèa c'òòan hēè, naka gautan cgoa kúrúèa gúúan hāa di hēè, naka **t'òè** qg'áian hāan ka hēèthéè koe. ⁴Igaba méé sao tcáoá sao q'oo koe t'òè sao ii, t'òèan chòò tama a, qàè a tc'aua tc'èean di i, ncèè Nqarim tcg'ái q'oo koe kaisase qaa-qaasa a. ⁵Ncèea gaam dàòm khòè zi tcom-tcomsa zi kg'aika di zi, ncèè kò gazi di nqòòan Nqarim koe

tòóa hāa zi kò ma t'òè-t'òese ga a, gazi di xu khòè xu máàsean ka khama. ⁶Saràhs khama méé sao ii, ncèè kò Abrahama ba komsana sa, a sa a kò gas dim x'aiga ba ta ma tcii me. Ncèè qàè gúúan sao kò kúrú a c'èè gúù kaga q'áòkaguèa tama ne sao gha gas di sao cóá sao ii.

⁷Khòè xaoè, gatà iim dàòm cgoa méé xao gazi cgoa kg'òè naka q'aa, kg'amka tc'áró zi i sa. Gaxao cgoa zi **Nqarim di** aban kg'òèan di di zi q'òò-kg'ao zi i ke méé xao tcomkuan cgoa qg'óó zi, nxāasega i gha gakhao di còrèan táá cúí gúù kaga xgàèè ka.

Qàèan kúrú domka xgàrasea ne

⁸Chòò dis ka méé tu wèè tu ga cúí tc'èe, naka thòò-xama-mááku, naka ncàmku qòekua hāa khòè khama ma, naka cg'ómku di ii, naka cg'aré-cg'arese.

⁹Táá méé tu chibi sa chibis cgoa suruta kàbi guu, kana cóèku sa cóèkuan cgoa kàbi guu; igaba méé tu ts'ee-ts'ee'kg'aikuan cgoa kàbi i; gaan domka tu tcièa hāa ke, nxāasega tu gha ts'ee-ts'ee'kg'aikuan q'òò ka. ¹⁰**Nqarim dis Tcg'ayas ko méé khama a ko máá:**

“Díim wèém èe gha ko kg'òèan ncàm ba, a ba a qàè cáman bòò kg'oana ba méém gam dim tam ba cg'èè gúúan koe hēè

naka kg'áma ba kàa di kg'uian koe hēèthéè xgáè.

¹¹Cg'èè gúúan koe méém tcg'oa naka qàèan kúrú,

tòókuan méém qaa naka baa x'āà máá a.

¹²X'aigam di tcg'áia nea èe tchàno ne koe hàna,

i ko Gam di tceean gane di còrèan komsana,

igaba i X'aigam di kg'áian

èe ko cg'èèan kúrú ne cgoa tsééa xg'ae tama,”

témé.

¹³Ncèè qàè gúúan kúrú tu kòo x'āà máá ne i gha díin thòò-thòo tu u?

¹⁴Tchànoan kúrú domka tu ga ko xgàrase igaba tu ts'ee-ts'ee'kg'aièa hãa. Táá méé tu èe ne ko bèe sa bèe guu, táá q'aekaguè guu. ¹⁵Igaba méé tu tcáóa tu koe Kreste ba X'aigam iise nxará tcg'òo naka dqòm Me. Ncèè c'èem khòèm kòo èe tu úúa hãa nqòðan ka tèè tu u ne méé tu wèè x'àè ka xoa me tu gha sa kg'ónòsea máána hãa. ¹⁶Igaba méé tu qámsean hée naka tcomkuan hée'hée cgoa ncèe gúúan kúrú, naka tchàno tcáóan úúa hãa, nxãasega ne gha dùús wèès cg'ãès èe ne ko gatu ka kg'uis koe, èe ko Krestem koe qàèse kg'òèan gatu di ka ko kg'ui ne, sauc-gae ka. ¹⁷Gatà ma tu ga ko ma qãèan kúrú igaba tu gha xgàrase, ncèè Nqarim kòo tc'èe ne. Ncèes gúú sa cgáé si i, cg'ãèan kúrú domka xgàrasean ka khama. ¹⁸Krestem igabam kòo cúí q'oro chìbian domka xgàràè khama, tchànóm Khòèm iise tchàno tama ne khòè ne domka, Nqarim koem gha nxãasega úú tu u ka. Ncèe kòo tc'áróm koe x'ooan koe tcãàè, a Tc'èem ka kg'òèkaguè ba. ¹⁹Gaam Tc'èem koe hãnasem kòo síí èe qáèèa tc'èean qáé-nquuan koe xgaa-xgaa. ²⁰Nqari ba xg'ao komsana tama ne di tc'èe e kòo ii, ncèem kòo Nqari ba **tcóóse ne gha ka** qád tcáóse qãà ne, Nowam ko araka ba tshào x'àè ka. Cg'orò ne khòè ne 8 ne cúí nea kòo **arakam** koe hàà, a tshàam koe guu a kg'òèkaguè. ²¹I gaa tshàan tcguù-tcguukus dis x'ái si i, ncèeska igaba ko kg'òèkagu tu u sa, cgáé-q'oom di cg'urian xg'àara tcg'òós ka tamase, igabas tchànós tcáós dis dtcàrà si i Nqarim koe. X'ooan koe tées Jeso Krestem dis ka i ko kgoara tu u, ²²ncèe nqarikg'ai koe qòða ba, a ba a kg'àòm x'òàm Nqarim òòm xòè koe hàna, mo-engelean hée naka tc'ãà-cookg'aian hée naka qarian hée'héea Gam dòòm q'oo koe hãa.

Nqari ba kg'òèa máá

4 Ncèem ma Kreste ba Gam òòm cgàam koe xgàràèa khamaga ma méé tu gatu igaba Gam di tc'èe-kg'áman úúa, gaam èe cgàam koe xgàràèa hãa ba chìbian cgoa xg'ara hãa ke. ²Gaa domk-agam ncèeska nqòòmkg'ai di kg'òè-q'ooa ba koe cg'ãè zi tc'èe zi khòèan di zi kg'òèa máá tama, a ko Nqarim di ncàman kg'òèa máá. ³Ncèe nqáèam x'aèm ka tu kòo tc'òða x'aèan kg'òè a ko táá zi qhàò zi di ne ko tc'èe sa kúrú khama, a ko cg'áràn kúrúate, cg'ãè zi tc'èe zi hée, kg'áà nqáèsean hée, nqàrean hée, kg'áàè ko zi qgái zi koe hãa sa hée, naka kúrú mááse di nqárian dqòmàn ncèe ntcoe-ntcoesa hée'hée e. ⁴Gane cgoa tu kòo táá xg'ae a tchòà úú tamase kg'òè sa kg'òè domka ne ko are tu u, a ko gatu ka cg'ãèse kg'ui. ⁵Igaba ne gha èe x'ooan hée naka kg'òèan hée'hée xgàran kg'ónòsea máána hãam **Nqarim** koe xgàrà mááse. ⁶Ncèes gúús domka i qàè tchòàn èe x'óóa khòèan koe ga thée xgaa-xgaaèa hãa khama: nxãasega ne gha cgàam koe khòèan khama ma xgàràè, a ne a gha tc'èem koe Nqarim **ko ma kg'òè** khama ma kg'òè ka.

⁷Wèè zi gúú zi di chòò-q'ooa ne cúú u. Ke tu q'ano-tcáó naka qgòósea hãa, nxãasega tu ga còrè ka. ⁸Wèè zi gúú zi tc'amkg'ai koe méé tu kaisase ncàmku, ncàmku sa ko kái zi chibi zi qàbia tcãà ke. ⁹Qàèse méé tu x'áéa tu koe hààkaguku, kg'ui úú tamase. ¹⁰Eèm ma Nqari ba tááka dàðan cgoa Gam di cgómkuan máà tua hãa khama méé tu èe zi máàku zi qàèse tséékagu naka c'èe ne tsééa máá. ¹¹Ncèe c'èem khòèm kòo kg'ui ne méém Nqarim di kg'uiian **ko kg'uim khòèm** khama ma kg'ui. C'èem khòèm kòo tséé ne méém Nqarim máà mea qarian cgoa tséé, nakam gha nxãasega Nqari ba wèè zi qgái zi koe dqòmme, Jeso Krestem koe. Gam koe méé i

chòd tamase dqòmkuan hée naka qarian héethée hãa. Amen.

Dtcòm-kg'ao tsi i domka xgàrasea ne

¹² Ncàm-ncamsa tuè, thòdkas kúrúa bódkus èe tu ko xgàràès ka mée tu táá arekaguè guu, c'úua tuas gúús kúrúse cgae tu u kos khama ma. ¹³ Igaba mée tu qàè-tcao, ncèè tu kò ma Krestem kò ma xgàrasea hãa khama ma xgàrases ka, naka tua gha nxãasega Gam dim x'ám ko x'áise ka kaisase qàè-tcao. ¹⁴ Krestem dim cg'òèm domka tu kò cóèè ne tu ts'eets'ee'kg'àièa hãa, Tc'èem x'ám di ba hée naka Nqarim di ba héethéea gatu koe hãa khama. ¹⁵ Igaba ncèè gatu ka c'èem kò xgàrase ne méem táá cg'òo-kg'ao ba ii, kana ts'ää-kg'ao ba ii, kana cg'èè kúrú-kg'ao ba ii, kana khòè ne di gúúan koe káise tcãaseam khòè ba ii guu. ¹⁶ Gaa domka, Krestem di tsi khòè tsi iise tsi kòd xgàràè ne mée tsi táá saucgae guu, igaba mée tsi èe tsi úúam cg'òèm domka Nqari ba dqòm.

¹⁷ X'èè ba hààra hãa, xgàrakuan gha Nqarim dim nquum **di ne** cgoa tshoa-tshoa di ba. A ncèè gatá cgoam kò tshoa-tshoa ne sa gha dùú sa kúrúse èe Nqarim di qàè tchòàn komsana tama ne koe?

¹⁸ “Ncèè tchànóm khòèm koe i kò qari ii kgoaraèm gha sa, ne ia gha nxãaska èe Nqari-tcáo tamam khòèm koe hée naka chibi-kg'aom koe héethée dùú sa kúrúse?”

¹⁹ Gaa domka mée ne, èem ma Nqari ba tc'èea khama ko ma xgàrase ne, tcom-tcomsam Kúrú-kg'ao ba máase, naka nea qàèan kúrú cgoa **còoka qòd**.

Cg'aré-cg'aresea ne (5:1-14)

Kaia ne hée naka cg'aré ne héethée e

5 Èè gatu xg'aeku koe **hàna xu** kaia xu **kerekes di xu** cgoar ko kg'ui, ncèer

tíí thée gaxu ka c'èe ii ra. Krestem di xgàrasean tcg'áa te cgoa bóda hãa a gha gataga ncèe ko hàà x'áíè x'áàn koe hãa ra, ² **domkar ko kaisase dtcàrà xao o a ko máá:** Ghùu zi Nqarim di zi xao kòre. Q'óè zi, qaase i ko domka tamase, igaba tcáo xao di tc'èean domka, èem ma Nqari ba ncàm hãa khama. Ncèes tséé sa kúrúan di ncàmán úúa hãase mée xao kúrú si, surutan qaa tamase. ³ Ghùu zi èe tshàu q'ooa xao koe tcãèa hãa, kòre zi xao gha ka zi koe, mée xao táá x'aigan kúrúse guu, igaba mée xao gazi koe x'ái sa ii. ⁴ Naka xaoa gha nxãasega, èem ko kaim Kòre-kg'ao ba hàà ne, kaà tama x'áàn dis cába sa hòd.

⁵ Gatu èe cg'aré tu mée tu gataga èe xu kaia xu komsana. Wèèa tu ga mée tu cg'aré-cg'aresean cgoa hãakaguse gatu ka c'èea ne koe,

“Nqari ba ko èe ko bóðse ne xguì igabam ko èe ko cg'aré-cg'arese ne cgòmkuan máá” ke.

⁶ Gaa domka mée tu cg'aré-cg'arese Nqarim dim kaim x'òàm dòm q'oo koe, nxãasegam gha hààkom x'aèm ka ghùu tu u ke. ⁷ Gatu di káise tc'èe-tc'èesean wèè ga Gam koe ncemea úú, gatu cgoam tchòà úúa ke.

⁸ Qg'óósea mée tu hãa naka kókòda hãa. Gatu dim cg'òo-kg'aom dxáwa ba ko kg'aekom gàm khama ma caate ke, a ko c'èe khòèan qaa, kg'oom gha a. ⁹ Xguì me naka dtcòmán koe qarika téé, q'ana tu hãa, ne gatu ka c'èe ne nqóómkg'ai koe gatá ii xgàrasean koe hàna hãa ke.

¹⁰ Èè tu xòm x'aè-coan xgàrasea hãa qãá koem gha Nqarim wèè cgòmkuan di ba, ncèe ko Gam di chòd tama x'áàn koe Jeso Krestem koe tciaa úú tu u ba, Gam ka kàba-kàba tu u, a gha kúrú tu u tu qari, a qarika téé, tchànose. ¹¹ Qarian mée i Gam koe chòd tamase hãa. Amen.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹² Silefanom^{¶¶} di hùikuan cgoar xòmse góá máá tua hãa, ncēer ko máá tcomcomsam qōe me e témé ba. Korè tu ur ko a ko nxàea tseegukagu, ncēea Nqarim dis cgómkus tseegu di si i sa. Gaas koe qarika téé.

¹³ Eẽ Babilone koe hãnas **kerekes**, ncēe gatu cgoa nxará tcg'òòèa sa ko tsgám tu u, me ko gataga thēé tirim cóám Mareko ba tsgám tu u. ¹⁴ Tsgámku tu x'obèkus ncámkuan dis cgoa.

Tòókuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa, Krestem koe hàna tu.

¶¶5:12 *Silefano* - Silefanom di c'ēe cg'òèa nea Silase e.

2 PETERE

Peterem dis tcgāyas cām di sa

Téé-cookg'ai sa

Ncēes tcgāyas koem kò Petere ba dtcòm-k'g'ao ne tshúù-ntcōan di xu xgaa-xgaa-k'g'ao xu ka q'āa-q'āa, naka cg'āèan gazi xgaa-xgaa zi koe ko guu a tcg'oa zi ka hēéthéé e.

Petere ba kò gam di ne nxará-k'g'ao ne ntcàm, tseegu di xgaa-xgaan Nqarim di ne gha qgóóa qari ka, tseeguan ncēe kò Jeso ba bóòà hāa a kóma hāa xu khóè xu ka nxàèè e.

Petere ba ko káise gane ēe kò birísea, Kreste ba cuiskaga kabise tite témé ne ka ko kg'ui. Kreste ba qanega kabise tama, qádó tcáo Me e khama: Cúí-k'g'áí ne ga gha kaákaguè sam Nqari ba tc'ēe tama, igabam ko wèém khóèm gha chibian koe tcoóse sa tc'ēe (3:9).

Qaa-qaasa k'g'uía ne:

- cg'āèa ne

Tcgāyas q'oo koe hāna zi:

- Dtcòm-k'g'aom di tciie ne (1)

- Tshúù-ntcōa di xu xgaa-xgaa-k'g'ao xu (2)

- Còò dis hààs Krestem di sa (3)

Dtcòm-k'g'aom di tciie ne (1)

Tsgámkaguku zi

1 Tíí ra Simone Petere ra a, qāà a x'áè úú-k'g'aor^{§§} Jeso Krestem di ra.

A ra a ko gatu dtcòm-k'g'ao tu ncēes tcgāya sa góá máá. Gatá dim Nqari ba hēé naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-k'g'ao ba hēéthéé di tchànoan koe tu guu

a ncēes dtcòm sa hòòà, ncēe sixae dis dtcòmsh khamaga ma cgáé ii sa.

²Cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthéé méé i gatu xg'aeku koe càuse, Nqari ba hēé naka Jesom gatá dim X'aiga ba hēéthéé tu gha gatu ka q'āa ka.

Nqarim dis tciiku sa hēé naka Gam di nxará tcg'òóá máásean hēéthéé e

³Nqari ba Gam di x'ààn koe hēé naka Gam di qāèan koe hēéthéé tciia óá taa hāa, ta gatá ka q'āa Mea hāa, a Gam di qarian ka kg'òèan hēé naka Nqari-tcáoan hēéthéé di gúúan wèè máàèa hāa.

⁴Ncēm dàòm kam kò kaisase cgáé a kaia zi nqòòkaguku zi máà ta a, nxāasega tu gha gaa zi gúú zi koe guu a Nqarim khama ii* ka, a tu a cg'āè zi tc'ēe-k'g'ám zi koe qgóéa tcg'oa, ncēe nqóómkg'ai koe hàna hāa a ko x'oos koe úú tu u zi.

⁵Ncēe gúúan domka méé tu qarika tséé naka gatu di dtcòmsh koe qāèan càù, naka gatu di qāèan koe q'āan càù, ⁶naka q'āan koe qāè qgóósean càù, naka qāè qgóósean koe qádó tcáoan càù, ⁷naka Nqari-tcáoan koe gatu ka c'ēean ncàmsh càù, naka gatu ka c'ēean ncàmsh koe ncàmku sa càù. ⁸Ncēe zi gúú zi tu kò tc'ādase úúa hāa ne zi gha kúrú tu u tu táá káà hùì, igaba tc'áróan kúrú, nxāasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Krete ba **qāèse** q'āa ka. ⁹Igaba ncēe c'ēm khóèm kò úú zi tama nem káà tcgáí me e, a ko kg'ama cúuse bóò, a gam dí chibian ncíí koem xg'aàèa sa c'urúa hāa.

¹⁰Gaa domka, tíí qōe ga tuè, qarika tséé naka tua x'áí, **Nqarim** tcií tua hāa a nxará tcg'òóá mááse tua hāa sa[†]. Ncēe

§§**1:1 x'áè úú-k'g'ao** - Gerika sa ko “apostolo” témé.

***1:4 Nqarim khama ii** - Gerikas ka ta ga gataga ncēeta ma góá kabi a máá: “Nqarim di ii-q'ooan tu máàèa,” témé.

[†]**1:10 x'áí Nqarim** tcií tua hāa a nxará tcg'òóá mááse tua hāa sa - Gerika sa ko “gatu di tciikuan hēé naka nxará tcg'òókuan hēéthéé qarikagu,” témé.

zi gúù zi tu kò kúrú ne tu cuiskaga cg'áéa hãa tite ke. ¹¹ Ncëem dàòm ka tu gha chòò tama x'aian gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di koe cg'áés hààkaguku sa hòò.

**Krestem di x'ààn hěé naka
Nqarim dim kg'ui ba hěéthěé e**

¹² Gaa domkar gha ko wèè x'àè ka ncëe zi gúù zi ka tc'ëe-tc'ëe tu u, q'ãa zia tu hãa, a tseeguan ãe tu úúa hãa koe qari-qarièa hãa igabaga. ¹³ Tíí ko bóò si tchàno ii sa, ncëem **tc'áróm**[‡] koer kg'òèa hãas nooser gha tc'ëe-tc'ëe tu u, a ncëem dàòm ka ntcàm tu u si i. ¹⁴ Xòm x'àè q'oo koer gha nxõo me sar q'ana hãa, ncëem ma gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ma q'ãa-q'ãa tea hãa khama. ¹⁵ A ra a gha qarika tséé a bóò, x'óóar ko hãa ne[¶] tu gha wèè x'àè ka ncëe zi gúù zi ka tc'ëe-tc'ëese sa.

¹⁶ Eë xae kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem di qarian hěé naka Gam di hàà-q'ooan hěéthěé ka birí tu u ka xae kò huwa zi chòà[§] tama khama; igabaga xae kò tcg'áia xae cgoa Gam di kaia x'ààn bóò hãa. ¹⁷ Nqarim Abo ba kò koa Me a dqòm Me khama, ãem kò gatá iim dòm ba kaisase tc'amaka hãam x'àám koe guu a Gam koe hàà ka, a ko máá: “Ncëe ba Tirim Cóa Me e, ncàmãr hãa ba, ncëer Gam koe kaisase qãè-tcaoa hãa ba,” ta ko méé ba. ¹⁸ Sixae ka xae ko ncëem dòm ncëe ko nqarikg'ai koe guu a hàà ba kóm, Gam cgoa xae kò tcom-tcomsam xàbim koe hãa ka.

¹⁹ Ta porofitian dim kg'ui ba úúa hãa, ncëe tseegukaguèa hãa ba. Qãèse tu gha ko hěé, ncëè tcáóa tu tu kò **ncëem kg'uim** koe tòò ne, ntcùús qg'ais koe ko x'àà-x'aas lampis khama, i nxãakg'aiga qòò a síí q'uu, Me Q'úú Tcònò ba síí

tcáóa tu koe x'áise. ²⁰ Kaisase cg'áés gúús q'ãa **méé** tu sa ncëe si i: **Nqarim dis** Tcgãyas koe hàna porofita ne cuiskaga gaan ka nxàesea hãa tite. ²¹ Porofita ne qanega khòèan di ncàmãr koe guu ta ga hãa khama; igaba i kò Nqarim di khòèan Tcom-tcomsam Tc'ëem ka tcéè-tcuièa hãase kg'ui i.

**Tshúù-ntcõan di xu
xgaa-xgaa-kg'ao xu (2)**

2 Igabaga i kò gataga thěé tshúù-ntcõa di porofitian khòè ne xg'aeku koe hàna hãa, ncëe i gha gatu xg'aeku koe ma tshúù-ntcõa di porofitian ma hãa khamaga ma. Ncëe gha tshúù-ntcõa di zi xgaa-xgaa zi cg'òoko zi óága xu, a gha X'aigam ncëe x'amá tcg'òò xua ba xqase xu, a gha gatá hěéan ka kaias cg'ãès qháése gha hàà sa tciaa óá cgaese. ² Ne gha kái ne gaxu di zi dàò zi cg'áràn di zi xùri, me gha tseeguan dim dàò ba gaxu domka cg'uri-cg'uriè. ³ Ncëe xu porofiti xua hõa-hõana-tcaoa hãa khama xu gha kúrúa mááseèa zi tchòà zi chòà máá tu u, nxãasega xu gha gatu koe surutan hòò ka. Gaxu di xgàrakua ne nciísega hãa a ko qãà xu, i gaxu di cg'òokuan cùu u, a gha tseegukaga hàà.

⁴ Nqari ba kò táá moengelean ãe kò chibian kúrú cgóm, igabam kò chòò tamam c'ëem q'oo koe xaoa tcàà a, i gaa koe ntcùús di tàúan cgoa qáéa ntcòóèa hãa, a hãa a ko xgàrakuan dim cáim ba qãà. ⁵ Nqari ba kò gataga táá ncìim nqóò ba cgóm, a kò khòè ne ãe Nqari-tcáò tama ne koe tshàa ba óága, igabam kò Nowa ba hěé naka c'ëe ne 7 ne hěéthěé guu. Nowam ncëe kò tchànoan dim xgaa-xgaa-kg'ao ba ii ba. ⁶ A ba a Nqari ba Sodoma ba hěé naka Gomora ba

[‡]1:13 *tc'áró* - Gerika sa ko tc'áróm ka máá: “xgàùèkom nquu ba,” témé.

[¶]1:15 *x'óóar ko hãa ne* - Gerika sa ko “qòòar ko hãa ne” témé.

[§]1:16 *chòà* - Gerika sa ko “xùri” témé.

héeéthéé di tsara x'áé-dxoo tsara xgàra, a dàda cg'oo tsara a, tsara tháúan kúrú, a ée gha hàà Nqari-tcáo tama ne khòè ne koe x'ái sa kúrú tsara a, ⁷a kò tchànóm khòèm Lote ba kgoara, ncée kò cg'áè cau a x'áè-k'ám úú tama ne khòè ne di qgóósean ka thòòka xáéan koe hãa ba. ⁸Eém khòèm tchàno ba kò gane xg'aeku koe x'áèa hãa, a ba a kò ko cárn xu ko ma q'uu khama ko ma gane di zi tséé zi x'áèan úú taman di zi ka thòò-xamkagué, ncèem kò ko gane koe bóò a ko kóm zi. ⁹Ncèeta i ko ii nem nxãaska X'aiga ba dtcòm-k'ao nem gha gane di kúrúa bóòdkuan koe ma kgoara sa q'ana hãa, naka gane ée cg'áè cau nem gha ma xgàrakuan tòóa máá sa héeéthéé e, me gha nxãakg'aiga síí xgàrakuan dim cárn ba tcãa. ¹⁰Si gha ncée sa kaisase kúrúse, gaxu ée cg'áè zi gúú zi tcáoá xu ka ncàm mèa hãa zi ko kúrú xu koe, ncée gataga **Nqarim di** qarian ntcoea hãa xu.

Ncèe xu xгаа-xгаа-k'ao xu tshúù-ntcõa di xua ko bóò-boose a qari tcúú xu u, a xu a nqarikg'ai di tc'ãà-cookg'aian q'áo tama a ko cóe e. ¹¹Moengelean ncée qari, a gaxu ka kaisa qarian úúa hãa igaba i kò táá **éé tc'ãà-cookg'aian** chibi-chibi, a kò gataga táá X'aigam cookg'ai koe cóe e. ¹²Igaba xu kò ncée xu khòè xu qãáka ka di kg'oo-coan ncée kãà tc'ée khama ma qgóóse, ncée qgóó i gha a cg'óòè domka xàm mèa hãa a, a xu a ko c'úúa xu hãa gúúan koe cóèkuan nxàe. Gaas cg'óokus ées cúús **kg'oo-coan dis khama iis** kaga xu gha cg'óòè. ¹³Eé xu kúrúa hãa thòòan domka xu gha thòòan cgoa suruta kabiè. Gaxu di tc'áróan tc'èea hãa gúúan xu ko cárnán téé-tée koe kúrú, a xu a ko nxãan ka qãè-tcaokagué. Khòè ne xu ko hoàkagu, a

ko gatu cgoa xu kòo tc'óò ne sau-sauga zi gúú zi kúrú. ¹⁴Cg'áràn dim tcgáím cgoa xu ko khòè zi bóò**, a chibian kúrú chòòkagu tama, a xu a ko gane ée **gane di dtcòmán koe** qari tama ne cg'áèan dis ntcòm s koe tcéèa úú, a hoà-hoànan-tcao xu gha sa xгаа-xгааe hãa. Nxãakam-aga xu Nqarim di cgúfkuan dóm-q'oo koe hãa. ¹⁵Tchànoan dim dàò ba xu guua hãa, a hoàra hãa, a ko Beorem ka cóasem Balame dim dàò ba xúri, ncée cg'áè gúúa nem ko kúrú domkam ko surutaè marian ncàm hãa ba. ¹⁶Igabam kò gam di cg'áè cauan q'oo koe, donghim ka dqàèè. Kg'ui tamam kg'oo-coa ba, igaba kò khòèan dim dóm cgoa kg'ui, a porofitim di temean chòòkagu ba.

¹⁷Ncèe xu khòè xua c'óòà hãa xu ts-goré xu khama ii, túú-c'òò zi kaiam tc'áám ka ko xabùèate zi khama xu ii, ncèe ts'èe-ts'èes dcúú-qom sa tòóa mááèa hãa xu. ¹⁸Gaxu di kg'áma ne dqòmsean di kg'uian ncée kãà hùì ka cg'òèa hãa. Xu ko cg'áè zi gúú zi tc'áróm ka ncàm mèa hãa zi tséékagu, a gazi cgoa ée nxãwaga tshoa-tshoa a ko cg'áèem dàòm koe tcg'oa khòèan gaicara hoàkagu.†† ¹⁹Kgoarasean xu ko khòè ne nqòòkagu, èeta xu gaxu ma cg'óokus di cg'áè cauan di xu qãà xu u igaba. Dùús wéés ée ko khòè ba qaria sa ka tàà sa ko gaas dim qãà ba kúrú me khama. ²⁰Ncèè khòèm kò ko nqóóm di cg'áèan nxanagu, gatá dim X'aigam Kgoara-k'ao Jeso Krestem q'ãa ka, a kãbise a gaicara gaan ka qgóó a tààè, nem nxãaska éem kòo tshoa-tshoa kam kò hãnas téé-q'ooos ka kaisase cg'áès koe hãnaa. ²¹Eé khòèan koe i ga xg'ao qãè e, táá i ga tchànoan dim dàò ba q'ãa sa, q'ãa me naka kãbise na gaicara tcom-tcomsam x'áè-k'ám,

**2:14 Cg'áràn dim tcgáím cgoa xu ko khòè zi bóò - Gerika sa ko máá: "gaxu di tcgáía nea cg'áràn ka cg'òèa hãa," témé.

††2:18 Gerika sa ko máá: "Xu ko tc'áróm ka ncàm mèa hãa zi gúú zi cg'áè zi tséékagu, a ko gazi cgoa hoàkagu gane ée tseeguan dim dàòm koe hoàra hãa ne koe nxãwaga tshoa-tshoa a ko tcg'oaku ne," témé.

ncêe i kò máàèa hãa ba xqasean ka tamase. ²²Ncêe khòèan koe kúrúsea hãa sa ko ncêe kg'ui'an nxàea tseegukagu, ncêe ko máá: "Haghu ba ko gam di cgòèan koe kabise, me ko xgùum ãe xg'aàèa hãa ba kabise a sí gaicara tçòan koe dibí-dibise," témé.

X'aigam Nqarim dim cárn ba (3)

3 Ncàm-ncamsa tuè, ncêea ncêeska cárn dis tcgãyas tiris ga si i gatu koe. Wèè sara tcgãya sara ncêer góá hãa sara koer gatu di tc'èean ghùì-ghùia hãa, tc'èe-tc'èe tu u tu q'ano zi gúú zi ka tc'èean ka. ²Ra ko tc'èe, kg'ui'an ncêe nqáéa hãa x'aè ka kò tcom-tcomsa xu porofiti xu ka kg'uiè hêé naka x'áè-kg'áman X'aigam Kgoara-kg'aom ka tu kò máàè hêéthéé tu gha tc'èe-tc'èese sa, ncêem kò gatu di xu x'áè úú-kg'ao xu ka máà tu u.

³Kg'aika dis gúús ka méé tu q'ãas gúú saa, còo di xu cárn xu ka i gha c'èe nçoi-kg'aoan x'áise, ncêe i gha gaan di kg'òèan gaan di tcáóan ncàma hãa zi gúú zi ka qòòkaguè e, i gha nçoi tu u, ⁴a gha tãè tu u a máá: "Gaam ãe kò nqòòkagu tua hãa kabisem gha a gaicara hàà sa ba ndaa? Gatá ka tsgòose ga xu ncíse x'óóa hãa, igabagas wèés gúú sa qanega ãem kò xg'ao ntcóó a nqòó ba tshoa-tshoase nes ii khamaga ii," témé. ⁵Q'ãa tc'èease ga ne ko ncêe tseeguan koe tc'irì-tc'irise, ncêe ko máá, ncíi kuri ka i kò nqarikg'aian hãa, me kò nqòó ba Nqarim dim kg'uim ka kúrúsea, a kò tshàan ka kúrúe, naka tshàan cgoa hêéthéé, témé e. ⁶Me kò nqòóm ncíi x'aè di ba gaa tshàan ncêe kaga kaàkaguè, tshàan kam kò tòmme khama. ⁷Ncêe hàna hãa nqarikg'aian hêé naka nqòó ba hêéthééa gaam kg'uim ncêem cúim kaga c'ee ba tòóa mááèa hãa. A xgàrakuan dim cárn ba hêé naka Nqari-tcáóo tama ne gha hàà cg'òoem cárn ba hêéthéé tòóa máàèa hãa.

⁸Igaba ncàm-ncamsa tuè, táá tu cúis gúús ncêe sa c'urú guu: X'aigam **Nqarim** kam cúim cárn ba 1,000 kurian khama noo, i 1,000 kurian cúim cárn khama noo sa. ⁹X'aiga ba ãem nqòòkagua hãas koe ão tama, ncêe ne c'èe ne ma tc'èea hãa khama, igabam gatu koe qád tcáóo Me e. A cúí-kg'áia tu ga gha kaàkaguè sa tc'èe tama, igabam ko wèém khòem gha chibian koe tcóóse sa tc'èe.

¹⁰Igabam gha X'aigam dim cárn ba ãem ko ts'ãà-kg'ao ba ma hàà khama ma hàà. Nqarikg'ai ne gha kaian tcèé-tcèem ka kaàkaguè, zi gha gaan q'oo koe hàna zi gúú zi c'eem ka cg'òoè, me gha nqòó ba hêé nakas wèés gúús ãe gam koe hàna sa hêéthéé dào cg'òoè!

¹¹Kháé nxãaska, ncêe wèés gúús kò ko hàà ncêem dàòm ka cg'òoè, ne méé tu nxãaska gatu mta ii tu khòé-x'òà tuas gúú sa? Gatu dis kg'òè sa méés tcom-tcomsa ii naka tu Nqari-tcáóo hãa tu khòé tu ii, ¹²èe tu hãa a ko Nqarim dim cárn ba qãà, a ko gaam cárn di hàà-q'ooan qháé-qhae ka. Cárn ncêe gaam ka i gha nqarikg'aian c'eean ka dào cg'òoè, a tòm-tommé, i gha nqarikg'ai koe hàna gúúan kùruan ka kgoñse ba. ¹³Igaba ta gatá hãa a ko ãem Gabá nqòòkagu taà hãa nqarikg'aian kaba hêé naka kaba nqòòkg'aian hêéthéé qãà, ncêe tchànoan x'ãèa hãa koe.

¹⁴Gaa domka tu, ncàm-ncamsa tuè, ãe tu hãa a ko ncêe gúúan qãà ka, wèé qaria tu ka kúrú naka tua q'ano ii, naka káà chibi ii, naka tua Gam cgoa tòókuan úúa hãa. ¹⁵Tc'èea tu q'oo koe tu guu naka bóóa q'ãa, gatá dim X'aigam di qád tcáóo nea ko kgoarasean nxàe sa, ncêem kò ma gatá ka káikhoem ncàm-ncamsam Paulo ba ma Nqarim ka tc'èean máàèa hãa a kò ma góá máá tu u khamaga ma. ¹⁶Gam di zi tcgãya zi wèé zi ãem góóa hãa zi koem ko ncêe zi gúú zi ka tíi ko méés gúús ga sa kg'ui, zi c'èe zi qari gúúan ncêe thamkase kóina q'ãèa tama úúa hãa, ne

ko c'ēe ne, ncēe xгаа-xгааe ta ga hāa ne hēe naka gane ēe **d̄t̄c̄ò̄m̄an koe** qarika tée tama ne hēéthēe ko qg'urì zi, ncēe ne ko nxāakamaga c'ēe zi Tcgāya zi **Nqarim di zi** ka hēe khama, a ko cg'ōoku sa óága cgaese.

¹⁷Gaa domka méé tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, ncēe zi gúù zi tu nxāakamaga q'ana hāa ke, q'ōése hāa, naka

tua x'áè-kg'ám úú tama khòean di tsaan ka táá hqàkaguè, naka gatu dis tée-q'oos ncēe tu gaas koe qarika tées koe tcg'òòè guu. ¹⁸Igaba méé tu gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di cgóm̄kuan hēe naka q'āan hēéthēe koe kai. Ncēeska hēe naka chōò tamase hēéthēe méé i Gam koe dqom̄kuan hāa! Amen.

1 JOHANE

Johanem dis tcgāyas tc'āà di sa

Téé-cookg'ai sa

Tc'āà dis tcgāyas Johanem di sa cām sara tséé sara kaia sara úúa hāa:

1. Gas di ne nxárá-kg'ao nes ko ntcàm, Jeso Krestem koe ne gha guu a Nqarim cgoa kg'òè ka.

2. Gas di ne nxárá-kg'ao nes ko dqàè, èe gha ko tshúù-ntcōa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu xùri ne. Ncēe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu kò xгаа-xгаа, ncēm nqōóm di zi gúú zi tshúú zi i sa, Me Jeso ba gaa domka cuiskaga khóè ba iia hāa tite. Eē xu xгаа-xгаа-kg'ao xu kò xгаа-xгаа, kgoaraèa tsi kò hāa ne tsi ncēm nqōóm di zi kg'òè-kg'ám zi koe kgoarasea hāa sa; a xu a kò gataga xгаа-xгаа, tseegu di dtcòmà nea nqōóm di dtcòm tama a sa, i gúú mée tama, nta ma tsi ga ko ma kg'òè igaba. Igabam ko Johane x'ái, Jeso Kreste ba kò tseegukaga khóè Me e sa, a ba a ko náà-kg'am a ko máá, wèè ne èe ko Jesom koe dtcòm, a Nqari ba ncàmà hāa ne mée ne gane ka c'èea ne ncàm, témé.

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- ncàmku sa
- x'áà ba hēé naka ntcúú ba hēéthēé e
- tseegu sa hēé naka tshúù-ntcōa sa hēéthēé e
- Krestem koe hāa sa

Tcgāyas q'oo koe hāa zi:

- X'áà ba hēé naka ntcúú ba hēéthēé e (1-2)

- Nqarim di ne cóá ne hēé naka dxāwam di ne hēéthēé e (3)

- Tseegu sa hēé naka tshúù-ntcōan hēéthēé e (4:1-6)

- Ncàmku di tsééa ne (4:7-21)

- Tààs dtcòm di sa (5)

X'áàn hēé naka ntcúúan hēéthēé e (1-2)

Kreste ba kg'òèam dim Kg'ui Me e

1 Gaas èe kò nqōóm ko tshoa-tshoase koe guu a hāa hāa, ta gaas ka kóma hāa, a tcgáia ta ka bóda hāa, a tshāua ta cgoa qgóò a xáma hāa sa, nxāas ka xae ko xгаа-xгаа tu u, ncēe kg'òèan dim Kg'ui ba ii sa. ²I kò kg'òèan x'áise; xae kò bóò o, a kò gaan ka nxāea tseegukagu, a xae a kò chòò tama kg'òèan ka xгаа-xгаа tu u, ncēe kò Abom cgoa hāa a, a kò sixae koe x'áise e. ³Ncēe xae kò kóm, a bóda hāa sa, gaas sixae ko xгаа-xгаа tu us ga si i, nxāasega tu gha sixae cgoa cúis gúú sa kúrú ta tsééa xg'ae, si gatá dis cúis gúú sa kúrú a tsééa xg'ae sa Abo ba hēé naka Cóásem Jeso Kreste ba hēéthēé di sa ii ka. ⁴Xae ko ncēes gúú sa góá máá tu u, nxāasega xae gha cg'òèase qāè-tcao ka.

X'áàn hēé naka ntcúúan hēéthēé e

⁵Xae ncēe tchōan Gam koe kóma hāa, a ko gaan ka xгаа-xгаа tu u, ncēe ko máá: Nqari ba x'áà Me e, i Gam koe cúí ntcúú ga káa a, témé e. ⁶Ncēè Gam cgoa ta cúis gúú sa kúrú hāa a ko tsééa xg'ae, ta ta kòò mée, igaba ta kòò ntcúúan q'oo koe qòò, ne ta ko tshúù-ntcōa, a tseeguan kúrú tama. ⁷Igaba ncēè x'áàn koe ta kòò qòò, ncēm ma Gabá x'áàn koe hāa khama, ne ta gatá ka c'èe ne cgoa cúis gúú sa kúrú hāa a ko tsééa xg'ae, i ko Gam dim Cóám Jesom di c'áòan wèè chibian koe q'ano-q'ano ta a.

⁸Ncēè káa chibi ta a, ta ta kòò mée, ne ta ko qàe-qaese, i tseeguan gatá koe káa a. ⁹Ncēè chibia ta ta kòò nxāea tcg'òò, nem tseegu a tchāno Me e, a ba a gha gatá di tchāno taman koe qgóóa máá ta a, a gha thēé wèè chibia ta koe q'ano-q'ano ta a. ¹⁰Ncēè chibian ta kúrú tama, ta ta kòò mée, ne ta ko tshúù-ntcōakagu

Me, Me Gam dim kg'ui ba gatá koe káá me e.

Kreste ba gatá dim Tééa-máá-kg'ao Me e

2 Tiri tu cóá tuè, ncèe zi gúù zir ko góá máá tu u, nxāasega tu gha táá chìbian kúrú ka. Igaba ncèe c'èem khòèm kò ko chìbian kúrú, ne ta Abom koe Tééa-máá-kg'ao ba úúa hāa: ncèe Jeso Kreste ii ba, Tchàno-kg'ao ba. ²Gaam ncèe gatá di chìbian domka dàda-máákus iise tcg'òòèa hāa ba, chìbia ta ta gha qgóóa mááè ka; gatá cúí ta dian ka tamase, igaba thée wèem nqóóm dian kaga hēéthēe e.

³Ncèe Gam di x'áè-kg'ámán ta kò qgóóa qari ne, ta q'ana hāa, q'āa Mea ta hāa sa. ⁴Ncèe c'èem khòèm kò máá, Nqari bam q'ana hāa, témé, igabagam kò Nqarim di x'áè-kg'ámán qgóó qari tama nem èem khòè ba tshúù-ntcōa-kg'ao me e, i tseeguan gam koe káá a. ⁵Igabaga díím wèem èe ko Gam dim kg'ui ba qgóóa qarim koe i tseegukaga Nqarim di ncàmkuuan cg'òèase hāna. Ta ncèes gúùs koe guu a q'ana hāa, Gam koe ta hāa sa. ⁶Ncèe c'èem khòèm kò máá, **Nqarim** koem hāna hāa, témé ne i ko qaase, **Je-som** khamam gha ma kg'òè sa.

Kābam x'áè-kg'ám ba

⁷Ncàm-ncamsa tuè, kābam x'áè-kg'ám bar góá máá tu u tama, igaba ncíím x'áè-kg'ám me e, ncèe tu kò ncíisega tshoa-tshoases koe úúa hāa ba. Me ncèem x'áè-kg'ám ncí ba èe tu kóma hāam kg'uim ga me e. ⁸Ra ko gataga kābam x'áè-kg'ám ba góá máá tu u, ncèe **Krestem** koe hēe naka gatu koe hēéthēe tseegu ii ba, ntcúú sa ko nqáé, i tseeguan di x'áàn ko nxāakamaga x'áà khama.

⁹Khòèm èe ko máá, x'áàn koem hāna hāa, témé, igaba qōese ba hòrea hāa ba, qanega ntcúúan q'oo koe hāna, ncèesk-aga igaba. ¹⁰Díím wèem èe qōese ba

ncàma ba x'áàn koe hāa, i cúí gúù tcgàbakagu me gha ga káá a. ¹¹Igaba ncèe c'èem khòèm kò qōese ba hòrea hāa, nem ntcúúan q'oo koe hāna, a ba a ko ntcúúan q'oo koe qòò, a c'úúa hāa ndam ko qòò sa, ntcúù ne tcgáí-q'ooa ba kaàkagua hāa khama.

¹²Tiri tu cóá tuè, Krestem di cg'òèan domka tu chìbia tu qgóóa mááèa hāa domkar ko góá máá tu u.

¹³Abo ga xaoè, Gaam èe tshoa-tshoases koe ga guu a hāa ba xao q'ana hāa domkar ko góá máá xao o.

Qáí-kg'ao xaoè, gaam ncèe cg'áè tc'èe ii ba xao tààa hāa domkar ko góá máá xao o.

¹⁴Cóá tuè, Abo ba tu q'ana hāa domkar ko góá máá tu u.

Abo ga xaoè, tshoa-tshoases koe ga xao guu a q'āa Mea hāa domkar ko góá máá xao o.

Qáí-kg'ao xaoè, xámse xao hāa domkar ko góá máá xao o, me Nqarim dim kg'ui ba gaxao cgoa hāa, xao gaam ncèe cg'áè tc'èe ii ba tààa hāa.

¹⁵Táá nqóó ba ncàm guu kana nqóóm koe hāna zi gúù zi igaba. Ncèe khòèm kò nqóó ba ncàma hāa ne i Abom di ncàmkuuan gam koe hāa tama. ¹⁶Wéè zi gúù zi èe nqóómkg'ai koe hāna zia Abom koe guu tama, igaba zi nqóóm koe guua hāa khama; gúù zi ncèe cgàam ka hēe, naka tcgáím ka hēéthēe ncàmmea hāa zi hēe naka khòèan ko gaan di kg'òèan q'oo koe dqòmse cgoa zi hēéthēe zi. ¹⁷Me ko nqóó ba gam koe hāna zi gúù zi cgoa kaà, igabaga díím wèem èe ko Nqarim ko tc'èe sa kúrú ba gha chòò tamase hāa.

Krestem cgoa ko ntcoekum khòè ba

¹⁸Cóá tuè, còo dim x'aè me e. Kóma tu kò hāa, Krestem cgoa ko ntcoekum khòè ba gha hàà sa, ncèeska igaba i Krestem di ntcoeku-kg'aoan kái hààraa. Gaa domka ta q'ana hāa, còo di x'aè e sa. ¹⁹Gatá koe ne tcg'oara hāa, igaba ne kò gatá di ne

tama ne e. Ncèè gatá di ne kò ii ne ne ga kò qanega gatá cgoa hãa khama. Igaba **gane di qòò** nea kò x'ái, cúí-kg'áia ne ga kò gatá di tama sa.

²⁰ Igabam Tcom-tcomsam **Tc'èe** ba gatu koe ntcãa tcãàèa hãa, tu wèè tu **tseeguan** q'ana hãa. ²¹ Tseeguan tu c'úua hãa domkar góá máá tu u tama, igabaga tu q'ãa ana hãa domka a, i gataga tseeguan tshúu-ntcõan úua hãa kãà a khama.

²² Díí ba tshúu-ntcõa-kg'ao baa? Khòèm èe ko xõase a máá: Jeso ba Krestem tama Me e, ta ko méé me e. Eèta iim khòè ba ko Krestem cgoa ntcoeku - a ko **Nqarim gatá ka** Xòò ba hëé naka Còáse ba hëéthëé xõase. ²³ Díím wèém èe ko Nqarim dim Còá ba xõase ba ko **Nqarim gatá ka** Xòò ba thëé xõase. Eè ko Nqarim dim Còám ka nxàea tseegukagu ba thëé **Nqarim gatá ka** Xòò ba úua hãa.

²⁴ Eè tu tshoa-tshoases koe kómá hãa sa méés wèè x'aè ka gatu koe hãa. Ncèè èe tshoa-tshoases koe tu kómá hãas kò wèè x'aè ka gatu koe hãa ne tu gha nxãaska Nqarim dim Còám koe hëé naka Xòòm koe hëéthëé wèè x'aè ka hãa. ²⁵ Si ncèe sa nqòòkagu taam hãas ga si i: chòò tamás kg'òè sa.

²⁶ Ncèe sar ko gane èe qàe-qae tu u kg'oana ne domka góá máá tu u. ²⁷ Igabam **Kreste ba Gam dim Tc'èe ba** gatu koe ntcãa tcana hãa, Me gatu koe wèè x'aè ka hãa, i qaase tama, cúí khòè ga ga xgaa-xgaa tu u sa; ncèem ko ma Gam dim Tc'èe ba wèés gúù sa ma xgaa-xgaa tu u khamaga ma, i ncèe xgaa-xgaan tseegu u, a tshúu-ntcõa di tama. Ncèem ma xgaa-xgaa tua hãa khamaga méé tu Gam koe wèè x'aè ka hãa.

²⁸ Ncèeska méé tu cóá tuè, wèè x'aè ka Gam koe hãa, naka taa gha nxãasega èem kò ko x'áise ne, kgoarasease hãa,

naka táá èem kò ko hàà ne saucgae guu. ²⁹ Tchàno Me e sa tu kò q'ana hãa ne tu thëé q'ana hãa díím wèém èe ko tchànoan kúrú ba Gam ka ábàèa hãa sa.

Nqarim di ne cóá ne hëé naka dxãwam di ne hëéthëé e (3)

3 Tsóágase kaia hãas ncàmku sa ba gáé Abo ba màà taa hãa, ncèe Gam di ta cóá ta gha ii di sa! Ta tseegukaga Gam di ta a! Gaa domkam nqóò ba c'úu taa hãa, Nqari bam c'úua hãa khama. ² Ncàm-ncamsa tuè, ncèeska ta Nqarim di ta cóá ta a, igaba i qanega nta ta gha ii sa x'áise tama. Igabaga ta q'ana hãa, èem kò ko x'áise ne ta gha Gam khama ii sa, èem ma ii khama ta gha ma bóò Me khama. ³ Me ko díím wèém èe ncèes nqòò sa Gam koe úua hãa ba ko q'ano-q'anose, ncèem ma Gabá ma q'ano ii khama.

⁴ Díím wèém èe ko chìbian kúrú ba x'áèan ko méé sa komsana tama, chìbian kúrú sa x'áèan komsana tama si i khama.

⁵ Tu q'ana hãa, **Kreste ba kò** x'áisea hãa sa, nxãasegam gha gatá koe chìbia ta sèèa tcg'òò ka, i Gam koe cúí chibi ga kãà a. ⁶ Díím wèém èe Gam koe hãa ba **wèé x'aè ka** chìbian kúrú tama. Igaba díím wèém èe ko **wèé x'aè ka** chìbian kúrú ba, bóò Me ta ga hãa kana q'ãa Me ta ga hãa.

⁷ Tiri tu cóá tuè, táá hëé naka i cúí khòè ga qàe-qae tu u guu. Gaam èe ko tchànoan kúrú ba tchàno me e, èem ma Gabá ma tchàno ii khamaga ma.

⁸ Gaam èe ko chìbian kúrú ba dxãwam di me e, dxãwa ba ncíisega tshoa-tshoases koe ga guu a chìbian ko kúrú khama. Me kò Nqarim dim Còá ba x'áisea hãa, nxãasegam gha dxãwam di tséean kaàkagu ka. ⁹ Díím wèém èe Nqarim ka ábàèa ba **wèé x'aè ka** chìbian kúrú tama, **Nqarim** dis ii-q'oo^{‡‡} sa gam koe hãa khama, me cuiskaga **wèé x'aè ka** chìbian

^{‡‡}3:9 ù-q'oo - Gerikas ka i ko máá: “cgùri,” témèè.

kúrúa hãa tite, Nqarim kam ábàèa hãa khama. ¹⁰Ncées gúús ka ne gha Nqarim di ne cóá ne ndaka ne e sa x'áíse, ne dxāwam di ne cóá ne ndaka ne e sa: díím wèém ãe tchānoan kúrú tama ba, kana díím ãe qōese ba ncām tama ba Nqarim koe guu tama.

Hàa ta ncàmku

¹¹Ncēe tchōàn tu tshoa-tshoases koe ga kómã hãa: ncēe ncàmku méé ta di i khama. ¹²Táá méé ta Kainem khama ii guu, ncēe kò dxāwam di ii ba, a ba a kò gam ka qōese ba cg'ōo ba. Ka ba kò dùús domka cg'ōo me? Gam di zi tséé-kg'ám zia kò cg'ãè zi i, i kò qōesem dian tchāno o domka a.

¹³Tíí qōe ga tuè, táá tu are guu, ncēè nqōóm kò ko hòre tu u ne. ¹⁴Q'ana ta hãa, x'ooan koe ta tcg'oara hãa a kg'òèan koe tcana hãa sa, gatá ka c'ēe ne ta ncāmã hãa domka. Díím wèém ãe c'ēe ba ncām tama ba x'oos koe hãa. ¹⁵Díím wèém ãe gam ka qōese ba hòrea ba, cg'ōo-kg'ao me e, tu q'ana hãa, cg'ōo-kg'ao ba gam ka chòò tamã kg'òè sa úú tama sa.

¹⁶Ncēem dàòm ka ta ncàmku sa q'ana hãa: **Jeso Kreste** ba kò gatá domka kg'òèa ba tcg'òóa máá ta a sa. I ko qaase, gatá igaba ta gha thēé kg'òèa ta gatá ka qōese ga ne domka tcg'òó sa. ¹⁷Ncēè c'ēem khóèm kò x'aiãan úúã hãa, a ba a ko bód me gam ka c'ēe ba qarían cgoa qgóókua hãa, igabagam kò tc'ēe-tcao naka au me tama, ne i gha ntama Nqarim di ncàmkuã gam koe hãa? ¹⁸Tiri tu cóá tuè, táá méé ta kg'ama kg'ámã ta ka cúí kg'ui naka ko ncàmkuã x'ái guu, igaba méé ta tsééã cgoa hēé naka tseeguan cgoa hēéthéé x'ái i. ¹⁹Ncēeta hēéã ka ta gha q'ana hãa, tseeguan di ta a sa, si gha ncées gúù sa Nqarim cookg'ai koe qgài-qgai tcáo ta a. ²⁰Nda koe ga igaba ãe tcáoã ta ko chìbi-chìbi ta a koem Nqari ba gatá di tcáoãã ka kaia hãa, a

ba a wèé gúuãã ga q'ana hãa. ²¹Ncām-ncamsa tuè, ncēè tcáoã ta kò chìbi-chìbi ta a tama, ne ta Nqarim cookg'ai koe kgoarasease hãa, ²²a ta a gha dùús wèés ãe ta ko dtcàrà sa Gam koe guu a hòò, Gam di x'áè-kg'ámãã ta qgóóa qaria, a ta a ko qãè-tcaokagu Me ko gúuãã kúrú khama. ²³Me ncēe ga me e Gam dim x'áè-kg'ámãã ba: Cóásem Jeso Krestem di cg'òèan koe ta gha dtcòm, naka taa ãem ma x'áè taa hãa khamaga ma ncàmku di ba. ²⁴Ne gane ãe ko Gam di x'áè-kg'ámãã qgóóa qari ne Gam koe hãa, Me Gam igaba gane koe hãa. Tcom-tcomsam Tc'ēem ãem máã taa hãam ka ta q'ana hãa, gatá koem hãa sa.

Tseegu sa hēé naka tshúù-ntcōãã hēéthéé e (4:1-6)

Tc'ēe xu kúrúa bód sa

4 Ncām-ncamsa tuè, táá tu wèé xu tc'ēe xu dtcòm guu, igaba méé tu kg'aia kúrúa bód, ãe xu tc'ēe xu Nqarim koe guua sa. Kái porofitin tshúù-ntcōãã dia nqōómkg'ai koe síãã hãa ke. ²Ncées gúús ka tu gha Nqarim dim Tc'ēe ba q'ãã: Wèém tc'ēem ãe ko nxàea tseegukagu a ko máá, Jeso Kreste ba cgàam koe guua hãa, ta ko méé ba Nqarim di me e, ³igabam wèém tc'ēem ãe Jesom ka nxàea tseegukagu tama ba Nqarim di tama. Ncēem tc'ēe ba Krestem dim ntcoe-kg'aom di me e, ncēe tu kò kómã hãa me gha hàà ba, Me ncéeska nxàakamaga nqōómkg'ai koe hàna hãa ba.

⁴Tiri tu cóá tuè, gatua Nqarim di tu u, a tu a **tshúù-ntcōãã di xu porofiti** xu tààã hãa, **Tc'ēem** ãe gatu koe hàna ba gaam ãe nqōómkg'ai koe hànam ka kaia hãa khama. ⁵Gaxua nqōóm di xu u, khama ãe xu ko nxàe sa nqōóm di si i, me ko nqóó ba komsana xu. ⁶Gatáã Nqarim di ta a. Díím wèém ãe Nqari ba q'ana hãa ba ko komsana ta a, me gaam ãe Nqarim di tama ba komsana ta a tama. Ncées

gúús ka ta q'ana hãa Tc'ëem tseeguan di ba hëé naka tc'ëem qàe-qaekuan di ba hëéthéé e.

Nqari ba ncàmku di Me e (4:7-21)

⁷Ncàm-ncamsa tuè, hàan ta ncàmku, ncàmku nea Nqarim di i, me dìim wèém èe ko c'ëe ba ncàm ba Nqarim koe guu a ábàèa, a Nqari ba q'ana hãa ke. ⁸Gaam èe c'ëe ba ncàm tama ba Nqari ba c'úua hãa, Nqari ba ncàmku di Me e khama. ⁹Ncëea Nqarim ma Gam di ncàmkuan gatá koe x'áíá hãa ga a: Gam dim Cóám cúí[¶] bam kò nqóómkg'ai koe tsééa óá, nxãasega ta gha Gam koe guu a kg'òè ka. ¹⁰Ncëea ncàmku si ga a: Nqari ba ta ko gatá ncàm tama si i, igabagam Gabá gatá ncàm taa hãa, a ba a kò Gam dim Cóá ba dàòà-máákus iise tcg'òóa máá ta a, hààm gha chibia ta qg'óóa máá ta a ka. ¹¹Ncàm-ncamsa tuè, ncëe Nqarim kò ncëeta noose ncàm taa hãa ne i ko qaase, gatá igaba ta gha gatá ka c'ëe ne ncàm sa. ¹²Cúí khòè ga qanega Nqari ba bóò ta ga hãa, igaba ncëe gatá ka c'ëe ne ta kò ncàm hãa nem Nqari ba gatá koe hãa, i Gam di ncàmkuan gatá koe xg'ara-xg'araèa.

¹³Ncëes gúús domka ta q'ana hãa, Gam koe ta hãa, Me Gabá gatá koe hãa sa: Gam dim Tc'ëe bam máa taa hãa domka a. ¹⁴Ta kò bóò hãa, a ta a ko nxàea tseegukagu, Abo ba kò Cóáse ba nqóómkg'ai koe tsééa óágara hãa sa, hààm gha Kgoara-kg'ao ba ii ka. ¹⁵Ncëe c'ëem khòèm kò ko nxàea tseegukagu, Jesom Nqarim dim Cóá ba ii sa, nem gha Nqari ba gam koe hãa, Me gabá Nqarim koe hãa. ¹⁶Ncàmku èem Nqari ba gatá koe úúa hãa sa ta q'ana hãa, a ko gaas koe dtcòm khama.

Nqari ba ncàmku di Me e, me dìim wèém èe ko ncàmkuan cgoa hãa ba Nqarim koe hãa, Me Nqari ba gam koe hãa. ¹⁷Ncëem dàòm ka **ta ko bóò** si ncàmku sa gatá koe xg'ara-xg'araèa hãa sa: xgàrakuan dim cáím ka ta gha kgoarasease hãa, ncëem nqóóm koe ta **Krestem** khama ii khama. ¹⁸Ncàmkuan koe i cúí q'ádò ga káà a, igabas ko tchànos ncàmku sa wèé q'ádòan ga xhàigu, q'ádò sa ko thòòan óá khama. Ncëe c'ëem khòèm kò ko q'ádò nem tchànos ncàmku sa úú tama.

¹⁹Ncàmkuan ta úúa hãa, Gabá tc'áà a ncàm taa hãa domka. ²⁰Ncëe c'ëem khòèm kò ko máá: “Nqari bar ncàm hãa,” témé, igabagam kò gam ka qòese ba hòrea hãa nem tshúú-ntcòà-kg'ao me e. Ncëe gam ka qòesem èem ko bóò bam kò ncàm tama nem cuiskaga Nqarim gaam bóò ta ga hãa ba ncàm tite. ²¹Ta ncëem x'áè-kg'ám ba Gam koe guu a hòòà: Eë Nqari ba ncàm hãa ba méém qòese ba gataga thée ncàm di ba.

Tàas dtcòm di sa (5)

Nqarim dim Cóám koe dtcòm ne

5 Dìim wèém èe ko Jeso ba Kreste Me e sa dtcòm ba Nqarim ka ábàèa, me dìim wèém èe cóán ka xòò ba ncàm hãa ba gha thée èem khòèm di cóán ncàm. ²Ncëe Nqari ba ta kò ncàm hãa a ko Gam di x'áè-kg'ámán kúrú ne ta gha ncëem dàòm ka q'áa, Nqarim di ne cóá ne ta ncàm hãa sa. ³Ncëe Nqari ba ta kò ncàm hãa ne ta gha Gam di x'áè-kg'ámán qg'óóa qari khama, i Gam di x'áè-kg'ámán qóm tama. ⁴Dìim wèém èe Nqarim ka ábàèa ba nqóóm dim tàà-kg'ao me e khama. Si gatá dis dtcòm sa nqóò ba ta ko tàà cgoas ga si i. ⁵Dìi ba nqóóm dim tàà-kg'ao baa? Gaam èe ko

[¶]4:9 cúí - kana “cúise ábàèa”.

dtcòm, Jesom Nqarim dim Cóa ba iim cúí me e.

Jeso ba díí Me e sa

⁶ Jeso Kreste ba Gaam tshàan hée naka c'ádan hēéthēé cgoa hààram ga Me e. Tshàan cgoa cúím kò hàà tama, igabaga tshàan hēé naka c'ádan hēéthēé cgoa a. Me **Tcom-tcomsam** Tc'ée ba ko nxàea tseegukagu u, Tc'ée ba tseegu Me e khama. ⁷ Nqoana gúúa nea ko nxàea tseegukagu khama: ⁸ Tc'ée ba hēé, naka tshàan hēé, naka c'ádan hēéthēé e; i ncēe gúúan nqoana ko cúís gúù sa nxàe. ⁹ Eēs khòè ne ko nxàea tseegukagu sa ta ko dtcòma mááse, igabagas ēes Nqarim ko nxàea tseegukagu sa gaas ka kaia hãa; si ncēe sa gaas Gam dim Cómam koem kò nxàea tseegukagus ga si i. ¹⁰ Díím wèém ēe ko Nqarim dim Cómam koe dtcòm ba ko Nqarim ko nxàea tseegukagu sa tcáóa ba q'oo koe dtcòm; igaba ncēe c'ēem khòèm kò Nqarim koe dtcòm tama nem **Nqari ba** tshúù-ntcōa-kg'ao ba kúrú; Nqarim ko Gam dim Cómam ka nxàea tseegukagu sam dtcòm tama khama. ¹¹ Si ncēe sa **Nqarim** ko nxàea tseegukagus ga si i: Chòè tamas kg'òè sam máà taa hãa di sa, si ncēes kg'òè sa Gam dim Cómam koe hãa. ¹² Díím wèém ēe **Nqarim dim** Cóa ba úúa hãa ba kg'òèan úúa hãa, me díím wèém ēe Nqarim dim Cóa ba úú tama ba kg'òèan úú tama.

Chòè tamas kg'òès ka q'ãa sa

¹³ Ncēe zi gúú zir ko góa máá tu u, nxãasega tu gha q'ãa, chòè tamas kg'òè

sa tu úúa hãa sa. Gatu ncēe Nqarim dim Cómam dim cg'òèm koe ko dtcòm tur ko nxàe. ¹⁴ Si ncēe sa Gam koe ta úúa hãas tcoms ga si i: ncēe dtcàrà Me ta kò ko Gam di ncãmhan koe guu a nem ko kóm ta a di sa. ¹⁵ A ncēe q'ana ta kò hãa, kóm ta am ko sa, dùús wèes ēe ta ko dtcàràs koe, ne ta q'ana hãa, ēe ta ko dtcàrà sa ta ko hòò sa.

¹⁶ Ncēe c'ēem khòèm kò gam ka qōese ba bòò, me ko x'ooan koe úú me tama chibian kúrú, ne méém còrè; Nqari ba gha kg'òèan máà me ke. Gane ēe gane di chibian x'ooan koe úú ne tama ner ko nxàe. Si x'ooan koe ko úú tsis chibi sa hàna; gaas chibi sam gha còrèa máá sar nxàe tama. ¹⁷ Wèes cg'ãè sa chibi si i, igaba i chibian hàna hãa x'ooan koe úú tama a.

¹⁸ Q'ana ta hãa, díím wèém ēe Nqarim ka ábàèa ba **wèé x'ãè ka** chibian kúrú tama sa, igabam ko gaam ēe Nqarim ka ábàèa ba kòrese, me gaam ēe cg'ãè tc'ēe ii ba thòò-thòo me tite.

¹⁹ Q'ana ta hãa, Nqarim di ta a, me wèém nqóò ba ēe cg'ãè tc'ēe iim dí qar-ian dòm q'oo koe hãa sa.

²⁰ Ta gataga q'ana hãa, Nqarim dim Cóa ba hààra hãa, a kómna q'ãan di tc'ēean máà taa hãa sa, nxãasega ta gha ncēe tseegu ii ba q'ãa ka. Ta Gaam tseegu di iim koe hãa, ncēe Gam dim Cómam Jeso Kreste ii ba. Ncēe ba tseegu dim Nqari Me e, a chòè tamam kg'òè Me e.

²¹ Tiri tu cóá tuè, kúrú mááseèa nqárian koe méé tu xgãè-kg'amse.

2 JOHANE

Johanem dis tcgāyas cām di sa

Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncēes tcgāyas cām di sa kaiaam kerekes dim iise góáa hāa, a ba a kò “ncam-ncamsas khòè sa hēé naka cóáa sa hēéthēé” góá máá sia hāa – si ko ncēe sa kereke sa hēé naka gaas kerekes di khòèan hēéthēé nxàe.

Johane ba ko ncēes kerekes di ne khòè ne ntcām, ncàmku ne gha sa, a ba a ko tshúù-ntcōa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu koe q'āa-q'āa ne.

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Ncàmku di xòèa ne (1-6)

- Tshúù-ntcōan di xгаа-xgaan ka dqàèku sa (7-13)

Tsgámkaguku zi

1 *Kerekes dir* kaia ra a, a ko *ncēes tcgāya sa* khòès^{§§} nxará tcg'òòèa hāa sa hēé naka gas di cóán hēéthēé góá máá, ncēer tseeguan kaga ncàmna hāa sa; tíi ka cúi ncàmmè tama sa, igabaga thēé wèé ne ncēe tseeguan q'ana hāa ne ka ncàmmèa hāa sa, ²tseeguan ncēe gatá **wèé ta ta** koe hāa, a i a gha gatá koe chòò tamase hāa domkar ko máá:

³Nqarim Abo ba hēé naka Gam ka Cóásem Jeso Kreste ba hēéthēé tsara koe guua hāa cgómkuan hēé naka thòò-xama-máákuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatá koe tseeguan hēé naka ncàmkuan hēéthēé cgoa hāa, témé.

Tseegu sa hēé naka ncàmku sa hēéthēé e

⁴Eēr ko kóm, sari cóán* c'ēea ko tseeguan xùri sa, ēem kò ma Abo ba ma x'áèa hāa khamaga ma, kar kò kaisase qāè-tcao. ⁵Ra ko ncēeska khòè seè, dtcàrà tu u, ncàmku méé ta sa. Kābam x'áè-kg'ám bar góá máá tu u tama, igabagar ko ncím x'áè-kg'ám ba góá máá tu u, ncēe ta kò tshoa-tshoases koe ga úúa hāa ba. ⁶Si ncàmku sa ncēe si i: Gam di x'áè-kg'ámnan cgoa ta gha kg'òè si i. Ncēe tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a kómna hāa me ko x'áè-kg'ám ba máá, *ncàmkuan* cgoa méé tu hāa, témé khamaga ma.

Tshúù-ntcōan di xгаа-xgaan dis dqàèku sa

⁷Káí xu qàe-qaeku-kg'ao xua nqóómkg'ai koe síía hāa khama, ncēe kò Jeso Kreste ba cgàam koe guua hāas ka nxàea tseegukagu tama xu. Gatà ii xu khòè xua qàe-qaeku-kg'ao xu u, a xu a Krestem di xu ntcōe-kg'ao xu u. ⁸Gaa domka méé tu q'òésea hāa, naka tua gha táá ēe xae kúrúa hāa tsééan ka aaguse cgaeè guu, naka tua gha nxàasega cg'òèase surutaè.

⁹Díim wèém ēe Krestem di xгаа-xgaan qgóóa qari tama, igabaga ko càua mááse e ba Nqari ba úú tama. Igaba díim wèém ēe ko Krestem di xгаа-xgaan qgóóa qari ba, Abo ba hēé naka Cóásem ga ba hēéthēé úúa hāa. ¹⁰Ncēe c'ēm khòèm kò ko hàà cgae tu u, a ncēe xгаа-xgaan xгаа-xгаа tu u tama ne méé tu táá kgoara máá me nakam nquua tu q'oo koe tcàà guu, kana qàèse hààkagu me guu[†].

¹¹Díim wèém ēe ko qàèse hààkagu me

§§1:1 *khòè sa hēé naka gas di cóán hēéthēé e* - ncēe sa ko kereke sa hēé naka kerekes di ne khòè ne hēéthēé nxàe.

*1:4 *sari cóán* - ncēe sa ko kerekes di ne khòè ne nxàe.

†1:10 *qàèse hààkagu me guu* - Gerika sa ko máá, “tsgámkagu me guu,” témé.

ba ko gam di zi tséé zi cg'ãè zi koe tsééa xg'ae cgoa me ke.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹² Kái zi gúù zir úúa hãa, gazi kar ga góá máá tu u zi, igabagar tcgāya ba hēé

naka góá hii ba[‡] hēéthēér ga tséékagu sa tc'ēe tama. Igabagar nqòòan úúa hãa, dàra tu ur gha ta síí xg'ae a chóà di i, nxāasega ta gha cg'oèase qãè-tcao ka.

¹³ Sáá kíís nxará tcg'òóèa hãas di ne cóá nea[¶] ko tsgámkagu si.

[‡]1:12 *góá hii ba* - Gerika sa ko c'ēm kg'ui ba tséékagu ncēe ko máá, tcgáù cgoa di gúúan ntcùú u.

[¶]1:13 *Sáá kíís di ne cóá ne* - ncēe sa ko Johanem dis kereke sa hēé naka gas di ne khòè ne hēéthéé nxàe.

3 JOHANE

Johanem dis tçgāyas nqoana di sa

Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncēes tçgāyas nqoana di sa kaiam kerekes dim iise góáa hāa, a ba a kò Gaio ta ko ma tcièm tç'āa-cookg'aim kerekes di ba góá máá sia hāa.

Johane ba kò Gaio ba koa, gam di hūian c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne di ka, a ba a ko Dioterefese ta ko ma tcièm khòem ka q'āa-q'āa me.

Tçgāyas q'oo koe hàna zi:

- Gaio ba ko dqòmme (1-8)
- Dioterefese ba ko ntcoèe (9-10)
- Demeterio ba ko koaè (11-12)
- Còo di kg'uaia ne (13-15)

Gaio ba ko dqòmme

1 *Kerekes dir* kaia ra a, a ra a ko *ncēes tçgāya sa* tirim ncàm-khoem Gaiom ncēer tseeguan kaga ncàma hāa ba góá máá, a ko máá:

²Tiri tsi ncàm-khoe tseè, còrèar ko máá tsi, wèè zi gúu zi gha tsáá koe qāèse qòò, tsi gha qāèse hāa ka, ncēe i ko ma tcáóa tsi qāèse qòò khamaga ma.

³C'ēe ne dtcòm-kg'ao nea kò hàà, a ne a tseeguan tsáá koe hāa ka nxàea tseegukagu, ēe tsi ko ma tseeguan koe ma kg'òè khamaga ma. Eēr ko ncēes gúu sa kóm kar kò kaisase qāè-tcao. ⁴Tiri ne cóá nea ko tseeguan koe kg'òè sar ko kóm kar ko kaisase qāè-tcao. Ncēes gúu sa nqáéa hāase ko qāè-tcaokagu tes gúu sa kàà si i.

Tsééa xg'ae sa hēé naka ntcoeku sa hēéthéé e

⁵Tiri tsi ncàm-khoe tseè, wèè zi gúu zi ēe tsi ko dtcòm-kg'ao ne kúrúa máá zi koe tsi tcom-tcomsa tsi i, gatà ne ga ma

tsáá koe táá za guua ne khòè ne e igaba. ⁶Kerekes di ne khòè ne cookg'ai koe ne kò tsari ncàmkuana ka nxàea tseegukagu. Ncēè Nqari ba ko qāè-tcaokagum caum ka tsi kò ko gane dim dàòm koe qòòkagu ne, ne tsi gha ko qāèse hēé. ⁷*Nqarim dim* cg'òem domka ne kò *qāè tchòàn ne gha xgaa-xgaa ka* nqòómkg'ai koe sífa hāa, a ne a kò dtcòm-kg'ao tama ne koe táá cúf gúu ga hòda mááse. ⁸Gaa domka i ko qaase, gatà ii khòèan ta gha x'áéa ta koe qāèse hàakagu sa, nxàasega ta gha tseeguan cgoa tsééa xg'ae ka.

Dioterefese ba ko ntcoèe

⁹Kereke sar kò ko góá máá, igabagam kò Dioterefesem ncēe kò gane dim tç'āa-cookg'ai bam gha ii sa ncàma hāa ba, táá komsana xae e. ¹⁰Gaa domka, ncēè hààr kò ko ner gha hàà *kereke sa* tç'ēe-tç'ēe dùúm ko kúrú sa: sixae kam ko cg'āè kg'uian kg'ui. Ncēeta hēéa nea kò tç'āò me tama, khamam kò *nqóò xu koe ko caate ne* dtcòm-kg'ao ne táá qāèse hàakagu. A ba a kò gataga thēé gane ēe kò *c'ēe ne qāèse hàakagu* kg'oana ne xgáè-kg'am, a ba a kerekes koe xhàigu ne.

Demeterio ba ko koaè

¹¹Tiri tsi ncàm-khoe tseè, táá méé tsi ēe cg'āè ii sa serè guu, igaba méé tsi ēe qāè ii sa serè. Díim wèém ēe ko ēe qāè ii sa kúrú ba Nqarim koe guua. Me díim wèém ēe cg'āè ii sa ko kúrú ba Nqari ba bóò ta ga hāa.

¹²Wèé ne khòè ne hēé, naka tseeguan tç'árò-tç'aro ga hēéthééa ko Demeteriom ka nxàea tseegukagu. Xae ko sixae igaba thēé gam ka nxàea tseegukagu, tsi q'ana hāa ēe xae ko nxàe sa tseegu ii sa.

Còo di zi tsgámkaguku zi

¹³Kái zi gúu zi gazi kar ga góá máá tsi zir úúa hāa, igabagar ga góá hìi

ba[§] tséékagu sar tc'ée tama. ¹⁴Igabagar nqòòan úúa hãa, qháéser gha xg'ae cgoa tsi di i, tsam gha xg'ae a chóa.

¹⁵Tòókuan méé i tsáá cgoa hãa.

Tsari ne ncàm-khoe nea ko tsgámkagu tsi. Gatá di ne ncàm-khoe ne cg'òèa ne ka tsgámkagu.

§1:13 góá hùì ba - Gerika sa ko càm dim kg'ui ba tséékagu ncêe ko máá, tsgáu cgoa di gúùan ntcúú u.

JUTA

Jutam dis tcgāya sa

Téé-cookg'ai sa

Tcgāyas Jutam di sa kò góàèa hāa, tshúù-ntcōa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xus gha q'āa-q'āa ka. Ncēes tcgāyas koe cúíta iim xg'aeku ba cámm dim Peterem koe hāna. Góá-kg'ao ba ko gam di nxará-kg'aoan ntcám, “dtcòmš ncēem Nqari ba cúf q'oro Gam di ne khòè ne mààna hāa sa méé ne x'āà máá sa.”

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- xgàraku sa

Tcgāyas q'oo koe hāna zi:

- Tshúù-ntcōan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu (1-16)

- Xгаа-xgaasean qgóóa qari dis dqàèku sa (17-25)

Tsgámkaguku zi

1 Juta ra a, Jeso Krestem dir qāa ra, a Jakobom ka qōese ra.

Ra ko gane ēe tciièa hāa, a Nqarim Abom ka ncàmmèa hāa, a Jeso Kreste ba tòóa máàèa hāa ne *ncēes tcgāya sa* góá máá, a ko máá:

²Thòd-xama-máákuan hēé, tòókuan hēé naka ncàmkuhan hēéthēé méé i gatu koe càuse, témé.

Tshúù-ntcōan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu

³Ncàm-ncamsa tuè, ēetar kò ko ma wèé qaria te ka kgoarakus ncēe ta xg'aea máàna hāas kar ga góá máá tu u sa dqùri cgae, igabar kò bód i ko qaase, góá méér naka korè tu u naka tu dtcòmš ncēem Nqari ba cúf q'oro Gam di ne khòè ne mààna hāa sa x'āà máá. ⁴C'ēe xu khòè xu, ncēe gaxu di xgàrakuan ka i ncíf x'aè ka kg'uièa hāa xua tc'iri-tc'iri tua a xg'aekua tu koe tcana hāa khama. Ncēe xu khòè xu Nqari-tcáo tama xua Nqarim

di cgómkuhan qg'uri a cg'áràn kúrú ana hāa, a ko Jeso Krestem gatá ka Q'òðsem cúisega X'aiga ii ba xqase.

⁵Eèta tu ga ma wèé zi gúù zi ncēe zi ka nxāakamaga q'ana hāa, igaba ra kg'ama X'aigam kò ma Gam di ne khòè ne Egepeto koe guu a kgoara, a ēes qāá q'oo koe gane ēe kò dtcòmš tama ne cg'òos ka tc'ēe-tc'ēe tu u kg'oana hāa. ⁶Moengelean ncēe kò táá gaan di téé-q'ooan qgóóa qari a kò gaan di x'āè-q'ooan aagum kò chòð tamase táùan cgoa qáéa ntcòd, i ncēeska igabaga gaa koe ntcùús q'oo koe hāa a ko kaiam cámm xgàrakuan di ba qāà. ⁷Sodoma ba hēé, naka Gomora ba hēé, naka ēe nxama-nxama tsaraa hāa xu x'áé-dxoo xu hēéthēéa kò thēé gatá iim dàòm cúúm kaga cg'áràn hēé naka tchàno tamam dàòm ka hēéthēé sèèkuhan kúrú, a xu a chòð tamam c'eem dis xgàrakus q'oo koe hāa, c'ēe ne koe x'áís iise.

⁸Ncēem dàòm cúúm kaga xu thēé ncēe xu *xгаа-xгаа-kg'ao xu tshúù-ntcōa di xu* sòokuri zi úúa hāa, ncēe ko kúrú xu xu gaxu di tc'áróan cg'uri-cg'uri zi, a tc'āa-cookg'aihan xguì, a moengelean còè zi. ⁹Moengele xu ka kaihan moengelem Mikaelem igabagam kò dxāwa ba còè bèe, ēem kò ko Moshem dim tc'áróm *gha diin ka sèèès* ka ntcoeku cgoa me ka, igabam kò birí me a máá: “Nqari ba méém dqàè tsi,” témé. ¹⁰Igaba xu ko ncēe xu khòè xu wèés gúús ēe xu kómá q'āa tamas koe còèkuhan cgoa kg'ui. Káà tc'ēe zi kg'oo-coa zi khama xu ii, a ko ēe xu ko xáms ka kg'òè, a xu a ko ncēe zi gúù zi ka kaàkaguè. ¹¹Tsòá-gase i gáé gha cg'āè ii gaxu ka! Kainem dim dàò ba xu xùria hāa, a xu a mar-ian di ncàmhan ka ēem Balame kúrúa hāas cg'āès khama ii sa kúrúa. A kò qari-qari tcúú ēem Kora hēéa khama, a xu a gha ēem ma cg'òòèa khamaga ma cg'òòè. ¹²Gatu di kòèan ncàmkuhan di koe xu ko kgoarasea hāase sau-sauga zi gúù zi

kúrú, a gaxu cúí xu q'óése hãa. Káà tshàa zi túú-c'òò zi tc'áán ka ko wèé za xàbùateè zi khama xu ii, a tc'òoan ko tcuùèm x'aèm ka tc'áróan kúrú tama zi hii zi khama ii, hii zi ncèe tóbea zi cgoa q'óèa tcg'òèa hãa a nxàakamaga x'óóa hãa zi. ¹³ Kòbi-kòbiseko qhonèan tshàa-dxoan di khama xu ii, i gaxu di tsééan ncèe sau-sauga ko x'áise, ncèe **tshàa-dxoan di** xùbuan ko ma tcg'oa khamaga ma. Tcheèko xu tçonò xu khama xu ii, ncèe chòò tamase dcùú-qom sa tòóa mááèa hãa xu.

¹⁴ Enokem ncèe kò Adam koe guus ka 7 dis qhàòs di ii ba kò ncèe gúuan ka gaxu koe porofita a máá: “Bòd, X'aiga ba ko tcám-tcám **moengelean** Gam di tcom-tcomsa cgoa hàà, ¹⁵ a ba a ko hàà wèé ne koe xgàrakuan óága, a wèé ne ãe cg'ãè tcáo ne chibi-chibi, gane di zi tséé zi cg'ãè-tcáoan di zi koe, naka ãe cg'ãè tcáo ne chibi-kg'ao ne koe hëéthëé e, wèé zi kg'ui zi cg'ãè zi Gam ka ne kg'uia hãa zi domka,” tam méé. ¹⁶ Ncèe xu khòè xua ko kg'ui-kg'uise a ko c'èean ncóó. Gaxu di tcáoan ncàmha hãa cg'ãèan xu ko xùri, a xu a ko qãè tamam dàòm ka kg'áma xu cgoa koase, a ko c'èe ne koe qãè-qãese, nxàasega xu gha qãè-qãe-tcáo ne ne c'èe gúú máá xu ka.

Xgaa-xgaasean qgóóa qari dís dqàèku sa

¹⁷ Igabaga tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di xu x'áè úú-kg'ao** xu, ncèe nqáéa hãa x'aè ka nxàea hãa kg'uian ka tc'èe-tc'èese. ¹⁸ Biri tu u xu kò a máá: “Còò di xu cámi xu ka i

gha ncòiku-kg'aoan hãa, khòèan ncèe ko gaan di cg'ãè tcáoan ncàmha hãa cg'ãèan xùri i,” témé. ¹⁹ Ncèea gaa ne khòè ne q'aa-q'aasean ko óága ne ne e, ncèe ãe ne gane tc'èea hãas ka i ko kg'òèa ne qòòk-aguè ne, ncèe **Tcom-tcomsam** Tc'èe ba úú tama ne.

²⁰ Igaba tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, gatu di dtcòmàn ncèe kaisase ts'ee-ts'eekg'àièa koe tshàoa ghùise, naka tua Tcom-tcomsam Tc'èem koe còrè, ²¹ naka tua Nqarim di ncàmkuan qgóóa qari, ãe tu hãa a ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem gha cgóm tu u, a chòò tamasa kg'òè sa máá tu u sa qãà ka.

²² Gane ãe ko káise tc'èe-tc'èese ne méé tu cgóm; ²³ c'èe ne tu kgoara, c'èean di tshúúan q'oo koe tcg'òóa ne ka; naka tua q'áda hãase c'èe ne cgóm, igabaga méé tu gane di qgáían ga hòre, ncèe gane di tcáoan ka ncàmmeà hãa cg'ãèan ka cg'uri-cg'urièa hãa a.

Dqòmkuan dim cii ba

²⁴ **Nqari ba** qarian úúa hãa, qgóó tu um gha, tu táá cg'áé di i. **Gatagam qarian úúa hãa**, kúrú tu um gha, tu hàà qãè-tcaoan cgoa káà chibise Gam di x'áàn cookg'aia koe téé. ²⁵ Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe méé i guu naka dqòmkuan hëé, x'aian hëé, qarian hëé naka tc'ää-cookg'aian hëéthëé, gaam gatá dim Nqarim Kgoara-kg'aom cúim koe chòò tamase hãa, nqóóm tshoatshoase tamasa cookg'ai koe guu naka ncèeska hëé naka chòò tamase hëéthëé e. Amen.

**1:17 x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

XGORE-KG'AI

Chómsea zi gúù zi

xgòre-kg'ai sa

Téé-cookg'ai sa

Chómsea zi gúù zi xgòre-kg'ais Johanem di sa kò gòàè, dtcòm-kg'ao ne kò gane di dtcòman Jeso Krestem koe hàna hãa domka xgàraèm x'aèm ka. Johane ba ko x'ái, Jeso ba wèé zi gúù zi nqóòm di zi Gam dim tshàu q'oo koe qgóóa hãa sa, a ba a gataga nxará-kg'ao ne nqòðkagu, a ghùì-ghui tcáo ne kg'oana.

Ncées tçgāyas koem ko Nqari ba Gam di ne khòè ne chómsea zi gúù zi xgòre-kg'aia máá. Kái zi sere-sere zim kò tséék-agu, nxāasega ne gha dtcòm-kg'ao ne kóma q'āa, ne c'ēe ne khòè ne táá kóma q'āa ka.

Ncées tçgāyas koe kaisase cgáém kg'ui ba ncēe me e, ncēe ko máá, Nqari ba gha X'aigam Jeso Krestem koe guu a còo dis ka Gam di cg'ōo-kg'aoan tàà, dxāwam ga ba hēéthēé e, témé ba. A ba a gha Gam di ne khòè ne tcom-tcomsa ne ts'ee'kg'aian máá - k̄abam nqarikg'aim koe hēé naka k̄abam nqóòmkg'ai koe hēéthēém gha kúrú u.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- tàà sa, x'áí sa, qari ne, dqòm

- Ghùu-coa ba

- moengele ne

- tçgāya sa

Tçgāyas q'oo koe hàna zi:

- X'áis xgobekg'am ko sa (1)

- Tçgāya zi 7 zi kereke zi koe ko síi zi (2-3)

- Tçgāyas 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcēekg'am cgoaè ko zi gúù zi úúa sa (4-7)

- 7 xu torompita xu (8-11)

- Cg'ao-dxoo ba hēé naka cām kg'oo-coa tsara cg'ōo ko tsara hēéthēé e (12-13)

- Tāáka zi x'ái zi (14-15)

- 7 zi gàba zi Nqarim di xgòan di zi (16)

- Babilonem dis kòbeku sa hēé, naka kg'oo-coam dis tààè sa hēé, tshúù-ntcōa di xu porofita xu hēé, naka dxāwa ba hēéthēé e (17:1-20:10)

- Còo dis xgàraku sa (20:11-15)

- K̄abam nqarikg'ai ba hēé naka k̄abam nqóo ba hēé naka k̄abam Jerusalema ba hēéthēé e (21:1-22:5)

- Còo di kg'uia ne (22:6-21)

X'áis xgobekg'am ko sa (1)

Tshoa-tshoa dis nxàe sa

1 Ncées tçgāya sa ko Jesom nxàea hãa zi gúù zi xgòre-kg'ai. Ncēe zi gúù zi xgòre-kg'ai sam Nqari ba máà Mea, Gam di xu qāà xum gha x'ái, dùù zi gha qháése kúrúse sa ka. Jeso ba kò Gam dim moengele ba Gam dim qām Johanem koe tsééa úú a ncēe zi gúù zi ka q'āakagu me. ²Ncées tçgāyas koem ko Johane wèé zi gúù zi ēem ko bóda hãa zi nxàea tseegukagu: Nqarim di kg'uian hēé naka Jesom kò nxàea tseegukagu sa hēéthēé ka. ³Eē ko ncées tçgāya sa nxará ba ts'ee-ts'ee'kg'aièa, ne gataga ēe ko porofitan di kg'uian ncēe komsana, a ko ēe góásea sa qgóóa qari ne ts'ee-ts'ee'kg'aièa, x'aè ba cúù me e khama.

Johane ba ko 7 zi kereke zi tsgámkagu

⁴Tíía Johane ra ko 7 zi kereke zi nqóòm Asia dim koe hàna zi góá máá a ko máá:

Cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu cgoa hãa, ncēe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hàam **Nqarim koe guua a**, naka 7 xu Tc'ēe xu koe guuan hēé, ncēe ntcōó-q'ooos Gam di x'aian dis cookg'ai koe hàna xu, ⁵naka Jeso Krestem koe guuan hēéthēé e, ncēe Nxàea-tseegukagu-kg'aom tcommèa ba, tc'āà a x'oan koe ghùìèa ba, a ba a Tc'āà-

cookg'aim x'aiga xu nqòomkg'ai di xu di ba.

Gaam ãe ncàm taa ba, a ba a kò c'áòà ba cgoa chibia ta koe kgoara taa ba, ⁶a ba a kò x'aian koe hée naka peresiti ne koe hēéthēé kúrú ta a, Nqarim Gam ka Xòò ba ta gha tsééa máá ka, Gam koe méé i dqòmkan hēé naka qarim hēéthēé chòò tamase hāa! Amen.

⁷Bòò, túú-c'òò zi q'oo koem ko hàà, i gha wèè tcgáian bóò Me, ãe gáò Mean ga hēéthēé e. Zi gha wèè zi qhàò zi nqòóm di zi Gam domka kg'ae. Gatà i gha ii. Amen!

⁸“Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, *ncēe sa ko máá: tc'āà di Ra a, a Ra a còò di Ra a,*” tam ko X'aigam Nqari ba méé, ncēe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóà hàà ba, qarim wèè ba.

Johane ba ko Krestem cgoa xg'ae

⁹Tíía Johane ra, gatu ka káíkhoe ra, ncēe ko gatu cgoa xgàrakuan Jesom di xgàràèa ra, a ra a gatu khama Nqarim di x'aian dir khòè ra a. Tíí hēé naka gatu hēéthēé méé ta qáò tcáó ii, naka ta qarika téé. Nqarim dim kg'ui bar xgaa-xgaaa, a ra a Jesom ka nxàea tseegukagua khamar tshàam ka nxàma-nxàmaèam nqòó-coam Patemose ta ko ma tcièem koe tòòèa. ¹⁰X'aigam **Nqarim** dim cáñ kam kò Nqarim dim Tc'ee ba cg'oè cgae tea, ra kò qāáa te koe c'èem dòm ba kóm me ko torompitam khama ma q'au, ¹¹a ko máá: “Eē tsi gha bóò sa méé tsi tcgāyas koe góá naka tsia 7 zi kereke zi koe tsééa úú: Efeso koe hēé, naka Semurena koe hēé naka Peregamo koe hēé naka Tiatira koe hēé, naka Saredise koe hēé, naka Filadelefia koe hēé, naka Laodikea koe hēéthēé e,” témé.

¹²Nxāaskar kò tééa kabise, ãe ko kg'ui cgoa tem dòm bar gha bóò ka. Eēr ko tééa kabise kar kò 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi bóò. ¹³Gaa zi lampi zi di téé-q'ooan nqàè koer kò Khòèm dim Cóm

khama iim Khòè ba bóò, me qáòm qgáí ba hàna, a ba a dxùua ba koe gauta dim bàne ba xòóa. ¹⁴Tcúúa ba di c'òòà ne kò q'úú u, ghùuan di c'òòan khama ma, a i a tsòán khama ma q'úú u, i Gam di tcgáian karukos c'ees khama ii. ¹⁵Gam di nqàrèa nea kò tchùuèas qanos khama ma x'áà, ncēe kò c'ees q'oo koe xgài cgaeèa sa, i kò dòma ba tòèko tshàn di ts'oo-q'ooan khama xam. ¹⁶Me kò Gam dim x'òàm kg'ád xèè dim koe 7 zi tçonò di qgóóà, me kò kg'áña ba koe ts'èem ntcàm cáñ kg'ám ba tcg'oa, i kò Gam di kg'áian koaba dis cáñs x'áà khama ma tcgà.

¹⁷Eēr ko bóò Me kar ko nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, x'óóam khòèm khama ii a. Me Gam dim kg'ád tshàu ba tíí koe tòò, a ba a máá: “Táá q'ád guu. Tc'āà di Ra a, a còò di Ra a ke, ¹⁸a Ra a ãe kg'òèa Ra a, x'óóà Ra kò hāa, igaba bóò, chòò tamase Ra kg'òèa hāa! A Ra a x'ooan di xgob-ekg'aman qgóóà, naka x'óóà ne khòè ne dim qgáim dian hēéthēé e. ¹⁹Góá nxāaska ãe tsi bóòà gúua ne, ncēeska ko kúrúsean hēé naka ncēe zi gúù zi qāá q'oo koe ko hàà kúrúsean hēéthēé e. ²⁰Eē tsi ko bóò Ra qgóóà hāa zi tçonò zi 7 zi hēé naka 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi hēéthēéa tchòàs chómsea hāas dis x'ái sa ncēe si i: tçonò zi 7 zia moengele xu 7 zi kereke zi di xu u, zi 7 zi lampi téé-q'oo zi 7 zi kereke zi i.”

Tcgāya zi 7 zi kereke zi koe ko síí zi (2–3)

Efeso dis kerekes koe ko qòòs tcgāya sa

2 *Me Jeso ba máá:* Efeso koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncēea kg'uian Gaam di ga a, ãe 7 zi tçonò zi kg'áòm x'òàm Gam dim koe qgóóà ba, a ba a ko 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi xg'aeku koe qòòà te ba. Ncēetam ko méé: ²Gatu

di zi tséé zi Ra q'ana, ãe tu ko qómse tséé zi hēé, naka gatu di qád tcáóan hēéthēé e. Q'ana Raa, khòèan ãe cg'ãè cau tu tchòà úú cgoa tama sa, a tu a kúrúa bóða khòè xu ãe ko máá, x'áè úú-kg'ao^{††} xu u témé xu, igaba xu gaxu tama xu u, a tu a tshúù-ntcòá-kg'ao xu ii sa hòða hãa. ³Qád tcáóan cgoa tu kò qarika tēe, a tu a kò qóm cgoa qgóókua hãa Tirim cg'òèm domka, a tu a kò táá xhòen-tcáo.

⁴Igabar ko gatu koe c'ées gúús tshúú sa bóð, a gaas ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: “Gatu di ncàmkuuan tc'ãà di tu aagua,” témé. ⁵Tc'ēe-tc'ēese **gatu di ncàmkuuan kò kg'aia** hànám qgàl ba. Tsóágase tu gáé tshúúse cg'áéa! Tcóóse tu gatu di chibian koe, naka kúrú tsééan kg'aiga tu kò kúrú u. Gatà tu kò hēé tama ner gha gatu koe hàà, a Ra a gha gatu di lampian gaan di téé-q'ooan koe tcg'dó, ncēé tcóóse tama tu kò hãa ne. ⁶Igaba tu ncēes gúús qāès tééa gha máá tu u sa úúa: Nikolae ne di tsééan tu hòrea, ncēe Tíí ka hòrèèa a thēé.

⁷Eē tceean úúa ba méém kóm, Tc'ēem ko kereke zi birí sa. Gaam ãe ko tàà bar gha kgoara máá me kg'òèan dis hiis koe tc'óó, ncēe Nqarim dim paradaisim koe hàna sa.

Semurena dis kerekes koe ko qòès tcgāya sa

⁸**Me Jeso ba máá:** Semurena koe hànas kerekes dim moengele ba goá máá naka máá:

Ncēea kg'uiian Gaam di ga a, ãe tc'ãà di ba, a còo di ba, ãe kò x'óóa ba, a ba a kg'òè ba. Ncēetam ko méé: ⁹Gatu di xgàrasea ner q'anaa, naka gatu di dxàuan hēéthēé e, igaba tu

qguúa. Q'ana Raa cg'ãè zi gúú zi ãe ko máá Juta ne e témé ne ko méé cgae tu u zi, igaba ne Juta ne tama ne e, si c'ées xg'aes satanam di si i. ¹⁰Táá cúí gúú ga q'ád guu ãe tu gha hàà ko xgàra mááès gúús ka. Birí tu ur ko, dxāwa ba gha c'ēe-kg'áia tu qáé-nquuan koe tcāà, nxāasega tu gha kúrúa bóðè ka, tu gha 10 cāmān xgàraè. Tcom-tcomsa méé tu ii, x'ooan di xg'aeku koe ga igaba, nakar gha cábás kg'òèan di sa máá tu u.

¹¹Eē tceean úúa ba méém kóm, Tc'ēem ko kereke zi birí sa. Gaam ãe ko tàà ba cuiskaga cām dis x'oos ka thòò-xamkaguèa tite.

Peregamo dis kerekes koe ko qòès tcgāya sa

¹²**Me Jeso ba máá:** Peregamo koe hànas kerekes dim moengele ba goá máá naka máá:

Ncēea Gaam ãe ts'éè a cām kg'ám ntcàu ba úúam di kg'uiian ga a. Ncēetam ko méé: ¹³Q'ana Raa nda koe tu x'ãèa sa: satanam dis ntcóó-q'oos hàna koe e, igaba tu ko Tiri cg'òèan qarika qgóóa, a tu a kò gatu di dtcòmān Tíí koe táá ntcoe, Antipasem Tirim tcom-tcomsa iim nxàea-tseegukagu-kg'aom di cāmān kaga igaba, ncēe kò satanam x'ãèa hãa koe gatu xg'aeku koe ga cg'òèè ba.

¹⁴Igabar ko gatu koe c'ēe zi gúú zi cg'orò zi tshúú zi bóð, a gazi ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khòè ne c'ēe ne tu ãe koe úúa hãa Balame di xgaa-xgaakuan qgóóa hãa ne, ncēe ko Balake ba x'ái, Iseraele di ne khòè nem gha ntama ma chibian koe tcāà sa ba, qàe-qae nem ko ne kúrúa mááseèa hãa nqàrian dàða mááèa

^{††}2:2 x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

tc'ooan tc'óó, a ne a ko cg'áràn kúrú.
¹⁵ Gataga tu c'ée ne úúa hãa Nikolae
 ne di xгаа-xgaan qgóóa hãa ne. ¹⁶ Ke
 nxãaska tcóóse gatu di chìbian koe!
 Gatà i kò ii tama ne, Ra gha gatu
 koe qháése sencgaga hàà, a Ra a hàà
 ncóoan kúrú gane cgoa, kg'ámna Te
 dim ntcàum cgoa.

¹⁷ Eë tcean úúa ba méém kóm,
 Tc'ëem ko kereke zi birí sa. Gaam
 èe ko tàà bar gha chómmeà tc'ooan
 mana di máà, a Ra a gha q'úús nxõá
 sa máà me, i gaas koe kaba cg'òèan
 góásea, cúí khòè ga c'úua hãa a,
 gaam èe ko sèè sim cúím oose.

Tiatira dis kerekes koe ko qòòs tcgāya sa

¹⁸ **Me Jeso ba máá:** Tiatira koe hànàs
 kerekes dim moengele ba góá máá naka
 máá:

Ncèea Nqarim dim Cóm di
 kg'uian ga a, ncèe Gam di tcgáian
 karukos c'ees khama ii ba, i Gam di
 nqàrèan tchùuèas qanos khama ii.
 Ncèetam ko méé: ¹⁹ Gatu di zi tséé
 zi hēé, naka ncàmkuan hēé naka
 dtcòmàn hēé, naka tséé-kg'ámàn
 hēé, naka qád tcáóan cgoa qarika
 tééan gatu di hēéthēé Ra q'anaa. A
 Ra a q'ana hãa, kg'aika tu thuu ko
 ma tséé sa tu nqáèa hãa sa, a tu a
 ko ncèeska kaisase tséé sa.

²⁰ Igabar ko gatu koe c'ée zi gúú zi
 tshúú zi bóò, a gazi ka kg'ui cgoa tu
 u kg'oana, a ko máá: Khòès Jesabele
 sa tu kgoara máána hãa, ncèe ko
 porofiti si i ta ma tciise sa, si ko
 xгаа-xгаа a ko Tiri qàn hoàkagua i
 ko cg'áràn kúrú, a ko tc'ooan ncèe
 kúrúa mááseèa hãa nqàrian dàòà
 máàèa tc'óó. ²¹ X'aèa ner máà sia hãa
 tcóóses gha di i, igabas gas di cg'áràn
 koe tcóóse tc'èe tama. ²² Khamar
 gha xaoa tcàà si kgàrom **xháés dim**
 koe, a Ra a gha èe ko gas cgoa

cg'áràn kúrú ne kaisa xgàrasean koe
 tcàà, gas di zi dàò-kg'ám zi koe ne
 kò tcóóse tama ne. ²³ A Ra a gha
 gas di cóán x'oos cgoa cg'oo. Zi gha
 wèé zi kereke zi q'aa Tíí ga Ra a
 sa, ncèe ko tc'èean hēé naka tcáóan
 hēéthēé qaara tcg'óó Ra, a Ra a gha
 wèé ne èe ne ma tsééa hãa khamaga
 ma suruta kabi. ²⁴ Igabar ko c'èe tu
 Tiatira koe hàna tu (gatu ncèe gas di
 xгаа-xgaan xùri ta ga hãa tu, a tu a
 'satanam di chómsea hãa' ta ko ma
 tciie kàan xгаа-xgaase ta ga hãa tu)
 birí a ko máá: Cuiskagar c'èe càà ga
 dcèékagu tua hãa tite. ²⁵ Igaba méé
 tu èe tu úúa hãa sa qgóóa qari nakar
 gha nxãakg'aiga síí hàà.

²⁶ Eë ko tàà ba, a ba a ko Tíí
 ko tc'èe zi tséé zi qgóóa qari, i
 nxãakg'aiga síí **x'aèa ba** xg'ara bar
 gha táà zi qhàò zi tc'ää-cookg'ai di
 qarian máà, ²⁷⁻²⁸ èer kò ma Tirim
 Xòòm koe ma qarian hòòà khama.
 'Qano dim dqàbim cgoam gha tc'ää-
 cookg'ai ne.

Góm di zi gàba zi khamam gha ma
 cg'ám-cg'am ne.'

Ra gha gataga q'uu tconò sa máà me.

²⁹ Eë tcean úúa ba méém kóm,
 Tc'ëem ko kereke zi birí sa.

Saredise dis kerekes koe ko qòòs tcgāya sa

3 **Me Jeso ba máá:** Saredise koe hànàs
 kerekes dim moengele ba góá máá
 naka máá:

Ncèe kg'uiua nea èe 7 xu Tc'èe
 xu Nqarim di xu hēé naka 7 zi
 tconò zi hēéthēé qgóóam di ga a.
 Ncèetam ko méé: Gatu di zi tséé zi
 Ra q'ana. Khòè ne ko máá, kg'òèa
 tua, témé, igaba tu x'óóa. ² Igaba
 méé tu tēe naka tua cg'áré zi tséé-
 coa zi èe qaùà hãa zi qgóóa qari-
 qari, gaa zi èe qaùà zia kaà kg'oana
 ke. Gatu di zi tséé zir kò bóò ne

zi Nqarim tcgái q'oo koe tchàno tama khama. ³Tc'èe-tc'èese méé tu nxâaska, ntama tu ma **Nqarim di zi kg'ui zi** hòda a kómâa sa. Qgóóa qari zi naka tua gatu di chibian koe tcóóse naka Nqarim koe kabise. Kókò tama tu kò hâa ner gha ts'âa-k'g'aom khama ma hàà, tu gha táá q'âa, ndakam x'aèm kar gha gatu koe hàà sa.

⁴Gatà i ii igaba tu c'èe ne khòè ne Saredise koe úúa, qanega qgáía ne cg'uri-cg'uri tama ne, a ne a gha q'úúse hanase qdò cgoa Te, kg'anoèa nea khama. ⁵Eè ko tàà bar gha gane khama ma q'úúse hâakagu, a Ra a cuiskaga cg'òèa ba kg'òèan dis tcgâyas q'oo koe tchùua tcg'dóó hâa tite, a Ra a gha cg'òèa ba Tirim Abom cookg'ai koe hêé naka Gam di xu moengele xu hêéthêé cookg'ai koe nxàea tseegukagu. ⁶Eè tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi birí sa.

Filadelefia dis kerekes koe ko qdòs tcgâya sa

⁷**Me Jeso ba máá:** Filadelefia koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncèe kg'ui nea Gaam èe tcom-tcomsam di i, a ba a tseegu ii ba, ncèe Dafitem di xgobekg'aman qgóóa ba. Xgobekg'amam kò hâa ne i cúí khòè ga tcèekg'am tama, a tcèekg'amam kò hâa ne i gataga cúí khòè ga xgobekg'am tama ba. Ncèe-tam ko méé: ⁸Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Bòd, cookg'aia tu koer xgobekg'amseam nquu-k'g'ám ba tòòà, ncèe cúí khòè ga tcèekg'am tite ba. Q'ana Raa, cg'aré qarian tu úúa sa. Igabaga tu Tirim kg'ui ba qgóóa qaria, a tu a kò Tirim cg'òè ba táá c'úúse. ⁹Bòd, c'èe ne ncèe satanam dis còrè-nquus di ner ko máà tu u,

èe ko Juta ne ta ma tciise ne, igaba gane tama ne e, a ne a tshúù-ntcôa-k'g'ao ne e. Bòd, kúrú ner gha ne hàà gatu nqàrè-k'g'am koe qom, a ne a gha q'âa, ncàm tuar hâa sa. ¹⁰Tiri x'âè-k'g'ámân, ncèe kò máá, qád tcáóan cgoa méé tu qarika téé, témé tu kò qgóóa qaria, khamar gha gataga kgoara tu u cg'âean dim cam koe, ncèe ko wèém nqóóm koe hàà ba, hààm gha èe nqóómkg'ai koe x'âèa ne kúrú ba bòd ka.

¹¹Sencgagar ko hàà; èe tu úúas gúù sa méé tu qarika qgóó, naka i nxâasega táá cúí khòè ga tàà dis cába sa gatu koe séèa tcg'dó guu, **ncèe tàà hâam khòèm ko máàè sa.** ¹²Eè ko tàà bar gha nquu ba ko ghùì-ghuim hii ba kúrú, Tirim Nqarim dim tempelem di ba, me cuiskaga gaia gaa koe tcg'oa tite. Gaam koer gha Tirim Nqarim di cg'òèan góá naka Tirim Nqarim dim x'âé-dxoom di cg'òèan hêéthêé e, kabam Jerusalem di i, ncèe ko nqarikg'ai koe guu a tcg'oa ba, Tirim Nqarim koe guu a, a Ra a gha gataga kabas cg'òès Tiri sa gaam koe góá.

¹³Eè tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi birí sa.

Laodikea dis kerekes koe ko qdòs tcgâya sa

¹⁴**Me Jeso ba máá:** Laodikea koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncèe kg'uia nea Amene **ta ko ma tcièm** di i, tcom-tcomsa a tseegum Nxàea-tseegukagu-k'g'aom di i, Gaam ncèe Nqarim Gam koe guu a wèé gúúan kúrú hâa ba. Ncèetam ko méé: ¹⁵Gatu di zi tséé zir q'ana: qgàisa tama tua a kùrusa tama. Oo, kaisaser kòo tc'èe, qgàisa tu ga ii kana kùrusa ii sa! ¹⁶X'òòsa tu u khama, a kùrusa tama, a qgàisa

tama, khama Ra ko kg'ám q'ooa Te koe guu a kgàra tcg'óo tu u. ¹⁷ Nxàe tu kò a máá: “Qguùan hòò, a ta a qguùan hòò, a cúí gúù ga tcào tama,” témé khama, igaba tu tshúù qgái koe tu hãa sa c'úù, a cgómga tu u, a dxàua, a káà tcgái tu u, a gataga qgái ga hãa tama sa. ¹⁸ Dàò bar ko x'ái tu u: Tíí koe tu gautan x'ámá, c'eean cgoa xgòéèa a, naka tua nxàasega qguù; naka tu gataga Tíí koe q'úú qgáían x'ámá ncèe tu gha hãa a, nxàasega i gha sau-cgaean káà cgae tu u ka, qg'aè-cgaea tu hãa di i. Naka tu gataga Tíí koe tcgái di nxúian x'ámá, tcgáía tu koe tu gha tcgàu u, bóò tu gha ka.

¹⁹ Wèè ne ãer ncàmã hãa ner ko tchàno-tchano a ko dqàèa kg'ónò. Ke tu tcãà tcáó naka gatu di chìbian koe tcóóse. ²⁰ Bóò! Ncèe ga Ra nquu-kg'ám koe téé-tée a ko xg'ám-xg'am. Ncèe c'èe khòè ko dòmã Te kóm a ko nquu-kg'ám ba xgobekg'am ner gha tcãa a tc'óò cgoa a, i tc'óò cgoa Te.

²¹ Eè ko tàà bar gha qarian máá, Tíí cgoam gha Tiris ntcóò-q'ooos x'aian dis koe ntcóò di i, ncèer ko Tíí ma tàà a Abom Tirim cgoa Gam dis ntcóò-q'ooos x'aian dis koe ma ntcòe khama.

²² Eè tceean úúba ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi birí sa.

Tcgāyas 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcèekg'am cgoaè ko zi gúù zi úúba sa (4-7)

**Nqari ba hēé naka Ghùu-coa ba
hēéthēé tsara ko dqòm̃mè**

4 Ncèe zi gúù zi qāá q'oo koer kò bóò, kar kò nqarikg'ai koe bóò, me nquu-kg'ám ba xgobekg'amsea. Me kò torompitam khama xam̃ dòm̃ ba, ncèer ko kg'aia kómã hãa ba kg'ui cgoa te a máá: “Qaò naka ncèe koe hàà, nakar x'ái

tsi, dùú sa gha ncèe zi gúù zi qāá q'oo koe kúrúse sa,” témé ba. ² Ra gaa x'aè kaga Tc'èem ka tcãàè, ka bóò, x'aian dis ntcóò-q'oo sa kò nqarikg'ai koe tòòèa, i c'èe Khòè gas koe ntcòe. ³ Eè ko ntcóò-ntcòem di bóòse-q'ooa nea ko t'òès nxòás jasepere di sa hēé naka saredio di sa hēéthēé di sara khama ii, si gaas ntcóò-q'ooos x'aian di sa dòro-qhãóm ka nxãma-nxãmaèa, ncèe kò nxòás t'òès emerelete dis khama ii ba. ⁴ Gaas ntcóò-q'ooos x'aian dis koe zi kò 24 zi ntcóò-q'oo zi x'aian di zi nxãma-nxãmaè, xu kò ncèe zi ntcóò-q'oo zi x'aian di zi koe 24 xu kaia xu ntcóò-ntcòe, a xu a q'úú qgáían hãna, a tcúúba xu koe x'aian di cábán gautan di cábãa. ⁵ Gaas ntcóò-q'ooos x'aian dis koe i ko túú-tebean guu a tcg'oa, tcèe-tcèean hēé naka túúan di kg'ui-q'ooan hēéthēé e, i kò x'aian dis ntcóò-q'ooos cookg'ai koe 7 xu karuko xu c'ee-kg'ám xu hàna a ko x'áà, ncèea kò 7 xu Tc'èe xu Nqarim di xu xu u. ⁶ Gaas ntcóò-q'ooos x'aian dis cookg'ai koem kò tshàa ba hàna, ts'óò-c'óán di q'ám-q'ooan khama ii ba, q'ám me e kò ii, q'ám̃s nxòás khama ma.

Si kò x'aian dis ntcóò-q'oo sa wèè dxùukg'aia sa koe 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu ka nxãma-nxãmaèa, tcgáían gaan dia kò cookg'aian koe hēé naka qãán koe hēéthēé cg'òèa. ⁷ Tc'ãà dim kg'oo-coa ba kò gãm khama ii, cam̃ di ba kò ghòè-coam khama ii, me nqoana di ba khòèan dis kg'áis khama iis kg'ái sa úúba, 4 di ba kò tsãékos xães khama ii. ⁸ I kò ncèe 4 kg'oo-coan wèè ga 6 tcgãmàn úúba, a wèè qgáían gaan di koe kái tcgáían úúba, tcgãmàn ka nqãaka ga hēéthēé e, wèem koaba ba hēé naka ntcúú ba hēéthēé i ko ncèeta ma nxàèan cgoa chòò tama:

“Tcom-tcomsa, tcom-tcomsa,

tcom-tcomsa Me e

X'aigam Nqari ba, qarim wèè ba,

ncèe kò kg'aiga hàna ba,

a ba a **ncèeskaga** hàna ba,

a ba a ko hàà ba,”
témé.

⁹A èe i ko gaa kg'oo-coan èe tcoman máà Me, a ko kaikagu Me, a ko qàè-tcaoa máá Me, Gaam èe x'aian dis ntcōó-q'ooos koe ntcōóa-ntcōe ba, ncèe ko chòò tamase kg'òè ba, ¹⁰ka xu kò 24 xu kaia xu cg'áé, èe ntcōó-q'ooos x'aian dis koe ntcōóa-ntcōem cookg'ai koe, a dqom Me, ncèe ko chòò tamase kg'òè ba. Gaxu di cábán x'aian di xu ko tcg'dó a gaas ntcōó-q'ooos x'aian dis cookg'ai koe tòó, a xu a máá:

¹¹“Kg'ano Tsi ia,
sita di Tsi X'aiga Tsi Nqari Tsee,
dqomkuan hée, naka tcoman hée,
naka qarian héethée Tsi gha máàè sa,
Tsáá Tsia wèè zi gúù zi kúrúá hãa khama,
zi Tsari ncàman ka hàna hãa, a ko kúrúè,”
témé.

Tcgāya sa hēé naka Ghùu-coa ba hēéthēé e

5 Ra kò bódò kg'áòm tshàum koe, Gaam èe kò x'aian dis ntcōó-q'ooos koe ntcōem di ba, Me tcgāya sa qgóóa, q'ooa sa koe hēé naka qááa sa koe hēéthēé kò góásea sa, si 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcēekg'am zi cgoa tcēekg'ammèa. ²A ra a kò qarim moengele ba bódò, me ko kiam dòm cgoa nxàe a ko máá: “Díí ba tcgāyas xgobekg'am ka kg'anoèa, naka gaas di gúúan tc'àmà-tcēekg'am si ko q'òàa tcg'dó ka hēéthēé e?” témé. ³Igaba i kò nqarikg'ai koe hēé naka nqōómkg'ai koe hēé naka nqōóm ka nqāaka ga hēéthēé koe cúí khòè ga káà a, tcgāya sa ga xgobekg'am kana ga bódò q'oo si i. ⁴Ra kò kaisase kg'ae, cúí khòè ga kò táá hòdè khama, kg'anoa a tcgāya sa xgobekg'ama ne kana bódò q'ooa sa. ⁵Me kò nxāaska kaia xu ka c'èe ba birí te a máá: “Táá

kg'ae guu! Bódò, Juta dis qhàòs dim Gàm ba, Tobem Dafitem di ba, nxāa ba tààa. Tcgāya sam gha kgoana a xgobekg'am, naka èes tc'àmà-tcēekg'am cgoaèa gúúan 7 hēéthēé e,” témé.

⁶X'aian dis ntcōó-q'oo sa hēé naka 4 kg'oo-coan hãa koe hēé naka kaia xu xg'aeku koe hēéthēé ra kò Ghùu-coa ba bódò Me téé-tèe, cg'òoèa hãa khama ii a, 7 nxàà nem kò úúá, 7 tcgáían hēéthēé e, ncèe kò 7 xu Tc'èe xu Nqarim di xu ii i, ncèe kò wèem nqōóm koe tsééa úúèa xu. ⁷Qòòm kò a síí tcgāya sa sèè, Gaam èe kò x'aian dis ntcōó-q'ooos koe ntcōem dim kg'áòm x'òàm xèè koe. ⁸Eēm ko tcgāya sa sèèa xg'ara, ka xu ko 4 xu kg'oo-coa xu hēé, naka 24 xu kaia xu hēéthēé Ghùu-coam cookg'ai koe cg'áé. Wèèa ne kò zómá^{‡‡} zi hēé naka gàba zi qàè hòm hòm xg'ãò gúúan ka cg'òèa zi gautan di zi hēéthēé qgóóa, ncèe ko tcom-tcomsa ne di còrè ii i. ⁹Xu kò kàbam cii ba nxàè a máá:

“Kg'anoèa Tsi hãa, tcgāya sa sèèan ka,
a gaas tc'àmà-tcēekg'am cgoaèa gúúan xgobekg'am,
cg'òoèa Tsi kò hãa khama,
a Tsi a kò khòè ne Tsari c'áðan cgoa x'ámá tcg'dó a Nqari ba **máà**,
wèè zi qhàò zi koe guu a,
naka wèè tàmán koe hēé,
naka wèè ne khòè ne koe hēé,
naka wèè zi xg'ae zi koe hēéthēé e,
¹⁰a Tsi a kò kúrú ne ne x'aian di ne pèresiti ne e,
gatá dim Nqari ba ne gha tsééa máá ka,
ta nqōómkg'ai koe tc'àà-cookg'ai,”
ta xu ma nxàè.

¹¹Kar kò bódò, a ra a kái xu moengele xu di dòman kóm, ncèe kò kaisase kái ii xu, nxáràè tite zi tcám-tcám zi khama noo xu. Ncèe kò x'aian dis ntcōó-q'oo sa hēé naka kg'oo-coan hēé naka kaia xu

^{‡‡}5:8 zómá - Gerika sa ko “harepa” témé, cii cgoa dis gúús zómás khama iis ka.

hëéthëé nxāma-nxāma hāa xu, ¹²xu kò kaiaam dòm cgoa máá:

“Kg'anoèa baa

Ghùu-coam ncëe kò cg'òoèa hāa ba,

qaria nem gha hòò ka,

naka x'aiian hëé,

naka q'āa di tc'ëean hëé,

naka kaian hëé,

naka tcoman hëé,

naka x'āan hëé

naka dqòmkuian hëéthëé e!”

témé.

¹³Ra kò nxāaska wèé gúūan ēe kg'òèa hāa kóm, ncëe nqarikg'ai koe hëé naka nqōómkg'ai koe hëé, naka nqōóm ka nqāaka hëé, naka tshāa-dxooan koe hëéthëé hàna a, wèéan ēe gaan koe hàna a, i ko máá:

“Gaam ēe x'aiian dis ntcōó-q'oos koe ntcōe ba hëé

naka Ghùu-coa ba hëéthëé

mée i dqòmkuian máàè,

naka tcoman hëé,

naka x'āan hëé,

naka qarian hëéthëé e,

chòò tamase!”

téméè.

¹⁴I kò 4 kg'oo-coan máá: “Amen!” témé. Xu kò kaia xu cg'áé, a xu a dqòm.

7 zi gúū zi tc'àmà ko tcëekg'am zi

6 Nxāaskar kò bód, ēem ko Ghùu-coa ba 7 zi gúū zi tc'àmà ko tcëekg'am zi ka c'ëe sa ko xgobekg'am kar kò 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hāa xu ka c'ëe ba kóm, me túūm dim dòm cgoa ko kg'ui khama xam a ko máá: “Hàà!” témé. ²Kar kò bód, q'úūm bìi ba, me ēe qábì me a ba nxòò sa qgóóa, a ko x'aiian dis cábá sa máàè, a ba a kò tàāa hāase qòò, a gha síf tàà.

³Eēm ko gaia cām dis gúūm tc'àmà ko tcëekg'am sa xgobekg'am kar kò cām dim kg'oo-coa ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé. ⁴Me kò nxāaska c'ëem bìi ba tcg'oa, c'ees khama ma ncòà ba. Gam

dim qábì-kg'ao ba kò qarian máàè, tòókua nem gha nqōómkg'ai koe sèea tcg'òó di i, nxāasega ne gha khòè ne cg'òoku ka, a ba a kò kaiaam ntcàu ba máàèa hāa.

⁵Eēm ko Ghùu-coa ba gaia nqoana dis gúūm tc'àmà ko tcëekg'am sa xgobekg'am, kar kò nqoana dim kg'oo-coa ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé. Ghùu-k'air ko kar kò ntcùūm bìi ba hëé naka gam dim qábì-kg'ao ba hëéthëé bód, me qómān ko tc'āò-tc'āò sara gúū sara tshāu q'ooa ba koe qgóóa hāa. ⁶Ra kò nxāaska kg'uim khama xam gúū sa kóm kg'oo-coa xu 4 xu xg'aeku koe guu a, si ko máá: “Cúūm cām di suruta ne gha cúūm tshāu-q'oom di péréan máà tsi, i gha cúūm cām di surutan nqoana tshāu-q'oo zi di maberean máà tsi, igabaga táá olife di nxúūan hëé naka gōéan hëéthëé **ko kúru hūian** cg'oo guu!” témé.

⁷Eēm ko gaia 4 dis gúūm tc'àmà ko tcëekg'am sa xgobekg'am kar kò 4 dim kg'oo-coam dim dòm ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé. ⁸Ghùu-k'air ko kar kò tsāām bìi ba bód. Eē kò qábì meam di cg'òèa nea ko x'oo o, i kò ēe x'óóa ne khòè ne di x'āè-q'ooan ko xūri me, i kò wèéan ga 4 xòèan nqōómkg'ai di koe guu a cúūm xòèm koe qarian máàè, ntcàum cgoa i gha cg'oo ka, naka xàbās cgoa hëé, naka tcīian cgoa hëé, naka qāāka di kg'oo-coan nqōómkg'ai di cgoa hëéthëé e.

⁹Eēm ko gaia 5 dis gúūm tc'àmà ko tcëekg'am sa xgobekg'am kar kò ēe Nqarim dim kg'uim ncëe ne kò nxāea tseegukagua hāam domka cg'òoèa hāa ne di tc'ëean altaram ka nqāaka bód. ¹⁰Kaiaam dòm cgoa ne kò q'aua tcg'òó, a máá: “Oo, tc'amaka hàna Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè, tcom-tcomsa a tseegu Tsi, cgóm naka táá āo guu, naka nqōóm di ne khòè ne qhāése xgàra, naka sita di c'áòan qabi ēe nqōómkg'ai koe x'āea hāa ne koe!” témé. ¹¹Me kò wèém khòè ba

q'úúm qgái ba máàè, a bìrìè, cg'árése ne gha qāā[¶] sa, i nxāakg'aiga sí nxáráse-q'ooan gane ka c'èe ne qāà ne dian hēé, naka qōese ga ne dian hēéthéé tc'āò, ncēe gha hàà cg'ōòè ne, ncēe ne kò ma gane hēéèa khama.

¹²A èem ko Ghùu-coa ba 6 dis gúùs tc'amà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò bóò, me ko nqóò ba kaisase cgùru, si kò cáń sa kǎbise a ntcúúm qgáim khama ma ntcúú, me kò nxoe ba kǎbise a c'áòan khama ma ncoà. ¹³Zi kò nqarikg'ai di zi tconò zi nqóómkg'ai koe tcheè, ncēe i ko ma faia dis hiis di tc'ároan kg'oarà ma tcheè khama ma, kaim tc'ám kas kò ntcāa-ntcāe ne. ¹⁴I kò nqarikg'aian qabese, tcgāyas ga ma qabeè khama ma, i kò wèè xàbìan hēé naka tshàam ka nxāma-nxāmaèa nqōò-coan wèè hēéthéé ntcāa-ntcāase a téé-q'ooan gaan di koe tcg'oa.

¹⁵Xu kò nxāaska nqóómkg'ai di xu x'aiga xu hēé, naka kaia xu khóè xu hēé, naka tc'āà-cookg'ai xu hēé, naka èe qguùn hēé naka qarian hēé, naka wèè ne khóè ne *c'èe ne*, qāà ne kana èe qāà tama ne gane hēéthéèa kò nxōán di kòman koe hēé naka xàbìan di nxōán koe hēéthéé tcāà a xài. ¹⁶A ne a kò xàbìan hēé naka nxōán hēéthéé tcii a ko máá: “Cg'áé cgae ta a, naka chóm ta a tcgái-q'ooa ba koe Gaam èe x'aian dis ntcōó-q'oos koe ntcōóa-ntcōe ba, naka gataga chóm ta a Ghùu-coam di xgòan koe. ¹⁷Gatsara di xgòan dim cáń kaia hāa ba hààraa ke, ka i gha díń kgoana a q'óá me?”

144,000 khóèan Iseraele di i

7 Ncēs gúùs qāā q'oo koer kò 4 moengele xu bóò, xu nqóóm di zi huku zi 4 zi koe tééa-tēe, a xu a kò 4 tc'áán nqóómkg'ai di qgóóa hāa, nxāasega i gha

táá cúí tc'āá ga nqóómkg'ai koe tc'āá ka, kana tshàa-dxooan koe, kana wèè hìian koe ga igaba. ²A ra a kò moengelem c'èe ba bóò, me ko cáńs ko tcg'oa xòè koe guu a ko hàà, a ba a tcāà-tshàus koe x'ái sa úúa, Nqarim kg'òèa hāam di sa, khóè ne koem gha x'áis khama ma tòò sa, me kò kaia hāam dòm cgoa moengele xu 4 xu tcii, ncēe ko qarian máàèa hāa xu, nqóò ba xu gha cg'ōo ka, naka tshàa-dxooan hēéthéé e, ³a ba a ko máá: “Táá nqóò ba cg'ōo guu, kana tshàa-dxooan ga, kana hìian ga igaba, naka ta gha nxāakg'aiga sí x'ái sa tòò, gatá dim Nqarim di tséé-kg'aoan còo koe,” témé. ⁴Ra kò nxāaska èe kò x'ái sa tòò cgaeèa ne di nxáráse-q'ooan kóm: 144,000 ne khóè ne e, 12 zi qhàò zi Iseraele di ne khóè ne di zi wèè zi koe guu a.

⁵12,000 ne kò Jutam dis qhàòs koe guu a x'ái sa tòò cgaeèa,

ne kò 12,000 ne Rubenem dis qhàòs koe guu a x'ái sa tòò cgaeèa,

naka 12,000 ne hēé Gatem dis qhàòs koe,

⁶naka 12,000 ne hēé Aserem dis qhàòs koe,

naka 12,000 ne hēé Nafetalim dis qhàòs koe,

naka 12,000 ne hēé Manasem dis qhàòs koe,

⁷naka 12,000 ne hēé Simonem dis qhàòs koe,

naka 12,000 ne hēé Lefim dis qhàòs koe,

naka 12,000 ne hēé Isakarem dis qhàòs koe,

⁸naka 12,000 ne hēé Sebulonem dis qhàòs koe,

naka 12,000 ne hēé Josefam dis qhàòs koe,

naka 12,000 ne hēéthéé Benjamenem dis qhàòs koe,

nxāa nea kò x'ái sa tòò cgaeèa.

[¶]6:11 qāā - Gerika sa ko “sāa” témé.

Wèé xu nqóó xu di ne khòè ne

⁹Ncèe zi gúú zi qāá q'oo koer ko bód, kar kò kaias xg'aes khòè ne di sa bód, ncèe cúí khòè kaga nxáràè tite sa, wèé zi qhàò zi koe guu a, naka wèé zi xg'ae zi koe hēé, naka khòè ne koe hēé, naka tam xu koe hēéthēé e. Ne x'aian dis ntcōó-q'ooos cookg'ai koe hēé naka Ghùu-coam cookg'ai koe hēéthēé tééa-tēe, a ne a q'úú qgái-dxooan hana, a hian di nxāan tshàu q'ooa ne koe qgóóa. ¹⁰A ne a kò kaiaam dòm cgoa q'aua tcg'dó a máá:

“Kgoarakua ne gatá dim Nqarim koe guua,

ncèe x'aian dis ntcōó-q'ooos koe ntcōóa-ntcōe ba,

naka Ghùu-coam koe hēéthēé e,”

témé. ¹¹Xu kò wèé xu moengele xu x'aian dis ntcōó-q'oo sa hēé naka kaia xu hēé naka 4 kg'oo-coan kg'òèa kò hāa koe hēéthēé tééa nxāma-nxāma. Ne kò x'aian dis ntcōó-q'ooos cookg'ai koe tcúúa ne cgoa qámse, a Nqari ba dqòm, ¹²a máá:

“Amen!

Dqòmkuan hēé

x'áan hēé

q'āan di tc'ēean hēé

qāè-tcaoa-máákuan hēé

tcomkuan hēé

qarian hēé

naka kaian hēéthēé

méé i chòò tamase

gatá dim Nqarim di ii.

Amen!”

témé.

¹³Me kò kaia xu ka c'ēe ba kg'ui cgoa te a máá: “Dii ga nea ncèe ne, q'úú qgái-dxooan hana ne, a ne a nda koe guua?” témé.

¹⁴Ra kò birí me a máá: “Kaia hāa tseè, tsáá tsi q'anaa!” témé. Me kò birí te a

máá: “Ncèe nea gane ēe kaias xgàrakus koe guua hāa ne ne e. Gane di qgái-dxooa ne ne xg'aàra hāa, a kúrú u i q'úú u Ghùu-coam di c'àòan cgoa. ¹⁵Gaa domkaga

ne x'aian dis ntcōó-q'ooos Nqarim dis cookg'ai koe hāa,

a ko dqòm Me,

koaba ba hēé naka ntcùú ba hēéthēé e,

Gam dim tempelem koe hāa a,

Me gha Gaam

ēe x'aian dis ntcōó-q'ooos koe ntcōe ba

hāa cgoa ne

a gha kòre ne^{§§}.

¹⁶Cuiskaga ne gaicara xàbà hāa tite,

a cáma hāa tite.

Cám sa cuiskaga dàò ne tite,

kana c'ēe kùruan ncèe kaisa ga igaba.

¹⁷Ghùu-coa ba gha gane dim Kòre-kg'ao ba ii khama,

x'aian dis ntcōó-q'ooos nqàè koe hāa ba,

a ba a gha chùia úú ne kg'òèan di tshàan di tsgórèan koe,

Me gha Nqari ba wèem tcgái-tshàram

gane di tcgáian di ba tchùua tcg'òó,” tam méé.

7 xu torompita xu (8–11)

7 dis gúús tc'àmà ko tcèekg'am sa ko xgobekg'ammè

8 Eēm ko Ghùu-coa ba 7 dis gúús tc'àmà ko tcèekg'am cgoaè sa xgobekg'am kam kò nqarikg'ai koe qhái-qhái ba xóé, aoaram di nqàè-q'ooan khama noo x'àèa ne. ²Kar ko 7 xu moengele xu ncèe ko Nqarim cookg'ai koe téé-tēe xu bód, xu ko 7 torompitan máàè.

³Me kò c'ēm moengelem qāè hēm xg'āò gúúan úúa hāas gābas gautan cgoa kúrúèa sa qgóóa hāa ba altaram koe hàà téé, a kò qāè hēm xg'āò gúúan kái máàè, nxāasegam gha wèé ne ēe tcom-tcomsa

§§7:15 hāa cgoa ne a gha kòre ne - Gerika sa ko máá: “Gam dim tente bam gha tc'amkg'aia ne koe xgàu,” témé.

ne di còrèan cgoa gautan dim altaram ncêe x'aian dis ntcôó-q'oos cookg'ai koe hànãam koe tcheè e ka. ⁴I kò qâè hîmîm xg'âòs dàdà-máákus di ts'énèan hêé naka êe tcom-tcomsa ne di còrèan hêéthêé êe kò Nqarim cookg'ai koe têem moengelem di tshàuan koe guu a qadò. ⁵Me kò nxâaska moengele ba qâè-hîmîm xg'âò gúúan úúa háas gâba sa sêé, a altaram koe guua c'eean ka cg'òè-cg'oe si, a ba a nqôómkg'ai koe xaoa guu u; i kò túúan di kg'ui-q'ooan hêé naka ts'oo-q'ooan hêé naka túú-tebean hêé, naka nqôóm di cgùru-q'ooan hêéthêé kúrúse.

7 xu torompita xu

⁶Xu kò nxâaska 7 xu moengele xu ncêe kò 7 torompitan qgóóã háã xu kg'ónòse, q'aukagu u xu gha ka.

⁷Tc'âà dim moengele ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, si kò tsòã sa hêé naka c'ees ncêe kò c'áðan cgoa xg'aea háã sa hêéthêé xóé. Si kò nqôómkg'ai koe tcheèè, me kò nqoana xòèan nqôómkg'ai di koe guu a cúím xòè ba dào, me kò gataga nqoana xòèan hîian di koe guu a cúím xòè ba dào, i wèè dcãan tsãã ga dào.

⁸Me kò cáím dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, si ko c'ees gúú sa tshàa-dxooan koe xaoa tcãèè, ka-iam xâbîm khama noo sa, ncêe c'eean ko gaas koe dào sa. Me kò nqoana xòèan tshàa-dxooan di koe guu a cúím xòè ba c'áðan kúrú, ⁹si kò nqoana dtcôoan tshàa-dxooan q'oo koe x'âèã háã kg'oo-coan dis koe guu a cúís dtcôo sa x'óó, si kò nqoana dtcôoan skepean di koe guu a cúís dtcôo sa kòbèè.

¹⁰Me kò nqoana dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, me kò nqarikg'ai koe guu a ka-iam tçonò ba cg'áé, a ko x'âã, karuko c'ee-kg'ám khama ma, a ba a kò nqoana xòèan tshàan di koe hêé, naka tshàan di ts-gòrèan koe hêéthêé cúím xòèan koe guu

a tcheè. ¹¹Gaam tçonòm di cg'òèã ne 'Kg'au' u. Me kò nqoana xòèan koe guu a cúím xòèan tshàan di ba kg'au, i kò gaam tshàam ka kái khòèan x'óó, kg'au me e kò ii khama.

¹²Me kò moengelem 4 di ba gam dim torompita ba q'aukagu, me nqoana xòèan cáím di koe guu a cúím xòè ba kòbèè, me gataga nqoana xòèan nxoem di koe guu a cúím xòè ba kòbèè, me nqoana xòèan tçonò zi di koe guu a cúím xòè ba kòbèè, nxâasegam gha cúím xòè ba táã x'áã ka, nqoana xòèan gazi di koe guu a. Me kò gataga nqoana xòèan koa-ban di koe guu a cúím xòè ba táã x'áãan hòò, i ntcúúan ka gataga ii.

¹³Kar kò nxâaska bóò, a kóm si ko xãe sa êes ko nqarikg'ai nqâè koe tsãéã te ka ka-iam dòm cgoa kg'ae a ko máã: "Nqoana xu moengele xu kg'ónòsea máãna háã, torompita ba xu gha q'aukagu ka, khama i gha cg'âè ii, cg'âè ii, gane êe nqôómkg'ai koe x'âèã háã ne ka," témé.

9 Me kò 5 dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, ra kò nqarikg'ai koe guu a nqôómkg'ai koe tcheèã háam tçonò ba bóò. Me ko chòò-q'oo úú tamam haém di kòmãan di xgob-ekg'aman mãàè. ²Chòò-q'oo úú tamam haém dim kòm bam kò xgobekg'am, i kò ka-iam c'eem di khama ii ts'énèan gaam kòm koe tcg'oa, si kò cáím sa hêé naka nqôóm-nqâè hêéthêé gaam kòm koe tcg'oara háã ts'énèan ka ntcúúaguè. ³I kò tçòmãan ts'énèan koe guu a tcg'oa, a nqôómkg'ai koe hàã, a i a kò nqôómkg'ai koe xg'árian di qarian khama noo qarian mãàè. ⁴A i a ko birîè, nqôómkg'ai di dcãã ne i gha táã cg'òo sa, kana c'êe gúúan êe tsãã ga igaba, kana c'êe hîian ga igaba, gabã mée i khòèan cg'òo, ncêe Nqarim dis x'ái sa còoan gaan di koe úú tama a. ⁵Kgoara i kò máãè tama, cg'òo ne i gha sa, igaba i gha 5 nxoean kaisase xgâè ne sa, i kò gaan di xgâèku-q'ooan xg'árim

dian khama xam̄, ēe i kò khòèan kaá ne. ⁶Eē xu cáń xu ka i gha khòèan x'ooan qaa, igaba i hòò o tite. X'ooa ne i gha tc'ēe, igaba i gha x'ooan bèe ne a qgóé.

⁷Tcòm̄an ncēea kò ncōo sa kg'ónòa mááèa xu bìi xu khama ii. Gaan di tcúúan koe i kò gautan cgoa kúrúèa cábán x'aian di khama ii gúúan úúa, i kò gaan di kg'áían khòèan dian khama ii. ⁸I gaan di c'òòan khòès di c'òòan khama ii, i gaan di xōóan gàm̄an di xōóan khama ii. ⁹Gaan di dxùuan koe i kò dxùua tsi koe ko xgàèa máá tsi gúúan úúa, qano cgoa kúrúèa khama ii i, i kò gaan di tcgàm̄an di ts'oo-q'ooan káí zi bìi kara zi dian khama xam̄, ncēe ko ncōoan xàà zi. ¹⁰A i a kò xg'árian di khama ii tsáóan úúa, a i a kò gaa tsáóan cgoa kaá, a i a tsáóan gaan di koe qarian úúa, khòèan ko 5 nxoean thòò-thòo o. ¹¹Gaan dim x'aiga ba kò chòò-q'oo úú tamam haém̄ dim moengele me e. Gam di cg'òèa ne kò Heberas ka 'Abatone' e, a ba a kò Gerikas ka 'Apolione' ta ma tciie, **ncēe sa ko 'cg'oo sa' témé.**

¹²Tc'āà dis cg'āè sa nqáèa hāa, bóò, cáń cg'āèa ne ko qanega hàà, ncēe zi gúú zi qāá q'oo koe.

¹³Me kò nxāaska 6 dim moengele ba torompita ba q'aukagu, ra kò nxāaska dòm̄ ba kóm̄, gautan dim altaram di xu 4 xu nxāà xu koe guua ba, ncēe kò Nqarim cookg'ai koe hāa ba. ¹⁴Me ko 6 dim moengelem ncēe ko torompita ba qgóóa ba birí a máá: "Moengele xu 4 xu ncēe tshàam kaim̄ Eferatase dim koe qáèa xu méé tsi kgoara," témé. ¹⁵Xu kò gaxu moengele xu 4 xu cáńan kg'ónò mááèa, kgoaraè xu gha a, gaa x'aè kaga, naka nxoe ba hēé, naka kuri ba hēéthēé e. Xu gaa x'aè kaga kgoaraè, nqoana zi xg'ae zi khòè ne di zi koe xu gha guu a cúís xg'ae sa cg'oo ka. ¹⁶Biiian qábìà hāa xu ncōo-kg'ao xu di nxárase-q'ooa ne kò 200 milione e, ra kò nxárase-q'ooa xu kóm̄.

¹⁷Ncēea ra kò ma tiris x'áìès koe bìi xu ma bóò ga a: qábì-kg'ao xua kò dxùua tsi ko xgàèa máá gúúan úúa hāa, ncēe kò c'eean khama ma ncoà a, a safirean khama ma kaisase tsāá a, a i a salefan khama ma dàń-tc'ubi i. I kò bìi xu di tcúúan gàm̄an di tcúúan khama ii, i kò c'eean hēé, naka ts'énèan hēé, naka salefan hēéthēé gaxu di kg'ám̄an koe tcg'oa. ¹⁸Nqoana zi xg'ae zi khòè ne di zi koes kò guu a cúís xg'ae sa cg'ooè, ncēe zi xgàraku zi thòòka zi nqoana zi ka: c'eean ka hēé, naka ts'énèan ka hēé, naka salefan ka hēéthēé e, ncēe kò kg'ám̄a xu koe tcg'oa a. ¹⁹Biiian di qaria ne kò kg'ám̄an gaan di koe hēé, naka tsáóan gaan di koe hēéthēé hàna khama. Gaan di tsáóa ne kò cg'aoan khama ii, a tcúúan úúa, a i a kò gaan cgoa khòèan thòò-thòo.

²⁰C'ēe ne khòè ne kò gazi xgàraku zi thòòka zi ka táá cg'ooè, igaba ne kò táá gane kúrúà hāa gúúan koe tcóóse, a kò dxāwa tc'ēean dqom̄an táá aagu, naka kúrú mááseèa nqárian hēéthēé e, ncēe gautan cgoa kúrúèa a, seleferan hēé, naka tcg'aian hēé, naka nxōán hēé, naka hiiian hēéthēé e, ncēe bóò ga hēé tama a, kana kóm̄ ga hēé tama a, kana qòò ga hēé tama a. ²¹A ne a kò táá tcóóse gane di cg'ookuan koe hēé, naka tsóóan kúrúan koe hēé, naka cg'aràn koe hēé, naka gane di ts'āan koe ga hēéthēé e.

Moengele ba hēé naka tcgāya-coa sa hēéthēé e

10 Ra kò nxāaska c'ēm̄ moengelem kaia qarian úúa ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xōa. Túú-c'òòs kam kò qàbièa, a dòro-qhāò ba tcúúa ba tc'amkg'ai koe úúa. I kòò kg'áía ba cáńs khama ma x'āà, i c'òáa ba nquu ba ko ghùì-ghuim̄ hiiim̄ karua ko qaòm̄ khama ii. ²Tshàua ba koem̄ kò tcgāya-coa sa qgóóa, xgobekg'amsea kò hāa sa. Gam dim nqàrèm̄ kg'áo xòè di bam̄ kò tshàam tc'amkg'ai koe tòòà, a dxàe xòè di ba

nqōómkg'ai koe tòóa. ³Kaisam q'au bam kò tcg'òó, gàman di kg'ae-q'ooan khama xam ba. Eem ko q'au ka zi kò 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi kg'uiua ts'oo. ⁴Eē zi ko 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi ts'oo, kar kò góá kg'oana, igabar kò nqarikg'ai koe gu-uam dòm ba kóm me ko máá: “Tc'àmà-tcēekg'ama tòó ēes gúús 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi mééa hãa sa naka táá góá si guu!” témé.

⁵Me kò nxãaska moengelem ncēer kò bód me tshàa tc'amkg'ai koe hēé naka nqōómkg'ai koe hēéthēé tééa-tēe ba, kg'ád xòè dim tshàu ba nqarikg'ai koe ghùu. ⁶A ba a Gaam ēe chòò tamas kg'òè sa ko kg'òèm cgoa gaise, ncēe nqarikg'ai hēé naka gaa koe hàna gúúan hēé, naka nqōómkg'ai hēé naka gaa koe hàna gúúan hēé, naka tshàa-dxooan hēé naka gaan koe hàna gúúan hēéthēé kúrúa hãa ba, a ba a máá: “Cúú ão ga gha káa a, ⁷igaba 7 dim moengelem ko hàà gam dim torompita ba q'aukagu xu cárn xu kas gha nxãaska Nqarim dis tchòàs chómsea hãa sa tcg'oa a kúrúse, ēem kò ma Gam di xu qãà xu porofiti xu ma xгаа-xгаа sia khama,” témé.

⁸Me nxãaska dòm ncēer ko nqarikg'ai koe kómã hãa ba gaicara kg'ui cgoa te a máá: “Qòò naka síí ēe xgobekg'amseas tcgãya sa, tshàam tc'amkg'ai koe hēé naka nqōómkg'ai koe hēéthēé tééa-tēem moengelem tshàu q'oo koe sèè,” témé.

⁹Ra kò moengelem koe síí a ra a dtcàrà me, tcgãya-coa sam gha máà te sa, me birí te a máá: “Sèè si naka tc'òó si. Kg'au si i gha ii ncãàa tsi koe, igabas gha kg'ám-q'ooa tsi koe kare ii, dènean khama ma,” témé. ¹⁰Ra kò nxãaska gaas tcgãya-coa sa moengelem tshàu q'oo koe sèè, a tc'òó si, si kò kg'ám-q'ooa te koe dènean khama ma kare, igaba ēer ko tc'òó sia xg'ara ka i kò ncãà-q'ooa te kg'au. ¹¹Ra kò nxãaska birìè a máá: “Gaicara méé tsi porofita, kái ne khòè ne ka hēé, naka kái zi qhàò zi ka hēé, naka

kái xu tam xu ka hēé, naka kái xu x'aiga xu ka hēéthēé e,” témé.

Cám tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara

11 Ra kò nxãaska qád-q'ooan ko tc'ãd-tc'ãom hii ba máàè, dqàbim khama kò ii ba, a birìè a máá: “Tēe naka síí tempelem Nqarim dim di qád-q'ooan tc'ãd-tc'ão, naka altara ba hēé, naka gaa koe hãa a ko dqòm ne hēéthēé *nxárá*. ²Igaba tempelem ka tchàa koe hànãam x'áé ba méé tsi guu, táá méé tsi nxãam di qád-q'ooan tc'ãd-tc'ão guu. Nxãam x'áé ba qhàò zi di ne máàèa hãa ke, zi gha 42 nxoean tcom-tcomsam x'áé-dxoo ba náà. ³Ra gha Tiri tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara cárn tsara qarian máà, tsara gha saka di qgáían hãa a 1,260 cárnãan porofita.” ⁴Ncēe tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara olife di tsara hii tsara a, a cárn tsara lampi téé-q'oo tsara a, ncēe wèem nqōóm dim X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe tééa-tēe tsara. ⁵A ncèè c'ēe khòèan kò thòò-thòo tsara a kg'oana ne i ko c'eean kg'ám-q'ooa tsara koe tcg'oa, a gatsara di cg'òo-kg'aoan cg'òo. Ncēea ēe thòò-thòo tsara a kg'oana khòèan gha ma cg'òòè ga a. ⁶Qarian tsara úúa, nqarikg'aian tsara gha tcēekg'am di i, táá i gha túúan tuu ka, gatsara di porofitan di cárnãan ka, a tsara a tshànãan koe qarian úúa, kabi i tsara gha i c'áðan kúrú di i, a tsara a gha nqòó ba xg'ám wèè cg'ãèan cgoa, ēe tsara ga ko ma tc'ēe khama ma.

⁷Eē tsara ko Nqarim di kg'uiian tseegukagua xg'ara, kam gha qãáka dim kg'oo-coam ncēe chòò-q'oo úúu tamãam hãem koe ko tcg'oa ba qaru-cgae tsara a, a ba a gha tàà tsara a, a cg'òo tsara a. ⁸I gha gatsara di tc'áróan kaian x'áé-dxoom di xg'aekuan koe xóé, ncēe q'ãasea ba, a Sodoma ii ba kana Egepeto ii ba, ncēe gatsara dim X'aigam *Nqarim* xgàuèa koe. ⁹Nqoana cárnãan hēé naka

cúim cáim di nqàè-q'ooan hēéthēé ka ne gha khòè ne ncēe qhàò zi koe hēé naka xg'ae zi koe hēé naka tam xu koe hēé, naka nqōò xu koe guua ne hēéthēé, gatsara di tc'áróan kg'ama bóò, a gha xguì tc'áman koe tsara gha xòòè sa, ¹⁰ ne gha ēe nqōómkg'ai koe x'āèa hāa ne tc'amkg'aia tsara koe qāè-tcao, a ne a gha kōè sa porofiti, a aban tsééa mááku, ncēe tsara porofiti tsara kò ēe nqōómkg'ai koe x'āèa hāa ne qóm ba qgókagua hāa khama.

¹¹ Igaba i kò nqoana cáman hēé naka cúim cáim di nqàè-q'ooan hēéthēé qāá q'oo koe Nqarim koe guua kg'òèan di sòndan tcāa cgae tsara a, tsara kò nqàrèa tsara cgoa tēe a tée, i kò kaisa q'áòan tcāa cgae gane ēe kòò bóò tsara a ne. ¹² Nxāaska tsara kò c'ēm dòm kaisa ba kóm, nqarikg'ai koe guua ba, me ko bìrí tsara a a máá: “Ncēe koe tsao q'ábà qàò,” témé. Tsara túú-c'òòs cgoa nqarikg'ai koe q'ábà qàò, ne kò gatsara di ne cg'òo-kg'ao ne bóò tsara a.

¹³ Gaam x'aèm kam kò nqōò ba kaisase cgùru, me 10 xòèan koe guu a cúim xòèm x'áé-dxoom di ba xùbuse, i 7,000 khama noo khòèan gaam nqōóm di cgùru-q'ooan ka cg'òoè, ne kò c'ēe ne kaisas q'áòs ka tcāè, a ne a nqarikg'ai dim Nqari ba dqòm.

¹⁴ Cáim dis cg'àè sa nqáéa hāa, igaba bóò, nqoana dis cg'àè sa ko sencgaga hàà.

7 dim torompita ba

¹⁵ Moengelem 7 di ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, xu kò kaisase ko ts'oo xu dòm xu nqarikg'ai koe kómse, a xu a ko máá:

“Nqōómkg'ai di x'aia ne gatá dim X'aigam **Nqarim** di x'aian kúrua, naka **nqòòkaguèa hāam** Krestem di hēéthēé e, Me gha chòò tamase X'aiga ba ii,”

témé. ¹⁶ Xu kò nxāaska 24 xu kaia xu, ēe kò Nqarim cookg'ai koe gaxu di ntcōò-q'ooan x'aian di koe ntcōe xu kg'áa xu cgoa qámse, a Nqari ba dqòm, ¹⁷ a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tsi Qari Tsi wèé Tseè, ncēe hàna Tsi, a kò kg'aiga hàna Tsi, qāè-tcao xae ko máá Tsi, kaia qarian Tsari Tsi séèa hāa khama, a Tsi a tshoa-tshoa a tc'āa-cookg'aia hāa. ¹⁸ **Nqōóm di zi** qhàò zia kò xgòà, igaba i Tsari xgòàn hààraa, naka ēe x'óóa hāa ne xgàra di x'aèan hēéthēé e.

Tsari ne qāa ne, ncēe porofiti ne hēé naka tcom-tcomsa ne hēé naka wèèa ne ēe ko Tsarim cg'òè ba q'áò ne hēéthēé Tsi gha **qāèan cgoa** suruta, cg'aréan ga hēé naka kaian ga hēéthēé e. A Tsi a gha ēe ko nqōò ba cg'òo ne hàà cg'òo,” ta xu méé.

¹⁹ Me kò nxāaska Nqarim dim tempelem nqarikg'ai koe hàna ba xgob-ekg'amse, me kò Gam dis qáé-xg'aes dim káa ba bóòse Gam dim tempelem q'oo koe, i kò túú-tebean kúrué, naka ts'oo-q'ooan hēé, kg'ui-q'ooan gaan di hēé, nqōóm di cgùruan hēé naka kias tsòà sa hēéthēé e.

Cg'ao-dxoo ba hēé naka cáim kg'oo-coa tsara cg'òo ko tsara hēéthēé e (12–13)

Khòè sa hēé naka kái tcúú a kaiam cg'aom nqòà ba hēéthēé e

12 Kaia, **a are-aresas** x'ái sa kò nqarikg'ai koe bóòse, ncēe khòès kò cáms khama ii qgáan hàna sa, me kò nxoe ba nqàrèa sa ka nqāaka hàna, si kò x'aian dis cábás 12 tconðan úúa sa tcúú sa koe hàna. ² Ncāa nes kò úúa, a ábà qàe koe hāa, a ábàn di thòðan úúa, khamas kòò kg'ae. ³ Si kò c'ēes x'ái sa gaicara nqarikg'ai koe bóòse, ka bóò, nqòàm cg'ao-dxoom kaiam 7 tcúúan hēé

naka 10 nxàan hēéthēé úúa ba hàna, a kò 7 cábán x'aian di tcúúa ba koe úúa. ⁴Tsáóa ba kò nqoana zi xg'ae zi nqarikg'ai di tconðan di zi koe guu a cúí sa xgàia tcg'dó, a nqóomkg'ai koe tcheèagu. Kam kò nxàaska cg'ao-dxoo ba khòès ēe ábà kg'oanas cookg'ai koe téé, nxàasegam gha gas dim cóá ba ēem ko ábàè kaga tòm ka. ⁵Si kò kg'ám cóá ba ábà, ncēe ko hàà **nqóom di zi** qhàò zi wēé zi qano dxòm cgoa tc'aa-cookg'ai ba. Igabam kò gas dim cóá ba ntcàuè, a ba a Nqarim koe úúè, Gam dis ntcōò-q'ooos x'aian dis koe. ⁶Si kò khòè sa bèe a qāáka qgóéa síí, Nqarim x'àiè-q'ooan kg'ónòda máá sia hāa koe, ncēe gaa koes gha hāa, a 1,260 cáman xáròè koe.

**Mikaele ba ko
cg'ao-dxoom cgoa x'àaku**

⁷Si ncōo sa nqarikg'ai koe tēe. Mikaele ba hēé naka gam di xu moengele xu hēéthēéa kò cg'ao-dxoom cgoa x'àaku. Me kò cg'ao-dxoo ba hēé naka gam di xu moengele xu hēéthēé gaxu cgoa x'àaku. ⁸Igabam kò **cg'ao-dxoo ba** tààè, i nxàaska x'àiè-q'ooa ba nqarikg'ai koe kaà. ⁹Me kò cg'ao-dxoo ba, cg'aom ncēe ncií, a dxāwa me e ta ko ma tciie, a satana ii, a wēém nqóom dim qàe-qaeku-kg'ao ba, nqóomkg'ai koe xaoa guuè, xu kò gam di xu moengele xu gam cgoa ga xaoa guuè.

¹⁰Ra kò nxàaska kaiam dóm ba nqarikg'ai koe kóm, me ko máá:

“Ncēeska i Nqarim di kgoarakuan hààraa,
i Gam di qarian hààraa,
naka Gam di x'aian hēé,
naka qarian Gam dim **nqòðkaguèa hāam**
Krestem di hēéthēé e.
Gatá ka qōese ga ne dim chibi-chibi-kg'ao ba xaoa guuèa khama,
ncēe ko gatá dim Nqarim cookg'ai koe koaba ba hēé naka ntcúú ba hēéthēé chibi-chibi ne ba.

¹¹Ghùu-coam di c'áðan cgoa hēé

naka Nqarim di kg'uian tseegukaguan ka hēéthēé ne tàà mea hāa;
a kò gane dis kg'òè sa táá tòóa mááse,
igabaga ne kò x'óóan kg'ónòsea máána hāa.

¹²Gaa domka méé tu qāè-tcao, oo nqarikg'aiè,
naka gatu ēe gaa koe x'àiè hāa tu hēéthēé e!

Igaba i gha cg'àiè ii gatu ka, oo nqóòkg'aiè,
naka tshàa-dxooan hēéthēé e,
dxāwa ba gatu koe xoana hāa,
kaisa xgòàn cgoa khama.

Q'anam hāa gam di x'àiè ne xòm m sa khama!”

tam méé.

¹³Eēm kò cg'ao-dxoo ba bóò, nqóomkg'ai koem xaoa xòóèa sa, kam kò kg'ám cóá ba ábà hàas khòè sa qae.

¹⁴Igabas kò khòè sa tcgàmà tsara kaias xāes di tsara máàè, nxàasegas gha cg'ao ba tsāéa guu, a qāáka síí hāa ka, qgáim kg'ónòdas kò máàèam koe, qgáim ncēes kò síí hāa a x'àiè ba xáròè ba, kuri tsara hēé, naka kurim nqàè-q'oo hēéthēé e.

¹⁵Me kò cg'ao ba khòè sa ko xùrise tshàam di khama noo tshàan kg'áma ba koe guu a tcg'dó, nxàasega i gha xgàia tcg'dó si ka. ¹⁶Igabam kò nqóo ba khòè sa hùì, a ba a kg'áma ba xgobekg'am, a ēem tshàam ncēm ko cg'ao-dxoo ba kg'áma ba koe guu a tcg'dó ba tòm.

¹⁷Me cg'ao-dxoo ba khòès koe kaisase xgòà, a ba a kò tcg'oa a síí wēé cóáa sa cgoa ga ncōoan kúrí, gane ēe ko Nqarim di x'àièan qgóóa qaria ne, a ko wēé x'àiè ka Jeso ba tseegukagu ne.

¹⁸Me kò cg'ao-dxoo ba tshàa-dxooan di góman koe téé.

Tc'aa dim kg'oo-coa ba

13 Ra kò kg'oo-coa ba bóò, me tshàam koe guu a ko tcg'oa, 10 nxàan hēé, naka 7 tcúúan hēé, naka 10 cábán x'aian di hēéthēé kò nxàa ba koe

úúa ba, me kò Nqari ba ko cóè cg'òèan wèè tcúúa ba koe úúa. ²Kg'oo-coam èer kò bóò ba kò q'òèm khama ii, i kò nqàrèa ba bera dian khama ii, i kò kg'áma ba gàmman dian khama ii. Me kò cg'ao-dxoo ba gam di qarian hée naka gam di ntcóó-q'ooan x'aiàn di hée naka kaia tsééan di qarian hééthéè gaam kg'oo-coa ba máà. ³Si kò gaam kg'oo-coam dis tcúús c'èe sa cg'àès xg'am sa úúa, x'óóam ga kò hãa sa, igabas kò gaas xg'am sa kaia sa ts'iria hãa, me kò wèém nqóó ba kaias ares cgoa kg'oo-coa ba xùri. ⁴Ne kò khòè ne cg'ao-dxoo ba dqòm, qaria bam kò kg'oo-coa ba máà khama, a ne a kò **gataga** kg'oo-coa ba dqòm, a ko máá: “Dìina kg'oo-coam khama ii? Dìina gha gam cgoa ncóoan kúru?” témé.

⁵Kg'oo-coa ba kò kg'áman máàè, dqòmsean di kg'uia nem gha kg'ui di i, naka Nqari ba cóèan di hééthéè e. Me kò qarian máàè, 42 nxoea nem gha gam di tsééan kúru ka. ⁶Kg'áma bam kò xgobekg'am, a Nqari ba cóè, a cg'òèa ba cóè, a ba a Nqarim x'àèa hãa qgái hée naka gane èe nqarikg'ai koe x'àèa hãa ne hééthéè cóè. ⁷Qaria nem kò máàè, èe tcom-tcomsa ne cgoam gha ncóoan kúru di i, a tàà ne e. A ba a kò wèém **nqóóm di zi** qhàò zi tc'amkg'ai koe hée, khòè ne koe hée, naka tam xu koe hée, naka xg'ae zi koe hééthéè qarian máàè. ⁸Ne gha wèè ne èe nqóómkg'ai koe x'àèa hãa ne dqòm me, ncèe nqóóm dis tshoatshoases koe i kò guu a cg'òèa ne kg'òèan dis tcg'ayas koe góáè tama ne, Ghùu-coam ncèe kò cg'òèam dis koe.

⁹Ncèè khòèm kò tceean úúa hãa ne méém kóm:

¹⁰Ncèè c'èem khòèm gha qáèès kòo qaase
nem gha qáèè,
a ncèè c'èem khòèm gha ntcàum cgoa cg'òèès kò qaase
nem gha ntcàum cgoa cg'òèè.

Ncèe sa ko máá, tcom-tcomsa ne khòè ne Nqarim di ne méé ne qarika téé naka dtcòm, témé.

Cám dim kg'oo-coa ba

¹¹Ra kò nxãaska c'èem kg'oo-coa ba bóò, me nqóómkg'ai koe guu a ko tcg'oa. Ghùu-coam di nxãan khamam kò ma cám nxãan úúa, a kòo cg'ao-dxoom khama ma kg'ui. ¹²A kò tc'ää dim kg'oo-coam di qarian cgoa hàna baa koe wèè tsééan gam di ga kúru. A ba a nqóó ba hée naka nqóómkg'ai koe x'àèa hãa ne hééthéè kúru ne tc'ää dim kg'oo-coa ba dqòm, ncèe gam dis xg'am sa ncèe x'óóam ga kò hãas xg'ao ts'iri ba. ¹³Me kaia a **are-aresa zi** x'ái zi kúru, a ba a khòè ne cookg'ai koe nqarikg'ai koe guu a nqóómkg'ai koe hàà c'ee ba kúru. ¹⁴Gaa zi x'ái zi cgoam kò nqóómkg'ai koe x'àèa ne khòè ne qàe-qae, x'ái zi ncèem kò tc'ää dim kg'oo-coam cookg'ai koe qarian máàèa hãa, kúru zim gha ka zi. A ba a kò nqóómkg'ai koe x'àèa ne khòè ne bìrí, kg'oo-coa ba méé ne sere-sere sa kúrua máá sa, ncèe kò ntcàum cgoa thòò-thòòèa igaba kg'òèa ba. ¹⁵Qaria nem kò máàè, kg'oo-coam dis sere-sere sam gha tc'áan máà, si sònd di i, nxãasegas gha gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa kg'ui ka, a gane èe gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa dqòm tama ne kúru ne cg'òèè ka. ¹⁶Wèè ne khòè nem kò chùì, kg'áò xòè dim tshàum koe kana còoa ne koe ne gha x'ái sa tòò cgaeè ka. (Cg'árén ga hée naka kaian ga hée, qguàn ga hée naka dxàuan ga hée, kgoarasean ga hée naka qàan ga hééthéè e.) ¹⁷Nxãasega i gha táá cúí khòè ga c'èes gúù sa x'ámá kana x'ámágu ka, gaas x'ái sa úúu tama a, ncèe kò gaam kg'oo-coam di cg'òèè ii sa, kana cg'òèa ba di nxárase-q'oo ii sa.

¹⁸Ncèes gúù sa ko tc'èean qaa. A ncèè c'èem khòèm kò tc'èega ii ne méém gaam kg'oo-coam dim nxárase-q'oo ba nxárá

xg'ae. Khòem dim nxárase-q'oo me e ke, me gam dim nxárase-q'oo ba 666 me e.

Tǎ́aka zi x'áí zi (14–15)

Ghùu-coa ba hě́e naka Gam di ne khòè ne hě́éthě́e

14 Ra kò nxāaska bóò, a cookg'aia te koe Ghùu-coa ba bóò Me Siona dim xàbim koe tééa-tée, i kò 144,000 khòèan Gam cgoa hàna, ncée kò còoa ne koe Gam di cg'òèan hě́e naka Gam ka xòom di cg'òèan hě́éthě́e góásea ne. ²Ra kò c'èem ts'oom nqarikg'ai koe guua hāa ba kóm, me tòè ko tshàan khama xam, a kaia kg'ui-q'ooan túuan di khama xam. Ncēer kò kóma hāam dòm ba kò harepa cii-kg'ao ne dim khama xam, ne ko gane di harepan cii. ³Ne kò x'aian dis ntcōó-q'ooos cookg'ai koe hě́e naka 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hāa xu cookg'ai koe hě́e naka kaia xu cookg'ai koe hě́éthě́e kǎbam cii ba nxáè. Cúí khòè ga kò cii ba táá xgaaxgaase, ēe 144,000 ne cúí ne ne e kò ii, ncée kò nqóómkg'ai koe guu a x'ámá tcg'òèa hāa ne. ⁴Ncēe xua ēe kò táá khòè zi cgoa xóé xu khòè xu u, q'ano iise xu kò qg'óósea hāa khama. Ghùu-coa ba xu kò wèè qg'áian ēem ko qòò koe xùri. Khòè ne xg'aeku koe xu kò x'ámá tcg'òèa hāa, tc'āà di tc'ároan Nqarim di iise naka Ghùu-coam dian hě́éthě́e e. ⁵Gane di kg'ámán koe i kò cúí tshúù-ntcōa ga táá hòdè, káà chibi ne e kò ii khama.

Nqoana xu moengele xu

⁶Ra kò nxāaska c'èem moengele ba bóò, me ko nqarikg'ai nqàè koe ko tsāéa te, a chòò tama qāè tchōàn úúa, a ko ēe nqóómkg'ai koe x'āèa hāa ne koe hě́e naka **nqóóm di zi** qhàò zi wèè zi koe hě́e, naka wèè zi xg'ae zi koe hě́e, naka tǎ-man koe hě́e, naka khòè ne koe hě́éthě́e nxàe e. ⁷Kaiam dòm cgoam kò máá:

“Nqari ba q'áò naka x'áàkagu Me. Gam di xgàrakuan dim x'aè ba hààraa ke, naka dqòm Me Gaam ēe nqarikg'ai hě́e naka nqóók'gai hě́e, naka tshàa-dxooan hě́e, naka wèè qg'áian tshàan ko tcg'oa hě́éthě́e kúrua hāa ba,” témé.

⁸Me kò c'èem moengelem cam di ba xùri me, a máá: “Cg'áéa baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba, gaam ncée **nqóóm di zi** qhàò zi wèè zi kúru zi gōéan kg'áà hāa ba, cg'aràn kúru di i, Nqarim di xg'òan ko óága gōéa ne,” témé.

⁹Me kò nqoana dim moengele ba xùri tsara a, a kaiam dòm cgoa kg'ui a máá: “Ncēè c'èem khòem kò kg'oo-coa ba hě́e naka gam dis sere-sere sa hě́éthě́e ko dqòm, a x'áí sa còoa ba koe kana tshàua ba koe úúa nem ¹⁰gha gaam igaba thée Nqarim di xg'òan di gōéan kg'áà, ncēe qàbukaguè tama a, a kubis Gam di xg'òan dis koe ntcāaèa a. C'eean cgoa hě́e naka salean hě́éthě́e cgoam gha tcom-tcomsa xu moengele xu hě́e naka Ghùu-coam cookg'ai koe hě́éthě́e thòò-thòòè. ¹¹I gha gane di thòò-thòòèan di ts'énen chòò tamase qàò, ne sāa di x'aèan úú tama, koaba ba hě́e naka ntcúú ba hě́éthě́e e, gane ēe ko kg'oo-coa ba hě́e naka sere-serea ba hě́éthě́e dqòm ne, naka wèem ēe cg'òèa ba dis x'áí sa hòda ne hě́éthě́e e.”

¹²Ncēe sa ko máá, tcom-tcomsa ne khòè ne Nqarim di ne méé ne qarika téé, témé - gane ēe ko Nqarim di x'āèan hě́e naka Jesom di dtcòman hě́éthě́e qg'óoa qari ne.

¹³Ra kò dòm ba kóm me nqarikg'ai koe guua hāa a ko máá: “Ncēe sa góá: Ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea ēe ko Nqarim koe x'óó ne, ncēem x'aèm koe guu a,” témé. Me Tcom-tcomsam Tc'ēe ba máá: “Eè, **ts'ee-ts'ee'kg'aièa nea**, sāa ne gha gane di tsééan koe, i gha gane di tsééan xùri ne khama!” témé.

Nqōóm di tcuùè-q'ooa ne

¹⁴Bóòr kò, a cookg'aia te koe q'úús túú-c'òò sa bód. Gaas túú-c'òòs koe kò ntcōe ba kò Khòèm dim Cóm khama ii, a gautan dis cábás x'aian di sa tcúúa ba koe úúa, a ba a kò q'āe cgoa dim xgàom ts'èè ba tshàua ba koe úúa. ¹⁵Me kò c'ēm moengele ba tempelem koe guu a tcg'oa, a kiam dòm cgoa gaam ēe kò túú-c'òòs koe ntcōe ba q'au, a ko máá: “Tsarim xgào ba tcāa naka gaam cgoa tcuù, tcuàan dim x'aè ba hààraa hāa, nqōómkg'ai dian ncēe tcuùè ko ne kaisase x'āea hāa ke,” témé. ¹⁶Me kò nxāaska gaam ēe túú-c'òòs koe ntcōe ba xgào ba nqōómkg'ai koe nqáékagu, me nqōò ba tcuùè.

¹⁷Me kò c'ēm moengele ba tempelem nqarikg'ai dim koe guu a tcg'oa. Gaam igabam kò q'āe cgoa dim xgàom ts'èè ba qgóóa.

¹⁸Me kò c'ēm moengele ba altaram koe guu a tcg'oa, moengelem ncēe c'eean koe qarian úúa ba, me kò gaam ēe kò ts'ém xgào ba qgóóa ba kiam dòm cgoa tcii, a máá: “Tsarim xgào ba tcāa naka nqōóm di kg'oman di tc'áróan tcuù cgoa me, gaan di tc'áróa ne x'āea hāa ke,” témé. ¹⁹Me kò moengele ba nxāaska gam dim xgào ba nqōómkg'ai koe nqáékagu, a ba a nqōómkg'ai di kg'oman tcuù, a gōéan ko kúrùès qgáis ncēe Nqarim di xgòan di iis koe xaoa tcāa a. ²⁰I kò kg'oman x'áe-dxoom ka tchàa koe náà tòmm-tommè, gōéan ko kúrùès qgáis koe, i c'ádan gaas qgáis koe guu a tòè, a càuse, a bìi di tóm kgòrean ko téé khama noose síí, 300 kilomitara di qád-q'ooan khama noose.

7 xu moengele xu di zi cg'āè zi chòò di zi

15 Ra kò nxāaska c'ees kaias are-aresas x'ái sa nqarikg'ai koe bód: moengele xu 7 xu ncēe kò 7 cg'āèan úúa

xu - ncēe chòò di i, gaan koe i kò Nqarim di xgòan chòò khama.

²Ra kò c'ees gúú sa bód, tshàam ts'óó-c'óán khama ii ba, me c'eean cgoa tcg'omesea. A ra a kò gataga gane ēe kò kg'oo-coa ba tàà hāa ne hēéthéé bód, **kg'oo-coam** ncēe kò sere-sere sa kúrúa mááèa hāa, i kò cg'òèa ba nxárase-q'oom ka x'áíèa ba. Tshàam qàe koe ne kò téé-téè, Nqarim máà nea hāa zi harepa zi qgóóa hāase. ³Ne kò Moshem dim cii ba nxáè, Nqarim dim qàa ba, naka Ghùu-coam dim cii ba hēéthéé e, a ko máá: “Tsari tsééa nea kaia, a are-aresa a. Oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè, Qari Tsi wèè Tseè!

Tsari dàa nea tchàno a tseegu u, oo, X'aiga Tsi **nqōóm di zi** qhàò zi di Tseè!

⁴Díina gha táa q'ád Tsi, oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè, a cg'òèa Tsi táa x'áàkagu?

Tsáa Tsia cúisega tcom-tcomsa Tsi i.

Nqōóm di zi qhàò zi wèè zia gha hàà a Tsáa cookg'ai koe dqòm khama, tchàno tsééan Tsaria x'áíèa hāa khama,” témé.

⁵Ncēes gúús qāá q'oo koer kò nqarikg'ai koe tempele ba bód, xhàro-dxoom ncēe Nqarim ko khòè ne cgoa kg'uim koe, me nqáè koe hànám qgái ba xgobekg'amsea. ⁶Xu kò gaxu moengele xu 7 xu gaa koe guu a 7 cg'āèan cgoa tempelem koe tcg'oa. Q'úú qgáian tcāako xu kò hāna, a kò gautan di bànean dxúua xu koe qáéa. ⁷Me kò 4 xu kg'oo-coa xu cg'òèa hāa xu ka c'ēe ba nxāaska 7 xu moengele xu gautan di zi gāba zi 7 zi máà, chòò tamase ko kg'òèm Nqarim di xgòan ka kò cg'òèa hāa zi. ⁸Me kò tempele ba Nqarim di x'àan hēè naka Gam di qarian hēéthéé koe guua ts'énèan ka cg'òè-cg'òèè. I kò cúí khòè ga tempelem koe tcāa tama, i nxāakg'aiga qòò a síí 7 cg'āèan moengele xu 7 xu di chòòkaguè.

7 zi gàba zi Nqarim di xgòan di zi (16)

16 Ra kò nxāaska kaiam dòm tempelem koe guua hāa ba kóm, me ko moengele xu 7 xu birí a ko máá: “Qòò xao naka nqóomkg'ai koe sí Nqarim di xgòan di zi gàba zi 7 zi ntcāagu,” témé.

² Me kò tc'āa dim moengele ba qòò a sí gam dis gābas dian nqóomkg'ai koe ntcāagu, zi kò cg'āe a thòò zi chibi zi khòè ne koe tcg'oa, ēe kò kg'oo-coam dis x'ái sa úúia ne hēé naka gam dis sere-sere sa kòo dqòmā máá ne hēéthēé e.

³ Me kò cām dim moengele ba gam dis gābas dian ntcāagu tshāa-dxooan koe, i tshāan kabise a x'óóam khòèm di c'áòan khama ii, i kò tshāan q'oo koe hànā kg'òèa gúúan wèé ga x'óó.

⁴ Me kò nqoana dim moengele ba gam dis gābas dian ntcāagu tshāa xu koe hēé, naka wèé qgáian tshāan ko tcg'oa koe hēéthēé e, i kò kabise a c'áòan kúrú. ⁵ Ra kò tshāan dim moengele ba kóm, me ko máá:

“Tchàno Tsi i,

Tsáá ncēe hànā

a kò kg'aiga hànā Tsi,

ncēe tcom-tcomsa Tsi,

xgàrakuan ncēe koe Tsi tchàno Tsi i.

⁶ Tcom-tcomsa ne hēé naka porofiti xu hēéthēé

di c'áòā ne ne kò ntcāàgu,

Tsi kò c'áòān máà ne ne kg'āa,

ēe ne kòo ma qaa khama

gane di zi tséé zi cgoa,”

tam méé. ⁷ Ra kò altara ba kóm, me ko xqā a ko máá:

“Èè, X'aiga Tsi Nqari Tsi qari Tsi wèé Tseè,

Tsari xgàrakua ne tseegu a tchàno o,”

témé.

⁸ Me kò 4 dim moengele ba gam dis gābas dian cām koe ntcāagu, si kò qar-ian máàè, khòèa nes gha c'eean cgoa dàò

di i. ⁹ Ne kò khòè ne cām koe di kùruan kaia ka dàdè, a kò Nqarim di cg'òèan còè, Gaam ēe ncēe zi cg'āè zi di qar-ian kò úúia hāa ba, a ne a kò táá chibi bóòse a kabise a Nqari ba dqòm.

¹⁰ Me kò 5 dim moengele ba gam dis gābas dian kg'oo-coam dis ntcóo-q'ooos x'aiān dis koe ntcāagu, i kò gam di x'aiān ntcúú-ntcuuè. Ne kò khòè ne thòōan ka káan tam, ¹¹ a ne a nqarikg'ai dim Nqari ba gane di thòōan hēé naka chibian hēéthēé domka còè. A kò táá ēe ne kúrúia hāa zi gúú zi koe chibi bóòse.

¹² Me kò 6 dim moengele ba gam dis gābas dian Eferatase dim tshāam kaiam koe ntcāagu, i gaam tshāam di tshāan kaà, nxāasegam gha dàòm cām koe tcg'oam xòèm di xu x'aiga xu di ba kg'ónòè ka. ¹³ Ra kò nqoana cg'āè tc'ēean bóò, ncēe ko cg'ao-dxoo ba hēé, naka kg'oo-coa ba hēé, naka porofitim tshúù-ntcōa ba hēéthēé xu kg'ám q'oo koe tcg'oa a, i dqòean khama ii. ¹⁴ Tc'ēean ncēea kò dxāwan di i, a kò **are-aresa zi x'ái zi kúrú**, a kò wèém nqóóm di xu x'aiga xu koe sí, nxāasega i gha sí ncōos koe xg'ae-xg'ae xu ka, Nqarim Qarim wèém dim cām kaiam ka.

¹⁵ (**Nqari ba ko máá:** “Bòò, ts'āa-kg'aom khamar ko ma hàà. Ts'ee-ts'ee'kg'aièa baa ēe kókòā a qgáia ba qgóóā kg'ónòā ba, táám gha nxāasega qg'ae-cgaease qòdate ka, a ba a khòè ne xg'aeku koe táá sau-cgaease hāa ka,” témé.)

¹⁶ Ncēe tc'ēea nea kò x'aiga xu xg'ae-xg'ae, qgáim ēe ko Hebera dis kg'uis ka Hare-Magetone ta ko ma tciēm koe.

¹⁷ Me kò 7 dim moengele ba gam dis gābas dian tc'āán q'oo koe ntcāagu, me kò kaiam dòm ba tempelem koe guu a tcg'oa, x'aiān dis ntcóo-q'ooos koe a máá: “Xg'araa ia,” témé. ¹⁸ I nxāaska túúteben hēé naka ts'oo-q'ooan hēé naka túúan di kg'ui-q'ooan hēé naka nqóóm di cgùruan hēéthēé kúrúse. Ncēes cgùru sa

kò kaisase kaia, si qanega gatà iis gùu sa kúrúse tama, khòean nqòómkg'ai koe tshoa-tshoa a hãa koe ga guu a. ¹⁹ Me kò x'áé-dxoom kaia ba nqoana q'oro q'aa-q'aaè, i kò **nqòóm di zi** qhàò zi di x'áé-dxooan cg'áé. Me kò Nqari ba kaiam Babilone ba tc'èe-tc'èese, a ba a gòéan dis kubis Gam di xgòan kaia di sa mää me. ²⁰ I kò tshàam ka nxàma-nxàmaèa nqòó-coan wéean ga gàri a kaà, i kò cúí xàbi ga táá hòdse. ²¹ I kò kaia tsòan nqarikg'ai koe guu a khòè ne koe tcheè, 50 qóm-q'oo khama noo qómán kò úúa a. Ne kò khòè ne ncées gúus cg'áès tsòan dis domka Nqari ba còè, ncées cg'áè sa kò kaisase tshúu si i khama.

Babilonem di cg'áé-q'ooan hée, naka kg'oo-coam dis tàèè sa hée, tshúu-ntcòà di xu porofita xu hée, naka dxàwa ba héeéthéè e (17–20:10)

Cg'árà-kg'ao sa hée naka kg'oo-coa ba héeéthéè e

17 Kam kò nxàaska 7 zi gàba zi qgóóa xu moengele xu 7 xu ka c'èe ba hàà cgae te, a hàà birí te a mää: “Hàà nakar hàà kaias cg'árà-kg'aos di xgàrasean x'ái tsi, ncèe kái tshàan tc'amkg'ai koe ntcòe sa! ² Ncèe x'aiga xu nqòómkg'ai di xu gas cgoa cg'àran kúrúá hãa sa, ne kò nqòóm di ne x'áè-kg'ao ne gas di cg'àran di gòéan nqàre sa,” témé.

³ Kam kò nxàaska tc'èem koe sèè te, a qāāka úú te. Ra kò khòè sa bóò si ncoam kg'oo-coam tc'amkg'ai koe ntcòe, ncèe gam koe i kò Nqari ba ko còè cg'òèan cg'òèa hãa ba, me 7 tcúúan úúa naka 10 nxàan héeéthéè e. ⁴ Si kò khòè sa tsāāse ncoāse hana, a kòo gautan ka hée, naka t'òè zi nxōá zi ka hée, naka tcaāko nxōán cgoa kúrúèa qg'amān ka héeéthéè x'áà. Tshàua sa koes kò gautan dis kubi sa qgóóa, si cg'áè zi gúu zi hée naka gas di cg'àran di cg'urian héeéthéè ka cg'òèa

hãa. ⁵ Gas di còoan koe i kò chómseas gúu sa ko nxàe cg'òèan góásea:

“KAIAS BABILONE SA,

CG'ÁRÀ-KG'AO ZI KA XÕÒ SA

NAKA CG'ÁÈ ZI NQÒÓMKG'AI DI ZI HÉÉTHÉÉ DI SA,”

ta ma góásea a. ⁶ Ra kò khòè sa bóò, si tcom-tcomsa ne di c'ádan ka nqàrea hãa, gane èe Jesom di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne di c'áda ne.

Eèr ko bóò si kar kò kaisase are. ⁷ Igabam kò moengele ba birí te a ko mää: “Dùús domka tsia area? Ncées khòès di zi gúu zi chómsea zir gha birí tsi, naka ès qábìa hãam kg'oo-coam 7 tcúúan hée naka 10 nxàan héeéthéè úúam di zi héeéthéè e. ⁸ Kg'oo-coam èe tsi ko bóò ba kò hànaa, igabam ncéeska káà me e, a ba a gha hàà chòd-q'oo úú tamam hāém q'oo koe guu a qàò, a gha tcg'oa a síf kaākaguè. Nqòómkg'ai di ne x'áè-kg'ao ne, ncèe gane di cg'òèan nqòóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'òèan dis tcgāyas q'oo koe góáè tama ne gha are, gaam kg'oo-coa ba ne ko bóò ne. Hànam kò hãa, igabam ncéeska káà me e, a gha gaicara hàà khama.

⁹ “Ncées **gúu sa tsi kò kóma q'āa kg'oana ne** i ko tc'èean qaase. 7 xu tcúú xua 7 xu xàbi xu u, ncées ko khòè sa gaxu koe ntcòe xu. ¹⁰ Gataga xu **7 xu tcúú xu 7** xu x'aiga xu u. 5 xua kò cg'áé, me c'èe ba **qanega x'aiga** me e, me c'èe ba qanega hàà tama - hààm kò nem gha hàà cg'orò x'áè-coan cúí ga hãa. ¹¹ Kg'oo-coam ncèe kò hànaa ba, a ncéeska káà ii ba, nxāa ba 8 di me e, igabam 7 xu ka c'èe me e, a ba a gha síf cg'òè.

¹² “I nxàaska 10 nxàan èe tsi kò bóò o, nxāan 10 xu x'aiga xu u, ncèe qanega x'aian määè ta ga hãa xu, igaba xu gha hàà cúím aoara ba gaam kg'oo-coam cgoa x'aiga xu gha ii di qarian hòò. ¹³ Ncèe xua cúís tc'èe sa úúa, a ko gaxu di qarian hée naka gaxu di tséan di qarian héeéthéè kg'oo-coa ba mää. ¹⁴ Ncòoan

xu gha Ghùu-coam cgoa kúrú, Me gha Ghùu-coa ba tàà xu, x'aiga xu dim X'aiga Me e, a kaia xu x'aiga xu dim kaiaam X'aiga Me e khama. Ne gha Gam cgoa hàna ne ēe tciieà, a nxará tcg'òòèa, a tcom-tcomsa ne ne e,” tam moengele ba mée.

¹⁵ A ba a birí te a máá: “Tshàan ēe tsi kò bóò, ēe cg'árà-k'g'aos gaan koe ntcōoa-ntcōe e, nxāa nea káí ne khòè ne hēé, naka xg'ae zi hēé, naka nqōóan di zi qhàò zi hēé, naka tam xu hēéthēé e. ¹⁶ Nxāà xu 10 xu ēe tsi ko bóò xu hēé naka kg'oo-coa ba hēéthēéa gha cg'árà-k'g'ao sa hòre. Cg'āa-cg'anasekagu si i gha, a qg'èè-cgaekagu si, a gha cgàaa sa kg'oo, a c'eean cgoa dàò si. ¹⁷ Nqari ba tcáóa xu koe tcāà ana hāa khama, Gam ko tc'ēe sa xu gha kúrú, a gha cúí tc'ēe ka, a gaxu di x'aian di qarian kg'oo-coa ba máà, i gha nxāakg'aiga sí Nqarim di kg'uian tseegukaguè ka. ¹⁸ Khòès ēe tsi ko bóò sa kaiaam x'áé-dxoo me e, ncēe nqōómkg'ai di xu x'aiga xu koe qarian úúa ba.”

Babilonem di cg'áé-q'ooa ne

18 Ncēe zi gúù zi qāá q'oo koer kò c'ēm moengele ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xōa, kaia qarian úúa ba, me kò nqōó ba gam di x'áàn ka x'áà-x'aaè. ² Kaiaam dóm cgoam kò kg'ui a ko máá:

“Cg'áéa baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba!

Dxāwan x'āèa hāa qgáia nem kúrúa, naka wèé zi tc'ēe zi cg'èè zi di x'āè-q'ooan hēéthēé e,

x'āè-q'ooan wèès tsarás kg'ooè tamas di hēé,

naka x'āè-q'ooan wèém kg'oo-coam kg'ooè tama,

a hòrèeam di hēéthēé e.

³ **Nqōóm di zi** qhàò zi wèé zia gas di cg'áràn di xgòà gōéan kg'áà hāa, xu nqōómkg'ai di xu x'aiga xu gas cgoa cg'áràn kúrúa,

xu nqōómkg'ai di xu x'amágu-k'g'ao xu qguua hāa, gas di xaù-q'ooan kaia ka,” témé.

⁴ Ra kò nxāaska c'ēm dóm ba nqarikg'ai koe guu a kóm, me ko máá: “Tiri tu khòè tuè, tcg'oaragu si, gas di chìbian koe tu gha táá tcāà ka, naka tua gha nxāasega táá gas di xgàràèan koe tcāà.

⁵ Gas di chìbia nea dtcōoa qàòkaguèa khama,

a nqarikg'aian koe ga sífa, Me Nqari ba gas di cg'èè cauan tc'ēe-tc'ēesea hāa.

⁶ Kabise naka máà si, ēes ko ma gasa máà tua khamaga ma, naka cam q'oro suruta si gas di tsééan koe.

Cam q'oro cg'oè-cg'oea máá si, kubis ēes kò cg'oè-cg'oeas koe.

⁷ Eēs kò ma x'áakaguse a kàrean máàsea hāa

khama noose xgàra si naka thòòan máà si.

Tcáóa sa koes ko máá:

'X'aigas dxàe sa ntcōe, dxàe-ntcōar tama ra a, cuiskagar thòò-tcaoa hāase kg'aea tite,' témé khama.

⁸ Gaa domka i gha gas di cg'èèan cúim cam ka hàà:

tcìian hēé naka tshúù-tcaoan hēé, naka xàbàn hēéthēé e.

Si gha c'eean cgoa dàdè, X'aigam Nqari ba qarian úúa,

ncēe ko xgàra si ba khama,” tam mée.

⁹ Eē xu ko nqōóm di xu x'aiga xu, ncēe kò gas cgoa cg'áràn kúrú, a kò nqōómkg'ai di kàrean gas cgoa tc'òó xu, dào-q'ooa sa di ts'énèan bóò ka xu gha kg'ae, a xu a gha thòòkase kg'ae cgae si.

¹⁰ Nqúù ka xu gha téé, gas di thòòan di q'áòan domka, a xu a gha máá:

“Haò, cg'èè i gha ii!

Cg'ǎè i gha ii, haò, kiam x'ǎé-dxoo ba!
 Haò, Babilone ba, qarian dim x'ǎé-dxoo
 ba!
 Cúim aoaram q'oo koe i tsari xgàrakuan
 hààraa!"
 témé.

Q'úúm biim dim qábì-kg'ao ba

¹¹ Xu gha nqòómkg'ai di xu x'ámágu-
 kg'ao xu kg'ae, a thòókase kg'ae cgae
 si, cúí khóè ga gaxu di gúúan gaicara
 x'ámá hǎa tite khama: ¹² gauta di gúúan
 hǎé, naka selefera dian hǎé, naka t'òè
 nxǒán hǎé, naka tcaàko nxǒán hǎé, naka
 q'úú qgáían hǎé, naka tsǎáse ncoà qgáían
 hǎé, naka tcaàko qgáían hǎé, naka ncoà
 qgáían hǎé, naka wèè hii-ghàòan qǎè
 hǎm-m-xg'ǎò hǎé, naka tcgoà di nxǎàn
 cgoa kúrúèa zi gúù-ghàò zi wèè zi hǎé,
 naka kaisa marian ko t'òà hiiian cgoa
 kúrúèa zi gúù-ghàò zi wèè zi hǎé, naka
 tcg'aian hǎé, naka qanoan hǎé, naka
 tc'úúan úúa nxǒán hǎé, ¹³ naka kina-
 mone hǎé, naka tsòòberean hǎé, naka
 qǎè hǎm-m-xg'ǎò gúúan tcgáúse di hǎé,
 naka tshǎán hǎé, naka qǎè hǎm-m-xg'ǎò
 gúúan hǎé, naka gòéan hǎé, naka nxúúan
 hǎé, naka péréan hǎé, naka xháràèa
 péréan hǎé, naka ghòèan hǎé, naka
 ghùuan hǎé, naka biian hǎé, naka kara
 zi hǎé, naka qǎàn hǎé, naka khóèan di
 kg'òèan hǎé hǎé e. ¹⁴ Ncèeta ne gha méé:
 "Wèè cgùrian ncèe sari tcáòan kò xgónèa
 hǎa ne tcg'oa cgae sia. Wèè qguúan hǎé
 naka gúú zi wèè zi t'òè-t'òe si ko zi
 hǎé hǎé hǎé kaàraa hǎa, a cuiskaga gaicara
 hòdè tite," témé. ¹⁵ X'ámágu-kg'ao xu
 ncèe kò ncèe zi gúú zi x'ámágu xu, a kò
 gaas koe qguù xu, nxǎa xua gha gas di
 thòòan di q'áòan domka nqúú ka téé, a
 gha kg'ae, a kaisase thòókase kg'ae cgae
 si, ¹⁶ a máá:
 "Haò, cg'ǎè i gha ii!
 Cg'ǎè i gha ii, haò, kiam x'ǎé-dxoom
 ncèe q'úús qgáí sa hǎnas **khóès khama** ii
 ba,

tsǎáse ncoàse hǎna sa,
 a ko gautan ka hǎé, naka t'òè nxǒán ka
 hǎé
 naka tcaàko nxǒán ka hǎé hǎé tcaà sa!
¹⁷ Cúim aoaram ka
 i ncǎa wèè x'aian ncèe ga cg'ǎa-
 cg'anasekaguè!"
 témé.

Me gha wèém chùì-kg'aom skepean di
 ba hǎé naka q'ábà-kg'ao ba hǎé naka ske-
 pean ko qòókagu xu hǎé naka wèè xu èe
 ko tshàan q'oo koe x'ámágu xu hǎé hǎé
 nqúú ka téé. ¹⁸ A gha èe xu kò dàò-
 q'ooa sa di ts'énèan bóò ne q'aua tcg'òò,
 a xu a gha máá: "Ndakam x'ǎé-dxoo ba
 kò ncèem x'ǎé-dxoom kiam khama ii?"
 témé. ¹⁹ A xu a kò tcúúa xu koe tsharàn
 tcheè, èe xu ko kg'ae, a ko thòókase kg'ae
 ka, a ko q'au a ko máá:
 "Haò, cg'ǎè i gha ii,
 cg'ǎè i gha ii, haò kiam x'ǎé-dxoo ba.
 Wèè ne èe skepe zi tshàan q'oo koe úúa
 ne gam koe qguù,
 gam di qguúan ka!
 Cúim aoaram kam cg'ǎa-
 cg'anasekaguè,"
 ta xu méé.

²⁰ Qǎè-tcaoa tu nqáé si, oo nqarikg'aiè,
 oo tcom-tcomsa tuè,
 naka x'ǎé úú-kg'ao xao hǎé naka porofiti
 xao hǎé hǎé e,
 Nqari ba gatu domka xgàrakuan máà sia
 ke!

²¹ Me kò nxǎaska c'èem moengelem
 qari ba kiam nxǒá-dxoom khama noom
 nxǒá ba ghùì, a ba a tshàam q'oo koe
 xàbù tcǎa me, a máá:
 "Gatagam gha ma Babilonem,
 kiam x'ǎé-dxoo ba ma qarika xàbù
 tcǎaè,

a ba a gha gaia táá hòdè.
²² Ciiian harepa cii-kg'ao ne di hǎé
 naka nxǎè-kg'ao ne di hǎé,
 naka fulutu cii-kg'ao ne di hǎé
 naka torompita cii-kg'ao ne di hǎé hǎé

cuiskaga gaicara sáá koe kómsea hãa tite;
 i cúí xom-kg'aoan
 ncêe xommè ko zi gúù zi di ga
 cuiskaga gaicara sáá koe hòðsea hãa tite;
 i cuiskaga sáá koe
 gáí cgoa dis nxòás di gáí-q'ooan kómsea
 hãa tite.
 23 Cuiskaga i lampian di x'ààn
 gaicara sáá koe x'àà hãa tite.
 Sèè-kg'ao ba hêé naka sèèè kos khòè sa
 hêéthéé khara
 di kg'ui-q'ooa ne
 cuiskaga sáá koe gaicara kómsea hãa
 tite.
 Sáá koe ko x'amágu ne khòè nea kò
dqòmse khama
 nqóomkg'ai di ne kaia ne khòè ne e **sa**,
 zi kò **nqóom di zi** qhàò zi wèè zi
 sari tsòðan cg'ãè ka hoàkaguè,
 24 i kò gas koe porofiti xu hêé
 naka tcom-tcomsa ne hêé,
 naka wèè ne èe nqóomkg'ai koe cg'òoèa
 ne di c'àðan hêéthéé hòðse,”
 témé.

**Káí ne khòè ne ko nqarikg'ai
 koe Nqari ba dqòm**

19 Ncêe zi gúù zi qãá q'oo koer kò
 khòè ne kái ne dis xg'aes di kg'ui-
 q'ooan khama xaṁs nxoḃo sa nqarikg'ai
 koe kóm, ne ko máá:
 “Haleluya!
 Kgoarakuan hêé
 naka x'àà ba hêé
 naka qarian hêéthééa
 gatá dim Nqarim di i.
 2 Gam di xgàrakua ne tseegu a tchàno o
 khama.
 Kaias cg'árà-kg'ao sam xgàra hãa,
 ncêe kò nqóò ba gas di cg'áràn ka cg'ãè-
 cg'ãe sa.
 Gam di qàn di c'àða nem kabia máá sia
 hãa,”
 témé. 3 Ne kò gaicara q'au a máá:
 “Haleluya!

Gas koe guua hãa ts'énèa ne ko chòð
 tamase qað,”
 témé.
 4 Kaia xu 24 xu hêé naka kg'oo-coa xu
 kg'òèa hãa xu 4 xu hêéthééa kò cg'áé, a
 Nqari ba dqòm, ncêe kò x'aian dis ntcóò-
 q'ooos koe ntcòe ba. A xu a kò máá:
 “Haleluya! Amen”
 témé.

Ghùu-coam dis sèè sa

5 Me kò nxãaska x'aian dis ntcóò-q'ooos
 koe dòṁ ba guu, a ko máá:
 “Gatá dim Nqari ba dqòm,
 gatu wèè tu tséé-kg'ao tu Gam di tu,
 gatu èe ko q'àð Me tu,
 cg'áréa tu ga hêé naka kaia tu ga hêéthéé
 e,”
 témé.

6 Ra kò nxãaska khòè ne kái ne dis
 xg'aes khama xaṁ kg'ui-q'ooan kóm, si
 tòèko tshàan di ts'oo-q'ooan khama xaṁ,
 naka kg'ui-q'ooan kaisa túúan di hêéthéé
 e, ne ko q'au a ko máá:
 “Haleluya!

X'aigam gatá dim Nqarim
 ncêe Qarim wèè ba tc'ãà-cookg'aia.
 7 Hàà naka ta qãè-tcao, naka x'ààn máá
 Me!

Ghùu-coam dis sèè sa hààraa ke,
 si Gam dis khòè sa kg'ónðsea hãa.
 8 Thamka qgáían q'úús kò máàè,
 x'ààko, a q'ano o, hãas gha ka,”
 ta ne mée. (Q'úú qgáía ne kò tchàno zi
 tséé zi i, tcom-tcomsa ne di zi khama.)

9 Me kò nxãaska moengele ba birí te
 a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane èe
 sèekuan dis tc'òos dqða dis Ghùu-coam
 dis koe tciièa ne!” ta ma góá,” témé. A ba
 a càù a máá: “Ncêe nea tseegu di kg'uiian
 Nqarim di i,” témé.

10 Ncêes gúús kar kò nqàrè-kg'ama ba
 koe cg'áé, a ra a dqòm me. Igabam kò birí
 te a máá: “Táá èeta hêé guu! Tsáá cgoa
 gar qãà ra a, naka tsáá qòe ga ne cgoa ga
 hêéthéé e, ncêe ko wèè x'àè ka Jesom ka

nxàea tseegukagu ne, ke Nqari ba dqòm! Jesom di nxàea tseegukagua nea Tc'ëem ka kúrúèa, porofitam gha sa ke," témé.

Q'úúm biim dim qábì-kg'ao ba

¹¹ Ra kò nqarikg'aian bódò i xgobekg'amsea, kar kò q'úúm bìi ba bódò, Me kò gam dim qábì-kg'ao ba Tcom-tcomsa a Tseegu ii ba ta ko ma tciè. A ba a kòo gataga tchànoan cgoa gúú zi bódò a ncóoan kúrú. ¹² Gam di tcgáia nea kò karukos c'ees khama ii, i Gam di tcúúan koe káfí cábán x'aian di hàna. Gam koe góáseas cg'òè sam kò úúa, ncèe ko cúí khòè kaga c'úùèa hãa, igaba Gam cúím ka q'áaèa hãa sa. ¹³ Qádm qgáí bam kò hàna, c'ádan koe kò tcààèa ba, i Gam di cg'òèan Nqarim dim kg'ui me e. ¹⁴ Ne kò nqarikg'ai di ne ncóo-kg'ao ne xùri Me, a q'úú xu bìi xu qábì hãa, a thamka qgáían hàna, q'úú a q'ano o. ¹⁵ Kg'ám-q'ooa ba koem kò ts'èèem xgào-dxoo ba tcg'oa, gaam cgoam gha *nqóòm di zi* qhàdò zi thòd-thò ba, a ba a gha qano dim dxòm cgoa tc'áà-cookg'ai ne, a ba a gha góéan ko kúrúès qgáí sa Nqarim Qarim wèém di kaia xgòàn domka nàà tòm-tom. ¹⁶ Gam dim qgáím koe hée naka cùbia ba koe héethéès kò ncèes cg'òè sa góásea:

"X'AIGA XU DIM X'AIGA BA,

NAKA KAIA XU X'AIGA XU

DIM KAIAM X'AIGA BA,"

ta ma góásea hãa.

¹⁷ Ra kò nxàaska moengele ba bódò, me cáms koe téé-tèe, a ba a kò nqarikg'ai nqàè koe ko tsàéa te zi tsará zi kaia dom dóm cgoa tci, a ko máá: "Hàà, naka ta kaias dqòda dis tc'òos Nqarim di sa xg'aea máá, ¹⁸ naka hàà cgàan x'aiga xu di kg'oo, cgàan tc'áà-cookg'ai xu di hée, naka cgàan qariga xu khòè xu di hée, cgàan bìian di hée, naka bìi qábì-kg'ao xu di hée, naka wèè khòèan di cgàan hée: èe kgoarasea ne hée naka qàà ne hée,

cg'aréan ga hée naka kaian ga héethée di i," tam méé.

¹⁹ Ra kò nxàaska kg'oo-coa ba hée naka x'aiga xu nqóoan di xu héethée bódò, naka gaxu di ncóo-kg'aoan héethée e, xu ncóo sa xg'aea máána hãa, biim dim Qábì-kg'aom cgoa naka Gam di xu ncóo-kg'ao xu cgoa héethée e. ²⁰ Igabam kò kg'oo-coa ba qgóòè a qáé-nquuan koe tcààè, naka tshúú-ntcóm porofiti ba héethée e, ncèe kò gaam cookg'ai koe *are-aresa zi* x'ái zi kúrú ba. (Ncèe zi x'ái zi cgoam kò gane èe ko kg'oo-coam dis x'ái sa úúa hãa, a kò gam dis sere-sere sa dqòm ne qàè-qae.) Gatsara cáim tsara kò kg'òèa hãase xaoa tcààè, salefan di c'eean karuko dim tèbem q'oo koe. ²¹ Xu kò èe qaùà hãa xu cg'òòè, bìi ba qábìam kg'ám koe tcg'oara hãam xgàò-dxoom cgoa, zi kò wèè zi tsará zi gaxu di cgàan ka xg'áakaguè.

1,000 xu kuri xu

20 Ra kò moengele ba bódò, me nqarikg'ai koe guu a ko xòa, a tshàua ba koe chòd-q'oo úú tamam haém di xgobekg'aman qgóóa, naka kaia tamà-dxoo ba héethée e. ² Me kò cg'ao-dxoo ba ntcáu, gaam èem ncím cg'ao ba, a dxàwa ii, a satana ii ba, a ba a 1,000 kurian qáé me, ³ a ba a chòd-q'oo úú tamam haém q'oo koe xaoa tcàà me, a ba a tc'amkg'aia ba koe tc'àmà-tcèekg'am, nxàasegam gha táá gaicara *nqóòm di zi* qhàdò zi qàè-qae ka, i nxàakg'aiga síí 1,000 kurian nqáé. (Gaa x'aè qáá q'oo koe i ko qaase, cg'arésem gha kgoaraè sa.)

⁴ Kar kò nxàaska x'aian di zi ntcóo-q'oo zi bódò, ncèe gazi koe i kò èe xgàrakuan di qarian máàèa ne ntcóo-ntcòe zi. Ra kò khòè ne di tc'èean bódò, ncèe kò Jesom ka nxàea tseegukagua hãa domka hée, naka Nqarim dim kg'ui ba ne kòo xgaa-xgaa héethée domka ko q'áè tcúúèa ne. Kg'oo-coa ba kana gam dis sere-seres igaba ne

kò táá dqòmà máá, a ne a kò Gam dis x'ái sa còoa ne koe hée kana tshàua ne koe héethée táá tòò cgaeè. Kg'òè ne kò, a ne a Krestem cgoa 1,000 kurian tc'ää-cookg'ai. ⁵Ne c'ée ne khòè ne x'óóa kò hãa ne táá gaicara kg'òè, i nxãakg'aiga síí 1,000 kurian chòò. Ncèe sa x'oan koe tées tc'ää di si i. ⁶Ts'ee-ts'eekg'aièa nea, a tcom-tcomsa ne e, gane èe x'oan koe tées tc'ää dis koe hàna ne! Ncèe ne khòè ne koes cãm dis x'oo sa qari úú tama, igaba ne gha Nqari ba hée naka Krete ba héethée di ne peresiti ne ii, a ne a gha 1,000 kurian Gam cgoa tc'ää-cookg'ai.

Satana ba ko tààè

⁷Eè i ko 1,000 kurian nqáé kam gha satana ba gam dis qáé-nquus koe guu a kgoaraè. ⁸A ba a gha tcg'oa a síí nqóóm di chòò-q'ooan 4 koe hàna zi qhàò zi qàe-qae, **nqóó tsara** Goge ba hée naka Magoge ba héethée di tsara, a ncóoan xg'ae-xg'aea máá ne. Gane di nxáráse-q'ooa nea tshàam qàe di gómán di nxōá-coan khama noo. ⁹Wèém nqóóm koe ne gha qòòate, a ne a gha síí kgoara-cgae-q'ooos èe tcom-tcomsa ne di sa nxãma-nxãma, naka ncãm-ncamsam x'áé-dxoo ba héethée e. I kò c'eean nqarikg'ai koe guu a hàà dàòà cg'oo ne. ¹⁰Me kò dxāwam, ncèe kò qàe-qae ne ba, c'eean hée naka salefan héethée dim tèbem q'oo koe xaoa tcààè, ncèe kg'oo-coa ba hée naka tshùù-ntcōan dim porofiti ba héethée tsara hãa koe, xu gha koaba ba hée naka ntcùù ba héethée chòò tamase thòò-thòòè.

Còò dis xgàraku sa (20:11-15)

Tcgāyas kg'òèan di sa hée naka c'ée zi tcgāya zi héethée e

¹¹Ra kò nxãaska kaias q'úús ntcōó-q'ooos x'aian di sa hée naka Gaam èe kò gaas koe ntcōe ba héethée bód. Nqóómkg'ai hée naka nqarikg'ai

héethéea kò Gam hãa koe guu a bèe, a kò táá gaicara hòdè. ¹²Ra kò èe kò x'óóa hãa ne bód, kaia ne hée naka cg'aré ne héethée e, ne x'aian dis ntcōó-q'ooos cookg'ai koe téé-tée. Zi kò tcgāya zi hée naka c'ees tcgāyas kg'òèan di sa héethée xgobekg'ammè. Ne kò èe x'óóa hãa ne èe ne kúrúa hãa zi gúú zi koe guu a xgàraè, tcgāya zi koe i ko ma góásea hãa khama ma. ¹³I kò tshàa-dxooan khòè ne èe gaan koe x'óóa hãa ne tcg'òò, si x'oo sa hée naka x'óóa ne khòè ne dis qgái sa héethée sara èe ko gasara koe hãa ne x'óóa hãa ne khòè ne tcg'òò, me kò wèém khòè ba èem kúrúa hãas gúús koe guu a xgàraè. ¹⁴Sara kò x'oo sa hée naka x'óóa ne khòè ne dis qgái sa héethée sara c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcààè. Si ncèe sa cãm dis x'oo si i, c'eean dim tèbem di sa. ¹⁵Ncèe c'èem khòèm di cg'òèan kò kg'òèan dis tcgāyas q'oo koe hòdse naka góásea hãa tama, nem kò c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcààè.

Kabam nqarikg'ai ba hée naka kabam nqóók'gai ba hée naka kabam Jerusalema ba héethée e (21-22:5)

21 Ra kò nxãaska kabam nqarikg'ai ba hée naka kabam nqóók'gai héethée bód, tc'ää dim nqarikg'ai ba hée naka nqóók'gai ba héethéea kò nqáéa hãa khama, me tshàa ba káàraa hãa. ²Ra kò tcom-tcomsam x'áé-dxoom, kabam Jerusalema ba bód, me nqarikg'ai koe guu Nqarim koe, a ko xōa, a ba a sèèè kos khòès khama ii, t'òè qgáian gas dim khòè ba hàna máána sa. ³Ra kò ka-iam dòm x'aian dis ntcōó-q'ooos koe guua ba kóm, me ko máá: “Bód, Nqarim di x'áéa ne **ncèeska** khòè ne cgoa hãa, Me gha gane cgoa x'ãè. Gam di ne khòè ne e gha ii, Me gha Gaam Nqarim ga ba gane cgoa hãa, a ba a gha gane dim Nqari ba ii. ⁴Wèém tcgái-tshàra bam gha

tcgáa ne koe tchùu, si gha x'oo sa hēé, naka tshúù-tcaoan hēé, naka kg'aeen hēé, naka thòòan hēéthēé kaà, kg'aika zi gúù zia nqáéa hāa khama,” témé.

⁵ Me kò Gaam ēe x'aian dis ntcōó-q'ooos koe kò ntcōóa-ntcōe ba máá: “Bòò, wèè zi gúù zir ko kúrú zi kàba!” témé. A ba a ko gataga máá: “**Ncēes gúù sa** góá tòó, ncēe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a i a tseegu u ke,” témé. ⁶ A ba a ko birí te, a ko máá: “Xg'ara i hāa! Tí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tshoa-tshoase sa hēé naka chòò-q'oo sa hēéthēé e. Eē cáma hāa ner gha tshàan dim dòm koe guu a máa, kg'òèan di tshàan di ba, surutakagu ne tamase. ⁷ Eē ko tàà ba gha ncēe zi gúù zi q'òò, Ra gha gam dir Nqari Ra ii, me gha Tirim cóá ba ii. ⁸ Igaba ēe q'ád ne hēé, naka ēe tcom-tcomsa tama ne hēé, naka cg'āè cau ne hēé, naka cg'òo-kg'ao ne hēé, naka cg'árà-kg'ao ne hēé, naka tsóò-kg'ao ne hēé, naka kúrú mááse di nqárian ko dqòm ne hēé, naka wèè tshúù-ntcōa-kg'aoan hēéthēé di qgáa ne gha karuko c'eean dim tēbem saiefan dim q'oo koe hāa. Ncēe sa cáam dis x'oo si i.

Kàbam Jerusalema ba

⁹ Me nxāaska 7 xu moengele xu, ncēe kò 7 cg'āèan chòò di ka cg'òèa zi gàba zi 7 zi qgóóa xu ka c'ēe ba hàà cgae te a birí te a máá: “Hàà, nakar sēèè kos khòè sa x'ái tsi, Ghùu-coam ka dxàe sa,” témé. ¹⁰ A ba a kò Tc'ēm koe sēè a ka-iam xàbim qádòm koe úú te, a ba a tcom-tcomsam x'áé-dxoom Jerusalema ba x'ái te, me nqarikg'ai koe guua, Nqarim koe, a ko xōa, ¹¹ x'áàn Nqarim di úú a, a kòò t'òès nxōás jasepere dis khama ma kaisase tçàà, q'úúse q'ám sa tçàako nxōán q'ám khama ma. ¹² Kaiam xhàrom

qád bam úúa, a 12 zi heke-kg'ám zi úúa, a ba a heke-kg'ám zi koe 12 xu moengele xu úúa, i kò gazi heke-kg'ám zi koe 12 zi qhàò zi di cg'òèan Iseraele di xu cóá xu di góáèa. ¹³ Nqoana zi heke-kg'ám zi ko cáms ko tcg'oa xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi tcg'ao xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi dtcēè xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi cáms ko tcheè xòè za hàna. ¹⁴ Me kò xhàrom x'áé-dxoom di ba 12 zi nxōá zi tshoa-tshoas di zi t'amkg'ai koe tshàòèa, i kò gazi koe 12 cg'òèan hàna, Ghùu-coam di xu x'áé úú-kg'ao xu 12 xu di i.

¹⁵ **Moengelem** ncēe kò kg'ui cgoa te ba ko gautan cgoa kúrúèam qanom tc'ād-tc'áo cgoa di ba qgóóa, x'áé-dxoo bam ko gam di heke-kg'áman hēé naka gam di xhàroan hēéthēé tc'ād-tc'áo cgoa ba. ¹⁶ X'áé-dxoo ba kò wèè 4 xòèa ba za cúíta noo, i wèè dxùukg'iaia ba kò cúíta noo. Me kò gam dim qanom cgoa x'áé-dxoo ba tc'ād-tc'áo, i qád-q'ooa ba 2,400 kilomítara* khama noo, i dxùukg'iaia ba hēé naka cookg'iaia ba hēé naka qhùria ba hēéthēé cúíta noo. ¹⁷ Me nxāaska moengele ba xhàro ba tc'ād-tc'áo, i kò qád-q'ooa ba 60 mítara a†, khòèan di nxárá-q'ooan ka, ncēm kò moengele ba tséékagu u. ¹⁸ Xhàro ba t'òè nxōán cgoa tshàòèa, jasepere ta ko ma tcièè e, me x'áé-dxoo ba q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'òán khama ma q'ano me e. ¹⁹ Nxōá zi ncēe x'áé-dxoom dim xhàrom gazi t'amkg'ai koe tshàòèa zi kò wèès nxōá-qhàòs cgoa t'òè-t'òèèa. Tc'áà dia nea kò jasepere e, i cáam dian kò safire e, i nqoana dian kò kalesetone e, i 4 dian kò emerelete e, ²⁰ i 5 dian kò saretonike e, i 6 dian kò saredio o, i 7 dian kò kerisolet e, i 8 dian kò berile e, i 9 dian kò topase e, i 10 dian kò

*21:16 2,400 kilomítara - Gerika sa ko máá: “12,000 qád-q'ooa ne,” témé.

†21:17 i kò qád-q'ooa ba 60 mítara a - Gerika sa ko máá: “144 qád-q'ooan x'òàm di khama noo,” témé.

kerisoperase e, i 11 dian kò hiasinte e, i 12 dian kò ametesete e. ²¹ Heke-kg'ám zi 12 zia kò 12 xu tçaàko xu nxōá xu cgoa kúrúèa, si kò wèes heke-kg'ám sa cúim tçaàkom nxōám cgoa kúrúèa. Ka-iam dàòm x'áé-dxoom xg'aeku di ba kò q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'ōán khama ma q'ám me e.

²² X'áé-dxoom koer kò tempele ba hòò tama, X'aigam Nqarim Qarim wéé ba hēé naka Ghùu-coa ba hēéthēé tsara kò Gam dim tempele ba ii khama. ²³ X'áé-dxoo ba kò x'ààn cáms di kana nxoem di ga qaa tama, x'áàkagu me gha a, Nqarim di x'áà nea kò x'ààn máà me khama, Me kò Ghùu-coa ba gam dis lampi si i. ²⁴ Zi gha *nqōóm di zi* qhàò zi gam di x'ààn koe qōò, xu gha nqōóm di xu x'aiga xu gaxu di x'aian gam koe óá. ²⁵ I kò gam di heke-kg'ámán cáim *chòò q'oo* koe tcēekg'ammè tite, ntcùúa ne gha gaa koe káà a khama. ²⁶ X'ààn hēé naka qhàò zi di x'aian hēéthēéa gha gam koe óáè. ²⁷ Cuiskaga i cúí gúú q'ano tama, kana díim ēe sau-cgaekagu ko gúúan ko kúrú ba, kana tshúú-ntcōan ko kúrú ba gam koe tcāà tite, igaba ēe gane di cg'òèan Ghùu-coam dis tcgāyas kg'òèan dis q'oo koe góásea ne cúí ne e gha ii.

Kg'òèan dim tshàa ba

22 Kam kò *nxāaska moengele ba* tshàan kg'òèan di úúam tshàa ba x'ái te, me tçaàkos nxōás q'úús khama ii, a x'aian dis ntcōó-q'ooos Nqarim dis koe hēé naka Ghùu-coam dis koe hēéthēé guu a ko ² x'áé-dxoom di dàòan x'áéan xg'aeku di koe ntcāna xōa. Si kò kg'òèan dis hì sa wéé dxùukg'aian tshàam di koe hāa, a ko 12 tc'áróan tc'òoan di kúrú, a kò wèém nxoem ka gaa tc'áróan tcg'òó. Gaas hiis di tqara nea kò *nqōóm di zi* qhàò zi kg'òèkagu di i. ³ I gaicara cuiskaga cgúíkuan hāa tite. Si gha x'aian dis ntcōó-q'ooos Nqarim di sa hēé naka Ghùu-coam di sa hēéthēé x'áé-dxoom koe hāa,

i gha Gam di qāan tsééa máá Me. ⁴ Kg'áía ba ne gha bóò, i gha cg'òèa ba còoa ne koe góáse. ⁵ Ntcùú nea gaicara hāa tite, ne lampian di x'ààn hēé naka cáms di x'ààn hēéthēé ga qaa tite, X'aigam Nqari ba gha x'ààn máà ne khama. Chòò tamase ne gha x'aiga ne ii.

Jesom di hàà-q'ooa ne (22:6-21)

⁶ Me moengele ba birí te a máá: “Ncēe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a tseegu u. Me kò X'aigam, ncēe porofiti xu di xu tc'ēe xu dim Nqari ba, Gam dim moengele ba tsééa tcg'òó, me sí ncēe gha qháése hàà kúrúè zi gúú zi ka Gam di qāan x'ái,” témé.

⁷ *Me Jeso ba máá*: “Bòò, qháeser gha sencgaga sí! Ts'ee-ts'eekg'aièa baa gaam ēe ko porofitan di kg'uiian ncēes tcgāyas di qgóóa qari ba,” témé.

⁸ Tíía Johane ra gaar kómár ga ra a, a ra a ncēe zi gúú zi bóò ra. A ēer ko kóm a ko bóò zi kar kò moengelem ncēe kò x'ái te ziam nqàrè-kg'am koe cg'áé, dqòm mer gha ka. ⁹ Igabagam kò birí te a máá: “Táá ēeta hēé guu! Tsáá khamagar ma qāa ra a, naka tsáá qōea xu porofiti xu khamaga ma hēé, naka ncēes tcgāyas di ne wéé ne ēe ko kg'ui ba qgóóa qari ne khamaga ma hēéthēé e, ke Nqari ba dqòm!” témé. ¹⁰ A ba a birí te a máá: “Táá porofitan di kg'uiian ncēes tcgāyas di tcēekg'am guu, *ncēe zi gúú zi gha hàà kúrúse* x'aèa nea cúú u ke. ¹¹ Eè ko cg'āèan kúrú ba méém qanega cg'āèan kúrú, nakam wèém ēe cg'uriga ii ba méém qanega cg'uriga ii, naka ēe ko qāèan kúrú ba méém qanega qāèan kúrú, nakam ēe tcom-tcomsa ii ba méém qanega tcom-tcomsa ii,” témé.

¹² *Me Jeso ba máá*: “Bòò, qháeser gha sencgaga sí, a gha Tiri surutan cgoa sí, a gha sí wèém khòè ba ēem ma tsééa hāa khamaga ma suruta. ¹³ Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tc'āà di Ra a,

a Ra a còo di Ra a, tshoa-tshoase sa hēe naka chòo-q'oo sa hēéthēe e,” témé.

¹⁴Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane ēe ko qgáa ne xg'aà ne, nxāasega ne gha kg'òèan dis hiis **di tc'ároan tc'óó** di qar-ian úú, a ne a gha heke-kg'ámán koe tcāa a x'áé-dxoom koe síí ka. ¹⁵Tchàa za i haghuan hàna, tsoòkuan ko kúrúan hēé, naka cg'ára-kg'aoan hēé, naka cg'òo-kg'aoan hēé, naka kúrúá máaseèa hàna nqárian ko còrè ne hēé, naka wèé ne ēe tshúù-ntcòan ncàma hàa a ko kúrú u ne hēéthēe e.

¹⁶“Tíí Jeso Ra Tirim moengele ba tsééa máá tu ua hàa, hàam gha kereke zi koe ncēe zi gúú zi ka nxàea tseegukagua máá tu u ka. Tíí Ra Tobe Ra a, a Dafitem dir Cóa Ra a, a Ra a kaisase ko x'áàr q'uu tçonò Ra a thēé,” tam méé.

¹⁷**Tcom-tcomsam** Tc'ēe ba hēé naka sèè-kg'ao sa hēéthēea ko máá: “Hàà!” témé.

Naka ēe ko kóm ba méém máá: “Hàà!” témé.

Wèém ēe cáma hàa ba méém hàà, nakam wèém ēe ko tc'ēe ba, kg'òèan dim tshàam surutaè tama ba sèè.

¹⁸Wèém khòèm ēe ko ncēes tcgāyas di porofitan di kg'uiian komsana ba Ra ko tseeguan bìrì a ko máá: ncēè c'ēm khòèm kò c'ēe gúúan gaan koe càua máase, nem gha Nqari ba ncēes tcgāyas koe góàèa hàa cg'āèan càua máá me, ¹⁹a ncēè c'ēm khòèm kò ncēes tcgāyas porofitan dis koe c'ēe kg'uiian sèèa tcg'òó, nem gha Nqari ba gam di xòèan kg'òèan dis hiis koe hēé, naka tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe hēéthēe sèèa tcg'òó, ncēes tcgāyas koe góàèa a.

²⁰Gaam ēe ko gazi gúú zi nxàea tseegukagu ba ko máá: “Èè, sencgagar gha síí,” témé. Amen. X'aiga Tsi Jeso Tseè, hàà!

²¹X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu wèèa tu cgoa hàa.